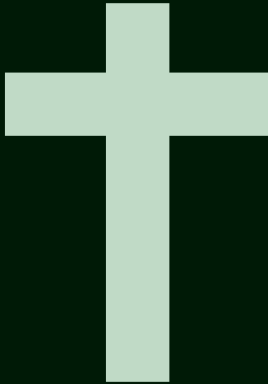

Tuti yó'o kúú tɔ'on Ndios, ta xí'o ña kuendá

sa'á Jesús

New Testament in Mixtec, Tezoatlán (MX:mxh:Mixtec,
Tezoatlán)

**Tuti yó'o kúú to'on Ndios, ta xí'o ña kuendá
sa'a Jesús**
**New Testament in Mixtec, Tezoatlán (MX:mx:Mixtec,
Tezoatlán)**

copyright © 2006 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Tezoatlán

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixteco, Tezoatlán [mx], Mexico

Copyright Information

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixtec, Tezoatlán

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

b81ac6b3-0ad5-5336-8d42-4c2703b04e9f

Contents

San Mateo	1
San Marcos	73
San Lucas	120
San Juan	196
Hechos	251
Romanos	325
1 Corintios	355
2 Corintios	385
Gálatas	404
Efesios	415
Filipenses	425
Colosenses	432
I Tesalonicenses	439
2 Tesalonicenses	446
1 Timoteo	450
2 Timoteo	459
Tito	465
Filemón	469
Hebreos	471
Santiago	494
1 Pedro	502
2 Pedro	510
1 Juan	515
2 Juan	523
3 Juan	525
Judas	527
Apocalipsis	530

To'on yó'o kían nì taa San Mateo, ña ká'an sa'a Jesús

Na yó'o kúú na ve'e Jesús

¹ Ña yó'o kúú tuti noo tándaa yíko kuú ndidaá ñayuu nì sa kuu na ve'e Jesucristo, na nì kii tein na ve'e rey David, ta rey David nì kii tein na ve'e Abraham. ² Chì de'e Abraham ñoó nì sa kuu Isaac, ta de'e Isaac nì sa kuu Jacob, ta de'e Jacob nì sa kuu Judá xí'ín dao ka ñani ra. ³ Ta de'e Judá xí'ín iin ñá'a naní Tamar nì sa kuu Fares xí'ín Zara, ta de'e Fares nì sa kuu Esrom, ta de'e Esrom nì sa kuu Aram, ⁴ ta de'e Aram nì sa kuu Aminadab, ta de'e Aminadab nì sa kuu Naasón, ta de'e Naasón nì sa kuu Salmón, ⁵ ta de'e Salmón xí'ín Rahab nì sa kuu Booz, ta de'e Booz xí'ín Rut nì sa kuu Obed, ta de'e Obed nì sa kuu Isaí. ⁶ Ta de'e Isaí nì sa kuu David, na nì sa kuu rey noó na Israel, ta de'e rey David nì sa kuu Salomón, ta naná Salomón nì sa kuu ñadi'í Urías.

⁷ Ta de'e Salomón nì sa kuu Roboam, ta de'e Roboam nì sa kuu Abías, ta de'e Abías nì sa kuu Asa, ⁸ ta de'e Asa nì sa kuu Josafat, ta de'e Josafat nì sa kuu Joram, ta de'e Joram nì sa kuu Uzías, ⁹ ta de'e Uzías nì sa kuu Jotam, ta de'e Jotam nì sa kuu Acáz, ta de'e Acáz nì sa kuu Ezequías, ¹⁰ ta de'e Ezequías nì sa kuu Manasés, ta de'e Manasés nì sa kuu Amón,

ta de'e Amón nì sa kuu Josías, ¹¹ ta de'e Josías nì sa kuu Jeconías xí'ín dao ka ñani ra tá tiempo nì kuei na ñoo Israel noo ndá'a ta ñoo Babilonia.

¹² Tá nì ndi'i nì kuei na Israel tixi ndá'a ta Babilonia, dá nì sa io iin de'e Jeconías ñoó, ta nì sa naní rá Salatiel, ta de'e Salatiel nì sa kuu Zorobabel, ¹³ ta de'e Zorobabel nì sa kuu Abiud, ta de'e Abiud nì sa kuu Eliaquim, ta de'e Eliaquim nì sa kuu Azor, ¹⁴ ta de'e Azor nì sa kuu Sadoc, ta de'e Sadoc nì sa kuu Aquim, ta de'e Aquim nì sa kuu Eliud, ¹⁵ ta de'e Eliud nì sa kuu Eleazar, ta de'e Eleazar nì sa kuu Matán, ta de'e Matán nì sa kuu Jacob, ¹⁶ ta de'e Jacob nì sa kuu José, ta José nì sa kuu yí María, ta de'e María kúú Jesús, na kúú Cristo, na dákaki ñaá. ¹⁷ Noo ndidaá na sá'ano yó'o, kándaá inio ña nda Abraham, ta nda David nì sa kuu na uxí komi na sá'ano. Ta nda David, ta nda tiempo nì kuei na Israel tixi ndá'a ta Babilonia, nì sa kuu na uxí komi ka na sá'ano. Ta nda tiempo nì kuei na ñoo Israel tixi ndá'a na ñoo Babilonia, ta nda tiempo Cristo nì sa kuu tuku na uxí komi na sá'ano.

Di'a nì kuu tá nì kaki Jesús

¹⁸ Di'a nì kuu tá nì kaki Jesús: María, ta kakuu naná Jesús, sa nì xí'o va xi to'on xi noo José ña tanda'a xí xí'ín rá. Tído tá ko ñá'a naki'in tá'an na kandeí na, kúú nì tuu va María ñó'o de'e xi, chí Espiritu ií Ndios nì xí'o ña ndato yó'o noo xí. ¹⁹ Ta José naní taa

kakuu yí xí, ta sa'á ña kúu rá iin taa ndaa, ta ko kóni ra chinaní kini ñaa rá, sa'á ñoo ñi nakani ini ra ña dión oon va dánkoo ñaa rá. ²⁰Tá ñi ndi'i ñi ka'i ini ra ña dión kee ra, ta kúu ñi na'a noo iin ángel ñi kixi noo sato'o yo Ndios noo rá tixi sani. Dá ñi kaa na xí'ín rá:

—José, na ve'e David, o sa nákani kuáchi inon ki'ón María kakuu ñadi'óon, dá chi mií Espíritu i Ndios ñi xí'o ña'a ndato yó'o noo xí, sa'á ñoo ñi tju xi ñó'o de'e xi. ²¹Ta dákaki xi iin tayii ló'o, ta chinanón xi Jesús, dá chi ta yó'o dákaki na ñoo xi noo kuáchi kée na —kaá na.

²²Ta ndidaá ña yó'o ñi kuu, dá ñi xinkoo noo ñi ka'an Ndios xí'ín profeta, tá'an na sa kast'on xí'ín ñayuu to'on ñi ka'an mií Ndios xí'ín ná, chi di'a ñi kaa na:

²³Miían tju iin tadi'í táki kaño'o de'e xi.

Ta chinaní ná xi Emanuel. To'on yó'o kóni kaa: Ió Ndios xí'ín yó.

²⁴Tá ñi ndoto va José, kúu ñi kee ra choon ñi sa'anda ángel ñoo. Ta kúu ñi tandá'a vá rá xí'ín xí. ²⁵Tído ko ní náki'ín tá'an ta'on na kudj nduú na xían nani ñi sa ño'o taleé ñoo. Tá ñi kaki xi, dá ñi chinaní ñaa ná Jesús.

2

Di'a ñi kuu tá ñi sa'an ta ndichí noo ñi kaki Jesús

¹Ta ñi kaki Jesús ñoo Belén, ña nákaa chí kuendá Judea, ta daá nákaa Herodes kúu rá rey chí kuendá Judea. Dá

ñi kasáa dao ta ndichí ñoo Jerusalén, ta ñi kii rá chí noo xíno ndindii. ²Ta ñi ndato'ón rá na ñoo Jerusalén, ta kaá ra:

—¿Ndeí ió na kúu rey noo na Israel, na ñi kaki ñoo? Dá chi nda ñoo ndu ñoo ñi xini ndu ñi xinkoo iin tiño saá, sa'á ñoo ñi kandaá ini ndu ña ñi kaki na, ta vej ndu kandaño'o ndu na —kaá ra.

³Tá ñi ni'i tó'on rey Herodes, ta kúu ñi naá vá ini ra, ta dión ta'aní ñi ndo'o ndidaá na ñoo Jerusalén. ⁴Sa'á ñoo ñi kana Herodes ndidaá kúu ta duti sakua'a, xí'ín ta dána'a ley Moisés, ta ñi ndato'ón ñaa rá:

—¿Ndeí kaki na kakuu Cristo, na dákaki ñaa?

⁵Dá ñi kaa taa ñoo xí'ín rá: —Kaki na ñoo Belén, ña nákaa kuendá Judea yó'o, dá chi di'a ñi taa iin profeta ña ñi ka'an Ndios xí'ín ná:

⁶Ñoo Belén, ña nákaa kuendá Judá,

kandaya'i cháa ka yo'o noo dao ka ñoo ñoo kuendá Judá,

dá chi xaan kaki iin ra katiin ndaa na ñoo Israel, na kúu ñooj,

ta dándaki ñaa rá, kaá Ndios xí'ín profeta na

—kaá ra.

⁷Dá ñi kana de'é rey Herodes taa ndichí ñoo, dá ñi ndato'ón ndichí ñaa rá ndá kuu kúu mií mií kuu ñi xinkoo tiño ñoo. ⁸Ñi ndi'i, dá ñi tandá'a ñaa Herodes kua'an ra ñoo Belén, ta kaá ra xí'ín rá:

—Kua'an ndo ñoo ndato'ón va'a ndó ndeí ió tayii ñoo. Tá

n̄i naní'i ndo xí, dá nak'i'o ndó kuendá nooí, dá ná ko'on ta'ani yu'u kandaño'i x̄i —kaá ra.

⁹ Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an Herodes dión, dá n̄i kankuei ta'a ñoo kua'an ra. Ta tiñoo, kirí n̄i xini ra nda ñoo mií rá ñoo xionoo rí kua'an rí noo rá. Ta n̄i sa'a rí n̄i sa tuu rí diní vé'e noo ió tayíí ñoo. ¹⁰ Tá n̄i xini ra n̄i sa tuu rí, kúu n̄i kadij nda'o iní ra. ¹¹ Dá n̄i ku'u ra ve'e ñoo. Dá n̄i xini ra xí xí'in María, naná x̄i. Dá n̄i sa kuíta x̄ití rá noo xí, ta n̄i sa ndaño'o ñaa rá. Dá n̄i sonó rá yú'u sato noo ñó'o ña va'a, dá n̄i taó rá ña n̄i doko rá noo xí. Ta ñoo kúu oro, xí'in dusa támi sá'an, xí'in sití támi sá'an naní mirra. ¹² Tído t̄ixi sani n̄i ka'an Ndios xí'in rá ña ná dá'a ni nandió kuéi ra noo Herodes. Sa'a ñoo iin ka va íchi n̄i nandió kuéi ra kua'an nó'o rá.

Di'a n̄i kuu tá n̄i sa'ání rey Herodes kua'a nda'o taleé

¹³ Tá n̄i ya'a ta'a ñoo kua'an ra, dá n̄i ka'an iin ángel n̄i kii noo sato'o yo Ndios xí'in José t̄ixi sani, dá kaá na:

—Ndakoo yo'ó, ta ki'in taleé xa'an xí'in naná x̄i, ta kuino kíi kua'an Egipto, ta ñoo kandeí ndó nda ná kasto'on tukui xí'in ndó, dá chi kasá'a rey Herodes nándukú rá taleé xa'an ka'ání rá —kaá na.

¹⁴ Dá n̄i ndoto José, ta sakuaá kuu dáa ñoo n̄i ki'in ra taleé ñoo xí'in naná x̄i, dá n̄i kee ra kua'an ra Egipto. ¹⁵ Ta ñoo n̄i sa ndei na nda n̄i kasandaá kuu n̄i xí'i Herodes.

Dión, dá n̄i xinkoo to'on n̄i ka'an Ndios xí'in profeta na: “Nda ñoo Egipto n̄i nakanai de'i vei xi.”

¹⁶ Tá n̄i kandaá iní Herodes ña n̄i danda'í ñaa ta ndichí ñoo, kúu n̄i xido nda'o iní ra. Sa'a ñoo n̄i sa'anda ra choon ña ná kuu ndidaá takuálí yíi ko ña'a xino uu kua ndéi ñoo Belén xí'in ndidaá takuálí yíi ndéi ñoo kuálí ñó'o noo kúu kuendá Belén ñoo, chi sa kua'an xinkoo uu kua n̄i xini ta ndichí ñoo n̄i xino tiñoo. ¹⁷ Ta sa'a ña n̄i kee ra dión, sa'a ñoo n̄i xinkoo noo n̄i ka'an profeta Jeremías:

¹⁸ Táí káyu'ú na ña'a ndéi ñoo Ramá.

Ni'i nda'o sá kían, ta nda'í tánaán xí'in ndirá nooan.

Ta ndéi'i Raquel sa'a de'an, ta ko kuú ta'on natiián tandeé iní, chi n̄i xí'i ndi'i xi.

¹⁹ Tá n̄i xí'i Herodes, dá n̄i na'a noo túku iin ángel n̄i kii noo sato'o yo Ndios noo José t̄ixi sani noo ió ra ñoo Egipto, ²⁰ dá n̄i kaa na xí'in rá:

—Ndakoo, ta kuaka tayíi ló'o xa'an xí'in naná x̄i, ta nandió kuéi ndó kua'an nó'o ndo Israel, dá chi sa n̄i xí'i ndi'i va ta'a, ra ndúkú tayíi ló'o xa'an ka'ání rá —kaá na.

²¹ Dá n̄i ndakoo ra, dá n̄i nakuaka ra tayíi ló'o ñoo xí'in naná x̄i, dá n̄i kee na kua'an nó'o ná ñoo Israel. ²² Tído n̄i ni'i tó'on na ña Arquelao n̄i nakuin noo tatá ra rey Herodes dándaki ra kuendá Judea, sa'a ñoo n̄i yu'ú na ko'on na kandeí na ñoo. Tído n̄i kasto'on tuku Ndios t̄ixi sani xí'in José ña ná ko'on na

chí kuendá Galilea kandeí na.
 23 Dá nì saá nà ñoo Nazaret, ña nákaa chí kuendá Galilea, ta ñoo nì sa ndeí na. Díón, dá nì xinkoo noó nì ka'an profeta ña kananí xí tã ñoo Nazaret.

3

Di'a nì kuu, dá nì kasá'á kásto'on Juan ña kasaa Jesús

¹ Tein tiempo daá ñóó, dá nì kasá'á Juan, nà dákodo ndúta ñayuu, dána'a nà noó ñayuu noo kúu yukú ichí chí kuendá Judea, ² ta kaá nà xí'ín ná:

—Nandikó iní ndo sa'á kuachi kée ndó, chí sa nì kuyati va kuu ña ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios dándáki ñaa ná.

³ Ta sa'a mií Juan yó'o nì ka'an profeta Isaías tá sa na'á, chí di'a nì kaa nà:

Kayu'ú iin tãa noo kúu yukú ichí, ta kaa ra:
 “Kandeí nduu ndo natiin ndó sato'o yo Ndios, ta ná konó ndó iin ichí ndaa noo ná”, kaá nà.

⁴ Ta dá'on nì sa ndixi Juan nì kava'a xí'ín ídi camello. Ta iin cincho ñí nì kao noo nákaa tixi na. Ta sa seí ná tika xí'ín ndudí yukú. ⁵ Ta kuá'á nda'o ñayuu ndéi ñoo Jerusalén xí'ín nà ndéi dao ka ñoo ñó'o chí kuendá Judea xí'ín nà ndéi ñoo ñó'o yati yuta Jordán ñoo sa kii noo nákaa Juan. ⁶ Ta sa na'o nà kuachi nà noo Ndios, ta kúu sa dákodo ndúta ñaa Juan iní yuta naní Jordán.

⁷ Tá nì xini Juan ña kuá'á nda'o tã fariseo xí'ín tã sduceo veí ta'ani kodo ndúta rá noo ná, dá nì kaa nà xí'ín rá:

—¡Ndo'ó kúu tata de'e koq!
 ¿Ndá yoo kaá daá xí'ín ndo'ó ña díón oon ni káki ndó noó ña xido ini Ndios, ña veí dándó'o naní nio ndo? ⁸ Koo ini ndo kee ndó ña va'a, ña ná'a ña miían ndaa kuiti nì nandikó iní ndo sa'a kuachi kée ndó. ⁹ Ta ná dá'a ni ka'an ndó ña sa'a ña kúu ndó nà ve'e Abraham, sa'a ñoo káki ndó. Dá chí miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña kuu va ndee Ndios yuu ndéi yó'o kakuuan nà ve'e Abraham. ¹⁰ Ta kana'á ta'ani ndó ña sa ió nduu va hacha ka'andaan yo'o yito, sa'a ñoo ndi ndáa mií vá yito ko xí'o ku'i va'a, yiróón kúu rá ta'anda, dá kee ra kei ra noo kéi ñó'o.

¹¹ Miían ndaa kíán dákodo ndútaí ndo'ó ini takuú, chí nì nandikó iní ndo sa'a kuachi kée ndó. Tído sata yu'u veí iin nà ndaya'i cháa ka o duú yu'u, ta ni ko káni víán taó yu'u ndisa ná, chí ndaya'i cháa ka nà o duú yu'u. Ta noón kúu nà dákodo ndúta ndo'ó xí'ín Espíritu i Ndios, xí'ín ñoo'ó ita. ¹² Ta noón kúu tát'on iin tãa tánee iin ña'a ndá'a ná dáxixi na tirió xí'ín tachí. Ta kí'o díón taó xoo na noní tirió tein xe'an. Ta nataán va'a naan ini yáka ná, ta xe'an ñoo chí'ño'o nà xí'ín ñó'o kéi, ña ni iin kuu o ndá'o —kaá Juan.

¹³ Ta kúu nì keta Jesús chí kuendá Galilea veí nà yuta Jordán noo nákaa Juan, dá dákodo ndúta ñaa ná. ¹⁴ Tído ko xí'ín ta'on Juan dákodo ndúta ñaa ná, chí kaá nà:

—Yu'u di'a va xín'ño'ó kodo ndúta kee mií ní. Ta, ¿ndiva'a

veí di'a ní noq yú'u ña dákodo ndútaí mií ní?

¹⁵ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín ná:

—Joon ní kaaon, dá chí kánian kee yó ndidaá choon sa'ándá Ndios —kaá na.

Dá n̄i xino ini Juan dákodo ndúta ñaá ná. ¹⁶ Tá n̄i ndi'i n̄i sodo ndúta Jesús, dá n̄i nakuíñ ndichi na ini takuíñ ñoó. Kúú mií dáá n̄i nonó induú. Dá n̄i xini na Espíritu iñ Ndios n̄i naxino na sata Jesús, ta káa na tát'on káa iin paloma. ¹⁷ Ta nda induú tá n̄i ka'an Ndios xí'ín Jesús:

—Yo'ó kúú de'e man̄i yu'u, ta náta'an nda'o inij xini yó'ó —kaá na.

4

Di'a ni kuu tá ni ka'án ña u'u dátúúán Jesús

¹ Dá n̄i kee Espíritu iñ Ndios ndáka na Jesús kua'an na din̄i yúku ichí, dá korndodó ñaá ña u'u. ² Ta n̄i sa ne'e iñ ná uú diko kuu, uú diko ñoó, ta n̄i iin ña'a ko ní seí na. Ta n̄i ndi'i, dá nda'í n̄i kasá'á kuíko na. ³ Ta kúú n̄i kasáa ña u'u, ña xirndodó ñaá, noq ná. Dá n̄i kaaan xí'ín ná:

—Tá miían ndaa ndisa de'e Ndios kúú ní, dá kían ka'anda ní choon noq yuu xaan, dá ná nduuan pan kaxí ní.

⁴ Dá n̄i kaa na xí'án:

—Di'a va kaá tuti iñ Ndios: “O dúú tá'ón tó'ón pan xínñó'ó ñayuu keí ná, dá kataki na. Di'a to'on Ndios ta'ani xínñó'ó ná kueídó'o na, dá kataki ndisa na” —kaá Jesús.

⁵ N̄i ndi'i, dá n̄i kee ña u'u ndáka ñaáan kua'an ñoo

Jerusalén, ña kúú ñoo Ndios. Dá n̄i dakáa ñaáan noq dikó cháá ka din̄i ve'e ño'o ká'ano iin ñoo. ⁶ Dá n̄i kaaan xí'ín ná:

—Tá miían ndaa ndisa de'e Ndios kúú ní, dá kían dánkao ní mií ní nda noñó'o káa, chí di'a kaá tuti iñ Ndios:

Ka'anda Ndios choon noq ángel ná saa na kandaa na yo'ó.

Ta kuita nduu na xí'ín ndá'a ná natiin na yo'ó,

dá kían ná o tákue'e sa'on kee yuu.

⁷ Dá n̄i kaa Jesús xí'án:

—Ta di'a ta'ani kaá tuti iñ Ndios: “O sa kórndodó ndó Ndios, na kúú sato'o ndo” —kaá na.

⁸ Dá n̄i kee tukuan ndáka ñaáan kua'an nda din̄i iin yúku dikó nda'o. Dá n̄i daná'an ndidaá kúú ñoo ñó'o iin ní kúú ñayuu noq ná, xí'ín ndidaá tá'an ña ndato dándá kian. ⁹ Dá n̄i kaaan xí'ín ná:

—Ío yu'u ña nakí'oi ndidaá ña káa noq ní tá ná nakuiñ xití ní no'í, ta kandaño'o ní yu'u.

¹⁰ Dá n̄i kaa Jesús:

—Kuya'a kua'án no'í, ña u'u, chí di'a va kaá tuti iñ Ndios: “Koo ini ndo kandaño'o ndó iin tó'ón din̄i Ndios, na kúú sato'o ndo, ta sava'a noq iin tó'ón mií ná koni kuáchí ndó” —kaá na xí'án.

¹¹ Dá n̄i kexoo ña u'u kua'an. Dá n̄i kasáa ángel n̄i chindeé ná Jesús.

Di'a ni kuu tá ni kasá'á Jesús dána'a na noq ñayuu

12 Tá n̄i ni'í tó'on Jesús ña nákaa Juan ve'e kaa, dá n̄i nandió koo na chí kuendá Galilea. 13 Kúu n̄i d̄ankoo na ñoo Nazaret noó n̄i sa io na. Dá n̄i ki'in na kua'an na koo na ñoo Capernaum, ta kián iin ñoo nákaa yati yú'u taño'o noó n̄i sa kuu ñó'o na kuendá Zabolón xí'in Neftalí. 14 Dión n̄i kuu, dá n̄i x̄inkoo to'on n̄i ka'an profeta Isaías, chí di'a n̄i kaa na:

15 Di'a ndo'o na ndéi kuendá Zabolón xí'in na ndéi kuendá Neftalí,
tá'an na ndéi chí yú'u taño'o,
ña nákaa iin ka xoo yuta Jordán,
noo kúu kuendá Galilea, noo ndéi ñayuu koo kúu na Israel.

16 Ta ñayuu ndéi ñoo ñoo, sa íin naá ñaxintóni ná,
tído viti ndato n̄i natoon noo ná.
Ta va'ará sa xionoo na iin íchi naá noo kuu na,
tído viti ndato n̄i natoon noo ná, ka'an.

17 Ndá daá n̄i kasá'á Jesús dána'a na noó ñayuu ñoo, ta kaá na:

—Nandikó iní ndo sa'á kuachi kée ndó, dá chí sa n̄i kuyati va kuu ña kián ndu'u ñayuu t̄ixi ndá'a Ndios dándáki ñaá ná.

Di'a n̄i kuu tá n̄i kana Jesús dao t̄a t̄iin t̄iyaká ña kanoo ra xí'in ná

18 Ta noo x̄ika Jesús kua'an na yú'u taño'o naní Galilea, ñoo n̄i xini na ūu t̄a, iin ra kúu Simón, tá'an ra n̄i ch̄inaní ná Pedro, ta iin ra kúu Andrés, ñani mií rá. Ta

ño'o ra chíkaa ra ñóno rá ini takuú, chí kúu rá t̄a t̄iin t̄iyaká. 19 Dá n̄i kaa Jesús xí'in rá:

—Nakí ndo ná ko'o kanoo xí'in yu'u, dá ná dána'i noo ndo taó ndo ñayuu tein kuachi na táto'on kée ndó taó ndo t̄iyaká ini takuú —kaá na.

20 Ta kúu vití'on n̄i d̄ankoo ra ñóno rá. Kúu n̄i kee ra kua'an ra kanoo ra xí'in Jesús.

21 Ta noo x̄ika Jesús kua'an na cháa ka chí noo, kúu n̄i xini na ūu ka t̄a, t̄a iin ñani kúu, iin ra naní Jacobo, ta iin ka ra naní Juan. Ta kúu rá de'e t̄a naní Zebedeo. Ta ñó'o ra ini barco náoto ra ñóno rá xí'in tatá ra. Dá n̄i kana ñaá Jesús. 22 Ta kúu vití'on n̄i d̄ankoo ra tatá ra xí'in barco ñoo. Dá n̄i kee ra kua'an ra kanoo ra xí'in Jesús.

23 Ta n̄i nata'an Jesús n̄i xionoo na chí kuendá Galilea ñoo sa dána'a na iin rá iin ve'e noo ndítutí na Israel. Ta dána'a na to'on va'a, ña kián ká'an ndi koo ndu'u yó t̄ixi ndá'a Ndios. Ta sa nduva'a na ñayuu ndó'o ndi ndáa mií vá kue'e, ta sa nduva'a na na u'u ñí. 24 Ta iin ní kúu kuendá Siria ñoo n̄i kasandaá to'on sa'a Jesús, sa'á ñoo ndidaá xían ndáka ñayuu na kú'u vei na noo Jesús, á mií ná ndó'o na kue'e, o mií ná kúu ná na u'u ñí, o mií ná kúu ná na ndó'o ní kée espíritu kini, o mií ná kúu ná na xí'i yí'í, o mií ná kúu ná na n̄i natíí ñí. Ta ndidaá ná n̄i nduva'a n̄i kee Jesús. 25 Ta kuá'á nda'o na ndéi kuendá Galilea, xí'in

na ndéi ndin uxí ñoo ká'an xí'ín ná Decápolis, xí'ín na ñoo Jerusalén, xí'ín dao ka na ndéi kuendá Judea, xí'ín na ndéi iin ka xoo yuta Jordán tákuei na Jesús xíonoo na.

5

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús diní iin yúku

¹ Tá ni xini Jesús ña kua'á nda'o kúu ñayuu ñoo, dá ni kaa na diní iin yúku iin ñoo. Dá ni sa koo na. Ta ni natuu yati ta xíonoo xí'ín ná ñoo noo ná. ² Dá ni kasá'á ná dána'a na noo rá, ta kaá na:

³ —Ndiká'án ndi kúu ví na nákoní ña xínñó'ó ná Ndios, chí na yó'o kúu na sa ñó'o tíxi ndá'a Ndios.

⁴ 'Ndiká'án ndi kúu ví na ndé'i, dá chí natiin na tandeé ini noo Ndios.

⁵ 'Ndiká'án ndi kúu ví ñayuu nda'í ió ini, dá chí na yó'o kúu na natiin noñó'o yó'o noo Ndios.

⁶ 'Ndiká'án ndi kúu ví na xí'í doko sa'á ña ndaa, ta íchí ini na koní na ña, dá chí ndinoo ini na xí'ín ña ndaa kee Ndios.

⁷ 'Ndiká'án ndi kúu ví na ká'ano ini, dá chí ku'u ini Ndios sa'a ná.

⁸ 'Ndiká'án ndi kúu ví na kómí iin níó vii, dá chí koní xí'ín noo ná Ndios.

⁹ 'Ndiká'án ndi kúu ví na ndúkú ña nandei va'a dao ka ñayuu, dá chí na yó'o kúu na kananí de'e Ndios.

¹⁰ 'Ndiká'án ndi kúu ví na ndó'o níó sa'á ña kée na ña ndaa, dá chí na yó'o kúu na ñí'í ña kaño'o na tíxi ndá'a Ndios.

¹¹ 'Ndiká'án ndi kúu ví ndo'ó tá ká'an ndava'a ñayuu xí'ín ndó, o tá kéndava'a na xí'ín ndó, o tá káva'a na kua'á noo ña to'ón sa'a ndo sa'á ña kúu ndó kuendá yu'u. ¹² Ta ná kadij ini ndo, ta ñochí kuu ini ndo, dá chí ká'ano nda'o ña va'a ko'on Ndios kí'o na noo ndo chí induú sa'á ña ndó'o ndó dión, dá chí kí'o dión ta'ani ni kendava'a na xí'ín profeta ni sa ndei sa na'a.

Yó'o dána'a Jesús ña kúu yó tató'on ñii ñayuu yó'o

¹³ 'Ndo'ó kúu tató'on ñii ñayuu yó'o, tído tá ni ndi'i ña o'ovaan, ¿ndi kee yó xí'án, dá ndu'o'ova tukuan? Ko ta'ón ka ña'a kuu kechóon yóan. Ndá kata va yóan sata vé'e, ta kuei ni'ini ñayuu kanoo na.

Kúu yó tató'on iin ña'a dátoon noo ñayuu

¹⁴ 'Ta kúu ta'ani ndó tató'on iin ña'a dátoon noo ñayuu, ta ndó'o ndó tató'on ndó'o iin ñoo kánóo diní yúku, dá chí o kúu ta'on dáda'i na ña. ¹⁵ Ta dión ní, ni iin tó'ón ñayuu ko chí'ño'o iin íti, dá chikaa naán tíxi iin sato. Di'a chínóo naan noo dikó, dá katoon noo ndidaá na ndéi ini vé'e. ¹⁶ Ta kí'o dión kánian katoon ndo noo iin rá iin ñayuu, dá ná koní na ña va'a kée ndó, dá ná keká'ano na tatá yo Ndios, na ió induú.

Yó'o dána'a Jesús sa'a choon sa'ándá ley Moisés

¹⁷ 'Ná dá'a ni ka'án ndó ña vei yu'u dátuuí choon sa'ándá

ley Moisés xí'ín ña n̄i taa ndi-daá profeta. Di'a vei yu'u dáxinkooi choon sa'ándáan. ¹⁸ Dá chi miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña xían nani ió induú xí'ín noño'o, ni iin tó'on ta'on tá'í letra ley o kánda, miían xinkoo ndi'i noo ká'an. ¹⁹ Sa'á ñoo, ndi ndaa mií vá ñayuu xío kao iin káa choon kuálí sa'ándá ley, ta k̄i'o dión ta'ani kee na dána'a naán noo dao ka ñayuu, dá kían cháá vá kandaya'i na tein na ñó'o t̄ixi ndá'a Ndios. Tído ndi ndaa na seídó'o choon kuálí yó'o, ta dión dána'a na noo dao ka ñayuu, noón kúu na kandaya'i nda'o tein na ñó'o t̄ixi ndá'a Ndios. ²⁰ Ta ká'in xí'ín ndó ña kánian kuita ndaa cháá ka ndo kee ndó ña kóni Ndios o duú ta dána'a ley xí'ín ta fariseo, dá chi tá koó, dá kían ni iin kuú ta'on o ndú'u ndó t̄ixi ndá'a Ndios, na ió induú.

Yó'o dána'a Jesús ña ná dá'a ni karyí yó xí'ín ñani tá'an yó

²¹ 'Sa n̄i seídó'o va ndó choon n̄i ta'anda noó na sá'ano ve'e yó: "O sa ka'ání ndó nd̄i, ta ndi ndaa ñayuu sa'ání nd̄i, miían keyíko sa'a ná sa'á kuachi n̄i kee na."

²² Tído yu'u di'a ká'in xí'ín ndó ña ndi ndaa mií vá ñayuu, va'ará ná karyí óon na xí'ín ñani tá'an na, miían keyíko Ndios sa'a ná. Ta ndi ndaa mií vá ñayuu yá'a ká'an xí'ín ñani na ña kúu ná ñayuu x̄ixi, noón kúu na kandoo kakuu na ñayuu kómí kuachi noó na sá'ano ñoo yo. Ta ndi ndaa mií ñayuu, na ká'an xí'ín ñani

tá'an na ña ni lú'u ko choon na, noón kúu na ko'on kaño'o indayá noo kéi ñó'o.

²³ 'Ta viti, tá kua'an ndo doko ndo ña'a noo Ndios, ta n̄i ndusaa ini ndo ña ko ñá'a ndeyíko ndo tandó'ó ndo xí'ín ñani ndo, ²⁴ dá kían kánian dánkoo tóo ndó ña né'e ndó kua'an ndo doko ndo noo náa ñoo, ta dinño'ó kua'an ndo ndaka ndo ña man̄i noo ñani ndo. Tá n̄i ndi'i, dá nandió kuéi ndó doko ndoán noo Ndios. ²⁵ Ta ndi'i ini ndo kandoo man̄i ndo xí'ín ñayuu naá xí'ín ndó nani xíka ndó kua'an ndo noó ta né'e choon. Dá chi tá koó, dá nak̄i'o na ndó'o noo ndá'a rá. Ta ta né'e choon ñoo kúu ra nak̄i'o ndo'ó noo ndá'a ta ndaa yé'é kaa, dá chikaa ra ndo'ó ve'e kaa. ²⁶ Tá miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña o yaa ta'on ndó nda rá ná chiya'i ndi'i ndó sa'á ña n̄i kee ndó.

Yó'o dána'a Jesús ña ná dá'a ni kee yó kuachi xí'ín na ko kúu ñadi'í yo o yí yo

²⁷ 'Sa n̄i seídó'o va ndó choon kaá di'a: "O sa kée ndó kuachi xí'ín na ko kúu ñadi'í ndo o yí ndo." ²⁸ Tído yu'u ká'in xí'ín ndó ña ndi ndaa mií vá ta ná kani lóko ini ra ndé'é rá iin ñá'a, ta ná kani kue'é ini ra xí'an, roón kúu ra n̄i ya'a n̄i kee kuachi xí'an xí'ín ñaxintóni rá.

²⁹ 'Sa'á ñoo, tá yá'a ndó kée ndó kuachi xí'ín nduchí nóo xoo kuá'a ndo, dá kían taó ndoán, ta kaño'ó ndoán. Dá chi va'a cháa kaan ná naá iin nduchí nóo ndo o duú kaan dákeeta na iin níí ndó indayá.

³⁰ Tá yá'a ndó kée ndó kuachi xí'ín ndá'a xoo kuá'a ndo, dá kían ka'anda ndoán, ta kañó'ó ndóan. Dá chī va'a cháá ka ña ná kamanī iin ndá'a ndo o duú kaan dáketa na iin nī ndó indayá.

Yó'o dána'a Jesús ña ná dá'a ni dánkoo iin taa ñadi'í ra

³¹ 'Sā nī seídó'o ta'ani ndó iin ká choon kaá di'a: "Ndi ndáa mií vá taa kóni dánkoo ñadi'í ra, dá kían naki'o ra iin tuti ña ká'an ña kóni ra dánkoo ñaá rá." ³² Tído yu'u ká'ín xí'ín ndó ña ndi ndáa mií vá taa dánkoo ñadi'í ra, ta kō kían sa'á ña nī xini xíxi ñaá, dá kían mií rá kedaá xí'ín ñadi'í ra, dá ya'án keeán kuachi xí'ín iin ká taa. Ta dión ní taa náki'ín tá'an xí'án, yá'a ra kee ra kuachi xí'án.

Yó'o dána'a Jesús ña ná dá'a ni nachina'á yó ni iin ña'a

³³ 'Ta sā nī seídó'o ta'ani ndó iin ká choon nī ta'anda noó na sá'ano ñoo yó: "O sā kétó'ón ndó ña nī nachina'á ndó kee ndó noo sato'o yó Ndios. Di'a koo ini ndo kee ndó ña nī kaa ndo kee ndó."

³⁴ Tído yu'u ká'ín xí'ín ndó, o sā náchina'á ndó ni iin ña'a, dá kī'o ndó to'on ndó. O sā náchina'á ndó induú, dá chī noo ió mií Ndios kían, ³⁵ ta o sā náchina'á ndó noñó'o yó'o, dá chī yó'o ndíta sa'a Ndios, ta o sā náchina'á ndó ñoo Jerusalén, dá chī ñoo mií rey ká'ano kían. ³⁶ Ta ni o sā náchina'á ndó dinī ndo, dá chī o kándeé ta'on ndó ndekuxí ndo ni iin tó'ón idí dinī ndo, ta ni o kándeé ndó ndendei'í ndoán. ³⁷ Tído ndo'ó, tá kaa

ndo jaan, ta dión ná kakian. Tá kaa ndo koo, ta dión ná kakian. Chī tá yá'a ndó ká'an ndo cháá ka to'on, dá kían ndéi ndó kée ndó ña kóni ña kini.

Yó'o dána'a Jesús ña ná ku'u ini yo sa'á na xini u'u ñaá

³⁸ 'Ta dión ní sā nī seídó'o ndó iin ká choon kaá di'a: "Tá nī taó ná iin nduchí noó ndo, dá kían taó ta'ani ndó nduchí noó na. Tá nī taó ná iin no'o ndó, dá kían taó ta'ani ndó iin no'o na." ³⁹ Tído yu'u ká'ín xí'ín ndó, o sā chídáo tá'an ndó xí'ín ñayuu kini. Va'a kaan di'a kee ndó: Tá nī kanī na iin xoo noo ndo, kī'o ndó iin ká xoo ná kani na. ⁴⁰ Ta ndáa na kóni ka'an kuachi sa'a ndo, ta xío ndaa ra do'onno ndo, dá kían kī'o ndóan noo rá, ta konó ta'ani ndó naki'ín ra kotó ndo. ⁴¹ Ta ndi ndáa mií ra kéndusa xí'ín ndó kandio ndó ña'a ra ko'on ndo iin kilómetro dao, kua'án ndo xí'ín rá nda oni kilómetro. ⁴² Ta ndáa na xíka iin ña'a noo ndo, kī'o ndóan noo ná. Ta ndáa na kóni kī'in tóo ña'a noo ndo, o sā kádi'inda ndoán noo ná.

⁴³ 'Ta sā seídó'o ta'ani ndó ña nī ka'an dao ká ñayuu: "Ku'u ini ndo sa'a ñayuu xí'ín ndó, ta koni u'u ndo na xini u'u ñaá." ⁴⁴ Tído yu'u di'a ká'ín xí'ín ndó ña ku'u ini ndo sa'á na xini u'u ñaá, ta ka'an va'a ndó xí'ín na ká'an ndava'a xí'ín ndó, ta keva'a ndó xí'ín na kañó'ó ñaá, ta kaka ndo ña manī noo Ndios sa'á na kénóo ñaá, xí'ín sa'á na kéndava'a xí'ín ndó. ⁴⁵ Dión, dá ná'a ndo ña miían ndaa

kúú ndó de'e tatá Ndios, na ío induú, na dáxinkoo ndindii sata ñayuu kini xí'ín ñayuu vá'a, na dákoon dai sata ñayuu ndaa, xí'ín ñayuu kini. ⁴⁶ Dá chi tá kú'u ini ndo sava'a sa'á na kú'u ini sa'a mií ndó, ¿ndí kían va'a ni'í ndo? ¿Á kó ná'á ta'on ndó ña dión ta'ani kée ra kí'ín ya'i sa'a ñó'o? ⁴⁷ Tá ká'an ndo ndisá'an xí'ín sava'a ñani tá'an ndó, dá kían, ¿ndí kían va'a kée ndó, xiní ndo? ¿Á kó ná'á ta'on ndó ña dión ta'ani kée na kó ná'á Ndios tein mií ná? ⁴⁸ Tído ndo'ó, koo ini ndo kendaá ndi'i ndó choon táto'on kendaá tatá yo Ndios, na ío induú, choon.

6

Yó'o dána'a Jesús ndi kee yó chindeé yó na kúnda'í

¹ Kandaá ndo mií ndó, o sa ndúkú ndó kee ndó ña va'a noo ñayuu sa'á ña kóni ndo kande'é va'a na ndo. Dá chi tá kée ndó dión, dá kían ni iin ña va'a o nándio né'e tatá Ndios, na ío induú, noo ndo. ² Sa'á ñoo, tá kua'an ndo k'i'o ndó di'ón noo na kúnda'í, ná dá'a ni ka'an ndo xí'ín ra tuú trompeta ña kuita ra tuu ra noo ndo táto'on kée taa uu noo ini ve'e noo nátaaka yo xí'ín noo xionoo ra keí. Dión kée ra, dá ná chinaní va'a ñaa ñayuu. Ta miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña sa ni natiin ra ya'i ra sa'á ña kée ra. ³ Tído, ndo'ó, tá kua'an ndo k'i'o ndó di'ón noo na kúnda'í, ná dá'a ni kana'á nda'á íti ndo ndí kían xí'o nda'á kuá'a ndo, ⁴ dá kían ná koo de'é ña maní kée

ndó, chi tatá Ndios, na ndé'é ña kede'é ndo, noón kúú na nandio né'e túu ña va'a noo ndo.

Yó'o dána'a Jesús ndi kee yó tá ká'an yo xí'ín Ndios

⁵ Tá kua'an ndo ka'an ndo xí'ín tatá Ndios, o sa kée ndó táto'on kée taa uu noo, dá chi kátoó ra kandita ndichi ra ini ve'e noo nátaaka yo ka'an ra xí'ín Ndios, ta kátoó ta'ani ra kandita ra iin rá iin do'o keí ka'an ra xí'ín Ndios, dá ná kande'é ñayuu ña kée ra. Tído miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña sa ni natiin ra ya'i ra sa'á ña kée ra. ⁶ Tído ndo'ó, tá kua'an ndo ka'an ndo xí'ín tatá Ndios, kua'an ndu'u ndó ini ve'e ndó, ta kadi ndo yé'é ndó, dá ka'an ndo xí'ín Ndios, na kó túu, na ndé'é ña kede'é ndo, dá ná nandio né'e túu na ña va'a noo ndo.

⁷ Ta noo ká'an ndo xí'ín ná, ná dá'a ni nandio kuéi tóo tuku ndó ka'an ndo to'on, ña sa ni ka'an ndo táto'on kée ñayuu kó ná'á Ndios, dá chi ká'an ná ña sa'á ña kua'á téi ká'an na, dá natiin na ña xika na. ⁸ Sa'á ñoo ná dá'a ni kee ndó táto'on kée na, chi sa na'á vá tatá yo Ndios ndí kían xínño'ó ndó va'ará kó ñá'a kaka ndoán noo ná. ⁹ Tá kua'an ndo ka'an ndo xí'ín Ndios, ta di'a kaa ndo: Tatá mií ndu'u, na ío induú, ná natiin kuú mií ní ndidaá tá'an ñaño'ó.

¹⁰ Ta ná kii ní dándáki ní ñayuu yó'o.

Táto'on k'i'o kée ní ña kóni ní induú xaan, k'i'o dión

ta'ani ná koo noñó'ó yó'ó.

11 Ta kǐ'o ní ña xínñó'ó ndu'u keí ndú iin iin kuṽ kuṽ.

12 Ta ká'ano koo ini ní sa'á kuachi ndu táto'on kǐ'o xí'o ká'ano ta'ani ini ndu sa'á na yá'a noo ndú.

13 Ta o sa kónó ní kuei ndu noo kuachi, ta dákaaki ní ndu'u noo ña kini.

Dá chǐ mií ní kúu na dándáki, ta mií ní kúu na kómí choon, ta mií ní kúu na kánian natiin ndidaá tá'an ñañó'ó.

Ta daá kuití dión ná koo.

Dión ná koo.

14 Dá chǐ tá ná ku'u ká'ano ini ndo sa'á ñayuu ni ya'a noo ndo, dá kían ku'u ká'ano ta'ani ini tatá yo Ndios, na ió induú, sa'á kuachi mií ndó.

15 Tído tá ná o kú'u ká'ano ini ndo sa'á ñayuu ni ya'a noo ndo, dá kían ni tatá yo Ndios o kú'u ká'ano ta'on ini sa'á kuachi ndo.

Yó'o dána'a Jesús ndi kee yó tá né'e ii yo

16 Tá kua'an ndo kane'e ii ndo, o sa kútama ndo táto'on kée ta uṽ noo, dá chǐ nda'í nda'ó ndé'é rá xionoo ra, dá ná'a ra mií rá noo ñayuu ña né'e ii rá. Ta miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña sa ni natiin raya'i ra. 17 Tído ndo'ó, tá né'e ii ndo, luu ná nacho'on diní ndo, ta nakata ndó noo ndo, 18 dá kían ná dá'a ni na'a ndo mií ndó noo ñayuu ña né'e ii ndo. Ta sava'a iin tó'ón diní tatá yo Ndios, na ko túu, ná kana'a ña kée ndó dión. Ta iin tó'ón mií tatá Ndios, na ndé'é

ñā kédé'é ndo, ná nandió né'e túu ña va'a noo ndo.

Yó'o dána'a Jesús ña ná ndukú yó koo kuiká yó noo ña kóni Ndios

19 'Ná dá'a ni ketutí ndó ña kuiká ñayuu yó'ó, dá chǐ yó'ó kúu noo dánaa tikidi ña'a, ta yó'ó kúu noo dánaa daye'e ña'a, ta yó'ó ta'ani kúu noo ndéi ta kuí'íná, chǐ koku'u ra ve'e, ta kí'in kuí'íná rá ña'a. 20 Va'a kaan ndukú ndó koo ña kuiká ndo induú, dá chǐ ni tikidi, ni daye'e ko dánaa ña'a ió ñoó, ta ni ta kuí'íná o kúu ku'u kí'in kuí'íná ña ió ñoó. 21 Dá chǐ noo ió ña kuiká ndo, ñoó ta'ani nákaa ní noo ndo.

Yó'o dána'a Jesús ña nduchí nóo yo kúu táto'on iin ñó'ó dátoon noo yo

22 'Ta nduchí nóo ndo kúu táto'on iin ñó'ó nákaa tóon ñii ndo, ña dátoon ní noo ndo. Sa'á ñoó tá va'a nduchí nóo ndo, dá kían iin níí vá túu noo ndo. 23 Tído tá ko vá'a nduchí nóo ndo, dá kían iin níí vá ñii ndo iin naá. Tá ni nda'o ña dátoon noo ndo, dá kían ndi kǐ'o ka ví ni nakuíin naá noo ndo.

Yó'o dána'a Jesús ña o kúu ta'on ndiko yo Ndios, ta ndiko ta'ani yó dí'on

24 'Ta ni iin tó'ón ñayuu o kúu kéchóon noo uṽ sato'o, dá chǐ iin na koni u'u na, ta iin ka na koni na, o chindaya'i na iin na, ta kenóo na iin ka na. Ta dión ta'ani o kúu ta'on ndiko na Ndios, ta ndiko ta'ani na ña kuiká.

Yó'o dána'a Jesús ña ná dá'a ni ndi'i téi ini yo sa'á ña ió ñayuu yó'ó

25 'Sa'á ñoó ká'ín xí'ín ndó viti, o sa ndí'i ini ndo sa'a ndí k'ján kasá'an ndó, dá kataki ndo, ta ni sa'á ña ko'o ndó, ta ni sa'a dá'on kandixi ndó, dá kada'i ñi ndo. ¿Á ko ná'á ta'on ndó ña ió ña'a ndáya'i cháá ka kee ndó nani takí ndo o duú ña kasá'an oon ni ndó? Ta ió ña'a ndáya'i cháá ka xínño'ó ñi ndo o duú dá'on kandixi ndó. 26 Kande'é ndó to'on ndó'o laa, chi ni ko chí'i rí tata, ni ko dákée rí, ta ni yáka ri koó nátaan va'a rí ña'a rí. Tído tatá yo Ndios, na ió induú, xito va na ri. ¿Á ko ná'á ta'on ndó ña ndáya'i cháá ka ndo o duú laa? 27 ¿Ndi ndáa ndó kandeé kua'ano iin kondó ndá'a cháá ka sa'á ña ndí'i ini ndo?

28 'Ta, ¿ndiva'a ndí'i ini ndo sa'a dá'on kandixi ndó? Kande'é ndó táto'on k'i'o sá'ano torí ndi'indi káa yúku, chi ko kéchóon ta'an vaan, ta ni ko káva'an dá'on kandixian. 29 Tído yu'u ká'ín xí'ín ndó ña ni rey Salomón, va'ará ndidaa ta kujá ni sa kuu ra, tído ko ní sá ndixi va'a ra táto'on k'i'o ndato iin torí ndi'indi ñoó. 30 Tá k'i'o dión kée Ndios xí'ín ita káa yúku, tá'an ña káa kuu viti, tído iin taan chiño'ó ñaá ná ini xito, ¿á ko ná'á ndó ña ndato ka ví chindeé Ndios ndo'ó, ta cháá téi kándée ini ñaá? 31 Sa'á ñoó ná dá'a ni ndí'i téi ini ndo sa'a ndí k'ján kasá'an ndó o sa'a ndí k'ján ko'o ndó o sa'a ndí k'ján kandixi ndó, 32 chi sa'a ndidaa ña yó'o ndí'i nda'o ini ñayuu ko ná'á Ndios. Tído míi tatá yo Ndios, na ió induú, sa

na'á va ná ña xínño'ó ndoan. 33 Sa'á ñoó dinño'ó ka ndukú ndó ña kaño'o ndó tixi ndá'a Ndios, ta koo ini ndo kee ndó ña ndaa kóni na, ta kúu ndidaa ña'a yó'o koo noo ndo. 34 Sa'á ñoó ná dá'a ni ndí'i ini ndo ndí koo ndó taan, dá chi vei díin va ña'a ndo'o ndó. Sa'á ñoó koo ini ndo kandeí ndó xí'ín ña ndó'o kuu viti ni.

7

Dána'a Jesús ña ná dá'a ni keyíko míi yó sa'á ñayuu

1 'Ná dá'a ni keyíko míi ndó sa'á ñayuu, dá k'ján ná dá'a ni keyíko Ndios sa'a míi ndó. 2 Dá chi táto'on k'i'o keyíko ndo sa'a ná, k'i'o dión ta'ani keyíko Ndios sa'a ndo, chi táto'on k'i'o chíki'ó ndo, k'i'o dión ná chíki'ó Ndios míi ndó. 3 ¿Ndiva'a ndé'é ndó xe'e ló'o nákaa noo ñani ndo, ta ko xí'o ndó kuendá ká'ano ka t'indú'u nákaa noo míi ndó? 4 Ta, ¿ndi káa noo ndo ka'an ndo xí'ín ñani ndo: "Konón ná taóí xe'e nákaa noo xa'an", kaá ndo, ta ko ndé'é ta'on ndó ndi k'i'o ví káa t'indú'u nákaa noo míi ndó? 5 ¡Kúu ndó ñayuu uu noo! Taó ndó dinño'ó t'indú'u nákaa noo míi ndó xa'an, dá natuu va'a noo ndo, dá kuu taó ndó xe'e nákaa noo ñani ndo.

6 'O sa k'i'o ndó ña ij noo t'ina, chi nandió kuéi rí tiin rí ndo'ó. Ta o sa dakuéi ndó yuu dión né'e va'a ndó noo ñó'o kochí, dá chi chiní'ini sa'a r'ján.

Yó'o dána'a Jesús sa'a ndi kee yó ka'an yo xí'ín Ndios

7 'Ta kaka ndo ña xínñó'ó ndó noo Ndios, ta kúú ni'í vá ndóan. Ndukú ndóan, ta kúú ni'í vá ndóan. Dákásá ndó yé'é, ta kúú nonó váán noo ndo. 8 Dá chi ndidaá na xikaan, ni'í náan, ta ndi ndáa na nándukú ñá, ni'í náan. Ta ndi ndáa na dákásá yé'é, nonó vá yé'é noo ná.

9 'Ta, ¿ndi ndáa ndo'ó, tá xika de'e ndó pan keí xí noo ndo, á xí'o ndó iin yuu noo xí? 10 O, tá xika xi iin tiyaká keí xí, ¿á xí'o ndó iin ko noo xí? 11 Koó, dá chi va'ará kúú ndó ñayuu kini, tído ti'a ndó ki'o ndó ña va'a noo de'e ndó. ¿Á ko ná'á ta'on ndó ña sa kaá ka ví tatá yo Ndios, na ió induú, chi ki'o na ña va'a noo na xikaan? 12 Tát'o'on ki'o kóni ndo kee dao ka ñayuu xí'ín ndó, ki'o dión ta'ani kee ndó xí'ín ná, chi ki'o dión dándáki ley xí'ín ña ni taa profeta.

Yó'o dána'a Jesús ña ná koo ini yo ku'u yó yé'é ku'ín

13 Koo ini ndo ku'u ndó noo kúú yé'é ku'ín, dá chi ndíka nda'o yé'é, ta ndíka nda'o íchi, ña né'e ñaá kua'an indayá. Ta kua'á nda'o ñayuu koku'u kua'an íchi ñoó. 14 Tído ku'ín vá yé'é, ta ku'ín vá íchi, ña kua'an noo kataki chíhí ná, ta cháá nda'o ñayuu kondu'u kua'an ñoó.

Yó'o dána'a Jesús ña xí'ín ku'i xí'o iin yíto, dá kandaá ini yo ndá yíto kúú rá

15 'Kandaá ndo mií ndó noo profeta to'ón, dá chi vei ra noo ndo, ta kée ra mií rá kúú rá tát'o'on léko, tído ndigüe'í lobo va kúú rá. 16 Tído xí'ín

ña kée ra, kandaá ini ndo ndá yoo kúú rá, dá chi o duú ta'íón xí'o uva, ta ni ión títi ko xí'o tiño'ó. 17 Dá chi ndidaá yíto va'a xí'o ku'i va'a, tído yíto ko vá'a xí'o ku'i ko vá'a. 18 Ta ni iin to'ón yíto va'a ko xí'o ku'i ko vá'a, ta ni iin to'ón yíto ko vá'a ko xí'o ku'i va'a. 19 Ta ndidaá yíto ko xí'o ku'i va'a kúú rá ta'anda, dá kei ra noo kéi ñó'o. 20 Sa'á ñoó, xí'ín ña kée ra, dá kandaá ini ndo ndá yoo kúú rá.

Yó'o dána'a Jesús ña o duú ndidaá ñayuu ná chinaní ñaá sato'o na koni na ndu'u na noo ió Ndios

21 'Ta o duú ndidaá ñayuu ká'an xí'ín yu'u: "¡Mií ní kúú sato'í, mií ní kúú sato'í!", koni ndu'u noo dándáki Ndios. Sava'a na kée ña kóni tatái, na ió induú, noón vá kúú na koni ndu'u noo dándáki Ndios. 22 Chi kua'á nda'o ñayuu kaa di'a xí'ín yu'u tá ná kasandaá kuú dáá ñoó: "Sato'o ndu'u, sato'o ndu'u, ¿á ko ndúsaa ta'on ini ní ña xí'ín kuú mií ní ni ka'an ndu ña koo chí noo, ta xí'ín kuú mií ní ni taó ndú espíritu kini, ta xí'ín kuú mií ní kua'á nda'o ña ná'ano ni kee ndu'u?" 23 Dá kaa xí'ín ná: "Ko ná'á ta'on yu'u ndá yoo kúú ndó. Kuxoo ndó noo, chi kúú ndó na kée ña kini."

Yó'o dána'a Jesús sa'á uu taa kava'a ve'e

24 'Ta ndi ndáa na seídó'o to'ón dána'í, ta kée na choon sa'ándáan, noón kúú na ko'ín dákí'ín tá'ín ña kée na xí'ín iin taa ió ñaxintóni, tá'an ra ni kava'a ve'e noo tóto. 25 Ni

koon dai déen, ta n̄i xino takuii kua'a ini yuta ñoo, ta n̄i kana tach̄i déen, ta n̄i kani tá'an xí'ín ve'e ñoo, tído ni iin ña'a kō ní ndó'an, dá ch̄i iin toosan noo tóto. ²⁶ Tído ñayuu seídó'o to'on dána'i, ta kō kée na ña, noón kúu tátō'on iin taa kō ká'i ini, tá'an ra n̄i kava'a ve'e noo ñotí. ²⁷ N̄i koon dai déen, ta n̄i xino takuii kua'a ini yuta ñoo, ta n̄i kana tach̄i déen, ta n̄i kani tá'an xí'ín ve'e ñoo, ta kúu n̄i kooan, ta n̄i naá ndí'i vaan —kaá Jesús.

²⁸ Ta n̄i ndí'i n̄i ka'an Jesús ndidaá to'on yó'o, kúu n̄i naá iní ñayuu n̄i kee ña n̄i daná'a na, ²⁹ ch̄i kō kée na tátō'on k̄i'o kée ta dána'a ley Moisés, ch̄i dána'a na tátō'on k̄i'o kée iin na né'e choon.

8

Di'a n̄i kuu tá n̄i nduva'a Jesús iin taa ndó'o kue'e té'i ñi

¹ Tá n̄i naxino Jesús sa'a yúku ñoo, ta kúu kua'á nda'o ñayuu tákuei ñaá kua'an na.

² Dá n̄i natuu yati iin taa ndó'o kue'e té'i ñi noo Jesús. Kúu n̄i sa ku'in xití rá noo ná, dá n̄i kaa ra xí'ín ná:

—Tatá, tá kóni ní, kuu va nduvií ní ñií.

³ Dá n̄i chinóo Jesús ndá'a ná sata rá, dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Jaan, kóni. Ná nduviion —kaá na.

Ta kúu vití'ón di'a n̄i ndañó'o ni'ini kue'e ndó'o ra.

⁴ Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—O sa kóo inon nakanón xí'ín ni iin tó'ón ñayuu ña n̄i keei xí'ón. Di'a kua'an na'a miíon noo ta duti, ta kane'e

ña'a kua'an kemánon Ndios, tátō'on k̄i'o sa'ándá ley Moisés choon, dá ná kandaá ini ra ña sa n̄i nduvií ñiion —kaá na.

Di'a n̄i kuu tá n̄i nduva'a Jesús iin taa kéchóon noo iin taa dándáki iin ciento soldado

⁵ Tá n̄i ndu'u Jesús kua'an na ñoo Capernaum, dá n̄i kasáa iin taa dándáki iin ciento soldado noo ná. Ta n̄i sei nda'í ra noo ná, ⁶ ta kaá ra:

—Tatá, ta kéchóon noo kándu'u rá ini ve'i, ta n̄i natí sa'a rá, ta ndó'o nda'o níó rá.

⁷ Dá n̄i kaa Jesús:

—Kó'o ve'ón, dá ná nduva'i ra.

⁸ Dá n̄i kaa taa dándáki iin ciento soldado ñoo xí'ín Jesús:

—Tatá, kō ta'ón ña'a kúu yu'u ña ku'u ní ve'i, tído xí'ín to'on ka'an oon va ní, ta kúu nduva'a va ta kéchóon noo.

⁹ Ch̄i kúu ta'ani yu'u iin taa nákaa t̄ixi ndá'a ta né'e choon. Ta ñó'o ta'ani soldado t̄ixi ndá'a yu'u. Sa'á ñoo tá ná ka'in xí'ín iin ra, “Kua'an”, ta kúu kua'an va ra. Ta tá ká'in xí'ín iin ka ra, “Naki”, ta kúu vei va ra. Tá ká'in xí'ín ra kéchóon noo, “Kee choon yó'o”, ta kúu kée va raan —kaá ra xí'ín Jesús.

¹⁰ Tá n̄i seídó'o Jesús to'on yó'o, kúu n̄i naá iní na. Dá n̄i kaa na xí'ín ñayuu tákuei ñaá vei ñoo:

—Miian ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña ni iin tó'ón na Israel kō kándéé iní na yu'u tátō'on k̄i'o kándéé iní ñaá taa yó'o.

¹¹ Ta kaá yu'u xí'ín ndó ña ná kii ñayuu chí xoo noo xíno ndindii, xí'ín noo kétaan, ta kandeí dáó ná xí'ín Abraham,

xí'ín Isaac, xí'ín Jacob noo dándáki Ndios induú. ¹² Tído na kánian nì'í ña kandeí na noo dándáki Ndios, noón kúú na taó di'a ñaa Ndios sata vé'e noo íin naá, ta ñoo kuaki na, ta kuchi tá'an no'o na.

¹³ Dá nì kaa na xí'ín taa dándáki iin ciento soldado ñoo:

—Kua'án nó'on ve'ón, chí sa'á ña nì kandeé inóon yu'u, sa'á ñoo sa io va ña nì xikón —kaá na.

Ta kúú míi hora daá vá nì ndu'va'a ta kéchóon ñoo.

Di'a nì kuu tá nì ndu'va'a Jesús ña kúú xido Simón Pedro

¹⁴ Tá nì saa Jesús ve'e Simón Pedro, ta kúú kándu'u xido ra noo xito kú'an kée kue'e dáa.

¹⁵ Dá nì kaxo'on Jesús ndá'an, ta kúú nì ya'a va ña dáa'an. Ta kúú nì ndakooán nì kasá'á kenduuan ña'a keí ná.

Ta kua'á nda'o ñayuu nì ndu'va'a nì kee Jesús

¹⁶ Dá tá nì kuaá kuú dáa ñoo, dá ndáka ñayuu ndéi ñoo na ñó'o espíritu kini nì kasáa na noo Jesús. Ta xí'ín to'on nì ka'an na xí'án, ta kúú nì kankuei ña kua'an. Ta ndidaa na kú'u nì ndu'va'a nì kee na. ¹⁷ Díón, dá nì xinkoo to'on nì ka'an profeta Isaías: “Míi ná nì nakuido kue'e ndó'o iin rá iin yó, ta nì naki'in na ña u'u ñíi yo.”

Di'a kua'an ña nì ka'an Jesús xí'ín dao taa nì ka'án kanoo xí'ín ná

¹⁸ Tá nì xini Jesús ña kua'á nda'o ñayuu nì nditútí ñoo, dá nì kaa na xí'ín taa xionoo xí'ín ná:

—Ná ko'o chika'anda yo iin ka xoo taño'o.

¹⁹ Ta nì natuu yati iin ta dána'a ley, dá nì kaa ra xí'ín Jesús:

—Maestro, íoi ña kanooi xí'ín míi ní ndéi kúú míi vá noo ko'on ní.

²⁰ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Kana'ón ña ío va káo noo ñó'o ndikuii, ta ío ta'aní táka noo ñó'o laa. Tído na nì nduu taa ñayuu yó'o, ni noo kanoo diní na koó.

²¹ Dá nì kaa iin ta xionoo xí'ín ná ñoo:

—Tatá, konó ní dinño'ó ka ná ko'in dánduxi tatái, dá ná kasaaí, ko'o.

²² Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Nakíj, ná kanoo xí'ín yu'u viti, ta dánkoo na kúú ndíi ná dánduxi ñaa dao ka na kúú ndíi —kaá na.

Di'a nì kuu tá nì sa'anda Jesús choon noo tachi xí'ín taño'o

²³ Dá nì kaa Jesús ini iin barco ko'on na xí'ín ndin uxí uú taa xionoo xí'ín ná. ²⁴ Tein yá'a na kua'an na noo taño'o ñoo, kúú nì kasá'á kána tachi déen. Ta kúú nì kasá'á ndakoo noo taño'o, ta kokee rá ini barco. Tído kídi va Jesús kándu'u ná.

²⁵ Dá nì natuu yati taa xionoo xí'ín ná noo kándu'u ná, dá nì kaa ra xí'ín ná:

—¡Tatá, dáka'ki ní ndu'u, chí ío ña kuu ndu'!

²⁶ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Ndiva'a yu'ú téi ndo? ¿Á ko kándéé ta'on ini ndo yu'u?

Dá nì ndakoo na. Dá nì sa'anda na choon noo tachi xí'ín taño'o ñoo. Kúú nì kutádi

vá rá xí'ín tachí ñóó. ²⁷ Kúú nì naá vá iní taa xíonoo xí'ín ná ñóó. Dá nì kasá'á ndátó'ón tá'an mií rá:

—¿Ndá yoo ví kúú nà yó'o, chí ndá tachí xí'ín ndá taño'o seídó'o choon sa'ándá nà? —kaá ra.

Dì'a nì kuu tá nì taó Jesús espíritu kini ñó'o ini uu taa

²⁸ Dá tá nì saa nà iin kà xoo taño'o ñóó noo kúú kuendá Gadara, kúú nì kasáa uu taa ñó'o espíritu kini, tã nì kankuei nì kii ini káo noo ñó'o ndii. Ta ndakí ndá'o ra, sa'á ñóó ni iin tó'ón ñayuu ko kúú ya'a íchí nákaa ñóó kée ra. ²⁹ Dá nì kasá'á káyú'ú espíritu kini ñó'o ini ra:

—¿Ndí kían ndó'o ní xí'ín ndu'u, Jesús, mií ní nà kúú de'e Ndios? ¿Á nì kasáa ní dándó'o naní ní níó ndu'u tá ko ñá'a kasandaá tiempo noo ndi'i? —kaáan.

³⁰ Ta sa xíká vá ndéi kua'á ndá'o kochí sásá'an rí. ³¹ Dá nì seí nda'í espíritu kini ñóó noo ná:

—Tá vejí ní taó ní ndu'u, dá kían konó ní ná ndu'u ndu'u ini kochí ñó'o káa.

³² Dá nì kaa nà xí'án:

—Kua'án ndo, tá dáá.

Dá nì kankuei ña ini taa ñóó. Dá nì sa'an nì ndu'an ini kochí kua'á ñóó. Ta kúú nì taxí tá'an ndi ndi'i rí kua'an rí yu'ú da'o, dá nì dakuéi rí mií rí ini taño'o ñóó. Ñóó nì kandaá rí, dá nì xí'í rí.

³³ Kúú nì taxí tá'an tã ndáka kochí ñóó kua'an nó'o rá. Tá nì nasáa ra ñoo ra, dá nì kasto'on ra xí'ín ñayuu sa'á ña nì ndo'o kochí ra xí'ín sa'á ña

nì ndo'o taa sa ño'o espíritu kini ñóó. ³⁴ Dá nì kankuei ndidaá ñayuu ndéi ñoo ñóó kua'an nà noo nákaa Jesús. Dá tá nì xini ñaá ná, dá nì seí nda'í nà noo Jesús ña ná ko'on nà iin kà xíán.

9

Dì'a nì kuu tá nì ndu'va'a Jesús iin taa nì natii sa'a

¹ Dá nì kaa tuku Jesús xí'ín tã xíonoo xí'ín ná ini barco ñóó. Dá nì chíka'anda nà noo taño'o kua'an nà. Dá nì nasáa nà ñoo mií ná. ² Dá nì kasáa dao taa, ta yí'í ra iin xito noo kánóo iin taa nì natii sa'a. Tá nì xini Jesús ña kándéé ndá'o ini ñaá rá, dá nì kaa nà xí'ín taa nì natii sa'a ñóó:

—Koo tandéé inóon, de'e ló'o, dá chí sa nì ndoo va kuachón—kaá nà.

³ Dá nì kasá'á nákani kuáchí ini taa dána'a ley ndíta ra: “Taa káa kúú ra yá'a ká'an ndava'a xí'ín Ndios.” ⁴ Tído nì kandaá va ini Jesús ña dión nákani ini ra. Dá nì kaa nà xí'ín rá:

—¿Ndiva'a nákani kuáchí ini ndo? ⁵ ¿Ndí kían ko ú'u cháá kà ka'in xí'ín taa yó'o, ká'án ndó? “Sa nì ndoo va kuachón”, o ka'in xí'ín rá, “Ndakuijn ndichi, ta kua'an nó'on.” ⁶ Tído viti dá ná ko'in dána'í noo ndo ña kómí ndisa nà nì nduu taa ñayuu yó'o choon ña dándóo na kuachi kée ñayuu ndéi ñayuu yó'o.

Dá nì kaa nà xí'ín tã nì natii sa'a ñóó:

—Ndakuijn ndichi, ta naki'in xiton kane'e kua'an nó'on.

⁷ Ta kúú n̄i ndakuín ndichi ra. Dá n̄i kee ra kua'an nó'ò rá. ⁸ Kúú ndidaá vá ñayuu ñóó n̄i naá iní tá n̄i xini n̄a ña n̄i kee Jesús, ta n̄i keká'ano na Ndios, n̄a n̄i xí'ò choon yó'ò noo iin taa.

Di'a n̄i kuu tá n̄i kana Jesús iin taa naní Mateo ña kanoo ra xí'ín ná

⁹ Dá n̄i keta Jesús ve'e ñóó kua'an n̄a. Kúú n̄i xini n̄a ió iin taa naní Mateo, ta ió ra kí'in ya'i ra sa'a ñó'ò. Dá n̄i kaa n̄a xí'ín rá:

—Nakíj, ná ko'ò kanooón xí'ín yu'u.

Dá n̄i ndakuín ra, dá n̄i kee ra kua'an ra kanoo ra xí'ín ná.

¹⁰ Di'a n̄i kuu tein noo ió Jesús sásá'an na ve'e ra, dá n̄i kasáa kuá'a nda'ò taa kí'in ya'i sa'a ñó'ò, xí'ín dao ka ñayuu kaá ra kómí kuachi, ta n̄i sa ndei na mesa sásá'an na xí'ín Jesús, ta ndei ta'ani tá xionoo xí'ín ná. ¹¹ Dá tá n̄i xini tá fariseo ña ió Jesús sásá'an na xí'ín ñayuu ñóó, dá n̄i kaa ra xí'ín taa xionoo xí'ín ná ñóó:

—¿Ndiva'a sásá'an maestro ndo xí'ín taa kí'in ya'i sa'a ñó'ò, xí'ín dao ka ñayuu kómí kuachi?

¹² Tá n̄i seido'ò Jesús ña n̄i ka'an ra dión, dá n̄i kaa n̄a xí'ín rá:

—Na ió va'a ko xínñó'ó ta'on na iin taa kétátá ñaá. Sava'a n̄a kú'u va kúú n̄a xínñó'ó ñaá. ¹³ Ta kua'an ndo dákuá'a ndó ndi kóni kaa ña n̄i ka'an Ndios noo tuti ij ná, chí di'a kaáan: “Kóni yu'u ña ku'u ini ndo sa'a dao ka ñayuu, ta o duú ña doko ndo ña'a nooi”, kaáan. Chí yu'u, ko véi ta'on

yu'u kanai n̄a ká'an ña kúú ñayuu ndaa. Vei yu'u kanai n̄a nákoní ña kómí ná kuachi, dá ná nandikó iní n̄a sa'a kuachi kée na —kaá Jesús.

Dána'a Jesús ña kúú ná táto'on iin tongo

¹⁴ Dá n̄i kasáa tá xionoo xí'ín Juan, n̄a dákodo nduta, dá n̄i kaa ra xí'ín Jesús:

—Né'e ij vá ndu'u, ta né'e ij ta'ani tá fariseo. Ta, ¿ndiva'a ko né'e ij ta'on tá xionoo xí'ín mií ní?

¹⁵ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Á ká'an ndó ña kánian kandeí nda'í ñayuu n̄i natáka noo ió vikó tánda'a nani ió ij vá tongo xí'ín ná? Tído nda ná kasandaá kuu naki'in ra tongo kandaka ra ko'on ra, nda daá ví, dá kían kánian kane'e ij ná —kaá n̄a.

Dána'a Jesús ña ko náki'in tá'an va'a ña dána'a n̄a xí'ín ña dána'a tá fariseo

¹⁶ Dá n̄i kaa ta'ani Jesús xí'ín rá:

—Ta ko ín ta'on nákoto noo n̄i ndatá iin do'ono yátá xí'ín iin tá'í da'on saá. Dá chí tá ná nakata na do'ono ñóó, ta kúú nati'in va da'on saá ñóó, ta kúú ví'í ka ví ndatá do'ono yátá ñóó.

¹⁷ Ta ko ín ta'on taán vino saá ini ñíj yátá, dá chí tá ná kee na dión, dá kían dáka'ándí va vino saá ñóó ñíj yátá ñóó, ta ndatá vá ñíj ñóó, ta kuita ndi'i va vino ñóó. Sa'a ñóó va'a cháa kaan ná taán yo vino saá ini ñíj saá, dá kían ni iin tó'an ná o túú.

Di'a ni ndo'o de'e di'i iin taa nani Jairo xi'in iin ñá'a ndó'o kue'e táj ni

¹⁸ Ta nani ió na dána'a na to'on yó'o, dá ni kasáa iin taa né'e choon. Dá ni sa kuin xiti rá noo Jesús, dá kaá ra:

—Sa ni xi'i va de'e di'i, tido nakí ní, ná ko'o, ta chinóo ní ndá'a ní sata xí, ta kúu natakí va xi —kaá ra.

¹⁹ Dá ni ndakuin Jesús, dá ni kee na kua'an na xi'in rá. Ta kua'an ta'ani ta xionoo xi'in ná. ²⁰ Ta kúu chí sata di'a Jesús ni natuu yati iin ñá'a ndó'o kue'e táj ni. Ta sa ni xino uxi uu kuia ndó'an kue'e ñóo. Dá ni kako'on ndá'an yú'u dá'on ná, ²¹ dá chi di'a ni nakani inian: “Sava'a rá dá'on oon na ná kako'in, ta kúu ná nduva'i.” ²² Dá ni nandió koo Jesús, dá ni sa nde'é ñáá ná, dá ni kaa na xi'an:

—Koo tandéé inoon, de'e di'i ló'o, chi ni nduva'on sa'a ña kándéé inoon yu'u —kaá na.

Ta kúu mií hora daá vá ni nduva'an.

²³ Dá ni saa na ve'e ta né'e choon ñóo. Ta kúu ni xini na ndéi taa tuú flauta, ta nína vaá nda'o ñayuu ndéi na ndé'i na sa'a tadi'i ñóo. ²⁴ Dá ni kaa Jesús xi'in ná:

—Kankuei tóo ndó sata vé'e, chi koo ní xi'i ta'on tadi'i ló'o ñóo, kidi va xi —kaá na.

Ta kúu ni saki ndaa va ñáá ñayuu ñóo sa'a ña ni ka'an na dión.

²⁵ Tá ni ndi'i ni kankuei ñayuu ñóo sata vé'e, dá ni ku'u Jesús. Dá ni tiin na ndá'a tadi'i ló'o ñóo, ta kúu ni

ndakoo va xi. ²⁶ Ta kúu kua'a nda'o ñayuu ndéi yati ñóo ni ni'i tó'on ña ni kuu dión.

Di'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús uu taa koo túu noo

²⁷ Dá ni keta Jesús ve'e ñóo kua'an na. Kúu ni kasá'a tákuei ñáá uu taa koo túu noo kua'an ra, ta kaá ra káyu'u ñáá rá:

—De'e na ve'e rey David, ku'u ini ní sa'a ndu'u!

²⁸ Dá tá ni saa Jesús ve'e noo kua'an na ñóo, dá ni natuu yati ndi nduú ta koo túu noo ñóo. Dá ni ndato'on ñáá Jesús:

—¿Á kándisa ndó ña ió choon noo ndá'i nduva'i ndo?

Dá ni kaa ra:

—Ja'an, kándisa ndu ña dión kían, tatá.

²⁹ Dá ni kako'on ndá'a ná noo rá, ta kaá na xi'in rá:

—Sa'a ña kándéé ini ndo yu'u, sa'a ñóo ná natuu noo ndo.

³⁰ Ta kúu ni natuu va noo rá. Dá ni sa'anda na choon noo rá, ta kaá na:

—O sa nakani ndó xi'in ni iin tó'on ñayuu ndi ni kuu ni nduva'a noo ndo.

³¹ Tido tá ni kankuei ra ve'e ñóo, ta kúu ni nakani ra xi'in ndidaá ñayuu ndéi ñóo ña ni kee Jesús xi'in rá.

Di'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús iin taa ñi'i

³² Tá ni ndi'i ni kankuei taa ni nduva'a ñóo kua'an ra, dá ni kasáa dao ñayuu, ta ndáka na iin taa ni kandoo ñi'i ni kee espíritu kini nákaa ini ra. ³³ Dá ni taó Jesús espíritu kini nákaa ini taa ñóo, ta kúu ni naka'an

va ra. Ta kúú n̄i naá vá ini ñ̄ayuu ndéi ñ̄oó, ta kaá n̄a:

—Ni kuṽ ni hora kō x̄in̄i yo ñ̄a kúu dión ñ̄oo Israel, ñ̄a n̄i x̄in̄i yo viti.

³⁴ Dá kaá dao t̄a fariseo ndíta ñ̄oó:

—Mii vá sato'o espíritu kini k̄ián x̄i'o choon noṽ t̄a káa, sa'á ñ̄oó kándéé rá taó r̄a espíritu kini.

Dána'a Jesús ñ̄a ná kaka yo noṽ Ndios, dá ná tanda'á ná cháá k̄a ñ̄ayuu kii dána'a t̄o'on na

³⁵ Ta n̄i x̄ionoo Jesús ndidaá ñ̄oo ná'ano x̄i'ín ñ̄oo kuálí, ta s̄a daná'a n̄a ini iin rá iin ve'e noṽ ndítútí n̄a Israel. Ta dána'a n̄a t̄o'on va'a, ñ̄a ká'an ndi koo ndu'u ñ̄ayuu t̄ixi ndá'a Ndios. Ta s̄a nduva'a na ndidaá n̄a ndó'o kue'e x̄i'ín n̄a u'u ñ̄ij. ³⁶ Tá x̄in̄i n̄a ñ̄ayuu kuá'a ñ̄oó, kúú kú'u ndá'o ini n̄a sa'a ná, ch̄i ndó'o ndá'o níó ná, ta ndéi ndava'a na, ch̄i ndó'o na tát̄o'on ndó'o léko, kirí kō iin ndáka. ³⁷ Dá n̄i kaa n̄a x̄i'ín t̄a x̄ionoo x̄i'ín ná:

—Mián ndaa ná ka'in x̄i'ín ndó ñ̄a ñ̄ayuu yó'o kúú tát̄o'on iin ñ̄o'ó x̄íti ká'ano noṽ s̄a ió nduu dákée, tído cháá vá kúú n̄a kéchóon. ³⁸ Sa'á ñ̄oó kaka ndo noṽ Ndios, n̄a kúú sato'o ñ̄o'ó x̄íti yó'o, dá ná tanda'á ná cháá k̄a ñ̄ayuu kii kechóon noṽán.

10

Di'a n̄i kuu tá n̄i kaxi Jesús ux̄i uu t̄a kane'e t̄o'on na

¹ Dá n̄i taó xóo Jesús ux̄i uu t̄a x̄ionoo x̄i'ín ná, dá n̄i

x̄i'o na choon noṽ rá, dá kandeé rá taó rá espíritu kini ñ̄o'ó ini ñ̄ayuu, ta kandeé rá nduva'a ra ñ̄ayuu ndó'o ndi ndáa mii vá kue'e x̄i'ín ñ̄a u'u ñ̄ij ná. ² Ta di'a naní ndin ux̄i uu apóstol, tá'an r̄a n̄i kaxi Jesús kane'e t̄o'on na. Taa mii noṽ naní Simón, ta n̄i ch̄inaní ta'ani ñ̄aá ná Pedro, ta iin k̄a r̄a naní Andrés, ta kúú ñ̄ani Pedro, ta iin k̄a r̄a naní Jacobo, tá'an r̄a kúú de'e Zebedeo, ta iin k̄a r̄a naní Juan, r̄a kúú ñ̄ani Jacobo. ³ Ta iin k̄a r̄a naní Felipe, x̄i'ín r̄a naní Bartolomé, x̄i'ín r̄a naní Tomás, x̄i'ín r̄a naní Mateo, tá'an r̄a n̄i s̄a ki'in ya'i sa'a ñ̄o'ó, x̄i'ín r̄a naní Jacobo, r̄a kúú de'e iin t̄a naní Alfeo, x̄i'ín r̄a naní Lebeo, t̄a ká'an x̄i'ín ná Tadeo, ⁴ x̄i'ín r̄a naní Simón, tá'an r̄a n̄i s̄a kuu kuendá t̄a cananista, x̄i'ín r̄a naní Judas Iscariote, tá'an r̄a n̄i kasandaá n̄i nak̄i'o Jesús noṽ t̄a x̄in̄i u'u ñ̄aá.

Yó'o n̄i sa'anda Jesús choon noṽ ndin ux̄i uu t̄a x̄ionoo x̄i'ín ná ñ̄a ko'on r̄a dána'a r̄a

⁵ Ta ndin ux̄i uu t̄a yó'o n̄i tanda'á Jesús kua'an r̄a kanoo ra dána'a r̄a noṽ ñ̄ayuu, ta di'a n̄i kaa n̄a x̄i'ín rá:

—Ná dá'a ni ko'on ndo noṽ ndéi n̄a kō kúú n̄a Israel, ta ni o s̄a kóo ini ndo ku'u ndó ni iin ñ̄oo, ñ̄a kúú kuendá Samaria. ⁶ Sava'a noṽ n̄a Israel, tá'an n̄a kúú tát̄o'on léko n̄i ndañó'ó, kua'an ndo dána'a ndo. ⁷ Tá kua'an ndo dána'a ndo noṽ ñ̄ayuu, di'a kaa ndo: “S̄a n̄i kuyati va kuṽ ñ̄a ndu'u ñ̄ayuu t̄ixi ndá'a

Ndios dándaki ñaá ná.” ⁸ Ta nduva'a ndó na kú'u, ta nduvii ndó na ndó'o kue'e té'i, ta dánatiki ndo na ni xí'i, ta taó ndó espíritu kini ñó'o ini ñayuu. Ta kee ndó ña maní yó'o xí'in ná tát'o'n k'i'o kémani yu'u ndo'ó xí'in choon yó'o.

⁹ O sa taán ndo di'on oro ni di'on plata ni di'on kuaán ini vatí ndo, dá ki'in ndó ko'on ndo. ¹⁰ Ta ni léka o sa kándio ndó ko'on ndo, ta o sa káne'e ndó uu kotó, ni dao ka ndisa kayi'i ndó, ni vara katuu ndó o sa káne'e ndó ko'on ndo, dá chí iin ta kéchóon, ió íchi ra kasá'an ra noo choon kée ra.

¹¹ Ta ndi ndáa mií vá ñoo ná'ano o ñoo kuáli ni saá ndo, ta taó tó'on ndó ndeí ndéi ñayuu ió ñañó'ó, ta savá'a ñoo ní kandeí ndó nda ná kasan-daá kuú kankuei ndó ko'on ndo iin ka ñoo. ¹² Tá ni ku'u ndó ve'e ñoo, dá kaa ndo xí'in ná, “Va'a kandeí ní.” ¹³ Tá kúú ná ñayuu va'a, dá kían ná kandeí va'a na. Tído tá ko kúú ná ñayuu vá'a, dá kían naki'in ndó ña kaá ndo kandeí va'a na ko'an xí'in ndó. ¹⁴ Tá ko ní nátiin va'a iin káa na ndo'ó, ta ko ní xíin na kueídó'o na ña dána'a ndo, dá kían tá ni kankuei ndó ve'e na o ñoo na, kidi ni'ini ndó ñoyaká iin sa'a ndo, ta ñoo ná'a ña ko náta'an ini Ndios xini na ñoo ñoo. ¹⁵ Miían ndaa ná ka'in xí'in ndó ña tá ná kasandaá kuú keyíko Ndios sa'a ndidaá ñayuu, dá kían ka'í cháa ka ví ndo'o na ñoo ñoo o duú ñayuu kini ni sa ndei ñoo Sodoma xí'in ñoo Gomorra.

Yó'o dána'a Jesús noo rá ña kendava'a ñayuu xí'in rá chí noo

¹⁶ Ta viti, tánda'a yu'u ndo'ó ko'on ndo, ta kúú ndó tát'o'n léko kua'an kanoo tein ndigü'e'í lobo. Sa'a ñoo kaon koo ndó tát'o'n kée ko. Ta nda'í koo ini ndo tát'o'n kée paloma. ¹⁷ Ta kandaa ndo mií ndó noo ñayuu, chí ko'on na naki'o na ndo'ó noo ta né'e choon. Ta kani na ndo'ó ini ve'e noo náta'ka na. ¹⁸ Ta nda noo ta né'e choon ná'ano xí'in noo rey kandaka na ndo'ó ko'on ndo sa'a ña kúú ndó kuendá yu'u. Díon koo, dá ni'i ndo ki'o ndó kuendá sa'a yú'u noo ta né'e choon ná'ano ñoo, xí'in noo na ko kúú na ñoo yo. ¹⁹ Tído tá ni naki'o na ndo'ó noo ta né'e choon, o sa nákani téi ini ndo sa'a to'on ka'an ndo o ndi kaa ndo chindeé ndó mií ndó, chí mií hora daá ñoo ki'o Ndios to'on ka'an ndo. ²⁰ Chí ko ta'on mií ndó kúú na ka'an, mií Espíritu i, na ni kii noo tatá Ndios, noon kúú na ki'o to'on ka'an ndo.

²¹ Ta iin ñani naki'o ra ñani mií rá noo ta né'e choon, dá ka'áni ñáá rá. Ta díon ta'ani kee na kúú tatá xí'in de'e ra. Ta dao de'e ndakuei naá xí'in tatá xi, ta ka'áni ñáá rá. ²² Ta koni u'u kini ndidaá ñayuu ndo'ó sa'a ña kúú ndó kuendá yu'u. Tído ndi ndáa na ni xi'o ndeé ini ni sa ndita ndaa xí'in nda noo ndí'í kuií, noon kúú na ni'í ña kaki na. ²³ Tá kéndava'a na xí'in ndó ñoo ká'ano noo ko'on ndo, dá kían kankuei kíi ndo ko'on ndo iin ka ñoo. Dá chí miían ndaa ká'in xí'in ndó

ñā ọ kándeé ta'on ndó nata'an ndọ ndidaá ñoo ñó'o Israel ndā ná nandió kọo tuku nā nī nduu t̄a ñayúú yó'o kasā nā.

24 'Ta ni iin t̄a dákua'a kọ ndáya'i cháá k̄a noó t̄a dána'a noo rá, ta ni t̄a kéchóon, kọ ndáya'i cháá k̄a noo sato'o r̄a.

25 Sa'á ñoó ná nata'an ini t̄a dákua'a ndo'o ra t̄ato'on k̄i'o ndó'o t̄a dána'a noo rá, dión ní, t̄a kéchóon, ná nata'an ini r̄a ndo'o ra t̄ato'on k̄i'o ndó'o sato'o r̄a. Dá ch̄i nī ch̄inaní ná sato'o ndo, Beelzebú, sa'á ñoó ka'í k̄a kee na xí'ín ndo'ó.

Yó'o dána'a Jesús sa'a ndá yoo kánian yu'ú yọ

26 'Sa'á ñoó ná dá'a ni yu'ú ndọ kee ñayuu kée dión, dá ch̄i ndidaá vá ñā'a ió de'é, daí ñā nat̄uan. Ta ndidaá vá ñā'a kédé'é ñayuu, daí ñā nat̄uan. 27 Ta ñā ká'an de'é yu'ú xí'ín ndó, ka'an ndoán noo túu, ta ñā nī seídó'o ndó nī ka'an kayá yu'ú, kua'án kaa ndó dinī vé'e, ta nī'i ka'an ndoán. 28 Ta ná dá'a ni yu'ú ndo nā kándéé ka'ání yikí koño ndo, ch̄i ọ kándeé ta'on na ka'ání nā níó ndo. Va'a kaan yu'ú ndo nā kómí choon ñā dándó'o na níó ndo xí'ín yikí koño ndo indayá.

29 '¿Á kọ díkó ta'on ñayuu uu laa kuálí sa'a iin di'ón k̄a? Ta va'ará nóo ya'i rí, tído kọ kuéi ndava'a ta'on rí nda noño'ọ tá kọ kián t̄ato'on kóni mií tatá yọ Ndios. 30 Ta dión ní ndó'o na xí'ín ndo'ó, ch̄i ndā idí dinī ndo, ná'á Ndios ndidaá kúú. 31 Sa'á ñoó ọ sa yu'ú ndo, ch̄i ndáya'i cháá k̄a

ndọ noo Ndios ọ duú kua'á ndā'o laa kuálí.

32 'Ta ndi ndáa mií ñayuu ká'an ñā kúú ná kuendá yu'ú noo dao k̄a ñayuu, dión ta'ani ka'an yu'ú ñā kúú ná kuendá nōo tatá Ndios, nā ió induú.

33 Ta ndi ndáa nā ndáta sa'a yú'u noo dao k̄a ñayuu, dá kían k̄i'o dión ta'ani ndata yu'ú sa'a ná noo tatá Ndios, nā ió induú.

Yó'o dána'a Jesús ñā taó xóo tá'an ñayuu sa'a mií ná

34 'Ná dá'a ni ka'án ndo'ó ñā veí yu'ú nachindei va'i ñayuu. Di'a nī kasáai xí'ín espada, dá ná ka'anda tá'an ñayuu sa'a yú'u. 35 Ch̄i nī kasáai dána'ai de'e xí'ín tatá r̄a. Dión ta'ani naá de'e di'í xí'ín naná x̄i. Ta dión ta'ani kee iin saño xí'ín x̄idoan. 36 Ta dión ta'ani kee nā ve'e iin t̄a, ndakuei na naá nā xí'ín rá.

37 Ta nā kóni cháá k̄a tatá nā xí'ín naná nā ọ duú yu'ú, noón kúú nā kọ káni ta'an vaan kakuu kuendá yu'ú. Ta nā kóni cháá k̄a de'e yíi nā xí'ín de'e di'í nā ọ duú yu'ú, noón kúú nā kọ káni ta'an vaan kakuu kuendá yu'ú. 38 Ta nā kọ xí'o mií ñā kadokó nā cruz ná, ta karkaa na sata yú'u kii na, noón kúú nā kọ káni ta'an vaan kakuu na kuendá yu'ú.

39 Ta nā kóni dákaki mií ná, noón di'a kúú nā kuu. Tído nā xí'o mií ñā kuu nā sa'a yú'u, noón di'a kúú nā nī'í ñā kataki nā.

Yó'o dána'a Jesús ñā nandió né'e Ndios ñā va'a noó nā kée ñā va'a xí'ín ñayuu nā

40 Ta ndi ndáa ñayuu nátiin va'a ndo'ó, nda yu'u nátiin va'a na. Ta na nátiin va'a yu'u, nda na ni tanda'a yu'u veii nátiin va'a na. 41 Ta na nátiin va'a iin profeta sa'a ña kúú ná iin profeta, dá kían natiin ta'ani na ña va'a kánian natiin iin profeta. Ta dión ta'ani, iin na ni natiin va'a iin ñayuu ndaa sa'a ña kúú ná iin na ndaa, dá kían koni ta'ani na natiin na ña va'a kánian natiin iin ñayuu ndaa. 42 Ta ndi ndáa mií ñayuu náki'o iin yáxi takuúí vixi ko'o iin káa ñayuu kuálí yó'o, miíñan natiin na ña va'a sa'a ña ni kee na, chi ni kemáni ná iin na xionoo xí'ín yu'u.

11

Di'a kua'an ña ni ka'an Jesús sa'a Juan, na dákodo ndúta ñayuu

1 Tá ni ndi'i ni kasto'on Jesús xí'ín ta xionoo xí'ín ná ndi kee ra dána'a ra, dá ni kee ra kua'an ra. Tá ni ndi'i, dá ni kee mií ná kua'an na dána'a na, ta kasto'on na xí'ín ñayuu ndéi iin rá iin ñoo.

2 Ta noo nákaa Juan, tá'an na dákodo ndúta ñayuu, ini ve'e kaa, ni ni'i tó'on na sa'a ndidaá ña ndato kée Cristo Jesús. Sa'a ñoo ni tanda'a ná dao ta xionoo xí'ín ná kua'an ra noo nákaa Jesús. 3 Tá ni saa ra, dá ni kaa ra xí'ín ná:

—¿Á mií ní kúú na ni kaa Ndios tanda'a ná kasaa dákaki ñaá, o á kandati ndu kasaa iin ka na?

4 Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Kua'an ndo, ta kasto'on ndó xí'ín Juan sa'a ndidaá

ña'a ndé'é ndó, xí'ín sa'a ndidaá ña seídó'o ndó. 5 Chi nátuu noo na ko túu noo, ta sa kúu va xíka na ni natií sa'a, ta sa ni nduvii vá ñii na ndó'o kue'e té'i'i, ta sa ni natai va do'o na ko tá'i do'o, ta ni nataki va na ni xi'i, ta kasto'in to'on va'a Ndios xí'ín ñayuu kúnda'í. 6 Ndika'an ndi kúu ví ñayuu ko nákani kuáchi ini xini na yu'u —kaá Jesús xí'ín ta ñoo.

7 Tá ni ndi'i ni nandió kuéi ta ñoo kua'an ra, dá ni kasá'a Jesús ká'an na xí'ín ñayuu ñoo sa'a Juan, ta kaá na:

—¿Ndá yoo ni sa'an ndo'ó ni sa nde'é ndó noo kúú ñó'o ichi ñoo? ¿Á iin ta ko in toon, tá'an ra xíko táto'on xíko iin ndoo kée tachí ni sa'an ndo ni sa nde'é ndó? 8 Koó, sa'a ñoo, ¿ndá yoo ni sa'an ndo ni sa nde'é ndó, tá dáá? ¿Á iin ta ndíxi dá'on táyí ndáa? Koó, chi ná'a vá mií ndó ña ñayuu ndíxi dá'on táyí ndáa, noón kúú na ndéi ve'e rey. 9 Sa'a ñoo, ¿ndá yoo ni sa'an ndo ni sa nde'é ndó, tá dáá? ¿Á iin profeta? Jaan, miíñan ndaa kuiti kaá yu'u ña ñaá kúú ná, ta ndáya'i cháa ka na o duú iin profeta. 10 Chi sa'a mií ná ká'an tuti ij Ndios di'a:

Ná ko'in tanda'í iin ta kuió noo ko'on noo yo'ó,

ta kasto'on ra to'in xí'ín ñayuu,

dá ná kandeí nduu na kueídó'o na ña ko'on ka'on xí'ín ná.

11 Miíñan ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña Juan, na dákodo ndúta

ñayuu, noón kúú nā ndáya'i cháá ká noo ndidaá ká taa nī kākī tixi ñá'a. Tído nā noo cháá ká nákaa tixi ndá'a Ndios, noón di'a kúú nā ndáya'i cháá ká o duú Juan.

12 'Nda kuu nī sa xionoo Juan, nā dákodō ndúta ñayuu, ta nda kuu viti deén nda'o kéndava'a ñayuu xí'ín nā dána'a noo ñayuu ndi kee na ndu'u na tixi ndá'a Ndios, ta sadí ñayuu kīni noo ñayuu ndúkú ndu'u tixi ndá'a Ndios.

13 Ndidaá tá'an profeta xí'ín ña ká'an ley Moisés nī ka'an ña kasá'a Ndios dándáki na ñayuu nā, ta nda Juan ta'ani nī ka'an dión. 14 Ta ndá kuendá mií ndó ná kakian á kándisa ndó ña ko'in ka'in xí'ín ndó o koó, tído ká'an yu'u xí'ín ndó ña Juan kúú Elías, nā nī ka'an profeta kasaa. 15 Ta ndi ndáa ndó ió do'o, ta kúú kueídó'o va'a ndó.

16 '¿Ndí kían tiin yu'u, dá ka'in xí'ín ndó tát'on kée ñayuu ndéi tiempo viti? Chī kée na tát'on kée takuáchí tá ndéi xi sádiki xī noo yá'i, ta káyu'ú tá'an xi: 17 "Nī tuu ndu flauta, tído kō ní sársá'a ta'on ndo'ó. Ta nī xita ndu yaa nda'í kua'an, tído kō ní ndei'i ta'on ndo'ó." 18 Ta kī'o dión ta'ani kée ñayuu ndéi viti, chī tá nī kasaa Juan, kō ní seí ta'on na pan, ta kō ní xī'i na vino, tído kaá ndo ña nákaa espíritu kīni ini nā. 19 Ta viti nī kasaa nā nī nduu taa ñayuu yó'o, ta sásá'an va'a na, ta xī'i na vino, tído kaá ndo ña kúú ná iin taa nde'é, iin taa xī'i. Ta kaá ta'ani ndó ña kúú ná iin ra né'e tá'an va'a

xí'ín ñayuu kīni, xí'ín taa kī'ín ya'i sa'a ñó'o. Tído nā kúú nā ndichí, noón kúú nā ná'a ña kómí ndisa na ña ndichí.

Nda'í kúú ví nā ndéi ñoo Corazín, xí'ín nā ndéi ñoo Bet-saida, kaá Jesús

20 Nī ndi'i, dá nī kasá'a Jesús dánani na ñayuu ndéi ñoo ná'ano noo nī kee na kuá'a ña ndato, dá chī kō ní xīn ta'on nā ñoo ñoo nandikó iní nā sa'a kuachi kée na, ta kaá Jesús:

21 —¡Nda'í kúú ví ndo'ó, nā ndéi ñoo Corazín! Ta, jnda'í kúú ví ndo'ó, nā ndéi ñoo Bet-saida! Chī tá ní kée yu'u ña ná'ano noo ñayuu ndéi ñoo Tiro xí'ín ñoo Sidón tát'on nī kee yu'u ña ná'ano noo mií ndó, ta kúú nda sa oon va nī nandixi nda'í nā, ta nī ndei nda'í nā noo yaa sa'a ña nī nandikó iní nā sa'a kuachi nī kee na, ní kúu. 22 Sa'a ñoo ká'in xí'ín ndó ña tá ná kasandaá kuu keyiko Ndios sa'a ndidaá ñayuu, dá kían ka'í ká ví ndo'o ndo'ó o duú ñayuu ndéi ñoo Tiro xí'ín ñoo Sidón. 23 Ta ndo'ó, nā ñoo Capernaum, ká'an ndó ña nda induú xinkuei ndó, tído ndo'ó kúú nā ko'ono ni'ini Ndios nda maá indayá, dá chī tá ní kée yu'u ña ná'ano ñoo Sodoma, ña kían nī kee noo ndo'ó, miían ndaa kakaá ij vá ñoo Sodoma nda kuu viti, ní kúu. 24 Sa'a ñoo ká'in xí'ín ndó ña tá ná kasandaá kuu keyiko Ndios sa'a ndidaá ñayuu, dá kían ka'í cháá ká ví ndo'o ndo'ó o duú ñayuu kīni nī sa ndei ñoo Sodoma.

Kádij nda'o ini Jesús kée na kúu Espiritu ij Ndios

²⁵ Mii hora daá ni ka'an Jesús xí'in Ndios:

—Kéká'ano yu'u mii ní, tata Ndios, mii ní kúu sato'o induú xí'in noño'o yó'o, chi ni chikáa de'é ní ña yó'o noo na ndichí, xí'in na kátóni ini. Ta ni na'a ñan noo na ko kátóni va'a ini. ²⁶ Dión ni kee ní, tata Ndios, chi ki'o dión ni ñata'an ini mii ní.

²⁷ Ta ndidaá ña'a ni nak'i'o tatá Ndios noo yú'u. Ta ni iin tó'on ñayuu ko ná'a ndá yoo kúu yu'u, na kúu de'e Ndios, chi iin tó'on miíó tatá Ndios kúu na ná'a ndá yoo kúu. Ta ni iin tó'on ñayuu ko ná'a ndá yoo kúu tatá Ndios, chi iin tó'on dinj yu'u, na kúu de'e na, kúu na ná'a ñaá, xí'in ndi ndáa mii vá ñayuu ká'an yu'u, na kúu de'e Ndios, na'in ná noo. ²⁸ Nak'i'ndidaá ndo'ó, na kúu tatí, ndo'ó na ndído vee, noo yú'u, dá nak'i'oi ña nani'i ndée ndo. ²⁹ Ta kandio nduú ndo yukú xí'in yu'u, dá katj'a ndó kee ndó tát'on kée yu'u, chi yu'u kúu iin na masó, iin na nda'í ió ini, ta xí'in yu'u, dá koni ndo nani'i ndée ndo, ³⁰ dá chi ko kuáchi ta'on kandio ndó yukú yu'u, ta o dákuío vee ta'oin ndo'ó —kaá Jesús.

12

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'á kuu nani'i ndée na Israel

¹ Tiempo daá ñóó chika'anda Jesús kua'an na noño'o noo káa tirió tein iin kuu nani'i ndée na Israel. Ta kuíko nda'o ta xionoo xí'in ná.

Sa'á ñoó ni kasá'á rá taó ra yoko tirió, ta seí ra nonián kua'an ra. ² Dá ni xini dao ta fariseo ña kée ra dión, dá ni kaa ra xí'in Jesús:

—Yá'a ta xionoo xí'in ní kée ra ña ko kánian kee ra kuu nani'i ndée yo.

³ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—¿Á ko óon ta'on ka'i ndó ña ni kee David tá sa na'á xí'in ta sa xionoo xí'in ná tá nda'í ni kuiko na? ⁴ Chi kaáan ña ni ku'u na ini ve'e Ndios, ta ni seí na pan, ña dóko ta duti noo Ndios, chi ni ko kánian keí mii ná ña, ni ta xionoo xí'in ná. Sava'a ta duti va kuu keí ña. ⁵ O, ¿á ko óon ta'on ka'i ndó noo ley ña ni ya'a ta duti ni kechóon ra ini ve'e ño'o ká'ano yó kuu nani'i ndée yo? Tído ko ta'ón kuáchi kían ña kée ra dión. ⁶ Ta ká'in xí'in ndó ña ndáya'i cháá ka na iin noo ndo o duú ve'e ño'o ñoó. ⁷ Di'a kaá to'on Ndios: “Kóni ña ku'u ini ndo sa'a dao ka ñayuu, ta o duú ña doko ndo ña'a noo.” Tá ni kandaa ini ndo to'on yó'o, dá kían o dáta kuáchi ta'on ndó na ko ña'a kée. ⁸ Chi ió choon noo ndá'a na ni nduu ta ñayuú yó'o ña dándaki na tein kuu nani'i ndée yo —kaá na.

Di'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús iin ta ni natií ndá'a

⁹ Dá ni nak'i'in Jesús kua'an na. Ta ni saa na ni ku'u na ini ve'e noo náta na ñoo ñoó. ¹⁰ Ta ñoó nákaa iin ta ni natií iin xoo ndá'a. Ta kóni ta fariseo ni'i rá ndi koo dáta kuáchi ra Jesús noo ta né'e

choon, sa'á ñoó ni ndato'ón ñáá rá:

—¿Á kuu nduva'a yó ñayuu kuu náni'i ndée yo, kaá ley?

11 Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Ta, ¿ndi ndáa ndo'ó, tá ná kankao iin léko ndo ini iin yái tein kuu náni'i ndée yo, á o kó'on ta'on ndó taó ndo rí?

12 Ta kana'á ndó ña ndáya'i cháá ka iin ñayuu o duú iin léko. Sa'á ñoó kaá yu'u ña kuu va kee yó ña va'a tein kuu náni'i ndée yo.

13 Dá ni kaa na xí'ín ta kú'u ndá'a ñoó:

—Ná dáka ndá'on.

Dá ni nadáka ra ndá'a rá, kúu ni nduva'a vaan tát'on ki'o ió va'a iin kaan. 14 Dá ni kankuei ta fariseo ñoó kua'an ra. Dá ni kasá'á rá ndátó'ón kue'é ra ndi kee ra, dá ka'ání rá Jesús.

Di'a kua'an ña ni taa Isaías sa'a Jesús

15 Tá ni kanda ini Jesús ña kóni ra ka'ání ñáá rá, dá ni kee na kua'an na iin ka xían, ta kua'á nda'o ñayuu tákuei ñáá kua'an na. Ta ni nduva'a Jesús ndidaá na kú'u. 16 Ta ni sa'anda na choon noo ñayuu ñoó ña ná dá'a ni kasto'on na xí'ín dao ka ñayuu sa'á ña ndato ni kee na. 17 Dión, dá ni xinkoo to'on ni taa profeta Isaías, chi di'a kaan:

18 Yó'o iin ta xinkuáchí noói, ta mií yu'u ni kaxi xi, ta ndó'o nda'a vai sa'a xí, ta náta'an iní xini xi.

Ko'in dákóoin Espirituí diní xi. Ta noo ndidaá na tukú kasto'on xi ña vei kuu

keyiko sa'a ndidaá ñayuu.

19 Ta o naá tá'an ta'on xi xí'ín ni iin tó'ón ñayuu, ta o káyu'u ni'i ta'on xi, ta ni ko iin ta'on xíka kei o kueíd'o ña ka'an xi.

20 Ta o ká'ano ta'on xi tayoo, kirá sa ni ta'ano.

Ta o nda'ó ta'on xi tirño'ó sa kua'an nda'o, nda ná kasandaá kuu kandeé xí dánkoo ndaa xi ñayuu noói.

21 Ta mií xí kúu tandee iní noo na ko kúu na Israel.

Dión ni taa Isaías.

Di'a ndo'o ñayuu ka'an ndava'a sa'a Espiritu i Ndios

22 Dá ndáka ñayuu ñoó iin ta náka iin espíritu kini ni kasáa na noo Jesús, ta ko túu noo rá, ta ni ko kuu ka'an ra kee espíritu kini ñoó. Dá ni nduva'a ñáá ná. Ta kúu ni naka'an ra, ta ni natuu noo rá. 23 Ta kúu ni naá vá ini ñayuu kuá'a ñoó ni xini na ña ni kee Jesús, ta kaá na:

—Ndá ndi kuu de'e na ve'e rey David, na kaá na tanda'á Ndios kasaa, kúu ta kaa —kaá na.

24 Tá ni seíd'o ta fariseo ña dión ndátó'ón ñayuu ñoó, dá ni kaa ra:

—Kandee ta kaa taó rá espíritu kini, chi Beelzebú, tá'an ña kúu sato'an, xí'o choon noo rá —kaá ra.

25 Kúu ni kanda va ini Jesús ña dión nákaní ini ra, dá ni kaa na xí'ín rá:

—Kana'á ndó ña tá naá tá'an iin rey xí'ín ñayuu dándaki ra, dá kían naá vá choon né'e ra. Ta dión ta'ani

ndo'o iin ñoo o iin ve'e tá sa'ándá dao tá'an ñayuu ndéi inian, chí naá váán. ²⁶ Tá ná taó ña u'u kúú noó ña kini kéchóon nooán, dá kían ta'ándá tá'an vaan. Ta, ¿ndi koo kaka choon né'an? ²⁷ Sa'á ñoo tá taó yu'u espíritu kini xí'in choon ni xí'o Beelzebú nooí, dá kían, ¿ndá yoo ni xí'o choon noo ndá'a dao ka na ñoo mií ndó ña taó ná espíritu kini, tá dáá? Mii vá na yó'o kúú na ná'a ña o duú ña ndaa ká'an ndo. ²⁸ Tído tá taó yu'u espíritu kini xí'in ndéé Espíritu ií Ndios, dá kían kana'á ndó ña sa ni kasandaá va kuu ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios.

²⁹ 'Chí, ¿ndi kee ví iin taa ku'u ra ve'e iin taa tondó ki'in kuí'íná rá ña ñó'o ve'e ra tá ná o ko'óni ñaá rá din'ño'ó ka? Díon kaniaan kee ra, dá kan-deé rá taó ndí'i ra ña'a ñó'o ve'e ra.

³⁰ 'Ta na ko ndíta xoo yu'u, noón kúú na xiní u'u ñaá, ta na ko chindeé yu'u noo chóon kéei, noón kúú na dátuu choon kéei. ³¹ Sa'á ñoo ká'in xí'in ndó ña kuu va ku'u ká'ano ini Ndios sa'a ndidaá kúú kuachi kée ñayuu, xí'in sa'a ndidaá kúú ña'a kini ká'an na. Tído ndi ndáa na yá'a ká'an ndava'a sa'a Espíritu ií Ndios, noón kúú na ni iin kuu ta'ón o kú'u ká'ano ini Ndios sa'a kuachi ni kee na. ³² Ta ndi ndáa na yá'a ká'an ndava'a sa'a na ni nduu taa ñayuú yó'o, kuu va ku'u ká'ano ini Ndios sa'a ná. Tído ndi ndáa na yá'a ká'an ndava'a sa'a Espíritu ií Ndios, noón kúú na ni iin kuu ta'ón

o kú'u ká'ano ini Ndios sa'a kuachi ni kee na, ni ñayuú yó'o ni ñayuú vei chí noo o kú'u ká'ano ini Ndios sa'a ná.

³³ 'Dá chí iin yíto va'a, ku'i va'a va xí'o rá. Ta iin yíto ko vá'a, nda ku'i xí'o va rá ko vá'a. Ta xí'in ku'i xí'o va rá kándaá ini o ndá yíto kúú rá. ³⁴ ¡Ndo'ó kúú kuendá de'e koo! ¿Ndi kee ví ndó ka'an ndo iin to'on va'a tá ñayuu kini va kúú ndó? Dá chí to'on ni chítí ñó'o ini ní o iin ñayuu kían kánkuei yú'u ná, dá ká'an na. ³⁵ Dá chí iin taa va'a, to'on va'a ñó'o ini ní o rá taó ra ká'an ra. Tído iin taa kini, to'on kini ñó'o ini ní o rá taó ra ká'an ra. ³⁶ Tído yu'u ká'in xí'in ndó ña naki'o ndó kuendá sa'a ndidaá to'on ko chóon ni kánkuei yú'u ndo ni ka'an ndo tá ná kasandaá kuu keyíko Ndios sa'a ndidaá ñayuu. ³⁷ Dá chí xí'in to'on ká'an ndo, kedaá xí'in ndó, dá kandoo va'a ndó noo Ndios. Ta xí'in to'on ká'an ta'ani ndó kedaá xí'in ndó, dá kandoo ndó kakuu ndó ñayuu ió kuachi noo ná.

Yó'o ni xika ñayuu ña kee Jesús iin ña ndato

³⁸ Dá ni kasáa dao ta dána'a ley xí'in dao ta fariseo, dá ni kaa ra xí'in Jesús:

—Maestro, kóni ndu ña kee ní iin ña ndato noo ndú'u.

³⁹ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Ñayuu kini nda'o kúú ndo'ó, na ndéi tiempo viti, ta xiní xixi va ndó Ndios, chí xika ndo ña kee yu'u iin ña ndato, dá kandía ndó. Tído ni iin tó'on ña ndato o kéei

noo ndo, sava'a ña ndato ni kee Ndios xí'in profeta Jonás kían koni ndo. ⁴⁰ Chi tát'on oni nduú, oni ñoo ni sa kaa Jonás tii tiyaká ká'ano, k'i'o dión ta'ani koni ndo kakaa na ni nduu taa ñayuu yó'o tixi ñó'o oni nduú, oni ñoo. ⁴¹ Ta nakuíta ndichi ñayuu ni sa ndei ñoo Nínive tá ná kasandaá kuu keyíko Ndios sa'a ndidaá ñayuu, ta ka'an kuachi na sa'a ñayuu ndéi tiempo viti. Dá chi ni nandikó iní na sa'a kuachi ni sa kee na tá ni daná'a Jonás noo ná. Ta iin taa ndáya'i cháá ka o duú Jonás iin noo ndo viti. ⁴² Ta nakuijn ndichi ta'ani ñá'a sa dándáki chí Sur di'a tá ná kasandaá kuu keyíko Ndios sa'a ndidaá ñayuu, dá ka'an kuachián sa'a ñayuu ndéi tiempo viti, dá chi nda noo xíká cháá ka ñayuu yó'o ni kixián ni seídó'an ña ndichí ni ka'an rey Salomón. Ta iin taa ndáya'i cháá ka kúu na iin ká'an xí'in ndó vití'ón o duú rey Salomón ñoo.

Yó'o dána'a Jesús sa'a ndi kée espíritu kini

⁴³ Tá keta iin espíritu kini iin taa, dá kían kua'an iin xián noo ichi ndúkúan noo nani'i ndééán. Tído ko nani'án noo nani'i ndééán. ⁴⁴ Dá kásá'án nákaní iníjan: “Nandió koo tukui no'i ve'e noo ni ketai veii”, kaáan. Tá ni nasáaan ni ndu'an ini taa noo ni sa ioan, ko iin ta'on nákaa ñoo, ta ndato ni natu'án, ta ñochí vii kaaan. ⁴⁵ Dá kua'an kuakaan usa ka espíritu kini cháá ka o duú mián. Dá násaaan

ndu'an kaño'an ini taa ñoo. Ta kúu ka'í ka ví kásá'a ndó'o níó rá o duú tát'on k'i'o ni sa ndo'o níó rá ni sa kee espíritu kini mií noo ñoo. Dión ta'ani ndó'o ñayuu ndéi tiempo viti —kaá Jesús.

Di'a ni kuu tá ni kasáa naná Jesús nandukú ñaa ná

⁴⁶ Xí'an nani nákaa na dána'a na noo ñayuu kuá'a ñoo, kúu ni kasáa naná na xí'in ñani na. Ta kúu ni sa kuíta na sata vé'e, chi kóni na ka'an na xí'in Jesús.

⁴⁷ Dá ni kasto'on iin taa iin ñoo xí'in Jesús:

—Naná ní xí'in ñani ní, ta ndíta na sata vé'e, ta kóni na ka'an na xí'in ní.

⁴⁸ Dá ni kaa Jesús:

—Ná kasto'on ndaai xí'in ndó ndá yoo kúu nanái, ndá yoo kúu ñani —kaá na.

⁴⁹ Ta kúu ni daná'a ndá'a ná ndidaá taa xíonoo xí'in ná, dá ni kaa na:

—Ta yó'o va kúu nanái, kúu ñani. ⁵⁰ Chi ndidaá na kée ña kóni tatái Ndios, na ió induú, noón kúu ñani, kúu k'i'oi, kúu nanái —kaá na.

13

Di'a kua'an ña ni nakani Jesús sa'a iin taa xiti

¹ Kuu dáá ñoo ni keta Jesús ve'e ñoo. Dá ni saa na ni sa koo na ió na yu'ú taño'o. ² Ta kúu ni nataka kuá'a nda'o ñayuu noo ió na. Sa'a ñoo ni kaa Jesús ini iin barco, dá ni sa koo na ini ro. Dá ni sa ndei ñayuu kuá'a ñoo yu'ú taño'o ñoo. ³ Dá ni kasá'a Jesús dáki'in tá'an na dao ña'a

xí'ín to'on dána'a nā, ta kaá nā:

—In t̄a x̄ítí n̄í kee ra kua'an r̄a kuti ra tata noñ'ó'ó rá. ⁴ Ta sa'á ñ̄a n̄í koon ni'ini ra tata ñ̄oó, sa'á ñ̄oó dao ñ̄a n̄í k̄uei yu'ú ichi. Kúú n̄í kasáa laa, ta kúú n̄í seí vá rian. ⁵ Ta dao k̄a tata ñ̄oó n̄í k̄uei tein yuu, noó koó ñ̄o'ó ndéé. Sa'á ñ̄oó kúú yachi va n̄í xitaan, ch̄i ko ní k̄uei ta'on ñ̄a noó kúú ñ̄o'ó ndéé. ⁶ Dá tá n̄í xinkoo ndiandii, ta kúú n̄í dii vaan. Ta sa'á ñ̄a ko t̄a'ón yo'an, sa'á ñ̄oó n̄í ichi vaan. ⁷ Ta dao k̄a tata ñ̄oó n̄í k̄uei tein t̄a'ón. Ta n̄í sa'ano dáo ñ̄a xí'ín t̄a'ón ñ̄oó, sa'á ñ̄oó n̄í kuyát̄a váan n̄í kee rá. ⁸ Ta kúú dao k̄a tata ñ̄oó n̄í k̄uei noó kúú ñ̄o'ó va'a. Ta kúú kua'á nda'o noni n̄í xi'oan, dá ch̄i iin ciento noni n̄í xi'o dao tata yó'o, ta dao kaan n̄í xi'o oni diko noni, ta dao kaan n̄í xi'o oko uxian. ⁹ Ndi ndáa ndo'ó ió do'o, ta k̄ueidó'o ndó —kaá Jesús.

Yó'o kásto'on Jesús ndiva'a dák'ín tá'an na dao ñ̄a'a xí'ín to'on dána'a nā

¹⁰ Dá n̄í kasáa t̄a xionoo xí'ín ná noo ió nā, dá n̄í ndato'ón ñ̄aá rá:

—¿Ndiva'a dák'ín tá'an ní dao ñ̄a'a xí'ín to'on dána'a ní?

¹¹ Dá n̄í kaa Jesús xí'ín rá:

—Dá ch̄i noo ndo'ó va n̄í xi'o Ndios ñ̄a kandaá ini ndo ñ̄a ná'á mií ná sa'á ndi kee na dándáki na. Tído ko xí'o Ndios noo dao k̄a ñ̄ayuu ñ̄a kandaá ini nā sa'á ñ̄a yó'o. ¹² Dá ch̄i ndi ndáa nā n̄í natiin to'on ká'in, noón kúú nā natiin ñ̄a kandaá cháá k̄a ini nā. Tído

ndi ndáa nā ko x̄i'ín natiin ñ̄a, noón kúú nā d̄itá di'a Ndios cháá ñ̄a kandaá ini nā. ¹³ Sa'á ñ̄oó dák'ín tá'an yu'ú dao ñ̄a'a xí'ín to'on dána'i noó dao k̄a ñ̄ayuu, dá k̄ian, va'ará ndé'é ná, tído o kandaá ta'on ini nā ndi kóni kaaan, ta va'ará seídó'o nā to'on ká'in, tído o kátóni ta'on ini nā. ¹⁴ K̄i'o dión, dá xinkoo to'on n̄í taa profeta Isaías, ch̄i di'a kaaan:

Va'ará ndidaa k̄a vian ná k̄ueidó'o ndó, tído o kátóni ta'on ini ndo.

Ta va'ará ndidaa k̄a vian ná kande'é ndó, tído o kandaá ta'on ini ndo.

¹⁵ Ch̄i n̄í ndukáxi nda'o nído nā ñ̄oo yó'o,

ta ko xí'o na mií ná k̄ueidó'o na,

ta n̄í sadi ta'ani na noo ná, dá ná o koni nā xí'ín noo ná, ta ni o k̄ueidó'o na xí'ín do'o na,

ta ni o kátóni ta'on ini nā, ta ni o nándió kuéi na noo yú'u, dá nduva'i nā.

¹⁶ 'Tído ndiká'án ví noo ndo'ó, ch̄i túu noo ndo ndé'é ndó, ta ndiká'án ví do'o ndó, ch̄i seídó'o ndó. ¹⁷ Ch̄i miian ndaa ká'in xí'ín ndó ñ̄a kua'á nda'o profeta xí'ín ñ̄ayuu ndaa n̄í sa ndei sa na'á n̄í ka'án ná koni nā ñ̄a xiní ndo viti, tído ko ní xiní ta'on naan. Ta n̄í ka'án ta'ani na k̄ueidó'o na to'on seídó'o ndó viti, tído ko ní seídó'o ta'on naan —kaá nā.

Nákani Jesús ndi dándáki ñ̄a n̄í daná'a nā sa'á t̄a x̄ítí

¹⁸ —K̄ueidó'o va'a ndó, ch̄i ko'in kásto'in xí'ín ndó ndi dándáki to'on n̄í dák'ín tá'in

n̄i daná'i noo ndo sa'á ta xítí ñóó. ¹⁹ Tá'an ñayuu seídó'o to'on va'a ña ká'an sa'a ndi kée Ndios dándáki na ñayuu, ta ko xí'o na mií ná kandaa ini naan, dá kían kasaa ña u'u, ta díta váan to'on Ndios, ña n̄i kankao ní'o ná. Díon dándáki yu'ú íchi ñóó noo n̄i kuéi dao tata ñóó. ²⁰ Ta tein yuu noo n̄i kuéi dao ka tata ñóó kúú ñayuu seídó'o to'on Ndios, ta nátiin naan xí'an kádij ini na. ²¹ Tído ko ta'ón yo'an ini ní'o ná, sa'á ñóó tooo vá kándisa naan. Ch̄i tá vei tandó'ó ndó'o na, o tá kásá'á ñayuu kéndava'a na xí'in ná sa'á ña kándisa naan, kúú dánkoo va naan. ²² Ta tein ta'íon noo n̄i kuéi dao ka tata ñóó kúú ñayuu seídó'o to'on Ndios. Tído kásá'á ndí'i cháa ka ini na sa'á ña' a ió ñayuu yó'o, ta kátoó na koo kuíka ná. Sa'á ñóó ko sá'ano na xí'in to'on Ndios, ta ni iin ña va'a ko kée na. ²³ Tído noño'ó va'a noo n̄i kuéi dao ka tata ñóó kúú ñayuu seídó'o to'on Ndios, ta xí'o na mií ná ña kandaa ini naan. Dao noón kúú táto'on tata, ña n̄i xí'o iin ciento noni. Ta dao ka na kúú táto'on tata, ña n̄i xí'o oni diko noni. Ta dao ka na kúú táto'on tata, ña n̄i xí'o oko ux̄i noni, ch̄i kée na ña kóni Ndios —kaá Jesús.

Yó'o dána'a Jesús sa'a tirió kuéi ni xita tein tirió va'a

²⁴ Dá n̄i dakí'in tá'an Jesús iin ka ña'a xí'in to'on n̄i daná'a na noo ñayuu ñóó, ta kaá na:

—Táto'on k̄i'o n̄i kee iin ta x̄a n̄i xiti tata va'a noño'ó rá,

k̄i'o díon kée Ndios dándáki na ñayuu na. ²⁵ Ta tein kíd̄i ta xítí ñóó, n̄i kii iin ta xín̄i u'u tá'an xí'in rá, ta n̄i chí'i ra tata tirió kuéi noo káa tirió ra. ²⁶ Sa'á ñóó tá n̄i kasá'á kana yoko tirió, dá n̄i kandaa ini ta kéchóon noo rá ña káa ta'ani tirió kuéi tein tirió ra. ²⁷ Dá n̄i sa'an ra n̄i ndato'ón rá sato'o ñó'ó ñóó: “Tatá, ¿á o duú tirió va'a ní xítí ní? ¿Ndi-va'a káa ta'ani tirió kuéi tein tirió ní, tá dáá?” ²⁸ Dá n̄i kaa sato'o ñóó xí'in rá: “Iin ta xín̄i u'u va ñaá n̄i kexíxi n̄i chí'an.” Dá n̄i kaa ta kéchóon ñóó: “¿Á ko kóni ní ná ko'on ndu to'on nduan?” ²⁹ Dá n̄i kaa ra: “Ná dá'a ni ko'on ndo to'on ndóan, dá ch̄i tá ná to'on ndóan, nda tirió va'a kana xí'an. ³⁰ Konó ndó ná kua'ano dáó ña xí'in tirió va'a ñóo nda ná kasanda'a kuu naki'in va'a yó tirió ñóó. Dá tá ná kasanda'a kuu ta'andaan, dá ka'andai choon noo ra náki'in va'a tirió, ta kaa xí'in rá: To'on ndó dinño'ó tirió kuéi, ta kató ndóan táto'on kató ndó ndayo'o, dá chiño'ó ndóan. Tído ña kúú tirió va'a ñóó, ná taan va'a ndóan ini yákaí” —kaá Jesús.

Yó'o dána'a Jesús sa'a iin tata leé ló'o naní mostaza

³¹ Dá n̄i dakí'in tá'an Jesús iin ka ña'a xí'in to'on n̄i daná'a na, ta kaá na:

—Táto'on k̄i'o ndó'o iin tata naní mostaza, ña n̄i xiti iin ta x̄a noño'ó rá, k̄i'o díon kée Ndios dándáki na ñayuu na. ³² Ta mi'an ndaa ña yó'o kúú tata pálí cháa ka noo dao ka tata chí'i yó noño'ó yo. Tído tá

n̄i xitaan, ta kúu sá'ano dikó ka vían o duú dao ka yuku, ta ndúuan iin yító, sa'á ñoó kásaa laa, ta káva'a rí táka r̄i tein ndá'a rá —kaá Jesús.

Yó'o dána'a Jesús sa'á ña dákuita tachí yúsa pan

³³ Dá n̄i dakí'in tá'an tuku na iin ka ña'a xí'in to'on n̄i daná'a na noó ñayuu ñoó, ta kaá na:

—Kí'o dándáki Ndios ñayuu na kían tát'o'on kí'o kée ña dákuita tachí yúsa káva'a pan, ña n̄i tiin iin ñá'a, ta n̄i dakí'in tá'an ñaá xí'in on̄i yáxi harina, dá nakuita tachían —kaá na.

Ña yó'o nákaní ndiva'a dána'a Jesús dión

³⁴ Ta dión n̄i dakí'in tá'an Jesús dao ka ña'a xí'in to'on n̄i daná'a na noó ñayuu kuá'a ñoó. Ta k̄o ní sá dána'a ta'on na tá k̄o ní sá dakí'in tá'an na dao ña'a xí'in to'on n̄i sa daná'a na. ³⁵ Dión, dá n̄i xinkoo to'on n̄i taa profeta, ch̄i dí'a kaáan:

Ko'in dakí'in tá'in dao ña'a noó to'on dána'i noó ñayuu.

Ta kí'o dión dána'i noo ná sa'a ndidaá ña sa io de'é nda rá n̄i kasá'a sa'a ñayuu.

Yó'o nákaní Jesús ndi dándáki ña n̄i daná'a na sa'a tirió kuéi xí'in tirió va'a

³⁶ Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an Jesús ndisá'an xí'in ñayuu ñoó, dá n̄i ku'u na ini ve'e iin ñoó. Dá n̄i natuu yati ta xionoo xí'in ná ñoó, dá n̄i kaa ra:

—Nakani ní xí'in ndu'u ndi dándáki ña n̄i daná'a ní sa'a tirió kuéi ñoó.

³⁷ Dá n̄i kaa na xí'in rá:

—Taa n̄i xiti tirió va'a ñoó kúu na n̄i nduu taa ñayuu yó'o. ³⁸ Ta ño'ó xítí ñoó kúu ñayuu yó'o, ta tata tirió va'a ñoó kúu ndidaá ñayuu ño'ó t̄ixi ndá'a Ndios, ta tirió kuéi ñoó kúu na ño'ó t̄ixi ndá'a ña u'u. ³⁹ Tá'an ra n̄i xini u'u ta n̄i xiti ñoó kúu ña u'u, ta kuu n̄i naki'in va'a ra tirió ñoó kúu kuu keyíko Ndios sa'á ñayuu. Ta taa n̄i naki'in va'a tirió ñoó kúu ángel Ndios.

⁴⁰ Dá ch̄i tát'o'on n̄i kee ra n̄i to'on ra tirió kuéi noño'ó rá, ta n̄i ndi'i n̄i ch̄iño'ó raán noo kéi ño'ó, kí'o dión koo tá ná kasandaá kuu noo ndi'i.

⁴¹ Ch̄i tanda'a na n̄i nduu taa ñayuu yó'o ángel kéchón noo ná kii na nakaxi na ñayuu ño'ó t̄ixi ndá'a Ndios, ta taó xóo na ndidaá na kedaá xí'in ñayuu na, dá kée na kuachi xí'in ndidaá na kée ña kini.

⁴² Dá ko'on ángel ñoó taán ñaá ná noo kéi ño'ó ini xito. Ñoó kuaki na, ta ñoó kúu noo kaño'o na nakuchi tá'an no'o na. ⁴³ Ta na kúu ñayuu ndaa noo Ndios, ndato natoon na tát'o'on toon ndindii kandeí na noo ió tatá Ndios dándáki na. Ta na ió do'o, ná kueído'o na.

Yó'o dána'a Jesús sa'a iin taa n̄i naní'i iin kidi dí'on

⁴⁴ 'Tát'o'on kí'o dándáki Ndios ñayuu na kían tát'o'on iin kidi dí'on nákaa de'é noño'ó xítí. Ch̄i iin kuu, dá n̄i naní'i iin taa kidi ñoó, dá n̄i nachikáa de'é tuku raan, ta kadii ini ra kua'an nó'o rá. Dá n̄i sa'an ra n̄i dikó ndi'i ra ña'a ió noo rá, dá n̄i xiin ra

ñó'o noo nákaa de'é kidi di'ón ñóo.

Yó'o dána'a Jesús sa'a iin taa ni naní'i iin yuu díon ndato nda'o

⁴⁵ 'Tátò'on kì'o dándáki Ndios ñayuu na kíán tátò'on ña ni ni'i iin taa ni naka'án nda'i xí'ín yuu díon. ⁴⁶ Chì tá ni naní'i taa ñóo iin yuu díon ndato cháá ka, dá ni sa'an ra ni dikó ndí'i ra ña ió noo rá, dá ni xiin raan.

Yó'o dána'a Jesús sa'a iin ñóno

⁴⁷ 'Tátò'on kì'o dándáki Ndios ñayuu na kíán tátò'on iin ñóno, ña kíán chírnee ra ini taño'o, ta ndi ndáa mií vá tìyaká sárnee nooán. ⁴⁸ Tá ni chití nooán, dá taó raán yu'ú takuú, dá kandeí ra kaxi ra tìyaká taán ra ini tìyika rá, ta kirí kò vá'a taó xóo ra. ⁴⁹ Ta díon ta'ani koo kuú noo ndí'i, chí kankuei ángel kanoo na taó xóo na ñayuu kini tein ñayuu ndaa. ⁵⁰ Ndi'i, dá taán ná ñayuu kini ñóo noo kéj ñó'o ini xito. Ta ñóo kuaki na, ta ñóo kaño'o na nakuchi tá'an no'o na —kaá na.

Yó'o dána'a Jesús sa'a ña saá xí'ín ña yatá

⁵¹ Dá ni ndatò'ón Jesús ta xionoo xí'ín ná:

—¿Á ni kandaá ini ndo ndidaá ña ni ka'ín xí'ín ndó?

Dá ni kaa ra xí'ín ná:

—Jaan, tatá.

⁵² Dá ni kaa na xí'ín rá:

—Kana'á ndó ña tá ni ndu'u iin ra dána'a ley Moisés tixi ndá'a Ndios, dá ndo'o ra tátò'on ndó'o sato'o iin ve'e,

dá chí taó rá ña saá xí'ín ña yatá ñó'o ini sato rá.

Di'ani ndo'o Jesús tá ni no'o na ñoo Nazaret

⁵³ Dá tá ni ndi'i ni dakí'ín tá'an Jesús ndidaá tò'on yó'o ni ka'an na xí'ín rá, dá ni kee na kua'an na. ⁵⁴ Dá tá ni nasáa na ñoo mií ná, dá ni daná'a na ini ve'e noo náta na ñoo ñóo. Ta ni naá ini na ñoo na ndé'é ñaá ná, ta kaá na:

—¿Ndeí ni ni'i taa kaa ña ndichí ná'á rá, xí'ín ña kándéé rá kée ra ña ná'ano xí'ín ñayuu? ⁵⁵ ¿Á o duú de'e taa túxí yító vá kúú ra kaa? ¿Á o duú María va kúú naná ra kaa, ta ñani ra kúú Jacobo xí'ín José, xí'ín Simón, xí'ín Judas? ⁵⁶ ¿Á o duú kì'o ra kaa ndeí tein yó yó'o? Sa'á ñóo, ¿ndeí ni ni'i taa kaa ña ndichí ná'á rá? —kaá ñayuu ñóo.

⁵⁷ Sa'á ñóo kò ní nákoní ta'on ñaá ná. Dá ni kaa Jesús xí'ín ná:

—Ndeí kúú mí vá ió ñaño'ó ñayuu noo ndu'u, na kúú profeta. Tído na kúú na ñoo ndu, xí'ín na ve'e ndu, noón di'a kúú na káño'ó ñaá —kaá na.

⁵⁸ Ta kò ní kée kua'a ta'on na ña ná'ano noo ná sa'á ña kò ní xí'ín na kandísa ñaá ná.

14

Di'a ni kuu tá ni xi'i Juan, na sa dakódo nduta ñayuu

¹ Tiempo daá ñóo ni ni'i tó'on rey Herodes sa'a ndidaá ña ndato kée Jesús. ² Dá ni kaa ra xí'ín ta kéchóon noo rá:

—Juan, tá'an ra sa dakódo nduta ñayuu va kúú taa ñóo.

Ni nataki va ra, sa'á ñoó kándéé rá kée ra ña'a ndato xí'ín ñayuu.

³ Dión ni kaa Herodes, dá chī mií rá ni sa'anda choon, dá ni tiin soldado Juan, dá ni so'oni ñaá rá xí'ín cadena, dá ni chikáa ñaá rá ve'e kaa, chī kī'lo dión ni xika Herodías, ña ni sa kuu ñadi'í ñani ra, ta ni sa naní Felipe. ⁴ Dión ni kee ra, chī di'a ni kaa Juan xí'ín rá:

—Kuachi nda'o kíán, chī ió yo'ó xí'ín ñadi'í ñanon —kaá na.

⁵ Sa'á ñoó ni ka'án rá ka'ání ñaá rá, tído yu'ú ra na ñoo ra, chī ni kándisa na ña Juan kúú iin profeta. ⁶ Tído tá ni naxino Herodes kuia rá, dá ni sarsá'a de'e di'í Herodías noó rá. Ta kúú ni nata'an ini ra ña ni kee xi. ⁷ Sa'á ñoó ni ya'a yú'u rá ni ka'an ra to'on ta ña kī'lo ra ndi ndáa míí vá ña'a ná kaka xi. ⁸ Dá ni daká'an kue'é ñaá ná kúú naná xi. Sa'á ñoó ni kaa xi xí'ín rá:

—Kī'lo ní iin ko'o ná kakaá dinī Juan, ta dákodo ndúta ñayuu, nooí —kaá xi xí'ín rá.

⁹ Tá ni kaa xi dión, kúnda'í nda'o ni kuu ini Herodes, tído sa'á ña ni xī'lo ra to'on ra noo xi, ta sa'á ña ni seíd'ó'o ndidaá ñayuu ndéi mesa ña ni ka'an ra dión xí'ín xí, sa'á ñoó ni sa'anda ra choon ña dión koo.

¹⁰ Dá ni sa'anda ra choon noo soldado ra ña ná ka'anda ra diko Juan noo nákaa na ve'e kaa. ¹¹ Dá ni sa'anda raán, ta ni chikáa ra dinī ná ini iin ko'o né'e ra ni kasáa ra ni xī'lo raan noo tadi'í ñoó. Dá ni xī'lo raan noo naná xi.

¹² Dá ni kasáa ta xionoo xí'ín Juan ni naki'ín ra yikí koño

na. Dá né'e raan ni sa'an ra ni dandúxi ra. Dá ni kee ra kua'an ra kast'on ra xí'ín Jesús ña ni kuu.

Di'a ni kuu tá ni xī'lo Jesús ña'a ni sasá'an o'on mil ta

¹³ Tá ni kandaá ini Jesús ña dión ni ndo'o Juan, dá ni kaa na ini iin barco, dá ni kee na kua'an na iin ka xían noó koó ñayuu ndéi. Tído ni kandaá ini ñayuu noo kua'an Jesús, dá ni kankuei na iin rá iin ñoo noo ndéi na xika sá'a ná tákuei na kua'an na ni'í ná Jesús. ¹⁴ Tá ni keta Jesús ini barco ñoó, kúú ni xini na ña kua'a nda'o ñayuu ndéi ndáti ñaá. Ta kúú ni ku'u nda'o ini na sa'a ná, sa'á ñoó ni nduva'a na ndidaá na kú'u ñó'o tein ñayuu ñoó. ¹⁵ Tá ni ini kuu dáá ñoó, dá ni natuu yati ñaá ta xionoo xí'ín ná. Dá ni kaa ra xí'ín ná:

—Ko ta'on ve'e ndíta yati yo'o, ta sa ni ini va, sa'á ñoó ka'anda ní choon noó ñayuu kuá'a yó'o ña ná ko'on na noo ñó'o ñoo kuálí, dá ná kuiin na ña'a kasá'an na.

¹⁶ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Ko káni ta'an ko'on na ndukú ná ña kasá'an na. Kī'lo mií ndo'ó ña'a ná kasá'an na.

¹⁷ Dá ni kaa ra:

—Ko ta'on ña'a kua'a né'e ndu. Sava'a o'on pan xí'ín uu tiyaká va.

¹⁸ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Kua'án ndo ki'in ndóan, tá dáá.

¹⁹ Dá ni sa'anda na choon ña ndidaá ñayuu ná kandeí na noo ita ñoó. Dá ni tiin na ndin o'on pan ñoó xí'ín ndi nduú tiyaká ñoó. Dá ni

nañde'é noo ná chí induú. Dá n̄i naḱi'lo na ndivé'e noo Ndios sa'án. Dá n̄i daḱuáchi na pan ñoo xí'ín tiyaká ñoo. Dá n̄i xi'lo naan noo ṭaa xionoo xí'ín ná. Dá n̄i dasá ráan noo ñayuu kuá'a ñoo. ²⁰ Dá n̄i sasá'an ndidaá ñayuu ñoo nda n̄i ndinoo va'a ini na. Dá tá n̄i ndi'i, dá n̄i daḱúti ṭa xionoo xí'ín Jesús ñoo ux̄i uu tiyika xí'ín ña'a n̄i kañḱoo noo n̄i sasá'an na. ²¹ Ta táto'on o'on mil ṭaa n̄i sasá'an n̄i kee Jesús, ta ko iin ta'on ní kekuenda nañá'a xí'ín takuáli.

Di'a n̄i kuu tá n̄i xika Jesús noo taño'o

²² Tá n̄i ndi'i, dá n̄i sa'anda Jesús choon noo ṭaa xionoo xí'ín ná ña ná kaa ra ini barco, ta ná chika'anda ra ko'on ra iin ka xoo taño'o. Dá n̄i kañḱoo Jesús ka'an na ndisá'án xí'ín ñayuu kuá'a ñoo. ²³ Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an na ndisá'án xí'ín ná, dá n̄i kee na kua'an na din̄i yúku iin ñoo ka'an na xí'ín Ndios. Dá tá n̄i kuaá, iin tó'on mií vá ná nákaa din̄i yúku ñoo. ²⁴ Ta duú n̄i ta'í dáo īi vá barco ñoo kua'an ra noo taño'o ñoo. Ta kúu xoo di'a xoo di'a nákuin̄i ndichi takují ñáni tá'an rá ndika barco noo kánoo rá kua'an ra, ta deén nda'o veí tach̄i chí xoo noo kua'an ra.

²⁵ Dá tá n̄i kundikí, dá n̄i kee Jesús xíka na noo takují ñoo kua'an na ni'í ná barco ñoo. ²⁶ Tído tá n̄i xini ṭa xionoo xí'ín Jesús ña xíka na veí na noo takují ñoo, kúu n̄i kañḱadí nda'o ra, ta n̄i kayu'ú rá:

—¡Káa veí í'íná!

Ta kúu n̄i'í nda'o n̄i kayu'ú rá sa'a ña n̄i yu'ú ra. ²⁷ Ta kúu n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Ndeé koo ini ndo. Mií vá yu'u kúu. O sa yu'ú ndo.

²⁸ Dá n̄i kaa Pedro xí'ín ná:

—Tatá, tá mií ní kúu ní, konó ní ná kakai noo takují xaan saai ni'í mií ní.

²⁹ Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Nakí.

Dá n̄i noo Pedro. Dá n̄i kee ra xíka ra noo takují ñoo kua'an ra ni'í rá Jesús. ³⁰ Tído sa'a ña ndé'é rá ña deen kána tach̄i ñoo, sa'a ñoo n̄i kixian n̄i yu'ú ra. Ta kúu n̄i ka'sá'a koḱeta ka'ani ra kua'an ra ini takují. Dá n̄i kayu'ú rá:

—¡Dáka'ki ní yu'u, tatá!

³¹ Dá n̄i tiin na nda'a rá ni kane'e na, dá kaá na xí'ín rá:

—Cháá nda'o kándéé inon yu'u. ¿Ndiva'a n̄i naḱani kuáchi inon?

³² Dá tá n̄i keta na xí'ín rá ini barco, kúu n̄i sa tuu va tach̄i deen ñoo. ³³ Dá n̄i naṭuu yati ndidaá ṭaa ño'o ini barco ñoo noo Jesús, ta n̄i sa ndaño'o ñaá rá, ta kaá ra xí'ín ná:

—Miíañ ndaa ndisa de'e Ndios kúu mií ní.

Di'a n̄i kuu tá n̄i nduva'a Jesús na kú'u ndéi chí kuenda Genesaret

³⁴ Dá tá n̄i ndi'i n̄i chika'anda na noo taño'o ñoo, dá n̄i saá na noo kúu kuenda Genesaret. ³⁵ Tá n̄i naḱoni ñayuu ñoo ña Jesús kúu ná, dá n̄i taxí tá'an na n̄i sa'an na iin rá iin ñoo ño'o ñoo, ta n̄i ka'sto'on na xí'ín ndidaá ñayuu ña n̄i ka'saa Jesús. Ta

ndáka na ndidaá na kú'u ni saá na noó Jesús. ³⁶ Dá ni sei nda'i na noo Jesús ña ná konó ná dáko'on ndá'a ná sava'a yu'u kotó na, dá ná nduva'a na, kaá na. Ta ndidaá na ni dakó'on ndá'a yu'u kotó na ñoo ni nduva'a.

15

Yó'o dána'a Jesús ña kánian kee yó ña kóni Ndios, ta o duú ña kóni taa

¹ Ta kúu ni natuu yati dao ta fariseo xí'in ta dána'a ley Moisés noó Jesús. Ta yó'o kúu ra ni kii ñoo Jerusalén. Dá ni kaa ra xí'in ná:

² —¿Ndiva'a ko kée ta xionoo xí'in mií ní tát'on k'i'o ni daná'a ta sá'ano ñoo yo tá sata? Chì ko nákata ra ndá'a rá xí'in ñañó'ó, dá keí rá pan.

³ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Ta ndo'ó, ¿ndiva'a dánkoo xoo ndó choon sa'ándá Ndios, ta ndi'i cháa ka ini ndo kee ndó choon ni sa'anda ta sá'ano ñoo yo? ⁴ Dá chì di'a kua'an choon ni sa'anda Ndios: “Koo ñañó'ó ndó noo tatá ndo xí'in noo naná ndo”, ta “Ndi ndáa mií vá ñayuu ná ya'a ka'an ndava'a xí'in tatá na o xí'in naná na, na yó'o kúu na kánian kuu.” ⁵ Tído ndo'ó kúu ra kaá ña kuu va ka'an ñayuu xí'in tatá na, xí'in naná na: “O kúu ta'on chindeéi mií ní xí'in ña'a né'e va'i, chì sa ni kaai k'i'oi ña noo Ndios.” ⁶ Ta sa'a ña ká'an na dión, sa'a ñoo ko káni kaan chindeé ná tatá na xí'in naná na, kaá ndo'ó. Ta dión kée ndó dátúú ndó choon

ni sa'anda Ndios xí'in ña ni ndaki ini mií ndó.

⁷ 'i Taa uu noo vá kúu ndó! Ndaa va ni ka'an profeta Isaías sa'a ndo, chì di'a ni taa na:

⁸ Tá'an ñayuu ndéi viti kéká'ano na yu'u xí'in yú'u oon va na, tído xí'in níó ná ko kóni ta'on na yú'u.

⁹ Ko ndaya'i ta'on ña ndáño'o na yu'u, dá chì ña dána'a na kúu ña ni ndaki ini ñaxintóni taa va.

¹⁰ Dá ni kana Jesús ñayuu kuá'a ñoo ña ná natuu yati cháa ka na, dá ni kaa na xí'in ná:

—Kueídó'o va'a ndó ña ko'in ka'in xí'in ndó, dá katóni va'a ini ndo. ¹¹ Ni iin ña'a sei ndo ko dáyakó ñaá noo Ndios. To'on kánkuei yú'u vá ndó kían dáyakó ñaá.

¹² Dá ni natuu yati taa xionoo xí'in ná, dá ni kaa ra:

—¿Á ná'a ní ña ni tar'u'u nda'o ini ta fariseo sa'a ña ni ka'an ní dión?

¹³ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Ndidaá yuku, ña ko ní xíti tatái, na ió induú, ñoo kían kánian to'on na xí'in nda yo'an. ¹⁴ Ná dá'a ni nakani ini ndo sa'a rá, chì taa ko túu noo vá kúu rá, ta tiiin ndaa ra dao ka na ko túu noo. Chì tá tiiin ndaa iin taa ko túu noo iin ka ta ko túu noo, dá kían ndi nduu ra kuei ini yái.

¹⁵ Dá ni kaa Pedro xí'in ná:

—Nakani ní xí'in ndu'u ndi dándáki to'on ni dakí'in tá'an ní ni daná'a ní noo ñayuu kuá'a ñoo.

¹⁶ Dá ni kaa na xí'in Pedro:

—¿Á dión ta'ani kō kátóni ta'on ini ndó'ó? ¹⁷ ¿Á kō kándaa ta'on ini ndo ña ndidaá ña'a seí ñayuu, ini tixi va na kua'an? Tá kúú tá ni ndi'i, dá kua'an na sata vé'e tatá náan. ¹⁸ Tído to'on kánkuei yú'u ná, ñoó kían vei nda maá níō ná, ta ñoó di'a kían dáyako ñaá noo Ndios. ¹⁹ Dá chi nda maá níō ná vei ña kini nákani ini na kee na, dá ka'ání ná ñayuu, ta kée na kuachi xí'in na kō kúú ñadi'í na o yíi ná, ta kée na ña ka'an noo xí'in ñij ná, ta kí'in kuí'íná ná, ta káva'a na kuachi tó'ón sa'a dao ka na, ta ká'an ndava'a na sa'a ndi ndáa mií vá ñayuu. ²⁰ Ndidaá ña kini yó'o kían dáyako ñaá noo Ndios. Tído ña kō nákata na ndá'a ná xí'in ñañó'ó, dá keí ná ña'a, kō dáyako ta'on ñaá noo Ndios.

Di'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús iin de'e di'í ña'á tükú

²¹ Dá ni keta Jesús ñoo ñoó, dá ni kee na kua'an na xí'in ta xionoo xí'in ná chí kuendá ñoo Tiro xí'in ñoo Sidón. ²² Noó ni kasáa iin ñá'a, ta kían iin ñá'a kuendá Canaán. Ta ni kixián iin ñoo ló'o nákaa yati ñoo. Dá ni kaju'án Jesús:

—Tatá, mií ní na kúú de'e na ve'e rey David, ku'u ini ní sa'á yu'u, chi ndó'o nda'o níō de'e di'í kée iin espíritu kini.

²³ Tído ni iin to'on kō ní ka'an na xí'án. Dá ni natuu yati ta xionoo xí'in ná. Dá ni seí nda'í ra noo Jesús, ta kaá ra xí'in ná:

—Ka'an ní xí'in ñá'a káa ná ko'an, dá chi kaju'u nda'a vaán tákaaán vei ña sata yo.

²⁴ Dá ni kaa Jesús:

—Sava'a noó na Israel, na kúú táto'on iin léko, kirí ni ndañó'ó vá, ni tanda'a Ndios yu'u vei.

²⁵ Dá ni kasáa ñá'a ñoo ni sa kuin xitíán noo Jesús, ta ni kaaan:

—¡Chindeé ní yu'u, tatá!

²⁶ Dá ni kaa Jesús xí'án:

—Kō vá'a ta'on kuio ndaa yo pan ndá'a takuálí, ta ki'o yóan noó tina.

²⁷ Dá ni kaa ñá'a ñoo xí'in ná:

—Ndaa va ká'an ní, tatá. Tído seí va tina ñoo yuchi pan ña kuéi yú'u mesa sato'o ri.

²⁸ Dá ni kaa Jesús xí'án:

—Naná ló'o, miian ndaa ndisa kándéé ká'ano inon yu'u. Ta ná ko'in kee ña xikon —kaá na.

Ta kúú mií hora daá ñoo ni nduva'a de'e di'áan.

Di'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús ku'á nda'o ñayuu

²⁹ Dá ni kee Jesús kua'an na. Tá ni kasandaá yati na yú'u taño'o nani Galilea, dá ni kaa na diní iin yuku ín ñoo. Dá ni sa koo na ió na. ³⁰ Ta ku'á nda'o ñayuu ni natuu yati noo ná, ta ndáka na na ni natii sa'a, xí'in na kō túu noo, xí'in na kō kuú ká'an, xí'in na kō ndáa va'a ndá'a xí'in sa'a, xí'in na ndó'o dao ka kue'e, ni kasáa na ni chindei ñaá ná noo ín Jesús. Dá ni nduva'a ñaá ná. ³¹ Ta kúú ni naá ini ñayuu ñoo sa'á ña ni naka'an na kō kuú ka'an, ta ni nduva'a

nā kō ndáa va'a ndá'a xí'ín sa'a, ta nī nakaka nā nī natii sa'a, ta nī natuu noo nā kō túu noo. Ta nī keká'ano ndidaá ñayuu ñoo Ndios, nā ndáño'o nā Israel.

Di'a nī kuu tá nī xi'o Jesús ña'a nī sasá'an komi mil ta

³² Dá nī kana Jesús ta xionoo xí'ín ná ñóó. Dá nī kaa nā xí'ín rá:

—Kú'u nda'o inii sa'a ñayuu kuá'a yó'o chí sa nī xino oní kuu ndéi na xí'ín yu'u, ta koó ka ña'a kasá'an ná. Tído kō kóni ta'on yu'u tanda'á nditai nā no'o ve'e na, dá chí oon nī kuu yi'í na íchi.

³³ Dá nī kaa ta xionoo xí'ín ná ñóó:

—¿Ndeí ki'in yó kua'a pan noo kúú ño'ó íchi yó'o ki'o yó keí ñayuu kuá'a yó'o, dá ndi-noo ini na?

³⁴ Dá nī ndato'on ñaá Jesús:

—¿Ndidaá pan né'e ndó?

Dá nī kaa rā xí'ín ná:

—Usa va pan né'e ndu'u, xí'ín cháá tiyaká.

³⁵ Dá nī sa'anda Jesús choon ña ná kandeí ñayuu ñoo noño'o. ³⁶ Dá nī tiin na ndin usa pan xí'ín tiyaká ñoo. Dá nī nakí'o na ndivé'e noo Ndios. Dá nī sa'anda na pan ñoo. Dá nī xi'o naan noo ta xionoo xí'ín ná. Dá nī dasá raan noo ñayuu kuá'a ñoo. Ta dión ta'ani nī kee na xí'ín tiyaká ñoo. ³⁷ Dá nī sasá'an ndidaá ñayuu ñoo nda nī ndinoo va'a ini na. Tá nī ndi'i, dá nī dakútí rá usa tiyika xí'ín ña nī kandoo noo nī sasá'an ñayuu ñoo. ³⁸ Ta

ta nī sasá'an ñoo nī sa kuu tát'on komi mil, ta kō ín ta'on ní kekuenda nā ñá'a xí'ín takuálí.

³⁹ Tá nī ndi'i, dá nī ka'an Jesús ndisá'an xí'ín ñayuu kuá'a ñoo. Dá nī kaa na ini barco xí'ín ta xionoo xí'ín ná. Dá nī ki'in na kua'an nā chí kuenda Magdala.

16

Yó'o nī xika ta fariseo ña na kee Jesús iin ña'a ndato

¹ Ñoo nī kasáa dao ta fariseo xí'ín ta saduceo, ta nī ka'an rá dátuu rá Jesús, chí nī xika ra ña kee na iin ña'a ndato chí induú, dá ná kande'á á miian ndaa nī kii na noo Ndios. ² Dá nī kaa nā xí'ín rá:

—Tá kua'an kuaá, dá kaá ndo: “Va'a nda'o koo taan, chí nī kana kua'á induú.” ³ Tá nī tuu noo na'a, dá kaá ndo di'a: “Kana nda'o tachi kuu víti, chí nī kana kua'á induú, ta ín víkó nda'o.” ¡Kúú ndó ñayuu uu noo, dá chí va'a tí'a ndó kándaá ini ndo ndi kee induú, tído kō kándaá ini ndo ndi kóni kaa ña ná'ano xiní ndo tiempo viti! ⁴ Ñayuu kini nda'o ndéi tiempo viti, ta xiní xixi na Ndios, chí xika nā ña kee yu'u ña ndato noo ná, dá kandisa na. Tído o kée ta'an vai nī iin ña ndato noo ná. Sava'a ña ndato nī ndo'o Jonás koni nā ndo'o yu'u —kaá na.

Dá nī dankoo ñaá Jesús, dá nī kee na kua'an na.

Di'a kua'an ña nī dána'a Jesús sa'a ña kō vá'a dána'a ta fariseo

⁵ Ta *n̄i* sāa n̄a iin kā xoo taño'o, tído *n̄i* n̄andodó ta xionoo xí'ín ná kane'e ra pan keí rá xí'ín ná. ⁶ Dá *n̄i* kaa Jesús xí'ín rá:

—Kandaa ndo mií ndó noó ña dákuita tachí pan, ña kían kéchóon ta fariseo xí'ín ta saduceo.

⁷ Dá *n̄i* kasá'á ndátó'ón tá'an mií ta xionoo xí'ín ná ñóó:

—Dión ká'an na, chí kō ní sá ne'e yó pan kixió.

⁸ Kúú *n̄i* kandaa va ini Jesús ña *n̄i* ka'an ra dión. Dá *n̄i* kaa na xí'ín rá:

—¿Ndiva'a ndátó'ón kuáchi ndo sa'á ña kōo pan né'e ndó?

¿Á cháá vá kándéé ini ndo yu'u, ndani? ⁹ Ta, ¿á kō kándaá ij vá ini ndo? ¿Á kō ndísaa ta'on ini ndo ña o'on va pan *n̄i* tiin yu'u *n̄i* xí'oi *n̄i*

sasá'an o'on mil ta ñóó? ¿Á kō ndísaa ta'on ini ndo ña o'on va pan *n̄i* tiin yu'u *n̄i* xí'oi *n̄i* sasá'an komi mil ta? Ta, ¿á kō ndísaa ta'on ini ndo ndidaá t̄iyika *n̄i*

dakútí ndó xí'ín ña *n̄i* kandoo noó *n̄i* sasá'an ñayuu ñóó? ¹⁰ Ta, ¿á kō ndísaa ta'on ini ndo ña usá va pan *n̄i* tiin yu'u *n̄i* xí'oi *n̄i* sasá'an komi mil ta? Ta, ¿á kō ndísaa ta'on ini ndo ndidaá t̄iyika *n̄i*

dakútí ndó xí'ín ña *n̄i* kandoo noó *n̄i* sasá'an ñayuu ñóó? ¹¹ ¿Á kō kándaá ij vá ini ndo ña kō ní ka'an ta'on vei sa'a pan? Chí ña *n̄i* ka'in xí'ín ndó kían dándáki ña kánian kandaa ndo mií ndó noó ña dákuita tachí pan, ña kéchóon ta fariseo xí'ín ta saduceo.

¹² Dá ví *n̄i* kandaa ini ra ña kō ní ka'an na sa'á ña kánian kandaa ra mií rá noó ña dákuita tachí ndisa pan. Chí di'a *n̄i* ka'an na ña kandaa

ra mií rá noó to'on dána'a ta fariseo xí'ín ta saduceo.

Di'a n̄i kuu tá n̄i kaa Pedro ña Jesús kúú Cristo, na dákaki ñaá

¹³ Tá *n̄i* sāa Jesús chí ñoo Cesarea Filipino, dá *n̄i* ndato'on ná ta xionoo xí'ín ná, ta kaá na xí'ín rá:

—¿Ndá yoo kúú yu'u, na *n̄i* nduu ta ñayuu yó'o, kaá ñayuu ñóó?

¹⁴ Dá *n̄i* kaa ta xionoo xí'ín ná:

—Dao na kaá ña kúú ní Juan, na sa dakódo nduta ñayuu. Ta dao ka na kaá ña kúú ní profeta Elías. Ta dao ka na kaá ña kúú ní profeta Jeremías. Ta dao na kaá ña kúú ní iin ka profeta.

¹⁵ Dá *n̄i* kaa Jesús xí'ín rá:

—Ta ndo'ó viti, ¿ndá yoo kúú yu'u, kaá ndo'ó?

¹⁶ Dá *n̄i* kaa Simón Pedro:

—Mii ní kúú Cristo, na dákaki ñaá. Ta mií ní kúú de'e Ndios takí.

¹⁷ Dá *n̄i* kaa na xí'ín Pedro:

—Ndiká'an ví yo'ó, Simón, de'e Jonás, dá chí o duú ñayuu ní dátoon ñaxintóon, dá nákonon yu'u. Di'a tatai Ndios, na ió induú vá, *n̄i* datóon noon. ¹⁸ Ta ká'an ta'aní yu'u xí'ón viti ña kananí yo'ó Pedro, ña kóni kaa yuu, ta satá yuu yó'o kō'in kava'i ve'e ño'i, na kúú kuendá, ta o kándéé ta'on ña kúú yáí ndii dánaá ñaán. ¹⁹ Ta noo ndá'a miíon naki'o yu'u ndá'a kaa, dá ka'andon choon noó ñayuu ñó'o t̄ixi ndá'a Ndios. Chí tá ná ka'andon choon noó ñayuu Ndios, ta kuiin Ndios

xí'ón. Tá ná kadon dao choon noo ná, ta kuiin ta'ani Ndios xí'ón —kaá ná.

²⁰ Dá nī sa'anda nā choon noo tā xionoo xí'in ná ña ná dá'a ni ka'an rā xí'in nī iin tó'ón ñayuu ña mií ná kúu Jesús, nā kúu Cristo.

Yó'o kásto'on Jesús xí'in ta xionoo xí'in ná ndi ndo'o na, dá kuu nā.

²¹ Nda daá nī kasá'á ná kásto'on na xí'in tā xionoo xí'in ná ña miian ko'on nā ñoo Jerusalén, dá ndo'o naní níó ná kee tā sá'ano xí'in tā duti saku'a'a, xí'in tā dána'a ley Moisés, ta kuu nā. Ndi'i, dá nataki nā tixi kuū óni. ²² Dá nī taó xóo ñaá Pedro. Dá nī kasá'á rá dánani ñaá rá, ta kaá rā xí'in ná:

—Tatá, o kónó ta'on Ndios ña ndo'o ní dión. ¡Ni iin kuū o ndó'o ní dión!

²³ Dá nī nandió koo Jesús nī sa nde'é ná Pedro. Dá nī kaa nā xí'in rá:

—¡Kua'an kuxoo noói, chí kéeón tató'on kée ña u'u! Yo'ó kúu rā kétéin noói, chí kō nákani inon sa'á ña kóni Ndios, di'a nákani inon tató'on kī'o nákani ini taa va.

²⁴ Dá nī kaa nā xí'in tā xionoo xí'in ná:

—Ndi ndáa ndo'ó ká'an kanoo xí'in yu'u, dá kían kánian dánkoo ndó ña kóni mií ndó, ta natiin ndó cruz, ña kían ió ndo kuu ndo sa'í, ta ndiko ndo yu'u, ná ko'ó. ²⁵ Chí ndi ndáa nā kóni dákaki na mií ná ñayuu yó'o, noón di'a kúu nā kuu. Tído ndi ndaá nā xí'o mií ña kuu nā sa'a yú'u, noón di'a kúu nā nī'í ña kataki nā. ²⁶ Dá chí,

¿ndi kían va'a nī'í ñayuu tá ná kandeé ná nī'í ná ndidaá ña kuiká ió ñayuu yó'o, ta naá va ná noo Ndios? O, ¿ndi kían kúu ña'a ndaya'i cháá ká tá o duú ña nī'í ná ña kataki chí'í ná, ká'an ndó? ²⁷ Dá chí iin kuū, dá nandió koo nā nī nduu taa ñayuu yó'o kasaa nā, ta ndato naye'e ndaa nā tató'on kī'o náye'e tatá nā, ta nandió koo na xí'in ndidaá ángel kéchóon noo ná, dá chiya'i na iin rá iin ñayuu tató'on kī'o káa choon nī kee na. ²⁸ Miian ndaa ná ka'in xí'in ndó ña ió dao ndo'ó, nā ndíta yó'o, o kuú ta'on ndó nda ná koni ndo nā nī nduu taa ñayuu yó'o tá koo na kii na dándaki na —kaá Jesús.

17

Di'a nī kuu tá nī naye'e ndaa ñi Jesús xí'in dá'on ná

¹ Tá nī ya'a iño kuū, dá nī kee Jesús ndáka na Pedro, xí'in Jacobo, xí'in ñani rā, ta naní Juan kua'an nā dinī iin yúku dikó. ² Ta ñoo nī naḍaon na tató'on kī'o káa na noo rá. Kúu nī naye'e ndaa oon ví noo ná tató'on yé'e ndindii. Ta nī ndukuxí kachí dá'on ná tató'on kī'o ndato tóon ñó'o. ³ Ta kúu iin kuití vá nī na'a noo Moisés xí'in Elías, ta ndíta na ndátó'ón ná xí'in Jesús. ⁴ Dá nī kaa Pedro xí'in Jesús:

—Va'a kúu ndéi ndu yó'o, tatá. Tá kóni ní, dá ná kava'a ndu onī tīya'ó. Iian ná koo mií ní, ta iian ná koo Moisés, ta iin kaan ná koo Elías —kaá rā.

⁵ Ta xían nani ká'an ij Pedro xí'in ná, kúu nī naxino

iin viko ndato yé'e. Ta kúu ni dadá'i ñaá. Ta kúu tein viko ñoo ni seido'o ra ni ka'an Ndios:

—Ta yó'o kúu de'e manj yu'u, ta náta'an inij xinij xí. Kueído'o ndó to'on ká'an xí —kaá na.

⁶Tá ni seído'o ta xionoo xí'in ná ñoo to'on ni ka'an Ndios, dá ni sa kuíta xítí rá, ta ni xinó taan ra nda noño'o, ta ni yu'ú nda'o ra. ⁷Dá ni natuu yati Jesús noo ndéi ra, dá ni kani ndá'a ná sata rá, dá ni kaa na xí'in rá:

—Ndakuei ndó, ta ná dá'a ni yu'ú ndo.

⁸Dá tá ni ndane'e noo rá, kúu sa koó ka va ta ñoo ndíta xí'in Jesús. Ndadá iin tó'on míi vá ná iin noo rá.

⁹Ta noo konoo Jesús kua'an na ndika yuku ñoo xí'in ta ñoo, dá ni sa'anda na choon noo rá, ta kaá na:

—Ná dá'a ni nakani ndó xí'in ni iin tó'on ñayuu sa'á ña ni na'a Ndios noo ndo nda ná kasandaá kuu nataki na ni nduu ta ñayuu yó'o.

¹⁰Dá ni ndato'on rá Jesús:

—¿Ndiva'a ká'an ta dana'a ley Moisés ña dinño'ó ka kánian kii profeta Elías, dá kasaa na dáka ñaá?

¹¹Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Ndaa va ká'an ra ña dinño'ó ka kánian kii Elías ndeyíko na ndidaá ña'a.

¹²Tído yu'u ká'in xí'in ndó ña sa ni kixi va Elías, ta ko ní nákonni ta'on ñaá rá, chi ni kee ra xí'in ná táto'on kí'o ni ka'an míi rá. Ta dión ta'aní ko'on ra kee ra xí'in na ni nduu ta ñayuu yó'o —kaá na.

¹³Dá ni kandaa ini ta xionoo xí'in ná ñoo ña ká'an na sa'a Juan, na sa dakódo ndúta ñayuu.

Di'a ni kee Jesús ni nduva'a na iin tayii nákaa espíritu kini

¹⁴Tá ni naxino na noo ndéi ñayuu kuá'a ñoo, dá ni natuu yati ñaá iin ta, dá ni sa ku'in xítí rá noo Jesús, dá ni kaa ra xí'in ná:

¹⁵—Tatá, ku'u ini ní sa'á de'e ló'i, dá chi ndó'o xi kue'e xí'i yí'i, ta ndó'o nda'o níó xí, chi kánkao nda'o xi noo kéi ñó'o, xí'in noo ñó'o takuú kée kue'e ndó'o xí. ¹⁶Ta ndákai xi ni kasáai noo ta xionoo xí'in ní, dá nduva'a ñaá rá, tído ko ní kándeé ta'on ra —kaá ra.

¹⁷Dá ni kaa Jesús:

—¿Nandeé ka vían ñayuu ko kándisa kúu ndo'o, ta dó'ó nda'o ndó! ¿Ndidaa ka ví kooi xí'in ndó? Ta, ¿ndidaa ka ví kí'o ndeé inij sa'a ndo? Kane'e ndó tayii xa'an nakij ndo —kaá na.

¹⁸Dá ni sa'anda Jesús choon noo espíritu kini nákaa ini xi. Dá ni ketaan kua'an. Ta kúu iin ndée vá ni nduva'a xi míi hora daá ñoo.

¹⁹Dá ni natuu yati ta xionoo xí'in ná noo ná, dá ni ndato'on xoo ñaá rá:

—¿Ndiva'a ko ní kándeé ndu'u taó ndú espíritu kini ñoo?

²⁰Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Chi cháá vá ni kándeé iní ndo ña nduva'a xi kee Ndios. Mii'an ndaa ná ka'in xí'in ndó ña va'ará lú'u kándeé iní ndo Ndios táto'on kí'o leé ndíki mostaza, dá kían kuu va ka'an ndo xí'in yuku

íin káa: “Kua'án ná kuiion chí káa”; ta kúu dión vá kakuuan. Ta kúu ni iin ña'a o kákuu ña kuáchí noo ndo. ²¹ Tído o kándeé ta'on ndó taó ndo espíritu kini, ña kée dión, tá ná o káka ndo ña maní noo Ndios, ta xian nani o káne'e ií ndo —kaá na.

Yó'o kásto'on tuku Jesús ndi ndo'o na, dá kuu na

²² Ta nani ndéi na kuendá Galilea, dá ni kaa Jesús xí'in ta xionoo xí'in ná:

—Ko'on iin taa naki'o ra na ni nduu taa ñayuu yó'o noo ndá'a ta xiní u'u ñaá, ²³ dá ka'ání ñaá rá. Tído tixi kuú óni, ta kúu nataki va na —kaá na.

Ta kúu ni kunda'í ndá'o ini ra sa'a ña ni ka'an na dión.

Di'a ni kuu tá ni xi'o Jesús di'ón sa'a ve'e ño'o ká'ano

²⁴ Tá ni sa'a na ñoo Capernaum, dá ni natuu yati dao taa kí'in ya'i sa'a ve'e ño'o ká'ano noo ió Pedro, dá ni ndato'ón ñaá rá:

—¿Á ko xí'o ta'on maestro ní di'ón sa'a ve'e ño'o?

²⁵ Dá ni kaa Pedro:

—Jaan, xí'o naan.

Tá ni ndu'u Pedro ve'e, ta kúu yachi va ni ndato'ón ñaá Jesús:

—¿Ndi ká'án yo'ó, Simón? ¿Ndá noo kí'in ya'i ta né'e choon ñayuu yó'o sa'a ño'o? ¿Á noo na ñoo mií rá, o noo na ñoo tukú dándáki ra?

²⁶ Dá ni kaa Pedro:

—Noo na ñoo tukú vá kí'in ya'i ra.

Dá ni kaa Jesús:

—Jaan, chí na ñoo ra, ko káni ta'an vaan chiya'i na. ²⁷ Tído ná dá'a ni dár'u'u yo rá. Kua'án yú'u taño'o, ta tiión tiyaká, ta kirí mií noo ni tiión, ta nandika yú'u ri. Ta ñoo nani'on iin di'ón kaa. Ta kane'ón ña kison, dá ki'ón ña noo rá sa'a yú'u xí'in sa'a miíon —kaá na.

18

Yó'o dána'a Jesús sa'a ndá yoo kúu na ndáya'i cháa ka noo Ndios

¹ Ta tiempo daá ñoo ni natuu yati ta xionoo xí'in Jesús noo ió na, dá ni kaa ra xí'in ná:

—¿Ndá yoo kúu na ndáya'i cháa ka tein na ño'o tixi ndá'a Ndios?

² Dá ni kana Jesús iin tayii ló'o íin ñoo ni sa'a xi noo ná. Dá ni chikani ñaá ná tein taa xionoo xí'in ná ñoo. ³ Dá ni kaa na:

—Miian ndaa ná ka'in xí'in ndó ña tá ná o nádaon ndó mií ndó nduu ndó táto'ón ki'o kúu takuáli, dá kían ni iin kuú o koní ndo ndu'u ndó tixi ndá'a Ndios. ⁴ Chí ndi ndáa na kénoo mií táto'ón ki'o kúu takuáli, noon vá kúu na ndáya'i cháa ka tein na ño'o tixi ndá'a Ndios. ⁵ Ta ndi ndáa miíó ñayuu ná natiin va'a iin takuáli ta kaa táto'ón ki'o kaa tayii yó'o sa'a ña kúu ná kuendá yu'u, dá kían keei kuendá ña mií vái ni natiin va'a na.

Yó'o dána'a Jesús ña ná dá'a ni dáka'an kue'é yo dao ka ñayuu ña ya'a na kee na kuachi

6 'Ta ndi ndáa mií ñayuu kándéé dáka'an kue'é takuáli kándísa yu'u ña ya'a xi kee xi kuachi, noón kúu na va'a cháa ka ná kandikō yuu molino diko ná, ta ná dáketa ñáa ná nda maá ini taño'o. 7 ¡Nda'í kúu ví ñayuu ndéi ñayuu yó'o, chí kua'á nda'o ña'a dáka'an ñáa, dá ya'a na kee na ña kini! Ta daá kuití vei ña dáka'an ñáa ña kee na kuachi. Tído jnda'í cháa ka ví ndo'o na dáka'an kue'é dao ka ñayuu, dá ya'a na kee na kuachi!

8 'Sa'a'á ñoó tá yá'a ndó kée ndó kuachi xí'ín ndá'a ndo o sa'a ndo, dá kían ka'anda ndo iin xooan, ta dákana ndóan. Chí va'a cháa ka ví ña ku'u ndó noo ió Ndios xí'ín iin xoo ndá'a ndo o xí'ín iin xoo sa'a ndo o duú kaan ko'on ndo xí'ín ndi nduú ndá'a ndo o ndi nduú sa'a ndo kaño'o ndó indayá noo kéi ñó'o, tá'an ña ni iin kuu o ndá'o. 9 Tá yá'a ndó kée ndó kuachi xí'ín nduchí nóo ndo, dá kían taó ndoán, ta dákana ndóan. Chí va'a cháa ka ví ña ku'u ndó noo ió Ndios xí'ín iin xoo nduchí nóo ndo o duú kaan ko'on ndo xí'ín ndi nduúan kaño'o ndó indayá noo kéi ñó'o.

Yó'o dána'a Jesús sa'a iin léko ni ndaño'ó

10 'O sa kaño'ó ndó ni iin tó'on takuáli yó'o, chí miían ndaa ká'ín xí'ín ndó ña daá ndíta va ángel ndáka ñáa náki'o na kuendá sa'a xí noo tatái, na ió induú, 11 chí ni kasáa na ni nduu taa ñayuu yó'o nandukú ná

ñayuu ni kana xoo noo Ndios, dá dáka'í ñáa ná.

12 '¿Ndi kée iin taa ndáka iin ciento léko tá ni ndaño'ó iin rí, ká'an ndó? ¿Á ko dánkoo ta'on ra komi diko sa'on komi ka ríon, dá ki'in ra ko'on ra yúku nandukú rá kirí ni ndaño'ó ñoó? 13 Dá tá ni naní'i rá rí, ná ka'an ndaa'í xí'ín ndó ña kádii cháa ka ini ra sa'a kiríóon o duú sa'a komi diko sa'on komi kirí ko ní ndaño'ó ñoó. 14 Ta dión ta'ani ko kóni ta'on tatá yo Ndios, na ió induú, ña ndaño'ó iin káa takuáli yó'o.

Yó'o dána'a Jesús ña kánian ku'u ká'ano ini yo sa'a sátan yó

15 'Ta tá ni ya'a iin káa ñani ndo ni kee na iin kuachi noo ndo, kua'an ndo dánani ndó na noo ko iin ndéi. Tá ni nakoni na kuachi na, dá kían nandei va'a tuku ndó. 16 Tído tá ko kóni na nakoni na kuachi ni kee na, dá kían kua'an ndo kuaka ndó iin o uu ka ñayuu, dá chí kaá ley ña uu o oni taa xínño'ó kí'o kuendá sa'a iin ña'a, dá kían keyíko choon. 17 Tído tá ko ní kékuendá na ñayuu ndáka ndó ni sa'an ndo, dá kían naki'o ndó kuendá noo ndidaá na kándísa xí'ín ndó sa'a kuachi ni kee na. Tá ni noo na kándísa ñoó ko ní xín na nakoni na kuachi na, dá kían ná kandoo na kakuu na iin na ko ná'a Ndios, o iin na kí'ín ya'i sa'a ñó'o noo ndo.

18 'Miían ndaa ná ka'ín xí'ín ndó ña tá ná kadi ndo dao choon noo ñayuu ñayuu yó'o, kuiin va Ndios xí'ín ndó nda induú. Ta tá ná ka'anda ndo

choon noo dao ka na ñayuu yó'o, kuin ta'ani Ndios xí'ín ndó nda induú. ¹⁹ Ta nándió koo tukui ká'ín xí'ín ndó ña tá náki'ín tá'an uu ndo, ta iin noo ni nduu ñaxintóni ndo, ta kaka ndo ndi ndaa mií vá ña'a, dá kí'an tatai Ndios, na ió induú, kí'o na ña noo ndo. ²⁰ Dá chi noo nátaka uu o oni ñayuu ndéi na kéká'ano na yu'u, me'í na ñoó iói.

²¹ Dá ni natuu yati Pedro noo ná, dá ni kaa ra:

—Tatá, ¿ndidaá ta'ándá kánian ku'u ká'ano inii sa'a ñanij tá yá'a na nooi? ¿Á nda usá ví ta'ándá?

²² Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—O duú usá oon ni ta'ándá, kaá yu'u. Di'a nandió kooón ku'u ká'ano inon sa'a ná oni diko uxí ta'ándá. Ta keeón dión usá ta'ándá.

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a uu taá táj noo iin rey

²³ 'Kí'o dándáki Ndios ñayuu na kí'an tát'o'on kí'o kée iin rey tá ndékuendá ra xí'ín tá kéchóon noo rá. ²⁴ Iin kuu, dá ni kasá'á rá ndékuendá ra xí'ín rá táj noo rá. Kúu ni kana ra iin taá táj uxí mií di'ón plata noo rá ni saa ra. ²⁵ Ta ko ní kándeé ta'on ra chiya'i ra di'ón táj ra. Sa'á ñoó ni sa'anda rey ñoó choon ña ná dikó rá mií rá xí'ín ñadi'í ra, xí'ín de'e ra, xí'ín ndidaá ña va'a ió noo rá, dá ná naa ña táj ra. ²⁶ Dá ni sa kuin xití tá kéchóon ñoó, dá ni kasá'á rá seí nda'í ra noo rey ñoó, ta kaá ra: “Tatá, kandati tóo ní yu'u, dá ná chiya'i ndi'ii ña távi noo ní.” ²⁷ Dá ni ku'u ini rey ñoó sa'a rá. Ta kúu ni

dayáa ñaá rá, dá ni xí'o ká'ano ini ra sa'á di'ón táj taá ñoó noo rá.

²⁸ 'Tído tá ni yaa tá ñoó kua'an ra, ta kúu ñoó ni náki'ín tá'an ra xí'ín iin ka tá kéchóon dáó xí'ín rá, ta táj taá yó'o iin ciento di'ón plata noo mií rá. Dá ni tiin ñaá rá, dá ni kasá'á dákuá'ánó ñaá rá, dá kaá ra: “Chiya'i kí ña távon nooi.” ²⁹ Dá ni sa kuin xití ta'ani taá kéchóon dáó xí'ín rá ñoó, ni kasá'á seí nda'í ra noo rá, ta kaá ra: “Kandati tóo ní yu'u, dá ná chiya'i ndi'ii ña távi noo ní.” ³⁰ Tído ko ní xíin ta'on ra kandati tóo ñaá rá. Di'a ni sa'an ra ni saki ra choon sa'a ra táj noo rá, dá ni chikáa ñaá rá ve'e ka nda ná chiya'i ndi'ii ra ña táj ra noo rá. ³¹ Tá ni xini dao ka tá kéchóon dáó xí'ín rá ña dión ni kee ra, kúu ni tar'u'u nda'o ini ra. Dá ni sa'an ra ni nakani ndi'ii ra xí'ín rey ñoó sa'a ndidaá ña ni kuu. ³² Dá ni kana rey ñoó taá ni kee dión. Dá ni kaa ra xí'ín rá: “Ta kéchóon kini nda'o kúu yó'o. Dión ví kuá'á di'ón táj yó'o nooi, tído ni xí'o ká'ano va inii sa'on, dá chi ni seí nda'ávóon nooi. ³³ Ta, ¿ndiva'a ko ní xí'o ká'ano inon sa'a tá kéchóon dáó xí'ón tát'o'on kí'o ni xí'o ká'ano ini yu'u sa'on?”, kaá rey. ³⁴ Ta ni xido nda'o ini rey ñoó. Sa'á ñoó ni náki'o ñaá rá noo ndá'a soldado ña dándó'o ra nío rá nda ná chiya'i ndi'ii ra di'ón táj ra. ³⁵ Ta dión ta'ani kee tatá yu'u, na ió induú, xí'ín iin rá iin ndo'ó tá ná o kúu ká'ano ndisa ini ndo sa'a ñani ndo —kaá Jesús.

19

Yó'o dána'a Jesús ña ná dá'a ni dánkoo iin taa ñadi'í ra

¹ Tá ni ndi'i ni ka'an Jesús to'on yó'o, dá ni keta na kuendá Galilea kua'an na kuendá Judea nda iin ka xoo yuta Jordán. ² Ta kúu kua'á nda'o ñayuu tákuei ñáa kua'an na, ta ñoo ni nduva'a na ndidaá na kú'u.

³ Dá ni natuu yati dao ta fariseo noo iin Jesús, dá ni ka'an rá dátuu ñáa rá, dá ni ndato'ón ñáa rá:

—¿Á kuu dánkoo iin taa ñadi'í ra sa'a ndi ndáa mií vá ña'a?

⁴ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—¿Á kó óon ta'on ka'i ndó ña na ni kava'a ñayuu yó'o nda mí sa'a, “noón kúu na ni kava'a iin taa xí'in iin ñá'a?”

⁵ Dá ni kaa na: “Kánian dánkoo taa tatá ra xí'in naná ra, dá naki'in tá'an ra xí'in ñadi'í ra, dá kían nduu na nda iin tó'ón vá.” ⁶ Ta kó kúu ka na uu, ndadá iin tó'ón vá kúu ná. Ta mií Ndios kúu na ni dakí'in tá'an ñáa, sa'á ñoo ni iin tó'ón ñayuu kó kánian ka'anda tá'an na —kaá Jesús.

⁷ Dá ni kaa ra xí'in rá:

—Tá k'i'o dión kían, ta ¿ndi-va'a ni sonó Moisés ña kuu va k'i'o iin taa iin tuti noo ñadi'í ra ña ká'an ña kóni ra ka'anda tá'an ra xí'an, ndi'i daá, dá kuu va dánkoo ñáa rá? —kaá ra.

⁸ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Sa'á ña kaxí nda'o níno ndo, sa'á ñoo ni sonó Moisés ña kuu ka'anda tá'an iin taa xí'in ñadi'í ra. Tído nda mí sa'a ñayuu yó'o kó ní kaá ta'on

Ndios ña dión kee ra. ⁹ Sa'á ñoo ká'an yu'u ña ndi ndáa mií vá taa ni dánkoo ñadi'í ra, xían nani kó kían kuachi ña ni natuuán xí'in iin ka taa, ta ni tandá'a rá xí'in iin ka ñá'a, dá kían roón kúu ra yá'a kée kuachi xí'in ñá'a ñoo noo Ndios. Ta ndi ndáa mií vá taa ná tanda'a xí'in ñá'a ni kandoo ñoo, roón ta'ani kúu ra yá'a kée kuachi xí'in ñá'a ñoo noo Ndios.

¹⁰ Dá ni kaa taa xí'inoo xí'in ná:

—Tá dión ndó'o taa xí'in ñadi'í ra, dá kían va'a kaan ná dá'a ni tanda'a yo.

¹¹ Dá ni kaa na xí'in rá:

—O duú ndidaá taa kándia kee dión, sava'a ra ni ni'i tá'i noo Ndios vá kúu ra kandeé iní kee dión. ¹² Dá ch'i dao taa kúu ra kándéé iní ndéi mií, dá ch'i k'i'o dión kúu rá nda ni kaki ra. Ta dao ka ra kándéé iní ndéi mií, dá ch'i dao taa ni ndata ñáa, dá ná dá'a ni katoó ra na ñá'a. Ta dao ka ra kándéé iní ndéi mií, dá ch'i kándadi ra na ñá'a, ch'i kóni ra ña ndu'u cháa ka ñayuu tixi ndá'a Ndios. Tá xí'o ndéé iní ndo kandeí mií ndó, dá kían kee ndó dión —kaá Jesús.

Di'a ni kuu tá ni natiin va'a Jesús takuálí

¹³ Ta ni ndi'i, dá ndáka ñayuu dao takuálí vei na noo Jesús, dá ná chinóo na ndá'a ná diní xí, dá ná kaka na ña maní noo Ndios sa'a xí. Tído ni kasá'a taa xí'inoo xí'in Jesús dánani ra ñayuu ñoo sa'á ña kée na dión. ¹⁴ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Konó ndó noo takuálí xaan ná kii xi noo yú'u. Ná

dá'a ni chituu ndó xī, dá chí ñayuu kándéé iní tatá Ndios tátò'on kándéé iní takuáli xaan tatá xī, noon kúu na ñó'o tixi ndá'a Ndios —kaá na.

¹⁵ Dá nī chinóo na ndá'a ná dinī iin rá iin xī. Dá nī xiká na ña manī noo Ndios sa'a xī. Tá nī ndi'i, dá nī kee na kua'an na.

Di'a nī ka'an Jesús xí'in iin taa kuiká

¹⁶ Kúu nī natuu yati iin taa noo ín Jesús, dá nī kaa rá xí'in ná:

—Maestro va'a kúu ní. Ta, ¿ndí kían kánian keei, dá nī'í ña kataki chíchíi?

¹⁷ Dá nī kaa na xí'in rá:

—¿Ndiva'a ká'an yo'ó ña kúu yu'u iin na va'a? Ta ni iin tó'ón ñayuu kō kúu na va'a. Iin tó'ón dinī Ndios vá kúu na va'a. Tído, tá kónon nī'on ña kataki chíchón, dá kían kánian keeón choon sa'ándá Ndios.

¹⁸ Dá nī kaa rá xí'in ná:

—¿Ndi ndáa choon kánian keei?

Dá nī kaa Jesús xí'in rá:

—O sa ka'ánóon ndīi, ta o sa kéeón kuachi xí'in iin ñá'a kō kúu ñadi'óon, ta o sa kí'in kuí'inón, ta o sa káva'ón ña tó'ón ka'on, ¹⁹ ta koo ñaño'ó noo tatóon xí'in noo nanóon, ta ku'u inon sa'á ñayuu xí'ón tátò'on ndó'ón xí'in miíón.

²⁰ Dá nī kaa taa ñóo:

—Nda ló'o vei nī kasá'á seídó'i ndidaá choon yó'o. ¿Á ió iin ka ña'a kómanī keei?

²¹ Dá nī kaa Jesús xí'in rá:

—Tá kónon kakuuón iin taa ndaa noo Ndios, kua'án dīkó ndí'ón ña'a ió nooon, ta dasóon dī'ón ñóo noó na

kúnda'í, dá kían koo kuikón chí induú, dá kían kison kanooón xí'in yu'u.

²² Tá nī seídó'o ra ña dión nī kaa Jesús, ta kúnda'í nda'o nī kuu ini ra nī nandió koo ra kua'an ra, chí ta kuiká nda'o kúu rá.

²³ Dá nī kaa Jesús xí'in taa xionoo xí'in ná:

—Miian ndaa ná ka'in xí'in ndó ña kuachi nda'o kían, dá ndu'u ñayuu kuiká tixi ndá'a Ndios. ²⁴ Ta nandió koo tukui ká'in xí'in ndó ña kaon cháa ka chika'anda iin camello yái iin ión tukú o duú ka ña ndu'u iin na kuiká tixi ndá'a Ndios —kaá na.

²⁵ Tá nī seídó'o ta xionoo xí'in ná to'on yó'o, kúu nī naá nda'o ini ra. Dá nī ndato'ón rá Jesús:

—¿Ndá yoo nī'í ña káki na, tá dáá?

²⁶ Dá nī nandió koo Jesús nī sa nde'e ná noo rá, dá nī kaa na xí'in rá:

—Ni iin tó'ón ta'on ñayuu o kándéé kee dión, tído ndidaá tá'an va ña'a kándéé Ndios kee na.

²⁷ Dá nī kaa Pedro xí'in ná:

—Ndu'u kúu ra nī dankoo ndi'i ndidaá kúu ña'a ió noo ndú, ta xionoo ndu xí'in mií ní, tatá. ¿Ndi kían kī'o Ndios noo ndú'u, tá dáá?

²⁸ Dá nī kaa Jesús xí'in rá:

—Miian ndaa ná ka'in xí'in ndó ña tá ná kasandaá kuu ndesaá Ndios ndidaá ña'a, dá kakoo na nī nduu taa ñayuú yó'o noo téi noo dándáki na noo ndato téi náye'e ndaa induú. Ta ndo'ó, na sa xionoo xí'in yu'u, nandei ta'ani ndó noo ndin uxī uu téi ndíta ñóo,

dá keyíko ndo sa'á ñayuu ni kii tein na ve'e ndin uxí uu de'e ta Israel. ²⁹ Ta ndi ndáa miío na ni dankoo ve'e na, o ñani na, o ki'o na, o ku'u na, o tatá na o naná na, o ñadi'i na, o de'e na o ñó'o ná sa'a yú'u, na yó'o kúu na nani'i nda iin ciento cháa ka ña'a noo Ndios, ta ni'i ta'ani na ña kataki chíchi ná. ³⁰ Tído kua'á nda'o ñayuu kúu noo ñayuú yó'o, noon di'a kúu na kakuu noo ndi'i kuii noo Ndios. Ta na kúu noo ndi'i kuii noo ñayuu ñayuú yó'o, noon di'a kakuu na kuita noo noo Ndios tiempo daá ñóo.

20

Yó'o nákaní Jesús sa'a iin taq xíti uva

¹ 'Tá ki'o dándáki Ndios ñayuu na kían táto'on kée iin taq xíti uva, chi na'a nda'o ni kee ra kua'an ra ndukú rá taq kechóon noo uva ra. ² Dá tá ni ni'i ñaá rá, dá ni kandoo ndaa ra xí'in ta kéchóon ñóo ña chiya'i ñaá rá tá kuu. Dá ni tanda'á ñaá rá kua'an ra noo chóon. ³ Dá ni nandió koo tuku ra kua'an ra ndukú rá cháa ka ta kéchóon noo rá táto'on ka iin na'a. Dá ni xini ra ndéi oon dao taq noo ya'i ñóo. ⁴ Dá ni kaa ra xí'in rá: "Kua'an ndo'ó kechóon ndó noo káa uva yu'u, dá ná chiya'i va'i ndo'ó", kaá ra xí'in taq ñóo. Dá ni kee taq ñóo kua'an ra noo chóon. ⁵ Táto'on dao nduú ni ni'i sato'o uva ñóo cháa ka taq ni kandía ko'on kechóon noo uva ra. Ta nda ka oni sa'ini ni ni'i rá cháa ka taq kechóon

noo uva ra. ⁶ Dá ni kee tuku ra kua'an ra táto'on ka o'on sa'ini, ta ni ni'i túku ra dao ka taq ndéi oon. Dá ni kaa ra xí'in rá: "¿Ndiva'a ndéi oon ndó iin ní kuu víti?" ⁷ Dá ni kaa taq ñóo: "Dá chi ko iin ta'on xí'o choon kee ndu'u." Dá ni kaa sato'o uva ñóo xí'in rá: "Kua'an ndo noo káa uvai kechóon ndó, dá ná chiya'i va'i ndo." ⁸ Tá ni kuaá, dá ni kaa sato'o uva ñóo xí'in ta dándáki ve'e ra: "Nditúti yo'ó ta kéchóon káa, dá chiya'ávón ra iin ní kuu. Ta dinñó'ó ka chiya'ávón ta ni kasáa noo ndi'i, dá chiya'ávón ta ni kasáa mií noo." ⁹ Dá ni kasáa taq ni kasá'á kéchóon táto'on ka o'on sa'ini ñóo, ta kúu iin ní vá kuu ni chiya'i ñaá rá. ¹⁰ Tá nda noo ndi'i, dá ni kasáa taq ni ku'u nda na'a ñóo. Dá ni ka'an rá ña chiya'i ñaá rá cháa ka. Tído ni chiya'i ta'ani ñaá rá iin ní kuu vá. ¹¹ Dá tá ni ni'i rá ya'i ra, dá ni kasá'á rá ká'an kuáchi ra noo sato'o ñóo, ¹² ta kaá ra: "Tá'an taq ni kasáa nda noo ndi'i ñóo, iin tó'on vá hora ni kechóon ra, tído, iin nóo vá ni kana ya'i ndu'u xí'in rá, va'ará ni ku'u ndu nda na'a, ta ni ndo'o nda'o ndu, ta ni kei ndu ni kee ká'ani iin ní ndii yaká." ¹³ Dá ni kaa sato'o ñóo xí'in iin taq ñóo: "Amigo, ko ní ya'a ta'on yu'u nooon, dá chi ni chiya'ii yo'ó iin ní kuu táto'on ki'o ni kandoo yó. ¹⁴ Sa'á ñóo, ki'in di'on ña kánian ni'on, ta kua'an nó'on. Chi ni chikaa inii ña chiya'i ta ni kasáa noo ndi'i yó'o táto'on ki'o ni chiya'ii yo'ó. ¹⁵ ¿Á ko

ná'á ta'an voón ña ío va íchi yu'u kee ña ká'an mií xí'in di'oin? ¿Á tá'u'u va inon sa'á ña kúu yu'u iin ta va'a ini, ndani?", kaá ra. ¹⁶ Dá chi ñayuu kúu noo ñayuu yó'o, noón di'a kúu na kakuu noo ndí'í kuií noo Ndios. Ta na kúu noo ndí'í kuií noo ñayuu ñayuu yó'o, noón di'a kakuu na nakujta noo noo Ndios. Dá chi kuá'á nda'o ñayuu ni nakana Ndios, tído cháá vá ná natiin ña káki na.

Kásto'on tuku Jesús ndi ndo'o na, dá kuu na

¹⁷ Ta noo koka Jesús kua'an na íchi kua'an ñoo Jerusalén, dá ni taó xoo na ndin uxí uu ta xionoo xí'in ná tein ñayuu ñoo, dá ni kaa na xí'in rá:

¹⁸ —Viti kían koka yó kua'an yo ñoo Jerusalén. Ta ñoo ko'on iin ta naki'o ra na ni nduu ta ñayuu yó'o noo ndá'a ta duti sakua'a, xí'in noo ndá'a ta dána'a ley. Dá kandoo ra ña kánian kuu na, ¹⁹ dá naki'o ñaá rá noo ndá'a ta tukú. Dá kediki ndaa ñaá rá, ta kani ñaá rá, ta chirkaa ñaá rá ndika iin cruz. Tído tixi kuú óni, kúu nataki va na —kaá Jesús ká'an na sa'a mií ná.

Di'a ni kuu tá ni xika Juan xí'in Jacobo iin ña maní noo Jesús

²⁰ Dá ni natuu yati ñadi'í Zebedeo xí'in ndi nduu de'án noo Jesús. Dá ni sa kuin xitán noo ná. Dá ni ka'an xí'in ná ña ná kee na iin ña maní xí'an.

²¹ Dá ni ndato'on ñaá Jesús:

—¿Ndí kían kónon kee xí'on?

Dá ni kaaan xí'in ná:

—Konó ní ña ná kande ndi nduu de'i yó'o noo koo ní dándaki ní. Iin xi ná koo xoo kuá'a ní, ta iin ka xi ná koo xoo íti ní.

²² Dá ni kaa na:

—Ko ná'á ta'on ndo'ó ndi kían xika ndo. ¿Á ío ndo ña ko'o ndó kirá ova ko'o yu'u? ¿Á ío ndo ña kodo nduta ndo táto'on kí'o kodo nduta yu'u xí'in ña ndo'i?

Dá ni kaa ra xí'in ná:

—Ío va ndu'u ña ndo'o ndu dión.

²³ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Miían ndaa ndisa ko'o ndo'ó kirá ova ko'o yu'u, ta kodo nduta ta'ani ndó xí'in ña ndo'o naní ndó táto'on kí'o ndo'o yu'u. Tído ña kande ndó xoo kuá'a yu'u o xoo íti yu'u, o duú choon sa'ándá yu'u kían. Chi ñoo kúu noo ni kenduu tatái Ndios kande ñayuu ni kaxi mií ná —kaá Jesús.

²⁴ Tá ni seido'o uxí ka ta xionoo xí'in Jesús ña ni xika ndi nduu ra kúu ñani ñoo noo ná, dá ni karyíí rá xí'in rá.

²⁵ Dá ni kana Jesús ndidaá rá, dá ni kaa na xí'in rá:

—Sa ná'á vá ndó táto'on kí'o kée ta né'e choon dándaki ra ñoo ñó'o ñayuu yó'o, chi kéndusa ra xí'in ñayuu kueído'o ñaá ná. Ta ra né'e choon ná'ano sa'ándá ra choon noo ñayuu ñó'o tixi ndá'a rá. ²⁶ Tído ko káni ta'an vaan kee ndó dión tein mií ndó. Chi ndi ndaa ndo'ó katoó kakuu iin ta ndaya'i tein

mií ndó, dá kían kánian koni kuáchí di'a ndó noo dao ka ndo. ²⁷ Ta ndi ndáa ndo'ó kátoó kakuu noo tein mií ndó, dá kían kánian koni kuáchí di'a ndó noo dao ka ndo, ²⁸ ta kee ndó tát'on kée na ni nduu taa ñayuú yó'o, chí ko ní kásaá na, dá koni kuáchí ñayuu noo ná. Di'a ni kasáa na koni kuáchí di'a na, ta nakí'o na mií ná kuu na, dá dí'tá ná ndidaá ñayuu tíxi ndá'a ña kánian ndo'o na sa'á kuachi kée na —kaá Jesús.

Di'a ni kuu, dá ni nduva'a Jesús uu taa ko túu noo

²⁹ Dá ni keta Jesús ñoo naní Jericó kua'an na xí'ín taa xionoo xí'ín na. Ta kuá'a nda'o ñayuu tákuei ñaa kua'an na. ³⁰ Ta yu'ú íchi noo kua'an na ñoo ndéi uu taa ko túu noo. Tá ni seido'o ra ña yá'a Jesús kua'an na íchi ñoo, dá ni kasá'a káyu'u rá:

—¡Tatá, de'e na ve'e rey David, ku'u ini ní sa'a ndú'u! —kaá ra.

³¹ Ta dánani ñaa ñayuu ñoo, dá ná kandeí tádi rá. Tído kúú ví'í ka ví ndúndéé rá káyu'u rá:

—¡Tatá, de'e na ve'e rey David, ku'u ini ní sa'a ndú'u! —kaá ra.

³² Dá ni sa tuu tóo Jesús, dá ni kana ñaa ná, dá ni kaa na xí'ín rá:

—¿Ndí kían kóni ndo keeí xí'ín ndó?

³³ Dá ni kaa ra:

—Tatá, kóni ndu natuu noo ndú.

³⁴ Dá ni ku'u ini Jesús sa'a rá. Dá ni káko'on ndá'a ná noo rá. Kúú vití'ón vá ni

natuuuan. Ta kúú ni kee ra tákuei ra Jesús kua'an ra.

21

Di'a ni kuu, dá ni ku'u Jesús ñoo ká'ano Jerusalén

¹ Kúú ni kuyati na ñoo Jerusalén, chí ni kasandaá na ñoo naní Betfagé, ña nákaa yati yúku naní Olivos. Dá ni sa'anda Jesús choon noo uu taa xionoo xí'ín ná, ² ta kaá na xí'ín rá:

—Kua'an ndo ñoo ló'o nákaa chí noo káa. Ta ñoo naní'í ndo noo ndíko iin burro dí'í xí'ín de'e rí. Ta ndaxí ndó rí, dá kandaka ndó rí kii ndó. ³ Tá ndáa na ndato'ón ñaa: “¿Ndiva'a ndaxí ndó rí?”, dá kaa ndo xí'ín ná. “Dá chí xínñó'o sato'o ndu rí. Ndi'i daá, dá ná tanda'a ná ndu kii ndu nandaka ndu rí”, kaa ndo —kaá na.

⁴ Ta dión ni kuu, dá ni xinkoo noo ni ka'an profeta, chí di'a ni taa na:

⁵ Ka'an ndo xí'ín na ndéi ñoo Sión,

“Káa vei rey ndo, ta nda'í nda'o ió ini na, ta kánoo na sata iin burro vei na, chí sata iin burro ló'o, de'e kirí xío ña vee, kánoo na vei na.”

⁶ Dá ni kee uu taa xionoo xí'ín ná ñoo kua'an ra. Ta ni kee ra tát'on ni sa'anda na choon noo rá, ⁷ chí ndáka ra burro dí'í ñoo xí'ín de'e rí ni kasáa ra. Dá ni chíkodó rá kotó ra sata rí. Dá ni kaa Jesús kánoo na kua'an na.

⁸ Dá ni kasá'a kuá'a nda'o ñayuu chindei na kotó na íchi noo vei Jesús, ta dao ka na

n̄i sa'anda nda'á yíto, ta n̄i ch̄indei naan íchi noo ya'a na ñoo. ⁹ Ta ndidaá ñayuu xio noo kua'an noo Jesús xí'ín ñayuu tákuei vei chí sata káyuyú ná kua'an na:

—¡Ná natiin de'e na ve'e rey David ñaño'ó! ¡Na ká'ano kúu na vei xí'ín choon sato'o yo Ndios! Ná natiin Ndios ñaño'ó nda noo ío na noo dikó —kaá ñayuu ñoo.

¹⁰ Dá tá n̄i ku'u na ñoo Jerusalén, kúu n̄i naá nda'o ini na ñoo ñoo, ta ndátó'on tá'an na:

—¿Ndá yoo kúu taa káa?

¹¹ Dá n̄i kaa ñayuu kua'an xí'ín ná ñoo:

—Na yó'o kúu Jesús, na kúu profeta n̄i kaa Ndios kasa, na n̄i kii ñoo Nazaret, ña nákaa chí kuendá Galilea —kaá na.

Di'a n̄i kuu tá n̄i taó Jesús ta díkó xí'ín ta xín ndéi ini ve'e ño'o ká'ano

¹² Dá tá n̄i ku'u Jesús yé'é ño'o ká'ano Ndios, dá n̄i taó ndí'i na ta díkó xí'ín ta xín kua'an ra sata vé'e. Ta n̄i dakuéi na mesa noo ndéi taa nádaon dijón. Ta n̄i sata ni'ini na téi noo ndéi ta díkó paloma. ¹³ Dá kaá na xí'ín rá:

—Di'a va kaá tuti ij Ndios: “Ve'e yu'u kúu ve'e noo kánian nataka ñayuu ka'an na xí'ín.” Tído ndo'ó kúu na ndéi kéean tátó'on iin káo ta kujíná —kaá na.

¹⁴ Dá n̄i kasa na ko túu noo xí'ín na ko kuú kaka ini ve'e ño'o ká'ano ñoo. Dá n̄i nduvá'a ñaá Jesús. ¹⁵ Tído n̄i xido nda'o ini ta duti sakuá'a xí'ín ta dána'a ley tá n̄i xini ra ndidaá ña ná'ano n̄i kee na, ta

n̄i seídó'o ra ña xíta takuáchí, chí kaá xi: “Ná natiin de'e na ve'e rey David ñaño'ó.” ¹⁶ Dá n̄i kaa ra xí'ín Jesús:

—¿Á ko seídó'o ta'on ní ndidaá ña ká'an takuáchí káa, ña ko kánian ka'an xi?

Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Jaan, seídó'o va yu'u ña xíta xi. ¿Á ko óon ta'on ka'i ndó ña ká'an tuti ij Ndios? Chí di'a kaáan:

Ini yú'u takuáchí xí'ín ini yú'u taleé chíchí n̄i chikáa ní ña kéká'ano ñaá xi.

¹⁷ Dá n̄i dankoo ñaá Jesús. Dá n̄i keta na ñoo ñoo kua'an na ñoo Betania. Ta ñoo n̄i sa tuu na sakuáa dáá ñoo.

Di'a n̄i ndo'o iin taño'ó n̄i kee Jesús

¹⁸ Tá n̄i tuu noo iin ka kuú, dá n̄i nandió ko Jesús kua'an na ñoo Jerusalén. Dá nda'í n̄i kasá'a kuiko na. ¹⁹ Kúu n̄i xini na iin iin taño'ó yu'u íchi ñoo. Dá n̄i natuu yati na n̄i sa nde'é ná noo ra, tido ko ta'ón tñño'ó iin noo ra. Sava'a ndá'a óon va rá iin. Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—¡Ni iin kuú ka ná o koni yo'ó kana kuj'i noon!

Ta kúu mii hora daá vá n̄i ichi taño'ó ñoo. ²⁰ Tá n̄i xini taa xionoo xí'ín ná ña dión n̄i ndo'o rá, ta kúu n̄i naá vá ini ra, ta kaá ra:

—¿Ndiva'a kaon téi n̄i ichi taño'ó xaan?

²¹ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Miián ndaa kuiti ná ka'in xí'ín ndó, tá kándéé ká'ano ini ndo Ndios, ta ko nákan kuáchí ini ndo, dá kían o duú ña yó'o oon ni kandeé ndó kee ndó

xí'ín taño'ó yó'o. Di'a kan-deé ndó ka'an ndo di'a xí'ín yúku káa: “iKuxoo, ta kua'án dáketón miíon ini taño'o!” Ta kúu dión vá koo. ²² Ta ndi ndáa mií vá ña'a ná kaka ndo noo Ndios, tá kándéé ká'ano ini ndo ná, ta kúu ni'i ndisa va ndóan.

Yó'o ni ndato'ón ta fariseo ndá yoo ni xi'o choon noo Jesús

²³ Dá tá ni nandió koo tuku Jesús yé'é ño'o ká'ano ñoo, kúu ni natuu yati dao ta duti saku'a xí'ín dao ta sá'ano noo nákaa na dána'a na noo ñayuu. Dá ni ndato'ón ñaá rá:

—¿Ndá choon né'e ní ña nákaa ní kée ní di'a? Ta, ¿ndá yoo ni xi'o choon noo ní ña kée nían?

²⁴ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Ta ná ndato'ón ta'ani yu'u ndo'ó sa'a iin ña'a. Tá ni kat'i'a ndó ni nandió né'e ndóan, dá kían kasto'on yu'u xí'ín ndó ndá yoo ni xi'o choon noo, dá kéei ña yó'o.

²⁵ ¿Ndá yoo ni xi'o choon noo Juan ña sa dakódo ndúta ná ñayuu? ¿Á Ndios ni xi'oan o ta? —kaá na.

Dá ni kasá'a rá ndátó'ón tá'an mií rá:

—Tá ná kaa yo ña Ndios ni xi'oan, dá kaa ra xí'a: “¿Ndi-va'a ko ní kándisa ndó ña ni daná'a ra, tá dáa?” ²⁶ Tído o kúu ta'on kaa yo ña ta ni xi'o ña, dá chi yu'u yo ñayuu kuá'a yó'o, dá chi ndidaá vá ná kándisa ña Juan ni sa kuu iin profeta.

²⁷ Dá ni kaá ra xí'ín Jesús:

—Ko ná'a ta'on ndu ndá yoo ni xi'o choon noo Juan.

Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Ta ni yu'u o kasto'on xí'ín ndó ndá yoo ni xi'o choon noo ña kéei ndidaá ña yó'o.

Yó'o dána'a Jesús sa'a uu de'e

²⁸ Ta viti nata'í ini ndo ña ko'in ka'in xí'ín ndó. Ni sa io iin ta, ta ni sa ndei uu de'e ra. Iin kuu, dá ni natuu yati ra noo de'e ra, ta kúu noo, dá ni kaa ra xí'ín xí: “De'e ló'o, viti kían kua'án yo'ó kechóon noo uva yu'u.” ²⁹ Dá ni kaa xi: “O kó'on ta'oin.” Tído ni ndi'i, dá ni nandikó ini xi. Dá ni kee xi kua'án xi kechóon xi. ³⁰ Dá ni natuu yati ta ñoo noo nákaa iin ka de'e ra, dá ni sa'anda ra choon noo xi ña ná ko'on xi kechóon xi. Dá ni kaa xi xí'ín rá: “Joon, viti'ón dá ko'in, tatá”, kaá xi. Tído ko ní sa'an ta'on xi. ³¹ Ta, ¿ndi ndáa takuáchi yó'o ni kee ña kóni tatá xi, ká'án ndo'ó?

Dá ni kaa ra:

—Ta kúu de'e kúu noo ñoo.

Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Miian ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña ta kí'in ya'i sa'a ño'o, xí'ín na ñá'a díko mií, noon kúu na ió cháa ka tandéé ini ndu'u tixi ndá'a Ndios o duú ndo'ó. ³² Dá chi ni kii Juan noo ndo'ó ni daná'a na iin ichi ndaa, tído ko ní kándisa ta'on ñaá ndó. Tído ta kí'in ya'i sa'a ño'o xí'ín na ñá'a díko mií ni kándisa ñaá ná. Ta va'ará ni xini ndo ni kuu dión, tído ko ní nándikó ta'on ini ndo sa'a kuáchi ndo, ta ko ní sa'an ta'on ndó kándisa ndó ña ni ka'an na.

Di'a kua'an ña ni nakani Jesús sa'a ta kini kéchóon noo iin taq ni xiti uva

33 'Kueídó'o va'a ndó, ná ko'ín dákí'in tá'an tukui dao ña'a xí'ín to'on dána'i noo ndó. Ni sa io iin taq, ta ni dandée ra yitó uva noñó'o rá. Ta ni chikaa ra korráan. Dá ni kava'a ra noo ko'óni ndutá uva ñóó. Ta ni kava'a ra iin ve'e dikó noo kanóo ra kandaa uva ñóó. Dá ni dikó ndodó raán noo dao ka taq kéchóon. Dá ni kee ra kua'an xiká rá. 34 Dá tá ni xinkoo tiempo ña ta'anda uva ñóó, dá ni sa'anda ra choon noo dao mozo ra ña ná ko'on ra noo ndéi ta kéchóon ñóó natiin ra uva, kirí kánian ni'i rá. 35 Tído tá ni saq mozo ñóó, dá ni ndakuei ta kéchóon noo uva ñóó ni kani ra iin ra, ta ni sa'ání rá iin ka ra, ta iin ka ra ni chiyúú rá. 36 Dá ni tanda'á ta kúu sato'o uva ñóó kua'a cháa ka mozo ra kua'an ra o duú táto'on kúu ta ni tanda'á rá ta'ándá mií noo ñóó. Kúu ni kendava'a tuku taq kéchóon ñóó xí'ín rá táto'on ki'o ni kee ra xí'ín ta ni sa'an mií noo ñóó. 37 Tá ni ndi'i, dá ni chikaa ini taq kúu sato'o uva ñóó tanda'á rá de'e ra ko'on xi, chi di'a ni ka'án rá: "Ndá ndi kuu koo va ñaño'ó rá noo xi." 38 Dá ni kee xi kua'an xi. Tído, tá ni xini ñaá taq ñóó, dá ni kasá'á rá ndátó'on kue'é ra: "Ta kaa kúu ra natiin ndidaá kúu ñó'o yó'o noo tatá xi. Kó'o ka'ání yo xi, dá ná kandoo ñó'o yó'o noo yo", kaá ra. 39 Kúu ni tiin ñaá rá, ta ni taó ñaá rá sata korrá noo kaa yitó uva

ñóó. Ta kúu ñóó ni sa'ání ñaá rá. 40 Ta, ¿ndí kían kee taq kúu sato'o uva ñóó xí'ín taq kéchóon ñóó viti, ka'án ndó? —kaá na.

41 Dá ni kaa ra xí'ín ná:

—Kasaq ra, ta dánaá ndí'i ra taq kini ñóó, ta ni o kú'u ini ra sa'a rá. Dá dikó ndodó ra ñó'o rá noo dao ka taq kéchóon, tá'an ra miían ndaa nakí'o uva kánian ni'i sato'o uva ñóó.

42 Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Á ko óon ta'on ka'i ndó tuti i Ndios? Chi di'a kaáan:

Tá'an yuu ni kaño'ó taq káva'a ve'e,

ñóó di'a va ni kasandaá kakuu yuu tito.

Dión ni kee sato'o yo Ndios xí'ín yuu yó'o,

sa'a ñóó iin ña'a ndato nda'o kían noo yo, kaáan.

43 Sa'a ñóó ká'in xí'ín ndó ña ko'on Ndios dítá ná ña maní ni xi'o na noo ndo ña kaño'o ndó tixi ndá'a ná, ta ko'on na nakí'o naan noo dao ka ñayuu, na miían ndaa ndisa kee ña kóni na. 44 Tá ndi ndaa na ná kankao sata yuu yó'o, kuachi ndi'i na. Ta na kankao yuu yó'o sata, noón kúu na tadi ndi'i na kean —kaá Jesús.

45 Tá ni seídó'o ta duti saku'a ñóó xí'ín ta fariseo ñóó to'on ni dákí'in tá'an Jesús ni ka'an na, kúu ni kandaa ini ra ña ni ka'an na sa'a mií rá. 46 Sa'a ñóó ni ka'án rá tiin ñaá rá kadi ra ve'e kaa, tído yu'ú ra ñayuu kuá'a ñóó, chi nákoní na Jesús ña kúu ná iin profeta.

22

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a iin taa ni kee iin víko tánda'a

¹ Dá ni nandió koo Jesús ni dakí'in tá'an na dao ña'a xí'in to'on dána'a na, ta kaá na:

² —Tátō'on ki'o ni kee iin rey ni kee ra iin víko ká'ano noo tánda'a de'e ra, ki'o dión kée Ndios dándáki na ñayuu na. ³ Dá ni tanda'á rey ñoo tá kéchóon noo rá kua'an ra kuaka ra ñayuu sa ni kana ra kii noo koo víko ve'e ra. Tído ni iin na ko ní xiiin ta'on saa.

⁴ Dá ni xí'o ra choon noo dao ka tá kéchóon noo rá, ta ni kaa ra xí'in rá: “Kua'an ndo ka'an ndo xí'in ñayuu ñoo ña sa io nduu va ña'a kasá'an na, chi sa ni sa'ání vái toroi xí'in ndidaá kirí ndí'i ni danda'íi. Ta sa ni cho'o vá rí. Ta ka'an ndo xí'in ná ña ná kii na, chi sa ió va víko tánda'a”, kaá ra. Dá ni kee tá kéchóon ñoo kua'an ra. ⁵ Tído ko ní kékuendá ta'on ñayuu ñoo ña ni ka'an ra xí'in ná. Dao na ni kee kua'an kuti, ta dao ka na kua'an naka'an nda'i, ⁶ ta dao ka na ni ndakuei ni kendava'a xí'in tá kéchóon ñoo, ta ni sa'ání ñaá ná. ⁷ Tá ni ni'i tó'on rey ña dión ni kuu, kúu ni karyíi nda'o ra. Dá ni tanda'á rá soldado ra ni sa'an ra ni sa'ání ndí'i ra ñayuu kii ñoo, ta ni chĩ'no'o ra ñoo na. ⁸ Dá ni kaa ra xí'in dao ka tá kéchóon noo rá: “Sa ió nduu va víko viti, tído ndidaá kúu na ni kanai kii, ndá ko káni ta'an vaan kii na, ndani. ⁹ Kua'an ndo noo náki'in tá'an íchi, ta kana ndó ndi ndáa mií vá ñayuu ni

xini ndo ná kii na víko tánda'a yó'o”, kaá ra. ¹⁰ Dá ni kee tá kéchóon ñoo kua'an ra ndidaá ní íchi. Dá ni dataká ra ndidaá ñayuu ni náki'in tá'an xí'in rá, mií ná kúu ná ñayuu kii, o mií ná kúu ná ñayuu vá'a. Ta dión ni kee ra, dá ni chiti ve'e noo ió víko tánda'a ñoo.

¹¹ Dá tá ni ku'u rey ñoo ni sa nde'é rá ndidaá na ni kasáa víko ñoo, kúu ni xini ra nákaa iin taa ko ndíxi dá'on ndíi na ñó'o víko tánda'a. ¹² Dá ni kaa rey ñoo xí'in rá: “Amigo, ¿ndi ni kuu ni ku'u yo'ó yó'o, ta ko tá'on dá'on ndíxi na ñó'o víko tánda'a ndísón?” kaá ra. Ta kúu tádi óon íin taa ñoo. ¹³ Dá ni kaa rey ñoo xí'in taa dánduu ña'a noo ió víko ñoo: “Ko'oni ndo sa'á taa yó'o, xí'in ndá'a rá, ta taó ndo rá sata vé'e noo íin naá, chi ñoo kúu noo ndei'i ñayuu xí'in ndirá noo ná, ta kuchi tá'an no'o na”, kaá ra. ¹⁴ Ta viti, kana'á ndó ña kua'á nda'o ñayuu ni kana Ndios, tído cháá vá ná ni'i ña káki na —kaá Jesús.

Di'a ni kuu tá ni ka'an dao taa dátuu rá Jesús

¹⁵ Dá ni kee tá fariseo kua'an ra. Dá ni kasá'a rá ndátó'on kue'é ra ndí kían kee ra, dá dátuu rá Jesús, dá ya'a na noo ká'an na. ¹⁶ Sa'á ñoo ni tanda'á rá dao ka tá xionoo xí'in mií rá, xí'in tá kúu kuendá Herodes kua'an ra noo nákaa Jesús. Tá ni saa ra, dá ni kaa ra xí'in ná:

—Maestro, ná'a vá ndu'u ña kúu ní iin na ndaa, ta dána'a ndaa ní íchi Ndios. Ta ko yu'ú ní ni iin tó'on ñayuu, ta ko né'e ní tandíni ndá yoo

kúu iin rá iin ñayuu, á mií ná kúu ná nā ndáyá'i o koó. 17 Sa'á ñoó, ¿ndi kaá mií ní? ¿Á va'a ni kée yó chíya'i yó sa'a ñó'o yo noó ra kúu kuendá César o koó? —kaá ra.

18 Tído nī kandaá va ini Jesús ña kátoó ra dátúú ñaá rá. Dá nī kaa nā xí'ín rá:

—iTaa uū noo vá kúu ndó! ¿Ndiva'a ndúkú ndó ña ya'i noo ká'ín? 19 Tei tóo ndó iin di'ón, tá'an ña chíya'i ndó sa'a ñó'o ndo, dá ná kande'á —kaá nā.

Dá nī xí'o tóo ra di'ón kaa ñoó noo ná. 20 Dá nī kaa nā xí'ín rá:

—¿Ndá na'áná kían ndá'a noo di'ón yó'o? ¿Ta ndá kuu kían ndá'a nooán yó'o?

21 Dá nī kaa ra:

—Na'áná César kían xí'ín kuu rá.

Dá nī kaá Jesús xí'ín rá:

—Nakí'o ndó ña kúu ña'a César noo rá, tá dáá, ta nakí'o ndó ña kúu ña'a Ndios noo ná.

22 Tá nī seido'o ra ña dión nī ka'an na, kúu nī naá vá iní ra. Dá nī dankoo ñaá rá, dá nī nandio kuéi ra kua'an ra.

Di'a kua'an ña nī daná'a Jesús ña miían ndaa natakí na nī xí'i

23 Ta mií kuu dáá ñoó nī natuu yati ta'ani dao ta saduceo noo Jesús. Ta ko kándisa ta'on ra ña natakí na nī xí'i. 24 Dá nī kaa ra xí'ín ná:

—Maestro, di'a kaá iin ley nī taa Moisés: “Tá nī xí'i iin taa, ta ni iin de'e yíi ra ko ní sá io xí'ín ñadi'í ra, dá kían kánian naki'ín ñaá ñani ra tanda'a ra xí'án, dá koo iin tayíi naki'ín kuu ñani ra.”

25 Ta viti, nī sa ndei usa ñani ñoo yó'o. Ta kúu nī tanda'a ta kúu noó ñoó. Ta kúu nī xí'i va ra, ta ko ta'ón de'e yíi ra nī sa io xí'án. Sa'á ñoó nī tanda'a ñani ra xí'án. 26 Tído nī xí'i ta'ani ta kúu uū ñoó, ta ko ní sá io tuku de'e yíi ra xí'án. Ta kí'o dión ta'ani nī ndo'o ta kúu oní. Ta kúu ndin usa ñani ñoó nī ndo'o dión xí'ín ñá'a ñoó. 27 Tá nī ndi'i, dá nī xí'i ta'ani mií ñá'a ñoó. 28 Sa'á ñoó, tá ná kasandaá kuu natakí na nī xí'i, ¿ndi kaa iin taa ñoó kakuu yíian, chí ndin usa va ra nī sa kuu yíian?

29 Dá nī kaa Jesús xí'ín rá:

—Ko ná'a ta'on ndó ndí kían ká'an ndo, chí ko kékuendá ta'on ndó ña ká'an tuti ií Ndios, ta ko nákoní ndo choon ká'ano ió noo ndá'a ná. 30 Chí tá ná kasandaá kuu natakí ñayuu nī xí'i, o kóo ka ña tanda'a ná, ta o kí'o ka nā de'e na tanda'a xí, dá chí tát'o'on kí'o ndéi ángel induú, nda kí'o dión vá kandeí na.

31 Tído viti ná ko'ín kastó'in xí'ín ndó ña miían natakí na nī xí'i. ¿Á ko óon ta'on kalí ndó to'on nī ka'an mií Ndios, chí di'a nī kaa na: 32 “Yu'u kúu Ndios noo Abraham, ta yu'u kúu Ndios noo Isaac, ta yu'u ta'ani kúu Ndios noo Jacob”? Dión nī kaa na, dá chí ko kúu ta'on na Ndios noó na nī xí'i, di'a noó na takí vá kúu ná Ndios, chí ndidaá vá ñayuu ndéi takí noo ná.

33 Tá nī seidó'o ñayuu ñoó to'on nī daná'a Jesús, kúu nī naá vá iní na, chí va'a nda'o nī ka'an na.

Yó'o n̄i daná'a Jesús ndi káa choon ndáya'i cháá k̄a n̄i sa'anda Ndios keeá

³⁴ Tá n̄i seídó'o t̄a fariseo ñ̄a n̄i tuú t̄a saduceo x̄í'ín ñ̄a dána'a r̄a n̄i kee Jesús, dá n̄i kasá'á rá ndátó'ón tá'an ra. ³⁵ Ta iin t̄a fariseo ñ̄oó, tá'an r̄a ná'á va'a choon sa'ándá ley, roón kúú r̄a n̄i ndato'ón Jesús, dá korndodó ñ̄aá rá, ta kaá r̄a:

³⁶ —Maestro, ¿ndi káa iin choon ndáya'i cháá k̄a noo choon n̄i sa'anda Ndios keeá?

³⁷ Dá n̄i kaa Jesús:

—“Kon̄i ndo sato'o yo Ndios x̄í'ín ndino'o ini níno ndo, x̄í'ín ndino'o ini m̄ií ndó, ta x̄í'ín ndidaá ñ̄axintóni ndo.” ³⁸ Ñ̄a yó'o kúú choon kúú noó, ñ̄a ndáya'i cháá k̄a n̄i sa'anda Ndios keeá. ³⁹ Ta ñ̄a kúú ūu kían sa kí'ín tá'an x̄í'ín ñ̄a yó'o, chí di'a kaáan: “Ku'u ini ndo sa'á ñ̄ayuu x̄í'ín ndó tátó'on k̄i'lo ndó'o ndó x̄í'ín m̄ií ndó.” ⁴⁰ Ta ndi nduú choon yó'o kúú m̄ií sa'a noo ndidaá k̄a choon sa'ándá ley, x̄í'ín ñ̄a n̄i ka'an profeta —kaá Jesús.

Di'a kua'an ñ̄a dána'a Jesús sa'a Cristo, na dáka'ki ñ̄aá

⁴¹ Ta ndíta tú'u ij vá t̄a fariseo. Dá n̄i ndato'ón ñ̄aá Jesús:

⁴² —¿Ndi kaá ndo sa'á na kúú Cristo, na dáka'ki ñ̄aá? ¿Ndá tein na ve'e kakuu na?

Dá n̄i kaa r̄a x̄í'ín ná:

—Tein na ve'e rey David.

⁴³ Dá n̄i kaa na x̄í'ín rá:

—¿Ndiva'a n̄i kaa rey David ñ̄a Cristo ñ̄oó kúú m̄ií sato'o na, tá dáá? Chí di'a n̄i kaa na n̄i kee Espiritu ij Ndios:

⁴⁴ Di'a n̄i kaa sato'o yo Ndios x̄í'ín na kúú sato'i:

“Kakoo yo'ó xoo ku'á a yu'u nda ná kasandaá kuu nataán ndí'ii t̄a xiní u'u ñ̄aá tixi sa'on.”

⁴⁵ Yó'o n̄i ka'an m̄ií David ñ̄a sato'o na kúú Cristo, sa'á ñ̄oó, ¿ndiva'a ká'an ndo ñ̄a kii Cristo tein na ve'e rey David, tá dáá? —kaá Jesús.

⁴⁶ Ta ni ko íin ta'on kándéé nandió né'e noó n̄i ka'an na, ta ni ko íin k̄a r̄a ní chindaá noo ndato'ón ñ̄aá rá nda kuu dáá ñ̄oó.

23

Di'a kua'an ñ̄a n̄i daná'a Jesús sa'á ñ̄a kini kée t̄a dána'a ley x̄í'ín sa'á ñ̄a kini kée t̄a fariseo

¹ Dá n̄i ka'an Jesús x̄í'ín ñ̄ayuu ñ̄oó, ta n̄i ka'an ta'ani na x̄í'ín t̄a xionoo x̄í'ín ná, ta kaá na:

² —Tá'an t̄a dána'a ley x̄í'ín t̄a fariseo n̄i tiin ra choon ñ̄a nakani ra ndi kóni kaa choon sa'ándá ley Moisés. ³ Sa'á ñ̄oó natiin va'a ndó ndidaá ñ̄a'a ká'an r̄a, ta koo ini ndo kueídó'o ndóan, ta kee ndóan. Tído o sa kée ndó tátó'on k̄i'lo kée ra, dá chí va'ará dána'a r̄a ley, tído ko kée ta'on ra choon sa'ándáan. ⁴ Ta ku'á nda'o choon ku'á chí sa'ándá r̄a noó ñ̄ayuu, ta chíkodó rá ñ̄a vee doko ná, tído ni lú'u ko nátuu ndá'a m̄ií rá chindeé ñ̄aá rá x̄í'án. ⁵ Tá kua'an r̄a kée ra ñ̄a va'a, ta ndúkú rá kee ra ñ̄a noo ndidaá ñ̄ayuu, dá ná koni na ñ̄a kée ra. Ta kava'a ná'ano ra noo ñó'o tuti ij Ndios né'e ra xionoo ra, ta katoó r̄a koo

náni ndíki dá'on karkuei yú'u kotó rā. ⁶ Ta kátoó rā kandeí ra noq téj kúu noq noq ndéi ta ndáya'i sásá'an ra noq ió víko. Ta ini ve'e noq ndítutí nā ñoo rā, kátoó rā kandeí ra téj ndíta mií noq. ⁷ Ta kátoó rā ñā ndidaá ñāyuu ná ka'an ndisá'án xí'ín rá noq xionoo ra noq yá'i, ta kátoó rā ñā ka'an nā xí'ín rá, "Maestro, maestro."

⁸ 'Tído ndo'ó, ná dá'a ni konó ndó chinaní ná ndo'ó maestro, dá chi iin tó'on vá kúu maestro ndo, ta noón kúu Cristo, ta sava'a ñani oon va kúu ndidaá ndó. ⁹ Ta o sa ká'an ndo tatá xí'ín ni iin ñāyuu, chi iin tó'on diní vá kúu tatá ndo, ta noón kúu nā ió ndā induú. ¹⁰ Ta ná dá'a ni konó ndó ka'an nā sato'o xí'ín ndó, dá chi iin tó'on diní vá kúu sato'o ndo, ta noón kúu Cristo. ¹¹ Ta nā kúu noq noq ndo, noón kúu nā kánian koni kuáchí di'a noq ndo. ¹² Dá chi nā chindaya'i mií, noón di'a kúu nā kandoo nóo. Ta nā kénóo mií, noón di'a kúu nā kandaya'i kee Ndios.

¹³ 'Tído, jnda'í kúu ví ndo'ó, ta dána'a ley, xí'ín ndo'ó, ta fariseo! jNdo'ó kúu taa uu noq! Dá chi sadí ndo noq ñāyuu ndu'u na tixi ndá'a Ndios, ta ni ko ndúkú mií ndó ñā ndu'u ndó, di'a kétéin ndó noq nā kóni ndu'u tixi ndá'a ná. ¹⁴ jNda'í kúu ví ndo'ó, ta dána'a ley, xí'ín ndo'ó, ta fariseo! jNdo'ó kúu taa uu noq! Dá chi koku'u ndó ve'e nā kuáan kí'ín ku'íná ndó ñā né'e va'a na. Ta sa'a ñā kóni ndo ñā chindaya'i ñāyuu ndo'ó, sa'a ñoq na'a nda'o xikā ta'i ndo. Ta sa'a ñā kée

ndo dión, sa'a ñoq ndo'o naní cháá ká nio ndo. ¹⁵ jNda'í kúu ví ndo'ó, ta dána'a ley, xí'ín ndo'ó, ta fariseo! jNdo'ó kúu taa uu noq! Dá chi kua'an ndo iin ká xoo taño'o, ta xionoo ndó iin ní kúu xían, dá kandeé ndó kandísa iin ñāyuu to'on kí'o kándísa mií ndó. Tá ni kandeé ndó xí'ín ná, dá ndée ñāá ndó uu cháá ká ví nde'e de'e indayá o duú mií ndó.

¹⁶ jNda'í kúu ví ndó, chi tiiin ndaa ndo ñāyuu va'ará ko túu noq ndo! Chi kaá ndo ñā tá ná nachina'á ná ve'e ño'o ká'ano yó, dá kían ko xínño'ó ná kee na noq ni ka'an nā. Tído tá ná nachina'á ná oro ño'o ve'e ño'o, dá kían kánian dáxinkoo na noq ni ka'an nā, kaá ndo'ó. ¹⁷ jTa xixi, ta ko túu noq kúu ndó! ¿Á ko ná'a ta'on ndó ñā ndáya'i cháá ká ve'e ño'o ñoo o duú oro ño'o inian, dá chi mií ve'e ño'o kedaá xí'ín oro, sa'a ñoq kían ñā ii? ¹⁸ Ta kaá ta'ani ndó ñā tá ná nachina'á ná noq náa noq dóko ná ñā'a noq Ndios, dá kían ko xínño'ó ná kee na noq ni ka'an nā. Tído tá ná nachina'á ná ñā ni dokó ná, dá kían kánian dáxinkoo na noq ni ka'an nā, kaá ndo. ¹⁹ jTa xixi, ta ko túu noq kúu ndó! ¿Á ko ná'a ta'on ndó ñā ndáya'i cháá ká noq náa ñoo o duú ñā'a ni dokó ná, dá chi noq náa kían kedaá xí'ín ñā ni dokó ná, sa'a ñoq kían ñā ii? ²⁰ Dá chi nā náchina'á noq náa, noón kúu nā náchina'á mián xí'ín ndidaá ñā'a ni dokó ná kándodó noqán. ²¹ Ta dión ní, nā náchina'á ve'e ño'o, náchina'á ná mián, ta nda Ndios náchina'á ná, chi mií

ná kúú ná íó ñóó. ²² Ta ná náchina'á induú, noón kúú ná náchina'á noo téj noo ío Ndios dándáki na, ta náchina'á ta'ani na ná ío noo téj ñóó.

²³ 'iNda'í kúú ví ndo'ó, ta dána'a ley, xí'ín ndo'ó, ta fariseo! ¡Ndo'ó kúú taa uu noo! Chì xí'o ndó noo Ndios uxì ndu'ú mìnno noo iin iin ciento ndu'ú ña kána noño'o ndo, ta dión ta'ani kée ndó xí'ín yukú anís xí'ín yukú comino viti, tído dánkoo xoo ndó ña kee ndó choon ndáya'i cháá ka sa'ándá ley, dá chì ko kée ndó ña ndaa, ta ko kú'u ini ndo sa'a dao ka ñayuu, ta ko kándéé iní ndo Ndios. Ña yó'o kían kánian kee ndó, tído ná dá'a ni dánkoo xoo ndó ña doko ndo ña'a noo Ndios. ²⁴ ¡Ta ndáka ñayuu kúú ndó, tído ko túu ta'on noo ndo! Chì ndí'i ini ndo dáxixi ndó takuí, dá ná o yá'a tikaon ini ra, tído ni kuendá ko xí'o ndó kokó ndó camello nákaa ini takuí xí'i ndó.

²⁵ 'iNda'í kúú ví ndo'ó, ta dána'a ley, xí'ín ndo'ó, ta fariseo! ¡Ndo'ó kúú taa uu noo! Chì nákata ndó sava'a sata óon va vaso, xí'ín sata ko'o, tído kándoo yakó vá inian. Dión ta'ani kée ndó xí'ín mií ndó, dá chì kúú ndó ñayuu ku'íná, xí'ín ñayuu maña. ²⁶ ¡Ndo'ó kúú ta fariseo ko túu noo! Dinño'ó ka nduvii ndó ini vaso xí'ín ini ko'o, dá kían kandoo vii ta'ani sataán.

²⁷ 'iNda'í kúú ví ndo'ó, ta dána'a ley, xí'ín ndo'ó, ta fariseo xaan! ¡Ndo'ó kúú taa uu noo! Chì kúú ndó tát'on náo ndii, ña luu ni nake'i kuxí. Luu ná'a sataán, tído ndino'o

lásá ndii xí'ín koño tejí'í ñó'o inian. ²⁸ Dión ta'ani ndó'o ndo'ó, dá chì miian ndaa kée ndó mií ndó ña kúú ndó ñayuu ndaa noo ñayuu, tído kómí ndó iin níq to'ón, iin níq kátoó kee ña kini.

²⁹ 'iNda'í kúú ví ndo'ó, ta dána'a ley, xí'ín ndo'ó, ta fariseo xaan! ¡Ndo'ó kúú taa uu noo! Chì káva'a ndó náq saá kaño'o lásá profeta ni sa ndei sa na'á, ta ndúvii ndó noo ñó'o lásá ná ni sa kuu ta ndaa, ³⁰ ta kaá ndo ká'an ndo: “Tá ni sa ndei yó tiempo ni sa ndei ná yatá ve'e yó, o kí'ín tá'an ta'on yó xí'ín ná katí yó niñ ná ni sa kuu profeta, ní kúú”, kaá ndo. ³¹ Ta sa'á ña kaá ndo dión, mií vá ndó xí'o kuendá sa'a mií ndó ña kúú ndó de'e ná ni sa'ání profeta. ³² Sa'á ñoo ndo'ó kúú ra dáxinkoo choon ni kee na yatá ve'e ndó xí'ín profeta.

³³ 'iKoo vá kúú ndo'ó, ná ndei tiempo viti, chì de'e rí kúú ndó! ¿Ndi koo káki ndó, dá o kó'on ndo ndo'o níq ndo indayá, ká'an ndó?

³⁴ Viti, dá ko'in tanda'í dao ka profeta, xí'ín ta ndichí, xí'ín ta dána'a noo ndo. Tído ndakuei ndó ka'ání ndó dao na, ta dao ka ná chirkuéi ndó ndika cruz, ta dao ka ná kani ndó ini ve'e noo ndítútí ndó. Ta ñoo yó'o, ñoo káa karkuei ñaá ndó kanoo ndó kendava'a ndó xí'ín ná. ³⁵ Dión, dá kandio ndó sa'á niñ ndidaá ná ni sa ndita ndaa xí'ín Ndios, ná ni sa'ání ná ve'e ndó, nda Abel, xí'ín ndidaá ka taa ndaa ni sa ndei nda tiempo ni sa ío Zacarías, de'e Berequías. Taa yó'o kúú

ra n̄i sa'ání na ve'e ndó yé'é ño'o noo kúu noo náa noo dōko ta duti ña'a noo Ndios. ³⁶ Ta ná ka'an ndaai xí'ín ndó ña ndidaa ñayuu ndéi tiempo viti ndo'o níō ná sa'a ndidaa ña kini yó'o.

Di'a n̄i kuu tá n̄i ndei'i Jesús sa'a ñoo Jerusalén

³⁷ 'iNa ñoo Jerusalén, na ñoo Jerusalén, ndo'ó kúu na sa'ání profeta, ta chíyúu ndó na tánda'á Ndios vei kast'on xí'ín ndó! ¡Ndidaa ví ta'ándá n̄i ka'án yu'u ña kían nditútí ndo'ó tát'on k̄i'o kée iin t̄iñoó ndítútí rí de'e kuálí r̄i nátaán va'a rí t̄i ndixi r̄i! Tído ko ní xíin ta'on ndo'ó. ³⁸ Sa'á ñoo kandoo íi ve'e ndó viti, ³⁹ dá ch̄i ká'ín xí'ín ndó ña o koni ka ndo'ó yu'u nda rá ná kasandaá kuu kaa ndo, “Na ká'ano kúu na vei xí'ín choon Ndios, na kúu sato'o yo” —kaá Jesús.

24

Kasto'on Jesús ndi kían koo, dá naá ve'e ño'o ká'ano

¹ Dá n̄i keta Jesús yé'é ño'o ká'ano ñoo kua'an na. Dá n̄i natuu yati ta xionoo xí'ín ná. Dá n̄i daná'a ndá'a rá ve'e ño'o ká'ano, ña ñóchí nda'o ndáa yuu n̄i kava'an. ² Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Á ñóchí nda'o káa ve'e ño'o ká'ano káa, xini ndo? Miiñan ndaa ná ka'ín xí'ín ndó ña ni iin tó'ón yuu káa o kándoo kandodó tá'an, ch̄i koon ndi'i vaan —kaá na.

Kasto'on Jesús xí'ín ta xionoo xí'ín ná ndi kían koo, dá naá ñayuu yó'o

³ Dá n̄i sa koo Jesús dini yuku naní Olivos. Dá n̄i natuu yati ta xionoo xí'ín ná. Dá n̄i ndato'ón xoo ñaá rá, ta kaá ra:

—Kasto'on ní xí'ín ndu'u, ¿nda oon koo dión, ta ndi kían koo tá nandió koo tuku ní kii ní ñayuu yó'o? Ta, ¿ndi kían koo tá sa kua'an kasandaá kuu noo ndi'i?

⁴ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Kandaa ndo mií ndó, dá ná o danda'í ñaá ni iin tó'ón ñayuu, ⁵ dá ch̄i kua'á nda'o ta kasaa, ta kechóon ra kuu yú'u, ta kaa ra: “Yu'u kúu Cristo, na dákaiki ñaá”, ta kan-deé rá danda'í ra kua'á nda'o ñayuu. ⁶ Tá n̄i kandaa ini ndo ña sa'ání tá'an iin ñoo xí'ín iin ka ñoo, ta n̄i ni'i tó'on ndó ña naá tá'an dao ka ñoo ñó'o xíká, tído ná dá'a ni yu'ú ndo, dá ch̄i k̄i'o dión káni vaan koo, tído ko ñá'a ta'on kasandaá kuu noo ndi'i.

⁷ 'Ch̄i ndakuei dao nación naá tá'an xí'ín dao ka nación, ta naá tá'an ta né'e choon ndéi iin rá iin ñoo ná'ano. Ta yó'o rá yó'o va kasá'a koo tama, ta yó'o rá yó'o ta'ani kasá'a ni'i nda'o taan. ⁸ Tá n̄i kasá'a kúu dión, dá kían kana'á ndó ña sa n̄i kasá'a vá tandó'ó ndo'o ñayuu ndéi ñayuu yó'o.

⁹ 'Ta nak̄i'o na ndo'ó noo ndá'a ta né'e choon, dá kendava'a ra xí'ín ndó, ta ka'ání rá ndo'ó. Ta koni u'u ndidaa ñayuu ndo'ó sa'á ña kúu ndó kuenda yu'u. ¹⁰ Ta kua'á nda'o ñayuu dánkoo ña kándisa na yu'u tiempo daá ñoo, ta kasá'a ná d̄ikó tá'an na noo ta né'e choon, ta koni

u'u tá'an mií ná. ¹¹ Ta kuá'á nda'o profeta to'ón ndakuei, ta kandeé rá dándalí ra kuá'á nda'o ñayuu. ¹² Ta sa'á ña ni ndukini cháa ka ñayuu, sa'á ñoó o kú'u ka ini sátá'an na sa'a ná, ta o kóni ka na Ndios. ¹³ Tído ndidaá na ni xi'o ndeé ini ni sa ndita ndaa xí'ín nda noo ndi'i kuií, noón kúu na ni'í ña kaki na. ¹⁴ Ta miían dána'a na kúu ñayuu to'ón va'a ña ká'an sa'a ndi koo ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios iin ní kúu ñayuú yó'o, dá kían kueíd'o ñayuu ndéi ndidaá tá'an ñoo sa'a ña, nda daá ví, dá kasandaá ku noo ndi'i.

¹⁵ 'Tá ni xini ndo ña ió ña kini, ña dáyakó noo kúu noó ii ini ve'e ño'o ká'ano yo, tá'an ña ni ka'an profeta Daniel sa'a —ndo'ó, na ká'i to'ón yó'o, nata'í ini ndo sa'an, dá kandaá ini ndo—, ¹⁶ dá kían ndidaá na ndéi chí Judea ná kuino kí ná ko'on na diní yuku. ¹⁷ Ta na kándodó diní vé'e ku dáá ñóó, ko kánian ndu'u na ve'e na naki'in na ña'a na kane'e na ko'on na. ¹⁸ Dá ri na ñó'o yuku, ko kánian nandió kuéi na no'o na naki'in na kotó na. ¹⁹ Tído nda'í kúu ví na ñá'a ñó'o de'e. Ta nda'í kúu ta'ani ví na ndéi taleé chí chí ku dáá ñóó. ²⁰ Kaka ndo ña maní noo Ndios, dá ná dá'a ni ndo'o ndó dión tein yo vixi, ni tein ku nání'í ndéé yo.

²¹ 'Chí ku dáá ñóó kakuu iin ku noo ndo'o nání'í ñayuu. Chí nda ni kasá'á vá sa'a ñayuú, ta nda viti ko óon ndo'o ñayuu táto'on kí'o ndo'o na tein ku dáá ñóó.

Ta ni iin ku o kóo ka dión. ²² Tído tá ko ní chítuu Ndios tandó'ó veí koo tein ku dáá ñóó, dá kían ndi'i va ñayuu ñoó naá. Tído sa'á ña kú'u ini Ndios sa'á ñayuu ni kaxi mií ná, sa'á ñoó chituu na tandó'ó koo tein ku dáá ñóó.

²³ 'Sa'á ñoó tá kaa dao ñayuu xí'ín ndó: “Kande'é ndó, yó'o nákaa Cristo, na dákaí ñaá”, o tá kaa na xí'ín ndó “Kande'é ndó, chí káa nákaa na”, ná dá'a ni kandísa ndó. ²⁴ Chí ndakuei dao ta to'ón, ta kaa ra ña mií rá kúu Cristo. Ta ndakuei ta'ani profeta to'ón. Ta kee ra ña ndato, xí'ín ña ná'ano, ta kí'o dión kee ra, dá kandeé rá dándalí ra ñayuu, ta kúu nda ñayuu ni kaxi mií Ndios ndukú rá dándalí ra. ²⁵ Sa ni datí'ai ndo'ó tá ko ñá'a koo dión. ²⁶ Sa'á ñoó tá kaa na xí'ín ndó: “Kua'an ndo kande'é ndó, chí nákaa na kúu Cristo noo kúu yukú ichí káa”, ná dá'a ni ko'on ndo. Ta tá kaa na xí'ín ndó: “Ini ve'e káa nákaa na”, ná dá'a ni kandía ndó noo ka'an na. ²⁷ Dá chí táto'on kí'o xiní ndo sá nduta noo xíno ndindii, ta kasandaá naye'e nda noo ni keta ña, kí'o dión koo tá nandió ko na ni nduu ta ñayuú yó'o kasaa na. ²⁸ Dá chí ndeí kúu mií vá noo kándu'u ndii, ñoó nditúti tiyokó ñó'ó.

Nandió ko ndisa Jesús ñayuú yó'o

²⁹ 'Ta mií hora ni ndi'i ni sa io ndidaá kúu tandó'ó tein ku dáá ñóó, dá nákuin naá noo ndindii, ta ni yo ka o toón. Dá kuei tñoo ñó'o ndá

induú káa, ta kidi ni'ini ndi-
daá ña'a ná'ano ñó'o induú.
30 Dá koo ña ndato chí in-
duú, ña ná'a ña sa vei na ni
nduu taa ñayuu yó'o. Ta nda'í
nda'o kuaki ñayuu ndéi iin rá
iin ñoo ñó'o ñayuu yó'o, chí
koni na ña vei na ni nduu
taa ñayuu yó'o tein viko, ta
ndato naye'e ndaa noo kii na
xí'ín ndidaá choon kómí ná.
31 Ta ka'anda na choon noo
ángel vei xí'ín ná xí'ín tachí
trompeta, dá ko'on na nditútí
ná ndidaá kúú ñayuu ni kaxi
mii ná ndéi ndin komi xoo
tachí, dá náta'an na ndidaá
tá'an xoo nditútí ñaá ná.

32 'Kane'e ndó kuendá
tát'o'on k'i'o kée taño'ó. Tá ni
nduyúta noo ra, ta vei nóma
yúta kuálí ra, kúú sa ná'á vá
yó ña sa ni kuyati yoó koon
daj. 33 Ta dión ta'ani, tá ni
xini ndó kúú ndidaá tandó'ó
yó'o, dá kían kana'á ndó ña
sa ni kuyati kuú nandió kooi
kasaaj.

34 'Miían ndaa kuiti ká'in
xí'ín ndó ña o kuú ta'on ñayuu
ndéi tiempo daá nda ná koo
ndidaá ña yó'o. 35 Induú káa
xí'ín noño'ó yó'o naá váán,
tído to'on ká'in, o yá'a ta'an
vaan.

36 'Tído ko iin ta'on ná'á ndá
kuu kakian o ndá hora kooan,
ta ni ángel ndéi induú ko ná'á.
Sava'a iin tó'ón diní mii vá
tatá Ndios kúú na ná'á.

37 'Ta tát'o'on k'i'o ni sa kee
ñayuu tiempo Noé, k'i'o dión
ta'ani kee na kuú nandió koo
tuku na ni nduu taa ñayuu
yó'o kasaaj na. 38 Dá chí tá
ko ña'a kasá'á koon daj déen,
ndéi ñayuu sásá'an na, ta ndéi

na xí'i na, ta ndéi na tánda'a
ná, ta ndéi na dárnda'a ná
de'e na nda rá ni kasandaá
kuu ni ndu'u Noé ini barco.
39 Ta ko ní x'i'o ta'on ñayuu
ñoó kuendá nda ni kasá'á dai
déen koon ra. Ta kúú ni x'i'i
ndi'i va na ni kee rá. Ta dión
ta'ani koo tá ná nandió koo
tuku na ni nduu taa ñayuu
yó'o kasaaj na.

40 'Tein kuú daá ñóó kaño'o
uu taa kechóon ra yúku. Iin
ra naki'in Ndios kane'e na
ko'on na, ta iin ka ra kandoo.
41 Ta tein kuú daá ñóó ta'ani
kaño'o uu na ña'a ndiko na.
Iin na naki'in Ndios kane'e na
ko'on na, ta iin ka na kandoo.
42 Sa'a ñoó kaño'o ini ndo, chí
ko ná'á ta'on ndó ndá oon
nandió koo tuku sato'o ndo
kasaaj na.

43 'Ta kana'á ndó ña tá ná
kandaa ini sato'o ve'e ndá
hora kasaaj ta kuí'íná ve'e ra,
dá kían kande'i nduu ra kan-
daa raán, ta o kónó ta'on ra
ku'u ta kuí'íná ki'in kuí'íná rá
ña'a ñó'o ve'e ra. 44 Sa'a ñoó
kande'i nduu ta'ani mii ndó,
chí mii hora ko ndáti va ndó,
dá nandió koo na ni nduu taa
ñayuu yó'o kasaaj na.

*Yó'o dána'a Jesús sa'a iin
ta kéchóon va'a xí'ín iin ta ko
kéchóon va'a*

45 '¿Ndá yoo kúú iin
ta kéchóon ndaa, iin taa
ndísá'ano, ká'an ndó? Roón
kúú ra chikani na kúú sato'o
ra ka'anda ra choon noo dao
ka ta kéchóon ve'e na, dá k'i'o
ra ña'a kasá'an dao ka ta
kéchóon ñoó. 46 Ndiká'án ví
ta kéchóon ñoó tá ná ndusaa
sato'o ra natiin ñaá ná kée
ra choon ni ta'andá noo rá.

47 *Miian* ndaa ná ka'in xí'in ndó ña k'i'o sato'o ra choon ká'ano cháa ka noo rá ña dándáki ra ndidaá ña va'a ió noo ná. 48 Tído tá ná kakuu ra iin ta kéchóon kini, dá kían nakani ini ra ña yó'o: "Kueé vá ndusaa sato'i", 49 ta kasá'á rá kani ra ta kéchóon dáó xí'in rá, ta kasá'á rá kasá'an ra, ta kasá'á rá ko'o ra xí'in ta xí'i, 50 ta kúu ndusaa sato'o ta kéchóon ñóó mií kuu ko ndáti ra, ta mií hora ko ná'á rá. 51 Ta kúu dándó'o nani na níó rá, ta chikaa ñaa ná noo ñó'o ñayuu uu noo, ta ñóo kuaki ra xí'in ndirá noo rá, ta ñóo kuchi tá'an no'o ra.

25

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a uxí tadi'í táki

1 'Tátó'on ni ndo'o uxí takuáchi di'í táki, k'i'o dión koo tá kasaa Ndios dándáki na ñayuu na. Iin rá iin takuáchi di'í ñóó ni ki'in candil xí, dá ni kee xi kua'an xi natiin xi ta kúu tonó. 2 Ta o'on takuáchi di'í ñóó kúu ta kaon ini, ta o'on ka xi ñóó kúu takuáchi di'í oon nda'o ini. 3 Takuáchi di'í oon ini ñóó ni ki'in xi candil xí né'e xi kua'an xi, tído ko ní kí'in xi cháa ka sití kane'e xi ko'on xi. 4 Tído takuáchi di'í kaon ini ñóó ni ketí'a xi ni dakútí xí tindo'o xí xí'in sití né'e xi kua'an xi xí'in candil xí. 5 Ta sa'á ña ni kuee tonó ñóó, sa'á ñóó ni kasáa ña ma'ánó noo xí, ta kúu ni naá ini xi ni kidi xi. 6 Ta ni kudao ñóó, dá ni kayu'ú iin ta: "Sa vei va tonó. Ndakuei ndó natiin ndó ra." 7 Dá ni ndakuei ndidaá

takuáchi di'í táki ñóó, dá ni kenduu xi candil xí. 8 Dá ni kaa takuáchi di'í oon ini ñóó xí'in ra kaon ini: "Tei ndó cháa sití nani'i ndú, dá chi sa kua'an nda'o ñó'o candil ndu'u", kaá xi. 9 Dá ni kaa takuáchi di'í kaon ini ñóó: "Oon ni ví o kéta ta'on sití ndú tá ná kechóon ndi'i yó ra. Sa'á ñóó va'a kaan kua'an ndo kuiin ndó ra noo na díkó rá kechóon ndó", kaá xi. 10 Tído xian nani kua'an takuáchi di'í oon ini ñóó kuiin xi sití, kúu ni kasáa vá tonó ñóó. Dá ni ku'u takuáchi di'í ndéi nduu ñóó xí'in tonó ini ve'e noo ió víko. Dá ni sadi na yé'é. 11 Ni ndi'i, dá ni ndisáa dao ka takuáchi di'í ñóó, dá kaá xi: "Tatá, tatá, konó ní yé'é ná ku'u ndu víko." 12 Dá ni kaa tonó ñóó xí'in xi: "Miian ndaa ná ka'in xí'in ndó ña ko ná'á ta'on yu'u ndá yoo kúu ndo'ó", ni kaa ra. 13 Sa'á ñóó kaño'o ini ndo, dá chi ko ná'á ta'on ndó ndá kuu o ndá hora nandió koo na ni nduu ta ñayuu yó'o kasaa na —kaa Jesús.

Yó'o dana'a Jesús sa'a iin ta ni xi'o di'ón noo ta kéchóon noo rá

14 Dá ni kaa ta'ani na: —Tátó'on k'i'o dándáki Ndios ñayuu na kían tátó'on ni kee iin ta ni kana kua'an xíká. Tído tá ko ná'á ko'on ra, dá ni kana ra ta kéchóon noo rá. Dá ni xi'o ra di'ón noo rá, dá ná naka'an nda'i ra xí'an. 15 Ta noo iin ra ni xi'o ra o'on di'ón ndaya'i, ta noo iin ka ra ni xi'o ra uuan, ta noo iin ka ra ni xi'o ra iian. Dá chi tátó'on k'i'o kaon va ra

n̄i n̄i'j r̄aán. Ndi'i, dá n̄i kee ra kua'añ x̄iká rá. ¹⁶ Dá n̄i kee t̄a n̄i n̄i'j o'õn d̄i'õn ñoó kua'añ r̄a naka'án nda'j r̄aán. Ta n̄i k̄andee rá n̄i nanóo o'õn k̄a d̄i'õn sataán. ¹⁷ Ta diõn ta'ani n̄i kee t̄a n̄i n̄i'j uu d̄i'õn ñoó. N̄i k̄andee rá n̄i nanóo uu k̄a d̄i'õn sataán. ¹⁸ Tído t̄a n̄i n̄i'j iin tó'õn d̄i'õn ñoó, roón kúu r̄a n̄i sa'an n̄i kaan iin yáí noñó'o, ta ñoó n̄i chikáa de'é r̄a d̄i'õn sato'o r̄a.

¹⁹ Tá n̄i ya'a kuá'a nda'o tiempo, dá n̄i ndisáa sato'o t̄a kéchóon ñoó. Dá n̄i kana ñaá rá, dá n̄i ndekuendá r̄a x̄i'ín iin rá iin ra. ²⁰ Dá n̄i kasáa dinñó'ó t̄a n̄i n̄i'j o'õn d̄i'õn ñoó. Ta kúu né'e ra o'õn k̄a d̄i'õn, ta kaá r̄a: “Tatá, n̄i x̄i'o ní o'õn d̄i'õn noóí. Ta yó'o ióan x̄i'ín o'õn k̄a d̄i'õn n̄i n̄i'j sataán”, kaá r̄a. ²¹ Dá n̄i kaa sato'o r̄a x̄i'ín rá: “Va'a nda'o n̄i keeón. Yo'ó kúu iin t̄a kéchóon va'a, iin r̄a kéchóon ndaa. Iin t̄a ndaa n̄i sa kuu yo'ó noo choon ló'o n̄i x̄i'oi nooõn, ta viti ko'ín k̄i'oi iin choon ndaya'i cháá k̄a nooõn. Kua'án ku'u koo dijon x̄i'ín sato'õn viti”, kaá r̄a.

²² Dá n̄i kasáa ta'ani t̄a n̄i n̄i'j uu d̄i'õn ñoó, dá n̄i kaa r̄a: “Tatá, uu d̄i'õn n̄i x̄i'o ní noóí. Ta yó'o ióan x̄i'ín uu k̄a d̄i'õn n̄i n̄i'j sataán”, kaá r̄a. ²³ Dá n̄i kaa sato'o r̄a: “Va'a nda'o n̄i keeón. Yo'ó kúu iin t̄a kéchóon va'a, iin r̄a kéchóon ndaa. Iin t̄a ndaa n̄i sa kuu yo'ó noo choon ló'o n̄i x̄i'oi nooõn, ta viti ko'ín k̄i'oi iin choon ndaya'i cháá k̄a nooõn. Kua'án ku'u koo dijon x̄i'ín sato'õn viti”, kaá r̄a.

²⁴ Tído tá n̄i kasáa ta'ani t̄a

n̄i n̄i'j iin d̄i'õn ñoó, dá n̄i kaa r̄a: “Tatá, ná'í ña kúu ní iin t̄a tondó, ta dákée ní noo k̄o ní x̄iti ní, ta dátaká ní ña'a noo k̄o ní satá ní nonián. ²⁵ Sa'á ñoó n̄i yu'íj, ta n̄i sa'ín n̄i chide'íj d̄i'õn ní t̄ixi ñó'o. Jó'on, yó'o ió ña kúu d̄i'õn ní”, n̄i kaa r̄a. ²⁶ Dá n̄i kaa sato'o r̄a x̄i'ín rá: “Yo'ó kúu iin t̄a kéchóon kini, iin t̄a kéchóon dúsá. Sa ná'á vá yo'ó ña kúu yu'u t̄a tondó, ña dákéei noo k̄o ní x̄itii, ta dátaká yu'u ña'a noo k̄o ní satáí nonián. ²⁷ Sa'á ñoó, ¿ndiva'a k̄o ní sá'õn chikaáõn d̄i'õn yu'u banco, dá ná koo cháá sataán nani ndusaí?”, kaá r̄a.

²⁸ Dá n̄i kaa r̄a x̄i'ín dao k̄a r̄a: “Kuo ndaa ndo d̄i'õn né'e t̄a xaan, ta k̄i'o ndoan noo r̄a kómí ux̄i d̄i'õn xaan. ²⁹ Dá ch̄i na sa ió ña'a noo, noón kúu na n̄i'j cháá kaan. Ta na koó ña'a noo, di'a d̄itá ná lú'u ña kómí ná. ³⁰ Ta chikaá ndo t̄a k̄o chóon xaan noo iin naá sata vé'e. Káa kúu noo kuaki ra x̄i'ín ndirá noo r̄a, ta kuchi tá'an no'o ra.”

Di'a koo tá ná kasaa Jesús keyiko na sa'a na ndéi ñayuu yó'o

³¹ Tá ná nandió koo tuku na n̄i nduu t̄a ñayuu yó'o kasaa na, ndato naye'e ndaa kii na x̄i'ín ndidaá ángel kéchóon noo ná, dá kakoo na noo téj ndato naye'e noo dándáki na, ³² dá nakuj̄ita ñayuu ndéi ndidaá tá'an ño noo ná, dá kasá'á ná taó xóo na iin rá iin ñayuu ñoó tátõ'õn kée t̄a taó xóo ra léko tein k̄it̄i. ³³ Ta ná chikata na kirí kúu léko xoo kuá'a na, ta xoo íti

na ná chikata na kirí kúú kítí.
³⁴ Dá kaa na kúú rey ñoó xí'ín na ndíta xoo kuá'a na: “Nakíi ndo'ó, na ñi kemáni tatái, chíi ndo'ó kúú na ñi ni'í tá'í kandeí ndó noo dándáki yu'u, ña kían sa daá ío nduu kandeí ndó nda míi sa'a ñayuu. ³⁵ Dá chíi tá ñi kuikoi, ta ñi xí'lo ndó ña'a ñi sasá'in; tá ñi ichi inii, ta ñi xí'lo ndó takuíi ñi xi'ii; tá ñi xionoo nda'ávii, ta ñi nakuaka va'a ndó yu'u ñi sa ioi ve'e ndó; ³⁶ tá ñi sa kaa vichíi, dá ñi xí'lo ndó dá'on ñi sa ndixii; tá ñi sa kú'í ñi saa ndo ñi xito ni'ini ndó yu'u; tá ñi sa kái ve'e kaa, dá ñi saa ta'ani ndó ñi ka'an ni'ini ndó noo nákaai”, kaa rey ñoó.
³⁷ Dá kaa na kúú ñayuu ndaa ñoó xí'ín ná: “Tatá, ¿ndá oon ñi xini ndu míi ní ña kuiko ní, dá ñi xí'lo ndu ña'a ñi sasá'an ní? Ta, ¿ndá oon ñi xini ndu míi ní ña ichi ini ní, dá ñi xí'lo ndu takuíi ñi xi'í ní? ³⁸ Ta, ¿ndá oon ñi xini ndu míi ní ña xionoo nda'í ní, dá ñi nakuaka va'a ndu míi ní? Ta, ¿ndá oon ñi xini ndu míi ní kaa vichíi ní, dá ñi xí'lo ndu dá'on ñi sa ndixi ní? ³⁹ Ta, ¿ndá oon ñi xini ndu ña sa kú'u míi ní o ñi sa kái ní ve'e kaa, dá ñi saa ndu ñi xito ni'ini ndu míi ní?”, kaa na. ⁴⁰ Dá kaa rey ñoó xí'ín ná: “Míian ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña sa'a ña ñi kee ndó dión xí'ín na kúú ñani, na kuálí cháa ka yó'o, sa'a ñoó kéei kuendá ña nda yu'u ko ní ku'u ini ndo sa'a”, kaa na xí'ín ná. ⁴⁶ Sa'a ñoó ndidaá ñayuu kini ñoó ko'on ndo'o nio ndidaá tá'an ku, ta ndidaá ñayuu ndaa ñoó ñi'í ña kataki chíhí ná.

⁴¹ Dá kaa na xí'ín na ndíta xoo íti na ñoó: “Kuxoo ndó noói, ndo'ó na kúú ñayuu kini. Kua'an ndo kaño'o ndó tein ño'ó ita, ña ni kuu o

nda'lo, noo sa daá ío nduu kakaá ña u'u xí'ín ndidaá ña kini kéchoon nooan. ⁴² Dá chíi sa kuikoi, ta ko ní xí'lo ta'on ndó ña'a kasá'in; ñi sa ichi inii, ta ko ní xí'lo ta'on ndó takuíi ko'í; ⁴³ ñi xionoo nda'ávii, ta ko ní nákuaka va'a ndó yu'u, ñi sa kaa vichíi, ta ko ní xí'lo ta'on ndó dá'on kandixii, ñi sa kú'í, ta ñi sa kái ve'e kaa, ta ko ní saa ta'on ndó koto ni'ini ndó yu'u”, kaa na. ⁴⁴ Dá kaa na ndíta xoo íti na: “Tatá, ¿ndá oon ñi xini ndu'u míi ní ña ñi kuiko ní, ña ñi ichi ini ní, ña ñi xionoo nda'í ní, ña sa kaa vichíi ní, ña sa kú'u ní, ña sa kái ní ve'e kaa, ta ko ní saa ndu koto ni'ini ndu míi ní?”, kaa na. ⁴⁵ Dá kaa rey ñoó xí'ín ná: “Míian ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña sa'a ña ko ní kée ndó dión xí'ín na kúú ñani, na kuálí cháa ka yó'o, sa'a ñoó kéei kuendá ña nda yu'u ko ní ku'u ini ndo sa'a”, kaa na xí'ín ná. ⁴⁶ Sa'a ñoó ndidaá ñayuu kini ñoó ko'on ndo'o nio ndidaá tá'an ku, ta ndidaá ñayuu ndaa ñoó ñi'í ña kataki chíhí ná.

26

Yó'o ñi ndató'on kue'é ta né'e choon ndi keera, dá tiin ra Jesús

¹ Tá ñi ndi'í ñi ka'an Jesús ndidaá to'on yó'o, dá ñi kaa na xí'ín ta xionoo xí'ín ná:

² —Sa ná'a vá ndó ña kamaní uu ka ku, dá koo víko pascua, dá nakí'o ra na ñi nduu ta ñayuu yó'o noo ndá'a ta xini u'u ñaá, dá

chirkaa ñaá rá ndika cruz —kaá ña.

³ Daá ñóó ñi ñataka ndidaá ta duti sakua'a xí'in ta dána'a ley xí'in ta sá'ano ñoo ñoo yé'le ve'e ta duti kúu noo naní Caifás. ⁴ Ta ñoo ñi ndató'on mañá ra ndi koo kee ra, dá tiin ndakána ra Jesús, dá ka'áni ñaá rá, ⁵ ta kaá ra:

—Ná dá'a ni tiin yó ra tein víko, dá chí ndakuei ñayuu nakuina vaá ña ki'in na sa'a rá.

Di'a ñi kuu tá ñi kuei iin ñá'a ndutá támi sá'an diní Jesús

⁶ Tá nákaa Jesús ñoo Betania noo kúu ve'e Simón, tá'an ra ñi sa ndo'o kue'e té'ij, ⁷ dá ñi kasáa iin ñá'a noo nákaa ña ñoo, ta né'an iin tindo'o ñi kava'a xí'in yuu díon naní alabastro. Ta ñi chitián ñó'o ndutá támi sá'an, ta ndutá ya'i nda'o kúu rá. Ta kúu ñi kuei ndi'an ra diní Jesús noo ió ña mesa. ⁸ Tá ñi xini ta xionoo xí'in ná ña ñi kee ñá'a ñoo díon, kúu ñi xido nda'o ini ra, dá ñi kaa ra:

—¿Ndiva'a ñi danaá óon ñá'a káa ndutá támi sá'an káa? ⁹ Ta va'a ka ví ní díkó yó ra, chí ndutá ya'i nda'o kúu rá, ta kandoo dí'on ñoo chindeé yó ña kúnda'í, ní kúu —kaá ra.

¹⁰ Tído ñi kandaá va ini Jesús ña ká'an ra díon, dá ñi kaa ña xí'in rá:

—¿Ndiva'a dáta'an ndo ñá'a yó'o? Chí ña va'a va kían ñi keeán xí'in yu'u. ¹¹ Chí daá ndéi va ñayuu kúnda'í xí'in ndo'ó, tído yu'u, o kóo kuií ta'on yu'u xí'in ndó. ¹² Chí sa'á ña ñi dakúchián yu'u

xí'in ndutá támi sá'an yó'o, sa'á ñoo ñi kenduuan yiki koñoi táto'on ki'o kooi nduxii. ¹³ Mii'an ndaa ná ka'in xí'in ndó ña ndéi kúu míi vá noo dána'a ña to'on va'a sa'í iin ní kúu ñayuu yó'o, nakani ta'ani na sa'á ña ñi kee ñá'a yó'o xí'in yu'u, dá ná kaño'o ini ñayuu sa'á ña ñi keeán —kaá Jesús.

Di'a ñi kuu, dá ñi kandoo Judas ña naki'o ra Jesús noo ndá'a ta duti kúu noo

¹⁴ Dá ñi kee Judas Iscariote, tá'an ra nákaa tein ndin uxí uu ta xionoo xí'in Jesús, kua'an ra noo ndéi ta duti sakua'a. ¹⁵ Tá ñi saa ra, dá ñi kaa ra xí'in rá:

—¿Ndidaá ki'o ní noo yu'u, dá ná naki'oi Jesús noo ndá'a ní? —kaá ra.

Dá ñi kandoo ta duti ñoo ña ki'o ra oko uxí di'on plata noo rá. ¹⁶ Nda kuu dáá ñi kasá'a Judas ndúkú rá ndi kee ra naki'o ra Jesús noo ndá'a rá.

Di'a ñi kuu tá ñi sadíni Jesús noo ndí'i kuií xí'in ta xionoo xí'in ná

¹⁷ Tá ñi kasandaá kuu míi noo, ña kúu víko noo seí ña Israel pan, ña ko ní kí'in tá'an xí'in ña dákuíta tachían, dá ñi natuu yati ta xionoo xí'in Jesús noo ná, dá ñi ndato'on ñaá rá:

—¿Ndeí kóni ní ko'on ndu kenduu ndu ña kadíni yó kuendá pascua?

¹⁸ Dá ñi kaa ña xí'in rá:
—Kua'an ndo ñoo ká'ano káa. Ta káa naki'in tá'an ndó xí'in iin ta, ta ka'an ndo xí'in rá: “Di'a kaá maestro ndu'u:

Sa n̄i kasandaá vá kuu ndo'o n̄ioi, ta saai ve'e ní kadínii kuendá víko pascua xí'ín ta xíonoo xí'ín", kaa ndo xí'ín rá —kaá Jesús.

¹⁹ Dá n̄i sa'an taa ñoo n̄i kee ra choon n̄i sa'anda Jesús noo rá, ta n̄i kenduu ra ña kadíni na kuendá víko pascua.

²⁰ Dá tá n̄i kuaá kuu dáa ñoo, dá n̄i saai Jesús ve'e ñoo n̄i sa koo na mesa xí'ín ndin ux̄i uu taa xíonoo xí'ín ná.

²¹ Ta tein sásá'an na ñoo, n̄i kaa na xí'ín rá:

—Miian ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña iin mií vá ndo'ó ko'on naki'o ñaa noo ndá'a taa xiní u'u ñaa —kaá na.

²² Ta kúnda'i nda'o n̄i kuu ini ra sa'á ña n̄i ka'an na dión. Dá n̄i kaa iin rá iin ra xí'ín Jesús:

—¿Á yu'u kúuí, tatá?

²³ Dá n̄i kaa Jesús:

—Iin taa dáketá dáó ndá'a xí'ín yu'u ini ko'o, roón kúú ra naki'o ñaa noo ndá'a taa xiní u'u ñaa. ²⁴ Ta miian ndaa ndo'o na n̄i nduu taa ñayuu yó'o tató'on ki'o ka'an tuti iñ Ndios. Tído, jnda'i va taa naki'o ñaa noo ndá'a taa xiní u'u ñaa! Va'a cháa ka vían ní xio dá'a ni kaki taa ñoo, ní kúu.

²⁵ Dá n̄i kaa Judas, tá'an ra ko'on naki'o ñaa:

—¿Á yu'u kúú ra kee dión, maestro?

Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Jaan, tató'on n̄i ka'on, ki'o dión kíán —kaá na.

²⁶ Ta tein noo sásá'an na ñoo, dá n̄i tiin Jesús pan. Dá n̄i naki'o na ndivé'e noo Ndios sa'án. Dá n̄i sa'anda dáó naán,

dá n̄i xí'o naan noo taa xíonoo xí'ín ná. Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Keí ndoán, chí ña xaan kúú yiki koñoi.

²⁷ Dá n̄i tiin na copa. Dá n̄i naki'o na ndivé'e noo Ndios sa'a ra, dá n̄i xí'o na ra noo taa xíonoo xí'ín ná. Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Ndidaá ní ndó ko'o lú'u lú'u vino xaan, ²⁸ chí kirá xaan kúú ni yu'u, kirá dáxinkoo ña n̄i kandoo Ndios kee na xí'ín ñayuu na, chí sa'á ña kuita ra, sa'á ñoo ndoo kuachi kuá'a nda'o ñayuu.

²⁹ Ká'in xí'ín ndó ña o nándio koo kaj ko'i ndutá uva yó'o nda ná kasandaá kuu, dá ko'o saai ndutá uva xí'ín ndó noo ió tatái Ndios dándáki na —kaá na.

Yó'o n̄i ka'an Jesús ña ndata Pedro sa'a ná

³⁰ Dá tá n̄i ndi'i n̄i keká'ano na Ndios xí'ín iin yaa, dá n̄i kee na kua'an na diní yuku naní Olivos. ³¹ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín taa xíonoo xí'ín ná:

—Ndidaá vá ndo'ó dánkoo ndava'a ñaa sakuaá víti, dá chí di'a kaá tuti iñ Ndios: “Dárkue'e ka'í yu'u taa ndáka léko, ta kúú ndi ndi'i va léko kuita noo ko'on”, kaáan.

³² Tído tá n̄i ndi'i n̄i natakij, dá kuió nooi noo ndo ko'in chí Galilea di'a, dá kasandaá ndo.

³³ Dá n̄i kaa Pedro:

—Va'ará ná dánkoo ndava'a ndidaá taa yó'o mií ní, tído yu'u, o kée ta'on yu'u dión.

³⁴ Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Miian ndaa ná ka'in xí'ón ña sakuaá víti, tá ko ñá'a ta'on

kana chéli, kúú sã onj va ta'ándá ndaton sa'a yú'u.

³⁵ Dá n̄i kaa Pedro:

—Va'ará ná kánian kuu nduúí xí'ín ní, tído o ndáta ta'oin sa'a ní —kaá rã.

Ta kúú dión n̄i ka'an ndidaá kã tã xionoo xí'ín ná ñóó.

Di'a n̄i kuu tá n̄i ndat'ón Jesús xí'ín Ndios iin noo naní Getsemaní

³⁶ Dá n̄i saã Jesús xí'ín tãa xionoo xí'ín ná noo naní Getsemaní. Dá n̄i kaa nã xí'ín rá:

—Yó'o ni kandeí tóo ndó, dá ná ko'in lú'u kã chí káa ka'in xí'ín Ndios —kaá nã.

³⁷ Dá n̄i kee Jesús ndáka na Pedro xí'ín ndi nduú de'e Zebedeo kua'an nã lú'u kã noo. Dá n̄i kixian n̄i kunda'í nda'o ini Jesús, ta n̄i kasá'á ndó'o nda'o níó ná. ³⁸ Dá n̄i kaa nã xí'ín tãa kua'an xí'ín ná ñóó:

—Nda'í nda'o kúu inii. Sa ndaá ndii va kúúí xiní. Yó'o ni kandeí tóo ndó, ta kaño'o dáó ini ndo xí'ín yu'u sakuaá víti —kaá nã.

³⁹ Dá n̄i kee na kua'an nã lú'u kã chí noo. Dá n̄i sa ku'in xítí ná, ta n̄i xinó taan nã nda nõnó'o. Dá n̄i kasá'á ná ká'an nã xí'ín Ndios:

—Tatá mií, tá kuu dítá ní ndirá ova, ñã kían vej ndo'i, dá kían dítá nian. Tído ná dá'a ni kakuuan tát'o'on kí'o kóni yu'u. Ná kakuuan tát'o'on kí'o kóni mií ní —kaá nã.

⁴⁰ Dá n̄i nãndió koo na n̄i ndisáã nã noo ndéi tãa kua'an xí'ín ná ñóó, kúú sã kídi va ra ndéi ra. Dá n̄i kaa nã xí'ín Pedro:

—¿Á kó xí'o ndeé ta'on ini ndo kaño'o ini ndo, va'ará iin

hora? ⁴¹ Kaño'o ini ndo, ta ka'an ndo xí'ín Ndios, dá ná dá'a ni kexixi ñã kini xí'ín ndó. Chì sã ió nduu níó ndo kee ndó ñã kóni Ndios, tído ñã kóni ñii ndo kían chítuu ñãá —kaá nã.

⁴² Dá n̄i nãndió koo tuku na kua'an nã. Dá n̄i kasá'á ká'an tuku na xí'ín Ndios:

—Tatá mií, tá o kúu dítá ní ndutá ova, ñã vej ndo'i, dá kían ná kakuuan tát'o'on kí'o kóni mií ní —kaá nã.

⁴³ Dá n̄i nãndió koo tuku na n̄i ndisáã nã noo ndéi tãa ñóó. Kúú sã kídi tuku va ra ndéi ra, chì sa'ání nda'o ñãá ñã ma'ánó. ⁴⁴ Dá n̄i nãndió koo tuku na n̄i sa'an nã n̄i ka'an nã xí'ín Ndios ta'ándá kúú onj, ta n̄i ka'an nã xí'ín ná tát'o'on kí'o n̄i ka'an nã dao kã ta'ándá ñóó.

⁴⁵ Dá n̄i nãndió koo tuku na n̄i ndisáã nã noo ndéi tãa kua'an xí'ín ná ñóó, dá n̄i kaa nã xí'ín rá:

—¡Kudi ní ndó viti! ¡Ta nani'i ndée ndo viti! Chì sã n̄i kasandaá vá hora nakí'o ra nã n̄i nduu tãa ñayú yó'o noo ndá'a tãa kómí kuachi. ⁴⁶ ¡Ndakuei kíi ndo, ná ko'o! Kande'é ndó, chì sã kúyati tãa vej nakí'o yu'u noo ndá'a tãa xiní u'u ñãá —kaá nã.

Di'a n̄i kuu tá n̄i tiin ra Jesús ñã ko'on nã noo tã né'e choon

⁴⁷ Ká'an jí vá Jesús iin na, kúú n̄i kasáã va Judas, tá'an rã nákaã tein ndin uxí uy tãa xionoo xí'ín ná. Ta kuá'á nda'o tãa vej xí'ín rá. Dao ra né'e espada, dao kã rã né'e yito. Chì vej ra xí'ín choon n̄i sa'anda tã dutí sakuá'a, xí'ín tã sá'ano ñoo. ⁴⁸ Sã n̄i kast'o'on va Judas

xí'ín taa ñoo ndi kee ra, dá na'a rā ndá yoo kúú Jesús, chí nī kaa rā:

—Taa nī chitói noo ñoo, roón tiin ndó.

⁴⁹ Ta kúú viti'ón nī natuu yati Judas noo íin Jesús, dá nī kaa rā xí'ín ná:

—Nákaa ní, maestro.

Dá nī chitó rá noo ná. ⁵⁰ Dá nī kaa Jesús xí'ín rá:

—Amigo, ¿ndá choon vasón?

Ta kúú nī natuu yati taa kua'a ñoo nī tiin ñáa rá.

⁵¹ Ta iin taa ío xí'ín Jesús ñoo nī taó rá espada rā. Ta kúú nī chit'ón rā do'o iin taa kéchóon noo taa duti kúú noo.

⁵² Dá nī kaa Jesús:

—Nachikaa va'a espada xaan noo nī sa káaan, dá chí taa tiin espada, xí'ín espada ta'ani kuu rā. ⁵³ ¿Á kō ná'á ta'an voon ña kuu va ka'in xí'ín tatai, dá tanda'á ná uxī uū tu'u ángel kii na chindeé ná yu'u? ⁵⁴ Tído tá ná kee yu'u dión, dá kían, ¿ndi koo, dá xinkoo noo ká'an tuti iī Ndios? Chí ká'an ña kī'o dión kánian ndo'i.

⁵⁵ Dá nī kaa nā xí'ín taa kua'a ñoo:

—¿Á taa ku'i'íná vá kée ndó yu'u kúúí, sa'á ñoo vei ndó xí'ín espada xí'ín yíto tiin ndó yu'u? Ta ndidaá kuū vá nī sa kái xí'ín ndó yé'é ño'o sa daná'i noo ndo, ta ní kō ní tiin ndó yu'u. ⁵⁶ Tído ndidaá ña yó'o kúu viti, dá ná xinkoo noo nī ka'an profeta noo tuti iī Ndios —kaá nā.

Ta kúú ndidaá vá taa xionoo xí'ín ná nī dankoo ndava'a ñáa, ta nī xino ra kua'an rā.

Di'a nī kuu tá nī sa íin Jesús noo mií taa duti kúú noo

⁵⁷ Ta taa nī tiin Jesús, roón kúú rā ndáka ñáa kua'an ve'e Caifás, rā kúú duti kúú noo, chí ñoo nī nditúti taa dán'a ley Moisés xí'ín taa sá'ano ñoo.

⁵⁸ Ta Pedro, ndaá xíká xíká tákaa ra kua'an rā. Dá nī saa rā nī ku'u ra noo kúú yé'é ve'e taa duti kúú noo ñoo. Dá nī sa koo ra ío rā tein taa ndaá yé'é ñoo, dá koni rā ndi koo.

⁵⁹ Ta rā duti sakua'a ñoo xí'ín taa sá'ano ñoo xí'ín ndidaá ká taa né'e choon ñoo Jerusalén nī nditúti rá ndéi ra ndúkú rá taa ka'an to'ón sa'a Jesús, dá kuu nakī'o ñáa rá noo nda'á taa romano, dá ka'áni ñáa rá. ⁶⁰ Tído kō ní nī'i ta'on ra iin kuachi ká'ano dákuío ra Jesús, va'ará kua'á nda'o taa nī nakuita nī ka'an to'ón sa'a ná. Tído tá nī ndi'i, dá nī ndakuei uū ká taa nī ka'an kuachi ra sa'a ná, ⁶¹ ta kaá rā:

—Di'a ta'ani nī kaa taa xaan: “Ío choon noo ndá'í ña kían nakani ndi'ii ve'e ño'o Ndios, ta tixi kuū óni kandeé yu'u nduva'i ña” —kaá rā.

⁶² Dá nī ndakuíin ndichi mií taa duti kúú noo ñoo. Dá nī kaa rā xí'ín ná:

—¿Ndiva'a kō ká'on chindeéon miíon? ¿Á ña ndaá kían ká'an kuachi taa kaa sa'on o koo? —kaá rā xí'ín Jesús.

⁶³ Tído tádi óon va íin Jesús.

Dá nī nandió koo tuku taa duti kúú noo ñoo nī ndato'ón ñáa rá:

—Xí'ín kuū Ndios takī sa'ándái choon nooon ña kasto'on ndaá xí'ín ndu'u. ¿Á

yo'ó kúú Cristo, na dákaki ñáá? ¿Á yo'ó kúú de'e Ndios?

64 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Táto'on k̄i'o ká'an ní, k̄i'o dión kián. Ta ká'an ta'ani yu'u xí'ín ní ña nda kuu víti koni ndo na n̄i nduu taa ñayuu yó'o nakoo na xoo kuá'a tatá Ndios, noo ió na dándáki na. Ta koni ta'ani ndó kii na tein vikoo tánee induú —kaá na.

65 Ta kúú n̄i ndatá ta duti kúú noó ñóó kotó ra sa'á ña n̄i xido téi ini ra. Dá n̄i kaa ra:

—iN̄i ka'an ndava'a taa yó'o sa'a Ndios! ¿Ndá choon kuu ka yo cháa ka taa ka'an kuachi sa'a rá? Chi vití'ón kuíi n̄i seídó'o va mií ndó ña n̄i ka'an ndava'a taa yó'o sa'a Ndios. 66 ¿Ndí kián náta'an ini ndo keeá xí'ín rá?

Dá n̄i kaa dao ka taa ñóó:

—Kánian kuu va ra sa'á ña n̄i ka'an ra dión.

67 Dá n̄i t̄uu ndaa dijí dao ra noo ná, ta dao ka ra n̄i kani ñáá xí'ín yikí, ta dao ka ra n̄i koon da'anda noo ná, 68 ta kaá ra xí'ín ná:

—Tá miían ndaa kúúon Cristo, dá kián nakoni ini kii ndi ndaa ndu'u n̄i kani ñáá.

Di'a n̄i kuu, dá n̄i ndata Pedro sa'a Jesús oni ta'ándá

69 Ta ió Pedro sata vé'e noo ndéi dao ka ñayuu ñóó. Dá n̄i natuu yati iin ñá'a kéchóon ve'e ñóó. Dá n̄i kaaan xí'ín rá:

—Xíonoo ta'ani yo'ó xí'ín Jesús, ta kúú kuendá Galilea káa, ¿daá koó?

70 Tído n̄i ndata vá Pedro sa'a Jesús noo ndidaá ñayuu ndéi ñóó, ta kaá ra:

—Ko ná'í nda sa'a ká'on.

71 Dá n̄i kee ra kua'an ra noo kúú yé'é di'a. Dá n̄i xini ñáá iin ka ñá'a. Dá n̄i kaaan xí'ín dao ñayuu ndíta ñóó:

—Taa káa ta'ani kúú kuendá Jesús, ta ñoo Nazaret.

72 Ta kúú tuku va n̄i ndata rá sa'a Jesús, ta kaá ra:

—Miían ndaa kuiti ko ná'a ta'on yu'u taa ká'an ní sa'a.

73 Ta kúú lú'u ka tóó, dá n̄i natuu yati dao ka na ndíta ñóó, dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Miían ndaa kuiti kuendá Jesús kúú yo'ó, dá chi táto'on ká'an ta Galilea, k̄i'o dión ká'on.

74 Dá n̄i kasá'a ká'an ndava'a ra, ta kaá ra:

—Ná'a Ndios ña ko ná'a ta'on yu'u taa ká'an ní sa'a ñóó.

Ta n̄i ndi'i n̄i ka'an ra dión, ta kúú n̄i kana va chéli. 75 Dá ví n̄i ndisáa ini ra to'on n̄i ka'an Jesús xí'ín rá, chi di'a n̄i kaa na: “Tá ko ñá'a kana chéli, ta kúú sa ndata yo'ó sa'a yu'u oni ta'ándá”, kaá na. Dá n̄i keta ra sata vé'e, ta kúú nda'í nda'o n̄i saki ra.

27

Di'a n̄i kuu tá n̄i sa'in Jesús noo ta nani Pilato

1 Tá n̄i t̄uu noo, dá n̄i ndató'ón kue'é ta duti saku'a, xí'ín ta sá'ano ñoo ndi koo kee ra, dá nakí'o ra Jesús noo ndá'a ta né'e choon romano, dá ka'áni ñáá rá. 2 Dá n̄i kató ñáá rá ndáka ra n̄i saa ra n̄i nakí'o ra noo ndá'a ta né'e choon romano nani Pilato.

Di'a n̄i kuu tá n̄i sa'áni Judas mií rá

³ Kúú n̄i kandaá ini Judas, tá'an r̄a n̄i nak̄i'o Jesús noo nda'á t̄aa xiní u'u ñáá, ña sa n̄i kandoo r̄a né'e choon ña ka'ání rá Jesús. Kúú n̄i nandio né'e ra oko ux̄i di'ón plata noo ta dut̄i sakuá'a xí'in ta sá'ano, dá ch̄i n̄i nandikó iní r̄a sa'á ña n̄i ya'a ra n̄i kee ra, ⁴ dá kaá r̄a:

—N̄i kee yu'u iin kuachi, dá ch̄i n̄i nak̄i'o yu'u iin t̄aa koó kuachi noo ndo'ó.

Dá n̄i kaa t̄a dut̄i ñoo:

—K̄o sa'ání ta'on ndu mií ndú. Kuachi mií vóon kíán.

⁵ Dá n̄i ko'ono ni'ini ra di'ón plata ñoo noo kúú yé'é ño'ó ñoo. Dá n̄i keta ra kua'an ra. Ta kúú ñoo n̄i sa'an r̄a n̄i ch̄irkaa ra mií rá, dá n̄i xi'i r̄a.

⁶ Dá n̄i nditútí t̄a dut̄i sakuá'a ñoo di'ón ñoo, dá n̄i kaa r̄a:

—O kúu ta'on taán yo di'ón yó'o noo di'ón dóko ñayuu noo Ndios, dá ch̄i kíán ya'i sa'a nij ndii.

⁷ Dá tá n̄i ndi'i n̄i ndat'ón kueé r̄a, dá n̄i xiin ra iin ñó'o noo t̄a káva'a k̄idi, dá ná koo noo nduxi na tukú xí'i. ⁸ Sa'á ñoo nda kuu víti naní ñó'o ñoo, noño'o nij. ⁹ Di'ón, dá n̄i x̄inkoo to'on ká'an ña n̄i taa profeta Jeremías: “N̄i ki'in ra oko ux̄i di'ón plata, ña n̄i ch̄iya'i ra sa'a ná tát'ón n̄i ch̄ikaa ini t̄a ñoo Israel kakuu ya'i na, ¹⁰ ta xí'in di'ón ñoo n̄i xiin ra ñó'o noo t̄aa káva'a k̄idi. Di'ón n̄i kaa sato'o yo Ndios xí'in yu'u.”

Di'a n̄i kuu tá n̄i sa'ín Jesús noo t̄aa naní Pilato

¹¹ Tá n̄i sa'ín Jesús noo Pilato, r̄a dándaki ñoo ñó'o

kuendá Judea ñoo, dá n̄i ndat'ón ñaa rá:

—¿Á yo'ó kúú rey noo na Israel?

Dá n̄i kaa Jesús xí'in rá:

—Ta di'ón kaá mií ní.

¹² Ta va'ará dátaí kuachi ñaa t̄a dut̄i sakuá'a, xí'in t̄a sá'ano ñoo, tído ni iin tó'ón to'on k̄o ní ka'an na. ¹³ Dá n̄i kaa tuku Pilato xí'in ná:

—¿Á k̄o seídó'o ta'an voón ña k̄i'o di'ón ví káva'a ra kuachi sa'on? —kaá r̄a.

¹⁴ Tído ni iin tó'ón to'on k̄o ní ka'an na. Sa'á ñoo kúú n̄i naá vá iní Pilato.

Di'a n̄i kuu, dá n̄i sa'anda Pilato choon ña ná karkaa Jesús ndika cruz

¹⁵ Ta iin iin tein víko pas-cua dáyaá Pilato iin t̄aa nákaa ve'e k̄aa, tá'an r̄a kándoo na ñoo Israel sa'a. ¹⁶ Ta daá ñoo nákaa iin t̄aa naní Barrabás ve'e k̄aa, ta iin ní kúú ká'an na sa'a rá ña kúú rá iin t̄a kini.

¹⁷ Ta sa'á ña n̄i nataka kua'á ñayuu noo Pilato, sa'á ñoo n̄i ndat'ón ñaa rá:

—¿Ndá yoo dáyaá yu'u, kóni ndo? ¿Á Barrabás dáyaá, o Jesús, tá'an r̄a ch̄inaní ndó kúú Cristo?

¹⁸ Di'ón n̄i kaa Pilato, ch̄i n̄i kandaá ini r̄a ña sa'á ña u'u iní vá t̄a dut̄i ñoo, sa'á ñoo n̄i nak̄i'o ra Jesús noo ndá'a rá.

¹⁹ Ta nda noo ió r̄a sa'ándá r̄a choon ñoo, n̄i tanda'á ñadi'í r̄a choon n̄i sa'án noo rá, ta ka'án: “Ná dá'a ni ken-dava'ón xí'in t̄aa xa'an, ch̄i t̄aa ndaa kúú rá. Dá ch̄i nda'í nda'o n̄i saní sa'a rá n̄i tuu noo kuu víti.”

20 Tído ni kasá'a ta duti saku'a xí'in ta sá'ano ñoo dáka'an kue'é ra ñayuu kuá'a ñoo ña ná kaka na ña dáyaa ra Barrabás, ta ná ka'áni rá Jesús. 21 Dá ni nandió koo tuku Pilato ni ndato'on rá ñayuu ñoo:

—¿Ndi káa iin taa yó'o dáyaai, kóni ndo?

Dá ni kaa ñayuu kuá'a ñoo:

—Dáyaa ní Barrabás xaan.

22 Dá ni kaa Pilato xí'in ná:

—¿Ndi kían kóni ndo kee xí'in Jesús yó'o, tá'an ra kaá ndo kúu Cristo, tá dáá?

Dá ni kaa ñayuu kuá'a ñoo:

—Chirkaa ní ra ndika cruz.

23 Dá ni kaa Pilato xí'in ná:

—Ta, ¿ndi kían kini ni ya'a taa yó'o ni kee ra?

Tído kúu ni'i cháa ka ví ni kasá'a káyu'u ñayuu kuá'a ñoo:

—Chirkaa ní ra ndika cruz!

24 Kúu ni kandaa ini Pilato ña ko kándeé ka ra ka'an ra xí'in ñayuu kuá'a ñoo, chi di'a ni nakujina vaá cháa ka ví ná. Sa'a ñoo ni ki'in ra cháa takují, ta ni nakata ra ndá'a rá noo ndidaá na ñoo Israel ñoo, dá ni kaa ra xí'in ná:

—O kándio kuachi ta'on yu'u sa'a ni taa yó'o, chi kúu rá iin taa ndaa. Mii vá ndó kúu na ná kandido kuachi sa'a rá.

25 Dá ni kaa ndidaá na ñoo ñoo:

—Ndu'u ná kandido kuachi sa'a ni rá, ta nda de'e ndu ná kandido kuachi sa'a rá.

26 Dá ni dáyaa Pilato Barrabás. Dá tá ni ndi'i ni kani soldado Jesús xí'in chirrión, dá ni naki'o ñaa

Pilato noo ndá'a rá, dá ná ko'on ra chirkaa ñaa rá ndika cruz.

27 Dá ni naki'in ñaa soldado kuendá Pilato ndáka ra kua'an ra nda maá ini ve'e choon ta romano. Dá ni nadataká ra ndidaá ka soldado kúu kuendá ra, dá ni kao noo ra Jesús noo iin na ñoo. 28 Dá ni taó rá dá'on ná. Dá ni daku'ino ñaa rá iin dá'on kua'a toón. 29 Dá ni chinóo ra iin corona ni kava'a xí'in ion diní ná. Ta ni chirnee ra iin tañí ndá'a xoo kuá'a na. Dá ni kasá'a sá kujita xiti rá noo ná, dá kediki ñaa rá, dá kaá ra xí'in ná:

—Na ká'ano kúu mii ní, na kúu rey noo na Israel —kaá ra.

30 Ta ni tuu ndaa dií ñaa rá, ta ni xio ndaa ra tañí né'e na ñoo ni koon ra diní ná. 31 Tá ni ndi'i ni kediki ñaa rá, dá ni dítá rá dá'on ñoo. Dá ni nadaku'ino ñaa rá dá'on mii ná. Dá ví ni kee ra ndáka ñaa rá kua'an ra chirkaa ra ndika cruz.

Di'a ni kuu tá ni chirkaa ra Jesús ndika cruz

32 Ta noo ndáka ñaa rá kua'an ra ñoo, ni naki'in tá'an ra xí'in iin taa naní Simón, ta kúu kuendá Cirene. Dá ni kendúsá ra xí'in taa yó'o ña ná kadokó ra cruz ko'on ra.

33 Dá ni saá ra noo naní Gólgota. To'on yó'o kóni kaa yiki lásá diní ndi.

34 Dá ni xi'o ra vino ni daká tá'an xí'in ndiró ova ko'o Jesús. Dá tá ni ndi'i ni xirndodó ná ra, kúu ko ní xín ta'on na ko'o na ra. 35 Dá tá ni ndi'i ni chirkaa ñaa rá

ndika cruz, dá n̄i s̄a ndei ra n̄i s̄adikí r̄a suerte x̄í'ín dá'ón ná, dá ná kande'á ndi ndáa dá'ón kánian n̄i'í iin rá iin ra. Dión n̄i kee ra, dá n̄i x̄inkoo to'on n̄i ka'an profeta, chí di'a n̄i kaa na: “N̄i naka'anda r̄a dá'ámái, chí n̄i s̄adikí r̄a suerte x̄í'án.”

36 Tá n̄i ndi'i, dá n̄i s̄a ndei ra ndéi ra ndaá r̄a Jesús. 37 Ta n̄i kani ra iin tabla yati din̄i cruz ñóó, ta ká'an ndá sa'a kían tákaa na ñóó. Ta di'a kaáan: “Taa yó'o kúu Jesús, t̄a kúu rey noó na ñoo Israel.” 38 Ta n̄i chírkuei ta'ani ra uu t̄a kuí'íná ndika dao k̄a cruz. Iin ra tákaa xoo kuá'a na, ta iin k̄a r̄a tákaa xoo íti na.

39 Ta ñayuu chíka'anda kua'an noó tákaa na ñóó kédiki ndaa ñaa ná, ta kaó na din̄i ná kénóo na Jesús, 40 ta kaá na:

—Kaá yo'ó ña nakani ndi'ón ve'e ño'o ká'ano yo, ta kúu t̄ixi on̄i va kuu, kúu s̄a nduva'a voón ña, kaáon. Sa'á ñóó ndani dákaki mi'ón viti. Kua'án noo kí ndika cruz xaan tá mi'ian ndaa de'e Ndios kúúón.

41 Ta dión ta'ani kédiki ñaa t̄a duti sakua'a ñóó, x̄í'ín t̄a dána'a ley Moisés, x̄í'ín t̄a fariseo ndíta ra, ta kaá r̄a:

42 —Dao k̄a va ñayuu s̄a kandeé rá s̄a dakáki ra, tído k̄o kándéé ta'on ra dákaki ra mií rá viti. Tá nda rey yo kúu rá, dá kían ná noo kí rá ndika cruz káa, dá ná kandísa yó r̄a. 43 N̄i kandeé iní t̄a káa Ndios, sa'á ñóó ná dákaki ñaa Ndios viti tá mi'ian ndaa kú'u ini na sa'a rá, chí kaá r̄a ña kúu rá de'e Ndios —kaá r̄a ndíta ra.

44 Ta kána'á ta'ani nda uu t̄a kuí'íná tákuei iin iin xoo d̄iñ ná x̄í'ín ná.

Di'a n̄i kuu tá n̄i xi'í Jesús

45 Ta nda kaxuu kuu dáa ñóó n̄i nakúin naá iin ní kúu ñayuu nda k̄a on̄i sa'ini.

46 Tá kua'an kasandaá k̄a on̄i sa'ini, kúu n̄i'í nda'o n̄i kayu'ú Jesús, ta kaá na:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —to'on yó'o kían kóni kaa: Ndios mií, Ndios mií, ¿ndi-va'a n̄i dayáa ndá'a ní yu'u?

47 Tá n̄i seido'o dao k̄a t̄a ndíta ñóó ña n̄i kaa na dión, dá n̄i kaa r̄a:

—Kueídó'o ndó, chí kána ra profeta Elías.

48 Ta kúu viti'ón n̄i kankono iin t̄a n̄i sa'an r̄a n̄i dandáxi ra iin tá'í dá'ón x̄í'ín vino ía. Dá n̄i so'oni raán din̄i iin t̄a ñi. Dá n̄i chínee raan yú'u Jesús, dá ná ko'o na r̄a. 49 Dá n̄i kaa dao k̄a ñayuu ndíta ñóó:

—Ná dá'a ni kee ní dión, Ná kandati yó, ta ná kande'á á kasaa Elías chindeé ñaa ná —kaá na.

50 Ta kúu n̄i'í nda'o n̄i kayu'ú tuku Jesús, dá n̄i nak̄i'o na mií ná n̄i xi'í na.

51 Ta kúu mií hora daá ñóó n̄i ndata dao dá'ón tákaa ndad̄i ini ve'e ño'o ká'ano. N̄i keean nda yú'an n̄ino, ta kúu nda yú'an n̄ino n̄i x̄ino noó n̄i ndata ña. Ta kúu n̄i'í nda'o n̄i taan, ta kúu n̄i ndata dao ña kúu yuu ndáa, 52 ta n̄i nono yé'é káo noo ñó'o ndi, ta kúu kua'á nda'o ñayuu Ndios, na n̄i xi'í, n̄i n̄ataki. 53 Dá tá n̄i ndi'í n̄i n̄ataki Jesús, dá n̄i kuu n̄i kankuei ñayuu ñóo ini káo ñóó, dá n̄i sa'an na ñoo

Jerusalén, ña kúú ñoo ij, ta ñoo ñi na'á noo ná noo kua'á nda'o ñayuu.

⁵⁴ Ta mií ta dándaki soldado iin ra xí'in dao ka soldado ndaá ra Jesús noo tákaa na ndika cruz ñoo. Dá tá ñi xini ra ña ñi taan xí'in dao ka ña'a ñi kuu, kúú ñi yu'ú nda'o ra, ta ñi kaa ra:

—Miían ndaa ndisa de'e Ndios ñi sa kuu ta yó'o —kaá ra.

⁵⁵ Ta xiká vá ndíta kua'á nda'o na ñá'a ndé'é ná ña ñi ndo'o Jesús. Ta noón kúú ña ñi xionoo xí'in Jesús nda rá ñi kasá'á ná kuendá Galilea xionoo na, ta sa chindeé ñaa ná. ⁵⁶ Ta tein ña ñá'a ñoo nákaa María Magdalena, xí'in María, naná Jacobo xí'in José, xí'in naná ta kúú de'e Zebedeo.

Di'a ñi kuu, dá ñi nduxi Jesús

⁵⁷ Tá ñi kuaá kuu dáá ñoo, dá ñi saá iin ta kuiká nani José, ta ñoo Arimatea, ta sa xionoo ta'ani ra xí'in Jesús.

⁵⁸ Ta ñi sa'an ra noo nákaa Pilato, dá ñi xika ra ña ná naki'o ra yiki koño Jesús noo rá. Dá ñi sa'anda Pilato choon noo soldado ra ña ná ko'on ra naki'o ra yiki koño Jesús noo José ñoo.

⁵⁹ Dá ñi saá ra ñi danóo ñaa rá ndika cruz. Dá ñi naki'in ñaa José, dá ñi nachituú ñaa rá xí'in iin sábana ñi ndoo.

⁶⁰ Dá ñi sa'an ra ñi chikáa ñaa rá ini iin yái saá, ña ñi kaan mií rá ndika káo. Dá tá ñi ndi'i ñi sadi ra yu'ú yái ñoo xí'in iin yuu chiká'ano, dá ñi kee ra kua'an ra. ⁶¹ Ta yu'ú

yái ñoo ñi ndoo María Magdalena xí'in iin ka María ñoo ndéi na.

Di'a ñi kuu tá ñi sa'anda Pilato choon ña kandeí soldado kanda ra yu'ú yái ñoo

⁶² Sa ñi ya'a kuu kénduu na Israel ña'a kasá'an na. Tá ñi tuu noo iin ka kuu, dá ñi nataka ta duti sakua'a xí'in ta fariseo noo Pilato, ⁶³ dá ñi kaa ra xí'in rá:

—Tatá, ñi ndisaa ini ndu ña sa ká'an ta to'on ñoo ña tixi kuu oni, dá nataki ra, kaá ra tá ko ñá'a kuu ra. ⁶⁴ Sa'á ñoo ka'anda ní choon ña ná kanda va'a soldado ní yu'ú yái noo nákaa ra nda ná kandaá kuu oni. Dá chi oon ni ví kasaá ta sa xionoo xí'in rá iin sakuaá natao ku'íná ñaa rá, dá kaa ra xí'in ña ñoo ndu ña ñi nataki ra, dá kian tuú cháá ka choon o duú ta'ándá mií noo.

⁶⁵ Dá ñi kaa Pilato xí'in rá: —Xaan ndíta soldado. Kanda ndo ra kua'an ndo, ta nakuíta ra kanda ra yái ndii ñoo táto'on ki'o kóni ndo —kaá ra.

⁶⁶ Dá ñi sa'an ra ñi sadi toon ra yu'ú yái ñoo, chi ñi kani ra sello yé'an, ta ñi chikata ra soldado ndíta ra ndaá raan.

28

Di'a ñi kuu tá ñi nataki Jesús

¹ Tá ñi ya'a kuu nani'i ndée na Israel, na'a va'a kuu mií noo kásá'á sa'a semana, dá ñi kee María Magdalena xí'in iin ka María ñoo kua'an na kande'é ná yái noo ñi nduxi Jesús. ² Ta kúú ñi'i nda'o

n_i t_aan, dá ch_i n_i n_axino iin ángel kéch_oon no_o sato'o yo Ndios n_i kii chí induú, dá n_i n_atuu yati na no_o n_i nduxi Jesús, dá n_i ditá ná yuu ká'ano ñoó, dá n_i s_a koo na ió n_a sataán. ³ Tát_o'on k_i'o náye'e ndaa no_o sá kuiin tasa, k_i'o dión ndato yé'e n_a, ta kuxí kach_i dá'on ná. ⁴ Ta kúú n_i yu'ú nda'o soldado ndita ndaa yu'ú yáí ñoó n_i kee na, ta kúú ndéi nino oon ví rá ndita ra, ta kéeá kuendá ndaa ndij va kúú rá ndita ra. ⁵ Dá tá n_i saá n_a ñá'a ñoó, dá n_i kaa ángel ñoó xí'in ná:

—Ná dá'a ni yu'ú ndo, ch_i s_a ná'a vái ñ_a vei ndó nándukú ndó Jesús, n_a n_i sarkaa ndika cruz. ⁶ Tído ko_o k_a n_a nákaa yó'o. S_a n_i n_ataki va na tát_o'on k_i'o n_i s_a ká'an n_a xí'in ndó. Nakij ndo kandé'é ndó no_o n_i s_a nóo na kúú sato'o yo, dá koni ndo. ⁷ Kua'an k_i ndo kasto'on ndó xí'in ndidaá t_a xionoo xí'in ná ñ_a n_i n_ataki va na. Ta kuió no_o n_a ko'on n_a no_o rá chí Galilea di'a. Ta nda ñoó ví, dá koni ñaa rá, kaa ndo xí'in rá. Choon yó'o vei kasto'in xí'in ndó —kaá ángel ñoó.

⁸ Dá n_i kankuei na yu'ú yáí ñoó, ta kúú yu'ú nda'o na. Tído kádij nda'o ta'ani ini n_a taxí tá'an na kua'an n_a kasto'on na to'on saá yó'o xí'in t_a xionoo xí'in Jesús. Ta no_o taxí tá'an na kua'an n_a kasto'on na sa'a to'on saá yó'o xí'in t_a xionoo xí'in ná, ⁹ kúú iin kuití vá n_i na'a no_o Jesús no_o kua'an n_a ñoó, dá n_i kaa n_a:

—¿Á kúkueé ni ndó?

Dá n_i n_atuu yati na no_o iin Jesús, ta n_i nomi ni'ini na sa'a ná, ta dión n_i s_a ndaño'o ñaa ná. ¹⁰ Dá n_i kaa Jesús xí'in ná:

—Ná dá'a ni yu'ú ndo. Kua'an ndo kasto'on ndó xí'in ñani kuálíj ñ_a ná ko'on x_i chí Galilea di'a, ta ñoó koni x_i yu'u —kaá n_a.

Di'a kua'an ñ_a n_i kaa soldado sa'a ndí kían n_i ndo'o Jesús

¹¹ Tá n_i ndi'i n_i kee n_a ñá'a ñoó kua'an n_a, dá n_i kee t_a ndaa yu'ú yáí ñoó kua'an r_a ñoo Jerusalén. Tá n_i saá r_a, dá n_i nak_i'o ra kuendá no_o t_a dut_i sakuá'a sa'a ndidaá ñ_a n_i kuu ñoó. ¹² Dá n_i kana t_a dut_i kúú no_o ñoó ndidaá t_a sá'ano ñoo. Dá tá n_i ndi'i n_i ndató'on kue'é r_a, dá n_i x_i'o ra kua'á nda'o di'on no_o soldado ñoó, ¹³ ta n_i kaa r_a xí'in rá:

—Kaa ndo xí'in ñayuu ñ_a ñoó tádi n_i kii t_a s_a xionoo xí'in rá, ta n_i taó kuí'iná rá yikí koño r_a né'e ra kua'an r_a tein kídij ndu, kaa ndo. ¹⁴ Tá ndá ndi kuu n_i ni'j tó'on Pilato, o s_a nákani ini ndo, ch_i mií vá ndú ná'a ká'an ndu sa'a ndo, dá ná dá'a ni ka'ání rá ndo —kaá r_a xí'in soldado ñoó.

¹⁵ Dá n_i ki'in ra di'on ñoó. Dá n_i kee ra tát_o'on n_i ta'anda choon no_o rá. Ta nda kuu víti ká'an n_a Israel ñ_a n_i nataó kuí'iná ñaa t_a n_i s_a xionoo xí'in ná.

Yó'o sa'ándá Jesús choon no_o t_a xionoo xí'in ná ñ_a ná ko'on r_a dána'a r_a to'on na iin ní kúú ñayuu yó'o

¹⁶ Dá n_i kee ndin ux_i iin t_a xionoo xí'in Jesús kua'an r_a iin

yúku ín chí kuendá Galilea
 tátò'on nì sa'anda nà choon
 noo rá. ¹⁷ Tá nì xini rá Jesús,
 dá nì sa ndañò'o ñaá rá. Tído
 nákani kuáchì ìì vá ini dao ra.
¹⁸ Dá nì natuu yati Jesús noo
 rá, dá nì kaa nà xí'ín rá:

—Nì natiin yu'u ndidaá
 choon ña dándákii induú xí'ín
 noñó'o yó'o. ¹⁹ Sa'á ñoó
 kua'án ndo dána'a ndo noo
 ñayuu ndéi ndidaá ñoo ñó'o
 ñayuú yó'o sa'a yú'u, dá ná
 kakuu na kuendá yu'u. Ta
 dákodo ndúta ndo ná xí'ín
 kuu tatá Ndios, xí'ín kuu de'e
 na, xí'ín kuu Espíritu ìì, ²⁰ ta
 dána'a ndo noo ná ná kee na
 ndidaá choon nì sa'andai noo
 ndo. Ta kooi xí'ín ndó ndidaá
 tá'an kuu, nda noo ndi'i kuií
 ñayuú yó'o. Díón ná koo.

To'on yó'o kían nī taa San Marcos, ña ká'an sa'a Jesús

*Di'a nī kuu, dá nī kasá'á
kásto'on Juan ña kasaá Jesús*

¹ Di'a nī kasá'á to'on va'a sa'a Jesucristo, na kúú de'e Ndios. ² Isaías nī sa kuu iin profeta, tá'an na sa kásto'on xí'ín ñayuu ña nī ka'an mií Ndios xí'ín ná. Di'a kua'an to'on nī taa na:

Ná ko'ín tanda'í iin taa kuió noó ko'on noo yo'ó kásto'on ra to'on yu'u xí'ín ñayuu,

dá ná kandeí nduu na kueídó'o na ña kían ko'on ka'on xí'ín ná.

³ Kayu'ú taa ñoo noo kúú yukú ichí:

“Kandeí nduu ndo natiin ndó sato'o yo Ndios, ta ná konó ndó iin ichí ndaa noo ná.”

⁴ Ta miían ndaa dión nī kuu, chí nī kasá'á iin taa naní Juan dákodo ndúta ná ñayuu ini takuúí iin xían noo kúú yukú ichí. Ta kásto'on na xí'ín ñayuu ña ná nandikó iní na sa'a kuachi kée na, dá ná kī'o ká'ano ini Ndios sa'á kuachi na, dá ná kuu kodó ndúta ná.

⁵ Ta kua'á nda'o ñayuu ndéi ñoo Jerusalén xí'ín na ndéi dao ka ñoo kuálí ñó'o chí kuendá Judea nī sa'an na nī seídó'o na to'on dána'a Juan. Ta nī na'o na kuachi na noo Ndios. Ta kúú nī dákodo

ndúta ñaá Juan ini yuta naní Jordán.

⁶ Ta dá'on nī sa ndixi Juan nī kava'a xí'ín ídi camello. Ta iin cincho ñíi sa ndíko tii na. Ta sa seí na tika xí'ín ndudí yukú. ⁷ Ta sa kásto'on na xí'ín ñayuu, ta kaá na xí'ín ná:

—Sata yu'u vei iin na ndáya'i cháá ka o duú yu'u, chí ni ko káni vían nakuiin ndei yu'u ndaxíí yó'o ndisa ná. ⁸ Chí yu'u dákodo ndúta ñaá xí'ín takuúí, tído noón kúú na dákodo ndúta ñaá xí'ín na kúú Espíritu ií Ndios —kaá na.

*Di'a nī kuu tá nī sodo ndúta
Jesús*

⁹ Ta tein kuú dáá ñoo nī keta Jesús ñoo naní Nazaret, ña nákaa kuendá Galilea, kua'an na noo nákaa yuta Jordán. Ta ñoo nī dákodo ndúta ñaá Juan. ¹⁰ Tá nī keta Jesús ini takuúí, kúú nī xini na nī nono induú. Ta kúú nī naxino na kúú Espíritu Ndios sata ná, ta káa na tát'o'on káa iin paloma. ¹¹ Ta nda induú tá nī ka'an Ndios xí'ín Jesús:

—Yo'ó kúú de'e maní yu'u. Ta náta'an nda'o ini xini yo'ó —kaá na.

*Di'a nī kuu tá nī ka'an ña u'u
mií noó dátuuán Jesús*

¹² Tá nī ndi'i ñoo, dá ndáka Espíritu Ndios Jesús kua'an na noo kúú yukú ichí. ¹³ Ta uu diko kuú nī sa káa na ñoo. Ta nī sa káa na tein kirí víchí deen. Dá nī xirndodó ñaá ña u'u. Ta nī kasáa dao ángel nī kii noo Ndios, nī chindeé ná Jesús.

Di'a ni kuu tá ni kasá'a dána'a Jesús sa'a to'on va'a Ndios

14 Tá ni tiin ra Juan ni sadi ra ve'e kaa, dá ni kee Jesús kua'an na chí kuendá Galilea kastō'on na sa'a to'on va'a, ña ká'an sa'a ndi kee ñayuu, dá ndu'u na tixi ndá'a Ndios, 15 ta kaá na:

—Sa ni kasandaá vá hora, sa ni kuyati va ña ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios. ¡Nandikó ini ndo sa'a kuachi kée ndó, ta kandisa ndó xí'in ndino'o ini ndo to'on va'a Ndios! —kaá na.

Di'a ni kuu, dá ni kana Jesús komi taa tinn tiyaká ña kanoo ra xí'in ná

16 Ta noo xika Jesús kua'an na yú'u taño'o nani Galilea, ñoo ni xini na iin taa nani Simón xí'in ñani ra Andrés. Ta ño'o ra chíkaa ra ñono rá ini takují, chí kúu rá taa tinn tiyaká. 17 Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Ná kiji ndo ná ko'ō kanoo ndó xí'in yu'u, dá ná dána'i noo ndo taó ndó ñayuu tein kuachi na tátō'on kée ndó taó ndó tiyaká ini takují.

18 Ta kúu viti'ón vá ni dankoo ra ñono rá. Ta kúu ni kee ra kua'an ra kanoo ra xí'in Jesús.

19 Ta noo xika Jesús kua'an na cháa ka chí noo ñoo, kúu ni xini na nákaa iin taa nani Jacobo xí'in ñani ra Juan, ta kúu rá de'e tá nani Zebedeo. Ta ño'o ra ini barco náko to ra ñono rá. 20 Dá ni kana ñaá ná. Dá ni dankoo ra tatá ra Zebedeo ini barco xí'in ndidaá ka ni taa kéchōon noo tatá ra. Dá

ni kee ra kua'an ra kanoo ra xí'in ná.

Di'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús iin taa nákaa iin espíritu kini

21 Dá ni nasáa Jesús ñoo Capernaum xí'in taa ñoo. Dá tá ni kasandaá kuu nani'i ndée na Israel, dá ni ku'u Jesús ini ve'e noo náta na ñoo ñoo. Dá ni kasá'a ná dána'a na. 22 Kúu ni naá vá ini ñayuu ñoo sa'a ña dána'a Jesús, chí kō kée na tátō'on kée taa dána'a ley Moisés, dá chí dána'a na tátō'on kī'o kée iin na né'e choon.

23 Ta ini ve'e ñoo nákaa iin taa nákaa iin espíritu kini. Ta kúu ni'i nda'o ni kayu'u espíritu kini ñoo, ta kaáan:

24 —¿Ndi kían ndó'o ní xí'in ndu'u, Jesús, na ñoo Nazaret? ¿Á vei ní dánaá ní ndu'u? Sa ná'a vá yu'u ndá yoo kúu mií ní, chí mií ní kúu na i'i ni kii noo Ndios.

25 Dá ni danáni ñaá Jesús, ta kaá na xí'an:

—¡Kadi yú'on! ¡Kua'an keta kiji ini taa xaan!

26 Ta kúu viti'ón ni sa'áni yi'i espíritu kini taa ñoo. Ta kúu ni'i nda'o ni kayu'an, dá ni ketaan kua'an.

27 Ta kúu ni naá vá ini ndidaá kúu ñayuu ñoo, dá ni kasá'a ná ndátō'ón tá'an ná:

—¿Ndi kua'an vian yó'o? Na ndeé ka vian ká'ano tandeé ini sa'a dána'a taa kaa, chí xí'in choon kómí rá sa'ándá ra choon noo espíritu kini, ta kúu seidó'o ñaan —kaá na.

28 Ta kúu kaon nda'o ni kandaá ini ndidaá ñayuu ndéi ñoo kuálí ño'o chí

kuendá Galilea sa'a ña ndato ni kee Jesús.

Di'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús ñá kúu xido Simón Pedro

²⁹ Tá ni keta Jesús ve'e ñoo, dá ni kee na kua'an na ve'e Simón xí'in Andrés, ta ndáka ta'ani na Jacobo xí'in Juan kua'an na. ³⁰ Ta kándu'u xido Simón noo xito, ta ka'í nda'o ndó'an kée kue'e dáa. Dá ni kast'on ñayuu xí'in Jesús ña kú'an. ³¹ Dá ni natuu yati na noo kándu'an. Kúu ni tiin na ndá'an. Kúu ni ndane'e ñá ná. Ta kúu vití'on vá ni ya'a kue'e dáa ñoo. Ta kúu ni kasá'a váan kénduuan ña kasá'an na.

Kua'a nda'o ñayuu ni nduva'a Jesús

³² Sa ni keta va ndindii, ta sa kua'an kuaá vá kuu dáá ñoo, dá ndáka ñayuu ndidaá na kú'u xí'in na ñó'o espíritu kini ni kasáa na noo Jesús. ³³ Sa'a ñoo ni chiti yé'é ve'e ñoo ni natáka ndidaá na ñoo ñoo. ³⁴ Ta kúu kua'a nda'o ñayuu ndó'o iin rá iin kue'e ni nduva'a na, ta kua'a nda'o espíritu kini ni taó ná. Ta ko sónó vá ná ña ka'an espíritu kini ñoo, chi ná'a vá ñá ndá yoo kúu ná.

Di'a ni kuu tá ni ndatón Jesús xí'in tatá Ndios iin xián noo ko in ndéi

³⁵ Ta na'a nda'o ni ndakoo Jesús, chi in naá jí vá. Dá ni keta na ñoo ñoo kua'an na iin xián noo ko in ndéi. Ta ñoo ni ka'an na xí'in tatá Ndios. ³⁶ Dá ni kee Simón xí'in dao ka ta né'e tá'an xí'in rá kua'an ra nandukú ñá rá. ³⁷ Dá tá ni

naní'i ñá rá, dá ni kaa ra xí'in ná:

—Ndidaá ñayuu nándukú ná mií ní.

³⁸ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Ná ko'o dao ka xián noo yati yó'o, dá ná dána'a ta'ani yu'u noo ñayuu ndéi ñoo, chi sa'a choon yó'o vei yu'u—kaá na.

³⁹ Ta ni xionoo na iin ní kúu kuendá Galilea ni daná'a na ini ndidaá ve'e noo natáka na Israel, ta ni taó ná espíritu kini ñó'o ini ñayuu.

Di'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús iin taa ndó'o kue'e té'i ñi

⁴⁰ Kúu ni kasáa iin taa ndó'o kue'e té'i ñi noo Jesús. Kúu ni sa ku'in xiti rá noo ná, dá ni kaa ra xí'in ná:

—Tá kóni ní, kuu va nduvii ní ñi —kaá ra.

⁴¹ Ta sa'a ña ni ku'u ini Jesús sa'a rá, sa'a ñoo ni chinoo na ndá'a ná sata rá, dá ni kaa na xí'in rá:

—Ja'an, kóni. Ná nduvii ñion.

⁴² Dá tá ni ndi'i ni ka'an na, kúu vití'on di'a ni ndañó'o ní'ini kue'e té'i ndó'o ra. Ta kúu ni kandoo vii vá ñi rá.

⁴³ Dá tá ko ñá'a tanda'a ñá ná ko'on ra, dá ni sa'anda na choon noo rá, ⁴⁴ ta kaá na xí'in rá:

—Kua'an, tído o sa nákanón xí'in ni iin tón ñayuu ña ni kee xí'on. Di'a kua'an na'a miíon noo ta duti. Ta kua'an doko ña'a noo Ndios sa'a ña ni kandoo viion noo ná, tát'on ki'o sa'ándá ley Moisés choon, dá ná kandaá ini ra ña sa ni nduviion —kaá na.

⁴⁵ Tído ko ní kée ta'on taa ñoo tát'on ni ta'anda choon

noo rá. Di'a n̄i kasá'á nákaní va ra ña n̄i kee Jesús xí'in rá kua'an ra. Sa'á ñoo kō kuú ka ku'u túu Jesús n̄i iin ka ñoo. Ndadá yu'ú ñoo noo kōo ka ñayuu ndéi va sa káa na. Ta va'ará ndéi kúú míí vá ndéi ñayuu, tído veí na noo nákaa Jesús.

2

Di'a n̄i kuu, dá n̄i nduv'a Jesús iin taa n̄i natii sa'a

¹ Tá n̄i ya'a dao kuu, dá n̄i nandió kōo tuku Jesús ñoo Capernaum. Tá n̄i kandaá ini ñayuu ña n̄i ndisáa Jesús ve'e na, ² kúú kuá'á nda'o na n̄i natáka ñoo. Ta kō ní keta ka ve'e ñoo kaño'o na. Ta kúú nda sata vé'e ndíta ñayuu seídó'o na to'on dána'a Jesús.

³ Dá n̄i kasáa dao ka ñayuu xí'in iin taa n̄i natii sa'a, ta yí'i ñaa komi taa n̄i kasáa ra. ⁴ Tído kō ní kúu ta'on ku'u ra xí'in t̄a kú'u ñoo ini ve'e noo nákaa Jesús, chí kuá'á nda'o ñayuu ñó'o. Sa'á ñoo n̄i dakáa ñaa rá dinj vé'e. Dá n̄i sonó rá iin yáí. Dá n̄i kuu n̄i danóo ra xito kánóo t̄a kú'u ñoo ini ve'e noo ió Jesús.

⁵ Tá n̄i xini Jesús ña kándée ini ñaa rá, dá n̄i kaa na xí'in t̄a kō kuú kaka ñoo:

—De'e ló'o, sa n̄i ndoo va kuachón —kaá na.

⁶ Ta kúú ñoo ndéi dao taa dána'a ley Moisés seídó'o ra. Dá n̄i kasá'á nákaní kuáchí ini ra: ⁷ “Ta, ¿ndiva'a ká'an taa káa dión? Taa káa kúú ra yá'a ká'an ndava'a xí'in Ndios. Chí n̄i iin tó'on ta'on taa o kúu dándóo kuachi ñayuu. Iin

tó'on dinj míí vá Ndios kúú na kuu kee dión.”

⁸ Tído vití'on di'a va n̄i kandaá ini Jesús ña k̄i'o dión nákaní ini ra. Dá n̄i ndato'on ñaa ná:

—¿Ndiva'a nákaní ini ndo dión? ⁹ ¿Ndí k̄ián kō ú'u cháá ka ka'in xí'in taa kō kuú kaka yó'o, ká'an ndó? “Sa n̄i ndoo va kuachón”, o ka'in xí'in rá, “Ndakuiin ndichi, ta naki'in xiton kane'e kua'an nó'on.” ¹⁰ Tído viti dá ná kō'in dána'i noo ndo ña kómí ndisa na n̄i nduu taa ñayuu yó'o choon ña dándóo na kuachi kómí ñayuu ndéi ñayuu yó'o.

Dá n̄i kaa na xí'in t̄a n̄i natii sa'a ñoo:

¹¹ —Ta ká'in xí'in yo'ó viti. Ndakuiin ndichi, ta naki'in xiton, ta kua'an nó'on ve'on.

¹² Ta kúú n̄i nakuuin ndichi ra. Dá n̄i naki'in ra xito noo n̄i sa nóo ra né'e ra n̄i ki'in ra kua'an ra noo ñayuu kuá'a ñoo. Ta kúú ndidaá vá ná n̄i naá ini. Ta kúú n̄i kasá'á ná kéká'ano na Ndios, ta kaá na di'a:

—Ni iin kuu kō xinio iin ña'a ndato tát'on n̄i xinio kuu viti —kaá na.

Di'a n̄i kuu tá n̄i kana Jesús iin taa naní Leví Mateo ña kanoo ra xí'in ná

¹³ Tá n̄i ndi'i n̄i kuu dión, dá n̄i nandió kōo tuku Jesús kua'an na yu'ú taño'o. Ta kúú kuá'á nda'o ñayuu n̄i natuu yati ñaa. Dá n̄i kasá'á ná dána'a na noo ná sá xika na kua'an na. ¹⁴ Ta noo yá'a na kua'an na ñoo, kúú n̄i xini na ió iin taa naní Leví, de'e t̄a naní Alfeo, ta ió ra kí'in ya'i

ra sa'á ñó'ọ. Dá nì kaa nà xí'ín rá:

—Nakíj, ná ko'ọ kanoón xí'ín yu'u.

Dá nì ñakuíjn ndichi rá. Dá nì kee ra kua'an rá kanoo ra xí'ín ná.

¹⁵ Di'a nì kuu tein noo ió Jesús sásá'an na xí'ín Leví ñó'ọ ini ve'e ra. Ta kua'á nda'ọ ọa kí'ín ya'i sa'á ñó'ọ xí'ín dao ká ñayuu kaá rá kómí kuachi nì sà ndei xí'ín Jesús. Ta ndéi ta'ani ọa xionoo xí'ín ná, chí kua'á nda'ọ ñayuu ndíkọ ñáá. ¹⁶ Tá nì xini ọa fariseo xí'ín dao ọa dána'a ley Moisés ña sásá'an dáó Jesús xí'ín ọa kí'ín ya'i sa'á ñó'ọ, xí'ín ñayuu, tá'an nà kaá rá kúú nà kini ñóó, dá nì kaa rá xí'ín ọa xionoo xí'ín Jesús:

—¿Ndi kua'an ña yó'ọ? ¿Ndiva'a sásá'an ri maestro ndọ'ó xí'ín ọa kí'ín ya'i sa'á ñó'ọ, xí'ín dao ká ñayuu kómí kuachi yó'ọ? —kaá rá.

¹⁷ Tá nì seídó'ọ Jesús ña nì ka'an rá dión, dá nì kaa nà xí'ín rá:

—Nà ió va'a kọ xínñó'ó ta'on na ọa ketátá ñáá. Sava'a nà kú'u va kúú nà xínñó'ó ñáá. Ta dión ta'ani yu'u, kọ véi ta'on yu'u ná kanai nà ká'an ña kúú ná ñayuu ndaá. Di'a véi yu'u kanai nà nákonì ña kómí ná kuachi —kaá nà.

Dána'a Jesús ña kúú ná tátọ'on iin tongo

¹⁸ Iin kuu, dá nì sà ndei ọa sà xionoo xí'ín Juan, nà sà ñakódọ ndútá ñayuu, nì sà ne'e ij rá xí'ín ọa fariseo. Dá nì kasáa dao ñayuu noo nákaa Jesús. Dá nì ndatọ'on ñáá ná:

—¿Ndiva'a kọ né'e ij ọa xionoo xí'ín mií ní tátọ'on né'e ij ọa fariseo xí'ín ọa sà xionoo xí'ín Juan?

¹⁹ Dá nì kaa Jesús xí'ín ná:

—¿Á ká'an ndó ña kánian kane'e ij ñayuu nì nataka noo ió vikó tánda'a nani ió ij vá tongo xí'ín ná? Kọó, chí xian nani ió ij tongo xí'ín ná, ta ọ kúú ta'on kane'e ij ná. ²⁰ Tído kasandaá iin kuu, dá naki'in ra tongo kandaka ra ko'on rá. Nda daá ví, dá kían kánian kane'e ij ñayuu ñóó.

Dána'a Jesús ña kọ náki'in tá'an ta'on ña dána'a nà xí'ín ña dána'a ọa fariseo

²¹ Ta kọ iin ta'on nákotọ noo nì ndatá iin do'onọ yatá xí'ín iin tá'í dá'on saá. Dá chí tá ná nakata na do'onọ ñóó, ta kúú nati'in va dá'on saá ñóó, ta kúú ví'í ká ví ndatá do'onọ yatá ñóó.

²² Ta kọ iin ta'on taán vino saá ini ñíj yatá. Dá chí tá ná kee na dión, dá kían dáka'andí vino saá ñíj yatá ñóó, ta kúú ndi'i vino ñóó kuita, ta kúú tuú oon va ñíj ñóó. Sa'á ñóó va'a cháá ká ná taán yó vino saá ini ñíj saá —kaá Jesús.

Di'a kua'an ña nì daná'a Jesús sa'á kuu náni'ij ndéé nà Israel

²³ Ta tein iin kuu náni'ij ndéé nà Israel, chíka'anda Jesús kua'an nà noñó'ọ noo káa tirió. Kúú nì kasá'a ọa xionoo xí'ín ná tó'on ra yoko tirió, ta seí rá nonián kua'an rá. ²⁴ Dá nì kaa ọa fariseo xí'ín Jesús:

—¿Ndiva'a kée ọa xionoo xí'ín ní ña kọ kánian kee ra tein kuu náni'ij ndéé yọ?

25 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Á kō óon ta'on ká'i ndo'ó ña n̄i kee David tá sa na'á tá nda'í n̄i kuiko na xí'ín tá sa xionoo xí'ín ná? 26 Ch̄i kaáan ña n̄i ku'u na ve'e Ndios. Ta daá ñóó kúú taa naní Abiatar duti kúú noó. Ta n̄i seí David pan, ña dókō tá duti noo Ndios, ña kō kánian keí ñayuu óon, ch̄i savava tá duti kuu keí ñá. Ta nda tá xionoo xí'ín David ñóó n̄i xī'o na n̄i seí.

27 Dá n̄i kaa ta'ani Jesús xí'ín rá:

—Kuu nání'i ndée yō n̄i kava'an Ndios ña kakuuan iin ña va'a noó ñayuu. Tído kō ní káva'a ta'on Ndios ñayuu keká'ano na kuu nání'i ndée yō táto'on kī'o kée ndo'ó. 28 Ta viti kana'á ndó ña ió choon noo ndá'a na n̄i nduu taa ñayuu yó'o ña dándaki na tein kuu nání'i ndée yō —kaá Jesús ká'an na sa'a mií ná.

3

Di'a n̄i kuu tá n̄i nduva'a Jesús iin taa n̄i natii ndá'a

1 Dá n̄i ku'u tuku Jesús ini ve'e noo náta na Israel. Ta ñóó nákaa iin taa n̄i natii ndá'a. 2 Ta ndíta tá fariseo nání rá Jesús, ná kandé'a á nduva'a ñaá ná kuu nání'i ndée ná. Díon, dá ni'i rá ndí koo dátaí kuachi ra Jesús noó tá né'e choon.

3 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín taa n̄i natii ndá'a ñóó:

—Nakuin ndichi, ta kakuin me'í yó'o.

4 Dá n̄i kaa na xí'ín dao ka taa ñóó:

—¿Ndá kían kuu kee yó kuu nání'i ndée yō? ¿Á kee yó ña

va'a o á kee yó ña kini? ¿Á dákakió iin ñayuu o ka'ání yó ná? Ka'an ndo ná ndé'a —kaá na.

Tído ni iin tó'on rá kō ní ká'an. 5 Dá n̄i koo noo Jesús n̄i sa ndé'é deen ná taa ndíta ñóó. Dá n̄i kixian n̄i kunda'í ini na sa'a rá, ch̄i káxí nda'o níó rá. Dá n̄i kaa na xí'ín tá kú'u ndá'a ñóó:

—Ná dákaa ndá'on xaan.

Tá n̄i nadakaa rá ndá'a rá, kúu n̄i nduva'a vaan.

6 Dá n̄i kankuei tá fariseo ñóó kua'an rá. Ta n̄i kasá'a ndátó'on kue'é rá xí'ín rá kuendá rey Herodes ñóó ndi kee ra, dá ka'ání rá Jesús.

Di'a n̄i kuu tá n̄i sa káa Jesús yu'ú taño'o

7 Dá n̄i kee tuku Jesús kua'an na xí'ín tá xionoo xí'ín ná yu'ú taño'o. Tá kua'a nda'o ñayuu ndéi kuendá Galilea xí'ín na ndéi ñoo kuálí ñó'o chí kuendá Judea tákuei satá ná kua'an na, 8 xí'ín na ndéi ñoo ká'ano Jerusalén, xí'ín na ndéi kuendá Idumea, xí'ín na ndéi iin ka xoo yuta Jordán, xí'ín na ndéi ñoo Tiro xí'ín na ndéi ñoo Sidón, ch̄i sa'a ña n̄i ni'i tó'on na sa'a ña'a ndato kée Jesús, sa'a ñóó kua'a nda'o ñayuu tákuei ñaá kua'an na.

9 Ta kúu n̄i ka'an Jesús xí'ín tá xionoo xí'ín ná ña ná kenduu rá iin barco kakaá na, dá ná o dándutí ñaá ñayuu kuá'a ñóó. 10 Ch̄i sa'a ña n̄i nduva'a na kua'a ñayuu, sa'a ñóó ndidaá kúu na kú'u kátai tá'an vei satá ná, dá kaka'on na dá'on Jesús, dá ná nduva'a na.

11 Ta tá n̄i xini ñáá ñ̄ayuu ñó'o espíritu kini, ta kúú sa kūita x̄ití ná noo Jesús. Dá n̄i kasá'á káyu'ú espíritu kini ñóo, ta kaáan:

—Mii ní kúú de'e Ndios.

12 Tído n̄i sa'anda Jesús choon nooán ñ̄a ná dá'a ni ka'an ndá yoo kúú ná noo ñ̄ayuu ñóo.

Di'a n̄i kuu tá n̄i kaxi Jesús ux̄i uu t̄aa kanoo x̄í'ín ná

13 Ndi'i, dá n̄i kaa Jesús din̄i iin yúku ín ñóo. Dá n̄i kana na ndidaá kúú t̄aa n̄i nat̄a'an ini n̄a, ta n̄i natuu yati ra noo ió n̄a. 14 Dá tein roón n̄i kaxi na ux̄i uu t̄aa kanoo x̄í'ín ná. Ta t̄aa yó'o kakuu r̄a tanda'á Jesús ko'on dána'a to'on va'a noo ñ̄ayuu, 15 ta koo ta'ani choon noo ndá'a rá ñ̄a nduva'a ra n̄a kú'u, ta taó rá espíritu kini ñó'o ini ñ̄ayuu.

16 Iin t̄aa yó'o naní Simón. Ta n̄i ch̄inani ñáá ná Pedro. 17 Ta iin k̄a r̄a kúú de'e Zebedeo naní Jacobo x̄í'ín ñ̄ani r̄a, r̄a naní Juan. Ta n̄i ch̄inani ñáá ná Boanerges. To'on yó'o kóni kaa de'e ñ̄a ka'ándí, ch̄i n̄i'i din̄i rá. 18 Ta iin k̄a r̄a naní Andrés, x̄í'ín r̄a naní Felipe, x̄í'ín r̄a naní Bartolomé, x̄í'ín r̄a naní Mateo, x̄í'ín r̄a naní Tomás, x̄í'ín r̄a naní Jacobo, ta kúú de'e Alfeo, x̄í'ín r̄a naní Tadeo, x̄í'ín r̄a naní Simón, tá'an r̄a n̄i sa kuu kuendá t̄a cananista, 19 x̄í'ín r̄a naní Judas Iscariote, tá'an r̄a n̄i kasandaá n̄i nak̄i'o Jesús noo ndá'a r̄a x̄iní u'u ñáa.

Tá n̄i ndi'i ñóo, dá n̄i ndu'u na ini iin ve'e.

Di'a n̄i kuu tá n̄i kaa dao t̄aa ñ̄a taó Jesús espíritu kini kée ñ̄a u'u

20 Ta tuku va kuá'a ñ̄ayuu n̄i nditúti ñóo. Ta ni k̄o nóno vá Jesús kasá'an na x̄í'ín t̄aa x̄ionoo x̄í'ín ná. 21 Tá n̄i ni'i tó'on n̄a ve'e Jesús ñ̄a ndó'o na, dá n̄i kee na kua'an n̄a nakuaka ñáá ná kandaka na no'o n̄a, dá ch̄i n̄i nadana va na, ká'án ná.

22 Dá n̄i kaa dao t̄aa dána'a ley Moisés, tá'an r̄a n̄i kii ñoo Jerusalén, ñ̄a Beelzebú, tá'an ñ̄a kúú sato'o espíritu kini, ñóo vá k̄ian nákaa ini Jesús, ta ñóo k̄ian x̄í'o choon noo ná, sa'a ñóo kándéé ná taó n̄a espíritu kini ñó'o ini ñ̄ayuu, kaá r̄a.

23 Dá n̄i kana Jesús t̄aa n̄i ka'an dión ñóo, dá n̄i kasá'á ná dáki'ín tá'an na dao ñ̄a'a x̄í'ín ñ̄a dána'a n̄a, ta kaá n̄a x̄í'ín rá:

—¿Ndi kee ví sato'o espíritu kini taó ñá mián ini ñ̄ayuu, ká'án ndó? 24 Kana'á ndó ñ̄a tá naá tá'an iin rey x̄í'ín ñ̄ayuu dándaki ra, dá k̄ian naá vá choon né'e ra. 25 Ta tá tá'andá tá'an ñ̄ayuu ndéi ini iin ve'e, dá k̄ian naá vá noo ndéi na. 26 Ta k̄i'o dión ta'ani ndo'o ñ̄a u'u kúú noo tá ná kasá'á naá tá'an x̄í'ín ñ̄a kéchoon nooán. Ch̄i kasá'á ta'andá tá'an mián, dá k̄ian o káka k̄a choon né'an, ch̄i sa n̄i kasandaá hora ñ̄a k̄ian ndi'i nooán.

27 'Ta ni iin tó'on t̄aa o kúu ku'u ve'e iin t̄aa ndakí, ta taó rá ñ̄a'a ñó'o ve'e ra, tá dinñó'o k̄a ná o kátó ñáa rá. Mián ndúsa kee ra dión x̄í'ín rá, dá kuu taó rá ñ̄a'a

ñó'o ve'e ra. ²⁸ Miían ndaa ná ka'in xí'in ndó ña kuu va ku'u ká'ano ini Ndios sa'á ndi ndáa mií vá kuachi kée ñayuu, ta sa'a ndidaá kúu to'on kini ká'an ndava'a na sa'a Ndios. ²⁹ Tído ndi ndáa na ya'a ká'an ndava'a na sa'a na kúu Espiritu ií Ndios, noón kúu na ni iin kuu ta'on o kúu ku'u ká'ano ini Ndios sa'a ná. Noón kúu na iin ichi o ndóo kuachi noo Ndios —kaá Jesús.

³⁰ Díon ni kaa na, dá chi ni kaa ta ñoo ña nákaa espíritu kini ini na.

Di'a ni kuu tá ni kasáa na ve'e Jesús nándukú ñaá ná

³¹ Dá ni kasáa naná Jesús xí'in ñani na. Ta ni sa kuíta na sata vé'e. Dá ni kaa na xí'in ñayuu ndéi ñoo ña ná ka'an na xí'in Jesús keta na sata vé'e.

³² Dá ni kaa ñayuu ndéi dín Jesús ñoo xí'in ná:

—Naná ní xí'in ñani ní ndíta na sata vé'e nándukú ná mií ní.

³³ Dá ni kaa Jesús xí'in ná:

—Ná kast'on ndaai xí'in ndó ndá yoo kúu nanái, ta ndá yoo kúu ñani xí'in kí'oi —kaá na.

³⁴ Ta kúu ni sa nde'é ná noo ñayuu ndéi noo ná ñoo. Dá ni kaa na:

—Na yó'o kúu nanái, kúu ñani, kúu kí'oi. ³⁵ Chi ndidaá na kée ña kóni Ndios, noón kúu ñani, kúu kí'oi, kúu nanái —kaá na.

4

Di'a kua'an ña ni nakani Jesús sa'a iin ta xiti tata

¹ Ni kasáa tuku Jesús yu'u taño'o, dá ni kasá'á ná dána'a na noo ñayuu. Ta sa'á ña ni nataka kua'á nda'o na, sa'á ñoo ni kaa Jesús ini barco, kirá kánoo noo taño'o. Dá ni sa koo na ió na ini ra. Ta ndéi ñayuu ñoo yu'u taño'o seídó'o na. ² Dá ni kasá'á Jesús dáki'in tá'an na dao ña'a xí'in to'on dána'a na, ta kaá na:

³ —Kueídó'o va'a ndó ña ko'in ka'in xí'in ndó. Iin ta xiti ni kee ra kua'an ra kuti ra tata noño'o rá. ⁴ Ta sa'á ña ni koon ni'ini ra tata ñoo, sa'á ñoo dao ña ni kuei yu'u ichi. Ta kúu ni kasáa laa, ta kúu ni seí vá rían. ⁵ Ta dao ka tata ñoo ni kuei tein yuu noo ndéi cháá ñó'o. Sa'á ñoo kúu yachi va ni xitaan, chi ko ní kuei ta'on ña noo kúu ñoo ndéi. ⁶ Tído, tá ni xinkoo ndindii, ta kúu ni dii vaan. Ta sa'á ña ko'o yo'an, sa'á ñoo ni ichi vaan.

⁷ Ta kúu dao ka tata ñoo ni kuei tein ta'íon. Ta ni sa'ano dáó ña xí'in ta'íon ñoo, sa'á ñoo ni kuyatá váan ni kee rá. Sa'á ñoo ko ní xi'o ta'an vaan nonján.

⁸ Ta kúu dao ka tata ni kuei noo kúu ñoo va'a. Kúu kua'á nda'o noni ni xi'oan, chi ni xitaan, ta ni sa'ano va'an. Ta kúu ió dao tata ñoo ni xi'o oko uxí noni. Ta dao kaan ni xi'o oni diko noni. Ta dao kaan ni xi'o iin ciento noni —kaá Jesús.

⁹ Dá ni kaa ta'ani na:

—Ndi ndáa ndo'ó ió do'o, ta kúu kueídó'o va'a ndó! —kaá na.

Yó'o nakani Jesús ndiva'a dáki'in tá'an na dao ña'a xí'in

to'on dána'a na

¹⁰ Dá tá n̄i kandoo iin tó'ón Jesús iin n̄a, dá n̄i ndato'ón ñáá ta xionoo xí'ín ná xí'ín dao ka ñayuu ndíta yati ñóó ndi dándáki to'on n̄i nakani na xí'ín ná ñóó. ¹¹ Dá n̄i kaa Jesús:

—Noo ndo'ó vá n̄i x̄i'o Ndios ña kandaá in̄i ndo ña ná'á mií ná sa'á ndi kée na dándáki na. Tído noo na ko ñá'a ndu'u t̄ixi ndá'a Ndios, dákí'in tá'an yu'u dao ña'a xí'ín to'on dána'i, dá ná x̄inkoo noo ká'an tuti īi Ndios, ch̄i d̄i'a kaáan: ¹² “Ta va'ará ndidaá ka vían ndé'é ná, tído o kandaá ta'on ini na ndi kóni kaaan. Ta va'ará ndidaá ka vían ná kueídó'o na, tído o kátóni ta'on ini na, dá ná dá'a ni nandió kuéi na noo Ndios, dá k̄ian ná o kí'o ká'ano ini na sa'a kuach̄i na.”

Nákani Jesús ndi dándáki ña n̄i daná'a na sa'a ta'a x̄iti tata

¹³ Dá n̄i kaa ta'ani Jesús xí'ín rá:

—¿Á ko ní kandaá ta'on ini ndo ndi dándáki ña n̄i nakanii xí'ín ndó? ¿Ndi kee ndó, dá kandaá ini ndo sa'a cháá ka ña'a dákí'in tá'in xí'ín to'on dána'i noo ndo, tá dáá?

¹⁴ “Taa x̄iti tata ñóó kúu ta'a xionoo dána'a to'on Ndios. ¹⁵ Ta yu'ú ích̄i noo n̄i kuei dao tata ñóó kúu ñayuu seídó'o to'on Ndios. Tído tá ndí'i seídó'o naan, ta kúu kásaá ña u'u, ta dítá váan to'on n̄i seídó'o na. ¹⁶ Ta tein yuu noo n̄i kuei dao ka tata ñóó kúu ñayuu seídó'o to'on Ndios, ta mií hora seídó'o naan, nátiin va'a naan x̄i'an kádij in̄i na.

¹⁷ Tído ko ta'ón yo'an ini níó ná, sa'á ñóó ko ndíta toon na xí'ín to'on Ndios. Ch̄i tá kásá'a ndo'o na tandó'ó, o tá kéndava'a ñayuu xí'ín ná sa'á ña kándisa na to'on ñóó, ta kúu dánkoo na ña. ¹⁸ Ta tein ta'íón noo n̄i kuei dao ka tata ñóó kúu ñayuu seídó'o to'on Ndios, ¹⁹ tído kásá'a ná ndí'i cháá ka ini na sa'á ña ió ñayuu yó'o, ta kátóo na koo kuíká ná. Ta ndí'i ta'ani ini na sa'á dao ka ña'a. Ta ndidaá ñóó kedaá xí'ín ná, dá kásá'a ná ku'ich̄i ini na x̄ini na to'on Ndios, ta kúu ná tátó'on iin tata ko xí'o noni.

²⁰ “Tído noñó'o va'a noo n̄i kuei dao ka tata ñóó kúu ñayuu seídó'o to'on Ndios xí'ín ndino'o ini na, ta kándisa naan. Dao noón kúu tátó'on tata, ña n̄i x̄i'o oko ux̄i noni. Ta dao ka na kúu tátó'on tata, ña n̄i x̄i'o on̄i diko noni. Ta dao ka na kúu tátó'on tata, ña n̄i x̄i'o iin ciento noni, ch̄i kée na ña kóni Ndios —kaá na.

D̄i'a kua'an ña n̄i daná'a Jesús sa'á ña kúu ña ndaa Ndios

²¹ Dá n̄i dákí'in tá'an tuku Jesús iin ka ña'a xí'ín to'on n̄i daná'a na, ta kaá na:

—Tá né'e yó iin íti tóon, ¿á chikani ndei yó iin k̄idi nooán o chikani yóan t̄ixi iin x̄ito? Koó, iin íti tóon kánian chinóo yó ra iin noo dikó, dá ná ka-toon ra iin ní kúu xián. ²² Dá ch̄i ndidaá vá ña dá'i noo ndo viti, kasandaá natuuan. Ta ndidaá vá ña'a ñó'o de'é viti, daí ña natuuan. ²³ Ta ndi ndáa ndo'ó ió do'o, ta kúu kueídó'o va'a ndó —kaá na.

24 Dá n̄i kaa ta'ani Jesús:

—Kueídó'o va'a ndó to'on ká'ín xí'ín ndó viti, ch̄i tátó'on k̄i'o kaon ió nduu ndó natiin ndóan, k̄i'o dión k̄i'o Ndios ña noo ndó, ta k̄i'o cháá ka naán noo ndó o duú ña n̄i seídó'o ndó, 25 dá ch̄i na n̄i natiin ndisa to'on na, noón kúú na ni'í cháá ka ña kandaá ini na. Tído na k̄o ní nátiin to'on na, noón kúú na nandodó di'a va lú'u ña n̄i seídó'o na.

Yó'o n̄i daná'a Jesús sa'a ndi k̄i'o ndukua'a ñayuu tixi ndá'a Ndios

26 Dá n̄i kaa ta'ani Jesús:

—Tátó'on k̄i'o dándáki Ndios ñayuu na kían tátó'on ndó'o iin tata n̄i chí'i iin t̄a noñó'o rá, 27 ch̄i s̄akuaá k̄id̄i t̄a ñóó, ta na'a ndákoo ra. Ta nduú ñóó ka'ándi noo tata ñóó, ta sá sá'anoan kua'an. Tído k̄o kándaa ta'on ini ra ndi kuu sá'anoan. 28 Dá ch̄i mií vá ñó'o ñóó dákuá'ano ña. Dinñó'ó xitaan kían yuku, dá xínkoo yokoan, dá chí'ti yokoan xí'ín noni. 29 Dá tá n̄i ch̄ichian, dá kua'an ra ka'anda raán, ch̄i n̄i kasandaá kuu nataán vá'a raan —kaá na.

Yó'o n̄i daná'a tuku Jesús sa'a ndi k̄i'o ndukua'a ñayuu tixi ndá'a Ndios

30 Dá n̄i kaa tuku Jesús:

—¿Ndi kían dáó kúú xí'ín to'on kée Ndios dándáki na ñayuu na, ká'án ndó? Ta, ¿nda kían dákí'in tá'in xí'án, dá kandaá ini ndó sa'án? 31 Kían tátó'on iin tata nani mostaza, ña kúú tata páli cháá ka noo dao ka tata chí'i yó noñó'o yo. 32 Tído tá n̄i xitaan, ta

kúú sá'ano ná'ano cháá kaan o duú dao ka yuku. Ta ná'ano nda'o ndá'án, sa'á ñóó kúú káva'a laa táka r̄i t̄ixi kátian —kaá na.

33 Ta k̄i'o dión n̄i dakí'in tá'an Jesús kuá'a nda'o ña'a xí'ín to'on n̄i daná'a na, k̄i'o kándaa ini ñayuu ñóó. 34 Ta k̄o ní dána'a ta'on na tá k̄o ní sá dákí'in tá'an na dao ña'a xí'ín to'on dána'a na. Tído tá n̄i kana xoo mií ná kua'an na, dá n̄i nakani na xí'ín ta xionoo xí'ín ná ndi dándáki ña n̄i daná'a na.

Di'a n̄i kuu tá n̄i sa'anda Jesús choon noo tach̄i xí'ín taño'o

35 Tá n̄i kuaá kuu dáá ñóó, dá n̄i kaa Jesús xí'ín t̄a xionoo xí'ín ná:

—Ná ko'o chika'anda yo iin ka xoo yu'ú taño'o.

36 Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an t̄a xionoo xí'ín ná ndisá'án xí'ín ñayuu kuá'a ñóó, dá n̄i kaa ra ini barco noo nákaa na. Ta n̄i sarkuei dao ka barco noo ñó'o cháá ka ñayuu kua'an na noo kua'an Jesús. 37 Ta kúú noo kua'an na ñóó n̄i kasá'á vá kána tach̄i déen. Sa'á ñóó n̄i kasá'á kokee takui'i ini barco ñóó. Ta kúú sa kua'an kutí vá ini ra xí'ín takui'i. 38 Ta kúú kándu'u Jesús k̄id̄i na ini ra noo nóno chí sata di'a ra. Ta yí'i iin dá'on din̄i ná kándu'u ná.

Dá n̄i dandóto ñaá t̄a xionoo xí'ín ná ñóó, dá kaá ra:

—¡Maestro! ¿Á k̄o sa'áni ta'on ni mií ní ña kuuo?

39 Dá n̄i ndaku'in ndichi Jesús. Dá n̄i sa'anda na choon

noó tachí xí'ín taño'o, ta kaa nā:

—¡Katu! Tádi kooón.

Ta kúu nī sa tuu va tachí, ta nī nakáa tádi vá taño'o.

⁴⁰ Dá nī kaa nā xí'ín taa ñoó:

—Ta, ¿ndiva'a yu'ú téi ndo?

¿Á kō kándéé ta'on iní ndo yu'ú, ndani?

⁴¹ Kúu nī yu'ú nda'o ra. Dá nī kasá'á rá ndát'ón tá'an rá:

—¿Ndá yoo ví kúu nā yó'o, chí nda tachí xí'ín taño'o seídó'o choon sa'anda nā? —kaá ra.

5

Di'a nī kuu tá nī taó Jesús espíritu kini ñó'o iní iin taa

¹ Dá nī saa nā iin ka xoo taño'o noo kúu kuendá Gadara di'a. ² Dá tá nī noo na barco ñoó, dá nī keta iin taa ñó'o espíritu kini iní káo noó ñó'o ndii vei ra ni'i ñaá rá.

³ Dá chí iní káo noo ñó'o ndii ñoó ió ra. Ta ni iin tó'ón ñayuu kō kándéé ko'oni ñaá ná, ta ni cadena kō kándéé kandikō ra,

⁴ chí sa kua'a vá ta'ándá so'óni nā sa'a rá xí'ín ndá'a rá xí'ín cadena, xí'ín kaa viti. Tído vaá òon va kándéé rá dakuáchi ra cadena ñoó, ta sa'ándá ra kaa ñoó, chí ndakí nda'o ra.

Ta ni iin tó'ón ña'a kée ñayuu kō kándéé xí'ín rá. ⁵ Ta nduú ñoó xionoo ra diní yuku káyu'ú rá xí'ín tein káo ndii ñoó, ta dárkue'e ra mií rá xí'ín yuu.

⁶ Ta kúu xíká vá nī xini ra ña vei Jesús. Ta kúu nī kankono ra nī saa ra nī sa kuín xití rá noo ná. ⁷ Ta kúu nī'í nda'o nī káyu'ú espíritu kini nákaa iní ra, ta kaáan:

—¿Ndi kían ndó'o ní xí'ín yu'ú, Jesús, mií ní nā kúu de'e Ndios ndáya'i? ¡Noo mií Ndios seí nda'í noo ní ña ná dá'a ni dándó'o naní ní yu'ú!

⁸ Dión nī kaáan, chí di'a nī kaa Jesús xí'án:

—¡Espíritu kini, dáyaá taa xaan!

⁹ Dá nī ndato'ón ñaá Jesús:

—¿Ndi nanón?

Dá nī kaa espíritu kini ñoó:

—Legión naní, chí kua'á nda'o kúu ndu'ú.

¹⁰ Dá nī seí nda'í ña noo Jesús ña ná dá'a ni tanda'á ñaá ná ko'an iin ka xí'án. ¹¹ Ta yati yuku ín ñoó ñó'o kua'á nda'o kochí sásá'an rí. ¹² Dá nī seí nda'í espíritu kini ñoó noo Jesús:

—Konó ní ná ko'on ndu ndu'ú ndu iní kochí kaa —kaáan.

¹³ Dá nī sonó Jesús noán. Dá nī kankuei espíritu kini ñó'o iní taa ñoó. Dá nī sa'an nī ndu'an iní kochí ñoó. Ta kúu rí tát'ón uu mil. Kúu nī taxí tá'an ndi ndi'í rí kua'an rí yu'ú da'o. Dá nī kuei ndava'a rí iní taño'o ñoó. Ta kúu nī kandaa rí, dá nī xi'í rí.

¹⁴ Dá nī kee ndidaá taa ndáka kochí ñoó taxí tá'an ra kua'an nó'o ra kasto'on ra xí'ín ñayuu ndéi ñoo ra, xí'ín nā ndéi yuku sa'a ña nī kuu dión. Dá nī kankuei ñayuu ñoó kua'an nā kandé'é ná ndi kían nī kuu. ¹⁵ Tá nī saa ñayuu ñoó noo ín Jesús, dá nī xini nā ña ió taa sa ndo'o nío nī sa kee kua'á nda'o espíritu kini ñoó. Ta kúu sa ndíxi va ra dá'on ió ra. Ta sa iin taa ió va'a kúu rá. Ta kúu nī yu'ú nda'o na.

16 Ta ñayuu ñi xini ña ñi kuu dión kúu na ñi nakani xí'ín dao ka ñayuu ña ñi ndo'o taa ñi sa ño'o espíritu kini ñoo xí'ín ña ñi ndo'o kochi ñoo.

17 Dá ñi kasá'á ná sei nda'í na noo Jesús ña ná ko'on na iin ka xían. 18 Tá kua'an Jesús kaa na ini barco ñoo, dá ñi sei nda'í taa ñi sa ño'o espíritu kini ñoo noo ná ña ná konó ná ko'on ra xí'ín ná. 19 Tído ko ní xín ta'on na. Dá ñi kaa na xí'ín rá:

—Nandió koon kua'an nó'on ve'ón noo ndéi tá'ón, ta nakanón xí'ín ná sa'a ndidaá ña ná'ano ñi kee sato'o yo Ndios xí'ón, ta nakani ta'ánón xí'ín ná tát'on ki'o ñi ku'u ini na sa'on —kaá na.

20 Dá ñi naki'in ra kua'an nó'o rá. Ta kúu ñi kasá'á rá ná kani ra sa'á ña ndato ñi kee Jesús xí'ín rá noo ñayuu ndéi kuendá Decápolis. Ta ndidaá na ñi seíd'o ña ñi nakani ra, kúu ñi naá nda'o iní na.

Di'a ñi ndo'o de'e di'í iin taa naní Jairo xí'ín ña ñi ndo'o iin ñá'a ndó'o kue'e tái ñi

21 Dá ñi chika'anda Jesús xí'ín taa xionoo xí'ín ná kua'an na iin ka xoo taño'o. Ta kúu sa kua'á nda'o ñayuu ñi nataka ndéi yu'ú taño'o ñoo. Tá ñi noo Jesús ini barco, dá ñi sa kuín na iin na yu'ú taño'o ñoo. 22 Dá ñi kasaa iin taa naní Jairo, tá'an ra dándáki ve'e noo ná taa na Israel ndéi ñoo ñoo. Tá ñi xini ra Jesús, kúu ñi sa kuín xití rá noo ná. 23 Dá ñi kasá'á rá sei nda'í ra noo ná, ta kaá ra:

—Sa xí'í va de'e di'í. Nakíi ní ná ko'o chinóo ní ndá'a ní

sata xí, dá ná nduva'a xi, dá ná o kuú xi.

24 Dá ñi kee Jesús kua'an na xí'ín rá. Ta kua'á nda'o ñayuu ñi kee kua'an xí'ín ná, ta dándútí ná Jesús kua'an na.

25 Ta tein ñayuu kuá'a ñoo nákaa iin ñá'a ndó'o kue'e tái ñi, ta sa ñi xino uxi uu kuia ndó'an dión. 26 Ta sa ndo'o nda'o níman, chi noo kua'á nda'o taa kétátá ñi sa'an. Ta sa ñi dandí'i vaán di'ón né'e va'an ñi chiya'avián ra kétátá ñoo. Tído ñi iin tó'ón ta'on ra ko ní kándeé nduva'an. V'í'í ka ví ndó'an.

27 Tído tá ñi kandaá inian ña kándeé Jesús nduva'a na na kú'u, dá ñi ndundééán ñi ku'an tein ñayuu kuá'a ñoo. Dá ñi natuu yatián sata Jesús, ta kúu ñi kaka'on ndá'an dá'on ná. 28 Dión ñi keeán, dá chi ñi nakani inian ña sava'a rá dá'on óon Jesús ná kaka'an, ta kúu nduva'a vaán. 29 Ta kúu vití'ón di'a va ñi natuu ñi ñoo. Ta kúu ñi kandaá inian ña ñi nduva'a vaán noo kue'e ndó'an.

30 Ta kúu ñi kandaá va ini Jesús ña ñi nduva'a iin ñayuu ñi kee ndeé ná. Dá ñi nandió ko na ñi sa nde'é ná noo ñayuu kuá'a vei sata ná ñoo. Dá ñi ndato'ón ñaá ná:

—¿Ndá yoo ñi kaka'on ndá'a dá'amaí?

31 Dá ñi kaa ta xionoo xí'ín ná ñoo:

—Nde'é vá mií ní, dión ví ñayuu kuá'a vei yó'o dándútí ñaá. Sa'á ñoo, ¿ndiva'a ndato'ón ní ndá yoo ñi kaka'on ndá'a ñaá?

32 Tído ñi sa nde'é va'a Jesús noo ndidaá ñayuu ñoo, dá ná

kande'á ndá yoo ni kəkō'on ñáá. ³³ Sa ná'á vá ñá'a ñóó ña ni nduva'án sa'á ña ni kəkō'án dá'on Jesús. Ta va'ará yu'úan, ta ndéi ninoán, tído ni sa'an ni sa ku'in xitián noo ná, ta ni nakani ndaaan xí'ín ná ña ni keeán.

³⁴ Dá ni kaa Jesús xí'án:

—De'e di'í, ni nduva'ón sa'á ña kándéé inóon yu'u. Ta viti, kua'án nó'on ve'ón xí'an ió va'a inóon, chi ni nduva'ón noo kue'e ni sa ndo'ón.

³⁵ Ta kúu ká'an jíó Jesús ín na, kúu sa ni kasáa va dao taa ni kii ve'e Jairo, tá'an ra dándáki ve'e noo náta na ñoo ñóó. Dá ni kaa ra xí'ín Jairo ñóó:

—Sa ni xi'i va de'e di'í ní. Ná dá'a ka ní dáta'án ní maestro xaan.

³⁶ Tá ni seíd'ó Jesús ña ni ka'an ra dión, dá ni kaa na xí'ín Jairo:

—O sa yú'óon. Sava'a yu'u kandeé inóon —kaá na.

³⁷ Ta kúu kō ní sóno ta'on Jesús noo dao ka ñayuu ña ko'on na xí'ín ná ve'e taa ñóó, sava'a Pedro xí'ín Jacobo xí'ín ñani ra naní Juan va ndáka na kua'an na. ³⁸ Dá tá ni saa na ni ku'u na ve'e Jairo, kúu ni xini na ña nína va nda'o ñayuu ndé'i na ndéi na, ta nda'í káyu'ú ná sa'a tadi'í ñóó.

³⁹ Dá ni kaa Jesús xí'ín ná:

—¿Ndiva'a nína va téi ndo? Ta, ¿ndiva'a ndé'i téi ndo ndéi ndó? Chi kō ní xí'i ta'on xi, kidi va xi —kaá na.

⁴⁰ Tído ni saki ndaa va ñáa ñayuu ñóó. Dá ni sa'anda Jesús choon ña ná kankuei ndidaá ná sata vé'e. Dá ni

kana na tatá tadi'í ñóó xí'ín naná xi xí'ín ndin oni ka taa ndáka na kua'an na ñóó. Dá ni ku'u na noo kándu'u xi. ⁴¹ Dá ni tiin Jesús ndá'a xí. Dá ni kaa na:

—Talita, cumi —kaá na. To'on yó'o kóni kaa: Di'í ló'o, ká'in xí'ón, ndakoo.

⁴² Ta kúu viti'ón di'a vá ni ndakoo xi. Ta kúu ni kasá'a xíka xi xionoo xi. Ta uxí uu kuia ió xi. Tá ni xini ñayuu ñóó, kúu ni naá nda'o iní na.

⁴³ Tído ni sa'anda Jesús choon noo na ve'e xi ná o sa nákani na xí'ín ni iin tó'ón ñayuu sa'á ña ni kuu dión. Dá ni kaa na xí'ín ná ña ná k'i'o na ña'a kasá'an xi.

6

Di'a ni ndo'o Jesús tá ni nandió koo na ni nasáa na ñoo Nazaret

¹ Dá ni keta Jesús ñoo ñóó, dá ni kee na kua'an nó'o ná ñoo mií ná, ta tákuei ñáa taa xionoo xí'ín ná kua'an ra. ² Tá ni kasandaá kuu nani'i ndéé na Israel, dá ni ku'u na ini ve'e noo náta na ñoo ñóó. Dá ni kasá'a ná dána'a na. Ta ndéi kua'a nda'o ñayuu seíd'ó ñáa ná, ta ni naá vá ini na ndé'é ñáa ná, ta kaá na:

—¿Ndeí ni ka'i'a taa kaa ña dána'a ra? ¿Ndeí ni ni'i ta kaa ña ndichí ná'á rá, xí'ín ña kándéé rá kée ra ña ndato xí'ín ñayuu? ³ ¿Á o duú ta túxí yíto vá kúu ra kaa, chi de'e María kúu rá, ta ñani ra kúu Jacobo xí'ín José, xí'ín Judas, xí'ín Simón viti? ¿Á o duú k'i'o ra kaa ndéi tein yó yó'o? —kaá ñayuu ñóó.

Sa'á ñoó kō ní nákoní ñaa ná.

⁴ Dá nì kaa Jesús:

—Ndeí kúú mií vá íó ña'ño'ó ñayuu noo ndu'u, na kúú profeta. Tído na ñoo mií ndú, xí'ín na kúú tá'an ndu, xí'ín na ve'e ndu, noón di'a kúú na ká'ño'ó ñaa —kaá na.

⁵ Sa'á ñoo kō ní kúu ta'on kee na ña'a ná'ano xí'ín na ñoo mií ná, sava'a satā dao na kú'u vá nì ch'ínóo na ndá'a ná, dá nì ndu'va'a na. ⁶ Kúú nì naá vá iní Jesús xiní na, ch'ì kō ní xín ta'on na ñoo mií ná kandísa ñaa ná. Dá nì kee na kua'an na. Dá nì kasá'á ná xíonoo na dána'a na dao ka ñoo ñó'o yati ñoo.

Yó'o nì sa'anda Jesús choon noó taa xíonoo xí'ín ná ña ko'on ra dána'a ra to'on va'a sa'a Ndios

⁷ Tá nì ndi'i, dá nì kana na ndin uxí uú taa xíonoo xí'ín ná ñoo. Dá nì kasá'á ná tánda'á ná uú rá uú ra kua'an ra kanoo ra dána'a ra. Ta nì xí'ó na choon noo rá ña kandeé rá taó rá espíritu kini ñó'o ini ñayuu. ⁸ Ta nì kaa ta'ani na xí'ín rá:

—Ni iin ña'a o sa koo ini ndo kane'e ndó ko'on ndo íchì. Sava'a iin tó'ón yító, kirá katuú va ndó, kane'e ndó ko'on ndo. O sa kane'e ndó léka ndo, ni pan, ta ni dí'ón o sa kane'e ndó ko'on ndo. ⁹ Sava'a ndisa yí'i ndó kayi'i ndó ko'on ndo, ta ná dá'a ni kane'e ndó iin ka kotó nadaon ndó —kaá na.

¹⁰ Dá nì kaa ta'ani na xí'ín rá:

—Ta ndi ndaa mií vá ve'e nì saa ndo nì ku'u ndó, sava'a

ñoó ni kandeí ndó nda ná kasandaá kuú kankuei ndó ko'on ndo iin ka ñoo. ¹¹ Tído tá nì saa ndo iin ñoo noó kō ní xín na natiin va'a na ndo'ó, ta kō ní xín na kueídó'o na to'on dána'a ndo, dá kían tá kua'an ndo kankuei ndó ñoo ñoo, kidi ni'ini ndó ñoyaká íin sa'a ndo, ta ñoo kían ná'a ña kō náta'an iní Ndios xiní na na ñoo ñoo. Míian ndaa ná ka'ín xí'ín ndó ña tá ná kasandaá kuú keyíko Ndios sa'a ndidaá ñayuu, dá kían ka'í cháá ka ndo'o na ñoo ñoo o duú ñayuu kini nì sa ndei ñoo Sodoma xí'ín ñoo Gomorra —kaá na.

¹² Dá nì kee ra kua'an ra. Dá nì kasá'á rá kásto'on ra xí'ín ñayuu ña ná nandikó ini na sa'a kuachi kée na. ¹³ Ta kúú kuá'á nda'o espíritu kini nì taó rá, ta nì ch'ikodó rá sití dinì kuá'á na kú'u, dá nì ndu'va'a na.

Di'a nì kuu tá nì xí'i Juan, na sa dakódo ndúta ñayuu

¹⁴ Kúú nì ni'ì tó'on rey Herodes sa'a Jesús, dá ch'ì ndeí kúú mií vá ká'an ñayuu sa'a ná. Ch'ì dao ñayuu ñoo kaá di'a: “Nì nataki va Juan, na sa dakódo ndúta ñayuu, ta noón kúú Jesús, sa'á ñoo kándéé ná kée na ña'a ndato.” ¹⁵ Ta dao ka na kaá ña profeta Elías kúú ná. Ta dao ka na kaá ña kúú ná iin profeta, o ndá ndi kuu kúú ná iin profeta nì sa io sa na'á, kaá na.

¹⁶ Tído tá nì seídó'o rey Herodes ñoo ña ká'an na dión, dá nì kaa ra:

—Taa yó'o kúú Juan, tá'an ra n̄i sa'anda yu'u diko. Tído n̄i nataki va ra.

17 Díón n̄i kaa Herodes, chí mii rá n̄i sa'anda choon, dá n̄i tiin soldado Juan. Dá n̄i so'oni ñáá rá xí'in cadena. Dá n̄i chíkáá ñáá rá ve'e kaa, chí kí'o díón kóni Herodías, ñá n̄i sa kuu ñadi'í ñani ra naní Felipe, tído n̄i naki'in ñáá rá kakuuán ñadi'í ra. 18 Ta sa'á ña n̄i kaa Juan xí'in rá ña kuachi ká'ano kían ña ío ra xí'in ñadi'í ñani ra, 19 sa'á ñoó n̄i xini u'u ñáá Herodías, ta kónian ka'ání ñaán. Tído ko ní'i ta'an vaán ndí keeán, dá ná kuu Juan, 20 dá chí yu'ú va Herodes ka'ání ñáá rá, chí ná'á vá rá ña ta ndaa, ta kéchóon noo Ndios kúú ná. Sa'á ñoó ndaa vá ñáá rá noo Herodías. Ta va'ará n̄i kutúú iní ra n̄i kee to'on n̄i ka'an na, tído katóo ra kueidó'o ñáá rá.

21 Ta tein víko n̄i naxino Herodes kuiá rá, dá n̄i ní'i Herodías ndí keeán, dá kuu Juan. Chí n̄i nataka taa dándaki xí'in Herodes, xí'in taa sa'ándá choon noo soldado, xí'in ndidaá taa ndáya'i n̄i kii chí kuendá Galilea, ta ndéi ra sás'an ra xí'in Herodes. 22 Ta kúú ñoó n̄i ku'u de'e di'i Herodías. Dá n̄i sarsá'á xí. Ta kúú n̄i nata'an iní Herodes n̄i kee xi, ta n̄i nata'an ta'ani iní ndidaá ta ndéi sás'an xí'in rá ñóó. Dá n̄i kaa rey Herodes ñoó xí'in xí:

—Tá ná kakon ndí kúú mii váan kónon nooí viti, ta kúú kí'o vei ña nooon —kaá ra.

23 Dá n̄i xí'o ra to'on ra noo xí, ta kaá ra:

—Miiñ ndaa ndisa kí'oi ndidaá mii vá ña'a xikon nooí, chí íoi kí'oi nda iin ñe'e noo dándakii nooon —kaá ra.

24 Dá n̄i keta xi kankono xi kua'an xi ndato'ón xí naná xi Herodías:

—¿Ndí kían kakaj viti?

Dá n̄i kaa naná xi:

—Kua'an kakon diní Juan, ta sa dakódo ndúta ñayuu —kaáan.

25 Dá kankono xi n̄i ndu'u tuku xi noo ío rey Herodes. Dá n̄i kaa xi xí'in rá:

—Viti'ón kuií kóni yu'u ña kí'o ní iin ko'o ná kakaá diní Juan, ta sa dakódo ndúta ñayuu, nooí.

26 Kúú n̄i kunda'í nda'o ini ra, tído sa'á ña n̄i xí'o ra to'on ra noo xí, ta sa'á ña n̄i seidó'o taa ndéi xí'in rá ña n̄i ka'an ra díón, sa'á ñoó ko ní kuu ta'on kaa ra ña koó. 27 Ta kúú viti'ón n̄i sa'anda ra choon noo soldado ra ña ná ko'on ra ka'anda ra diko Juan, ta ná kane'e ra diní ná kii ra. 28 Dá n̄i sa'an taa ñoó n̄i sa'anda ra diko Juan noo nákaa na ini ve'e kaa. Dá n̄i chíkáá ra diní ná ini iin ko'o né'e raan n̄i kasáa ra. Dá n̄i xí'o raan noo tadi'í ñoó. Dá n̄i xí'o xian noo naná xi Herodías.

29 Tá n̄i ní'i tó'on ta xionoo xí'in Juan ña n̄i xí'i na, dá n̄i sa'an ra n̄i naki'in ra yiki koño na. Ta né'e raan n̄i sa'an ra n̄i dandúxi ra.

Di'a n̄i kuu tá n̄i xí'o Jesús ña'a n̄i sás'an o'on mil taa

30 Dá n̄i naki'in tá'an tuku taa xionoo xí'in Jesús xí'in mii ná. Dá n̄i kasá'á rá nákani ra xí'in ná sa'a ndidaá kúú ña n̄i

kee ra, xí'ín sa'a ndidaá ña ni daná'a ra noó ni sa'an ra.

³¹ Dá ni kaa na xí'ín rá:

—Nakíi ndo, ná ko'o iin ka xían nani'i ndée yo noó ko iin ndéi.

Di'ón ni kaa na, dá chi kúu kua'an, kúu vei kúu kuá'a nda'o ñayuu kasaá na noo Jesús, sa'a ñoo ko nóno vá ná kasá'an na. ³² Dá ni kaa na xí'ín ta xionoo xí'ín ná ini iin barco, dá ni kanxoo na kua'an na iin xían noó ko iin ndéi. ³³ Tído kua'a vá ñayuu ni xini ña kua'an na, ta ni nakoni va na Jesús. Ta kúu ni kee ñayuu ndéi ndidaá kúu ñoo ñó'o yati ñoo xika sá'a ná kua'an na ni'i ñaa ná. Ta kúu sa ndéi di'a va ñayuu ñoo ndáti na tá ni saá Jesús. ³⁴ Dá tá ni keta Jesús ini barco ñoo, kúu ni xini na ña kuá'a nda'o ñayuu ndéi ndáti ñaa. Ta kúu ni ku'u nda'o ini na sa'a ná, chi ndéi na táto'on ndéi léko, kirí ko iin ndáka, ki'o di'ón ndéi na. Dá ni kasá'a Jesús dána'a na kuá'a nda'o ña'a noó ñayuu kuá'a ñoo.

³⁵ Dá tá ni ini, dá ni natuu yati ñaa ta xionoo xí'ín ná. Dá ni kaa ra xí'ín ná:

—Ko ta'ón ve'e ndíta yati yó'o, ta sa ni ini va. ³⁶ Ka'anda ní choon noó ñayuu yó'o ña ná ko'on na ve'e túu ndíta káa xí'ín ñoo kuálí túu ñó'o káa, dá ná kuiin na ña'a keí ná, chi ko ta'ón ña'a keí ná yó'o.

³⁷ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Ki'o ni mií ndó ña'a ná kasá'an na.

Dá ni kaa ra:

—¿Á kóni ní ña ko'on ndu kuiin ndu pan xí'ín di'ón,

ki'o ní'í ñayuu kéchóon na uu ciento kuu, dá ki'o nduan noo ná kasá'an na?

³⁸ Dá ni kaa Jesús:

—¿Ndidaá pan né'e va'a ndó? Kua'an ndo kande'e ndó.

Dá ni sa'an ra ni sa nde'é rá. Dá ni kaa ra xí'ín ná:

—O'on kúu pan, ta uu kúu tiyaká —kaá ra.

³⁹ Dá ni sa'anda Jesús choon ña ná kande'i tá tu'u tá tu'u na noo itá kuíi ñoo.

⁴⁰ Dá ni sa nde'i ñayuu ñoo.

Táto'on iin ciento kúu iin iin tu'u na, ta dao ka tu'u kúu uu diko uxí. ⁴¹ Dá ni tiin Jesús

ndin o'on pan xí'ín ndin nduu tiyaká ñoo. Dá ni nane'e noo ná chí induú. Dá ni nakí'o

na ndivé'e noo Ndios. Dá ni sa'anda na pan ñoo. Dá ni xi'o naan noó ta xionoo xí'ín

ná. Dá ni dasá raan noo iin rá iin ñayuu ñoo. Di'ón ta'ani ni kee na xí'ín ndin nduu tiyaká

ñoo. ⁴² Dá ni sasá'an ndidaá ñayuu ñoo nda ni ndinoo va'a

ini na. ⁴³ Tá ni ndi'i, dá ni dakútí ta xionoo xí'ín Jesús uxí uu tiyika xí'ín tá'í pan,

xí'ín tá'í tiyaká ña ni kandoo noo ni sasá'an ñayuu ñoo.

⁴⁴ Ta o'on mil ni sa kuu ta ni sasá'an ni kee Jesús.

Di'a ni kuu tá ni xika Jesús noó taño'o

⁴⁵ Tá ni ndi'i, dá ni sa'anda Jesús choon noó ta xionoo xí'ín ná ña ná kaa ra ini barco,

ta ná chika'anda ra ko'on ra noó taño'o, dá ná saá ra ñoo nani Betsaida. Dá ni kandoo

Jesús ni ka'an na ndisá'an xí'ín ñayuu kuá'a ñoo. ⁴⁶ Tá ni ndi'i ni ka'an na ndisá'an,

dá n̄i kee na kua'an n̄a d̄ini iin yúku iin ñoo ka'an n̄a xí'ín Ndios.

⁴⁷ Tá s̄a n̄i kuaá vá, ta kúú duú n̄i ta'í dáo ió barco noo ñó'o ta xionoo xí'ín ná ñoo kua'an ra noó taño'o. Ta kúú nákaa iin tó'ón íí vá Jesús noño'o. ⁴⁸ Kúú n̄i xini na ñ̄a ndó'o nío rá dákaka ndá'a rá barco ñoo, ch̄i kána nda'o tach̄i chí xoo noó kua'an ra.

Dá tá n̄i kundikí, kúú n̄i kuyati Jesús noó kua'an ra, ch̄i xíka sá'a ná kua'an na noó ta'kuií ñoo, ta sá yá'a na kua'an n̄a chí noo. ⁴⁹ Tído tá n̄i xini ra ñ̄a xíka Jesús kua'an na noó ta'kuií ñoo, dá n̄i ka'án rá ñ̄a kúú ná iin í'íná. Sa'á ñoó n̄i'i nda'o n̄i kayu'u rá, ⁵⁰ ch̄i ndidaá vá rá n̄i xini ñ̄aá, ta kúú n̄i yu'u nda'o ra. Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Ndeé koo ini ndo. O sa yu'u ndo, dá ch̄i míí vá yu'u kúúí —kaá na.

⁵¹ Dá n̄i kaa na ini barco noo ñó'o ra ñoo. Ta kúú n̄i s̄a tuu vá tach̄i ñoo. Kúú n̄i naá vá iní ra, ta n̄i yu'u ra, ⁵² dá ch̄i k̄o kándaá íí vá iní ra ndi dándaki ñ̄a ndato n̄i kee na n̄i dandukua'a ná pan ñoo, ch̄i ndadí íí vá ñaxintóni rá.

*Di'a n̄i kuu tá n̄i nduv'a
Jesús na kú'u ndéi kuendá
Genesaret*

⁵³ Dá tá n̄i ndi'i n̄i ch̄ika'anda na noó taño'o, dá n̄i saá na noo kúú kuendá Genesaret. Dá n̄i so'oni na barco yu'u taño'o. ⁵⁴ Tá n̄i kankuei na ini barco ñoo, ta kúú ndidaá ñayuu ndéi ñoo n̄i nakoni ñ̄aá. ⁵⁵ Ta kúú n̄i taxí tá'an ñayuu ñoo iin rá

iin ñoo n̄i sa'an n̄a n̄i nak'iin na ñayuu kú'u kándodó noo xíto né'e na n̄i saá na noó n̄i kándaá ini na nákaa Jesús.

⁵⁶ Ta ndéi kúú míí vá noo kásandaá Jesús, ñoo kuálí o ñoo ná'ano o yukú ichí kíán, ta kúú chindei ñayuu ñoo na kú'u ná yu'u íchi, ta seí nda'í na noo Jesús ñ̄a ná konó ná dáko'on ndá'a ná yu'u kotó na. Ta kúú ndidaá vá na n̄i dáko'on ndá'a yu'u kotó na n̄i nduva'a.

7

*Yó'o n̄i daná'a Jesús ñ̄a
kánian kee yó ñ̄a kóni Ndios, ta
o duú ñ̄a kóni ta*

¹ Kúú n̄i natuu yati ta fariseo xí'ín dao ta dána'a ley Moisés noo Jesús. Ta ta yó'o kúú ra n̄i kii ñoo Jerusalén.

² Kúú n̄i xini ra ñ̄a k̄o ní nákata ta'on ta xionoo xí'ín Jesús ndá'a rá xí'ín ñ̄año'ó, dá kasá'an ra. Ch̄i k̄o ní kée ra tát'o'on k̄i'o n̄i daná'a ta sá'ano ñoo ra tá sata. Sa'á ñoó n̄i datáí kuachi ñ̄aá rá, ³ dá ch̄i ta fariseo xí'ín ndidaá ka na Israel tiin toon na tát'o'on n̄i sa kee ta sá'ano ñoo na tá sata, ch̄i dinño'ó kánian nakata na ndá'a ná xí'ín ñ̄año'ó, dá kasá'an na. ⁴ Ta di'ón ta'ani kée na tá ndúsaa na sá'an na noo yá'i, ch̄i k̄o sásá'an ta'on na tá ná o nákata na ndá'a ná xí'ín ñ̄año'ó. Ta ió kuá'a ka ví ñ̄a'a kée na tát'o'on n̄i daná'a ta sá'ano ñoo na, ch̄i nákata ta'ani na vaso na xí'ín ñ̄año'ó, xí'ín t̄indo'o ná, xí'ín ko'o kaa na, xí'ín k̄idi na.

5 Sa'á ñoó ni ndato'on ta fariseo xí'in ta dána'a ley Moisés ñoo Jesús, ta kaá ra:

—¿Ndiva'a ko kée ta xionoo xí'in mií ní tató'on ni daná'a ta sá'ano ñoo yo tá sata? Chí ko nákata ra ndá'a rá xí'in ñañó'ó, dá kasá'an ra.

6 Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Taa uu noo vá kúu ndo'ó. Ndaa va ni ka'an profeta Isaías sa'a ndo'ó, chí di'a ni taa na:

Tá'an ñayuu ndéi viti kéká'ano na yu'u xí'in yú'u oon va na, tído xí'in níó ná, ko kóni ta'on na yu'u.

7 Ko ndáya'i ta'on ña ndañ'o'o na yu'u,

dá chí ña dána'a na kúu ña ni ndaki ini ñaxintóni taa va,

ta ká'an na ña choon ni sa'anda Ndios kían.

8 Chí ndo'ó kúu na dánkoo xoo choon sa'ándá Ndios, ta ndí'i cháa ka ini ndo kée ndó choon sa'ándá taa, chí ndí'i nda'o ini ndo nákata ndó tindo'o ndo, xí'in vaso ndo, ta ndí'i ta'ani ini ndo kée ndó cháa ka ña'a kua'an tató'on kua'an ña yó'o.

9 Dá ni kaa ta'ani na:

—Chí dánkoo xoo ndó choon sa'ándá Ndios, ta ndí'i cháa ka ini ndo kée ndó choon ni ndaki ini mií ndó.

10 Dá chí di'a kaá ley Moisés: “Koo ñañó'ó ndó noo tatá ndo xí'in noo naná ndo”, ta “Ndi ndáa mií vá ñayuu ni ya'a ni ka'an ndava'a xí'in tatá na o xí'in naná na, na yó'o kúu na kánian kuu.” 11 Tído ndo'ó kúu ra ká'an ña kuu va ka'an iin ñayuu xí'in tatá na,

xí'in naná na: “O kúu ta'on chindeéi mií ní xí'in ña'a né'e va'i, chí sa ni ka'in ña ki'oi ña noo Ndios.” 12 Ta ndo'ó kúu ra ká'an ña ndi ndáa na ká'an dión, noon kúu na ko káni kaan ña chindeé ná tatá na xí'in naná na. 13 Ta dión kée ndó dátuu ndó choon ni sa'anda Ndios xí'in ña ni ndaki ini mií ndó. Ta kua'a ka ví ña'a kua'an tató'on kua'an ña yó'o kían kée ndó —kaá Jesús xí'in rá.

14 Dá ni nandió ko Jesús ni kana na ñayuu kuá'a ñoo, dá ni kaa na:

—Kueídó'o va'a ndó ña ko'in ka'in xí'in ndó, dá katóni va'a ini ndo. 15 Ni iin ña'a seí ndo ko dáyakó ñaá noo Ndios, chí ña kini kánkuei níó ndo, ñoo vá kían dáyakó ndo'ó noo Ndios. 16 Ta ndi ndáa ndo'ó ió do'o, dá kían kueídó'o va'a ndó —kaá na.

17 Dá ni kana xoo na tein ñayuu kuá'a ñoo. Dá ni ku'u na ini iin ve'e. Dá ni ndato'on ñaá taa xionoo xí'in ná ndi dándaki to'on ni dakí'in tá'an na ni ka'an na xí'in ñayuu ñoo. 18 Dá ni kaa na xí'in rá:

—¿Á dión ta'ani ko kátóni ta'on ini ndo'ó? ¿Á ko kándaá ta'on ini ndo ña ni iin ña'a seí ñayuu ko dáyakó ñaá noo Ndios? 19 Dá chí o duú níó ná kokee ña'a seí na. Ini tixi va na kua'an. Ta kúu tá ni ndi'i, dá kua'an na sata vé'e tatá naan.

Dión ni kaa Jesús, dá ná kandaá ini ra ña ni iin ña'a seí yo ko dáyakó ñaá noo Ndios.

20 Ta ni kaa ta'ani Jesús xí'in rá:

—Ñā kini kánkuei ini nío ñayuu, ñoó vá kían dáyako ñāá noo Ndios. ²¹ Dá chī nda maá ini nío vá ná vej ñā kini nákani ini nā kee na, dá kee na kuachi xí'ín nā kō kúú ñadi'í nā o yíi ná, ta kée na ñā ka'an noo xí'ín ñīi ná, ta sa'ání ná ñayuu, ²² ta kí'in kuí'íná ná ñā'a, ta kátoó nā ñā'a ió noo dao ká nā, ta ió ñā xíxi ini nā, ta ndúkú ná ñā dándá'í nā dao ká ñayuu, ta ni lú'u ví kō chítuu ini nā kée na ñā kini, ta u'u ini nā, ta ndéine'e tá'an na, ta chíndaya'i na mii ná, ta kúú ná nā kō xíka'an noo. ²³ Ta ndidaá ñā yó'o kían kánkuei nda maá nío ná, ta dáyako ñāá noo Ndios.

Di'a nī kuu tá nī nduva'a Jesús de'e di'í iin ñā'a tukú

²⁴ Dá nī keta Jesús ñoo ñoó, dá nī kee na kua'an nā xí'ín taa xionoo xí'ín ná chí kuendá ñoo Tiro xí'ín ñoo Sidón. Tá nī saā nā ñoó, dá nī ku'u na ini iin ve'e, chī kō kóni ta'on na ñā kandaā ini ñayuu ñā nī kasáa nā ñoo ñoó. Tído kō ní kúu ta'on chide'é nā, ²⁵ dá chī yachi vá nī kandaā ini iin ñā'a ñā ió nā ñoó. Ta nákaā iin espíritu kini ini de'e di'áan. Ta kúú nī kasáaan noo nákaā Jesús, kúú nī sa kuíin xitíán noo ná. ²⁶ Ta kúúan iin ñā'a ká'an to'on griego, chī iin ñoo nákaā chí kuendá Sirofencia di'a kúú ñooan. Dá nī seí nda'í ñā noo Jesús ñā ná taó ná espíritu kini nákaā ini de'e di'áan. ²⁷ Dá nī kaa Jesús xí'án:

—Konó ná kasá'an takuáli nda ná ndinoo va'a ini xi, dá chī kō vá'a ta'on kuio ndaa yo

pan noo ndá'a xí, ta kī'o yóan noo tina.

²⁸ Dá nī kaa ñā'a ñoó xí'ín ná:

—Ndaā ká'an ní, tatá. Tído seí va tina yúchi pan, ñā kuéi tii mesa kée takuáli.

²⁹ Dá nī kaa Jesús xí'án:

—Va'a nī ka'on, sa'á ñoó kua'án nó'o ve'ón viti, dá chī sa nī keta va espíritu kini ñā nī sa káa ini de'e di'óon kua'an —kaá nā.

³⁰ Dá nī keeán kua'an nó'an. Tá nī nasáaan ve'án, kúú sa kándu'u va'a va de'e di'áan noo xíto, chī sa nī keta va espíritu kini ñā nī sa káa ini xi kua'an.

Di'a nī kuu tá nī nduva'a Jesús iin taa kō tái do'o, ta ká'an tata ra

³¹ Dá nī keta Jesús noñó'o kuendá ñoo Tiro di'a. Dá nī chīka'anda nā ñoo Sidón xí'ín ñoo ñó'o chí kuendá Decápolis kua'an nā. Dá nī nasáa nā yu'u taño'o naní Galilea. ³² Ta ñoó ndáka dao ñayuu iin taa kō tái do'o, tã ká'an tata nī saā nā. Dá nī seí nda'í nā noo Jesús ñā ná chinóo na ndá'a ná dinj rá, dá ná nduva'a ra.

³³ Dá nī taó xóo Jesús taa yó'o noo kō ñayuu ndéi. Dá nī tuu na dinj ndá'a ná yái do'o ra. Dá nī dándáxi na dinj ndá'a ná xí'ín tadjī nā, dá nī ñakó'on naan noo yáa taa ñoó.

³⁴ Dá nī nandé'é ná chí induú, kúú nī saka ini nā. Dá nī kaa nā:

—¡Efata! —To'on yó'o kóni kaa: ¡Nono viti!

³⁵ Kúú vití'ón vá nī natai do'o ra, ta nī kexoo ñā kedaá

xí'ín yáa rá, ta kúú nī naka'an va'a va ra.

³⁶ Dá nī sa'anda Jesús choon noó ñayuu ñóó ña ná o sa kóo ini na ka'an na xí'ín nī iin tó'on ñayuu sa'a ña ndato nī kee na xí'ín ña ñóó. Ta va'arandidaá ka ví nī sa'anda na choon noó ñayuu ñóó ña ná o sa ká'an na, tído ví'í ka ví nī dasá tó'on ñaá ñayuu ñóó. ³⁷ Ta kúú nī naá va ini ñayuu ñóó xiní na ña nī kee Jesús dión, dá kaá na:

—Va'a nda'o kée na ndidaá ña'a. Chī kándéé ná nátaí do'o ñayuu ko táí do'o, ta nda na kúú ñí'í kándéé ná ná ka'an —kaá na.

8

Di'a nī kuu tá nī xī'o Jesús ña'a nī sasá'an komi mil ñayuu

¹ Ta tein kuu dáá ñóó nī nditútí kuá'a nda'o ñayuu. Ta ko ta'ón ña'a kasá'an na. Dá nī kana Jesús ña xionoo xí'ín ná. Dá nī kaa na xí'ín rá:

² —Kú'u nda'o inii sa'a ñayuu yó'o, chī sa nī xīno onī kuu ndéi na xí'ín yu'u, ta nī koó ka ña'a kasá'an ná. ³ Tído tá ná tanda'í na no'o na ve'e na tá ko ña'a kasá'an na, oon nī ví kuu yí'í na íchī, chī xíká nda'o nī kii dao na.

⁴ Dá nī kaa ña xionoo xí'ín ná ñóó:

—¿Ndeí ki'in yó kuá'a pan kī'o yó keí ñayuu kua'a káa, chī yukú ichí vá kían yó'o?

⁵ Dá nī ndato'ón ñaá Jesús:

—¿Ndidaá pan né'e ndó?

Dá nī kaa ra:

—Usa kíán.

⁶ Dá nī sa'anda Jesús choon ña ná kandeí ñayuu ñóó

noño'o. Dá nī tiin na ndin usa pan ñóó. Dá nī nakī'o na ndivé'e noo Ndios. Dá nī sa'anda naán. Dá nī xī'o naan noó ña xionoo xí'ín ná ñóó. Dá nī dasá raan noo iin rá iin ñayuu kuá'a ñóó. ⁷ Ta né'e ta'ani ra cháa tiyaká. Ta kúú nī nakī'o ta'ani Jesús ndivé'e noo Ndios sa'a rī. Dá nī xī'o na rī noó ña xionoo xí'ín ná ñóó. Dá nī dasá rá rī noó ñayuu kuá'a ñóó. ⁸ Dá nī sasá'an ndidaá ná nda noó nī ndinoo va'a ini na. Tá nī ndí'í nī sasá'an na, dá nī dakútí ña xionoo xí'ín Jesús usa tiyika xí'ín ña nī kandoo noó nī sasá'an na. ⁹ Táto'on komi mil nī sa kuu ñayuu nī sasá'an ñóó. Dá nī ka'an Jesús ndisá'an xí'ín ñayuu kuá'a ñóó. ¹⁰ Dá nī kaa na ini barco xí'ín ña xionoo xí'ín ná. Dá nī ki'in na kua'an na. Dá nī kasandaá na iin ka xoo ña noo kúú kuendá Dalmanuta.

Yó'o nī xika ña fariseo ña ná kee Jesús iin ña ndato chí induú

¹¹ Kúú nī kasáa dao ña fariseo. Dá nī kasá'a rá ndátó'ón ndichí ra Jesús, chī nī xika ra ña kee na iin ña ndato chí induú, dá korndodó ñaá rá, dá ná kande'á á miían ndaa nī kii na noo Ndios. ¹² Dá kúú konó oon ví nī kixian nī saka ini na. Dá nī kaa na xí'ín rá:

—¿Ndiva'a xika na ndéi tiempo viti ña kee iin ña ndato? Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña o kée ta'on yu'u nī iin ña ndato noó ndo'ó —kaá na.

¹³ Dá nī dankoo na ña ñóó, dá nī kaa tuku na ini barco

xí'ín t̄a xíonoo xí'ín ná. Dá n̄i kee ná kua'an n̄a iin k̄a xoo taño'o.

Di'a kua'an ña n̄i daná'a Jesús sa'a ña k̄o vá'a dána'a t̄a fariseo

14 Tído n̄i n̄andodó vá t̄a xíonoo xí'ín Jesús kane'e ra pan ko'on ra. Sava'a iin tó'on din̄i vá pan nákaa né'e ra kua'an ra ini barco ñoo. 15 Dá n̄i sa'anda Jesús choon noo rá, ta kaá n̄a xí'ín rá:

—Kandaa ndo mií ndó xí'ín ña dákuit̄a t̄achí pan, ña kéchóon t̄a fariseo xí'ín t̄a kuenda rey Herodes —kaá n̄a.

16 Kúú n̄i kasá'á ndátó'on tá'an mií rá:

—Sa'á ña k̄o ní sá ne'e yó pan kixió, sa'á ñoo ká'an n̄a dión xí'á —kaá ra.

17 Kúú n̄i k̄andaa va ini Jesús ña n̄i ka'an ra dión. Dá n̄i kaa n̄a xí'ín rá:

—¿Ndiva'a ndátó'on ndó sa'a pan vei ndó? ¿Á k̄o k̄andaa jí vá ini ndo, ta á k̄o kátóni ta'on ini ndo? ¿Á ndadí jí vá ñaxintóni ndo? 18 Ío noo ndo, tído, ¿á k̄o túu ta'an vaan? Ta ío do'o ndó, tído, ¿á k̄o tái ta'an vaan? ¿Á k̄o ndúsaa ta'on ini ndo ña n̄i keei? 19 Ch̄i tá n̄i sa'anda yu'u pan n̄i seí ndin o'on mil t̄a ñoo, ¿ndidaá t̄iyik̄a n̄i dakútí ndó xí'ín yúch̄i pan ña n̄i k̄andoo ñoo?

Dá n̄i kaa ra:

—Ux̄i uu ra.

20 Dá n̄i kaa tuku Jesús xí'ín rá:

—Ta, ¿ndidaá t̄iyik̄a n̄i dakútí ndó xí'ín yúch̄i usa pan

n̄i x̄i'o yu'u n̄i seí ndin komi mil ñayuu ñoo?

Dá n̄i kaa ra:

—Us̄a ra.

21 Dá n̄i kaa n̄a xí'ín rá:

—¿Á k̄o k̄andaa jí ví ini ndo, tá dáá? —kaá n̄a.

Di'a n̄i kuu tá n̄i nduva'a Jesús iin t̄a k̄o túu noo

22 Tá n̄i sā Jesús xí'ín t̄a xíonoo xí'ín ná ñoo naní Bet-saida, kúú n̄i kasáa ñayuu xí'ín iin t̄a k̄o túu noo. Dá n̄i seí nda'í n̄a noo Jesús ña ná kako'on ndá'a ñaa ná. 23 Dá n̄i tiin Jesús ndá'a rá, dá ndáka ñaa ná kua'an n̄a nda noo kúú yu'ú ñoo ñoo. Dá n̄i t̄u ndaa n̄a t̄adij̄i n̄a nduchí nóo ra. Dá n̄i ch̄inóo na ndá'a ná din̄i rá. Dá n̄i ndato'on ñaa ná:

—¿Á sa n̄i natuu cháá nooon viti?

24 Dá n̄i n̄ande'é rá, dá n̄i kaa ra:

—Xiní vai t̄a káa, tído táto'on ndaa yít̄o vá, k̄i'o dión ndaa ra xíonoo ra, xiní.

25 Dá n̄i ch̄inóo tuku Jesús ndá'a ná sata nduchí nóo ra. Dá tá n̄i n̄ande'é tuku ra, kúú sa n̄i natuu va'a noo rá. Sa ndidaá kúú vá ña'a ndato xiní va'a ra, kaá ra. 26 Dá n̄i sa'anda Jesús choon noo rá, ta kaá n̄a:

—Ná dá'a ni ndu'on ñoo káa, ta o sa nákanón xí'ín ni iin tó'on ñayuu ndéi ñoo ña n̄i keei xí'ón —kaá n̄a.

Di'a n̄i kuu tá n̄i kaa Pedro ña Jesús kúú Cristo, n̄a n̄i t̄anda'a Ndios kasaa dáka'ki ñaa

27 Dá n̄i kee Jesús kua'an n̄a xí'ín t̄a xíonoo xí'ín ná ñoo kuálí ño'o yati ñoo Cesarea

Filipo. Ta íchi noó kua'an na ñoó, kúú ni ndato'on ñaa Jesús, ta kaá na xí'in rá:

—¿Ndá yoo kúú yu'u, kaá ñayuu ñoó?

²⁸ Dá ni kaa ta xionoo xí'in ná:

—Dao na kaá ña kúú ní Juan, na sa dakódo ndúta ñayuu. Ta dao ka na kaá ña kúú ní profeta Elías. Ta dao ka na kaá ña kúú ní iin ka profeta.

²⁹ Dá ni ndato'on tuku ñaa Jesús, ta kaá na:

—Ta ndo'ó viti, ¿ndá yoo kúú yu'u, kaá ndo'ó?

Dá ni kaa Pedro xí'in ná:

—Mii ní kúú Cristo, na dákaiki ñaa.

³⁰ Tído ni sa'anda Jesús choon noó ta xionoo xí'in ná ña ná o sa koo ini ra ka'an ra xí'in ni iin tó'on ñayuu ndá yoo kúú ná.

Yó'o ni kasto'on Jesús xí'in ta xionoo xí'in ná ndi kían ndo'o na, dá kuu na

³¹ Dá ni kasá'á Jesús dána'a na noó ta xionoo xí'in ná ña kánian ndo'o naní nío na ni nduu ta ñayuu yó'o, chi kuñó'ó ñaa ta sá'ano ñoo, xí'in ta duti saku'a'a, xí'in ta dána'a ley Moisés, ta kánian kuu na. Tído tá ná ya'a oni kuu, dá nataki na. ³² Yó'o kían ni ka'an ndaa Jesús táto'on ndo'o mii ná cháá ka chí noo. Dá ni taó xoo ñaa Pedro. Dá ni kasá'á dánani ñaa rá sa'á ña ni ka'an na dión. ³³ Tído ni nandió koo Jesús ni sa nde'é ná noo ndíta dao ka ta xionoo xí'in ná. Dá ni danáni na Pedro, ta kaá na xí'in rá:

—Kua'an kuxoo nooi, dá chi kéeon táto'on kée ña u'u, chi ko nákani inon sa'á ña kóni Ndios, di'a nákani inon táto'on ki'o nákani ini ta va —kaá na.

Yó'o ni kasto'on Jesús ndi kían kánian kee ñayuu tá kóni na kanoo na xí'in ná

³⁴ Dá ni kana Jesús ta xionoo xí'in ná, xí'in dao ka ñayuu ñoó, dá ni kaa na xí'in ná:

—Ndi ndaa ndo'ó ká'an kanoo xí'in yu'u, dá kían kánian dánkoo ndó ña kóni mii ndó, ta natiin ndó cruz, ña kían ió ndo kuu ndo sa'i, ta ndiko ndo yu'u, ná ko'o.

³⁵ Chi ndi ndaa na kóni dákaiki na mii ná ñayuu yó'o, noón kúú na kuu di'a. Tído ndi ndaa na xí'o mii ña kuu na sa'a yú'u, o sa'a to'on va'a dána'i, noón kúú na ni'i ña káki na. ³⁶ Dá chi, ¿ndi kían va'a ni'i ñayuu tá ná kandeé ná ni'i ná ndidaa ña kuiká ió ñayuu yó'o, ta naá vá ná noo Ndios? ³⁷ Ta, ¿ndi kían kúú ña'a ndaya'i cháá ka tá o duú ña ni'i ná ña kataki chíchi ná, ká'an ndó?

³⁸ 'Ta ndi ndaa ñayuu ná xíka'an noo sa'á yu'u o sa'á to'in noo ñayuu kini, noo ñayuu kómí kuachi ndéi tiempo yó'o, dá kían kaka'an ta'ani noo na ni nduu ta ñayuu yó'o sa'a ñayuu ñoó tá ná kasandaá kuu nandió koo na xí'in ndidaa ndée ndato ni xi'o tatá Ndios noo ná, xí'in ndidaa ángel kéchón noo ná —kaá na.

9

1 Dá n̄i kaa ta'ani Jesús xí'ín rá:

—Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña ío dao ndo'ó, na ndíta yó'o, o kuú ta'on ndó nda ná koni ndo ndi k̄i'o dándáki Ndios xí'ín ndidaá kuú choon né'e ná —kaá na.

Di'a n̄i kuu tá n̄i naye'e ndaa noo Jesús xí'ín dá'on ná

2 Tá n̄i ya'a iño kuu, dá n̄i kee Jesús ndáka na Pedro, xí'ín Jacobo, xí'ín Juan kua'an na din̄i iin yúku dikó iin ñoó. Ta ñoó n̄i nadaon na tát'o'on káa na noo taa ñoó. 3 Kúú n̄i naye'e ndaa dá'on ná. Ta kúú n̄i ndukuxí kachian tát'o'on k̄i'o ndé'é yí'o. Ta ni iin ñayuu nákata dá'on ndéi ñayuu yó'o ko kándeé ta'on dándúkuxian tát'o'on k̄i'o ndato kuxí n̄i nduu dá'on Jesús. 4 Dá n̄i na'a noo profeta Elías xí'ín Moisés, ta ndíta na ndát'o'on ná xí'ín Jesús. 5 Dá n̄i kaa Pedro xí'ín Jesús:

—Va'a kúú ndéi ndu'u yó'o, maestro. Ná kava'a ndu oni t̄iya'ó. Iian ná koo mií ní, ta iian ná koo Moisés, ta iin kaan ná koo Elías.

6 Díon n̄i kaa ra, ch̄i ko ná'á ta'on ra ndí k̄ian ká'an ra sa'á ña n̄i yu'ú ra. 7 Kúú n̄i naxino iin viko. Ta kúú n̄i ch̄ikátian noo ndíta na. Ta tein viko ñoó n̄i ka'an tach̄i Ndios:

—Ta yó'o kúú de'e man̄i yu'u. Kueíd'o ndó to'on ká'an xi —kaá na.

8 Tá n̄i nandé'é tuku ra, kúú sa koó ka va taa ñoó ndíta. Ndadá iin tó'on mií vá Jesús iin.

9 Ta noo konoo na kua'an na ndika yúku ñoó, dá n̄i sa'anda Jesús choon noo taa n̄i sa'an xí'ín ná ñoó ña ná o sa koo iin ra nakani ra xí'ín ni iin tó'on ñayuu sa'á ña n̄i xini ra din̄i yúku ñoó nda ná kasan-daá kuu nataki na n̄i nduu taa ñayuu yó'o. 10 Sa'á ñoó ko ní nákani ta'on ra sa'an. Dá n̄i kas'á ndát'o'on mií rá kua'an ra ndi kua'an ña n̄i ka'an Jesús ña nataki na. 11 Dá n̄i ndato'o'on ña rá:

—¿Ndiva'a ká'an taa dána'a ley Moisés ña dinñó'ó ka kánian kii profeta Elías, dá kasaa na dákaki ña?

12 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Ndaa va ña dinñó'ó ka kánian kii Elías ndeyíko na ndidaá ña'a. Ta, ¿á ko ná'á ta'on ndó ña ká'an ta'ani tuti īi Ndios ña kánian ndo'o nda'o nio na n̄i nduu taa ñayuu yó'o, ta kenoo nda'o ñaá ñayuu? 13 Tído yu'u kúú na kaá ña sa n̄i kixi va Elías, ta n̄i kee ra xí'ín ná tát'o'on k̄i'o n̄i ka'an rá kee ra, ch̄i k̄i'o díon ká'an tuti īi Ndios sa'a ná —kaá Jesús.

Di'a n̄i kuu tá n̄i nduva'a Jesús iin tayií nákaa espíritu kini

14 Tá n̄i naxino na noo n̄i kandoo dao ka taa xionoo xí'ín ná, kúú n̄i xini na kua'á nda'o ñayuu ndíta noo ndéi ra. Ta ndíta ta'ani dao taa dána'a ley Moisés dándich̄i ñaá rá. 15 Tá n̄i xini ñayuu ñoó ña vei Jesús, kúú n̄i naá vá iní na ndé'é ñaá ná. Dá n̄i kee na taxí tá'an na kua'an na ka'an na ndisá'an xí'ín ná.

16 Dá n̄i ndato'o'on Jesús taa xionoo xí'ín ná:

—¿Ndá sa'a dándichí tá'an ndó xí'ín t̄a dána'a ley Moisés káa?

17 Dá n̄i kaa iin t̄a nákaa tein ñayuu kuá'a ñoó xí'ín ná:

—Maestro, yó'o né'i de'i n̄i kasáai, dá ch̄i nákaa espíritu kini ini x̄i, ta n̄i k̄andoo ñí'í x̄i kéean. 18 Ndeí kúú m̄íí vá noo nákaa x̄i, ta tiin ñáá espíritu kini yó'o, ta dánkao ñááán nda noñó'o, ta kánkuei chí'ion yú'u x̄i, ta chíchi tá'an no'o xi, ta kúyito x̄i kéean. Sa n̄i seí nda'áví noó t̄a xíonoo xí'ín ní ña ná taó ráan, tído ko ní kándeé ta'on ra —kaá ra.

19 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín t̄a xíonoo xí'ín ná:

—¡Nandeé ka vían ñayuu ko kándisa kúú ndo'ó! ¿Ndidaá ka ví kooi xí'ín ndó, dá kandeé ini ndo yu'u? Ta, ¿ndidaá ka ví k̄i'o ndeé inij sa'a ndo? Kane'e ndó x̄i ná kii ndó —kaá na.

20 Dá né'e ñayuu ñoó tayíí ló'o ñoó n̄i kasáa na noo iin Jesús. Dá tá n̄i xini espíritu kini ñoó Jesús, ta kúú n̄i sa'ání yí'í va ñááán, ta kúú n̄i k̄ankao xi nda noñó'o n̄i keean, ta n̄i d̄andió tuú ñááán. Ta kúú kánkuei chí'ion yú'u x̄i. 21 Dá n̄i ndato'ón Jesús tatá xi:

—¿Ndá oon n̄i kasá'a ndó'o xi dión?

Dá n̄i kaa ra:

—Ndaá leé va xi n̄i kasá'a ndó'o xi dión. 22 Ta kuá'a nda'o ta'ándá dánkao ñáá espíritu kini yó'o noo kéj ñó'o, noó takují viti, dá ch̄i ka'ání ñááán kónjan. Tá kandeé ní nduva'a ní x̄i, dá kían ku'u ini ní sa'a ndu'u, ta chindeé ní ndu'u.

23 Dá n̄i kaa Jesús:

—Ná dá'a ní ka'on, “tá kandeé ní nduva'a ní x̄i”, ch̄i ndidaá vá ña'a kuu kee yu'u xí'ín ñayuu kándeé ini ñáá.

24 Kúú n̄i kayu'u tatá xi:

—Kándeé inij mií ní. Ta chindeé ní yu'u ná kandeé cháá ka inij mií ní —kaá ra.

25 Tá n̄i xini Jesús ña n̄i kasá'a nataka kuá'a nda'o ñayuu, dá n̄i sa'anda na choon noo espíritu kini ñoó, ta kaá na:

—¡Espíritu kini, espíritu kéñí'í, espíritu kédó'ó! ¡Yu'u sa'ándá choon noon! ¡Kua'án keta k̄i ini tayíí xaan! ¡Ta o sa nándió koo kaon ndu'ón ini x̄i! —kaá na xí'án.

26 Dá n̄i kayu'u kó'óán. Ta kúú tuku va n̄i sa'ání yí'í ñááán. Dá ví n̄i ketaan kuá'an ini x̄i. Ta kúú táto'on kándu'u iin ndij, k̄i'o dión n̄i nandú'u x̄i n̄i kee espíritu kini ñoó. Sa'a ñoó kuá'a nda'o ñayuu ñoó ká'an ña n̄i x̄i'í va xi. 27 Dá n̄i tiin Jesús ndá'a x̄i. Dá n̄i ndane'e ñáá ná. Ta kúú n̄i naku'ín ndichi xi.

28 Tá n̄i ndi'i, dá n̄i ku'u Jesús ini iin ve'e iin ñoó. Dá n̄i ndato'ón ñáá t̄a xíonoo xí'ín ná:

—¿Ndiva'a ko ní kándeé ndu'u taó ndú espíritu kini ñoó?

29 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Tá ná o káka ndo ña manij noo Ndios, ta ná o káne'e ij ndo, dá kían o kándeé ta'on ndó taó ndoan, ch̄i ña kini nda'o kían —kaá na.

Yó'o n̄i kasto'on tuku Jesús xí'ín t̄a xíonoo xí'ín ná ndí kían ndo'o na, dá kuu na

30 Dá n̄i keta Jesús xí'ín t̄aa xíonoo xí'ín ná ñoó, dá n̄i kee na kua'ān n̄a chí kuendá Galilea di'a. Ta k̄o kóni ta'on Jesús ñ̄a kandaā ini dao k̄a ñ̄ayuu ndeí ko'ōn n̄a, ³¹ chí kóni n̄a dána'a n̄a sava'a noó t̄aa xíonoo xí'ín ná ñoó, ta di'a n̄i kaa n̄a xí'ín rá:

—Ko'ōn iin t̄aa nak̄i'o ra n̄a n̄i nduu t̄aa ñ̄ayúú yó'o noó ndá'a t̄a tukú, dá ka'ání ñ̄aá rá. Tído t̄ixi kuú óni, ta kúú nataki va na —kaá n̄a.

³² Tído k̄o kátóni ta'on ini r̄a ndiva'a ká'ān n̄a dión, chí yu'ú r̄a ndato'ōn ñ̄aá rá.

Yó'o n̄i daná'a Jesús sa'á ndi ndáa ra kúú t̄a ndáya'i cháá ka noo Ndios

³³ Dá n̄i saā n̄a ñoo ká'ano naní Capernaum. Ta noó ndeí na ini iin ve'e, dá n̄i ndato'ōn Jesús t̄aa xíonoo xí'ín ná:

—¿Ndá sa'a ndátó'ōn kuáchi ndo v̄ei ndó íchi ñoó? —kaá na.

³⁴ Tído ni iin tó'ōn rá k̄o ní ka'ān, dá chí noó v̄ei ra íchi ñoó ndátó'ōn kuáchi r̄a sa'a ndi ndáa ra kúú t̄aa ndáya'i cháá k̄a tein mií rá. ³⁵ Dá n̄i sa k̄o Jesús. Dá n̄i kana na t̄a xíonoo xí'ín ná ñoó. Dá n̄i kaa n̄a xí'ín rá:

—Ndi ndáa ndo'ó kátoó kakuu t̄aa kandaya'i kuiin noo, dá k̄ian kasandaá ndo kakuu ndó n̄a iin satā kuií, ta koni kuáchí ndó noo ndidaá k̄a n̄a —kaá n̄a.

³⁶ Dá n̄i tiin Jesús ndá'a iin tayíí ló'o. Dá n̄i chíkani ñ̄aá ná noó t̄aa xíonoo xí'ín ná ñoó. Dá n̄i ndane'e ndaa ñ̄aá ná. Dá n̄i kaa n̄a:

³⁷ —Ndi ndáa miíó ñ̄ayuu natiin va'a iin ta ló'o t̄at̄o'on kúú ta yó'o sa'á ñ̄a kúú ná kuendá yu'u, dá k̄ian nda mií vá yu'u n̄i natiin va'a na. Ta n̄a n̄i natiin va'a yu'u, nda tatá Ndios n̄i natiin na, chí mií ná n̄i tandá'a yu'u v̄ei ñ̄ayúú yó'o —kaá n̄a.

Kaá Jesús ñ̄a ñ̄ayuu k̄o naá xí'ín ná, noón kúú n̄a ndíta xoo mií ná.

³⁸ Dá n̄i kaa Juan xí'ín ná:

—Maestro, n̄i xini ndu'u iin t̄aa taó espíritu kini xí'ín kuú mií ní. Tído k̄o xíonoo ta'on ra xí'ín yó, sa'á ñoó n̄i chítuu va ndu'u r̄a.

³⁹ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Ná dá'a ni chituu ndó r̄a, dá chí ndi ndáa miíó ñ̄ayuu k̄ee ñ̄a ndato xí'ín kuú yú'u, noón kúú n̄a o kúu ta'on ka'ān ndava'a na sa'í. ⁴⁰ Chí n̄a k̄o naá xí'á, noón kúú n̄a ndíta xoo yó. ⁴¹ Ta ndi ndáa miíó ñ̄ayuu nak̄i'o, va'ará iin yáxi ló'o takuií ná ko'o ndó sa'a ñ̄a kúú ndó kuendá yu'u, n̄a kúú Cristo, ta kúú miíān ndaa kuiti ká'ín xí'ín ndó ñ̄a nandió né'e Ndios ñ̄a va'a noo ná —kaá Jesús.

Miíān ndúsa kandaā yo mií yó, dá chí oon ni ví ya'a iin k̄a n̄a kee na kuachi sa'a yo

Dá n̄i kaa ta'ani Jesús:

⁴² —Ndi ndáa mií vá ñ̄ayuu n̄i kandeé n̄i daká'ān kue'é takuálí kándisa yu'u ñ̄a ná ya'a xi kee xi kuáchi, noón kúú n̄a va'a cháá k̄a ná kandik̄o yuu molino dik̄o ná, ta ná dákēta ñ̄aá ná ini taño'o. ⁴³ Tá yá'a ndó k̄ee ndó kuáchi xí'ín ndá'a ndo, dá

kían ka'anda ndo iin xooan. Chì va'a cháá ká ví ña ku'u ndó noo ió Ndios xí'ín iin xoo ndá'a ndo, ta o duú kaan ko'on ndo xí'ín ndin nduú xoo ndá'a ndo indayá noo kéj ñó'o, tá'an ña ni iin kuu o ndá'o, ⁴⁴ noo ñó'o tìkudí seí ñaá, kirí ko xí'í, dá ri ñó'o kéj ñóo, ni iin kuu o ndá'o ña. ⁴⁵ Tá yá'a ndó kée ndó kuachi xí'ín sa'a ndo, dá kían ka'anda ndo iin xooan. Chì va'a cháá ká ña ku'u ndó xí'ín iin xoo sa'a ndo noo ió Ndios, ta o duú kaan ko'on ndo xí'ín ndin nduú xoo sa'a ndo indayá noo kéj ñó'o, tá'an ña ni iin kuu o ndá'o, ⁴⁶ noo ñó'o tìkudí seí ñaá, kirí ko xí'í, dá ri ñó'o kéj ñóo, ni iin kuu o ndá'o ña. ⁴⁷ Ta tá yá'a ndó kée ndó kuachi xí'ín iin nduchí nóo ndo, dá kían taó ndoan. Chì va'a cháá ká ña ku'u ndó xí'ín iin xoo nduchí nóo ndo noo ió Ndios dándáki na, ta o duú kaan ko'on ndo xí'ín ndin nduú nduchí nóo ndo indayá, ⁴⁸ noo ñó'o tìkudí seí ñaá, kirí ko xí'í, dá ri ñó'o kéj ñóo, ni iin kuu o ndá'o ña.

⁴⁹ 'Chì ndidaá vá ñayuu kandoo vii kee ñij xí'ín ñó'o, ta ndidaá ña'a dóko ná noo Ndios kandoo vii kee ñij. ⁵⁰ Ta iin ña va'a kúú ñij, tído tá ñi ndi'i ña o'ovaan, ¿ndi koo keeá, dá ke'o'ová tuku yóan? Cho'on ini ndo kechóon va'a ndó tát'o'on kéchóon va'a ñij, dá koni ndo kandeí va'a ndó xí'ín iin ndó xí'ín iin ká ndo —kaá Jesús.

10

Di'a kua'an ña ñi daná'a Jesús sa'a ña ko vá'a dánkoo ta

ñadi'ira

¹ Dá ñi keta Jesús ñoo ñoo kua'an na xí'ín ta xionoo xí'ín ná. Dá ñi ya'a na noo kúú kuendá Judea. Dá ñi kasandaá na iin ká xoo yuta naní Jordán. Ta ñóo ñi nataka tuku ñayuu noo Jesús. Dá ñi daná'a tuku na tát'o'on kí'o kée na. ² Dá ñi natuu yati dao ta fariseo noo iin na, dá ñi ka'an rá dátuu ñaá rá noo ñayuu ñoo. Sa'a ñoo ñi ndat'o'on ñaá rá:

—¿Á kuu dánkoo iin ta ñadi'ira?

³ Dá ñi kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Ndí ñi sa'anda Moisés choon noo ndo sa'a ña yó'o?

⁴ Dá ñi kaa ta fariseo xí'ín ná:

—Ñi sonó vá Moisés ña kuu va kí'o iin ta iin tuti noo ñadi'ira ña ká'an ña kóni ra ka'anda tá'an ra xí'án. Ndi'idaá, dá kuu va dánkoo ñaá rá.

⁵ Dá ñi kaa Jesús:

—Sa'a ña kaxí nda'o níno ndo, sa'a ñoo ñi sonó Moisés noo ndo ña kuu kee ndó dión, ⁶ tído nda míi sa'a, tá kuu ñi kava'a Ndios ndidaá ña'a, “nda daá vá ñi kava'a na iin ta xí'ín iin ñá'a”. ⁷ “Sa'a ñoo kánian dánkoo ta tatá ra xí'ín naná ra, dá naki'in tá'an ra xí'ín ñadi'ira, ⁸ dá kían nduu na ndadá iin tó'on vá.” Ta ko kúú ká na uu, ndadá iin tó'on vá kúú ná. ⁹ Ta mií Ndios kúú na ñi dakí'in tá'an ñaá, sa'a ñoo ñi iin tó'on ñayuu ko kánian ka'anda tá'an na —kaá na.

¹⁰ Dá tá ñi ndisáa na ve'e noo ndéi na, dá ñi ndat'o'on ñaá ta xionoo xí'ín ná ndi kóni

kaa ña ni ka'an na. ¹¹ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Ndi ndáa miíó taa ni dankoo ñadi'í ra, ta ni tandá'a rá xí'in iin ka ñá'a, roón kúú ra yá'a kée kuachi xí'in iin ka ñá'a ñoó noo Ndios. ¹² Ta ndi ndáa mií vá ñá'a ni dankoo yíian, ta ni tandá'an xí'in iin ka taa, dá kían yá'a ta'anián kéeán kuachi xí'in iin ka taa ñoó noo Ndios —kaá na.

Yó'o ni xika Jesús ña mani sa'a takuáli noo Ndios

¹³ Ta ndáka ñayuu ñoó takuáli vei na noo Jesús, dá ná chinóo na ndá'a ná dinj xí. Tído ni kasá'a taa xionoo xí'in ná dánani ra ñayuu ñoó. ¹⁴ Ta kó ní náta'an ta'on ini Jesús tá ni xini na ña kée ra dión. Dá ni kaa na xí'in rá:

—Konó ndó noo takuáli xaan ná kii xi noo yú'u. Ná dá'a ni chituu ndó xi, dá chi ñayuu kándéé ini tatá Ndios tátó'on kándéé ini takuáli xaan tatá xi, noón kúú na ñó'o tixi ndá'a Ndios. ¹⁵ Miían ndaa ná ka'in xí'in ndó ña ndi ndáa na kó kándía ña dándáki ñaá Ndios tátó'on kí'o kándía takuáli ña dándáki ñaá tatá xi, noón kúú na o koni ndu'u na tixi ndá'a Ndios —kaá Jesús.

¹⁶ Dá ni nomi na takuáli ñoó. Dá ni chinóo na ndá'a ná dinj xí. Dá ni xika na ña mani noo Ndios sa'a xí.

Di'a ni ka'an Jesús xí'in iin taa kuiká

¹⁷ Dá ni ñaki'in tuku Jesús íchi kua'an na, dá kánkono iin taa ni saa ra ni sa kuin xití rá noo ná. Dá ni kaa ra xí'in ná:

—Maestro va'a kúú ní. Ta, ¿ndi kían kánian kee yu'u, dá ni'í ña kataki chíchíí?

¹⁸ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—¿Ndiva'a ka'an yo'ó ña kúú yu'u iin na va'a? Ta ni iin tó'on ñayuu kó kúú na va'a. Sava'a iin tó'on dinj Ndios vá kúú na va'a. ¹⁹ “Sá ná'a vá yo'ó ndi kua'an choon ni sa'anda Ndios: o sa kéeón kuachi xí'in iin ñá'a, ña kó kúú ñadi'óon, ta o sa ka'ánóon ndij, ta o sa kí'in kuí'inón, ta o sa ká'on ña tó'on, ta o sa dándá'ávóon ñayuu, ta koo ñaño'ó noo tátóon xí'in noo nanóon” —kaá na.

²⁰ Dá ni kaa taa ñoó:

—Nda ló'o vei ni kasá'a seídó'i ndidaá choon yó'o, maestro.

²¹ Dá ni ku'u ini Jesús sa'a rá, dá ni kaa na xí'in rá:

—Ndadá iin tó'on vá ña'a kómani keeón viti, tá dáá. Kua'an dikó ndi'ón ña'a ió nooon. Ta dasón di'ón ñoó noo na kúnda'í, dá kían konon koo kuikón chí induú. Dá kison kanoón xí'in yu'u.

²² Tá ni seídó'o ra ña ni ka'an Jesús, kúú ndaá nda'í va ni kuu ini ra, dá ni ndakuin ra kua'an ra xí'an kúnda'í ini ra, chí ta kuiká nda'o kúú rá.

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a na kuiká

²³ Dá ni nande'é Jesús noo ndidaá ñayuu ni kao noo ndíta ñoó. Dá ni kaa na xí'in taa xionoo xí'in ná ñoó:

—¡Nandéé ka ví kuachi kían, dá ndu'u na kómí ña kuiká tixi ndá'a Ndios!

24 N_i naá vá iní t_a xíonoo xí'ín ná tá n_i seido'o ra ñ_a n_i ka'an n_a dión. Tído n_i nandió koo tuku Jesús n_i ka'an n_a:

—¡Nandeé k_a ví kuáchi, dá ndu'u n_a kándéé téi iní ñ_a kuiká ná tixi ndá'a Ndios!
25 Kaon cháá k_a chika'anda iin camello yáí iin ión tukú o duú ñ_a ndu'u iin n_a kuiká tixi ndá'a Ndios —kaá n_a.

26 Tá n_i seído'o ra to'on yó'o, kúu ka'í k_a ví n_i naá iní r_a. Dá n_i kasá'á ndato'ón tá'an ra:

—¿Ndá yoo n_i'í ñ_a k_aki na, tá dáá? —kaá r_a.

27 Dá n_i nande'e ñ_aá Jesús, dá n_i kaa n_a xí'ín rá:

—Ni iin tó'ón ta'on ñayuu o kándéé kee dión, sava'a Ndios kúu n_a kándéé kee dión, dá chi ndidaá tá'an va ñ_a'a kándéé ná kee na.

28 Dá n_i kaa Pedro xí'ín ná: —Kande'é ní, chi ndu'u kúu r_a n_i dankoo ndí'i ndidaá kúu ñ_a'a ió noo ndú, ta xíonoo ndu xí'ín mií ní.

29 Dá n_i kaa Jesús:

—Miían ndaa ná ká'in xí'ín ndó, ndi ndáa miío n_a n_i dankoo ve'e na, o ñani n_a, o k_i'o na, o ku'u n_a, o tatá n_a xí'ín naná n_a, o de'e na, o ñó'o ná sa'a yú'u o sa'a to'on va'a dána'i, 30 noón kúu n_a nani'i iin ciento k_a ñ_a'a tiempo viti sa'á ñ_a n_i dankoo na, chi ni'i ná kuá'á k_a ve'e, xí'ín kuá'á k_a ñani, xí'ín kuá'á k_a k_i'o, xí'ín kuá'á k_a ku'u, xí'ín kuá'á k_a naná, xí'ín kuá'á k_a de'e, xí'ín kuá'á k_a ñó'o, va'ará ndo'o nani'í nío ná kee dao ñayuu. Tído cháá k_a chí noo, dá natiin na ñ_a kataki chíchí ná. 31 Tído kuá'á nda'o ñayuu kúu noó ñayuu yó'o,

noón di'a kúu n_a kakuu noo ndí'i kuii noo Ndios. Ta n_a kúu noo ndí'i kuii noo ñayuu ñayuu yó'o, noón di'a kakuu n_a nakuita noó noo Ndios tiempo daá ñóó.

Yó'o n_i kastó'on tuku Jesús xí'ín taa xíonoo xí'ín ná ndí kían ndo'o na, dá kuu n_a

32 Dá n_i kee Jesús k_okaa na kua'an n_a íchi kua'an ñoo Jerusalén, ta xió noó n_a kua'an n_a noó t_a xíonoo xí'ín ná. Ta naá vá iní r_a kua'an r_a xí'ín ná, ta tákuei yu'ú ñ_aá rá kua'an r_a. Dá n_i taó xóo tuku Jesús ndin ux_i u_u t_a ñóo tein dao k_a ñayuu ñóo. Dá n_i kasá'á ná nákani na xí'ín rá sa'á ndí kían ndo'o na:

33 —Kande'é ndó, chi viti kían k_okaa yó kua'an yó ñoo Jerusalén. Ta ko'on iin t_a nak_i'o ra n_a n_i nduu t_a ñayuu yó'o noo ndá'a t_a duti sakuá'a, xí'ín noo ndá'a t_a dána'a ley Moisés. Ta roón kúu r_a kandoo ñ_a kánian kuu n_a. Dá nak_i'o ñ_aá rá noo ndá'a t_a tukú. 34 Dá kediki ndaa ñ_aá rá, ta kani ñ_aá rá, ta tuu ndaa díí ñ_aá rá, dá ka'ání ñ_aá rá. Tído tixi ku_u óni, dá nataki n_a —kaá n_a.

Di'a n_i kuu tá n_i xika Juan xí'ín Jacobo iin ñ_a man_i noo Jesús

35 Dá n_i natuu yati Jacobo xí'ín Juan, r_a kúu de'e Zebedeo, noo iin Jesús. Dá n_i kaa r_a xí'ín ná:

—Maestro, kóni ndu'u ñ_a kee ní iin ñ_a man_i xika ndu'u noo ní.

36 Dá n_i ndato'ón ñ_aá Jesús:

—¿Ndí k_ián keei xí'ín ndó, kóni ndó?

³⁷ Dá n_i kaa r_a xí'ín ná:

—Konó ní ná kande_i ndu d_iin ní no_o ndato téi náye'e ndaa no_o koo ní dándáki ní. Iin ndu'u ná koo xoo kuá'a ní, ta iin k_a ndu ná koo xoo íti ní.

³⁸ Dá n_i kaa Jesús xí'ín rá:

—K_o ná'á ta'on ndó ndí k_ián xí'ín ndó. ¿Á ío ndó'ó ñ_a ko'o ndó kirá ova ko'o yu'u? ¿Á ío ta'ani ndó ñ_a kodo ndúta ndó tát'o'on k_i'o kodo ndúta yu'u xí'ín ñ_a ndo'i?

³⁹ Dá n_i kaa r_a xí'ín ná:

—Ío vá ndu'u ñ_a ndo'o ndu dión.

Dá n_i kaa n_a xí'ín rá:

—Míi_an ndaa ndisa ko'o ndo'ó kirá ova ko'o yu'u, ta kodo ndúta ta'ani ndó xí'ín ñ_a ndo'o naní níó ndó tát'o'on k_i'o ndo'o yu'u. ⁴⁰ Tído ñ_a kande_i ndó xoo kuá'a yu'u o xoo íti yu'u, o duú choon sa'ándá yu'u kíán. Ch_i ñoo kíán k_i'o Ndios no_o n_a n_i kaxi míi ná kande_i ñoo —kaá n_a.

⁴¹ Dá tá n_i seido'o ux_i k_a t_aa ñoo ñ_a n_i xik_a Jacobo xí'ín Juan no_o Jesús, kúu n_i karyí nda'o ra xí'ín rá. ⁴² Dá n_i kana Jesús ndidaá rá, dá n_i kaa n_a xí'ín rá:

—S_a ná'á vá ndó tát'o'on k_i'o kée t_a né'e choon dándáki ra ñoo ñó'o ñayuu yó'o, ch_i kéndúsa r_a xí'ín ñayuu kueído'o ñaa ná. Ta r_a né'e choon ná'ano, sa'ándá r_a choon no_o ñayuu ñó'o t_ixi ndá'a rá. ⁴³ Tído k_o káni ta'an vaan kee ndó dión tein míi ndó. Ch_i ndi ndaa ndo'ó kátoó kakuu iin t_aa ndaya'i tein míi ndó, dá k_ián kánian koni

kuáchí di'a ndó no_o dao k_a ndó. ⁴⁴ Ta ndi ndaa ndo'ó kátoó kakuu no_o, dá k_ián kánian koni kuáchí di'a ndó no_o ndidaá k_a ndó. ⁴⁵ Ch_i k_o ní kásaa ta'on n_a n_i nduu t_aa ñayuu yó'o ñ_a koni kuáchí di'a ñayuu no_o ná. Di'a n_i kásaa n_a koni kuáchí di'a na no_o ñayuu, ta nak_i'o na míi ná kuu n_a, ta dión, dá d_itá ná ndidaá ñayuu t_ixi ndá'a ñ_a kánian ndo'o na sa'á kuachi kée na —kaá Jesús.

Di'a n_i kuu, dá n_i nduva'a Jesús iin t_aa k_o túu no_o naní Bartimeo

⁴⁶ Dá n_i saa n_a iin ñoo naní Jericó. Dá tá n_i keta na ñoo ñoo kua'an n_a xí'ín t_a xionoo xí'ín ná, kúu kuá'a nda'o ñayuu tákuei kua'an sata ná. Ta ío iin t_aa k_o túu no_o naní Bartimeo, r_a kúu de'e r_a naní Timeo. Ta yu'u ích_i ñoo ío r_a sáti ra. ⁴⁷ Tá n_i seido'o ra ñ_a ve_i Jesús, n_a ñoo Nazaret, kúu n_i kásá'a káyu'ú rá:

—¡Jesús, de'e n_a ve'e rey David, ku'u ini ní sa'í!

⁴⁸ Ta kúu kuá'a nda'o ñayuu n_i kásá'a dánani ñaa ná, dá ná kutádi rá, ká'an ná. Tído n_i'i cháá k_a n_i kásá'a káyu'ú rá:

—¡De'e n_a ve'e rey David, ku'u ini ní sa'í!

⁴⁹ Dá n_i sa tuu tóo Jesús, dá n_i sa'anda n_a choon no_o ñayuu ñoo ñ_a ná ka'an n_a xí'ín t_aa ñoo saa r_a no_o ná.

Dá n_i kaa ñayuu ñoo xí'ín rá:

—Ndeé koo inon, ta nakuin ndichi, ch_i kána Jesús káa yo'ó ko'on.

⁵⁰ Dá n̄i dakána ra kotó r̄a. Kúú n̄i nakuijn ndichi r̄a. Dá n̄i kee ra kua'an r̄a noo iin Jesús. ⁵¹ Dá n̄i ndatō'ón ñáá ná:

—¿Ndí k̄ián kónon keei xí'ón?

Dá n̄i kaa t̄a k̄o túu noo ñoó:

—Maestro, kónij ña natuu nooí.

⁵² Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Kua'an viti, ch̄i sa'á ña kándéé inon yu'u, sa'á ñoó n̄i nduva'ón.

Ta kúú viti'ón di'a n̄i natuu noo rá. Ta kúú n̄i kee ra tákaa ra Jesús kua'an r̄a.

11

Di'a n̄i kuu, dá n̄i ku'u Jesús ñoo ká'ano Jerusalén

¹ Kúú n̄i kuyati na ñoo Jerusalén, ch̄i sa n̄i kasandaá yati na ñoo naní Betfagé xí'ín ñoo naní Betania. Ta ñoó kúú noo né'e tá'an yati xí'ín iin yúku naní Olivos. Dá n̄i sa'anda Jesús choon noo uu t̄a xionoo xí'ín ná, ² ta kaá na xí'ín rá:

—Kua'an ndo ñoo ló'o nákaa chí noo káa. Tá n̄i sa n̄i ndo ku'u ndó káa, dá nani'i ndo noo ndíko iin burro, kirí k̄o ñá'a kandodó ná. Tá n̄i naní'i ndo rí, dá ndaxí ndó r̄i kandaka ndó kii ndó. ³ Tá ndáa na ndatō'ón ñáá: “¿Ndiva'a ndaxí ndó r̄i?”, dá kaa ndo xí'ín ná: “Dá ch̄i xínñó'ó sato'o ndu rí, ndi'i daá, dá tanda'a ná ndu kii ndu ndaka ndu r̄i”, kaa ndo —kaá Jesús xí'ín rá.

⁴ Dá n̄i kee ra kua'an r̄a. Ta kúú n̄i naní'i rá noo ndíko burro ñoó yati yé'é ve'e iin yu'u íchi ñoó. Dá n̄i ndaxí rá

r̄i. ⁵ Tá n̄i xini dao ñayuu ndíta ñoó, dá n̄i ndatō'ón ñáá ná:

—¿Ndiva'a ndaxí ndó burro xaan?

⁶ Dá n̄i kaa r̄a tátō'on k̄i'o n̄i ka'an Jesús xí'ín rá. Dá n̄i sonó vá ná né'e ra burro ñoó kua'an r̄a. ⁷ Ta ndáka ra r̄i n̄i sa r̄a noo ió Jesús, dá n̄i ch̄ikodó rá kotó r̄a sata r̄i. Dá n̄i kaa Jesús kanóo na kua'an ná.

⁸ Dá n̄i kasá'a kuá'a nda'o ñayuu chíndei na kotó na me'í íchi noo veí Jesús ñoó. Ta dao ka na n̄i sa'anda ndá'a yíto, dá n̄i chíndei naan íchi noo ya'a na ñoó.

⁹ Ta ñayuu xió noo kua'an noo Jesús xí'ín ñayuu tákuei veí chí sata ná n̄i kasá'a k̄ayu'ú ná:

—¡Ná natiin Ndios ñañó'ó! ¡Na ká'ano kúú na yó'o, ch̄i veí na xí'ín choon sato'o yo Ndios! ¹⁰ ¡Na ká'ano kúú na yó'o, ch̄i veí na dándáki na ñoo yo tátō'on n̄i dándáki ñáá rey David tá sa na'á! ¡Ná natiin Ndios ñañó'ó nda noo ió na noo dikó! —kaá ñayuu ñoó.

¹¹ Dá n̄i ku'u Jesús ñoo Jerusalén. Dá n̄i sa'an na ve'e ño'o ká'ano. Tá n̄i ndi'i n̄i sa nde'é ná ndidaá ña'a ió ñoó, dá n̄i kee na kua'an na ñoo naní Betania xí'ín ndin ux̄i uu t̄a xionoo xí'ín ná, ch̄i sa n̄i ini va.

Di'a n̄i ndo'o iin taño'ó n̄i kee Jesús

¹² Tá n̄i t̄u noo iin ka kuu ñoó, dá n̄i kankuei na ñoo Betania kua'an na. Dá nda'í n̄i kasá'a kuíko Jesús. ¹³ Ta kúú n̄i xini xiká vá ná iin iin taño'ó, ta ndato kuí iin ndá'a

ra. Dá n̄i kee na kua'an na noo ín rã, ná kandé'á á iin tiño'ó kei ná. Tído tá n̄i saa na n̄i sa nde'é ná, kúú kọ ta'ón tiño'ó iin noo ra. Sava'a ndá'a óon va rá iin, chí kọ ñá'a ta'on kasandaá yoo kuiin rí. ¹⁴ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín taño'ó ñoo:

—Ni iin kuuy ka ná o kei ni iin tó'ón ñayuu kuji'yo'ó!

Ta kúú n̄i seídó'o va ta xionoo xí'ín ná ña dión n̄i kaa na.

Di'a n̄i kuu tá n̄i taó ndí'i Jesús ta díkó xí'ín ta xín kua'an ra sata vé'e ño'o ká'ano

¹⁵ Tá n̄i ndi'i, dá n̄i nasáa na ñoo Jerusalén. Dá n̄i ku'u na yé'é ve'e ño'o ká'ano. Dá n̄i kasá'á ná taó ndí'i na ta díkó xí'ín ta xín kua'an ra sata vé'e. Kúú n̄i dakuéi na ndidaá mesa noo ndéi ta nádaon di'ón. Kúú n̄i sata ni'ini na téi kándí'i ta ndéi díkó paloma. ¹⁶ Kúú kọ ní sónó ta'on na ña chika'anda ni iin tó'ón ñayuu ini yé'é ve'e ño'o ñoo xí'ín ña'a né'e na kua'an na.

¹⁷ Ta kúú ñoo n̄i kasá'á Jesús dána'a na noo ñayuu ñoo, ta kaá na:

—Á kọ ndúsaa ta'on ini ndo ña di'a va kaá tuti i Ndios: “Ve'e yu'u kúú iin ve'e noo kánian nataka ñayuu ndéi iin ní kúú ñayuu, dá ka'an na xí'ín yu'u”, kaáan? Tído ndo'ó kúú na ndéi kéean táto'on iin káo ta kuji'íná —kaá na.

¹⁸ Tá n̄i ni'í tó'on ta dána'a ley Moisés xí'ín ta duti sakua'a ña n̄i kee na dión, dá n̄i kasá'á rá ndúkú rá ndi kee ra, dá ka'ání ñaá rá. Tído yu'ú ra, chí ndidaá kúú vá ñayuu ñoo n̄i naá iní seídó'o na ña

dána'a Jesús. ¹⁹ Dá tá n̄i kuaá kuuy dáá ñoo, dá n̄i keta Jesús ñoo Jerusalén kua'an na xí'ín ta xionoo xí'ín ná.

Di'a kua'an ña n̄i daná'a Jesús sa'a taño'ó n̄i da'ichi na ñoo

²⁰ Tá n̄i tuu noo iin ka kuuy, dá n̄i ya'a yati na noo ín taño'ó ñoo, kúú n̄i xini ta xionoo xí'ín ná ña nda yo'o ví rá n̄i ichi. ²¹ Dá n̄i ndúsaa ini Pedro ña n̄i ka'an Jesús xí'ín yíto ñoo. Dá n̄i kaa ra:

—Maestro, káa chí, taño'ó, kirá n̄i datái chí'an mií ní káa, n̄i ichi va rá.

²² Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Kandéé ká'ano ini ndo Ndios. ²³ Miían ndaa kuiti ná ka'in xí'ín ndó; ndi ndáa ndo'ó n̄i kuu va ná ka'an xí'ín yúku káa: “Kuxoo, ta kua'an dáketón miíon ini taño'ó káa”, ta torá kọ nákaní kuáchi ini ndo, ta kándisa ndaa ndo ña k̄i'o dión koo, dá kían kasandaá ndisa va ña n̄i ka'an ndo.

²⁴ Sa'á ñoo ká'in ña ndidaá kúú vá ña'a ná kaka ndo noo Ndios, ta kandeé ká'ano ini ndo ná, ta kúú ni'í ndisa va ndóan. ²⁵ Tído tá tein ká'an ndo xí'ín Ndios, ku'u ká'ano ini ndo sa'a ñayuu naá tá'an xí'ín ndó, dá kían nda tatá ndo Ndios, na ió induú, k̄i'o ká'ano ta'ani ini na sa'á kuáchi mií ndó. ²⁶ Chí tá ná o kú'u ká'ano ini ndo sa'á ñayuu ñoo, dá kían ni tatá Ndios, na ió induú, o kú'u ká'ano ta'on ini sa'á kuáchi mií ndó —kaá Jesús.

Yó'o n̄i ndato'on ta fariseo Jesús nda yoo n̄i xí'o choon noo ná

12

27 Dá n̄i k̄asáa tuku Jesús xí'ín taa xíonoo xí'ín ná ñoo Jerusalén. Dá n̄i k̄asá'a ná xíonoo na noo íin ve'e ño'o ká'ano ñoo. Dá n̄i natuu yati ta duti saku'a, xí'ín ta dána'a ley Moisés xí'ín ta sá'ano ñoo. 28 Dá n̄i ndato'ón rá Jesús:

—¿Ndá choon né'e ní ña nákaa ní kée ní di'a? Ta, ¿ndá yoo n̄i x̄i'o choon yó'o noo ní ña kee nían? —kaá ra.

29 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Ta ná ndato'ón ta'ani yu'u ndo'ó sa'a iin ña'a. Tá n̄i kat̄i'a ndó n̄i n̄andió né'e ndóan, dá kast̄o'on yu'u xí'ín ndó ndá yoo n̄i x̄i'o choon nooí ña k̄eei ña yó'o. 30 ¿Ndá yoo n̄i x̄i'o choon noo Juan ña sa dakódo ndúta ná ñayuu? ¿Á Ndios n̄i x̄i'oan, o taa? Ka'an ndo ná kandé'a —kaá na.

31 Dá n̄i k̄asá'a ndátó'ón tá'an mií rá ndíta ra:

—Tá ná kaa yo ña Ndios n̄i x̄i'o ñaá, dá k̄ian kaa ra xí'a: “¿Ndiva'a k̄o ní kándisa ndó ña n̄i daná'a ra, tá dáa?” 32 Tído, o kúu ta'on kaa yo ña taa n̄i x̄i'o ñaá.

Díon n̄i kaa ra, ch̄i yu'ú ra k̄ee ñayuu kuá'a ñoo. Ch̄i ndidaá vá noón kándisa ña miian ndaa ndisa Juan n̄i sa kuu iin profeta n̄i t̄anda'a Ndios n̄i kii. 33 Dá n̄i kaa ra xí'ín Jesús:

—K̄o ná'a ta'on ndu'u ndá yoo n̄i x̄i'o choon noo Juan.

Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Ta ni yu'u o kásto'on ta'on xí'ín ndó ndá yoo n̄i x̄i'o choon nooí ña k̄eei ndidaá ña yó'o —kaá na.

Di'a kua'an ña n̄i nakani Jesús sa'a ña n̄i ndo'o iin sato'o uva

1 Dá n̄i k̄asá'a Jesús dáki'ín tá'an na dao ña'a xí'ín to'on dána'a na, ta kaá na:

—Iin kuu n̄i dandee iin taa yitó uva noño'o rá. Ta n̄i ch̄ikáa ra korraan. Dá n̄i kava'a ra noo ko'óni ndúta uva ñoo. Ta n̄i kava'a ta'ani ra iin ve'e dikó noo kanoo ra kandaa uva ñoo.

'Dá n̄i dikó ndodó raan noo dao ka taa kéchón. Dá n̄i kee ra kua'an xíká rá. 2 Dá tá n̄i x̄inkoo tiempo ta'anda uva ñoo, dá n̄i sa'anda ra choon noo iin mozo ra ña ná ko'on ra noo ndéi ta kéchón ñoo natiin ra uva, kirí k̄anian ni'í rá. 3 Tído tá n̄i saa mozo ñoo, dá n̄i ndakuei ta kéchón noo uva ñoo n̄i kani ñaá rá. Ta ni iin ña'a k̄o ní x̄i'o ra kane'e mozo ñoo no'o ra. 4 Dá n̄i n̄andió k̄oo tuku sato'o ñoo n̄i sa'anda ra choon noo iin ka mozo ra kua'an ra. Tído tá n̄i saa ra noo ndéi ta kéchón ñoo, dá n̄i ndakuei tuku ra n̄i kani ñaá rá xí'ín yuu, ta n̄i darkue'e ra din̄i rá, ta n̄i ndeine'e ñaá rá. 5 Dá n̄i n̄andió k̄oo tuku sato'o ñoo n̄i sa'anda ra choon noo iin ka mozo kua'an ra. Tído tá n̄i saa ra, dá n̄i sa'ani ñaá ta kéchón ñoo. Ndi'i daá, dá n̄i sa'anda sato'o ñoo choon noo kua'a ka mozo kua'an ra. Tído dao ra n̄i kani ra, ta dao ka ra n̄i sa'ani rá.

6 'Ta ndadá iin tó'ón vá ñayuu kaman̄i chinda'a rá ko'on. Ta yó'o kúu iin tó'ón din̄i de'e man̄i rá. Kúu n̄i

sa'anda ra choon noo xi kua'an xi, chi di'a ni kaa ra: "Ndá ndi kuu koo va ñaño'ó rá noo de'i", kaá ra. ⁷ Tído tá ni saá xi, ta kúú ni kasá'á ndátó'ón kue'é ta kéchóon ñóó: "Taa kaa kúú ra natiin ndidaá kúú ñó'ó yó'o noo tatá xi. Kó'ó ka'ání yó xi, dá ná kandoo ndi'i ñó'ó yó'o noo mií yó", kaá ra. ⁸ Dá ni tiin ñaá rá. Ta kúú ni sa'ání ñaá rá. Dá ni dakána ñaá rá nda sata korrá noo kaa yitó uva ñóó. ⁹ Ta, ¿ndí kían kee sato'o uva ñóó viti, ka'án ndó? Kasaa ra, dá ka'ání ndi'i ra ta kéchóon ñóó, dá dikó ndodó ra ñó'ó noo kaa yitó uva ñóó noo dao ka ta kéchóon.

¹⁰ ¿Á ko óon ta'on ka'i ndó tuti iñ Ndios? Chi di'a kaáan: Ta yuu ni kaño'ó ta káva'a ve'e,

ñoó di'a va ni kasandaá kakuu yuu tito.

¹¹ Dión ni kee sato'o yo Ndios xí'ín yuu ñóó.

Sa'á ñóó iin ña'a ndato nda'o kían noo yo.

¹² Dá ni ka'án ta né'e choon ñóó tiin ra Jesús kadi ra ve'e kaa, chi ni kandaá va ini ra ña sa'a mií vá rá ni nakani na to'on yó'o. Tído yu'ú va ra kée ñayuu kuá'a ñóó. Sa'á ñóó ni dankoo ra Jesús, dá ni kee ra kua'an ra.

Di'a ni kuu tá ni ka'án dao taá dátuu rá Jesús

¹³ Tá ni ndi'i, dá ni tanda'á rá dao ka ta fariseo xí'ín dao ka ta kuendá Herodes ña ná ko'on ra noo Jesús, ta nandukú rá ña dátuu ñaá rá, dá ná ya'a na noo ka'an na. ¹⁴ Dá tá

ni saá ra noo nákaa Jesús, dá ni kaa ra xí'ín ná:

—Maestro, ná'a vá ndu'u ña kúú ní iin na ndaa. Ta ko yu'ú ní ni iin to'ón ñayuu, chi ko né'e ní tandini ndá yoo kúú iin rá iin ñayuu, á ndaya'i na o koó. Di'a dána'a ndaa ní ichi Ndios noo ndidaá ñayuu. Sa'á ñóó, ¿ndi kaá mií ní? ¿Á va'a ni kée yó chíya'i yó sa'a ñó'ó yo noo ra kúú kuendá César o koó? —kaá ra.

¹⁵ Tído ni kandaá va ini Jesús ña kúú rá ta uyu noo, ta katóo ra dátuu ñaá rá. Dá ni kaa na xí'ín rá:

—¿Ndiva'a ndúkú ndó ña ya'i noo to'on ká'in? Tei tóo ndó iin di'ón, ña chíya'i ndó sa'a ñó'ó ndo, dá ná kande'á.

¹⁶ Dá ni xi'o tóo ra iin di'ón kaa noo ná. Dá ni kaa na xí'ín rá:

—¿Ndá na'ána kían ndá'a noo di'ón yó'o? Ta, ¿ndá kuu kían ndá'a nooán yó'o?

Dá ni kaa ra:

—Na'ána César kían xí'ín kuu rá.

¹⁷ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Naki'o ndó ña kúú ña'a César noo rá, tá dáá, ta naki'o ndó ña kúú ña'a Ndios noo ná.

Ta kúú ni naá vá ini ta ñoó sa'á ña ni ka'an na dión.

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús ña miñan ndaa natakí na ni xi'i

¹⁸ Dá ni kasaa dao ta saduceo noo Jesús. Ta ko kándisa ta'on ra ña natakí na ni xi'i. Dá ni ndato'ón ñaá rá:

¹⁹ —Maestro, di'a kaá iin ley ni taa Moisés: "Tá ni xi'i iin ta, ta ko ní sá io de'e yíi ra xí'ín ñadi'i ra, dá kían kánian

naki'in ñaá ñani ra tanda'a rá xí'an, dá kían koo iin de'e yí naki'in kuu ñani ra." ²⁰ Ta viti, ni sa ndei usa ñani. Ta kúu ni tandá'a ta kúu noó ñoó, tído ni xi'i va ra, ta ko ta'ón de'e yí ra ní sá io xí'in ñadi'i ra. ²¹ Sa'á ñoó ni tandá'a ñani ra xí'an. Tído ni xi'i ta'ani ta kúu uu ñoó, ta ko ní sá io tuku de'e yí ra xí'an. Ta kúu dión ta'ani ni ndo'o ta kúu oni. ²² Ta dión ta'ani ni ndo'o ndin usa ñani ñoó, chi ni xi'i ndi'i ra, ta ni iin ra ko ní sá io de'e yí xí'an. Tá ni ndi'i, dá ni xi'i ta'ani mií ñá'a ñoó. ²³ Sa'á ñoó, tá ná kasandaá kuu natakí na ni xi'i, ¿ndi káa iin ta ñoó kakuu yí ñá'a ñoó, chi ndin usa va ra ni sa kuu yíian? —kaá ra.

²⁴ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Ko ná'a ta'on ndó ndi kían ká'an ndo, chi ko kékuendá ta'on ndó ña ká'an tuti i Ndios, ta ni ko nákoní ta'on ndó choon ká'ano ío noo ndá'a ná. ²⁵ Dá chi tá ná kasandaá kuu natakí ñayuu ni xi'i, o koo ka ña tanda'a ná, ta o kí'o ka na de'e di'i na tanda'a xí, dá chi táto'on kí'o ndéi ángel induu, nda kí'o dión vá kandeí na. ²⁶ Tído viti ná ko'in kastó'in xí'in ndó ña miían ndaa natakí na ni xi'i. ¿Á ko óon ta'on ka'i ndó to'on ni taa Moisés? Chi tein kéi yitó táka ló'o ñoó, dá ni kaa Ndios di'a xí'in ná: "Yu'u kúu Ndios noo Abraham, ta yu'u kúu Ndios noo Isaac, ta yu'u ta'ani kúu Ndios noo Jacob." ²⁷ Dión ni kaa na, dá chi ko kúu ta'on na Ndios noo na ni xi'i, di'a noo na takí vá kúu ná Ndios, chi ndidaá vá ñayuu

ndéi takí noo ná. Sa'á ñoó yá'a nda'o ndo'ó sa'á ña ko kándisa ndó ña natakí na ni xi'i —kaá na.

Yó'o dána'a Jesús ndi káa choon ndáya'i cháa ka ni sa'anda Ndios keeá

²⁸ Dá ni natuu yati iin ta dána'a ley Moisés, ta ni seido'o ra ña ni ka'an Jesús xí'in ta saduceo ñoó. Kúu ni katóni ini ra ña va'a nda'o ni nandió né'e na ña ni ndato'ón ñaá rá sa'á na ni xi'i. Sa'á ñoó ni ndato'ón ñaá rá:

—¿Ndi káa iin choon ndáya'i cháa ka noo ndidaá ka choon ni sa'anda Ndios keeá?

²⁹ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Choon ndáya'i cháa ka noo ndidaá ka choon ni sa'anda Ndios keeá kían kaáan di'a: "Kueídó'o ndo'ó, na ñoo Israel. Ndios, na kúu sato'o yo, iin tó'ón diní mií vá ná kúu Ndios. ³⁰ Koní ndo sato'o yo Ndios xí'in ndino'o níno ndo, xí'in ndino'o ini mií ndó, xí'in ndidaá ñaxintóni ndo, ta xí'in ndidaá kúu ndéi ndo." Ña yó'o kúu choon ndáya'i cháa ka ni sa'anda Ndios keeá. ³¹ Ta ña kúu uu kían sá kí'in tá'an xí'in ña yó'o, chi di'a kaáan: "Ku'u ini ndo sa'á ñayuu xí'in ndó táto'on kí'o ndó'o ndó xí'in mií ndó." Ta koó ka choon ndáya'i cháa ka noo ndin nduú choon yó'o —kaá na.

³² Dá ni kaa ta dána'a ley Moisés ñoó xí'in ná:

—Va'a nda'o ni ka'an ní, maestro. Ndaa kuití ni ka'an ní ña iin tó'ón diní vá kúu Ndios. Ta koó ka iin ka Ndios, sava'a iin tó'ón diní miíó ná

kúu ná. ³³ Ta ndáya'i cháa ka ña koni yo Ndios xí'ín ndino'o nio yo, xí'ín ndidaá ñaxintóni yo, xí'ín ndino'o ini miíá, xí'ín ndidaá kúu ndée yo, ta ku'u ini yo sa'á ñayuu xi'ín yó táto'on k'i'o ndó'o yó xí'ín mií yó. Ta ña yó'o kían ndáya'i cháa ka o duú ndidaá ka ña'a dákei yo noo Ndios, o ndidaá ka ña'a dóko yo noo ná —kaá ra.

³⁴ Tá ni seídó'o Jesús ña va'a nda'o yiko ni ka'an ra, dá ni kaa na xí'ín rá:

—Ndadá cháa vá kámani, ta kuu ndu'u yo'ó tixi ndá'a Ndios —kaá na.

Ta kúu ni iin tó'on ka ra ko ní xi'o ndée ini natuu ndato'on rá Jesús sa'a dao ka ña'a.

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a Cristo, na dákaiki ñaá

³⁵ Nákaa Jesús dána'a na yé'é ve'e ño'o ká'ano ñoó, dá ni kaa na xí'ín ñayuu ñoó:

—¿Ndiva'a dána'a ta dána'a ley Moisés ña tein na ve'e rey David kixi Cristo, na dákaiki ñaá? ³⁶ Ch'i di'a va ni kaa mií David tá ni nakutí ná xí'ín Espíritu i'i Ndios:

Di'a ni kaa sato'o yo Ndios xí'ín na kúu sato'i:

“Kako yo'ó xoo ku'a'a yu'u ndaá ná kasandaá kuu nataán ndí'ii ta xiní u'u ñaá tixi sa'on.”

³⁷ Mií David kaá ña sato'o na kúu Cristo, sa'á ñoó, ¿ndiva'a dána'a ra ña kii Cristo tein na ve'e na, tá dáá? —kaá Jesús.

Kádi nda'o ini ñayuu ku'a'a ñoó ndéi na seídó'o na ña dána'a Jesús.

Di'a kua'an ña ni ka'an Jesús sa'a ña kini kée ta dána'a ley Moisés

³⁸ Dá ni kaa ta'ani Jesús noo dána'a na noo ñayuu ñoó:

—Koo ini ndo kandaa ndo mií ndó noo ta dána'a ley Moisés, dá ch'i kátoó ra kandixi ra da'on nani, ta kóni ra ña ka'an ñayuu ndisá'an xí'ín rá xí'ín ñaño'ó noo xionoo ra noo yá'i. ³⁹ Ta kátoó ta'ani ra kande ra noo téi kúu noo ini ve'e noo náta na ñoo yo, ta kátoó ta'ani ra kande ra téi kúu noo ndéi ta ndáya'i sásá'an ra noo ió víko. ⁴⁰ Ta xío ndaa ra ve'e na kuáan. Ta sa'á ña kóni ra ña ka'an va'a ñayuu sa'a rá, sa'á ñoó na'á xika ta'i rá noo Ndios. Ta yó'o kúu ra ya'i nda'o chiya'i ra noo Ndios sa'á ña kée ra dión —kaá na.

Di'a ni kee iin ña'a kuáan kúnda'i

⁴¹ Ió Jesús yati noo taán ñayuu di'on ini sato, ña dóko ná noo Ndios ini yé'é ño'o ká'ano ñoó, ta ndé'é ná ndi kée iin rá iin ñayuu ñoó taán na di'on ñoó. Ta ku'a'a nda'o na kuiká taán ku'a'a nda'o di'on. ⁴² Dá ni kasáa ta'ani iin ña'a kuáan kúnda'i. Ta kúu ni taán u'u di'on kaa kuálí. Kúu cháa nda'o ndáya'i ña.

⁴³ Dá ni kana Jesús ta xionoo xí'ín ná, dá ni kaa na xí'ín rá:

—Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña ña'a kuáan kúnda'i kaa ni taán kua'a cháa ka di'on noo ndidaá ka ñayuu kaa, ⁴⁴ dá ch'i ndidaá na kaa ni taán ña kándoo noo vá ná. Tído ña'a kaa, va'ará kúnda'i vián,

n̄i taán ndí'án ñ̄a né'e va'án katakian —kaá na.

13

Yó'o kúú noo dána'a Jesús ñ̄a naá va ve'e ñ̄o'o ká'ano

¹ Tá n̄i keta Jesús yé'é ve'e ñ̄o'o ká'ano ñ̄oó, dá n̄i kaa iin t̄a xionoo xí'ín ná:

—Maestro, kande'é ní, k̄i'o dión ví ná'ano yuu káa, ta k̄i'o dión ví ñ̄ochí káa ve'e ñ̄o'o ká'ano káa.

² Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Á ñ̄ochí nd̄a'o káa ve'e ñ̄o'o ká'ano káa, xinóon? Tído kana'ón ñ̄a ni iin tó'ón yuu káa o kándoo kandodó tá'an, ch̄i koon nd̄i'i vaan —kaá na.

Kásto'on Jesús nd̄i k̄ian koo, dá naá ñ̄ayuu yó'o

³ Dá n̄i s̄a koo Jesús nd̄ika yúku naní Olivos chí xoo noo túu iin ve'e ñ̄o'o ká'ano ñ̄oó. Dá n̄i nd̄ato'ón xoo ñ̄aá Pedro xí'ín Jacobo xí'ín Juan xí'ín Andrés:

⁴ —Kásto'on ní xí'ín ndu'u ndá oon koo dión. Ta, ¿nd̄i k̄ian koo tá kua'an x̄inkoo ndidaá ñ̄a yó'o?

⁵ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Kandaa ndo mií ndó, dá ná o danda'í ñ̄aá ni iin tó'ón ñ̄ayuu. ⁶ Ch̄i kuá'á nd̄a'o t̄a kasaá, ta kechóon ra kuú yú'u, ta kaa r̄a: “Yu'u kúú Cristo, na dákaki ñ̄aá.” Ta kuá'á nd̄a'o ñ̄ayuu kandeé rá danda'í r̄a. ⁷ Tá n̄i kandaa ini ndo ñ̄a sa'ání tá'an iin ñ̄oo xí'ín iin k̄a ñ̄oo, ta n̄i ni'í tó'ón ndó ñ̄a naá tá'an dao k̄a ñ̄oo ñ̄o'o xíká, tído ná dá'a ni yu'ú ndo, dá ch̄i k̄i'o dión káni vaan koo, tído k̄o ñ̄a'a ta'on kasandaá kuú noo ndí'í. ⁸ Ch̄i

ndakuei dao nación naá tá'an xí'ín dao k̄a nación, ta kasá'á naá tá'an ta'ani t̄a né'e choon nd̄ei iin rá iin ñ̄oo ná'ano. Ta yó'o yó'o va kasá'á ni'í nd̄a'o t̄aan. Ta yó'o rá yó'o ta'ani kasá'á koo tama. Ta ñ̄a yó'o k̄ian koo, dá kasá'á ndo'o cháa k̄a n̄io ñ̄ayuu nd̄ei ñ̄ayuu yó'o.

⁹ 'Tído ndo'ó, kandaa ndo mií ndó, ch̄i kasá'á ñ̄ayuu naki'o na ndo'ó noo ndá'a t̄a né'e choon. Ta kani na ndo'ó ini ve'e noo náta ka na. Ta kandaka na ndo'ó ko'on na noó t̄a né'e choon ná'ano, noó t̄a kúú rey viti sa'á ñ̄a kúú ndó kuendá yu'u. Dión koo, dá ni'í ndo k̄i'o ndó kuendá sa'a yú'u noó t̄a né'e choon ná'ano. ¹⁰ Tído miian ndusa kánian kanoo ñ̄ayuu dána'a na to'on va'a sa'a yú'u iin ní kúú ñ̄ayuu dinñó'ó k̄a, dá kasan-daá kuú noo ndí'í. ¹¹ Tído, tá ndáka na ndo'ó n̄i saá na n̄i naki'o na noó t̄a né'e choon, o s̄a ndí'í ini ndo sa'á to'on ka'an ndo, ta o s̄a nákani ini ndo. Sava'a to'on ni'í ndo noo Ndios, ñ̄oó oon va k̄ian ka'an ndo. Ch̄i o duú mií ta'on ndó ka'an. Espiritu īi Ndios va kúú na ka'an.

¹² 'Ta iin ñ̄ani naki'o ra ñ̄ani mií rá noó t̄a né'e choon, dá ka'ání ñ̄aá rá. Ta dión ta'ani kee na kúú tatá xí'ín de'e ra. Ta ndakuei ta'ani dao de'e naá r̄a xí'ín tatá r̄a, dá ka'ání ñ̄aá rá. ¹³ Ch̄i kasá'á koni u'u ndidaá ñ̄ayuu ndo'ó sa'á ñ̄a kúú ndó kuendá yu'u. Tído ndidaá na n̄i xi'o ndeé ini n̄i sa ndita ndaa xí'ín nda noo ndí'í kuií, noón kúú na ni'í ñ̄a k̄aki na.

14 'Tá n̄i xini ndo ió ña kini dáyako ñaá, ña n̄i ka'an profeta Daniel sa'a, noo ko kánian kooan, dá kían n̄a ndéi chí Judea ná kuino kíj ná ko'on n̄a nda din̄i yúku. (Ndi ndáa ndo'ó, n̄a ká'i ña yó'o, nata'í ini ndo sa'an, dá kandaa ini ndo.) 15 Ta n̄a kándodó din̄i vé'e kuú dáá ñóó, ko kánian ndu'u na ve'e na naki'in na ña'a na kane'e na ko'on n̄a. 16 Dá ri n̄a ñó'o yúku, ko kánian nandió kuéi na no'o n̄a naki'in na kotó n̄a. 17 Ta, jnda'í kúu ví n̄a ñá'a ñó'o de'e, ta nda'í kúu ta'ani ví n̄a ndéi taleé chí chí tein kuú dáá ñóó! 18 Kaka ndo ña man̄i noo Ndios, dá ná dá'a ni ndo'ó ndó dión tein yoó v̄ixi. 19 Ch̄i kuú dáá kakuu iin kuú noo ndo'ó naní n̄io ñayuu. Dá ch̄i nda n̄i kasá'á vá sa'a ñayúú, ta nda viti ko óon ta'on ndo'ó ñayuu tát'o'on k̄i'o ndo'ó na tein kuú dáá ñóó. Ta ni iin kuú ka o koo dión. 20 Tído tá ko ní ch̄ituu sato'o yo Ndios tandó'ó vei koo tein kuú dáá ñóó, dá kían ndi'i va ñayuu ñóó naá. Tído sa'á ña kú'u ini n̄a sa'á ñayuu n̄i kaxi mií ná, sa'á ñoó ch̄ituu na tandó'ó koo tein kuú dáá ñóó.

21 'Tá ka'an iin ñayuu xí'in ndó: "Kande'é ndó, yó'o nákaa Cristo, n̄a dákaiki ñaá", o tá kaa n̄a xí'in ndó: "Kande'é ndó, ch̄i káa nákaa n̄a", ná dá'a ni kandía ndó. 22 Ch̄i ndakuei dao ta'a to'on, ta kaa ra ña mií rá kúú Cristo. Ta ndakuei ta'ani profeta to'on. Ta kee ra ña'a ndato, xí'in ña'a ná'ano, dá dánda'í ra ñayuu. Ta kúú nda ñayuu n̄i kaxi mií

Ndios ndukú rá dánda'í ra. 23 Sa'a ñoó kaon koo ndó, ch̄i sa n̄i datí'ai ndo'ó tá ko ñá'a koo dión.

Di'a koo, dá nandió koo tuku Jesús kii na ñayúú yó'o

24 Dá n̄i kaa ta'ani Jesús:

—Tein kuú dáá ñóó, tá n̄i ndi'i n̄i sa io tandó'ó ká'ano ñóó, dá nakuiin naá ndindii, ta ni yoó ka o tóon. 25 Dá kuei tiñoó ñó'o induú káa, ta kidi ni'ini ña ná'ano ñó'o induú. 26 Dá ví koni ndo n̄a n̄i nduu ta'a ñayúú yó'o kii na tein viko, ta ndato naye'e ndaa n̄a noo kii na xí'in ndidaá choon kómí ná. 27 Ta ka'anda n̄a choon noo ángel vei xí'in ná ko'on n̄a nakuaka na ndidaá kúú ñayuu n̄i kaxi mií ná ndéi ndin komi xoo tach̄i, ch̄i ko'on n̄a noo xiká cháá ka noo kúú noñó'o yó'o, ta ko'on ta'ani na noo kúú noo xiká cháá ka induú dá nditúti ná noo Jesús.

28 'Kane'e ndó kuendá tát'o'on kée taño'ó. Tá n̄i nduyúta noo ra, ta vei nóma yúta kuáli ra, kúú sa ná'á vá yó ña sa n̄i kuyati yoó koon dai. 29 Ta dión ta'ani, tá n̄i xini ndo n̄i kasá'á kúú tandó'ó yó'o, dá kían kana'á ndó ña sa n̄i kuyati va kuú nandió kooi kasaai.

30 'Miian ndaa kuiti ná ka'in xí'in ndó ña o kuú ta'on ñayuu ndéi tiempo daá nda ná koo ndidaá ña yó'o. 31 Induú káa xí'in noñó'o yó'o naá váan. Tído to'on ká'in, o yá'a ta'an vaan.

32 'Tído ni ko iin ta'on ná'á ndá kuú kakian, o ndá hora kooan, ta ni ángel ndéi induú

kō ná'á, ta ni nā kúú de'e Ndios kō ná'á, chī iin tó'on dinī mīí vá tatá Ndios kúú nā ná'á. ³³ Sa'á ñoó kaño'o ini ndo, ta ka'an ndo xí'in Ndios, chī kō ná'á ta'on ndó ndá oon koo dión.

³⁴ 'Chī kían tát'on kī'o ndó'o iin taa kua'an xiká. Tá kō ñá'a kana ra ko'on ra, dá nī dānkoo tóo ra ve'e ra noo ndá'a taa kéchóon noo rá. Dá nī xī'o ra choon noo iin rá iin ra. Dá nī sa'anda ta'ani ra choon noo taa ndáa yé'é rá ña ná kaño'o ini ra. ³⁵ Kī'o dión ta'ani kaño'o ini ndo, chī kō ná'á ta'on ndó ndá oon nandió koo tuku nā kúú sato'o ndo kasaa nā. Chī oon ni ví kasaa nā tá nī kuaá, o kasaa nā dao ñoó, o kasaa nā tá nī kana chéli, o kasaa nā tá nī tuu noo. ³⁶ Chī iin ndakána va kasaa nā, sa'á ñoó kaño'o ini ndo, dá kían ná dá'a ni natiin na ndo'ó ndéi ndó kídī ndo. ³⁷ Ña ká'in xí'in ndo'ó yó'o, ká'in xí'in ndidaá kúú ñayuu ña ná kaño'o ini nā —kaá Jesús.

14

Yó'o nī ndató'on kue'é ta né'e choon ndi kee ra, dá tiin ra Jesús

¹ Ta kómani vá uu ká kuu, dá koo víko pascua, dá seí nā Is-rael pan kō ní kí'in tá'an xí'in ña dákuita tachi ñaá. Kúú nī kasá'á ndátó'on maña ndidaá ta duti sakua'a xí'in taa dána'a ley Moisés ndi koo kee ra, dá tiin ra Jesús, dá ná ka'ání ñaá ta né'e choon. ² Dá nī kaa ra:

—Ná dá'a ni tiin yó ra tein víko, dá chī ndakuei ñayuu

nakuina vaā nā kí'in na sa'a rá —kaá ra.

Di'a nī kuu tá nī kuei iin ñá'a ndutá támi sá'an dinī Jesús

³ Ta nákaa Jesús ñoo Beta-nia noo kúú ve'e iin taa naní Simón, tá'an ra nī sa' ndo'o kue'e té'i. Ta noo ío Jesús mesa, kúú nī kasaa iin ñá'a, ta né'an iin tindo'o ló'o nī kava'a xí'in yuu dión naní alabastro. Ta ñoó ñó'o ndutá támi sá'an naní nardo. Ta ndutá ya'i nda'o kúú rá. Ta kúú nī ta'ávían dikō tindo'o ñoó, dá nī kuei ndi'an ra dinī Jesús. ⁴ Ta kúú nī xido nda'o ini dao taa ndéi ñoó, dá nī kasá'á rá ndátó'on tá'an mīí rá ndéi ra:

—¿Ndiva'a dánaá oon ñá'a kaa ndutá támi sá'an kaa? ⁵ Ta va'a ká ví ní dikó yó ra, chī ya'i rá tát'on kī'o ní'i iin ñayuu kéchóon na onī ciento kuu, dá chindeé yó nā kúnda'í xí'in di'ón ñoó, ní kúu —kaá ra.

Sa'á ñoó nī kasá'á rá dánani ra ñá'a ñoó.

⁶ Dá nī kaa Jesús xí'in rá:

—O sa dánani ndó ñá'a yó'o. ¿Ndiva'a dáta'an ndo'an? Chī ña va'a va kían nī keeán xí'in yu'u. ⁷ Chī daá ndéi va ñayuu kúnda'í xí'in ndo'ó, ta kuu va chindeé ndó nā ndá hora ká'an mīí ndó. Tído yu'u, o koo kúii ta'oin xí'in ndó. ⁸ Ñá'a yó'o kúú ña xí'o ndi'i tát'on kī'o sáa ndéean nooí, chī nī kuei ña ndutá támi sá'an dinī, ta kī'o dión nī kenduuān yikí koñoi tát'on kī'o kooi nduxii. ⁹ Miiān ndaa ná ká'in xí'in ndó ña ndéi kúú mīí vá noo dána'a nā to'on

va'a sa'í iin ní kúú ñayúú yó'o, nakani ta'ani na ña ñi kee ña'a yó'o xí'ín yu'u, dá ná kaño'o ini ñayuu sa'á ña ñi keeán —kaá Jesús.

Di'a ñi kuu, dá ñi kandoo Judas ña nak'i'o ra Jesús noo ndá'a ta duti kúú noo

10 Dá ñi kee Judas Iscariote, tá'an ra nákaa tein ndin uxi uu ta xíonoo xí'ín Jesús, kua'an ra dikó rá Jesús noo ta duti sakua'a. 11 Tá ñi seido'o ta duti ñoo ña ñi ka'an Judas xí'ín rá, kúú ñi kadii nda'o ini ra. Dá ñi kandoo ra ña ki'o ra di'ón noo rá. Dá ñi kasá'á ndúkú Judas ndí koo kee ra, dá nak'i'o ra Jesús noo ndá'a roón.

Di'a ñi kuu tá ñi sadini Jesús noo ndí'í kuii xí'ín ta xíonoo xí'ín ná

12 Tá ñi kasandaá kuu mií noo, ña kúú víko noo seí na Israel pan, tá'an ña ko ní kí'in tá'an xí'ín ña dákuita tachían, ta sa'áni na léko kuendá víko pascua, dá ñi ndato'ón ñaá ta xíonoo xí'ín Jesús:

—¿Ndei kóni ní ko'ón ndu'u kenduu ndu ña kadíni yó kuendá pascua?

13 Dá ñi sa'anda na choon noo uu ta xíonoo xí'ín ná ñoo, ta kaá na xí'ín rá:

—Kua'an ndo ñoo ká'ano káa. Ta káa nak'i'in tá'an ndó xí'ín iin ta ndío yoo ño'o takuii kua'an ra. Ta kúú karkuei ndó ra ko'ón ndo.

14 Dá tá ñi saa ra ñi ndu'u ra ini ve'e, dá kaa ndo xí'ín ta kúú sato'o ve'e ñoo: “Di'a kaá maestro ndu'u: ¿Ndi káa iin cuarto ki'o ní noo kadíni

kuendá víko pascua xí'ín ta xíonoo xí'ín?” kaa ndo xí'ín rá. 15 Dá ná dána'a ra iin cuarto ká'ano kánoo dikó, ta sa ió nduu vaan. Ta ñoo kenduu ndo ña'a ná kadíni yó —kaá Jesús.

16 Dá ñi kee uu ta ñoo kua'an ra. Dá tá ñi saa ra ñoo ñoo, kúú ñi ndo'o ra táto'on káa rá ió ña ñi ka'an Jesús xí'ín rá. Ta ñoo ñi kenduu ra ña kadíni na kuendá víko pascua.

17 Dá tá ñi kuaá ñoo, dá ñi kasaa Jesús xí'ín ndin uxi uu ta xíonoo xí'ín ná ve'e ñoo. 18 Dá ñi sa ndei na mesa. Ta tein sásá'an na ñoo, dá ñi kaa Jesús:

—Miian ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña iin mií vá ndo'ó, ta sásá'an dáó xí'ín yu'u, nak'i'o ñaá noo ndá'a ta xini u'u ñaá —kaá na.

19 Dá ñi kasá'á kúnda'í nda'o ini ra. Dá ñi kaa iin rá iin ra xí'ín ná:

—¿Á yu'u kúú, tatá?

20 Dá ñi kaa Jesús:

—Iin ta nákaa tein ndin uxi uu ndo kúú rá. Tá'an ra dáketá dáó ndá'a xí'ín yu'u ini ko'o, roón kúú rá. 21 Ta miian ndaa ndo'o na ñi nduu ta ñayúú yó'o táto'on ki'o ká'an tuti ii Ndios. Tído nda'í va ta nak'i'o ñaá noo ndá'a ta xini u'u ñaá. Va'a cháa ka vían ní xio dá'a ni kaki ta ñoo, ní kúú —kaá na.

22 Ta tein noo sásá'an na ñoo, dá ñi tiin Jesús pan. Dá ñi nak'i'o na ndivé'e noo Ndios. Dá ñi sa'anda dao naan, dá ñi xi'o naan noo ta ñoo. Dá ñi kaa na xí'ín rá:

—Keí ndoán, chí ña xaan kúú yikí koñoi.

²³ Dá nī tiin na copa. Dá tá nī ndi'i nī ñakí'o na ndivé'e noo Ndios, dá nī xí'ín na ra noo tá xíonoo xí'ín ná, ta ndidaá vá rá nī xi'i lú'u lú'u ra.

²⁴ Dá nī kaa na xí'ín rá:

—Ndúta xaan kúú nī yu'u, kirá dáxinkoo ña nī kandoo Ndios kee ná xí'ín ñayuu na, ta kuita ra sa'a kuachi kuá'a ñayuu. ²⁵ Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña o nándió koo kají ko'i ndutá uva yó'o nda ná kasandaá kuu, dá ko'o saái ndutá uva noo ío Ndios dándáki na.

Yó'o nī ka'an Jesús ña ndata Pedro sa'a ná

²⁶ Dá tá nī ndi'i nī keká'ano na Ndios xí'ín iin yaa, dá nī kee na kua'an na dinī yúku naní Olivos.

²⁷ Dá nī kaa Jesús xí'ín ta xíonoo xí'ín ná:

—Ndidaá vá ndo'ó dánkoo ndava'a ñaa sakuaá víti, dá chí di'a kaá tuti iī Ndios: “Dárkue'e ka'í yu'u taa ndáka léko, ta kúú ndi ndi'i va léko kuita noo ko'on.” ²⁸ Tído tá nī ndi'i nī ñatakij, dá kuió noo'í noo ndo ko'in chí Galilea di'a, dá kasandaá ndo —kaá na.

²⁹ Dá nī kaa Pedro:

—Va'ará ná dánkoo ndava'a ndidaá taa yó'o mií ní, tído yu'u, o kée ta'oin dión.

³⁰ Dá nī kaa Jesús xí'ín rá:

—Miían ndaa ná ka'in xí'ón ña sakuaá víti, tá ko ñá'a ta'on kana chéli ta'ándá kúú uu, ta kúú sa onī va ta'ándá ndatōn sa'a yu'u.

³¹ Ta kúú nī ndundéé Pedro ka'an ra, ta kaá ra:

—Va'ará ná kánian kuu nduúí xí'ín ní, tído o ndata ta'oin sa'a ní —kaá ra.

Ta kúú kí'o dión ta'ani nī kaa ndidaá ka tá xíonoo xí'ín ná ñóo.

Di'a nī kuu tá nī nī ndat'ón Jesús xí'ín Ndios iin noo naní Getsemaní

³² Nī ndi'i, dá nī saá na noo naní Getsemaní. Dá nī kaa Jesús xí'ín tá xíonoo xí'ín ná:

—Yó'o ni kandeí tóo ndó, dá ná ko'in ka'in xí'ín Ndios, dá kasaái —kaá na.

³³ Dá nī kee Jesús ndáka na Pedro xí'ín Jacobo xí'ín Juan kua'an na. Dá nī kixiān nī kunda'í nda'o ini Jesús, ta nī kasá'a ndó'o nda'o ní o ná.

³⁴ Dá nī kaa na xí'ín rá:

—Nda'í nda'o kúu iniī. Sa ndaa ndij va kúúí xinij. Yó'o ni kandeí tóo ndó, ta kaño'o ini ndo —kaá na.

³⁵ Dá nī kee Jesús kua'an na lú'u ka chí noo. Dá nī sa kuin xití ná, ta nī xino ví taan na nda noño'ó. Dá nī xika na noo Ndios ña tá ná kuu, dá ná o yá'a na ña vei ndo'o na ñóo.

³⁶ Ta di'a kua'an ña nī kaa na:

—Tatá ló'o miij, ndidaá kúú vá ña'a kuu kee mií ní. Dítá ní yu'u noo ndutá ova, ña kúú ña ndo'o níoi. Tído ná dá'a nī kakuuan tát'ón kí'o kóni yu'u. Ná kakuuan tát'ón kí'o kóni mií ní —kaá na.

³⁷ Tá nī nándió koo na nī ndisáa na noo ndéi ndin onī taa kua'an xí'ín ná ñóo, kúú sa kídi va ra ndéi ra. Dá nī kaa na xí'ín Simón Pedro:

—Simón, ¿á kídi vóon? ¿Á ko xí'o ndéé ta'on inoñ kaño'o inoñ, va'ará iin hora?

³⁸ Kaño'o ini ndo, ta ka'an

ndó xí'ín Ndios, dá ná dá'a ni kexíxi ña kini xí'ín ndó. Chì sà íó nduu níó ndó kee ndó ña kóni Ndios. Tído ña kóni ñi ndó kían chituu ñaá —kaá na.

³⁹ Dá nì sa'an tuku na nì ka'an na xí'ín Ndios tát'on k'ì'o nì ka'an na xí'ín ná ta'ándá mií noó. ⁴⁰ Dá tá nì ndisáa na noó ndéi onì taa ñoó, kúú sà kídi tuku va ra ndéi ra, chì sa'ání nda'o ñaá ña ma'ánó. Ta kò ní'ì v́a rá ndí kíán ka'an ra xí'ín ná. ⁴¹ Ta kúú ta'ándá kúú onì nì ndisáa Jesús nì sa'an na nì ka'an na xí'ín Ndios. Dá nì kaa na xí'ín taa ñoó:

—¡Kudi ndó viti! ¡Ta nani'ì ndéé ndó viti! Cháá dión ka ni ná kakañ kudi ndó, chì sà nì kasandaá va hora ña nak'ì'o ra na nì nduu taa ñayúú yó'o noó ndá'a taa kómí kuachi. ⁴² ¡Ndakuei ndó, ná ko'ò viti! Chì sà kúyati taa vèi nak'ì'o yu'u noó ndá'a taa kómí kuachi —kaá na.

Di'a nì kuu tá nì tiin ra Jesús kandaka ra ko'on ra noó ta né'e choon

⁴³ Kúú ká'an ñi v́a Jesús ñin na, kúú sà nì kasáa va Judas, ñin ra kúú kuendá ndin uxì uu taa xionoo xí'ín ná. Ta kua'á nda'o taa vèi xí'ín rá. Dao ra né'e espada, ta dao ka ra né'e yíto. Chì vèi ra xí'ín choon nì sa'anda taa dutì saku'a'a, xí'ín taa dána'a ley Moisés, xí'ín taa sá'ano ñoo. ⁴⁴ Sà nì kast'on va Judas xí'ín taa ñoó ndi kee ra dána'a ra ndá yoo kúú Jesús, chì di'a nì kaa ra:

—Taa nì chitói noó ñoó, roón kúú tiin ndó kandaka

ndó ko'on ndó, ta kandaa va'a ndó ra —kaá ra.

⁴⁵ Dá tá nì natuu yati Judas noó ñin Jesús, dá nì kaa ra xí'ín ná:

—Nákaa ní, maestro.

Dá nì chitó rá noó ná. ⁴⁶ Dá nì natuu taa kua'a ñoó nì tiin ra Jesús.

⁴⁷ Ta kúú ñin taa ñin xí'ín Jesús nì taó rá espada ra. Ta kúú nì chit'ón ra do'o ñin taa kéchóon noó taa dutì kúú noó.

⁴⁸ Dá nì kaa Jesús xí'ín taa kua'a ñoó:

—¿Á taa kuí'íná v́a kée ndó yu'u kúúí, sá'a ñoó vèi ndó xí'ín espada xí'ín yíto tiin ndó yu'u? ⁴⁹ Ta ndidaá kuú v́a nì sà káai xí'ín ndó yé'é ño'o ká'ano sà daná'ì noó ndó, ta kò ní tiin ta'on ndó yu'u. Tído ndidaá ña yó'o kúú viti, dá ná xinkoo to'on ká'an tuti ñi Ndios —kaá na.

⁵⁰ Ta kúú ndidaá v́a taa xionoo xí'ín ná nì dankoo ndava'a ñaá, ta nì xino ra kua'an ra.

Di'a nì ndo'o ñin tayí nì kankono kua'an

⁵¹ Ta sata ñayuu kuá'a ñoó tákaa ñin tayí kua'an xi. Ta sava'a ñin sábana va ndíxi xi kua'an xi. Kúú nì tiin ta'ani ñaá rá. ⁵² Tído nì dayáa xi sábana ñoó. Ta kúú ndaá nì kankono vichí xí kua'an xi.

Di'a nì kuu tá nì sa ñin Jesús noó mií taa dutì kúú noó

⁵³ Dá né'e ra Jesús nì sa ra noó ío mií taa dutì kúú noó. Dá nì nataka ta'ani ndidaá kúú taa dutì saku'a'a, xí'ín taa sá'ano ñoo, xí'ín taa dána'a ley Moisés. ⁵⁴ Ta Pedro, ndaá xíká

xíká tákaa ra kua'an ra. Dá n̄i saá rā n̄i ku'u ra noo kúu yé'é ve'e t̄a duti kúu noo ñóó. Dá n̄i sa koo ra ió rā noo ndéi t̄a ndaa yé'é ñóó, chí ndéi ra nádaa rá noo kéi ñó'o.

⁵⁵ Ta rā duti sakua'a ñoo xí'in ndidaá k̄a t̄a né'e choon ndéi ra ndúkú rá t̄a ka'an kuachi sa'a Jesús, dá kuu nakí'o ñaa rá noo ndá'a t̄a romano, dá ka'ání ñaa rá. Tído k̄o ní n̄i'j ta'on ra ndí k̄ián kakuu kuachi na. ⁵⁶ Chí kuá'a nda'o t̄a n̄i kava'a ña to'ón n̄i ka'an rā sa'a Jesús. Tído k̄o ní náki'in tá'an ta'on to'on, ña n̄i ka'an rā sa'a ná.

⁵⁷ Dá n̄i ndakuei dao k̄a t̄a ndúkú rá kuachi ka'an rā sa'a Jesús, ta kaá rā:

⁵⁸ —Ndu'u kúu rā n̄i seídó'o ña n̄i kaa t̄a xaan ñi'a: “Ko'in nakani ndi'ii ve'e ño'o ká'ano yó, ña n̄i kava'a ndá'a t̄a. Ta kúu t̄ixi on̄i kuu, ta kúu kava'i iin k̄a ve'e ño'o saá, tído o duu ña kava'a ndá'a t̄a kakian” —kaá rā.

⁵⁹ Tído k̄o ní náki'in tá'an ta'on ña n̄i ka'an rā sa'a ná.

⁶⁰ Dá n̄i ndakúin ndichi mií t̄a kúu duti kúu noo me'í noo ndéi ra ñóó. Dá n̄i ndato'ón rá Jesús:

—¿Ndiva'a k̄o ká'on chin-deéon miíon? ¿Á ña ndaa k̄ián ká'an kuachi t̄a kaa sa'on o koo?

⁶¹ Tído tádi oon va iin Jesús, ni iin to'on k̄o ní ka'an na.

Dá n̄i nandió koo tuku mií t̄a duti kúu noo ñóó n̄i ndato'ón ñaa rá:

—¿Á yo'ó kúu Cristo, na dáka'ki ñaa? ¿Á de'e Ndios, na ij, kúu yo'ó?

⁶² Dá n̄i kaa na xí'in rá:

—Jaan, ñaa kúu yu'u, ta koni ndo na n̄i nduu t̄a ñayuu yó'o nakoo na xoo kuá'a Ndios noo ió na dándaki na. Ta koni ta'ani ndó na kii na tein viko tánee induu —kaá na.

⁶³ Dá n̄i ndatá t̄a duti kúu noo ñóó dá'on ndíxi ra sa'a ña n̄i xido ini rā. Dá n̄i kaa rā:

—¿Ndá choon kuu k̄a yo cháa k̄a t̄a ka'an kuachi sa'a rá? ⁶⁴ Chí sa n̄i seídó'o vá mií ndó ña n̄i ka'an ndava'a ra sa'a Ndios. ¿Ndí k̄ián náta'an ini ndo keeá xí'in rá viti? —kaá rā.

Dá n̄i kandoo ndidaá t̄a ndéi ñoo ña kánian kuu Jesús sa'a ña n̄i ka'an na dión. ⁶⁵ Dá n̄i kasá'a túu ndaa dij ñaa dao ra. Ta n̄i dadá'i ra noo ná xí'in iin dá'on, dá n̄i kani ñaa rá, ta kaá rā xí'in ná:

—Nakoni ini ndi ndá yoo n̄i kani ñaa —kaá rā.

Ta nda rā ndíta ndaa yé'é ñoo n̄i kani da'anda noo ná.

Di'a n̄i kuu tá n̄i ndata Pedro sa'a Jesús on̄i ta'anda

⁶⁶ Ta yé'é ve'e nin̄o ñoo ió jí vá Pedro. Dá n̄i kasaa iin ñá'a kéchóon noo mií t̄a duti kúu noo ñóó. ⁶⁷ Dá tá n̄i xinián ió Pedro nádaa rá noo kéi ñó'o ñoo, kúu n̄i sa nde'é va'a ñaaán, dá n̄i kaaan xí'in rá:

—Xíonoo ta'ani yo'ó xí'in Jesús, t̄a ñoo Nazaret, ¿daa koo?

⁶⁸ Tído n̄i ndata vá rá, ta kaá rā:

—Ko ná'a ta'on yu'u t̄a ñoo, ta ni k̄o kánda' ta'on inij ndá sa'a ká'on xí'in.

Dá n̄i kee ra kua'an r̄a chí noo kúu yé'é di'a. Tá n̄i saa r̄a ñoó, ta kúu n̄i kana va chéli. ⁶⁹ Ta kúu n̄i xini tuku va ñá'a ñoó noo iin Pedro. Dá n̄i kasá'á ká'an xí'in dao ka ñayuu ndíta ñoó:

—Taa yó'o kúu kuendá Jesús.

⁷⁰ Ta kúu tuku va n̄i ndata rá.

Ta lú'u ka tóó, kúu n̄i ka'an dao ka ñayuu ndíta ñoó xí'in rá:

—Miian ndaa kuiti kuendá Jesús kúu yo'ó, chí t̄a kuendá Galilea ta'ani kúuón. Dá chí tát'o'on ká'an roón, dión ká'on.

⁷¹ Dá n̄i kasá'á ká'an ndava'a Pedro, ta kaá ra:

—Ná'á Ndios ña ko ná'a ta'on yu'u t̄a ká'an ndo sa'a ñoó —kaá ra.

⁷² Ta kúu n̄i kana va chéli ta'ándá kúu uu. Dá ví n̄i ndisáa ini ra t̄o'on n̄i ka'an Jesús xí'in rá, chí di'a n̄i kaa na: “Tá ko ñá'a kana chéli ta'ándá kúu uu, ta kúu sa ndata yo'ó sa'a yu'u oni ta'ándá”, kaá na. Tá n̄i ndisáa ini ra t̄o'on yó'o, kúu nda'i nda'o n̄i saki ra.

15

Di'a n̄i kuu tá n̄i sa'ín Jesús noó t̄a naní Pilato

¹ Dá tá n̄i tuu noo, sa n̄i kandoo va t̄a duti saku'a'a, xí'in t̄a sá'ano ñoo, xí'in t̄a dána'a ley Moisés xí'in ndidaá ka ní t̄a né'e choon ndi k̄i'o kee ra xí'in Jesús. Dá n̄i kató ñáá rá ndáka ra n̄i saa r̄a n̄i nak̄i'o ra noó t̄a né'e choon romano naní Pilato. ² Dá n̄i ndato'ón Pilato Jesús:

—¿Á yo'ó kúu rey noo na Israel?

Dá n̄i kaa Jesús xí'in rá:

—Tá dión kaá mií ní —kaá na.

³ Ta ndéi t̄a duti saku'a'a dátai kuachi ñáá rá sa'a ku'a'a nda'o ña'a. ⁴ Dá n̄i ndato'ón tuku ñáá Pilato ñoó, ta kaá ra:

—¿Á ni iin ña'a o ká'an yo'ó chindeéon miíon? Ta dión ví ku'a'a ña'a dátai kuachi ñáá t̄a káa.

⁵ Ta va'ará dión n̄i kaa ra, tído ni iin t̄o'on ko ní ka'an Jesús. Sa'a ñoó n̄i naá vá ini ra.

Di'a n̄i kuu, dá n̄i sa'anda Pilato choon ña ná karkaa Jesús ndika cruz

⁶ Tein iin iin víko pascua dáyaá Pilato iin t̄a nákaa ve'e kaa, tá'an r̄a kándoo na ñoo Israel sa'a. ⁷ Daá ñoó nákaa iin t̄a naní Barrabás ve'e kaa, ta ñó'o ta'ani dao ka t̄a kí'in tá'an xí'in rá sa'áni rá ndii. Roón kúu t̄a n̄i ndakuei n̄i naá xí'in t̄a né'e choon romano. ⁸ Dá n̄i kasáa ku'a'a nda'o ñayuu noo Pilato. Dá n̄i kasá'á xíka na noo rá ña ná dáyaá r̄a iin t̄a nákaa ve'e kaa, tát'o'on k̄i'o kée ra tein iin rá iin víko pascua. ⁹ Dá n̄i kaa r̄a xí'in ñayuu ñoó:

—¿Á kóni ndo ña dáyaai na kúu rey noo na Israel yó'o?

¹⁰ Dión n̄i kaa r̄a chí n̄i kandaá va ini r̄a ña sa'a ña u'u ini vá t̄a duti saku'a'a ñoó, sa'a ñoó n̄i nak̄i'o ñáá rá noo ndá'a rá. ¹¹ Tído n̄i daká'an kue'é t̄a duti saku'a'a ñoó ñayuu ku'a'a ñoó, dá n̄i xíka na ña va'a cháa ka Barrabás ná dáyaá r̄a.

12 **Dá n̄i ndat̄o'ón ñáá Pilato, ta kaá r̄a:**

—¿Ndí k̄ián kóni ndo kee yu'u xí'ín t̄a ch̄inani ndó kúú rey noó na Israel yó'o, tá dáá?

13 **Dá n̄i kayu'ú ñayuu kuá'a ñoó:**

—¡Chirkaa ní r̄a nd̄ika cruz!

14 **Dá n̄i kaa Pilato:**

—¿Ndí k̄ián kini n̄i ya'a t̄a yó'o n̄i kee ra?

Tído kúú n̄i'í cháá k̄a ví n̄i kasá'á k̄ayu'ú ñayuu kuá'a ñoó:

—¡Chirkaa ní r̄a nd̄ika cruz!

15 Ta sa'á ña kóni Pilato kandoo va'a ra noó ñayuu kuá'a ñoó, sa'á ñoó n̄i dayáa r̄a Barrabás. **Dá tá n̄i ndi'í n̄i kani soldado Jesús xí'ín chirrión, dá n̄i nak̄i'o ñáá Pilato noo ndá'a rá, dá ná ko'on r̄a chirkaa ñáá rá nd̄ika cruz.**

16 **Dá n̄i nak̄i'in ñáá soldado ndáka ra kua'an r̄a nda maá ini ve'e chón t̄a romano. Dá n̄i ndataká r̄a ndidaá k̄a soldado kúú kuendá r̄a.** 17 **Dá n̄i dak̄u'ino ñáá rá iin dá'on kua'á toón, ta n̄i ch̄inoo ra iin corona n̄i kava'a xí'ín ion din̄i ná.** 18 **Dá n̄i kasá'á rá kée ra ña kéká'ano ñáá rá:**

—N̄a ká'ano kúú mií ní, na kúú rey noó na Israel —kaá r̄a.

19 **Ta n̄i kani ra iin tañi'í din̄i ná, ta n̄i tuu ndaa dij̄i ñáá rá. Ta n̄i sa ku'ita xit̄i rá noo ná kée ra ña kéká'ano ñáá rá.**

20 **Tá n̄i ndi'í n̄i ked̄iki ndaa ñáá rá, dá n̄i dit̄a rá dá'on kua'á toón nd̄ixi na ñoó. Dá n̄i ndak̄u'ino ñáá rá dá'on mií ná. Dá ví n̄i taó ñáá rá ndáka ra kua'an r̄a chirkaa ra nd̄ika cruz.**

Di'a n̄i kuu tá n̄i chirkaa ra Jesús nd̄ika cruz

21 **Ta noo ndáka ñáá rá kua'an r̄a, ñoó n̄i nak̄i'in tá'an ra xí'ín iin t̄a naní Simón, t̄a kuendá Cirene. Ta de'e ra naní Alejandro xí'ín Rufo. T̄a yó'o kúú r̄a kond̄ii n̄i sa'an yúku. Kúú n̄i kendús̄a soldado xí'ín rá ña ná kadokó r̄a cruz Jesús ko'on r̄a.** 22 **Ta ndáka ñáá rá n̄i saá r̄a iin xián noo naní Gólgota. To'on yó'o kóni kaa yikí lásá din̄i nd̄i.**

23 **Ñoó, dá n̄i xi'o ra vino n̄i dataká tá'an xí'ín ndutá ova ko'o Jesús, tído ko ní xiin ta'on na ko'o na r̄a.** 24 **Dá tá n̄i ndi'í n̄i chirkaa ñáá rá nd̄ika cruz, dá n̄i sa ndei ra n̄i sad̄iki r̄a suerte xí'ín dá'on ná, dá ná kande'á ndi ndáa dá'on kánian ni'í iin rá iin ra.**

25 **Tát̄o'on k̄a iin dataan n̄i chirkaa ra Jesús nd̄ika cruz.** 26 **Ta ndá'a iin tabla din̄i cruz ñoó, ta ká'an ndá sa'a k̄ián tákaa na ñoó. Ta di'a kaáan: “T̄a yó'o kúú rey noó na Israel.”** 27 **Dá n̄i chir̄kuei ta'ani ra uu t̄a ku'íná nd̄ika dao k̄a cruz. Iin ra tákaa xoo kuá'a na, ta iin k̄a r̄a tákaa xoo íti na.** 28 **Ta xí'ín ña yó'o dá n̄i x̄inkoo noo ká'an tuti ij̄i Ndios, ch̄i di'a kaáan: “N̄i ndak̄i'in tá'an dáó ñáá rá xí'ín t̄a kóm̄i kuachi.”**

29 **Ta ñayuu ch̄ika'anda kua'an noo tákaa Jesús ñoó ked̄iki ñáá ná, ta kaó na din̄i ná kénoo na Jesús, ta kaá na:**

—¡Maáki r̄i! **Kaá yo'ó ña nakani ndi'ón ve'e ño'o ká'ano Ndios. Ta kúú t̄ixi on̄i va kuu nduva'on ña, kaáon.** 30 **Ñoó ndani, dákaiki miíon**

viti. Kua'án noo kǐ ndǐka cruz xaǎn ná kande'á.

³¹ Ta dión ta'ani kédiki ñáa ta dutǐ saku'a xí'ín taa dána'a ley Moisés, ta ndátó'ón rá ndíta rá:

—Dao ka va ñayuu sa kandeé rá sa dakáki ra, tído kǒ kandeé ta'on ra dakáki ra mií rá viti. ³² ¡Kaá ra ña kúu rá Cristo, na dakáki ñáa! ¡Ta kaá ra ña kúu rá rey noó na ñoo yo! ¡Ná noo kǐ rá ndǐka cruz káa, dá ná nakoni yo rá, dá ná kandísa yó ra! —kaá ra ndíta ra.

Ta kána'á ta'ani nda uu taa tákuei iin iin xoo diín ná ñóó xí'ín ná.

Di'a ni kuu tá ni xi'i Jesús

³³ Tá ni kasandaá kaxuu, dá ni nakuíin naá iin ní kúu ñayuu nda ka onǐ sa'ini. ³⁴ Dá tá ni kasandaá ka onǐ ñóó, kúu ni'i nda'o ni kayu'ú Jesús, ta kaá na:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabac-tani? —To'on yó'o kíǎn kónǐ kaa: Ndios mií, Ndios mií, ¿ndiva'a ni dayáa ndá'a ni yu'u?

³⁵ Tá ni seido'o dao ka taa ndíta ñóó ña ni ka'an na dión, dá ni kaa ra:

—Kueídó'o ndó, chí kána ra profeta Elías.

³⁶ Kúu ni kankono iin taa ni sa'an ra ni dandáxi ra iin tá'í dá'on xí'ín vino iá. Dá ni so'oni raán dinǐ iin tañí. Dá ni chirnee raan yú'u Jesús, dá ná ko'o na ra. Dá ni kaa ra:

—Ná dá'a ni kee ndo dión. Ná kandati yó, dá ná kande'á á kasaa Elías dánóo ñáa ná —kaá ra.

³⁷ Ta kúu ni'i nda'o ni kayu'ú Jesús, dá ni xi'i na.

³⁸ Ta kúu mií dáá vá ni ndata dao dá'on tákaa ndadí ini ve'e ño'o ká'ano. Ni keean nda yú'an niño, ta kúu nda yú'an niño ni xinǒ noó ni ndata ñá.

³⁹ Ta mií taa dándáki soldado iin noo tákaa Jesús ñóó. Kúu ni xini ra táto'on ni kayu'ú ná tá ni xi'i na, dá ni kaa ra:

—¡Miíǎn ndaa ndisa de'e Ndios ni sa kuu taa yó'o!

⁴⁰ Ta xíká vá ndíta dao na ñá'a ndé'é ná ña ni ndo'o Jesús. Ta tein noón nákaa María Magdalena, xí'ín María naná José xí'ín Jacobo, ta ló'o cháa ka. Nákaa ta'ani iin ka ñá'a naní Salomé. ⁴¹ Ta na ñá'a yó'o kúu na ni sa xionoo xí'ín Jesús, ta sa chindeé ñáa ná tá ni sa io na chí kuendá Galilea. Ta ndéi kua'a ta'ani dao ka na ñá'a tákuei Jesús ni saa na ñoo Jerusalén.

Di'a ni kuu, dá ni nduxi Jesús

⁴² Sa ni ini va kuu dáá, ña kíǎn mií kuu kénduu na Israel ña'a keí ná taan, chí sa kua'an kasandaá va kuu nání'i ndéé ná. ⁴³ Ió iin taa naní José, ta kúu rá ta ñoo Arimatea. Ta kúu rá iin taa ndáya'i tein ta né'e choon noó na Israel. Ta ndáti ta'ani ra ña kasaa Ndios dándáki na ñayuu yó'o. Roón kúu ra ni xi'o ndéé ini ni ku'u ra noo nákaa Pilato. Dá ni xiká ra noo Pilato ña ná nakí'o ra yikí koño Jesús noo rá. ⁴⁴ Kúu ni naá vá ini Pilato tá ni kandaa ini ra ña sa ni xi'i va Jesús. Dá ni kana ra ta dándáki soldado ñóó. Dá

n̄i ndato'ón ñáá rá, á ndaa ñá sa n̄i xi'í va na. ⁴⁵ Dá n̄i kaa ta dándáki soldado ñóó ñá sa n̄i xi'í va na. Dá n̄i sa'anda Pilato choon ñá ná naki'o ra yikí koño Jesús noo José. ⁴⁶ Dá n̄i sa'an José ñóó n̄i xiin na iin sávana saá. Dá n̄i danóo ra yikí koño Jesús ndjika cruz. Dá n̄i nachituú ñáá rá xí'ín sávana ñóó. Dá n̄i sa'an ra n̄i chikáa ñáá rá ini iin yáí ká'ano n̄i kava'a ndjika iin káo. Dá n̄i dakujó tuú ra iin yuú chiká'ano n̄i sadi ra yé'án. ⁴⁷ Ta n̄i xini va María Magdalena xí'ín María naná José noó n̄i chikáa ñáá rá.

16

Di'a n̄i kuu tá n̄i nataki Jesús

¹ Tá n̄i ya'a kuu nání'i ndée na Israel, dá n̄i sa'an María Magdalena, xí'ín Salomé, xí'ín María naná Jacobo n̄i xiin na ndutá támi sá'an kane'e na ko'on na chí'i na yikí koño Jesús, ká'án ná. ² Ta na'a va'a kuu mií noo kásá'á sa'a semana, dá n̄i kee na kua'an na yáí noo nákaa yikí koño Jesús. Ta kúú duú n̄i xinkoo va ndjindii. ³ Ta kúú ndátó'ón ná kua'an na íchi ñóó, ta kaá na:

—¿Ndá yoo ví ni'i yo dítá yuú ndadí yú'u yáí ñóó?

⁴ Tído tá n̄i sa'a yati na, kúú n̄i xini va na ñá sa n̄i kuxoo va yuú ká'ano n̄i sa ndadi yú'u yáí ñóó. ⁵ Dá tá n̄i ku'u na inian, kúú n̄i xini na ió iin tayii chí xoo kuá'a di'a. Ta ndíxi xi iin dá'on kuxí chikáni. Ta kúú n̄i yu'ú nda'o

na ñá'a ñóó. ⁶ Dá n̄i kaa xi xí'ín ná:

—Ná dá'a ni yu'ú ndo, chí sa ná'á vái ñá nándukú ndó Jesús, na ñoo Nazaret, na n̄i sarkaa ndjika cruz. Tído n̄i nataki va na. Kande'é ndó noó n̄i chinóo ñáá rá. Koó ka na nákaa yó'o. ⁷ Kua'án k̄i'í ndo kasto'on ndó xí'ín Pedro, xí'ín dao ka ta xionoo xí'ín ná ñá kuió noó Jesús ko'on na noo rá chí Galilea di'a. Ta nda ñóó ví, dá koni ñáá rá tát'o'on k̄i'o n̄i sa ka'an na xí'ín rá —kaá ángel ñóó.

⁸ Dá n̄i kankuei na yáí ñóó taxí tá'an na kua'an na. Kúú ndaa ndéi n̄ino oon na kua'an na, chí n̄i yu'ú nda'o na. Ñóó ndani ko ní nákani na xí'ín ni iin tó'ón ñayuu íchi noó kua'an na ñóó.

Di'a n̄i kuu tá n̄i na'a noo Jesús noo María Magdalena

⁹ Tá n̄i nataki Jesús na'a kuu dáá ñóó, ñá kúú kuu mií noo kásá'á sa'a semana, dá n̄i na'a noo ná dinñó'ó noo María Magdalena, tá'an ñá n̄i sa ño'o usa espíritu kini n̄i taó ná ñóó. ¹⁰ Dá n̄i keeán kua'an noo ndéi ta xionoo xí'ín ná. Tá n̄i saaan noo ndéi ra, nda'í ndéi'í rá ndéi ra. Dá n̄i kasto'án xí'ín rá ñá n̄i xinian Jesús. ¹¹ Tá n̄i seido'o ra ñá n̄i nataki Jesús, chí sa n̄i xini va ñáá ñá'a ñóó, kúú ko ní kándisa ta'on ñáá rá.

Di'a n̄i kuu tá n̄i na'a noo Jesús noo uú ta xionoo xí'ín ná

¹² Tá n̄i ndi'i ñóó, dá n̄i na'a noo Jesús noo uú ta xionoo xí'ín ná noo xika ra kua'an ra íchi kua'an chí yúku. Tído sa

n̄i n̄adaon va na to'on sa kaa na. ¹³Tído tá n̄i n̄akoni ñaá rá, dá n̄i sa'an r̄a n̄i kast̄o'on ra x̄í'ín dao kā t̄aa x̄íonoo x̄í'ín ná ñoó. Tído kúú tuku va k̄o n̄i x̄íin roón kandísa ra.

Di'a n̄i kuu tá n̄i x̄i'o Jesús choon noó t̄a x̄íonoo x̄í'ín ná

¹⁴Tá n̄i ndi'i ñoó, dá ví n̄i na'a noo Jesús noo ndin ux̄i iin t̄a x̄íonoo x̄í'ín ná noo ndéi ra sásá'an ra. Dá n̄i danáni ñaá ná sa'á ña k̄o ní kándísa ra x̄í'ín sa'á ña káx̄í n̄ío rá, ch̄i k̄o ní x̄íin ra kandísa ra ña n̄i x̄iní dao kā ñayuu ñoó ña n̄i n̄ataki na. ¹⁵Dá n̄i kaa na x̄í'ín rá:

—Kua'án ndo kanoo ndó iin ní kúú ñayuu dána'a ndo sa'á to'on va'a ña ká'an sa'í noo ndidaá kúú ñayuu. ¹⁶Ta ndi ndáa na n̄i kandísa ñaá, ta n̄i sodo ndút̄a ná, noón kúú na dák̄aki Ndios. Tído na k̄o ní x̄íin kandísa to'on va'a yó'o, noón kúú na kand̄oo kakomí kuachi noo Ndios. ¹⁷Ta ñayuu n̄i kandísa to'on va'a yó'o, noón kúú na n̄i'í ña kandeé ná kee na ña ná'ano. Ch̄i x̄í'ín kūu yu'u kandeé ná taó ná esp̄iritu kini ñó'o ini ñayuu. Ta kat̄i'a na ka'an na dao kā yú'u, ña k̄o ní dákuá'a na. ¹⁸Ta va'ará n̄i tiin ndakána na iin kōo, ta kúú k̄o t̄a'ón ña'a ndo'o na kee rí. Ta va'ará n̄i xi'i ndakána na iin ña'a deen, ta kúú k̄o t̄a'ón ña'a ndo'o na kean. Tá ná chinóo na ndá'a ná satá na kú'u, ta kúú nduva'a va na —kaá Jesús.

Di'a n̄i kuu tá n̄i nana Jesús kua'an nó'o ná induú

¹⁹Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an sato'o yo Jesús to'on yó'o, dá n̄i kee

na konana na kua'an nó'o ná induú. Kúú n̄i n̄akoo na xoo kuá'a Ndios.

²⁰Dá n̄i kee t̄a x̄íonoo x̄í'ín ná ñoó kua'an ra dána'a ra to'on va'a sa'á Jesús ndidaá kúú ñoo. Ta kúú sa ch̄indeé vá ñaá míi sato'o yo Jesús, ta n̄i na'a na ña ndaa k̄ian n̄i ka'an ra, ch̄i n̄i x̄i'o na ña kandeé rá kee ra ña'a ndato. Díon ná koo.

To'on yó'o kían nì taa San Lucas, ña ká'an sa'a Jesús

Ña yó'o kúú ña nì ka'an Lucas xí'in ra nani Teófilo

¹ Sa kua'á nda'o taa nì kee tata nataa yíko ra ndidaá ña ndaa nì kuu tein mií yó. ² Ta nì taa raan táto'on káa rá ió ña nì nakani na nì xini xí'in noo ndidaá kúú ña nì sa io nda míi sa'a, chì noón kúú na nì ni'i choon ña kane'e na to'on yó'o kanoo na. ³ Ta nì sa nde'í ña iian va'a kían nataa yíko ta'anii ña. Chì kueé kueé nì taó tó'on va'i ndidaá kúú ñayuu nì xini xí'in noo ndidaá kúú ña nì sa io nda míi sa'a, dá nì nataa yíkoj ña kosaaan noo mií ní, Teófilo, chì kúú ní iin taa ndaya'i, ⁴ dá kana'á va'a ní sa'á ña ndaa, tá'an ña nì daná'a na noo ní.

Di'a nì kuu tá nì ka'an iin ángel ndi koo, dá kaki iin ra nani Juan

⁵ Tein kuu nákaa Herodes kúú rá rey chí kuendá Judea, nì sa io iin ta duti nì sa nani Zacarías, ta sa káa ra tein ta duti kuendá Abías. Ta ñadi'í ra nì kixi tein na ve'e Aarón, ta nì sa nanián Elisabet. ⁶ Ta mií rá xí'in ñadi'í ra nì sa kuu ñayuu ndaa noo Ndios, ta sa seídó'o na ndidaá kúú choon sa'ándá ley sato'o yo Ndios, ta ni lú'u ko ní ya'a na noón. ⁷ Tído ko ta'ón de'e na ní sá ndei, dá chì Elisabet kúú iin

ñá'a daá o kúú koo de'e. Ta na sava'a va kúú ndin nduú na.

⁸ Iin kuu nákaa Zacarías kéchóon ra ña kúú choon kée duti noo Ndios, chì mií daá ñóó kéchóon ta duti kuendá mií rá. ⁹ Dá nì kee ta duti ñóó táto'on nì kaan ra kée ra, chì nì sadiki ra suerte, dá nì kanian ña Zacarías kúú ra chiño'o dusa noo Ndios. Dá nì ku'u ra kua'an ra ini ve'e ño'o ká'ano sato'o yo Ndios. ¹⁰ Ta kua'á nda'o ñayuu ndei ká'an na xí'in Ndios sata vé'e xian nani nákaa ra chiño'o ra dusa ñoó ini ve'e ño'o ká'ano ñóó. ¹¹ Kúú iin kuití vá nì na'a noo iin ángel nì kii noo sato'o yo Ndios, iin na chí xoo kuá'a di'a noo kéj dusa ñóó. ¹² Kúú nì naá vá ini Zacarías tá nì xini ñaa rá, ta nì nduká'ano ra xini ra sa'á ña nì yu'u ra. ¹³ Tído nì kaa ángel ñóó xí'in rá:

—Zacarías, ná dá'a ni yu'óon, chì nì seídó'o va Ndios ña nì xikon noo ná. Sa'á ñóó dákáki ñadi'óon Elisabet iin tayí ló'o, ta chinanón xi Juan. ¹⁴ Ta ndato nakutí yo'ó xí'an kadij inon sa'a xí. Ta kua'á nda'o ñayuu kadij iní tá ná kaki xi, ¹⁵ chì iin taa ndaya'i nda'o kakuu xi noo Ndios. O kó'o ta'on xi vino, ta ni ndutá deen. Ta nakutí xí xí'in Espíritu ij Ndios nda noo kakaá xi tixi naná xi. ¹⁶ Ta mií xí kedaá xí'in kua'á nda'o na Israel, dá nandió kuéi na noo sato'o na Ndios. ¹⁷ Ta sa dinño'ó ka kasaá xi, dá kasaá na kúú sato'o yo. Ta kane'e xi choon táto'on kí'o nì sa ne'e Elías choon, ta koo ndeé iní xi táto'on kí'o ndeé

sá io ini Elías. Ta kandeé xí nandei va'a na kúú tatá xí'ín de'e na. Ta kandeé ta'ani xí xí'ín na saá ini, dá natiin na ñaxintóni va'a tát'o'on k'i'o kómí ñayuu ndaa ñaxintóni va'a noo Ndios. Díon, dá kenduu xi na ñoo yó'o, dá kandeí nduu na natiin na na kúú sato'o yo.

¹⁸ Dá nī kaa Zacarías xí'ín ángel ñoo:

—¿Ndí keeí kandaá inii ña díon koo? Dá chī taa sava'a va kúú yu'u, ta sava'a ta'ani ñadi'í yu'u.

¹⁹ Dá nī kaa ángel ñoo xí'ín rá:

—Yu'u naní Gabriel, ta yu'u kúú rá iin noo Ndios noo ió na. Ta mií ná kúú na nī chīnda'á yu'u veíi kastó'in xí'ón sa'á to'on va'a yó'o. ²⁰ Ta viti kían kandoo ñí'ón, ta o kúu ka ka'on nda ná xinkoo noo nī ka'in xí'ón, chī ko ní xí'ón kandíson to'on nī ka'in, tído miían ndaa xinkoo ña nī ka'in xí'ón tá ná kasandaá kuú nī kaxi mií Ndios —kaá na xí'ín rá.

²¹ Ta ndáti na ñoo ñoo ña keta Zacarías sata vé'e. Kúú nī kasá'á nákaní ini na sa'á ña nī kuna'á nákaa rá ini ve'e ño'o ñoo. ²² Tído tá nī keta ra, kúú sa ko kuú ka va ka'an rá. Dá nī kandaá ini ñayuu ñoo ña nī xini rá iin ña'a ndato nī kee Ndios ini ve'e ño'o ñoo, dá chī nda ndá'a óon ra kúu xí'o ra kuendá sa'á ña nī xini rá. Ta nī kandoo ñí'í va ra.

²³ Dá tá nī ndi'i nī kee Zacarías choon kánian kee ra sa'á ña kúú rá tá duti, dá nī kee ra kua'an nó'o rá ve'e ra.

²⁴ Ta nī ya'a dao kuú ña nī

kuu díon, ta kúú nī tuu va ñadi'í rá Elisabet ñó'o de'an. Ta kúú nī sa káa tooán ve'an o'on yoq, ta nī kaaan di'a xí'ín miían: ²⁵ “Di'a nī kee sato'í Ndios xí'ín, chī tein kuú viti nī na'a na ña kú'u ini na sa'í, ta nī díta ná ña kían kénoo ñayuu yu'u.”

Di'a nī kuu tá nī kastó'on iin ángel xí'ín María ña koo iin de'e yíi na, ta kananí xí Jesús

²⁶ Tá nī xino iño yoq ñó'o de'e Elisabet, dá nī tanda'á Ndios ángel naní Gabriel kua'an na iin ñoo naní Nazaret, ña nákaa chí kuendá Galilea, ²⁷ dá koto ni'ini na iin tadi'í tákí, tá'an ra sa nī xí'o to'on ña koo xí xí'ín taa naní José, rá kúú kuendá na ve'e rey David. Ta tadi'í tákí ñoo naní María. ²⁸ Tá nī ku'u ángel ñoo noo ió María, dá nī kaa na xí'ín xí:

—Ná koo va'ón. Náta'an nda'o ini Ndios xini na yo'ó, chī na kúú sato'o yo kúú na ió xí'ón, ta kée na cháa ka ña maní xí'ón o duú dao ka ñá'a.

²⁹ Tá nī xini xī ángel ñoo, ta nī seídó'o xi ña nī ka'an na xí'ín xí, kúú nī naá vá iní xī, chī ko kandaá ta'on ini xī ndi kóni kaa ndisá'an nī ka'an na xí'ín xí. ³⁰ Dá nī kaa tuku na xí'ín xí:

—María, ná dá'a ni yu'óon, chī sa nī natiión ña maní noo Ndios. ³¹ Chī viti kían kaño'o de'ón. Ta dátuu nooon iin tayíí, ta chinanón xī Jesús. ³² Ta kakuu xi iin na ndáya'í, ta kananí xí de'e mií Ndios, na kómí ndidaá choon. Ta mií Ndios, na kúú sato'o yo, noón kúú na k'i'o choon noo ndá'a

xí ña kakuu xi rey, tátò'on nì sà kuu David, na sá'ano ve'e xì. ³³ Ta kane'e xi choon noo na ve'e Jacob, ta ni iin kuu o ndí'i ña dándáki xi.

³⁴ Dá nì kaa María xí'ín ángel ñoo:

—¿Ndí koo, dá xinkoo ña koo dión, ta kò ta'ón ta ió xí'ín?

³⁵ Dá nì kaa ángel ñoo xí'ín xì:

—Mii vá na kúu Espiritu ij Ndios naxino nímon, ta nakutón xí'ín ndée mii ná. Kì'o dión, dá ni'on de'ón. Sà'á ñoo tayí ij kaki ñoo kananí xì de'e mii Ndios. ³⁶ Ta dión ta'ani sà ñó'o de'e tá'ón naní Elisabet, va'ará na sava'a kúu ná. Ta sà nì xino iño yoo ñó'o de'e na, va'ará sà ka'an ñayuu xí'ín ná ña kúu ná iin ñá'a o koo de'e, ³⁷ chì ni iin ña'a kò kían kuáchì noo Ndios.

³⁸ Dá nì kaa María xí'ín ná:

—Yu'u kúu iin tadi'í kéchóon noo sato'o yo Ndios. Sà'á ñoo ná kee na xí'ín tátò'on kí'o nì ka'an ní xí'ín —kaá xì.

Dá nì kexoo ángel ñoo noo xì kua'an na.

Dì'a nì kuu tá nì sa'an María ve'e Elisabet

³⁹ Tein kuu dáá ñoo, dá nì ndí'i nda'o ini María nì kee xì kua'an xì yukú ñó'o noo nákaa iin ñoo chí kuendá Judá. ⁴⁰ Tá nì saá xì, nì ku'u xi ve'e Zacarías. Dá nì ka'an xì ndisá'an xí'ín Elisabet. ⁴¹ Tá nì seido'o Elisabet ndisá'an nì ka'an María xí'an, kúu nì'i nda'o nì kandita taleé ini tixián. Ta kúu nì nakutían

xí'ín Espiritu ij Ndios, ⁴² ta kúu nì'i nda'o nì kayu'an:

—Yo'ó kúu na kémáni cháá ka Ndios noo ndidaá na ñá'a, ta kémáni ta'ani na de'e nákaa tison xaan. ⁴³ ¿Ndá yoo ví kúu yu'u ña kii naná na kúu sato'i koto ni'ini na yu'u? ⁴⁴ Tá nì seido'i nì ka'on ndisá'an xí'ín, kúu nì'i nda'o nì kandita taleé nákaa ini tixii xí'an kádij ini xì. ⁴⁵ Ndiká'an ndi kúu ví yo'ó ña nì kandisón ña miian ndaa xinkoo ña nì ka'an sato'o yo Ndios kee na xí'ón —kaaan xí'ín xì.

⁴⁶ Dá nì kaa María:

Ndino'o ini va yu'u kéká'anoi na kúu sato'o yo.

⁴⁷ Kádij nda'o ini níoi sa'á ña nì kee Ndios, na dáka'ki ñáa.

⁴⁸ Chì nì sà nde'é ná ña kúu iin tadi'í kúnda'í kéchóon noo ná.

Ta viti chí noo kaa ndidaá kúu ñayuu ña nì natiin yu'u ña manì noo Ndios.

⁴⁹ Dá chì ná'ano nda'o ña'a kée Ndios, na kómí ndidaá kúu ndée, xí'ín.

Ná natiin kuu ná ndidaá tá'an ña'ño'ó.

⁵⁰ Daá kuití kú'u ini na sa'a ndidaá ñayuu yu'u ni'ini ñáa.

⁵¹ Sà ku'a'á nda'o ña'a ná'ano nì kee na xí'ín ndá'a ná.

Ta nì taó xoo na ta ió táyí ini, dá ná o kée ra ña nákani ini níoi rá.

⁵² Ta nì ditá ná choon noo nda'a ta né'e choon ná'ano,

ta nì chindaya'i na ñayuu nda'í ini.

53 Ta noó na koó ña'a keí, kua'á nda'o ña'a ni xi'o Ndios.

Ta ndidaá na kuiká, koó ña'a ni ni'í ná kane'e na ko'on na.

54 Ta ni chindeé ná na ñoo Israel, na kéchóon noo ná,

ta ni ndiko'on ini Ndios ña kú'u ini na sa'a ná,

55 chi ki'o dión ni xi'o na to'on na noó na sá'ano ve'e yó,

chi ki'o dión ni kaa na kee na xí'in Abraham xí'in ndidaá de'e na,

ta daá kuití vá kée Ndios dión xí'in yó.

56 Tató'on oni yoó ni sa io María xí'in Elisabet, dá ni kee xi kua'an nó'o xi ve'e xi.

Di'a ni kuu tá ni kaki de'e Elisabet naní Juan

57 Tá ni kasandaá kuú kaki de'e Elisabet, ta kúu iin tayí ló'o ni dakákián. 58 Tá ni kandaá ini na ndéi yati xí'an

xí'in na kúu tá'an ña ká'ano nda'o ña maní ni kee Ndios xí'an, kúu ni kadíi dáó ini na

xí'an. 59 Tá ni xino ona kuú ni kaki xi, dá ni ta'anda ñi xi tató'on ki'o kée na Israel xí'in

de'e na. Ta ni ka'an ná chinaní ñaá ná Zacarías tató'on naní tatá xi. 60 Dá ni kaa naná xi:

—O kánaní ta'on xi dión. Juan va kánaní xí.

61 Dá ni kaa na xí'an:

—¿Ndiva'a kánaní xí dión? Ta ni iin tó'on ta'on na ve'on ko naní kuú ká'on xaan.

62 Dá ni kasá'á kúu ndá'a ná ndátó'on ná tatá xi ndi kánaní xí, kóni ra. 63 Dá ni xika ra iin tá'í yító yadí, ta noo yító

ñoó ni taa ra kuú xí. “Juan va kánaní xí”, kaá ña ni taa ra. Ta kúu ndidaá vá ná ni naá

iní. 64 Ta kúu vití'on di'a va ni naka'an ra. Ta kúu ni kasá'á rá kéká'ano ra Ndios. 65 Ta

ndidaá kúu na ndéi yati xí'in ná ñóó ni yu'u nda'o na. Ta

ndidaá na ndéi noo kúu yukú ñó'ó ndíta chí kuendá Judea

ni kasá'á ná ndátó'on ná sa'a ndidaá ña ni kuu. 66 Ta ñayuu

ni seídó'o ña ni kuu dión, ni kasá'á ná kani ini na, ta kaá na:

—¿Ndi kuú vían kasandaá tayí ñóó kakuu xi? —kaá na.

Ta mi'an ndaa ndisa nákaa xi tixi ndá'a sato'o yo Ndios.

Di'a kua'an ña ni kaa Zacarías ni kee Espiritu i'i Ndios

67 Ta kúu Zacarías, ra kúu tatá xi, ni nakutí xí'in Espiritu i'i Ndios. Ta kúu ni kasá'á

ká'an ra sa'a ña ni sa io xí'in sa'a ña koo chí noo:

68 Na ká'ano kúu sato'o yo Ndios, na ndáño'o yóó, na Israel,

dá chi ni kasáa na taó xóo na yó tixi ndá'a ña kini.

69 Chi ni tanda'á ná iin na kómí choon vei dáka ñaá.

Ta kúu ná iin na ve'e rey David, na sa kéchóon noo mií Ndios tá sa na'á,

70 tató'on ki'o ni kaa Ndios kee na xí'in yu'u profeta na nda mí sa'a.

71 Chi dáka ni na yó noó na naá xí'á, ta taó xóo na yó tixi ndá'a na xiní u'u ñaá.

72 Ta n̄i ka'an n̄a ñ̄a ku'u ini n̄a sa'a ndidaá n̄a sá'ano ve'e yó.

Ta k̄o ní nándodó ta'on na ñ̄a ndato n̄i k̄andoo na kee na xí'ín ná,

73 tá'an ñ̄a n̄i k̄andoo na kee na xí'ín Abraham, n̄a kúú t̄a sá'ano ve'á.

Ch̄i n̄i k̄andoo Ndios ñ̄a

74 taó xóo na yó t̄ixi ndá'a na xini u'u ñ̄aá,

dá k̄ian ni iin ñ̄a'a ná o kedaá xí'á ñ̄a yu'ú yó koni kuáchi yó noo ná.

75 Ta koo vii yo, ta kee yó ñ̄a ndaa noo mií ná ndidaá tá'an kuu n̄i saki n̄a kandeí yó.

76 Ta yo'ó, de'e ló'o mií, yo'ó kakuu iin profeta, n̄a kásto'on xí'ín ñ̄ayuu ñ̄a n̄i ka'an mií Ndios, na ió noo dikó.

Dá ch̄i kuió noó yo'ó ko'on noó n̄a kúú sato'o yo, dá kenduuoŋ iin íchi ndaa noo ná.

77 Ch̄i kasto'on yo'ó xí'ín na ñoo Israel, dá ná kandaá ini n̄a ndi kee Ndios, dá dákaaki ñ̄aá ná,

ch̄i k̄i'o ká'ano va ini n̄a sa'á kuáchi kée na.

78 Ch̄i kú'u nda'o ini Ndios sa'a yo, sa'á ñoo n̄i kasáa n̄a chindeé ná yó,

ta kían táto'on iin nd̄indii saá n̄i x̄inkoo toon noo yo iin k̄a kuu,

79 dá k̄i'oan ñ̄a katoon noó ñ̄ayuu x̄ionoo íchi noo iin naá, xí'ín noó na ñ̄o'ó t̄ixi ndá'a ñ̄a kuu na.

Ta dátooan noo yo ko'o ichi ndaa, dá koo va'a ini yo.

80 Ta sa sa'ano tayií ñoo kua'an xi. Ta sa kundeé ini xi xí'ín ñ̄axintóni xí. Ta n̄i sa io xi noo kúú yukú íchi nda noo n̄i x̄inkoo kuu n̄i na'a xi mií xi noo na Israel.

2

Di'a n̄i kuu tá n̄i kaki Jesús

1 Ta mií tein kuu dáa ñoo n̄i sa'anda t̄a né'e choon ká'ano naní Augusto choon noo ndidaá ñ̄ayuu dándaki ra ñ̄a ná no'o n̄a nachikodó ná kuu ná noo tuti t̄a né'e choon ñoo noó n̄i kaki na. 2 Ta ñ̄a yó'o n̄i sa kuu ta'ándá mií noó n̄i nachikodó ñ̄ayuu kuu ná noo tuti t̄a né'e choon tá nákaa t̄a naní Cirenio né'e ra choon chí kuendá Siria. 3 Sa'á ñoo ndidaá kúú ñ̄ayuu n̄i kee na kua'an nó'o ná ñoo noó n̄i kaki na, dá nachikodó ná kuu ná noo tuti t̄a né'e choon.

4 Dá n̄i keta iin t̄a naní José ñoo Nazaret, ñ̄a nákaa chí kuendá Galilea, kua'an nó'o rá chí kuendá Judea noo kúú ñoo noó n̄i kaki rey David, ta nanián Belén. Ch̄i kuendá na ve'e rey David kúú rá, 5 ch̄i kua'an r̄a nachinoo ra kuu rá noo tuti t̄a né'e choon xí'ín María, ta n̄i xi'o to'on koo xí'ín rá. Ta sa yati va kaki de'e xi.

6 Ta x̄ian tein ndéi na ñoo, kúú n̄i kasandaá va kuu kaki de'e xi. 7 Ta ñoo n̄i kaki de'e noó xi, ta tayií kúú xí. Dá n̄i ch̄ituú ñ̄aá ná dá'on. Dá n̄i ch̄indú'u ñ̄aá ná ini noo sásá'an k̄iti, ch̄i sa n̄i ch̄ití nda'o ve'e noo nani'í ndée ñ̄ayuu.

⁸ Ta ndéi dao taa ndáka léko yati noo nákaa ñoo ñoo, ta ndidaa sakuaa ndéi ra ndaa ra léko ra. ⁹ Kúu iin kuití vá nî na'a noo iin ángel nî kii noo sato'o yo Ndios noo rá. Kúu nî naye'e ndaa iin ní kúu noo ndéi ra nî kee sato'o yo. Kúu nî yu'ú nda'o ra. ¹⁰ Dá nî kaa ángel ñoo xí'in rá:

—Ná dá'a ni yu'ú ndo, dá chi ña va'a va kían veii kasto'in xí'in ndó. Ta ña yó'o kakuu iin ña dii iní noo ndidaa ñayuu. ¹¹ Kuu víti nî kaki iin na nî kasáa dákaki ñayuu. Ta nî kaki na ñoo rey David. Na yó'o kúu Cristo, na dákaki ñaa, ta na yó'o kúu sato'o yo. ¹² Ta kî'o di'a, dá kandaá ini ndo ña ndaa va kían nî ka'in xí'in ndó. Chi nani'i ndo taleé yó'o kátuú xî iin tá'í dá'on, ta kándu'u xí ini noo sásá'an kítî —kaá na.

¹³ Kúu iin kuití vá nî na'a noo iin tu'u ká'ano ángel nî kii chí induú noo ín iin ka ángel ñoo, ta kéká'ano na Ndios, ta kaá na di'a:

¹⁴ Ná natiin Ndios ndidaa kúu ñañó'o nda noo ió na induú.

Ta ná kande'i va'a ñayuu noñó'o yó'o, chi xiní va'a ñaa Ndios.

¹⁵ Tá nî ndi'i nî nana ángel kua'an nó'o ná induú, dá nî kasá'a ndátó'on tá'an taa ndáka léko ñoo:

—Kó'o ñoo Belén kande'á ña nî kuu, chi mií na kúu sato'o yo Ndios nî kasto'on xí'á sa'an —kaá ra.

¹⁶ Ta kúu nî ndi'i nda'o ini ra kua'an ra. Tá nî saa ra, kúu nî naní'i rá María xí'in José

xí'in taleé ñoo kándu'u xí ini noo sásá'an kítî. ¹⁷ Tá nî xini ra xí, kúu nî kasá'a rá nákani ra xí'in ná tát'o'on kî'o nî kaa ángel ñoo xí'in rá sa'a taleé ñoo. ¹⁸ Tá nî seido'o ndidaa ñayuu ndéi ñoo ña nî nakani taa ndáka léko ñoo dión, kúu nî naá vá iní na. ¹⁹ Tído sa ndidaa kúu vá ña yó'o nî taxi va'a María ní'o xí, ta daá kuití ñó'o ini xî sa'an. ²⁰ Dá nî nandió kuéi taa ndáka léko ñoo kua'an ra. Ta kéká'ano ra Ndios kua'an ra sa'a ña nî xini ra xí'in sa'a ña nî seido'o ra. Dá chi nî xini ra tát'o'on káa rá ió ña nî nakani ángel ñoo xí'in rá.

Di'a nî kuu tá nî sa'an na ve'e ñoo ká'ano xí'in Jesús

²¹ Tá nî xino ona kuu nî kaki taleé ñoo, dá nî ta'anda ñîjî xí tát'o'on kée na Israel. Dá nî chinaní ná xî Jesús, chi kî'o dión kananí xí kaá ángel nda rá ko ñá'a kakaá xî tixi naná xî. ²² Tá nî kasandaá kuu kánian ko'on na nduvií ná mií ná noo Ndios, tát'o'on sa'ándá ley Moisés choon ña kánian kee na, dá né'e na taleé ñoo nî saa na ñoo Jerusalén, dá naki'o na kuendá sa'a xí noo Ndios. ²³ Chi di'a kaá ley sato'o yo Ndios: “Ndidaa kúu tayí kuálí kúu noo nî kaki tixi naná xî kananí xí kakuu xî tayí kechóon sav'a noo sato'o yo Ndios.” ²⁴ Ta ña kánian doko ná noo Ndios kúu uu kuku o uu paloma tát'o'on kî'o kaá ley sato'o yo Ndios.

²⁵ Ta ñoo Jerusalén ñoo nî sa io iin taa nî sa naní Simeón. Ta nî sa kuu ra iin taa ndaa noo Ndios, ta sa kee ra ña

kóni Ndios. Ta ndáti ra kasaa na tanda'á Ndios k̄i'o t̄andee iní noó na ñoo Israel. Ta ió va Espíritu ij Ndios xí'ín rá. 26 Ta ni kast̄o'on Espíritu ij Ndios xí'ín rá ña o kuú ta'on ra nda ná koni xí'ín noo rá na ni tanda'á Ndios kasaa dák̄aki ñaa. 27 Ta mií Espíritu ij Ndios ni kedaá xí'ín rá, dá ni saa ra ve'e ño'o ká'ano ñoo. Ta kúú ñoo ta'ani né'e ñaa na kúú tatá taleé naní Jesús ni kasaa na, dá kee na xí'ín xí'í t̄at̄o'on k̄i'o sa'ándá ley Moisés choon. 28 Dá ni tiin Simeón taleé ñoo ni sa ne'e ndaa ra. Dá ni kasá'á rá kéká'ano ra Ndios, ta kaá ra:

29 Sato'o mií, viti kían konó ní ná kuui,

ch̄i sa ió va'a va inij viti, ch̄i sa ni x̄inkoo va to'on ni ka'an ní xí'ín,

30 dá ch̄i sa ni x̄inij xí'ín nooí na ni tanda'á ní ni kasaa dák̄aki ñaa.

31 Ta sa ni kasá'á ní ná'a ní na noo ndidaá kúú ñayuu.

32 Ta dát̄oon na noo ndidaá kúú ñayuu k̄o kúú na Israel.

Ta sa'a mií ná natiin na ñoo ní, na Israel, ñaño'ó.

33 Kúú ni naá vá iní José xí'ín María tá ni seido'o na ña ni ka'an Simeón dión sa'a xí.

34 Dá ni xik̄a ra ña maní noo Ndios sa'a ná. Dá ni kaa ra xí'ín naná x̄i naní María:

—Kana'ón, ch̄i taleé yó'o kúú ra ni kasaa kedaá xí'ín na Israel, dá kua'a ná kuei, ta kua'a ná ndakuei. Ta na'a Ndios ña ni kii xi noo mií ná, tído dí'a kaño'ó vá ñaa ñayuu.

35 Dión koo, dá ná nat̄uu ña nákaní iní iin rá iin ñayuu.

Tído nda'í nda'o ndo'o yo'ó, ch̄i kakian t̄at̄o'on iin yúchi karnee nímon —kaá ra xí'ín María.

36 Ta ñoo ta'ani ni sa io iin ña'a naní Ana. Ta ña'a yó'o sa kast̄o'on xí'ín ñayuu to'on ni nat̄ián noo mií Ndios. Ta kíán de'e t̄a ni sa naní Fanuel, ra kuendá na ve'e Aser. Ta kíán iin ña'a sava'a. Tído tá ni sa kíán tadi'í tákí, dá ni tarndá'an xí'ín yíjan, tído usa va kuia ni sa ioan xí'ín rá, kúú ni x̄i'í va ra. 37 Sa ió komi díko komi kuia kíán ña'a kuáan, ta ni iin kuu k̄o ní kéxooán ve'e ño'o ká'ano ñoo. Nduú ñoo sa káaan xíno kuáchíán noo Ndios, ch̄i sa ne'e ij̄an, ta ká'an xí'ín Ndios.

38 Ta mií hora daá ñoo ni kasaaan noo ndita na ve'e Jesús. Dá ni kasá'an náki'oán ndivé'e noo Ndios. Ta ni kasá'an ká'an sa'a taleé ñoo xí'ín ñayuu, na ndáti kuu taó xóo Ndios na Jerusalén noo ña ndó'o níno ná.

Di'a ni kuu tá ni nandio kuei na kua'an nó'o ná ñoo Nazaret

39 Tá ni ndi'i ni kee na ndidaá choon sa'ándá ley sato'o yo Ndios, dá ni nandio kuei na kua'an nó'o ná ñoo Nazaret, ña nákaa chí kuendá Galilea. 40 Ta sá sá'ano tayíí ñoo, ta sá kúndakí xí, ta sá ní'í xí ñaxintóni xí kua'an x̄i. Ta chindeé nda'o ñaa Ndios.

Di'a ni kuu tá ni sa io Jesús ux̄i uu kuia

41 Ta ndidaá kuia vá sá sá'an na ve'e xi ñoo Jerusalén kéká'ano na víko pascua.

42 Tá ni x̄ino xi ux̄i uu kuia,

dá n̄i kee na k̄okaa na kua'an na x̄i'ín x̄i ñoo Jerusalén keká'ano na vík̄o ñoo, tát̄o'on k̄i'o sá kée na. ⁴³ Tá n̄i ndi'i vík̄o ñoo, dá n̄i n̄andió kuéi na kua'an nó'o ná, tído n̄i k̄and̄o va Jesús ñoo Jerusalén. Tído k̄o ní k̄andaá ta'on ini José x̄i'ín María ña n̄i k̄and̄o xi. ⁴⁴ Ch̄i n̄i ka'án ná ña ndá ndi kuu vei xi x̄i'ín dao k̄a tá'an na. Ta s̄a iin ní vá kuu n̄i x̄ika na. Dá n̄i k̄asá'á ná n̄andukú ñaa ná tein na kúú tá'an na x̄i'ín na ndéi yati x̄i'ín ná. ⁴⁵ Ta s̄a'á ña k̄o t̄a'ón x̄i n̄ani'i ná, s̄a'á ñoó n̄i n̄andió kuéi na kua'an na ñoo Jerusalén nandukú ñaa ná.

⁴⁶ Tá n̄i x̄ino on̄i kuu, dá n̄i naní'i ná x̄i nákaa x̄i ini ve'e ño'o ká'ano, ta ió x̄i tein t̄a dána'a ley Moisés seídó'o x̄i ra, ta kúú ndát̄o'ón x̄i ra. ⁴⁷ Ta ñayuu ndéi seídó'o ñaa ñoo, kúú n̄i naá vá ini na, ch̄i ndichí nda'o xi, ta va'a nda'o n̄andió né'e xi ña ndát̄o'ón ñaa t̄a ñoo. ⁴⁸ Tá n̄i x̄ini ñaa na ve'e xi, kúú n̄i naá vá ini na. Dá n̄i kaa naná x̄i x̄i'ín x̄i:

—De'e ló'o, ¿ndiva'a n̄i keeón di'a x̄i'ín ndu'u? Dá ch̄i yu'u, x̄i'ín tat̄o'on ndó'o nda'o níó ndú x̄ionoo ndu n̄andukú ndú yo'ó.

⁴⁹ Dá n̄i kaa x̄i x̄i'ín ná:

—¿Ndiva'a n̄andukú ní yu'u? ¿Á k̄o ná'á ta'on ní ña mián ndúsa kánian kakaaj̄i keei choon tatá'i? —kaá x̄i.

⁵⁰ Tído k̄o ní k̄andaá ta'on ini na ndiva'a n̄i ka'an x̄i dión. ⁵¹ Dá n̄i kee Jesús kua'an nó'o x̄i x̄i'ín ná ñoo Nazaret. Ta daá s̄a seídó'o va xi na. Ta n̄i taxi va'a naná x̄i ndidaá

ñ̄a yo'ó ini níó ná. ⁵² Ta sá ní'i Jesús cháá k̄a ñaxintóni x̄i, ta sá sá'ano dikó cháá k̄a x̄i kua'an x̄i. Ta náta'an ini Ndios x̄ini ñaa ná, ta náta'an ta'ani ini ñayuu x̄ini ñaa ná.

3

Di'a kua'an ña n̄i daná'a Juan, na dákod̄o ndúta ñayuu

¹ Tá n̄i x̄ino sa'on kuia dándaki t̄a naní Tiberio César, tiempo daá ñoo nákaa t̄a naní Poncio Pilato né'e ra choon chí kuendá Judea, ta Herodes kúú ra né'e choon chí kuendá Galilea, ta ñani ra naní Felipe né'e choon chí kuendá Iturea x̄i'ín Traconite, ta ra naní Lisaniás né'e choon chí kuendá Abilinia, ² ta ra naní Anás x̄i'ín Caifás kúú ra duti kúú noó noo na Israel. Dá n̄i ka'an Ndios x̄i'ín iin t̄a naní Juan, na kúú de'e Zacarías, noo kúú yukú ichí. ³ Dá n̄i kee Juan kua'an na ndidaá ñoo ño'o yu'ú yuta Jordán, ta s̄a k̄ast̄o'on na x̄i'ín ñayuu ña ná nandikó ini na s̄a'á kuachi kée na, dá ná ku'u ká'ano ini Ndios s̄a'á kuachi na, dá kuu kod̄o ndúta ná.

⁴ S̄a'á ñoó n̄i x̄inkoo to'on n̄i taa profeta Isaías, ch̄i di'a kaáan:

Káyu'ú iin t̄a noo kúú yukú ichí:

“Kandei nduu ndo natiin ndó sato'o yo Ndios,

ta ná konó ndó iin ichí ndaa noo ná.

⁵ Ndidaá noo kúú tá'i ná kuti, ta ndidaá kúú yukú x̄i'ín ko'ondo ndundaá,

ta ndidaá kúú íchi tikaō ndu-
uan íchi ndaa,

ta ndidaá kúú íchi noō kini
ndáa nduva'an;

6 ta ndidaá kúú ñayuu koni
na na tanda'á Ndios kii
dákaki ñaa."

7 Ta kuá'á nda'o ñayuu ni
kasáa noō nákaa Juan, dá ná
dákodo ndúta ñaa ná. Dá ni
kaa na xí'in ná:

—Ndo'ó, na kúú tata koo
xaan, ¿dá yoo kaá daá xí'in
ndo'ó ña dión oon ni káki
ndó noō ña xido ini Ndios vei
dándó'o nani níō ndo? 8 Koo
ini ndo kee ndó ña va'a, ña
ná'a ña miían ndaa ndisa ni
nandikó ini ndo sa'á kuachi
kéé ndó. Ta ná dá'a ni ka'an
ndó ña sa'á ña kúú ndó na
ve'e Abraham, sa'á ñoó káki
ndó. Chi miían ndaa ná ka'in
xí'in ndó ña kuu va ndee
Ndios yuu ndéi yó'o kakuuan
na ve'e Abraham. 9 Ta kana'á
ndó ña sa io nduu va hacha
ka'andaan yo'ó yíto. Sa'á
ñoó ndi ndáa mií vá yíto ko
xí'io kui'i va'a, kiróón kúú ra
ta'anda, dá kee rá noō kéi
ño'ó —kaá na.

10 Dá ni ndato'ón ñaa ñayuu
kuá'a ñoó, ta kaá na:

—¿Ndí kían kánian kee
ndu'u, tá daá?

11 Dá ni kaa Juan xí'in ná:

—Ndi ndáa ndo'ó ió uu
do'ono, ta ki'o ndó iian noō
na koóan noō. Ta ndo'ó, na
ió ña'a sásá'an, ta dión ta'ani
kánian kee ndó.

12 Ta ni kasáa ta'ani dao ta
kí'in ya'i sa'a ño'ó kodo ndúta
rá. Dá ni ndato'ón rá Juan:

—Maestro, ¿ndí kían kánian
kee ndu'u?

13 Dá ni kaa na xí'in rá:

—Ná dá'a ni ya'a ndó ki'in
ya'i cháa ka ndo noō ña
kánian ki'in ya'i ndó.

14 Ta ni ndato'ón ta'ani ñaa
dao soldado, ta kaá ra:

—Ta ndu'u viti, ¿ndí kían
kánian kee ndu'u?

Dá ni kaa na xí'in rá:

—Ná dá'a ka ni dáyu'ú
ndava'a ndó ñayuu koō ña'a
kéé, dá ni'i ndo cháa di'ón noō
ná, ta o sa chínóo ndó kuachi
tó'ón sata ná. Nata'an ni ini
ndo xí'in ña kúú ya'i ndó.

15 Ta ndidaá ñayuu ñoó
nómi kíi kandaá ini na á Juan
kúú Cristo, na dákaki ñaa,
ká'an ná nákani ini na. 16 Dá
ni kaa Juan di'a xí'in ndidaá
ñayuu ñoó:

—Miían ndaa ndisa dákodo
ndúta yu'u ndo'ó xí'in takuii
oon, tído sata yú'u vei iin na
ndáya'i cháa ka o duú yu'u,
chi ni ko káni vían nakuiin
ndei yu'u ndaxíí yó'o ndisa
ná. Ta noón kúú na dákodo
ndúta ndo'ó xí'in na kúú
Espíritu i'i Ndios xí'in ño'ó ita
kéi. 17 Noón kúú táto'on iin
ta tánee iin ña'a ndá'a ná
dákáa na tirió noō táchi. Ta
ki'o dión kéé na, dá taó xóo
na noni tirió tein xe'an. Ta
nataán va'a na tirió ini yáka
ná, ta chiño'ó na xe'e ñoó xí'in
ño'ó kéi, ña ni iin kuu o ndá'o
—kaá na.

18 Ta xí'in to'on yó'o, ta xí'in
dao ka to'on ni sa ka'an ni'ini
na, ta dión sa kasto'on na xí'in
ñayuu sa'á to'on va'a Ndios.

19 Ta ni danáni ta'ani na rey
Herodes, dá chi ió ra xí'in iin
ña'a naní Herodías, ña kúú
ñadi'í ñani ra, ta naní Felipe.
Ta ni danáni ta'ani ñaa ná sa'a

ndidaá ká ni ñá kini kée ra.
 20 Ta noo ndidaá ñá kini kée ra, ni kee ta'ani ra iin ká ñá kini, chí ni sadi rá Juan ve'e kaa.

Di'a ni kuu tá ni sodo ndúta Jesús

21 Tá nákaa íí vá Juan dákodo ndúta ná ñayuu, dá ni kasáa Jesús, kúu ni sodo ndúta ta'ani na. Ta tein ká'an na xí'in Ndios, kúu ni nono vá induú, 22 kúu ni naxino na kúu Espíritu íi Ndios sata ná, ta káa na tát'on káa iin paloma. Ta nda induú tái ni ka'an Ndios:

—Yo'ó kúu de'e maní yu'u, ta náta'an nda'o iníi xiníi yo'ó —kaá na.

23 Ta ni kasá'a Jesús xionoo na dána'a na tá ío na tát'on oko uxi kuia. Ta sa ka'an ñayuu ñoo ña Jesús ni sa kuu de'e José, ta José ni sa kúu de'e Elí, 24 ta Elí ni sa kuu de'e Matat, ta Matat ni sa kuu de'e Leví, ta Leví ni sa kuu de'e Melqui, ta Melqui ni sa kuu de'e Jana, ta Jana ni sa kuu de'e José, 25 ta José ni sa kuu de'e Matatías, ta Matatías ni sa kuu de'e Amós, ta Amós ni sa kuu de'e Nahum, ta Nahum ni sa kuu de'e Esli, ta Esli ni sa kuu de'e Nagai, 26 ta Nagai ni sa kuu de'e Maat, ta Maat ni sa kuu de'e Matatías, ta Matatías ni sa kuu de'e Semei, ta Semei ni sa kuu de'e José, ta José ni sa kuu de'e Judá, 27 ta Judá ni sa kuu de'e Joana, ta Joana ni sa kuu de'e Resa, ta Resa ni sa kuu de'e Zorobabel, ta Zorobabel ni sa kuu de'e Salatiel, ta Salatiel ni sa kuu de'e Neri, 28 ta Neri ni

sa kuu de'e Melqui, ta Melqui ni sa kuu de'e Adi, ta Adi ni sa kuu de'e Cosam, ta Cosam ni sa kuu de'e Elmodam, ta Elmodam ni sa kuu de'e Er, 29 ta Er ni sa kuu de'e Josué, ta Josué ni sa kuu de'e Eliezer, ta Eliezer ni sa kuu de'e Jorim, ta Jorim ni sa kuu de'e Matat, 30 ta Matat ni sa kuu de'e Leví, ta Leví ni sa kuu de'e Simeón, ta Simeón ni sa kuu de'e Judá, ta Judá ni sa kuu de'e José, ta José ni sa kuu de'e Jonán, ta Jonán ni sa kuu de'e Eliaquim, 31 ta Eliaquim ni sa kuu de'e Melea, ta Melea ni sa kuu de'e Mainán, ta Mainán ni sa kuu de'e Matata, ta Matata ni sa kuu de'e Natán, 32 ta Natán ni sa kuu de'e David, ta David ni sa kuu de'e Isaí, ta Isaí ni sa kuu de'e Obed, ta Obed ni sa kuu de'e Booz, ta Booz ni sa kuu de'e Salmón, ta Salmón ni sa kuu de'e Naasón, 33 ta Naasón ni sa kuu de'e Aminadab, ta Aminadab ni sa kuu de'e Aram, ta Aram ni sa kuu de'e Esrom, ta Esrom ni sa kuu de'e Fares, ta Fares ni sa kuu de'e Judá, 34 ta Judá ni sa kuu de'e Jacob, ta Jacob ni sa kuu de'e Isaac, ta Isaac ni sa kuu de'e Abraham, ta Abraham ni sa kuu de'e Taré, ta Taré ni sa kuu de'e Nacor, 35 ta Nacor ni sa kuu de'e Serug, ta Serug ni sa kuu de'e Ragau, ta Ragau ni sa kuu de'e Peleg, ta Peleg ni sa kuu de'e Heber, ta Heber ni sa kuu de'e Sala, 36 ta Sala ni sa kuu de'e Cainán, ta Cainán ni sa kuu de'e Arfaxad, ta Arfaxad ni sa kuu de'e Sem, ta Sem ni sa kuu de'e Noé, ta

Noé *n̄i* s̄a kuu de'e Lamec, ³⁷ ta Lamec *n̄i* s̄a kuu de'e Matusalén, ta Matusalén *n̄i* s̄a kuu de'e Enoc, ta Enoc *n̄i* s̄a kuu de'e Jared, ta Jared *n̄i* s̄a kuu de'e Mahalaleel, ta Mahalaleel *n̄i* s̄a kuu de'e Cainán, ³⁸ ta Cainán *n̄i* s̄a kuu de'e Enós, ta Enós *n̄i* s̄a kuu de'e Set, ta Set *n̄i* s̄a kuu de'e Adán, ta Adán *n̄i* s̄a kuu de'e Ndios.

4

Di'a n̄i kuu tá n̄i ka'án ña u'u dátũúán Jesús

¹ Kúú *n̄i* nakutí Jesús xí'ín Espíritu *ij* Ndios. Dá *n̄i* kana na yuta Jordán ñoo kua'an n̄a. Ta mií Espíritu *ij* Ndios kúú n̄a ndáka ñaa kua'an noo kúú yukú ichí. ² Ta ñoo *n̄i* s̄a káa n̄a u'u diko ku'u, ta *n̄i* xirndodó ñaa ña u'u. Ta *n̄i* iin ña'a ta'on k̄o ní seí n̄a tein ku'u dáa ñoo. Tá *n̄i* ndi'i, kúú nda'í nda'o kuíko na. ³ Dá *n̄i* kaa ña u'u xí'ín ná:

—Tá miían ndaa ndisa de'e Ndios kúú ní, dá kían ka'anda ní choon noo yuu xa'an, dá ná nduuan pan kaxí ní.

⁴ Dá *n̄i* kaa Jesús xí'ín:

—Di'a va kaá tuti *ij* Ndios: “O duú ta'ón tó'ón pan xínñó'ó ñayuu keí ná, dá kataki n̄a. Di'a to'on Ndios ta'ani xínñó'ó ná kueidó'o na, dá kataki ndisa na.”

⁵ Dá *n̄i* kee ña u'u ndáka ñaa kua'an nda din̄i iin yúku dikó. Dá *n̄i* daná'an ndidaá kúú ñoo ñó'o iin ní kúú ñayuú yó'o noo ná. ⁶ Dá *n̄i* kaa xí'ín ná:

—Ío yu'u ña k̄i'oi iin ní kúú ñoo káa dándákón, xí'ín ña kuiká kómían, *ch̄i* yu'u

n̄i natiian kaño'an t̄ixi ndá'í. S̄a'á ñoo ndá yoo ka'án mií véi k̄i'oi ña noo. ⁷ Tá ná nakuijn x̄it̄i ní nooí kandaño'o ní yu'u, dá kían ndidaá kúú ña káa kakuu ña'a mií ní.

⁸ Dá *n̄i* kaa Jesús xí'ín:

—Kuya'a kua'án nooí, ña u'u, *ch̄i* di'a va kaá tuti *ij* Ndios: “Koo ini ndo kandaño'o ndó iin tó'ón din̄i Ndios, n̄a kúú sato'o ndo, ta sava'a noo iin tó'ón mií ná koni kuáchí ndó.”

⁹ Dá *n̄i* kee ña u'u ndáka ñaa kua'an ñoo Jerusalén. Dá *n̄i* dakáa ñaaán noo dikó cháa k̄a din̄i ve'e ño'o ká'ano ñoo. Dá *n̄i* kaa xí'ín ná:

—Tá miían ndaa kuiti de'e Ndios kúú mií ní, dá kían dánkao ní mií ní nda yó'o, ta nda noño'o káa, ¹⁰ *ch̄i* di'a kaá tuti *ij* Ndios:

Ka'anda Ndios choon noo ángel kéchoon noo ná kasaa n̄a kanda n̄a yo'ó.

¹¹ Ta kuita nduu n̄a xí'ín ndá'a ná natiin na yo'ó, dá kían ná o tárkue'e sa'on kee yuu.

¹² Dá *n̄i* kaa Jesús xí'ín:

—Di'a ta'ani kaá tuti *ij* Ndios: “O s̄a kórndodó ndó Ndios, n̄a kúú sato'o ndo.”

¹³ Tá *n̄i* ndi'i *n̄i* xirndodóán Jesús, dá *n̄i* kuxiká tooan noo ná.

Di'a n̄i kuu tá n̄i kasá'a Jesús dána'a n̄a noo ñayuu

¹⁴ Dá *n̄i* nandió koo Jesús kua'an n̄a chí kuendá Galilea di'a. Ta *n̄i* nakutí ná xí'ín ndée *n̄i* x̄i'o Espíritu *ij* Ndios noo ná. Ta iin ní kúú kua'an naka'ani ña ndátó'ón ñayuu

sa'a ná. ¹⁵ Ta dána'a na ini ve'e noo náta na Israel ndidaá kúú ñoo noo kásandaá na. Ta ndidaá ñayuu ká'an va'a sa'a ná.

Di'a ni ndo'o Jesús táni no'o na Nazaret, noo kúú ñoo mií ná

¹⁶ Dá ni ndisáa Jesús ñoo Nazaret noo ni sa'ano na. Tá ni kasandaá kuu náni'i ndée na Israel, dá ni ku'u na ve'e noo náta na ñoo ñoo tátot'on k'i'o sá kée na. Dá ni nakúin ndichi na ka'i na tuti i Ndios.

¹⁷ Ta ni xi'o taa dándáki ve'e ñoo tuti ni taa profeta Isaías noo ná. Ta ni nandika na noo tuti ñoo. Dá ni naní'i ná noo tánda to'on ká'an di'a:

¹⁸ Espíritu Ndios kúú na ió xí'in yu'u,

ta ni xi'o na choon noo yú'u ña kasto'in to'on va'a yó'o xí'in ñayuu kúnda'i.

Ta ni tanda'a ná yu'u veii nduva'i ñayuu koó ka tandeé ini noo,

ta veii kasto'in xí'in na ñó'o tixi ndá'a ta kini ña ni'i ná káki na.

Ta veii ki'oi ña natuu noo na ko túu noo.

Ta veii ditái ñayuu tixi ndá'a ña dándó'o níó ná.

¹⁹ Ta veii ta'ani kasto'in xí'in ñayuu ña sa ni xinkoo kua ni chikaa ini sato'o yo Ndios chindeé ñaá ná.

²⁰ Dá ni nakadi Jesús noo tuti ñoo. Dá ni nak'i'o naan noo taa dándáki ve'e ñoo. Dá ni sa koo na ió na. Ta kúú ndidaá vá ñayuu ñoo ndé'é káxi ñaá ndéi na. ²¹ Dá ni kaa Jesús xí'in ná:

—Kana'a ndó ña kuu víti ni xinkoo noo ká'an tuti i Ndios yó'o noo ndidaá ní ndó.

²² Ta kúú ndidaá ñayuu ñoo ká'an va'a sa'a Jesús. Ta ni naá vá ini na xiní na sa'a to'on ndato ni ka'an na. Dá ni kaa na:

—¿Á o duú de'e José vá kúú taa káa?

²³ Dá ni kaa Jesús:

—Sa ná'a véi ña di'a kóni ndo ka'an ndo xí'in: “Tá miian ndaa kúúón taa kétátá, dá kían ketátá kii miíón, ná kande'a. Chi ni seídó'o ndu'u ña ni keeón kua'a nda'o ña ndato ñoo Capernaum, sa'a ñoo kee ta'ánón ña noo ndu'u, na kúú na ñoo miíón, ná kande'a” —kaá na.

²⁴ Dá ni kaa ta'ani Jesús:

—Ta miian ndaa ná ka'in xí'in ndó ña ni iin tó'ón ta'on profeta ko nátiin va'a ñaá na kúú na ñoo mií ná. ²⁵ Miian ndaa ná ka'in xí'in ndó ña ni sa ndei nda'o na kuáan Israel tá tiempo profeta Elías. Ta tiempo daá ko ní kóon dai oni kua dao, ta deén nda'o ni sa io tama iin ní kúú noño'o.

²⁶ Tído ko ní tanda'a ta'on Ndios Elías ña ko'on na chindeé ná ni iin tó'ón na kuáan ndéi Israel. Di'a ni chinda'a ñaá ná ni sa'an na ni chindeé ná iin ña kuáan ió ñoo naní Sarepta, ña nákaa yati noo nákaa ñoo ká'ano naní Sidón.

²⁷ Ta dión ta'ani kua'a nda'o ñayuu ndó'o kue'e té'i'í ñi'í ni sa ndei Israel tiempo ni sa kuu Eliseo profeta. Tído ni iin tó'ón ná ko ní sa'an na nduva'a na. Sava'a iin tó'ón taa naní Naamán vá, tá'an ra

kúú kuendá Siria, n̄ nduᵛa'a na —kaá Jesús.

²⁸ Tá n̄ seido'o ñayuu ñó'o ini ve'e ñóo ña n̄ ka'an Jesús dión, kúú ndidaá vá ná n̄ xido nda'o ini. ²⁹ Dá n̄ ndakuei na n̄ tiin na Jesús. Dá n̄ taó ñaá ná sata vé'e. Dá n̄ kee na ndáka ñaá ná kua'an na nda din̄ yúku in̄ noo nákaa ñoo ñóo. Ta nda ñóo dákuio tuú na Jesús, dá naxino na nda sa'a yúku, ká'an ná. ³⁰ Tído n̄ chika'anda Jesús tein ñayuu kuá'a ndíta ñóo, ta kúú kua'an va na.

Di'a n̄ kuu tá n̄ nduᵛa'a Jesús iin taa nákaa iin espíritu kini

³¹ Dá n̄ naxino na ñoo Capernaum, ña nákaa chí kuendá Galilea. Ta n̄ daná'a na noo ñayuu tein kuú nani'í ndée ná. ³² Kúú n̄ naá vá iní ñayuu ñóo sa'a ña dána'a Jesús, chí dána'a na tát'on ki'o kée iin na né'e choon. ³³ Ta ini ve'e noo nátaaka na Israel ñóo nákaa iin taa nákaa iin espíritu kini. Ta kúú n̄'i nda'o n̄ kayu'ú espíritu kini ñóo, ³⁴ ta kaáan xí'in Jesús:

—¡Dánkoo ní ndu'u, kua'an ní! ¿Ndí kían ndó'o ní xí'in ndu'u, Jesús, na ñoo Nazaret? ¿Á vei ní dánaá ní ndu'u? Sa ná'a vá yu'u ndá yoo kúú mií ní, chí mií ní kúú na ī n̄ kii noo Ndios.

³⁵ Dá n̄ danáni ñaá Jesús, ta kaá na xí'an:

—¡Kadi yú'on! ¡Kua'an keta kí' ini taa xaan!

Dá n̄ dankao espíritu kini taa ñóo nda noño'o noo ñayuu ndéi ñóo. Dá n̄ ketaan

kua'an, ta ni iin ka ña'a kini ko ní kéean xí'in rá. ³⁶ Ta kúú n̄ naá vá iní ndidaá ñayuu ñóo, dá n̄ kasá'a ná ndát'ón tá'an na:

—¿Ndá to'on kúú vían ká'an taa káa, chí xí'in choon né'e ra, ta xí'in ndée kómí rá sa'ándá ra choon noo espíritu kini, ta kúú seído'o ñaáan? —kaá na.

³⁷ Ta n̄ naka'ani ña ndato n̄ kee Jesús noo ndidaá ñayuu ndéi yati ñóo.

Di'a n̄ kuu tá n̄ nduᵛa'a Jesús ñá kúú xido Simón Pedró

³⁸ Dá n̄ keta Jesús ve'e ñóo kua'an na. Dá n̄ saa na n̄ ku'u na ve'e Simón. Ta ka'í nda'o ndó'o xido ra kée kue'e dáa. Dá n̄ seí nda'í na noo Jesús ña ná nduᵛa'a ñaá ná. ³⁹ Dá n̄ naku'in ndei Jesús noo kándu'u ñá'a ñóo. Dá n̄ sa'anda na choon noo kue'e dáa ñóo, ta kúú n̄ ya'a vaan. Ta kúú vití'on vá n̄ ndakoo ñá'a ñóo, dá n̄ kasá'a kénduuan ña kasá'an na.

Ta kuá'a ndava'o ñayuu n̄ nduᵛa'a Jesús

⁴⁰ Dá tá n̄ sa noo ndindii kuú dáa ñóo, dá ndáka ñayuu ndidaá na ndó'o noo ni kue'e n̄ kasáa na noo Jesús. Dá n̄ chinóo na ndá'a ná sata iin rá iin ñayuu kú'u ñóo, kúú n̄ nduᵛa'a va ñaá ná. ⁴¹ Ta n̄ kan'kuei ta'ani espíritu kini ini kuá'a nda'o ñayuu ñóo, ta n̄ kayu'an:

—¡Mií ní kúú de'e Ndios!

Tído n̄ danáni ñaá Jesús, ta ko ní sónó ná ña ka'an sa'a ná. Chí ná'a váan ña mií ná kúú Cristo, na dáka'iki ñaá.

Di'a ni kuu tá ni sa'an Jesús iin xián noo ko iin ndéi

⁴² Dá tá ni tju noo iin ka kuu, dá ni keta Jesús ñoo ñoo kua'an na iin ka xián noo ko iin ndéi. Tído ni kee ñayuu ndéi ñoo ñoo kua'an na nandukú ñaá ná. Dá tá ni naní'i ñaá ná, ni ka'an ná chituu ñaá ná, dá ná dá'a ni kana xoo na noo ná. ⁴³ Tído ni kaa Jesús xí'ín ná:

—Miian kánian ko'on ta'ani yu'u dána'i noo dao ka ñayuu ndéi dao ka ñoo sa'á to'on va'a ña ká'an sa'a ndi koo ndu'u na tixi ndá'a Ndios, dá chi sa'a choon yó'o vej yu'u —kaá na.

⁴⁴ Ta ni daná'a na to'on va'a yó'o ini ve'e noo nátaka na Israel chí kuendá Galilea di'a.

5

Di'a ni kuu tá ni tiin Simón Pedro kua'á tiyaká ni kee Jesús

¹ Iin kuu nákaa Jesús yu'ú taño'o naní Genesaret. Ta ndéi kua'á nda'o ñayuu seídó'o ñaá ná. Ta ni kasá'á dándutí ná Jesús, dá chi kátoó na kueídó'o na to'on Ndios.

² Dá ni xini Jesús ña ndíta oon uu barco yu'ú taño'o ñoo, dá chi sa ni noo va tja tjin tiyaká ini ra nakata ra ñóno rá. ³ Dá ni kaa na ini iin barco ñoo, ta yiróon kúu ña'a Simón, dá ni xika na ña maní noo rá ña ná tanda'á rá barco ñoo ko'on ra lú'u ka ini takuií. Dá ni sa koo na ió na ini ra, dá ni kasá'á ná dána'a na noo ñayuu kuá'a ñoo.

⁴ Tá ni ndi'i ni daná'a na, dá ni kaa na xí'ín Simón:

—Dákáka barco yó'o ná ko'o cháá ka nda noo konó

ini takuií yó'o, ta dákána ndó ñóno ndo ini takuií, dá tiin ndó tiyaká.

⁵ Dá ni kaa Simón xí'ín ná:

—Maestro, sa iin ní vá ñoo yaka ni sa ño'o ndu ni kechóon ndu, ta ni iin tó'on tiyaká ko ní tjin ndu. Tído tá dión kaá mií ní, dá ná dákánai ñóno'i ini takuií.

⁶ Ta dión ni kee ra. Kúu kua'á nda'o tiyaká ni tiin ra, sa'á ñoo ni kasá'á ndá'a ñóno rá. ⁷ Dá ni kasá'á kúu ndá'a rá kana ra dao ka tja né'e tá'an xí'ín rá, tá'an ra ñó'o ini iin ka barco ñoo, ña ná saa ra chindeé ñaá rá. Ta kúu ndin nduú barco ni dakutí rá xí'ín tiyaká. Sa'á ñoo ioan keta ka'ani barco ini takuií sa'á ña ni chití rá xí'ín tiyaká. ⁸ Tá ni xini Simón Pedro ña ki'o dión ni kee Jesús, dá ni sa kuín xití rá noo ná, dá ni kaa ra:

—Kuxoo ní noo yú'u, tatá, dá chi iin tja kómí kuachi va kúu yu'u.

⁹ Dión ni kaa ra, dá chi sa'á ña kua'á tiyaká ni taó rá, sa'á ñoo ni yu'ú nda'o ra xí'ín ndidaá ka tja né'e tá'an xí'ín rá ñoo. ¹⁰ Ta dión ta'ani ni yu'ú nda'o Jacobo xí'ín Juan, tá'an ra kúu de'e Zebedeo, ta kechóon dáó xí'ín Simón. Dá ni kaa Jesús xí'ín Simón:

—Ná dá'a ni yu'oon, dá chi ko'on yo'ó tavon ñayuu tein kuachi na táto'on ki'o kéeon tavon tiyaká ini takuií.

¹¹ Dá ni taó rá barco ra ni kandoo rá ndíta rá yu'ú taño'o. Ta ni dankoo ra ndidaá kúu ña'a ra, dá ni kee ra kua'an ra xí'ín Jesús.

Di'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús iin taa ndó'o kue'e té'i'í ñíi

12 Iin kuu nákaa Jesús iin ñoo ká'ano. Ta ñoo ni kasáa iin taa ndó'o kue'e té'i'í ñíi. Tá ni xini ra Jesús, kúu ni sa kuín xití rá noo ná. Ta ni xino ví taan ra nda noñó'o. Dá ni seí nda'í ra noo ná, ta kaá ra xí'ín ná:

—Tatá, tá kóni ní, kuu va nduvii ní ñíi'í.

13 Dá ni chinóo na ndá'a ná sata rá, dá ni kaa na xí'ín rá:

—Jaan, kóni. Ná nduvii ñíion.

Ta kúu vití'ón di'a ni ndañó'ó ní'ini kue'e ndó'o ra.

14 Dá ni sa'anda Jesús choon noo rá ña ná dá'a ni nakani ra xí'ín ni iin tó'ón ñayuu ña ni kee na xí'ín rá, chi di'a ni kaa na xí'ín rá:

—Kua'án na'on miíon noo ta duti, ta kua'án dokon ña'a noo Ndios sa'á ña ni kandoo viion noo ná, táto'on kí'o sa'ándá ley Moisés choon, dá ná kandaá ini ra ña sa ni nduviion —kaá na.

15 Tído ni naka'ani cháa ka to'on ká'an sa'á ña kée Jesús. Sa'á ñoo kua'á nda'o ñayuu ni nataka kueídó'o ñaá, ta nduva'a ta'ani na kee Jesús.

16 Tído sa keta xoo va Jesús sa sá'an na dao ka xián noo kó in ndéi. Ta ñoo sa ká'an na xí'ín Ndios.

Di'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús iin taa ni natí sa'a

17 Iin kuu nákaa Jesús dáana'a na noo ñayuu ini iin ve'e. Ta ñoo ndéi ta fariseo xí'ín ta dáana'a ley, tá'an ra ni kii ñoo ñó'o chí kuendá Galilea xí'ín kuendá Judea,

xí'ín ra ni kii ñoo Jerusalén. Ta ió choon sato'o yo Ndios noo ndá'a Jesús, sa'á ñoo kándéé ná nduva'a na na kú'u. 18 Dá ni kasáa dao taa, ta yí'i ra iin xito noo kánóo iin taa ni natí sa'a, ta kóni ra chi'i ñaá rá ini ve'e, dá chinđu'u ñaá rá noo Jesús, ká'an rá. 19 Tído kó ní'í rá ndi kee ra ku'u ra ini ve'e ñoo, chi kua'á nda'o ñayuu ñó'o ñoo. Sa'á ñoo ni dakáa ñaá rá dini vé'e. Dá ni sonó rá iin yá. Dá ni danóo ra xito noo kánóo ta kú'u ñoo me'í noo ió Jesús. 20 Tá ni xini Jesús ña kándéé nda'o ini ñaá taa ñoo, dá ni kaa na:

—Yo'ó, ta kú'u xaan, sa ni ndoo va kuachón.

21 Dá ni kasá'a nákanini ini taa dáana'a ley Moisés xí'ín ta fariseo ndíta ñoo. “¿Ndá yoo kúu taa káa, xini ra, chi ká'an ndava'a ra xí'ín Ndios xí'ín to'on ká'an ra? Chi iin tó'ón dini vá Ndios kúu na kuu dándóo kuachi ñayuu.”

22 Kúu ni kandaá ini Jesús ña kí'o dión nákanini ini ra. Dá ni ndato'ón ñaá ná:

—¿Ndiva'a nákanini ini ndo dión? 23 ¿Ndí kían kó ú'u cháa ka ka'in xí'ín taa yó'o, ká'an ndo'ó: “Sa ni ndoo va kuachón”, o ka'in xí'ín rá: “Ndakuiin ndichi, ta kua'án nó'on”? 24 Tído viti dá ná ko'in dáana'i noo ndo ña kómí ndisa na ni nduu taa ñayuu yó'o choon ña dándóo na kuachi kómí ñayuu.

Dá ni kaa na xí'ín ta ni natí sa'a ñoo:

—Ta ká'in xí'ín yo'ó viti. Ndakuiin ndichi, ta naki'in xiton, ta kua'án nó'o ve'ón.

25 Ta kúú vití'ón vá n̄i n̄akuíin ndichi r̄a noo ndidaá kúú ñayuu ñóó. Ta kúú n̄i n̄aki'in ra x̄ito noo n̄i s̄a nóo ra. Dá n̄i kee ra kua'an nó'ó rá ve'e ra, ta sá kéká'ano ra Ndios kua'an r̄a. 26 Ta ndidaá kúú ñayuu ñóó n̄i naá nda'o iní, ta n̄i kasá'á ná kéká'ano na Ndios. Ta yu'ú nda'o na, ta kaá n̄a di'a:

—Kuu víti n̄i xiniō ña'a ndato.

Di'a n̄i kuu tá n̄i kana Jesús iin t̄aa naní Leví Mateo ña kanoo ra x̄í'in ná

27 Tá n̄i ndi'i n̄i kuu dión, dá n̄i keta Jesús ve'e ñóó kua'an n̄a. Ta kúú n̄i xini n̄a ió iin t̄aa kí'in ya'i sa'a ñó'ó, ta naní rá Leví. Dá n̄i kaa n̄a x̄í'in rá:

—Nakíj, ná ko'ō kanooón x̄í'in yu'u.

28 Dá n̄i ndakuíin r̄a. Ta kúú n̄i d̄ankoo ra ndidaá kúú ña'a ra, dá n̄i kee ra kua'an r̄a kanoo ra x̄í'in ná. 29 Dá n̄i kee ra iin víko ve'e ra kéká'ano ra Jesús. Ta kuá'a nda'o t̄aa kí'in ya'i sa'a ñó'ó, x̄í'in dao ka ñayuu ndéi mesa sásá'an dáó x̄í'in Jesús. 30 Kúú n̄i kasá'á t̄a dána'a ley x̄í'in t̄a fariseo ká'an kuáchi r̄a x̄í'in t̄aa x̄ionoo x̄í'in Jesús, ta kaá r̄a:

—¿Ndiva'a sásá'an ndó, ta x̄í'i ndó x̄í'in t̄aa kí'in ya'i sa'a ñó'ó, x̄í'in dao ka n̄a kómí kuáchi yó'o?

31 Dá n̄i kaa Jesús x̄í'in rá:

—N̄a ió va'a ko x̄inñó'ó ta'on na t̄aa ketátá ñaá. Sava'a n̄a kúu va kúu n̄a x̄inñó'ó ñaá. 32 Ta dión ta'ani yu'u, ko véi ta'on yu'u nakanai n̄a ká'an ña kúu ná

ñayuu ndaa. Di'a veí yu'u nakanai n̄a nákoní ña kómí ná kuáchi, dá ná nandikó iní n̄a sa'an.

Dána'a Jesús ña kúu ná tátō'on iin tono

33 Dá n̄i kaa r̄a x̄í'in Jesús:

—T̄aa x̄ionoo x̄í'in Juan, n̄a dákodo ndúta, né'e ij nda'o ra, ta ká'an nda'o ra x̄í'in Ndios, ta dión ta'ani kée t̄aa x̄ionoo x̄í'in t̄a fariseo, tído t̄a x̄ionoo x̄í'in ní sásá'an va ra, ta x̄í'i va ra.

34 Dá n̄i kaa n̄a x̄í'in rá:

—¿Á ká'an ndó ña kuu kendús̄a ndo x̄í'in ñayuu n̄i n̄ataka noo ió vikó t̄anda'a ña kane'e ij ná nani ió jí vá t̄ono x̄í'in ná? 35 Tído kasandaá iin kuu, dá naki'in ra t̄ono kane'e ra ko'on r̄a. Nda daá ví, dá kían kánian kane'e ij ñayuu ñóó.

Dána'a Jesús ña ko náki'in tá'an ta'on ña dána'a n̄a x̄í'in ña dána'a t̄a fariseo

36 Dá n̄i dakí'in tá'an tuku Jesús dao ña'a x̄í'in tō'on dána'a n̄a noo rá, ta kaá n̄a:

—Ta ko iin ta'on sa'ándá iin tá'i iin dá'on saá, ta náoto tá'an naan noo n̄i ndata iin da'on yátá, chí tá ná kee na dión, dá kían dátuu vá ná dá'on saá, ta o náki'in tá'an nóó ta'an vaan x̄í'in da'on yátá ñóó. 37 Ta ko iin ta'on taan vino saá ini ñij yátá, dá chí tá ná kee na dión, dá dáka'ándí va vino saá ñij yátá ñóó, ta kúú ndi'i vino ñóó kuita, ta kúú tuú vá ñij ñóó. 38 Sa'a ñóó va'a cháa ka ná taan yó vino saá ini ñij saá, dá kían ni iian ná o tuú. 39 Ta ñayuu x̄í'i vino yátá, ko kóni

kā nā ko'o na vino saá, dá chí
kaá nā ña va'a cháá kā sá'an
vino yatá —kaá Jesús.

6

*Di'a kua'an ña ni daná'a
Jesús sa'á kuu nání'i ndéé na
Israel*

¹ Ta tein iin kuu nání'i ndéé
na Israel, chíka'anda Jesús
kua'an nā noño'o noo káa
tirió. Kúu nī kasá'a tá xíonoo
xí'in ná tó'on ra yoko tirió. Ta
nī chíní'ini ndá'a ráan, dá nī
kana nonián, ta nī kasá'a rá
seí ráan kua'an rá. ² Dá nī kaa
dao tá fariseo:

—¿Ndiva'a kée ndó ña ko
kánian keeá tein kuu nání'i
ndéea?

³ Dá nī kaa Jesús xí'in rá:

—¿Á ko óon ta'on ka'i ndo'ó
ña nī kee David sa na'á tá
nda'í nī kuiko na xí'in taa
xíonoo xí'in ná? ⁴ Chí kaáan
ña nī ku'u na ve'e Ndios, ta nī
ki'in na pan, ña dóko tá duti
noo Ndios, ña ko kánian keí
ñayuu oon, chí sava'a tá duti
vá kuu keí ñá. Tído nī seí
va David ña, ta nī xí'o ta'ani
naan nī seí taa xíonoo xí'in ná.

⁵ Dá nī kaa ta'ani na xí'in rá:

—Kana'á ndó ña ió ta'ani
choon noo ndá'a nā nī nduu
taa ñayuu yó'o ña dándáki na
tein kuu nání'i ndéé yo —kaá
nā ká'an nā sa'a mií ná.

*Di'a nī kuu tá nī nduva'a
Jesús iin taa nī natii ndá'a*

⁶ Tein iin kā kuu nání'i ndéé
na Israel nī ku'u Jesús ini
ve'e noo náta na ñoo ñoo.
Dá nī kasá'a ná dána'a nā.
Ta ñoo nákaa iin taa nī natii
ndá'a xoo kuá'a. ⁷ Ta ndíta
tá dána'a ley xí'in tá fariseo

nání rá Jesús, dá ná kande'á
á nduva'a na tá kú'u ñoo tein
kuu nání'i ndéé ná, dá nī'í rá
ndí koo dátaí kuachi ñaa rá
noo tá né'e choon. ⁸ Tído sa
ná'á vá Jesús ndí kían nákani
ini taa ñoo. Dá nī kaa nā xí'in
tá nī natii ndá'a ñoo:

—Ndakuijn ndichi, ta
kakuujn me'í yó'o.

Ta kúu nī nakuijn ndichi
ra, dá nī sa kuujn rá iin ra. ⁹ Dá
nī kaa Jesús xí'in dao kā taa
ñoo:

—Ná ko'in ndato'in ndo'ó
iin ña'a viti. ¿Ndá kían kuu
kee yó tein kuu nání'i ndéé
yo? ¿Á kee yó ña va'a o á
kee yó ña kini? ¿Á dáka'kió iin
ñayuu o ka'ání yo ná? Ka'an
ndo ná kande'á —kaá nā.

¹⁰ Dá nī kaq noo na nī
sa nde'é ná noo ndidaá kúu
ñayuu ndéi ñoo. Dá nī kaa nā
xí'in taa kú'u ñoo:

—Ná dákaa ndá'on xaan.

Tá nī nadakáa rá ndá'a
rá, ta kúu nī nduva'a vaan.
¹¹ Tído nī xido ndá'o ini taa
ndíta nání ñaa ñoo. Tá kúu
nī kasá'a rá ndátó'on rá ndí
kee ra, dá kendava'a ra xí'in
Jesús.

*Di'a nī kee Jesús tá nī kaxi
na uxí uu taa kanoo xí'in ná*

¹² Ta tein kuu dáa ñoo, dá
nī sa'an Jesús diní iin yúku
nī ka'an nā xí'in Ndios. Ta
nii ñoo yaka nī sa káa nā nī
ka'an nā xí'in ná. ¹³ Tá nī
tuo noo, dá nī kana na ndi-
daá kúu taa xíonoo xí'in ná.
Ta tein roon nī kaxi na uxí
uu taa, dá nī chinaní ñaa ná
apóstol, dá kane'e ra to'on na
kanoo ra. ¹⁴ Iin taa yó'o naní
Simón. Ta nī chinaní ñaa ná

Pedro, ta iin *kā rā naní* Andrés, *tā kúú ñani* Pedro. Ta iin *kā rā naní* Jacobo, *xí'ín rā naní* Juan, *xí'ín rā naní* Felipe, *xí'ín rā naní* Bartolomé, ¹⁵ *xí'ín rā naní* Mateo, *xí'ín rā naní* Tomás, *xí'ín rā naní* Jacobo, *rā kúú de'e* Alfeo, *xí'ín rā naní* Simón, *rā kuendá* Zelote, ¹⁶ *xí'ín rā naní* Judas, *rā kúú de'e* Jacobo, *xí'ín rā naní* Judas Iscariote, *tá'an rā nī kasandaá nī na'kī'o* Jesús *noó tā xini u'u ñaá*.

¹⁷ *Dá nī kee* Jesús *konoo na kua'an nā* *xí'ín tāa yó'o*. *Dá nī xino nā nī sá tuu na iin yódo*. Ta *ñoó ndéi dao kā tā xionoo* *xí'ín ná, xí'ín kua'á nda'o ñayuu nī kii ñoo kuálí ñó'o chí kuendá* Judea, *xí'ín nā nī kii ñoo* Jerusalén, *xí'ín nā nī kii yu'u táño'o noo kúú ñoo* Tiro *xí'ín Sidón, chí nī kasáa nā kueídó'o na ña dána'a* Jesús, *dá ná nduva'a na noó kue'e ndó'o na*. ¹⁸ *Ta nī nduva'a ta'ani na ndidaá ñayuu ñó'o espíritu kini*. ¹⁹ *Ta ndidaá kúú ñayuu ñoo nī ndi'i ini dáko'on ndá'a ná* Jesús, *chī xí'ín ndée kómí ná, kándée ná nduva'a na nā kú'u*. Ta *kúú ndidaá vá nā kú'u nī nduva'a na*.

Dána'a Jesús ña ndiká'an ndi kúu ví dao ñayuu, ta nda'í kúu ví dao kā na

²⁰ *Dá nī sá nde'é* Jesús *noo ndidaá tāa xionoo* *xí'ín ná, dá nī kaa nā* *xí'ín rá:*

—*Ndiká'an ndi kúu ví ndo'ó, nā kúnda'í xa'an, dá chí sá ñó'o ndó tíxi ndá'a* Ndios.

²¹ *'Ta ndiká'an ndi kúu ví ndo'ó, nā nda'í kuiko viti, dá chí ndato koni ndo ndinoo ini ndo.*

'Ta ndiká'an ndi kúu ví ndo'ó, nā ndéi'í viti, dá chí ndato ná kuakī ndo.

²² *'Ta ndiká'an ndi kúu ví ndo'ó tá xini u'u ñaá ñayuu, o tá taó xoo na ndo'ó tein na, o tá kána'á nā* *xí'ín ndó, o tá chínaní kini na ndo sá'á ña kúú ndó kuendá yu'u, nā nī nduu tāa ñayuú yó'o*. ²³ *Kadij iní ndo tá ndó'o ndó dión, ta nakutí ndó* *xí'ín ña kadij iní ndo, dá chí ká'ano nda'o ña'a ni'í ndo noo* Ndios *chí induú, chí kī'o dión ta'ani sá kenda'va'a nā sá'ano ve'e ñayuu ñoo* *xí'ín profeta tá sá na'á*.

²⁴ *'Tído nda'í kúu ví ndo'ó, nā kúú nā kuiká, chí tandeé iní kómí ndó kúú ña ió ñayuú yó'o va.*

²⁵ *'Ta nda'í kúu ví ndo'ó, nā sá ndínoo ini viti, dá chí kasandaá iin kuú nda'í kuiko ndó.*

'Ta nda'í kúu ví ndo'ó, nā sáki viti, dá chí kasandaá iin kuú, dá nda'í kuu ini ndo, ta nda'í kuaki ndó.

²⁶ *'Ta nda'í kúu ví ndo'ó tá chínaní va'a ñaá ndidaá ñayuu, dá chí kī'o dión nī sá kee nā ve'e ñayuu ñoo* *xí'ín profeta to'ón tá sá na'á*.

Dána'a Jesús ña kánian ku'u ini yo sá'á ñayuu xini u'u ñaá

²⁷ *'Tído ndo'ó, nā seídó'o ñaá, ká'in* *xí'ín ndó ña ku'u ini ndo sá'á nā naá* *xí'ín ndó, ta va'a kee ndó* *xí'ín nā xini u'u ñaá*. ²⁸ *Ta va'a ka'an ndo* *xí'ín nā ká'an ndava'a sa'a ndo*. Ta *kakā ndo ña manī noo* Ndios *sá'á nā kéndava'a* *xí'ín ndó*.

²⁹ *Ta ndáa nā nī kani iin xoo noo ndo, dá kían kī'o ndó iin kā xoo ná kani na*. Ta *ndáa nā nī xio ndaa kotó ndíxi ndó,*

konó ndó ná kuio ndaa ta'ani na do'ono ndo. ³⁰ Tá ndáa na xika iin ña'a noo ndo, k'i'o ndoan noo ná. Ta ndáa na ni xio ndaa ña'a kómí ndó, ná dá'a ni ndaka ndoan noo ná. ³¹ Táto'on k'i'o kóni ndo kee dao ka ñayuu xí'in ndó, k'i'o dión ta'ani kee ndó xí'in ná.

³² Chì tá kú'u ini ndo sava'a sa'á na kú'u ini sa'a mií ndó, ¿ndi kían va'a ná'a ndo sa'á ña kée ndó dión? Chì nda na kómí kuachi kú'u ini na sa'á na kú'u ini sa'a mií ná. ³³ Tá kée ndó ña va'a xí'in sava'a na kée ña va'a xí'in mií ndó, ¿ndi kían va'a ná'a ndo? Chì nda na kómí kuachi kée ña va'a xí'in na kée ña va'a xí'in mií ná. ³⁴ Ta tá xí'o tóo ndó ña ió noo ndo sava'a noo na ná'a ndó nandió né'an noo ndo, ¿ndi kían va'a ná'a ndo? Chì nda na kómí kuachi xí'o tóo na ña ió noo ná noo dao ka na kómí kuachi, chì ná'a ná ña nandió né'e ndi'i naan noo ná. ³⁵ Tído koo ini ndo ku'u ini ndo sa'á na xiní u'u ñaá, ta va'a kee ndó xí'in ná, ta k'i'o tóo ndó ña ió noo ndo noo ná, ta ná dá'a ni kandati ndó nani'i ndoan, dá kían ká'ano nda'o ña va'a natiin ndó noo Ndios, ta kasandaá ta'ani ndó kakuu ndó de'e Ndios, na ió noo dikó. Dá chì Ndios va'a ini kúu ná xí'in ñayuu koó ndivé'e noo, xí'in ñayuu kíni. ³⁶ Sa'a ñoó koo ini ndo ku'u ini ndo sa'á ñayuu táto'on k'i'o kú'u ini Ndios sa'a ná.

Dána'a Jesús ña ná dá'a ni dátaj kuachi yó ñayuu

³⁷ 'Ná dá'a ni keyíko mií ndó sa'á ñayuu, dá kían ná dá'a ni keyíko Ndios sa'a ndo.

Ná dá'a ni dátaj kuachi ndó ñayuu, dá kían ná dá'a ni taj kuachi ndó noo Ndios. K'i'o ká'ano ini ndo sa'á ñayuu, dá kían ná k'i'o ká'ano ini Ndios sa'a ndo. ³⁸ K'i'o ndó ña ió noo ndo noo dao ka ñayuu, dá naki'o Ndios ña'a noo ndo, chì k'i'o na kuá'a ña va'a noo ndo, dá chì noon kúu na kidi ni'inian, dá ke-ton va'an, ta dákúti díní ná kostá ndo nandió né'e naan noo ndo, dá chì táto'on k'i'o kée ndó chindeé ndó ñayuu, k'i'o dión kee Ndios xí'in ndó.

³⁹ Dá ni dakí'in tá'an ta'ani Jesús ña yó'o xí'in to'on ni daná'a na:

—¿Á kuu katiin ndaa tá'an uu ta ko túu noo ko'on ra iin xían, ká'an ndó? ¿Á ko ná'a ta'on ndó ña ndin nduú va ra kuei ini yái? ⁴⁰ Ta ni iin ta dakuá'a ko ndaya'i cháa ka noo ta dana'a noo rá. Tído ndi ndáa mií vá ra ni dakuá'a va'a, kasandaá ra kana'á rá táto'on k'i'o ná'a ta dana'a noo rá. ⁴¹ ¿Ndiva'a ndé'é ndó xe'e ló'o nákaa noo ñani ndo, ta ko xí'o ndó kuendá ká'ano ka tündú'u nákaa noo mií ndó? ⁴² Ta, ¿ndi káa noo ndo ka'an ndo xí'in ñani ndo: “Ñanij, konón ná taóij xe'e nákaa nooon xaan”, kaá ndo, ta ko ndé'é ta'on ndó ndi k'i'o ví káa tündú'u nákaa noo mií ndó? ¿Kúu ndó ñayuu uu noo! Taó ndó dinñó'ó tündú'u nákaa noo mií ndó xaan, dá natuu va'a noo ndo, dá kuu taó ndó xe'e nákaa noo ñani ndo.

Dána'a Jesús ña tá kómí yó iin nío va'a, dá kían kankuei

tə'on va'a yú'u yo

⁴³ Ta ni iin tó'on yító va'a kə xí'o ku'i kə vá'a, ta ni iin tó'on yító kə vá'a kə xí'o ku'i va'a. ⁴⁴ Dá chi ku'i xí'o iin iin yító ná'a ndá yító kúu rá, chi kə dákuei ta'on yó tiño'ó noo tá'íon, ta kə náki'in ta'on yó uva noo yító íon. ⁴⁵ Ta dión ta'ani iin təa va'a, tə'on va'a ñó'o ini níó rá taó rá ká'an ra. Tído iin təa kini, tə'on kini ñó'o ini níó rá taó rá ká'an ra. Chi ndi ndáa miío ña'a ñó'o ini níó rá kánkuei yú'u rá ká'an ra.

Dána'a Jesús sa'á ña ni ndo'o uu ve'e

⁴⁶ Ndíva'a ká'an ndo xí'in yu'u, mií ní kúu sato'o ndu'u, mií ní kúu sato'o ndu'u, tído kə kée ndó choon sa'ándái? ⁴⁷ Dá chi ndidaá na ve'i noo yu'u, ta seídó'o na ña ka'in xí'in ná, ta kée na ña, ko'in dákí'in tá'in iin ña'a xí'in táto'on kée na. ⁴⁸ Chi noón kúu táto'on iin təa ni kava'a iin ve'e. Ni sata konó ra, ta ni chikáa ra sa'án noo tóto. Ta ni xinkuei takui kua'a yuta ñóo, ta kúu ni ñani rá sa'án, tído kə tá'on ña'a ní ndó'an, dá chi noo tóto nákaa sa'án. ⁴⁹ Tído ñayuu seídó'o tə'on dána'i, ta kə kée na ña, noón kúu táto'on iin təa ni kava'a iin ve'e noo ñó'o oon, chi kə ní chikaa ta'on ra sa'án. Sa'á ñóo tá ni ñani takui yuta ñóo sa'án, kúu ni koon vaan, ta kúu ni naá ndí'i vaan.

7

Di'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús iin təa kéchóon noo iin təa dándáki iin ciento soldado

¹ Tá ni ndi'i ni ka'an Jesús tə'on yó'o xí'in ñayuu ndéi seídó'o ñóo, dá ni ndu'u na ñoo Capernaum. ² Ta ñoo ío iin təa dándáki iin ciento soldado, ta kú'u iin təa kéchóon noo rá, ta kú'u nda'o ini ra sa'a rá, tído sa xí'i va ra. ³ Tá ni seídó'o tə dándáki soldado ñóo ña ká'an ñayuu sa'a Jesús, dá ni tanda'a rá dao tə sá'ano ndíta noo na Israel kua'an ra kuei nda'i ra noo Jesús ña ná kii na ve'e ra nduva'a na tə kéchóon noo rá. ⁴ Dá tá ni saa təa ñóo noo ío Jesús, dá ni sei nda'i ra noo ná ña ná ko'on na nduva'a na tə kéchóon noo tə dándáki soldado ñóo, ta kaá ra xí'in ná:

—Miian kánian kee ní ña maní yó'o xí'in təa yó'o, ⁵ chi kú'u ndava'o ini ra sa'á na ñoo yo, ta ni kava'a ra ve'e noo náta ka yo —kaá ra.

⁶ Dá ni kee Jesús kua'an na xí'in rá. Tído tá ni kasandaá yati na noo íin ve'e tə dándáki soldado ñóo, dá ni tanda'a rá dao təa né'e tá'an va'a xí'in rá kua'an ra noo ve'i Jesús. Dá ni kaa təa ñóo xí'in Jesús ña ni ka'an tə dándáki soldado ñóo:

—O sa dándi'i ka ini ní mií ní sa'a yú'u, tatá, chi kə ña'a ta'on kúu yu'u ña ku'u ní ve'i. ⁷ Ta sa'á ña kə tá'on ña'a kúu, sa'á ñóo kə ní saa mií noo ní. Tído xí'in tə'on ka'an oon va ní, ta kúu nduva'a va tə kéchóon noo. ⁸ Chi kúu ta'ani iin təa nákaa tixi ndá'a iin təa né'e choon. Ta ñó'o ta'ani soldado tixi ndá'a yu'u. Sa'á ñóo tá ká'in xí'in iin ra: “Kua'an”, ta kúu kua'an va ra. Tá ká'in xí'in iin ka ra:

“Nakí”, ta kúú veí va ra. Ta tá ká'in xí'in tã kéchóon nooí: “Kee ña yó'o”, ta kúú kée va raan —kaá ra.

⁹ Tá nì seido'o Jesús to'on yó'o, kúú nì naá iní nã sa'á ña nì ka'an ra dión. Dá nì nãndió koo na nì sa nde'é nã noó ñayuu tákuei ñaá veí ñoo, dá nì kaa na:

—Míãan ndaa ná ka'in xí'in ndó ña ni iin nã Israel kó kándéé iní nã yu'u tãto'on kì'o kándéé iní ñaá tã yó'o —kaá na.

¹⁰ Tá nì nãndió kuéi tãa nì sa'an choon yó'o nì ndusáa ra ve'e, kúú nì xini ra ña sa nì ndyva'a tã kéchóon nì sa kú'u ñoo.

Di'a nì kuu tá nì danátaki Jesús de'e iin ñá'a kuáan ió ñoo naní Naín

¹¹ Tá nì ndi'i ñoo, dá nì kee Jesús kua'an nã iin ñoo ká'ano naní Naín xí'in tãa xionoo xí'in ná, ta kúú kuá'á ndava'o ñayuu kua'an ta'ani xí'in ná. ¹² Tá nì kasandaá yati na noo kúú yé'é ñoo ñoo, kúú ñoo kánkuei ñayuu kua'an nã dánduxi na iin ndii. Ta iin tó'ón dáá vá kúú xí noo naná xi. Ta ñá'a kuáan va kíán. Ta kuá'á ndava'o nã ñoo ñoo kua'an xí'án. ¹³ Tá nì xini ñaá sato'o yo Jesús, kúú nì ku'u nda'o ini nã sa'a ñá'a ñoo. Dá nì kaa nã xí'án:

—O sa kuákón.

¹⁴ Dá nì natuu yati na. Dá nì tiin na sato noo nákaa ndii ñoo. Kúú nì sa tuu tãa yí'i ña kua'an ñoo. Dá nì kaa nã xí'in ta nì xí'i ñoo:

—Yíí ló'o, ká'an yu'u xí'ón, ndakoo.

¹⁵ Ta kúú nì ndakoo tayii nì xí'i ñoo. Kúú nì kasá'a vá xí ká'an xi. Dá nì nakì'o ñaá ná noo naná xi. ¹⁶ Ta ndidaá kúú vá ñayuu ñoo nì yu'u. Ta kúú nì kasá'a ná kéká'ano na Ndios, ta kaá nã:

—Iin profeta ká'ano nda'o nì kasáa noo ndéi yó viti.

Ta dao ka nã kaá ña nì kasáa Ndios chindeé ná nã ñoo nã.

¹⁷ Ta kúú nì nãka'ani to'on sa'a Jesús iin ní kúú kuendá Judea, xí'in ndidaá ñoo ñó'o yati ñoo.

Di'a kua'an ña nì ka'an Jesús sa'a Juan, nã dákode ndúta ñayuu

¹⁸ Dá nì kasto'on tã kúú kuendá Juan xí'in ná sa'a ndidaá ña kée Jesús. Dá nì kana Juan uu tãa xionoo xí'in ná, ¹⁹ dá nì tanda'á ñaá ná kua'an ra noo nákaa Jesús, dá ndato'ón ñaá rá, á mií ná kúú nã nì kaa Ndios tanda'á ná kasaa dákaiki ñaá, o á kandati yó kasaa iin ka nã.

²⁰ Dá tá nì saa tãa ñoo noo nákaa Jesús, dá nì kaa ra xí'in ná:

—Juan, nã dákode ndúta ñayuu, noón kúú nã nì tanda'á ndu'u veí ndu ndato'ón ndú mií ní. ¿Á mií ní kúú nã nì kaa Ndios tanda'á ná kasaa dákaiki ñaá, o á kandati ndu kasaa iin ka nã? —kaá ra.

²¹ Ta mií hora daá ñoo nì ndyva'a Jesús kuá'á nda'o nã kú'u, xí'in nã ndó'o kuá'á noo kue'e, xí'in nã ñó'o espíritu kini. Ta kuá'á nda'o nã kó túu noo nì natuu noo. ²² Dá nì kaa nã xí'in tãa ñoo:

—Kua'án nó'ò ndò kastò'on ndó xí'in Juan sa'a ndidaá ña ñi xini ndò, xí'in sa'a ndidaá ña ñi seídó'o ndó kuú viti, ta ka'on xí'in ná ña ñi natuu noó na kò túu noó, ta sa xí'ka va na ñi natíi sa'a, ta sa ñi nduvíi vá na ndó'o kue'e téi'i, ta sa ñi natai va do'o na kò tái do'o, ta ñi nataki na ñi xí'i, ta noó ñayuu kúnda'i ñi kastò'in to'on va'a Ndios. ²³ Ndiká'án ndi kúu ví ñayuu kò ná'kani kuáchì ini xini na yu'u —kaá na.

²⁴ Tá ñi ndi'i ñi nandió kuéi ta ñi tanda'á Juan ñoo kua'an nó'ò rá, dá ñi kasá'á Jesús ká'an na xí'in ñayuu ñoo sa'a Juan, ta kaá na:

—¿Ndá yoo ñi sa'an ndò'ó ñi sa nde'é ndó noó kúu noñó'ò íchì ñoo? ¿Á iin ta kò iin toon, tá'an ra xíkó tátò'on xíkó iin ndoo kée tachì ñi sa'an ndò ñi sa nde'é ndó? ²⁵ Koó, sa'á ñoo, ¿ndá yoo ñi sa'an ndò ñi sa nde'é ndó, tá dáá? ¿Á iin ta ndíxi dá'on táyí ndáa? Koó, chì ná'á vá mií ndó ña ñayuu ndíxi dá'on táyí ndáa, noón kúu na ndéi ve'e rey. ²⁶ Sa'á ñoo, ¿ndá yoo ñi sa'an ndò ñi sa nde'é ndó, tá dáá? ¿Á iin profeta? Jaan, mií'an ndaa kuiti kaá yu'u ña ñaa kúu ná, ta ndáya'i cháá ka na o duú iin profeta. ²⁷ Ta sa'a mií ná ká'an tuti i Ndios di'a:

Ná ko'in tanda'í iin ta kuió noó ko'on noó yo'ó kastò'on ra to'on yu'u xí'in ñayuu,

dá ná kande'i nduu na kueídó'o na ña kían

ko'on ka'on xí'in ná, kaá'an.

²⁸ Sa'á ñoo ká'in xí'in ndó ña Juan, na dákodo ndúta ñayuu, noón kúu na ndáya'i cháá ka noó ndidaá ka ta ñi kaki tixi ñá'a. Tído na nóo cháá ka ná'kaa tixi ndá'a Ndios, noón di'a kúu na ndáya'i cháá ka o duú Juan —kaá na.

²⁹ Tá ñi seídó'o ndidaá na ñoo yo xí'in nda ta kí'in ya'i sa'a ñó'ò ña ñi ka'an na, dá ñi nakoni na ña kée Ndios ña ndaa xí'in ná. Sa'á ñoo ñi sodo ndúta ná ñi kee Juan. ³⁰ Tído ta fariseo xí'in ta dána'a ley ñi ku'ichì ini ra ñi xini ra ña va'a kóni Ndios kee na xí'in rá, sa'á ñoo kò ní xí'o ra mií rá dákodo ndúta ñaa Juan.

³¹ Dá ñi kaa ta'ani sato'o yo Jesús:

—¿Ndí kían tiin yu'u, dá ka'in xí'in ndó tátò'on kée ñayuu ndéi tiempo viti, ta ndá yoo kée tátò'on kée na? ³² Na ndéi tiempo viti kée tátò'on kée takuáchì tá ndéi xi sádiki xi noó yá'i, ta káyu'ú tá'an xi: “Ñi tuu ndu flauta, tído kò ní sársá'á ta'on ndo'ó. Ta ñi xita ndu yaa nda'í kua'an, tído kò ní ndei'i ta'on ndó.” ³³ Ta kí'o dión ta'ani kée ndo'ó, chì tá ñi kasáa Juan, na dákodo ndúta ñayuu, kò ní seí ta'on na pan, ta kò ní xí'i na vino, tído kaá ndò ña ná'kaa espíritu kini ini na. ³⁴ Ta viti ñi kasáa na ñi nduu ta ñayuu yó'o, ta sásá'an va na, ta xí'i na vino, tído kaá ndò ña kúu ná iin ta nde'é, iin ta xí'i. Ta kaá ta'ani ndó ña kúu ná iin ta né'e tá'an va'a xí'in ta kí'in ya'i sa'a ñó'ò, xí'in ñayuu kini.

35 Tído na kúú na ndichí, noón kúú ná'a ña kómí ndisa na ña ndichí.

Di'a ni kuu tá ni sa'an Jesús ve'e iin ta fariseo naní Simón

36 Iin ta fariseo ni seí nda'í noo Jesús ña ná ko'on na xí'ín rá ve'e ra kasá'an na. Dá tá ni ku'u Jesús ve'e ra, dá ni sa koo na xí'ín rá mesa. 37 Dá tá ni kandaá ini iin ñá'a kómí kuachí ío ñoo ñoo ña ío Jesús ve'e ta fariseo ñoo sásá'an na, kúú ni kasáa'an, ta né'an iin tindo'o ló'o noo ñó'o kirá támi sá'an. 38 Kúú ni sa ku'ín xitíán chí sata dí'a na, chí xoo noo ndéi sa'a ná. Dá ni kasá'á ndé'i ña, dá ni dakúchián sa'a ná xí'ín ndirá noo'an. Ta xí'ín idí dinjan ni danáyaan ña. Dá ni chitóan ña, dá ni chi'an kirá támi sá'an ñoo iin ní kúú sa'a ná.

39 Tá ni xini ta fariseo, tá'an ra ni kana Jesús ve'e ra, ña ni kee ñá'a ñoo dión, dá ni kasá'á rá nákani ini ra: "Tá mi'an ndaa ndisa profeta kúú ta yó'o, dá kían kandaá va ini ra ndá ñá'a kúú ña ké'é sa'a rá, chi iin ñá'a kómí kuachi va kían", ká'an rá nákani ini ra. 40 Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Simón, kóni ka'in xí'ón sa'a iin ñá'a.

Dá ni kaa Simón:

—Ka'an ní xí'ín, maestro.

41 Dá ni kaa na:

—Ni sa io iin ta sa dasá tóo dijón. Ta u u ta sa táj noo rá. Iin ra sa táj o'on ciento dijón plata, ta iin ka ra sa táj u diko uxí. 42 Ta ko ní'í ta'on ndin nduú ra dijón dánaa rá ña táj ra. Ta kúú ni xí'o ká'ano va ini ta kúú sato'o dijón ñoo

sa'a ndin nduú ta ñoo. Ta viti, ka'an yo'ó ná kande'á, ¿ndí káa ta ñoo kú'u cháá ka ini sa'á ta kúú sato'o dijón ñoo?

43 Dá ni kaa Simón:

—Taó kuendá yu'u ña ta ni sa táj kua'a cháá ka dijón ñoo kúú ra kú'u cháá ka ini sa'á ta kúú sato'o dijón ñoo.

Dá ni kaa Jesús:

—Ndaa nda'o ni ka'on.

44 Dá ni nandió koo na ni sa nde'é ná noo ñá'a ñoo, dá ni kaa na xí'ín Simón:

—¿Á ni xinon táto'on ni kee ñá'a yó'o xí'ín yu'u? Tá ni ku'u yu'u ve'ón, ko ní xí'o ta'on yo'ó taku'í ndoo sa'í. Tído ñá'a yó'o ni dakúchián sa'í xí'ín ndirá noo'an. Ta xí'ín idí dinjan ni danáyaan ña. 45 Ta ni noo'í ko ní chító ta'on yo'ó, tído ñá'a yó'o, nda rá ni kasá'í ni ku'í ve'ón, ko sa tuuán chitóan sa'í. 46 Ta ni diní ko ní chíkodó ta'on yo'ó sití, tído ñá'a yó'o ni chi'an ndutá támi sá'an sa'a yú'u. 47 Sa'á ñoo ká'in xí'ón, va'ará kua'á nda'o kuachi kée ñá'a yó'o, tído sa ni ndoo vaan, sa'á ñoo kóni ndava'a vaan yu'u. Tído ñayuu ká'an ña cháá vá kúú kuachi na ni ndoo, noón kúú na cháá vá kóni na yu'u.

48 Dá ni kaa na xí'ín ñá'a ñoo:

—Sa ni ndoo va kuachón noo Ndios.

49 Ta ndidaá ta ndéi xí'ín ná mesa ñoo ni kasá'á ndáto'ón tá'an ra:

—¿Ndá yoo kúú ta káa, xiní ra, ña dándóo ra kuachi ñayuu noo Ndios?

⁵⁰ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín ñá'a ñoó:

—Sa'á ña kándéé inon yu'u, sa'á ñoó n̄i kákón noó kuachón. Kua'án nó'on viti xí'an ió va'a inon.

Dá n̄i keeán kua'an nó'an.

8

Yó'o ká'an sa'á na ñá'a n̄i chindeé Jesús

¹ Tá n̄i ndi'i, dá n̄i sa'an Jesús n̄i xionoo na ndidaá ñoo ná'ano xí'ín ñoo kuálí, ta n̄i daná'a na to'on va'a ña ká'an sa'a ndi koo ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios. Ta n̄i xionoo na xí'ín ndin ux̄i uu taa n̄i kaxi mií ná ñoó. ² Ta n̄i xionoo ta'ani dao na ñá'a xí'ín ná, tá'an na n̄i nduva'a na, chí dao na n̄i sa ño'o espíritu kini, ta dao ka na n̄i sa kú'u. Ta tein na ñá'a yó'o nákaa María Magdalena, tá'an ña sa ño'o usa espíritu kini n̄i taó Jesús. ³ Ta nákaa ta'ani ñá'a naní Juana, ña kúu ñadi'í taa naní Chuza, tá'an ra ndaá ve'e rey Herodes, xí'ín ñá'a naní Susana, xí'ín kuá'á ka na ñá'a sa chindeé ñaá xí'ín ña ió noo ná.

Di'a kua'an ña n̄i nakani Jesús sa'a iin taa xiti tata

⁴ Kúu kuá'á nda'o ñayuu n̄i kii iin rá iin ñoo n̄i nataka noo nákaa Jesús. Dá n̄i kasá'á ná dákí'in tá'an na dao ña'a xí'ín to'on dána'a na, ta kaá na:

⁵ —Iin taa xiti n̄i kee ra kua'an ra kuti ra tata noñó'o rá. Ta sa'á ña n̄i koon ni'ini ra tata ñoó, sa'á ñoó dao ña n̄i kuei yu'ú ichi. Ta n̄i sejin ni'ini naan. Kúu n̄i kasáa laa, ta kúu n̄i seí vá rian. ⁶ Ta dao ka tata ñoó n̄i kuei tein yuu, ta n̄i

xitaan. Tído n̄i ichian, dá chí ko ta'ón ko'oyo sa'án. ⁷ Ta dao ka tata ñoó n̄i kuei tein ta'ión. Ta n̄i sa'ano dáó ña xí'ín ta'ión ñoó, sa'á ñoó n̄i kuyáta váan n̄i kee rá. ⁸ Ta kúu dao ka tata ñoó n̄i kuei noo kúu ño'ó va'a. Kúu n̄i sa'ano va'a vaan. Ta kúu kuá'á ndava'o noni n̄i xi'oan, dá chí iin ciento noni n̄i xi'o iin iin tata ñoó —kaá Jesús.

Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an na dión, ta kúu n̄i nda'o n̄i ka'an na:

—¿Ndi ndáa ndo'ó ió do'o, ta kúu kueídó'o va'a ndó!

⁹ Dá ví n̄i ndato'ón ñaá taa xionoo xí'ín ná:

—¿Ndi dándáki to'on n̄i dákí'in tá'an ní n̄i ka'an ní xí'ín ndu'u?

¹⁰ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Noo ndo'ó n̄i xi'o Ndios ña kandaa ini ndo ña ná'á mií ná sa'a ndi kée na dándáki na. Tído dákí'in tá'an yu'u dao ña'a xí'ín to'on dána'i noo dao ka ñayuu, dá kían, va'ará ndidaá ka vían ndé'é ná, tído o kándaá ta'on ini na ndi kóni kaaan, ta va'ará ndidaá ka vían ná kueídó'o na, tído o kátóni ta'on ini na.

Nákani Jesús ndi kóni kaa ña n̄i daná'a na sa'á taa xiti tata

¹¹ 'Di'a dándáki to'on n̄i dákí'in tá'in n̄i ka'in xí'ín ndó. Kana'á ndó ña tata ñoó kúu to'on Ndios. ¹² Ta yu'ú ichi noó n̄i kuei dao tata ñoó, ñoó kúu ñayuu seídó'o to'on Ndios, tído kásaa ña u'u, ta kúu dítá váan to'on Ndios ña nákaa níó ná, dá ná o kándisa naan, ta o ní'í ná ña káki na. ¹³ Ta tein yuu noó n̄i kuei dao ka tata ñoó, ñoó kúu ñayuu

seídó'o to'on Ndios, ta nátiin naan xí'an kádi iní na. Tído ko ta'ón yo'an iní níó ná, sa'á ñóó tóó vá kándísa naan. Chì tá kásá'á ndó'o na tandó'ó, kúú kexoo na noó ña kándísa na. ¹⁴ Ta tein ta'líon noó ni kuei dao ka tata ñóó, ñóó kúú ñayuu seídó'o to'on Ndios. Tído kásá'á ndí'i cháa ka ini na sa'á ña ió noo ná, ta kátoó na koo kuíká ná, ta ndí'i ini na sa'á ña'a luu ió ñayuú yó'o. Sa'á ñóó ko sísa na xí'in to'on Ndios. ¹⁵ Tído noñó'o va'a noó ni kuei dao ka tata ñóó, ñóó kúú ñayuu seídó'o to'on Ndios xí'in ndino'o ini na, ta ndíta ndaa na xí'an. Ta ko sá tuu na kée na ña kóni Ndios.

Miian kánian na'a yo mií yó ña kúú yó kuendá Jesús, ta kueídó'o va'a yó ña dána'a na noo yo

¹⁶ 'Ko iin ta'on chíño'o iin íti, ta chíkani ndei na iin kidi nooán, ta ni ko chíkani de'é naan tixi xito. Di'a noo dikó chínóo naan, dá ná katoon noo ndidaa na koku'u ini ve'e. ¹⁷ Chì ndidaa ña'a dá'i noo ndo viti, dá ña natuuan. Ta ndidaa vá ña'a ñó'o de'é viti, dá ña natuuan, dá ná katoon nooán. ¹⁸ Ta kueídó'o va'a ndó ña ká'in xí'in ndó, chì ndidaa na natiin to'on ká'in, noón kúú na ní'i ña kandaa cháa ka ini na. Tído ndidaa na ko xí'in natiin to'on ká'in, noón kúú na kexoo ña ká'an ná ná'á ná —kaá na.

Di'a ni kuu tá ni kasaa na ve'e Jesús nándukú ñaa ná

¹⁹ Dá ni kasaa naná Jesús xí'in ñani na nándukú ñaa ná. Tído ko ní kúu ta'on natuu

yati na noo ió na, chì kuá'a nda'o ñayuu ni nataka ñoo. ²⁰ Dá ni kasto'on iin ñayuu nákaa tein ñayuu kuá'a ñoo xí'in Jesús:

—Naná ní xí'in ñani ní ndíta na sata vé'e, ta kóni na ka'an na xí'in ní.

²¹ Dá ni kaa Jesús xí'in ñayuu kuá'a ñoo:

—Ndi ndaa ñayuu seídó'o to'on Ndios, ta kée na choon sa'ándaan, noón vá kúú naná xí'in ñani.

Di'a ni kuu tá ni sa'anda Jesús choon noo tachi xí'in taño'o

²² Iin kuu, dá ni kaa Jesús xí'in ta xionoo xí'in ná ini iin barco. Dá ni kaa na xí'in rá:

—Ná ko'o chika'anda yo iin ka xoo yu'ú taño'o.

Dá ni kee na kua'an na. ²³ Ta tein yá'a na kua'an na noo taño'o ñoo, kúú ni kidi va Jesús. Kúú iin ndakana va ni kasá'á kana tachi deen noo taño'o. Sa'á ñóó ni kasá'á kokee takui ini barco. Ta jo nda'o ió ña keta ka'ani ra ini takui ñoo. ²⁴ Dá ni natuu yati ta xionoo xí'in Jesús noo kandu'u ná. Dá ni dandoto ñaa rá, ta kaá ra xí'in ná:

—¡Maestro! ¡Maestro! ¡Ío ña kuu yo!

Dá ni ndoto Jesús. Dá ni sa'anda na choon noo tachi xí'in taño'o ñoo. Kúú ni sa tuu va tachi ñoo xí'in ña ndakuei noo taño'o, ta kúú ni nakaa tádi vá rá. ²⁵ Tá ni ndi'i, dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—¿Ndiva'a ko kándéé ini ndo yu'u?

Kúú ni yu'ú nda'o ta xionoo xí'in ná ñoo, ta ni naá

iní ra. Dá n̄i kasá'á ndátó'ón tá'an míí rá:

—¿Ndá yoo ví kúú n̄a yó'o, ch̄i nd̄a tach̄i xí'ín taño'o seídó'o choon sa'ándá n̄a?

Di'a n̄i kuu tá n̄i taó Jesús espíritu kini n̄i sa ño'o ini iin taa

²⁶ Dá n̄i saa n̄a iin ka xoo taño'o noo kúú kuendá Gadara, ña xírndaa tá'an xí'ín kuendá Galilea. ²⁷ Dá tá n̄i noo Jesús barco ñoo, dá n̄i kasáa iin taa ñoo ñoo, ta sa na'á nda'o ñó'o espíritu kini ini ra, ta k̄o ndíxi ta'on ra dá'on, ta ni ve'e k̄o ió ra, ch̄i ini káo noo ñó'o nd̄i va ió ra. ²⁸ Tá n̄i xini ra Jesús, kúú n̄i'í nda'o n̄i kayu'ú rá. Dá n̄i sa ku'ín xití rá noo ná, dá n̄i kasá'á n̄i'í nda'o ká'an ra xí'ín ná:

—¿Ndá k̄ián ndó'o ní xí'ín yu'u, Jesús, míí ní n̄a kúú de'e Ndios ndáya'i? Seí nda'av̄i noo ní ña ná dá'a ni dándó'o naní ní níoi.

²⁹ Díon n̄i kaaan, dá ch̄i sa sa'anda va Jesús choon nooan ña ná kankuei ña ini taa ñoo ko'an. Sa na'á nda'o ñó'an dándákian taa ñoo. Ch̄i va'ará sa so'oni ñayuu ndá'a rá xí'ín sa'a rá xí'ín cadena xí'ín kaa viti, tído vaá óon va sa'ándá ra cadena ñoo. Ta sa kendús̄a espíritu kini ñoo xí'ín rá kanda ka ñaán kua'an noo kúú ñó'o ichí. ³⁰ Dá n̄i ndátó'ón ñaa Jesús:

—¿Ndi nanón?

Dá n̄i kaa espíritu kini ñoo:

—Legión naní.

Díon n̄i kaaan ch̄i kua'á nda'o espíritu kini ñó'o ini taa ñoo. ³¹ Dá n̄i seí nda'í ña noo Jesús ña ná dá'a ni tanda'á

ñaá ná ko'an nda maá noo ín naá. ³² Ta kua'á nda'o kochí ñó'o sásá'an ndika yúku ñoo. Dá n̄i seí nda'í espíritu kini ñoo noo Jesús ña ná konó ná ko'an ndu'an ini ri. Dá n̄i sonó ná nooan. ³³ Ta kúú n̄i kankuei espíritu kini ñoo ini taa ñoo. Dá n̄i sa'an n̄i ndu'an ini kochí ñoo. Dá n̄i taxí tá'an ndi ndi'í rí kua'an rí yu'ú da'o. Dá n̄i kuei ndava'a rí ini taño'o ñoo. Ta kúú n̄i kanda rí, dá n̄i xi'í rí.

³⁴ Dá tá n̄i xini ta ndáka kochí ñoo ña díon n̄i ndo'o rí, dá n̄i taxí tá'an ra kua'an ra kasto'on ra xí'ín n̄a ndéi ñoo ra xí'ín n̄a ndéi yúku sa'a ña n̄i kuu díon. ³⁵ Dá n̄i kankuei ñayuu ñoo kua'an n̄a kande'é ná ña n̄i kuu. Tá n̄i saa n̄a noo ín Jesús, kúú n̄i xini n̄a ña ió taa n̄i sa ño'o espíritu kini ñoo noo sá'a ná. Ta kúú sa ndíxi va ra dá'on ió ra. Ta sa iin taa ió va'a vá kúú rá. Kúú n̄i yu'ú nda'o ñayuu ñoo.

³⁶ Ta ñayuu n̄i xini ña n̄i kuu díon kúú n̄a n̄i nakani xí'ín dao ka ñayuu ndi n̄i kuu n̄i nduva'a taa sa ño'o espíritu kini ñoo. ³⁷ Dá n̄i kasá'á ndidaá ñayuu ndéi chí kuendá Gadara ñoo seí nda'í n̄a noo Jesús ña ná ko'on n̄a iin ka xían, dá ch̄i yu'ú n̄a sa'a ña n̄i kuu díon. Dá n̄i kaa Jesús ini barco ko'on n̄a. ³⁸ Tído n̄i seí nda'í taa n̄i sa ño'o espíritu kini ñoo noo ná ña ná konó ná ko'on ra xí'ín ná. Tído n̄i sa'anda Jesús choon noo rá ña ná no'o ra, ta kaá n̄a xí'ín rá:

³⁹ —Nandió koo kua'an nó'on ve'ón, ta nakanón xí'ín n̄a ñooon sa'a ndidaá ña'a

ndato ni kee Ndios xí'ón.

Dá ni ki'in ra kua'an nó'ò rá. Ta ni kasá'á rá nákaní ra xí'in ndidaá na ñoo ra sa'a ndidaá ña'a ndato ni kee Jesús xí'in rá.

*Di'a ni ndo'o de'e di'í ta naní Jairo xí'in ña ni ndo'o iin ñá'a ndó'o kue'e táj n*ii**

⁴⁰ Dá ni nandió koo tuku Jesús ni ndisáa na iin ka xoo taño'o ñoo. Dá ni natiin va'a ñaa kua'á nda'o ñayuu xí'an kádij ini na, chi sa ndéi ndidaá vá ná ndáti ñaa ná.

⁴¹ Dá ni kasáa iin ta naní Jairo, tá'an ra dándáki ve'e noo náta na Israel ndéi ñoo ñoo. Dá ni sa ku'in xití rá noo Jesús. Dá ni seí nda'í ra noo ná ña ná ko'on na ve'e ra, ⁴² chi ni kaa ra ña ió iin tó'ón de'e di'í ra, ta ió x*i* ux*i* u*u* kuia, ta sa xí'i va xi. Dá ni kee Jesús kua'an na xí'in rá, ta dándútí ñaa ñayuu kuá'a kua'an xí'in ná ñoo. ⁴³ Ta tein ñayuu ñoo nákaa ta'ani iin ñá'a ndó'o kue'e táj n*ii*, ta sa ni xino ux*i* u*u* kuia ndó'an dión. Ta sa ni dandí'i vaan di'ón né'e va'an ni chiyá'avián ta kétátá ñaa. Tído ni iin tó'ón ta'on ra ko ní kándeé nduva'an. ⁴⁴ Dá ni natuu yatián sata Jesús. Dá ni kəkō'on ndá'an yu'ú dá'on ná. Ta kúu viti'ón di'a ni natuu n*ii* ñoo.

⁴⁵ Dá ni kaa Jesús:

—¿Ndá yoo ni kəkō'on ndá'a dá'amaí?

Tído ni iin tó'ón ñayuu ñoo ko ní ka'an. Dá ni kaa Pedro xí'in ná:

—Maestro, ñayuu kuá'a yó'o kúu na dándútí ñaa. Sa'a

ñoo, ¿ndiva'a ndátō'ón ní ndá yoo ni kəkō'on ñaa?

⁴⁶ Dá ni kaa Jesús:

—Koo, chi ni dakó'on ndá'a iin ñayuu dá'amaí, chi ni kandaa in*ii* ña ni nduva'a iin ñayuu ni kee ndéi —kaá na.

⁴⁷ Tá ni kandaa ini ñá'a ñoo ña o kúu ta'on chide'aan ña ni keeán, kúu ni kasáaan noo Jesús, ta ndéi ninoán. Dá ni sa ku'in xitíán noo ná. Ta noo ndidaá ñayuu ñoo ni nakanián ndiva'a ni kəkō'on ndá'an dá'on Jesús, ta ni nakani ta'anián ña viti'ón kuíí vá ni nduva'an tá ni keeán dión. ⁴⁸ Dá ni kaa Jesús xí'an:

—De'e di'í, ni nduva'ón sa'a ña kándeé ino'on yu'u. Ta viti, kua'an nó'on ve'ón xí'an ió va'a ino'on.

⁴⁹ Ta kúu ká'an ii vá Jesús ín na xí'an, kúu ni kasáa iin ta ni kii ve'e Jairo, ta dándáki ve'e noo náta na Israel ñoo, dá ni kaa ra xí'in rá:

—Sa ni x*i*'i va de'e di'í ní. Ná dá'a ka ni dáta'an ní maestro xaan.

⁵⁰ Tá ni seídó'o Jesús ña ni ka'an ra dión, dá ni kaa na xí'in Jairo:

—O sa yu'óon. Sava'a yu'u kándeé ino'on, ta kúu nduva'a xi.

⁵¹ Dá tá ni sa na ni ku'u na ve'e ra, ta ko ní sónó ná ña ku'u dao ka ñayuu xí'in ná, sava'a Pedro xí'in Jacobo, xí'in Juan xí'in tatá tadi'í ñoo, xí'in naná va xi. ⁵² Ta ndidaá ñayuu ndéi ñoo ndéi'í na ndéi na, ta nda'í káyu'ú ná sa'a tadi'í ñoo. Dá ni kaa Jesús xí'in ná:

—O sa kuáki ndó, chí kọ ní xí'í ta'on xi, kídí va xi.

⁵³ Ta kúú ndidaá ñayuu ñoo nì saki ndaa va na Jesús sa'á ña nì ka'an na dión, chí ná'á vá ná ña sa nì xí'í va xi. ⁵⁴ Dá nì tiin Jesús ndá'a xí, dá nì kaa na xí'ín xí:

—Di'í ló'o, ndakoo.

⁵⁵ Ta kúú nì natakí va xi. Ta kúú vití'ón vá nì ndakoo xi. Dá nì sa'anda Jesús choon noó na ve'e xi ña ná kí'o na ña'a kasá'an xi. ⁵⁶ Ta tatá xí xí'ín naná xí nì naá nda'o ini na. Tído nì sa'anda Jesús choon noó ná ña ná o sa nákaní na xí'ín nì iin tó'ón ñayuu sa'á ña nì kee na.

9

Yó'o nì sa'anda Jesús choon noó taa xionoo xí'ín ná ña ná ko'on ra dána'a ra sa'á to'on va'a Ndios

¹ Dá nì ndítútí Jesús ndin uxí uú taa xionoo xí'ín ná. Dá nì xí'o na choon noó rá ña kandeé rá taó rá ndidaá espíritu kini ñó'o ini ñayuu, ta kandeé rá nduva'a ra ñayuu ndó'o iin rá iin kue'e. ² Dá nì tanda'á ñaá ná kua'an ra dána'a ra sa'a ndi koo ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios, ta nduva'a ra na kú'u, ³ ta kaá na xí'ín rá:

—Ni iin ña'a o sa kóo ini ndo kane'e ndó ko'on ndo íchi, o sa kane'e ndó yito katuu ndó ko'on ndo, ni léka ndo, ni pan, ni di'ón, ta o sa kane'e ndó iin ka kotó nadaon ndó. ⁴ Ta ndi ndáa mií vá ve'e nì saa ndo nì ku'u ndó, sava'a ñoo ní kandeí ndó nda ná kasan-daá kuú kankuei ndó ko'on

ndo iin ka ñoo. ⁵ Ta ndi ndáa mií vá ñoo noó kọ ní xíin na natiin va'a na ndo'ó, ta kúú kankuei ndó ñoo ñoo, ta kidi ni'ini ndó ñoyaká iin sa'a ndo, ta ñoo kían ná'a ña kọ náta'an ini Ndios xini na ña ñoo ñoo —kaá Jesús.

⁶ Dá nì kankuei taa ñoo kua'an ra ndidaá ñoo dána'a ra to'on va'a sa'a Jesús, ta sa nduva'a ra na kú'u ndéi iin iin xian noó xionoo ra.

Naá ini rey Herodes kée ña ndato kée Jesús

⁷ Tá nì ni'í tó'on rey Herodes sa'a ndidaá ña kée Jesús, ta kúú kọ ná'á rá ndí kían nakani ini ra. Chí dao ñayuu ñoo kaá ña nì natakí Juan, ta noón kúú Jesús. ⁸ Ta dao ka na kaá ña kúú ná profeta Elías, ta nì ndixóo tuku na. Ta dao ka na kaá ña kúú ná iin ka profeta nì sa io sa na'á, ta nì natakí na viti. ⁹ Dá nì kaa Herodes:

—Mií yu'u nì sa'anda choon, dá nì sa'anda ra diko Juan. Tído, ¿ndá yoo ví kúú taa, tá'an ra seídó'i kée ña'a ndato ñoo, tá dáá?

Sa'á ñoo ndí'i ini ra koni ra Jesús.

Di'a nì kuu tá nì xí'o Jesús ña'a nì sasá'an o'on mil taa

¹⁰ Tá nì ndisáa taa xionoo xí'ín Jesús nì sa'an ra noó choon nì sa'anda na noó rá, dá nì nakani ra xí'ín ná sa'á ña nì kee ra. Dá nì nakuaka xoo ñaá Jesús, dá ndáka ñaá ná kua'an na iin xian noó koó ñayuu ndéi yati ñoo naní Bet-saida. ¹¹ Tído tá nì kandaá ini ñayuu ñoo ndéi chí kua'an

na, dá ni kee na tákuei ñaá ná kua'an na. Ta kúu ni natiin va'a ñaá Jesús. Dá ni daná'a na noo ná sa'a ndi kee Ndios dándáki na ñayuu na. Ta ni nduvá'a na na kú'u. ¹² Tá ni ini kuu dáá ñóó, dá ni natuu yati ñaá ndin uxí uu taa xionoo xí'in ná. Dá ni kaa ra xí'in ná:

—Ka'anda ní choon noo ñayuu kuá'a yó'o ña ná ko'on na ñoo kuálí túu ñó'o káa, o ko'on na ve'e ndíta yúku káa, dá ná ndukú ná ña'a kasá'an na, ta ná ni'i ná noo kudí na, chí kọ t'ón ña'a kei ná yó'o.

¹³ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Kí'o ni mií ndó ña'a ná kasá'an ná.

Dá ni kaa ra:

—Kọ t'ón kua'á ña'a né'e ndu, savá'a o'on va pan xí'in uu tiyaká va. Ta, ¿ndi kee ndu ko'on ndu kuiin ndu ña'a kasá'an ñayuu kuá'a yó'o? —kaá ra.

¹⁴ Ta kúu rá tát'o'on kí'o o'on mil taa. Dá ni kaa Jesús xí'in taa xionoo xí'in ná ñóó:

—Ka'an ndo xí'in ñayuu yó'o ña ná kandeí tá tu'u tá tu'u na. Ta uu diko uxí ná kakuu iin iin tu'u na.

¹⁵ Ta dión ni kee ra. Dá ni sa ndeí ndidaá kúu ñayuu ñóó. ¹⁶ Dá ni tiin Jesús ndin o'on pan ñóó xí'in ndin nduú tiyaká ñóó. Dá ni nande'é noo ná chí induú. Dá ni nakí'o na ndivé'e noo Ndios sa'an. Dá ni sa'anda na pan xí'in tiyaká ñóó. Dá ni xí'o naan noo taa xionoo xí'in ná. Dá ni sa'an ra ni dasá ráan noo ñayuu ñóó. ¹⁷ Dá ni sasá'an ndidaá kúu ná nda noo ni

ndinoo va'a ini na. Tá ni ndi'i, dá ni dakúti taa xionoo xí'in Jesús uxí uu tiyika xí'in ña'a ni kandoo noo ña ni sasá'an ñayuu ñóó.

Di'a ni kuu tá ni kaa Pedro ña Jesús kúu Cristo, na ni tanda'a Ndios kasaa dáki ñaá

¹⁸ Iin kuu nákaa xoo Jesús ká'an na xí'in Ndios, ta yati ñóó ndeí taa xionoo xí'in ná, dá ni ndat'o'on ñaá ná:

—¿Ndá yoo kúu yu'u, kaá ñayuu ñóó?

¹⁹ Dá ni kaa taa ñóó:

—Dao na kaá ña kúu ní Juan, na sa dakódo ndúta ñayuu. Ta dao ka na kaá ña kúu ní profeta Elías. Ta dao ka na kaá ña kúu ní iin profeta ni sa io sa na'á, ta ni nataki na.

²⁰ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Ta ndo'ó viti, ¿ndá yoo kúu yu'u, kaá ndo'ó?

Dá ni kaa Pedro xí'in ná:

—Mií ní kúu Cristo, na dáki ñaá.

Kást'o'on Jesús xí'in taa xionoo xí'in ná ndí kían ndo'o na, dá kuu na

²¹ Tído ni sa'anda Jesús choon noo taa xionoo xí'in ná ña ná o sa kóo ini ra ka'an ra xí'in ni iin t'ón ñayuu ndá yoo kúu ná. ²² Dá ni kaa na xí'in rá:

—Miian ndusa kánian kua'á nda'o ña'a ndo'o naní nio na ni nduu taa ñayuú yó'o. Chí kuñó'ó ñaá taa sá'ano ñoo, xí'in taa duti sakuá'a, xí'in taa dána'a ley Moisés. Ta kánian kuu na. Tído tixi kuu óni, dá nataki va na.

²³ Dá n̄i kaa n̄a x̄í'ín ndidaá t̄a ñoó:

—Ndi ndáa ndo'ó ká'án kanoo x̄í'ín yu'u, dá k̄ián kánian dánkoo ndó ñ̄a kóni mií ndó, ta natiin ndó cruz, ñ̄a k̄ián ió ndo kuu ndo sa'í iin rá iin kuu kuu, ta ndiko ndo yu'u, ná ko'ó. ²⁴ Ch̄i ndi ndáa n̄a kóni dákaki na mií ná ñ̄ayuú yó'ó, noón kúú n̄a kuu di'a. Tído ndi ndáa n̄a x̄í'ó mií ñ̄a kuu n̄a sa'a yú'u, noón kúú n̄a n̄í'í ñ̄a k̄aki na.

²⁵ Dá ch̄i, ¿ndi k̄ián va'a n̄í'í ñ̄ayuú tá ná kandeé ná n̄í'í ná ndidaá ñ̄a kuiká ió ñ̄ayuú yó'ó, ta naá vá ná noo Ndios, ta o n̄í'í ná ñ̄a kataki n̄a, ká'án ndó? ²⁶ Ta ndi ndáa ñ̄ayuú ná x̄í'ka'an noo sa'a yú'u o sa'a to'in, dá k̄ián kaka'an ta'ani noo n̄a n̄i nduu t̄a ñ̄ayuú yó'ó sa'a noón tá ná kasandaá kuu nandió koo na x̄í'ín ndidaá ndéé ndato kómí mií ná, x̄í'ín ñ̄a kómí tatá n̄a Ndios, x̄í'ín ñ̄a kómí ángel kéchóon noo ná. ²⁷ Miían ndaa ná ka'in x̄í'ín ndó ñ̄a ió dao ndo'ó, n̄a ndíta yó'ó, o kúú ta'on ndó nda ná koni ndo ndi k̄i'ó dándáki Ndios —kaá Jesús.

Di'a n̄i kuu tá n̄i n̄aye'e ndaa noo Jesús x̄í'ín dá'on ná

²⁸ Tá n̄i ya'a on̄a kuu n̄i ka'an n̄a dión, dá n̄i kee na ndáka na Pedro x̄í'ín Juan x̄í'ín Jacobo kua'an n̄a din̄i iin yúku iin ñoó ka'an n̄a x̄í'ín Ndios. ²⁹ Ta tein ká'an Jesús x̄í'ín Ndios, ta kúú n̄i naḍaon va táto'on káa noo ná. Kúú n̄i ndukuxí dá'on ná, ta n̄i n̄aye'e ndaaan. ³⁰ Ta kúú iin kuití vá n̄i na'a noo uu t̄a, ta ndíta na ndátó'on ná x̄í'ín

Jesús. Iin na kúú Moisés, ta iin ka n̄a kúú profeta Elías. ³¹ Ta ndato n̄i n̄aye'e ndaa noo ndíta na. Ta n̄i ka'an n̄a x̄í'ín Jesús sa'a ndí k̄ián ndo'o na, dá kuu n̄a, dá x̄inkoo ñ̄a kánian ndo'o na ñoó Jerusalén.

³² Ta va'ará kud̄i nda'o Pedro x̄í'ín uu ka t̄a ñoó kóni ra, tído n̄i sa'í ño'o ini ra sa'a ñ̄a n̄i xini ra ñ̄a ndato n̄i n̄aye'e ndaa Jesús, ta iin na ká'an n̄a x̄í'ín uu t̄a ñoó. ³³ Tá n̄i kasá'á kéxoo uu t̄a ñoó kua'an n̄a, dá n̄i kaa Pedro x̄í'ín Jesús:

—Maestro, va'a kúú ndéi ndu'u yó'ó. Ná kava'a ndu on̄i t̄iya'ó. Iian ná koo mií ní, ta iian ná koo Moisés, ta iin kaan ná koo Elías.

Dión n̄i kaa ra, dá ch̄i ko ná'a ta'on ra ndí k̄ián ká'an ra sa'a ñ̄a n̄i yú'u ra. ³⁴ Ta tein ká'an ra dión, kúú n̄i n̄axino iin viko. Ta kúú n̄i ḍadá'i ñ̄a ná. Dá n̄i yú'u nda'o ra tá n̄i xini ra n̄i ḍa'i na n̄i kee viko ñoó. ³⁵ Ta kúú nda tein viko ñoó n̄i seido'o ra n̄i ka'an Ndios:

—Ta yó'ó kúú de'e man̄i yu'u. Kueídó'ó ndó to'on ká'an xi.

³⁶ Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an n̄a dión, kúú nda iin tó'on mí'í vá Jesús n̄i kandoo iin. Ta ko ní ká'an ndin on̄i t̄a ñoó sa'a ñ̄a yó'ó, ch̄i tein kuu dáá ñoó ko ní nákani ta'on ra x̄í'ín ni iin tó'on ñ̄ayuú sa'a ñ̄a n̄i xini ra din̄i yúku ñoó.

Di'a n̄i kuu tá n̄i nduva'a Jesús iin tayíí nákaa espíritu kini

37 Dá tá n̄i t̄u noo iin ka kuu, dá n̄i naxino Jesús xí'ín t̄a ñoo sa'a yuku ñoo. Ta kúu kuá'a nda'o ñayuu n̄i sa'a n̄i ni'i ñaa. 38 Dá n̄i kayu'ú iin t̄a nákaa tein ñayuu kuá'a ñoo, ta kaá ra:

—Maestro, seí nda'áv̄i noo ní nduva'a ní de'e ló'i, chí iin tó'ón din̄i dáá vá kúu xí nooí, 39 chí iin ndakána va t̄in ñaa iin esp̄iritu kini, ta n̄i'í nda'o káyuu'ú xí kéean, dá sa'ání ȳi'í ñaaán, ta kánkuei chí'ion yú'u xí, ta kéndava'a nda'o ña xí'ín xí, ta k̄o x̄in ta'an vaan dáyaa chí'í ñaa. 40 Sa'a ñoo n̄i seí nda'áv̄i noo t̄a x̄ionoo xí'ín ní kaa, ña ná taó rá ña, tído k̄o ní kándeé ta'on ra.

41 Dá n̄i kaa Jesús:

—iNandéé k̄a v̄ian ñayuu k̄o kándisa kúu ndo'ó, ta dó'ó nda'o ndó! ¿Ndidaa k̄a ví kooi xí'ín ndó? Ta, ¿ndidaa k̄a ví k̄i'o ndeé in̄i sa'a ndo? Kane'e de'ón ná kī.

42 Tá sa kua'an kuyati ra xí'ín tayií ló'o ñoo noo Jesús, ta kúu n̄i koon ñaa esp̄iritu kini ñoo nda noñó'o, ta n̄i sa'ání ȳi'í ñaaán. Dá n̄i sa'anda Jesús choon noán ña ná ketaan kua'an. Dá n̄i nduva'a na tayií ló'o ñoo. Dá n̄i nak̄i'o ñaa ná noo tatá x̄i. 43 Kúu n̄i naá in̄i ndidaá ñayuu ndíta ñoo sa'a ña ndato n̄i kee Ndios.

Yó'o n̄i kasto'on tuku Jesús xí'ín t̄a x̄ionoo xí'ín ná ndí k̄ian ndo'o na, dá kuu na

Ta tein naá ini ndidaá ñayuu ñoo sa'a ndidaá ña ndato n̄i kee Jesús, dá n̄i kaa na xí'ín t̄a x̄ionoo xí'ín ná:

44 —Kueídó'o va'a ndó ña ko'in ka'in xí'ín ndó, chí ko'on iin t̄a nak̄i'o ra na n̄i nduu t̄a ñayuu yó'o noo nda'a ta xini u'u ñaa.

45 Tído k̄o ní kátóni ta'on ini t̄a ñoo ndiva'a n̄i ka'an na dión, chí ndadí vá ñaxintóni rá, ta yu'ú ra ndato'ón rá Jesús ndi dándaki to'on n̄i ka'an na.

Dána'a Jesús ndá yoo kúu na ndaya'i cháa k̄a noo Ndios

46 Dá n̄i kasá'a ndató'ón kuách̄i t̄a x̄ionoo xí'ín ná sa'a ndá yoo kúu t̄a ndaya'i cháa k̄a tein mií rá ñoo. 47 Tído n̄i k̄andaa ini Jesús ña ná kani in̄i ra dión. Kúu n̄i tiin na nda'a iin tayií ló'o. Dá n̄i chí kani ñaa ná d̄in ná, 48 dá n̄i kaa na:

—Ndi ndaa miíó ñayuu natiin va'a ta ló'o yó'o sa'a ña kúu ná kuendá yu'u, dá k̄ian nda mií vá yu'u natiin va'a na. Ta na n̄i natiin yu'u, nda Ndios n̄i natiin na, chí mií ná n̄i tanda'a yu'u veii ñayuu yó'o. Chí iin ra k̄o ndaya'i tein mií ndó xaan, roón kúu ra ndaya'i cháa k̄a noo Ndios —kaá na.

Kaa Jesús ña ñayuu k̄o naá xí'ín ná, noón kúu na ndíta xoo mií ná

49 Dá n̄i kaa t̄a naní Juan xí'ín ná:

—Maestro, n̄i xini ndu'u iin t̄a taó esp̄iritu kini xí'ín kuu mií ní. Tído k̄o x̄ionoo ta'on ra xí'ín yó, sa'a ñoo n̄i chítuu va ndu'u ra.

50 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Ná dá'a ni chítuu ndó ra, chí na k̄o naá xí'a, noón kúu na ndíta xoo yo.

Di'a ni kuu tá ni danáni Jesús Jacobo xí'in Juan

⁵¹ Tá sa kua'an xinkoo kuu no'o Jesús induú, dá ni chikaa ini na ko'on ndaa na nda ñoo Jerusalén. ⁵² Dá ni tanda'á ná dao ta kua'an ra noo. Dá ni saa ra ni ku'u ra iin ñoo ló'o nákaa chí kuendá Samaria di'a, dá kenduu ra noo kan-dei na, ni ka'an rá. ⁵³ Tído kó ní xín ta'on na ñoo ñoo natiin ñaa ná, chí ni kandaa ini na ña chí Jerusalén di'a va chika'anda na ko'on na. ⁵⁴ Tá ni kandaa ini Jacobo xí'in Juan ña ni kee ñayuu ñoo dión, dá ni kaa ra xí'in Jesús:

—Tatá, zá kó kóni ní ná ka'anda ndu choon, dá ná koon ño'ó kéi induú káa táto'on ni kee Elías, dá ná naá ndi'i noo ñayuu ñoo?

⁵⁵ Dá ni nandió koo Jesús ni danáni ñaa ná, ta kaá na xí'in rá:

—Kó ná'á ta'on ndó ndi kían kedaá xí'in ndó, dá ká'an ndo dión, ⁵⁶ chí kó ní kasaá ta'on na ni nduu ta ñayuu yó'o ña kían dánaá na ñayuu, di'a ni kasaá na dákaiki ñaa ná.

Dá ni kee na kua'an na iin ka ñoo.

Di'a ni ka'an Jesús xí'in dao ñayuu ni ka'an kanoo xí'in ná

⁵⁷ Ta nani xika na kua'an na íchi ñoo, dá ni kaa iin ta xí'in Jesús:

—Tatá, iói ña kanooi xí'in mií ní ndeí kúu mií vá noo ko'on ní.

⁵⁸ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Kana'ón ña ió va káo noo ño'ó ndikuii, ta ió ta'ani táka noo ño'ó laa. Tído na ni nduu

ta ñayuu yó'o ni noo kanoo dini ná koó.

⁵⁹ Dá ni kaa na xí'in iin ka ta ñoo:

—Nakí, kanoo xí'in yu'u.

Dá ni kaa ta ñoo:

—Tatá, konó ní dinñó'ó ka ná ko'in dánduxi tatái, dá kasaai, ko'o.

⁶⁰ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Dánkoo na kúu ndii ná dánduxi ñaa dao ka na kúu ndii. Tído yo'ó, kua'an kanooón dána'on noo ñayuu ndi kee na ndu'u na tixi ndá'a Ndios.

⁶¹ Dá ni kaa iin ka ta xí'in ná:

—Tatá, kóni kanooi xí'in mií ní, tído dinñó'ó ka konó ní ná ko'in kasto'in xí'in na ve'i, dá ná kasaai, ko'o.

⁶² Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Iin ta tii nda'á yata, ta nandió koo ra ndé'é rá chí sata, roón kúu ra kó choon ta'on kuti. Kí'o dión ta'ani ndó'o na ndí'i jí vá ini sa'á ña ió noo ná, chí kó choon ta'on na dána'a na sa'a ndi kee ñayuu ndu'u na tixi ndá'a Ndios.

10

Sa'ándá Jesús choon noo oni diko uxí ta ña ko'on ra ndidaá ñoo dána'a ra

¹ Tá ni ndi'i ña yó'o, dá ni kaxi sato'o yo Jesús oni diko uxí ka ta. Dá ni tanda'á ná uu rá uu ra ko'on ra ndidaá kúu ñoo xí'in iin rá iin xián noo ko'on mií ná. ² Dá ni kaa na xí'in rá:

—Miian ndaa kuiti káa nda'o ña'a dákéé yó, tído cháá nda'o kúu ta dákéé ña, chí kuá'á nda'o ñayuu

ndéi nduu ndu'u tixi ndá'a Ndios, tído cháá vā kúú taa dána'a noo ná. Sa'á ñoo kaka ndo ña maní noo Ndios, na kúú sato'o ñayuu ñoo, dá ná tanda'á ná cháá ka taa ko'on ra dána'a ra noo ñayuu na. ³ Kua'án ndo'ó viti, tído noo tánda'á yu'u ndo'ó ko'on ndo kakuu ndó tát'on léko tein ndigüe'í lobo. ⁴ Ta o sa káne'e ndó léka ndo ko'on ndo, ni noo kaño'o di'ón ndo, ta ni dao ka ndisa kayi'i ndó, ta ni o sa kakuíta tóo ndó ka'an ndo ndisá'án xí'in ni iin tó'ón ñayuu ichi noo ko'on ndo. ⁵ Ta ndi káa mií vā ve'e ni saa ndo ni ku'u ndó, dinñó'ó di'a kaa ndo xí'in na ndéi ve'e ñoo: "Ná kandeí va'a ní." ⁶ Tá ió iin káa ñayuu va'a ve'e ñoo, dá kían ná kandeí va'a ndisa na. Tído tá koó iin káa ñayuu va'a ndéi ñoo, dá kían nandió koó ña va'a ñoo noo mií vā ndó. ⁷ Ta mií ve'e ñoo ní kandeí ndó. Ta keí ndó, ta ko'o ndó ndi ndáa mií vā ña'a xí'o na noo ndo. Chi iin ta kéchoon kánian ni'í ña kúú ya'i ra. Ná dá'a ni tóo tuku nadaon ndó ve'e noo kandeí ndó. ⁸ Ta ndi ndáa mií vā ñoo noo ni saa ndo, ta ni natiin va'a na ndo'ó, dá kían keí ní ndó ndi kúú mií vā ña chikodó ná noo ndo, ⁹ ta nduva'a ndó na kú'u ndéi ñoo, dá kaa ndo xí'in ndidaá ná: "Sa ni kuyati va kuu ña ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios." ¹⁰ Tído ndi ndáa mií vā ñoo noo ni saa ndo, ta ko ní xíin na natiin va'a na ndo'ó, dá kían kankuei ndó keí ñoo ñoo, dá kaa ndo: ¹¹ "Ñoyaká ñó'o ñoo ndo, ña ni tiin sa'a ndú, ña yó'o kidi ni'ini ndu,

dá kana'á ndó ña ko náta'an ini Ndios xini na ndo'ó. Tído kana'á ndó ña sa ni kuyati va kuu ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios", kaa ndo. ¹² Ná ka'in xí'in ndó ña tá ná kasandaá kuu keyíko Ndios sa'á ñayuu, dá kían ka'í cháá ka ví ndo'o na ñoo ñoo o duú ña ni ndo'o ñayuu kini ni sa ndei ñoo Sodoma tá sa na'á.

Nda'í kúu ví na ndéi ñoo Corazín, xí'in na ndéi ñoo Bet-saida, kaá Jesús

¹³ 'iNda'í kúu ví ndo'ó, na ndéi ñoo Corazín! Ta, jnda'í kúu ví ndo'ó, na ndéi ñoo Bet-saida! Chi tá ní kée yu'u ña ná'ano noo ñayuu ndéi ñoo Tiro xí'in ñoo Sidón tát'on ni kee yu'u ña ná'ano noo ndo'ó, ta kúú nda sa oon va ni nandixi nda'í na, ta ni nandei nda'í na noo yaa sa'á ña ni nandikó iní na sa'á kuachi ni kee na, ní kúu. ¹⁴ Sa'á ñoo tá ná kasandaá kuu keyíko Ndios sa'a ndidaá ñayuu, dá kían ka'í ka ví ndo'o ndo'ó o duú ñayuu ndéi ñoo Tiro xí'in ñoo Sidón. ¹⁵ Ta ndo'ó, na ñoo Capernaum xaan viti, ká'án ndó ña nda induú xinkuei ndó. Tído ndo'ó kúu na ko'ono ni'ini Ndios nda maá indayá.

¹⁶ Dá ni kaa Jesús xí'in ndin oni diko uxí taa ñoo:

—Ndi ndáa ñayuu seídó'o to'on ká'an ndo, dá kían nda yu'u seídó'o na. Ta ndi ndáa ñayuu kuñó'ó ñaá, ta nda yu'u kuñó'ó ná. Ta ndi ndáa ñayuu, tá kuñó'ó ná yu'u, kuñó'ó ta'ani na tatá Ndios, na ni tanda'á yu'u veii —kaá na.

Di'a ni kuu tá ni ndusáa oni diko uxí taa ñoó

17 Tá ni nandió kuéi oni diko uxí taa yó'o ni ndisáa ra noo choon ni sa'an ra, kúú kádiñ nda'o ini ra. Dá ni kaa ra xí'ín Jesús:

—Tatá, nda espíritu kini seídó'o ñaá tá sa'ándá ndu choon nooán xí'ín kuú mií ní.

18 Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Jaan, chí ni xini yu'u ni kankao ña u'u nda induú tátó'on kí'o kánkao tasa. 19 Miíñ ndaa kuiti ni xí'oi choon noo ndo, sa'á ñoó koó ña'a ndo'o ndó tá ná kueñ nakána ndó satá koó, xí'ín tido'oma. Ta ni xí'oi ta'anii choon noo ndo ña kandeé ndó xí'ín ndidaá ndeé kómí ña u'u, ta ni iin ña'a o kandeé kendava'an xí'ín ndó. 20 Tído ná dá'a ni kadiñ téi ini ndo sa'á ña seídó'o espíritu kini choon sa'ándá ndo. Di'a kadiñ cháá ka ini ndo sa'á ña sa kándodó vá kuú ndo noo tuti Ndios nda induú.

Kádiñ nda'o ini Jesús kée Espiritu iñ Ndios

21 Dá ni nakutí Jesús xí'ín ña kádiñ ini na ni kee Espiritu Ndios, dá ni kaa na:

—Kéká'ano yu'u mií ní, tatá Ndios, mií ní kúú sato'o induú xí'ín noño'o yó'o, chí ni chikáa de'é ní ña yó'o noo na ndichí, xí'ín na kátóni ini. Ta ni na'a nían noo na ko kátóni va'a ini. Jaan, kí'o dión ni kee ní, tatá, chí kí'o dión ni nata'an ini mií ní.

22 Ta ndidaá ña'a ni nakí'o tatá Ndios noo yu'u. Ta ni iin tó'ón ñayuu ko ná'á ndá yoo kúú de'e Ndios, chí iin

tó'ón diní miíó tatá Ndios kúú na ná'á ñaá. Ta ni iin tó'ón ñayuu ko ná'á tatá Ndios, chí iin tó'ón diní de'e va na kúú na ná'á ñaá, xí'ín na ni chikaa ini de'e Ndios na'a na noo —kaá na.

23 Dá ni nandió ko na ni sa nde'é ná noo taa xionoo xí'ín ná, dá ni kaa na xí'ín sav'a'a mií vá taa ñoó:

—Ndiká'an ndi kúú ví na xini xí'ín noo ña xini mií ndó viti. 24 Chí ká'ín xí'ín ndó ña ku'á ndava'o profeta xí'ín rey ni ka'an rá koni ra ña xini ndo'o viti, tído ko ní xini ta'on raan. Ta ni ka'an rá kueídó'o ra to'on seídó'o ndó viti, tído ko ní seídó'o ta'on raan —kaá na.

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'á ña va'a ni kee iin taa kuendá Samaria

25 Tá ni ndí'i, dá ni nakuñ ndichi iin taa dána'a ley, dá chí kóni ra korndodó rá Jesús. Dá ni ndato'ón ñaá rá:

—Maestro, ¿ndí kían kánian kee, dá ni'í ña kataki chíchíí?

26 Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Ndi kaá ley Moisés? ¿Ndi kían kándañ inon ña ká'an?

27 Dá ni kaa ta dána'a ley ñoó:

—Di'a va kaáan: “Koni ndo sato'o yo Ndios xí'ín ndino'o níno ndo, xí'ín ndino'o ini mií ndó, xí'ín ndidaá kúú ndeé ndo, xí'ín ndidaá ñaxintóni ndo. Ta ku'u ini ndo sa'á ñayuu xí'ín ndó tátó'on kí'o ndó'o ndó xí'ín mií ndó.”

28 Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Va'a nda'o ni nandió né'ón ña ni ndato'ín yo'o. Kua'an viti, ta keón ña, dá konon kataki chíchón.

29 Dá n̄i ndukú t̄aa ñoo ndi kee ra kendaḡ r̄a ñ̄a ká'án mií rá. Kúú n̄i kaa r̄a x̄í'ín Jesús:

—¿Ndá yoo kúú ñ̄ayuu x̄í'ín yu'u ñoo?

30 Dá n̄i ka'an Jesús x̄í'ín rá:

—Iin kuḡ dá n̄i keta iin t̄aa ñoo Jerusalén. Dá n̄i kee ra konoo ra kua'an r̄a íchi kua'an chí ñoo Jericó di'a. Ta íchi ñoo n̄i kankuei t̄a kuí'íná n̄i tiin ñ̄aá rá. Kúú n̄i taxí vichí ñ̄aá rá. Ta kúú n̄i kani kini ñ̄aá rá. Sa nda kuu r̄a. Dá n̄i kee t̄a kuí'íná ñoo kua'an r̄a. 31 Ta kúú íchi ñoo konoo iin t̄a duti kua'an r̄a. Tá n̄i xini r̄a kándu'u t̄aa n̄i tarkue'e ñoo, ta kúú n̄i kao xoo va ra n̄i ya'a ra kua'an r̄a.

32 Kúú n̄i kasandaá ta'ani iin t̄aa levita kéchóon ve'e ño'o ká'ano kua'an r̄a. Tá n̄i xini r̄a kándu'u t̄aa n̄i tarkue'e ñoo, kúú n̄i kao xoo ta'ani ra n̄i ya'a ra kua'an r̄a. 33 Tído iin t̄aa kuendá Samaria kua'an ta'ani íchi ñoo. Tá n̄i xini r̄a kándu'u t̄aa n̄i tarkue'e ñoo, kúú n̄i kixian n̄i ku'u nda'o ini r̄a sa'a rá. 34 Ta kúú n̄i natuu yati ra noḡ kándu'u roón. Dá n̄i kuei ra siti x̄í'ín vino noḡ n̄i tarkue'e ñoo, dá n̄i kao noo raan iin dá'on. Dá n̄i chinoo ñ̄aá rá sata burro r̄a né'e ra kua'an r̄a. Dá n̄i saa r̄a iin ve'e noḡ kidi ñ̄ayuu x̄íka íchi ñoo. Dá n̄i sa io r̄a n̄i sa ndaa ñ̄aá rá. 35 Tá n̄i tuu noḡ iin ka kuḡ n̄i kasandaá hora ko'on r̄a. Dá n̄i taó rá uḡ di'on plata, dá n̄i xi'o raan noḡ sato'o ve'e ñoo. Dá n̄i kaa r̄a x̄í'ín rá: “Kee ní ñ̄a man̄i koto ní t̄aa yó'o. Tá n̄i kandaá ní cháá ka di'on mií ní n̄i xito ní r̄a, dá tá ná nandió

koḡi, dá nandió né'i di'on ní”, kaá r̄a. 36 Ta viti, ¿ndí kaa iin t̄aa noḡ ndin on̄i t̄aa yó'o ná'a ñ̄a miian ndaa ndisa ñ̄ayuu x̄í'ín rá kúú t̄aa n̄i darkue'e t̄a kuí'íná ñoo, ká'án yó'o?

37 Dá n̄i kaa t̄a dána'a ley ñoo:

—Tá'an r̄a n̄i ku'u ini sa'á ta n̄i tarkue'e ñoo.

Dá n̄i kaa Jesús x̄í'ín rá:

—Ta ki'o dión ta'ani kua'an yo'ó keeón.

Di'a n̄i kuu tá n̄i sa io Jesús ve'e Marta x̄í'ín María

38 Dá n̄i kee Jesús sá x̄íka na kua'an na. Dá n̄i saa na iin ñoo ló'o, ta ñoo ió iin ñ̄a'a naní Marta. Ta n̄i natiiin va'an Jesús ve'an. 39 Ta ió iin ku'an naní María, ta n̄i saaan n̄i sa koan noḡ sa'a Jesús, ta ióan seídó'an ñ̄a dána'a na. 40 Tído ndí'i cháá ka ini Marta kéeán choon ió noḡan. Dá n̄i natuu yatián noḡ ió Jesús, dá n̄i kaaan x̄í'ín ná:

—Tatá, ¿á ko ndé'é ní ñ̄a iin tó'on vá yu'u nákaa kéchóon, ta ió oon ku'i? Ka'an ní x̄í'ín x̄í ná chindeé tá'an xi x̄í'ín.

41 Dá n̄i kaa Jesús x̄í'an:

—Marta, Marta. Ndí'i nda'o ini yo'ó, ta nákani inon sa'á ku'á nda'o ñ̄a'a. 42 Tído iin tó'on vá ñ̄a'a kían ndaya'i cháá ka. Ta ñoo kían n̄i kaxi María yó'o, ta ni iin tó'on ñ̄ayuu ko kánian ketéin noḡ x̄í kueídó'o xi yu'u —kaá na.

11

Di'a kua'an ñ̄a n̄i daná'a Jesús sa'a ndi kee yó ka'an yo x̄í'ín Ndios

1 Di'a n̄i kuu tá nákaa Jesús ká'an na x̄í'ín Ndios iin xián.

Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an n̄a xí'ín Ndios, dá n̄i kaa iin t̄aa xionoo xí'ín ná ñóó:

—Tatá, dána'a ní noó ndu'u ndi kee ndu ka'an ndu xí'ín Ndios tát'o'on n̄i daná'a Juan noó t̄aa s̄a xionoo xí'ín ná.

² Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Tá kua'an ndo ka'an ndo xí'ín Ndios, di'a kaa ndo xí'ín ná:

Tatá mií ndu'u, n̄a ió induú, ná natiin kuú mií ní ndidaá tá'an ñañó'ó.

Ta ná kii ní dándáki ní ñayuu yó'o.

Tát'o'on k̄i'o kée ní ña kóni ní induú xa'an, k̄i'o dión ta'ani ná koo noñó'o yó'o.

³ Ta k̄i'o ní ña xínñó'ó ndu'u keí ndú iin iin kuú kuú.

⁴ Ta ká'ano koo ini ní sa'á kuachi ndu tát'o'on k̄i'o xí'o ká'ano ta'ani ini ndu'u sa'á n̄a yá'a noo ndú.

Ta o s̄a kónó ní kuei ndu noó kuachi, ta dákaki ní ndu'u noó ña kini.

⁵ Dá n̄i kaa ta'ani na:

—Ta ndi ndáa ndó ió iin amigo, ta dao ñóó kua'an ndo ve'e na, ta ká'an ndo xí'ín ná: “Amigo, tei tóo ní on̄i pan nani'í, ⁶ dá ch̄i n̄i kasáa iin amigoi ve'i, ta xiká n̄i kii ra, ta ko t̄a'ón ña'a k̄i'oi keí rá.” ⁷ Dá kaa n̄a xí'ín ndó nda maá ini ve'e na: “O s̄a dáta'oon yu'u, ch̄i s̄a ndadí vá yé'í, ta s̄a kándu'u vái k̄id̄i xí'ín de'i noo x̄ito. Sa'á ñóó o kúu ta'on nakooi k̄i'oi ña nooon.” ⁸ Tído va'ará ná o nakoo na k̄i'o naan noo ndo sa'á ña kúu ná amigo ndo, tído sa'á ña ká'an téi ndo ndíta

ndó, sa'á ñóó nakoo na k̄i'o na ña xínñó'ó ndó. ⁹ Tído yu'u ká'an xí'ín ndó, kaka ndo ña xínñó'ó ndó noo Ndios, ta kúu ni'í vá ndóan. Nandukú ndóan, ta kúu ni'í vá ndóan. Dákásá ndó yé'é, ta kúu nono váan noo ndo. ¹⁰ Dá ch̄i ndidaá n̄a xíkāan, ta ni'í náan. Ta ndidaá n̄a nándukú ñá, ta ni'í náan. Ta ndidaá n̄a dákásá yé'é, ta nonoan noo ná.

¹¹ 'Ta ndi ndáa ndo'ó, n̄a kúu tatá, tá xíkā de'e ndó pan keí xí noo ndo, ¿á xí'o ndó iin yuu noo xí? O, tá xíkā x̄i iin t̄iyaká keí xí, ¿á xí'o ndó iin koó noo xí? ¹² O, tá xíkā x̄i iin ndu'u keí xí, ¿á xí'o ndó iin t̄idó'oma noo xí? ¹³ Koó, dá ch̄i va'ará kúu ndó ñayuu k̄ini, tído t̄i'a ndó k̄i'o ndó ña va'a noó de'e ndó. ¿Á ko ná'a ta'on ndó ña s̄a kaá ka ví tatá Ndios, n̄a ió induú? Ch̄i k̄i'o na Esp̄iritu īi ná noo ndi ndáa n̄a xíkā ñaá noo ná —kaá Jesús.

Di'a n̄i kuu tá n̄i kaa dao ñayuu ña taó Jesús esp̄iritu kini kée ña u'u

¹⁴ Iin kuú nákaa Jesús taó n̄a iin esp̄iritu kini, tá'an ña n̄i keñí'í iin t̄aa. Dá tá n̄i keta esp̄iritu kini ñóó kua'an, kúu n̄i naka'an va t̄aa ñóó. Kúu n̄i naá ndava'o iní ñayuu ndéi ñóó. ¹⁵ Tído dao ñayuu ñóó n̄i kaa:

—Beelzebú, tá'an ña kúu sato'o esp̄iritu kini, ñóó vá k̄ian xí'o choon noó t̄aa káa, sa'á ñóó kándéé rá taó ra esp̄iritu kini —kaá n̄a.

¹⁶ Ta dao ka ñayuu ñóó kátoó korndodó ná Jesús, sa'á

ñoo ñi xika ña ña ná kee na iin ña'a ndato chí induú. ¹⁷ Tído sa ná'á vá Jesús ndi nákanini ini ña. Dá ñi kaa ña xí'ín ná:

—Kana'á ndó ña tá naa tá'an iin rey xí'ín ñayuu dándáki ra, dá kían naa vá choon né'e ra. Ta tá tá'anda tá'an ñayuu ndéi ini iin ve'e, dá kían naa vá noo ndéi na. ¹⁸ Ta dión ta'ani ndo'o ña u'u mií noo tá kasá'á ta'anda tá'an xí'ín ña kéchóon nooán, chí, ¿ndi koo kaka choon né'an? Tído ndo'ó kúu rá ká'an ña xí'ín choon ñi xí'io Beelzebú taó yu'u espíritu kini kéchóon nooán. ¹⁹ Chí tá taó yu'u espíritu kini xí'ín choon ñi xí'io Beelzebú nooí, dá kían, ¿ndá yoo ñi xí'io choon noo ndá'a ta ñoo mií ndó ña taó rá espíritu kini, tá dáá? Tído ña ñoo kúu rá ná'a ña o duú ña ndaa kían ká'an ndo sa'í. ²⁰ Tído tá taó yu'u espíritu kini xí'ín choon ñi xí'io Ndios nooí, dá kían kana'á ndó ña mií'án ndaa kuiti sa ñi kasandaá va kuu ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios.

²¹ Tá ió iin ña ndakí ndaa rá ve'e ra xí'ín espada, dá kían ni iin tó'ón ñayuu o kúu ku'u kí'ín ku'íná ná ña'a ió noo rá. ²² Tído tá ñi kasá'a iin ka ña ndakí cháa ka noo ió rá, dá kían vaá óon va kandeé rá xí'ín rá, ta kuio ndaa ndi'i ra espada rá, tá'an ña sa kandeé iní rá sa chindeé ñaá, ta dasá ndi'i ra ña sa komí ña ñoo. ²³ Ta ña ko ndíta xoo yu'u, noón kúu ña xini u'u ñaá. Ta ña ko chindeé yu'u xí'ín ña kéei, noón kúu ña dátúú di'a ñaá.

Di'a ndo'o iin ña tá nándio koo espíritu kini nákaan ini ra

²⁴ Tá keta iin espíritu kini ini iin ña, dá kían kua'an iin xían noo íchí ndukúán noo nani'i ndéé'án. Tído tá ko nani'án noo nani'i ndéé'án, dá kasá'á nákanini ña: “Nándio koo tukui no'i ve'e noo ñi ketai ve'i”, kaan. ²⁵ Tá ñi nasaaan ñi ndu'an ini ña noo ñi sa ioan, kúu ndato ñi natu'án, ta ñochí vii kaaan. ²⁶ Dá kua'an kuakaan usa ka espíritu kini cháa ka o duú mií'án, dá nasaaan ndu'an kaño'an ini ña ñoo. Ta kúu ka'í ka ví kasá'á ndo'o ní'o rá o duú táto'on kí'o ñi sa ndo'o ní'o rá sa kee espíritu kini mií noo ñoo —kaá Jesús.

Ndiká'án ví ñayuu seídó'o to'on Ndios, ta kée na choon sa'ándáan, kaá Jesús

²⁷ Tein ká'an ña to'on yó'o, kúu ñi kayu'u vá iin ña'a tein ñayuu kuá'a ñoo:

—Ndiká'án ndi kúu ví ña'a ñi dakáki mií ní, ña ñi dachíchí mií ní.

²⁸ Dá ñi kaa Jesús:

—Ndiká'án ndi kúu cháa ka ví ña seídó'o to'on Ndios, ta kée na choon sa'ándáan.

Di'a kua'an ña ñi ka'an Jesús sa'á ñayuu xika ña kee na iin ña ndato

²⁹ Ta kúu ñi kasá'á só'óni tá'an ñayuu kuá'a ñoo kua'an ña noo iin Jesús. Dá ñi kasá'á Jesús ká'an ña xí'ín ná:

—Ñayuu kini nda'o kúu ndo'ó, ña ndéi tiempo viti, dá chí xika ndo ña kee yu'u iin ña ndato, dá kandía ndo yu'u. Tído ni iin tó'ón ña

ndato o kéei noo ndo, sava'a ña ndato ni kee Ndios xí'ín Jonás kúu ña ndato koni ndo ndo'i. ³⁰ Chi tát'on ni kee Ndios iin ña ndato xí'ín Jonás tá ni tanda'á ñaá ná ni sa'an na ñoo ká'ano naní Nínive, kí'o dión ta'ani kee na iin ña ndato xí'ín na ni nduu ta ñayuú yó'o noo ndo'ó, na ndéi tiempo viti.

³¹ 'Ta nakuuin ndichi ña'a sa dandáki chí Sur di'a tá ná kasandaá kuu keyíko Ndios sa'a ndidaá ñayuu, ta ka'an kuachián sa'á ñayuu ndéi tiempo viti, dá chi nda noo xíká cháá ka ñayuú yó'o ni kixián ni seídó'an ña ndichí rey Salomón. Ta iin ta ndáya'i cháá ka kúu na iin ká'an xí'ín ndó vití'on o duú rey Salomón ñoo. ³² Ta dión ta'ani nakuíta ndichi ñayuu ni sa ndei ñoo Nínive tá ná kasandaá kuu keyíko Ndios sa'á ñayuu, ta ka'an kuachi na sa'á ñayuu ndéi tiempo viti. Dá chi tá ni daná'a Jonás to'on va'a sa'a Ndios noo ná, ta kúu ni nandikó vá iní na sa'á kuachi sa kee na. Ta iin ta ndáya'i cháá ka kúu na iin ká'an xí'ín ndó vití'on o duú Jonás —kaá Jesús.

Ká'an Jesús sa'á ña dátoon noo yo

Dá ni kaa ta'ani na:

³³—Ni iin tó'on ta'on ñayuu ko chíño'o iin íti, dá chikaa de'é naán, ta ko chikaa naán tixi iin sato. Di'a chínoo naan noo dikó, dá ná katoqan noo ñayuu kasaá ve'e na. ³⁴ Ta nduchí nóo ndo kúu tát'on iin ñó'o nákaa tóon ñi'í ndo, ña dátoon ní'o ndo. Sa'á ñoo tá

va'a nduchí nóo ndo, dá kían iin ní vá túu noo ndo. Tído tá ko vá'a nduchí nóo ndo, dá kían iin ní vá ñi'í ndo iin naá. ³⁵ Sa'á ñoo kaon koo ndó, dá kían ná dá'a ni nda'o ña tóon nákaa ini ní'o ndo, chi oon ni nakuuin naá noo ndo. ³⁶ Dá chi tá iin ní ñi'í ndo tóon, dá kían ni lú'u ví ña iin naá koo noo ndo, chi ndato náye'e iin ní ní'o ndo, tát'on kí'o ndato tóon iin íti —kaá Jesús.

Di'a kua'an ña ni ka'an Jesús sa'á ña kini kée ta fariseo xí'ín ta dána'a ley

³⁷ Tá ni ndi'i ni ka'an Jesús, dá ni seí nda'í iin ta fariseo noo ná ña ná ko'on na xí'ín rá kasá'an na ve'e ra. Dá tá ni saá na, dá ni ku'u na ni sa koo na mesa. ³⁸ Ta kúu ni naá vá iní ta fariseo ñoo tá ni xini ra ña ko ní nákata na ndá'a ná xí'ín ñaño'ó tát'on kí'o kée mií rá, dá kasá'an na. ³⁹ Dá ni kaa sato'o yo Jesús xí'ín rá:

—Kueídó'o va'a ndó, chi ndidaá ndo'ó, ta fariseo xaan, kúu ra nákata sava'a sata óon va vaso xí'ín ko'o. Ta dión ta'ani kée ndó xí'ín mií ndó, chi xini ndi kí'o ka ví yakó ní'o ndo, chi ni nakutí ndó xí'ín ndidaá ña kini xí'ín ña ko vá'a. ⁴⁰ ¡Nandeé ka vían xixi ndó! ¿Á ko ná'a ndó ña Ndios, na ni kava'a ñi'í ndo sata vé'e, noón ta'ani kúu na ni kava'a ní'o ndo? ⁴¹ Sa'á ñoo ndino'o ini ndo kí'o ndó ña'a xínño'ó na kúnda'í, ta kí'o dión, dá na'a ndo ña kómí ndó iin ní'o víi.

⁴² 'Nda'í kúu ví ndo'ó, ta fariseo xaan, dá chi xí'o ndó noo Ndios uxí ndu'ú mīno noo iin iin ciento ndu'ú ña

kána noñó'ọ ndọ. Ta dión ta'ani kée ndó xí'ín yuku lotá xí'ín dao ká yuku xíti ndó. Tído dánkoo xoo ndó ña kee ndó ña ndaa xí'ín ñayuu xí'ín ndó, ta kọ kóni ndọ Ndios. Chì ña yó'o ta'ani kánian kee ndó, tído ná dá'a ni dánkoo xoo ndó kee ndó dao ká ña kée ndó ñoó. ⁴³ Nda'í kúu ví ndo'ó, ta fariseo xaan, chì kátoó ndọ kándeí ndó noo téi ndáya'i cháá ká ini ve'e noo nátaaka yo, ta kátoó ndọ ka'an ñayuu ndisá'án xí'ín ndó xí'ín ñaño'ó noo xíonoo ndó noo yá'i. ⁴⁴ Nda'í kúu ví ndo'ó, ta dána'a ley, xí'ín ndo'ó, ta fariseo xaan! Ndo'ó kúu ta u u noo! Chì kúu ndó tátọ'on iin yáí ndii kọ túu nákaa, ta chíka'anda veí kúu ñayuu sataán, ta kọ xí'o na kuendá ña nákaaan —kaá na.

⁴⁵ Dá nì kaa iin ta dána'a ley ñoó:

—Maestro, xí'ín to'on ká'an ní xaan dár'u'u ta'ani ní ndu'u.

⁴⁶ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Nda'í kúu ví ndo'ó, ta dána'a ley xaan, chì kua'á ndava'o choon kuáchi sa'ándá ndọ noo ñayuu, ña kọ kándeé ná kee na, ta ni kọ nátuu ndá'a ndọ chindeé ndó na xí'án. ⁴⁷ Nda'í kúu ví ndo'ó, chì káva'a ndó náọ saá kaño'o lása profeta, na nì sa'ání na yatá ve'e ndó. ⁴⁸ Ña yó'o xí'o ña kándaá iniọ ña náta'an vá ini ndọ xini ndọ ña nì kee na yatá ve'e ndó xí'ín na nì sa kuu profeta Ndios, dá chì miían ndaa ndisa noón nì sa'ání ñaá, ta ndo'ó ndéi káva'a náọ ná. ⁴⁹ Ta sa'á ña

ndichí Ndios, sa'á ñoó nì kaa na di'a sa'a ndọ: “Tanda'á yu'u profeta xí'ín apóstol kii na, dá kane'e na to'in noo ñayuu. Ta ka'ání ñayuu ñoó dao na, ta kendava'a na xí'ín dao ká na”, kaá na. ⁵⁰ Sa'á ñoó ndaka Ndios kuendá noo ñayuu ndéi tiempo viti sa'á nì ndidaá kúu profeta na, tá'an kirá nì xita nda nì kasá'á sa'a ñayuú yó'o. ⁵¹ Chì kánian kì'o ndó kuendá sa'á nì Abel, ta nda sa'á nì Zacarías, na nì xí'í yé'é ño'o, yati noo náa noo dóko ta duti ña'a noo Ndios. Miían ndaa kuiti ká'ín xí'ín ndó ña ndaka Ndios kuendá noo ñayuu ndéi tiempo viti sa'a ndidaá profeta nì xí'í sa na'á.

⁵² Nda'í kúu ví ndo'ó, ta dána'a ley, dá chì sadí ndọ noo ñayuu ña natiin na ña ndichí xí'o Ndios, chì ni mií ndó kọ kómí ña ndichí Ndios, ta sadí ndọ noo ñayuu natiin naan —kaá na.

⁵³ Tá nì ndi'i nì ka'an na ña yó'o, kúu nì karyíí nda'o ta dána'a ley xí'ín ta fariseo. Dá nì kasá'á rá dáta'án ñaá rá, chì nì kasá'á ndátọ'ón ndichí ñaá rá sa'á kua'á nda'o ña'a, ⁵⁴ chì ndúkú rá ndi kee ra dátúú ñaá rá, dá ya'a na noo to'on ká'an na, dá ni'í rá ndi koo ka'an kuáchi ra sa'a ná noo ta né'e choon.

12

Ndidaá ña'a kéde'é yo xí'ín ña ká'an kayá yó natuuan

¹ Kúu kua'á nda'o mil ñayuu nì nátaaka noo ío Jesús. Sa'á ñoó nì kasá'á seí ní'ini tá'an ñayuu ñoó sa'á ña kua'a

téi kúú ná. Dá n̄i kasá'a Jesús ká'an n̄a xí'in sava'a t̄a xionoo xí'in ná, ta kaá n̄a:

—Kandaa ndo mií ndó noó ña dákuita t̄achí pan, ña kéchóon t̄a fariseo, dá ch̄i ñoó kí'an ná'a ña kúú rá t̄a uu noo. ² Dá ch̄i ndidaá vá ña'a ñó'o de'é, daí ña natuuan. T̄a ndidaá vá ña'a kéde'é ñayuu, kasandaáan ña natuuan. ³ Ta dión ta'ani, ndidaá ña n̄i ka'an de'é ndó noo íin naá, natuuan noo t̄o'on. T̄a ndidaá ña n̄i ka'an kayá ndó sa'a dó'o iin ñayuu ini ve'e, ñoó kí'an nda din̄i vé'e dikó kanóo na kayu'ú ná k̄i'o na kuendá sa'an.

Ná o sa yu'ú yo ni iin tó'on ñayuu

⁴ Ta ndo'ó, amigo mií, ná dá'a ni yu'ú ndo n̄a kandeé ka'áni yikí koño ndo, dá tá n̄i ndi'i, ni iin ña'a o kandeé ná kee na xí'in ndó. ⁵ Tído ná kast̄o'in xí'in ndó ndá yoo kúú n̄a kánian yu'ú ndisa ndó: kánian yu'ú ndo n̄a kómí choon ña tanda'á ná ndo'ó ko'on ndo kaño'o ndó indayá tá n̄i ndi'i n̄i xi'i yikí koño ndo. T̄a ká'in xí'in ndó ña n̄a yó'o kúú n̄a kánian yu'ú ndo. ⁶ ¿Á k̄o díkó ta'on ñayuu o'on laa kuálí sa'a uu d̄i'ón kuálí? V̄a'ará k̄i'o dión nóo ya'i rí, tído k̄o nándodó ta'on Ndios sa'a ni iin rí. ⁷ Ta ndo'ó, nda idí din̄i ndo ná'a Ndios ndidaá kúú. Sa'a ñoó o sa yu'ú ndo, ch̄i ndáya'i cháá k̄a ndo noo ná o d̄uú kua'a laa kuálí.

Ná o sa yu'ú yo ka'an yo ña kúú yó kuendá Jesús noó ñayuu

⁸ Dá n̄i kaa ta'ani Jesús:

—Ká'in xí'in ndó ña ndi ndáa ñayuu ká'an ña kúú ná kuendá yu'ú noo dao k̄a ñayuu, dión ta'ani kee yu'ú, n̄a n̄i nduu t̄a ñayuú yó'o, ch̄i ka'in sa'a ná ña kúú ná kuendá noo n̄a kúú ángel kéchóon noo Ndios. ⁹ Ta ndi ndáa n̄a ndáta sa'a yú'u noo dao k̄a ñayuu, dá kí'an k̄i'o dión ta'ani ndata yu'ú sa'a ná noo n̄a kúú ángel kéchóon noo Ndios. ¹⁰ Ta ndi ndáa n̄a yá'a ká'an ndava'a sa'a n̄a n̄i nduu t̄a ñayuu yó'o, kuu va k̄i'o ká'ano ini Ndios sa'a ña n̄i ka'an n̄a. Tído ndi ndáa n̄a yá'a ká'an ndava'a sa'a n̄a kúú Espíritu i Ndios, noón kúú n̄a o kú'u ká'ano ta'on ini Ndios sa'a. ¹¹ Tá ndaka ñayuu ndo'ó kua'an n̄a ve'e noo náta n̄a o noo t̄a né'e choon, o noo t̄a kómí choon, o sa ndí'i ini ndo sa'a ndí kí'an ka'an ndo xí'in rá, o ndi kaa ndo chindeé ndó mií ndó, ¹² ch̄i mií vá Espíritu i Ndios kúú n̄a k̄i'o to'on ka'an ndo mií hora daá ñoó.

Ná o sa katoó téi yo ña kuiká

¹³ Dá n̄i kaa iin t̄a nákaa tein ñayuu kuá'a noó xí'in Jesús:

—Maestro, ka'an ní xí'in ñani ná k̄i'o xi t̄a'í, ña kánian n̄i'í noo ña n̄i dankoo tatá ndu noo ndú.

¹⁴ Dá n̄i kaa Jesús xí'in rá:

—¿Ndá yoo n̄i ch̄ikani yu'ú ña kakuui iin t̄a keyiko sa'a

ndo'ó, o ña ka'andai ña'a noo ndo, ká'on?

¹⁵ Dá ni kaa na xí'in ñayuu kuá'a ñoó:

—Kandaa ndo mií ndó. O sa kátoó téi ndo ña kuiká, dá chi va'ará ná koo kuá'a ña'a noo ndo, o kí'o ta'an vaan ña kandeí va'a ndó.

¹⁶ Dá ni dakí'in tá'an na iin ña'a xí'in to'on ni daná'a na, ta kaá na xí'in ñayuu ñoó:

—Ni sa io iin ta kuiká, ta kuá'a nda'o ña'a ni kana noñó'o rá. ¹⁷ Dá ni kasá'a rá ná kani ini ra: “¿Ndi koo ví viti, chi koó ve'e noó ndee va'a ña ni kana noo xítio?” ¹⁸ Dá ni kaa ra: “Di'a va keeá, tá dáá. Ko'o nakaniyo yáka kuálí kaa, ta ndená'ano cháa ka yoán. Ta ñoó taán va'a yó ndi ndi'i ña'a ni kana noñó'o yo. Ta ñoó ta'ani nataán va'a yó ndidaá ka ña'a né'e va'a yó.

¹⁹ Tá ni ndi'i, dá kaa yo xí'in níyo yo: Viti kían kuá'a nda'o ña'a né'e va'a yó keta vaan kasá'an yó kuá'a nda'o kuia. Ná nani'i ndee yo, ná kasá'an yó, ná ko'o yó, ná kadij ini yo viti”, ká'an rá ná kani ini ra.

²⁰ Tído di'a va ni kaa Ndios xí'in rá: “Iin ta ko ká'i ini kúu yo'ó, dá chi mií sakuáa víti va kuuon, ta ña ni nataán vá'on, ¿xíni ndá yoo kasá'an vaan?”

²¹ Kí'o dión vá ndó'o ñayuu tá táxi va'a na ña kuiká kakuu ña'a mií ná, tído ko kuiká ta'on na noo Ndios —kaá Jesús.

Ndios kúu na ndáka ñaá

²² Dá ni kaa na xí'in ta xionoo xí'in ná:

—Sa'á ñoó ná ka'in xí'in ndó, o sa ndi'i ini ndo sa'a ndi kían kasá'an ndó, dá kataki

ndo, ta ni sa'a dá'on kandii ndó, dá kada'i ñi ndo. ²³ Chi ío ña'a ndáya'i cháa ka kee ndó nani takí ndo o duú ña kasá'an oon ni ndó. Ta ío ña'a ndáya'i cháa ka xínño'ó ñi ndo o duú dá'on kandixi ndó. ²⁴ Kande'é ndó táto'on ndó'o tikaká, chi ni ko chí'i rí tata, ni ko dákée rí, ta ni noo taán va'a rían, ta ni yáka ri koó.

Tído xito va ñaá Ndios. ¿Á ko ná'a ta'on ndó ña ndáya'i cháa ka ndo'ó o duú laa? ²⁵ ¿Ndi ndáa ndó kandeé kua'ano iin kondó ndá'a cháa ka sa'á ña ndi'i ini ndo? ²⁶ Ni ña nóo yó'o o kandeé ndó kee ndó, sa'á ñoó, ¿ndiva'a ndi'i téi ini ndo sa'a dao ka ña'a?

²⁷ Kande'é ndó táto'on kí'o ndato sa'ano tori ndi'indi kaa yúku, chi ko kéchón ta'an vaan, ta ni ko káva'an dá'on kandixian. Tído yu'u ká'an xí'in ndó ña ni rey Salomón, va'ará ndidaáan ta kuiká ni sa kuu ra, tído ko ní sa ndixi va'a ra táto'on kí'o ndato téi kaa tori ndi'indi yó'o. ²⁸ Ta kí'o dión kée Ndios xí'in ita, tá'an ña kaa yúku kuú viti, tído iin taan, chiño'o naán ini xito. ¿Á ko ná'a ndó ña ndato ka ví chindeé Ndios ndo'ó, ta cháa téi kándéé ini ñaá? ²⁹ Sa'á ñoó ná dá'a ni ndi'i ini ndo sa'a ndi kían kasá'an ndó o sa'a ndi kían ko'o ndó. Ná dá'a ni kaño'o téi ini ndo sa'án. ³⁰ Chi sa'a ndidaá ña yó'o ndi'i ndava'o ini ñayuu ko ná'a Ndios. Tído tatá yo Ndios kúu na ná'a ña xínño'ó ndó ndidaá ña yó'o. ³¹ Sa'á ñoó di'a nandukú ndó ña kaño'o ndó tíxi ndá'a Ndios,

ta kúú ndidaá ta'ani ña yó'o
koo noo ndo.

*Ndukú ndó koo kuiká ndó
noo Ndios*

³² O sa yu'ú ndo, léko kuáli
miíi, chí ni nata'an ini tata
yo Ndios ki'o na ña kaño'o
ndó tixi ndá'a ná. ³³ Sa'á ñoo
dikó ndó ña ió noo ndo, ta
chindeé ndó ñayuu kúnda'í,
ta ki'o dión nataán vá'a ndó
ña'a ndó chí induú ini léka ko
kúyatá, dá koo ña kuiká ndó
chí induú, chí ñoo kúú noo ko
ndí'an, ta ni ta kuí'íná o kú'u
ta'on ñoo, ta ni tikidi o kúu
dánaá ñaa. ³⁴ Dá chí noo ió
ña kuiká ndo, ñoo ta'ani nákaa
nío ndo.

*Ná kandeí nduu yo kechóon
yó noo Ndios*

³⁵ Koo ini ndo kandeí nduu
ndo. Ná nandíko toon tixi
ndó, ta daá ná kej ni ño'o
íti ndo. ³⁶ Koo ini ndo kee
ndó táto'on ki'o kée iin ta
kéchóon ve'e ndáti ra ndusaa
sato'o ra, chí kua'an na iin
víko tánda'a. Sa'á ñoo tá
dákásá ná yé'é ni ndusaa na,
kúú sa yachí vá sónó rá yé'é
ñoo ndu'u na. ³⁷ Ndiká'an ví
ta kéchóon tá ni natiin ñaa
sato'o ra ndéi nduu ra ndáti
ñaá rá tá ni ndusaa na. Miian
ndaá ná ka'in xí'ín ndó ña
nachirkaa na iin dá'on noo
noo rá, ta chindei na ra mesa,
dá ki'o na ña'a kasá'an ra.
³⁸ Dá chí va'ará dao ñoo o
ndikí ni ndusaa na, tído tá
ni natiin ñaa sato'o ra ndéi
nduu ra ndáti ñaa rá, dá kían
ndiká'an ndi kúu ví ta kéchóon
ñoó. ³⁹ Ta kana'á ndó ña tá ná
kandaá ini iin sato'o ve'e ndá
hora kasaa ta kuí'íná ve'e na,

dá kían koo nduu na kandaá
ñaan, ta o kóno kuiíó na ku'u
ta kuí'íná ñoo ki'in kuí'íná rá
ña'a na. ⁴⁰ Sa'á ñoo kandeí
nduu ta'ani mií ndó, chí mií
hora ko ndáti ndó, dá nandió
koo na ni nduu ta ñayuu yó'o
kasaa na —kaá Jesús.

*Ná kakuu yó na kéchóon
ndaá noo Ndios*

⁴¹ Dá ni kaa Pedro xí'ín ná:

—Tatá, ¿á sava'a noo ndu'u
vá ni nakani ní to'on ni
dakí'in tá'an ní ñoo, o noo
ndidaá ní ñayuu ni nakani
nían? —kaá ra.

⁴² Dá ni kaa na kúú sato'o
yo:

—¿Ndá yoo kúú iin
ta kéchóon ndaa, iin ta
ndísá'ano, ká'an ndó? Roón
kúú ta chikani na kúú sato'o
ra ka'anda ra choon noo dao
ka ta kéchóon ve'e na, dá ki'o
ra ña'a kasá'an dao ka ta
kéchóon ñoo. ⁴³ Ta ndiká'an ví
ra kéchóon ñoo tá ná ndusaa
sato'o ra, ta ni natiin ñaa
ná nákaa ra kée ra choon
ni ta'anda noo rá. ⁴⁴ Miian
ndaá ná ka'in xí'ín ndó ña
ki'o sato'o ra choon noo rá
dándáki ra ndidaá ña ió noo
ná. ⁴⁵ Tído tá ná nakani ini
ta kéchóon ñoo: “Kueé vá
ndusaa sato'o yo”, ta kasá'á
rá kendava'a ra xí'ín ta, xí'ín
na ña'a kéchóon noo sato'o
ra, ta kasá'á rá kasá'an ra,
ta kasá'á rá ko'o ra nda xini
ra, ⁴⁶ ta kúú ndusaa sato'o ta
kéchóon ñoo mií kuu ko ndáti
ñaá rá, mií hora ko ná'á rá.
Ta kúú dándó'o naní na níó
rá, ta tanda'á ñaa ná ko'on ra
kakaá ra noo ñó'o dao ka ta
ko kéchóon ndaa. ⁴⁷ Chí sa
ná'á vá ta kéchóon ñoo ndá

choon ni sa'anda sato'o ra, tído ko ní sá io nduu ta'on ra, ta ko ní kée ta'on ra choon ni ta'anda noo rá, sa'á ñoo kani nda'o ñaa sato'o ra. ⁴⁸ Tído tá ío iin ta kéchóon, ta kée naá rá ña ko náta'an ini sato'o ra, roón kúu ra cháá vá ketátá rá. Chì nà ni ni'ì kua'a choon, noón kúu nà kua'a kuendá ndaka sato'o nà noo ná. Ta nà ni kandeé ini sato'o nà xí'in kua'a choon, noón kúu nà kua'a cháá kà kuendá ndaka sato'o nà noo ná.

Ná ta'anda tá'an iin ve'e sa'a Jesús

⁴⁹ 'Vei yu'u chikaaì ñó'o ñayuu yó'o, ta sa kóni kíì yu'u ña ná nakeì ña. ⁵⁰ Miían ndúsa kánian kodò ndútaì xí'in ña veì ndo'i. Ta nda'í nda'o kúu ini ndáti kasandaá kuu ñoo. ⁵¹ ¿Á ká'án ndo'ó ña kían veì yu'u nachindei va'ì ñayuu ñayuu yó'o? Koó, chì ká'in xí'in ndó ña veì yu'u ka'anda tá'an di'a vai na. ⁵² Dá chì nda kuu víti chí noo kasá'á ta'anda tá'an ñayuu, dá chì noo ndéi o'on nà ini iin ve'e, kasá'á naá oni nà ko kúu kuendá yu'u xí'in uu nà kúu kuendáì. O naá uu nà ko kúu kuendáì xí'in oni nà kúu kuendáì. ⁵³ Chì naá iin ra kúu tatá xí'in de'e ra, o naá de'e ñoo xí'in tatá xi. Ta naá iin nà kúu naná xí'in de'e di'í na, o naá de'e di'í ñoo xí'in naná xi. Ta naá nà kúu xido xí'in sano na, o naá sano ñoo xí'in xido xi.

⁵⁴ Dá ni kaa ta'ani Jesús xí'in ñayuu kuá'a ñoo:

—Tá ni xini ndo xínkuei viko chí xoo noo kéta ndindii, dá kaá ndo: “Koon daì viti.”

Ta kúu koon ndisa rá. ⁵⁵ Tá veì tachì chí sur di'a, dá kaá ndo: “Tíni nda'o koo.” Ta kúu dión ndisa koo. ⁵⁶ Kúu ndó ñayuu uu noo, chì va'a ti'a ndó kándaá ini ndo sa'a induú káa xí'in noño'o yó'o. Sa'á ñoo, ¿ndiva'a ko kándaá ini ndo ndi kóni kaa ña ndato xiní ndo viti?

Va'a ka ná kandoo manì yo noo Ndios viti yachì

⁵⁷ ¿Ndiva'a ko xí'o ndó mií ndó ka'ì ini ndo ndí kían kúu ña ndaa kánian kee ndó? ⁵⁸ Tá né'e tá'an ndó kua'an ndo ve'e chóon xí'in iin ñayuu naá xí'in ndó, dá kían ndi'ì ini ndo, dá ná kandoo manì ini nà sa'a ndo íchì noo kua'an ndo ñoo. Dá ná o káne'e na ndo'ó saá nà noo ta né'e choon. Dá chì oon ni ví naki'o ta né'e choon ñoo ndo'ó noo ndá'a ta ndaa ve'e kaa, dá kadi ra ndo'ó ve'e kaa. ⁵⁹ Ta yu'u ká'in xí'in ndó ña o yáa kuiíó ndo'ó nda ná o chíya'ì ndi'ì ndó di'ón kánian chiya'ì ndó —kaá Jesús.

13

Miían ná nandikó ini yo sa'a kuachi kée yó

¹ Ta tein tiempo daá ñoo ni kasáa dao ñayuu, ta ni nakani na xí'in Jesús sa'a ña ni ndo'o dao ta kuendá Galilea, chì ni sa'áni ñaa Pilato xian nani dóko rá kitì noo Ndios, ta ni daká tá'an ra ni ta ñoo xí'in ni kítì ñoo, kaá ra xí'in ná.

² Dá ni kaa Jesús:

—¿Á ká'án ndó ña ta Galilea ñoo kómí kua'a cháá kà kuachi o duú dao kà nà ñoo ra, sa'á ñoo ni ndo'o ra dión?

³ Ká'ín xí'ín ndó ña kọ tǎ'ón dión kíán. Tído tá ná ọ nándikó iní ndọ sa'á kuachi kée ndó, dá kíán ndidaá ta'ani ndó kuu tǎto'on kị'o nị xị'ị tǎa ñóó. ⁴ Ta sa'on onị tǎa nị xị'ị tá nị kankao torre Siloé ñóó sata rá. ¿Á ká'án ndó ña nị sa kuu ra tǎ kómí cháá ka kuachi noo dao ka na ndéi ñoo Jerusalén ñóó? ⁵ Ká'ín xí'ín ndó ña kọ tǎ'ón dión kíán, tído tá ná ọ nándikó iní ndọ sa'á kuachi kée ndó, dá kíán ndidaá ta'ani ndó kuu tǎto'on kị'o nị xị'ị tǎa ñóó —kaá na.

Dána'a Jesús sa'á taño'o ko xí'o ku'i

⁶ Dá nị dakí'in tá'an Jesús dao ña'a xí'ín to'on dána'a na noó ñayuu, ta kaá na:

—Nị sa io iin tǎa, ta nị dandée ra iin taño'ó noo káa yító uva ra. Ta sa sá'an ra sa ndukú rá ku'i noo ra kei rá. Tído kọ ní sá nị'ị ta'on ra rị. ⁷ Dá nị kaa ra xí'ín tǎa ndaá yító uva ñóó: “Sa nị xino va onị kuia kixii ndukú ku'i noó taño'ó yó'o, tído nị iin ku'i kọ ín noo ra. Sa'á ñoó va'a kaan ná ka'anda yo'ó ra, dá chị kétéin oon rá ín rá noño'ó yó'o.” ⁸ Dá nị kaa tǎa kéchóon ñóó: “Tatá, konó ní iin kuia víti ka nákuin rá, dá ná ko'ín katai sa'a ra, dá ná taín te'i. ⁹ Tá nị xị'o rá ku'i, dá kíán nakuiin rá. Tá koó ña'á ní xị'o rá, dá kíán ka'anda yo'ó ra”, kaá ra —kaá Jesús.

Di'a nị kuu tá nị nduva'a Jesús iin ña'a nị kutódo sata

¹⁰ Tein iin kuu náni'ị ndée na Israel, náka Jesús dána'a na ini ve'e noo náta na ñoo

ñóó. ¹¹ Ta ñoo náka iin ña'a, ta sa nị xino sa'on onị kuia kú'an, chị nị kutódo sata kée iin espíritu kini. Ta kọ kuú ta'on nakuiin ndichi ndaagan. ¹² Tá nị xini ñaá Jesús, dá nị kana ñaá ná. Dá nị kaa na xí'án:

—Sa nị kexoo va kue'e ndó'o ní víti, naná.

¹³ Dá nị chinóo na ndá'a ná sata. Ta kúú víti'ón nị nakuiin ndichi ndaagan. Dá nị kasá'án keká'anoán Ndios. ¹⁴ Tído tǎa dándáki ve'e ñóó, nị karyíi nda'o ra, chị nị nduva'a Jesús tǎ'áná ña'a ñóó tein kuu náni'ị ndée na Israel. Dá nị kaa tǎa ñóó xí'ín ñayuu ñóó:

—Ió iño kuu kéchóon yó. Sa'á ñoó kii ndó tein kuu dáa nduva'a ndó. Ọ sa kii ndó nduva'a ndó tein kuu náni'ị ndée yo.

¹⁵ Dá nị kaa Jesús xí'ín rá:

—Tǎa uu noo vá kúú ndó. ¿Á kọ ndaxí ta'on ndó chee ndo o burro ndo noo ndíko rị sasá'an rí tein kuu náni'ị ndée yo, dá kandaka ndó rị ko'on rị ko'o rí taku'í? ¹⁶ Ña'a yó'o nị kii tein na ve'e Abraham, ta sa nị xino sa'on onị kuia nị kexíxi ña u'u nị so'oní ñaán xí'ín kue'e yó'o. ¿Á ọ kúú ta'on ndaxí yu'u ña'a yó'o noó kue'e ndó'án tein kuu náni'ị ndée yo, tá dáá?

¹⁷ Tá nị kaa na dión, kúú nị xika'an noó tǎa kọ náta'an ini ñóó. Tído ndidaá kúú ñayuu ñó'o ini ve'e ñóó nị kadii ini sa'a ndidaá ña'a ndato nị kee Jesús.

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a ndi kée Ndios dándáki na ñayuu na

¹⁸ Dá ni kaa Jesús:

—¿Ndi kían dáó kúú xí'in to'on kée Ndios dándáki na ñayuu na, ká'an ndó viti? Ta, ¿ndá kían dákí'in tá'in xí'an, dá kandaá ini ndo sa'an? ¹⁹ Kían tátō'on iin tata ló'o naní mostaza, ña ni chí'i iin taa noño'o rá, ta kúú ni sa'anoan, ta ni nduuan iin yító ká'ano. Ta ni kasáa laa ni kava'a rí táká ri tein ndá'a rá.

²⁰ Dá ni kaa tuku Jesús:

—¿Ndi kían kúú ña dákí'in tá'in xí'in to'on kée Ndios dándáki na ñayuu na, dá kandaá ini ndo? ²¹ Kían tátō'on kée ña dákuita tachí yúsa kava'a pan, ña ni tiin iin ñá'a, ta ni dákí'in tá'an ñáan xí'in oní yáxi harina, dá nakuita tachian.

Yó'o dána'a Jesús ña koo ini yo ku'u yó noo kúú yé'é kuin

²² Ta sa daná'a Jesús to'on va'a sa'a Ndios noó ñayuu ndéi ñoo ná'ano xí'in ñoo kuáli noo chíka'anda na kua'an na ñoo Jerusalén. ²³ Dá ni ndato'ón ñaa iin taa, ta kaá rá xí'in ná:

—Tatá, ¿á cháá vá ñayuu ni'í ña káki na noo kuachi na?

Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

²⁴ —Cho'on ini ndo ku'u ndó noo kúú yé'é kuin, dá chí ká'in xí'in ndó ña kuá'a ndava'o kúú ñayuu katoó ku'u, tído o kándeé ta'on na ku'u na. ²⁵ Chí tá ni ndi'i, dá nakuiin na kúú sato'o ve'e yé'é kuin ñoo, dá kadi na yé'é ná. Ta ndo'ó, na ni kandoo

ndíta sata vé'e, kasá'a kayu'ú ndó na, ta dákásá ndó yé'é, ta kaa ndo: “Tatá, tatá, konó ní yé'é ná ku'u ndu'u.” Dá kaa na kúú sato'o ve'e di'a xí'in ndó: “Kó ná'a ta'on yu'u ndá yoo kúú ndó.” ²⁶ Dá kasá'a ndó ka'an ndo xí'in ná: “Ndu'u kúú na ni sasá'an dáó xí'in ní, ta sa xi'i ndu'u ndu xí'in ní, ta sa daná'a ní noo ndú noo yá'i ñoo ndu.” ²⁷ Dá kaa na xí'in ndó: “Sa ni ka'an vei xí'in ndó ña kó ná'a ta'an vei ndá yoo kúú ndó. Kuxoo ndidaá ní ndó kua'an ndo nooi, chí kúú ndó ñayuu kée ña kini”, kaa na. ²⁸ Ta ndo'ó, na kandoo sata vé'e ñoo, nda'í kasá'a ndei'i ndo, ta nakuchi tá'an no'o ndó, chí koni ndo Abraham xí'in Isaac, xí'in Jacob xí'in ndidaá kúú profeta Ndios kande'i na noo dándáki Ndios, ta ndo'ó kúú na kó ní ni'í íchi kande'i ndó ñoo. ²⁹ Ta kasaa ñayuu ni kii chí xoo noo xíno ndindii, xí'in noo kétaan, xí'in xoo norte xí'in xoo sur, dá nandei na mesa, dá kasá'an na noo dándáki Ndios. ³⁰ Kana'a ndó ña ndéi dao ñayuu kúú noo ndi'i kuii tiempo viti, noón di'a kakuu na nakuita noo noo Ndios tiempo daá. Ta na kúú na kúú noo noo ñayuu tiempo viti, noón di'a kakuu na noo ndi'i kuii noo Ndios —kaá Jesús.

Di'a ni kuu tá ni ndei'i Jesús sa'a na ñoo Jerusalén

³¹ Ta mií kuú dáá ñoo ni kasáa dao tá fariseo. Dá ni kaa rá xí'in Jesús:

—Kua'án keta ní, ta kua'án ní iin ká xíán, dá chī kónī rey Herodes ka'ání rá mií ní.

³² Dá nī kaa Jesús xí'ín rá:

—Kua'án ndo, ta ka'an ndo xí'ín ndikuii mañá ñoo ña kanoo íí yu'u tavéi espíritu kini ñó'o ini ñayuu, ta nduva'i na kú'u viti xí'ín taan, dá tá nī xinkoo onī kuu, dá dándí'i choon vei. ³³ Tído kuu víti, xí'ín taan, xí'ín idá kánian kanoo íí vái íchi kosaa Jerusalén, dá chī kō kánian kuu iin profeta iin ká xíán, sava'a ñoo Jerusalén vá kúu noo kánian kuu na. ³⁴ ¡Na ñoo Jerusalén, na ñoo Jerusalén, ndo'ó kúu na sa'ání ndidaá profeta, ta chíyúú ndó ndidaá na tánda'á Ndios vei kasto'on xí'ín ndó! ¡Ndidaá ví ta'ándá nī ka'án yu'u ña kían nditútí ndo'ó táto'on kí'o kée iin tñoo nditútí rí de'e kuálí rí nátaán vá'a rí tixi ndixi rí, tído kō ní xíin ta'on ndó! ³⁵ Kana'á ndó ña kasandaá iin kuu, dá kandoo íí vá ve'e ndó. Ta ká'ín xí'ín ndó ña o koní ká ndo'ó yu'u nda rá ná kasandaá kuu kaa ndo: “Na ká'ano kúu na vei xí'ín choon Ndios, na kúu sato'o yo” —kaá Jesús.

14

Di'a nī kuu tá nī nduva'a Jesús iin taandó'o kue'e néin ñíi

¹ Iin kuu náni'i ndée na ñoo Israel, nī ku'u Jesús ve'e iin taa fariseo né'e choon kasá'an na. Ta ndéi ta'ani dao ká tã fariseo náni rá Jesús. ² Ta mií yati noo ío na ñoo ío iin taa ndó'o kue'e néin

ñíi. ³ Dá nī kaa Jesús xí'ín taa dána'a ley, xí'ín tã fariseo ñoo:

—¿Á sónó ley yo ña nduva'a yó iin na kú'u tein kuu náni'i ndée yo? —kaá na.

⁴ Tído tádi oon va ndéi ra. Dá nī tiin Jesús ndá'a tã kú'u ñoo. Kúu nī nduva'a ñaa ná. Dá nī tãnda'á ñaa ná kua'an nó'o rá ve'e ra. ⁵ Dá nī kaa na xí'ín taa ndéi náni ñaa ñoo:

—Tá ío iin káa ndó ná kankao burro ndo o chee ndo ini da'o, ¿á o kó'on kí ta'on ndó taó ndo rí, va'ará kuu náni'i ndée yo kíán?

⁶ Ta ni iin tó'on to'on kō ní ni'i rá nandió né'e ra noo ña nī ka'an na xí'ín rá.

Di'a kua'an ña nī daná'a Jesús sa'a ndi kee yó tá kua'an yo iin víko

⁷ Ta ndé'e Jesús táto'on kée ñayuu ñoo káxi na téi kúu noo noo kánian kandei ñayuu ndáya'i. Dá nī dakí'in tá'an na dao ña'a xí'ín to'on dána'a na noo ñayuu nī nataka ñoo, ta kaá na:

⁸ —Tá nī kana na ndo'ó ko'on ndo noo ío vikó tánda'a, o sa kóo ini ndo kandei ndó noo téi kúu noo, chī oon nī kasaa iin ká ñayuu ndáya'i cháa ká o duú ndo'ó, ⁹ dá kasaa na nī kana ndo'ó xí'ín iin ká taa ñoo, ta kaa na xí'ín ndó: “Ndakuiin noo téi xaan ná nono koo na yó'o.” Dá kían kánian ndakuei ndó ko'on ndo xí'ín ña kaka'an noo ndo, dá ko'on ndo kandei ndó noo téi íin nda satã kuii. ¹⁰ Sa'á ñoo tá nī kana na ndo'ó ko'on ndo víko, va'a ká kandei ndó noo téi íin nda satã kuii. Dá kían tá nī kasaa na nī kana

ñaa ñoo, dá kaa na xí'ín ndó: “Amigo, kua'án ya'a ní noo téj kúú noo káa koo ní” kaa na. Díón, dá kían natiin ndó ñañó'ó noo na ndéi mesa ñoo. ¹¹ Chì ñayuu chíndaya'i mií, noón kúú na kandoo nóo di'a. Ta na kénóo mií, noón di'a kúú na kandaya'i noo Ndios —kaá na.

¹² Dá nì kaa ta'ani na xí'ín ta fariseo, tá'an ra nì kana ñaa ñoo:

—Tá kua'on keeón iin víko, tá ki'ón ña kadé'in ñayuu o ña'a kadíni na, o sa kánón amigon, ni ñanon, ni tá'ón, ni na kujká ndéi yati xí'ón. Chì oon ni ví kana ta'ani na yo'ó, ta ki'o ta'ani na ña'a kasá'ón, dá kían sa nì naní'í vóon ya'ávón sa'a ña nì keeón xí'ín ná. ¹³ Sa'a ñoo tá kua'on ki'ón ña'a kasá'an ñayuu, va'a cháa kaan kanón ñayuu kúnda'í, xí'ín na koó ndá'a o sa'a, xí'ín na ko kúú kaka, xí'ín na ko túu noo, ¹⁴ díón, dá kían natiíón ña va'a noo Ndios, chì o kúu ta'on nandió né'e ñayuu ñoo ña manì nì keeón xí'ín ná, sa'a ñoo nani'í yo'ó ya'ávón noo mií Ndios tá ná kasandaá kuú nataki ñayuu ndaa —kaá Jesús.

Di'a kua'an ña nì daná'a Jesús sa'a iin ta'a nì kee iin víko ká'ano

¹⁵ Tá nì seido'o iin ta'a ió nduú xí'ín Jesús mesa ña nì ka'an na, dá nì kaa ra xí'ín ná: —Ndiká'án ndi kúu ví ñayuu, tá'an na kasá'an noo ió Ndios dándáki na.

¹⁶ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Nì sa io iin ta'a, ta nì ka'án rá kee ra víko. Dá nì kana ra

kua'á nda'o ñayuu kasá'an na víko ñoo. ¹⁷ Tá nì kasandaá hora kadíni na, dá nì sa'anda ra choon noo tá kéchóon noo rá ña ná ko'on ra kuaka ra ñayuu nì kana na ñoo. Dá nì kee ra kua'an ra, ta nì kaa ra xí'ín ná: “Ná ko'o, chì sa io nduu va ndidaá ña kadíni ndó.” ¹⁸ Tído ndidaá vá ñayuu ñoo nì ndaka ña manì noo tá kéchóon ñoo. Chì ta'a mií noo ñoo nì kaa di'a: “Viti'ón nì xiiin iin ñó'o, ta kánian ko'in kande'í ña. Sa'a ñoo ká'ano ná koo ini sato'o ní sa'í.” ¹⁹ Dá nì kaa iin ka ra di'a: “Viti'ón nì xiiin o'on yunta chee, ta kánian ko'in koto ndodói rj. Sa'a ñoo ká'ano ná koo ini sato'o ní sa'í.” ²⁰ Dá nì kaa iin ka ra di'a: “O duú nì tandá'a véi, sa'a ñoo o kúu ta'on saai.”

²¹ 'Dá nì nandió ko'o tá kéchóon ñoo nì ndisáa ra, dá nì naki'o ra kuendá noo sato'o ra. Kúu nì karyíi nda'o sato'o víko ñoo. Dá nì kaa ra xí'ín rá: “Kua'án kí ndidaá keí ná'ano xí'ín keí kuálí ñó'o ñoo yo'ó, ta kandaka kíon na kúnda'í ndéi ñoo kison, xí'ín na koó ndá'a o sa'a, xí'ín na ko kúú kaka, xí'ín na ko túu noo.” ²² Tá nì ndi'i nì kee tá kéchoon ñoo díón, dá nì kaa ra xí'ín sato'o ra: “Tatá, sa nì kee choon nì sa'anda ní noo. Tído ió jí vá cháa ka noo kande'í na.” ²³ Dá nì kaa tuku ta'a kúu sato'o víko ñoo xí'ín tá kéchóon ñoo: “Kua'án kí ndidaá keí xí'ín ndidaá íchì kuín, ta kendúsa xí'ín ñayuu ndéi ñoo ná kii na, dá ná kutí ve'i. ²⁴ Chì ká'in xí'ón ña nì iin tó'ón ñayuu nì kanai mií noo, o ní'í ta'ón ña nì kenduui

kadíni na”, kaá ra —kaá Jesús.

Kánian kee yó di'a tá ká'án yó kanoo yó xí'ín Jesús

²⁵ Kuá'á nda'ò ñayuu kua'an xí'ín Jesús. Dá ñi nandió koo na, dá ñi kaa na xí'ín ná:

²⁶ —Tá jó iin káa ndó ká'án kanoo xí'ín yu'u, tído ndí'i ini ndo sa'a tatá ndo xí'ín naná ndo, xí'ín ñadi'í ndo, xí'ín de'e ndó, xí'ín ñani ndo, xí'ín kí'o ndó, ta ndí'i ini ndo sa'a mií ndó, dá kían o kúu ta'on kakuu ndó na kanoo xí'ín yu'u. ²⁷ Dá chī nā kō xí'ó mií ña kadokó cruz ná kii na satā yú'u, dá kían o kúu ta'on kakuu na na kanoo xí'ín yu'u. ²⁸ Dá chī, ¿ndi káa iin káa ndó ká'án kava'a iin ve'e, á kō sá kōo ndó dinño'ó ká taó kuendá ndo, kande'á á keta dijón né'e va'a ndó ñoo, dá dáxino ndóan? ²⁹ Dá chī tá sá ñi chikáa ndo sa'án, ta kō keta ká dijón ndo ña kían dáxino ndóan, dá kían kasá'á vá ñayuu kuakī ndaa ñaa ná. ³⁰ chī kaa na ka'an na sa'a ndo: “Nda'í taa ñi ka'án kava'a ve'e yó'o, chī kō ní kandeé ta'on ra dáxino raan.”

³¹ 'Ta, ¿ndi kée iin rey tá ká'án rá ko'on ra naá ra xí'ín iin ká rey? ¿Á kō sá kōo ra dinño'ó taó rá kuendá, nde'á á kandeé uxī mil soldado ra naá ra xí'ín iin ká rey, tá'an ra vei xí'ín oko mil soldado? ³² Ta tá taó ra kuendá ña o kandeé ta'on ra, dá kían, tá o ñá'a kasandaá yati iin ká rey ñoo, tanda'á rá choon kua'an noo iin ká rey ñoo nde'á ndí kían kánian kee ra, dá nandei va'a ra. ³³ Kí'o

dión ta'ani kánian taó kuendá va'a ndó, chī ndi ndáa ndó kō kóni dánkoo ndí'i ña'a kómí ndó sa'a yú'u, dá kían o kúu ta'on kanoo ndó xí'ín yu'u.

Di'a kee yó tá ñi ndi'i ña o'ova ñii

³⁴ 'Ña va'a kúu ñii, tído tá ñi ndi'i ña o'ovaan, ¿ndi kee yó xí'án, dá ndu'o'ova tukuan? ³⁵ Sa'á ñoo kō choon kaan kakian tei'i noño'o, ta ni kō kandeé kaan dándi'an díko tei'í. Sa'á ñoo satá va naan satā vé'e. Ndi ndáa ndo'ó ió do'o, ta kueídó'o va'a ndó —kaá Jesús.

15

Di'a kua'an ña ñi daná'a Jesús sa'a iin taa ñi ndañó'o iin léko

¹ Ta kua'á nda'ò taa kí'in ya'i sa'a ñoo xí'ín dao ká ñayuu kaá ra kómí kuachi ñi natuu yati noo Jesús kueídó'o ñaa ná. ² Dá ñi kasá'á ta fariseo xí'ín tá dana'a ley kána'á ra xí'ín Jesús, ta kaá ra:

—Nátiin va'a taa káa ñayuu kómí kuachi, ta sásá'an daó rá xí'ín ná.

³ Dá ñi dakí'in tá'an Jesús dao to'on xí'ín ña dana'a na, ⁴ ta kaá na:

—Ndi ndáa ndo'ó kómí iin ciento léko, tá ñi ndañó'o iin rí, ¿á kō dánkoo ta'on ndó komi díko sa'on komi ríon nda yukú ichí ñoo, ta ko'on ndo nandukú ndó kirí ñi ndañó'o nda kandeé ndó nani'i ndo rí? ⁵ Dá tá ñi nani'i ndo rí, dá nadokó ndo rí no'o ndo xí'an kadij ini ndo. ⁶ Tá ñi ndusáa ndo ve'e ndó, dá dátaká ndo amigo ndo xí'ín na ndéi yati

xí'ín ndó, dá kaá ndo xí'ín ná: “Nakíi ndo kandeí dii ndo xí'ín, chí sa nì naní'í vái lékoj, kirí nì ndañó'ó ñóó.” ⁷ Ká'ín xí'ín ndó ña kadij cháá ka ini na ndéi induú sa'a iin na kómí kuachi tá nì nandikó ini na sa'a kuachi kée na, o duú sa'a komi díko sa'on komi ñayuu ká'án kúú ná na ndaa, na ká'án ña ko xínñó'ó nandikó ini na sa'a kuachi na.

Di'a kua'an ña nì daná'a Jesús sa'a iin ñá'a nì ndañó'ó iin di'ón

⁸ Ta ndi káa iin ñá'a né'e va'a uxí di'ón plata, tá nì ndañó'ó iian, za ko nátoon ta'an vaán ñó'ó íti, ta nátu'ú va'án ve'án nándukú kueéan di'ón nì ndañó'ó ñóó nda kandeéan nani'an ñá? ⁹ Tá nì naní'an ñá, dá dátakáan amigoan xí'ín na ndéi yati xí'án, dá kaáan: “Nakíi ndo kandeí dii ndo xí'ín, chí sa nì naní'í di'óin, ña nì ndañó'ó ñóó.” ¹⁰ Di'ón ta'ani kadij ini ángel kéchoon noo Ndios sa'a iin na kómí kuachi tá nándikó ini na sa'a kuachi kée na —kaá Jesús.

Di'a kua'an ña nì daná'a Jesús sa'a ña nì xí'o ká'ano ini iin ta'a sa'a de'e ra

¹¹ Dá nì kaa ta'ani Jesús xí'ín rá:

—Nì sa io iin ta'a, ta nì sa ndei uu de'e na. ¹² Iin kuú, dá nì kaa ta'a ló'o ñóó xí'ín tatá xí: “Tatá, viti kían ki'o ní ña kánian ni'í yu'u sa'a ña kúú de'e ní.” Dá nì xí'o tatá xí ña kánian ni'í xí.

¹³ Tá nì ya'a cháá kuú, dá nì dikó xí ndidaa ña'a nì ni'í xí noo tatá xí. Dá nì kee xi

kua'an xí xí'ín di'ón ñóó iin ñoo xíká. Ta ñóó nì kendava'a xi xí'án noo ña'a ió ñayuu yó'o. ¹⁴ Dá tá nì dandí'í xi di'ón xí, dá nì kasáa tama ñoo ñóó. Ta kúú nì kasá'a xí'í xí doko. ¹⁵ Dá nì sa'an xí nì ndukú xí choon kee xi noo iin ta'a ió ñoo ñóó. Dá nì xí'o ta'a ñóó choon noo xí ña ko'on xí noo kúú noñó'o rá kakaá xí kandaaka xi kochí. ¹⁶ Ta sa'a ña kuíko nda'o xi, sa'a ñóó nda'í nì ka'án xí ndinoo ini xí keí xí ña seí kochí ñóó, chí ko in ta'on xí'o ña keí xí.

¹⁷ Dá nì kixian nì nakani ini xí: “Kándoo di'a ña'a sásá'an ta'a kéchoon ve'e tatá, ta yu'u, nda'í xí'í doko nákaai yó'o. ¹⁸ No'o vai ve'e tatá. Tá nì nasáai, dá kaai xí'ín ná: Tatá ló'o, nì ya'í noo Ndios, ta nì ya'a ta'anii noo mií ní. ¹⁹ Sa'a ñóó ko káni kaan kakuu yu'u de'e ní. Nda'a kee ní yu'u ná kakuu iin ta'a kéchoon noo ní. Di'ón kaai xí'ín ná tá nasaai noo ió na”, ká'án xí'í ió xí.

²⁰ Dá nì ndaku'ín ndichi xí, dá nì kee xi kua'an nó'o xí ve'e tatá xí. Ta kúú xíká jí vá vei xí, kúú sa nì xini ñaá tatá xí. Ta kúú nì kixian nì ku'u ká'ano ini na sa'a xí. Dá nì kankono na nì sa'an na nì ni'í ñaá ná. Ta kúú nì nomi ni'ini ñaá ná. Dá nì chitó ná noo xí. ²¹ Dá nì kaa xí xí'ín ná: “Tatá ló'o, nì ya'a va yu'u noo Ndios, ta nì ya'a ta'ani yu'u noo mií ní. Sa'a ñóó ko káni kaan kakuu de'e ní viti.”

²² Tído di'a nì sa'anda tatá xí choon noo ta'a kéchoon noo ná: “Taó kíi ndo iin da'ón sa'a, ta dáku'ino ndoan de'e

lól'i. Ta ki'in ndó iin dé'e chikaa ndó ndá'a xí, ta nachí'i ndó ndisá saá sa'a xí. ²³ Ta kua'án ndó ki'in ndó iin chikerró ndí'í cháá ka, ta ka'ání ndó rí. Dá ná kasá'an yó kandeíi koo víko. ²⁴ Chí nì sà xí'í va de'i nooí, tído viti nì natakí xí, chí nì ndañó'ó vá xí, tído viti nì naní'í yó xí", kaá tatá xí.

²⁵ Ta kúu nì kasá'á ná kée na víko.

²⁵ Tído nákaa de'e sava'a na yúku. Dá tá nì ndisáa rā nì kuyati ra ve'e, kúu nì seídó'o ra ká'a yaa, ta táí katí ndéi dii ná sársá'á ná. ²⁶ Dá nì kana ra iin tã kéchóon ñóó. Dá nì ndatón ñaa rá: "¿Ndí kían kúu?" ²⁷ Dá nì kaa tã kéchóon ñóó xí'ín rá: "Kée tatá ní víko, chí nì ndisáa ñani ní. Sa'á ñóó nì sa'anda tatá ní choon ña ná ka'ání ndu'u chikerró ndí'í ñóó, chí ío va'a ñani ní nì ndusáa xí."

²⁸ Ta kúu nì xido nda'o ini de'e sava'a ñóó. Sa'á ñóó ko kóni ta'on ra ndu'u ra ve'e. Dá nì keta tatá rā. Dá nì seí nda'í na noo rá ña ná ndu'u ra ve'e. ²⁹ Dá nì kaa rā xí'ín tatá rā: "Ná'á vá mií ní ña sa kua'á nda'o kua kéchóon noo ní, ta ní ko kaá ní ki'o ní va'ará iin kítí ló'o kee yu'u víko xí'ín na né'e tá'an va'a xí'ín. ³⁰ Tído sa'á ña nì ndisáa iin ka de'e ní, tá'an rā nì sa'an nì kendava'a xí'ín di'ón ní xí'ín ña'a díko mií, ta sa'á rā kaa di'a nì sa'ání ní chikerró ndí'í cháá ka."

³¹ Dá nì kaa tatá rā: "De'e ló'o, yo'ó kúu rā daá ío va xí'ín yu'u. Sa'á ñóó ndidaa ña'a kómí yu'u kúu ña'a yo'ó.

³² Tído iin ña va'a kían ña ná

kee yó víko, ta ná kandeí dii yo, chí nì xí'í va ñanon noo yú'u, tído viti nì natakí xí, chí nì ndañó'ó vá xí, tído viti nì naní'í yó xí", kaá nā xí'ín rá —kaá Jesús

16

Di'a kua'an ña nì daná'a Jesús sa'a ndí kían nì kee iin tã kéchóon

¹ Dá nì kaa ta'ani na xí'ín tãa xionoo xí'ín ná:

—Iin kuu dá nì sà io iin tã kuiká, ta nì sà io iin tã sà dandáki ndidaa ña kuiká kómí rá. Tído nì kasá'á ká'an kuáchi ñayuu sa'á tã kéchóon yo'ó, ña kéndava'a ra xí'ín ña'a sato'o rā. ² Sa'á ñóó nì kana ñaa sato'o rā, dá nì kaa rā xí'ín rá: "Nì kandaa ini ña kéndava'a yo'ó xí'ín ña'i ñó'o tixi ndá'on. Naki'o kí kuendá nooí sa'an, dá chí o kúu ka kéchóon nooí." ³ Dá nì kasá'á tã kéchóon ñóó nákani ini rā: "¿Ndí kúu vían kee viti, dá chí táxí vá ñaa sato'í? Ta o kándeé ta'oin kee choon ndeé, ta xíka'an ní nooí kuatii. ⁴ Tído sa nì kandaa va andi ndí kían kee tá ná kasandaá kuu taxí ñaa sato'í, dá ná natiin va'a ñayuu yu'u ve'e na."

⁵ Dá nì kasá'á rá kána ra iin rá iin tãa táí noo sato'o rā, dá nì kaa rā xí'ín tãa mií noo: "¿Ndidaa táí ní noo sato'í?" ⁶ Dá nì kaa tãa ñóó: "Iin ciento yoo ná'ano sití oliva táí yu'u." Dá nì kaa tã kéchóon ñóó xí'ín rá: "J'ón, tiin tuti noo kánóo ña táí ní, ta kakoo kí ní, ta chinóo ní ndadá uu díko uxí yoo sití." ⁷ Dá nì kaa rā xí'ín

iin kā ɬā ñoó: “Ta mií ní, ¿ndi-
daa táí ní noo sato'o yu'u?”
Dá n̄i kaa r̄a: “Iin ciento
maquila non̄i tirió távi.” Dá
n̄i kaa ɬā kéchóon ñoó xí'ín
r̄a: “Jó'on, tiin ní tuti noo
kánóo ñā táí ní yó'o, ta nach-
inóo ní ndadá kom̄i díko ni
maquila.” ⁸ Dá n̄i ch̄indaya'i
sato'o ñoó ɬā k̄o kéchóon va'a
ñoó, ch̄i xí'ín ñā n̄i kee ra n̄i
na'a r̄a mií rá ñā kaon nda'o
ñaxintóni rá. Ch̄i ɬi'a cháá
kā ñayuu kuendá ñayuú yó'o
kandoo va'a na noó ñayuu
xí'ín ná o duú ñayuu kuendá
Ndios. ⁹ Sa'á ñoo ká'an yu'u
xí'ín ndo'ó ñā ndukú ndó ni'í
ndo ñayuu kane'e tá'an va'a
xí'ín ndó sa'á ñā kéva'a ndó
xí'ín ná xí'ín ñā kuiká ió ñayuú
yó'o, dá k̄ian tá n̄i ndi'i ñā va'a
kómí ndó ñayuú yó'o, kúú sā
ió va yoo natiin va'a ndo'ó
noo kandeí chíchí ndó.

¹⁰ 'Ta na kendāa noo lú'u
ña'a, dión ta'ani kendāa na
noo kua'án. Tído na k̄o kendāa
noo lú'u ña'a kómí ná, dión ni
o kendāa ta'on na noo kua'án.
¹¹ Ch̄i tá k̄o kendāa ndo noo
ñā kuiká ió ñayuú yó'o, ¿ndá
yoo kúú na kandeé ini ndo'ó
noo ña'a Ndios? ¹² Tá k̄o
kendāa ndo noo ña'a dao kā
ñayuu, ¿ndá yoo k̄i'o ñā kánian
ni'í ndo kakuu ña'a mií ndó?
¹³ Ch̄i ni iin tó'on ñayuu o kúu
kéchóon noo uu sato'o, dá ch̄i
iin na koni u'u na, ta iin na
koni na, o ch̄indaya'i na iin
na, ta kenóo na iin kā na. Ta
dión ta'ani o kúu ta'on ndiko
ndo Ndios, ta ndiko ta'ani
ndó ñā kuiká —kaá Jesús.

¹⁴ Tá n̄i seídó'o ɬā fariseo
ndidaá ñā n̄i ka'an na, kúú n̄i

sak̄i ndaa ñaá rá, ch̄i ndó'o
nda'o ra sa'á d̄i'on. ¹⁵ Dá n̄i
kaa Jesús xí'ín rá:

—Ndo'ó kúú r̄a kée ndó mií
ndó ñā kúú ndó ɬā va'a noo
ñayuu, tído Ndios kúú na ná'a
ndi káa ní o ndo, dá ch̄i ndi-
daá ña'a ch̄indaya'i ñayuu, ñoo
k̄ian káño'ó Ndios.

*Yó'o ká'an Jesús sa'a ley
Moisés, ta ndi kee ñayuu ndu'u
na ɬixi ndá'a Ndios*

¹⁶ 'N̄i sā ño'o ndó ɬixi ndá'a
ley Moisés, xí'ín ɬixi ndá'a ñā
n̄i taa profeta nda tiempo n̄i
kii Juan. Nda daá ká'an yu'u
sa'a ndi kee ñayuu ndu'u na
ɬixi ndá'a Ndios. Ta kua'a ná
ndúndéé ndu'u na. ¹⁷ Kuáchi
cháá kā ndaño'ó iin tó'on d̄ini
to'on ká'an ley Moisés, o duú
kā ñā naá induú xí'ín noño'ó
yó'o.

*Yó'o dána'a Jesús ña ná dá'a
ni dánkoo iin ɬā ñadi'í r̄a*

¹⁸ 'Sa'á ñoo ndi ndáa mií
vá ɬā n̄i d̄ankoo ñadi'í r̄a,
ta n̄i tandá'a rá xí'ín iin kā
ñá'a, roón kúú r̄a yá'a kée
kuáchi xí'ín ñá'a ñoó noo
Ndios. Ta ndi ndáa mií vá ɬā
ná tanda'a xí'ín ñá'a, ñā n̄i
sa'anda tá'an xí'ín yí'an, roón
kúú r̄a yá'a kée kuáchi xí'an
noo Ndios.

*Di'a kua'an ña n̄i daná'a
Jesús sa'a iin ɬā kuiká xí'ín ɬā
kúnda'í naní Lázaro*

¹⁹ Dá n̄i kaa ta'ani na:
—N̄i sā io iin ɬā kuiká. Ta
n̄i sā ndixi ra dá'on ndato
xí'ín dá'on ya'i. Ta ndidaá
kuu táyí nda'o sā kee ra víko
ve'e ra. ²⁰ Ta n̄i sā io ta'ani iin
ɬā satí n̄i sā naní Lázaro daá
ñoó, ta ió ni'ini ra noño'ó sa'a

yé'é taa kuiká ñoó. Ta n̄i ta'an ñ̄i rá káa ndi'i téi'i. ²¹ Ta nda'í kóni r̄a ndinoó ini r̄a kei rá yúchi ñ̄a'a kuéi yú'u mesa taa kuiká ñoó. Ta vei t̄ina yakó ndaa ri ñ̄i rá noó téi'i ñoó.

²² 'Iin kuuy, dá n̄i xi'i taa kúnda'í ñoó. Dá n̄i kii ángel né'e ñ̄aá ná kua'an n̄a induú koo ra xí'in Abraham. Ta n̄i xi'i ta'ani t̄a kuiká ñoó, kúu n̄i nduxi va ra. ²³ Ta noo nákaa r̄a ndó'o naní n̄io rá in-dayá, n̄i ndane'e noo rá. Ta kúu nda xiká ñoó n̄i xini r̄a noo ió Abraham, ta ió Lázaro díin ná. ²⁴ Dá n̄i kayu'ú t̄a kuiká ñoó, ta kaá r̄a: "Tatá Abraham, ku'u ini ní sa'í, ta ka'anda ní choon noo Lázaro xaan ná dándáxi ra, s̄a va'ará din̄i ndá'a rá ini takuú, ta ná kii ra dándáxi ra noo yáaí, chí nda'í nda'o ndó'o naní n̄io'í nákaaí noo kéi ñ̄o'o yó'o." ²⁵ Dá n̄i kaa Abraham xí'in rá: "De'e ló'o, ndisaa inon ñ̄a va'a nda'o n̄i s̄a ioon ñayuu, ta Lázaro yó'o, nda'í nda'o n̄i s̄a ndo'o xi. Tído viti n̄i ni'i xí t̄andeé ini ió va'a xi. Ta yo'ó, nákaa ndó'o naní n̄ioon noo kéi ñ̄o'o xaan. ²⁶ Ta iin da'o konó nda'o kían sadí noo ndo'ó xí'in noo ndú'u. Sa'á ñoó o kúu ta'on saa n̄a ndéi yó'o chí xaan, ta ni n̄a ndéi xaan o kúu kii chí yó'o." ²⁷ Dá n̄i kaa t̄a kuiká ñoó: "Sei nda'í noo ní, tatá Abraham, ñ̄a ta'nda'á ní Lázaro xaan ná ko'on r̄a ve'e tatá, ²⁸ chí ñoó ndéi o'on ñ̄ani, ta ná ka'an r̄a to'on Ndios xí'in xí, dá kían ná dá'a ni kii xi yó'o, chí ndó'o naní nda'o n̄io'í nákaaí." ²⁹ Dá n̄i kaa Abraham xí'in rá: "Sa

ió va ley n̄i taa Moisés noo xí, xí'in ñ̄a n̄i taa dao ka profeta. Sa'á ñoó ná kueídó'o ra choon sa'ándáan." ³⁰ Dá n̄i kaa t̄a kuiká ñoó: "Koo, tatá Abraham, o kándisa ta'on xian. Tído tá ná nataki iin n̄a n̄i xi'i, ta ko'on n̄a noo ndéi xi, dá ví nandikó ini x̄i sa'á kuachi kée xi." ³¹ Dá n̄i kaa Abraham xí'in rá: "Tá ko xí'o ra mií rá kueídó'o ra ley Moisés xí'in ñ̄a n̄i ka'an dao ka profeta, dá kían, va'ará ná nataki iin n̄a n̄i xi'i ko'on n̄a noo ndéi ra, ta o kándisa ta'on ra", kaá n̄a xí'in rá —kaá Jesús.

17

Nda'í kúu ví n̄a kándéé dáka'an kue'é dao ka ñayuu, dá ya'a na kee na kuachi

¹ Dá n̄i kaa Jesús xí'in t̄a xionoo xí'in ná:

—Miian ndaa kuiti kían ñ̄a daá ió va ñ̄a'a kini kexixi xí'in ndó, dá kasá'a nakani ini ndo kee ndó kuachi. Tído nda'í kúu ví na kándéé dáka'an kue'é dao ka ñayuu, dá ya'a na kee na kuachi. ² Va'a ka ná kandiko yuu molino diko ná, ta ná dáketa ñ̄aá ná ini taño'o, o duú ka ñ̄a koo na dáka'an kue'é na iin taló'o ñ̄a kían ya'a xi kee xi kuachi. ³ Sa'á ñoó kandaa ndo mií ndó.

'Tá n̄i ya'a iin ñ̄ani ndo n̄i kee na kuachi xí'in ndó, dá kían dánani ñ̄aá ndó. Tá n̄i nandikó ini n̄a sa'á kuachi n̄i kee na, dá kían ku'u ká'ano ini ndo sa'a ná. ⁴ Ta va'ará usa ta'ándá n̄i ya'a na n̄i kee na kuachi xí'in ndó iin kuuy, tído tá n̄i nandio koo na usa

ta'ándá n̄ ndaká n̄ ña man̄i
noo ndo sa'á ña n̄i kee n̄a
xí'ín ndó, dá kían kánian ku'u
ká'ano ini ndo sa'a ná ndin
usa ta'ándá —kaá n̄a.

*Kóni taa xionoo xí'ín Jesús
kandéé cháá k̄a ini ñaá rá*

5 Dá n̄i kaa taa xionoo xí'ín
sato'o yo Jesús:

—Chindeé ní ndu'u, dá ná
kua'ano cháá k̄a ndu xí'ín ña
kándéé ini ndu mií ní.

6 Dá n̄i kaa sato'o yo xí'ín rá:

—Va'ará lú'u va kándéé
ini ndo yu'u táto'on k̄i'o leé
ndíki mostaza, dá kían kuu
va ka'an ndo xí'ín iin yíto
ká'ano: “To'on yo'ó miíón, ta
ná kuíin ini taño'o káa.” Ta
kúu kueído'o va rá ña ka'an
ndo.

7 Ta ndi ndáa ndo'ó ió iin ta
kéchóon noo ndo, tá n̄i ndisáa
ra n̄i sa'an ra yúku n̄i xiti ra o
n̄i sa ndaka ra k̄iti, ta, ¿á ká'an
ndo di'a xí'ín rá: “Kua'an
ya'a mesa kakoón kasá'ón”?

8 Koo, chí di'a ká'an ndo xí'ín
rá: “Kenduu k̄i yo'ó ña'a ná
kadíni, ta xaan ní kandatón
ná ndi'i kasá'in, ta ko'i takuúí.
Tá n̄i ndi'i, dá kasá'an yo'ó”,
kaá ndo.

9 ¿Á náki'o ndó
ndivé'e noo ra kéchóon noo
ndo sa'á ña n̄i kee ra choon
n̄i sa'anda ndo noo rá? Koo,
ko kée ta'on ndó dión.

10 Ta k̄i'o dión ta'ani ndo'ó, tá n̄i
ndi'i n̄i kee ndó ndidaá choon
n̄i sa'anda Ndios noo ndo, dá
kían kaa ndo xí'ín ná: “Na
kéchóon oon va kúu ndu'u, dá
ch̄i savá'a choon, ña kían n̄i
sa'anda ní noo ndu'u, savá'a
ñoó vá kían n̄i kee ndu”, kaa
ndo —kaá Jesús.

*Di'a n̄i kuu tá n̄i nduva'a
Jesús ux̄i taa ndó'o kue'e té'i
ñi*

11 Tá noo xika Jesús kua'an
na ñoo Jerusalén, ta yá'a na
kua'an na noo raya noo kúu
kuendá Galilea xí'ín kuendá
Samaria. 12 Tá n̄i kasandaá
na yú'u iin ñoo ló'o nákaa ñoo,
dá n̄i kankuei ux̄i taa ndó'o
kue'e té'i ñi vei ra ni'i rá
Jesús, tído xiká vá n̄i sa kuíta
ra. 13 Dá n̄i kayu'ú rá:

—Jesús, na kúu maestro,
ku'u ini ní sa'á ndu'u!

14 Tá n̄i xini ñaá Jesús, dá n̄i
kaa na xí'ín rá:

—Kua'an ndo na'a ndo mií
ndó noo ta duti.

Ta noo xika ra náki'in ra
kua'an ra ñoo, kúu n̄i ndañó'ó
ní'ini va kue'e ndó'o ra.

15 Tído tá n̄i xini iin taa ñoo ña
n̄i nduva'a ra, kúu n̄i nandió
koo ra káyu'ú rá kéká'ano ra
Ndios vei ra. 16 Tá n̄i saa ra
noo iin Jesús, dá n̄i sa kuíin
xiti rá noo sa'a ná, ta n̄i xino
taan ra nda noño'o. Dá n̄i
naki'o ra ndivé'e noo ná. Taa
yó'o n̄i sa kuu ta kuendá
Samaria. 17 Dá n̄i kaa Jesús:

—¿Á o duú ux̄i taa n̄i
nduva'a yu'u? Ta, ¿ndeí
kua'an iin k̄a roón? 18 ¿Á
ndadá iin tó'ón din̄i ta tukú
yó'o va n̄i nandió koo naki'o
ñaño'ó noo Ndios?

19 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín taa
ñoó:

—Ndakuiin ndichi, ta
kua'an viti, chí n̄i nduva'ón
sa'á ña kándéé inon yu'u.

*Di'a kua'an ña n̄i daná'a
Jesús sa'a ndí kían koo, dá
kasandaá kuu nandió koo
tuku na*

²⁰ Iin kuꝯ, dá n̄ ndato'ón ta fariseo Jesús:

—¿Ndá oon kasá'á Ndios dándáki na yó?

Dá n̄ kaa Jesús xí'ín rá:

—Ni iin tó'ón ta'on ñayuu o koní xí'ín noo táto'on dándáki Ndios ñayuu na. ²¹ O kúu ta'on kaa na ña yó'o nákaaꝯ, o káa nákaaꝯ. Dá chí sa dándáki va Ndios níó ñayuu na.

²² Dá n̄ kaa na xí'ín ta xionoo xí'ín ná:

—Kasandaá iin kuꝯ, dá ka-toó ndo koni ndo kuꝯ nandió koo na n̄ nduu ta ñayuú yó'o, tído o koní ta'on ndóan.

²³ Dá kasá'á dao ta ka'an ra xí'ín ndó: “Yó'o n̄ kasáa na”, o “Káa nákaa na”, kaa ra. Tído ná dá'a ni kandía ndó ko'on ndo kande'é ndó, ta o sa kárkuei ndó sata rá ko'on ndo. ²⁴ Chí táto'on k̄'o kúu tá sá nduta, ta náye'e ndaa iin ní kúu induú, k̄'o dión koo tá ná kasandaá kuꝯ nandió koo tuku na n̄ nduu ta ñayuú yó'o kasaꝯ na. ²⁵ Tído miꝯan ndúsá dinñó'ó ka ndo'o nda'o níó yu'u, ta kaño'ó ñaa ñayuu ndéi tiempo viti.

²⁶ 'Táto'on k̄'o n̄ sa kee ñayuu tiempo n̄ sa io Noé, k̄'o dión ta'ani kee ñayuu kuꝯ nandió koo tuku na n̄ nduu ta ñayuú yó'o. ²⁷ Chí tein kuꝯ dáá ñóó ndéi ñayuu sásá'an na, ta ndéi na xí'i na, ta ndéi na tánda'a ná nda kuꝯ n̄ ndu'u Noé ini barco. N̄ ndi'i, dá n̄ koon dai déen ñóó, ta n̄ danaá ndi'i rá ñayuu ñóó. ²⁸ Ta k̄'o dión ta'ani n̄ kuu tiempo Lot, chí ndéi ñayuu sásá'an na, ta ndéi na

xí'i na, ta ndéi na xíin na ña'a, ta ndéi na díkó náan, ta chí'i na tata, ta káva'a na ve'e, ²⁹ nda kuꝯ n̄ keta Lot ñoo ká'ano naní Sodoma ñoo kua'an ra. Ta kúu n̄ koon va ño'ó ita xí'ín azufre sata ñoo ñoo, ta n̄ danaá ndi'an ñayuu n̄ sa ndei ñoo. ³⁰ Ta k̄'o dión ta'ani koo tá ná kasandaá kuꝯ nandió koo na n̄ nduu ta ñayuú yó'o kasaꝯ na.

³¹ 'Chí tá ná kasandaá kuꝯ dáá ñóó, dá k̄ian ñayuu kándodó diní vé'e, ná dá'a ni noo na ndu'u na ve'e na naki'in na ña'a ño'ó inian. Ta na ño'ó yúku, ná dá'a ni nandió kuéi na no'o na ve'e na. ³² Ndusaa ini ndo táto'on k̄'o n̄ ndo'o ñadi'í Lot. ³³ Chí ndidaá ñayuu ndi'i ini dákaki na mií ná, noón di'a kúu na kuu. Tído na xí'o mií ná kuu na sa'a yú'u, noón di'a kúu na n̄ i'í ña k̄aki na. ³⁴ Ta ká'ín xí'ín ndó ña sakuaá kuꝯ dáá ñóó kande'i uu ñayuu kudj na noo iin xito. Iin na naki'in Ndios kane'e na ko'on na, ta iin ka na kandoo. ³⁵ Iin ve'e kaño'o uu na ña'a ndiko na. Ta iin na naki'in Ndios kane'e na ko'on na, ta iin ka na kandoo. ³⁶ Uu ta kaño'o yúku. Iin ra naki'in na kane'e na ko'on na, ta iin ka ra kandoo —kaá Jesús.

³⁷ Dá n̄ ndato'ón ñaa ta xionoo xí'ín ná:

—¿Ndeí kúu noo kooꝯ yó'o, tatá?

Dá n̄ kaa na:

—Noo kándu'u ndii, ñoo kúu noo nditúti t̄iyokó ñó'ó.

18

Di'a kua'an ña n̄ daná'a Jesús sa'á ña n̄ kee iin ña

kuáan xí'in iin tã né'e choon

¹ Dá nì ðakí'in tá'an Jesús dao to'on xí'in ñã nì ðaná'a na, dá ná kandaa ini tãa xionoo xí'in ná ñã daá kuití xínñó'ó rá ka'an ra xí'in Ndios, ta ná dá'a ni katuu ra ñã kee ra dión,² ta kaá na:

—Nì sã io iin tãa né'e choon iin ñoo, ta kò ní sá yu'ú ra Ndios, ta kò ní sá io ñãñó'ó rá noo ni iin tó'ón ñayuu.

³ Ta ñoo ñoo ta'ani ió iin ñá'a kuáan. Ta tóo tóo sã sá'an noo tã né'e choon ñoo, ta kaáan xí'in rá: “Keyíko va'a ní sá'í xí'in ñayuu naá tá'an xí'in.” ⁴ Tído sã nì kuna'á vá kò ní kékuendá ta'on ra ñã ka'an ñá'a yó'o. Tído nì ndi'i, dá nì nakani ini ra, ta kaá ra: “Va'ará kò yu'ú Ndios, ta va'ará koó ñãñó'in noo ni iin ñayuu,⁵ tído sã'á ñã tóo tóo kásaa ñá kuáan yó'o dáta'an yu'u, sã'á ñoo va'a kaan ná ko'in keyíkoj sã'an. Dá çì tá koó, dá kasaa tóo tóo tukuán dándí'i inian yu'u.”

⁶ Dá nì kaa ta'ani sato'o yo Jesús:

—Taó kuendá ndo ñã nì ka'an tãa kini né'e choon ñoo.

⁷ Ta, ¿á ká'an ndó ñã o keyíko ndaa Ndios sã'á ñayuu nì kaxi mií ná, tá'an ñayuu seí nda'í noo ná nduú ñoo? ¿Á ká'an ndó ñã kueé va na, dá çin-deé ná ñayuu na? Koó. ⁸ Yu'u kúu ra ká'an xí'in ndó ñã yachì va çin-deé ná ñayuu na. Tído tá ná kasandaá kuu nandió koo na nì nduu tãa ñayuú yó'o kasaa na, ¿á nani'í ná ñayuu kándéé ini ñáa noñó'ó yó'o? —kaá na.

Di'a kua'an ñã nì ðaná'a Jesús sã'á uu tãa nì sa'an ve'e ño'o ká'ano ka'an ra xí'in Ndios

⁹ Ta ñoo ndéi dao ñayuu ká'an ñã kúu ná ñayuu ndaa, ta kénóo na dao ka na. Sã'á ñoo nì ðakí'in tá'an Jesús to'on yó'o xí'in ñã nì ðaná'a na noo ná, ta kaá na:

¹⁰ —Iin kuu dá nì kee uu tãa kua'an ra ve'e ño'o ká'ano yó ka'an ra xí'in Ndios. Iin ra kúu tã fariseo, ta iin ka ra kúu tãa kí'in ya'í sa'a ñó'o. ¹¹ Tã fariseo ñoo kúu ra iin ndichi ká'an ra xí'in Ndios, ta kaá ra di'a xí'in mií rá: “Tatá Ndios, náki'o yu'u ndivé'e noo ní, çì kò kée ta'on yu'u tátò'on kée dao ka tãa, tá'an ra kí'in ku'íná, o ra kée ñã kini, o ra kée kuachi xí'in na kò kúu ñadi'í ra. Ta ni kò kée ta'on yu'u tátò'on kée tãa kí'in ya'í sa'a ñó'o káa. ¹² Çì sã né'e ij yu'u uu ta'ándá iin iin se-mana, ta dóko yu'u uxí ñã'a noo iin iin ciento ñã'a ní'í kéchóoin”, kaá ra. ¹³ Tído tãa kí'in ya'í sa'a ñó'o ñoo, xíká vá nì sã ku'in ra iin ra. Ta ni kò kóni ra ndane'e noo rá chí induú. Ta káni ndá'a rá yu'ú ndíká ra iin ra, dá kaá ra: “Tatá Ndios, ku'u ká'ano ini ní sá'í, çì kúu iin tãa kómí kuachi.” ¹⁴ Ká'in xí'in ndó ñã nì xí'o ká'ano ini Ndios sã'á kuachi tãa kí'in ya'í sa'a ñó'o ñoo tá o ñá'a keta ra no'o ra ve'e ra. Tído kò ní kú'u ká'ano ta'on ini na sa'a iin ka tãa ñoo. Çì ndi ndáa na çíndaya'í mií, noón di'a kúu na kandoo nóo. Ta na kénóo mií, noón di'a kúu na kandaya'í kee Ndios

—kaá na.

Xíkà Jesús ñà manì sa'a takuá'í noo Ndios

¹⁵ Ta ndáka ñayuu ñoo takuá'í vei na noo Jesús, dá chinóo na ndá'a ná dinì xí. Tído tá nì xini taa xionoo xí'ín ná ñà kée ñayuu ñoo dión, dá nì danáni ñaá rá. ¹⁶ Dá nì kana Jesús taa ñoo, dá nì kaa na xí'ín rá:

—Konó ndó noo takuá'í xaan ná kii xi noo yú'u. Ná dá'a ni chituu ndó xí. Dá chì ñayuu kándéé iní tatá Ndios tátò'on kándéé ini takuá'í xaan tatá xi, noón kúú na ñó'o tìxi ndá'a Ndios. ¹⁷ Mii'an ndaa ná ka'ín xí'ín ndó ñà ndi ndáa na kò kándía ñà dándáki ñaá Ndios tátò'on kándía takuá'í ñà dándáki ñaá tatá xí, noón kúú na o koní ndu'u tìxi ndá'a Ndios —kaá na.

Di'a nì ka'an Jesús xí'ín iin taa kuiká

¹⁸ Dá nì ndatò'ón ñaá iin taa ndáya'i, ta kaá ra xí'ín Jesús:

—Maestro va'a kúú ní. Ta, ¿ndí kián kánian keei, dá nì'í ñà kataki chíchíí?

¹⁹ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Ndiva'a ká'an yo'ó ñà kúú yu'u na va'a? Chì ni iin tó'ón ñayuu kò kúú na va'a. Iin tó'ón dinì Ndios vá kúú na va'a. ²⁰ Sa ná'á vá yo'ó ndi kua'an choon nì sa'anda Ndios: o sa kéeón kuachi xí'ín iin ñá'a ñá kò kúú ñadi'óon, ta o sa ka'ánóon ndii, ta o sa kí'ín kuí'ínón, ta o sa ká'on ñà to'ón sa'a dao ka ñayuu, ta koo ñañó'ó noo tatóon xí'ín noo nanóon.

²¹ Dá nì kaa taa ñoo:

—Nda ló'o vei nì kasá'í seídó'i ndidaa choon yo'ó.

²² Tá nì seídó'o Jesús ñà nì ka'an ra dión, dá nì kaa na xí'ín rá:

—Ndadá iin tó'ón vá ñà'a kámani keeón viti, tá dáá. Kua'an dikó ndi'ón ñà'a ió nooon. Ta dasóon di'ón ñoo noo na kúnda'í, dá kián konon koo kuikón chí induú. Dá kisón kanooón xí'ín yu'u.

²³ Tá nì seídó'o taa yo'ó ñà nì ka'an Jesús dión xí'ín rá, kúú ndaa nda'í va nì kuu ini ra, chì taa kuiká nda'o kúú rá.

²⁴ Tá nì xini Jesús ñà nì kúnda'í ini ra, dá nì kaa na:

—¿Nandéé ka ví kuáchì kíán, dá ndu'u na kómí ñà kuiká tìxi ndá'a Ndios! ²⁵ Kaon cháá ka chika'anda iin camello yáí iin ión tukú o duú ñà ndu'u iin na kuiká tìxi ndá'a Ndios.

²⁶ Tá nì seídó'o ñayuu ñoo to'ón yo'ó, dá nì ndatò'ón ná Jesús:

—¿Nda yoo nì'í ñà kàki na, tá dáá?

²⁷ Dá nì kaa Jesús xí'ín ná:

—Ni iin tó'ón ñayuu o kándéé kee dión, tído ndidaa tá'an va ñà'a kándéé Ndios kee na.

²⁸ Dá nì kaa Pedro xí'ín ná:

—Kandéé ní, chì ndu'u kúú ra nì dankoo ndi'í ndidaa kúú ñà'a ió noo ndú, ta xionoo ndu'u xí'ín mií ní.

²⁹ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Mii'an ndaa ná ka'ín xí'ín ndó; ndi ndáa miíó na nì dankoo ve'e na, o ñani na, o kí'o na, o ku'u na, o ñadi'í na, o tatá na xí'ín naná na, o de'e na sa'á ñà kóni na ñà ndu'u cháá ka ñayuu tìxi ndá'a Ndios, ³⁰ na yo'ó kúú

na nani'i kua'á ka ña'a ñayuu yó'o. Ta iin ka ñayuu saa koo chí noo ni'i ná ña kataki chíchí ná —kaá na.

Yó'o ni kasto'on tuku Jesús xí'in taa xíonoo xí'in ná ndí kían ndo'o na, dá kuu na

³¹ Dá ni taó xóo Jesús ndin uxí uu taa xíonoo xí'in ná ñóó. Dá ni kaa na xí'in rá:

—Viti kían kókaa yó kua'an yo ñoo Jerusalén, dá xinkoo ndi'i ña ká'an to'on ni taa profeta sa'á ña ndo'o na ni nduu taa ñayuu yó'o. ³² Dá chí iin taa kúu ra naki'o ñaá noo ndá'a ta tukú, dá kediki ndaa ñaá rá. Ta tuu ndaa díi ñaá rá. ³³ Dá tá ni ndi'i ni kani ñaá rá, dá ka'áni ñaá rá. Tído tíxi kuu óni, dá natakí na.

³⁴ Tído kó ní kándaá kuió ini ra ndí kóni kaa to'on ni ka'an na xí'in rá, chí ndadí va ñaxintóni rá noo to'on yó'o, sa'á ñóó kó ní kándaá ini ra ña ni ka'an na xí'in rá.

Di'a ni kuu, dá ni nduva'a Jesús iin taa kó túu noo

³⁵ Dá ni kuyati Jesús ñoo naní Jericó, ta yu'ú íchí ñóó ío iin taa kó túu noo sáti ra. ³⁶ Tá ni seido'o ra ña yá'a ñayuu kuá'a kua'an na noo ío ra ñóó, dá ni ndato'ón ñaá rá:

—¿Ndí kían kúu?

³⁷ Dá ni kaa ñayuu ñóó ña Jesús, na ñoo Nazaret, kúu na yá'a kua'an ñóó.

³⁸ Dá ni kasá'á taa ñóó káyu'ú rá:

—Jesús, de'e na ve'e rey David, ku'u ini ní sa'í!

³⁹ Dá ni danáni ñaá dao ñayuu xíonoo kua'an ñóó,

dá ná kutádi rá, ká'an ná. Tído ni'i cháá ka ví ni kasá'á káyu'ú rá ío ra:

—¿De'e na ve'e rey David, ku'u ini ní sa'í!

⁴⁰ Dá ni sa tuu tóo Jesús, dá ni sa'anda na choon noo ñayuu ñóó ña ná kandaka na taa ñóó saa na noo ná. Dá tá ni saa ra noo iin Jesús, dá ni ndato'ón ñaá rá:

⁴¹ —¿Ndí kían kónon kee xí'ón?

Dá ni kaa taa ñóó:

—Tatá, kóni natuu nooí.

⁴² Dá ni kaa na xí'in rá:

—Ná natuu nooon viti, chí sa'á ña kándéé inon yu'u, sa'á ñóó ni nduva'ón.

⁴³ Kúu viti'ón vá ni natuu noo rá. Ta kúu ni kee ra kua'an ra xí'in Jesús, ta kéká'ano ra Ndios kua'an ra. Tá ni xini ñayuu kuá'a ñóó ña ni kuu dión, dá ni kasá'á ta'ani na kéká'ano na Ndios.

19

Di'a ni kuu tá ni naki'in tá'an Jesús xí'in iin taa naní Zaqueo

¹ Dá ni ku'u Jesús ñoo ká'ano naní Jericó, dá ni chika'anda na kua'an na me'í ñoo ñóó. ² Ta ñóó ío iin taa naní Zaqueo, ta kúu rá taa sa'ándá choon noo taa kí'in ya'i sa'a ñó'o, ta kuika nda'o ra, ³ ta kóni ra kande'é rá ndá yoo kúu Jesús, tído kó kúu ta'on koni ñaá rá kée ñayuu kuá'a ñóó, chí iin taa latá'í vá kúu rá. ⁴ Sa'á ñóó kánkono ra ni sa'an ra cháá ka noo. Dá ni kaa ra doko iin yíto, dá kuu koni ñaá rá, chí ñóó kánian ya'a na. ⁵ Tá ni kasándaá na

noo iin yító ñoó, dá n̄i nakoto ndaa n̄a, dá n̄i xini n̄a kánóo ra, dá n̄i kaa n̄a xí'ín r̄a:

—Zaqueo, kua'an noo k̄i, ch̄i kuu víti kánian katuu tóoi ve'ón.

⁶ Ta kúu kaon n̄i noo ra yító ñoó, ta n̄i n̄atiin ra Jesús ve'e ra xí'an kádij iní ra. ⁷ Tá n̄i xini ñayuu ñoó ña n̄i ku'u Jesús ve'e ra, kúu n̄i kasá'a ná ká'an n̄a sa'a Jesús, ch̄i kaá n̄a ña kua'an n̄a koo tóo na ve'e iin t̄a kómí kuachi.

⁸ Ta xían tein ió Jesús ve'e Zaqueo ñoó, dá n̄i ndaku'in ndichi r̄a, dá n̄i kaa r̄a xí'ín ná:

—Kande'é ní viti, tatá, ch̄i ko'in ka'anda daōi ña kuiká kómí, ta ka'andaj ña noó ñayuu kúnda'í. Tá n̄i ya'í n̄i ki'in ku'ínáí ña'a iin ñayuu xí'ín, dá kían ko'in nandió né'í kom̄i cháá ka ta'ándá noó ña n̄i ya'í n̄i ki'in.

⁹ Dá n̄i kaa Jesús:

—Kuu víti n̄i n̄atiin t̄a yó'o ña k̄aki ra noó kuachi r̄a, ch̄i kúu ta'ani ra t̄a kuendá n̄a ve'e Abraham. ¹⁰ Ch̄i n̄a n̄i nduu t̄a ñayuú yó'o kúu n̄a ve'i nandukú, ta dák̄aki na ñayuu ndíta xíká noo Ndios.

Di'a kua'an ña n̄i daná'a Jesús sa'a iin t̄a n̄i n̄atiin choon kakuu rey

¹¹ Xían nani ndéi ñayuu ñoó seídó'o na ña n̄i kua'an Jesús, dá n̄i dakí'in tá'an na dao ña'a xí'ín to'on n̄i daná'a n̄a. Ch̄i sa'a ña sa kua'an kuyati na ñoo Jerusalén, sa'a ñoó n̄i ka'an ñayuu ñoó ña yach̄i va kasa Ndios xí'ín ndéé dándáki na ñayuu n̄a. ¹² Sa'a ñoó n̄i kaa Jesús di'a:

—Iin kuu n̄i sa io iin t̄a, ta kúu rá de'e t̄a sa kuu rey, ta n̄i kee ra kua'an xíká rá iin ka ñoo n̄atiin ra choon kakuu ra rey, dá ndisaa r̄a. ¹³ Tído tá ko ñá'a ko'on r̄a, dá n̄i kana ra ux̄i t̄a kéchóon noo rá. Dá n̄i x̄i'o ra iin d̄i'ón ndáya'í noo iin rá iin ra. Dá n̄i kaa r̄a xí'ín r̄a: “Naka'an nda'í ndo d̄i'ón xaan nani kua'in”, kaá r̄a. ¹⁴ Tído x̄ini u'u ñaá n̄a ñoo r̄a. Sa'a ñoó n̄i t̄anda'a ná dao t̄a kua'an ka'an noo tá'anda choon ñoó ña ko kóni ta'on na ña kakuu t̄a yó'o rey ñoo n̄a.

¹⁵ 'Tído n̄i n̄atiin va ra choon. Dá tá n̄i ndisaa r̄a ñoo r̄a, dá n̄i kana ra t̄a kéchóon ñoó, tá'an r̄a n̄i x̄i'o ra d̄i'ón r̄a noo, ch̄i kóni r̄a kandaa ini r̄a ndidaa n̄i nduu d̄i'ón n̄i naka'an nda'í iin rá iin ra. ¹⁶ Dá n̄i kaa t̄a n̄i kasáa mií noó ñoó: “Tatá, iin d̄i'ón n̄i x̄i'o ní noó, ta n̄i n̄i'í ux̄i kaan.” ¹⁷ Dá n̄i kaa rey ñoó: “Va'a nda'o n̄i keeón, ch̄i kúu yo'ó iin t̄a kéchóon va'a. Ta sa'a ña n̄i kéchóon ndaagon noo lú'u d̄i'ón n̄i x̄i'oi noo, sa'a ñoó k̄i'oi ña dándákón ux̄i ñoo.”

¹⁸ 'Dá n̄i kasáa iin ka t̄a kéchóon ñoó. Dá n̄i kaa r̄a: “Tatá, n̄i n̄i'í o'on ka d̄i'ón noo iin d̄i'ón n̄i x̄i'o ní noó.” ¹⁹ Dá n̄i kaa rey ñoó: “Ko'in k̄i'oi ña dándákón o'on ñoo.”

²⁰ 'Dá n̄i kasáa iin ka t̄a kéchóon ñoó, dá n̄i kaa r̄a: “Tatá, yó'o ió d̄i'ón n̄i x̄i'o ní noó, ch̄i n̄i ch̄ikáa va'í ña noo peñitoi, ²¹ ch̄i yu'í mií ní, ch̄i kúu ní iin t̄a tondó, ta náki'in ní ña'a ko ní chínóo ní, ta dákée ní noó ko ní x̄iti ní.” ²² Dá n̄i kaa rey ñoó:

“Yo'ó kúu iin t̄a kéchóon kini, ta xí'ín t̄o'on n̄i ka'on xaan keyíkoj̄i s̄a'on. Ta s̄a ná'á yo'ó ñ̄a kúu yu'u t̄a tondó, ñ̄a náki'in yu'u ñ̄a'a k̄o ní chínóoi, ta dákéei noó k̄o ní xítii, ²³ sa'á ñ̄oó, ¿ndiva'a k̄o ní sa'on chikaaon di'ón yu'u banco, dá tá ná ndusaai, dá natiin ñ̄a xí'ín lú'u satán, ní kúu?”

²⁴ 'Dá n̄i kaa r̄a xí'ín t̄a ndíta yati ñ̄oó: “Kuiio ndaa ndo di'ón né'e ra xaan, ta kua'án ndo ki'o ndóan noó r̄a n̄i kandee n̄i ni'j̄i ux̄i kaan ñ̄oó.” ²⁵ Dá n̄i kaa t̄a ñ̄oó: “Tatá, s̄a kómí vá roón ux̄i di'ón.” ²⁶ Dá n̄i kaa rey ñ̄oó: “Ká'an yu'u xí'ín ndó ñ̄a n̄a s̄a ió ñ̄a'a noo, noón kúu n̄a ni'j̄i cháa kaan. Ta n̄a koó ñ̄a'a noo, di'a di'tá ná lú'u ñ̄a kómí ná. ²⁷ Ta kandaka ta'ani ndó ndidaá t̄a xini u'u ñ̄aá, tá'an r̄a k̄o kóni kakuu yu'u rey, ná kii ra nooí, ta ka'anda ndo dik̄o rá”, kaá rey ñ̄oó —kaá Jesús.

Di'a n̄i kuu, dá n̄i ku'u Jesús kua'an n̄a ñ̄oo ká'ano Jerusalén

²⁸ Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an n̄a ñ̄a yó'o, dá n̄i kee na k̄okaa na kua'an n̄a ñ̄oo Jerusalén. ²⁹ Dá tá n̄i kasandaá yati na ñ̄oo naní Betfagé xí'ín ñ̄oo Betania, yati noo ín iin yúku naní Olivos, dá n̄i sa'anda n̄a choon noó ūu t̄a xionoo xí'ín ná, ³⁰ ta n̄i kaa n̄a xí'ín rá:

—Kua'án ndo ñ̄oo ló'o nákaa chí noo káa. Tá n̄i saá ndo n̄i ku'u ndó ñ̄oo ñ̄oó, dá nani'j̄i ndo noo ndíko iin burro, kirí ko ñ̄a'a kandodó ná. Ta ndaxí ndó r̄i kandaka ndó kii ndó. ³¹ Tá ndáa n̄a ndato'ón ñ̄aá:

“¿Ndiva'a ndaxí ndó r̄i?”, dá kaa ndo xí'ín ná: “Dá chi xínñó'ó n̄a kúu sato'o ndu r̄i”, kaa ndo.

³² Dá n̄i kee ra kua'an r̄a. Ta kúu n̄i nani'j̄i rá burro ñ̄oó tát̄o'on ki'o n̄i ka'an Jesús xí'ín rá. ³³ Dá tá n̄i ndaxí rá burro ñ̄oó, dá n̄i kaa n̄a kúu sato'o r̄i:

—¿Ndiva'a ndaxí ndó burro xaan?

³⁴ Dá n̄i kaa t̄a ñ̄oó:

—Dá chi xínñó'ó n̄a kúu sato'o ndu'u r̄i.

³⁵ Dá ndáka ra burro ñ̄oó n̄i saá r̄a noó n̄i kandoo Jesús. Dá n̄i chikodó rá kotó r̄a sata r̄i. Dá n̄i kaa Jesús kánóo na kua'an n̄a.

³⁶ Dá n̄i kasá'á ñ̄ayuu kuá'a ñ̄oó chindei na kotó n̄a íchi noo vej̄i Jesús. ³⁷ Dá tá n̄i kuyati na kua'an n̄a noo kásá'á noo na ndika yúku naní Olivos, dá n̄i kasá'á ñ̄ayuu kuá'a xionoo xí'ín ná ñ̄oó káyu'ú ná kéká'ano na Ndios xí'an kadij̄i ini n̄a sa'a ndidaá kúu ñ̄a'a ndato n̄i xini n̄a n̄i kee Jesús, ³⁸ ta kaá n̄a:

—¡N̄a ká'ano kúu rey yó'o, chi vej̄i na xí'ín choon sato'o yo Ndios! ¡Ná kandeí va'a n̄a ndéi induú! ¡Ta ná natiin Ndios ñ̄año'ó nda noo ió na noo dik̄o!

³⁹ Dá n̄i kaa dao t̄a fariseo ñó'o tein ñ̄ayuu kuá'a ñ̄oó:

—Maestro, dánani ní ñ̄ayuu xionoo xí'ín ní, dá ná dá'a ni ka'an n̄a dión.

⁴⁰ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Ká'in xí'ín ndó ñ̄a tá ná kadi n̄a yó'o yú'u ná, dá kian kasá'á yuu káa kéká'anoan yu'u.

20

41 Tá n̄i kasandaá yati na ñoo Jerusalén, nda'í n̄i saki na tá n̄i xini na ñoo ñoo, 42 ta kaá na:

—Ndeé ví kóni yu'u ña kan-
daa ini ndo kuu víti ndí kían
kee ndó, dá kían kuu kandeí
va'a ndó. Tído ndadí vá noo
ndo, sa'á ñoo o kúu ta'on kan-
daa ini ndoán viti. 43 Tído
kasandaá iin kuu, dá kasaa
kua'á taa xini u'u tá'an xí'ín
ndó, ta kao noo ra iin ní
yú'u ñoo yó'o, ta chikorrá ra
ndo'ó, ta kasá'á rá nako'oni
ra ndo'ó, 44 ta koon ra ndo'ó
nda noño'ó, ta ka'ání rá ndo'ó
xí'ín de'e ndó. Ta ni iin ka yuu
o kándooan kandodó tá'an.
Díon ndo'o ndó sa'á ña ko
ní nákoní ndo na n̄i tanda'á
Ndios vei dáka'ki ñaa —kaá
Jesús.

*Di'a n̄i kuu tá n̄i taó ndí'i
Jesús ta díko xí'ín ta xín kua'an
ra sata vé'e ñoo'ó ká'ano*

45 Dá tá n̄i saá na, n̄i ku'u na
yé'é ñoo'ó ká'ano. Dá n̄i kasá'á
ná taó ndí'i na ta díko, xí'ín ta
xín kua'an ra sata vé'e. 46 Dá
n̄i kaa na xí'ín ñayuu ñoo:

—Di'a va kaá tuti ij Ndios:
“Ve'e yu'u kúu iin ve'e noo
kánian nataka ñayuu ka'an na
xí'ín yu'u.” Tído ndo'ó kúu na
ndéi kéean táto'on iin káo ta
kui'íná.

47 Ta ndidaá kuu n̄i sa káa
Jesús sa daná'a na noo ñayuu
yé'é ñoo'ó ká'ano ñoo. Tído ta
duti saku'a'a, xí'ín ta dána'a
ley, xí'ín ta né'e choon ndúkú
rá ndí kían kee ra, dá ka'ání
ñaa rá. 48 Tído ko ní ni'i ta'on
ra ndi kee ra, dá chi ndidaá
ñayuu ndéi toon na seídó'o na
ña dána'a Jesús.

*Yó'o n̄i ndato'on ta fariseo
nda'yo n̄i xi'o choon noo Jesús*

1 Iin kuu, dá nákaa Jesús
yé'é ñoo'ó ká'ano dána'a na
sa'á to'on va'a Ndios noo
ñayuu. Dá n̄i kasaa ta duti
saku'a'a xí'ín ta dána'a ley
xí'ín ta sá'ano ñoo, 2 dá n̄i kaa
ra xí'ín ná:

—Ka'an ní xí'ín ndu'u, ¿ndá
choon né'e ní ña nákaa ní kée
ní di'a? ¿Ndá yoo n̄i xi'o
choon noo ní ña kee nian?

3 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Ta viti ná ndato'on ta'ani
yu'u ndo'ó sa'a iin ña'a, ta
nandió né'e ndoan. 4 ¿Ndá
yoo n̄i xi'o choon noo Juan
ña sa dakódo ndúta ná ñayuu?
¿Á Ndios n̄i xi'oan o taa?

5 Dá n̄i kasá'á rá ndátó'on
tá'an mií rá ndíta ra:

—Tá ná kaa yo ña Ndios n̄i
xi'o ñaa, dá kaa ra xí'á: “¿Ndi-
va'a ko ní kándisa ndó ña n̄i
daná'a ra, tá dáá?” 6 Tído tá
ná kaa yo ña taa n̄i xi'o ñaa,
dá kían ndakuei na ñoo yo
chiyúu ñaa ná, dá chi ndidaá
vá ná kándia ña Juan n̄i sa kuu
iin profeta n̄i tanda'á Ndios
n̄i kii —kaá ra ndátó'on mií
rá.

7 Dá n̄i kaa ra xí'ín Jesús ña
ko ná'a ta'on ra ndá yoo n̄i
xi'o choon noo Juan. 8 Dá n̄i
kaa na xí'ín rá:

—Ta ni yu'u o kásto'on
ta'on xí'ín ndó ndá yoo n̄i xi'o
choon noo kéei ña yó'o, tá
dáá.

*Di'a kua'an ña n̄i nakani
Jesús sa'á ña n̄i ndo'o iin sato'o
uva*

⁹ Dá n̄i kasá'á Jesús dáki'in tá'an na dao ñá'a xí'in to'on dána'a n̄a noo ñayuu ñoo, ta kaá na:

—Iin kuu n̄i dandée iin taa yitó uva noño'ó rá. Dá n̄i dikó ndodó raán noo dao ka taa kéchóon. Dá n̄i kee ra kua'an xiká rá kua'á kua. ¹⁰ Dá tá n̄i xinkoo tiempo ta'anda uva ñoo, dá n̄i tanda'á rá iin mozo ra ña ná ko'on ra noo ndéi ta kéchóon ñoo natiin ra uva, kiri kánian ni'í rá. Tído tá n̄i saa mozo ñoo, dá n̄i ndakuei ta kéchóon noo uva ñoo n̄i kani ñaá rá. Ta ni iin ñá'a ko ní xi'lo ra kane'e mozo ñoo no'ó ra. ¹¹ Dá n̄i nandió koo sato'lo ñoo n̄i tanda'á rá iin ka mozo kua'an ra. Tído tá n̄i saa ra noo ndéi ta kéchóon ñoo, dá n̄i ndakuei tuku roón n̄i kani ñaá rá, ta n̄i ndane'e ñaá rá. Ta ni iin ñá'a ko ní xi'lo ra kane'e mozo ñoo no'ó ra. ¹² Dá n̄i nandió koo tuku sato'lo ñoo n̄i tanda'á rá iin ka mozo, ra kúú oni, kua'an ra. Tído tá n̄i saa ra, ta kúú n̄i ndakuei tuku ta kéchóon ñoo n̄i darkue'e ñaá rá. Dá n̄i dakána ñaá rá sata vé'e. ¹³ Dá n̄i kaa sato'lo uva ñoo: “¿Ndi koo kee viti? Viti kían ná tanda'í de'e maní ko'on xi. Ch̄i tá ná koni ñaá rá, ndá ndi kuu koo va ñañó'ó rá noo xí.” ¹⁴ Kúú n̄i tanda'á ñaá rá kua'an xi. Tído, tá n̄i xini ñaá tá kéchóon ñoo, dá n̄i kasá'á rá ndátó'on kue'é ra: “Taa kaa kúú ra natiin ndidaá kúú ñó'ó yó'o noo tatá xi. Kó'ó ka'ání yo xí, dá ná kandoo ndi'i ñó'ó yó'o noo mií yó”, kaá ra. ¹⁵ Dá n̄i tiin ñaá rá ndáka ra kua'an ra sata korrá noo kaa yitó uva

ñoo. Ta ñoo n̄i sa'ání ñaá rá. Ta, ¿ndi kían kee sato'lo uva ñoo viti, ká'an ndó? ¹⁶ Ña kee ra kían kasaa ra, ta ka'ání ndi'i ra ta kéchóon ñoo, dá dikó ndodó ra ñó'ó noo kaa yitó uva ñoo noo dao ka taa —kaá Jesús.

Tá n̄i seíd'lo ñayuu ñoo ña n̄i ka'an Jesús dión, dá n̄i kaa na:

—¡Ná o sa kónó Ndios ña koo dión!

¹⁷ Dá n̄i nandé'e Jesús noo ñayuu ñoo, dá n̄i kaa na:

—¿Á ko ná'á ta'on ndó ña di'a va kaá tuti iñ Ndios?:

Tá'an yuu n̄i kañó'ó taa káva'a ve'e, ña yó'lo di'a va n̄i kasandaá kakuu yuu titó.

¹⁸ Ta ndidaá na ná kankao satá yuu ñoo, kuachi ndi'i na. Ta na kankao yuu yó'lo sata, noón kúú na tadj ndi'i kean —kaá Jesús.

Di'a n̄i kuu tá n̄i ka'an dao taa dátuu rá Jesús

¹⁹ Dá n̄i ka'an ta duti saku'a'a xí'in ta dána'a ley tiin ra Jesús mií hora daá ñoo, dá ch̄i n̄i kandaá ini ra ña sa'a mií rá n̄i ka'an na to'on yó'lo. Tído yu'ú ra kée ñayuu kuá'a ñoo.

²⁰ Ta ndéi ra nání rá Jesús. Kúú n̄i tanda'á de'é ra dao taa kua'an ra noo nákaa Jesús. Ta n̄i kee ra mií rá ña kúú rá ta ndaa, ch̄i ndúkú rá ndi kee ra dátuu ñaá rá, dá ná ya'a na ka'an na, dá ni'í rá kuachi na, dá nakí'lo ñaá rá noo ndá'a tá né'e choon ká'ano ñoo ñoo, ká'an rá. ²¹ Dá n̄i ndato'on ñaá rá, ta kaá ra xí'in ná:

—Maestro, ná'á vá ndu'u ña ká'an ní ña ndaa, ta dána'a ní ña ndaa. Ta ni iin tó'on ñayuu ko káxi mií ní. Di'a dána'a ndaa ní íchi Ndios noo ndidaá ñayuu. ²² Sa'á ñoo veí ndu ndato'on ndu'u mií ní, ¿á va'a ni kée yó chíya'i yó sa'a ñó'o yo noo ta kúu kuendá rey César o koó?

²³ Tído ni kandaá va ini Jesús ña katoó ra dátuu ñaá rá. Dá ni kaa na xí'in rá:

—¿Ndiva'a ndúkú ndó ña ya'i noo ká'in? ²⁴ Tei tóo ndó iin di'on, ña chíya'i ndó sa'a ñó'o ndo, ná kande'á. ¿Ndá na'áná kían ndá'a noo di'on yó'o? Ta, ¿ndá kuu kían ndá'a nooan yó'o?

Dá ni kaa ra:

—Na'áná César kían xí'in kuu mií rá.

²⁵ Dá ni kaa na xí'in rá:

—Naki'o ndó ña kúu ña'a César noo rá, tá dáá, ta naki'o ndó ña kúu ña'a Ndios noo ná.

²⁶ Ta kúu ko ní kandeé vá rá dátuu ñaá rá, dá ya'a na noo to'on ká'an na noo ñayuu kuá'a ñoo. Di'a ni naá vá iní ra sa'á ña va'a nda'o ni nandió né'e na to'on ni ndato'on ñaá rá. Sa'á ñoo ni sadi va ra yú'u rá.

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús ña miían ndaa natakí na ni xi'i

²⁷ Dá ni kasáa dao ta saduceo noo Jesús. Ta ko kándisa ta'on ra ña nátaki na ni xi'i. Dá ni ndato'on ñaá rá, ²⁸ ta kaá ra:

—Maestro, di'a ká'an iin ley ña ni taa Moisés: Tá ni xi'i iin taa, ta ko ní sá io de'e yíi ra xí'in ñadi'í ra, dá kían kánian

naki'in ñaá ñani ra tanda'a rá xí'an, dá koo iin de'e yíian naki'in kuu ñani ra. ²⁹ Ta viti, ni sa ndei usa ñani. Ta kúu ni tandá'a ta kúu noo ñoo. Tído ni xi'i va ra, ta ko ta'on de'e yíi ra ní sá io xí'in ñadi'í ra.

³⁰ Sa'á ñoo ni tandá'a ñani ra, ta kúu uu ñoo, xí'an. Tído ni xi'i ta'ani ra, ta ko ní sá io tuku de'e yíi ra xí'an. ³¹ Dá ni tandá'a ta kúu oni xí'in ña'a ñoo. Ta kúu dión ta'ani ni ndo'o ra. Ta dión ta'ani ni ndo'o ndin usa ñani ñoo, ni xi'i ndi'i ra, ta ni iin ra ko ní sá io de'e yíi xí'in ña'a ñoo.

³² Tá ni ndi'i, dá ni xi'i ta'ani mií ña'a ñoo. ³³ Sa'á ñoo, tá ná kasandaá kuu natakí na ni xi'i, ¿ndi káa iin taa ñoo kakuu yíi ña'a ñoo, chi ndin usa va ra ni sa kuu yíian? —kaá ra.

³⁴ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Ñayuu ndéi ñayuú yó'o kúu na tanda'a, ta xí'o na de'e na ña tanda'a xí. ³⁵ Tído na ni ni'i noo Ndios ña natakí na tein na ni xi'i, ta kandeí na iin ka ñayuú koo chí noo, noón kúu na o tánda'a ka na, ta o kí'o ka na de'e di'í na ña tanda'a xí. ³⁶ Ta ni iin kuu ka o kuu na, chi tát'on kí'o ndéi ángel, nda kí'o dión vá kandeí na, ta nda de'e Ndios vá kakuu na sa'á ña ni'i ná ña natakí na. ³⁷ Ta viti ná ko'in kasto'in xí'in ndó ña miían ndaa natakí na ni xi'i, chi nda Moisés ni daná'a sa'á ña yó'o noo táa na sa'á ña ni ndo'o na tá ni kei yitó táka ló'o ñoo. Chi ña ni taa na ká'an ña sato'o yo Ndios kúu Ndios noo Abraham, ta kúu ná Ndios noo Isaac, ta kúu ná Ndios noo

Jacob. ³⁸ Kì'o dión kaáan, dá chī tatá Ndios, kọ kúú ta'on na Ndios noó nā nī xí'í, chī kúú ná Ndios noó nā takí va, chī ndidaá vá ñayuu ndéi takí noo Ndios.

³⁹ Dá nī kaa dao tā dána'a ley xí'ín ná:

—Va'a nda'o nī ka'an ní, maestro —kaá ra.

⁴⁰ Ta kọ ní chindaá noó ká ra ña kían ndato'ón ñaá rá cháá ka.

Di'a kua'an ña nī daná'a Jesús sa'a Cristo, na dákaiki ñaá

⁴¹ Dá nī kaa Jesús xí'ín ñayuu kuá'a ñoó:

—¿Ndiva'a ká'an ra dána'a ña tein nā ve'e rey David kixi Cristo, nā dákaiki ñaá? ⁴² Chī di'a va kaá mií vá David noo tuti Salmo:

Di'a nī kaa sato'o yo Ndios xí'ín nā kúú sato'í:

“Kakoo yo'ó xoo kuá'a yu'u,

⁴³ nda ná kasandaá kuu nataán ndí'ii

tā xini u'u ñaá tixi sa'on.”

⁴⁴ Mií David kaá ña sato'o na kúú Cristo, sa'á ñoó, ¿ndiva'a dána'a ra ña kii Cristo tein nā ve'e na, tá dáá? —kaá Jesús.

Di'a kua'an ña nī daná'a Jesús sa'á ña kini kée tā dána'a ley

⁴⁵ Ta nani ndéi ñayuu kuá'a ñoó seíd'o na, dá nī kaa Jesús xí'ín taa xionoo xí'ín ná:

⁴⁶ —Kanda ndo mií ndó noó ra dána'a ley Moisés, dá chī kátoó ra kandixi ra dá'on nani, ta kóni ra ña ka'an ñayuu ndisá'an xí'ín rá xí'ín ñañó'ó noo xionoo ra noo yá'i. Ta kátoó ta'ani ra kande ra noo téi kúú noó ini ve'e noo náta nā ñoo yo, ta kátoó

ta'ani ra kande ra téi kúú noó noo ndéi tā ndaya'i sásá'an ra noo ió víko. ⁴⁷ Ta xío ndaa ra ve'e nā kuáan. Ta na'á xíkā ta'í rá noo Ndios, dá ka'an va'a ñayuu sa'a rá. Tā yó'o kúú ra ya'i nda'o chiya'i ra noo Ndios sa'á ña kée ra dión —kaá nā.

21

Di'a nī kee iin ña'á kuáan kúnda'í

¹ Dá nī ndane'e noo ná, dá nī xini nā to'on kée ñayuu kuiká taáan di'ón ini sato noo dóko ñayuu di'ón noo Ndios.

² Ta nī xini ta'ani na táto'on nī kee iin ña'á kuáan kúnda'í, nī taáan uu di'ón kaa kuálí ini sato ñoó. ³ Dá nī kaa nā:

—Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña ña'á kuáan kúnda'í káa nī taán kua'a cháá ká di'ón o duú ndidaá ká ñayuu káa.

⁴ Dá chī ndidaá ká ñayuu káa nī doko noo Ndios xí'ín di'ón kándoo noo ná, tído ña'a káa, va'ará kúnda'í vían, nī doko ndi'an di'ón né'e va'an katakian —kaá nā.

Yó'o kúú noo dána'a Jesús ña naá vá ve'e ño'o ká'ano

⁵ Dá nī kasá'a dao taa xionoo xí'ín Jesús ká'an ra sa'a ve'e ño'o ká'ano, ña ñóchí nda'o ndaa yuu nī kava'an, xí'ín dao ká ña'a luu ndaa nī doko ñayuu kuiká noo Ndios. Dá nī kaa Jesús xí'ín rá:

⁶ —Kana'á ndó ña kandaá iin kuu koon ndi'i va ve'e ño'o, tá'an ña ndé'é ndó káa, chī ni iin tó'on yuu o kándoo kandodó tá'an. Naá ndí'i vaan.

Kásto'on Jesús ndí kían koo, dá naá ñayúú yó'o

7 Dá nì ndaṭo'ón rá Jesús:

—Maestro, ¿nda oon koo dión? ¿Ndí kían koo, dá kandaa ini ndu'u ña yachi va koo dión?

8 Dá nì kaa na xí'ín rá:

—Kandaa ndo mií ndó, dá ná o dándá'í ñaá ni iin ñayuu, dá chi kua'á nda'o ta kasaa, ta kechóon ra kuú yú'u, ta kaa ra: “Yu'u kúú Cristo, na dákaki ñaá. Sa nì kasandaá va kuú ña naá ñayúú.” Tído o sa kándía ndó karkuei ndó sata rá ko'on ndo. 9 Tá nì kandaá ini ndo ña sa'ání tá'an iin ñoo xí'ín iin ka ñoo, ta yó'o yó'o naá na, ta ná dá'a ni yu'u ndo, dá chi dinño'ó ka k'i'o dión kánian koo, tído ko ñá'a ta'on xinkoo kuú ña naá ñayúú yó'o.

10 Dá nì kaa ta'ani na:

—Ndakuei dao nación naá tá'an xí'ín dao ka nación, ta kasá'a naá tá'an ta né'e choon ndéi iin rá iin ñoo ná'ano. 11 Ta yó'o yó'o va kasá'a nì'i nda'o taan, ta yó'o yó'o ta'ani kasá'a koo tama xí'ín kue'e kini, ta kasá'a yu'u xixi nda'o ñayuu, ta ña'a xixi nda'o koo chí induú káa.

12 Tído tá o ñá'a koo dión, dá tiin ñayuu ndo'ó, ta kenda'á na xí'ín ndó. Ta kane'e na ndo'ó ko'on na ini ve'e noo náta na ñoo yo, dá keyiko na sa'a ndo. Ta kadi na ndo'ó ve'e kaa. Ta kane'e na ndo'ó ko'on na noo rey xí'ín noo ta né'e choon ná'ano sa'a ña kúú ndó kuendá yu'u. 13 Dión koo, dá nì'i ndo ndi koo k'i'o ndó kuendá sa'a yú'u noo ta né'e

choon ná'ano. 14 O sa nákani ini ndo sa'a to'on ka'an ndo chindeé ndó mií ndó, 15 dá chi k'i'o va mií yu'u to'on ka'an ndo xí'ín ña ndichí noo ndo mií hora daá ñoo. Ta o kándeé ta'on na nandió né'e na noo ka'an ndo, ta o kándeé ta'on na xini u'u ñaá dátuu ná noo ka'an ndo. 16 Ta nak'i'o ñaá tatá ndo xí'ín naná ndo xí'ín ñani ndo, xí'ín tá'an ndó xí'ín na né'e tá'an va'a xí'ín ndó noo ta né'e choon; ta ka'ání rá dao ndó. 17 Ta koni u'u kini ndidaá ñayuu ndo'ó sa'a ña kúú ndó kuendá yu'u. 18 Tído ni iin tó'ón ta'on idí diní ndo o naá. 19 Ta sa'a ña nì x'i'o ndeé ini ndo, sa'a ñoo nì'i ndo ña dákaki ñaá Ndios.

20 Sa'a ñoo tá nì xini ndo nì ka noo kua'á ndava'o soldado ñoo Jerusalén yó'o, dá kían kana'á ndó ña sa nì xinkoo va kuú ña kían naá ñoo yó'o. 21 Sa'a ñoo na ndéi chí Judea ná kuino kii ná ko'on na yuku, ta na ñoo Jerusalén ná kankuei kii ná ko'on na, ta na kua'an yuku, ná dá'a ni nandió kuéi na ndu'u na. 22 Dá chi kuú dáá ñoo kakuu iin kuú dándó'o Ndios nio ñayuu ndéi ñoo yó'o, dá ná xinkoo to'on ká'an tuti ií mií ná. 23 Tído nda'í kúu ví na ñá'a ñó'o de'e xí'ín na ndéi taleé chíchi kuú dáá ñoo, dá chi kuú dáá kakuu iin kuú ndo'o naní nio ñayuu noño'o yó'o, ta naxino ña xido ini Ndios sata ñayuu ndéi ñoo yó'o. 24 Ta xí'ín espada kuei dao na, ta dao ka na kandaka ra ko'on ra kandeí ndava'a na ndidaá nación. Ta kankao ñoo Jerusalén tixi ndá'a ta

tukú. Ta dión koo nda ná xinkoo kuu ni chikaa ini Ndios taó ná ta tukú ñoo.

Di'a koo, dá nandió koo tuku Jesús kii na ñayúú yó'o

²⁵ 'Kua'á nda'o ña ndato ndo'o ndindii, xí'in yoo, xí'in tiñoo viti, ta noño'o yó'o ndo'o naní nio ndidaá kúú ñayuu, ta naá nda'o ini na sa'á ña ni'i xido ndakuei noo taño'o. ²⁶ Ta ndidaá kúú ñayuu kuu yi'í sa'á ña yu'ú nda'o na sa'á ña nakani ini na sa'á ña vei ndo'o ñayúú yó'o, dá chi koni na kidi ni'ini ndidaá ña ná'ano ñó'o induú káa. ²⁷ Nda daá ví, dá koni na na ni nduu ta ñayúú yó'o kixi na tein iin viko, ta ndato naye'e ndaa noo kii na xí'in ndidaá choon kómí ná. ²⁸ Tá ni kasá'á kúú dión, dá kian ndeé koo ini ndo, ta ndane'e noo ndo, dá chi sa ni kuyati ñó'ó vá kuu dákaki ñaá Ndios —kaá na.

²⁹ Dá ni dakí'in tá'an Jesús ña yó'o xí'in to'on ni daná'a na, ta kaá na:

—Kane'e ndó kuenda tát'o'on k'i'o kée taño'ó xí'in ndidaá ka ni yíto. ³⁰ Tá ni xini ndo ña vei nóma yúta kuálí ra, kúú sa ná'á vá ndó ña sa ni kuyati yoo koon dai. ³¹ Ta dión ta'ani, tá ni xini ndo ni kasá'á kúú tandó'ó yó'o, dá kian kana'á ndó ña sa ni kuyati va kuu kasaa Ndios dándaki na.

³² 'Miian ndaa kuiti ká'in xí'in ndó ña o kuú ta'on ñayuu ndéi tiempo daá nda ná koo ndidaá ña yó'o. ³³ Induú káa xí'in noño'o yó'o naá váan,

tído to'on ká'in o yá'a ta'an vaan.

³⁴ 'Ta kandaa ndo mií ndó. O sa kóo ini ndo kee ndó ña kóni ñi ndo, ta o sa kó'o na'áná ndo, ta o sa ndí'i ini ndo sa'á ña kátoó téi na kúú kuenda ñayúú yó'o, chi iin ndakána va kasandaá kuu ñoo sata ndo. ³⁵ Chi tát'o'on k'i'o kée na xí'in dei tiin na kiti, k'i'o dión iin ndakána va kasandaá kuu yó'o sata ndidaá ñayuu ndéi iin ní kua'an ñayúú yó'o. ³⁶ Sa'á ñoo kaño'o ini ndo, ta daá kuiti kaka ndo ña maní noo Ndios ña ni'í ndo ña káki ndó noo ndidaá tandó'ó vei koo, dá ná kuu nakuita ndó xí'in tandeé ini noo na ni nduu ta ñayúú yó'o —kaá Jesús xí'in rá.

³⁷ Ta nduú sa daná'a na yé'é ño'o ká'ano, ta sakuaá sa sa'an na yuku naní Olivos.

³⁸ Ta ndidaá na'a sa sáa ñayuu ndéi ñoo Jerusalén sa seídó'o na ña'a sa dána'a Jesús yé'é ño'o ká'ano ñoo.

22

Di'a ni kuu, dá ni kandoo Judas Iscariote ña nak'i'o ra Jesús noo ndá'a ta né'e choon

¹ Sa ni kuyati va viko pas-cua, tá sei na Israel pan, ña ko ní kí'in tá'an xí'in ña dákuita tachían. ² Ta ra duti saku'a'a xí'in ta dána'a ley nándukú rá ndi kee ra ka'ání rá Jesús, tído yu'ú ra kée ñayuu ñoo ñoo. ³ Kúú ni ndu'u ña u'u ini nio Judas, ta ká'an xí'in ná Iscariote, tá'an ra nákaa tein ndin uxí uu ta xionoo xí'in Jesús. ⁴ Dá ni sa'an ta yó'o ni ka'an ra xí'in ta duti saku'a'a

xí'ín t̄aa sa'ándá choon noḡ r̄a ndaá yé'é ño'o ká'ano ñoó, ch̄i n̄i ka'an r̄a sa'a ndi kee ra naki'o ra Jesús noḡ ndá'a rá. ⁵ Ta kúu n̄i kadij nda'o ini t̄aa ñoó, dá n̄i k̄andoo ra ña k̄i'o ra di'ón noḡ Judas. ⁶ Ta kúu n̄i kandía ra tiin ra di'ón ñoó. Dá n̄i kasá'a rá ndúkú rá ndi kee ra naki'o ra Jesús noḡ ndá'a t̄aa ñoó, dá ná o kándaḡ ini na ñoo ñoó.

Di'a n̄i kuu tá n̄i sad̄ini Jesús noḡ ndi'i kuii xí'ín t̄aa xionoo xí'ín ná

⁷ Kúu n̄i kasandaá va kuu seí na Israel pan k̄o ní kí'in tá'an xí'ín ña dákuita tachian, ta dóko ta'ani na iin léko noḡ Ndios, kirí kúu kuendá víko pascua. ⁸ Dá n̄i sa'anda Jesús choon noḡ Pedro xí'ín Juan, ta kaá na xí'ín rá:

—Kua'an ndo kenduu ndo ña ná kadini yó kuendá víko pascua.

⁹ Dá n̄i kaa r̄a xí'ín Jesús:

—¿Ndeí ko'on ndu kenduu ndu ña'a kadini yó, kóni ní?

¹⁰ Dá n̄i kaa na:

—Ta noḡ n̄i saḡ ndo n̄i ku'u ndó ñoo ká'ano káa, dá naki'in tá'an ndó xí'ín iin t̄aa ndío iin yoo ñó'o takuii kua'an ra. Ta kúu karkuei ndó r̄a ko'on ndo nda ve'e noḡ n̄i saḡ r̄a n̄i ndu'u ra, ¹¹ dá kaa ndo xí'ín t̄aa kúu sato'o ve'e ñoó: “Di'a kaá maestro ndu'u xí'ín ní: ¿Ndi káa iin cuarto k̄i'o ní noḡ kadinii kuendá víko pascua xí'ín t̄aa xionoo xí'ín?” kaa ndo xí'ín rá. ¹² Dá ná dána'a r̄a iin cuarto ká'ano kánoo dikó ñoó, ta sa ió nduu vaan. Ta ñoó kenduu ndo ña'a ná kadini yó —kaá na.

¹³ Dá n̄i kee ra kua'an r̄a. Ta n̄i ndo'o ra tát̄o'on k̄i'o n̄i ka'an Jesús xí'ín rá. Ta ñoó n̄i kenduu r̄a ña kadini ra xí'ín ná kuendá víko pascua.

¹⁴ Tá n̄i kasandaá hora kasá'an na, dá n̄i sa k̄oo Jesús mesa xí'ín t̄aa xionoo xí'ín ná.

¹⁵ Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Ndi k̄i'o ví kóni kadini dáói xí'ín ndó víko pascua tá k̄o ñá'a ndo'o naní níoi. ¹⁶ Dá ch̄i ká'in xí'ín ndó ña o nándiío k̄oo k̄aj kadinii nda ná xinkoo kuu kadini tukui xí'ín ndó noḡ dándáki Ndios.

¹⁷ Dá n̄i tiin na copa. Dá tá n̄i ndi'i n̄i naki'o na ndivé'e noḡ Ndios, dá n̄i kaa na:

—J'ón, tiin ndóan, ta ko'o iin rá iin ndó lú'u lú'u r̄a. ¹⁸ Ch̄i ká'in xí'ín ndó ña o nándiío k̄oo k̄a yu'u ko'i ndutá uva yó'o nda ná kasandaá kuu kasaa Ndios dándáki na ñayuu na.

¹⁹ Dá n̄i tiin na pan ñoó, dá n̄i naki'o na ndivé'e noḡ Ndios. Dá n̄i sa'anda dao naán, dá n̄i xi'o naan noḡ t̄aa ñoó. Dá n̄i kaa na:

—Ña yó'o kúu yiki koñoi, ña náki'oi kuu sa'a iin rá iin ndo'ó. Ta daá kee ndó ña yó'o, dá ndiko'on ini ndo sa'á ña n̄i kee sa'a ndo.

²⁰ Ta dión ta'ani n̄i kee na xí'ín copa ñoó tá n̄i ndi'i n̄i sad̄ini na, dá n̄i kaa na:

—Ndutá ñó'o ini copa yó'o dándáki ña saá n̄i k̄andoo Ndios kee na xí'ín ñayuu na, ta xinkooan kee ni yu'u, kirá kuita sa'a iin rá iin ndó. ²¹ Tído kana'á ndó ña iin t̄aa sásá'an nduú xí'ín yu'u mesa yó'o ko'on naki'o ñaa

noo ndá'a taa xiní u'u ñaa.
 22 Ta miian ndaa ndo'o na ni
 nduu taa ñayuu yó'o tát'on
 ni chikaá ini Ndios koo nda
 mií sa'a. Tído nda'í taa ko'on
 naki'o ñaa noo taa xiní u'u ñaa
 —kaá Jesús.

23 Dá ni kasá'a rá ndát'ón
 tá'an mií rá, nde'á ndi kaa iin
 ra kakuu ra kee dión.

*Dána'a Jesús sa'a ndá yoo
 ndáya'i cháa ka*

24 Dá ni kasá'a taa xionoo
 xí'in ná ñoo ndát'ón kuáchí
 ra, nde'á ndi ndaa ra kakuu
 taa ndáya'i cháa ka tein mií
 rá. 25 Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Sa ná'a vá mií ndó tát'on
 kí'o kée rey dándáki dao ka
 nación, chí kéndusa ra xí'in
 ñayuu kueíd'o ñaa ná. Ta
 dao ka taa né'e choon ñoo
 kuálí, roón kúu ra chinaní
 va'a ra mií rá. 26 Tído ko
 káni ta'an vaan kee ndó dión
 tein mií ndó. Ndi ndaa ndo'ó
 kúu taa ndáya'i cháa ka tein
 mií ndó, di'a ndee ndó mií
 ndó kakuu ndó tát'on taa ló'o
 cháa ka. Ta ndi ndaa ndo'ó
 kúu taa iin noo, di'a ndee ndó
 mií ndó kakuu ndó taa koni
 kuáchí noo dao ka ndo. 27 Chí,
 ¿ndi kaa na ndáya'i cháa ka, á
 na ió mesa o na chíki'o ña'a
 sasá'an na? ¿Á o duú na ió
 mesa kúu na ndáya'i cháa ka?
 Tído kana'á ndó ña nákaa yu'u
 tein ndó kúu iin na xínkuáchí
 di'a noo ndo.

28 'Ta ndo'ó kúu na daá
 kuití ni sa ndei xí'in yu'u
 tein tandó'ó ndó'i, 29 sa'á
 ñoo kí'o yu'u choon noo ndo
 ña dándáki ndó tát'on kí'o
 ni xí'o tatái choon noo ña
 dándákii, 30 dá kasá'an daó

ndó xí'in yu'u, ta ko'o nduu
 ndo xí'in yu'u noo dándákii, ta
 kande'i iin rá iin ndó noo téi
 keyíko ndo sa'a ndin uxí uu
 tu'u de'e na ve'e Israel.

*Yó'o ni ka'an Jesús ña ndata
 Simón Pedro sa'a ná*

31 Dá ni kaa ta'ani sato'o yo
 Jesús:

—Simón, Simón, kana'ón
 ña kóni ña u'u kexíxian xí'in
 ndó tát'on kée ñayuu dáxi
 na tirió. 32 Tído sa ni seí
 nda'ávii noo Ndios sa'on, dá
 kían ná dá'a ni ndi'i ña kándéé
 inon yu'u. Dá tá ni ndi'i ni
 nandió ko tukón noo yú'u,
 dá chindeéon ñanon, dá ná
 kuita ndaa na xí'in to'on yu'u.

33 Dá ni kaa Simón xí'in ná:

—Sato'o mií, sa ió nduu va
 yu'u ña ko'in ve'e kaa xí'in ní,
 ta ió ta'anii ña kuu nduú xí'in
 ní.

34 Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Pedro, ká'in xí'ón ña tá o
 ña'a ta'on kana chéli viti, kúu
 sa oni va ta'ándá ndaton sa'a
 yu'u.

35 Dá ni kaa Jesús xí'in taa
 xionoo xí'in ná:

—Tá ni tanda'a yu'u ndo'ó
 ni sa'an ndo ni daná'a ndo, ko
 ní sa ne'e ndó léka ndo, ta ni
 lú'u di'ón, ta ni ndisa ndo ko
 ní sa ne'e ndó ko'on ndo. ¿Á
 ió ña'a ni kamaní noo ndo?

Dá ni kaa ra xí'in ná:

—Ni iin ña'a ta'on.

36 Dá ni kaa na xí'in rá:

—Tído viti, ndi ndaa ndo'ó
 ió léka xí'in di'ón, ki'in ndó
 ña kane'e ndó ko'on ndo. Ta
 ndo'ó, na ko'ó espada, dikó
 ndó kotó ndíxi ndó, ta kuiin
 ndoan. 37 Dá chí ká'in xí'in
 ndó ña miian xinkoo ña ká'an

tuti iḡ Ndios sa'í, dá chḡ kaáan di'a: "Nḡ ndee ñáá ná iin ṭaa kómí kuachi." Ta dión koo, chḡ ndidaá ña ká'an tuti iḡ Ndios sa'á ña kían ndo'i, kánian xinkoan —kaá na.

38 Dá nḡ kaa ra xí'in ná:

—Sato'i, yó'o ió uḡ espada.

Dá nḡ kaa na xí'in rá:

—Sa ió va'a va.

Di'a nḡ kuu tá nḡ ka'an Jesús xí'in Ndios iin noḡ naní Getsemani

39 Dá nḡ keta Jesús kua'an na yúku naní Olivos tátō'on kḡ'o sá kée na dao ka kuḡ ñoó. Dá nḡ kee ṭa xionoo xí'in ná tákuei ñáá rá kua'an ra. 40 Dá tá nḡ saḡ na ñoó, dá nḡ kaa na xí'in rá:

—Ka'an ndo xí'in Ndios, dá kían ná dá'a nḡ kandeé ña kini kexíxian xí'in ndó, dá ya'a ndó kee ndó kuachi.

41 Dá nḡ kana xoo na kua'an na tátō'on kḡ'o xíká dáyaḡ yḡ iin yuu. Dá ñoó nḡ sa kuḡin xḡtí ná, ta nḡ kasá'á ná ká'an na xí'in Ndios, 42 ta kaá na:

—Tá'a ló'o, tá kóni ní, dḡtá ní yu'u noḡ ndutá ova, ña kúú ña ndó'o níoi. Tído ná dá'a nḡ kakuuan tátō'on kḡ'o kóni yu'u. Ná kakuuan tátō'on kóni mií ní.

43 Dá nḡ kasáa iin ángel nḡ kii chí induú, ta nḡ xḡ'o na ndéḡ noḡ Jesús. 44 Ta sa'á ña nda'í kúu ini na, sa'á ñoó nḡ ndundeé cháá ka ini na nḡ ka'an na xí'in Ndios. Ta teen ná kúú tátō'on yúyó ná'ano nij, ta kuéi rá nda noñó'o. 45 Tá nḡ nakuḡin ndichi na nḡ ndi'i nḡ ka'an na xí'in Ndios, dá nḡ kee na kua'an na noḡ ndéi ṭa xionoo xí'in ná ñoó. Tá

nḡ saḡ na, kúú sa kídḡ va ra ndéi ra, chḡ nḡ kuitá vá rá nḡ kee ña kúnda'í ini ra. 46 Dá nḡ kaa na xí'in rá:

—¿Ndiva'a kídḡ ndo? Ndakuei kḡḡ ndo, ta ka'an ndo xí'in Ndios, dá ná o kandeé ña kini kexíxian xí'in ndó, dá ya'a ndó kee ndó kuachi.

Di'a nḡ kuu tá nḡ kasáa Judas xí'in kuá'a ṭa tiin ra Jesús kandaka ra ko'on ra noḡ ta né'e choon

47 Ká'an jí vá Jesús iin na, kúú sa nḡ kasáa va iin tu'u ñayuu. Ta Judas, tá'an ra kúú kuendá ndin uxḡ uḡ ṭaa xionoo xí'in Jesús, kúú ra xionoo vei noḡ ñayuu kuá'a ñoó. Dá nḡ natuu yati ra noḡ in Jesús, dá nḡ chitó rá noḡ ná.

48 Dá nḡ kaa Jesús xí'in rá:

—Judas, ¿á xí'in ña chitó yo'o noḡ yú'u, á dión kéeón, dá nakí'ón na nḡ nduu ṭaa ñayuu yó'o noḡ ndá'a ṭa xini u'u ñaá?

49 Tá nḡ xini ṭa xionoo xí'in ná ña nḡ kasá'á ṭa ñoó tiin ñaá rá, dá nḡ kaa ra xí'in ná:

—Tatá, ¿á kóni ní ña naḡ ndu xí'in rá xí'in espada?

50 Ta iin ṭa xionoo xí'in ná ñoó nḡ darkue'e iin ṭa kéchóon noḡ ṭa dutḡ kúú noḡ, chḡ nḡ sa'anda ra do'o xoo kuá'a ra.

51 Dá nḡ kaa Jesús xí'in rá:

—Sa nḡ kuu va. Ná dá'a ni kee ndó dión.

Dá nḡ tiin na do'o ra, ta kúú nḡ nduva'a naan. 52 Dá nḡ kaa na xí'in ṭa dutḡ sakuá'a, xí'in ṭa sa'ándá choon noḡ ra ndaá yé'é ño'o, xí'in ṭa sá'ano nḡ kasáa tiin ñaá ñoó:

—¿Á ṭa kuḡiná vá kée ndó yu'u kúú, sa'á ñoó vei ndó

xí'ín espada xí'ín yító tiin ndó yu'u? ⁵³ Ta ndidaá kuū vá nī s̄a káaī xí'ín ndó yé'é ño'o ká'ano, ta kō ní tiin ndó yu'u. Tído hora yó'o nī nī'i ndo kee ndó dión xí'ín, dá chī hora yó'o kúú hora dándáki ña u'u —kaá na.

Di'a nī kuu tá nī ndata Pedro sa'a Jesús onī ta'ándá

⁵⁴ Dá nī tiin ra Jesús ndáka ra kua'an r̄a chí ve'e t̄a duti kúú noó. Ta xíká xíká tákaa ñaá Pedro kua'an r̄a. ⁵⁵ Dá nī n̄aka'on t̄aa ñoó ño'lo yé'é ve'e ñoó. Ta nī kaō noo ra ndéi ra nádaa rá. Ta ñoó ta'ani nī s̄a kōo Pedro tein t̄aa ñoó. ⁵⁶ Ta kúú nī xini iin ñá'a kéchóon noó t̄a duti ña ñoó ió Pedro nádaa rá, dá nī s̄a nde'é va'a ñaán, dá nī kaaan:

—Xíonoo ta'ani t̄aa yó'o xí'ín t̄aa káa.

⁵⁷ Tído nī ndata vá rá, ta kaá r̄a xí'án:

—Kōó, didi, kō ná'a ta'on yu'u t̄aa káa.

⁵⁸ Ta kúú tóó vá, ta kúú tuku va nī xini ñaá iin k̄a t̄aa. Dá nī kaa r̄a xí'ín rá:

—Yo'ó ta'ani kúú kuendá t̄aa káa, ¿daá kōó?

Dá nī kaa Pedro:

—Kōó, dito, kō t̄a'ón ñaá kúú yu'u.

⁵⁹ Tá nī ya'a tát'on iin hora, dá nī kaa iin k̄a t̄aa:

—Miían ndaa kuiti xíonoo t̄aa yó'o xí'ín t̄aa káa, dá chī t̄a kuendá Galilea ta'ani kúú rá.

⁶⁰ Dá nī kaa tuku Pedro:

—Kōó, dito. Xíni nda sa'a ká'an ní.

Kúú ká'an jí vá rá iin ra, kúú nī kana va chéli. ⁶¹ Dá nī n̄andió kōo sato'o yo Jesús nī

s̄a nde'é ná noo rá. Ta kúú nī ndusáa va ini r̄a tát'on nī ka'an sato'o yo xí'ín rá, chī ña yó'o kían nī ka'an na: “Tá kō ñá'a kana chéli, ta kúú s̄a ndata yo'ó onī ta'ándá sa'a yú'u.” ⁶² Dá nī keta ra sata vé'e, ta kúú nda'í nda'o nī nde'i'í r̄a.

Di'a nī kuu tá nī kani ra Jesús, ta nī kediki ndaa ñaá rá

⁶³ Ta r̄a ndíta ndaá Jesús, roón kúú r̄a nī kediki ndaa ñaá, ta nī kani ñaá rá. ⁶⁴ Ta nī sadi r̄a iin dá'on noo ná, dá nī kani ra noo ná. Dá nī ndat'ón ñaá rá, ta kaá r̄a:

—Nakoni ini, ná nde'á ndá yoo kúú r̄a nī kani ñaá.

⁶⁵ Ta kúú kua'á k̄a ví ña'a nī ka'an r̄a nī kediki ñaá rá.

Di'a nī kuu tá nī s̄a iin Jesús noó t̄a duti kúú noó

⁶⁶ Tá nī t̄uu noo, dá nī n̄ataka ndidaá t̄a sá'ano ñoo, xí'ín t̄a duti sakua'a, xí'ín t̄a dána'a ley. Dá nī sa'anda r̄a choon ña ná kandaka ra Jesús saā r̄a noo ndéi ra né'e ra choon. Dá tá nī saā na, dá nī kaa r̄a xí'ín ná:

⁶⁷ —¿Á miían ndaa mií ní kúú Cristo, na dákaki ñaá? Ka'an ní xí'ín ndu'u.

Dá nī kaa Jesús xí'ín rá:

—Tá ná ka'an yu'u xí'ín ní, ta o kándia ta'on ní. ⁶⁸ Tá ná ndat'ón mií ní, ta o n̄andió né'e ta'on ní ña ndat'ón ñaá yu'u, ta ni o dáyaā ta'on ní yu'u. ⁶⁹ Tído kana'á ní ña nda kuū víti ná kōo na nī nduu t̄aa ñayuú yó'o xoo kuá'a Ndios noo ió na dándáki na.

⁷⁰ Dá nī kaa ndidaá t̄aa ñoó xí'ín ná:

—¿Á mií ní kúú de'e Ndios, tá dáá?

Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Táto'on k̄i'o ká'an ní, k̄i'o dión kián.

⁷¹ Dá n̄i kaa rá:

—¿Ndá choon kuu k̄a yo cháá k̄a taa ká'an kuachi sa'a rá? Ch̄i s̄a n̄i seídó'o va mií yó ña n̄i yā'a ra noó to'on n̄i ká'an rá —kaá rá.

23

Di'a n̄i kuu tá n̄i s̄a ín Jesús noó t̄a naní Pilato

¹ Dá n̄i ndakuei ndi'i ra ndáka ra Jesús kua'an rá noo Pilato. Tá n̄i sāa rá, ² dá n̄i kasá'á rá dátāi kuachi ra Jesús, ta kaá rá:

—N̄i n̄atiin ndu'u t̄a yó'o xionoo ra dánda'í rá na ñoo ndu. Ta k̄o kóni rá ña chíya'i ndu sa'a ñó'o ndú noo rey César, ta kaá rá ña mií rá kúú Cristo, na dákāki ñaá, ch̄i kaá rá ña kúú rá rey noó na ñoo ndu.

³ Dá n̄i ndato'ón Pilato Jesús:

—¿Á yo'ó kúú rey noó na Israel?

Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Ta dión kaá mií ní.

⁴ Dá n̄i kaa Pilato xí'ín t̄a dut̄i sakuá'a, xí'ín dao k̄a ñayuu tákuei kua'an ñoo:

—Ni iin tó'ón ta'on kuachi t̄a yó'o k̄o n̄ani'í yu'u.

⁵ Tído ndúndeé ñayuu ñoo ká'an kuachi na sa'a Jesús:

—T̄a yó'o kúú rá xionoo dánaá tá'an na ñoo ndu xí'ín ña dána'a rá iin ní kúú kuendá Judea yó'o. Ch̄i n̄i kasá'á rá dána'a rá kuendá

Galilea, ta n̄i kasandaá rá nda ñoo yó'o vití.

Di'a n̄i kuu tá n̄i s̄a ín Jesús noo Herodes

⁶ Tá n̄i seído'o Pilato ña n̄i ká'an na sa'a kuendá Galilea, dá n̄i ndato'ón rá ñayuu ñoo:

—¿Á t̄a Galilea kúú t̄a yó'o?

⁷ Tá n̄i kandaá ini rá ña nákaa na t̄ixi ndá'a Herodes, t̄a né'e choon chí kuendá Galilea, dá n̄i tanda'a'á ñaá rá kua'an na noo Herodes, ch̄i tein kuu dáá ñoo nákaa rá ñoo Jerusalén.

⁸ Tá n̄i xini Herodes Jesús, kúú n̄i kad̄i nda'o ini rá, ch̄i s̄a ió kuu vá k̄atoó rá koni ñaá rá. Ch̄i kuá'a ndava'o ña'a seídó'o ra ká'an na sa'a Jesús, ta ndáti ra koni xí'ín noo rá kee na iin ña'a ndato. ⁹ Kuá'a nda'o ña'a n̄i ndato'ón ñaá Herodes, tído ni iin ña'a k̄o ní ká'an na. ¹⁰ Ta ndíta t̄a dut̄i sakuá'a xí'ín t̄a dána'a ley ndúndeé rá ká'an kuachi ra sa'a Jesús. ¹¹ Dá n̄i kasá'á Herodes xí'ín ndidaá soldado rá kénóo ñaá rá, ta n̄i ked̄iki ndaa ñaá rá. Kúú n̄i dakui'ino ñaá rá xí'ín dá'on táyí káa ndíxi mií rá. Ta dión káa na n̄i tanda'a'á tuku ñaá rá kua'an na noo Pilato. ¹² Ta mií tein kuu dáá ñoo n̄i n̄aki'in tá'an va'a Herodes xí'ín Pilato, ch̄i s̄a xini u'u tá'an va ra tá sata.

Di'a n̄i kuu, dá n̄i sa'anda Pilato choon ña ná karkaa Jesús ndika cruz

¹³ Dá n̄i kana Pilato t̄a dut̄i sakuá'a, xí'ín t̄a né'e choon noó na Israel, xí'ín mií na ñoo ñoo, ¹⁴ dá n̄i kaa rá xí'ín ná:

—Ndáka ndó taa yó'o ni kasáa ndo noo yú'u. Ta ká'an ndo ña xionoo ra dánaa tá'an ra na ñoo ndo xí'in ña dána'a ra. Tído ni ndato'on va'i ra noo mií ndó, ta ni iin ta'on kuachi ká'an ndo sa'a taa yó'o ko ní kasandaá kakuu ña ndaa. ¹⁵ Ta ni Herodes ko ní nání'i kuachi ra, sa'a ñoo ni tanda'a tuku ñaa rá ni kasáa ra noo yú'u. Ta ni iin tó'on ta'on kuachi, ña kían kánian kuu ra, ko ní ya'a ra kee ra. ¹⁶ Sa'a ñoo, tá ni ndi'i ni dandó'i níó rá, dá dáyaai rá ko'on ra —kaá ra.

¹⁷ Ta tein iin iin víko ñoo kánian dáyaai Pilato iin taa nákaa ve'e kaa. ¹⁸ Sa'a ñoo ni kasá'a káyu'ú ndidaa ñayuu kuá'a ñoo:

—iKoo, ka'áni ní taa xaan, ta dáyaai ní Barrabás!

¹⁹ Ta taa yó'o kúu ra nákaa ve'e kaa sa'a ña ni ndakono ra naa ra xí'in ta romano dándaki ñoo ñoo, xí'in sa'a ña kúu rá iin taa sa'áni ndi'i.

²⁰ Dá ni ka'an tuku Pilato xí'in ñayuu ñoo, chi kóni ra dáyaai ra Jesús. ²¹ Tído ni nandio kuéi tuku na ni káyu'ú ná:

—iChirkaa ní ra ndika cruz, chirkaa ní ra ndika cruz!

²² Ta ni nandio koo Pilato ni ka'an ra ta'ándá kúu oni xí'in ñayuu ñoo:

—iNdi kaa kuachi ni kee taa yó'o? Ta ni iin tó'on ta'on kuachi ra ko nání'i yu'u sa'a ña kánian kuu ra. Sa'a ñoo ko'in dandó'i níó rá, dá tá ni ndi'i, dá dáyaai rá ko'on ra —kaá ra.

²³ Tído ni kasá'a ndúndeé ka ví ñayuu ñoo káyu'ú ná ña ná karkaa kí Jesús ndika cruz. Tído sa'a ña ndúndeé ñayuu ñoo káyu'ú ná, sa'a ñoo ni xino ini Pilato kee ra ña kóni na. ²⁴ Dá ni sa'anda ra choon táto'on kí'o ni xika ñayuu ñoo koo. ²⁵ Kúu ni dayaa ra Barrabás, tá'an ra ni chikaa ra ve'e kaa sa'a ña naa ra xí'in ta romano, xí'in sa'a ña sa'áni ra ndi'i, táto'on kí'o ni xika mií ñayuu ñoo. Dá ni nakí'o ra Jesús ndo'o na táto'on kí'o kóni mií ñayuu ñoo.

Di'a ni kuu tá ni chirkaa ra Jesús ndika cruz

²⁶ Ta noo ndáka ra Jesús kua'an ra, ñoo ni tiin ra iin taa naní Simón, ta kuendá Cirene. Ta yó'o kúu ra kondii ni sa'an ra yuku. Dá ni chinoo ra cruz Jesús doko taa yó'o, dá ni kee ra kádoko ra cruz ñoo tákaa ra kua'an ra sata Jesús.

²⁷ Ta kuá'a nda'o ñayuu tákuei ñaa kua'an xí'in dao ka na ñá'a, ta nda'í sáki na, ta nda'í kúu ini na sa'a Jesús kua'an na. ²⁸ Dá ni nandio koo Jesús ni sa nde'é ná noo na ñá'a yó'o. Dá ni kaa na xí'in ná:

—Na ñá'a ñoo Jerusalén, o sa kuáki ndó sa'a yú'u. Di'a kuaki ndó sa'a mií ndó xí'in sa'a de'e ndó, ²⁹ dá chi kasandaá kuu kaa ñayuu di'a: “Ndiká'an ví na ko kuú kande'i de'e, ta ndiká'an ví doko, ña ko ní sa ñó'o taleé, ta ndiká'an ví ndodo, ña ko ní dákuá'ano taleé.” ³⁰ Ta tein kuu dáa ñoo kaa na xí'in yuku: “Ná kúei ndó sata ndu'u.” Ta kaa na

xí'ín ko'ondo: “Dánduxi ndó ndu'u.” ³¹ Dá ch̄i tá k̄i'o di'a kée na xí'ín yíto kūi, x̄ini ndí k̄ián kee na xí'ín yíto ichí —kaá na.

³² Ta ndáka ta'ani ra uȳ taa kini kua'an̄ r̄a xí'ín Jesús, dá ka'an̄i ta'ani ñáá rá. ³³ Dá tá n̄i sā r̄a iin xián noo nani Calavera, dá n̄i chirkuei ñáá rá ndika cruz. Ta iin taa kini ñóo tárkaa iin cruz xoo kuá'a Jesús, ta iin k̄a r̄a tárkaa iin cruz xoo íti na. ³⁴ Dá n̄i kaa Jesús:

—Tatá, ká'ano koo ini ní sa'á ñayuu yó'o, dá ch̄i k̄o ná'á ta'on na ndí k̄ián kée na.

Ta n̄i sadikí r̄a suerte xí'ín dá'on ná, ná kande'á ndá yoo kandeé ni'í iin rá iian.

³⁵ Ta ndidaá ñayuu ñóo ndíta ndé'é, ta ndā t̄a né'e choon ndíta kédiki ndaa r̄a Jesús, ta kaá r̄a:

—Dao k̄a va ñayuu sā kandeé rá sā dakáki ra, sa'á ñóo ná dakáki ra mií rá tá miian ndaa kúu rá Cristo, na n̄i kaxi Ndios kasaa dakáki ñáá.

³⁶ Ta nda soldado ñóo n̄i kediki ndaa ta'ani ñáá, ch̄i n̄i natuu yati ra n̄i dakó'on r̄a vino iá yú'u ná, ³⁷ dá n̄i kaa r̄a xí'ín ná:

—Tá miian ndaa rey noo na Israel kúu yo'ó, dakáki miíon viti, ná nde'á.

³⁸ Ta ndá'a iin tabla dini cruz noo tárkaa Jesús, ta tándaa letra ká'an̄ yú'u griego xí'ín yú'u latín, xí'ín yú'u hebreo, ta kaáan̄ di'a: “Taa yó'o kúu rey noo na Israel.”

³⁹ Ta iin taa kini tákaa iin k̄a cruz ñóo, n̄i kasá'á kána'á r̄a xí'ín ná, ta kaá r̄a:

—Tá ndaa ndisa Cristo kúu yo'ó, dakáki miíon, ta dakáki ta'anón ndu'u.

⁴⁰ Tído taa tákaa iin k̄a cruz ñóo n̄i danáni ra iin k̄a taa kini ñóo, ta kaá r̄a xí'ín rá:

—¿Á ni lú'u ví k̄o yu'ú yo'ó Ndios, va'ará sā tákaaón ndó'o nani níoon? ⁴¹ Miian ndaa kuiti tárkuei yó ndó'o níó yo sa'á kuachi n̄i kee yó, ch̄i k̄i'o dión kánian ndo'o yó. Tído na yó'o, ni iin tó'on ta'on ña'a kini k̄o ní ya'a na kee na.

⁴² Dá n̄i kaa r̄a xí'ín Jesús:

—Ndiko'on ini ní yu'u tá ná kasaa ní dándaki ní ñayuu yó'o.

⁴³ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Miian ndaa kuiti ná ka'in̄ xí'ón ña mií kūu víti koo yo'ó xí'ín yu'u noo ndato téi náye'e ndaa —kaá na.

Di'a n̄i kuu tá n̄i xi'í Jesús

⁴⁴ Tá n̄i kasandaá kaxuu, dá n̄i nakuiin naá iin níi kúu ñayuu nda k̄a on̄i sa'ini. ⁴⁵ Ta n̄i nda'o ndindii, ta n̄i ndata dao dá'on tárkaa ndadí ini ve'e ñó'o ká'ano. ⁴⁶ Ta kúu n̄i'í nda'o n̄i kayu'ú Jesús, ta kaá na:

—Tatá Ndios, noo ndá'a mií ní náki'oi espíritu.

Tá n̄i ndi'í n̄i ka'an̄ na dión, dá n̄i xi'í na. ⁴⁷ Tá n̄i xini tá dándaki soldado ña n̄i ndo'o na dión, dá n̄i xi'o ra ñañó'o noo Ndios, ch̄i kaá r̄a:

—Miian ndaa ndisa iin taa ndaa n̄i sā kuu na yó'o.

⁴⁸ Ta ndidaá ñayuu kuá'a n̄i sā ndita n̄i sā nde'é ña n̄i ndo'o Jesús, n̄i nandiō kuéi na kua'an̄ nó'o ná, ta kani ndá'a ná yu'ú ndíká ná kua'an̄ na

24

sa'á ña nda'í kúu ini na. ⁴⁹ Ta ndidaá na ni sa ne'e tá'an va'a xí'ín Jesús, xí'ín na ñá'a tákuei ñaá vei nda kuendá Galilea, noón kúu na ndíta xíká ná ndé'é ná ndidaá ña ni kuu.

Di'a ni kuu, dá ni nduxi Jesús

⁵⁰ Ta ñoo ñoo ió iin taa naní José, ta kúu rá ta ñoo Arimatea, tá'an ña nákaa chí kuendá Judea. Ta né'e ra choon noó na Israel, ta kúu rá iin taa va'a, iin taa ndaa. ⁵¹ Ta ndáti ta'ani ra kasaa Ndios dándáki na ñayúu yó'o xí'ín ndée. Ta ko ní náta'an ta'on ini ra ña ni kee dao ka ta né'e choon ñoo xí'ín Jesús. ⁵² Taa yó'o kúu ra ni sa'an ni ndaka yikí koño Jesús noo Pilato. ⁵³ Dá ni sa'an ra ni danóo raan ndika cruz. Dá ni chítuu ñaá rá xí'ín iin dá'on ká'ano. Ta né'e ñaá rá ni sa'an ra ni chikáa ra ini iin yáí ni kava'a ndika iin káo, noo ko ñá'a kakaa ni iin tó'on ndii. ⁵⁴ Ta mií kuú dáá ñoo kúu kuú kénduu na Israel ña'a keí ná, chí sa kua'an kasandaá vá kuú nání'i ndée ná.

⁵⁵ Ta na ñá'a ni kii xí'ín Jesús nda Galilea, noón kúu na tárkuei ni sa'an na nda yáí noó ni nduxi Jesús, sa'á ñoo ni xini na ndeí kían, ta ni xini na noó ni chinóo ra yikí koño Jesús. ⁵⁶ Dá ni nandió kuéi na kua'an na kénduu na kirá támi sa'an xí'ín ña'a dákúchi na ñi Jesús. Tído ni naní'i ndée ná tein kuú kánian naní'i ndée ná, chí kí'o dión sa'ándá ley choon.

Di'a ni kuu tá ni nataki Jesús

¹ Na'a va'a kuú mií noó kásá'a sa'a semana, dá ni kee tuku na ñá'a yó'o kua'an na yáí noó ni nduxi Jesús, ta né'e na ndirá támi sa'an, kirá ni kénduu na, ta kua'an ta'ani dao ka na ñá'a xí'ín ná. ² Tá ni saa na, kúu sa ni kuxoo va yuu ndadí yu'ú yáí ñoo. ³ Dá tá ni ku'u na inian, ko ní nání'i ná yikí koño sato'o yo Jesús. ⁴ Ta nákani nda'o ini na sa'á ña koó ka yikí koño na kánoo. Kúu iin kuití vá ni sa kujta uu taa ndíxi dá'on náye'e ndaa díjn ná. ⁵ Kúu ni yu'ú nda'o na, sa'á ñoo ni daxino na taan na nda noño'o. Dá ni kaa taa ñoo xí'ín ná:

—¿Ndiva'a nándukú ndó iin na takí tein na kúu ndii? ⁶ Ko tá'on na nákaa yó'o. Di'a ni nataki va na. Ndusaa ini ndo táto'on ni ka'an na xí'ín ndó tá ni sa káa na xí'ín ndó chí Galilea di'a. ⁷ Chí ni kaa na xí'ín ndó ña mi'an kánian ndo'o naní na ni nduu taa ñayúu yó'o, chí nakí'o ñaá iin taa noo ndá'a taa kómí kuachi, ta chirkaa ñaá rá ndika cruz, ta nataki na tixi kuú óni —kaá ángel ñoo.

⁸ Dá ni ndisáa ini na ñá'a ñoo to'on ni ka'an Jesús xí'ín ná. ⁹ Dá tá ni nandió kuéi na ni ndisáa na ni sa'an na yáí ñoo, dá ni kásá'a ná kásto'on na sa'a ndidaá ña va'a yó'o xí'ín ndin uxí iin taa xionoo xí'ín Jesús xí'ín dao ka ñayuu ndeí xí'ín rá ñoo. ¹⁰ María Magdalena xí'ín Juana, xí'ín naná Jacobo xí'ín dao ka na

ñá'a, noón kúu nā nī nakani ña yó'o xí'in taa xionoo xí'in Jesús. ¹¹ Tído nī ka'an rá ña to'on nī ndaki ini mií vá ná kían, sa'a ñoo kō ní kándisa ta'on ñaá rá.

¹² Tído nī ndakuin ndichi Pedro, dá nī kankono ra kua'an rá yái noó nī nduxi Jesús. Tá nī saá rá ñoo, dá nī chirnee noo rá nī sa nde'é rá inian. Dá nī xini rá sava'a dá'on nī sa tuú yikí koño Jesús vá kánoo. Dá nī nandió koo ra kua'an nó'o rá, ta naá ini rá sa'a ña nī kuu kua'an rá.

Di'a nī kuu tá nī na'a noo Jesús noo uú taa kua'an íchi ñoo naní Emaús

¹³ Ta mií kuu dáá ñoo ta'ani xíka uú taa xionoo xí'in Jesús kua'an rá iin ñoo naní Emaús. Ta nákaaān tát'on uxī iin kilómetro noo ñoo Jerusalén.

¹⁴ Ta ndátó'on rá kua'an rá íchi ñoo sa'a ndidaá ña nī kuu.

¹⁵ Ta tein ndátó'on rá dión kua'an rá, dá nī natuu yati Jesús, dá nī naki'in tá'an na xíka dáó ná kua'an nā xí'in rá. ¹⁶ Tído ió iin ña'a sadí noo rá, sa'a ñoo kō nákonī ñaá rá.

¹⁷ Dá nī kaa nā xí'in rá:

—¿Ndí kían ndátó'on téi ndo kua'an ndo? Ta, ¿ndiva'a nda'í téi kúu ini ndo?

¹⁸ Dá nī kaa iin taa, tá'an rá naní Cleofas, xí'in ná:

—¿Á sava'a iin tó'on mií ní kúu tá tukú ió ñoo Jerusalén kō ná'a kandaá ini ña nī kuu ñoo ñoo tein kuu yó'o?

¹⁹ Dá nī kaa nā:

—¿Ndí kían nī kuu?

Dá nī kaa taa ñoo xí'in ná:

—Ndátó'on ndú sa'a iin taa naní Jesús, nā ñoo Nazaret. Ta

nī sa kuu na iin profeta. Ta sa kee na ña'a ná'ano, ta to'on ndáya'i sa ká'an nā noo Ndios xí'in noo ndidaá nā ñoo ndu.

²⁰ Tído tá duti saku'a'a, xí'in tá né'e choon ñoo ndu kúu rá nī naki'o ñaá rá noo ndá'a tá romano. Ta roón nī chirkaa ñaá ndjika cruz. ²¹ Tído nī ka'an ndu'u ña nī kasáa nā taó xoo na nā ñoo ndu tixi nda'a tá dándaki ñaá, ní kúu. Ta kuu víti xíno onī kuu ña nī kuu dión. ²² Ta iin ká ña'a nī kedaá xí'in ndú nī naá ini ndu, chí tá kō ñá'a tuu na'a víti nī sa'an dao nā ñá'a kúu kuendá ndu'u yái noó nī nduxi na, ²³ ta kōo ká yikí koño nā ní nání'í nā ñá'a ñoo. Dá tá nī ndusáa nā, dá nī kaa nā ña nī na'a noo dao ángel noo ná, ta noón kúu nā nī kaa xí'in ná ña nī nataki va Jesús. ²⁴ Dá nī sa'an ta'ani dao taa kúu kuendá ndu'u nī sa nde'é rá ini yái ñoo. Tído tát'on káa rá ió ña nī nakani nā ñá'a ñoo, kí'o dión ta'ani nī xini rá. Tído kō ní xini ta'on ra mií Jesús.

²⁵ Dá nī kaa Jesús xí'in rá:

—¡Nandeé ká vían xíxi ndo'ó, ta nandeé ká vían káxi níó ndo, sa'a ñoo kueé nda'o kándisa ndó ndidaá ña nī taa profeta! ²⁶ ¿Á kō ná'a ta'on ndó ña kí'o dión kánian ndo'o naní níó Cristo, nā dákaki ñaá, dá ndu'u na noo ndato náye'e ndaa? —kaá nā.

²⁷ Dá nī kasá'a nákanī na xí'in rá sa'a ndidaá ña nī taa Moisés, xí'in ña nī taa ndidaá ká profeta. Ta kí'o dión nī daná'a nā noo rá ña ká'an tuti ij Ndios sa'a ndidaá ña kánian ndo'o na.

28 Dá tá nì kuyati na ñoo ló'ò noó kua'an taa ñoo, dá nì kee Jesús ña yá'a na kua'an na cháá ka chí noo. 29 Dá nì kendúsa ra xí'ín ná ña ná katuu tóo na koo na xí'ín rá, chí kaá ra:

—Katuu tóo ní koo ní xí'ín ndu'u, chí sa nì ini va, ta sa kua'an kuaa vá —kaá ra.

Dá nì ku'u na ve'e ra, ta nì sa tuu tóo na nì sa io na xí'ín rá.

30 Dá tá nì sa io na mesa xí'ín taa ñoo, dá nì tiin na pan. Dá nì na'í'o na ndiv'e noo Ndios sa'an. Dá nì tei ñé'e naan. Dá nì xí'o naan noo rá. 31 Dá ví nì nono noo rá, dá nì na'koni ra ña Jesús kúú ná. Ta kúú nì nda'ño'ó ní'ini va na noo rá. 32 Dá nì kasá'á taa ñoo ndátó'ón tá'an mií rá:

—Miían ndaa kuiti kián ña luu kandá nío yo tein ká'an na xí'á vei íchi ñoo, ta xían nì na'kani na xí'á sa'a ndi kóni ká'an tuti ií Ndios.

33 Ta kúú nì ndakuei ra mií hora daá ñoo. Dá nì kee ra nandió kuéi ra kua'an ra ñoo Jerusalén. Tá nì saá ra, kúú nì naní'í rá noo ndéi tútí ndin uxí iin taa xionoo xí'ín Jesús, ta ndéi ta'ani dao ka ñayuu xí'ín rá. 34 Kúú nì kaa ñayuu ñoo xí'ín rá:

—Miían ndaa kuiti kián ña nì natakí sato'o yo Jesús, chí nì na'a noo ná noo Simón Pedro.

35 Dá nì kasá'á ta'ani ndi nduu taa yó'ò ná'kani ra xí'ín ná ña nì ndo'o ra íchi ñoo. Ta nì na'kani ta'ani ra ña ko ní ná'koni ta'on ra Jesús nda nì tei ñé'e na pan, nda daá nì na'koni ñaá rá, kaá ra.

Di'a nì kuu tá nì na'a noo Jesús noó taa sa xionoo xí'ín ná

36 Ta xían nani ndíta taa yó'ò ká'an ra sa'á ña nì xini ra, ta kúú iin kuití vá, kúú nì sa ku'ín Jesús me'í noo ndéi na ñoo. Dá nì kaa na:

—Va'a ná koo ini ndo.

37 Ta kúú nì yu'ú nda'o ñayuu ñoo, chí nì ka'an ná ña iin nío vá kián. 38 Dá nì kaa Jesús xí'ín ná:

—¿Ndiva'a yu'ú ndo? ¿Ndiva'a ná'kani kuá'chi ini ndo? 39 Kande'é ndó ndá'í, ta kande'é ndó sa'í, chí mií vá yu'u kúúí. Dáko'on ndá'a ndo yu'u, ta kande'é va'a ndó yu'u, chí iin nío ko kómí ta'an vaan lásá ni koño. Tído ndé'é ndó yu'u ña ió va lásá'í xí'ín koñoj —kaá na.

40 Tá nì ndi'i nì ka'an na dión, dá nì daná'a na ndá'a ná xí'ín sa'a ná noo na ndéi ñoo. 41 Tído sa'á ña kádij téi ini ñayuu ñoo, sa'á ñoo ko kuú ta'on kandía na. Ta sa'á ña naá ini na xini na, sa'á ñoo nì kaa Jesús xí'ín ná:

—¿Á koó lú'u ña'a né'e va'a ndó kaxí'í?

42 Dá nì xí'o ñayuu ñoo iin tá'í tiyaká nì kado noo ná xí'ín iin da'anda ndudí. 43 Dá nì tiin naan, ta kúú nì seí naan noo ndidaá ñayuu ñoo. 44 Dá nì kaa na:

—Sa nì kast'on vai tá nì sa xionooi xí'ín ndó ña miían kánian xinkoo ndidaá kúú ña nì taa Moisés, xí'ín ndidaá to'on nì ka'an profeta, xí'ín ndidaá ña ká'an tuti Salmo sa'í.

45 Dá nì sonó Jesús ñaxintóni ná, dá ná kandaá

ini na ña ká'an tuti ij Ndios.
 46 Dá ni kaa na xí'in ñayuu
 ñoo:

—Ká'an tuti ij Ndios ña
 mi'an ndúsa ndo'lo naní nio
 Cristo, na dákaaki ñaa, dá kuu
 na, dá nataki na tixi kuu óni
 tein na kúu ndii. 47 Ta ká'an
 ta'anian ña dána'a ñayuu noo
 na ndéi iin ní kúu ñayuú sa'a
 Cristo, dá kían, tá ná nandikó
 iní na sa'a kuachi kée na,
 dá ná ku'u ká'ano ini Ndios
 sa'a ná. Ta dinño'ó ka kasá'a
 ná dána'a na noo na ndéi
 ñoo Jerusalén. 48 Ta ndo'ó
 kakuu na ko'on kanoo ki'o
 kuendá sa'a ndidaá ña yó'o.
 49 Ta kana'a ndó viti ña ko'in
 tanda'í na ni kaa tatái ki'o na
 koo xí'in ndó. Tído kandoo
 ndó ñoo Jerusalén yó'o, ta
 kandati ndó nda ná natiin
 ndó ndée tanda'a Ndios kii
 nda induú.

*Di'a ni kuu tá ni nana Jesús
 kua'an nó'o ná induú*

50 Dá ni taó xoo ñaa Jesús
 ndáka na kua'an na yati ñoo
 naní Betania. Tá ni saá na
 ñoo, dá ni ndane'e na ndá'a
 ná. Dá ni xika na ña maní noo
 Ndios sa'a ñayuu ñoo. 51 Ta
 tein xika na ña yó'o noo Ndios,
 dá ni kexoo na noo ñayuu ñoo
 konana na kua'an nó'o ná in-
 duú. 52 Dá tá ni ndi'i ni sa
 ndaño'o ñaa ñayuu ñoo, dá ni
 kee na nándio kuéi na kua'an
 nó'o ná ñoo Jerusalén xí'an
 kadij nda'o ini na. 53 Ta daá
 ndéi va na yé'é ño'o ká'ano
 ndaño'o na Ndios, ta kéká'ano
 ñaa ná. Díon ná koo.

To'on yó'o kían nī taa San Juan, ña ká'an sa'a Jesús

Nī nduu na kúu to'on iin ñayuu

¹ Sa daá ió va na kúu to'on, dá nī kásá'á sa'a ñayuu, ta na kúu to'on yó'o sa daá ió va na xí'ín Ndios, ta sa daá kúu vá ná Ndios. ² Ta ndá mií sa'a, sa daá ió va na yó'o xí'ín Ndios. ³ Ta xí'ín ndá'a mií ná nī kavá'a Ndios ndidaá tá'an ña'a. Chī tá koó ná, ta kúu nī iin tó'ón ta'on ña'a ió ñayuu yó'o o kóo, ní kúu. ⁴ Ta mií ná kedaá xí'ín ndidaá tá'an ña'a, dá takían, ta noón kúu na dátoon ñaxintóni ñayuu. ⁵ Ta noón kúu na dátoon noo ín naá, ta va'ará iin naá nda'o, ko kándéé ta'an vaan xí'ín ná.

⁶ Ta mií Ndios nī tanda'a iin taa naní Juan nī kii na, ⁷ ña kī'o na kuendá sa'a mií na dátoon noo ñayuu, dá ná kandísa ñaá ndidaá ñayuu kee Juan. ⁸ Tído o duú mií Juan kúu na dátoon noo ñayuu, savá'a iin na kī'o kuendá sa'a vá ná kúu Juan.

⁹ Ta na miían ndaa kuiti dátoon noo ñayuu kúu na nī kii ñayuu yó'o. ¹⁰ Nī sa io na ñayuu yó'o, ta va'ará xí'ín ndá'a mií ná nī kavá'a Ndios ñayuu yó'o, tído ko ní nákonī ta'on ñaá na ndéi ñayuu yó'o ndá yoo kúu ná. ¹¹ Ta nī kii na nī sa io na tein na ñoo mií ná, tído ko ní natiin va'a ñaá ná. ¹² Tído ndi ndáa mií vá na nī natiin va'a ñaá, ta nī

kandísa ñaá ná, noón kúu na nī nī'i ña kakuu na de'e Ndios nī kee na. ¹³ Ta ko kúu ná de'e Ndios sa'á ña nī kixi na tein nī iin taa, ta ko kúu ná de'e Ndios sa'á ña nī naki'in tá'an taa xí'ín ñadi'í ra, ta ko kúu ná de'e Ndios sa'á ña kátoó ñayuu kandeí de'e na. Di'a kúu ná de'e Ndios, chī kī'o dión kóni mií Ndios.

¹⁴ Ta mií na kúu to'on yó'o nī nduu iin ñayuu, ta nī sa io na tein yó, ta nī xini xí'ín noo ndu ña ká'ano nda'o choon kómí ná, ta choon kómí ná ná'a ña iin tó'ón mií ná kúu de'e Ndios. Ta nī chití ná xí'ín ña kú'u ini na sa'a yo, ta nī chití ta'ani na xí'ín ña ndaa. ¹⁵ Ta nī xī'o Juan kuendá sa'a ná, chī di'a nī kaa na:

—Nī ka'in sa'á na yó'o tá nī ka'in xí'ín ndó ña mií na vei sata yú'u kúu na ndáya'i cháá ka o duú yu'u. Chī sa daá ió va na o duú yu'u —kaá Juan.

¹⁶ Ta sa'á ña kómí ná choon ká'ano yó'o, sa'á ñoo ndidaá vá yó ní'i iin ña manī ká'ano cháá ka noo ña manī nī sa io mií noo. ¹⁷ Chī xí'ín ndá'a Moisés nī kemáni Ndios ley na noo yo, tído noo Jesu-cristo nī natiin yó ña manī xí'ín ña ndaa. ¹⁸ Ni iin tó'ón ta'on ñayuu ko ní xini ndí káa Ndios, tído iin tó'ón diñi de'e na, na ió nduu xí'ín tatá Ndios, noón kúu na nī kii nī na'a ñaá ná noo yo.

Di'a kua'an ña nī ka'an Juan, na dákoḍo ndúta ñayuu

¹⁹ Tá'an ña yó'o kúu kuendá nī xī'o Juan, chī ta Israel né'e choon ñoo Jerusalén nī

tanda'á rá tã duti xí'ín tã levita ni sa'an rã ni ndato'on rá Juan ndá yoo kúú ná, ta di'a ni kaa rã xí'ín ná:

—¿Ndá yoo kúú mií ní?

²⁰ Dá ni ka'an ndaa Juan ndá yoo kúú ná. Ta ni ña'a ta'on kō ní chide'é nã, di'a ni xi'o ndaa nã kuendá, chi kaá nã:

—Kō kúú ta'on yu'u nã kúú Cristo, nã dákaki ñaa.

²¹ Dá ni ndato'on tuku ñaa rá:

—¿Ndá yoo kúú ní, tá dáá?

¿Á profeta Elías kúú ní?

Dá ni kaa nã:

—Kōó, kō ta'on ñaa kúú yu'u.

—¿Á mií ní kúú profeta, nã ni kaa Ndios tanda'á ná kasaa noo ndú'u? —kaá rã.

Dá ni kaa nã:

—Kōó, kō ta'on ñaa kúú yu'u.

²² Dá ni kaa rã xí'ín ná:

—¿Ndá yoo kúú ní, tá dáá? Ka'an ní xí'ín ndú, dá ni'i ndú ndi koo kast'on ndu xí'ín rã ni tanda'á ñaa vei ndu. ¿Ndi kaá ní sa'a mií ní?

²³ Dá ni kaa nã xí'ín rá:

—Yu'u kúú nã káyuu'ú noo kúú yukú ichi: “Konó ndó iin ichi ndaa noo nã kúú sato'o yo” —tato'on ni kaa profeta Isaías.

²⁴ Ta tã ñoo kúú rã ni tanda'á tã fariseo ni sa'an rã, ²⁵ ta ni ndato'on rá Juan, ta kaá tuku rã xí'ín ná:

—¿Ndiva'a dákodo ndúta ní ñayuu tá kō kúú ní nã kúú Cristo, o profeta Elías o mií profeta ni kaa Ndios tanda'á ná kii, tá dáá?

²⁶ Dá ni kaa nã xí'ín rá:

—Yu'u kúú rã dákodo ndúta ñayuu xí'ín takuii va, tido tein mií ndó xionoo iin kã nã kō ná'á ndó. ²⁷ Ta noón kúú nã vei sata yu'u, ta ndaya'i cháá kã nã o duú yu'u, sa'á ñoo ni yó'o ndisa ná kō kánian ndaxi yu'u —kaá nã.

²⁸ Ndidaá ña yó'o ni kuu ñoo naní Betábara noo kúú iin kã xoo yuta Jordán noo sa xionoo Juan sã dákodo ndúta ná ñayuu.

Jesús kúú léko ni kii noo mií Ndios

²⁹ Tá ni kasandaá iin kã kuu, dá ni xini Juan ña vei Jesús, dá ni kaa nã:

—Kande'é ndó, nã vei káa kúú léko mií Ndios, nã dítã kuachi kómí ñayuu noo Ndios. ³⁰ Ta nã káa kúú nã sa xi'o yu'u kuendá sa'a noo iin rá iin ndó, dá chi ni kaa xí'ín ndó ña sata yu'u vei iin kã nã, ta ndaya'i cháá kã nã o duú yu'u, dá chi sa daá ió va na o duú yu'u. ³¹ Ta ni yu'u kō ní sá na'á ndá yoo kúú ná, tido ni kasáai dákodo ndútaí ñayuu, dá kana'á ñaa nã Israel —kaá nã.

³² Ta ni xi'o ta'ani Juan kuendá sa'á ña ni xini nã, ta kaá nã:

—Ni xini ni noo Espiritu ii Ndios ndã induú káa, ta káa na tato'on ki'o káa iin paloma, dión káa na ni noo na ni sa io kuii nã xí'ín Jesús. ³³ Kō ní sá na'á ta'on yu'u ndá yoo kúú ná, tido di'a ni kaa mií nã ni tanda'á yu'u vei dákodo ndútaí ñayuu xí'ín takuii: “Tá ni xinon ni noo Espiritu ii sata iin tãa, ta ni kandoo na ió

kuií na xí'ín ná, noón kúú na dákodo ndúta ñayuu xí'ín Espíritu ij.” ³⁴ Ta ndidaá ña yó'o nì xinií, sa'á ñoó xí'oi kuendá ña miían ndaa kuiti na kaa kúú de'e Ndios —kaá na.

Di'a nì kuu tá nì kasá'a kána Jesús taa kanoo xí'ín ná

³⁵ Iin ka kuu, dá nákaa Juan xí'ín uu taa xionoo xí'ín ná. ³⁶ Dá nì xini na Jesús yá'a na kua'an na ñoó, dá nì kaa na xí'ín taa ñoó:

—Kana'á ndó ña taa kaa kúú léko mií Ndios.

³⁷ Tá nì seídó'o ndi nduú taa xionoo xí'ín Juan ña nì ka'an na sa'a Jesús, dá nì kee ra tákuei ra Jesús kua'an ra. ³⁸ Dá nì nandió koo Jesús nì sa nde'é ná taa ñoó, chí nì xini na ña tákuei ñaá rá veí ra. Dá nì kaa na xí'ín rá:

—¿Á ndá ña'a kóni ndo?

Dá nì kaa ra xí'ín ná:

—Rabí, ¿ndeí kúú ve'e ní? —kaá ra. (Rabí kóni kaa maestro.)

³⁹ Dá nì kaa na xí'ín rá:

—Nakí ndo ná ko'o, dá koni ndo —kaá na.

Dá nì sa'an ra xí'ín ná, dá nì xini ra noo ío na. Dá nì kandoo ra nì sa ndei ra xí'ín ná sakuaá dáá ñoó, dá chí sa ka komi sa'ini kíán.

⁴⁰ Ta Andrés, ta kúú ñani Simón Pedro, nákaa tein ndi nduú taa nì seídó'o ña nì ka'an Juan ñoó, ta nì sarkuei ra sata Jesús kua'an ra. ⁴¹ Dá nì kee Andrés kua'an ra. Dá tá nì naní'í rá ñani ra Simón, dá nì kaa ra xí'ín rá:

—Nì naki'in tá'an ndu xí'ín na kúú Mesías —kaá ra.

(To'on yó'o kóni kaa Cristo, na dákaki ñaá.)

⁴² Dá ndáka ñaá rá nì kasáa ra noo Jesús. Dá nì sa nde'é ñaá Jesús, dá nì kaa na xí'ín rá: —Yo'ó kúú Simón, de'e Jonás, tído viti nda Cefas kananón —kaá na. (To'on yó'o kóni kaa Pedro.)

Di'a nì kuu tá nì kana Jesús Felipe xí'ín Natanael ña kanoo ra xí'ín ná

⁴³ Iin ka kuu ñoó, dá nì chíkaa ini Jesús ko'on na chí kuendá Galilea di'a. Dá nì naki'in tá'an na xí'ín iin ta naní Felipe, dá nì kaa na xí'ín rá:

—Nakí, kanooón xí'ín yu'u.

⁴⁴ Ta Betsaida kúú ñoo Felipe ñoó, ta ñoó ta'ani kúú ñoo Andrés xí'ín Pedro. ⁴⁵ Dá nì naní'í tá'an Felipe xí'ín ra naní Natanael, dá nì kaa ra xí'ín rá:

—Nì naní'í ndu'u na kasaa dákaki ñaá táto'on ká'an ley Moisés xí'ín ña nì taa profeta. Ta na yó'o naní Jesús, na kúú de'e José, na ñoo Nazaret.

⁴⁶ Dá nì kaa Natanael xí'ín Felipe:

—¿Á ndáa ña va'a kana ñoo Nazaret, ká'an yo'ó?

Dá nì kaa Felipe xí'ín rá:

—Nakí ná ko'o, dá konon.

⁴⁷ Dá tá nì xini Jesús ña nì kuyati ta naní Natanael ñoo veí ra, dá nì kaa na:

—Kana'á ndó, yó'o veí iin ra miían ndaa kuiti kúú ta Israel, ta kúú rá iin taa ndaa.

⁴⁸ Dá nì kaa ra xí'ín Jesús:

—¿Ndí nì kee ní ná'á ní yu'u?

Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Nda rá kọ ñá'a naki'in tá'an Felipe xaṅ xí'ón, nda daá vá nī xiniṅ ióṅ sa'a iin taño'ó.

⁴⁹ Dá nī kaa Natanael ñoo xí'in Jesús:

—Maestro, miṅ ndaa mií ní kúú de'e Ndios, ta mií ní kúú rey noṅ na Israel.

⁵⁰ Dá nī kaa Jesús xí'in rá:

—¿Á kándisón ña dión kían sa'a ña nī ka'in xí'ón ña nī xiniṅ ióṅ sa'a iin taño'ó? Ña ná'ano cháá ka kían ko'ón konṅ kee yu'u o duú ña nī xinṅ viti.

⁵¹ Dá nī kaa ta'ani na xí'in rá:

—Miṅ ndaa ká'in xí'ón ña viti chí noṅ konṅ kanonó induú káa, ta konṅ noo ángel kii na noṅ na nī nduu ta ñayú yó'o, ta konṅ nana na no'o na induú.

2

Di'a nī kuu tá nī sa io iin víko tánda'a ñoo Caná

¹ Dá tá nī ya'a onī kuu, dá nī sa io iin víko tánda'a ñoo Caná, ña nákaa chí kuendá Galilea, ta ñoo nákaa naná Jesús. ² Ta nī kana ta'ani na Jesús ña kían ko'ón na víko ñoo xí'in ta xionoo xí'in ná. ³ Ta tein ndéi na noṅ ió víko ñoo, kúú nī ndi'i vino, dá nī kaa naná Jesús xí'in ná:

—Nī ndi'i va vino na.

⁴ Dá nī kaa Jesús:

—¿Ndiva'a ká'an ní dión xí'in yu'u, naná? Chī kámani vá kasandaá hora na'a yu'u choon kómí noṅ ñayuu.

⁵ Dá nī kaa naná na xí'in ta dánduu vino ñoo:

—Koo ini ndo kee ndó ndi ndaa mií ña'a xíka de'i noṅ ndo.

⁶ Ta ñoo ndíta iño kidi yuu noṅ kaño'o takuú, ña kéchón na Israel ndúvii ná mií ná noṅ Ndios. Ta kéta ini iin iian sa ño'o táto'on uu o onī yoo ná'ano takuú. ⁷ Dá nī kaa Jesús xí'in ta dánduu ñoo:

—Kua'an ndo dákutí ndó kidi yuu káa xí'in takuú.

Dá nī sa'an ra nī dákutí kwei raṅ xí'in takuú. ⁸ Nī ndi'i, dá nī kaa na xí'in rá:

—Taó ndo cháá rá viti, ta kua'an ndo ki'o ndó ra noṅ ta ká'an víko yó'o.

Dá nī xí'o ra takuú ñoo noṅ ta ká'an víko ñoo. ⁹ Dá nī xirndodó rá takuú nī nduu vino ñoo, tído kọ ná'a rá ndeí nī kee rá. Ta ná'a vá ta dánduu ñoo ña takuú ño'o ini kidi ñoo vá kúú rá. Dá nī kana ta ká'an víko ñoo ta kúú tonṅ ñoo, ¹⁰ dá nī kaa ra xí'in rá:

—Ndeí kúú mií vá noṅ ió víko, dinño'ó ka xí'o ra vino va'a noṅ na nī kana ra, dá tá sa nī kuu kua'a xí'i na, dá kásá'a rá dánduu ra vino nóo. Tído mií ní nī sa ne'e va'a ní vino va'a yó'o, dá dánduu ní ra nda noṅ ndí'í —kaá ra.

¹¹ Ña yó'o kúú ña ká'ano mií noṅ nī kee Jesús. Ta ñoo noṅ nī kee naṅ naní Caná, ña nákaa chí kuendá Galilea di'a. Ta ki'o dión nī na'a na mií ná ña ká'ano nda'o choon ne'e na, ta kúú nī kasá'a kándéé cháá ka iní ña'a ta xionoo xí'in ná. ¹² Nī ndi'i daá, dá nī naṅino na ñoo Capernaum xí'in naná na xí'in ñani na xí'in ta xionoo xí'in ná, ta kọ ní sa ndeí na'a ta'on na ñoo ñoo.

Di'a ni kuu tá ni taxi Jesús ta náka'an nda'i kua'an ra sata vé'e ño'o ká'ano

13 Ta sa ni kuyati víko pascua, ña kéká'ano na Israel, sa'á ñoó ni ñaki'in Jesús konana na kua'an na ñoo Jerusalén. 14 Tá ni saá na, dá ni ku'u na yé'é ño'o ká'ano, kúu ni xini na ndéi ta díkó chee, ta dao ka ra díkó léko, ta dao ka ra ndéi nádaon di'ón. 15 Dá ni kava'a na iin chirrión xí'in yó'o, dá ni kasá'á ná taó ndí'i na ndidaá ta ñoó xí'in léko, xí'in chee ñoó kua'an ri sata vé'e, ta ni sata ni'ini na di'ón nádaon dao ka ta ñoó, ta ni dandió kao na mesa ra; 16 dá ni kaa na xí'in ta díkó paloma ñoó:

—Taó ndó ndidaá ña'a xaan, ta o sa kée ndó ve'e tatai kakuuan iin ve'e noo kuya'i ña'a.

17 Dá ni ndusaa ini ta xionoo xí'in ná ña ká'an tuti i Ndios di'a: “Ío ña kuui sa'á ña ndó'i sa'a ve'e ní.”

18 Dá ni kaa ta né'e choon noo na Israel xí'in ná:

—¿Ndí kían ká'ano na'a ní noo ndú'u, dá ná kandía ndu'u ña ío choon noo ndá'a ní kee ní ña yó'o?

19 Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Va'ará ná dákoon ndó ve'e ño'o yó'o, tído tixi oni kuu, kúu sa nachikani tuku vei ña.

20 Dá ni kaa ra xí'in ná:

—Uu diko iño toon kua ni kava'a ve'e ño'o yó'o; ta, ¿ndi-va'a ká'an ní ña tixi oni kuu sa nachikani tuku nían? —kaa ra.

21 Tído ve'e ño'o ni ka'an na sa'a kúu yikí koño na. 22 Ta nda kuu ni nataki na, dá ni ndisaa ini ta xionoo xí'in ná ña ni ka'an na dión, ta ni kandisa ra noo ká'an tuti i Ndios sa'a ná, ta ni kandisa ta'ani ra ña ni ka'an mií ná.

Ná'a Jesús táto'on kúu ní iin rá iin yó

23 Ta xían nani nákaa Jesús ñoo Jerusalén ñoó tein kuu víko pascua ñoó, kua'a nda'o ñayuu ni kandisa ñaá sa'á ndidaá ña ná'ano ni kee na noo ná. 24 Tído ko ní kándisa Jesús ña miían ndaa ni kandisa ñaá ñayuu ñoó, dá chi sa ná'a vá ná táto'on ki'o kúu ní iin rá iin na, 25 ta ko xínñó'ó ta'on na ni iin tó'ón ñayuu, dá ki'o na kuenda sa'a iin rá iin ñayuu, dá chi ná'a vá ná táto'on ki'o kúu ní iin ná.

3

Ká'an Jesús xí'in iin ta nani Nicodemo ña kánian nakaki sa'a yó

1 Ío iin ta fariseo nani Nicodemo, ta né'e ra choon ká'ano noo ta Israel. 2 Dá ni sa'an ra iin sakuaá noo ío Jesús, dá ni kaa ra xí'in ná:

—Maestro, ná'a ndu'u ña ni tanda'a Ndios mií ní vei ní kakuu ní iin na dána'a noo ndu, dá chi kée ní ña ná'ano, ta ni iin ñayuu ko kándeé kee ña ná'ano tá ko ío Ndios xí'in ná.

3 Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Miían ndaa ná ka'in xí'in ní ña tá ná o nákaki sa'a ñayuu, dá kían o koni ta'on na ndu'u na tixi ndá'a Ndios.

⁴ Dá n̄i kaa Nicodemo xí'ín ná:

—¿Ndi koo nakaki saá tuku iin t̄aa s̄a n̄i kuyatá? ¿Á kuu ndu'u tuku ra t̄ii naná ra, dá nakaki saá ra?

⁵ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Miían ndaa ná ka'ín xí'ín ní ña tá n̄i kaki oon ñayuu xí'ín takují, ta k̄o ní ná k̄aki saá na kee Espíritu ij Ndios, dá k̄ian o koní ta'on na ndu'u na t̄ixi ndá'a Ndios. ⁶ Dá ch̄i ñayuu n̄i kaki oon ñayuú yó'o, kuendá ñayuú yó'o va kúu ná. Tído na k̄aki saá k̄ee Espíritu ij, noón kúu kuendá mií Espíritu ij. ⁷ Ta ná dá'a ni naá téi ini ní koni ní ña ká'ín xí'ín ní ña kánian nakaki saá ní. ⁸ Ch̄i k̄ian tát'o'on kúu tach̄i, dá ch̄i xoo di'a xoo di'a kánaan, ta seídó'o yó kánaan, tído k̄o ná'á ta'on yó ndeí n̄i kixian, ta ndeí kua'an. K̄i'o dión kúuán xí'ín ñayuu n̄i nakaki saá n̄i kee Espíritu ij.

⁹ Dá n̄i kaa Nicodemo:

—¿Ndi kuu, dá koo di'a?

¹⁰ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Mií ní kúu iin maestro noó na Israel. Ta, ¿ndivá'a k̄o kándaa ini ní ndi dándáki t̄o'on n̄i ka'ín xí'ín ní? ¹¹ Miían ndaa kuiti ná ka'ín xí'ín ní ña ká'an ndu xí'ín ñayuu sa'á ña ná'á ndú, xí'ín sa'á ña n̄i xini xí'ín noo ndú. Ta xí'o ndu kuendá sa'á ña yó'o va, tído k̄o kóni ta'on ndo'ó natiin ndó t̄o'on, ña xí'o ndu kuendá sa'a. ¹² Ká'ín xí'ín ní sa'á ña'a ió ñayuú yó'o va, tído k̄o kándisa ta'on nián. ¿Ndi koo ka ví kandisa ní tá ná ka'ín xí'ín ní sa'á ña'a ió induú noo ió Ndios? ¹³ Dá ch̄i ni iin tó'on

ñayuu k̄o ní káa ko'on induú. Sava'a na n̄i kaa kúu na n̄i noo n̄i kasáa. Ta na yó'o kúu na n̄i nduu t̄aa ñayuú yó'o, dá ch̄i mií ná kúu na n̄i sa io induú. ¹⁴ Tát'o'on k̄i'o n̄i ch̄irkaa Moisés iin koq̄ n̄i kava'a xí'ín k̄aa kuán yukú ich̄i ñoó, k̄i'o dión ta'ani kánian karkaa na n̄i nduu t̄aa ñayuú yó'o kee ñayuu, ¹⁵ dá k̄ian ndi ndaa mií vá ñayuu ná kandeé ini ñaá, ni iin kuu ta'ón o kúu na, di'a koni na kataki ch̄ichí ná.

K̄i'o di'a kóni Ndios na ndeí ñayuú yó'o

¹⁶ Ch̄i sa'á ña kú'u nda'o ini Ndios sa'á ñayuu ndeí iin ní kúu ñayuú, sa'á ñoó n̄i x̄i'o na iin tó'on din̄i de'e na n̄i kasáa na ñayuú yó'o, dá k̄ian ndi ndaa mií vá ñayuu ná kandeé ini ñaá, ni iin kuu ta'ón o kúu na. Di'a koni na kataki ch̄ichí ná. ¹⁷ Dá ch̄i k̄o ní tánda'á Ndios de'e na kasaá na ñayuú yó'o ndaka na kuendá sa'á kuachi ñayuu. Di'a n̄i kasáa na, dá koni iin rá iin ñayuu ni'í ná ña k̄aki na sa'á mií ná.

¹⁸ Dá ch̄i ndidaá na kándéé ini ñaá, k̄o kánian chiya'i na sa'á kuachi na. Tído na k̄o ní x̄in kandeé ini ñaá, noón kúu na kánian chiya'i sa'a kuachi k̄ee na, dá ch̄i k̄o ní kándéé ini na na kúu iin tó'on din̄i de'e Ndios. ¹⁹ Ta kánian chiya'i na sa'á kuachi k̄ee na, dá ch̄i n̄i kasáa na dátoon noo ñayuu, tído n̄i kee cháa ka ñayuu sa'á noo in naá, dá ch̄i ndino'o ña kini k̄ee na. ²⁰ Dá ch̄i ndidaá na k̄ee ña kini, kañó'ó ná ña ndaa dátoon noo ñayuu, ta ni k̄o kúyati na noo t̄o'on ña, dá

kíꞑan ná dá'a ni natuu ndidaá ña kini kée na. ²¹ Tído na kée ña ndaa, noón kúú na natuu yati noo ndato tóon, dá katuu ndi'i ña va'a kée na sa'á ña kúú ná ñayuu Ndios.

Jesús kúú táto'on iin yíi, ta Juan kúú amigo na

²² Tá ni ndi'i, dá ni sa'an Jesús xí'in ta xionoo xí'in ná chí noo kúú kuendá Judea, ta ñoo ni sa ndei na sa dakódo ndúta ná ñayuu. ²³ Ta Juan sa dakódo ndúta ñayuu chí noo kúú ñoo Enón, yati noo kúú ñoo naní Salim, dá chi ñoo ñó'o nda'o takuii. Ta sa kasáa ñayuu noo ná, ta sa dakódo ndúta ñaa ná, ²⁴ dá chi kámani vá ndadi na ve'e kaa.

²⁵ Dá ni kasá'á ndátó'on kuáchi ta xionoo xí'in Juan xí'in dao ka na Israel sa'a ndi kían kánian kee ñayuu, dá nduvii ná noo Ndios. ²⁶ Sa'á ñoo ni sa'an ra noo ió Juan, dá ni kaa ra xí'in ná:

—Maestro, tá'an taa ni sa io xí'in ní iin ka xoo yuta Jordán, tá'an ra ni xi'o ní kuendá sa'á noo ñayuu, roón kúú ra xionoo dakódo ndúta ñayuu, ta kuá'á nda'o na kua'an noo rá.

²⁷ Dá ni kaa Juan xí'in rá:

—O kándeé ta'on ni iin taa ni'i rá ni iin choon tá ko ní xi'o Ndios ña noo rá nda induú. ²⁸ Ta mií ndó kúú na xi'o kuendá ña ni ka'an yu'u ña ko kúú ta'on yu'u na kúú Cristo, na dáka'ki ñaa. Di'a ni ka'in xí'in ndó ña yu'u kúú na ni tanda'á Ndios vei mií noo, dá kasaa mií ná. ²⁹ Ná'á ndó ña taa ni tandá'a xí'in iin ña'á kúú yíꞑan. Ta ra né'e

tá'an va'a xí'in ta ni tandá'a ñoo, roón kúú ra iin diin rá, ta seídó'o ñaa rá, ta kádij ini ra tá seídó'o ra noo ká'an ta kúú yíi ñoo. Kí'o dión ta'ani ndó'o mií yu'u víti, chi ni xinkoo ndi'i ña kádij ini. ³⁰ Dá chi miꞑan ndúsa kánian kandaya'i cháá ka na, ta yu'u kúú na kánian ndunoo di'a.

Ni kii Jesús chí induú

³¹ Na ni noo ni kii chí induú, noón kúú na dándaki ndidaá ñayuu. Ta na ndéi noñó'o yó'o, yó'o va ni kaki na, ta ká'an na sava'a sa'á ña ió noñó'o yó'o. Tído na ni kii chí induú, noón kúú na dándaki ndidaá ñayuu. ³² Ta xi'o na kuendá sa'á ña ni xini na xí'in sa'á ña ni seídó'o na chí induú, tído ko iin ta'on xíin natiin va'a ña ká'an na. ³³ Tído ndi ndáa ñayuu nátiin va'a ña ká'an na, noón kúú na xi'o kuendá ña miꞑan ndaa ndisa na ndaa kúú Ndios. ³⁴ Ta na ni tanda'á Ndios ni kasáa, noón kúú na ká'an to'on mií Ndios, chi ni xi'o ndi'i na ndéé Espíritu ií ná noo ná, ta ko ní chíki'ó ta'on ñaa ná. ³⁵ Ta kú'u nda'o ini tatá Ndios sa'a de'e na, ta ni nak'i'o na ndidaá tá'an ña'a noo ndá'a ná. ³⁶ Sa'á ñoo ndi ndáa mií vá ñayuu ná kándeé ini de'e Ndios koni na kataki chíchí ná. Tído na ko xíin kándeé ini de'e Ndios, o koni ta'on na kataki chíchí ná, di'a kasaa ña xido ini Ndios sata ná.

4

Ndátó'on Jesús xí'in iin ña'a ió chí kuendá Samaria

1 Kúú nì kandaá va ini sato'o yò Jesús ña nì nì'ì tó'on tã fariseo ña kua'a cháá ka ñayuu nì kasá'á ndíkò ñaá, ta kua'a cháá ka ñayuu dákodo ndúta ná o duú Juan, 2 va'ará o duú mií Jesús dákodo ndúta ñaá, tã xionoo xí'ín vá ná kée choon yó'o. 3 Sa'á ñoó nì keta na kuendá Judea kua'an tuku na chí Galilea di'a xí'ín tã xionoo xí'ín ná. 4 Ta miían ndúsa kánian ya'a na chí kuendá Samaria di'a, dá saá na Galilea. 5 Sa'á ñoó nì saá na iin ñoo naní Sicar, ña nákaa chí Samaria ñoó. Ta yati né'e tá'an ñoo yó'o xí'ín ñó'o nì xì'o oon Jacob noó de'e na José. 6 Ta ñoó nákaa iin pozo nì kava'a Jacob. Ta sa'á ña nì kuitá Jesús nì xika na, sa'á ñoó nì sa koo na yú'u pozo ñoó ió na nani'ì ndéé ná. Ta kián dao nduú. 7 Dá nì kasáá iin ñá'a kuendá Samaria tavaan takuií, dá nì kaa na xí'án:

—Tei cháá takuií xaán ná ko'i.

8 Ta kò tã'ón tã xionoo xí'ín ná ñoó ndéi xí'ín ná, chí kua'an ra ñoo nákaa yati ñoó kuiin ra ña'a kasá'an na. 9 Dá nì kaa ñá'a Samaria ñoó xí'ín ná:

—¿Ndiva'a xíkã mií ní, tã Israel xaán, takuií ko'o ní noo yú'u, chí iin ñá Samaria va kúú yu'u? Ta kò né'e tá'an va'a ta'on ndo'ó, na Israel xaán, xí'ín ndu'u, na kuendá Samaria yó'o.

10 Dá nì kaa na xí'án:

—Tá ná kandaá inon sa'á ña va'a kóni Ndios kee na xí'ón, ta ná kandaá ta'ani

inon ndá yoo kúú na xíkã takuií ko'o na nooon, dá kían kaka di'a yo'ó takuií ko'ón noo yú'u, ta ko'in kí'oi takuií, kirá kí'o ña kataki chíchón.

11 Dá nì kaaan xí'ín ná:

—Tatá, ni iin ta'on ña'a kò né'e ní taó ní takuií, ta konó nda'o pozo yó'o. Sa'á ñoó, ¿ndéi ko'ón ní ki'in ní takuií, kirá kí'o ña kataki chíchí ñoó? 12 Ta, ¿á ndáya'i cháá ka mií ní o duú Jacob, na kúú na sá'ano ve'e ndu? Dá chí noón vá nì kava'a pozo yó'o, ta takuií kána yó'o sa xí'ì mií ná, xí'ín de'e na xí'ín kí'ti nì sa ndaka ná.

13 Dá nì kaa na xí'án:

—Ndi ndáa mií vá ñayuu xí'ì takuií ñó'o ini pozo yó'o, noón kúú na nandió kuéi tuku na ichi ini na. 14 Tído ñayuu ná ko'o takuií, kirá kí'o yu'u noo ná, ni iin kuu ka o nandió kuéi na ichi ini na. Chí takuií kí'o yu'u ko'o na, kiróón kakuu takuií kana ndita ini na, ta kí'o ra ña kataki chíchí ná.

15 Dá nì kaaan xí'ín ná:

—Tatá, tei ní takuií ká'an ní sa'a ná ko'o yu'u, dá kían ná dá'a ka ni nandió kooi ichi ini, ta ná dá'a ka ni kixii ki'in takuií nda yó'o.

16 Dá nì kaa na xí'án:

—Kua'an kuakón yíion, dá kasaan.

17 Dá nì kaaan xí'ín ná:

—Kò tã'ón yí yu'u.

Dá nì kaa na xí'án:

—Ndaa va ká'on ña koo yíion, 18 dá chí o duú tã'ón yíion kúú tã ió xí'ón viti, va'ará sa o'on nì sa kuu yíion.

Sa'á ñoó ndani ña ndaa va ká'on.

19 Dá ñi kaaan xí'in ná:

—Tatá, kánda*á* ini*í* ña kúu ní iin profeta. 20 Tído di*ni* yúku yó'o va ñi sa ndaño'o na sá'ano ve'e ndu'u Ndios, tído ndo'ó, na Israel, kaá ndo ña ñoo Jerusalén va kúu noo kánian kandaño'o yó na.

21 Dá ñi kaa Jesús xí'an:

—Naná, kandísa ña ko'in ka'in xí'on viti, dá chi vei kuu ña ni di*ni* yúku yó'o, ni ñoo Jerusalén ko kánian ko'on ndo, dá kandaño'o ndó tatá Ndios. 22 Ta ndo'ó, ndaño'o ndava'a va ndó Ndios, tído ndu'u, ná'a vá ndu'u ndá yoo kúu Ndios ndaño'o ndu, dá chi tein na ve'e ndu'u, na Israel, vei na dáka*ki* ñaa.

23 Tído sa kua'an kasandaá vá hora, ta viti sa ñi kasandaáan, chi na kandaño'o ndisa Ndios kakuu na kandaño'o ñaa xí'in ndé*e* Espíritu i*í*, ta kandaño'o ndisa ñaa ná táto'on ki'o kóni mií Ndios, dá chi ki'o dión kóni mií tatá Ndios ña kandaño'o ñaa ná. 24 Chi Espíritu vá kúu Ndios. Sa'á ñoó na ka'an kandaño'o ñaa, kánian kandaño'o ñaa ná xí'in ndé*e* Espíritu i*í*, ta kánian kandaño'o ndisa ñaa ná táto'on ki'o kóni mií Ndios.

25 Dá ñi kaaan xí'in ná:

—Sa ná'a vá yu'u ña kasaa na kakuu Mesías, na kakuu Cristo, na dáka*ki* ñaa. Sa'á ñoó nda ná kasaa mií ná, nda daá ví nakani ndi'i na ndidaá ña ká'an ní sa'a.

26 Dá ñi kaa na xí'an:

—Ñaa kúu yu'u, na ká'an xí'on.

27 Ta mií daá ñoó ñi nandió kuéi ta xionoo xí'in ná ñi nasáa ra, ta kúu ñi naá ini ra sa'á ña ndátó'on ná xí'in ña'a ñoo. Tído ni iin tó'on rá ko ní ndátó'on: “¿Ndi kían ndátó'on ní xí'in ña'a xaan?” o “¿Ndi va'a ndátó'on ní xí'an?”

28 Dá ñi dankoo ña'a ñoo yoo takuiian, dá ñi nandió kooan kua'an nó'an ñoo ñoo. Tá ñi nasaaan, dá ñi kaaan xí'in ñayuu ñoo:

29 —Naki*í* ndo kande'é ndó, chi ñi kasáa iin ta*a*, ta ñi ka'an ndaa ra sa'a ndidaá ña ñi keei. Ndá ndi kuu kúu ná Cristo, na dáka*ki* ñaa.

30 Dá ñi kankuei ñayuu ñoo kua'an na kande'é ná noo ió Jesús.

31 Ta mií hora daá ñoó ñi sei nda'í ta xionoo xí'in ná noo ná, chi kaá ra:

—Maestro, kasá'an ní.

32 Dá ñi kaa na xí'in rá:

—Ío iin ka ña'a ko'on yu'u kasá'in, tído ko ná'a ta'on ndó ndi kían kían.

33 Dá ñi kasá'a ndátó'on tá'an mií ta xionoo xí'in ná ñoo, ta kaá ra:

—¿Á ndá yoo ñi kii ñi ne'e ña'a kasá'an na, sa'á ñoó ká'an na dión?

34 Dá ñi kaa na xí'in rá:

—Ña'a kasá'in kúu ña kéei ña kóni mií na ñi tanda'a yu'u ve*i*, ta dáxin*ko*oi choon ñi xi'o na noo*í* keei. 35 ¿Á ko ká'an ndo ña kaman*i* kom*i* yoo, dá kasandaá kuu dáke*e* yó? Tído ká'an yu'u xí'in ndó ña dáka*ka* noo ndo kande'é ndó noo ña ñi xiti na, dá chi sa ñi ichi vaan, sa ñi kuu va dáke*e* yóan. 36 Dá chi na

dákée natiin na ya'i na, ta ña dákée na kúú ñayuu natiin ña kataki chíchí ná. Díón, dá kadij nduú ini na ñi xiti xí'ín na ñi dakée. ³⁷ Ta ndaa va ká'an ñayuu tá ká'an na di'a: "Iin na kúú na xíti, ta iin ka na kúú na dákée." ³⁸ Ta yu'u kúú na tanda'á ndo'ó ko'on ndo dákée ndó noó ko ní xíti ndó, chí dao ka va na ñi xiti, ta ndo'ó kúú na keva'a noó ñi ndo'o dao ka na ñi xiti na —kaá na.

³⁹ Ta kúú kua'á nda'o ñayuu ndéi chí kuendá Samaria ñoo ñi kandísa na Jesús sa'á ña ñi ka'an ñá'a ñoo sa'a ná, dá chí ka'an: "Ñi ka'an ndaa taa ñoo xí'ín yu'u sa'a ndidaá ñá'a ñi keei."

⁴⁰ Dá ñi kasáa na Samaria ñoo noo nákaa Jesús, dá ñi seí nda'í na noo ná ña ná kandoo tóo na xí'ín ná ñoo ñoo. Dá ñi kandoo na ñi sa io na xí'ín ná uu kuu. ⁴¹ Ta kua'á nda'o ñayuu ñi kandísa ñaa sa'á to'on ñi ka'an na xí'ín ná, ⁴² dá ñi kaa na xí'ín ñá'a ñoo:

—Ko kándisa ka ndu viti sava'a sa'á ña ñi ka'on xí'ín ndú, dá chí viti sa ñi seídó'o ndu to'on ká'an mií ná. Ta ñi kandaá ini ndu ña miían ndaa kuiti kúú ná Cristo, na dákaki ñaa.

Di'a ñi kuu tá ñi nduva'a Jesús de'e iin taa kéchóon noo rey

⁴³ Tá ñi ya'a uu kuu, dá ñi kee na kua'an na chí kuendá Galilea di'a. ⁴⁴ Ta ñi xí'o Jesús kuendá ña ni iin tó'on ta'on profeta ko nátiin ñañó'ó noo na ñoo mií ná. ⁴⁵ Tído tá ñi saa

na kuendá Galilea, ñi natiin va'a ñaa na ndéi ñoo, dá chí ñi xini xí'ín noo ná ña ná'ano ñi kee na ñoo Jerusalén tein víko pascua ñoo, dá chí ñi sa ño'o ta'ani na ñoo. ⁴⁶ Dá ñi nandió koo tuku Jesús ñi nasáa na ñoo Caná, ña nákaa kuendá Galilea noó ñi ndee na takuií ñoo vino.

Ta chí ñoo Capernaum ñoo ió iin ta kéchóon noo rey, ta kú'u iin de'e ra. ⁴⁷ Tá ñi ni'i tó'on ra ña sa ñi ndusáa Jesús ió na Galilea, ñi ndee na kuendá Judea, dá ñi sa'an ra ñi seí nda'í ra noo ná ña ná ko'on na ve'e ra, ta ná nduva'a na de'e ra, dá chí sa ióan kuu xi. ⁴⁸ Dá ñi kaa Jesús xí'ín rá:

—Tá ná o koni xí'ín noo ndo ña ná'ano xí'ín ña ndato kée yu'u, dá kían o kándisa ta'on ndó yu'u.

⁴⁹ Dá ñi kaa taa ñoo xí'ín ná: —Tatá, ná ko'o viti ko ñá'a kuu de'i.

⁵⁰ Dá ñi kaa Jesús xí'ín rá: —Kua'an nó'on, chí sa ñi nduva'a va de'ón.

Ta kúú ñi kandísa va taa ñoo to'on ñi ka'an Jesús. Sa'á ñoo ñi nandió koo ra kua'an nó'o rá. ⁵¹ Tá sa kua'an xino ra noo iin ve'e ra, dá ñi kii ta kéchóon noo rá ñi ni'i ñaa rá. Dá ñi kaa ra xí'ín rá:

—Takí ij vá de'e ní, sa ñi nduva'a va xi.

⁵² Dá ñi ndato'ón ñaa rá to'on ndá hora ñi ndiko'on ini xi. Dá ñi kaa ta kéchóon ñoo xí'ín rá:

—Táto'on ka iin sa'ini koni, dá ñi ya'a ña daa xi.

⁵³ Dá ñi ndisáa ini tatá xi ña mií hora daá ñoo ñi ka'an

Jesús xí'ín rá: “Sá n̄i nduᵛa'a de'ón.” Ta n̄i k̄andísa rá Jesús, xí'ín ndidaá n̄a ve'e ra.

⁵⁴ Ta ñ̄a yó'o kúú ñ̄a ká'ano kúú uᵛ n̄i kee Jesús chí kuendá Galilea tá n̄i ndee na chí kuendá Judea di'a.

5

Di'a n̄i kuu tá n̄i nduᵛa'a Jesús iin taa k̄o kúú kaka ió ñ̄oo Betesda

¹ N̄i ndi'i, dá n̄i kasandaá koo iin vík̄o ká'ano noó na Israel. Dá n̄i kee Jesús k̄okaa na kua'an n̄a ñ̄oo Jerusalén. ² Ta ñ̄oo Jerusalén ñ̄oo nákaa iin xían noo naní yé'é léko, ta yati ñ̄oo nákaa iin pila ká'ano noo ñ̄o'o takují, ta naníán Betesda xí'ín yú'u hebreo, ta ndíta o'ón ve'e xí'o kát̄i yú'án. ³ Ta ini ve'e kát̄i ñ̄oo ndéi kuá'á nda'o n̄a kú'u, dao na k̄o túu noo, dao k̄a n̄a léngo sa'a, dao k̄a n̄a n̄i natíi sa'a. Ta ndéi na ndáti na nakandá noó takují ñ̄oo. ⁴ Dá ch̄i ndá ndi kúu náxino iin ángel dákandá n̄a noó takují ñ̄oo, ta n̄a mií noó kasaa dáket̄a mií tá kandá takují ñ̄oo, ta kúú nduᵛa'a va na noo ndi ndáa mií vá kue'e ndó'o na. ⁵ Ta ñ̄oo kándu'u iin t̄a, ta s̄a io ok̄o sa'ón on̄i kuia kú'u ra.

⁶ Dá n̄i xini Jesús kándu'u t̄a yó'o. Tá n̄i k̄andaá ini n̄a ñ̄a s̄a na'á nda'o kú'u ra, dá n̄i ndato'ón ñ̄aá ná:

—¿Á kónon nduᵛa'ón?

⁷ Dá n̄i kaa ra:

—Dión kónij̄i, tatá, tído k̄o iin n̄i'í dáket̄a ñ̄aá ini takují káa mií hora kandá ra. Ta iin iin ta'ándá ká'ín ko'ín dáket̄ai

mií, s̄a kasaa iin k̄a n̄a k̄eta na.

⁸ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Ndakuiin ndich̄i viti. Ta naki'in ñ̄a'a kándí'ón xaᵛn kane'ón kua'án.

⁹ Ta kúú viti'ón di'a n̄i nduᵛa'a t̄a ñ̄oo. Ta kúú n̄i naki'in ra ñ̄a'a kándí'i ra né'e ra kua'an ra. Ta mií kuᵛ dáá ñ̄oo kúú kuᵛ naní'i ndé̄e n̄a Israel.

¹⁰ Dá n̄i kaa t̄a sa'ándá choon noó n̄a Israel xí'ín t̄a n̄i nduᵛa'a ñ̄oo:

—Kuᵛ naní'i ndé̄e yo kíán viti. Sa'á ñ̄oo k̄o kánian kane'ón ñ̄a'a n̄i s̄a ndí'ón xaᵛn.

¹¹ Dá n̄i kaa t̄a ñ̄oo xí'ín rá:

—Mií n̄a n̄i nduᵛa'a ñ̄aá n̄i ka'an xí'ín: “Naki'in ñ̄a'a kándí'ón xaᵛn kane'ón kua'án”, kaá n̄a xí'ín.

¹² Dá n̄i ndato'ón ñ̄aá rá:

—¿Ndá yoo n̄i ka'an xí'ón: “Naki'in ñ̄a'a kándí'ón xaᵛn kane'ón kua'án”?

¹³ Tído k̄o ná'á ta'on t̄a n̄i s̄a kú'u ñ̄oo ndá yoo n̄i nduᵛa'a ñ̄aá, dá ch̄i n̄i kexoo va Jesús kua'an n̄a, ta n̄i ndu'u na tein ñ̄ayuu kuá'a ndéi ñ̄oo.

¹⁴ Tá n̄i ndi'i, dá n̄i naní'i ñ̄aá Jesús yé'é ñ̄o'o ká'ano ñ̄oo. Dá n̄i kaa n̄a xí'ín rá:

—Kana'ón ñ̄a s̄a n̄i nduᵛa'a voon viti, tído o s̄a kóo k̄a inon ya'ón keeón kuachi, dá ná dá'a ni kixi iin k̄a tandó'ó ká'ano cháá k̄a nooon.

¹⁵ Dá n̄i kee t̄a n̄i nduᵛa'a ñ̄oo kua'an ra. Dá n̄i kast̄on ra xí'ín t̄a né'e choon noó n̄a Israel ñ̄a Jesús kúú n̄a n̄i nduᵛa'a ñ̄aá. ¹⁶ Sa'á ñ̄oo n̄i kasá'á t̄a né'e choon ñ̄oo kéndava'a rá xí'ín Jesús, ta ndúkú rá ndi kee ra ka'ání ñ̄aá

rá, dá chi ni kee na choon yó'o tein kuu náni'i ndée na ñoo Israel. ¹⁷ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Daá kéchóon va tatá yu'u Ndios, ta kéchóon ta'ani yu'u viti.

¹⁸ Ta sa'á ña ni ka'an na dión, sa'á ñoó ví'í ka ví ni kasá'a ndúkú taa ñoo ndi kee ra ka'áni ñaá rá, dá chi o duú iin tó'ón ni kuu náni'i ndée na Israel yá'a na, chi di'a kaá ta'ani na ña mií Ndios kúú tatá na, ta sa'á ña ká'an na dión, sa'á ñoó ndée na mií na ña iin tó'ón kúú ná xí'in Ndios.

Kásto'on Jesús xí'in ñayuu ña kómí ná choon, chi kúú ná de'e mií Ndios

¹⁹ Sa'á ñoó ni kaa Jesús di'a xí'in taa ñoo:

—Miían ndaa ná ka'in xí'in ndó ña ko kée mií ta'on na kúú de'e Ndios iin rá iin ña'a, chi kée na ndidaá ña xiní na kée tatá na, dá chi ndidaá ña'a kée tatá na, ki'o dión ta'ani kée de'e na. ²⁰ Chi kú'u nda'o ini tatá Ndios sa'á de'e na, ta ná'a na ndidaá tá'an va ña'a kée na noó de'e na. Sa'á ñoó ná'ano cháá ka ña'a koni ndo kee de'e Ndios o duú ña ni kee na viti, dá naá nda'o iní ndo kee na. ²¹ Dá chi táto'on ki'o ndáne'e tatá Ndios na ni xí'i, ta xí'o na ña kataki na, dión ta'ani kée de'e na, dá chi xí'o ta'ani na ña kataki ndi ndáa mií vá ñayuu ká'an mií ná. ²² Dá chi ko káyiko ta'on Ndios sa'a ni iin tó'ón ñayuu, ndaa noó de'e va na ni xí'o na choon, dá keyíko na sa'a ná, ²³ dá kían ná koo ñaño'ó ndidaá tá'an ñayuu noó de'e

Ndios, táto'on ki'o ió ñaño'ó ná noo mií tatá Ndios. Dá chi na koó ñaño'ó noo de'e Ndios, ni tatá Ndios, na ni tanda'á ñaá ni kasáa na, koó ñaño'ó ná noo.

²⁴ 'Ta miían ndaa ná ka'in xí'in ndó ña ndi ndáa na seídó'o to'on ká'in, ta kándeé ini na tatá Ndios, na ni tanda'á yu'u ni kasáa, noón kúú na ni'í ña kataki chíchí ná, ta o ká'anda ta'on Ndios choon ña chiya'i na sa'á kuachi kée na, chi ni taó ñaá Ndios noó ña kánian kuu na, ta ni xí'o na ña kataki chíchí ná. ²⁵ Miían ndaa ká'in xí'in ndó ña vei kuu, ta kuu viti kían ña kueídó'o na kúú ndii ña ka'an de'e Ndios. Ta na kandisa noo ka'an na, noón kúú na kataki. ²⁶ Dá chi táto'on ki'o xí'o Ndios ña kataki ñayuu, ki'o dión ta'ani ni xí'o na choon noo ndá'a de'e na ña kee ta'ani na dión xí'in ñayuu. ²⁷ Ta ni xí'o ta'ani na choon noó de'e na ña keyíko na sa'a ndidaá ñayuu sa'á ña kúú ná na ni nduu taa ñayuú yó'o. ²⁸ Ta o sa'á naá téi ini ndo sa'á ña ká'in xí'in ndó, dá chi vei kuu ña kueídó'o ndidaá na ni nduxi to'on ka'an na, ²⁹ ta nataki ñayuu ni kee ña va'a, ta natiin na ña kataki chíchí ná. Tído na ni kee ña kini, noón kúú na nataki natiin ña ko'on na ndo'o naní ní'o ná.

Kí'o di'a kándaq ini yo ña Jesús kúú de'e Ndios

³⁰ 'Ta ko kée mií ta'on yu'u ni iin tó'ón ña'a. Chi táto'on ki'o kaa choon ni sa'anda mií tatá nooí, ki'o dión káyiko iin

rá iin ña'a, ta kényiko ndaa sa'a iin rá iin ña'a, dá chí kó ndúkú ta'on yu'u keei ña kóni miíi, di'a ndúkú yu'u keei ña kóni tatái, na ni tanda'a yu'u veí. ³¹ Dá chí tá ná kí'o yu'u kuendá sa'a miíi, dá kían kaa ndo ña kó ndaa ta'on kían ká'in. ³² Iin ka va na kúu na xí'o kuendá sa'a yu'u. Ta ná'a yu'u ña kuendá xí'o na sa'í kían ña ndaa. ³³ Ta ndo'ó ni tanda'a ndó dao ta ni sa'an ra noo Juan, ta noón kúu na ni xí'o ndaa kuendá noo rá. ³⁴ Tído yu'u, kó xínñó'ó ta'on yu'u ña kí'o iin ka ñayuu kuendá sa'í. Ni ka'in xí'in ndó sa'a ña yó'o, dá koni ndo káki ndó. ³⁵ Miían ndaa ni sa kuu Juan táto'on iin íti kéi, ta sa datóon na noo ndo, ta ni nata'an va'a ini ndo ni natiin va'a ndó to'on ndato ni ka'an na cháa tiempo.

³⁶ Ta ió iin ka ña'a, ña kían xí'o va'a cháa ka ví kuendá sa'a yu'u o duú kuendá ni xí'o Juan. Dá chí ndidaa choon ni xí'o tatái nooi keei, ndidaa ña yó'o kían kéei, ta miían xí'o kuendá sa'í ña miían ndaa kuiti tatái Ndios ni tanda'a yu'u veii. ³⁷ Ta mií ta'ani tatái, na ni tanda'a ñaá veii, xí'o ta'ani na kuendá sa'í. Ta ni iin kuu ta'ón kó ní seídó'o ndó noo ká'an na, ta ni kó ní xini ndo ndi kaa na, ³⁸ ta ni to'on na kó kómí ndó ini ní'o ndo, dá chí kó kándéé ini ndo na ni tanda'a yu'u veii. ³⁹ Ta ndo'ó dákuá'a tuti ij Ndios, dá chí ká'an ndó ña ñoó nani'i ndo ña kataki chíchí ndó. Ta mií tuti ñoó xí'o ndaa kuendá sa'a yú'u, ⁴⁰ tído kó kóni ta'on ndó

kii ndó nooi, dá ni'i ndo ña kataki chíchí ndó.

⁴¹ 'Kó ndúkú ta'on yu'u natiin ñaño'ó noo ta ñayuu yó'o. ⁴² Tído ná'a vái ndi ndaa ní'o iin rá iin ndó, sa'a ñoó kánda inii ña kó kóni ta'on ndó Ndios. ⁴³ Yu'u kúu na veii xí'in choon ni sa'anda mií tatái Ndios nooi, tído kó kóni ndo natiin ndó yu'u. Tído tá ná kasaa iin ka ta ka'an sa'a mií rá, ta kúu kaon va natiin va'a va ndó ra. ⁴⁴ ¿Ndi koo ví, dá kasandaá ndo kandisa ndó ña ndaa, chí daá kuiti ndúkú ndó ña chindaya'i tá'an mií ndó, ta kó ndúkú ndó ña chindaya'i ñaá na kúu iin tó'ón diní mií Ndios? ⁴⁵ Ta ná dá'a ni ka'an ndó ña ka'an kuachi yu'u sa'a ndo'ó noo Ndios. Mií Moisés, tá'an na kándéé téi ini ndo, noón kúu na ká'an kuachi sa'a ndo. ⁴⁶ Dá chí tá miían ndaa ni kandisa ndó ña ni ka'an Moisés, dá kían kandisa ta'ani ndó ña ká'an yu'u xí'in ndó viti, dá chí sa'a yú'u va ni taa Moisés. ⁴⁷ Tído, tá kó kandisa ndó ña ni taa na sa'í, ¿ndi koo, dá kandisa ndó to'on ká'an yu'u, tá dáá?

6

Kua'a nda'o ñayuu ni xi'o Jesús ña'a ni sasá'an na

¹ Tá ni ndi'i, dá ni kee Jesús kua'an na iin ka xoo taño'o nani Galilea. Ta nani ta'ani ra Tiberias. ² Ta kúu kua'a nda'o ñayuu tákuei ñaá kua'an na, chí ni xini na ni kee Jesús ña'a ndato ni nduva'a na na kú'u. ³ Dá ni kaa Jesús diní iin yúku ín ñoó. Dá ni sa koo na ñoó

xí'ín t̄aa xíonoo xí'ín ná. ⁴ Ta kúú s̄a n̄i kuyati va víko pas-cua, ñ̄a kéká'ano n̄a Israel.

⁵ Tá n̄i ndane'e noo Jesús, kúú n̄i xini n̄a ñ̄a kua'á nda'o ñ̄ayuu tákuei ñ̄aá ve'i na, dá n̄i kaa n̄a xí'ín Felipe:

—¿Ndeí ko'o kuiiá ñ̄a'a kasá'an ñ̄ayuu kua'a yó'o viti?

⁶ Mii'an n̄i ka'an va na dión, dá ná kande'á ndi kaa Felipe ñoó. Tído s̄a ná'á vá mii ná ndi k̄ián kee ná, dá kasá'an ñ̄ayuu ñoó. ⁷ Dá n̄i kaa Felipe:

—Ni di'ón ní'i ñ̄ayuu kéchón na uu ciento kuu o kétaan kuiin yó pan, dá ní'i ná lú'u lú'an kei ná.

⁸ Dá n̄i kaa iin k̄a t̄aa xíonoo xí'ín Jesús, tá'an r̄a naní Andrés, t̄a kúú ñ̄ani Simón Pedro:

⁹ —Yó'o iin iin tayíi ló'o, ta né'e xi o'on pan cebada, ta né'e xi uu t̄iyaká. Tído ni ñ̄a'a ko kúú vá ñ̄a yó'o noo ñ̄ayuu kua'a ve'i káa.

¹⁰ Dá n̄i kaa Jesús:

—Ka'an ndo xí'ín ñ̄ayuu kuá'a káa ñ̄a ná kande'i na —kaá n̄a.

Dá n̄i s̄a ndei na ndéi na noo itá ñoó, chí káa nda'a vaan. Ta t̄aa ñoó kúú tát'o'on o'on mil. ¹¹ Dá n̄i tiin Jesús pan ñoó. Dá tá n̄i ndi'i n̄i na'k̄i'o na ndivé'e noo Ndios, dá n̄i xi'o naan noo t̄a xíonoo xí'ín ná. Dá n̄i sa'an r̄a n̄i dasá ráan noo ñ̄ayuu kuá'a ñoó. Ta kúú dión ta'ani n̄i kee na xí'ín t̄iyaká ñoó. Ta n̄i xi'o ra r̄i tát'o'on n̄i xik̄a iin rá iin na.

¹² Dá tá n̄i ndinoo va'a ini ñ̄ayuu ñoó n̄i sasá'an na, dá n̄i

kaa Jesús xí'ín t̄aa xíonoo xí'ín ná ñoó:

—Nditútí ndó ndidaá yúchi ñ̄a n̄i kandoo xaan, dá ná o túú oon —kaá n̄a.

¹³ Dá n̄i nditútí t̄a xíonoo xí'ín ná ñoó ndidaá ñ̄a n̄i kandoo ñoó. Ta n̄i dakútí rá ux̄i uu t̄iyik̄a xí'ín yúchi ñ̄a n̄i s̄a kuu ndin o'on pan ñoó.

¹⁴ Tá n̄i xini ñ̄ayuu ñoó k̄i'o dión ví ká'ano ñ̄a'a n̄i kee Jesús, dá n̄i kaa n̄a:

—Mii'an ndaa kuiti n̄a yó'o kúú profeta, n̄a n̄i kaa Ndios tanda'á ná kasaa ñ̄ayuu yó'o.

¹⁵ Tído n̄i kandaá va ini Jesús ñ̄a ve'i ñ̄ayuu ñoó kendús̄a n̄a xí'ín ná kandaka ñ̄aá ná ko'on n̄a kakuu na rey noo ná. Sa'á ñoó n̄i taó xóo na mii ná kua'an n̄a din̄i yúku ñoó.

Di'a n̄i kuu tá n̄i xika Jesús noo taku'i

¹⁶ Dá tá n̄i kuaá kuu dáá ñoó, dá n̄i naxino mii t̄aa xíonoo xí'ín ná noo nákaa taño'o ñoó. ¹⁷ Dá n̄i kaa ra ini barco, dá n̄i kee ra kua'an r̄a noo taño'o, dá saá r̄a ñoo Capernaum. Kúú s̄a n̄i kuaá vá, ta ko ñ̄a'a īi va nandió ko Jesús kasaa n̄a. ¹⁸ Ta sa'á ñ̄a n̄i kasá'á kána tach̄i déen, sa'á ñoó n̄i'i nda'o n̄i kasá'á kandá noo taño'o ñoó. ¹⁹ Ta nda s̄a o'on o iño káa va kilómetro dákaka ra barco ñoó kua'an r̄a, dá n̄i xini r̄a xika Jesús ve'i na noo taño'o ñoó, ta s̄a kuyati na ve'i na noo kua'an barco ñoó. Ta kúú n̄i yu'ú nda'o ra.

²⁰ Dá n̄i kaa n̄a xí'ín rá:

—Mii vá yu'u kúuí. Ná dá'a ni yu'ú ndo.

21 Ta kúú nī nātiin vā'a ñāá rá ini barco ñóó. Ta kúú vití'ón di'a nī kasandaá na yú'u taño'o noó kua'an na ñóó.

Nándukú ñayuu Jesús

22 Tá nī tuu noo iin ka kuu, sa ná'á vā ñayuu nī kandoo ndéi iin ka xoo taño'o ñóó ñā iin tó'ón vā nī sa kuu barco nī kixi Jesús xí'ín ta xionoo xí'ín ná. Tído ná'á ta'ani na ñā kō kuá'an nó'o ná xí'ín ta xionoo xí'ín ná, chí kua'an nó'o mií vā rá, sa'á ñoó nī kandoo ñayuu ñóó ndáti na Jesús. 23 Ta dao barco nī kii ñoo Tiberias nī sa kuita tóo ró yati noó nī xí'o Jesús pan nī seí ñayuu kuá'a ñóó tá nī ndi'i nī nakí'o na ndivé'e noo Ndios. 24 Dá tá nī kandaá ini ñayuu kuá'a ñóó ñā koó ka Jesús nákaa ñóó, ni ta xionoo xí'ín ná, dá nī kaa na ini barco ñóó. Dá nī kee na kua'an na ñoo Capernaum nandukú na Jesús.

Yó'o nī ka'an Jesús ñā mií ná kúú pan nī xí'o Ndios keí yó, dá kataki chíchí yó

25 Dá tá nī naní'í ná Jesús iin ka xoo taño'o ñóó, dá nī kaa na xí'ín ná:

—¿Maestro, ndá oon nī kasáa ní yó'o?

26 Dá nī kaa Jesús xí'ín ná:

—Miían ndaa ndisa ná ka'in xí'ín ndó ñā kō nándukú ta'on ndó yu'u sa'á ñā nī kandaá ini ndo ndi kóni kaa ñā ná'ano nī keei. Di'a nándukú ndó yu'u sa'á ñā nī xí'oi pan nī seí ndo, dá nī ndinoo ini ndo. 27 Ná dá'a ni kechóon ndó sa'a pan, ñā

túú. Di'a kechóon ndó sa'a pan kō túú, tá'an ñā xí'o ñā kataki chíchí ndó. Ta na nī nduu ta ñayuu yó'o kúú na kí'o pan yó'o keí ndo, dá chí na yó'o kúú na nī daná'a tatá Ndios.

28 Dá nī kaa ñayuu ñóó:

—¿Ndí kían kánian kee ndu, dá katí'a ndu kee ndu ñā kóni Ndios?

29 Dá nī kaa Jesús xí'ín ná:

—Ñā kóni Ndios kee ndó kían kandeé ini ndo na nī tanda'á ná nī kasáa ió xí'ín ndó.

30 Dá nī kaa ñayuu ñóó xí'ín ná:

—Ta, ¿ndí kían kúú ñā'a ká'ano kee mií ní noó ndu'u, dá ná koni ndu, dá ná kandísa ndu'u ñā nī tanda'á Ndios mií ní nī kasáa ní? ¿Ndí kían kee ní? 31 Chí nī seí na sá'ano ve'e ndu maná, ñā kúú pan nī kii induú, tá sa xionoo na yukú ichí ñóó. Chí di'a kaá tuti ií Ndios: “Nī xí'o Moisés pan nī kii induú nī seí na.”

32 Dá nī kaa Jesús xí'ín ná:

—Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó, o duú ta'ón Moisés ní xí'o pan nī kii induú nī seí ñayuu ñóó. Mií vā tatá yu'u kúú na xí'o ñā kúú pan ndisa nī kii induú. 33 Chí pan xí'o Ndios, ñóó kúú na nī noo nī kii induú, ta xí'o na ñā kataki chíchí ñayuu ndéi ñayuu yó'o.

34 Dá nī kaa na xí'ín Jesús:

—Maestro, ndidaá kuu tei ní pan ñóó ná keí ndu'u.

35 Dá nī kaa Jesús xí'ín ná:

—Yu'u kúú pan xí'o ñā kataki chíchí ñayuu. Sa'á ñoó ndi ndaa mií vā ñayuu ná kii noo yú'u, ta ndiko na yu'u, ni

iin kuꝯ ta'ón o kuíko na. Ta ndi ndáa mií nā ná kandeé iní yu'u, ni iin kuꝯ ta'ón o íchi ini nā. ³⁶ Tído sã daá nī ka'an vai xí'ín ndó ñã va'ará nī xini ndo ñã ná'ano kée yu'u, tído ko kándisa ta'on ñaa ndó. ³⁷ Ta ndidaá ñayuu tei tatái nooí, miían ndaa kii na ndikō nā yu'u. Ta nā kii noo yú'u, o dánkoo xoo ta'an vei nā. ³⁸ Dá chi nī noo yu'u nī kii induú, ta ko véi ta'on yu'u keei ñã kóni mií, di'a vei yu'u keei ñã kóni nā nī tanda'á yu'u veii. ³⁹ Kóni tatá yo Ndios, nā nī tanda'á yu'u veii, ñã kían ná dá'a ni ndaño'ó ni iin tó'ón ñayuu nī xí'o na nooí. Di'a kóni nā ñã dánátaiki yu'u ñayuu yó'o tá ná kasandaá kuꝯ noo ndí'i. ⁴⁰ Ta ñã kóni nā nī tanda'á yu'u veii kían ñã ndi ndáa mií vá ñayuu vei noo de'e na, ta kándéé iní ñaa ná, dá kían ni'í ná ñã kataki chíchí ná. Ta noón kúu nā dánátaiki yu'u tá ná kasandaá kuꝯ noo ndí'i —kaá nā.

⁴¹ Dá nī kasá'á nā Israel ñoo ndátó'ón kayá ná ká'an nā sa'a Jesús, dá chi nī kaa Jesús ñã mií ná kúu pan nī kii induú, ⁴² ta kaá nā:

—¿Á o duú de'e José va kúu Jesús káa, chi ná'á vá yó tatá rã xí'ín naná rã? Sa'á ñoó, ¿ndiva'a ká'an rã ñã nī noo ra nī kii ra induú?

⁴³ Dá nī kaa Jesús xí'ín ná:

—O sã ndátó'ón kayá ndo sa'í. ⁴⁴ Ni ko ín ta'on kuu kii mií ndikō nā yu'u xían nani ná o dáka'an tatá Ndios, nā nī tanda'á yu'u veii, níó ná. Ta nā yó'o kúu nā dánátaiki yu'u

tein kuꝯ noo ndí'i. ⁴⁵ Dá chi di'a kua'an to'on nī taa profeta noo tuti ij Ndios: “Ta noo ndidaá ñayuu dána'a Ndios”, kaáan. Sa'á ñoó ndi ndáa mií nā nī seídó'o noo ká'an tatá Ndios, ta nī natiiin na to'on na, noón kúu nā kii noo yú'u, ta ndikō nā yu'u. ⁴⁶ Ta ni iin tó'ón ñayuu ko ñã'a koni xí'ín noo ná tatá Ndios, sava'a iin tó'ón nā nī kii noo mií tatá Ndios, noón kúu nā ná'á ndi káa na. ⁴⁷ Sa'á ñoó miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ñã ndi ndáa mií o nā kandeé iní yu'u, noón kúu nā ni'í ñã kataki chíchí ná. ⁴⁸ Yu'u kúu pan xí'o ñã kataki chíchí ñayuu. ⁴⁹ Miían ndaa nī sei nā sá'ano ve'e ndó maná noo nī sã xionoo na yukú ichí ñoo, tído ndidaá vá ná nī xí'i. ⁵⁰ Tído pan, ñã ká'in sa'a yó'o, kían nī noo nī kii induú. Ta ndi ndáa mií vá ñayuu ná kei ñã, ni iin kuu ta'ón o kuú nā. ⁵¹ Ta yu'u kúu pan nī noo nī kii induú, ñã xí'o ñã kataki chíchí ñayuu. Ta ndi ndáa mií ñayuu ná kei pan yó'o, koni nā kataki chíchí ná. Ta pan, ñã kí'o yu'u, kúu koñoi. Ta ko'in dokoi ñã sa'á nā ndéi ñayuu yó'o, dá koni nā kataki chíchí ná —kaá Jesús.

⁵² Ta sa'á ñã nī ka'an nā dión, sa'á ñoó nī kasá'á nā Israel ñoo ndátó'ón kuáchi nā tein mií ná ñoo, ta kaá nā:

—¿Ndi kee tãa káa kí'o ra koño rã kei yó?

⁵³ Dá nī kaa Jesús xí'ín ná:

—Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ñã tá ná o kei ndo koño nā nī nduu tãa ñayuu yó'o, ta ná o kó'o ndó nij ná, dá kían

o koní ta'on ndó ni'í ndo ña kataki chíchí ndó. ⁵⁴ Tído na ni kandía ni seí koñoj, ta ni xí'i na nij yú'u, noón kúu na ni'í ña kataki chíchí ná. Ta noón ta'ani kúu na dánataki yu'u tá ná kasandaá kuu noo ndí'i. ⁵⁵ Dá chī koño yu'u kúu koño ndisa, ña kían kasá'an ñayuu, ta nij yú'u kúu nduta ndisa ko'o na. ⁵⁶ Sa'á ñoó ndi ndáa na seí koño yu'u, ta xí'i na nij yú'u, noón kúu na ió xí'ín yu'u, ta ió'í xí'ín ná. ⁵⁷ Tatá Ndios takí kúu na ni tãnda'á yu'u ve'i, ta xí'o na ña kataki yu'u. Ta k'i'o dión ta'ani, na seí koñoj, noón kúu na kataki ta'ani na kee yu'u. ⁵⁸ Ta yu'u kúu pan ni noo ni kii induú. Ta ko kúu ta'on yu'u táto'on k'i'o kúu maná ni seí na sá'ano ve'e ndó, chī ni xí'í va na va'ará ni seí na ñá. Tído na keí pan, ña kúu koño yu'u, noón kúu na koni kataki chíchí —kaá na.

⁵⁹ Ta ña yó'o ni daná'a na ini ve'e noo náta na Israel ñoo Capernaum.

Nákoni Pedro ña kómí Jesús to'on, ña xí'o ña kataki chíchí yó

⁶⁰ Tá ni seídó'o tãa xionoo xí'ín ná to'on yó'o, kúu kuá'á nda'o ra ni kaa di'a:

—Kuáchī nda'o ká'an na. ¿Ndá yoo kandía natiin ña ká'an na?

⁶¹ Tá ni kandaá ini Jesús ña ndátó'ón kuáchī tã xionoo xí'ín ná sa'á to'on ni ka'an na, dá ni kaa na xí'ín rá:

—¿Á ni tar'u'u ini ndo ni kee to'on ni ka'in? ⁶² ¿Á dión jí nakani kuáchī ini ndo tá ná

koni ndo nandió koo na ni nduu tãa ñayuu yó'o nana na no'o na noo ni sa io na induú? ⁶³ Espíritu ij Ndios kúu na xí'o ña kataki chíchí ndó, ta yikí koño ndo ko ta'ón ña'a chindeéán ndo, dá ni'í ndo ña kataki chíchí ndó. Chī to'on ni ka'an yu'u xí'ín ndó ni kii ñaxintóni Espíritu ij Ndios, ta xí'oan ña kataki chíchí ndó. ⁶⁴ Tído ió dao ndó ko kándisa ñaá —kaá na.

Dá chī ndá mií sa'a va ná'á Jesús ndá yoo ko kándisa ñaá, ta ndá yoo kakuu tãa nakí'o ñaá noo ndá'a tã xini u'u ñaá.

⁶⁵ Dá ni kaa na xí'ín rá:

—Sa ni ka'an vai xí'ín ndó ña ko íin ta'on kuu kii mií ndikō na yu'u xian nani ná o daka'an tatá Ndios ní'o ná kii na —kaá na.

⁶⁶ Ta ndá kuu ni ka'an na dión, kuá'á nda'o tã sa xionoo xí'ín ná ni dankoo ñaá, ta ko ní sá xionoo ka rá xí'ín ná.

⁶⁷ Ni ndi'i, dá ni kaa Jesús xí'ín ndin uxí u'u tãa xionoo xí'ín ná ñoó:

—¿Ta ndo'ó viti? ¿Á dankoo ta'ani ndó yu'u, ká'an ndó?

⁶⁸ Dá ni kaa Simón Pedro xí'ín ná:

—Sato'o ndu, ¿ndá noo ka ko'on ndu? Chī mií ní kómí to'on xí'o ña kataki chíchí ndú. ⁶⁹ Ta kándisa ndu to'on ká'an ní, ta kandaá ini ndu ña mií ní kúu Cristo, na dá'aki ñaá, ta mií ní kúu de'e na kúu Ndios takí.

⁷⁰ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Mií vá yu'u ni kaxi ndin uxí u'u ndo'ó, tído iin ndo'ó kúu kuendá ña u'u.

⁷¹ Ta ká'an na sa'a Judas Iscariote, de'e iin tãa nani

Simón, dá ch̄i mií t̄a yó'o kúú r̄a ko'on nak̄i'o ñáá noo ndá'a t̄a xiní u'u ñáá, ta nákaa r̄a tein ndin ux̄i uu t̄a x̄ionoo x̄í'ín ná.

7

Nákani kuách̄i ini ñani Jesús xiní ñáá rá

¹ Tá n̄i ndi'i, dá n̄i x̄ionoo Jesús chí kuendá Galilea di'a, ch̄i ko kóni ta'on na kanoo na chí kuendá Judea, dá ch̄i ñóó ndúkú ñáá t̄a Israel né'e choon ka'áni ñáá rá. ² Ta sa n̄i kuyati va kuu kava'a na Israel t̄iya'ó noo kandeí na ona kuu, ta ña yó'o kúú iin víko kéká'ano na. ³ Dá n̄i kaa ñani Jesús x̄í'ín ná:

—Kua'án yo'ó chí kuendá Judea di'a, dá ná koni ndidaá na kúú kuendóon ndidaá ña'a ná'ano kéeón. ⁴ Dá ch̄i ni iin tó'ón ta'on na kóni ña chin-daya'i ñáá ñayuu ko kede'é ña kée na. Tá ndaa ndisa kéeón ña ná'ano, na'a miíón noo ñayuu kuá'a ñóó.

⁵ Díón n̄i kaa r̄a, ch̄i ni iin ñani mií ná ko ní sá kándisa ñáá. ⁶ Dá n̄i kaa Jesús x̄í'ín rá:

—Ko ñá'a ta'on x̄inkoo kuu na'l̄i ndá yoo kúú noo ñayuu, tído ndo'ó, ndá hora kúú mií vá kuu ko'on ndo. ⁷ Ch̄i ko xiní u'u ta'on ñayuu ndo'ó, yu'u va kúú na xiní u'u na, dá ch̄i x̄í'o ndaaí kuendá sa'á ña kini kée na. ⁸ Kua'án kaa ní mií ndo'ó noo koo víko ñóó, ch̄i yu'u, o kó'on yach̄i ta'an vei, ch̄i ko ñá'a ta'on kasan-daá kuu na'l̄i ndá yoo kúú noo ñayuu.

⁹ Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an na díón, dá n̄i kandoo na ió na kuendá Galilea ñóó.

Di'a n̄i kuu tá n̄i sa io Jesús víko noo ndéi na Israel ini t̄iya'ó

¹⁰ Dá tá n̄i ndi'i n̄i kee ñani na kookaa na kua'an na víko, dá n̄i kee ta'ani mií ná kookaa na kua'an na. Tído ko ní saa túu ta'on na, n̄i saa de'é vá ná.

¹¹ Ta x̄ionoo t̄a Israel né'e choon tein noo kúú víko ñóó nándukú ñáá rá, ta kaá r̄a:

—¿Ndeí x̄ionoo t̄a ñóó viti? —kaá r̄a.

¹² Ta nákaa kuu Jesús yú'u iin rá iin ñayuu ñóó. Dá ch̄i dao na kaá ña kúú ná iin na va'a, tído dao ka na kaá ña ko kúú ná na va'a, ch̄i x̄ionoo na dánda'í na ñayuu, kaá na. ¹³ Ta ni iin tó'ón ta'on na ko ní ndátó'ón n̄i'i sa'a Jesús sa'á ña yu'u na kee t̄a Israel né'e choon.

¹⁴ Tá n̄i ta'l̄i dáo víko ñóó, dá n̄i x̄inkoo Jesús noo iin ve'e ño'o ká'ano. Dá n̄i kasá'a ná dána'a na noo ñayuu. ¹⁵ Ta naá vá iní na Israel seídó'o na ña dána'a na, ta kaá na:

—¿Ndi n̄i kee t̄a kaa ña ná'á téi r̄a, ch̄i ko ní dákuá'a ra kakuu ra maestro?

¹⁶ Dá n̄i kaa Jesús x̄í'ín ná:

—O duú to'on kána ñaxintóni mií dána'l̄i noo ndo. Ña yó'o kúú to'on n̄i n̄i'í noo na n̄i tanda'á yu'u veii. ¹⁷ Ta na kóni kee ña kóni Ndios, noón kúú na kandaa ini á to'on n̄i n̄i'í noo Ndios kián o to'on kána ñaxintóni mií dána'l̄i. ¹⁸ Ta na dána'a ña kána ñaxintóni mií ná, noón kúú na ndúkú natiin ñaño'ó

noó ñayuu. Tído yu'u kúu na ndúkú natiin ñaño'ó na nī tanda'á yu'u veii. Ta na kée dión, noón kúu na ndaa, ta nī lú'u ña kini kō nákaa nío ná.

19 '¿Á o duú Moisés nī xī'o ley Ndios noo ndo'ó? Tído nī iin tó'ón ndó kō kée choon sa'ándaan. Ta, ¿ndiva'a kátoó ndo ka'ání ndó yu'u? —kaá na.

20 Dá nī kaa ñayuu kuá'a ñoo xí'ín ná:

—Ña u'u vá nákaa ini ní. ¿Ndá yoo ká'an ka'ání ní, xiní ní?

21 Dá nī kaa Jesús xí'ín ná:

—Nī kee yu'u iin ña ndato, ta nī naá iní ndo. 22 Nī sa'anda Moisés choon ña ta'anda ñīi takuálí yíi ndo'ó, va'ará o duú choon nī sa'anda mií Moisés kían, chí na nī sa kuu tatá sá'ano ñoo yo kúu na nī dakasá'á ña yó'o. Ta sa'ándá ndo ñīi de'e ndó va'ará kuu náni'i ndée yo kían. 23 Ta sa'ándá ndo ñīi xí va'ará kuu náni'i ndée yo kían, dá ná dá'a nī ya'a ndó noo choon nī sa'anda ley Moisés. Ta, ¿ndiva'a káryíi ndó xí'ín yu'u sa'á ña nī nduva'i iin ta tein kuu náni'i ndée yo, tá dáá? 24 Ná dá'a nī keyíko ndo sa'a iin ña'a tá kō ñá'a dakuá'a ndóan. Di'a koo ini ndo keyíko ndaa ndo sa'a iin rá iin ña'a —kaá na.

Ndátó'ón ñayuu, ¿á Jesús kúu Cristo, na dákaki ñaá?

25 Dá nī kaa dao ka na ñoo Jerusalén:

—¿Á o duú ta káa kúu ra nándukú ta né'e choon ka'ání rá? 26 Kande'é ndó, chí iin túu

ra káa dána'a ra noó ñayuu, ta ni iin ña'a kō kée ta né'e choon xí'ín rá. ¿Á nī nakoni ñaá ta né'e choon ña kúu rá Cristo, na dákaki ñaá? 27 Tído taa káa, ná'á yó ndeí nī kii ra. Tído tá ná kii na kúu Cristo, kō iin ta'on kana'á ndeí chí kii na —kaá ra.

28 Ta noo nákaa Jesús dána'a na yé'e ño'o ká'ano ñoo, nī'i cháá ka nī kasá'á ná ká'an na, ta kaá na:

—Ná'á ndó ndá yoo kúu yu'u, ta ná'á ta'ani ndó ndá ñoo nī kii yu'u. Tído kō véi ta'on yu'u kuendá mií, chí na nī tanda'á yu'u veii kúu iin na ndaa, tído kō ná'á ta'on ndó na. 29 Tído yu'u kúu na ná'á ñaá, dá chí noo mií ná nī kixii, chí mií ná nī tanda'á yu'u veii —kaá na.

30 Kúu nī ka'án rá tiin ñaá rá, tído nī iin ta'on ra kō ní xī'o ndeé iní tiin ñaá, chí kō ñá'a ta'on kasandaá hora konó Ndios ña tiin ñaá rá.

31 Ta kua'á nda'o ñayuu ñoo nī kandísa ñaá, ta kaá na:

—Tá ná kasaa na kúu mií Cristo, ¿á ndato cháá ka ví ña'a kuu kee noón o duú na yó'o?

Di'a nī kuu tá nī tanda'á ta fariseo dao ta kua'an ra tiin ra Jesús

32 Kúu nī seídó'o ta fariseo ndidaá ña ká'an ñayuu ñoo sa'a ná. Sa'á ñoo nī sa'anda ta duti sakuá'a xí'ín ta fariseo ñoo choon noó ta ndaa yé'é ño'o ña ná ko'on ra tiin ra Jesús. 33 Tá nī saa ra, dá nī kaa Jesús xí'ín rá:

—Ndá dá cháá vá tiempo koni ndō yu'u, dá ch̄i no'̄o vei noō ió n̄a n̄i tanda'á yu'u vēi. ³⁴ Tá n̄i ndi'i, dá nandukú ndó yu'u, tído ̄o n̄áni'i ta'on ñáá ndó. Ch̄i noō koo yu'u, ̄o kúu ta'on sāa ndō —kaá n̄a.

³⁵ Dá n̄i kasá'á ndátó'ón tá'an mií t̄a né'e choon noō n̄a Israel ñóó:

—¿Ndeí ko'on t̄a káa, ká'án rá, ñā ̄o kándeé yó nani'i yó rá? ¿Á ko'on r̄a koo ra x̄i'ín n̄a ñoō yō n̄i k̄ankuei kua'an ndéi tein n̄a griego, ta dána'a ta'ani ra noō n̄a griego ñóó? ³⁶ ¿Ndi dándáki to'on n̄i ka'an r̄a káa, ch̄i kaá r̄a: “Nandukú ndó yu'u, tído ̄o n̄áni'i ta'on ñáá ndó; ch̄i noō koo yu'u, ̄o kúu ta'on sāa ndō”?

Ndá níyo yo kana ndita takují xí'ó ñā kataki yō kee Jesús

³⁷ Ta mií kuū noō ndí'i víkō ñóó kúu iin kuū ká'ano cháá ka. Dá n̄i naku'ín ndichi Jesús, ta n̄i'i n̄i kayu'ú ná, ta kaá n̄a x̄i'ín ñayuu ñóó:

—Ndi ndáa ndo'ó ích̄i ini, nakíj̄ ndō ndikō ndō yu'u, dá k̄i'oi ñā ko'o ndó. ³⁸ Ta ndi ndáa n̄a kándeé ini ñáá, dá k̄i'án ndo'ó na táto'on k̄i'ó ká'an tuti īj̄ Ndios, dá ch̄i ini níyo ná kana ndita takují xí'ó ñā kataki n̄a —kaá Jesús.

³⁹ Díón kaá n̄a ká'an n̄a sa'a Espírítu īj̄ Ndios, n̄a natiin n̄a kándeé ini ñáá cháá ka chí noō. Dá ch̄i kō ñá'a ta'on tanda'á Ndios Espírítu īj̄ ná kasaā n̄a koo na ini n̄a kándeé ini ñáá, dá ch̄i káman̄i vá dáxinkoō Jesús choon vēi na, dá natiin na ñāñó'ó chí induú.

Ni kasá'á naá tá'an ñayuu sa'a Jesús

⁴⁰ Tá n̄i seídó'o dao ñayuu ñó'o tein ñayuu kuá'a ñóo ñā n̄i ka'an Jesús díón, dá n̄i kaa n̄a:

—Miían ndaā kuiti t̄a káa kúu mií profeta n̄i kaa Ndios tanda'á ná kii noō yō.

⁴¹ Ta dao kā n̄a kaá: —T̄a káa kúu Cristo, na dákaki ñáá.

Tído dao kā n̄a kaá:

—¿Á kuendá Galilea kixi n̄a kakuu Cristo ch̄i? ⁴² ¿Á ko ná'á ta'on ndó ñā ká'an tuti īj̄ Ndios ñā tein n̄a ve'e David va kii n̄a kakuu Cristo, ta kaki na ñoō Belén noō n̄i sā kuu ñoō David ñóó? —kaá n̄a.

⁴³ Sa'a'á ñóó n̄i kasá'á tá'anda tá'an ñayuu ñóó sa'a Jesús.

⁴⁴ Dá n̄i ka'án dao na tiin na Jesús, tído kō ní x̄i'ó ndeé ta'on ini n̄a tiin ñáá ná.

Ni kuū ko ní seídó'o ndu iin t̄a dána'a táto'on dána'a Jesús, kaá ñayuu ñóó

⁴⁵ Dá n̄i nandió kuéi t̄a ndaā yé'é ñó'o ñóó n̄i ndisáa r̄a noō ndéi t̄a duti saku'a'á x̄i'ín t̄a fariseo, dá n̄i kaa t̄a fariseo ñóó x̄i'ín rá:

—¿Ndiva'a ko ní sá ne'e ndó t̄a ñóó kii ndó?

⁴⁶ Dá n̄i kaa t̄a ndaā yé'é ñó'o ñóó x̄i'ín rá:

—Ni iin kuū t̄a'ón ko ní seídó'o ndu iin t̄a dána'a táto'on ñóochí dáná'a t̄a ñóó.

⁴⁷ Dá n̄i kaa t̄a fariseo ñóó x̄i'ín rá:

—¿Á n̄i kándeé ta'ani t̄a ñóó n̄i danda'í r̄a ndo'ó? ⁴⁸ ¿Á ió iin káa t̄a né'e choon ñoō yō o iin káa t̄a fariseo n̄i kándisa ñā dána'a t̄a ñóó, ká'án ndó?

49 Tído ñayuu káa n̄i k̄andísa ñáa ch̄i k̄o ná'a ta'on na ley Moisés, sa'a ñoó n̄i taj̄ chi'an na noo Ndios —kaá ra.

50 Dá n̄i kaa iin ta fariseo naní Nicodemo, tá'an ra n̄i sa'an n̄i ndató'ón xí'in Jesús iin sakuaá:

51 —¿Á dáta kuachi ley yo iin ta xian nani ko ñá'a kueíd'ó yó ra, dá kana'a yó ndí k̄ián kúu kuachi ra, ká'an ndo'ó?

52 Dá n̄i kaa dao ka ta fariseo ñoó xí'in rá:

—¿Á iin ta kuendá Galilea ta'ani kúu yo'ó, ndani? Kua'an dákuá'a va'on tuti i Ndios, dá konon ña ni iin tó'ón ta'on profeta ko ní kí chí kuendá Galilea.

Di'a n̄i kuu tá ndáka dao ta iin ñá'a n̄i natuu xí'in iin ta n̄i kasáa ra noo Jesús

53 Tá n̄i ndi'i, dá n̄i naki'in iin rá iin ta ñoó kua'an nó'ó rá.

8

1 Dá n̄i kee Jesús kua'an na din̄i yúku Olivos. 2 Ta na'a va'a iin ka kuu ñoó, dá n̄i nandió koo na noo iin ve'e ño'ó ká'ano. Dá n̄i nataka ndidaá na ñoo noo Jesús. Dá n̄i sa koo na ió na dána'a na noo ñayuu ñoó. 3 Ta ñoó ndáka ta dána'a ley Moisés xí'in ta fariseo iin ñá'a n̄i natuu xí'in iin ta n̄i kasáa ra noo ná. Dá n̄i ch̄ikani ñáa rá noo ñayuu kuá'a ndéi ñoó. 4 Dá n̄i kaa ra xí'in Jesús:

—Maestro, ñá'a yó'o n̄i natuu xí'in iin ka ta. 5 Ta ley Moisés k̄ian sa'ándá choon ña

chíyúu yó na ñá'a kée dión. Tído, ¿ndi kaá mií ní?

6 Díon kaá ra ch̄i kóni ra dátuu rá Jesús, dá ya'a na ka'an na, dá kuu ka'an kuachi ra sa'a ná. Tído n̄i sa koo ndei Jesús, dá n̄i kasá'a ná táa na noñ'ó'ó xí'in din̄i ndá'a ná. 7 Tído sa'a ña ndúndéé rá ndató'ón ñáa rá, sa'a ñoó n̄i nakuin ndichi na, dá n̄i kaa na xí'in rá:

—Ndi káa iin káa ndo'ó ko kómí kuachi, dá k̄ian kua'an ya'a dinñó'ó ndó koon ndó yuu sata ñá'a yó'o —kaá na.

8 Dá n̄i nakoo ndei tuku na, dá n̄i kasá'a ná táa tuku na noñ'ó'ó ñoó. 9 Tá n̄i seíd'ó'ó ta ñoó ña n̄i ka'an Jesús dión, dá n̄i x̄ika'an noo mií rá, ta iin rá iin ra n̄i naki'in íchi n̄i nandió kuéi ra kua'an ra. Dinñó'ó ta sá'ano n̄i kee kua'an, dá n̄i sarkuei ta kuálí cháa ka kua'an ra. Ta ndadá iin tó'ón Jesús xí'in ta'ána ñá'a ñoó n̄i kandoo noo ndéi ndidaá ñayuu n̄i nditúti ñoó. 10 Dá n̄i nakuin ndichi Jesús. Dá n̄i sa nde'é ná ña ni iin tó'ón ka ta ñoó koo. Ndadá iin tó'ón ta'ána ñá'a ñoó n̄i kandoo iin. Dá n̄i kaa na xí'an:

—Yo'ó, ñá'a, ¿ndei kua'an ta ká'an kuachi sa'on? ¿Á ni iin tó'ón ka ra ko ní ká'an ña kánian kuuon sa'a kuachi n̄i keeón?

11 Dá n̄i kaa ñá'a ñoó xí'in ná:

—Ni iin ta'on ra, tatá.

Dá n̄i kaa na xí'an:

—Tá dáa, ni yu'u o ká'an ña kánian kuuon sa'a kuachi n̄i keeón. Kua'an viti, tído o sá nandió koo kaon keeón kuachi —kaá na.

Jesús kúú nā dátoon noó ñayuu ndéi ñayuú yó'o

12 Dá nī kaa tuku Jesús xí'ín ñayuu ñoó:

—Yu'u kúú nā dátoon noó ñayuu ndéi ñayuú yó'o. Ta ndidaá nā veī ndíkō yu'u, o kánoo naá ta'on na. Di'a koni nā ndato katoon noó kanoo na, ta koni nā katakī nā kee yu'u.

13 Dá nī kaa tã fariseo xí'ín Jesús:

—Sa'a mií vá ní xí'o ní kuendá, sa'á ñoó kō ndáya'i ta'on to'on ká'an ní.

14 Dá nī kaa Jesús xí'ín rá:

—Va'ará mií yu'u xí'o kuendá sa'í, tído ndáya'i va to'on ká'in, dá chī ná'á vá yu'u ndeí nī kixii, ta ná'á vá yu'u ndeí ko'in. Tído ndo'ó, ni kuendá kō xí'o ndó ndeí nī kii yu'u, ta ni kuendá kō xí'o ndó ndeí ko'in. 15 Ndo'ó kúú rã káyikō sa'a ñayuu tátō'on kī'o kée nā kúú kuendá ñayuú yó'o. Tído yu'u, kō véi ta'oin keyíkoi sa'a ni iin tó'ón ñayuu.

16 Tído tá nī kania keyíkō yu'u sa'a ná, dá kían keyíkō ndaai sa'a ná, dá chī o duú iin tó'ón yu'u kee dión. Mií yu'u xí'ín tatái, nā nī tãnda'á yu'u veii, keyíkō sa'a ná. 17 Chī ley ió noo ndo ká'an ña tá ió uu tãa xí'o kuendá sa'a iin ña'a, dá kían kían ña ndaa. 18 Yu'u kúú nā xí'o kuendá sa'a mií, ta xí'o ta'ani tatái, nā nī tãnda'á yu'u veii, kuendá sa'í —kaá nã.

19 Dá nī kaa tã fariseo ñoó xí'ín ná:

—¿Ndeí ió tatá ní, tá dáá?

Dá nī kaa Jesús xí'ín rá:

—Kō ná'á ta'on ndó ndá yoo kúú yu'u, ta ni tatá yu'u kō ná'á ndó. Tá ná kana'á ndó yu'u, dá kían ndã tatái kana'á ndó —kaá nã.

20 Ta ndidaá to'on yó'o nī ka'an Jesús yé'é ño'o ká'ano noo kúú noo taán ñayuu di'ón dókō ná noo Ndios. Ta kō iin ta'on nī xí'o ndeé iní tiin ñaá, chī kō ñã'a ta'on kasandaá hora konó Ndios tiin ñaá rá.

Kaá Jesús ña o kúu ta'on saa tãa ñoó noó ko'on nã

21 Dá nī kaa tuku Jesús xí'ín rá:

—Ko'on va yu'u, ndi'i, dá nandukú ndó yu'u, tído tá nī xí'i ndo, kakomí ij va ndó kuachi, sa'á ñoó o kúu ta'on saa ndo noo ko'in.

22 Dá nī kasá'á ndátó'ón tá'an tã né'e choon noó nã Israel ñoó:

—¿Á ka'ání vá rã káa mií rá, ká'án rá, ndani ká'an rã ña o kúu ta'on saa yo noó ko'on rã?

23 Dá nī kaa Jesús xí'ín rá:

—Ñayuu ndeí ninō va kúú ndo'ó, tído yu'u, nã nī kii ndã noo dikó vá kúú yu'u. Dá chī tãa kuendá ñayuú yó'o va kúú ndo'ó, tído o duú ta'on ñaá kúú yu'u. 24 Sa'á ñoó nī kaaí xí'ín ndó ña tá nī xí'i ndo, dá kakomí ij va ndó kuachi, chī tá ná o kándisa ndó ña yu'u kúú nã ká'an ndá yoo kúú, dá kían tá nī xí'i ndo, dá kakomí ij va ndó kuachi.

25 Dá nī kaa rã xí'ín ná:

—¿Ndá yoo kúú ní, tá dáá?

Dá nī kaa Jesús xí'ín rá:

—Ndã mií sa'a nī kasto'in xí'ín ndó ndá yoo kúú.

26 Kuá'á ndã'o ñã'a ió ka'in xí'ín ndó, ta ió ndã'o kuachi

kuu keyíkoj sa'a ndo. Tído iin na ndaa kúú na n̄i tanda'á yu'u veii. Ta sava'a ña kúú to'on n̄i x̄i'o na nooí, ñoo vá k̄ian ká'in x̄i'ín ndidaá ñayuu —kaá na.

²⁷ Tído ko ní kándaá ini ra ña n̄i ka'an na sa'a tatá Ndios.

²⁸ Dá n̄i kaa Jesús x̄i'ín rá:

—Tá ná ndi'i ndane'e dikó ndo na n̄i nduu taa ñayuu yó'o, nda daá kandaá ini ndo ña yu'u ndisa kúú na daá kúúí. Ta kandaá ta'ani ini ndo ña ko ní kée mií ta'on yu'u ni iin ña'a, sava'a ña n̄i kasto'on tatáj x̄i'ín, ñoo vá k̄ian n̄i ka'in x̄i'ín ndó. ²⁹ Dá ch̄i tatáj, na n̄i tanda'á yu'u veii, daá ió va na x̄i'ín, ko dánkoo mií ta'on ñaa ná, dá ch̄i daá kuití vá kée yu'u ña náta'an ini na —kaá Jesús.

³⁰ Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an na ndidaá to'on yó'o, kúú kuá'á nda'o ñayuu n̄i kándisa ñaa.

Ña ndaa dána'a Jesús taó xooan yó t̄ixi ndá'a ña dándáki ñaa

³¹ Dá n̄i kaa Jesús x̄i'ín na Israel, na kándisa ñaa ñoo:

—Tá ná kandita toon ndó x̄i'ín to'on n̄i daná'j noo ndo, dá k̄ian koni ndo kakuu ndisa ndó kuendá yu'u, ³² ta kasan-daá ndo kana'á ndó ña ndaa. Ta ña ndaa yó'o taó xóo ndo'ó t̄ixi ndá'a ña dándáki ñaa.

³³ Dá n̄i kaa ñayuu ñoo x̄i'ín ná:

—Na ve'e Abraham kúú ndu'u, ta ni iin kuu t̄a'ón ko ní sá ño'o ndu t̄ixi ndá'a ni iin taa. Sa'a ñoo, ¿ndiva'a ká'an ní ña kankuei ndu t̄ixi ndá'a ña dándáki ñaa?

³⁴ Dá n̄i kaa Jesús x̄i'ín ná:

—Miian ndaa ná ka'in x̄i'ín ndó ña ndi ndaa mií ñayuu kée kuachi, noón kúú na ñó'o t̄ixi ndá'a kuachi, ta dándáki ñaa. ³⁵ Ta ndidaá na ñó'o t̄ixi ndá'a iin sato'o, o kándeí kuií ta'on na x̄i'ín na ve'e sato'o na. Sava'a na kúú de'e mií sato'o ñoo, noón kúú na kandeí kuií x̄i'ín na ve'e tatá na. ³⁶ Sa'a ñoo tá ná taó xóo na kúú de'e Ndios ndo'ó t̄ixi ndá'a ña dándáki ñaa, dá k̄ian koni ndisa ndó kankuei ndó t̄ixi ndá'an. ³⁷ Sa ná'á vá yu'u ña na ve'e Abraham kúú ndo'ó. Tído ndúkú ndó ka'ání ndó yu'u, dá ch̄i ko nátiin va'a ndó to'on ká'in x̄i'ín ndó. ³⁸ Ká'in x̄i'ín ndó sa'a ndidaá ña n̄i xini yu'u díjn tatáj. Tído ndo'ó kúú na kée ña n̄i seídó'o ndó n̄i ka'an tatá ndo x̄i'ín ndó.

Kaá Jesús ña tatá taa ñoo kúú ña u'u

³⁹ Dá n̄i kaa ra x̄i'ín ná:

—Abraham va kúú tatá ndu.

Dá n̄i kaa Jesús x̄i'ín rá:

—Tá miian ndaa de'e Abraham kúú ndo'ó, dá k̄ian kee ndó táto'on n̄i sa kee Abraham. ⁴⁰ Tído viti ndúkú ndó ka'ání ndó yu'u, dá ch̄i ká'in ña ndaa x̄i'ín ndó, ta ña ndaa yó'o k̄ian n̄i kasto'on mií Ndios x̄i'ín. Ta ko ní kée Abraham táto'on k̄i'o kée mií ndó. ⁴¹ Tído ndo'ó kúú ra kée ndidaá ña kée tatá ndo —kaá na.

Dá n̄i kaa ra x̄i'ín ná:

—Ko kúú ta'on ndu de'e nda'í. Iin tó'ón vá kúú tatá ndu, ta noón kúú Ndios.

⁴² Dá n̄i kaa Jesús x̄i'ín rá:

—Tá miían ndaa ndisa Ndios kúú tatá ndo, dá kían koni ndo yu'u, ní kúu. Dá chī noo Ndios nī kii yu'u. Ta ko véi yu'u xí'in ña kóni mií, Ndios vá nī tãnda'á yu'u veii.

⁴³ Ta, ¿ndiva'a ko kándaá ini ndo to'on ká'in xí'in ndó? Ko kándaá ini ndo, dá chī ko xí'o ta'on ndó mií ndó kueíd'ó ndó to'on ká'in xí'in ndó.

⁴⁴ Chī kúú ndó kuendá ña u'u, ta ñoó kúú tatá ndo, chī ña kóni tatá ndo, ñoó ta'ani kóni mií ndó. Dá chī nda mií sa'a kúúan ña sa'áni ndii. Ta ko ndíkoan ña ndaa, dá chī koó ña ndaa nooán. Sa'á ñoó tá ka'an to'an, ná'a miían ña k'i'o dión kían. Ta ndino'o ña to'on ká'an, chī miían kúú ña tá'í ndidaá ña to'on. ⁴⁵ Tído yu'u, ndino'o ña ndaa ká'in xí'in ndó, sa'á ñoó ko kándísa ndó ña ká'in. ⁴⁶ Ta, ¿ndi ndáa ndo'ó nani'i iin kuachi sata yú'u? Tá ndino'o ña ndaa ká'in, ¿ndiva'a ko kándísa ndó ña ká'in xí'in ndó, tá dáá?

⁴⁷ Chī na kúú kuendá Ndios, noón kúú na natiin va'a to'on veii noo Ndios. Ta ndo'ó, ko nátiin va'a ta'on ndó to'on ká'in, dá chī ko kúú ta'on ndó kuendá Ndios —kaá na.

Sá ió va Jesús tá o ñá'a kaki na ñayuú yó'o

⁴⁸ Nī ndi'i, dá nī kaa ta Israel ñoó xí'in ná:

—Ndaa va ká'an ndu tá chinaní ndú mií ní kúú ní iin ta ñoo Samaria, ta nákaa ña u'u ini ní.

⁴⁹ Dá nī kaa Jesús xí'in rá:

—Ko ta'ón ña u'u nákaa ini yu'u. Di'a xí'oi ñaño'ó noo na kúú tatá Ndios. Tído ndo'ó, di'a kénóo ndó yu'u. ⁵⁰ Ko

ndúkú ta'on yu'u ñaño'ó mií. Tído ió iin na kóni ña natiin yu'u ñaño'ó, ta noón kúú na kényiko ndaa. ⁵¹ Miían ndaa ná ka'in xí'in ndó ña ndi ndáa mií na ná kandita toon xí'in to'on ká'in, noón kúú na ni kuu ta'ón o kuú na —kaá na.

⁵² Dá nī kaa ta Israel ñoó xí'in ná:

—Viti kían kátóni ndaa ini ndu ña nákaa ña u'u ini ní, dá chī nī xi'i va Abraham, ta nī xi'i ta'ani dao ka profeta. Tído mií ní kaá ña na ná kandita toon xí'in to'on ká'an ní, ni iin kuu ta'ón o kuú na. ⁵³ ¿Á ndáya'i cháa ka ní o duú tatá sá'ano yo Abraham, xiní ní? Chī nī xi'i na, ta nī xi'i ta'ani dao ka profeta ñoó. ¿Ndá yoo kúú ní, xiní ní?

⁵⁴ Dá nī kaa Jesús xí'in rá:

—Tá ná ndukú yu'u ñaño'ó mií, dá kían ko ndáya'i ta'an vaan. Mií vá tatá yu'u kúú na xí'o ñaño'ó nooi, tá'an na kaá ndo kúú Ndios noo ndo. ⁵⁵ Tído ndo'ó kúú na ko ná'á ta'on ñaá. Yu'u kúú na ná'á ñaá. Chī tá ná kaa ña ko ná'í na, dá kían kúú iin ta to'on tát'ón k'i'o kúú ndo'ó. Tído yu'u ná'í na, ta seíd'í to'on ká'an na. ⁵⁶ Ta nī kadij nda'o ini Abraham, tatá sá'ano ndó, tá nī kandaá ini na ña koni na kasaa yu'u ñayuú yó'o. Ta miían ndaa kuiti nī xini naán, ta kúú nī kadij nda'o ini na —kaá na.

⁵⁷ Dá nī kaa ta Israel ñoó xí'in ná:

—Ni uu diko uxī kuia ko ñá'a koo ní, ta, ¿ndiva'a ká'an ní ña sa nī xini ní Abraham?

⁵⁸ Dá nī kaa Jesús xí'in rá:

—Miian ndaa ná ka'in xí'in ndó ña sa daá ió va yu'u tá ko ñá'a kaki Abraham, chi yu'u kúu na daá kúu.

⁵⁹ Dá ni tiin ra yuu kua'an ra chiyúu rá Jesús. Tído ni chide'é na, dá ni keta na yé'é ño'o ká'ano ñoó. Dá ni chika'anda na tein ñayuu ñoó, dá ni kee na kua'an na.

9

Di'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús iin taa ko túu noo, chi nda noó ni kaki va ra káa ra dión

¹ Noo xika Jesús kua'an na ñoó ni xini na ió iin taa ko túu noo, ta nda ni kaki va ra káa ra dión. ² Dá ni ndato'ón ñaa taa xionoo xí'in ná ñoó, ta kaá ra:

—Maestro, ¿ndá yoo ni ya'a ni kee kuachi, á mií rá o na ve'e ra, sa'á ñoó ko túu noo rá ni kaki ra?

³ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—O duú sa'á kuachi mií rá, ta o duú sa'á kuachi ni kee na ve'e ra káa ra dión. Dión káa ra, dá kían na'á yu'u ña ndato nda'lo kuu kee Ndios xí'in rá. ⁴ Ta miian kánian kee yu'u choon, ña ni sa'anda na ni tanda'á yu'u veii viti túu ij, dá chi sa vei kuaa vá. Chi tá ná kuaa, ko in ka kuu kechóon. ⁵ Dá chi xian nani ió ñayuu yó'o, kúu na dátoon noó ñayuu —kaá na.

⁶ Ni ndi'i, dá ni daká Jesús lú'u ñó'o xí'in tadjí na. Dá ni nduuan ndei'i. Dá ni chindaá naán sata nduchí nóo taa ko túu noo ñoó. ⁷ Dá ni kaa na xí'in rá:

—Kua'an nakatón noon takuií ñó'o nda yu'ú pila,

ña nani Siloé ñoó —kaá na. (To'on yó'o kóni kaa takuií vei iin ka xian.)

Tá ni saá ra ñoó, ta ni nakata ra noo rá, ta kúu sa nde'é vá rá ni nandioo ko ra kua'an ra.

⁸ Dá ni kaa na ndei yati xí'in rá xí'in dao ka na ná'a ña kúu rá taa ko túu noo:

—¿Á duú taa ió sáti ñoó kúu ra káa? —kaá na.

⁹ —Jaan, ñaa kúu rá —kaá dao na.

Ta dao ka na kaá:

—Koó, dión káa oon va ra.

Ta mií rá kaá:

—Ñaa vá kúu yu'u.

¹⁰ Dá ni ndato'ón ñaa ná:

—¿Ndi ni kuu ni natuu noon?

¹¹ Dá ni kaa ra:

—Taa nani Jesús ñoó ni kava'a lú'u ndei'i xí'in tadjí ra, dá ni chindaá naán sata nduchí nóo. Dá ni kaa ra xí'in: “Kua'an noo nákaa pila Siloé, ta ñoó nakatón noon”, kaá ra xí'in. Dá ni sa'in, dá tá ni nakatai noo, ta kúu ni natuu vaan.

¹² Dá ni ndato'ón ñaa ná:

—¿Ndei nákaa taa ñoó?

Dá ni kaa ra:

—Ko ná'a ta'on vei.

Di'a ni kuu tá ni ndato'ón ta fariseo ta ni nduva'a ñoó ndi ni kuu, dá ni nduva'a ra

¹³ Dá ni kee na ndáka na taa ni natuu noo ñoó kua'an na noo ta fariseo. ¹⁴ Ta kuu nani'í ndee na Israel ni kava'a Jesús ndei'i ni chindaá naán noo taa ñoó, dá ni natuuan. ¹⁵ Dá ni ndato'ón ta'ani ñaa ta fariseo ñoó ndi ni kuu, dá ni

natuu noo rá. Dá n̄i kaa t̄aa ñoo x̄í'ín rá:

—Iin t̄aa n̄i ch̄indaá ndei'l̄i sata nduchí nóóí, dá n̄i sa'ín n̄i nakatai ñ̄a, ta túu vaan viti.

¹⁶ Dá n̄i kaa dao t̄a fariseo ñoo:

—O dúu ta'on t̄aa n̄i t̄anda'a Ndios kasaa kúu t̄aa ñoo, dá ch̄i n̄i ya'a ra kuu náni'l̄i ndée yo.

Ta dao ka ra kaá:

—¿Ndi kee ví iin t̄aa kómí kuachi kee ra ñ̄a ná'ano yó'o?

Ta kúu n̄i kasá'a naá tá'an mií rá ndei ra. ¹⁷ Dá n̄i ndato'ón tuku ra t̄aa n̄i natuu noo ñoo:

—¿Ndá yoo kúu t̄aa n̄i nduv̄a'a nooon, ká'ón?

Dá n̄i kaa t̄aa ñoo:

—Iin profeta va kúu rá.

¹⁸ Tído k̄o ní kándisa ta'on t̄a né'e choon noo n̄a Israel ñ̄a n̄i sa kuu ra iin t̄aa k̄o túu noo, ta k̄o kándisa ra ñ̄a n̄i nduv̄a'a ra. Sa'a'á ñoo n̄i kana ra tatá t̄aa n̄i natuu noo ñoo x̄í'ín naná ra, ¹⁹ dá n̄i ndato'ón ñ̄a rá:

—¿Á de'e ní kúu t̄aa yó'o? Ta ká'an ní ñ̄a nda n̄i kaki ra k̄o túu noo rá. Ta, ¿ndi n̄i kuu ñ̄a ndé'é rá viti?

²⁰ Dá n̄i kaa n̄a x̄í'ín rá:

—Ná'a ndu'u ñ̄a kúu x̄í de'e ndu, ta miian ndaa kuiti k̄o túu noo x̄í nda n̄i kaki x̄i.

²¹ Tído k̄o ná'a ta'on ndu'u ndi n̄i kuu n̄i natuu noo x̄i. Ta k̄o ná'a ta'on ndu ndá yoo n̄i kedaá x̄í'ín x̄i, dá n̄i natuu noo x̄i. Ndato'ón ní mií x̄i, ch̄i t̄aa sava'a vá kúu x̄i. Sa kánian k̄i'o mií x̄i kuendá sa'a'á ñ̄a n̄i ndo'o x̄i —kaá n̄a.

²² Díon n̄i kaa n̄a ve'e ra, dá ch̄i yu'ú n̄a kée t̄a né'e choon noo n̄a Israel. Dá ch̄i

sa n̄i kandoo ra ñ̄a ndidaá ñ̄ayuu nakoni ñ̄a Jesús kúu n̄a dáka'ki ñ̄aá, noón kúu n̄a taxí rá ve'e noo nátaka n̄a ñoo ñoo. ²³ Sa'a'á ñoo n̄i ka'an n̄a ve'e ra: “Ndato'ón ní mií x̄i, dá ch̄i t̄aa sava'a vá kúu x̄i.”

²⁴ Dá n̄i nandió kuéi tuku ra n̄i kana ra t̄aa n̄i natuu noo ñoo. Dá n̄i kaa ra x̄í'ín rá:

—Kánian naki'o yo'ó ñ̄a'ño'ó noo Ndios va, dá ch̄i ná'a vá ndu'u ñ̄a iin t̄aa kómí kuachi va kúu t̄aa ñoo.

²⁵ Dá n̄i kaa t̄aa ñoo x̄í'ín rá:

—K̄o ná'a ta'on yu'u á t̄aa kómí kuachi kúu rá o k̄o. Sava'a ñ̄a ná'a yu'u kían ñ̄a n̄i sa kuui iin t̄aa k̄o túu noo, tído viti n̄i natuu nooí n̄i kee ra.

²⁶ Dá n̄i nandió kuéi tuku ra n̄i ndato'ón ñ̄a rá:

—¿Ndi n̄i kee t̄aa ñoo x̄í'ón? ¿Ndi n̄i kuu, dá n̄i natuu nooon?

²⁷ Dá n̄i kaa ra:

—Sa n̄i nakani vai x̄í'ín ndó, tído k̄o kékuendá ta'on ndó ñ̄a ká'ín x̄í'ín ndó. ¿Ndiva'a kóni tuku ndó nakani x̄í'ín ndó? ¿Á kóni ta'ani ndo'ó ndiko ndo t̄aa ñoo, ndani?

²⁸ Ta kúu n̄i ka'an ndava'a t̄a fariseo ñoo x̄í'ín t̄aa n̄i nduv̄a'a ñoo, ta kaá ra:

—Mií vá yo'ó kúu ra ndíko t̄aa ñoo. Tído ndu'u, Moisés va kúu n̄a ndíko ndu'u. ²⁹ Dá ch̄i ná'a ndú ñ̄a n̄i ka'an túu Ndios x̄í'ín Moisés. Tído t̄aa ñoo, k̄o ná'a ta'on ndu ndei n̄i kii ra.

³⁰ Dá n̄i kaa t̄aa ñoo x̄í'ín rá:

—Naá vá iniñi xiniñi ndo'ó, ch̄i n̄i nduv̄a'a ndisa t̄aa ñoo nooí, tído k̄o kándaá iñi vá ini ndo ndei n̄i kii ra. ³¹ Ch̄i ná'a vá yo'ó ñ̄a k̄o seídó'o ta'on

Ndios nā kómí kuachi tá xíkā nā ñā maní noo ná. Tído tá yu'ú ni'ini yó Ndios, ta kée yó ñā kóni nā, dá kíān seídó'o na ñā xíkā yo noo ná. ³² Ta nda mií sa'a ñayuú, ta nda viti kō ní'i tō'on ta'on yó ñā kandeé iin ñayuu nduva'a na iin nā nī kaki kō túu noo. ³³ Tá kō ní kii taa ñóo noo Ndios, dá kíān o kándeé ta'on ra nduva'a ra iin nā kō túu noo.

³⁴ Dá nī kaa tā fariseo ñóo xí'ín rá:

—Tixi ndá'a kuachi va nī kaki yo'ó. ¿Ndá yoo kúu yo'ó, xinóon, ñā dána'a di'aón noo ndu'u?

Dá nī taxí ñaá rá ini ve'e noo náta nā ñoo ñóo.

Kaá Jesús ñā kō túu noo ta fariseo ñóo noo Ndios

³⁵ Kúu nī kandaā ini Jesús ñā nī taxí ñaá tā fariseo ini ve'e noo náta nā ñoo ñóo. Dá tá nī naní'i ñaá ná, dá nī kaa nā xí'ín rá:

—¿Á kándeé inóon nā kúu de'e Ndios?

³⁶ Dá nī kaa rá:

—¿Ndá yoo kúu noón, tatá, dá ná kandeé iníi ná?

³⁷ Dá nī kaa Jesús xí'ín rá:

—Sa nī xinon ná. Ta mií nā ndátó'ón xí'ón vití'ón kúu ná.

³⁸ Dá nī kaa rá:

—Kándeé iníi mií ní, sato'i.

Dá nī kasá'a rá ndáño'o ñaá rá. ³⁹ Dá nī kaa Jesús xí'ín ñayuu ndíta ñóo:

—Veí yu'u ñayuú yó'o, dá ndeyíkoj níó iin rá iin ñayuu. Díón, dá ná natuu noo nā kō túu noo. Ta nā túu noo, o kátuu ta'on noo ná.

⁴⁰ Tá nī seídó'o dao tā fariseo ndíta ñóo ñā nī ka'an nā díón, dá nī kaa rá xí'ín ná:

—¿Á taa kō túu noo ta'ani kúu ndú, xiní ní?

⁴¹ Dá nī kaa Jesús xí'ín rá:

—Va'a cháá ká ní sá kuu ndó tá kō túu noo, dá kíān o kátai kuachi ta'on ndó sa'a kuachi kée ndó. Tído kaá ndo ñā túu noo ndo, sa'a ñóo tá iin kuachi ndó noo Ndios.

10

Nákani Jesús sa'a korrá noo ñó'o léko

¹ Miíān ndaa ná ka'in xí'ín ndó ñā taa kō kú'u chí noo kúu yé'é korrá léko, di'a ndáo ndodó rá sata korrá ri, roón kúu iin tā kui'íná, iin tā kéndava'a xí'ín rí. ² Tído nā koku'u chí yé'é korrá ri, noón kúu nā ndáka rí. ³ Chī tā ndaá yé'é, roón kúu rá sóno yé'é noo nā ndáka rí. Ta táí va'a do'o rí tá káyu'ú ná kuū iin rá iin rí, dá taó nā rí. ⁴ Dá tá nī ndi'i nī taó xóo na léko mií ná, dá xionoo na kua'an nā noo ri, dá tákuei ñaá rí kua'an ri, chí ná'a rí tachí ná. ⁵ Tído iin ñayuu tukú o kárkuei ta'on ñaá rí ko'on ri, di'a kuino rí noo ná, dá chí kō ná'a ta'on rí tachí ñayuu tukú ñóo —kaá nā.

⁶ Ta tō'on yó'o nī dakí'in tá'an Jesús xí'ín ñā nī ka'an nā xí'ín tā fariseo, tído kō ní kandaā ini rá ndi dándaki ñā nī ka'an nā.

Jesús kúu nā ndáka va'a léko

⁷ Dá nī nandió koo Jesús nī ka'an nā xí'ín rá:

—Miíān ndaa ná ka'in xí'ín ndó ñā mií vá yu'u kúu yé'é

korra noq ñó'o léko. ⁸ Ta ndidaá t̄a n̄i kii yachi tá ko ñá'a kasaa yu'u, roón n̄i sa kuu t̄a kuí'íná, ta sa ken-dava'a ra xí'ín lékoj. Tído ko ní taó kuendá ta'on lékoj noq n̄i ka'an ra. ⁹ Ta yu'u kúu yé'é korra, ta ndi ndáa mií vá léko ná ku'u yé'é ñoó, ta kúu k̄aki va rí. Ta ndu'u rí, ta kankuei rí noq kaa ita kuí kasá'an rí. ¹⁰ Tído t̄a kuí'íná ñoó vej oon ra noq ñó'o rí ki'in kuí'íná rá r̄j, ta ka'ání rá r̄j, ta dánaá ra r̄j. Tído yu'u vej, dá ná ni'í r̄j ña kataki r̄j, dá ni iin ña'a ná o kamaní noq r̄j.

¹¹ Yu'u kúu na ndáka va'a léko, ta iin na va'a ndáka léko, noón kúu na ko yu'u k̄i'o na mií ná kuu na sa'a r̄j. ¹² Tído t̄a ndáka léko sata yá'i, t̄a ko kúu sato'o r̄j, tá xiní ra vej ndigüe'í lobo, ta kúu dánkoo ndava'a ra léko, ta kúu xíno ra kua'an ra noq ndigüe'í lobo ñoó. Dá kasa r̄j sa'ání r̄j dao léko, ta dao ka léko ñoó xita noq kua'an. ¹³ Ta xíno va t̄a ñoó noq ndigüe'í lobo ñoó, dá chi ko kúu rá mií sato'o léko, sata yá'i va ndáka ra r̄j, sa'á ñoó ko sa'ání ta'on ra mií rá sa'a r̄j.

¹⁴ Tído yu'u kúu na ndáka va'a lékoj, ta ná'a va'a yu'u ndi ndáa iin rá iin rí, ta ná'a va'a rí yu'u, ¹⁵ táto'on k̄i'o ná'a vá tatá Ndios mií, ta ná'a ta'ani yu'u tatá Ndios. Sa'á ñoó naki'o yu'u mií ña kían kuui sa'a lékoj. ¹⁶ Ndéi ta'ani dao ka lékoj, tá'an kirí ko ñó'o ta'on ini korra yó'o. Ta xínño'ó ta'anii kandakai r̄j kii rí, dá naki'in tá'an rí xí'ín léko yó'o, dá kían kueídó'o ta'ani rí

yu'u. Dá ndadá iin tó'ón vá tu'u ná kakuu rí, ta iin tó'ón ná kakuu na kandaka rí.

¹⁷ Sa'á ñoó kú'u nda'o ini tatá Ndios sa'í, dá chi ko'in naki'oi mií ña kían kuui, ndi'í, dá nandió kooi natakij. ¹⁸ Tído ko iin ta'on ka'ání yu'u xí'ín to'on k̄i'o kóni mií rá, mií vá yu'u naki'o mií ña kían kuui. Dá chi ió choon noq ndá'a yu'u ña kían naki'oi mií kuui, ta ió ta'ani choon noq ndá'a yu'u ña kían natakij, ta choon yó'o n̄i natiiin noq tatái —kaá na.

¹⁹ Ta n̄i kasá'á ndátó'ón kuachi tuku na Israel sa'á ña n̄i ka'an Jesús dión. ²⁰ Kúu kua'á nda'o na n̄i kaa di'a:

—Ña kini va nákaa ini ra, ta ndúlóko va ra. ¿Ndiva'a seídó'o ndó noq ka'an ra?

²¹ Ta n̄i kaa dao ka na:

—Ni iin t̄a nákaa ña kini o ka'an dión. ¿Á kándéé iin t̄a nákaa ña kini ini nduva'a ra iin t̄a ko túu noq? —kaá na.

Ko kóni dao na Israel kandisa na Jesús

²² Ta ió iin víko ñoo Jerusalén noq kéká'ano na kuui n̄i naki'o tuku na ve'e ño'o ká'ano noq ndá'a Ndios. Tiempo daá ñoó kían yoq vixi.

²³ Ta xínoo Jesús yé'é ño'o ká'ano ñoó noq kúu corredor naní Salomón. ²⁴ Dá n̄i nataka t̄a né'e choon noq na Israel noq nákaa Jesús, dá n̄i kaa ra xí'ín ná:

—¿Ndá oon ví nání'í ndéé níno ndú kee ní? Tá miían ndaa kúu ní Cristo, na dáka k̄i ñaá, kasto'on ndaa ní xí'ín ndu'u.

²⁵ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Sa ni ka'an vai xí'in ndó, tído kō kōni ta'on ndó kandísa ñáá ndó. Ta ndidaá ña ndato kéei kúu choon ni sa'anda tatái nooi, ta ñoó kían ná'a ndá yoo kúú. ²⁶ Tído kō kándísa ta'on ñáá ndó, dá chi kō kúu ta'on ndó lékoj tātō'on kī'o sa ni ka'in xí'in ndó. ²⁷ Dá chi nā kúu léko yu'u seíd'oo na noo ká'in, ta ná'í ndi ndáa na, ta ndíkō nā yu'u, ²⁸ ta xí'oi ña kataki chíchí ná, ta ni iin kuu tājón o naá nā, ta kō iin ta'on kuu kuio ndaa nā noo ndá'a yu'u. ²⁹ Ta mií tatái kúu nā ni tei na nooi, ta noón kúu nā kómí choon ká'ano cháá ká, ta ni kō iin ta'on kuu kuio ndaa ñayuu noo ndá'a tatái. ³⁰ Dá chi yu'u xí'in tatái, iin tó'ón vá kúu ndu'u.

³¹ Dá ni tiin tuku ta Israel ñoó yuu kua'an ra chiyúu rá Jesús. ³² Dá ni kaa nā xí'in rá:

—Kua'á nda'o ña ndato ni kee yu'u noo ndo'ó ni kee tatái. Ta, ¿ndi káa iin ñoó kō ní náta'an ini ndo, sa'á ñoó kōni ndo chiyúu ndó yu'u?

³³ Dá ni kaa ra xí'in Jesús:

—O duú sa'á ña ni kee ní ña ndato kōni ndu chiyúu ñáá ndú, di'a sa'á ña ká'an ndava'a ní sa'a Ndios, dá chi iin taja oon va kúu ní, tído kée ní mií ní ña kúu ní Ndios.

³⁴ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—¿Á o duú di'a kaá Ndios noo ley ío noo ndo: “Ni ka'in ña kúu ndó ndios”? ³⁵ Ta dión ni chinani ná taja ni natiin to'on na ñoó ña kúu rá ndios, ta o kúu ta'on kujo kao yó noo ká'an tuti i Ndios. ³⁶ Mií Ndios ni kaxi yu'u, ta ni tanda'á ná yu'u veii,

sa'á ñoó, ¿ndiva'a kaá ndo ña ká'an ndava'i sa'a Ndios sa'á ña kaái ña kúu de'e Ndios? ³⁷ Tá kō kée yu'u ña ná'ano kée tatái, dá kían ná dá'a ni kandísa ndó yu'u. ³⁸ Tído tá kéei ña, dá kían kandísa ndó ña kéei, va'ará kō kándísa ndó mií yu'u. Dá chi tá kandísa ndó ña kéei, dá kían kandaá ndo kandaá ini ndo, ta kasandaá ndo kandísa ndó ña ío tatá Ndios xí'in, ta íoi xí'in ná —kaá nā.

³⁹ Dá ni ka'an tuku ra tiin ñáá rá, tído ni kandeé vá ná ni taó xoo na mií ná noo ndá'a rá.

⁴⁰ Dá ni kee tuku na kua'an nā iin ká xoo yuta Jordán noo ni kasá'a Juan sa dakódo ndúta ná ñayuu. Ta ñoó ni kandoo na ni sa ío tóo na.

⁴¹ Ta kua'á nda'o ñayuu ni natata noo nákaa nā, ta kaá nā ndátó'ón ná:

—Miían ndaa kuiti ni iin tó'ón ña ná'ano kō ní kée Juan, tído ndidaá ña ni ka'an nā sa'á taja yó'o kían ña ndaa —kaá nā.

⁴² Ta kúu kua'á nda'o ñayuu ni kandísa Jesús noo nákaa nā ñoó.

11

Di'a ni kuu tá ni xi'i iin taja naní Lázaro

¹ Ío iin taja kú'u naní Lázaro, ta kúu rá iin ta ñoo Betania, ta ñoo ñoó ndéi kī'o ra María xí'in Marta. ² Ta María, ñá kúu kī'o Lázaro ñoó kúu ñá ni kuei kirá támi sá'an sata sá'a sato'o yo Jesús, ta ni nadáyaaán sa'a ná xí'in idí dinjan. ³ Ta miían xí'in ku'an ni tanda'á choon ni sa'an noo

nákaa Jesús, ta kaáan xí'in ná: "Tatá, kú'u ka'í va na kú'u ini ní sa'a."

⁴ Dá tá nī kandaā ini Jesús, dá nī kaa na:

—O duú ta'on kue'e kuu ra kíán, miian ndaa kú'u ra, dá ná natiin Ndios ñañó'ó sa'a rá, ta ná natiin ta'ani na kúú de'e Ndios ñañó'ó kee kue'e ndó'o ra —kaá na.

⁵ Ta kú'u ini Jesús sa'a Marta, xí'in sa'a ku'u ló'an, xí'in sa'a Lázaro, kí'oán. ⁶ Tá nī kandaā ini na ña kú'u Lázaro, dá nī kandoo na nī sa io na uu ka kuu noo nákaa na ñoo. ⁷ Nī ndi'i, dá nī kaa na xí'in taā xionoo xí'in ná:

—Kó'o tuku yó chí kuendá Judea di'a viti.

⁸ Dá nī kaa ta xionoo xí'in ná ñoo:

—Maestro, ta o duú nī ka'an ta né'e choon noo na Israel ña chiyúú rá mií ní. Sa'a ñoo ¿ndiva'a ko'on tuku yó ñoo?

⁹ Dá nī kaa Jesús xí'in rá:

—¿Á duú uxī uu hora tóon ndindii? Sa'a ñoo na xionoo nduú, kō kachi'i sá'a ta'on na, chí ndato tóon noo ná kée ndindii. ¹⁰ Tído na xionoo sakuaá kachi'i sá'a ná, dá chí kō tóon noo ná.

¹¹ Nī ndi'i, dá nī kaa na xí'in rá:

—Kídi va amigo yo Lázaro, tído ko'in dándotoi ra.

¹² Dá nī kaa taā xionoo xí'in ná:

—Tatá, tá kídi ra, dá kíán nduva'a ra.

¹³ Tído to'on nī ka'an Jesús kíán kóni kaa ña nī xi'i va Lázaro, tído kídi ndisa va ra nī ka'an taā xionoo xí'in ná ñoo.

¹⁴ Dá nī kast'o'on na ndi kóni kaa ña nī ka'an na, ta kaá na:

—Sa nī xi'i va Lázaro, ¹⁵ ta kádij nda'o ini ña kō ní sá ió'i ve'e ra tá nī xi'i ra, dá kíán ná kandeé cháá ka ini ndo yu'u sa'a ña ko'in kee xí'in rá. Kó'o kande'á ra —kaá na.

¹⁶ Dá nī kaa Tomás, ta ká'an xí'in ná Dídimó, xí'in dao ka ta xionoo xí'in Jesús:

—Kó'o ta'ani yó, dá ná kuu nduú yo xí'in ná —kaá ra.

Kaá Jesús ña kúú ná na dánatiki ñayuu nī xi'i, ta xí'ona ña kataki chíchi ná

¹⁷ Tá nī kuyati Jesús ñoo ñoo, dá nī kandaā ini na ña sa io komi kuu nákaa yiki koño Lázaro nī nduxian ini káo.

¹⁸ Ta yati va né'e tá'an ñoo Betania ñoo xí'in ñoo Jerusalén, ta kíán tát'o'on oni kilómetro.

¹⁹ Sa'a ñoo kua'á nda'o na ñoo Jerusalén nī kasáa kande'i tóo na xí'in Marta xí'in María, dá kí'o na tandeé ini nooan sa'a ña nī xi'i kí'oán.

²⁰ Tá nī kandaā ini Marta ña vei Jesús, dá nī keeán kua'an ni'i ñaán, tído nī kandoo va María ióan ve'e. ²¹ Tá nī naki'in tá'an Marta xí'in Jesús noo vei na ñoo, dá nī kaaan xí'in ná:

—Tatá, tá ní sá io ní yó'o, o kuú ta'on kí'o ló'i, ní kúu.

²² Tído ná'a ta'ani yu'u ña ndi ndaa mií vá ña'a ná kaka ní noo Ndios, ta kúú kí'o va naan noo ní.

²³ Dá nī kaa Jesús xí'an:

—Nataki va kí'on.

²⁴ Dá nī kaaan xí'in ná:

—Sa ná'a vá yu'u ña nataki xi tá ná kasandaá kuu nataki na nī xi'i tein kuu noo ndi'i.

25 Dá n̄i kaa Jesús xí'án:

—Yu'u kúú n̄a dánáta^kki n̄ayuu n̄i xi'l̄i, ta k̄i'oi n̄a kataki chíchí ná. Ta ndi ndáa mióo n̄a kándéé iní n̄aá, koni n̄a kataki chíchí ná, va'ará n̄i xi'l̄i n̄a. 26 Ta ndi ndáa mií n̄a kándéé iní n̄a yu'u x̄ián nani ndéi takí n̄a, ni iin kuú ta'ón o kuú n̄a. ¿Á kándísón n̄a dión kíán?

27 Dá n̄i kaaan xí'ín ná:

—Jaan, tatá. Kándísa yu'u n̄a mií ní kúú Cristo, n̄a kúú de'e Ndios, chí kúú ní n̄a n̄i t̄anda'á Ndios n̄i kasáa n̄ayuu yó'o dáka^kki n̄aá —kaáan.

Ndeí'i Jesús yati yú'u káo noo nákaa yikí koño Lázaro

28 Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an dión, dá n̄i keeán kua'an kuakaán ku'an María ñoo. Tá n̄i saaan, dá n̄i ka'an kayáan xí'ín María:

—Vei maestro yo, ta kána na yo'ó.

29 Dá tá n̄i seídó'o María to'on yó'o, ta kúú kaon nda'o n̄i n̄akuín ndichian, kúú n̄i keeán kua'an ni'an Jesús.

30 Ta ko ñá'a ta'on ku'u Jesús ñoo ñoo, chí ió jí vá ná noo n̄i n̄aki'in tá'an Marta xí'ín ná. 31 Dá tá n̄i xini n̄a ñoo Jerusalén, n̄a ndéi xí'o t̄andéé iní noo María, n̄a kaon nda'o n̄i ndakuín ndichian n̄i ketaán kua'an, dá n̄i kee na tákuei n̄aá ná kua'an n̄a, ta kaá n̄a:

—Miían kua'an x̄i ndei'i x̄i yú'u káo noo n̄i nduxi k̄i'o x̄i —kaá n̄a.

32 Tá n̄i saá María noo iin Jesús, dá n̄i sa kuín x̄itíán noo sá'a ná, ta kaáan:

—Sato'i, tá ní sá io ní yó'o, o kuú ta'on k̄i'o ló'i, ní kúu.

33 Tá n̄i xini Jesús ña nda'i nda'o ndéi'i ña, ta ndéi'i ta'ani n̄a ñoo Jerusalén né'e tá'an xí'án n̄i kasáaan, ñoo, dá n̄i kixian n̄i kunda'i iní n̄a, ta nda ní'o ná n̄i ta'u'u, xini n̄a. 34 Dá n̄i kaa n̄a:

—¿Ndeí n̄i chikáa ndo yikí koño x̄i?

Dá n̄i kaaan:

—Tatá, nakí ní, kó'o kande'á noo nákaa x̄i —kaáan.

35 Dá n̄i ndei'i Jesús. 36 Dá n̄i kaa n̄a ñoo Jerusalén:

—Kande'é ndó. Ndeé ka vían n̄i sa kú'u iní t̄aa káa sa'a Lázaro.

37 Dá n̄i kaa dao ka n̄a:

—N̄i kandeé t̄aa káa n̄i nduva'a rá t̄aa ko túu noo ñoo. Ta, ¿ndiva'a ko ní kandeé rá xí'ín Lázaro, dá ná o kuú ra, ní kúu? —kaá n̄a.

Di'a n̄i kuu tá n̄i danáta^kki Jesús Lázaro

38 Kúú n̄i kixi tukuan n̄i kunda'i iní Jesús tá n̄i saá n̄a noo nákaa yikí koño Lázaro. Ta kíán iní iin káo, ta ndadí iin yuu ká'ano yé'án. 39 Dá n̄i kaa Jesús:

—Dítá ndó yuu káa viti.

Dá n̄i kaa Marta, ña kúu k̄i'o ló'o ndii ñoo, xí'ín ná:

—Tatá, ná dá'a ni, dá chí sa kini nda'o sá'an díko, dá chí sa komi ví kuú kíán.

40 Dá n̄i kaa Jesús xí'án:

—¿Á duú n̄i ka'in xí'ón n̄a tá miían ndaa kándéé ino'on yu'u, dá konon kee Ndios iin n̄a ndato?

41 Dá n̄i dítá rá yuu ndadí yé'é káo noo nákaa ndii ñoo. Dá n̄i n̄ande'é Jesús chí induú, dá n̄i kaa n̄a:

—Tatá, ndivé'e ní, dá chì nì seídó'o ní ñà nì xikajì noo nì.
 42 Ta daá kuití vá seídó'o ní ñà xikajì noo nì, tído nì ka'in dión, dá ná kueídó'o ndidaá tá'an ñayuu ndita yó'o, dá ná kandísa na ña miían ndaa kuiti mií ní nì tanda'a yu'u veji.

43 Tá nì ndi'i nì ka'an na dión xí'in Ndios, kúu nì kayu'ú ná:

—Lázaro, kua'án keta sata vé'e.

44 Ta kúu nì keta ta nì xijì ñoó, ta nì kaó noo iin tá'í dá'on ndá'a rá xí'in sa'a rá ndíkoan. Ta nì kaó noo iin ka tá'í dá'on ndadi'an noo rá. Dá nì kaa Jesús:

—Ndaxí ndó ra, dá ná yaa ra ko'on ra.

Di'a nì kuu tá nì ndató'on kue'é ta né'e choon ña ka'ání rá Jesús

45 Ta kua'á nda'o na ñoo Jerusalén, tá'an na nì kii nì xí'o tandeé iní noo María, nì xini ña nì kee Jesús, ta nì kandísa ñaá ná. 46 Tído dao ka na nì sa'an noo ndéi ta fariseo, ta nì nakani na sa'a ña nì kee Jesús. 47 Dá nì dataká ta dujì sakua'a xí'in ta fariseo ndidaá ka ta né'e choon noó na Israel. Dá nì kaa ra xí'in rá:

—¿Ndi koo keeá viti? Chì sa kua'á nda'o ña ná'ano kée ta ña ñoó. 48 Tá ná konó yó noo rá kanoo ni ra, dá kí'an ndidaá ñayuu kandísa ñaá. Ndi'i, dá ndakuei ta né'e choon romano, ta dákoon ndi'i ra ve'e ño'o i yó, ta dánaa ra ñoo yó.

49 Dá nì kaa Caifás, ta kúu dujì kúu noó kuiá dáa ñoó:

—Xixi nda'o ndó, ndani.
 50 ¿Á ko ná'a ta'on ndó ña va'a kaan ná kuu iin ta noo ndidaá na ñoo yó o duú kaan naa ndi'i na ñoo yó? —kaá ra.

51 Ta to'on yó'o ko ní kí ñaxintóni mií rá. Dión nì ka'an ra, chì sa'a ña kúu rá dujì kúu noó kuiá dáa, sa'a ñoó nì xí'o Ndios to'on yó'o noo rá ña kánian kuu Jesús sa'a na ñoo Israel. 52 Ta o duú sava'a sa'a na ñoo Israel kuu na, kuu ta'ani na sa'a ndidaá ka ñayuu Ndios nì xita noo ndéi dao ka xían, dá nduu na iin tó'on ñoo. 53 Ta nda kuu dáa ñoó nì kandoo ra ña ka'áni rá Jesús.

54 Sa'a ñoó ko ní xionoo túu ka Jesús noó ta né'e choon noó na Israel. Di'a nì kuxiká ná kua'an na, ta nì saá na iin ñoo naní Efraín noo né'e tá'an yati xí'in noño'o ichí. Ñoo nì sa io na xí'in ta xionoo xí'in ná. 55 Ta sa yati va koo viko pascua ña kéká'ano na Israel. Ta kúu kua'á nda'o ñayuu ndéi ñoo ño'o yati ñoó nì xinkuei ñoo Jerusalén tá ko ña'a kasá'a viko ñoó, dá nduvii ná mií ná noo Ndios. 56 Ta xionoo ñayuu ñoó nándukú ná Jesús. Ta noo kúu yé'é ño'o ká'ano ñoó ndató'on tá'an mií ná sa'a Jesús:

—¿Ndi ká'an ndó? ¿Á kii ta ñoó viko o koó? —kaá na.

57 Ta nì sa'anda ta dujì sakua'a xí'in ta fariseo choon ña ndi ndáa mií ñayuu nì kandaa ini ndéi xionoo Jesús, ná naki'o na kuendá noo rá, dá ná ko'on ra tiin ñaá rá, kaá ra.

12

Di'a ni kuu tá ni kuei María kirá támi sá'an sata Jesús

¹ Ta kámanj iño ka kuꝯ, dá kasá'á víko pascua. Dá ni saꝯ Jesús ñoo Betania noꝯ ió Lázaro, ɔa ni xi'j ñoo, ta ni natakí ra ni kee Jesús.

² Ta ñoo ni kenduu na ve'e Lázaro ña'a kadíni Jesús. Ta ni chikodó Marta ña'a kadíni na noꝯ mesa. Ta ni sa io ta'ani Lázaro tein ñayuu ndéi xí'in ná ñoo.

³ Dá ni ki'in María kirá támi sá'an ni kava'a xí'in yukꝯ naní nardo, ta kúú rá tátɔ'on dao litro, ta kirá ya'i nda'o kúú rá. Ta kúú ni kuei ndi'an ra sata sá'a Jesús, ta xí'in idí dinjan ni danáyaan sa'a ná.

Ta iin ní kúú ini ve'e ñoo ni naka'ani díko kirá támi sá'an ñoo. ⁴ Dá ni kaa iin ɔa xionoo xí'in Jesús naní Judas Iscariote, tá'an ra kúú de'e ɔa naní Simón, ta mií rá ko'on nak'i'o Jesús noꝯ ndá'a ɔa xiní u'u ñaa:

⁵ —¿Ndiva'a ko ní díkó yó kirá támi sá'an xaan, chi ya'i rá tátɔ'on ki'o ní'j ñayuu kéchón na oní ciento kuꝯ, dá ní'j yo dí'on chindeé yó na kúnda'í, ní kúú? —kaá ra.

⁶ Tído ko ní ká'an ra dión sa'á ña kú'u ndisa ini ra sa'á na kúnda'í. Dión ni kaa ra, chi kúú rá iin ta kuj'ina. Ta sa'á ña né'e va'a ra léka noꝯ ñó'o dí'on xí'o ñayuu chindeé ñaa, sa'á ñoo taó de'é ra cháá dí'on ñoo ní'j mií rá. ⁷ Dá ni kaa Jesús:

—O sa dánani ndó ñá'a yó'o, dá chi ni sa ne'e va'an kirá támi sá'an yó'o ni kenduuan yu'u tátɔ'on ki'o

kooi nduxii. ⁸ Chi daá kuiti vá kandeí ñayuu kúnda'í xí'in ndó, tído yu'u, o kóo kuii ta'oin xí'in ndó —kaá na.

Ni kandoo ta né'e choon ña ka'ani ta'ani ra Lázaro

⁹ Ta kuá'á nda'o na ñoo Jerusalén ni kandaꝯ ini ña ió Jesús ñoo Betania. Sa'á ñoo ni kasáa na ñoo. Ta o duú iin tó'on Jesús kóni na kande'é ná, chi kóni ta'ani na kande'é ná Lázaro, tá'an ra ni natakí tein na kúú ndi'j ñoo.

¹⁰ Kúú ni kandoo ta'ani ɔa duti sakuá'a ña ka'ani rá Lázaro, ¹¹ dá chi sa'á ña ni natakí ra, sa'á ñoo kuá'á nda'o na ñoo Israel ni kankuei tixi ndá'a rá, ta ni kandisa na Jesús.

Di'a ni kuu tá ni natiin va'a ñayuu Jesús tá ni ku'u na ñoo Jerusalén

¹² Tá ni tuꝯ noꝯ iin ka kuꝯ, dá ni ní'j tó'on ñayuu kuá'a ni kasáa noꝯ koo víko ñoo Jerusalén ña vei Jesús.

¹³ Dá ni sa'anda iin rá iin na ndá'a tañoó né'e na kua'an na natiin na Jesús noꝯ vei na, ta kaá na káyu'ú ná:

—¡Ná natiin Ndios ñaño'ó! ¡Na ká'ano kúú na vei xí'in choon sato'o yo Ndios! ¡Ta kúú ná rey noꝯ yóo, na Israel! —kaá na káyu'ú ná.

¹⁴ Dá ni naní'j Jesús iin burro ló'o, dá ni kaa na sata ri. Dá ni xinkoo noꝯ ká'an tuti i'j Ndios:

¹⁵ O sa yu'ú ndo, na ñoo Sion; sa vei va rey ndo, ta kánóo na sata iin burro ló'o vei na.

¹⁶ Ko ní kandaꝯ ta'on ini ɔa xionoo xí'in ná ndi dándaki

ndidaá ña yó'o mií hora daá ñóó. Nda kuu ni nana Jesús kua'an nó'o ná induú, nda daá ni ndikó'on ini ra ña ki'o dión ká'an tuti i Ndios, ta ki'o dión ni kee ñayuu ñóó xí'in ná. ¹⁷ Ta ndidaá ñayuu ni sa ndita xí'in Jesús tá ni kana na Lázaro ini káo ñóó, ta ni danátaki ñaá ná, noón kúu na xí'o kuendá noo dao ka ñayuu sa'á ña ni xini na. ¹⁸ Sa'á ñóó ni sa'an ñayuu ñóó ni natiin va'a na Jesús, dá chi ni seídó'o na sa'á ña ndato ni kee na xí'in Lázaro. ¹⁹ Ta nda'í va ndátó'ón tá'an ta fariseo ndita ra, ta kaá ra:

—Nde'é rá. O kándeé ta'on yó kadí yo noo ña káa. Chi kande'é ndó, ki'o dión ví kua'á ñayuu tákuei kua'an satá rá —kaá ra.

Ndeí dao ta griego nándukú rá Jesús

²⁰ Ta ñó'o dao ña ká'an yú'u griego tein na ni kasáa ñoo Jerusalén kandaño'o na Ndios víko ñóó. ²¹ Ta ni natuu yati ra noo Felipe, tá'an ra ñoo Betsaida, ña nákaa chí kuendá Galilea di'a. Dá ni seí nda'í ra noo Felipe, ta kaá ra:

—Tatá, kóni ndu ka'an ndu xí'in Jesús.

²² Dá ni sa'an Felipe ni kasto'on ra xí'in Andrés, dá ni sa'an nduú ra ni kasto'on ra xí'in Jesús. ²³ Dá ni kaa Jesús:

—Sa ni kasandaá vá hora natiin na ni nduu ña ñayuu yó'o ñaño'ó kee tatá na. ²⁴ Miian ndaa ná ka'in xí'in ndó, ña tá ná o chí'i yó tata tirió noño'ó, ta kuaan, dá kían iin tó'ón daá vá kakian.

Tído tá ná kuaan tji ñó'o, dá kían kuita ña, ta kúu kua'á nda'o kui'i ki'o ña. ²⁵ Ta ndi ndaa na ndí'i ini sa'á ña kataki na ñayuu yó'o, noón di'a kúu na kuu. Ta na ko ndí'i ini sa'á ña kataki na ñayuu yó'o, noón kúu na koni kataki chí'í. ²⁶ Tá ió iin kaa ndó kóni koni kuáchí noo yú'u, dá kían nakíi ndo ndiko ndo yu'u. Ta noo koo yu'u, ñóó ta'ani kandeí na xínkuáchí noo. Ta ndi ndaa na xínkuáchí noo yú'u, ko'on tatái ki'o na ñaño'ó noo ná.

Kasto'on Jesús xí'in ñayuu ndi ndo'o na, dá kuu na

²⁷ 'Kútúu nda'o inij, tído, ¿ndi kían ka'in xí'in tatái? ¿Á ka'in: "Tatá, ditá ní yu'u noo tandó'ó yó'o"? Tído o kúu ta'on ka'in dión, dá chi choon yó'o kúu choon vei yu'u. ²⁸ Tatá Ndios, na'a ní choon ká'ano kómí ní noo ñayuu yó'o.

Dá táí ni ka'an Ndios nda induú:

—Sa ni na'i choon ká'ano kómí, ta ko'on tukui na'i ñá iin ka ndée.

²⁹ Tá ni seídó'o ñayuu kuá'a ñóó ña ni'i nda'o ni ka'an na, dá ni kaa dao na ña ni kayu'ú dai. Ta dao ka na ni kaa ña iin ángel ni ka'an xí'in Jesús. ³⁰ Dá ni kaa Jesús:

—Ko ní ká'an na ña kueídó'o yu'u, di'a ni ka'an na, dá ná kueídó'o ñaá ndo'ó.

³¹ Ta viti ni kasandaá va kuu ña keyíko Ndios sa'á na ndeí ñayuu yó'o, ta ko'on na ditá ná choon noo ndá'a ña u'u, ña sa'ándá choon ñayuu yó'o.

³² Tá ni ndi'i ni ndane'e ra

yu'u, dá nakuakai ndidaá ñayuu noo mií.

33 Dión nī kaa na nī kastō'on na xí'ín ñayuu ñoó ndi ndo'o na noo kuu na.

34 Dá nī kaa ñayuu ñoó:

—Kándaá ini ndu ña ká'an ley ña ni kuu ta'ón o kuú na kúu Cristo, na dákaiki ñaá. Sa'á ñoó ¿ndiva'a ká'an mií ní ña kánian ndane'e ra iin ra nī nduu taá ñayuú yó'o? ¿Ndá yoo kúu ra nī nduu taá ñayuú yó'o, tá dáá?

35 Dá nī kaa Jesús:

—Ndadá cháá vá kuu kooi dátooin noo ndo. Sa'á ñoó kanoo ndó xían nani iói dátooin noo ndo, dá kían ná dá'a ni kandeé ña iin naá xí'ín ndó. Dá chī na xíonoo noo iin naá, ko túu ta'on noo ko'on na. 36 Ta xían iói dátooin noo ndo, kandeé iní ndo yu'u, dá kakuu ndó kuendá yu'u, na dátoon noo ndo.

Kua'á nda'o na Israel ko ní xín kandisa to'on Jesús

Tá nī ndi'i nī ka'an na dión, dá nī kee na kua'an na, ta kúu nī chide'é na noó ñayuu ñoó.

37 Ta va'ará kua'á nda'o ña ndato nī kee na noó ñayuu ñoó, tído ko ní kándisa ta'on ñaá ná. 38 Dión, dá nī xinkoo to'on nī taa profeta Isaías, dá chī di'a nī kaa na:

Sato'i, ¿ndá yoo ví nī kandisa to'on nī daná'a ndu noo ná?

Ta, ¿ndá yoo nī nakoni choon ká'ano ió noo ndá'a ní?

39 Sa'á ñoó ko ní kúu ta'on kandisa ñayuu ñoó, dá chī di'a ta'ani nī taa Isaías:

40 Nī sadi Ndios noó ñayuu ñoó, ta nī ndekáxi ná níno ná,

dá ná o koni na xí'ín noo ná, ta ni ná o kándaá ini na,

dá ná dá'a ni nandió kuéi na noo Ndios, ta ná dá'a ni nduva'a na.

41 Ña yó'o kúu to'on nī taa Isaías tá nī xini na choon ndato kómí Jesús, ta nī ka'an na sa'a ná. 42 Vati xían daá, kua'á nda'o ta né'e choon nī kandisa Jesús, tído ko ní ná'a ra mií rá, dá chī yu'ú ra taxi ñaá ta fariseo ini ve'e noo nátaka na ñoo ra, 43 dá chī katoó cháá ka ra ñañó'ó xí'o taá ñayuú yó'o o duú ñañó'ó xí'o Ndios.

Ió kuachi ñayuu ko xín kandisa to'on dana'a Jesús

44 Dá nī kayu'ú Jesús:

—Tá ndi ndáa na kándéé iní yu'u, o duú iin tó'ón ní yu'u kándéé iní na, nda na nī tanda'a yu'u veii kándéé iní na. 45 Ta ndi ndáa na ndé'é yu'u, nda na nī tanda'a yu'u veii ndé'é ná. 46 Nī kasáa yu'u ñayuú yó'o kúu na dátoon noó ñayuu, dá kían ndi ndáa ñayuu ná kandeé iní ñaá, o kuín naá ka noo ná.

47 Ta ndi ndáa ñayuu seídó'o to'on ká'in, ta ko kée na choon sa'ándái, o duú yu'u keyíko sa'a ná, chī ko véi ta'on yu'u keyíko sa'a ñayuu. Di'a veii yu'u dákaiki na noó kuachi na.

48 Ta ndi ndáa na ko xín kandeé iní na yu'u, ta ko kóni na natiin na to'on ká'in, sa io nduu va iin yoo keyíko sa'a ná. Ta ñoó kúu to'on ká'in xí'ín ndó. Ta mií to'on

yó'o tiin Ndios, dá keyíko na sa'a ndo tá ná kasandaá kuu noo ndí'i. ⁴⁹ Ta o duú to'on kána ñaxintóni mií yu'u ká'in xí'in ndó. Tatá Ndios, na ni tãnda'á yu'u veii, noón kúú na ni xi'o choon noói ndi kían ka'in xí'in ndó, ta ndá to'on ka'in xí'in ndó. ⁵⁰ Ta ná'á káxi yu'u ña to'on ni xi'o tatá noói kían kandeéan ki'oan ña kataki chíchí ndó. Sa'á ñoó, táto'on ki'o ni ka'an tatá xí'in, ki'o dión ká'in xí'in ndó —kaá Jesús.

13

Di'a ni kuu tá ni nakata Jesús sa'a ta xionoo xí'in ná

¹ Kóni iin ka kuu dá kas'á víko pascua. Ta sa na'á vá Jesús ña sa ni kuyati hora dánkoo na ñayuú yó'o, dá no'o na noo ió tatá Ndios. Ta kú'u ndá'o ini na sa'á ta ni kaxi mií ná ñayuú yó'o, ta dión ni ku'u ini na sa'a rá nda noo ndí'i. ² Ta ndéi na sádini na, ta sa ni daká'an ña u'u níó Judas Iscariote, ta kúú de'e Simón, ña nak'i'o ra Jesús noo ndá'a ta xiní u'u ñaá. ³ Ta ná'á vá Jesús ña ni nak'i'o tatá Ndios choon noo ndá'a ná sata ndidaá kúú ña'a, ta ná'á ta'ani na ña ni kii na noo Ndios, ta ná'á ta'ani na ña no'o na noo ná, ⁴ sa'á ñoó ni nakuí'n ndichi na, ta ni dí'tá ná dá'on kánóo sata ná, ta ni so'oni na iin ka dá'on káni noó tji na. ⁵ Ni ndi'i daá, dá ni taán ná takuí'ini iin tisa'an ló'o, dá ni kas'á'á ná nakata na sa'á ta xionoo xí'in ná. Tá ni ndi'i, dá ni nadáyaa naan xí'in dá'on káni ndíko tji na ñoó.

⁶ Dá tá ni sa'a na noo ió Simón Pedro, dá ni kaa ra xí'in ná:

—Tatá, ¿á nakata di'a ní sa'í, ká'an ní?

⁷ Dá ni kaa na:

—Viti'ón ní ko kãndaá ta'on inon ndiva'a nákatai sa'on, tído cháá ka chí noo, dá kãndaá inon ndiva'a kéei dión.

⁸ Dá ni kaa ra xí'in ná:

—Ni iin kuu ta'ón o kóno yu'u nakata ní sa'í.

Dá ni kaa na xí'in rá:

—Tá ná o kónón nakatai sa'on, dá kían ko ta'ón kuendá yo'ó koo xí'in yu'u.

⁹ Dá ni kaa ra xí'in ná:

—Sato'i, tá dión kían, dá kían ná dá'a ni nakata ní sa'a óoin, nakata ta'ani ní ndá'í xí'in diní.

¹⁰ Dá ni kaa na xí'in rá:

—Ta ndi ndáa na sa ni chichi, nda sa'a óon va na xín'ño'ó ndoo, dá chi sa ndáa vii vá ñíj ná. Dión ni ndo'ó, sa ndáa vii vá ndó, tído o duú ndidaá ndó ndáa vii.

¹¹ Dión ni kaa na, dá chi sa ná'á vá ná ndá yoo nak'i'o ñaá noo ndá'a ta xiní u'u ñaá, sa'á ñoó ni kaa na ña: “O duú ndidaá ndó ndáa vii.”

¹² Tá ni ndi'i ni nakata na sa'a ndidaá ta xionoo xí'in ná ñoó, dá ni nakuí'ino tuku na dá'on ndíxi na, dá ni nakoo tuku na mesa, dá ni kaa na:

—¿Á kãndaá ini ndo ndi dándáki ña ni keei xí'in ndó?

¹³ Ká'an ndo ña yu'u kúú maestro noo ndo, ta ká'an ndo ña yu'u kúú sato'o noo ndo. Ta ndaa va ká'an ndo, chi ñaá kúú. ¹⁴ Ta viti ni xiní ndo ni nakatai sa'a ndo, va'ará kúú sato'o ndo xí'in maestro ndo. Sa'á ñoó kánian nakata

ndó sa'a iin rá iin mií ndó. ¹⁵ Dá ch̄i n̄i kee yu'u dión xí'ín ndó, dá k̄ian, táto'on n̄i kee yu'u xí'ín ndó, k̄i'o dión kee ndó xí'ín dao k̄a n̄a. ¹⁶ Miían ndaa ná ka'ín xí'ín ndó ña k̄o ndáya'i iin t̄a kéchóon cháá k̄a noo sato'o ra. Ta ni t̄a kua'an choon k̄o ndáya'i cháá k̄a ra noo n̄a n̄i tanda'á ñaa kua'an ra. ¹⁷ Tá kandaá ini ndo ña ká'ín xí'ín ndó, dá k̄ian ndiká'an ví ndó tá ná kee ndó dión.

¹⁸ Tído k̄o ká'an ta'on vei sa'a ndidaá ndó. Sa ná'á vá yu'u ndi ndaa ndo'ó n̄i k̄axii kandita xooi. Tído miían x̄inkoo noo ká'an tuti īi Ndios, ch̄i di'a kaáan: “Taa sei nduú pan xí'ín yu'u nduu ra koni u'u ñaa.” ¹⁹ Ta viti yachi va kasto'in xí'ín ndó, dá tá n̄i kuu dión, dá kandisa ndó ña yu'u kúú n̄a daá kúú. ²⁰ Miían ndaa ná ka'ín xí'ín ndó ña ndi ndaa n̄a natiin va'a iin n̄a tanda'á yu'u kosaa, noón kúú n̄a natiin va'a yu'u. Ta n̄a natiin va'a yu'u, noón kúú n̄a natiin va'a n̄a n̄i tanda'á yu'u veii —kaá n̄a.

Kásto'on Jesús ña Judas kúú ra nak̄i'o ñaa noo ndá'a t̄a xini u'u ñaa

²¹ Ta n̄i ndi'i n̄i ka'an Jesús dión, dá n̄i kixian n̄i kutúú ini n̄a xini n̄a, dá n̄i kaa n̄a:

—Miían ndaa ná ka'ín xí'ín ndó ña iin kaa mií vá ndo'ó ko'on nak̄i'o yu'u noo ndá'a t̄a xini u'u ñaa —kaá n̄a.

²² Dá n̄i kasá'á ndé'é tá'an mií t̄a xionoo xí'ín ná ñoo noo iin rá iin ra ndéi ra, ta k̄o kátóni ini ra ndá yoo ká'an n̄a sa'a. ²³ Ta mií diin Jesús ió

iin t̄a xionoo xí'ín ná, tá'an ra man̄i cháá k̄a noo ná. ²⁴ Ta noo ra yó'o n̄i kundá'a Simón Pedro, ña ná ndato'ón rá Jesús ndá yoo kúú t̄a nak̄i'o ñaa ñoo. ²⁵ Ta sa'á ña ió ra diin Jesús, sa'á ñoo n̄i kaa ra xí'ín ná:

—Sato'i, ¿ndi ndaa ndu'u ká'an ní sa'a?

²⁶ Dá n̄i kaa Jesús:

—Ndá yoo n̄i x̄i'o yu'u iin tá'í pan n̄i dandáxii noo ñoo, roón kúú rá.

Kúú n̄i dandáxi na iin tá'í pan, kúú n̄i x̄i'o naan noo Judas Iscariote, t̄a kúú de'e Simón. ²⁷ Tá n̄i ndi'i n̄i sei Judas tá'í pan ñoo, kúú n̄i ndu'u ña u'u ini ra. Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Kee k̄i ña n̄i ch̄ikaa inon keeón —kaá n̄a.

²⁸ Tído ni iin tó'ón t̄a ndéi xí'ín ná mesa ñoo k̄o ní kándaá ini ndiva'a n̄i ka'an n̄a dión xí'ín Judas. ²⁹ Ch̄i ká'an dao k̄a ra ña sa'á ña kúú rá t̄a né'e va'a di'ón, sa'á ñoo ndá ndi kuu ká'an Jesús xí'ín rá ña ko'on ra kuin ra cháá k̄a ña'a kadíni n̄a kuendá víko, o ndá ndi kuu kóni n̄a ña ko'on ra k̄i'o ra di'ón noo n̄a kúnda'í, ká'an rá. ³⁰ Dá tá n̄i ndi'i n̄i sei rá tá'í pan ñoo, dá n̄i keta ra kua'an ra. Ta kúú sa n̄i kuaá vá kuu dáá ñoo.

Sa'ándá Jesús iin choon saá noo t̄a xionoo xí'ín ná

³¹ Tá n̄i keta Judas kua'an ra, dá n̄i kaa Jesús:

—Sa n̄i kasandaá vá hora natiin n̄a n̄i nduu t̄a ñayuú yó'o ñaño'ó kee Ndios noo ñayuú, dión dá natiin Ndios ñaño'ó sa'a mií ná. ³² Tá ná

natiin Ndios ñaño'ó sa'í, dá kían ko'on ta'ani na nak'i'o na ñaño'ó noo yu'u, ta yachi va natiin yu'u ñaño'ó kee na. ³³ De'e kuáli miíi, ndadá tooo vá kooi xí'in ndó. Ta nandukú ndó yu'u, tído ká'in xí'in ndó tát'on k'i'o n'i ka'in xí'in ta né'e choon noo na Israel ña noo ko'in, o kúu ta'on ko'on ndo. ³⁴ Ta viti sa'ándá yu'u iin choon saá noo ndo, ña ku'u ini ndo sa'a iin rá iin ndó, chí tát'on k'i'o kú'u ini yu'u sa'a mií ndó, k'i'o dión koo ini ndo ku'u ini ndo sa'a iin rá iin ndó. ³⁵ Ta k'i'o dión ná'a ndo mií ndó ña kúu ndó kuendá yu'u tá kú'u ini ndo sa'a iin rá iin ndó —kaá na.

Yó'o n'i ka'an Jesús ña ndata Pedro sa'a ná

³⁶ Dá n'i kaa Simón Pedro xí'in ná:

—Tatá, ¿ndeí kúu noo ko'on ní?

Dá n'i kaa na:

—Noo ko'on yu'u, o kúu ta'on ko'on yo'ó xí'in yu'u viti. Tído cháá ka noo, dá karkaaón yu'u saaon.

³⁷ Dá n'i kaa ra:

—Tatá, ¿ndiva'a o kúu ko'in xí'in ní viti? Ta ió nduui ña nak'i'oi miíi ña kuui sa'a ní.

³⁸ Dá n'i kaa Jesús xí'in rá:

—¿Á miían ndaa ió nduuoñ k'i'ón miíon kuuon sa'a yú'u? Miían ndaa ná ka'in xí'ón ña tá ko ñá'a kana chéli, ta kúu sa on'i va ta'ándá ndata yo'ó sa'a yú'u.

14

Jesús kúu íchi saa noo ió Ndios

¹ 'Ta o sa kútúu ini ndo. Kandeé ini ndo Ndios, ta kandeé ta'ani ini ndo yu'u. ² Ió nda'o noo kandeí ndó ve'e tatái. Tá o duú dión kían, o kásto'on ta'o'in xí'in ndó. Ta viti ko'in kenduui noo kandeí ndó. ³ Dá tá n'i ndi'i n'i sa'in n'i kenduui noo kandeí ndó, dá kixi tukui nakuakai ndo'ó kandakai ko'in, dá kían noo kooi, ñoó kandeí ta'ani ndó. ⁴ Sa ná'a vá ndó noo ko'in, ta sa ná'a ta'ani ndó íchi.

⁵ Dá n'i kaa Tomás:

—Tatá, ko ná'a ta'on ndu'u ndeí ko'on ní, sa'a ñoó, ¿ndi kee ndu'u kandaá ini ndu ndi káa íchi saa ndu?

⁶ Dá n'i kaa Jesús:

—Yu'u kúu íchi, ta yu'u kúu na ndaa, ta yu'u kúu na xí'o ña kataki chíchí ñayuu. Ta ni iin tó'ón ñayuu o kúu kasandaá noo Ndios tá ko véi na xí'in yu'u. ⁷ Tá ná'a ndó yu'u, dá kían nda tatái ná'a ndó. Ta nda kuu viti n'i kasandaá ndo ná'a ndó na, ta n'i xini ndo ná.

⁸ Dá n'i kaa Felipe xí'in ná:

—Tatá, na'a túu ní tatá Ndios noo ndú'u, ta kúu sa nata'an va ini ndu.

⁹ Dá n'i kaa na xí'in rá:

—Sa k'i'o dión ví na'a xionoo yu'u xí'in ndo'ó, ta ¿á ko ná'a i'i ví ñaá yo'ó, Felipe? Tá ndé'é ndó yu'u, dá kían nda tatái Ndios ndé'é ndó. Sa'a ñoó, ¿ndiva'a ká'an yo'ó: “Na'a túu ní tatá Ndios noo ndú'u”?

¹⁰ ¿Á ko kándisa ta'on yo'ó ña iin kúu vá yu'u xí'in tatá Ndios, ta iin kúu vá ná xí'in yu'u? To'on ká'an yu'u, ko kúuán ña kóni miíi, ña kóni tatá Ndios va ká'in, dá chí

noón kúú nā ió xí'ín, ta mií nā kúú nā kée ña ndato kéei. ¹¹ Kánian kandísa ndó ña iin kúú vá yu'u xí'ín tatá Ndios, ta iin kúú vá ná xí'ín yu'u. Tído tá kọ kándísa ndó xí'ín to'on ká'in ña dión kián, dá kían kandísa ndóan noó ña ná'ano kéei.

¹² Ta miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña tá ná kandeé ini ndo yu'u, dá kían koni ta'ani ndó kee ndó ña kée yu'u. Ta ná'ano cháá ká ví ña'a kee ndó, dá chī no'í kooi dīn tatái Ndios. ¹³ Ta ndidaá ña ná kaka ndo noo tatá Ndios xí'ín kuu yú'u, ko'in keei ña xika ndo, dá ná natiin tatá Ndios ñaño'ó kee yu'u, nā kúú de'e na. ¹⁴ Sa'a ñoó ndi ndáa mií vá ña'a ná kaka ndo xí'ín kuu yú'u, miían ndaa keei ña.

Kaá Jesús ña tanda'á ná Espiritu iñ Ndios kasaa nā chin-deé ñaá

¹⁵ Tá miían ndaa kóni ndo yu'u, dá kían kueídó'o ndó choon sa'ándái. ¹⁶ Ta ko'in kueí nda'ávii noo tatá Ndios, dá ná tanda'á ná iin nā kii chin-deé ndo'ó, dá ná koo chíchí ná xí'ín ndó. ¹⁷ Ta noón kúú Espiritu iñ, nā xí'ó ndaa kuendá sa'a Ndios. Ta o kúu ta'on natiin ñaá nā kúu kuendá ñayuú yó'o, dá chī o kúu koni ñaá ná xí'ín noo ná, ta o kúu kana'á ñaá ná. Tído ndo'ó, ná'á ndó nā, dá chī ió nā xí'ín ndó, ta koo na níno ndo.

¹⁸ Ta o dánkoo nda'í ta'on yu'u ndo'ó, dá chī nandió koo tukui kasaa naki'in ndó. ¹⁹ Ta ndadá cháá vá, ta kúu o koni ká dao ká ñayuu yu'u.

Tído ndo'ó, koni iñ va ndó yu'u. Dá chī sa'a ña takí kuii yu'u, sa'a ñoó kataki kuii ta'ani ndo'ó. ²⁰ Tá ná kasan-daá kuu dáá ñoó, dá katóni ini ndo ña iin kúú vá yu'u xí'ín tatái Ndios. Dión ta'ani ndo'ó, iin kúú ndó xí'ín yu'u, ta iin kúú yu'u xí'ín ndo'ó.

²¹ Ta ndidaá nā natiin va'a choon sa'ándái, ta seídó'o na ña, noón kúú nā kóni ndisa ñaá. Ta ndidaá nā kóni ñaá, kú'u ini tatái Ndios sa'a ná, ta kú'u ta'ani ini yu'u sa'a ná, ta na'í mií noo ná —kaá Jesús.

²² Dá nī ndato'ón ñaá Judas (tído o duú Judas Iscariote), dá kaá ra:

—Tatá, ¿ndiva'a na'a ní mií ní noo ndú'u, ta o duú noo nā kúu kuendá ñayuú yó'o?

²³ Dá nī kaa Jesús xí'ín rá:

—Ta ndi ndáa nā kóni yu'u xí'ín ndino'o ini nā, noón kúú nā natiin va'a to'on ká'in, ta ku'u ini tatái Ndios sa'a ná, ta kasaa yu'u xí'ín tatái Ndios kandeí ndu xí'ín ná. ²⁴ Ta ndí ndáa nā kọ kóni yu'u xí'ín ndino'o ini nā, noón kúú nā kọ nátiin va'a to'on ká'in. Tído to'on nī seídó'o ndó nī ka'in, o duú ta'ón to'on mií kián. To'on nī xí'ó tatá Ndios, nā nī tanda'á yu'u veii, kián.

²⁵ 'Ndidaá to'on yó'o ká'in xían nani ió'i xí'ín ndó. ²⁶ Tído tá ná kasaa nā chin-deé ndo'ó, nā kúú Espiritu iñ, nā tanda'á tatá Ndios kasaa kuendá mií, noón ví kúú nā dána'a ndi'i sa'a ndidaá ña nī ka'in xí'ín ndó, ta dándusaa ini nā ndo'ó sa'a ndidaá ña nī ka'in.

²⁷ Ta ko'in kí'oi ña koo va'a ini ndo, chī ko'in kí'oi ña koo

va'a ini ndo tato'on ki'o ió va'a ini mií. Ta o kándeé ta'on ña'a ió ñayú yó'o ki'oan ña koo va'a ini ndo tato'on ki'o xí'o yu'u ña noo ndo. Ta ná dá'a ni kutúu ini ndo, ta ná dá'a ni yu'u ndo. ²⁸ Sa ñi seídó'o ndó ña ñi ka'in xí'in ndó ña mián ko'in, tído kasaa tuku va yu'u naki'in tá'in xí'in ndó. Tá mián ndaa ndisa kóni ndo yu'u, dá kían kánian kadij ini ndo, chi ñi ka'in xí'in ndó ña ko'in noo tatái, ta mií ná kúu na ká'ano cháa ka o duu yu'u. ²⁹ Viti kásto'in xí'in ndó ña dión koo, va'ará ko ñá'a kooan, dá tá ñi kuu dión, dá kandísa ndó ña ñi ka'in.

³⁰ Cháa dión vá ka'in xí'in ndó, chi sa vei va ña u'u, ña sa'ándá choon ñayú yó'o, ta ni iin ña'a o kándeéan kean xí'in. ³¹ Tído ko'on yu'u kee tato'on ki'o ñi sa'anda tatá Ndios choon nooí, dá ná kandaá ini ndidaá ñayuu ña kóni yu'u Ndios. Ndakuei ndó, ná ko'o.

15

Jesús kúu yító uva ndisa

¹ Yu'u kúu yító uva ndisa, ta tatái Ndios kúu na xito rá. ² Ta ndidaá ndá'a ra, ña ko xí'o ku'i, ka'anda na ñá. Ta ndidaá ndá'a ra xí'o ku'i, nduvii ná ña, dá ná ki'o cháa kaan ku'i. ³ Dá ri ndo'ó, sa ñi nduvii vá ndó ñi kee to'on ñi ka'in xí'in ndó. ⁴ Daá koo ini ndo kane'e tá'an toon ndó xí'in yu'u, dá kane'e tá'an yu'u xí'in ndo'ó. Dá chi tato'on ki'o ndó'o ndá'a yító uva, o kúu ta'on ki'o mián ku'i tá ko né'e tá'an xí'in

yítóan, ki'o dión ta'ani o kúu ta'on kee ndó ña kóni Ndios tá ko né'e tá'an toon ndó xí'in yu'u.

⁵ Yu'u kúu yító uva, ta ndo'ó kúu ndá'í. Sa'á ñoó tá né'e tá'an toon ndó xí'in yu'u, ta né'e tá'an yu'u xí'in ndó, dá ki'o nda'o ndó ku'i noo Ndios. Dá chi tá ko né'e tá'an toon ndó xí'in yu'u, ni ña'a o kándeé ndó kee ndó. ⁶ Na ko né'e tá'an toon xí'in yu'u, taó xoo ñaá tatái tato'on kée na xí'in ndá'a yító uva, dá tá ñi ichian, dá nditúti naan, dá taán ná ña noo kái ñó'o, dá kei ña.

⁷ Tá né'e tá'an toon ndó xí'in yu'u, ta náki'in va'a ndó to'on ká'in, kaka ndo ndi ndáa mií ña'a kóni ndo, ta kúu ni'i vá ndoan. ⁸ Ta natiin tatái Ndios ñaño'ó sa'a ña xí'o ndó ku'a nda'o ku'i noo ná, dión, dá na'a ndo ña kúu ndó kuendái. ⁹ Dá chi tato'on ki'o kú'u ini tatái sa'í, ki'o dión ta'ani kú'u ini sa'a ndo. Ta daá kaño'o toon ndó tixi ndá'a ña kú'u ini sa'a ndo. ¹⁰ Tá kée ndó choon sa'ándái, dá kían ñó'o ndó tixi ndá'a ña kú'u ini sa'a ndo, tato'on ki'o kée mií choon sa'ándá tatái, ta nákaai tixi ndá'a ña kú'u ini na sa'í.

¹¹ Ta ndidaá ña yó'o ñi ka'in xí'in ndó, dá kadij ini ndo tato'on ki'o kadij ini mií. Dión, dá nakutí ndó xí'an dij ini. ¹² Ta ña yó'o kúu choon sa'ándá yu'u noo ndo, ña ku'u ini ndo sa'a iin rá iin ndó tato'on ki'o ndó'o yu'u xí'in ndó. ¹³ Ko ín ka kú'u cháa ka ini sa'a amigo na, savá'a na naki'o mií ña kuu na sa'a

ná. ¹⁴ Ndo'ó kúú amigo yu'u tá kée ndó choon sa'ándái noo ndo. ¹⁵ Ta o chinaní ka yu'u ndo'ó ña kúú ndó ta kéchóon nooí, dá chī kọ ná'á ta'on iin ta kéchóon ndí kían kée sato'o ra. Ta viti nachinaní yu'u ndo'ó amigoí, dá chī ndidaá vá ña'a nī ka'an tatái xí'ín nī kasto'in xí'ín ndó. ¹⁶ Chī kọ ní kaxi ndó yu'u ña kanooí xí'ín ndó, yu'u di'a va nī kaxi ndo'ó ña kanoo ndó xí'ín, ta nī xī'oi choon noo ndo ña ko'on ndo kakuu ndó tát'o'on kī'o iin yitó kuí'í, ta daá kuití kuiin kuí'i ndo, dá kían ndi ndáa mií vá ña'a ná kaka ndo noo tatá Ndios xí'ín kuu yú'u, ta kúú kī'o naan noo ndo. ¹⁷ Ta choon sa'ándái noo ndo kúú ña ku'u ini ndo sa'a iin rá iin ndó.

Kaá Jesús ña koni u'u ñaa ñayuu

¹⁸ 'Tá nī kasá'á xiní u'u ñayuu kuendá ñayuu yó'o ndo'ó, dá kana'á ndó ña dinño'ó ka yu'u nī xiní u'u na. ¹⁹ Dá chī tá nī sa kuu ndó kuendá ñayuu yó'o, dá kían nī sa ku'u ini na sa'a ndo, ní kúu. Tído viti kọ kúú ka ndo kuendá ñayuu yó'o, chī nī kaxii ndo'ó tein ñayuu ñayuu yó'o, dá kechóon ndó nooí, sa'á ñoó xiní u'u na ndo'ó. ²⁰ Ndisaa ini ndo ña nī ka'in xí'ín ndó ña ni iin ta kéchóon kọ ndáya'i ta'on ra cháá ka noo sato'o ra. Sa'á ñoó tá nī kendava'a na xí'ín yu'u, ta kendava'a ta'ani na xí'ín ndó. Tá nī naki'in va'a na to'on nī daná'i noo ná, dá kían naki'in va'a ta'ani na to'on dána'a ndo'ó noo ná. ²¹ Ta

dión ta'ani kee na xí'ín ndó sa'á ña kúú ndó kuendá yu'u, dá chī kọ ná'á ta'on na mií na nī tanda'á yu'u veii.

²² 'Dá chī tá kọ ní kii yu'u ñayuu yó'o, ta ni xīo nī ka'in xí'ín ná, dá kían o kóo ta'on kuachi na, ní kúu. Tído koo ká to'on nandukú ná chindeé ná mií ná sa'a kuachi na, chī sa nī kasto'in xí'ín ná, ta kọ ní xíin na kandísa naan. ²³ Tá xiní u'u ñayuu yu'u, dá kían nda tatái Ndios xiní u'u na. ²⁴ Tá kọ ní kée yu'u ña ndato, ña ni iin kuu kọ ní kée iin ka ta noo ná, dá kían o kóo ta'on kuachi na, ní kúu. Tído viti nī xiní xí'ín noo ná ña ndato nī keei, vatī xían dión, xiní u'u na yu'u, ta xiní u'u ta'ani na tatái. ²⁵ Tído dión nī kuu, dá nī xīnkoo noo ká'an tuti iī Ndios: "Dión oon va nī xiní u'u na yu'u."

²⁶ 'Tído tá ná kasaá na chindeé ndo'ó, na kī'o tatá Ndios tanda'á yu'u kii noo ndo, noón kúú Espíritu iī, ta kúú ná na ndaa, na kii noo tatái, ta noón kúú na kī'o ndaa kuendá sa'a yú'u. ²⁷ Ta kī'o ta'ani ndó kuendá sa'í, dá chī nda mií sa'a nī kasá'á xionoo ndó xí'ín.

16

¹ 'Ká'in sa'a ndidaá ña yó'o xí'ín ndó, dá kían ná dá'a ni kexoo ndó noo ña kándéé ini ndo yu'u, ² chī taxí ná ndo'ó ve'e noo ndítutí ná, ta kasan-daá iin kuu ña ndakuei ñayuu ka'ání ná ndo'ó, chī ka'án ná ña kī'o dión kóni Ndios kee na. ³ Dión kee na, chī kọ ná'á ta'on na tatá Ndios, ta ni yu'u kọ ná'á ná. ⁴ Tído ká'in

sa'a ndidaá ña yó'o xí'ín ndó viti, dá tá ná kasandaá hora koo dión, dá ndisaa ini ndo ña sa ñi ka'ín xí'ín ndó ña dión ndo'o ndó.

Ká'an Jesús sa'a choon kée Espíritu ij Ndios

'Ta ko ní ká'an ta'on yu'u sa'a ndidaá ña yó'o xí'ín ndó nda mií sa'a, dá chī ió va yu'u xí'ín ndó. ⁵ Tído viti kían no'ó va yu'u noó na ñi tanda'á ñaá veji, tído ni iin tó'ón ndó ko ndátó'ón ñaá: "¿Ndeí ko'on ní?" ⁶ Di'a kúnda'í ini ndo sa'á ña ñi ka'ín sa'a ndidaá ña yó'o xí'ín ndó. ⁷ Tído ká'an ndaaí xí'ín ndó ña keva'a mií ndó tá ná no'í, dá chī tá ná o nó'ín, dá o kásaa ta'on na chindeé ndo'ó. Tído tá ná no'í, dá tanda'í na kasaa na koo na xí'ín ndó. ⁸ Tá ná kasaa na, dá kían ki'o na ña kandaá ini iin rá iin ñayuu ña kómí ná kuachi noo Ndios, ta ki'o ta'ani na ña kandaá ini na ña kendaá Ndios, ta ki'o ta'ani na ña kandaá ini na ña kényiko ndaa Ndios. ⁹ Chī ki'o na ña kandaá ini ñayuu ña kómí ná kuachi sa'á ña ko ní kándeé ini na yu'u, ¹⁰ ta ki'o na ña kandaá ini na ña kendaá Ndios, dá chī viti no'í noo tatái, ta o koní ka ndo yu'u. ¹¹ Ta ki'o ta'ani na ña kandaá ini na ña kényiko ndaa Ndios, chī sa ñi keyíko na sa'á ña u'u, ña sa'ándá choon ñayuu yó'o.

¹² Kua'á nda'o ña'a ió ka'ín xí'ín ndó, tído o kándeé ta'on ndó katóni ndi'í ini ndo'an viti. ¹³ Tído tá ná kasaa na kúu Espíritu ij, na kúu na ndaa, noón kúu na ki'o ña kandaá ndi'í ini ndo ndí kían kúu ña

ndaa. Chī o ká'an ta'on na xí'ín ndó ña kóni mií ná, di'a ka'an na xí'ín ndó sava'a sa'á ña ñi seídó'o na. Ta ki'o na ña kandaá ini ndo sa'a ndí kían veí koo chí noo. ¹⁴ Ta mií ná kedaá, dá natiin yu'u ñaño'ó, dá chī natiin na ña ió noo yú'u, ta ki'o na ña kandaá ini ndo sa'án. ¹⁵ Ta ndidaá kúu ña'a ió noo tatái kúu ña'a mií, sa'á ñoó ñi ka'ín ña natiin na kúu Espíritu ij ña ió noo yú'u, ta ki'o na ña kandaá ini ndo sa'án.

Kaá Jesús ña kúnda'í ini ra nduuan ña kadij ini ra

¹⁶ 'Sa kua'an kasandaá kuu o koní ka ndo yu'u, dá ya'a cháá kuu, dá koni tuku ndó yu'u, dá chī no'í noo tatái Ndios —kaá na.

¹⁷ Dá ñi kasá'á dao ta xionoo xí'ín ná ñoó ndátó'ón tá'an ra:

—¿Ndiva'a ká'an na dión? Chī kaá na: "Sa kua'an kasandaá kuu o koní ka ndo yu'u, dá ya'a cháá kuu, dá koni tuku ndó yu'u, chī no'í noo tatái Ndios." ¹⁸ ¿Ndi kóni kaa: "Sa kua'an kasandaá kuu o koní ka ndo yu'u"? Ko kandaá ini ndi kóni kaa to'on ñi ka'an na —kaá ra.

¹⁹ Dá ñi kandaá ini Jesús ña kóni ra ndató'ón ñaá rá. Dá ñi kaa na xí'ín rá:

—¿Ndiva'a ndátó'ón tá'an mií ndó sa'á ña ñi ka'ín ña: "Sa kua'an kasandaá kuu o koní ka ndo yu'u, dá ya'a cháá kuu, dá koni tuku ndó yu'u"? ²⁰ Miían ndaa ná ka'ín xí'ín ndó ña veí kuu nda'í kuaki ndó, ta nda'í ka'an ndo, ta tein ndo'o ndó dión, kadij nda'o ini na kúu kuendá

ñayuú yó'o. Ta va'ará kunda'í ini ndo, tído ña kunda'í ini ndo, ñoó nduuan ña kadij ini ndo. ²¹ Chì kagikan ndo'o ndó tátò'on k'ì'o ndó'o iin ñá'a tá dákákían taleé, ndó'o nda'o níman, chì nì kasandaá hora kaki de'án. Tído tá nì ndi'i nì kaki xì, kúú nì nandodóan ña nì ndo'o níman, dá chì kadij nda'o inian sa'á ña nì kaki iin taleé ló'o ñayuú yó'o. ²² Díon ta'ani ndo'o ndo'ó, chì viti kúnda'í ini ndo, tído nandíó koo tukui naki'in tá'in xí'ín ndó, dá kadij ini ndo, ta kò iin ta'on kandeé chituu ña kadij ini ndo.

²³ Tá ná kasandaá kuú dáá ñóó, o ndátò'ón ka ndo yu'u sa'a ni iin ñá'a, chì miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña ndi ndaa mií vá ñá'a ná kaka ndo noo tatá Ndios xí'ín kuú yú'u, k'ì'o naan noo ndo. ²⁴ Kò ñá'a ta'on kaka ndo ni iin ñá'a noo Ndios xí'ín kuú yú'u, sa'á ñoó ná kaka ndoán viti, ta kúú ni'í vá ndóan, dá ná kutí ndó xí'an kadij ini ndo.

Kaá Jesús ña nì kandeé ná xí'ín ña kini ió ñayuú yó'o

²⁵ 'Sa'a dao ñá'a nì tiin ndaaj sa daná'í noo ndo. Tído vej kuú ña kían o kée kai díon. Di'a k'ì'oi ña kandaá tá'í ini ndo sa'a tatá Ndios. ²⁶ Tá ná kasandaá kuú dáá ñóó, dá kían kaka ndo ñá'a noo tatá Ndios xí'ín kuú yú'u, ta ka'in xí'ín ndó ña kò káni kaan kueí nda'í yu'u sa'a ndo noo ná, ²⁷ dá chì kú'u va ini tatá Ndios sa'a ndo sa'á ña kóni ndo yu'u, xí'ín sa'á ña kándisa ndó ña noo mií ná nì kii yu'u. ²⁸ Noo tatá Ndios nì kiii, ta

nì kasáaj ñayuú yó'o. Ta viti kò'in dánkooi ña, dá no'í noo ná —kaá Jesús.

²⁹ Dá nì kaa ta xíonoo xí'ín ná:

—Viti kían xí'o ní ña kandaá tá'í ini ndu, ta kò tiin ndaa ka ní sa'a dao ñá'a ka'an ní xí'ín ndú. ³⁰ Viti kían kandaá ini ndu'u ña ndidaá tá'an ñá'a ná'á ní, ta kò xín'ño'ó kaan ndatò'ón ndú mií ní, sa'á ñoó kándisa ndu'u ña nì kii ní noo Ndios.

³¹ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Á viti ví kándisa ndó ña díon kían? ³² Tído sa nì kasandaá vá hora ña kuita noo ndó kò'on ndo, ta dánkoo mií ndó yu'u. Tído o kándoo mií ta'on yu'u, chì ió va tatá Ndios xí'ín. ³³ Ndidaá ña yó'o nì ka'in xí'ín ndó, dá ná koo va'a ini ndo sa'á ña kándisa ndó yu'u. Ta ndo'o nda'o ní'o ndo ñayuú yó'o, tído kandeé ini ndo yu'u, dá chì nì kandeé'í xí'ín ña kini ió ñayuú yó'o —kaá na.

17

Xíka Jesús ña manì noo Ndios sa'á taa xíonoo xí'ín ná

¹ Ndidaá ña yó'o nì ka'an Jesús xí'ín ta xíonoo xí'ín ná. Nì ndi'i daá, dá nì ndane'e noo ná chí induú, dá nì kaa na xí'ín Ndios:

—Tatá, sa nì kasandaá vá hora, viti kían k'ì'o ní ña natiin yu'u, na kúú de'e ní, ñañó'ó, dá ná natiin mií ní ñañó'ó noo yú'u, na kúú de'e ní. ² Chì mií ní nì xí'o choon no'í dándákii ndidaá ñayuu, dá k'ì'oi ña kataki chí'í ndidaá na nì xí'o ní no'í. ³ Ta ni'í ná ña kataki

chíchí ná tá ná nakoni nā mií ní, nā kúú iin tó'ón diní Ndios ndaa, ta nakoni ta'ani na Jesucristo, nā nī tanda'á ní nī kasáa.

⁴ 'Nī naki'oi ndidaá kúú ñañó'ó noo mií ní tein nī sa ioi ñayuú yó'o, chī nī daxinoi choon veii, ña kúú choon nī xi'o ní nooí. ⁵ Sa'á ñoó, tatá Ndios, viti ki'o ní ña ná natiin tukui ñañó'ó kooi xoo kuá'a mií ní noo sa natiin yu'u ñañó'ó ndaa rá kō ñá'a kasá'á ñayuú yó'o.

⁶ Sa nī ka'in sa'a mií ní noo taa nī xi'o ní nooí tein ñayuú ñayuú yó'o. Ta taa mií ní nī sa kuu ra, ta nī naki'oi ní ra noo ndá'a yu'u, ta nī natiin va'a ra to'on mií ní. ⁷ Ta viti kándaá ini ra ña ndidaá choon nī xi'o ní nī kee yu'u kían nī natiin noo mií ní, ⁸ dá chī ndidaá to'on nī xi'o ní nooí nī kastó'in xí'ín rá, ta nī natiin va'a raan, ta ná'á rá ña miían ndaa noo mií ní nī kixii, ta kándisa ra ña mií ní kúú nā nī tanda'á ñaá veii.

⁹ 'Ta viti seí nda'ávii noo ní sa'a rá, ta kō seí nda'ávii noo ní sa'a dao ka ñayuú, sava'a sa'á taa nī xi'o ní nooí seí nda'ávii sa'a, dá chī taa mií ní kúú rá. ¹⁰ Ta ndidaá ña'a yu'u kúú ña'a mií ní, ta ndidaá ña'a mií ní kúú ña'a yu'u, ta xí'ín taa yó'o nī natiin yu'u ñañó'ó.

¹¹ 'Ta o koo ka yu'u ñayuú yó'o, tído kandoo taa yó'o ñayuú yó'o, chī nasaai noo mií ní. Tatá Ndios, mií ní kúú nā ii, ta seí nda'ávii noo ní sa'á taa nī xi'o ní nooí ña kandaka ní ra xí'ín ndée ní, dá kían iin ná kakuu ra tátó'on ki'o kúú

mií yó. ¹² Tá sa xionooi ñayuú yó'o xí'ín ta nī xi'o ní nooí, nī sa ndaka va'i ra xí'ín ndée mií ní, ta ni iin tó'ón rá kō ní naá. Sava'a ra kúú de'e ña kini, roón kúú ra nī naá, dá ná xinkoo noo ká'an tuti ii mií ní sa'a rá.

¹³ 'Tído viti nasaai noo mií ní, ta ká'in ña yó'o xían nani ioi ñayuú yó'o, dá ná nakutí rá xían dii ini ra tátó'on ki'o kadii ini yu'u. ¹⁴ Ta nī xi'o yu'u to'on mií ní noo rá, ta viti nā kúú kuendá ñayuú yó'o xiní u'u ñaá, dá chī kō kúú ta'on ra kuendá ñayuú yó'o, chī dión ni yu'u, kō ta'ón taa kuendá ñayuú yó'o kúú. ¹⁵ Kō seí nda'ávii noo ní ña taó ní ra ñayuú yó'o, di'a seí nda'ávii noo ní ña kandaá ní ra noo ña kini ió ñayuú yó'o. ¹⁶ Chī tátó'on ki'o kō kúú ta'on yu'u kuendá ñayuú yó'o, ki'o dión ta'ani ndó'o taa yó'o, chī kō kúú ta'on ra kuendá ñayuú yó'o. ¹⁷ Ta kevíí ní ra xí'ín to'on ndaa ní, chī to'on mií ní kúú ña ndaa. ¹⁸ Tátó'on ki'o nī tanda'á ní yu'u veii ñayuú yó'o, ki'o dión ta'ani tanda'á yu'u mií rá ko'on ra kane'e ra to'in ñayuú yó'o. ¹⁹ Sa'á mií rá ko'in naki'oi mií kee ña kóni ní, dá ná koni ra naki'oi ndisa ra mií rá noo mií ní kee to'on ndaa ní.

²⁰ 'Ta o duú sava'a sa'á ta yó'o oon ni seí nda'ávii noo ní, seí nda'í ta'ani yu'u noo ní sa'a ndidaá nā kasandaá kandeé ini nā yu'u sa'á to'on dána'a ta yó'o, ²¹ dá ná kasandaá nā kakuu na iin tó'ón, tátó'on ki'o iin kúú mií ní xí'ín yu'u, tatá, ta iin kúú vá

yu'u xí'ín mií ní, ta iin ná kakuu ta'ani na xí'ín yó, dá ná kandísa ndidaá ñayuu ña mií ní nì tanda'á yu'u veii. ²²Táto'on kì'o nì xì'o ní ñaño'ó nooí, kì'o dión ta'ani nì xì'oi ñaño'ó noo ná, dá iin tó'ón ná kakuu na táto'on kì'o iin tó'ón vá kúú mií yó. ²³Iin kúú vá yu'u xí'ín ná, ta iin kúú vá mií ní xí'ín yu'u, dión, dá koni ndisa na kakuu na iin tó'ón, dá ná kandaá ini dao ka ñayuu ña mií ní kúú na nì tanda'á yu'u veii, ta ná kana'á ná ña kú'u ini ní sa'á na kándéé ini ñaá táto'on kì'o ndó'o ní xí'ín yu'u.

²⁴Tatá, mií ní nì xì'o ñayuu yó'o noo yú'u, ta kónij ña kandeí ta'ani na noo koo yu'u, dá ná kandeí na xí'ín, dá ná koni na choon ndato nì xì'o ní nooí, chì sa daá kú'u va ini ní sa'a yú'u nda rá ko ñá'a kava'a ñayuú yó'o. ²⁵Tatá, mií ní kúú na ndaa, tído ko ná'á ta'on na kúú kuendá ñayuú yó'o mií ní, tído yu'u, ná'í mií ní, ta ta yó'o kúú ra ná'á ta'ani ra ña mií ní nì tanda'á yu'u veii. ²⁶Sa nì xì'oi ña kandaá ini ra sa'a mií ní, ta ko'ín kì'oi ña kandaá cháa ka ini ra sa'a ní, dá ná katì'a ra ku'u ini ra sa'a dao ka ñayuu táto'on kì'o kú'u ini mií ní sa'a yú'u, ta iin ná kakuu yu'u xí'ín ná —kaá na xí'ín tata Ndios.

18

Di'anìkuutá nì tiin ra Jesús né'e ra kua'an ra noo ta né'e choon

¹Tá nì ndi'i nì ka'an Jesús ndidaá to'on yó'o, dá nì kee

na kua'an na xí'ín ta xionoo xí'ín ná iin ka xoo yuyúu naní Cedrón, ta ñoo kándu'u iin ñó'o ká'ano noo káa yitó kuí'í. Dá nì ku'u na tein rá xí'ín ta xionoo xí'ín ná. ²Ta Judas, tá'an ra kua'an naki'o Jesús noo ndá'a ta xini u'u ñaá, roón kúú ra ná'á noo káa yitó ñoo, dá chì sa kua'á nda'o ta'ándá sa sá'an Jesús ñoo xí'ín ta xionoo xí'ín ná. ³Dá nì kee Judas ndáka ra iin tu'u soldado xí'ín dao ka ta kéchóon noo ta dutì saku'a xí'ín ta fariseo kua'an ra. Ta né'e ra ñó'o tóon xí'ín espada nì sa'a ra. ⁴Ta sa ná'á vá Jesús ndí kían ndo'o na, sa'á ñoo nì natuu yati na noo rá. Dá nì ndato'ón ñaá ná:

—¿Ndá yoo nándukú ndó?

⁵Dá nì kaa ra xí'ín ná:

—Veí ndu tiin ndu Jesús, ta ñoo Nazaret.

Dá nì kaa na:

—Yu'u kúúí.

Ta iin Judas xí'ín rá, chì veí ra naki'o ñaá rá noo ndá'a rá.

⁶Tído tá nì ka'an Jesús: “Yu'u kúúí”, kúú nì nakaka sátá rá, dá nì kuèi ni'ini ra noño'o.

⁷Dá nì kaa tuku Jesús xí'ín rá:

—¿Ndá yoo nándukú ndó?

Dá nì kaa ra:

—Jesús, ta ñoo Nazaret.

⁸Dá nì kaa na:

—Sa nì ka'ín xí'ín ndó ña yu'u kúúí. Sa'á ñoo, tá yu'u nándukú ndó, dá kían konó ndó ná ya'a ta xionoo xí'ín yó'o ko'on ra.

⁹Dión nì kaa na, dá ná xinkoo to'on nì ka'an na xí'ín Ndios, dá chì nì kaa na ña ni iin tó'ón ta nì xì'o na noo ná ko ní naá.

10 Ta né'e Simón Pedro iin espada. Dá n̄i taó ráan ini ñ̄i noo nákaaan, ta kúú n̄i darkue'e r̄a ta kéchóon noó ta dut̄i kúú noó, ch̄i n̄i sa'anda r̄a do'o xoo kuá'a r̄a. Ta Malco naní t̄a ñoó. 11 Dá n̄i kaa Jesús x̄i'ín Pedro:

—Nachikaa va'a espada xaan ini ñ̄i noó n̄i sa kaaan, dá ch̄i ñ̄a ndó'i yó'o kúú tát̄o'on iin copa ndirá ova n̄i x̄i'o tatá Ndios ko'i. ¿Á ko ná'a ta'on yo'ó ñ̄a kánian ko'i r̄a? —kaá na.

Ndáka ra Jesús n̄i saa ra ve'e ta dut̄i kúú noó

12 Ndidaá ta soldado ñoó x̄i'ín ta sa'ándá choon noo rá, x̄i'ín ta kéchóon noó ta né'e choon noó na Israel n̄i tiin ra Jesús, dá n̄i so'oni ñ̄aá rá, 13 dá n̄i kee ra ndáka ñ̄aá rá kua'an r̄a noó r̄a naní Anás, dá ch̄i ta yó'o kúú x̄ido Caifás, tá'an ra kúú dut̄i kúú noó kuia dáá ñoó. 14 Ta Caifás kúú r̄a n̄i ka'an ni'ini noó ta né'e choon noó na ñoo Israel ñ̄a va'a cháa ka ná kuu iin tó'ón t̄a noo ndidaá na ñoo Israel o duú kaan naá ndí'i na ñoo ñoó.

Di'a n̄i ndo'o Pedro tá n̄i sa io r̄a yé'é ve'e Anás

15 Ta tákaa Simón Pedro x̄i'ín iin ka ta xionoo x̄i'ín Jesús sata ná kua'an r̄a. Ta ná'a tá'an ta dut̄i kúú noó x̄i'ín ta né'e tá'an x̄i'ín Pedro kua'an r̄a. Sa'á ñoó n̄i kuu n̄i ku'u ra x̄i'ín Jesús nda yé'é ve'e ta dut̄i kúú noó ñoó. 16 Tído n̄i kandoo va Pedro iin ra sata vé'e. Sa'á ñoó n̄i keta ta xionoo x̄i'ín Jesús ñoó, tá'an r̄a ná'a tá'an x̄i'ín ta dut̄i kúú noó ñoó. Dá n̄i ka'an r̄a x̄i'ín ñ̄a'a

ndaá yé'é ñoó ñ̄a ná konóan ku'u Pedro. 17 Dá n̄i ku'u ra. Dá n̄i kaa ñ̄a'a ñoó x̄i'ín rá:

—Xionoo ta'ani yo'ó x̄i'ín t̄a káa, ¿daá koó?

—Koó, o duú ta'on ñ̄aá kúúí —kaá r̄a.

18 Ta n̄i kao noo na kéchóon noó ta dut̄i x̄i'ín ta kéchóon noó ta né'e choon ndita na nádaa ná noo kéi ñó'o, dá ch̄i v̄ixi nda'o. Ta ñoó ta'ani iin Pedro nádaa rá.

Di'a n̄i kuu tá n̄i ndato'ón Anás Jesús sa'á ñ̄a kée na

19 Dá n̄i ndato'ón ta dut̄i kúú noó Jesús ndá choon kuu na ta xionoo x̄i'ín ná, ta n̄i ndato'ón ta'ani ñ̄aá rá ndá sa'a dána'a na noó ñayuu. 20 Dá n̄i kaa Jesús x̄i'ín rá:

—Sa daná'a túui noó ñayuu, ch̄i daá kuiti vá sa daná'i noo ná ini ve'e noo náta na x̄i'ín yé'é ño'o ká'ano noo ndítutí ndidaá na ñoo yo, na Israel, ta ni iin tó'ón ta'on ñ̄a'a ko ní dána'a de'íi. 21 Ta, ¿ndi-va'a ndato'ón ní yu'u? Va'a ka ndato'ón di'a ní na n̄i seídó'o to'on sa daná'i sa'á ñ̄a n̄i ka'in x̄i'ín ná, dá ch̄i ndidaá vá ná ná'a ndí k̄ián n̄i daná'i noo ná.

22 Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an Jesús dión, dá n̄i koon iin ta kéchóon noó ta né'e choon da'anda noo ná, dá n̄i kaa r̄a x̄i'ín ná:

—¿Á k̄i'o dión ví ká'an yo'ó x̄i'ín ta dut̄i kúú noó?

23 Dá n̄i kaa Jesús x̄i'ín rá:

—Tá n̄i ya'i n̄i ka'in, xinóon, dá k̄ián, ka'an ndei ko vá'a n̄i ka'in. Tído tá ko ní ya'i ká'in, dá k̄ián, ¿ndiva'a n̄i kanón yu'u? —kaá na.

24 Ta kúú dión ndíko īi vá ná n̄i t̄anda'a ñ̄aá Anás kua'an na

noḡ Caifás, ta kúú mií ta duti kúú noḡ.

Di'a ni kuu tá ni ndata Pedro sa'a Jesús

²⁵ Ta íin ií vá Pedro nádaa rá noḡ kéjĩ ñó'ḡ ñóó. Dá ni kaa ra ndíta ñóó xí'ín rá:

—Taa xíonoo ta'ani xí'ín Jesús kúú yo'ó, ¿daá koḡ?

Dá ni ndata vá Pedro, ta kaá ra:

—Koḡ, ḡ duú ta'ón ñaa kúúí.

²⁶ Dá ni kaa iin ta kéchóon noḡ ta duti kúú noḡ, ta kúú rá iin tá'an ta ni sa'anda Pedro do'ḡ ñóó:

—Yo'ó kúú ra ni xini yu'u xí'ín ta ñóó tein yitó kuí'í ñóó, ¿daá koḡ?

²⁷ Ta kúú ni ndata tuku Pedro sa'a Jesús. Ta kúú mií dáa ni kana chéli.

Di'a ni kuu tá ni sa'io Jesús noḡ Pilato

²⁸ Dá ni taó rá Jesús ve'e Caifás, dá ni kee ra ndáka ñaa rá kua'an ra ve'e chóon ta romano. Ta sa ni tuu noḡ vá kuú dáa ñóó, ta ko ní ku'u ta'on ra ve'e chóon ñóó, dá ná ḡ kándoḡ yakó rá noḡ Ndios, dá kuu kadíni ra tein víko pas-cua. ²⁹ Dá ni keta Pilato, tá'an ra né'e choon ká'ano kuendá Judea yé'é chóon ñóó. Dá ni kaa ra xí'ín rá:

—¿Ndá kuachi ni ya'a ta yó'ḡ ni kee ra?

³⁰ Dá ni kaa ra xí'ín rá:

—Tá koḡ kuachi ká'ano ní ya'a ta yó'ḡ ni kee ra, ta ḡ káne'e ta'on ndu ra kii ndu naki'o ndu noḡ mií ní, ní kúú.

³¹ Dá ni kaa Pilato ñóó xí'ín rá:

—Kane'e ndó ra kua'án ndo, ta keyiko mií ndó sa'a

rá táto'on ki'o sa'ándá ley mií ndó choon.

Dá ni kaa ra Israel ñóó:

—Tído koḡ íchi ndú ña ka'áni ndú ni iin ñayuu —kaá ra.

³² Díon ni kuu, dá ni xinkoo noḡ ni ka'an Jesús táto'on ki'o ndo'ḡ na kuu na.

³³ Dá ni nandió ko Pilato ni ndu'u ra ini ve'e chóon ñóó. Dá ni kana ra Jesús, dá ni ndato'ón ñaa rá:

—¿Á ndaa yo'ó kúú rey noḡ na Israel?

³⁴ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Á díon ká'an mií ní, ḡ dao ka ñayuu ni ka'an díon xí'ín ní sa'a yu'u?

³⁵ Dá ni kaa Pilato:

—¿Ndi kee yu'u kandaá ini, ta ḡ duú iin ra Israel kúú yu'u? Ta ñoo mií vá yo'ó xí'ín ta duti saku'a, roón kúú ra ni naki'o yo'ó noḡ ndá'í. Ta, ¿ndi kían ni ya'ón ni keeón?

³⁶ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Ko ní nátiin ta'oin choon né'i ñayuu yó'ḡ. Dá chi tá ní nátiin ña ñayuu yó'ḡ, dá kían ndakuei ta kúú kuendáí naá tá'an ra xí'ín ra Israel, ta ḡ kónó ta'on ra yaai noḡ ndá'a rá, ní kúú. Tído ko ní nátiin ta'oin choon né'i ñayuu yó'ḡ.

³⁷ Dá ni kaa Pilato xí'ín ná:

—¿Á iin rey va kúú yo'ó, tá dáá?

Dá ni kaa Jesús:

—Mií ní kaá ña kúú yu'u iin rey. Ta ni kasaa yu'u ñayuu yó'ḡ, ta ni kaki yu'u ñayuu yó'ḡ, dá ki'oi kuendá sa'a ña ndaa. Ta ndidaá na kúú kuendá ña ndaa, noón kúú na nátiin va'a ña dána'í.

³⁸ Dá ni kaa Pilato xí'ín ná:

—Ta, ¿ndí kían kúú ña ndaa, tá dáá?

Tá ñi ndi'i ñi ka'an ra dión, dá ñi keta tuku ra yé'é choón ñi ka'an ra xí'in ta né'e choon noó na Israel ñoó:

—Ni iin tó'on ta'on kuachi ra kọ ní'í. ³⁹ Tído tein iin rá iin víko pascua dáyaá yu'u iin taa noó ra ño'o ve'e kaa. Sa'a ñoó, ¿á kóni ndo ña dáyaá yu'u taa kúú rey noó na Israel yó'o? —kaá ra.

⁴⁰ Dá ñi káyu'ú ndidaá taa ñoó:

—¡Ná dá'a ni dáyaá ní taa xaan! ¡Barrabás di'a dáyaá ní! —kaá ra.

Tá'an ra naní Barrabás ñoó kúú iin ta kují'íná.

19

¹ Dá ñi sa'anda Pilato choon ña ná kani kini soldado sata Jesús. ² Dá tá ñi ndi'i ñi kani ñaá rá, dá ñi kava'a ra iin corona ion, ta ñi chinóo raan diní ná. Dá ñi dakuí'ino ñaá rá iin dá'on kua'á toón, ³ dá ñi kaa ra xí'in ná:

—Na ká'ano kúú mií ní, na kúú rey noó na Israel.

Ta ñi koon ra da'anda noo ná.

⁴ Dá ñi keta tuku Pilato, dá ñi kaa ra:

—Kande'é ndó, ná ko'in taóí ra sata vé'e yó'o, dá kana'á ndó ña ni iin tó'on ta'on kuachi ra kọ ní nání'í yu'u —kaá ra.

⁵ Dá ñi keta Jesús, ta kánóo iin corona ñi kava'a xí'in ion diní ná, ta ndíxi na iin dá'on kua'á toón vei na. Dá ñi kaa Pilato xí'in rá:

—Yó'o ín ra viti.

⁶ Dá tá ñi xini ñaá ta duti saku'a xí'in ta ndaa yé'é ño'o, ta kúú ñi'í nda'o ñi káyu'ú rá:

—¡Chirkaa ní ra ndika cruz! ¡Chirkaa ní ra ndika cruz!

Dá ñi kaa Pilato:

—Yó'o natiin mií ndó ra, ta chirkaa ndó ra ndika cruz, dá chi ni iin tó'on ta'on kuachi taa yó'o kọ ní nání'í yu'u.

⁷ Dá ñi kaa ra xí'in Pilato:

—Tído ley ndu'u kían sa'ándá choon ña kánian kuu ra, dá chi chinaní rá mií rá kúú rá de'e Ndios.

⁸ Tá ñi seídó'o Pilato ña ñi ka'an taa ñoó dión, ví'í ka ví'í ñi yu'ú ra ka'ání rá Jesús. ⁹ Dá ñi kee Pilato ndáka tuku ñaá rá ñi ndu'u ra kua'an ra ini ve'e choón. Dá ñi kaa ra xí'in ná:

—¿Ndeí ñi kison?

Tído ni iin to'on kọ ní ká'an na. ¹⁰ Dá ñi kaa Pilato:

—¿Ndiva'a kọ ká'on xí'in yu'u? ¿Á kọ ná'á ta'an voon ña ió choon noo ndá'í ña chirkaai yó'o ndika cruz, ta ió ta'ani choon noo ndá'í ña dáyaai yó'o ko'on?

¹¹ Dá ñi kaa Jesús xí'in rá:

—Ta ni lú'u choon koó noo ndá'a mií ní keyíko ní sa'í tá kọ ní kixian chí induú di'a. Tído ká'ano cháá ka kuachi ndído ta ñi naki'o yu'u noo ndá'a ní —kaá na.

¹² Ta nda mií hora daá ndúkú Pilato ña dáyaá ra Jesús, ká'an rá. Tído ndúndéé ta duti xí'in dao ka ta ndíta xí'in rá káyu'ú rá:

—Tá ná dáyaá ní taa xaan, dá kían kọ ín ta'on ní xí'in César, ta né'e choon ká'ano. Dá chi ndi ndaa taa chinaní

mii rá kúú rá iin rey, roón kúú rā naá xí'ín César.

¹³ Tá nī seido'o Pilato ña nī ka'an rā dión, dá nī taó tūku ra Jesús. Dá nī sá koo ra noo tá'anda choon iin xián noo naní Gabata xí'ín to'on hebreo. Ta to'on yó'o kóni kaa piso nī kava'a xí'ín yuu. ¹⁴ Táto'on kaxuu kaa kuu kénduu na Israel ña kadíni na kuendá víko pascua, dá nī kaa Pilato:

—¡Yó'o iin na kúú rey noo mii ndó!

¹⁵ Dá nī kayu'ú ñayuu ñoo:

—¡Ka'ání ní rā, ka'ání ní rā ndika cruz!

Dá nī kaa Pilato xí'ín ná:

—¿Ndiva'a kóni ndo ña chirkaai rey ndo ndika cruz?

Dá nī kaa tã duti saku'a'a ñoo:

—¡Sava'a César vá kúú rey ndu! —kaá rā.

¹⁶ Dá nī nak'i'o ñaá Pilato noo ndá'a soldado, ña ná ko'on rā chirkaa ñaá rá ndika cruz. Dá nī tiin ñaá rá, dá nī kee ra ndáka ñaá rá kua'an rā.

Di'a nī kuu tá nī chirkaa ra Jesús ndika cruz, dá nī xi'i na

¹⁷ Dá nī sá dokó Jesús cruz kua'an na iin xián noo naní Gólgota xí'ín to'on hebreo. To'on yó'o kóni kaa lásá dinī ndii. ¹⁸ Ta ñoo nī chirkaa ra Jesús ndika cruz. Ta nī chirkaei ta'ani ra uu kã tãa, ta iin iin xoo dīn ná tákuei iin iin ra. Ta me'í iin cruz noo tákaa Jesús. ¹⁹ Dá nī taa Pilato to'on noo iin tabla, ta nī chindá'a iin soldado ña dinī cruz noo tákaa Jesús. Ta kaáan di'a: “Tãa yó'o kúú Jesús, tã ñoo Nazaret, ta kúú rá rey noo na

ñoo Israel.” ²⁰ Ta kúú kuá'a ndá'o na ñoo Israel nī ka'i to'on yó'o, dá chī yati yú'u ñoo vá nī chirkaa ra Jesús. Ta tándaa letra ká'an yú'u hebreo, xí'ín yú'u griego, xí'ín yú'u latín. ²¹ Dá nī kaa tã duti saku'a'a xí'ín Pilato:

—Ná dá'a ni taa ní ña kúú rá rey noo na Israel. Va'a kaan di'a ná taa ní: “Nī kaa tã yó'o ña kúú rá rey noo na Israel.”

²² Dá nī kaa Pilato:

—Ña sá nī taai kían iin íchi vá nī kandooan kooan dión.

²³ Tá nī ndi'i nī chirkaa soldado ñoo Jesús ndika cruz, dá nī sa'anda kuálí rá dá'on ná. Ta nī kee ra ña komi tá'í, dá nī tiin ra iin iin tá'í ñá. Ta nī tiin ta'ani ra kotó nī sá ndixi na ñoo, tído iin da'ón káni ní vá kíán, koo tã'ón tũkuan. ²⁴ Dá nī ndatá'ón tá'an soldado ñoo:

—Ná dá'a ni ndatá yóan, va'a kaan ná kadiki yo suerte, dá ná kande'á ndi ndáa yoo kandoo xí'án —kaá rā.

Dión, dá nī xinkoo noo ká'an tuti iñ Ndios, chī di'a kaáan: “Nī naka'anda rā dá'on nī sá ndixii, ta nī sadiki rá suerte xí'ín dá'oin.” Ta kí'o dión nī kee soldado ñoo xí'ín dá'on ná.

²⁵ Sa'a cruz noo tákaa na ñoo iin naná na, ta iin ta'ani ku'u ló'o naná na, ta iin ta'ani María, ñadi'í Cleofas, ta iin ta'ani María Magdalena. ²⁶ Tá nī xini Jesús naná na xí'ín iin tã xionoo xí'ín ná, tá'an rā manī cháá kã noo ná, dá nī kaa na xí'ín naná na:

—Naná, tãa xaan kúú de'ón viti.

27 Dá n̄i kaa n̄a xí'ín ta xiónoo xí'ín ná ñóó:

—N̄a xaan kúú nanón viti —kaá n̄a.

N̄da kuu dáá ñóó n̄i n̄akuaka va'a ra naná Jesús koo na ve'e ra.

28 Ta sa ná'á vá Jesús ña sa n̄i xinkoo ndi'i choon ve'i na, sa'á ñóó n̄i kaa n̄a di'a, dá n̄i xinkoo noo ká'an tuti īi Ndios:

—¡Ch̄i inij!

29 Ta ñóó ín iin kidi n̄i chiti díní ñó'o vino iá. Dá n̄i sa'an iin taa n̄i ñakéta ni'ini ra iin tá'í dá'on iní vino iá ñóó, dá n̄i so'oni raan din̄i iin yító naní hisopo. Dá n̄i chinee raan yú'u Jesús. 30 Tá n̄i ndi'i n̄i tu'u na lú'u vino iá ñóó, dá n̄i kaa n̄a:

—Sa n̄i kuu va viti.

Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an n̄a dión, dá n̄i n̄arkandéi din̄i ná, ta kúú n̄i nak̄i'o na mií ná n̄i xi'í na.

Di'a n̄i kuu tá n̄i ñakú'u iin soldado iin kaa din̄i yokó yu'ú yika Jesús

31 Dá n̄i sa'an ta né'e choon noo n̄a Israel noo Pilato, dá ch̄i sa kenduu n̄a Israel ña'a kadíni n̄a kuendá pascua, ta ko kóni ra ña karkuei taa ñóó ndika cruz kuu náni'í ndée ná, dá ch̄i mií kuu dáá ñóó kankao víko pascua. Sa'á ñóó n̄i seí nda'í ra noo Pilato ña ná konó rá ta'ano di'in taa ñóó, dá ná kuu dánóo ñaá rá ndika cruz. 32 Sa'á ñóó n̄i sa'an soldado n̄i sa'ano ra di'in ndi nduú taa tárkuei dáó xí'ín Jesús. 33 Tído tá n̄i kasandaá ra noo tákaa Jesús, ta kúú n̄i xini ra ña sa n̄i xi'í va na, sa'á ñóó ko ní sa'ano

ta'on ra di'in na. 34 Tído iin ta soldado ñóó n̄i ñakú'u ra iin kaa din̄i yokó yu'ú yika ná, ta viti'ón n̄i kankuei n̄i xí'ín takují. 35 Ta mií n̄a n̄i xini ña n̄i kuu dión, noón kúú n̄a xí'o ndaa kuendá sa'a ña yó'o, ta ná'á ná ña kíán ña ndaa, dá kandísa ta'ani ndó ña ká'an n̄a. 36 Dión n̄i ndo'o Jesús, dá n̄i xinkoo noo ká'an tuti īi Ndios: “O tá'ano ta'on ni iin lásá n̄a.” 37 Ta kaá ta'ani tuti īi Ndios di'a: “Koni xí'ín noo ñayuu n̄a n̄i ku'u kaa yu'ú yika.”

Di'a n̄i kuu tá n̄i nduxi Jesús

38 N̄i ndi'i, dá n̄i sa'an José, ta ñoo Arimatea, noo Pilato. Ta kúú rá iin ta kuendá Jesús, tído kándísa de'é va ñaá rá, ch̄i yu'ú ra kée ta né'e choon noo n̄a Israel. Ta n̄i seí nda'í ra noo Pilato ña ná konó rá ko'on ra nak̄i'in ra yikí koño Jesús. Dá n̄i sonó Pilato ña kee ra dión. Dá n̄i sa'an ra n̄i dánóo ra yikí koño n̄a. 39 Ta n̄i saá ta'ani Nicodemo, tá'an ra n̄i sa'an n̄i ndat'ón xí'ín Jesús iin sakuáa. Ta né'e ra tát'ón oko ux̄i kilo ña támi sá'an n̄i daká tá'an xí'ín mirra xí'ín áloe. 40 Dá n̄i ch̄ituú ra yikí koño Jesús xí'ín dá'on yadí n̄i chichi ña'a támi sá'an ñóó, ch̄i k̄i'o dión kée n̄a Israel xí'ín ndidaá n̄a xí'í noo ná, dá dánduxi ñaá ná. 41 Ta yati noo n̄i sarkaa na ndika cruz, ñóó kándu'u iin ñó'o noo kaa yitó kuí'í. Ta ñóó nákaa iin yáí saá noo nduxi ndji. Ta ni iin tó'ón ndji ko ña'á nduxi ñóó. 42 Ta ñóó n̄i dánduxi na Jesús, ch̄i yati va kíán, ch̄i sa kua'an

ndi'i va kuu kénduu na ña'a kadíni na kuendá pascua.

20

Di'a ni kuu tá ni natakí Jesús

¹ Ta kuu mií noó kásá'a sa'a semana, kúu ni kee María Magdalena kua'an yái noó ni nduxi Jesús, ta iin naá cháá ií vá. Tído tá ni saaan, kúu sa ni kuxoo va yuu ndadí yu'u yái ñoo. ² Dá ni nandió kooán ni kankonoán kua'an kasto'án xí'ín Simón Pedro xí'ín iin ka ta xionoo xí'ín Jesús, tá'an ra maní cháá ka noo ná. Tá ni saaan, dá ni kaaan xí'ín rá:

—Ni naki'in ra yikí koño sato'o yo né'e ra kua'an ra, ta xíni ndei ni chikáa ñaá rá.

³ Dá ni kee Pedro xí'ín iin ka ta xionoo xí'ín Jesús kua'an ra kande'é rá yái ñoo. ⁴ Ta taxí tá'an ra kua'an ra, tído ni'i cháá ka kua'an iin ka taa ñoo o duú Pedro. Sa'a ñoo dinño'ó ka mií rá ni saá yú'u yái ñoo. ⁵ Dá ni chinee noo rá ni sa nde'é rá inián. Ta sava'a dá'on ni sa tuú yikí koño na kánoo, tído ko ní ku'u ta'on ra. ⁶ Ni ndi'i, dá ni kasáa Pedro. Dá ni ku'u ra, dá ni xini ra dá'on ni sa tuú na kánoo. ⁷ Tído iin ka dá'on ni sa yi'i diní ná ko kánoo dáó ta'on ña xí'ín dá'on ni sa tuú na ñoo. Dá chi iin ka va xián ni natuúan kánooan. ⁸ Nda daá ví, dá ni ku'u taa ni kasáa mií noó ñoo. Tá ni xini ra ndidaá ña yó'o, dá ni kandisa ra. ⁹ Tído kóni ií vá kandaá ini ra to'on ká'an tuti ií Ndios ña miían ndúsá kánian natakí Jesús tein na ni xi'i. ¹⁰ Dá ni

nandió kuéi ra ni ndisáa ra noo ndei dao ka ta xionoo xí'ín Jesús.

Di'a ni kuu tá ni na'a noo Jesús noo María Magdalena

¹¹ Kúu ni nandió koo María íián nde'í'i ña yu'u yái ñoo. Ta tein nde'í'i ña íián ñoo, dá ni chirnee nooan ni sa nde'án ini yái ñoo. ¹² Ta kúu ni xinian ndei uu ángel, ta ndíxi na da'on kuxí kachi. Ta ndei na noo ni sa nóo yikí koño Jesús. Iin na ío xoo noo ni sa kuu diní ná, ta iin ka na ío xoo noo ni sa kuu sa'a ná. ¹³ Dá ni kaa na xí'ín María:

—Kí'o ló'o, ¿ndí kían ndó'on ña nde'í'in?

Dá ni kaaan:

—Sákii, dá chi ni naki'in ra yikí koño sato'i né'e ra kua'an ra, ta ko ná'a ta'on yu'u ndei ni chikáa ñaá rá.

¹⁴ Tá ni ndi'i ni ka'an dión, dá ni nandió kooán ni sa nde'án chí sata, kúu ni xinian íin Jesús, tído ko ní nákonian ña kúu ná Jesús. ¹⁵ Dá ni kaa na xí'án:

—Kí'o ló'o, ¿ndiva'a nde'í'i yo'o? ¿Ndá yoo nándukón?

Dá ni ka'án María ña kúu rá ta ndaá yitó kuí'í ñoo. Dá ni kaaan xí'ín ná:

—Tatá, tá ni naki'in ní yikí koño ni sa káa yó'o né'e ní kua'an ní, kasto'on ní xí'ín ndei ni chikáa nían, dá ná ko'ín naki'íin ña.

¹⁶ Dá ni kaa Jesús:

—¡María!

Ta kúu ni nandió kooán ni sa nde'án noo ná, dá ni kaaan xí'ín ná:

—¡Raboni! (To'on yó'o kóni kaa maestro.)

17 Dá n̄i kaa Jesús xí'án:

—Ná dá'a ni kakò'ón yu'u, María, dá ch̄i kò ñá'a ta'on no'ì noo tatái. Va'a kaan kua'án kasto'ón xí'ín ñani kuálíi, ta ka'ón xí'ín xí ña nanai no'ì noo ió tatái, na kúú ta'ani tatá mií ndó, na kúú Ndios noo yú'u, ta kúú ta'ani na Ndios noo ndò'ó —kaá na.

18 Dá n̄i kee María Magdalena ñoo kua'an kasto'an xí'ín ta xionoo xí'ín Jesús ña n̄i xini xí'ín nooan Jesús, ta n̄i nakani ta'anián xí'ín rá sa'á ña'a n̄i ka'an na xí'án.

Di'a n̄i kuu tá n̄i na'a noo Jesús noo ta xionoo xí'ín ná

19 Tá n̄i kuaá kuu noo kásá'á sa'a semana ñoo, ndadí toon yé'é ve'e noo ndéi ta xionoo xí'ín Jesús, dá ch̄i yu'ú ra oon ni tiin ñaa ta né'e choon noo na Israel. Ta kúú iin kuití vá n̄i sa kuín Jesús me'í noo ndéi ra ñoo. Dá n̄i kaa na:

—Ná koo va'a ini ndo.

20 Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an na dión, dá n̄i daná'a na ndá'a ná xí'ín yika ná noo rá. Kúú n̄i kadij nda'o ini ra n̄i xini ra ña n̄i nataki sato'o yo. 21 Dá n̄i kaa tuku Jesús:

—Ná koo va'a ini ndo. Táto'on k̄i'o n̄i tanda'á tatái yu'u veii, k̄i'o dión ta'ani tanda'á yu'u ndò'ó ko'ón ndo kane'e ndó to'in.

22 Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an na dión, dá n̄i tuu tach̄i ná noo ndéi ra, dá n̄i kaa na:

—Natiin ndó Espíritu ij Ndios viti. 23 Tá ndi ndáa mií na xí'o ká'ano ini ndo sa'á kuachi, ta k̄i'o ká'ano ta'ani ini Ndios sa'á kuachi

na. Ta ndi ndáa mií na kò xí'o ká'ano ini ndo sa'á kuachi, ta ni Ndios o k̄i'o ká'ano ta'on ini sa'á kuachi na —kaá na.

Kò x̄iín Tomás kandisa ra ña n̄i nataki Jesús

24 Ta Tomás, tá'an ra ká'an xí'ín ná Dídimó, roón kúú iin ta na nákaa tein ndin ux̄i ūu ta xionoo xí'ín Jesús, tído kò ta'ón ra ió tá n̄i na'a noo Jesús noo dao ka ta ñoo. 25 Tá n̄i ndi'i, dá n̄i kaa ta ñoo xí'ín rá:

—¡N̄i xini ndu sato'o yo Jesús!

Dá n̄i kaa Tomás:

—Ta ná o kon̄i xí'ín noo noo n̄i ku'u nduyo ñoo ndá'a ná, ta ná o chí'ii din̄i ndá'í noo n̄i ku'u nduyo ñoo, ta ná o chí'ii ndá'í yika ná noo n̄i tarkue'e ñoo, o kándisa ta'on vei —kaá ra.

26 Tá n̄i ya'a ona kuu, ndéi tuku ta xionoo xí'ín Jesús ini ve'e ñoo, ta ió Tomás xí'ín rá viti. Ta ndadí toon yé'é ndéi ra. Kúú iin kuití vá n̄i sa kuín Jesús me'í noo ndéi ra ñoo, dá n̄i kaa na:

—Ná koo va'a ini ndo.

27 Dá n̄i kaa na xí'ín Tomás:

—Nakíi, kande'ón ndá'í, ta chí'í din̄i ndá'ón noo n̄i ku'u nduyo, ta chí'í ta'ani din̄i ndá'ón noo n̄i tarkue'e yikaí. O sa kakuuón iin ta nákani kuachi ini, iin ta kandisa kakuuón.

28 Dá n̄i kaa Tomás xí'ín ná:

—Míian ndaa kuiti mií ní kúú sato'o yu'u, ta mií ní kúú Ndios yu'u.

29 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Sa'á ña n̄i xini xí'ín nooan yu'u, sa'á ñoo n̄i kándisón, Tomás. Tído ndiká'án ví na

kándisa va'ará kọ ní xíní na yu'u.

Ká'an Juan ndivá'a nì taa na tuti yó'o

³⁰ Kuá'á ká ví ñá'a ná'ano nì kee Jesús noó tã xíonoo xí'ín ná, tído kọ ní taa ndi'i ta'on yu'an noo tuti yó'o.

³¹ Tído to'on yó'o kíán nì taai, dá kándisa ndó ñá Jesús kúú Cristo, na dákaki ñáá, ta kándisa ndó ñá mií ná kúú de'e Ndios. Ta tá ná kandeé iní ndo ná, dá kíán koni ndo kataki chíchí ndó sa'a mií ná.

21

Di'a nì kuu tá nì na'a noo tuku Jesús noó usá tã xíonoo xí'ín ná

¹ Tá nì ndi'i, dá nì na'a noo tuku Jesús noó tã xíonoo xí'ín ná noo kúú yu'ú taño'o naní Tiberias. Ta di'a nì kuu: ² Ta né'e tá'an ij vá Simón Pedro xí'ín Tomás, tã ká'an xí'ín ná Dídimó, xí'ín Natanael, tã ñoo Caná, ñá nákaá chí kuendá Galilea di'a, xí'ín ndi nduú de'e Zebedeo, xí'ín uú ká tã xíonoo xí'ín Jesús. ³ Dá nì kaa Simón Pedro xí'ín dao ká tã ñoo:

—Ko'in tiin tìyaká viti.

Dá nì kaa dao ká tã ñoo:

—Ko'on ta'ani ndu'u xí'ón.

Dá nì kee ra kua'an ra. Dá nì saá ra nì kaa ra ini iin barco, tído sákuaá dáá ñóó nì iin tó'ón tìyaká kọ ní tiin ra.

⁴ Tá sá kua'an tuu noo vá, ta kúú sá yu'ú taño'o ñoo vá iin Jesús, tído kọ ní nákoní ta'on ñáá tã xíonoo xí'ín ná. ⁵ Dá nì kaa na xí'ín rá:

—De'e kuálí, ¿á sá nì tiin ndó tìyaká kej ndo?

Dá nì kaa ra:

—¡Kóó!

⁶ Dá nì kaa na xí'ín rá:

—Chikaa ndo ñóno xaan chí xoo kuá'a di'a barco ndo, dá tiin ndó tìyaká —kaá na.

Tá nì kee ra dión, ta kúú kuá'á nda'o tìyaká nì tiin ra, sa'á ñoo kọ kándeé ta'on ra taó rá ñóno rá. ⁷ Dá nì kaa tã maní cháá ká noo Jesús xí'ín Pedro:

—¡Sato'o va yó kúú na káa!

Tá nì kandaá ini Simón Pedro ñá kúú ná Jesús, dá nì nakui'ino ra dá'on rá, dá chí sá nì taó vá ráan. Dá nì ndao ra nì keta ra kua'an ra ini takuií. ⁸ Ta nì kandoo kueé dao ká tã ñoo vei ra xí'ín barco. Ta ñó'o ra ñóno noo ñó'o tìyaká ñoo vei ra, ta kíán tát'on iin ciento metro nda noo kúú yu'ú ño'ó ichí. ⁹ Tá nì kankuei ra ini barco ñoo, kúú nì xini ra sá ndio va ño'ó tikeí, ta kánóo iin tìyaká chó'ó rí, ta sá ió ta'ani pan. ¹⁰ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Tei ndó dao ká tìyaká duú nì tiin ndó xaan —kaá na.

¹¹ Dá nì kaa Pedro ini barco, dá nì dítá rá ñóno ñoo nda noño'ó ichí, ta nì chitíán ñó'o tìyaká ná'ano, ta kúú rí iin ciento uú diko uxí oní. Ta va'ará kuá'á nda'o nì sá kuu rí, tído kọ ní ndata ta'on ñóno ñoo. ¹² Dá nì kaa Jesús xí'ín tã ñoo:

—Nakí ndo kadini ndo.

Dá nì saá ra, tído ni iin tó'ón rá kọ ní dándáa ndato'ón ndá yoo kúú ná, dá chí sá ná'á vá rá ñá sato'o yo Jesús kúú ná. ¹³ Dá nì tiin Jesús pan ñoo, dá nì xí'o naan noo rá, ta nì

x̄i'lo ta'ani na t̄iyaká n̄i cho'o ñoó noo rá. ¹⁴ Ta viti x̄ino on̄i ta'ándá ná'a noo Jesús mií n̄a noo t̄a x̄ionoo x̄i'ín ná nda kuu n̄i nataki na tein na n̄i x̄i'í.

Ká'an Jesús x̄i'ín Pedro ña ná kandaka ra ñayuu na táto'on kée iin t̄a ndáka léko

¹⁵ Tá n̄i ndi'í n̄i sadini ra, dá n̄i kaa Jesús x̄i'ín Simón Pedro:

—Simón, de'e Jonás, ¿á kóni cháa k̄a yo'ó yu'u o duú dao k̄a t̄a xaan?

Dá n̄i kaa ra:

—Jaan, ná'á vá mií ní ña kóni ñaái, tatá.

Dá n̄i kaa Jesús:

—Koo inon kandakón ñayuuí táto'on k̄i'o kée iin ra ndáka léko.

¹⁶ Dá n̄i nandio koo tuku na n̄i ndato'on ñaá ná ta'ándá kúu uu:

—Simón, de'e Jonás, ¿á miian ndaa kóni yo'ó yu'u?

Dá n̄i kaa Pedro:

—Jaan, ná'á vá mií ní ña kóni ñaái, tatá.

Dá n̄i kaa na:

—Koo inon kandaka va'on ñayuuí.

¹⁷ Dá n̄i ndato'on tuku ñaá ná ta'ándá kúu on̄i:

—Simón, de'e Jonás, ¿á miian ndaa kóni yo'ó yu'u?

Ta kúu nda'í va n̄i kuu ini Simón Pedro, dá ch̄i on̄i ta'ándá n̄i nandio koo na n̄i ndato'on ñaá ná: “¿Á kóni yo'ó yu'u?” Dá n̄i kaa ra:

—Sato'í, ndidaá tá'an va ña'a ná'á mií ní, sa'á ñoo ná'á vá ní ña kóni yu'u mií ní.

Dá n̄i kaa Jesús x̄i'ín rá:

—Koo inon kandaka va'on ñayuuí, tá daá. ¹⁸ Miian

ndaa ná ka'ín x̄i'ón ña tá n̄i sa kuuón iin t̄a ló'o, sa n̄akuí'ínón mií vóón dá'amón, ta sa x̄ionooón noo ká'an miíón. Tído tá ná kusá'ánón, dá k̄ian ndá ná dákaa voon ndá'on, ta nda iin k̄a va ñayuu dákuí'ino yo'ó do'ono, ta katiin ndaa ra yo'ó ko'on noo k̄o ká'on ko'on.

¹⁹ Díon n̄i ka'an na sa'á ndi k̄ian ndo'o Pedro kuu ra, dá natiin Ndios ñaño'ó. Dá n̄i kaa ta'ani na:

—Koo inon kandikon yu'u.

Ká'an Jesús sa'á t̄a kú'u ini na sa'a

²⁰ Dá n̄i nandio koo Pedro n̄i sa nde'é rá chí sata, dá n̄i xini ra tákaa ñaá t̄a man̄i cháa k̄a noo Jesús vei ra. Ta t̄a yo'ó kúu ra n̄i sa io d̄in Jesús noo n̄i sadini na sakuaá dáá ñoo, ta mií rá n̄i ndato'on ñaá: “¿Ndá yoo kúu ra naki'o ñaá noo ndá'a t̄a xini u'u ñaá?”

²¹ Dá tá n̄i xini ñaá Pedro, dá n̄i kaa ra x̄i'ín Jesús:

—Sato'í, ¿ndi k̄ian ndo'o t̄a káa?

²² Dá n̄i kaa Jesús x̄i'ín rá:

—Tá kóni yu'u ña koo ií vá t̄a káa nda ná kasandaá kuu nandio kooi kasaaj ñayuu yo'ó, ¿ndiva'a sa'ani yo'ó miíón? Dá ri yo'ó koo inon kandikon yu'u.

²³ Ta sa'á ña n̄i ka'an na díon, sa'á ñoo n̄i kasá'a dao k̄a na kúu kuenda Jesús ká'an na ña o kúu ta'on t̄a yo'ó. Tído k̄o ní ká'an Jesús ña o kúu ra, n̄i kaa na ña tá kóni na ña koo ií vá t̄a ñoo nda ná kasandaá kuu nandio koo na kasaaj na ñayuu yo'ó: “¿Ndiva'a sa'ani yo'ó miíón?” ²⁴ Ta

t̄a ká'an Jesús sa'a yó'o kúú
 yu'u, t̄a xíonoo xí'ín ná, ta
 xí'oi kuendá sa'a ndidaá ña
 yó'o, ta ñi taai ña. Ta ná'á yó
 ña kuendá xí'oi sa'an kíán ña
 ndaa. ²⁵ Ta ió kua'á ka ví ña'a
 ñi kee Jesús. Sa'a ñoó tá ní táai
 iin rá iian, taó kuendá yu'u ña
 o keta ta'on ñayuú yó'o kaño'o
 libro nákani sa'a ndidaá ña ñi
 kee na. Díon ná koo.

To'on yó'o ká'an sa'á ña ni kee na kúu apóstol

*Ni kaa Jesús ña kasaa
Espíritu ij Ndios koo na xí'in yó*

¹ Ta libro mií noó ña kí'an ni taai koo noó ní, Teófilo, kí'an ká'an sa'a ndidaá kúu ña ni kee Jesús, xí'in ndidaá kúu ña ni daná'a na nda rá mií sa'a, ² ta nda kuu ni kaa na kua'an nó'o ná induú. Tído tá kọ ñá'a nana na no'o na, dá ni sa'anda na choon xí'in ndé'e Espíritu ij Ndios noó ta kúu apóstol, tá'an ra ni kaxi na kane'e to'on na.

³ Tá ni ndi'i ni nataki Jesús, dá ni na'a na mií ná noó ta ñoó. Ta kua'á ña'a ni kee na noó rá, dá ná kandaá ini ra ña takí na. Chì tein uu diko kuu ni na'a na mií noó rá, ta sa daná'a na sa'a ndi koo ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios.

⁴ Ta tein ió na xí'in ta ñoó, dá ni sa'anda na choon noó rá, ta kaá na:

—O sa kánkuei ndó ñoo Jerusalén yó'o. Kandati ndó nda ná kasaa na ni kaa tatá'i kí'o na noó ndo, tát'o'on ni ka'in xí'in ndó. ⁵ Mií'an ndaa kí'an ña Juan kúu na ni sa dakódo ndúta ñayuu xí'in takuií. Tído tixi cháá vá kuu, dá kodo ndúta ndo xí'in Espíritu ij Ndios —kaá na.

*Di'a ni kuu tá ni nana Jesús
kua'an nó'o ná induú*

⁶ Dá ni ndato'ón ñaá ta ni nditútí ndéi xí'in ná ñoó, ta kaá ra xí'in ná:

—Tatá, zá ko'on ní kí'o ní ña dándaki na ñoo yo, na Israel mií ná viti?

⁷ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Kọ káni ta'an vaan ña kana'á ndo'ó nda kuu o nda oon ni chikaa ini tatá Ndios koo dión, chí iin tó'ón mií vá ná kómí choon kaa nda oon kooan. ⁸ Tído natiin ndó choon tá ná xino Espíritu ij Ndios dákutí ná nio ndo, dá kankuei ndó kí'o ndó kuendá sa'á yú'u noó na ñoo Jerusalén, xí'in ndidaá ka ñoo ñó'o kuendá Judea yó'o, xí'in ndidaá kúu ñoo ñó'o chí kuendá Samaria, xí'in ndidaá kúu xián nda noó xíká cháá ka ñayuu yó'o.

⁹ Dá tá ni ndi'i ni ka'an Jesús dión, dá ni xini ta ñoó ña konana na kua'an nó'o ná induú. Ta kúu ni ndu'u na tein iin viko. Ta kúu ni da'i na noó rá.

¹⁰ Ta kúu ndíta ió rá ndé'é rá chí induú noó konana Jesús kua'an nó'o ná. Kúu iin kuitíó ni sa kuíta uu ta ndíxi da'ón kuxí noó ndíta ra ñoó.

¹¹ Dá ni kaa na xí'in rá:

—Ndo'ó, ta Galilea xa'an, ¿ndiva'a ndíta ndo'ó ndé'é ndó chí induú káa? Mií Jesús, na ni nana kua'an nó'o induú, tát'o'on kí'o ni xini ndo ni nana na kua'an nó'o ná induú, kí'o dión ij vá koni ndo nandió kọo tuku na kii na —kaá ángel ñoo xí'in rá.

*Di'a ni kuu tá ni tuu iin ka
taa nakuin kakuu apóstol noo
Judas*

¹² Dá ni noo ta ñoó yúku naní Olivos, dá ni kee na kua'an nó'o ná ñoo Jerusalén, chí yati né'e tá'an xí'in ñoo

Jerusalén, chí kián tátò'on k'ì'o sònó ley kuu kaka na Israel kuu nání'i ndéé ná. ¹³ Dá tá nì nasáa na ve'e noo ndéi na ñóó, dá nì kaa na nì ku'u na ini ve'e kánóo dinì ve'e ñóó. Ta ñóó kúu noo ío Pedro xí'in Jacobo, xí'in Juan, xí'in Andrés, xí'in Felipe, xí'in Tomás, xí'in Bartolomé, xí'in Mateo, xí'in Jacobo, tá'an ra kúu de'e taa naní Alfeo, xí'in Simón, tá'an ra kúu kuendá ta Zelote, xí'in Judas, tá'an ra kúu ñani Jacobo. ¹⁴ Ndidaá taa yó'o kúu ra daá kuití ná'taka ká'an xí'in Ndios, ta ndéi ta'ani dao na ñá'a xí'in rá, xí'in María, na kúu naná Jesús, xí'in ra kúu ñani Jesús.

¹⁵ Ta tein kuu daá ñóó, dá nì nakú'in ndichí Pedro me'í na kúu kuendá Jesús ndéi ñóó. Ta kúu ná tátò'on iin ciento oko ñayuu. Dá nì kaa Pedro xí'in ná:

¹⁶ —Ndo'ó, ñani, miían kánian xinkoo noo ká'an tuti ij Ndios, ña nì ka'an mií Espíritu ij Ndios xí'in David tá sa na'á. Chí nì ka'an David sa'á ña kee Judas, tá'an ra nì sa'an nì nakì'o Jesús noo ndá'a ta né'e choon. ¹⁷ Ta Judas ñóó nì sa kuu iin taa nì sa káa tein ndu'u, ta nì na'tiin daó ta'ani ra choon xí'in ndu'u.

¹⁸ Ta nì xiin ra iin ñó'o xí'in d'í'on nì kí'in ya'i ra sa'á ña kini nì kee ra. Kúu nì kankao díní rá, ta nì ka'andi tji ra, ta kúu nì kankuei ndi'i xiti ra. ¹⁹ Tá nì kandaá ini na ndéi ñoo Jerusalén ña dión nì ndo'o ra, dá nì chinaní ná noñó'o ñóó Acéldama. Ta to'on yó'o

kóni kaa Ñó'o Nij. ²⁰ Dión, dá nì xinkoo to'on ká'an libro Salmos, chí di'a kaáan:

Ná kandoo ndava'a ve'e ra.

Ta ni ko iin ka ná kandeí inian.

Ta kaá ta'anian:

Ña iin ka va ñayuu natiin choon nì sa ne'e ra.

²¹ Ta viti tein yó yó'o ñó'o dao taa, tá'an ra nì sa xionoo ta'ani xí'in ndu'u ndidaá tiempo nì sa io sato'o yo Jesús xí'in ndú. ²² nda kuu nì kasá'á dákodo ndúta Juan ñayuu, ta nda kuu nì xini ndu nì nana Jesús kua'an nó'o ná induú. Sa'á ñóó miían kánian ndu'u iin ra tein ndu'u, dá kanoo daó rá xí'in ndu'u k'ì'o ra kuendá noo ñayuu ña miían ndaa nì nataki Jesús —kaá Pedro.

²³ Dá nì xí'o na uy kuu taa ñó'o tein ñayuu ñóó. Iin ra naní José, ta naní ta'ani ra Barsabás, tá'an ra ká'an xí'in ná Justo, ta iin ka ra naní Matías.

²⁴ Dá nì ka'an na xí'in Ndios, ta kaá na di'a:

—Sato'o ndu Ndios, mií ní kúu na ná'á ndi k'ì'o kúu ní'o iin rá iin ñayuu. Ta viti na'a ní noo ndú'u ndi káa iin taa yó'o nì kaxi mií ní, ²⁵ dá kane'e daó rá choon xí'in ndu'u, ta kane'e ra to'on ní kanoo ra, dá chí nì tuú vá Judas sa'á kuachi nì kee ra. Ta sa kua'an va ra noo kánian ko'on ra sa'á ña nì kee ra —kaá na.

²⁶ Dá nì sadikí na suerte. Ta kúu nì kasandaáan ña Matías kánian kakuu apóstol. Dá nì ndu'u na tein ndin uxí iin ka apóstol ñóo.

2

Di'a ni kuu tá ni nakutí na kúú kuendá Jesús xí'ín Espíritu ij Ndios

¹ Tá ni kasandaá víko nani Pentecostés, ndéi tútí ndidaá na kúú kuendá Jesús ini iin ve'e. ² Ta kúú iin kuití vá ni ni'i iin ní kúú ini ve'e noo ndéi na ñoo ni kee iin ña'a ni kii chí induú, ta kíán tátò'on iin tachí déen. ³ Dá ni kasáa ña ndé'é tátò'on ndé'é ño'ó ita. Dá ni naxinoan diní iin rá iin na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo. ⁴ Ta kúú ndidaá kúú ná ni nakutí xí'ín na kúú Espíritu ij Ndios. Ta kúú ni kasá'á iin rá iin na ká'an na dao ka yú'u, tá'an ña ni ni'i ná noo Espíritu ij Ndios.

⁵ Ta ñoo Jerusalén ñoo ndéi na Israel ni kii na ndidaá nación ño'ó ñayuu yó'o, ta ndíta ndaa na xí'ín choon Ndios. ⁶ Tá ni seido'o ñayuu yó'o ña ni ni'i, dá ni nataka na noó ndéi na kúú kuendá Jesús. Ta kúú ni naá vá iní na, chí ni seídó'o na ña iin rá iin na kúú kuendá Jesús ni kasá'á ká'an yú'u iin rá iin ñayuu ñoo. ⁷ Sa'á ñoo ni naá vá iní na. Dá ni kasá'á ndátó'on tá'an ná:

—¡Kueídó'o ndó! ¿Á o duú na Galilea kúú ñayuu ká'an káa? ⁸ Ta, ¿ndiva'a seídó'o yó ká'an na iin rá iin yú'u ña kíán ni katí'a yó nda ni kaki yó? ⁹ Chí tein yó ño'ó ñayuu ni kii nación Partia, xí'ín nación Media, xí'ín nación Elam, xí'ín nación Mesopotamia, xí'ín kuendá Judea, xí'ín kuendá Capadocia, xí'ín kuendá Ponto, xí'ín kuendá

Asia, ¹⁰ xí'ín kuendá Frigia, xí'ín kuendá Panfilia, xí'ín nación Egipto, xí'ín na ndéi chí kuendá Africa noó ño'ó ñoo xíká cháá ka o duú ñoo Cirene. Ndéi ta'ani na ni kii ñoo Roma. Dao ka na kúú na Israel, ta dao ka na ni nduu na kándisa to'on kándisa na Israel. ¹¹ Ndéi ta'ani dao ka na ni kii nación Creta xí'ín nación Arabia. Tído iin rá iin yó kandaá ini ña ká'an na káa, chí ká'an na iin rá iin yú'u ña ká'an miá sa'á ña ndato ni kee Ndios —kaá ñayuu ñoo.

¹² Ta kúú ndidaá vá ná ni naá iní. Ta ko ná'á ná ndí kíán nakani ini na. Ta ndátó'on tá'an ná:

—¿Ndí kóni kaa ndidaá kúú ña xiní kuu víti?

¹³ Ta dao ka ñayuu ñoo ni kasá'á kédiki na na kúú kuendá Jesús, ta kaá na:

—Xíni va na káa.

Di'a ni kuu tá ni daná'a Pedro noó ñayuu sa'a Jesús

¹⁴ Dá ni nakuín ndichi Pedro xí'ín ndin uxí iin ka ña ni sa xionoo xí'ín Jesús. Ta ni'i nda'o ni kasá'á ká'an Pedro xí'ín ñayuu kuá'a ñoo:

—Ndo'ó, na Israel, xí'ín ndidaá ka ndo'ó na ndéi ñoo Jerusalén, ko'in kastò'in xí'ín ndó sa'a ndidaá ña ni kuu yó'o, sa'á ñoo kueídó'o va'a ndó ña ko'in ka'in xí'ín ndó. ¹⁵ Kana'á ndó ña ni iin tó'on ta'on ñayuu yó'o ko xíni, tátò'on kí'o ká'an ndo'ó nákanini iní ndo. Chí ka iin na'a ij vá kíán. ¹⁶ Tído ndidaá ña yó'o kúu, dá xinkoo noó ni ka'an Ndios xí'ín profeta Joel, tá'an na sa kastò'on xí'ín

ñayuu ña ni ka'an mií Ndios,
chí di'a ni kaa na:

17 Di'a kaá Ndios: Tein kuu
noo ndí'i,
dá dákoon yu'u Espirituí diní
ndidaá kúu ñayuu.

Dá kían ndidaá de'e yíi ndo,
xí'ín ndidaá de'e di'í
ndo ka'an xi sa'a ndí
kían vei koo.

Ta ndidaá takuáchí táki koni
túu xi ña'a ndato dána'í
noo xí.

Ta ndidaá na sá'ano saní kee
yu'u.

18 Ta tein kuu dáa ñóo dákoon
yu'u Espirituí diní ta
xí'ín na ñá'a kéchóon
nooí,

dá kasá'á ná ka'an na sa'a ndí
kían vei koo.

19 Ta keeí ña'a ndato chí in-
duú,

ta kee ta'ani yu'u ña ná'ano
noñó'o yó'o,

chí koo nií, xí'ín ñó'o kéi,
ta nakuijn ndichi
ño'oma,

20 ta nakuijn naá noo ndindii,
ta ndukua'á nií noo yoo.

Dión koo, dá kasandaá kuu
sato'o yo Ndios.

Ta kuu yó'o kakuu iin kuu
ká'ano,

iin kuu na'a Ndios choon
ká'ano né'e na.

21 Ta ndi ndáa miíó ñayuu
nakoni ña Ndios kúu
sato'o na, noón kúu na
ni'í ña káki na.

Dión kaá tuti ií Ndios.

22 'Kueídó'o va'a ndo'ó, na
Israel, ña ko'ín ka'ín xí'ín
ndó. Miían ndaa Jesús, na ñoo
Nazaret, ni sa kuu iin ta ni
na'a ña ni kii na noo Ndios,
dá chí sa kee na ña ná'ano,
xí'ín ña ndato noo ndo'ó ni

kee Ndios. Ta ná'a va'a mií
ndó ndí kían ni sa kee na.

23 Tído ni nakí'o ñaá iin ta
noo ndá'a ndo, tát'o'on kí'o ni
chíkaa ini Ndios koo nda mií
sa'a. Dá ni tiin ñaá ndo'ó ni
sa'an ndo ni sa'ání ñaá ndó
ndíka cruz xí'ín ndá'a ta kini.

24 Tído ni danátaki ñaá Ndios
noo ña ni ndo'o na ni xi'í na.
Chí ña sa'ání ñayuu ko kómían
choon sata Jesús, sa'a ñoo ko
ní kandeéán ka'ání chíchían
na.

25 'Ta ni ka'an ta'ani rey
David sa'a Jesús tá sa na'á. Ta
di'a ni kaa na:

Ni xinii ña daá kuití vá ió
sato'o yo Ndios xí'ín.

Ta iin na xoo kuá'a yu'u,
sa'a ñoo ni iin tó'ón ta'on ña'a
o dáyu'ú yu'u.

26 Sa'a ñoo kádií nda'o ini nooí.
Ta xíta yáa ló'í xí'an kádií
inían.

Ta iin níí kúu yikí koñoi nani'í
ndéé xí'ín tandeé iní.

27 Chí o dánkoo ta'on ní yu'u
noo ñó'o ndii.

Ta o kónó ta'on mií ní ña
nataní yikí koño yu'u,
na kéchóon noo ní.

28 Chí ni na'a ní íchi nooí noo
katakií,

dá kasandaá iin kuu, dá
kadií nda'o iní tá ná
nakuijn noo ní.

Dión ni kaa David.

29 'Ñani, ká'an ndaai xí'ín
ndó ña ni xi'í tatá sá'ano yo
David, ta ni nduxi na. Ta
kúu nda kuu víti nákaa jíó ná
yái noo ni nduxi na ñoo yó'o.

30 Tído ni sa kuu na iin pro-
feta, ta sa ná'a va'a na ña ni
xi'o Ndios to'on na ña tein na
ve'e mií ná, ñoo kana Cristo,

na dákaki ñaá, ta kakuu na rey, tát'on ni sa kuu David rey noó na ñoo yo. ³¹ Ta sa'á ña sa ná'á ná ndí kían kee Ndios, sa'á ñoo ni kaa na ña dánátaki Ndios Cristo, na dákaki ñaá, ta ni kaa ta'ani na ña o kándoo ta'on níoo Cristo noo ñó'o ndii, ta ni yíkí koño na o nátani ta'an vaan.

³² Ta dión ni kuu, chi miían ndaa kuiti ni danátaki Ndios Jesús. Ta ndidaá vá ndu'u kúu na ni xini ña dión ni kuu. ³³ Dá ni nachikoo ñaá Ndios xoo kuá'a na. Dá ni nakí'o tatá Ndios Espíritu ii ná noo Jesús, tát'on kí'o ni xí'o na to'on na ña kían kee na. Sa'á ñoo ni tanda'á Jesús Espíritu ii yó'o ni kasáa na noo ndú'u. Sa'á ñoo ni xini ndo'ó, ta ni seídó'o ndó ña ká'an ndu'u iin rá iin yú'u, tá'an ña ká'an iin rá iin mií ndó.

³⁴ Ta o duú David kúu na ni nana ko'on induú koo na xoo kuá'a Ndios, chi mií ná kúu na ni ka'an di'a:

Di'a ni kaa sato'o yo Ndios xí'in sato'i:

“Nakoo yo'ó xoo kuá'a yu'u,
³⁵ nda ná nataán ndí'ii taa xini u'u ñaá tixi sa'on.”

Dá ni kaa ta'ani Pedro:

³⁶ —Miían kánian kana'á ndidaá kúu ndo'ó, na Israel, ña miían ndaa kuiti Jesús, na ni chirkaa ndó ndika cruz, noón kúu na ni ndee Ndios kakuu na sato'o noo ndidaá kúu ña'a, ta kakuu ta'ani na na dákaki ñaá.

³⁷ Tá ni seídó'o ñayuu ñoo to'on ni ka'an Pedro, kúu ni kasá'a tá'anda tó'on ini na ndéi na. Dá ni ndato'ón ná

Pedro xí'in dao ka apóstol ñoo, ta ni kaa na:

—Ñani, ¿ndí kían kánian kee ndu'u, tá dáá?

³⁸ Dá ni kaa Pedro:

—Nandikó ini ndo sa'a kuachi kée ndó, ta kodó ndúta iin rá iin ndó xí'in kuú Jesús. Dá ná kí'o ká'ano ini Ndios sa'á kuachi ndo, dá natiin ndó Espíritu ii ná. ³⁹ Chi kí'o dión ni xí'o Ndios to'on na ña kee na xí'in ndo'ó xí'in de'e ndó. Ta dión ta'ani kee na xí'in ñayuu ndéi xiká cháá ka, dá chi kí'o dión ni chirkaa ini mií sato'o yo Ndios kee na xí'in ndidaá na ni kaxi mií ná kakuu ñayuu na —kaá na.

⁴⁰ Ta xí'in to'on yó'o, ta xí'in cháá ka to'on ni ka'an ni'ini Pedro noo ñayuu ñoo, ta ni sei nda'í na noo ná, ta kaá na:

—Kandísa ndó to'on ká'in, dá kían káki ndó noo tandó'ó vei ndo'o ñayuu kómí kuachi ndéi tiempo viti —kaá na.

⁴¹ Ta kúu kuá'a nda'o ñayuu ñoo ni kandísa to'on ni ka'an na. Ta kúu ni sodó ndúta ná. Ta kuú dáá ñoo ni ndukua'a cháá ka na kúu kuendá Jesús, chi tát'on oni ka mil ñayuu ni nduu kuendá Jesús. ⁴² Ta ndidaá ná ni nakuíta ndaa xí'in to'on dána'a apóstol. Ta iin ni nduu va na xí'in dao ka na kúu kuendá Jesús. Ta ndéi tútí ná sa'ándá na pan, ta ká'an na xí'in Ndios.

Iin ni nduu ndidaá kúu na kúu kuendá Jesús

⁴³ Ta ndidaá vá ñayuu ñoo ni naá iní, ta ni yu'ú na, chi kuá'a nda'o ña'a ná'ano xí'in ña ndato ni kee apóstol ñoo.

44 Ta iin ni nduu ndidaá na kúu kuendá Jesús. Ta ni chindeé tá'an na xí'in ña'a ió noo iin rá iin na. 45 Ta ni dikó ná ñó'o ná, xí'in ndidaá ka ni ña'a ió noo ná, dá ni dasá naan noo ndidaá ná tát'on k'i'o xínñó'ó ná.

46 Ta iin rá iin kuu kuu sa nditúti ná yé'é ño'o ká'ano. Ta sa nataka ta'ani na ini ve'e iin rá iin na sa sa'anda na pan, ta iin sásá'an ndi'i va na xí'an kádij iní na, xí'in ña nda'í ió ini na. 47 Ta kéká'ano na Ndios. Ta ká'an va'a ndidaá kúu ñayuu ndéi ñoo ñoo sa'a ná. Ta iin rá iin kuu kuu sá ndekua'a sato'o yo Ndios ñayuu, na ni natiin ña kaki na.

3

Di'a ni kuu tá ni nduva'a iin taa ni nati sa'a

1 Iin kuu, dá ni kee Pedro xí'in Juan kua'an nduu na ve'e ño'o ká'ano, ta kían tát'on ka oni sa'ini, chi hora daá ñoo ká'an ñayuu ndéi Israel xí'in Ndios. 2 Ta sa io iin taa ni nati sa'a, ta nda rá ni kaki va ra kaa ra dión. Ta ndidaá kuu né'e ñaá ná vei na chíqo na yé'é ño'o ñoo noo naní yé'é luu kaa, dá qoo ra kaka ra dijón noo na koku'u yé'é ño'o ká'ano ñoo.

3 Tá ni xini ra koku'u Pedro xí'in Juan kua'an na ini yé'é ño'o ká'ano ñoo, dá ni kasá'a rá sei nda'í ra ña ná k'i'o na dijón noo rá. 4 Dá ni sa nde'é Pedro xí'in Juan noo rá. Dá ni kaa Pedro xí'in rá:

—Kande'é ndu'u.

5 Dá ni sa nde'é va'a ñaá ta kúu sa'a ñoo, chi ndáti ra ni'i

rá dijón noo ná. 6 Dá ni kaa Pedro xí'in rá:

—Ko ta'ón plata ni oro noo. Tído ña ió noo, k'i'oi noo. Xí'in kuu Jesucristo, na ñoo Nazaret, ndakuijn ndichi, ta kaka kua'an —kaá na.

7 Kúu ni tiin Pedro nda'a kuá'a ra. Ta kúu ni nachikani ndichi ñaá ná. Ta kúu viti'ón ni ndundaki sa'a rá xí'in diko sá'a rá. 8 Ta kúu ni ndao ra ni nakuijn ndichi ra. Kúu ni kasá'a xíka ra. Dá ni ndu'u ra kua'an ra xí'in Pedro xí'in Juan ini ve'e ño'o ká'ano ñoo. Xíka ra, ta kándita ra, ta kéká'ano ra Ndios ni ku'u ra kua'an ra.

9 Ta kúu ndidaá kúu ñayuu ñoo ni xini ña xíka ra, ta kéká'ano ra Ndios kua'an ra. 10 Ta ni nakoni na ña taa ni sa io sa sati yé'é ño'o naní yé'é luu kaa ñoo kúu taa ñoo. Kúu ni naá ini na, ta ni yu'u na tá ni xini na ña ni nduva'a ra.

Di'a kua'an ña ni daná'a Pedro noo ñayuu kuá'a ñó'o ñoo sa'a Jesús

11 Ta ni tiin toon ta ni nduva'a sa'a ñoo Pedro xí'in Juan. Ta ni naá iní ndidaá kúu ñayuu ñoo taxí tá'an na vei na kande'é ñaá ná noo kúu corredor naní Salomón. 12 Tá ni xini Pedro ñayuu ñoo, dá ni kaa na xí'in ná:

—Na Israel, ¿ndiva'a naá téi iní ndo? Ta, ¿ndiva'a ndé'é ndó ndu'u? ¿Á ká'an ndó ña xí'in ndée mií ndu'u ni nduva'a taa yó'o? O, ¿á ká'an ndó ña sa'a ña kúu ndú ñayuu va'a noo Ndios, sa'a ñoo ni nduva'a ndu ra? 13 Mií Ndios, na ni sa ndaño'o tatá sá'ano

yo Abraham xí'in Isaac xí'in Jacob tá sa ná'a, noón kúu na n̄i ndane'e dikó Jesús, na kúu de'e na. Noón kúu na n̄i naki'o ndó noo ndá'a ta né'e choon. Dá n̄i kuñó'ó ndó na tá n̄i ka'an ta né'e choon naní Pilato dáyaá ñaá rá. ¹⁴ Ta ndo'ó kúu na n̄i kuñó'ó na kúu na īi xí'in na ndaa. Di'a n̄i xika ndo ña yaá iin ta sa'áni ndi. ¹⁵ Ta n̄i sa'áni ndo Jesús, na xí'o ña kataki chíchí yó. Tído n̄i natakí va na n̄i kee Ndios. Ta ndu'u kúu na xí'o ndaa kuendá ña ki'o dión n̄i kuu. ¹⁶ Ch̄i sa'á ña kándéé iní ndu Jesús, sa'á ñoó n̄i nduva'a ta yó'o, tá'an ra ndé'é ndó, ta ná'a ndó. Ch̄i xí'in kuu mií Jesús, ta xí'in ña kándéé iní ndu'u na n̄i kedaá xí'in ta yó'o, dá n̄i nduva'a ra, ta n̄i xini xí'in noo ndidaá ndó ña dión n̄i kuu.

¹⁷ Ta viti ndo'ó, na ñoo mií, sa ná'a véi ña sa'á ña ko ná'a ndó ndá yoo kúu ná, sa'á ñoó n̄i kee ndó dión xí'in ná. Ta dión ta'ani n̄i ndo'o ta né'e choon noo ndo. ¹⁸ Tído n̄i daxinkoo ndi'i Ndios ña n̄i ka'an ndidaá profeta na kee na. Ch̄i n̄i ka'an na ña ndo'o naní nío Cristo, na dákaki ñayuu. ¹⁹ Ta viti nandikó iní ndo sa'a kuachi kée ndó. Ta nandió kuéi ndó noo Ndios, dá ná dándoo na kuachi ndo, dá ná ki'o sato'o yo Ndios ña ná koo va'a ini ndo. ²⁰ Ta tanda'á tuku na Jesucristo kii na, dá ch̄i ki'o dión n̄i ch̄ikaa ini na kee na nda mií sa'a.

²¹ Tído miían kánian koo Jesucristo noo ió Ndios chí induú nda ná ndeyiko Ndios

ndidaá kúu ña'a, ch̄i ki'o dión n̄i kaa Ndios kee na, kaá profeta na nda mií sa'a. ²² Dá ch̄i di'a n̄i kaa Moisés xí'in na sa'ano ve'á n̄i sa ndei sa ná'a: “Ndios, na kúu sato'o yo, ki'o na ña kana iin profeta tein na ñoo yo, ta kee na táto'on kée yu'u. Ta kandísa ndó ndidaá kúu to'on ka'an na. ²³ Dá ch̄i taó xoo va Ndios ndidaá kúu ñayuu ko x̄iín kueídó'o noo ka'an profeta yó'o.” Dión n̄i kaa Moisés.

²⁴ Ta ndidaá kúu profeta n̄i sa ndei nda tiempo Samuel, ta nda tiempo viti n̄i ka'an ta'ani na sa'a ndidaá ña'a kúu viti. ²⁵ Ta ndo'ó kúu na kánian natiin ndidaá kúu ña va'a n̄i ka'an profeta sa'a, ta natiin ta'ani ndó ndidaá kúu ña va'a n̄i kandoo Ndios kee na xí'in na sa'ano ve'á. Dá ch̄i di'a n̄i kaa Ndios xí'in Abraham: “Ndidaá kúu ñayuu ndéi ñayuu n̄i'í ña va'a sa'a iin na kana tein na ve'ón”, kaá Ndios xí'in ná. ²⁶ Sa'á ñoó tá n̄i danátaki Ndios de'e na, n̄i tanda'á ñaá ná dinñó'ó noo mií ndó, dá ni'i ndo ña va'a noo Ndios, dá kían dankoo iin rá iin ndó ña kini kée ndó —kaa Pedro.

4

Di'a n̄i kuu tá n̄i ka'an Pedro xí'in ta né'e choon ña iin tó'on Jesús kúu na dákaki ñaá

¹ Ndíta īi vá ná ká'an na xí'in ñayuu ñoó, kúu n̄i kasáa ta duti, xí'in ta sa'andá choon noo ra ndaa ve'e ño'o ñoó, xí'in ta saduceo. ² Ta karyíí rá xí'in Pedro xí'in Juan ch̄i dána'a na noo ñayuu ñoó ña

sa'á ña ñi nataki Jesús, sa'á ñoó nataki ta'ani ñayuu ñi xi'i. ³ Dá ñi tiin ñaá rá né'e ra ñi sa'an ra ñi sadi ra ve'e kaa. Ñoó ñi sa ño'o na nda ñi tũu noo iin ka kuu, chi sa ñi ini va kían. ⁴ Tído kua'á nda'o ñayuu ñi seídó'o to'on ñi daná'a Pedro sa'a Jesús, ta kúú ñi kandísa naan. Sa'á ñoó ñi ndukua'a cháa ka ñayuu kúú kuendá Jesús, ta ñi kasandaá na kúú ná táto'on o'on mil taa.

⁵ Tá ñi tũu noo iin ka kuu ñoó, dá ñi nataka taa né'e choon noo na Israel ñoo Jerusalén, xí'in ta sá'ano, xí'in ta dána'a ley, ⁶ xí'in ta duti kúú noo naní Anás, xí'in Caifás, xí'in Juan, xí'in Alejandro, xí'in dao tá'an ta duti ñoó. ⁷ Dá ñi sa'an ra ñi taó rá Pedro xí'in Juan ve'e kaa, ta ndáka ñaá rá ñi sa'a ra ñi chikata ra me'í noo ndéi ta né'e choon ñoó. Dá ñi ndatón ñaá rá, ta kaá ra:

—¿Ndá choon né'e ndo'ó ña ndúva'a ndó na kú'u? ¿Ndá kuu ñi ka'an ndo, dá ñi kee ndó ña yó'o?

⁸ Kúú ñi nakutí Pedro xí'in Espíritu ií Ndios, dá ñi kaa na:

—Mii ní, na né'e choon ñoo yó'o, xí'in mii ní, na sá'ano ñoo Israel, ⁹ mii ní kúú na ndatón ndu'u sa'á ña va'a ñi kee ndu xí'in taa ñi sa kú'u yó'o, xí'in sa'a ndi ñi kuu ñi ndúva'a ra. ¹⁰ Sa'á ñoó kana'á ní, xí'in ndidaá kúú na ñoo Israel ña xí'in kuu Jesu-cristo, na ñoo Nazaret, na ñi chirkaa ní ndika cruz, na ñi daná'taki Ndios, noón vá kúú na ñi kedaá, dá ñi ndúva'a taa

íin noo ní yó'o. ¹¹ Ta Jesús kúú táto'on ki'o iin yuu, ta ñi kañó'ó ñaá ndo'ó táto'on ki'o kée ta kava'a ve'e. Tído ñi kasandaá na kakuu na yuu tito. ¹² Ta koó ka iin ka na kándéé dákaki yó, dá chi kó ní xí'o Ndios choon noo ñi iin ka na ió ñayuu yó'o ña dákaki na yó —kaá Pedro xí'in rá.

Di'a ñi kuu tá ñi sa'anda ra choon noo Pedro xí'in Juan ña o kánoo ka na dána'a na sa'a Jesús

¹³ Tá ñi xini ta né'e choon ñoó ña kó yu'ú Pedro xí'in Juan ka'an na sa'a Jesús, kúú ñi naá iní ra, chi ná'á rá ña kúú ná taa kó ní dákuá'a, ta kúú ná taa oon. Ta ñi nakoni ñaá rá ña ñi sa xionoo na xí'in Jesús. ¹⁴ Ta ñi xini ta'ani ra ña íin ndichi taa ñi ndúva'a ñoó noo rá, sa'á ñoó kó ní kúu ta'on ketó'ón ñaá rá. ¹⁵ Dá ñi sa'anda ra choon ña ná keta too Pedro xí'in Juan satá vé'e. Dá ñi kasá'á ndatón kue'é ra ndéi ra, ¹⁶ ta kaá ra:

—¿Ndí koo kee yó xí'in taa ñoó viti? Chi miian ndaa ndisa ñi kee ra iin ña'a ndato, ta ndidaá kúú ñayuu ndéi ñoo Jerusalén yó'o ná'á ña dión ñi kee ra. Ta o kúu ta'on kaa yo ña kó kían ña ndaa. ¹⁷ Sa'á ñoó ná dáyu'ú yo rá, dá ná dá'a ka ñi kanoo ra kasto'on ra xí'in ñayuu sa'a Jesús, dá kían ná o náka'ani cháa ka to'on sa'a Jesús noo ñayuu ñoo yo —kaá ra.

¹⁸ Dá ñi kana ñaá rá. Dá ñi sa'anda ra choon noo ná ña ná dá'a ka ní ka'an na, ta dána'a na sa'a Jesús.

19 Dá nĭ kaa Pedro xí'ín Juan xí'ín rá:

—Taó kuendá va'a ní, á ña va'a kíán noo Ndios ña kueídó'o cháá ka ndu'u noo ká'an mií ní o duú noo ká'an Ndios. 20 Chĭ o kúu ta'on dánkoo ndu'u ña ka'an ndu sa'á ña nĭ xini ndu, xí'ín sa'á ña nĭ seídó'o ndu.

21 Tá nĭ ndi'i nĭ kee ra tata dáyu'u ñaá rá, dá nĭ dayáa ñaá rá, dá chĭ kō ní ni'ĭ rá nda sa'a dándó'o ra níō ná, chĭ ndidaá kúu na ñoo ñoo kéká'ano na Ndios sa'á ña ndato nĭ kee na. 22 Taa nĭ sa kú'u sa'a ñoo, uu diko cháá ka kuia ió ra tá nĭ nduva'a ra nĭ kee Ndios.

Di'a kua'an ña nĭ xika na kúu kuendá Jesús noo Ndios

23 Tá nĭ ndi'i nĭ dayáa ñaá rá, dá nĭ sa'an na noo ndéi dao ka na kúu kuendá Jesús. Ta nĭ nakani na xí'ín ná ndidaá kúu ña'a nĭ ka'an ta dutĭ saku'a'á xí'ín ta sá'ano. 24 Tá nĭ kandaá ini na to'on nĭ kaa ta né'e choon ñoo, kúu ndidaá kúu ná nĭ kasá'á ká'an xí'ín Ndios, ta kaá na:

—Sato'o ndu Ndios, mií ní kúu na ká'ano. Mií ní kúu na nĭ kava'a induú xí'ín noño'o xí'ín taño'o, xí'ín ndidaá kúu ña'a ió noán. 25 Ta xí'ín yú'u David, na sa kechóon noo ní, nĭ ka'an ní di'a:

¿Ndiva'a nĭ ndutondó téi ñayuu ndéi ñayuú yó'o?

Ta, ¿ndiva'a nákani ini na kee na ña kō chóon?

26 Chĭ nĭ nditúti ta kúu rey dándáki ñayuú yó'o, xí'ín ta né'e choon,

dá naá ra xí'ín Ndios, na kúu sato'o yo, xí'ín Cristo, na dáka'ki ñaá.

27 'Ta miian ndaa dión nĭ kuu ñoo yó'o viti, chĭ nĭ nakĭ'in tá'an Herodes xí'ín Poncio Pilato, xí'ín ta tukú, xí'ín na Israel. Dá nĭ ndakuei na nĭ naá na xí'ín de'e ĩ ní Jesús, na nĭ kaa ní. 28 Dá chĭ kĭ'o dión nĭ chĭkaa ini mií ní koo nda mií sa'a, ta dión nĭ kee ní. 29 Sa'á ñoo, sato'o ndu Ndios, sa ná'á ní ña ká'an ta né'e choon kendava'a ra xí'ín ndu'u. Sa'á ñoo kee ní ña manĭ kĭ'o ní ndée ndu'u, na kúu na kéchóon noo ní, dá ná o yu'ú ndu'u ka'an ndu sa'a to'on ní. 30 Ta xí'ín ndá'a mií ní nduva'a ní na kú'u. Ta kee ní ña'a ná'ano xí'ín ña'a ndato xí'ín kuu de'e ĩ ní Jesús.

31 Tá nĭ ndi'i nĭ ka'an na xí'ín Ndios, ta kúu nĭ taan noo ndéi na ñoo. Ta kúu ndidaá ná nĭ nakutĭ xí'ín Espĭritu ĩ Ndios. Ta kō ní yu'ú na ka'an na sa'á to'on va'a Ndios.

Iin tó'on vá nĭ sa kuu ñaxintónĭ ndidaá na kúu kuendá Jesús

32 Iin tó'on vá nĭ sa kuu ñaxintónĭ ndidaá kúu na kúu kuendá Jesús, ta iin tó'on nĭ sa kuu níō ná. Ta ni iin tó'on ná kō ká'an ña ña'a mií ná kĭan kómí ná, chĭ ña'a ndi'i va na kíán, kaá na. 33 Ta xí'ín ndée xí'o Ndios nĭ daná'a na kúu apóstol noo ñayuu, chĭ xí'o ndaa na kuendá ña miian ndaa kuiti nĭ nataki sato'o yo Jesús. Ta kua'á nda'o ña manĭ sa chindee Ndios ndidaá na kúu kuendá Jesús, 34 sa'á ñoo ni iin tó'on ta'on ña'a kō ní sa

kámani noo ni iin na. Dá chí ndidaá kúu ná ió ñó'o, xí'ín ná ió ve'e ni sa ñá'á díkó náan, ta né'e na dí'ón ni ni'í ná sa'á'á ni saá ná, ³⁵ ta ni xi'o naan noo apóstol, dá ni xi'o na cháá cháá dí'ón ñó'o noo iin rá iin ñayuu tát'ón ki'o xín'ño'ó náan.

³⁶ Ta dí'ón ta'ani ni kee iin taa naní José, tá'an rá ni chínaní ná kúu apóstol Bernabé. Kuu yó'o kóni kaa taa xí'o tandeé iní. Ta taa yó'o kúu iin taa ni kii tein ná ve'e Leví. Ta kúu rá ta kuendá Chipre. ³⁷ Chí ni díkó rá iin ñó'o kómí rá. Dá né'e ra dí'ón ñó'o ni saá rá ni xi'o raan noo ná kúu apóstol ñó'o.

5

Di'a ni ndo'o iin taa naní Ananías xí'ín ñadi'í rá naní Safira

¹ Tído ni sa ió iin taa sa naní Ananías, ta ñadi'í rá ni sa naní Safira. Ta ná yó'o ni díkó iin tá'í ñó'o ná. ² Dá ni taó xóo ra cháá dí'ón noo ñá ni ni'í rá sa'a ñó'o rá. Ta ná'á ñadi'í rá ñá dí'ón ni kee ra. Ta ni xi'o ra savá'a dí'ón ni kandoo ñó'o noo apóstol. Ta ni kaa rá ñá ki'o dí'ón kúu vá dí'ón ni ni'í rá sa'a ñó'o rá. ³ Dá ni kaa Pedro xí'ín rá:

—Ananías, ¿ndiva'a ni sonó ní ni ku'u ñá u'u ini nío ní, dá ka'an to'ón ní noo ná kúu Espíritu iñ Ndios? Chí ni taó xóo ní cháá dí'ón noo ñá ni ni'í ní sa'a ñó'o ní. ⁴ Ñá'a mií vá ní ni sa kuu ñó'o ñó'o. Dá tá ni ndi'í ni díkó nían, ¿á kó ná'á ta'on ní ñá kuu va kee ní xí'ín dí'ón ñó'o ndi ki'o ká'an mií ní

kee ní xí'án? Ta, ¿ndiva'a ni nakani ini ní ka'an to'ón ní? Chí kó ní ká'an to'ón ta'on ní noo taa, noo Ndios vá ni ka'an to'ón ní.

⁵ Tá ni seido'o Ananías to'on yó'o, kúu ni kankao va ra ni xi'í rá. Ta ndidaá kúu ñayuu ni yu'ú nda'o tá ni ni'í tó'on na ñá dí'ón ni ndo'o ra. ⁶ Dá ni kasáa dao takuáchí yíí. Dá ni chítuú xi yikí koño rá xí'ín iin dá'ón. Dá né'e ñáá xí ni sa'an xi ni dandúxi xi.

⁷ Tá ni ya'a tát'ón oni hora, dá ni kasáa ñadi'í Ananías. Ta kó xini ta'an vaán ndi kían ni ndo'o yíian. ⁸ Dá ni ndat'ón ñáá Pedro:

—Ka'an ndaa ní xí'ín yu'u.

¿Á tát'ón ki'o kaá ndo ni díkó ndó ñó'o ñó'o, á ki'o dí'ón ni díkó ndóan?

Dá ni kaaan:

—Jaan. Miian ndaa dí'ón vá ni díkó ndúan.

⁹ Dá ni kaa Pedro xí'án:

—¿Ndiva'a iin nóo ni ndat'ón ndó ñá korndodó ndó ná kúu Espíritu sato'o yo Ndios? Yé'é kaa vei takuáchí ni sa'an ni dandúxi yíí ní. Ta vití'ón kane'e ta'ani xi mií ní ko'on xi.

¹⁰ Ta kúu vití'ón vá ni kankao ñá'a ñó'o noo sá'a Pedro, kúu ni xi'í vaán. Tá ni ndu'u takuáchí ñó'o, ta kúu sa ni xi'í vaán. Dá ni taó ñáá xí né'e xi ni sa'an xi ni dandúxi xi dí'ón noo nákaa yikí koño yíian ñó'o. ¹¹ Ta kúu ni yu'ú nda'o ndidaá kúu ná kúu kuendá Jesús xí'ín dao ka ñayuu tá ni ni'í tó'on na ñá dí'ón ni ndo'o Ananías xí'ín ñadi'í rá.

Kua'á nda'o ña'a ná'ano xí'in ña ndato ni kee na kúu apóstol

12 Ta ni kee apóstol ña'a ná'ano xí'in ña'a ndato noo na ñoo ñoo. Ta ndéi túti na kúu kuendá Jesús yé'é corredor naní Salomón. 13 Ta ko ní xí'o ndeé ini dao ka ñayuu ndu'u na naki'in tá'an na xí'in na kúu kuendá Jesús, tído va'a nda'o ká'an na ñoo ñoo sa'a ná. 14 Ta kúu kua'á nda'o ta xí'in na ñá'a ni kandísa to'on va'a ni daná'a apóstol ñoo, sa'a ñoo ni ndukua'a cháa ka na kúu kuendá sato'o yo Jesús. 15 Ta ni taó ñayuu ndéi ñoo ñoo na kú'u sata vé'e, ta ni chinoo ñaa ná noo iin xito, o noo iin yúu. Dá ni chindei ñaa ná íchi noo ya'a Pedro, dá va'ará konda'i oon na ná ya'a sata na kú'u ñoo, dá ná nduva'a na. 16 Ta kúu kua'á na ndéi ñoo yati ñoo vei na ñoo Jerusalén, ta né'e na na kú'u vei na xí'in na ndó'o naní nio kée espíritu kini. Ta kúu ndidaá vá ná ni nduva'a.

Di'a ni kuu tá ni taán ta né'e choon na kúu apóstol ve'e kaa

17 Dá ni ndakuei ta duti kúu noo xí'in ta kí'in tá'an xí'in rá, tá'an ra kúu ta saduceo, chi ni nakutí rá xí'in ña u'u ini ra. 18 Kúu ni tiin ra na kúu apóstol, dá ni sa'an ra ni sadi ñaa rá ve'e kaa. 19 Tído ni kasáa iin ángel ni kii noo sato'o yo Ndios sakuaá dáá ñoo noo ñó'o na ve'e kaa. Dá ni sonó ná yé'an. Dá ni taó ñaa ná. Dá ni kaa ángel ñoo xí'in ná:

20 —Kua'an ndo, ta nakuíta ndó noo kúu yé'é ño'o ká'ano.

Ta kasto'on ndó xí'in ñayuu ndéi ñoo sa'a to'on, ña xí'o ña kataki chíchi ná.

21 Tá ni ndi'i ni seido'o na ña ni ka'an ángel ñoo, dá ni kee na kua'an na. Tá ni tuu noo iin ka kuu, dá ni ku'u na yé'é ño'o ká'ano. Dá ni kasá'a ná dána'a na to'on Ndios.

Dá ni nataka tuku ta duti kúu noo xí'in ndidaá ka ni ta kí'in tá'an xí'in rá. Dá ni nakana ra ndidaá ta né'e choon xí'in ndidaá ta sa'ano ndéi Israel, ta ni kee ra iin junta ká'ano. Dá ni sa'anda ra choon ña ná ko'on soldado taó rá apóstol ñó'o ve'e kaa kasaa ra, ká'an rá. 22 Tído, tá ni saa ra yé'é kaa ñoo ni sa nde'é rá, ta kúu ko'o ka apóstol ñoo ñó'o ñoo. Dá ni nandió kuéi ra kua'an ra kasto'on ra xí'in ta né'e choon. 23 Tá ni saa ra, dá ni kaa ra:

—Tá ni saa ndu yé'é kaa, kúu ndadí toon vaan. Ta kúu ndíta soldado yé'é kaa ñoo ndaa ra. Tído, tá ni sonó ndú yé'an, ni iin tó'on ka ta ko ñó'o inian —kaá ra.

24 Tá ni seido'o ta duti kúu noo, xí'in ta sa'ándá choon noo ta ndaa yé'é ño'o, xí'in ta duti sakua'a, kúu ni kasá'a nákani ini ra: “¿Ndeí ndi'i ví ña ni kuu di'a viti?” 25 Kúu ni kasáa va iin ta. Dá ni kaa ra xí'in rá:

—Tá'an ta ni sadi ndo ve'e kaa ñoo, yé'é ño'o ká'ano va ndíta roon dána'a ra noo na ñoo yo —kaá ra.

26 Dá ni sa'an ta sa'ándá choon noo ta ndaa yé'é ño'o ñoo xí'in ra ñó'o tixi ndá'a rá ni sa kí'in ra apóstol ñoo. Tído ko ní kéndava'a ta'on ra xí'in

ná, chí yu'ú rā ñā chiyúú ñāá ñayuu ndéi seídó'o ñāá ñoó.
 27 Dá ndáka ñāá rá ñi saá rā ve'e noó ñi ñataka ndidaá rā kómí choon ná'ano ñoó, dá ñi ñakí'o ñāá rá noo rá. Dá ñi ndatō'ón ñāá tá duti mií noó,
 28 ta kaá rā:

—¿Á kō ní sa'ándá ta'on ndu choon noo ndo ñā ná dá'a ká ñi kanoo ndó dána'a ndo sa'á taa ñoó? Tído viti iin ní kúú ñoo Jerusalén yó'o ñi ñaka'ani ñā dána'a ndo. Ta chínóo kuachi ndo ndu'u ñā ñi sa'ání ndú taa ñoó—kaá rā.

29 Dá ñi nandió né'e Pedro xí'ín dao ká apóstol ñoó to'on noo rá, ta kaá ñā xí'ín rá:

—Káni cháá kaan kueídó'o ndu choon sa'ándá Ndios, ndi'i, dá kee ndu choon sa'ándá taa. 30 Tatá Ndios, ñā ñi sa ndaño'o ñā sá'ano ve'á, noón kúú ñā ñi ñanátaki Jesús, ñā ñi sa'ání ndó'ó tá ñi chirkaa ndó ñā ndika iin yito. 31 Ta ñā yó'o kúú ñā ñi chindaya'i mií Ndios, chí ñi chikoo ñāá ná xoo kuá'a ñā. Ta ñi ndee ñāá ná ñā kómí choon satā ñayuu, ta ñi ndee ta'ani ñāá ná ñā dáka'ki ñāá. Díón, dá ná nandikó iní ñā Israel sa'á kuachi kée na, dá ku'u ká'ano ini Ndios sa'a ná. 32 Ta ndu'u kúú ñā xí'o ndaa kuendá sa'a ndidaá ñā yó'o. Ta ñā kúú Espíritu ií, ñā xí'o Ndios noó ñā seídó'o ñāá, noón ta'ani kúú ñā xí'o ndaa kuendá ñā díón kíán—kaá ñā.

Di'a kua'an ñā ñi ka'an iin taa nani Gamaliel

33 Tá ñi seídó'o ra to'on yó'o, kúú ñi karyíí nda'o ra. Dá ñi ka'án rá ka'ání ñāá rá.

34 Dá ñi ndakuín ndichi iin tá fariseo né'e choon naní Gamaliel, ta kúú rá iin taa dána'a ley. Ta tá ndaya'i nda'o kúú rá noo ndidaá ñā ñoo ñoó. Dá ñi sa'anda rā choon ñā ná taó too ra apóstol ñoó satā vé'e.

35 Tá ñi ndi'i, dá ñi kaa rā xí'ín dao ká tá né'e choon ñoó:

—Ndo'ó, tá ñoo Israel, ka'i va'a ini ndo á va'a ñi ká'án ndó kee ndó díón xí'ín taa ñoó. 36 Dá chí tá satā cháá, dá ñi ndakuín iin taa naní Teudas. Ta ñi chindaya'i ra mií rá, ta tátō'on komi ciento kúú taa ñi sa ndita xí'ín rá. Tído ñi sa'ání vá ñāá ná. Ta ñi xita noo ndidaá kúú taa ñi sa ndita xí'ín rá. Ta kúú ñi naá vá noo rá. 37 Tá ñi ndi'i, dá ñi ndakuín iin taa Galilea naní Judas tein kuu ñi nachikodó ñā ñoo yo kuu ná noo tuti taa né'e choon. Ta kúú kua'a ta'ani taa ñoo yo ñi sa ki'ín tá'an xí'ín rá. Tído ñi sa'ání ta'ani ñāá ná. Ta kúú ndidaá taa sa ndita xí'ín rá ñi xita noo kua'an. 38 Sa'á ñoó ká'ín xí'ín ndó, o sa dáta'án ká ndo taa káa, ta dáyaa ndo rá. Chí tá choon kée ra kúú ñā'a taa o tá kíán to'on ká'an taa oon, dá kíán naá vá nooán. 39 Tído tá kíán ñā'a Ndios, dá kíán o kúu ta'on dánaa ndoán. Kaon koo ndó, chí oon ñi ví naá ndo xí'ín Ndios—kaá Gamaliel ñoó.

40 Ta kúú ñi ñata'an va ini rā to'on ñi ka'an Gamaliel ñoó. Dá ñi kana tuku ra apóstol ñoó. Dá tá ñi ndi'i ñi kani ra satā ná xí'ín chirrión, dá ñi sa'anda rā choon noo ná ñā ná dá'a ká ñi ka'an ñā sa'a

Jesús. Dá ví n̄i dayáa ñaa rá kua'an n̄a.

⁴¹ Dá n̄i kankuei na noo ta né'e choon kua'an n̄a. Tído kádij nda'o ini n̄a, ch̄i n̄i sonó Ndios ña n̄i ndo'o níó ná sa'a Jesús. ⁴² Ta ndidaá kuu ñó'o na dána'a n̄a ini ve'e ño'o ká'ano, xí'ín iin rá iin ve'e ñayuu, ta k̄o ní dánkoo ta'on na ña dána'a n̄a sa'a Jesu-cristo.

6

Di'a n̄i kuu tá n̄i kaxi na kúu kuendá Jesús us̄a t̄aa ña kane'era iin choon ká'ano

¹ Ta tiempo daá ñóo ndúkua'a k̄a na kúu kuendá Jesús kua'an n̄a. Kúu n̄i kasá'a n̄a ká'an yú'u griego ká'an kuách̄i n̄a xí'ín n̄a ká'an yú'u hebreo. Ch̄i kaá na ña k̄o xí'o ndúsá'ano na ña'a kasá'an n̄a kuáan ká'an yú'u griego tát̄o'on k̄i'o kánian ni'í ná iin rá iin kuu kuu.

² Ta ndin ux̄i uu apóstol ñoo n̄i ndítutí ndidaá kúu n̄a kúu kuendá Jesús. Dá n̄i kaa na xí'ín ná:

—K̄o vá'a ta'on ña k̄ian ch̄i-tuu tóo ndu'u ña dána'a ndu to'on va'a Ndios, dá nono ndú ña k̄ian dasá ndú ña'a kasá'an ñayuu. ³ Sa'á ñoo, ñani, va'a cháá k̄a ña ná kaxi ndó us̄a t̄aa tein mií ndó xaan, ta ná kakuu ra t̄aa ndíta ndaa xí'ín Ndios noo ñayuu, t̄aa n̄i nakutí xí'ín Espíritu ij Ndios, t̄aa n̄i nakutí ta'ani xí'ín ña ndichí. Dá k̄i'o ndu choon yó'o noo rá kee ra, ⁴ dá k̄ian ná o kátuu ndu ña ká'an ndu xí'ín Ndios, ta ni ña dána'a ndu'u to'on na —kaá apóstol.

⁵ Ta kúu ndidaá vá ñayuu ñoo n̄i nata'an ini ña dión koo. Dá n̄i kaxi na iin t̄aa naní Esteban, ch̄i kándéé ká'ano iní n̄a Ndios, ta n̄i nakutí níó ná xí'ín Espíritu ij. Ta n̄i kaxi ta'ani na Felipe, xí'ín Prócoro, xí'ín Nicanor, xí'ín Timón, xí'ín Parmenas, xí'ín Nicolás, t̄aa ñoo Antioquía, t̄aa sa kándisa tát̄o'on kándisa n̄a ndéi Israel. ⁶ Dá ndáka na ndin us̄a t̄aa ñoo n̄i sāa na noo apóstol. Dá n̄i ch̄ikodó ná ndá'a ná din̄i ná. Dá n̄i xik̄a n̄a ña man̄i noo Ndios sa'a ndin us̄a t̄aa ñoo.

⁷ Ta kúu n̄i naka'ani cháá k̄a to'on va'a sa'a sato'o yo Jesús, sa'á ñoo n̄i ndúkua'a n̄a kúu kuendá Jesús ñoo Jerusalén. Ta kúu kua'a ta'ani t̄a dut̄i n̄i kasá'a kándisa ña ndaa sa'a Jesús.

Di'a n̄i kuu tá n̄i tiin dao t̄aa Esteban ndáka ra kua'an ra noo t̄a né'e choon

⁸ Kuá'a ña man̄i n̄i kee Ndios xí'ín Esteban, ta n̄i nakutí ná xí'ín ndéé Ndios, sa'á ñoo n̄i sa kándéé ná sa kee na kuá'a nda'o ña ná'ano xí'ín ña ndato tein ñayuu ndéi ñoo ñoo. ⁹ Ta kúu n̄i ndakuei dao t̄aa ñó'o ve'e noo náta n̄a Israel, ña ká'an xí'ín ná, ve'e n̄a k̄o ñó'o k̄a t̄ixi ndá'a iin sato'o, ta n̄i ndakuei ta'ani dao r̄a ñoo Cirene, xí'ín r̄a ñoo Alejandría, xí'ín r̄a kuendá Cilicia, xí'ín r̄a kuendá Asia. Dá n̄i kasá'a rá ndátó'on kuách̄i r̄a xí'ín Esteban. ¹⁰ Tído k̄o ní kándéé ta'on ra dátuu rá noo ká'an n̄a, ch̄i kómí ná ña ndichí kée Espíritu ij Ndios.

11 Dá n̄i chíyā'i ra dao taa ña ná ka'an rā ña n̄i seídó'o ra ká'an ndava'a Esteban sa'a Moisés, xí'in sa'a Ndios. 12 Ta dión n̄i kee ra, dá n̄i nakujina vaā nā ñoo xí'in ndidaá t̄a sá'ano, xí'in ndidaá t̄a dána'a ley. Dá n̄i natuu ra n̄i tiin ra Esteban. Dá ndáka ñaá rá n̄i saā rā noó t̄a né'e choon. 13 Dá n̄i chikata ra taa ká'an to'ón sa'a Esteban, dá kaa rā:

—Taa yó'o kúu rā kō sá tuu ta'on ra ña ká'an ndava'a ra sa'a ve'e ño'o īi yō, xí'in sa'a ley Moisés. 14 Ch̄i n̄i seídō'o ndu'u ká'an rā sa'a Jesús, rā ñoo Nazaret, ña roón kúu rā ko'on nakani ndi'i ve'e ño'o ká'ano yó, ta nadaon ra ña n̄i d̄ankoo Moisés keeá —kaá rā.

15 Ta ndidaá taa ndéi noó tá'andā choon ñoo, tá n̄i sa ndé'é rá noo Esteban, ta kúu n̄i xini rā ña ndato nda'o noo ná tátō'on ndato noo iin ángel.

7

Di'a kua'an ña n̄i ka'an Esteban xí'in t̄a né'e choon

1 Dá n̄i ndato'ón ñaá t̄a duti mií noó:

—¿Á ña ndaa kúu ña ká'an taa kaa sa'on?

2 Dá n̄i kaa Esteban xí'in rá:

—Kueídó'o ndó ña ko'in ka'in xí'in ndó, ñani, ndo'ó, t̄a sá'ano viti. Nā ndato nda'o kúu Ndios, ta n̄i na'a nā mií ná noo tatá sá'ano yō Abraham tá n̄i sa io nā chí nación naní Mesopotamia, tá kō ñá'a ko'on nā koo na ñoo naní Harán. 3 Dá n̄i kaa Ndios xí'in ná: “Dánkoo ñoo noo iōon xaān, ta dánkoo ndidaá kúu

tá'ón. Ta kua'an kooón noñó'o ko'in na'i nooñn.”

4 'Dá n̄i keta na noñó'o nā Caldea kua'an nā. Dá n̄i sa'an nā n̄i sa io nā ñoo naní Harán. Ta ñoo n̄i xí'i tatá nā. Dá ndáka ñaá Ndios n̄i saā nā noñó'o yó'o noo ndéi yó viti. 5 Tído n̄i lú'u ta'on ñó'o yó'o kō ní xí'o Ndios ni'i ná, ni noo kuein sa'a ná. Tído n̄i ka'an Ndios ña k̄i'o naān noo mií ná xí'in noó de'e na, xí'in noó de'e ñání nā, va'ará kō ñá'a kandeí de'e Abraham tiempo daá ñoo. 6 Ta n̄i ka'an ta'ani Ndios ña de'e ñání nā xí'in de'e díkō nā kakuu nā tukú kandeí nda'í iin k̄a ñoo. Ta kaño'o na t̄ixi ndá'a nā ñoo ñoo, ta kendava'a na xí'in ná noo komi ciento kuia. 7 Ta n̄i kaa ta'ani Ndios di'a: “Ta yu'u kúu nā keyíko sa'á nā ñoo, nā kendúsā xí'in ñayuuí ña kechóon na noo ná. Tá n̄i ndi'i, dá kankueí ñayuuí k̄i na kandeí na noñó'o yó'o, ta yó'o kandaño'o na yu'u.”

8 'Tá n̄i ndi'i, dá n̄i k̄andōo Ndios xí'in Abraham ña ta'andā ñií ná xí'in ndidaá de'e nā, ta ñoo kíān ná'a ña n̄i xí'o Ndios to'on na noo ná. Sa'á ñoo, tá n̄i sa io de'e Abraham n̄i sa naní Isaac, dá n̄i sa'anda nā ñií xí tá n̄i xino xi onā kuū. Dá tá n̄i sa io de'e Isaac n̄i sa naní Jacob, dá n̄i sa'anda ta'ani na ñií xí. Ta dión ta'ani n̄i kee Jacob xí'in ndin ux̄i uū de'e yíi nā, tá'an nā n̄i sa kuu ndin ux̄i uū tatá sá'ano yō.

9 'Tído sa'á ña u'u ini tatá sá'ano yō, sa'á ñoo n̄i díkō ná ñani ló'o nā José noó taa

Egipto. Tído n̄i sa io va Ndios xí'ín José, ¹⁰ ta n̄i ch̄indeé ñáá ná noo iin rá iin t̄andó'ó n̄i sa ndo'o na. Ta n̄i kemán̄i ñáá ná, ta n̄i x̄i'o na ñaxintón̄i nd̄ichí noo ná tá n̄i sa iin na noo Faraón, t̄a kúú rey Egipto. Dá n̄i x̄i'o ra choon ká'ano noo ná ña dándáki na Egipto, xí'ín ve'e mií rey ñoo.

¹¹ 'Dá n̄i kasáa tama iin ní kúú kuendá Egipto xí'ín Canaán. Ta n̄i ndo'o nda'o níō ndidaá ñayuu. Sa'á ñoo kō ní n̄i'í na sá'ano ve'e yó ña keí ná. ¹² Tá n̄i n̄i'í tó'on Jacob ña ió tirió chí Egipto di'a, dá n̄i t̄anda'á ná de'e na, na sa kuu tatá sá'ano yo, n̄i sa'an na Egipto. Ta ña yó'o n̄i sa kuu ta'ándá mií noo n̄i sa'an na. ¹³ Dá tá n̄i sa'an na ta'ándá kúú uy, nda daá, dá n̄i k̄asto'on José xí'ín ñani na ndá yoo kúú ná. Dá n̄i k̄andaá ta'ani ini Faraón ndeí n̄i kixi José, ta ndá yoo kúú na ve'e na. ¹⁴ Dá n̄i sa'anda José choon noo ñani na ña ná no'o na nakuaka na tatá na Jacob xí'ín ndidaá kúú na ve'e na, dá ná kasaa na Egipto. Ta n̄i sa kúú ná on̄i diko sa'on ñayuu.

¹⁵ 'Ta dión n̄i kuu. Dá n̄i kasáa Jacob xí'ín ndidaá na ve'e na kandeí na Egipto. Ta ñoo n̄i sa io Jacob nda noo n̄i x̄i'í na. Ta ñoo ta'ani n̄i x̄i'í tatá sá'ano yo. ¹⁶ Tído n̄i sa'an na ñoo yo n̄i d̄andúxi na lásá na iin ñoo naní Siquem ini iin káo, ña n̄i xiin Abraham noo de'e iin t̄a ñoo Siquem n̄i sa naní Hamor.

¹⁷ 'Dá tá sa kua'an x̄inkoo to'on n̄i x̄i'o Ndios noo

Abraham, kúú sa n̄i ndukua'á nda'o na ve'e yó ndeí Egipto, ¹⁸ nda rá n̄i kasá'á dándáki iin ka rey Egipto. Ta kō ná'á ta'on ra sa'á ña va'a n̄i kee José ñoo ñoo. ¹⁹ Sa'á ñoo n̄i kasá'á rá danda'í ra na sá'ano ve'e yó, ta n̄i kendava'a ra xí'ín ná, ta n̄i kendusa ra xí'ín ná ña ná kata ndava'a na de'e yí kuálí ná, ta duú n̄i kaki, dá ná kuu x̄i.

²⁰ 'Ta mií tein kuu dáá ñoo n̄i kaki Moisés. Ta n̄i sa kuu xi iin taleé ñóchí káa noo Ndios. Ta n̄i xito va ña na ve'e xi on̄i yoo. ²¹ Tído n̄i dakána ñáá ná t̄ato'on n̄i ta'anda choon. Ta kúú mií de'e di'í Faraón n̄i naki'in ñáá. Ta n̄i dakuá'ano ñaán t̄ato'on de'e miían. ²² Ta kúú n̄i dakuá'a Moisés ndidaá ña nd̄ichí dakuá'a na Egipto. Ta nd̄ichí na xí'ín to'on ká'an na, ta kándéé ná kée na ndá choon kúú mií vá.

²³ 'Tá n̄i x̄inkoo Moisés uy diko kua, dá n̄i ch̄ikaá ini na ko'on na koto ni'ini na na ñoo na, na Israel ndeí Egipto. ²⁴ Dá tá n̄i xini Moisés ña k̄endava'a iin ra Egipto xí'ín iin t̄a ñoo na, dá n̄i ch̄indeé ñáá ná. Kúú n̄i sa'ání vá ñáá ná sa'á ña n̄i kendava'a ra xí'ín iin ra ñoo na. ²⁵ Ch̄i n̄i ka'an ná ña kandaá ini na ñoo na ña mií Ndios kúú na n̄i k̄axi ñáá kua'an na ch̄indeé ñáá ná, dá kankuei na t̄ixi ndá'a ra ñoo ñoo. Tído kō ní kandaá ta'on ini na ñoo na ña dión kián.

²⁶ 'Tá n̄i kasandaá iin ka kuu, dá n̄i xini Moisés ña ndeí uy t̄a Israel naá tá'an mií

rá. Dá nj ka'án ná nachindei va'a ñáá ná, chj nj kaa ná xí'ín rá: "Iin ñani kúú vá ndó'ó. ¿Ndiva'a dár'u'u tá'an ndó'", kaá ná. ²⁷ Dá nj chituu taa kéndava'a xí'ín ñani rá ñoo noo ká'an Moisés. Dá nj kaa rá xí'ín ná: "¿Ndá yoo nj chikani yo'ó kakuuón iin tá sa'ándá choon noo ndú'u o iin taa kényiko sa'á ndu'u? ²⁸ ¿Á kóni ta'ani yo'ó ka'ánóon yu'u tató'on nj keeón nj sa'ánóon iin tá Egipto koni?", kaá rá xí'ín ná. ²⁹ Tá nj seido'o Moisés ña nj ka'an rá dión, kúú nj xino na kua'an xiká ná nda noo naní Madián. Ta ñoo nj sa io ná nj sa kuu na iin tá tukú. Ta ñoo ta'ani nj sa io uu de'e na.

³⁰ 'Dá tá nj ya'a uu diko ka kuia, dá nj na'a noo iin ángel tein ño'ó ita kánkuei tein iin yitó táka ló'o iin noo kúú noño'ó ichí sa'a yúku naní Sinaí. ³¹ Ta kúú nj naá vá ini Moisés tá nj xini ná ña dión kúu. Dá nj natuu yati na kande'é va'a na. Ta kúú ñoo nj seido'o na nj ka'an tachi sato'o yo Ndios: ³² "Yu'u kúú Ndios, na nj sa ndaño'o ná sá'ano ve'ón, chj yu'u kúú Ndios noo Abraham, ta yu'u kúú Ndios noo Isaac, ta yu'u kúú Ndios noo Jacob", kaá Ndios xí'ín ná. Ta nj kasá'á ndéi Moisés ña nj yu'ú ná. Ta kúú ko ní xí'o ndeé ka iní ná kande'é ná. ³³ Dá nj kaa sato'o yo Ndios xí'ín ná: "Taó ndisa ño'o sa'on, chj ño'ó ij kíán séin ni'ínón xaan. ³⁴ Miían ndaa kuiti kíán xiní yu'u ña nda'í nda'o ndó'o nío ñayuu ndéi na Egipto. Ta

miían ndaa seído'i ña nda'í nda'o ndéi'í ná. Sa'á ñoo nj kasá'í dákakii ná. Ta vití nakí yati cháá ka, chj tanda'á yu'u yo'ó ko'on ñoo Egipto", kaá Ndios xí'ín Moisés.

³⁵ 'Ta Moisés yo'ó kúú ná sa nj kuño'ó vá ñayuu ñoo, chj di'a nj kaa ná xí'ín ná: "¿Ndá yoo nj chikani yo'ó ña kakuuón iin tá sa'ándá choon noo ndú'u o iin ná kényiko sa'á ndu'u?", kaá ná. Tído mií Ndios kúú ná nj tanda'á Moisés ña kakuu na iin ná sa'ándá choon, ta kakuu na iin ná dákaki ñayuu ñoo xí'ín nda'a ángel, tá'an ná nj na'a noo tein yitó táka ló'o ñoo.

³⁶ 'Chj Moisés yo'ó kúú ná nj taó xóo ná sá'ano ñoo yo Egipto, chj kua'á nda'o ña ndato xí'ín ña ná'ano nj kee na noo ná Egipto. Ta nj sa'anda dao ná taño'o naní Taño'o Kua'á. Ta sa kee ta'ani na ña ná'ano tein uu diko kuia noo kúú noño'ó ichí. ³⁷ Ta mií Moisés yo'ó kúú ná nj ka'an di'a xí'ín ná Israel: "Ta mií sato'o yo Ndios kúú ná nj ki'o ña kana iin profeta tein mií ndó, dá kastó'on ná xí'ín ndó to'on nj ka'an mií Ndios xí'ín ná, tató'on nj ki'o kée yu'u. Ta kueído'o ndó ndidaá kúú ña ka'an ná xí'ín ndó."

³⁸ Tá Moisés yo'ó kúú ná nj sa kaa tein ná sá'ano ve'e yó noo kúú noño'ó ichí ñoo, ta nj ndat'ón ná xí'ín ángel nj kii noo Ndios diní yúku naní Sinaí. Ta ñoo nj ni'í ná to'on Ndios, ña xí'o ña kataki yo. Dá nj xí'o naan noo ná sá'ano ve'á, dá nj naya'an noo yóo.

³⁹ 'Tído ko ní xín ta'on ná

sá'ano ve'á kueídó'o na ña ká'an Moisés, ta nī kuñó'ó ñaá ná. Ta ñó'o ini na nandió kuéi na ñoo Egipto. ⁴⁰ Sa'á ñoó nī kaa na xí'in Aarón: “Kava'a ní dao ka ndios, dá ná kandaka na yó no'o Egipto, chí xínī ndí kían nī ndo'o Moisés, tá'an na nī taó yó Egipto, dá ve'i yó yó'o.” ⁴¹ Dá nī kava'a ñayuu ñoo iin yoko káa táto'on káa iin chikerró. Dá nī doko ná kítī ndáka na nooán, ta nī sa ndei dijí ná nī keká'ano na yoko, ña nī kava'a na xí'in ndá'a mií ná.

⁴² Sa'á ñoó nī dayáa ndá'a ñaá Ndios, ta nī nakí'o ñaá ná noó ña kini. Sa'á ñoó nī kasá'á ná ndáño'o na tñoo ñó'o induú, chí di'a kua'an ña nī taa iin profeta sa'á ña nī ka'an Ndios:

Ndo'ó, na ndéi Israel,
¿á noo yú'u va nī doko ndo'ó
kítī ndáka ndó tein uu
diko kuiá nī sa ndei
ndó noño'ó ichí ñoo?

⁴³ Koó, di'a nī doko ndo'ó rí noó
yoko, chí nī sa ne'e ndó
ve'e ño'o ñi kuendá
yoko naní Moloc

xí'in iin ka ve'e ño'o kuendá
yoko kúu tñoo naní
Refán.

Ta ña yó'o kúu ña nī kava'a
ndó xí'in ndá'a mií
ndó, dá nī sa ndaño'o
ndóan.

Ta sa'á ña nī kee ndó dión, sa'á
ñoó tanda'a yu'u ndo'ó
ko'on xí'á cháa ka ndo
o duú ñoo Babilonia.

Dión kaá to'on nī taa profeta.
⁴⁴ Ta sa komí na sá'ano ve'e
yó ve'e ño'o nī kava'a xí'in
ñi, tá'an ña ná'a ña ió Ndios
xí'in ná, nani nī sa ndei na

noño'ó ichí ñoo. Ta ve'e ño'o
yó'o kían káa táto'on kí'o nī
sa'anda Ndios choon, chí nī
kava'an táto'on kí'o káa rá ió
ña nī na'a Ndios noo Moisés
dini yúku. ⁴⁵ Dá nī natiiin de'e
na sá'ano ve'e yó ve'e ño'o
yó'o. Ta né'e naan nī saa
na xí'in José noño'ó na tukú.
Dá nī kandeé ná nī keña'a na
ño'o yó'o, chí mií Ndios nī taó
ñayuu nī sa ndei yó'o kua'an
na. Ta kí'o dión nī sa kían
ve'e ño'o nī kava'a xí'in ñi
nda tiempo nī sa dandáki rey
David.

⁴⁶ Ta na yó'o kúu na nī
natiiin kua'a ña maní noo
Ndios, sa'á ñoó nī xika na
ña kían kava'a na iin ve'e
ño'o ná noo keká'ano ñayuu
Ndios, na nī sa ndaño'o tatá
sá'ano yo Jacob. ⁴⁷ Tído rey
Salomón, na sa kuu de'e rey
David, noón kúu na nī kava'a
iin ve'e ño'o ná. ⁴⁸ Tído
na kómí ndidaá choon ko ió
ta'on na ini nī iin ve'e ño'o
nī kava'a ndá'a taa, chí iin
profeta nī taa ña nī kaa Ndios
di'a:

⁴⁹ Induú va kúu noo ió yu'u
dándákii, ta noño'ó yó'o
kúu noo ndíta sa'í.

Sa'á ñoó, ¿ndi koo ví ve'e
kava'a ndó koo yu'u,
ká'an ndó?, kaá sato'o
yo Ndios.

Ta, ¿ndi koo iin ve'e kava'a
ndó noo kooi nání
ndéi, ká'an ndó?

⁵⁰ ¿Á ko ná'a ta'on ndó ña
mií vá yu'u kúu na nī
kava'a ndidaá kúu ña'a
ió ñayuu yó'o?

Dión kaá sato'o yo Ndios
—kaá Esteban.

⁵¹ Dá n̄i kaa ta'ani Esteban xí'ín t̄aa ñoó:

—Tído ndeé nda'o to'on ndó, ta kaxí nda'o níó ndo, ta na dó'ó nda'o kúú ndó. Daá kuití vá kō kóni ndo kee ndó ña kóni Espíritu īi N̄dios, ch̄i táto'on k̄i'o n̄i sa kee na sá'ano ve'e ndó, k̄i'o dión kée īi vá ndó. ⁵² Ch̄i, ¿ndi káa īin profeta kō ní kéndava'a na sá'ano ve'e ndó xí'ín? N̄i sa'ání ná ndidaá profeta, na n̄i sa ka'an ña kii īin na ndaa noo N̄dios. Ta miian ndaa n̄i kixi na, tído n̄i nak̄i'o ñaa ndó noo ndá'a t̄a kini, ta n̄i sa'ání ñaa ndó. ⁵³ Ta va'ará n̄i natiin túu ndó ley N̄dios noo ángel n̄i kii induú, tído kō ní seídó'o ta'on ndoan.

Di'a n̄i kuu tá n̄i x̄i'i Esteban

⁵⁴ Tá n̄i seido'o t̄aa né'e choon to'on yó'o, kúú n̄i karyíi nda'o ra, ta n̄i chichi tá'an no'o ra, ch̄i n̄i xido nda'o in̄i ra sa'á ña n̄i ka'an Esteban. ⁵⁵ Tído n̄i nakutí Esteban xí'ín Espíritu īi N̄dios. Ta n̄i sa nde'é ná chí induú. Ta n̄i xini na ña ndato oon ví náye'e ndaa noo ió N̄dios, ta īin Jesús xoo kuá'a na. ⁵⁶ Dá n̄i kaa Esteban:

—Kande'é ndó, ch̄i ndé'i ña nóno induú káa. Ta na n̄i nduu t̄aa ñayuú yó'o īin na xoo kuá'a tatá N̄dios —kaá na.

⁵⁷ Ta kúú n̄i sadi ndidaá t̄aa ndéi ñoo do'o ra. Ta kúú n̄i'i nda'o n̄i kasá'a káyu'ú rá. Dá n̄i ndao ni'ini ra n̄i tiin ra Esteban. ⁵⁸ Dá n̄i taó ñaa rá nda yu'ú ñoo, dá ka'ání ñaa rá xí'ín

yuú. Ta ra chínóo kuachi Esteban n̄i ch̄indei ra dá'on rá noo īin tayii naní Saulo. ⁵⁹ Ta xí'ín tein kóon ñaa rá yuu, kúú n̄i kasá'a Esteban ká'an na xí'ín N̄dios, ta kaá na:

—Tatá Jesús, naki'in va'a ní nóí.

⁶⁰ Dá n̄i sa kuíin x̄ití ná. Ta kúú n̄i'i nda'o n̄i kayu'ú ná, ta kaá na:

—Tatá Jesús, o sa kékuendá ní kuachi yá'a t̄aa yó'o kée ra xí'ín yu'u —kaá na.

Dá tá n̄i ndi'i n̄i ka'an na dión, dá ví n̄i x̄i'i na.

8

Di'a n̄i kuu tá n̄i kasá'a Saulo kéndava'a ra xí'ín na kúú kuendá Jesús

¹ Ta n̄i nata'an va ini Saulo ñoo ña n̄i sa'ání rá Esteban. Ta mií kuu dáá ñoo n̄i kasá'a kéndava'a ñayuu xí'ín na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo Jerusalén. Sa'á ñoo n̄i xita noo ndi'i na kua'an na kande'i na dao ka ñoo ñó'o chí kuendá Judea di'a xí'ín kuendá Samaria. Ta sav'a na kúú apóstol va n̄i kandoo ndéi ñoo Jerusalén. ² Tído ndéi dao ka t̄aa ndíta ndaa noo N̄dios, ta roón kúú ra n̄i sa'an n̄i dandúxi Esteban. Ta nda'i n̄i saki ra sa'a ná. ³ Ta tein kuu dáá ñoo n̄i kasá'a Saulo kéndava'a ra xí'ín na kúú kuendá Jesús. Kúú n̄i xionoo ra tá ve'e tá ve'e taó ra t̄aa xí'ín ñá'a, ta ñó'o ñaa rá kua'an na ve'e kaa.

Di'a n̄i kuu tá n̄i daná'a Felipe to'on va'a Jesús chí kuendá Samaria

4 Ta ñayuu ni kankuei ñoo Jerusalén kua'an dao ka ñoo, noón kúu na ni kasá'a dána'a to'on va'a Jesús noó ñayuu ndéi ndidaá kúu xián noó ni ki'in na kua'an na. 5 Dá ni ki'in ta'ani iin taa naní Felipe kua'an ra iin ñoo ká'ano nákaa chí kuendá Samaria di'a, ta ni kasá'a rá kásto'on ra xí'in ñayuu sa'a Cristo, na dákaki ñaá. 6 Ta ni nataka kua'a ñayuu. Ta ndino'o ini na ni seíd'o na ña ni daná'a Felipe, chí ni xini na ndidaá ña'a ndato ni kee ra. 7 Chí kua'a nda'o ñayuu ñó'o espíritu kini ni nduva'a, ta ni'i nda'o ni kayu'ú espíritu kini ñoo, dá ni kankuei ña kua'an ini na. Ta kua'a ñayuu ni natí sa'a xí'in na ko kuú kaka va'a ni nduva'a. 8 Sa'a ñoo ni kadii nda'o ini ñayuu ndéi ñoo.

9 Ta ñoo ñoo ió ta'ani iin taa naní Simón, ta sa na'a vá xionoo ra kétadí ra xí'in na ñoo ñoo. Ta dánda'í ra ñayuu ndéi ñoo, chí kée ra mií rá ña kúu rá iin taa ndáya'i. 10 Ta ndidaá ñayuu seíd'o va'a ña ká'an ra, nda na kuálí cháa ka xí'in nda na sá'ano cháa ka, ta kaá na ña mií Ndios ni xi'o choon ká'ano ñoo noo rá. 11 Ta kándisa ñayuu ñoo ña ká'an ra, chí sa na'a nda'o xionoo ra dánda'í ñaá rá xí'in ña tadí kée ra. 12 Tído tá ni daná'a Felipe noo ná to'on va'a sa'a ndi koo ndu'u na tixi ndá'a Ndios, kúu ni kándisa naan, ta ni kándisa ta'ani na ña ni daná'a ra sa'a Jesucristo. Sa'a ñoo kua'a nda'o taa xí'in ña'a ni sodó ndúta. 13 Ta kúu ni kándisa ta'ani Simón ñoo. Dá

tá ni ndi'i ni sodó ndúta rá, kúu ni kasá'a rá xionoo ra xí'in Felipe. Ta kúu naá vá ini ra xini ra ña ndato xí'in ña ná'ano kée Felipe.

14 Tá ni ni'i to'on na kúu apóstol ndéi ñoo Jerusalén ña kua'a ñayuu ndéi kuendá Samaria ni kándisa to'on Ndios, dá ni tánd'a'a ná Pedro xí'in Juan kua'an na ñoo. 15 Dá tá ni saa na ñoo ñoo, dá ni xika na ña maní noo Ndios sa'a ñayuu ñoo, dá na natiin na Espíritu i Ndios, 16 chí ni iin tó'on ná ko ña'a natiin Espíritu i Ndios, chí ni sodó ndúta óon va na xí'in kuu Jesús. 17 Dá ni chinóo Pedro xí'in Juan ndá'a ná dini ñayuu ni kándisa ñoo, ta kúu ni natiin na Espíritu i Ndios.

18 Tá ni xini Simón ña ni natiin ñayuu ñoo Espíritu i Ndios tá ni chinóo apóstol ñoo ndá'a ná dini ná, dá ni ka'an rá ki'o ra di'ón noo ná, 19 chí ni kaa ra:

—Dikó ta'ani ndo'ó choon né'e ndó xaan noo yú'u. Dá kían, tá ná chinóo yu'u ndá'í dini ndi ndáa mií ñayuu, ta kúu ná natiin ta'ani na Espíritu i Ndios —kaá Simón.

20 Dá ni kaa Pedro xí'in rá:

—Kua'an yo'ó naá ndu'oon xí'in di'ón xaan, chí ká'an yo'ó ña xí'in di'ón kuu kui'ón ña xi'o oon Ndios noo ñayuu. 21 Ni lú'u ví kuendá yo'ó, ni tá'í yo'ó koó noo choon kée ndu'u yó'o chí ko ín ndaa ta'on nímon noo Ndios. 22 Kua'an nandikó ino'on sa'a ña kini kée'ón xaan. Ta kuei nda'í noo Ndios, dá ndá ndi kuu ku'u ká'ano ini na sa'a

kuachi nákani inon xaan.
 23 Chì kátóni ini yu'u ña nì
 chití yo'ó xí'ín ña u'u inon. Ta
 ndadí toon yo'ó nákaaon tìxi
 ndá'a ña kini —kaá na.

24 Dá nì kaa Simón:

—Kueí nda'í ndo noo sato'o
 yo Ndios sa'a yú'u, dá ná o
 ndó'i tá'an ña kaá ndo vej
 ndo'i —kaá ra.

25 Dá tá nì ndi'i nì daná'a
 Pedro xí'ín Juan noo ñayuu
 ñoo sa'á to'on va'a Ndios, dá
 nì ki'ín na íchi kua'an na xí'ín
 Felipe. Dá nì kasá'á ná dána'a
 na to'on va'a ñoo noo ndidaá
 kúu ñayuu ndéi ñoo ñó'o chí
 kuendá Samaria ñoo. Tá nì
 ndi'i, dá nì nandió kuéi na nì
 nasáa na ñoo Jerusalén.

*Di'a nì kuu tá nì daná'a Fe-
 lipe sa'á to'on va'a Jesús noo
 iin taa nì kii nación Etiopía*

26 Tá nì ndi'i yó'o, dá nì
 ka'an iin ángel nì kii noo
 sato'o yo Ndios xí'ín Felipe:

—Ndakuiin, ta ki'ín íchi ña
 kua'an chí sur Jerusalén di'a,
 ña kua'an nda ñoo Gaza. Ta
 íchi ñoo kían yá'a kua'an noo
 kúu noño'ó íchí —kaá na.

27 Dá nì ndakuin Felipe.
 Dá nì kee ra kua'an ra. Ta
 kúu íchi noo kua'an ra ñoo nì
 naki'ín tá'an ra xí'ín iin taa
 nación Etiopía. Ta kúu rá iin
 taa o kúu kandeí de'e. Ta
 kúu rá iin taa kéchóon noo
 iin ñá'a naní Candace, ña kúu
 reina nación Etiopía, chí né'e
 va'a ra di'óan. Ta nì sa'an ra
 ñoo Jerusalén nì sa ndaño'o ra
 Ndios. 28 Ta kúu nì nandió
 koo ra kua'an nó'o rá. Ta ió
 ra noo carreta, kiró ñó'o kuéi.
 Ta ká'i ra tuti nì taa profeta

Isaías. 29 Dá nì kaa Espiritu iì
 Ndios xí'ín Felipe:

—Natuu yati kua'an nì'on
 carreta káa —kaá na.

30 Dá nì kankono Felipe nì
 natuu yati ra noo kua'an ra.
 Kúu nì seido'o ra ña ká'i taa
 ñoo noo tuti nì taa profeta
 Isaías. Dá nì ndato'ón ñaá Fe-
 lipe:

—¿Á kátóni ini ní ndí kóni
 kaa ña ká'i ní xaan?

31 Dá nì kaa taa ñoo:

—¿Ndi kee yu'u kandaá iniì
 ña ká'an tá ko iin ta'on nakani
 xí'ín yu'u?

Dá nì ka'an ra xí'ín Felipe
 ña ná kaa ra noo carreta, ta
 ná kakoo dáó rá xí'ín rá. 32 Ta
 ká'i ra tuti iì Ndios noo ká'an
 di'a:

Táto'on kì'o ndáka ra iin léko
 kua'an ri noo taa sa'ání
 ri, kì'o dión nì kee ra
 xí'ín ná.

Táto'on kì'o tádi iin léko dátá
 ri, kì'o dión nì kee na,
 chí nì iin tó'ón to'on ko ní
 ká'an na chindeé ná
 mií ná.

33 Ta nì kenóo ñaá taa, ta ko
 iin ta'on ní keyíko ndaa
 sa'a ná.

Sa'a ñoo, ¿ndá yoo kuu nakani
 sa'á de'e na?

Chì nì sa'ání ñaá ñayuu, dá ná
 o koo ka na ñayuu yó'o.

34 Dá nì ndato'ón taa ñoo
 Felipe, ta kaá ra:

—Kee ní ña manì nakani ní
 xí'ín yu'u. ¿Ndá sa'a nì ka'an
 profeta yó'o? ¿Á nì ka'an na
 sa'a mií ná, o nì ka'an na sa'a
 iin ka taa?

35 Dá nì nakani Felipe ndi
 kóni kaa to'on káa noo tuti iì
 yó'o. Xí'ín sa'á to'on yó'o, dá

n̄i kasá'á rá dána'a r̄a noo rá sa'á t̄o'on va'a Jesús. ³⁶ Dá n̄i sāa r̄a iin xián noo ñó'o takují noo yá'a ra kua'an r̄a ñoo. Dá n̄i kaa t̄a Etiopía ñoo xí'in Felipe:

—Yó'o ñó'o takují. ¿Á o kúu ta'on kodo ndúta yu'u yó'o?

³⁷ Dá n̄i kaa Felipe xí'in rá:

—Tá kandeé iní ní Jesús xí'in ndinoo ini ní o ní, dá kían kuu va.

Dá n̄i kaa t̄a ñoo:

—Kándísai ña Jesucristo kúu de'e Ndios —kaá r̄a.

³⁸ Dá n̄i sa'anda r̄a choon ña ná kakujin carreta ñoo. Dá n̄i noo ndi nduú r̄a noo ñó'o takují ñoo. Dá n̄i dakódo ndúta ñaá Felipe. ³⁹ Tá n̄i ndi'i n̄i kankuei ra noo takují ñoo, ta kúu n̄i ndañó'o ni'ini va Felipe n̄i kee Espíritu sato'o yo Ndios. Ta kúu k̄o ní xiní ka ñaá t̄a ñoo. Ta kadij nda'o ini r̄a kua'an r̄a íchi ñoo. ⁴⁰ Kúu n̄i kasandaá Felipe iin ñoo naní Azoto. Ta n̄i ya'a ra iin rá iin ñoo sá xika ra kua'an r̄a, ta sá kásto'on r̄a xí'in ñayuu ñoo sa'á t̄o'on va'a Jesús kua'an r̄a. Dá n̄i sāa r̄a ñoo naní Cesarea.

9

Di'a n̄i kuu tá n̄i nduu Saulo kuendá Jesús

¹ Ta ká'an ij vá Saulo ña ka'ání rá na kúu kuendá sato'o yo Jesús. Kúu n̄i sa'an r̄a noo nákaa t̄a duti mií noo.

² Dá n̄i xika r̄a ña k̄i'o ra tuti kane'e ra ko'on r̄a ve'e noo náta na Israel ndéi ñoo Damasco, ta tuti ñoo ká'an ña kómí rá choon tiin ra t̄a xí'in

ñá'a ndíko íchi Jesús ko'on na ve'e ka ñoo Jerusalén.

³ Dá n̄i kee ra kua'an r̄a ñoo Damasco ñoo. Tído tá n̄i kasandaá yati ra ñoo ñoo, kúu iin kuití vá n̄i naye'e ndaa noo kua'an r̄a n̄i kee iin ñó'o n̄i kii induú. ⁴ Ta kúu n̄i kankao va ra noño'o. Dá n̄i seido'o ra táj n̄i ka'an iin ñayuu:

—Saulo, Saulo. ¿Ndiva'a xionoo yo'ó kéndava'ón xí'in yu'u?

⁵ Dá n̄i ndato'ón ñaá rá:

—¿Ndá yoo kúu mií ní, tatá?

Dá n̄i kaa na:

—Yu'u kúu Jesús, na xionoo yo'ó kéndava'a xí'ón. Tído kéeón xí'in miíón t̄ato'on k̄i'o kée iin chee tá chísá'á rí diní karochá, ta dár'u'u r̄i mií rí.

⁶ Ta kúu nda ndéi ñino oon va Saulo ch̄i n̄i yu'ú r̄a, dá kaá r̄a:

—¿Ndí kían keei kóni ní, tatá?

Dá n̄i kaa Jesús xí'in rá:

—Ndakujin ndichi, ta kua'an ku'u ñoo ká'ano kaa, dá kaa ná kasto'on na xí'ón ndí kían kánian keeón —kaá na.

⁷ Ta t̄a kua'an xí'in Saulo ñoo, kúu n̄i naá vá iní r̄a ndíta ra, ch̄i n̄i seido'o ta'ani ra n̄i ka'an iin ñayuu, tído k̄o in ta'on ní xiní r̄a. ⁸ Dá n̄i ndakujin ndichi Saulo. Tído tá n̄i ka'án rá kande'é rá, k̄o ní kúu ka, ch̄i n̄i kukuaa va ra. Dá n̄i natiin ndaa ñaá t̄a kua'an xí'in rá ñoo, dá ndáka ñaá rá n̄i sāa r̄a ñoo Damasco. ⁹ Ta ñoo n̄i sāa io r̄a oni kuu. Ta k̄o túu noo rá, ta k̄o ní sásá'an ra, ta k̄o ní xí'i ra takují.

10 Ta ñoo Damasco ñoo ío iin taa kúu kuendá Jesús naní Ananías. Ta ñi na'a noo sato'o yo Jesús noo ná, ta ñi kaa na xí'ín ná:

—¡Ananías!

Dá ñi kaa Ananías:

—Yó'o nákaai, tatá.

11 Dá ñi kaa sato'o yo Jesús:

—Ndakuijn ndichi, ta kua'án kíj keí naní keí Ndaa. Tá ñi saañon ve'e iin taa naní Judas, dá ndato'ón sa'a iin taa ñi kaki ñoo Tarso naní Saulo, chí ñoo ío rá ká'an rá xí'ín. 12 Chí ñi xí'oi ña ñi xini rá iin taa naní Ananías, ta ku'u ra chinóo ra ndá'a rá diní rá, dá ná natuu tuku noo rá.

13 Dá ñi kaa Ananías:

—Tatá, kuá'a nda'o ñayuu nákani xí'ín yu'u sa'a taa ñoo, ña xionoo ra kéndava'a ra xí'ín ñayuu mií ní ndéi ñoo Jerusalén. 14 Ta viti ñi kasáa rá ñoo yó'o. Ta né'e ra choon ñi xí'o ta duti saku'a'a ña tiin ra ndidaá kúu ñayuu nákoni ña kúu ní sato'o na ko'on na ve'e kaa.

15 Dá ñi kaa sato'o yo Jesús:

—Kua'án, chí mií vá yu'u ñi kaxi taa ñoo ña kane'e ra to'in dána'a rá noo ñayuu ko kúu na Israel, xí'ín noo rey, xí'ín noo na Israel. 16 Ta ko'in dána'l noo rá ña kánian ndo'o naní níó rá sa'a yú'u —kaá na.

17 Dá ñi kee Ananías kua'an na. Dá ñi saa na ve'e noo ío Saulo, kúu ñi ku'u na ñi chinóo na ndá'a ná diní rá. Dá ñi kaa na:

—Ñani Saulo, mií sato'o yo Jesús, na ñi na'a noo noo yo'ó íchi noo veiin yó'o, noon kúu na ñi tanda'a yu'u veii, dá

natuu nooon, ta nakutón xí'ín Espiritu ij Ndios —kaá na.

18 Ta kúu viti'ón di'a va ñi kuei ña ndaa tát'o'on ndaa ta'i tiyaká nduchí nóo Saulo. Ta kúu ñi natuu noo rá. Dá ví ñi ndaku'ín ndichi ra. Dá ñi sa'an rá ñi sodo ndúta rá. 19 Dá tá ñi ndi'i ñi sasá'an ra, kúu ñi naní'i ndée vá rá. Ta ñi sa io rá dao kuu xí'ín na kúu kuendá Jesús ndéi ñoo Damasco ñoo.

Di'a ñi kuu tá ñi dána'a Saulo to'on va'a Jesús ñoo Damasco

20 Ta ñi ndi'i, dá ñi kasá'a Saulo dána'a na sa'a Cristo Jesús ini ve'e noo nákata na Israel ndéi ñoo ñoo, chí kaá na ña Jesús kúu de'e Ndios. 21 Ta kúu ñi kasá'a naá vá ini ndidaá kúu ñayuu seíd'o na ña dána'a Saulo, ta kaá na:

—¿Á o duú taa kaa kúu rá kéndava'a xí'ín na kúu kuendá Jesús ndéi ñoo Jerusalén? Ta, ¿á o duú rá kaa ta'ani kúu taa ñi kasáa yó'o tiin ra na kúu kuendá Jesús, ta kandaka ñaá rá ko'on rá nakí'o ra noo ndá'a tá duti saku'a'a? —kaá na.

22 Tído ví'í ka ví ñi ndundeé ini Saulo dána'a na sa'a Jesús, ta ko ní'í tá Israel ndéi ñoo Damasco ndí kián ka'an rá xí'ín Saulo, dá chí ñi xí'o na ña ñi kandaá ini rá ña miían ndaa ndisa Jesús kúu Cristo, na dáka'iki ñaá.

23 Kúu sa kuá'a nda'o kuu ñi ya'a, dá ñi kandoo taa Israel ña ka'ání rá Saulo. 24 Tído ñi ní'í tó'on na sa'a ña ñi kandoo ra kee ra. Ta nduu ñoo ndéi ra ndáti ra keta

na yé'é noo kɔndu'u n̄a ñoo Damasco, dá ka'ání ñaa rá, ká'án rá. ²⁵ Sa'á ñoo tá n̄i kuaá, dá n̄i danóo n̄a kúu kuendá Jesús Saulo ini iin tiyiká ká'ano sata náo ndadí ñoo ñoo. Dá n̄i kee na kua'an n̄a.

Di'a ni kuu tá ni saa Saulo ñoo Jerusalén

²⁶ Dá tá n̄i saa Saulo ñoo Jerusalén, dá n̄i ka'án ná naki'in tá'an na xí'in n̄a kúu kuendá Jesús ndéi ñoo. Tído ndidaá vá ná yu'ú xini ñaa, chí kɔ kándia na ña mi'an ndaa n̄i nduu Saulo kuendá Jesús. ²⁷ Dá n̄i kee Bernabé ndáka ñaa ná kua'an n̄a noo ndéi n̄a kúu apóstol. Dá n̄i nakani na ña n̄i xini Saulo sato'o yo Jesús íchi kua'an ñoo Damasco. Ta n̄i nakani ta'ani na ña n̄i ka'an Jesús xí'in ná íchi ñoo. Ta n̄i kast'on ta'ani na xí'in ñayuu ñoo ña kɔ ní yu'ú ta'on Saulo dána'a n̄a sa'a Jesús noo ñayuu ndéi ñoo Damasco ñoo. ²⁸ Dá n̄i kandoo Saulo n̄i sa io n̄a xí'in apóstol ñoo Jerusalén. Ta sa xionoo na xí'in ná. ²⁹ Ta kɔ yu'ú ta'on Saulo kanoo na kast'on na xí'in ñayuu sa'a sato'o yo Jesús. Ta dándichi tá'an na xí'in ta Israel ká'an yú'u griego. Tído ka'ání vá ñaa rá kóni ra. ³⁰ Dá tá n̄i katóni ini dao ka n̄a kúu kuendá Jesús ña k'i'o dión kóni ra kee ra, dá n̄i kee na ndáka na Saulo kua'an n̄a nda ñoo Cesarea. Ta ñoo n̄i tanda'á ñaa ná kua'an nó'o ná ñoo Tarso.

³¹ Ta kúu ndéi va'a va ndidaá n̄a kúu kuendá Jesús ndéi

iin ní kúu kuendá Judea, xí'in Galilea, xí'in Samaria. Ta sá'ano cháa ka n̄a kua'an n̄a xí'in to'on Ndios. Ta yu'ú ní'o ná sato'o yo Ndios. Ta n̄i ndukua'a ná, ta n̄i sisa cháa ka n̄a xí'in ña kándisa na kée Espíritu ī Ndios.

Di'a ni kuu tá ni nduva'a iin taa naní Eneas

³² Ta noo xionoo Pedro xito ni'ini na ndidaá n̄a kúu ñayuu Ndios ndéi iin rá iin ñoo, ta kúu ñoo n̄i kasandaá n̄a noo ndéi n̄a kúu kuendá Jesús ñoo naní Lida. ³³ Ta ñoo n̄i naní'í ná iin taa naní Eneas. Ta sa io ona va kua'á kándu'u rá noo xito, chí n̄i natii sa'a rá. ³⁴ Dá n̄i kaa Pedro xí'in rá:

—Eneas, Jesucristo kúu na nduva'a yo'ó. Ndakuiin ndichi, ta natuú xiton.

Ta kúu n̄i nakuiin ndichi ra. ³⁵ Tá n̄i xini ñayuu ndéi ñoo Lida ñoo xí'in ñoo naní Sarón ña n̄i nduva'a ta kú'u ñoo, kúu n̄i nduu ta'ani na kuendá sato'o yo Jesús.

Di'a ni kuu tá ni nataki iin ñá'a naní Dorcas

³⁶ Ta ñoo naní Jope ió iin ñá'a kúu kuendá Jesús naní Tabita. Ta xí'in to'on griego nanían Dorcas. Ta kúu kua'á nda'o ña va'a sa keeán, chí sa chindeéán ñayuu kúnda'í. ³⁷ Ta tein kuu dáá ñoo n̄i kasá'a kú'an. Ta kúu n̄i xí'i vaan. Dá tá n̄i ndi'i n̄i nakata na ñi'an, dá n̄i chindú'u ñaa ná ini ve'e kúu ū kánoo n̄ino.

³⁸ Ta yati né'e tá'an ñoo Jope ñoo xí'in ñoo Lida. Kúu n̄i kandaá ini n̄a kúu kuendá

Jesús ndéi ñoo Jope ña ió Pedro ñoo Lida. Sa'á ñoo ñi tanda'á ná uu ña kua'an ra kuaka ñaa rá. Tá ñi saa ra noo ió ña, dá ñi sei nda'í ra noo ná, ta kaá ra:

—¿Á ko'on ní xí'in ndu'u vití'on ní? —kaá ra.

³⁹ Dá ñi kee Pedro kua'an na xí'in rá. Dá tá ñi saa ña ñoo Jope, dá ñi kee ñayuu ñoo ndáka ñaa ná kua'an na ve'e noo kándu'u ndii naní Dorcas ñoo. Ta kúu kua'á nda'o na kuáan ñi ka'o noo sata Pedro, ta ndé'i ña ndéi na sa'á ndii ñoo. Ta dána'a ña dá'on xí'in do'on ñi sa kava'aán tá ñi sa takian noo Pedro.

⁴⁰ Dá ñi ta'o ndí'i Pedro ndidaá kúu ñayuu ndéi ini ve'e ñoo. Dá ví ñi sa ku'in xiti ná, ta ñi ka'an ña xí'in Ndios. Dá ñi sa nde'é ná noo kándu'u ndii ñoo. Dá ñi kaa na:

—Tabita, ndakoo —kaá na.

Ta kúu ñi nande'é váan. Dá tá ñi xinián Pedro, kúu ñi ndakooán ióan. ⁴¹ Dá ñi tiin Pedro ndá'an. Dá ñi nachikani ndichi ñaa ná. Dá ñi nakana na ndidaá ña kúu ñayuu Ndios xí'in ña kuáan ñoo ini ve'e ñoo. Dá ñi chikani takí ñaa ná noo ná. ⁴² Dá tá ñi kandaá ini ñayuu ndéi ñoo Jope ñoo ña ñi natakian, kúu kua'á nda'o na ñi kandisa sato'o yo Jesús. ⁴³ Ta kúu kua'á ka va ku'u ñi kandoo Pedro ñoo Jope ñi sa io ña ve'e iin ña sa nduvii ñi kiti naní Simón.

10

Di'a ñi kuu tá ñi na'a noo iin ángel noo iin ña naní Cornelio

¹ Ta ñoo Cesarea ió iin ña naní Cornelio. Ta dándaki ra iin ciento soldado, ra kúu iin ta'ándá naní, ra Italiano.

² Ta ndáño'o ra Ndios, ta yu'u ni'ini ñaa rá xí'in ndidaá na ve'e ra. Ta kua'a ñi'ón xí'o ra chíndeé rá ñayuu kúnda'í. Ta daá kuití ká'an ra xí'in Ndios. ³ Ta iin ku'u ñi xini ra ña'á ndato ñi kee Ndios táto'on ka oní sa'ini, chí ñi xini túu ra iin ángel ñi kii noo Ndios. Ta ñi ku'u na noo nákaa ra. Dá ñi kaa na:

—¿Cornelio!

⁴ Tá ñi sa nde'é va'a Cornelio ángel ñoo, kúu ñi yu'ú nda'o ra. Dá ñi ndato'ón ñaa rá:

—¿Ndí kían kóni ní, tatá?

Dá ñi kaa ángel ñoo:

—Náta'an ini Ndios seídó'o na ña xíkon noo ná, ta náta'an ta'ani ini ña sa'á ña chíndeéon ñayuu kúnda'í. ⁵ Ta viti tanda'á dao ña ná ko'on ra ñoo Jope kuaka ra iin ña naní Simón kandaka ra kasaa ra. Ta ña yó'o naní ta'ani Pedro. ⁶ Ta ió ña ve'e iin ka ña naní Simón, tá'an ra ndúvii ñi kiti. Ta íin ve'e ra yati yu'ú taño'o. Ta noón kúu ña kastoo'ón xí'ón ndí kían kánian kee'ón —kaá ángel ñoo.

⁷ Dá ñi kee ángel ñoo kua'an na. Dá ñi kana Cornelio uu ña kéchoon noo rá xí'in iin soldado, tá'an ra ndáño'o ta'ani Ndios takí. Ta kándéé ini Cornelio ñoo ña yó'o. ⁸ Dá ñi nakani ndi'i ra xí'in ña yó'o ña ñi ka'an ángel ñoo xí'in rá. Dá ñi tanda'á ñaa rá kua'an ra ñoo Jope kuaka ra Pedro kii na.

Di'a ni kuu tá ni xini Pedro iin ña'a ndato ni kee Ndios

⁹ Ta iin ka kuu, tá sa kua'an kasandaá yati ra ñoo Jope ñoo, kúu ni kaa Pedro diní ve'e ka'an na xí'in Ndios, ta kían táto'on dao nduu. ¹⁰ Ta ni kixian ni kuiko nda'o na. Ta sa kasá'an va na kóni na. Ta xian nani kénduu na ve'e ñoo ña'a kasá'an na, ta kúu ni xini túu na iin ña'a ndato ni kee Ndios. ¹¹ Chi ni xini na ni nono induú. Ta ni xini na konoo iin ña'a vei ña, ta káaan táto'on káa iin dá'on ká'ano. Ta ndíko tá'an ndin komi titoán. Ta ni naxinoan nda noño'o. ¹² Ta kúu ini dá'on ñoo ñó'o ndidaá kúu kiti komi sa'a, ta ñó'o ta'ani kirí xíka tixi, xí'in ndidaá ka ni laa. ¹³ Dá ni seido'o Pedro tachi iin na ni ka'an, ta kaá na di'a:

—Pedro, nakuiin ndichi. Ta ka'ání kiti xaan, ta kason rí.

¹⁴ Dá ni kaa Pedro:

—Koo, tatá, chi ko óon ta'on kei yu'u ña'a yako xí'in ña ko ió vii noo Ndios.

¹⁵ Dá ni kaa tuku tachi na ni ka'an ñoo xí'in ná:

—Tá'an ña ni nduvii Ndios, o sa chinaní ta'on yo'áan ña kían ña yako.

¹⁶ Ta oni ta'ándá ni ka'an na díon xí'in Pedro. Dá ni nandió koo tuku dá'on ñoo kua'an nó'an induú.

¹⁷ Ta kúu xian ió Pedro náani ini na ndí kóni kaa ña ndato ni xini na ñoo, kúu sa ni saá va ta ni tanda'á Cornelio ve'e noo ió na, chi ni ndato'ón rá na ñoo ñoo ndei kúu ve'e Simón. Ta kúu sa

ni kasandaá ra yé'é ve'e ñoo. ¹⁸ Dá ni kasá'á ndato'ón rá na ndei ve'e ñoo, dá ni kaa ra:

—¿Á ve'e yó'o ió iin ta nani Simón, ta ká'an xí'in ná Pedro? —kaá ra.

¹⁹ Ta náani i ni vá ini Pedro sa'á ña ni xini na, dá ni kaa Espíritu i Ndios xí'in ná:

—Ni kasáa oni ta nándukú rá yo'ó. ²⁰ Ndakuiin, ta kua'an noo kii, ta o sa náani kuáchi inon ko'on xí'in rá, chi mió yu'u ni tanda'á rá ni kasáa ra —kaá na.

²¹ Dá ni noo Pedro, dá ni sa'an na noo ndita ta ni tanda'á Cornelio ñoo. Dá ni kaa na xí'in rá:

—Yu'u kúu ta nándukú ndo'ó. ¿Ndá choon vei ndó?

²² Dá ni kaa ra xí'in ná:

—Vei ndu choon iin ta nani Cornelio, tá'an na dándáki iin ciento soldado. Ta na yó'o kúu iin ta ndaa, ta ndaño'o na Ndios takí. Ta ká'an va'a ndidaá kúu na Israel sa'a ná. Ta ni natiin na choon noo iin ángel kéchóon noo Ndios ña kían kana na mií ní ña ko'on ní ve'e na, dá ná kueíd'o na ña kían kasto'on ní xí'in ná —kaá ta ñoo.

²³ Dá ni natiin va'a ñaá Pedro. Dá ni sa ndei ra ve'e ñoo ni kidi ra sakuáa dáá ñoo. Tá ni tuu noo iin ka kuu, dá ni kee Pedro xí'in dao ka ta kúu kuendá Jesús ndei ñoo Jope ñoo kua'an na xí'in ndin oni ta ñoo.

Di'a ni kuu tá ni saá Pedro ve'e Cornelio

²⁴ Nda iin ka ví kuu, dá ni saá na ñoo nani Cesarea. Ta sa io va Cornelio ndati ra kasáa Pedro ve'e ra. Ta ndei

ta'ani ndidaá tá'an ra, xí'ín na né'e tá'an va'a xí'ín rá nī kana ra ñoo.

²⁵ Dá tá nī saá Pedro yé'é ve'e ñoo, kúu nī keta Cornelio nakuaka ñáá rá. Ta kúu nī sa kuíin xití rá noo ná, dá kandaño'o ñáá rá, ká'an rá. ²⁶ Tído nī nachikani ndichi va ñáá Pedro, chí nī kaa na xí'ín rá:

—Ndakuiin ndichi ní, chí taa xí'ín vá ní kúu yu'u.

²⁷ Ta kúu ndátó'on Pedro xí'ín rá nī ndu'u na ve'e ra. Dá nī xiní na ña kua'á nda'o ñayuu ndéi ndáti ñáá. ²⁸ Dá nī kaa Pedro xí'ín ná:

—Sa ná'á vá mií ndó ña kō sónó ta'on ley ndu'u, na kúu na Israel, ña naki'in tá'an ndu ta ni ña natuu yati ndu xí'ín ñayuu kō kúu na Israel. Tído nī daná'a Ndios nooí ña kō kánian chinaní yu'u ni iin tó'on ñayuu ña kúu ná ñayuu kō chóon, o ñayuu yako noo Ndios. ²⁹ Sa'á ñoo, tá nī kana ndó yu'u vei, kō ní nákani kuáchí ta'on inii kixii. Ta viti ndátó'in ndo'ó, ¿ndá sa'a kíán nī kana ndó yu'u veii? —kaá na.

³⁰ Dá nī kaa Cornelio xí'ín ná:

—Sa io komi kuu, tátó'on mií hora viti, iói né'e iíi. Kúu tá nī kasandaá ka oní nani ká'in xí'ín Ndios, ta kúu iin ndakána vá nī sa kuíin iin taa ndíxi dá'on ndato náye'e ndaa nooí. ³¹ Dá nī kaa na xí'ín yu'u: “Cornelio, sa nī seído'o Ndios ña nī xikon noo ná, ta náta'an ini na sa'á ña chindeéon ñayuu kúnda'í.

³² Ta viti tanda'á dao taa ná kō'on ra ñoo ká'ano naní Jope

kuaka ra iin taa naní Simón, ta ká'an xí'ín ná Pedro. Ta ió na ve'e iin taa naní Simón, tá'an ra ndúvii ñíi kítí. Ta iin ve'e ra yati yu'ú taño'o. Dá ná kii na kastó'on na xí'ón ndí kíán kánian keeón”, kaá ángel ñoo xí'ín yu'u. ³³ Sa'á ñoo mií hora daá nī tanda'í taa yó'o kosaa ra kuaka ra mií kii ní. Ta kúu va'a va nī kee ní chí nī kasáa yachí ní. Ta viti kíán ndéi ndi'i ndu'u noo Ndios, dá kueído'o ndu ndidaá to'on nī sa'anda Ndios noo ní ña kíán kastó'on ní xí'ín ndu'u —kaá ra xí'ín Pedro.

Di'a kua'an ña nī daná'a Pedro sa'a Jesús noo ñayuu nī nataka ve'e Cornelio

³⁴ Dá nī kasá'á Pedro ká'an na xí'ín ñayuu ñoo:

—Viti kíán kátóni va'a inii ña kō káxi ta'on Ndios ñayuu, iin nóo kúu vá ná noo ná.

³⁵ Ta náta'an ini na xiní na ñayuu ndéi ndi ndáa mií vá ñoo tá yu'ú ni'ini ñáá ná, ta kée na ña ndaa. ³⁶ Nī ka'an Ndios xí'ín na Israel sa'á to'on va'a ña ká'an ña kuu va nan-dei va'a na xí'ín Ndios sa'a

Jesucristo, na dándaki ndidaá ñayuu. ³⁷ Ta sa ná'á vá mií ndó ndí kíán nī kuu chí

Judea di'a. Ta nī kasá'an chí kuendá Galilea di'a tá nī ndi'i nī daná'a Juan noo ñayuu ña

kánian kodo ndúta ná. ³⁸ Chí nī xí'o Ndios Espiritu ií ná noo Jesús, na ñoo Nazaret,

ta nī xí'o ta'ani na choon noo ná. Ta sa xionoo Jesús sa kee na kua'á nda'o ña

va'a, ta sa nduva'a na ndidaá kúu ñayuu sa dandó'o ña u'u. Dión nī kee Jesús,

Dión nī kee Jesús,

chì ió Ndios xí'ín ná. ³⁹ Ta ndu'u kúu ná nì xini ndidaá kúu ña'a ndato nì kee Jesús chí kuendá Judea, xí'ín ña nì kee na ñoo Jerusalén. Tá nì ndi'i, dá nì sa'ání ñaa rá, chí nì chirkaa ñaa rá ndika iin cruz. ⁴⁰ Tído nì danátaki ñaa Ndios tixi kuu òni. Ta nì na'a takí tuku Jesús noo ndú'u nì kee Ndios. ⁴¹ Tído kò ní xini ta'on ñaa ndidaá nà Israel. Sava'a mií ndu'u, tá'an nà nì kaxi mií Ndios, nì xini ñaa, chí nì sasá'an nduu ndu xí'ín ná, ta nì xi'i nduu ndu'u xí'ín ná tá nì ndi'i nì natakí nà. ⁴² Tá nì ndi'i, dá nì xi'o na choon noo ndú'u ña kanoo ndu kasto'on ndu xí'ín ndidaá kúu ñayuu ña nì chikani Ndios mií Jesús ña keyíko nà sa'a ndidaá ñayuu takí xí'ín ndidaá nà nì xi'i. ⁴³ Ta sa'a mií ta'ani ná nì taa profeta, chí nì taa na ña ku'u ká'ano ini Ndios sa'a kuachi ndidaá ñayuu kandeé iní ñaa —kaá Pedro.

Di'a nì kuu tá nì nakutí níq na ve'e Cornelio xí'ín Espíritu ù Ndios

⁴⁴ Ta kúu ká'an ió Pedro ín na, kúu nì naxino Espíritu ù Ndios dinì ndidaá kúu ñayuu ndéi seídó'o ñoo. ⁴⁵ Ta ta Israel kúu kuendá Jesús, tá'an ra nì kasáa xí'ín Pedro ñoo, kúu nì naá vá iní ra ndíta ra, chí nì naxino Espíritu ù Ndios dinì nà kò kúu nà Israel ñoo, ⁴⁶ chí nì seídó'o ra ña nì kasá'a ná ká'an nà dao ka yú'u, ta kéká'ano na Ndios. ⁴⁷ Dá nì kaa Pedro xí'ín ta nì kasáa xí'ín ná ñoo:

—Ni iin tó'on ñayuu o kúu chituu ña kodo ndúta nà yó'o, chí sa nì natiin va na Espíritu ù Ndios tát'on kì'o nì natiin ñaa mií yó —kaá nà.

⁴⁸ Dá nì sa'anda Pedro choon noo ñayuu nì kandísa ñoo ña ná kodo ndúta ná xí'ín kuu sato'o yo Jesús. Ni ndi'i, dá nì seí nda'í nà noo Pedro ña ná koo na xí'ín ná cháa ka kuu.

11

Di'a kua'an ña nì kasto'on Pedro xí'ín nà kúu kuendá Jesús

¹ Kúu nì ni'i tó'on ta'ani apóstol xí'ín dao ka nà kúu kuendá Jesús ndéi chí kuendá Judea ña nì kandísa dao ñayuu kò kúu nà Israel to'on va'a Ndios. ² Dá tá nì nandió koo tuku Pedro ñoo Jerusalén, dá nì kasá'a dánani ñaa dao ta, tá'an ra kaá ña miian ndúsa ta'anda ñi ndidaá ta kúu kuendá Jesús, ³ ta kaá ra:

—¿Ndiva'a nì sa'an ní nì ku'u ní ve'e taa kò ní tá'anda ñi? Ta, ¿ndiva'a nì sasá'an nduu ní xí'ín rá?

⁴ Dá nì kasá'a Pedro nákani ndi'i na ndi kì'o nì ndo'o na, ta kaá nà:

⁵ —Tá nákaa yu'u ñoo ká'ano naní Jope, ta xian nani ká'in xí'ín Ndios, ta kúu nì na'a nà iin ña'a ndato noo. Ta káaan tát'on káa iin dá'on chiká'ano. Ta ndíko tá'an ndin komi titoán. Dión káaan nì nooan nì kiian nda induú káa. Ta nì naxinoan nda noo iói. ⁶ Dá nì sa nde'é va'i inian, kúu nì xini ñó'o kítí komi sa'a, xí'ín kirí yukú deen, xí'ín

kirí xíka tixi, xí'ín ndidaá ka ni laa. ⁷ Dá n̄i seido'i tach̄i iin na n̄i ka'an: "Pedro, ndakuijn ndichi. Ta ka'ání kirí xaan, ta kason rí", kaá na xí'ín. ⁸ Dá n̄i kaai: "Koó, tatá, chí k̄o óon ta'on keí yu'u ña'a yako xí'ín ña k̄o ió vii noo Ndios", n̄i kaai xí'ín ná. ⁹ Ta chí induú n̄i ka'an tuku tach̄i ñoo xí'ín: "Tá'an ña n̄i nduvii Ndios, o sa chínani ta'on yo'áan ña kían ña yako", kaáan. ¹⁰ Ta oni ta'ándá n̄i ndo'i dión. Dá n̄i nandió kooan kua'an nó'an induú.

¹¹ Ta kúu mií hora daá ñoo n̄i kasáa oni taa nándukú rá yu'u ve'e noo sa ioi. Ta roón kúu ra n̄i kii nda ñoo Cesarea. ¹² Ta kúu n̄i ka'an na kúu Espíritu ij Ndios xí'ín ña ná dá'a ni nakani kuáchi inij ko'in xí'ín rá. Ta kúu n̄i sa'an ta'ani ndin iño ñani yo yó'o xí'ín. Tá n̄i saá ndu'u, dá n̄i ku'u ndu ini ve'e taa ñoo. ¹³ Dá n̄i nakani ra xí'ín ndú ña n̄i xini ra iin ángel ini ve'e ra, ta n̄i kaa ángel ñoo xí'ín rá: "Tanda'á dao taa ná ko'on ra ñoo ká'ano Jope kuaka ra iin taa naní Simón, ta ká'an xí'ín rá Pedro. ¹⁴ Ta roón kúu ra kasto'on xí'ón ndí kían kánian keeón, dá káki miíón xí'ín na ve'ón noó kuáchi ndo", kaá ángel xí'ín rá. ¹⁵ Tá n̄i kasá'í dána'i noó ñayuu ñoo, kúu n̄i naxino Espíritu ij Ndios diní ná tát'on k̄i'o n̄i naxino na diní mií yó mií sa'a. ¹⁶ Nda daá ví n̄i ndisáa inij ña n̄i ka'an sato'o yo Jesús: "Miían ndaa kían ña Juan n̄i sa dakódo ndúta ñaá xí'ín takují, tído ndo'ó kúu na kodo

ndúta xí'ín Espíritu ij." ¹⁷ Mií Ndios kúu na n̄i xi'o Espíritu ij ná noo ñayuu ñoo tát'on n̄i xi'o na Espíritu ij ná noo mií yó sa'á ña n̄i kandisa yó sato'o yo Jesucristo. Sa'á ñoo ndani, ¿ndá yoo kúu yu'u ña ketéiin noo ña kóni Ndios? —kaá Pedro.

¹⁸ Tá n̄i seido'o ra to'on yó'o, ta kúu n̄i sadi ra yú'u rá, ta kúu k̄o ní dánani ka ra Pedro. Ndaá n̄i kasá'á rá kéká'ano ra Ndios, ta kaá ra:

—Dá kían nda ñayuu k̄o kúu na Israel xí'o Ndios ña nandikó iní na sa'á kuáchi kée na, dá kasandaá na ni'ij ná ña kataki chíchí ná —kaá ra.

Di'a n̄i kuu, dá n̄i kandisa kua'á ñayuu ndéi ñoo Antioquia to'on va'a sa'a Jesús

¹⁹ Kua'á nda'o na kúu kuendá Jesús n̄i xita noo kua'an tá tiempo n̄i sa'ání rá Esteban, chí n̄i kasá'á kéndava'a ñayuu xí'ín iin rá iin na. Ta dao noón n̄i kee kua'an nda kuendá Fenicia. Ta dao ka na kua'an iin yuku ín ini taño'o naní Chipre. Ta dao ka na n̄i ki'in kua'an ñoo ká'ano naní Antioquia. Ta k̄o ní dána'a na sa'á to'on va'a sa'a Jesús noo dao ka ñayuu, sav'a noo na Israel vá n̄i daná'a naán. ²⁰ Tído tein na kuendá Jesús ndéi ñoo Antioquia ñoo ñó'o dao na n̄i kii Chipre xí'ín na n̄i kii ñoo Cirene. Ta na yó'o kúu na n̄i kasá'á dána'a noo na k̄o kúu na Israel sa'á to'on va'a sato'o yo Jesús. ²¹ Ta kúu n̄i chindeé nda'o ñaá sato'o yo Jesús. Sa'á ñoo ndani kua'á nda'o ñayuu

n̄i k̄andisa ñaa, ta n̄i nduu na kuendá sato'o yō Jesús.

²² Tá n̄i k̄andaa ini na kúu kuendá Jesús ndéi ñoo Jerusalén sa'a ndidaá ña n̄i kuu ñoo Antioquía, dá n̄i tanda'á ná Bernabé kua'an na ñoo. ²³ Tá n̄i saa na ñoo ñoo, dá n̄i xini na ña kée Ndios kua'á nda'o ña man̄i xí'ín ñayuu ñoo. Ta kúu n̄i kadij nda'o ini Bernabé ñoo. Dá n̄i ka'an ni'ini na noo ndidaá ñayuu ñoo ña ndino'o ini na ná kandita ndaa na xí'ín sato'o yō Jesús.

²⁴ Ta Bernabé ñoo kúu iin ta va'a, ta n̄i nakutí xí'ín Espíritu ī Ndios, ta kándée ká'ano ini na Jesús. Ta kúu kua'á ka ví ñayuu n̄i nduu kuendá sato'o yō Jesús ñoo ñoo.

²⁵ Tá n̄i ndi'i yó'o, dá n̄i kee Bernabé kua'an na ñoo Tarso nándukú ná Saulo. Dá tá n̄i naní'í ñaa ná, dá n̄i kee na ndáka ñaa ná kua'an na ñoo Antioquía. ²⁶ Tá n̄i saa na ñoo, dá n̄i sa ndei na xí'ín na kúu kuendá Jesús iin kua toon. Ta n̄i daná'a na noo kua'á nda'o ñayuu. Ta ñoo Antioquía ñoo kúu noo n̄i kasá'á ñayuu chinaní ná na kúu kuendá Jesús, cristianos.

²⁷ Ta tein kuū dáá ñoo n̄i kee dao profeta ndéi ñoo Jerusalén kua'an na ñoo Antioquía. ²⁸ Ta xían ndéi na ñoo, dá n̄i ndakuin ndichi iin ta naní Agabo. Ta mií Espíritu ī Ndios n̄i kedaá xí'ín rá, dá n̄i kasto'on ra xí'ín na kúu kuendá Jesús ña koo iin tama iin ní kúu noño'o yó'o, kaá ra.

Ta kúu miían ndaa kuiti n̄i sa io iin tama tein tiempo n̄i sa ne'e iin ta naní Claudio choon ká'ano cháa ka. ²⁹ Dá n̄i kandoo na kúu kuendá Jesús ndéi ñoo ña tanda'á ná táto'on k̄i'o sáa ndée ná ko'an chindee ná na kúu kuendá Jesús ndéi chí kuendá Judea. ³⁰ Dión n̄i kee na, dá n̄i chinda'á náan né'e Bernabé xí'ín Saulo kua'an na nak̄i'o naan noo na sá'ano kúu kuendá Jesús ndéi chí kuendá Judea.

12

Di'a n̄i kuu, dá n̄i chikáa rey Herodes Pedro ve'e kaa

¹ Ta mií tiempo daá ñoo n̄i kasá'á rey Herodes kéndava'a ra xí'ín dao na kúu kuendá Jesús. ² Chi n̄i sa'anda ra choon, dá n̄i sa'ání rá Jacobo, na kúu ñani Juan, xí'ín espada. ³ Tá n̄i kandaá ini Herodes ña n̄i nata'an nda'o ini na ñoo Israel ña n̄i sa'ání rá Jacobo, kúu n̄i tiin ta'ani ra Pedro chikaa ra ve'e kaa. Ña yó'o n̄i ndo'o na tein kuū víko tá seí na Israel pan, tá'an ña ko ní kí'ín tá'an xí'ín ña dákuita tachían.

⁴ Tá n̄i ndi'i n̄i tiin ra Pedro, dá n̄i chikáa ñaa rá ve'e kaa. Dá n̄i chikata ra komi tu'u soldado, ta komi soldado n̄i sa kuu iin iin tu'u n̄i chikata ra ndíta ndaa Pedro. Chi n̄i ka'án Herodes taó ñaa rá chikani ra noo na ñoo Israel tá n̄i ndi'i n̄i sa io víko Pascua, dá ka'ání ñaa rá, ká'án rá. ⁵ Ta ndaa va'a ñaa rá noo nákaa na ve'e kaa. Tído ko sá tuu ta'on

na kúú kuendá Jesús ká'an na xí'in Ndios sa'a Pedro.

Di'a ni kuu tá ni taó iin ángel Pedro ve'e kaa

⁶ Nda ná tuu noo, dá taó ñáá Herodes, ká'an rá. Ta mií sakuaá dáá ñóó káandu'u Pedro kidi na, ta iin iin xoo xoo na ndéi iin iin soldado ndaá ñáá rá. Ta ndíko na xí'in uu cadena. Ta ndíta uu ka soldado yé'é kaa ndaá rá ndidaá taá ñó'o ve'e kaa ñóó. ⁷ Ta kúú iin kuiti vá ni kasáa iin ángel ni kii noo sato'o yo Ndios. Ta kúú ni naye'e ndaa iin ní kúú ini ve'e kaa ñóó. Dá ni dakandá na díin Pedro noo káandu'u ná. Dá ni ndoto na. Dá ni kaa ángel ñóó xí'in ná:

—Ndakoo kii.

Tá ni ka'an na dión, kúú ni kuei va cadena ndíko ndá'a ná. ⁸ Dá ni kaa ta'ani ángel ñóó:

—Nakató ña ndíko tison xaan. Ta naku'u ndison —kaá na.

Dá ni kee Pedro dión. Dá ni kaa ángel ñóó xí'in ná:

—Nandii kotóon, ta karkaa yu'u. Nakii, ná ko'o.

⁹ Dá ni kee na tákaa na sata ángel kua'an na. Ta ko kándaá va'a ini na, á miian ndaa kúu dión o dión ná'a oon va Ndios iin ña'a ndato noo ná, ká'an ná. ¹⁰ Ta kúú ni ya'a na noo ndéi iin tu'u soldado ndaá ñáá ñóó. Dá ni ya'a ta'ani na noo ndéi iin ka tu'u soldado. Dá ni kasandaá na noo kúú yiryé'é kaa chí kei di'a. Ta kúú ni nono mií vá yiryé'é ñóó. Dá ni kankuei na sá xika

na kei ñóó kua'an na. Ta kúú ñóó ni dankoo ñáá ángel ñóó.

¹¹ Nda daá ví, dá ni katóni va'a ini Pedro, dá ni nakani ini na:

—Viti kían ni kándaá ini ña miian ndaa kuiti sato'o yo Ndios kúú na ni chinda'a iin ángel ni kii na ni dakáki na yo noo ndá'a Herodes xí'in noo ndidaá kúú ña'a kini katoó na Israel kee na xí'a —ká'an ná kua'an na.

¹² Tá ni kándaá ini na ña dión ni kee Ndios xí'in ná, dá ni kee na kua'an na ve'e María, na kúú naná Juan, tá'an ra ká'an xí'in ná Marcos. Chi ñóó ni nataka kua'a na kúú kuendá Jesús ndéi na ká'an na xí'in Ndios. ¹³ Dá tá ni saa Pedro, dá ni kasá'a ná dakásá ná yé'é kei sata ve'e. Ta kúú ni keta iin tadi'i kéchóon ve'e ñóó naní Rode kande'é xí ndá yoo dakásá yé'é ñóó. ¹⁴ Tá ni nakoni xi tachí Pedro, kúú ko ní sónó ta'on xi yé'é ñóó, chi ni kadii nda'o ini xi. Kúú ni nandio koo xi kua'an xi kasto'on xi xí'in na ndéi ini ve'e ñóó ña Pedro va kúú na dakásá yé'é ñóó. ¹⁵ Dá ni kaa na xí'in xí:

—Nádana va diní yo'ó —kaá na.

Tído ndúndéé ka ví xí ká'an xi ña ndaa va kían. Dá ni kaa noón:

—O duú ta'on mií Pedro kúú ná. Nío vá ná kían.

¹⁶ Tído dakásá jó Pedro yé'é ñóó iin na. Dá tá ni sónó ñayuu ñóó yé'é ñóó, kúú ni xini na Pedro, kúú ni naá vá ini na. ¹⁷ Kúú ni dakúu Pedro ndá'a ná ká'an na ña ná kandeí tádi ñayuu ñóó. Dá ni

naḱani na tátō'on k̄i'o n̄i kee sato'o yō Ndios n̄i taó ñaá ná ini ve'e ƙaa. Dá n̄i kaa ta'ani na:

—Nakani ndó x̄i'ín Jacobo, x̄i'ín ndidaá ƙa ni na kúu kuendá Jesús sa'á ña va'a n̄i kee Ndios x̄i'ín yu'u —kaá na.

Dá n̄i keta na kua'an na iin ƙa xián.

¹⁸ Tá n̄i t̄uu noo, dá n̄i ƙasá'á naá tá'an mií soldado ndéi ra, ch̄i yu'ú ra, ch̄i ƙo ní x̄ini ra ndi n̄i kuu n̄i keta Pedro ve'e ƙaa ñoo. ¹⁹ Dá n̄i sa'anda Herodes choon noo dao ƙa soldado ña ná ko'on ra nandukú ñaá rá, tído ƙo ní nání'í ta'on ñaá rá. Dá tá n̄i ndi'i n̄i ndatō'on va'a Herodes ñoo soldado sa' ndei sa ndaa Pedro ini ve'e ƙaa ñoo, dá n̄i sa'anda ra choon ña ná kuu ra. Tá ni ndi'i daá, dá n̄i keta Herodes kuendá Judea kua'an ra ƙoo too ra ñoo naní Cesarea.

Di'a n̄i kuu tá n̄i xi'i rey Herodes

²⁰ Káryíí nda'o Herodes x̄i'ín ñayuu ndéi ñoo Tiro x̄i'ín na ndéi ñoo Sidón. Sa'á ñoo n̄i ndatō'on ñayuu ñoo ña ko'on na ndaka na ña mani noo rá. Tá n̄i saá na ñoo, kúu n̄i ƙandeé ná n̄i x̄ino ini iin taá naní Blasto, tá'an ra dándáki na kéchóon ve'e Herodes. Ta Blasto ñoo kúu ra n̄i sa'an n̄i ndaka ra ña mani noo Herodes sa'a ná. Dión n̄i kee ñayuu ñoo, ch̄i noñó'o rey Herodes ñoo kána ña'a sei na. ²¹ Dá tá n̄i ƙasandaá kuu n̄i ƙandoo Herodes kantó'on rá x̄i'ín ná, dá n̄i nandixi ra dá'on, tá'an ña sá ní'ino ra tá sa'andá ra choon. Dá n̄i

naḱoo ra noo t̄ei noo sa'andá ra choon. Dá n̄i ƙasá'á rá ƙá'an ra x̄i'ín ná.

²² Dá n̄i ƙasá'á ƙáyu'ú ñayuu kuá'a ñoo, ta kaá na:

—Ndios vá kúu na ƙá'an yó'o, ta o duú taá oon kúu rá! —kaá na.

²³ Ta kúu mií hora daá ñoo n̄i ƙasá'á kú'u Herodes n̄i kee iin ángel n̄i kii noo sato'o yō Ndios sa'á ña ƙo ní náki'o ra ñaño'ó noo Ndios tá ni ƙa'an ñayuu ñoo dión x̄i'ín rá. Kúu n̄i xi'i va ra n̄i kee t̄ikudí.

²⁴ Tá n̄i naƙa'ani cháá ƙa to'on sato'o yō Jesús, ta n̄i ndukua'a cháá ƙa ñayuu ƙándisa ñaá.

²⁵ Dá tá n̄i ndi'i n̄i kee Bernabé x̄i'ín Saulo choon n̄i xio na kua'an na ñoo Jerusalén, dá n̄i nandio kuéi na ñoo Antioquía. Ta ndáka na Juan, ta ƙá'an x̄i'ín ná Marcos, kua'an na.

13

Di'a n̄i kuu tá n̄i ƙaxi Ndios Pablo x̄i'ín Bernabé ña ko'on na dána'a na to'on va'a Jesús

¹ Tein na kúu kuendá Jesús ndéi ñoo ƙá'ano naní Antioquía ndéi dao profeta x̄i'ín na dána'a to'on Ndios. Ta na yó'o kúu Bernabé, x̄i'ín Simón, tá'an ra naní ta'ani taá ndei'í, x̄i'ín Lucio, tá'an ra n̄i kii ñoo Cirene, x̄i'ín iin ƙa taá naní Manaén, tá'an ra n̄i sa'ano dáó x̄i'ín ra né'e choon sa naní Herodes, ta nákaa ta'ani Saulo tein taá yó'o. ² Ta xián nani ndéi noón ndáño'o na sato'o yō Ndios, ta né'e īi ná, dá n̄i kaa Espiritu īi:

—Taó xóo ndó Bernabé x̄i'ín Saulo, dá ná ko'on na

kee na choon, ña ni nakanai na kee na —kaá na.

³ Dá tá ni ndi'i ni ka'an na xí'in Ndios, ta ni sa ne'e i ná, dá ni chikodó ná ndá'a ná diní ndi nduú ta yó'o. Dá ni chinda'a ñaá ná kua'an na.

Di'a ni kuu tá ni daná'a Bernabé xí'in Saulo chí kuendá Chipre

⁴ Ta mií Espíritu i Ndios ndáka Bernabé xí'in Saulo kua'an na. Dá ni xino na ñoo naní Seleucia. Ta ñoo ni kaa na iin barco, dá ni ki'in na kua'an na iin yuku iin ini taño'o naní Chipre. ⁵ Dá tá ni saá na ñoo naní Salamina noo nákuíta barco, dá ni kasá'a ná dána'a na to'on Ndios ini iin rá iin ve'e noo náta na Israel. Ta ndáka ta'ani na Juan kua'an na chindeé ñaá rá.

⁶ Dá tá ni ndi'i ni nata'an na ni xionoo na iin ní noo naní Chipre ñoo, dá ni kasandaá na ñoo naní Pafos. Ta ñoo ni naki'in tá'an na xí'in iin ta tadí, ta kúu rá iin profeta to'on, ta kúu rá iin ta Israel, ta naní rá Barjesús.

⁷ Ta daá ió va ra xí'in taa né'e choon ká'ano naní Sergio Paulo, tá'an ra kúu iin ta ndichí. Ta ra yó'o ni kana Bernabé xí'in Saulo, chí kóni ra kueídó'o ra to'on Ndios.

⁸ Tído ko náta'an ta'on ini ta tadí ñoo, ra naní ta'ani Elimas, to'on dána'a na. Sa'á ñoo ni sadi ra noó ta né'e choon ñoo ña ná dá'a ni kandeé ini ra Jesús. ⁹ Ta Saulo, na naní ta'ani Pablo, ni nakutí xí'in Espíritu i Ndios. Dá ni sa nde'é kaxí ná noó ta tadí ñoo,

¹⁰ dá ni kaa na xí'in rá:

—¡Taa to'on, ta kini, de'e ña u'u va kúu yo'ó, ta xini u'u yo'ó ndidaá kúu ña ndaa! ¿Ndá oon ví dánkoo yo'ó ña to'on chí'on tein to'on ndaa Ndios? ¹¹ Ta viti kían ve'i sato'o yo Ndios dándó'o na yo'ó, chí o kátuu ka nooon, ta o koni ka yo'ó ña to'on ndindii cháá tiempo —kaá Pablo xí'in rá.

Ta kúu viti'on vá ni nakuin naá noo rá. Kúu ni kukuaa vá rá. Dá ni kasá'a rá xionoo ra ndúkú rá ndá yoo katiin ndaa ñaá ko'on ra.

¹² Ta kúu, tá ni xini taa né'e choon ñoo ña dión ni ndo'o ta tadí ñoo, kúu ni kandisa ra to'on dána'a na, chí ni naá ini ra ni kee to'on va'a ká'an sa'a sato'o yo Jesús.

Di'a kua'an ña ni daná'a na iin ñoo naní Antioquía, ña nákaa chí kuendá Pisidia

¹³ Dá ni kaa Pablo xí'in taa né'e tá'an xí'in ná ñoo ini iin barco ñoo Pafos ñoo, dá ni ki'in na kua'an na ñoo naní Perge, ña nákaa kuendá Panfilia di'a. Tído tá ni saá na ñoo ñoo, dá ni dánkoo ñaá Juan. Dá ni kee ra kua'an nó'o rá ñoo Jerusalén. ¹⁴ Tá ni ndi'i, dá ni kanhuei na Perge ñoo. Dá ni ki'in na kua'an na ñoo ká'ano naní Antioquía, ña nákaa kuendá Pisidia di'a. Ta mií kuu nání'i ndée na Israel ni saá na ve'e noo náta na Israel ndéi ñoo ñoo. Dá ni ku'u na, dá ni sa ndei na ndéi na.

¹⁵ Dá tá ni ndi'i ni ka'i ra tuti ley xí'in to'on ni taa profeta, dá ni tanda'a ta dándaki ve'e ñoo iin ta ni sa'an ni ka'an di'a xí'in ná:

—Ñani kuálí, tá ió to'on va'a ka'an ni'ini ndó noo ñayuu ndéi yó'o, ná kuita ndó ta ka'an ndo xí'in ná viti —kaá ra.

16 Dá ni ndakuin ndichi Pablo. Dá ni ndane'e na ndá'a ná, ña kóni kaa ña tádi ná kande ñayuu ñoo. Dá ni kaa na:

—Ndo'ó, ra Israel, xí'in ndidaá ka ni ndo'ó, ta ndáño'o Ndios, kueídó'o va'a ndó ña ko'in ka'in xí'in ndó. 17 Na kúu Ndios noo yóo, na Israel, noón kúu na ni kaxi na sá'ano ve'e yó ni sa ndei sa na'á. Dá ni ndee ñaa ná iin ñoo ká'ano tá tiempo ni sa ndei nda'í na Egipto. Ta ndá'a mií Ndios ni taó ñaa tixi ndá'a ta Egipto ñoo. 18 Ta tein uu diko kuia ni xi'o ndeé iní Ndios sa'á ña sa kee ñayuu ñoo tá sa xionoo na noño'ó ichí. 19 Dá ni danaá na usa ñoo ná'ano ñó'o noño'ó naní Canaán. Dá ni xi'o na ñó'o ñoo noo na sá'ano ve'á, dá ni sa kian ña'a mií ná. 20 Ta ndidaá ña yó'o ni ndo'o na tein komi ciento uu diko uxí kuia. Tá ni ndi'i, dá ni xi'o Ndios juez sa dandáki na ñoo yo nda tiempo ni sa kuu Samuel profeta. 21 Ni ndi'i, dá ni xika na ñoo yo iin rey dandáki ñaa. Dá ni xi'o Ndios Saúl ña kakuu ra rey noo ná. Ta roón ni sa kuu de'e iin ta na ni sa naní Cis. Ta ni kii ra tein na ve'e Benjamín. Ta sa kuu ra rey táto'on uu diko kuia. 22 Tído ni ditá Ndios choon noo ndá'a Saúl ñoo, dá ni nachikani na David sa kuu ra rey. Dá ni xi'o Ndios kuendá sa'a rá, ta kaá na di'a: “Náta'an ini yu'u

xini David, de'e ta naní Isaí, chí ko'on xi kee xi ndidaá kúu ña kóni yu'u.”

23 Ta tein na ve'e rey David ñoo ni kii Jesús táto'on ki'o ni xi'o Ndios to'on na. Ta noón kúu na ni tanda'á Ndios ni kii dákaki na Israel. 24 Tído tá ko ña'a kasaa Jesús, dá sa daná'a Juan noo ndidaá na Israel ña ná nandikó iní na sa'á kuachi kée na, dá ná kodo ndúta ná. 25 Dá tá kua'an dáxinkoo Juan choon vei na, dá ni kaa na: “¿Ndá yoo kúu yu'u, ká'an ndó? Ko kúu ta'on yu'u na kii dákaki ñaa, chí sata yú'u vei iin ka ta ndaya'i cháa ka o duú yu'u, sa'á ñoo ni ko kánian nakuiin ndei yu'u ndaxíí yó'o ndisa ná”, kaá Juan.

26 Ñani, ndo'ó na kúu na ve'e Abraham, xí'in ndidaá ka ndo'ó, na ndáño'o Ndios. Ndios kúu na ni tanda'á ndu'u vei ndu dana'a ndu to'on yó'o noo ndo, ña ká'an sa'a ndi koo, dá káki ndó noo kuachi ndo. 27 Chí ko ní nákoní ñayuu ndéi Jerusalén, xí'in ta né'e choon ña Jesús kúu na ni tanda'á Ndios kii dákaki ñaa. Ta ko ní kánda ta'on ini na to'on ni taa profeta, va'ará ká'i naan noo ná iin iin kuu kuu nani'i ndéé yo. Tído ni xinkoo to'on ni ka'an profeta ñoo tá ni kandoo na ñoo yo ña kánian kuu Jesús. 28 Chí va'ará ni iin tó'on kuachi Jesús ko ní ni'i ná, dá kuu na, tído ni xika ñayuu ñoo noo Pilato ña ná ka'anda ra choon ña kuu na. 29 Dá tá ni ndi'i ni xinkoo noo ká'an tuti ij Ndios sa'á

ñā ndo'o na, dá nī danóo ñāá rá ndīka cruz. Dá nī dandúxi ñāá rá. ³⁰ Tído Ndios kúú nā nī danátaki ñāá. ³¹ Ta tein kua'a vá kuu nī na'a noo Jesús noo ñayuu nī kankuei xí'ín ná ndā Galilea, ta nī sa xionoo na xí'ín ná ndā nī saa nā ñoo Jerusalén. Ta noón kúú nā xí'ío ndaa kuendá sa'a Jesús noo ñayuu.

³² 'Ta dión ta'ani ndu'u vei ndu dána'a ndu sa'a to'on va'a yó'o, chí tá'an ñā nī ka'an Ndios xí'ín nā yatá ve'á, ³³ ñoo kíān nī kee na xí'ín míi yó, nā kúú de'e nā sá'ano ñoo, chí nī danátaki nā Jesús. Ta kí'o dión nī xinkoo to'on nī kaa Ndios noo salmo kúú uu, chí di'a kaáan: "Yo'ó kúú de'e yu'u, ta viti ná'í ñā kúúí tatóon."

³⁴ 'Ta sa daá vá nī kaa Ndios ñā miían ndaa kuiti kíān dánátaki nā Jesús, dá kíān o té'í yikí koño nā, ta nī o nátani ta'an vaan. Dá chí di'a kaá tuti ij Ndios: "Ndidaá kúú ñā va'a nī kandooi keei xí'ín David, ñā yó'o kíān kee yu'u xí'ín ndó." ³⁵ Ta di'a ká'an ta'ani David noo iin ka salmo: "O kónó ta'on míi ní ñā natani yikí koño nā kéchóon noo ní."

³⁶ 'Miían ndaa kuiti nī kechóon David noo nā ñoo yo nī sa ndei tiempo daá táto'on nī chíkaa ini Ndios. Dá tá nī xí'í nā, kúú nī nduxi na noo nī nduxi nā ve'e na. Ta kúú nī tei'í va yikí koño nā. ³⁷ Tído míi Jesús, nā nī danátaki Ndios, ko ní tei'í ta'on yikí koño nā.

³⁸ 'Sa'a ñoo, nā ñoo míi, kana'á ndó ñā dána'a ndu'u noo ndo ñā xí'ío ká'ano ini

Ndios sa'a kuachi yo sa'a ñā nī kee Jesús. ³⁹ Chí ko ní kúú ta'on kandoo vii yo noo Ndios sa'a ñā kée yo choon sa'ándá ley Moisés. Tído, ndidaá nā kándée ini Jesús, noón kúú nā kándoo vii noo Ndios. ⁴⁰ Kueídó'o va'a ndó to'on ká'ín xí'ín ndó viti, dá ná o ndó'o ndó tá'an ñā nī taa profeta, chí di'a kaáan:

⁴¹ Kueídó'o ndo'ó, nā kédiki ndaa to'on ká'ín.

Naá ini ndo kandé'é ndó ñā kéei, ta ndañó'ó kí ndo nooí.

Dá chí ko'ín keei iin ñā ká'ano tein kuu ndéi ndó.

Tído o kándisa ta'on ndóan, va'ará ná koo iin yoo nakani xí'ín ndó sa'an.

Dión kaáan —kaá Pablo.

⁴² Dá tá kua'an keta Pablo ve'e Israel ñoo xí'ín Bernabé, kúú nī xika nā ko kúú nā Israel ñā ná kasaa tuku na iin ka kuu náni'í ndée ná, dá ná dána'a tuku na sa'a to'on va'a ñoo noo ná. ⁴³ Tá nī ndi'í nī kankuei ñayuu ñoo ve'e ñoo, kúú kuá'á nda'o nā Israel tákuei sata Pablo xí'ín Bernabé kua'an nā. Ta tákuei ta'ani ñāá kuá'á ñayuu kándisa táto'on kándisa nā Israel kua'an nā. Dá nī kasá'a Pablo xí'ín Bernabé ká'an ni'ini na noo ná ñā ná kuita toon na xí'ín ñā maní nī kee Ndios xí'ín ná.

⁴⁴ Tá nī kasandaá iin ka kuu náni'í ndée nā Israel, dá nī nataka táto'on iin ní ñoo ñoo kueídó'o na to'on Ndios. ⁴⁵ Dá tá nī xini ta Israel ñā kuá'á nda'o ñayuu nī nataka, kúú nī nakutí rá xí'ín ñā u'u ini ra. Dá nī kasá'a rá ndéine'e

ra Pablo, ta ká'an ndava'a ra xí'in ná. ⁴⁶ Dá n̄i kasá'á ndúndéé cháá k̄a Pablo xí'in Bernabé ká'an n̄a xí'in r̄a Israel ñoó:

—Miian kánian dána'a ndu'u to'on Ndios dinñó'ó noo ndo'ó, ch̄i kúú ndó n̄a ñoo Ndios. Tído sa'á ña n̄i kañó'ó ndó to'on dána'a ndu, sa'á ñoó koó k̄a íchi ndo natiin ndó ña kataki chíchí ndó noo ió Ndios. Sa'á ñoó viti kían ko'on va ndu'u dána'a ndu noó ñayuu k̄o kúú n̄a Israel. ⁴⁷ Ch̄i di'a n̄i sa'anda sato'o yo Ndios choon noo ndú'u, ta kaá n̄a:

Tanda'á yu'u yo'ó ko'on kakuuón ña tóon noo ndidaá ñayuu k̄o kúú n̄a Israel,

dá n̄i'í ñayuu ndéi noo xíká cháá k̄a ñayuú yó'o ndi kee na k̄aki na noó kuachi n̄a.

⁴⁸ Dá tá n̄i seido'o n̄a ko kúú n̄a Israel to'on yó'o, kúú n̄i kadii nda'o ini n̄a. Ta n̄i keká'ano na sato'o yo Ndios sa'á to'on va'a ña n̄i seido'o na. Tá kúú n̄i kandisa ñaá ndidaá kúú ñayuu, n̄a n̄i kaxi Ndios n̄i'í ña kataki chíchí.

⁴⁹ Ta kúú n̄i naka'ani cháá k̄a to'on va'a sato'o yo Jesús ndidaá ñoo ñó'o ñoo.

⁵⁰ Tído n̄i ndatón kue'é ta Israel, ta k̄o ní xíin kandisa ñaá xí'in dao n̄a ñá'a ndáya'i, tá'an n̄a ndíta ndaa xí'in ña kandisa na, xí'in dao ta ndáya'i cháá k̄a ñoo ñoo. Dá n̄i daká'an kue'é n̄a dao k̄a ñayuu ña kendava'a na xí'in Pablo xí'in Bernabé. Díon n̄i kuu, dá n̄i taxi ñaá ná.

⁵¹ Dá n̄i kidi ni'ini Pablo xí'in

Bernabé ñoyaká íin sa'a ná, dá ná kandaa ini ñayuu ñoo ña k̄o náta'an ini Ndios xini ñaá ná. Dá n̄i ki'in na íchi kua'an n̄a, dá n̄i saa n̄a ñoo ká'ano naní Iconio.

⁵² Ta ndidaá n̄a kúú kuendá Jesús n̄i kadii nda'o ini, ta n̄i nakutí ná xí'in Espiritu iñ Ndios.

14

Di'a n̄i kuu tá n̄i sa ndei na dána'a n̄a iin ñoo naní Iconio

¹ Tá nani ió Pablo xí'in Bernabé ñoo Iconio ñoo, dá n̄i ku'u nduú n̄a ve'e noo náta n̄a Israel ndéi ñoo ñoo. Ta xí'in to'on n̄i daná'a n̄a, kúú kua'á nda'o n̄a Israel xí'in n̄a k̄o kúú n̄a Israel n̄i kandisa ñaá. ² Tído ta Israel, r̄a k̄o xíin kandisa ñaá, roón kúú r̄a n̄i daká'an kue'é r̄a k̄o kúú ta Israel ndéi ñoo ñoo, dá n̄i kasá'á xini u'u r̄a Pablo xí'in Bernabé. ³ Tído na'á vá n̄i kandoo na n̄i sa ndei na ñoo ñoo. Ta sa'á ña kándéé ká'ano ini n̄a sato'o yo Jesús, sa'á ñoó k̄o ní yu'ú ta'on na ña kían ka'an n̄a sa'á to'on Jesús. Ta n̄i xi'o Ndios ña n̄i kandaa ini ñayuu ñoo ña to'on dána'a apóstol ñoo sa'á ña man̄i n̄i kee Ndios kían ña ndaa, ch̄i xí'in ndá'a apóstol ñoo n̄i kee Ndios ña'a ná'ano, xí'in ña'a ndato. ⁴ Kúú n̄i kasá'á tá'anda tá'an ñayuu ndéi ñoo ká'ano ñoo, ch̄i dao na nákuita xoo ta Israel ñoo, ta dao na nákuita xoo n̄a kúú apóstol ñoo.

⁵ Dá n̄i kandoo ta Israel ñoo xí'in r̄a k̄o kúú ta Israel ndíta xoo r̄a, xí'in ta né'e choon ñoo ñoo ña kendava'a ra xí'in apóstol ñoo, ta ka'áni ñaá rá

xí'ín yuu. ⁶ Tído tá n̄i k̄andaa ini n̄a ñ̄a dión ndátó'ón t̄a ñ̄oó kee ra xí'ín ná, dá n̄i xino na kua'an n̄a ñ̄oó naní Litra, xí'ín ñ̄oó naní Derbe, xí'ín ndidaá k̄a ni ñ̄oó ñ̄o'ó chí kuendá Licaonia di'a. ⁷ Ta ñ̄oó n̄i daná'a n̄a to'on va'a Jesús.

Di'a n̄i kuu tá n̄i chi'yúú ná Pablo ñ̄oó Litra

⁸ Ta ñ̄oó Litra ñ̄oó ió iin t̄a ko kuú kaka. Ta ió ni'ini ra, chí nda rá n̄i kaki va ra ko kuú kaka ra. ⁹ Ta ió ra seidó'o ra noo ká'an Pablo. Dá tá n̄i sa nde'é ná noo rá, kúú n̄i k̄andaa ini n̄a ñ̄a kándéé ini ra ñ̄a kándéé Ndios nduva'a ñ̄aá ná. ¹⁰ Dá n̄i'í nda'o n̄i ka'an na xí'ín rá:

—iNdakuijn ndichi ndaa!

Ta kúú iin n̄i ndao ra n̄i ndakuin ndichi ra. Ta kúú n̄i kasá'a xika ra xionoo ra.

¹¹ Tá n̄i xini ñ̄ayuu ñ̄oó ñ̄a ndato n̄i kee Pablo, kúú n̄i kasá'a káyu'ú ná xí'ín yú'u naní licaónica, ta kaá n̄a:

—iN̄i noo túu ndios n̄i kasáa n̄a, ta ndaa na tát'o'on ndaa t̄a ñ̄ayuú yó'o!

¹² Ta kaá n̄a ñ̄a Bernabé kúú ndios naní Júpiter, ta Pablo kúú ndios naní Mercurio, chí Pablo ñ̄oó kúú na ká'an cháa k̄a o duú Bernabé.

¹³ Ta nda yu'ú ñ̄oó ñ̄oó iin iin ve'e ñ̄o'ó kuendá Júpiter, ta ñ̄oó nákaa iin duti, dá ndaka ra toro, ta né'e ra ita n̄i kasáa ra yé'é ñ̄oó ñ̄oó noo nákaa Pablo xí'ín Bernabé. Chí kóni t̄a duti ñ̄oó xí'ín ñ̄ayuu kuá'a ñ̄oó dokó ná ñ̄a'a noo Pablo xí'ín Bernabé, dá kandaño'o ñ̄aá ná, ká'an ná.

¹⁴ Tído tá n̄i k̄andaa ini Bernabé xí'ín Pablo ñ̄a dión

ká'an ñ̄ayuu ñ̄oó kee na, kúú n̄i ndatá ná dá'on ná, chí ko náta'an ini n̄a ñ̄a kée ñ̄ayuu ñ̄oó dión. Ta n̄i ku'u na tein ñ̄ayuu ñ̄oó, ta káyu'ú ná:

¹⁵ —¿Ndiva'a kée ndó dión? Chí ñ̄ayuu xí'ín vá ndó kúú ndu'u. Di'a vei ndu'u ñ̄a kian kasto'on ndu xí'ín ndo'ó ñ̄a miian ndusa kánian dánkoo ndó ñ̄a ko chóon téi kée ndó yó'o, dá kandaño'o ndó na miian ndaa kuiti kúú Ndios takí, na n̄i kava'a induú káa xí'ín noño'o yó'o xí'ín taño'o xí'ín ndidaá kúú ñ̄a'a ió noan. ¹⁶ Tá sa na'á vá, dá sa sonó Ndios noo ñ̄ayuu sa kee na ñ̄a kóni mií ná. ¹⁷ Tído ko ní sá tuu ta'on na na'a na mií ná ñ̄a kúú ná Ndios tein ñ̄a va'a kée na, chí dákoon na dai, dá kana ñ̄a'a noo xiti yó. Ta xí'o na ñ̄a'a sás'an yó, dá kadij inio —kaá na.

¹⁸ Ta va'ará n̄i ka'an na dión, tído u'u nda'o, dá n̄i k̄andéé ná n̄i chituu na ñ̄ayuu ñ̄oó, dá ko ní dokó ná ñ̄a'a ñ̄oó noo ná kandaño'o ñ̄aá ná.

¹⁹ Tá n̄i ndi'í ñ̄oó, dá n̄i kasáa dao t̄a Israel, tá'an ra ndéi ñ̄oó Antioquia xí'ín ñ̄oó Iconio. Dá n̄i daká'an kue'é ra ñ̄ayuu ñ̄oó, dá n̄i chi'yúú ná Pablo. Ta ñ̄o'ó ñ̄aá ná n̄i sa'an n̄a n̄i dakána ñ̄aá ná nda yu'ú ñ̄oó ñ̄oó, chí sa n̄i xi'i va na, n̄i ka'an ná. ²⁰ Kúú n̄i kasáa dao na kúú kuendá Jesús n̄i kao noo na ndita na noo kandu'u Pablo. Dá n̄i ndakoo na, dá n̄i ndu'u tuku na ñ̄oó ñ̄oó. Dá tá n̄i tuu noo iin k̄a kuu, dá n̄i kee na kua'an n̄a xí'ín Bernabé ñ̄oó naní Derbe.

²¹ Dá n̄i daná'a n̄a to'on va'a Jesús noo ñ̄ayuu ndéi ñ̄oó

Derbe ñoo. Ta kúú kuá'a nda'o ñayuu ni nduu kuendá Jesús ni kee na. Tá ni ndi'i ñoo, dá ni ñandió kuéi tuku na ñoo Listra xí'in ñoo Iconio, xí'in ñoo Antioquía. ²² Ta ñoo ni xi'o na ñandeé iní noo ndidaá na kúú kuendá Jesús, ta ni ka'an ni'ini na noo ná ña ná kandita toon na xí'in ña ndaa kándisa na, ta kaá na xí'in ná: “Miian kánian ndo'o yó kuá'a nda'o ñandó'ó, dá ndu'u yó noo dándáki Ndios”, kaá na. ²³ Ta ni xi'o na choon noo dao ra sá'ano ndéi iin rá iin ve'e noo náta na kúú kuendá Jesús ña kían kandaka ñaa rá. Dá tá ni ndi'i ni sa ne'e ij ná, ta ni xika na ña manj noo Ndios sa'a ra sá'ano ñoo, kúú ni ñaki'o ñaa ná tixi nda'a sato'o yo Jesús, na kándisa ra.

Di'a ni kuu tá ni ñandió koo Pablo xí'in Bernabé kua'an nó'o ná ñoo Antioquía

²⁴ Tá ni ya'a na chí kuendá Pisidia, dá ni saa na chí Panfilia di'a. ²⁵ Tá ni ndi'i ni ñaná'a na to'on va'a Jesús ñoo naní Perge, dá ni kee na kua'an na, dá ni xino na ñoo naní Atalia. ²⁶ Dá ni kaa na ini iin barco kua'an na ñoo Antioquía noo ni ñaki'o ñaa na kúú kuendá Jesús noo nda'a Ndios ña chindeé ñaa ná noo chóon. Ta viti ni ñandí'i na choon ni ni'i ná noo Ndios. ²⁷ Dá tá ni ndisáa na ñoo ñoo, dá ni ñadataká na ndidaá ñayuu kúú kuendá Jesús. Dá ni kasá'a ná náki'o na kuendá sa'a ndidaá ña va'a ni kee Ndios xí'in ná noo ni sa'an na. Ta ni ñakani ta'ani na ña ni sonó Ndios ní'o na ko kúú

na Israel, dá ni ñandeé iní na Jesús. ²⁸ Ta na'a vá ni sa ndéi na ñoo xí'in na kúú kuendá Jesús.

15

Di'a ni kuu tá ni ñataka na ndio choon sa'a na kúú kuendá Jesús

¹ Kúú ni kasáa dao taa ni kii chí kuendá Judea di'a. Dá ni kasá'a rá dána'a ra noo na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo, ta kaá ra:

—Tá ná o tá'anda ñi ndo táto'on ki'o sa'ándá ley Moisés choon, dá kían o ní'i ta'on ndó ña káki ndó noo kuachi ndo —kaá ra.

² Ta Pablo xí'in Bernabé kúú na ni ndakuei, ta ñe'en nda'o ni kasá'a chidáo tá'an na xí'in taa ñoo sa'a ña dána'a ra. Sa'a ñoo ni kandoo na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo ña ko'on Pablo xí'in Bernabé ñoo Jerusalén xí'in dao ka na kúú kuendá na, dá ná ndató'on ná sa'a ña yó'o xí'in na kúú apóstol, xí'in na sá'ano ndéi ñoo Jerusalén. ³ Dá ni chinda'a ñaa na kúú kuendá Jesús ñoo kua'an na. Dá ni ya'a na kuendá Fenicia xí'in Samaria. Dá ni ñakani na xí'in na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo ña kuá'a nda'o na ko kúú na Israel ni nduu kuendá Jesús. Sa'a ñoo ni kadij nda'o ini ñayuu ñoo tá ni kanda'a ini na ña dión ni kuu.

⁴ Dá tá ni saa na ñoo Jerusalén, dá ni ñatiin va'a ñaa na kúú apóstol, xí'in na sá'ano xí'in dao ka na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo. Dá ni kasá'a Pablo xí'in Bernabé

nákani na sa'a ndidaá kúú ña'a ni kee Ndios xí'in ná noó ni sa'an na ni daná'a na noó na kō kúú na Israel. ⁵Tído dao ta fariseo, tá'an ra kándisa Jesús, ni ñakuíta ndichi. Dá ni kaa ra:

—Miian ndúsa kánian ta'anda ñi ndidaá ta kō kúú ta Israel ni nduu kuendá Jesús, ta kánian ka'anda yo choon noo rá ña ná kee ra choon sa'ándá ley Moisés —kaá ra.

Di'a kua'an ña ni ka'an Pedro ña kaxi yó sa'a iin tó'on diní ña kándéé iní yo Jesús

⁶ Dá ni ñataka na kúú apóstol ñoó xí'in na sá'ano, dá keyíko na choon yó'o. ⁷ Ta kúú ni kukáni vá ndátó'on tá'an na sa'a ña yó'o. Dá ni ndakuin ndichi Pedro, dá ni kaa na:

—Ñani, sa ná'á vá mií ndó ña sa na'á cháá ka va ni kaxi Ndios yu'u ña dána'i to'on va'a Jesús noo na kō kúú na Israel. Ta kúú ni kándisa ñaá ná. ⁸ Ta mií Ndios, na ná'á ndi ndáa níno ndidaá kúú ñayuu, noón kúú na ni daná'a noo yo ña náta'an ini na xiní na ñayuu kō kúú na Israel, chi ni xi'o na Espíritu ií ná noó ñayuu ñoó tát'o'on ni kee na xí'in mií yó. ⁹ Chi tát'o'on ni kee na xí'in yó, ki'o dión ta'ani ni kee na xí'in ná, chi ni nduvií na níno ná sa'a ña kándéé iní na Jesús. ¹⁰ Ta viti, ¿ndiva'a ká'an ndó kee yó iin ña'a kō náta'an ini Ndios keeá? ¿Ndiva'a kátoó ndo chinóo ndó choon kuáchi yó'o satá na kúú kuendá Jesús, chi

ni na sá'ano ve'e yó ni sa ndei sa na'á, ta ni mií yó kō ní kándéé kee choon sa'ándáan? ¹¹ Chi kándisa yó ña ni kaxi oon ni na yó noo kuachio sa'a ña maní ni kee sato'o yo Jesús sa'a yo. Ta dión ta'ani ndó'o na kō kúú na Israel —kaá Pedro.

¹² Ta kúú tádi óon ndéi ñayuu kuá'a ñoó seídó'o na ña nákani Bernabé xí'in ña nákani Pablo sa'a ña'a ná'ano xí'in sa'a ña'a ndato ni kee Ndios xí'in ná tein ñayuu kō kúú na Israel.

Di'a kua'an ña ni ka'an Jacobo

¹³ Dá tá ni ndi'i ni ka'an na, dá ni kaa Jacobo:

—Ñani, kueídó'o ndó to'on ko'in ka'in xí'in ndó. ¹⁴ Simón Pedro kúú na ni ñakani tát'o'on ni kee Ndios ni kemáni ná na kō kúú na Israel ta'ándá mií noó. Chi tein mií ná ni kaxi Ndios dao na, dá kakuu na ñayuu na. ¹⁵ Ta ña yó'o kían náki'in tá'an xí'in ña ni taa profeta, chi di'a kaáan:

¹⁶ Tá ni ndi'i, dá nandió kōo tuku yu'u keeí tát'o'on ni sa io tá sa dandáki rey David,

chi sa ni naá vá noo ni dandáki na.

Tído ko'on tuku yu'u nduva'i noo ni sa dandáki na, tát'o'on kée ñayuu nduva'a na iin ve'e ni koon.

¹⁷ Dión, dá kían kasá'a dao ka ñayuu nandukú ná yu'u,

chi na kō kúú na Israel, tá'an na ni kasandaá ni seídó'o to'in,

noón kúú nā kasá'a nandukú yu'u.

18 Dión nī kaa sato'o yō Ndios, nā nī xī'o ñā kīan kana'a yō sa'a ñā yó'o ndā rá sa na'a vá.

19 'Dión kaáan. Sa'a ñoó kaá yu'u ñā ná dá'a ni chinóo yó iin choon kuáchi satá nā kō kúú nā Israel, tá'an nā nī nduu kuendá Ndios. 20 Va'a kaan di'a ná taa yóan ka'a xí'in ná ñā ná o sa kei ka nā koño kítī nī dokō ñayuu noó yoko, ta ná o sa kée ka nā kuáchi xí'in nā kō kúú ñadi'í nā o yíi ná, ta ná o sa kei ka nā koño iin kítī kō ní xitā nī, ta nī nī rī ná o sa kei ka nā. 21 Chī ndā rá sa na'a vá, ta ndā viti ndéi taa iin rá iin ñoo dāna'a rā ley Moisés. Ta ká'i raan ini ve'e noo náta ka nā ñoo miíá iin rá iin kuū kuū nání'i ndée yō —kaá Jacobo.

Di'a kua'an ñā nī taa na noo iin tuti, nī tanda'a náan kua'an noó nā kō kúú nā Israel

22 Dá nī kandoo nā kúú apóstol ñoó xí'in nā sá'ano xí'in dao ka nā kúú kuendá Jesús ñā kaxi na dao taa kuendá mií ná, dá tanda'a ñā ná ko'on nā ñoo Antioquía xí'in Pablo xí'in Bernabé. Dá nī kaxi na Judas, tá'an nā ká'an xí'in ná Barsabás, xí'in iin taa naní Silas, chī ndi nduú taa yó'o kúú nā ndíta noó nā kúú kuendá Jesús. 23 Dá nī xī'o na iin tuti noo ná, tá'an ñā ká'an di'a:

“Ndu'u, nā kúú apóstol, xí'in nā sá'ano, xí'in dao ka nā kúú kuendá Jesús, ndu'u kúú nā taa tuti yó'o kosaaan noo ndo'ó, nā kúú kuendá Jesús,

ndo'ó nā kō kúú nā Israel ndéi ñoo Antioquía, xí'in ndo'ó, nā ndéi chí kuendá Siria di'a, xí'in ndo'ó, nā ndéi Cilicia. Ná kandeí va'a ndó.

24 Nī nī'i tó'on ndu'u ñā tein mií ndú yó'o nī kana dao taa kosaa noo ndéi ndó, tido kō tál'on ndu'u kúú rā nī xī'o choon noo rá. Chī dáta'an rā ndo'ó xí'in to'on dána'a rā, ta dánaá ini rā ndó, ta sa'ándá rā choon noo ndo ñā ta'anda ñīi ndo, ta kéndusa rā xí'in ndó ñā kee ndó ndidaá choon sa'ándá ley Moisés.

25 Sa'a ñoó nī kandoo ndu ñā va'a cháa ka ná tanda'a ndú dao taa ndéi tein ndu yó'o kosaa nā noo ndéi ndó. Ta saa dáó ná xí'in ñani manī yō Bernabé xí'in Pablo, 26 tá'an nā nī nakī'o mií ñā ndo'o naní nā sa'a sato'o yō Jesucristo.

27 Sa'a ñoó tánda'a ndú Judas xí'in Silas kosaa nā nakani ndi'i na sa'a to'on nī taa ndu noo tuti yó'o xí'in ndó. 28 Chī náta'an ini Espíritu ij Ndios, ta ki'o dión kánda ini ndu ñā kō kánian chinóo ndu choon kuáchi satā ndo. Sava'a ñā kánian kee ndó kīan kaáan di'a: 29 o sa kei ka ndo koño kirí nī dokō ñayuu noó yoko. Ta ni o sa kei ka ndo nī rī, ni koño kirí kō ní xitā nī, ta o sa kée ka ndo kuáchi xí'in nā kō kúú ñadi'í ndo o yíi ndo. Tá seidó'o ndó choon yó'o, dá kīan va'a kee ndó. Ndios ná koo xí'in ndó.”

Dión ká'an tuti nī taa na ñoó. 30 Dá nī kee taa nī xio choon ñoó kua'an nā ñoo Antioquía. Tá nī saa nā ñoó, dá nī nditúti ná ndidaá nā kúú kuendá Jesús ndéi ñoó. Dá

n̄i n̄ak̄i'o na tuti ñoo noo ná. ³¹ Dá tá n̄i ndi'i n̄i ka'i naan, kúu n̄i kad̄ij nda'o ini na sa'a ndidaá kúu t̄andeé ini x̄i'o ña noo ná. ³² Ta Judas x̄i'ín Silas ñoo kúu profeta, sa'a ñoo n̄i x̄i'o na t̄andeé ini noo na kúu kuendá Jesús, ta x̄i'ín kua'a nda'o to'on n̄i ka'an ni'ini ra noo ná.

³³ Dá tá n̄i ndi'i n̄i sa ndei na cháa tiempo ñoo ñoo, dá n̄i ch̄inda'a ñaa na kúu kuendá Jesús kua'an nó'o ná, ta n̄i xika na ña man̄i noo Ndios sa'a ná. Dá n̄i n̄andió kuéi na kua'an nó'o ná ñoo Jerusalén noo ndéi na n̄i tanda'a ñaa n̄i sa'an na. ³⁴ Tído n̄i ch̄ikaa ini Silas ña va'a cháa ka ná kandoo na ñoo. ³⁵ Ta n̄i kandoo ta'ani Pablo x̄i'ín Bernabé n̄i sa ndei na ñoo Antioquia ñoo, ta n̄i daná'a na to'on sato'o yo Jesús. Ta kua'a ka na kúu kuendá Jesús sa ch̄indeé tá'an x̄i'ín ná sa kast'o'on na to'on va'a Jesús x̄i'ín ñayuu.

Dí'a n̄i kuu tá n̄i ta'anda tá'an Pablo x̄i'ín Bernabé

³⁶ Dá tá n̄i ya'a cháa kuu, dá n̄i kaa Pablo x̄i'ín Bernabé:

—Ná ko'on tukuó korni'ini yó na kúu kuendá Jesús ndéi ndidaá ni ñoo noo n̄i sa'an yo n̄i daná'a yo to'on sato'o yo Jesús, dá ná kandaa ini yo ndi ndó'o na —kaá Pablo.

³⁷ Dá n̄i ka'an Bernabé kandaka na Juan, tá'an ra ká'an x̄i'ín ná Marcos, ko'on ra.

³⁸ Tído ko ní x̄i'ín ta'on Pablo kandaka na ra ko'on ra, ch̄i n̄i dankoo va ñaa rá kuendá Panfilia, ta ko ní x̄ionoo ka ra x̄i'ín ná noo choon Ndios.

³⁹ Ta sa'a ña ko ní náki'in tá'an ta'on to'on noo n̄i ndat'ón Bernabé x̄i'ín Pablo, sa'a ñoo n̄i ta'anda tá'an na. Dá n̄i kee Bernabé ndaka na Marcos kua'an na. Dá n̄i kaa na ini barco kua'an na Chipre.

⁴⁰ Dá n̄i nata'an ini Pablo ña ko'on na x̄i'ín Silas. Dá n̄i n̄ak̄i'o ñaa na kúu kuendá Jesús noo ndá'a sato'o yo Ndios ña ná ch̄indeé ñaa ná noo ko'on na. ⁴¹ Dá n̄i kee na kua'an na. Ta n̄i ya'a na chí kuendá Siria x̄i'ín Cilicia, ta sá ká'an ni'ini na noo na kúu kuendá Jesús ndéi ñoo kua'an na.

16

Dí'a n̄i kuu tá n̄i kasá'a Timoteo x̄ionoo xi x̄i'ín Pablo x̄i'ín Silas

¹ Dá n̄i ya'a Pablo x̄i'ín Silas ñoo naní Derbe, dá n̄i saa na ñoo Listra. Ta ñoo n̄i n̄ak̄i'in tá'an na x̄i'ín iin ta kúu kuendá Jesús naní Timoteo. Ta kúu x̄i' de'e iin ñá'a Israel kándisa Jesús. Ta tatá x̄i kúu ta griego. ² Ta ndidaá na kúu kuendá Jesús ndéi ñoo Listra x̄i'ín ñoo Iconio ká'an va'a sa'a x̄i. ³ Dá n̄i nata'an ini Pablo ña kían ko'on x̄i x̄i'ín ná. Sa'a ñoo ndani n̄i sa'anda na ñi x̄i t̄ato'on sa'anda ley choon, dá kían ná o nákani kuách̄i ini na Israel, tá'an na ndéi ñoo ñoo, koni na x̄i. Ch̄i sa ndidaá vá ná ná'a ña tatá Timoteo kúu iin ta griego.

⁴ Ta kúu ndidaá ñoo noo yá'a na kua'an na, ñoo n̄i kast'o'on na x̄i'ín na kúu kuendá Jesús ndéi ñoo sa'a choon n̄i sa'anda na kúu apóstol x̄i'ín na sá'ano ndéi

Jerusalén, dá ná kueídó'o naan. ⁵ Ta ndidaá nā kúú kuendá Jesús ndéi ñóó nī nakuḡita ndaa cháá ká nā xí'ín ñā kándéé iní nā Jesús tá nī seídó'o na to'on yó'o. Ta kuu rá kuu ndúkua'a cháá ká ñayuu kúú kuendá Jesús kua'an nā.

Di'a nī kuu tá nī na'a Ndios iin ñā ndato noo Pablo

⁶ Kúú nī chika'anda nā kuendá Frigia xí'ín Galacia, chí kō ní sónó ta'on Espíritu iī Ndios ñā dána'a nā to'on va'a sa'a Jesús chí kuendá Asia di'a. ⁷ Tá nī saa nā kuendá Misia, dá nī ka'án ná ko'on nā chí kuendá Bitinia di'a, tído kō ní sónó ta'on Espíritu Jesús ñā ko'on nā ñóó. ⁸ Sa'a ñóó nī ya'a nā kuendá Misia kua'an nā, dá nī xino nā ñoo Troas noo kúú yu'u taño'o.

⁹ Dá tá nī kuaá, dá nī na'a Ndios iin ñā ndato noo Pablo, chí nī xini nā iin taa ió chí kuendá Macedonia di'a. Ta iin ndichi rā seí nda'í rā noo Pablo, ta kaá rā: “Kee ní ñā manī kii ní Macedonia yó'o, ta chindeé ní ndu'u”, kaá rā.

¹⁰ Dá tá nī ndi'i nī xini nā ñā'a ndato yó'o, ta kúú mii hora daá nī kenduu ndu ko'on ndu chí kuendá Macedonia, chí nī kandaá ta'í ini ndu ñā mii Ndios kúú nā kana ñāá ñā kían ko'on ndu dána'a ndu to'on va'a sa'a Jesús noo ñayuu ndéi ñóó.

Di'a nī kuu tá nī kandisa iin ñá'a naní Lidia

¹¹ Dá nī tiin ndu iin barco ñoo Troas. Dá nī chindaa ndu kua'an ndu ni'j ndú iin

yúku iin ini taño'o naní Samotracia. Dá tá nī tuu noo iin ká kuu, dá nī kaa tuku ndu ini barco ñóó kua'an ndu ñoo naní Neápolis. ¹² Tá nī saa ndu ñóó, dá nī kee ndu xíka sá'á ndú kua'an ndu iin ñoo naní Filipos, ta kían ñoo ndáya'i cháá ká nákaa kuendá Macedonia di'a, ta kían iin ñoo kuendá ta romano. Ta ñóó nī sa'á ndei ndu cháá kuu.

¹³ Ta tein iin kuu nán'i ndéé nā Israel, dá nī kankuei ndu kua'an ndu yu'u ñoo ñóó, chí ñóó nákaa iin yuta noo sá'an nā Israel ndéi ñoo ñóó ká'an nā xí'ín Ndios. Dá tá nī saa ndu ñóó, dá nī sa'á ndei ndu. Dá nī kasá'á ndú ká'an ndu xí'ín nā ñá'a nī nataka ndéi ñóó sa'a Jesús. ¹⁴ Ta ñóó nákaa iin ñá'a naní Lidia. Ta kían ñá ñoo ká'ano naní Tiatira, ta díkóán dá'on díon kua'a'á toón, ta ndáño'án Ndios takí. Ta kúú seídó'o va'án to'on ká'an Pablo. Ta kúú nī nakonó sato'o yo Jesús níman, ta kúú nī kandísáan to'on nī ka'an nā. ¹⁵ Ta kúú nī sodo ndútaan xí'ín ndidaá nā ve'án. Dá nī seí nda'ávian noo ndú, ta kaáan:

—Tá kandaá ini ndo ñā kúú iin ñá'a kándéé ndisa ini sato'o yo Jesús, dá kían náki ndo ná ko'o ve'i kandeí ndó —kaáan.

Dá nī kandeéán nī xino ini ndu ñā ko'on ndu kandeí ndu ve'án dao kuu.

Di'a nī kuu tá nī chikáa ta né'e choon Pablo xí'ín Silas ve'e kaa

¹⁶ Ta di'a nī ndo'o ndu iin ká kuu tá kua'an ndu ka'an ndu xí'ín Ndios. Noo kua'an

ndu ñóó n̄i n̄aki'in tá'an ndu xí'ín iin tadi'í. Ta nákaa iin espíritu kini ña nákoní iní ini x̄i. Ta kúu kua'á nda'o d̄i'ón ní'í sato'o x̄i sa'á ña nákoní iní ini x̄i. ¹⁷ Ta kúu n̄i kasá'á tadi'í yó'o tákaa xi Pablo xí'ín ndu'u v̄ei xi, ta káyu'u x̄i:

—Taa yó'o kúu r̄a kéchóon noo Ndios, na kómí ndidaá tá'an choon! Ta dána'a r̄a noo ñayuu ndi kee na k̄aki na noo kuachi na —kaá x̄i.

¹⁸ Ta kúu kua'a vá kuu n̄i sa kee xi dión. Sa'á ñoó k̄o ní x̄i'o ndeé ka ini Pablo sa'a x̄i. Dá n̄i n̄andió k̄oo na, dá n̄i kaa na xí'ín espíritu kini nákaa ini x̄i:

—Xí'ín kuu Jesucristo, na x̄i'o choon nooí, sa'ándaj choon nooon. Kua'an keta k̄i ini tadi'í xaan.

Ta kúu vití'ón vá n̄i keta espíritu kini ñóó kua'an. ¹⁹ Tá n̄i kandaá ini sato'o x̄i ña k̄oo ka d̄i'ón ní'í rá xí'ín x̄i, dá n̄i tiin ra Pablo xí'ín Silas. Dá n̄i kee ra ñó'o ñaá rá kua'an r̄a noo yá'i noo ndéi t̄a né'e choon. ²⁰ Dá n̄i saá r̄a n̄i ch̄ikata ñaá rá noo t̄a né'e choon ñóó. Dá n̄i kaa r̄a xí'ín rá:

—Taa yó'o kúu t̄a Israel. Ta xíonoo ra dánaá tá'an ra ñayuu ndéi ñoo yo. ²¹ Ta xíonoo ra dána'a r̄a ña kánian kee yó tát̄o'on k̄i'o kée mií rá, ta k̄o káni ta'an vaan natiin yóan, ta kee yóan, ch̄i kúu yó t̄a romano —kaá r̄a.

²² Dá n̄i ndakuei ñayuu n̄i kasá'á ná kéndava'a na xí'ín Pablo, xí'ín Silas. Dá n̄i ndatá t̄a né'e choon ñóó dá'ón ná. Dá n̄i sa'anda r̄a choon ña ná kani ñaá rá xí'ín vara. ²³ Tá n̄i ndi'i n̄i kani kini ñaá rá, dá

n̄i taán ñaá rá ve'e k̄aa. Dá n̄i sa'anda r̄a choon noo r̄a ndaá yé'é k̄aa ña ná kandaá va'a ñaá rá. ²⁴ Tá n̄i ndi'i n̄i ta'anda choon yó'o noo rá, dá n̄i taán ñaá rá ve'e k̄aa naá ñó'o nda maá ini ve'e k̄aa ñóó. Dá n̄i taán rá sa'a ná yáí yit̄o naní cepo kándu'u ini ve'e k̄aa ñóó, dá n̄i kató toon ra yit̄o ñóó.

Di'a n̄i kuu tá n̄i kándisa taa ndaá yé'é k̄aa ñóó Jesús

²⁵ Tá n̄i kuu ñóó tadi, ká'an ij vá Pablo xí'ín Silas xí'ín Ndios ñó'o na, ta xíta na yaa noo ná. Ta seíd'ó'o va'a ñaá dao ka t̄a ñó'o ve'e k̄aa ñóó ndéi ra. ²⁶ Ta kúu iin kuitió n̄i kasá'á ní'í nda'o táan. Ta kúu nda sa'a vé'e k̄aa ñóó n̄i kidi ní'ini. Ta kúu n̄i nono vá ndidaá kúu yé'é k̄aa ñóó. Ta kúu n̄i ndaxí vá cadena ndíko sa'a ndidaá kúu t̄a ñó'o ve'e k̄aa ñóó.

²⁷ Dá n̄i ndoto t̄a ndaá yé'é k̄aa ñóó, kúu n̄i xini r̄a ña ndidaá yé'é k̄aa n̄i nono. Ta kúu n̄i taó rá espada r̄a kua'an r̄a ka'ání rá mií rá, ch̄i n̄i ka'an rá ña n̄i xino ndidaá kúu vá r̄a ñó'o ve'e k̄aa ñóó kua'an r̄a. ²⁸ Kúu n̄i káyu'u Pablo, dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—O sa kéndava'a ní xí'ín mií ní, ch̄i yó'o va ñó'o ndidaá kúu ndu'u —kaá na.

²⁹ Dá n̄i sa'anda t̄a ndaá yé'é k̄aa ñóó choon ña ná natoon ñó'o, dá ná katoon. Kúu n̄i kankono ra kua'an r̄a noo nákaa Pablo xí'ín Silas. Ta ndéi n̄ino oon ra n̄i sa kuin x̄ití rá noo sá'a ná. ³⁰ Dá n̄i taó ñaá rá, dá n̄i ndat̄o'ón ñaá rá, ta kaá r̄a xí'ín ná:

—Tatá, ¿ndí kían kánian keei, dá nì'í ña kákii noó kuachij?

³¹ Dá nì kaa na xí'ín rá:

—Kandeé iní ní sato'o yo Jesucristo, dá nì'í ní ña káki ní xí'ín ndidaá na ve'e ní.

³² Dá nì kasá'á dána'a Pablo to'on va'a sato'o yo Jesús noo mií rá, xí'ín noó na ve'e ra.

³³ Ta mií hora daá ñóó nì taó ñaá rá, ta nì nakata ra noó nì tarkue'e ñí ná. Tá nì ndi'i, dá nì sodo nduta mií rá xí'ín ndidaá kúu na ve'e ra. ³⁴ Tá nì ndi'i ñóó, dá ndáka ñaá rá nì no'o ra ve'e ra. Dá nì xí'lo ra ña'a nì sasá'an na. Ta kúu kádij nda'o ini mií rá xí'ín na ve'e ra, chí ndidaá ná nì kandísa Ndios.

³⁵ Dá tá nì tuu noó kuú dáá ñóó, dá nì tanda'a taá né'e choon táto rá kua'an ra. Tá nì saa ra, dá nì kaa ra di'a xí'ín ta ndaá yé'é kaa ñóó:

—Dáyaá ní taá káa ná ko'on ra.

³⁶ Dá nì kaa ta ndaá yé'é kaa ñóó xí'ín Pablo:

—Sa nì ta'anda choon nooí ña tavéi ndo'ó ve'e kaa yó'o. Ta viti kían kankuei va'a ndó ko'on ndo —kaá ra.

³⁷ Dá nì kaa Pablo:

—Nì kani ra ndu'u noo kuá'á ñayuu, ta ko ñá'a ka'an ra xí'ín ndu'u ndí kían kúu kuachi ndu, va'ará ta romano kúu ndú. Ta nì taán rá ndu'u ve'e kaa. Ta viti, ¿á ká'an rá dáyaá de'é ra ndú? Tído o kóo oon ta'on dión sa'a ndú. Va'a kaan mií ta né'e choon ná kii taó ndu'u —kaá na.

³⁸ Dá nì sa'an táto ñóó nì nakani ra xí'ín ta né'e choon to'on nì ka'an Pablo. Tá kúu

nì yu'ú nda'o ra tá nì kandaá ini ra ña kúu ná ta romano.

³⁹ Dá nì sa'an ra nì ndaka ra ña manì noó ná. Dá ví nì taó ñaá rá. Dá nì seí nda'í ra noo ná ña ná kankuei na ñoo ñóó ko'on na. ⁴⁰ Dá tá nì kankuei na ve'e kaa ñóó, dá nì kee na kua'an nó'o ná ve'e ñá'a naní Lidia ñóó. Ta ñóó nì xini na dao ka na kúu kuendá Jesús. Dá nì xí'lo na tandeé iní noo noón. Dá nì kankuei na ñoo ñóó kua'an na.

17

Di'a nì kuu tá nì nakuina vaq ñayuu ndéi ñoo Tesalónica

¹ Dá nì ya'a Pablo xí'ín Silas ñoo naní Anfípolis xí'ín iin ka ñoo naní Apolonia. Dá nì saa na ñoo ká'ano naní Tesalónica. Ta ñóó iin iin ve'e noo náta na Israel. ² Ta nì sa'an na ve'e ñóó táto'on kí'lo kée ná ndidaá ñoo noo sá'an na. Ta tein ndin oni kuú nani'i ndée na Israel nì ndató'ón ná xí'ín ñayuu ñóó, ³ ta nì nakani na táto'on kí'lo ká'an rá ió tuti ij Ndios. Chí xí'ín miían nì xí'lo na ña nì kandaá ini ñayuu ñóó ña miían ndusa kánian ndo'o naní níto Cristo, na dákaí ñaá, dá kuu na, dá nataki na tein na kúu ndii. Dá nì kaa ta'ani na:

—Jesús, na ká'an yu'u sa'a xí'ín ndo'ó, noón kúu Cristo —kaá na.

⁴ Ta kúu nì kandísa va dao na Israel ñóó to'on yó'o. Dá nì nakí'in tá'an na xí'ín Pablo xí'ín Silas. Ta nì kandísa ta'ani kuá'á nda'o na griego, na ndáño'o Ndios, xí'ín kuá'á na ñá'a ndaya'i.

⁵ Kúú n̄i k̄asá'á kú'u'u'ü ini t̄aa Israel k̄o x̄iín kandísa. Sa'á ñoo n̄i dataká r̄a dao t̄a k̄ini x̄ionoo keí ñoo. Ta r̄oón kúú r̄a n̄i daká'an k̄ue'é kua'á nda'o ñayuu ndéi ñoo ñoo. Dá n̄i k̄asá'á nákuina vaa n̄a. Dá n̄i saa tondó n̄a ve'e iin t̄aa naní Jasón, dá taó ná Pablo x̄i'ín Silas, dá ná nak̄i'o ñaa ná noo ndá'a t̄a né'e choon, ká'an ná. ⁶ Tído k̄o ní naní'i t̄a'on ñaa ná. Dá n̄i tiin na mií Jasón ñoo x̄i'ín dao k̄a n̄a kúú kuendá Jesús ndéi ñoo, dá n̄i kee na ñoo'ó ñaa ná kua'an n̄a. Tá n̄i saa n̄a noó t̄a né'e choon, dá n̄i kayu'ú t̄a Israel ñoo:

—Tá'an t̄aa x̄ionoo nádaká ñaxintóni ñayuu ndéi iin ní kúú ñayuu, r̄oón ta'ani kúú r̄a n̄i k̄asáa ñoo ȳo viti. ⁷ Ta kúú n̄i nat̄iin va'a ñaa Jasón yó'o ve'e ra. Ta ndidaá t̄aa ñoo kúú r̄a k̄o x̄iín k̄ueídó'o choon sa'ándá t̄a né'e choon ká'ano cháa k̄a, r̄a kúú César, ch̄i kaá r̄a ña ió iin k̄a rey ndáya'i cháa k̄a naní Jesús —kaá r̄a.

⁸ Ta kúú n̄i nákuina vaa cháa k̄a ñayuu ñoo x̄i'ín t̄a né'e choon tá n̄i seídó'o na ña n̄i kaa r̄a dión. ⁹ Tído tá n̄i ndi'i n̄i ch̄iya'i Jasón ñoo x̄i'ín dao k̄a n̄a noó t̄a né'e choon, dá n̄i dayáa ñaa rá.

Di'a n̄i kuu tá n̄i daná'a na iin ñoo naní Berea

¹⁰ Ta mií sakuaá dáá ñoo n̄i tanda'á n̄a kúú kuendá Jesús ndéi ñoo Pablo x̄i'ín Silas ña k̄ian ko'on n̄a ñoo naní Berea. Tá n̄i saa n̄a ñoo ñoo, dá n̄i ku'u na ve'e noo náta na Israel ndéi ñoo. ¹¹ Tído ñayuu va'a cháa k̄a ini kúú n̄a ndéi ñoo Berea o dúú n̄a ndéi ñoo

Tesalónica, ch̄i ndino'o ini na n̄i seído'o na to'on va'a Jesús. Ta ndidaá kuu n̄i daku'á na noo ká'an tuti ij Ndios, dá ná kande'á á ña ndaa k̄ian ká'an Pablo o koó. ¹² Dión n̄i kee na, dá kua'á nda'o na Israel ndéi ñoo ñoo n̄i kandísa na to'on dána'a n̄a. Ta kua'á na ña'a griego ndáya'i x̄i'ín kua'á nda'o t̄aa griego n̄i kandísa ta'ani ñaa.

¹³ Tído tá n̄i kandaá ini t̄a Israel ndéi ñoo Tesalónica ña nákaa Pablo dána'a n̄a to'on Ndios ñoo Berea, dá n̄i kee ra kua'an r̄a ñoo. Dá tá n̄i saa r̄a, dá n̄i k̄asá'á nákuina vaa ñayuu ñoo n̄i kee ra. ¹⁴ Ta kúú viti'ón di'a n̄i tanda'á n̄a kúú kuendá Jesús Pablo kua'an n̄a yu'ú taño'o. Tído n̄i kando va Silas x̄i'ín Timoteo n̄i sa ndei na ñoo Berea ñoo. ¹⁵ Dá n̄i kee na ndáka na Pablo kua'an n̄a nda ñoo ká'ano naní Atenas. Tá n̄i saa n̄a ñoo x̄i'ín ná, dá n̄i sa'anda Pablo choon noo ná ña ná kasto'on na x̄i'ín Silas x̄i'ín Timoteo ña ná kii k̄i ná noo ió n̄a, kaá n̄a. Dá n̄i nandio kuéi n̄a n̄i sa'an n̄i ndaka na ñoo kua'an nó'o ná.

Di'a n̄i kuu tá n̄i sa kaa Pablo iin ñoo naní Atenas

¹⁶ Ta naní ndáti Pablo kasaa Silas x̄i'ín Timoteo, kúú n̄i kixian n̄i kunda'í nda'o ini n̄a, ch̄i n̄i xini n̄a ña iin ní kúú ñoo ñoo kándodó yoko ndáño'o na. ¹⁷ Sa'á ñoo n̄i sa'an n̄a ve'e noo náta na Israel ndéi ñoo ñoo, ta n̄i ndató'ón ná x̄i'ín n̄a Israel, x̄i'ín dao k̄a ñayuu ndáño'o Ndios takí. Ta ndidaá kuu n̄i ka'an n̄a x̄i'ín ñayuu x̄ionoo

noq yá'i ñoó sa'a Jesús. ¹⁸ Dá n̄i dandíchi tá'an na xí'in dao k̄a t̄a dákua'a ñ̄a dána'a t̄a kúú kuendá epicúreo, xí'in dao k̄a t̄a dákua'a ñ̄a dána'a t̄a kúú kuendá estoico. Dá n̄i kaa roón:

—¿Ndi kóni kaa to'on ká'an t̄a káni téi ká'an yó'o?

Dá n̄i kaa dao k̄a ra:

—Kándāa ini ndu'u ñ̄a xionoo ra ká'an ra sa'a dao k̄a ndios.

Dión n̄i kaa ra ch̄i xionoo Pablo ká'an na sa'á to'on va'a Jesús, ta ká'an na ñ̄a nataki na n̄i xi'i. ¹⁹ Dá ndáka ra Pablo n̄i sāa ra iin xián noq naní Areópago, noq nátaqa t̄a ndátó'on rá. Dá n̄i kaa ra xí'in ná:

—¿Á kee ní ñ̄a man̄i kastó'on ní xí'in ndu'u sa'á to'on saá dána'a ní? ²⁰ Ch̄i k̄o óon ta'on kueídó'o ndu'an. Sa'á ñ̄oó kátoó ndu'u kandāa ini ndu' ndi kua'an sa'án.

²¹ Dión n̄i kaa ra, ch̄i kátoó nda'o ndidaá t̄a ndéi ñ̄oo Atenas xí'in t̄a tukú ndéi ñ̄oo kueídó'o ra, ta ká'an ra sa'á ñ̄a saá.

Di'a kua'an ñ̄a n̄i daná'a Pablo noq t̄a ñ̄oo

²² Dá n̄i nakuíin ndichi Pablo me'í ndidaá t̄a n̄i nataqa ndéi noq naní Areópago. Dá n̄i kaa na:

—Ndo'ó, na ndéi ñ̄oo Atenas yó'o, kándāa ini yu'u ñ̄a ndíta ndaa ndo xí'in ñ̄a kándísa ndó. ²³ Ch̄i tá n̄i xionooi n̄i sa nde'í noq náa ndáño'o ndó, dá n̄i xiniñ̄i iian tándāa to'on noqán kaá di'a: “Ñ̄a yó'o kúú noq náa iin ndios k̄o ná'a ndú”, kaáan.

Ta mií Ndios ndáño'o ndó, na kaá ndo ñ̄a k̄o ná'a ndó, noqón kúú na ko'in kastó'in xí'in ndó sa'a.

²⁴ Ta mií Ndios, na n̄i kava'a iin ní kúú ñ̄ayuú yó'o, xí'in ndidaá kúú ñ̄a'a ió noqán, noqón kúú na dándáki induú xí'in noño'ó yó'o. Sa'á ñ̄oó k̄o ió ta'on na ini ni iin ve'e ñ̄o'o, tá'an ñ̄a n̄i kava'a ndá'a t̄a. ²⁵ Ta ni iin tó'on ñ̄a'a ió noq yo k̄o xínño'ó ná, ch̄i ni iin tó'on ñ̄a'a k̄o kómani noq ná. Mií di'a na xí'o ñ̄a takí yo ndéi yó ñ̄ayuú yó'o, ta xí'o na tach̄i ñ̄a náki'in yó, ta xí'o ta'ani na ndidaá kúú ñ̄a'a ió noq yo.

²⁶ Ta xí'in iin tó'on vá t̄a n̄i nata'i ndidaá ñ̄ayuu n̄i kee Ndios, dá ná nakuit̄a noq na kande'i na iin ní kúú ñ̄ayuú yó'o. Ch̄i sa n̄i chiná'a vá Ndios noq kúú sa'á ñ̄a kataki yo, ta n̄i chiná'a ta'ani na noq ndi'á, ta n̄i chiná'a ta'ani na noq kande'i iin rá iin yó. ²⁷ Dión n̄i kee Ndios, dá ná nandukú yó na, dá ná ndundéé yó nda ná kandeé yó nani'i yo ná. Ch̄i miian ndaa kíán ñ̄a k̄o xíká ta'on ió Ndios noq iin rá iin yó.

²⁸ Ch̄i mií ná kedaá xí'in yó, dá takí yo, ta kandá yo, ta ndéi yó. Ta kíán tátó'on n̄i taa dao t̄a kuendá mií ndó, tá'an ra t̄i'a taa to'on luu kua'an, ch̄i n̄i taa ra ñ̄a kúú yó de'e Ndios. ²⁹ Ta sa'á ñ̄a kúú yó de'e Ndios, sa'á ñ̄oó k̄o niyiká yó ka'án yó ñ̄a kúú ná iin na'áná n̄i kava'a ndá'a t̄a xí'in oro o plata o xí'in yuu, ch̄i sava'a ñ̄a n̄i nakani ini ñ̄axintóni t̄a t̄i'a kava'a ñ̄a

kián.

³⁰ Tído kọ ní taó kuendá ta'on Ndios sa'á ña sa kee ñayuu tá sata, chí kọ ní sá na'á ná mií Ndios. Tído viti sa'ándá ná choon noo iin rá iin ñayuu ndéi iin ní kúú ñayúú ña ná nandikó iní na sa'á kuachi kée na. ³¹ Chí ñi chíkaa ini Ndios ña kasandaá iin kuu, dá keyíko ndaa na sa'a ndidaá kúú ñayuu ndéi iin ní kúú ñayúú yó'o xí'ín ndá'a iin taa ñi chíkani mií ná. Ta ñi xí'o na ña ñi kandaá ini yo ndá yoo kúú taa ñoó, chí ñi danátaki ñaá ná tein na kúú ndii —kaá na.

³² Tá ñi seido'o ra ña ñi ka'an Pablo sa'á ña nataki na ñi xí'i, ta kúú ñi kasá'a dao ra kédiki ñaá rá. Tído dao ka ra ñi kaa xí'ín ná:

—Kóni ndu'u kueídó'o ndu cháá ka sa'á ña yó'o.

³³ Dá ñi keta na kua'an na. ³⁴ Tído ñi kandísa dao ñayuu ñoó to'on ñi daná'a Pablo, ta ñi ñaki'in tá'an na xí'ín ná. Ta tein na ñi kandísa ñoó nákaa iin taa naní Dionisio, ta kúú rá iin taa né'e choon noo naní Areópago ñoó. Ta nákaa ta'ani iin ñá'a naní Dámaris, ta ñi kandísa ta'ani dao ka ñayuu.

18

Di'a ñi kuu tá ñi sa io Pablo ñoo naní Corinto

¹ Tá ñi ndi'i, dá ñi keta Pablo ñoo Atenas. Dá ñi ki'in na kua'an na ñoo ká'ano naní Corinto. ² Tá ñoó ñi ñaki'in tá'an na xí'ín iin ta Israel naní Aquila, ra ñi kaki kuendá Ponto. Ta duú ñi kasáa va ra ñi kii ra kuendá Italia xí'ín ñadi'í ra, ña naní Priscila, chí

taa né'e choon ká'ano naní Claudio kúú ra ñi sa'anda choon ña ná kankuei ndidaá kúú na Israel ñoo Roma ko'on na kandeí na dao ka xíán. Dá ñi kee Pablo kua'an na ve'e noo ndéi na ñoó. ³ Ta iin nóo choon kée Pablo xí'ín ná, chí ti'a na kava'a na ve'e xí'ín ñí. Sa'á ñoó ñi kandoo Pablo ió na ve'e na, ta ñi kechóon nduú na xí'ín ná. ⁴ Ta ñi dandíchi tá'an Pablo xí'ín ñayuu ini ve'e noo náta na Israel ndéi ñoó iin iin kuu kuu nání'i ndée ná, dá ná xingó ini na Israel xí'ín na kọ kúú na Israel kandísa na to'on dána'a na.

⁵ Dá ñi kasáa Silas xí'ín Timoteo ñi ndee na kuendá Macedonia di'a. Sa'á ñoó ñi dankoo Pablo dao ka choon sa kee na, ta sava'a ña kée na kían dána'a na to'on va'a sa'a Jesús, chí kásto'on na xí'ín na Israel ña Jesús kúú Cristo, na dákaiki ñaá. ⁶ Tído ñi ndakuei na ñi kasá'a naá na xí'ín Pablo, ta ká'an ndava'a na xí'ín ná. Sa'á ñoó ñi kidi ni'ini Pablo dá'on ná, dá ñi kaa na:

—Kuachi mií ndó kián, dá kían kakomí ií vá ndó kuachi noo Ndios. Kọ ndío kuachi ka yu'u sa'a ndo. Ta viti chí noo ko'in dána'i noo na kọ kúú na Israel —kaá na.

⁷ Dá ñi keta na ve'e noo náta na Israel ñoó. Dá ñi kee na kua'an na ve'e iin taa naní Justo, ta yu'ú ni'ini taa yó'o Ndios. Ta ió ra diin ve'e noo náta na Israel ndéi ñoó. ⁸ Ta Crispo naní iin taa ndáya'i ini ve'e noo náta na Israel, kúú ñi kandísa ra

sato'o yō Jesús xí'ín ndidaá nā ve'e ra. Ta kúú kua'á ñayuu ndéi ñoo Corinto ñoo nī seídó'o to'on va'a sa'a Jesús, ta nī kándisa ñaá ná, ta nī sodo ndúta ná.

⁹ Iin sa'kuaá, dá nī xini Pablo iin ña'a ndato nī kee sato'o yō Jesús, dá nī kaa na xí'ín ná:

—O sa yu'óon. Ta o sa kátuuón ña ka'on sa'í. ¹⁰ Chī ió va yu'u xí'ón, ta ni iin tó'ón ta'on ñayuu o kónóí kenda'va'a xí'ón. Chī kua'á nda'o ñayuu yu'u ndéi ñoo ká'ano yó'o —kaá na.

¹¹ Dá nī kandoo Pablo nī sa io na iin kua'á dao ñoo Corinto ñoo. Ta nī daná'a na noo ñayuu sa'á to'on va'a Ndios.

¹² Ta nani nákaa taa naní Galión né'e ra choon kuendá Acaya yó'o, kúú iin nóo nī ndató'ón taa Israel kenda'va'a ra xí'ín Pablo. Dá nī sa'an ra nī tiin ñaá rá ndáka ra kua'an ra noo ta né'e choon. ¹³ Dá nī kaa ra xí'ín Galión ñoo:

—Taa yó'o kúú ra xionoo dáka'an kue'é ñayuu, dá ná dá'a ni kandaño'o na Ndios tátó'on kī'o sa'ándá ley Moisés choon —kaá ra.

¹⁴ Tá kua'an Pablo ka'an na, ta kúú nī kasá'á ká'an Galión xí'ín taa Israel ñoo:

—Tá nī kee ra iin ña kini o iin kuachi ká'ano, dá kīan nakī'oi miíí kueídó'i ña ká'an ndo'ó, ta Israel xa'an. ¹⁵ Tído tá kīan sa'á to'on, o sa'á kuu Ndios ndo o sa'a ley mií ndo'ó, dá kīan kuu keyíko mií ndoan, chī yu'u kúú ra o chínee ta'oin miíí keyíkoj sa'á ña yó'o —kaá ra.

¹⁶ Dá nī taó ñaá rá sata vé'e. ¹⁷ Dá nī tiin dao ta griego iin taa naní Sóstenes, tá'an ra dándaki ve'e noo náataka na Israel. Ta kúú mií yé'é choon ñoo nī kani ñaá rá. Tído ko ní kékuendá ta'on Galión sa'á ña nī kee ra.

Di'a nī kuu tá nī nandió koo Pablo ñoo Antioquía

¹⁸ Ta kúú kua'a ij vá kuu nī kandoo Pablo nī sa io na ñoo Corinto ñoo. Nī ndi'í, dá nī ka'an na ndisá'an xí'ín na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo. Dá nī tiin na iin barco. Dá nī kee na kua'an na chī kuendá Siria di'a. Ta kua'an ta'ani Priscila xí'ín Aquila xí'ín ná. Tído tá ko ña'a kee na ko'on na, dá nī datá tá'í Pablo di'ni ná noo naní Cencrea, dá xinkoo to'on nī kandoo na xí'ín Ndios.

¹⁹ Dá tá nī saa na ñoo ká'ano naní Éfeso, ta kúú ñoo nī ta'anda tá'an Pablo xí'ín Priscila xí'ín Aquila. Dá nī kee Pablo kua'an na ve'e noo náataka na Israel ndéi ñoo ñoo. Ta ñoo nī ndató'ón ná xí'ín ra Israel. ²⁰ Dá nī seí nda'í ra noo Pablo ña ná koo na cháá ka kuu xí'ín rá, tído ko ní xīn ta'on na. ²¹ Dá nī ka'an na ndisá'an xí'ín rá, dá nī kaa na:

—Miían ndúsa kakaaj víko ña sa vei koo ñoo Jerusalén, tído nandió koo tukui kooi xí'ín ndó tá dión kóni Ndios —kaá na.

Dá nī keta na ñoo Éfeso ñoo, dá nī tiin na iin barco kua'an na. ²² Dá tá nī saa na ñoo Cesarea, dá nī kee na kōkaa na kua'an na ñoo Jerusalén ka'an na ndisá'an xí'ín na kúú

kuendá Jesús ndéi ñoó. Tá n̄i ndi'i ñoó, dá n̄i kee na kua'an n̄a, dá n̄i xin̄o n̄a ñoo Antioquía.

²³ Tá n̄i ndi'i n̄i s̄a io na ñoo Antioquía cháá tiempo, dá n̄i kee tuku na kua'an n̄a, ta n̄i xionoo na chí kuendá Galacia di'a, xí'in Frigia, ta n̄i xi'o na tandeé iní noo ndidaá kúu na kúu kuendá Jesús ndéi ñoó.

Di'a n̄i kuu tá n̄i daná'a iin t̄aa naní Apolos

²⁴ Iin kuu n̄i kasáa iin ta Israel naní Apolos ñoo Éfeso. Ta kúu rá iin t̄aa n̄i kaki ñoo ká'ano naní Alejandría. Ta ti'a va'a ra ka'an ra, ta ndichí nda'o ra xí'in to'on ká'an tuti īi Ndios. ²⁵ Ta s̄a n̄i dakuá'a va'a ra sa'a íchi ndaa sato'o yo Jesús. Ta ndino'o iní ra xionoo ra kásto'on ra xí'in ñayuu, ta dána'a ndaa ra sa'a ña ná'a rá sa'a Jesús. Tído ná'a rá sava'a sa'a ña n̄i daná'a Juan tá s̄a dakódo ndúta ná ñayuu.

²⁶ Dá n̄i kasá'a rá dána'a ra iní ve'e noo náta na Israel, ta ko yu'ú ta'on ra. Tído tá n̄i seido'o Priscila xí'in Aquila ña n̄i daná'a ra, dá n̄i taó xoo ñaá ná. Dá n̄i kásto'on va'a cháá ka n̄a xí'in rá sa'a íchi ndaa Ndios.

²⁷ Tá n̄i ndi'i ñoó, dá n̄i ka'an Apolos ko'on ra kuendá Acaya. Dá n̄i xi'o n̄a kúu kuendá Jesús ndéi ñoo Éfeso ñoó tandeé iní noo rá. Ta n̄i taa na iin tuti kua'an noo n̄a kúu kuendá Jesús ndéi chí Acaya ñoó, dá ná natiin va'a na Apolos. Dá tá n̄i s̄a ra Acaya, kúu n̄i chindeé nda'o ra ndidaá n̄a kúu kuendá

Jesús, tá'an n̄a n̄i kandisa sa'a ña man̄i n̄i kee Ndios xí'in ná. ²⁸ Ta kúu n̄i ndundéé rá n̄i datúu rá noo ká'an ta Israel noo ndidaá ñayuu ndéi ñoó, chí n̄i xi'o ra ña n̄i kandaa iní n̄a ña ká'an tuti īi Ndios, ña Jesús kúu Cristo, n̄a dákaki ñaá.

19

Di'a n̄i kuu tá n̄i s̄a io Pablo ñoo Éfeso

¹ Ta xian nani nákaa īi Apolos ñoo Corinto, kúu n̄i ya'a Pablo iin xian noo ndíta yukú ñó'o kua'an n̄a. Dá n̄i s̄a n̄a ñoo Éfeso. Ta kúu ñoó n̄i naki'in tá'an na xí'in dao t̄aa kúu kuendá Jesús. ² Dá n̄i ndato'on ñaá Pablo:

—¿Á n̄i natiin ndo'o Espiritu īi Ndios tá n̄i kandisa ndó?

Dá n̄i kaa roón:

—Ko óon ta'on kueidó'o ndu ña ka'an n̄a ña ió Espiritu īi Ndios.

³ Dá n̄i ndato'on tuku ñaá Pablo:

—¿Ndí kian n̄i kandisa ndó tá n̄i sodó ndúta ndo, tá dáá?

Dá n̄i kaa ra:

—N̄i kandisa ndu'u ña n̄i daná'a Juan tá s̄a dakódo ndúta ná ñayuu.

⁴ Dá n̄i kaa Pablo:

—N̄i s̄a dakódo ndúta Juan ñayuu, tá'an n̄a n̄i nandikó iní sa'a kuachi kée na. Ta n̄i ka'an Juan xí'in ná ña ná kandeé iní n̄a iin ka t̄aa vei sata ná. Ta n̄a yó'o kúu Jesús, ta noón kúu Cristo, n̄a dákaki ñaá.

⁵ Tá n̄i seidó'o ra to'on yó'o, dá n̄i sodó ndúta rá xí'in kuu

sato'o yō Jesús. ⁶ Dá tá nī chīnóo Pablo ndá'a ná dinī rá, kúú nī nātiin ra Espírītu īī Ndios ini ra. Kúú nī kasá'á vá ká'an ra dao ká yú'u, tá'an ña kō ní dakuá'a ra. Dá nī kasá'á ta'ani ra kástō'on ra to'on nī nī'ī rá noo mií Ndios. ⁷ Ta kúú rá tátō'on uxī uū.

⁸ Dá nī ku'u Pablo ini ve'e noo náta ka nā Israel ndéi ñoo ñoo. Ta noo onī yoo kō ní yu'ú ta'on na ka'an nā sa'a Jesús. Ta nī dandíchi tá'an na xí'ín ñayuu ndéi ñoo, dá ná xino ini nā ndu'u na tixi ndá'a Ndios. ⁹ Tído nī ndukáxí nda'o níō dao na, sa'á ñoo kō ní xiin ta'on na kandísa na to'on nī daná'a Pablo. Ta noón kúú nā nī kasá'á ká'an ndava'a na sa'a íchi ndaa Jesús noo ñayuu ndéi ñoo. Dá nī dankoo ñaa Pablo. Dá nī kee na ndáka na nā nī nduu kuendá Jesús kua'an nā. Ta ndidaá kuū vá sa ndató'ón ná xí'ín ñayuu ñoo sa'á to'on Jesús ini iin ve'e ta naní Tirano, ta kíán iin ve'e noo náta ka ñayuu ndató'ón ná. ¹⁰ Ta dión nī sa kee na tein uū kua. Sa'á ñoo kua'á nda'o nā Israel xí'ín nā kō kúú nā Israel ndéi chí Asia dí'a nī seídó'o to'on va'a sa'a sato'o yō Jesús.

¹¹ Ta xí'ín ndá'a Pablo sa kee Ndios ña'a ná'ano, ¹² chī va'ará peñito Pablo o tá'í dá'on ná né'e ñayuu kua'an nā chinóo naan sata nā kú'u, ta kúú nduva'a va na. Ta kankuei ta'ani espírītu kini ini nā kua'an.

¹³ Sa xionoo dao ta Israel sa taó rá espírītu kini ñó'o ini ñayuu. Tído iin kuū nī

ka'an rá ka'anda ra choon xí'ín kuū sato'o yō Jesús, dá taó rá espírītu kini, chī dí'a nī kaa ra xí'án:

—Sa'ándá ndu'u choon nooñ xí'ín kuū Jesús, tá'an nā ká'an Pablo sa'a. Kua'an keta kí'ini ta xaan —kaá ra xí'án.

¹⁴ Ta ta ká'an dión kúú ndin usá de'e iin ta Israel naní Esceva, tá'an ra kúú iin dutī kúú noó.

¹⁵ Tído nī ka'an espírītu kini ñoo xí'ín rá:

—Ná'á vá yu'u Jesús. Ta ná'á ta'ani yu'u ndá yoo kúú Pablo. Tído ndo'ó, ¿ndá yoo kúú ndo'ó ña sa'ándá ndo choon noo yú'u, tá dáá? —kaáan xí'ín rá.

¹⁶ Ta kúú nī ndao ni'ini ta yí'í espírītu kini ñoo nī tiin ñaa rá, chī nī ndundakí nda'o ra nī kee espírītu kini ñoo. Kúú nī kendava'a ra xí'ín ndin usá ta ñoo, ta nī ndatá ndí'í rá dá'on rá. Ta kúú nda ndaa vichí vá rá nī kankuei ra ve'e ñoo kua'an ra, ta nī tarkue'e nda'o ra nī kean.

¹⁷ Ta kúú ndidaá kúú nā Israel xí'ín nā kō kúú nā Israel ndéi ñoo Éfeso ñoo nī kandaa ini ña dión nī kuu. Ta kúú nī yu'ú nda'o na. Dá nī kasá'á kéká'ano na kuū sato'o yō Jesús. ¹⁸ Kúú kua'á nda'o nā duú nī kandísa Jesús nī kasá'á ná'o nā kuachi nā, ta xí'o na kuendá sa'á ña kini sa kee na. ¹⁹ Ta kua'á ñayuu kétadí né'e na libro nā nī kasáa nā. Dá nī dakéi naan noo ndidaá kúú ñayuu ñoo. Ta nī kekuendá nā ndidaá ya'í libro ñoo. Dá nī kandaa ini nā ña ya'í ña

tátò'on uu diko uxì mil dij'ón plata. ²⁰ Dión nì kuu, dá nì naka'ani cháá ka to'on va'a sa'a sato'o yò Jesús, ta kúú kuá'á ka ñayuu nì kandísa ñáá.

²¹ Tá nì ndi'i ñoo, dá nì chikaa ini Pablo ko'on na korni'ini na ñayuu ndéi chí kuendá Macedonia xí'ín Acaya, dá ko'on na ñoo Jerusalén. Ta nì kaa na:

—Tá nì ndi'i nì sa'in Jerusalén, dá ví, dá kían mi'an ko'in ñoo ká'ano naní Roma —kaá na.

²² Dá nì tanda'á Pablo uu ka ta xionoo xí'ín ná ko'on na chí kuendá Macedonia. Ta na yó'o kúú Timoteo xí'ín Erasto. Tído nì kandoo jó Pablo nì sa io na cháá ka kuú chí kuendá Asia.

Di'a nì kuu tá nì nakuina vaq ñayuu ndéi ñoo Éfeso

²³ Tiempo daá ñoo nì kasá'á karyíi nda'o ñayuu ndéi ñoo Éfeso sa'a íchi saá ña ká'an sa'a Jesús. ²⁴ Chí jó iin ta kéchóon xí'ín plata naní Demetrio ñoo ñoo. Ta kúú rá iin ta káva'a yoko xí'ín plata, ña ndáa tátò'on kí'o káa ve'e ño'o iin ndios di'í naní Diana. Ta kuá'á nda'o dij'ón sa ní'í rá sa'á sa kee ra choon yó'o, xí'ín ta kéchóon xí'ín rá. ²⁵ Kúú nì nadataká ra ta kéchóon xí'ín rá, xí'ín dao ka ta kéchóon xí'ín plata. Dá nì kaa ra xí'ín rá:

—Ná'á vá mií ndó ña xí'ín choon kée yó yó'o ní'í yò kuá'á nda'o dij'ón. ²⁶ Tído sa nì xini va mií ndó, ta nì seído'o ndó sa'a iin ta naní Pablo. Ta o duú iin tó'ón ñoo Éfeso

yó'o xionoo ra, chí iin ní kúú vá kuendá Asia yó'o xionoo ra. Ta sa nì kandeé rá nì xino ini kuá'á nda'o ñayuu kandísa na noo ká'an ra, chí kaá ra ña ko ta'ón ndios kíán káva'a ndá'a ta. ²⁷ Ta o duú savá'a choon kée ni yó jó jó ña naá, chí jó ta'ani nda'o jó ña kasá'á kenóo ñayuu ve'e ño'o ndios di'í yò Diana, dá o kí'o ka na ñañó'ó noo ná, tá'an na ndáño'o ta'ani ndidaá na ndéi chí kuendá Asia di'a, xí'ín na ndéi iin ní kúú ñayuú —kaá ra.

²⁸ Tá nì seído'o ta ñoo noo nì ka'an Demetrio, kúú nì xido nda'o ini ra. Dá nì kayu'ú rá:

—Na ndaya'i nda'o kúú Diana, tá'an na ndáño'o yóo, na ñoo Éfeso yó'o —kaá ra.

²⁹ Ta kúú ndidaá vá ñayuu ndéi ñoo ñoo nì nakuina vaq. Kúú nì tiin na iin ta naní Gayo xí'ín ta naní Aristarco. Ta ndi nduú ta yó'o nì kii chí kuendá Macedonia, ta xionoo ra xí'ín Pablo. Ta ño'o ña ná nì ku'u na ini iin ve'e ká'ano noo náta na ñoo ñoo ndátó'ón ná sa'a ña'a ndó'o na. ³⁰ Dá nì ka'an Pablo ko'on na ku'u na ve'e ñoo ka'an na xí'ín ñayuu ño'o ñoo. Tído dao ka nì kúú kuendá Jesús ko ní sóno ta'on na ña ku'u na. ³¹ Ta ndéi ta'ani dao ta né'e choon kuendá Asia ñoo, tá'an ra né'e tá'an va'a xí'ín Pablo. Dá nì chinda'á rá choon kuá'an ña seí nda'í ra noo ná ña ná dá'a ni ku'u na ve'e ñoo.

³² Kúú nì náta kuá'á nda'o ñayuu. Dao na káyu'ú iin ña'a, ta dao ka na káyu'ú

sa'a iin ka ña'a sa'a ña ni naa ini na. Chi kua'a va ñayuu ñoo ko kandaq ini nda sa'a kían ña ni nataka na. ³³ Dá ni tanda'a ni'ini dao taq Israel iin taq naní Alejandro noo ndidaa ñayuu ñoo, dá ná ka'an ra xí'in ná, ká'an rá. Dá ni dakúu Alejandro ndá'a rá xíka ra ña ná kandeí tádi ñayuu ñoo, dá ná chindeé rá na ñoo ra noo ñayuu kuá'a ñoo.

³⁴ Tído tá ni kandaq ini ñayuu ñoo ña ta Israel kúu Alejandro ñoo, dá ni kasá'a káyu'ú ndidaa kúu ná tát'on uu ka hora, dá kaá na:

—¡Na ndáya'i nda'o kúu Diana, tá'an na ndáño'o yóo, na ñoo Éfeso yó'o! —kaá na.

³⁵ Nda daá ví ni kandeé ra kúu secretario ni kutádi ñayuu ñoo. Dá ni kaa ra:

—Kueídó'o ndó yu'u, ndidaa ndo'ó, na ñoo Éfeso. ¿Á ko ná'a ta'on ndó ña ndidaa kúu ñayuu ná'a ña ñoo ká'ano Éfeso yó'o ni ni'i choon ña kían kandaq yo ve'e ño'o ndios ndáya'i naní Diana xí'in na'ánáan, ña ni noo túu ni kii induú? ³⁶ Ta ni iin tó'on ñayuu o kúu kaá ña koó. Sa'a ñoo kandeí tádi ndo. Ná dá'a ni kee ndó iin ña'a kini. ³⁷ Chi ni iin taq ndáka ndó ni kasáa ndo yó'o ko ní xini xíxi ra ve'e ño'o ndo, ta ni ko ká'an ndava'a ra sa'a ndios di'í ndáño'o ndó. ³⁸ Sa'a ñoo tá kóni Demetrio xí'in taq kéchóon xí'in rá ka'an kuachi ra sa'a dao taq, dá kían kuu ko'on ra ve'e chóon, dá chi ñoo ndéi taq né'e choon keyíko sa'a ña ndó'o ndó. Ta

ñoo kánian ka'an kuachi tá'an iin rá iin ndó sa'a ña ndó'o ndó. ³⁹ Ta tá kóni ndo keyíko ndo dao ka ña'a, dá kían kánian nataka ndo noo ta né'e choon tát'on kí'o sa'ándá ley choon, dá keyíko ra sa'a ndo. ⁴⁰ Chi io va ió ña chinóo kuachi ta né'e choon yó sa'a ña ni nakuina vaq yo viti. Chi o ní'i ta'on yó ndí kían ka'an yo xí'in rá sa'a ña kéeá di'a —kaá ra.

⁴¹ Tá ni ndi'i ni ka'an ra to'on yó'o, dá ni sa'anda ra choon noo ñayuu ni nataka ñoo ña ná no'o na ve'e na.

20

Di'a ni kuu tá ni daná'a Pablo chí kuendá Macedonia xí'in kuendá Grecia

¹ Tá ni ndi'i ni kutádi ñayuu ni nakuina vaq ñoo, dá ni nakana Pablo na kúu kuendá Jesús ndéi ñoo. Dá ni ka'an ni'ini na noo ná, ta ni nomi ñaá ná. Dá ni ka'an na ndisá'an xí'in ná. Dá ni kee na kua'an na chí kuendá Macedonia di'a. ² Tá ni ndi'i ni nata'an Pablo ni xionoo na ni xi'o na tandeé ini noo na kúu kuendá Jesús ndéi ñoo xí'in to'on ni daná'a na, dá ni kasandaá na chí kuendá Grecia di'a. ³ Ta ñoo ni sa io na oni yoo. Ta sa io nduu na tiin na barco ko'on na chí kuendá Siria, ká'an ná. Tído ni ni'i tó'on na ña ndátó'on kue'é ta Israel ña ka'ání ñaá rá. Sa'a ñoo ni chikaa ini na ña nandió koó sá'a tuku na no'o na íchi kua'an chí kuendá Macedonia. ⁴ Ta ni naki'in tá'an na xí'in dao taq né'e tá'an xí'in ná kua'an na nda

kuendá Asia. Ta iin ra naní Sópater, tá'an ra ñoo Berea, xí'in ta naní Aristarco, xí'in iin ka ta naní Segundo. Ta ndi nduú taa yó'o kúu ta ñoo Tesalónica. Ta kua'an ta'ani Gayo, tá'an ra ñoo Derbe, xí'in Timoteo, xí'in uu ka taa naní Tíquico xí'in Trófimo, ta kuendá Asia.

⁵ Ta ndidaá taa yó'o kúu ra ni xionoo kua'an ñoo Troas, dá kandati ra ñoo saa ndu. ⁶ Tá ni ndi'i ni ya'a víko sei na Israel pan, tá'an ña ko ní kí'in tá'an xí'in ña dákuita tachian, dá ni tiin ndu iin barco ñoo Filipos kua'an ndu. Ta tixi o'on kuu, dá ni saa ndu ni naki'in tá'an ndu xí'in dao ka taa ñoo, chi ndei ra ndati ra ndu ñoo Troas. Ta ñoo ni sa ndei ndu usa kuu.

Di'a ni kuu tá ni sa io Pablo ñoo naní Troas

⁷ Tá ni kasandaá kuu kásá'a sa'a semana, dá ni nataka ndu'u, na kúu kuendá Jesús, ni sa'anda ndu pan. Ta sa'a ña kánian kana Pablo ko'on na tá ná tuu noo iin ka kuu ñoo, sa'a ñoo ni kukáni vá dána'a na nákaa na. Ta kúu ni kasandaá dao ñoo. ⁸ Ta kúu kua'a nda'o ñó'o tóon ini ve'e kánoo dikó noo ni nditúti ndu ñoo.

⁹ Ta ió iin tayii naní Eutico yé'é ventana, ta ni kasaa ña ma'ánó, chi ni kukáni nda'o ña dána'a Pablo nákaa na, sa'a ñoo ni naá vá ini xi ni kidi xi. Ta kúu ni kankao xi nda piso kúu oni ñoo nda noño'o. Ta kúu ni ndane'e na xi, tído ndaá ndii va kúu xi. ¹⁰ Kúu ni noo Pablo ni naxino na noño'o ñoo. Ta kúu ni sa noo

ndei na noo tayii ñoo. Kúu ni nomi na xi. Dá ni kaa na xí'in na kúu kuendá Jesús ñoo:

—O sa yu'ú ndo, chi takí va xi —kaá na.

¹¹ Ta kúu ñoo ni nandió koo tuku Pablo ni kaa na ni xinkoo na ve'e kánoo dini ñoo. Dá ni sa'anda na pan, dá ni sei nduan. Dá ni kasá'a tuku va na dána'a na nda ni tuu noo yaa. Nda daá ví ni kee na kua'an na. ¹² Tído takí va tayii ñoo ni nakuaka ñaá ná ndáka na kua'an na. Sa'a ñoo ni natiin na iin tandeé ini ká'ano cháá ka.

¹³ Dá ni tiin ndu iin barco, dá ni xionoo ndu kua'an ndu noo Pablo ñoo naní Asón, chi ñoo ni kandoo ndu natiin ndu na, chi ni chikaa ini na ña saa sá'a ná. ¹⁴ Dá tá ni naki'in tá'an ndu xí'in Pablo ñoo naní Asón, dá ni kaa na ini barco ñoo. Dá ni kee ndu kua'an ndu. Dá ni saa ndu ñoo naní Mitilene. ¹⁵ Dá ni naki'in tuku ndu kua'an ndu xí'in barco ñoo. Dá tá ni ya'a iin ka kuu, dá ni kasandaá yati ndu noo naní Quío. Dá tá ni ya'a iin ka kuu, dá ni kasandaá ndu noo naní Samos. Dá ni saa ndu ni sa tuu tóo barco ñoo naní Trogilio. Dá nda iin ka ví kuu, dá ni saa ndu ñoo naní Mileto. ¹⁶ Chi sa ni chikaa ini Pablo ña o kó'on ta'on na nda ñoo Éfeso, chi ko kóni ta'on na katuu na'á ná kuendá Asia ñoo. Chi nómi kíi ná saa na ñoo Jerusalén, dá nda ndi kuu kasaa na kaka na noo koo víko ká'ano naní Pentecostés.

Di'a kua'an ña ni daná'a Pablo noo na sá'ano né'e

choon noó na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo Éfeso

17 Ta tein ndéi ndu ñoo Mileto ñoo, dá ni tanda'á Pablo dao ta kua'an ra kuaka ra na sá'ano né'e choon noó na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo Éfeso. 18 Dá tá ni kasáa na sá'ano ñoo noo ió Pablo, dá ni kaa Pablo xí'in ná:

—Ndidaá ndo'ó kúú na ná'á táto'on ki'o ni kee yu'u ni sa kái tein ndó nda rá kuu mií noó ni kasáa kuendá Asia yó'o. 19 Chi ni kee ni kóni sato'o yo Jesús, ta ko ní ndúkú ta'on yu'u ñañó'ó mií. Ta kuá'á nda'o ta'ándá ni sakii xí'in ndirá nooí sa'a ndo. Ta kuá'á nda'o tandó'ó ni ndo'i ni kee ta Israel. 20 Ta ná'á ta'ani ndó ña ko ní dánkoo ta'on yu'u ña kast'o'in xí'in ndó ndidaá kúú ña va'a ña kían chindeé ndó. Ta ni daná'i noo ndo ini ve'e noo ná'taka ndo, ta ni daná'a ta'anii noo ndo ini ve'e mií ndó. 21 Ta ni kast'o'on ta'anii xí'in na Israel xí'in na ko kúú na Israel sa'á ña kánian nandikó iní yo sa'á kuachi kée yo noo Ndios, ta sa'á ña kánian kándéé iní yo sato'o yo Jesucristo.

22 'Ta viti kían tanda'á na kúú Espíritu i Ndios yu'u ña ko'in ñoo Jerusalén. Tído ko ná'i ndí kían ndo'i ñoo. 23 Sava'a ña ná'i kían ña ndidaá ñoo ná'ano noó ni sa'in, ni ka'an Espíritu i xí'in yu'u ña chikaa ra yu'u ve'e kaa. Ta kúú kuá'á nda'o tandó'ó ndo'i, kaá na. 24 Tído ko ndí'i ta'on inii sa'a ndidaá

ñá vei ndo'i. Ta ni ko ndí'i inii sa'á ña katakii o kuui. Ña kían ndí'i inii sa'a kían dáxinkoo ndí'i choon ni sa'anda sato'o yo Jesús nooí, ña kast'o'in sa'á to'on va'a ña ká'an sa'á ña maní ni kee Ndios xí'in ñayuu.

25 'Ta viti kían sa ná'á va yu'u ña ni iin tó'on ndo'ó, na ni seídó'o to'on ni daná'i sa'a ndi kee ñayuu ndu'u na tixi ndá'a Ndios, o nándio kuéi ka koni nooí. 26 Sa'á ñoo kóni ka'in xí'in ndó viti ña ko ndio kuachi ka yu'u sa'a ni iin tó'on ndo'ó, 27 chi ko ní chítuu inii, di'a ni kast'o'on ndí'i xí'in ndó sa'a ndidaá kúú va ña kóni Ndios kee ndó.

28 'Ta viti, kandaa va'a ndó mií ndó, ta kandaa ta'ani ndó ndidaá na kúú kuendá Jesús ñó'o tixi ndá'a ndo. Chi mií Espíritu i Ndios kúú na ni xi'o choon noo ndo ña kandaka va'a ndó na kúú kuendá sato'o yo Jesús, chi xí'in ni mií ná ni kandeé ná ni naní'i ña ná kakuu na ñayuu mií ná. 29 Sa'á ñoo kandaa va'a ndó na, chi sa ná'á va yu'u ña tá ná kexooi ko'in noo ndo, dá kasaa dao ta kiní, ta ku'u ra tein ndó, chi kee ra táto'on kée ndigüe'i lobo tondó tá koku'u rí sa'ání rí léko. 30 Ta kúú tein mií ndó xaan ndakuei ta'ani dao ta dána'a ña to'on, chi kóni ra taó xoo ra na kúú kuendá Jesús ko'on na kakuu na kuendá ra. 31 Sa'á ñoo kaño'o ini ndo, ta daá ndusaa ini ndo ña tein oni kua, nduu ñoo ko ní sa tuui ña kían ka'an ni'ini noo iin rá iin ndó xí'in ndirá nooí

ñā kandita ndaa ndo xí'in ñā kándisa ndó.

³² Ta viti kían náki'oi ndo'ó noo ndá'a Ndios, xí'in noo ñā maní nī kee na xí'in ndó. Chī ñoo kían kómí choon ñā dákuá'anoan ndo'ó íchi Ndios, dá natiin ndó ñā va'a nī kaa nā kī'o na noo ñayuu nī nduvii ná.

³³ Ni plata ni oro ni dá'on kómí dao ka ñayuu ko ní kátoó ta'on yu'u, ³⁴ chī ná'á va'a va mií ndó ñā xí'in ndá'a mií vái nī kechóoin, dá nī nī'í ndí kían xínñó'í, xí'in ñā'a xínñó'ó nā xionoo xí'ín. ³⁵ Ta ndidaá ñā yó'o nī keei, dá sa daná'i noo ndo ñā kánian kechóon ndó, dá kuu chindeé ndó ñayuu kámani ñā'a noo. Ta ndisaa ini ndo to'on nī ka'an sato'o yo Jesús tá nī kaa nā di'a: "Ndiká'án cháá ka ví ñayuu xí'o ñā'a o duú ka nā ndáti natiian." Dióon nī kaa Jesús —kaá Pablo.

³⁶ Tá nī ndi'i nī ka'an Pablo to'on yó'o, dá nī sa kuín xití ná, ta nī ka'an nā xí'in Ndios xí'in ndidaá nā sá'ano ñoo. ³⁷ Ta nda'í nī saki ndidaá kúu nā sá'ano ñoo. Dá nī nomi ní'ini na Pablo, ta nī chitó ná noo ná. ³⁸ Chī nī kunda'í nda'o ini nā sa'á ñā nī kaa Pablo ñā o nándió kuéi ka nā koni nā noo ná. Dá nī sa'an ndidaá nā sá'ano ñoo nī ndaka na Pablo nda noo ín barco.

21

Di'a nī kuu tá nī kee Pablo kua'an nā ñoo Jerusalén

¹ Dá tá nī ndi'i nī ka'an ndu ndisá'án xí'in nā sá'ano ñoo, dá nī kaa ndu ini iin barco.

Dá nī kee ndu kua'an ndaa ndu noo naní Cos. Ta nda iin ka kuu, dá nī kasandaá ndu noo naní Rodas. Ta kúu ñoo nī kee ndu kua'an ndu nda ñoo naní Pátara. ² Tá nī saa ndu Pátara ñoo, dá nī tiin ndu iin ka barco, tá'an kiró kua'an chí kuendá Fenicia. Dá nī kee ndu kua'an ndu. ³ Dá nī ya'a yati ndu noo ín yúku naní Chipre, ñā ín ini taño'o. Ta nī kandoan chí xoo íti di'a ndu. Ta nī ya'a ndu kua'an ndu chí kuendá Siria di'a. Dá nī saa ndu noo nákuita barco ñoo naní Tiro, chī ñoo kúu noo kánian noo ñā'a ndío barco ñoo. ⁴ Ta ñoo nī naki'in tá'an ndu xí'in dao nā kúu kuendá Jesús ndéi ñoo ñoo. Dá nī sa ndei ndu usa kuu xí'in ná. Ta nī nakani na xí'in Pablo ñā nī ka'an Espiritu iñ Ndios xí'in ná, ñā ná dá'a ni ko'on nā ñoo Jerusalén.

⁵ Dá tá nī ya'a usa kuu ñoo, dá nī kee na xí'in ñadi'í nā xí'in de'e na kua'an nā dáya'a na ndu'u nda yú'u ñoo ñoo. Dá nī sa kuita xití ndidaá ndu yú'u taño'o ñoo, dá nī ka'an ndu xí'in Ndios xí'in ná. ⁶ Dá nī nomi tá'an iin rá iin ndu xí'in ná. Dá nī kaa ndu barco kua'an ndu. Ta noón, nī nándió kuéi na kua'an nó'o ná ve'e na.

⁷ Ta ñoo Tiro ñoo kúu noo ndi'i nī tiin ndu barco, dá nī saa ndu ñoo naní Tolemaida. Ta ñoo nī ka'an ndu ndisá'án xí'in nā kúu kuendá Jesús ndéi ñoo. Dá nī sa ndei too ndu xí'in ná iin kuu. ⁸ Ta iin ka kuu, dá nī kee ndu xí'á sá'á ndu kua'an ndu xí'in Pablo. Dá nī saa ndu ñoo ká'ano naní

Cesarea. Dá n̄i kasandaá ndu ve'e iin t̄a naní Felipe, tá'an n̄a xionoo dána'a sa'a Jesús. Ta noón kúu iin t̄a nákaa tein ndin us̄a t̄a n̄i kaxi apóstol chindeé ñáá. Ta n̄i sa ndei tóo ndu ve'e na. ⁹ Ta ndéi komi de'e di'í táki Felipe ñoó, ta kúu xí profeta di'í.

¹⁰ Tá n̄i ya'a cháa kuu ndéi ndu ñoó, dá n̄i naxino iin profeta n̄i kii chí kuendá Judea naní Agabo. ¹¹ Tá n̄i sāa r̄a noo ndéi ndu, dá n̄i taó rá ñi ndíko t̄ixi Pablo. Dá n̄i so'oní raan sa'a mií rá xí'in ndá'a mií rá. Dá n̄i kaa r̄a:

—Di'a n̄i ka'an Espíritu īi xí'in yu'u ña k̄i'o di'a ko'oní t̄a Israel ndá'a t̄a kúu sato'o ñi yó'o, dá nak̄i'o ñáá rá noo ndá'a t̄a tukú —kaá r̄a.

¹² Dá tá n̄i seido'o ndu'u xí'in n̄a ndéi ve'e ñoó to'on yó'o, dá n̄i seí nda'í ndu noo Pablo ña ná dá'a ni ko'on n̄a ñoo Jerusalén. ¹³ Dá n̄i kaa na xí'in ndu'u:

—¿Ndí k̄ián ndó'o ndó ña ndéi'í ndo, ta dákunda'í ini ndo yu'u? Ch̄i sā io nduui ña k̄ián kandiko ndá'í xí'in sa'í. Ta o duú ña yó'o oon ni ió nduu yu'u ndo'i, ch̄i ió nduu ta'anii ña k̄ián kuui ñoo Jerusalén sa'a sato'o yo Jesús —kaá n̄a.

¹⁴ Ta sa'a ña ko ní kúu ta'on nadaon ndu ña n̄i ch̄ikāa ini na kee na, sa'a ñoó n̄i sa'anda ini ndu, dá n̄i kaa ndu:

—Ná koo tát̄on k̄i'o kóni mií sato'o yo Jesús.

¹⁵ Tá n̄i ndi'i n̄i sā ndei ndu ñoó cháa kuu, dá n̄i kenduu ndu ña'a ndu, dá n̄i ki'in ndu ích̄i kua'an ndu ñoo Jerusalén.

¹⁶ Dá n̄i kee ta'ani dao n̄a kúu kuendá Jesús ndéi ñoo Cesarea kua'an n̄a xí'in ndu. Tá n̄i sā yati ndu ñoo Jerusalén, dá ndáka na ndu'u n̄i sa'an n̄a ve'e iin t̄a kuendá Chipre naní Mnasón. Ta sā na'á nda'o kúu rá kuendá Jesús. Dá n̄i x̄i'o ra ve'e ra n̄i sā ndei ndu.

Di'a n̄i kuu tá n̄i sā Pablo ñoo Jerusalén

¹⁷ Tá n̄i sā ndu ñoo Jerusalén, dá n̄i n̄atiin va'a ñáá n̄a kúu kuendá Jesús ndéi ñoó xí'an kadij ini n̄a. ¹⁸ Tá n̄i tuu noo iin kā kuu, dá n̄i kee ndu kua'an ndu xí'in Pablo korni'ini ndu Jacobo. Tá n̄i sā ndu, sā n̄i nditúti ndidaá vá n̄a sa'ano ndéi na. ¹⁹ Dá tá n̄i ndi'i n̄i ka'an Pablo ndisá'an xí'in ná, dá n̄i kasá'á ná nákaní na xí'in noón sa'a iin rá iin ña ndato n̄i kee Ndios xí'in ná noó n̄i sa'an n̄a n̄i daná'a n̄a noó n̄a ko kúu n̄a Israel. ²⁰ Tá n̄i seidó'o na to'on yó'o, dá n̄i keká'ano na Ndios. Dá n̄i kaa n̄a xí'in Pablo:

—Ná'á vá mií ní, ñani, ña tein n̄a ñoo yo, n̄a Israel, kuá'á nda'o mil ñayuu kándisa Jesús, ta ndidaá vá ná ká'an ña miian ndusa kee yó choon sa'ándá ley Moisés.

²¹ Tído n̄i ni'í tó'on na ña dána'a ní noo ndidaá kúu n̄a Israel ndéi dao kā nación ña ná o sā kékuendá n̄a choon n̄i sa'anda Moisés, ch̄i kaá mií ní ña ko káni kaan ta'anda ñi de'e yií n̄a, ta kaá ta'ani ní ña ko káni kaan kee na tát̄on n̄i sā kee n̄a ve'á n̄i sā ndei sa na'á.

22' ¿Ndi koo keeá, tá dáá? Dá chī miian ndaa kuiti nataka kuá'á nda'lo ñayuu tá ná kandaá ini na ña ñi kasáa ní. 23 Sa'á ñoó va'a cháá ka ña kee ní ña ko'on ndu ka'an ndu xí'in ní: Chī tein ndu'u yó'o ndéi komi taa, tá'an ra kánian dáxinkoo to'on ñi xí'o ra noo Ndios. 24 Ta kandaka ní ra kua'an ní ve'e ño'o ká'ano. Dá nduvii ní mií ní xí'in rá noo Ndios, ta chiya'i ní sa'a rá sa'a ndidaá ña'a. Tá ñi ndi'i ñi kee ní dión, dá kían kuu datá ra idí diní rá. Dión, dá ná kandaá ini ndidaá ñayuu ña o duú ña ndaa ta'on kían ká'an ñayuu sa'a ní, chī di'a kendaá ij vá ní choon sa'ándá ley Moisés.

25 'Ta sa ñi taa va yó iin tuti kua'an noo na ko kúu na Israel, na kándisa Jesús, ña ná o sa koo ini na keí ná koño ñi doko ñayuu noo yoko, ta ná o sa keí ná ñi ri, ta ni koño kiti ko ní xita ñi, ta ná o sa kée na kuachi xí'in na ko kúu yíi ná o ñadi'í na. Sava'a ñoó vá kían kánian kee na —kaá na.

26 Dá ñi kee Pablo ndáka na ndin komi taa ñoó kua'an na. Ta kúu iin ka kuu ñoó, dá ñi nduvii ná mií ná xí'in roón. Dá ñi ku'u na yé'é ño'o ká'ano ñoó, dá ñi kasto'on na xí'in ta duti ndá oon xino ndin usa kuu ña nduvii ná mií ná xí'in taa ñoó noo Ndios, dá kuu chiño'o ta duti ñoó iin kiti noo Ndios sa'a iin rá iin na.

Di'a ñi kuu tá kua'an ñayuu kua'a ka'áni ná Pablo

27 Tá sa kua'an xino usa kuu ñoó, dá ñi xini dao taa Israel ñi kii kuendá Asia ña

nákaa Pablo yé'é ño'o ká'ano. Dá ñi daká'an kue'é ra dao ka ñayuu ñoó. Dá ñi tiin ñaá rá. 28 Ta ñi kasá'á káyu'u rá:

—¡Ndo'ó, taa Israel, chin-deé ndó ndu'u, chī taa yó'o kúu taa xionoo iin ní kúu xían kénóo ra ñoó yo, ta kénóo ta'ani ra ley Moisés, ta kénóo ta'ani ra ve'e ño'o ká'ano yó'o! Ta viti kían ví'í ka ví ñi kee ra, chī ñi chi'i ra dao ta griego ñi xini xixi ra ve'e ño'o ij yó'o —kaá ra.

29 Dión ñi kaa ra chī ñi xini ra xionoo Pablo ñoó ñoó xí'in iin taa ñoó Éfeso naní Trófimo. Sa'á ñoó ñi ka'án rá ña ñi chi'i Pablo taa ñoó ini ve'e ño'o ká'ano ñoó. 30 Ta kúu ndidaá ñayuu ndéi ñoó Jerusalén ñoó ñi nakuina vaa. Dá ñi kankuei na ndidaá kúu xían taxi tá'an na ñi saa na noo iin ve'e ño'o ñoó. Dá ñi tiin na Pablo, ta ño'o ñaá ná ñi taó ná sata vé'e ño'o ñoó. Ta kúu viti'ón ñi sadi na yé'án.

31 Ta kóni na ka'áni ñaá ná. Tído ñi kandaá ini taa dándaki soldado ña ndidaá kúu ñayuu ndéi Jerusalén ñi nakuina vaa. 32 Sa'á ñoó ñi dataká ra kua'a soldado xí'in dao ka taa ño'o tixi ndá'a rá. Dá ñi kee ra taxi tá'an ra kua'an ra noo ñi nataka ñayuu kuá'a ñoó. Dá tá ñi xini na ña ñi kasáa taa dándaki soldado ñoó xí'in soldado ra, dá ví ñi dandí'i na ña káni na Pablo.

33 Dá ñi natuu yati taa dándaki soldado ñoó, dá ñi tiin ra Pablo. Dá ñi sa'anda ra choon ña ná kandiko na xí'in uu cadena. Dá ñi ndato'ón rá ñayuu ñoó, tá kaá ra:

—¿Ndá yoo kúú t̄a yó'o? Ta, ¿ndí k̄ián n̄i kee ra? —kaá ra.

³⁴ Tído dao ñ̄ayuu ñ̄oo ká'an iin ñ̄a'a, ta dao k̄a n̄a ká'an iin kaan. S̄a'á ñ̄oo k̄o ní kátóni ta'on ini r̄a ndí k̄ián kúú kuachi Pablo, ch̄i n̄i ñakuina vaá nda'o ñ̄ayuu ñ̄oo. Dá n̄i sa'anda r̄a choon ñ̄a ná kandaka ñ̄aa rá ko'on r̄a ve'e noo ndéi soldado ñ̄oo. ³⁵ Dá tá n̄i saa r̄a noo ndéi kuejin koku'u ra ve'e soldado ñ̄oo, dá n̄i kane'e ñino ra Pablo, ch̄i kua'á nda'o ñ̄ayuu vei kóni kani ñ̄aa. ³⁶ Ta ndidaá ñ̄ayuu tákuei vei ñ̄oo káyu'ú, ta kaá na:

—¡Ka'ání ní t̄a xaan!

Di'a n̄i kuu tá n̄i sonó t̄a dándaki soldado ñ̄oo ñ̄a ka'an Pablo xí'in ñ̄ayuu kuá'a ñ̄oo

³⁷ Tá kua'an soldado nach'i ra Pablo ini ve'e noo ndéi ra ñ̄oo, dá n̄i ka'an n̄a yú'u griego xí'in t̄a dándaki soldado ñ̄oo:

—¿Á konó ní ná ka'in cháa xí'in ní?

Dá n̄i kaa r̄a xí'in Pablo:

—¿Á t̄i'a yo'ó ká'on yú'u griego, ndani? ³⁸ ¿Á o duú yo'ó kúú iin t̄a Egipto, tá'an r̄a n̄i ndakuin n̄i naá xí'in t̄a né'e choon tá sata? Ch̄i n̄i taó rá komi mil t̄a sa'ání ndii, dá ndáka ñ̄aa rá n̄i sa'an r̄a nda noo kúú ñ̄oo ichi —kaá ra.

³⁹ Dá n̄i kaa Pablo xí'in rá:

—Yu'u kúú iin t̄a Israel, ta n̄i kakii ñ̄oo Tarso, tá'an ñ̄a kúú iin ñ̄oo ndaya'i chí kuendá Cilicia di'a. Tído xikaj iin ñ̄a man̄i noo ní ñ̄a konó ní ná ka'in cháa xí'in ñ̄ayuu yó'o —kaá na.

⁴⁰ Dá n̄i sonó t̄a ñ̄oo ñ̄a ka'an Pablo xí'in ñ̄ayuu ñ̄oo. Dá n̄i ñakuin ndichi Pablo noo kuejin yé'é ve'e soldado ñ̄oo. Dá n̄i ndane'e na ndá'a ná n̄i xiká n̄a ñ̄a ná kandeí tádi ñ̄ayuu ñ̄oo. Dá tá n̄i kutádi ná, dá n̄i ka'an n̄a yú'u hebreo xí'in ná, ta kaá na:

22

Di'a kua'an ñ̄a n̄i ka'an Pablo xí'in ñ̄ayuu kuá'a ñ̄oo

¹ —Ñani kuáli, xí'in ndo'o, na sá'ano viti, kueídó'o ndó yu'u, ch̄i ko'in ka'in chindeéi mií noo ndo.

² Tá n̄i seídó'o ñ̄ayuu ñ̄oo ñ̄a ká'an Pablo yú'u hebreo, kúú tádi k̄a ví n̄i nandei na kueídó'o na. Dá n̄i kaa Pablo:

³ —Yu'u kúú t̄a Israel, ta n̄i kaki yu'u ñ̄oo Tarso, ñ̄a nákaa chí kuendá Cilicia di'a. Tído n̄i sa'ano yu'u ñ̄oo Jerusalén yó'o. Ta n̄i ñakuá'i t̄ixi ndá'a Gamaliel. Ta n̄i ñakuá'a va'i to'on k̄i'o n̄i sa'anda na sá'ano yó choon. Ta ndino'o inii in ndaaj xí'in Ndios, tátoto'on k̄i'o kée mií ndó viti. ⁴ Ch̄i n̄i sa xionooi n̄i sa kendava'i xí'in na ndiko ichi Jesús, dá dánaaj noo ná, ch̄i n̄i sa tiin yu'u t̄a xí'in na ñ̄a'a sa sadii ve'e kaa. ⁵ Ta r̄a duti kúú noo xí'in ndidaá t̄a sá'ano kúú r̄a ná'a ñ̄a sa keei dión. Ch̄i mií rá n̄i x̄i'o tuti nooi ñ̄a k̄ián ko'in nane'i ñ̄a noo na ñ̄oo yo ndéi ñ̄oo Damasco. Ch̄i n̄i ka'in ko'in ñ̄oo ñ̄oo nandukúí na kúú kuendá Jesús, dá kandakai na kixii ñ̄oo Jerusalén yó'o, dá kaño'o na ve'e kaa ndo'o naní nio ná.

Di'a kua'an ña ni ka'an Pablo sa'a ndí kían ni kuu, dá ni nduu na kuendá Jesús

6 "Tído tein noo xíka yu'u kua'in íchi noo kua'an kuyati ñoo Damasco, ta kían táto'on dao nduú, ta kúú iin kuitió ni ñaye'e ndaa iin ní kúú noo kua'in, ta ña yé'e ñoo ni kii chí induú. 7 Ta kúú ni kankao vai noño'o. Ta ni seídó'i iin na ni kaa di'a: "Saulo, Saulo, ¿ndiva'a xionoo yo'ó kéndava'ón xí'in yu'u?"

8 Dá ni kaa yu'u: "¿Ndá yoo kúú mií ní, tatá?" Dá ni kaa na xí'in: "Yu'u kúú Jesús, na ñoo Nazaret, na xionoo yo'ó kéndava'a xí'ón." 9 Ta ndidaá ta kua'an xí'in yu'u ñoo ni xini ra ña ni ñaye'e, ta ni yu'ú nda'o ra. Tído ko ní seídó'o ta'on ra tachí na ni ka'an ñoo. 10 Dá ni kaa yu'u xí'in ná: "¿Ndí kían kóni ní keei, tatá?" Dá ni kaa na xí'in: "Ndakuiin ndichi, ta kua'an ñoo Damasco. Ta ñoo ka'an iin ta xí'ón ndí kían kánian kee'ón", kaá na xí'in. 11 Ta kúú ni nda'o va noo yu'u ni kee ña ndato ni ñaye'e ñoo. Sa'a ñoo nda tiiin ndaa ñaa ta kua'an xí'in yu'u ñoo ndáka ra yu'u ni saa ra ñoo Damasco.

12 "Ta ñoo ió iin ta naní Ananías, ta iin ndaa ra xí'in choon sa'ándá ley Moisés. Ta ká'an va'a ndidaá kúú na Israel ndéi ñoo sa'a rá. 13 Dá ni kasáa ra noo íoi. Dá ni kaa ra xí'in: "Ñani Saulo, ná natuu noo ní." Ta kúú mií hora daá ñoo ni natuu noo. Ta kúú ni xini vai ra. 14 Dá ni kaa ta'ani ra xí'in yu'u: "Ndios, na ni sa ndaño'o na

ve'á ni sa ndei sa na'á, noón kúú na ni kaxi mií ní ña kían kandaá ini ní ndí kían kóni na. Ta ni kaxi na mií ní ña koni ní Jesús, na kúú na ndaa, dá kueídó'o ní tachí yu'u mií ná. 15 Chí mií ní kakuu iin na kí'o ndaa kuendá noo ndidaá ñayuu sa'a Jesús, chí ko'on ní kasto'on ní xí'in ná sa'a ña ni xini ní xí'in sa'a ña ni seídó'o ní. 16 Ta viti, ¿ndiva'a kuu oon ini ní? Ndakuiin ndichi ní, ta kodó nduta kí ní, ta kaka ní ña mani noo Ndios ña ná ku'u ká'ano ini na sa'a ní, dá ná ndoo kuachi ní noo ná", kaá Ananías xí'in yu'u.

Di'a ni kuu, dá ni ni'i Pablo choon ña dána'a na noo na ko kúú na Israel

17 "Dá tá na ndisáai ñoo Jerusalén yó'o, dá ni keei kua'in ve'e ño'o ká'ano ka'in xí'in Ndios. Ta kúú ñoo ni na'a Ndios iin ña'a ndato noo. 18 Chí ni xini sato'i Jesús. Dá ni kaa na xí'in: "Ndi'i inon, ta kua'an keta kí ñoo Jerusalén yó'o, chí ko iin ta'on kueídó'o ñaa tá ná ka'on xí'in ná sa'a yu'u." 19 Dá ni kaa xí'in ná: "Sato'i, ndidaá vá na yó'o ná'á ña ni sa sá'an yu'u iin rá iin ve'e noo náta na Israel. Ta sa taáin ndidaá na kándisa mií ní ve'e kaa. Ta sa kéndava'i xí'in ná. 20 Dá tá ni sa'ání dao ta Esteban, na sa xí'o ndaa kuendá sa'a ní, ta ñoo ni sa iin yu'u, ta ni nata'an va inii tá ni sa'ání ñaa rá. Ta kúú ni sa ndaai dá'on ta ni sa ndei ni sa'ání ñaa." 21 Dá ni kaa na xí'in yu'u: "Kua'an, chí xí'á vá tanda'i yo'ó ko'on dána'on noo na ko

kúú nā Israel”, kaá nā xí’in yu’u —kaá Pablo xí’in ñayuu kuá’a ñóó.

Di’a ni kuu tá kua’an kani soldado ñóó Pablo

²² Tádi vá ndéi ñayuu ñóó seídó’o na ña ná kani Pablo. Tído tá ni ka’an nā to’on yó’o, dá ni kasá’á ná káyu’ú ná, ta kaá nā:

—iKa’ání kii ní taa xaan, chi ko káni ta’an vaan kataki ra!

²³ Ta ndúndéé ij vá ñayuu ñóó káyu’ú ná, ta ndátá ná dá’on ná, ta só’ono ni’ini na ñoyaká ñó’o noq táchi. ²⁴ Sa’á ñóó ni sa’anda taa dándáki soldado ñóó choon ña ná chi’i ra Pablo ini ve’e ñóó. Ta kúú ni sa’anda ra choon ña ná kani ñaá rá xí’in chirrión, dá ná ka’an ndaa Pablo ndá sa’a kían ká’an kuachi ñayuu ñóó sa’a ná.

²⁵ Tído, tá ni ndi’i ni so’oni ñaá rá xí’in ñii, ña kua’an ra kani ñaá rá, dá ni kaa Pablo xí’in iin soldado né’e choon iin ñóó:

—¿Á va’a kée ní ña kani ní iin tã romano xí’in chirrión tá ko ñá’a keyiko tã né’e choon sa’a rá?

²⁶ Tá ni seídó’o soldado né’e choon ñóó ña ni ka’an nā dión, dá ni kee ra kua’an ra kasto’on ra xí’in taa dándáki ñaá ñóó. Dá ni kaa ra:

—¿Ndi koo keeá xí’in taa káa, chi iin tã romano kúú rá?

²⁷ Dá ni natuu taa dándáki soldado ñóó noq iin Pablo. Dá ni ndato’ón ñaá rá:

—Ka’an ndaa, ¿á tã romano kúúón?

Dá ni kaa Pablo:

—Jaan. Ñaá kúuí.

²⁸ Dá ni kaa ra:

—Kua’á nda’o dión ni chiya’i yu’u, dá ni nduui tã romano.

Dá ni kaa Pablo:

—Tído yu’u, nda ni kaki vei kúuí tã romano.

²⁹ Dá tá ni seídó’o taa kua’an kani ñaá ñóó ña ni ka’an Pablo, dá ni kexoo ra kua’an ra. Ta kúú nda miíó taa dándáki soldado ñóó ni yu’ú tá ni katóni ini ra ña kúú Pablo tã romano, chi sa ni ya’a ra noq ley romano sa’á ña ni so’oni ñaá rá.

Di’a kua’an ña ni ka’an Pablo xí’in tã né’e choon Israel

³⁰ Tá ni tuu noq iin ka kuú ñóó, kóni taa dándáki soldado ñóó kandaa va’a ini ra ndiva’a ká’an kuachi nā Israel sa’a Pablo. Sa’á ñóó ni ditá rá cadena ndiko ndá’a ná xí’in sa’a ná. Dá ni sa’anda ra choon ña ná nataka kii tã duti saku’a xí’in tã né’e choon noq nā Israel. Dá ni taó rá Pablo. Dá ni chikani ñaá rá noq ndidaá kúú tã ñóó.

23

¹ Dá ni sa nde’é Pablo noq ndidaá tã né’e choon ni nataka ndéi ñóó, dá ni kaa nā:

—Ñani miíi, ni iin ña’a ko kedaá xí’in ña kían kútúú inií, chi ió vii vá ñaxintónií noq Ndios nda kuú víti.

² Dá ni sa’anda tã duti kúú noq naní Ananías choon noq taa ndita yati noq iin Pablo ña ná kani ra da’anda yu’u ná.

³ Dá ni kaa Pablo:

—Ná kani Ndios mií ní, chi kúú ní táto’on iin náq kini káa ña ni nake’i kuxí oon. Ta mií ní kúú ra kómí choon ña keyiko ndúsá’ano ní sa’í

tátɔ'on kɪ'o sa'ándá ley choon. Sa'á ñoó, ¿ndiva'a yá'a mií ní noo ká'an ley, chɪ nɪ sa'anda ní choon ña ná kani ra yú'í?

⁴ Dá nɪ kaa dao ka ɬa ɬa ndéi ñoó xí'ín Pablo:

—¿Á va'a nda'o kéeón xinóon, ña nɪ ya'ón nɪ ka'an ndava'ón xí'ín ɬa dutɪ kúú noó kuendá Ndios?

⁵ Dá nɪ kaa Pablo:

—Ñani mií, kɔ ná'á ta'on yu'u ña kúú ná ɬa dutɪ kúú noó. Chɪ ká'an tuti iɪ Ndios ña kɔ kánian ka'an ndava'a yó xí'ín ɬa né'e choon noó na ñoo yɔ —kaá na.

⁶ Kúú nɪ katónɪ ini Pablo ña dao ɬa nɪ nataká ñoó kúú ɬa saduceo, ta dao ka ra kúú ɬa fariseo. Sa'á ñoó nɪ'i nda'o nɪ ka'an na xí'ín rá:

—Ñani, yu'u kúú ɬa fariseo. Ta kúú de'e iin ɬa fariseo. Ta chínóo kuachi ndo yu'u chɪ ío ɬandeé iní noo ña natakɪ na nɪ xí'í.

⁷ Tá nɪ ka'an Pablo dión, dá nɪ kasá'á ɬa fariseo xí'ín ɬa saduceo dándichɪ tá'an mií rá. Kúú nɪ nata'anda tá'an va ra ndéi ra. ⁸ Chɪ ɬa saduceo kúú ra ká'an ña ɔ nátaki ta'on na nɪ xí'í, ta ni ángel koó, ta ni espíritu koó. Tído ɬa fariseo kúú ra kándisa ndidaá kúú ña yó'o. ⁹ Ta ndidaá kúú rá nɪ kasá'á káyuu. Dá nɪ ndakuei dao ɬa dána'a ley Moisés, tá'an ra kúú ta'aní kuendá ɬa fariseo. Dá nɪ kaa ra:

—Ni iin tó'ón ta'on ña'a kini kɔ ní kée ɬa yó'o, chɪ ndá ndi kuu nɪ ka'an iin espíritu o iin ángel xí'ín rá. Sa'á ñoó ná dá'a ni naá yɔ xí'ín Ndios —kaá ra.

¹⁰ Ta deén nda'o nɪ kasá'á dándichɪ tá'an mií rá ndéi ra. Ta kúú nɪ yu'ú va ɬa dándáki soldado ñoó, chɪ oon ni ví ndakuei ɬa ñoó dakuáchi ra Pablo, ká'an rá. Sa'á ñoó nɪ sa'anda ra choon ña ná kixi soldado taó rá Pablo tein ñayuu ñoó, dá kandaka ñaá rá ko'on tuku ra ini ve'e noo ndéi mií soldado ñoó.

¹¹ Ta kúú iin ka sakuaá ñoó, dá nɪ na'a noo sato'o yɔ Jesús noo Pablo. Dá nɪ kaa na:

—Ndeé koo inóon, Pablo. Chɪ tátɔ'on kɪ'o nɪ xí'ón kuendá sa'a yú'u ñoo Jerusalén yó'o, kɪ'o dión ta'ani miían ndusa kɪ'ón kuendá sa'í ñoo Roma —kaá na.

Di'a nɪ kuu tá nɪ ndat'ón kue'é uu diko ɬa ña ka'ání rá Pablo

¹² Tá nɪ tuu noo iin ka kuu ñoó, dá nɪ ndat'ón kue'é dao ɬa Israel ña ka'ání rá Pablo. Ta nɪ xí'o ra mií rá ña ni iin tó'ón rá ɔ kásá'an, ta ni takuú ɔ kó'o ra nda ná kandeé rá ka'ání rá Pablo. ¹³ Ta uu diko cháa ka kúú ɬa nɪ kandoo kee dión. ¹⁴ Dá nɪ kee ra kua'an ra ka'an ra xí'ín ɬa dutɪ saku'a, xí'ín ɬa sá'ano, dá nɪ kaa ra:

—Ndu'u kúú ra nɪ xí'o mií ña kuu ndu, chɪ ɔ kásá'an ta'on ndu ta ni ɔ kó'o ndu takuú nda kandeé ndú ka'ání ndú Pablo. ¹⁵ Ta viti, ko'on mií ní xí'ín ɬa né'e choon ñoo yɔ ka'an ní xí'ín ɬa dándáki soldado ñoó ña ná kandaka ra Pablo kii ra noo ní taan, ta kee ní ña keyiko cháa ka ní sa'a rá, kaa ní xí'ín rá. Ta ndu'u kúú ra kandeí nduu ka'ání ñaá tá

sá kua'an kuyati ra kasandaá rā —kaá rā.

¹⁶ Tído tá nī kandaá ini daxi Pablo ña dión ndátó'ón kue'é taa ñoó, dá nī kee xi kua'an xi ve'e noo ndéi soldado. Dá nī kasto'on xi xí'ín Pablo tát'o'on kī'o ndátó'ón rá. ¹⁷ Dá nī kana Pablo iin soldado né'e choon ñoó. Dá nī kaa nā xí'ín rá:

—Kee ní ña manī kandaka ní tayií ló'o yó'o ná ko'on xi noó taa dándáki ndo'ó, chí ió iin ña'a ka'an xi xí'ín rá —kaá nā.

¹⁸ Dá ndáka ñaá rá nī sa'an rā noó taa dándáki ñaá ñoó. Dá nī kaa rā:

—Pablo, tá'an rā nákaa ve'e kaa yó'o, nī kana ra yu'u, ta nī seí nda'í rā nooí ña ná kandakai tayií ló'o yó'o kii xi noo mií ní, chí ió ña ka'an xi xí'ín ní —kaá rā.

¹⁹ Dá nī tiin taa ñoó ndá'a tayií ló'o ñoó. Dá nī taó xóo ñaá rá. Dá nī ndat'o'ón ñaá rá:

—¿Ndí kían ka'an yo'ó xí'ín yu'u, kónon?

²⁰ Dá nī kaa xi:

—Nī kandoo tá Israel ña kasaa rā taan kueí nda'í rā noo ní ña kandaka ní Pablo ko'on ní noó tá né'e choon Israel, dá kee ra ña keyiko cháa ka rā sa'a ná, kaa rā. ²¹ Tído, o sá kándisa ní, chí uu diko cháa ka taa kaño'o de'é íchi kandati ra ka'ání rá Pablo, chí nī xi'o ra mií rá ña o kásá'an ra ta ni takuií o kó'o ra nda kandeé rá ka'ání ñaá rá. Ta viti ndéi nduu rā ndáti ra ná kande'á ndi kaa mií ní —kaá xi.

²² Dá nī sa'anda rā choon noo xí kua'an nó'o xí, ta nī ka'an rā xí'ín xí ña o sá kóo

ini xi ka'an xi xí'ín ni iin tó'ón ñayuu ña nī nakani xi xí'ín rá.

Di'a nī kuu tá nī sa'anda taa dándáki soldado choon ña ko'on Pablo noo iin tá né'e choon ká'ano nani Félix

²³ Dá nī kana ra uu soldado né'e choon. Dá nī sa'anda rā choon noo roón ña ná kenduu rā uu ciento soldado ko'on sá'a, xí'ín oni diko uxī ka rā ná kakuu tá kandodó kuéi, xí'ín uu ciento ka rā ná kakuu tá kane'e kúxi ko'on rā, ta ná kana ra ka iin sakuaá ko'on rā ñoo Cesarea. ²⁴ Dá nī sa'anda ta'ani ra choon ña ná kenduu ta'ani roón iin kuéi kanóo Pablo ko'on nā, ta ná kandaka ñaá rá ko'on rā noo iin tá né'e choon ká'ano nani Félix, kaá rā.

²⁵ Dá nī taa ra iin tuti kane'e soldado ko'on rā, ta di'a kaáan: ²⁶ “Yu'u kúu Claudio Lisias, ta táai tuti yó'o kosaa noo ní, Félix. Mií ní kúu iin taa ndaya'i, ta ká'ín ndisá'án xí'ín ní. ²⁷ Taa yó'o kúu rā nī tiin tá Israel, ta kua'an rā ka'ání ñaá rá. Sa'a ñoo nī sa'ín xí'ín soldadoi, ta nī dakáki ñaái, chí nī kandaá inii ña tá romano kúu rá. ²⁸ Ta sa'a ña kóni kandaá inii ndí kían kúu kuachi taa yó'o, sa'a ñoo ndákai rā nī sa'ín noó tá né'e choon tá Israel. ²⁹ Dá nī kandaá inii ña sa'a ley mií vá rá dakuío kuachi rā taa yó'o. Tído ni iin ña'a kini ko ní kée ra sa'a ña kánian kuu rā o kakaá rā ve'e kaa. ³⁰ Tído nī kandaá inii ña nī ndat'o'ón kue'é dao tá Israel ka'ání ñaá rá. Sa'a ñoo nī tanda'í taa yó'o kosaa rā noo ní. Ta nī sa'anda ta'ani yu'u choon noó taa

ká'an kuachi sa'a rá ña ná kakuíta ra noo mií ní, dá ná ka'an ra, ná kande'á ndí kián kúú ña kini ni kee ta'a yó'o. Ná kukueé ní." Dión kua'an ña ni ta'a ra.

³¹ Dá ni kee soldado ndáka ra Pablo kua'an ra táto'on ni ta'anda choon noo rá iin ñoo naní Antípatris sakuáá dáá ñóó. ³² Dá tá ni tuu noo iin ka kuu ñóó, dá ndadá ta kándodó kuéi ñóó kua'an xí'in Pablo, dá ni nandió kuéi soldado xíka sá'á ñóó kua'an nó'o rá ve'e noo ndéi ra ñóó. ³³ Dá tá ni saa soldado kándodó kuéi ñoo naní Cesarea, dá ni xí'o ra tuti ñóó noo tá né'e choon ká'ano naní Félix. Ta ni nakí'o ta'ani ra Pablo noo rá. ³⁴ Dá tá ni ndi'i ni ka'i ra tuti ñóó, dá ni ndato'on rá ndéi ni kaki Pablo. Dá ni kandaá ini ra ña kúú ná ta kuendá Cilicia. ³⁵ Dá ni kaa ra xí'in ná:

—Tá ná kasaa ta ká'an kuachi sa'on, nda daá ná kueídó'i noo ká'on —kaá ra.

Dá ni sa'anda ra choon noo soldado ña ná nachí'i ra Pablo noo kúú ve'e chóon naní Herodes, ta ná kandaá va'a ñaá rá.

24

Di'a ni kuu tá ni ka'an kuachi ta Israel sa'a Pablo

¹ Dá tá ni ya'a o'on kuu, dá ni kasaa ta duti kúú noo naní Ananías ñoo Cesarea ñóó xí'in dao ka ta sá'ano Israel, xí'in iin ta'a tí'a ka'an naní Tértulo. Dá ni sa kuíta ra noo tá né'e choon ká'ano ñóó ka'an kuachi ra sa'a Pablo. ² Dá tá ni kana ra Pablo ni saa na, dá ni kasá'á ká'an kuachi

ta naní Tértulo ñóó sa'a ná noo tá né'e choon ñóó, ta kaá ra:

—Ta xí'in mií ní ndéi va'a ndu'u, ta kua'á ña va'a kée ní xí'in ñoo ndu sa'á ña ió ñaxintóni ní. ³ Chi iin na ká'ano kúú mií ní, Félix, ta daá kuiti vá náki'o ndu'u ndivé'e noo ní sa'a ndidaá ña va'a kée ní xí'in ndú ndéi kúú mií vá. ⁴ Tído ko kóni ndu kandaá ndu cháá ka tiempo ní, sa'á ñóó seí nda'í ndu noo ní ña kueídó'o ní yu'u iin tóó ví'i sa'á ña kúú ní iin ta'a va'a ini. ⁵ Ni naní'i ndú ña ta'a yó'o kúú táto'on iin kue'e nákaa ñoo ndu'u, chi xionoo ra sa'ándá tá'an ra na Israel ndéi iin ní kúú ñayuú. Ta ta'a yó'o ta'ani kúú ra iin noo sa'ándá choon noo ra kúú kuendá ta nazareno. ⁶ Ta ni ka'an rá ña ku'u ra koni xíxi ra ve'e ño'o ká'ano ndu. Sa'á ñóó ni tiin ñaá ndu'u, ta kua'an ndu keyíko ndu sa'a rá táto'on kí'o dándáki ley ndu. ⁷ Tído ni kasaa ta dándáki soldado naní Lisias xí'in kua'á nda'o soldado ra, ta ni xio ndaa ñaá rá ndá'a ndu'u. ⁸ Dá ni sa'anda ra choon ña ná kii na ká'an kuachi sa'a Pablo noo mií ní. Sa'á ñóó ndéi ndu yó'o viti. Tá ndato'on mií ní ra, dá kandaá va'a ini ní ña ndaa va kián ká'an ndu sa'a rá —kaá ra.

⁹ Ta ni ka'an ta'ani ndidaá ka ta Israel ndéi ñóó ña kí'o dión kián.

Xí'o Pablo kuendá noo Félix sa'á ña ndó'o na

¹⁰ Dá ni dakúu ta né'e choon ká'ano ñóó ndá'a rá noo Pablo, dá ná ka'an na. Dá ni kaa na:

—Ná'á yu'u ña sa ío kuá'a nda'o kuia nákaa ní kényiko va'a ní ñoo ndu. Sa'á ñoo kádii iniij viti íiin xí'oi kuendá noo ní sa'á ña ndó'i. ¹¹ Ta kuu va ndato'on ní dao ka ñayuu, dá ná kandaa va'a ini ní ña sa ío uxí uú kuu ni sa'in ñoo Jerusalén ni sa ndaño'i Ndios. ¹² Ta kō ní nátiin na yu'u chidáo tá'in xí'in ni iin tó'on ñayuu ini ve'e ño'o ká'ano ndu. Ta ni kō ní nátiin na yu'u nákaai dánaá tá'in ñayuu ini ni iin ve'e noo nátaaka na, ta ni iin ka xían ñoo Jerusalén. ¹³ Ta o kúu ta'on kendaá ra ña ká'an kuachi ra sa'a yú'u viti.

¹⁴ "Tído yó'o kásto'in xí'in ní ña yu'u kúu na xíka íchi Jesús, tá'an ña chinaní taa yó'o kúu ña kō vá'a. Ta kī'o dión ndaño'o yu'u Ndios, na ni sa ndaño'o na ve'i ni sa ndei sa na'á, chi kándisa yu'u ndidaá kúu choon sa'ándá ley xí'in ña ni taa profeta nda rá sa na'á. ¹⁵ Chi ío tandeé ini yu'u ña kee Ndios ña ni kaa na kee na, táto'on kī'o ío ta'ani tandeé ini noo taa yó'o. Chi kándisa yu'u ña dánátaki Ndios na ni xi'i, mií ná va'a na o mií ná kini na. ¹⁶ Sa'á ñoo daá kuití vá ndí'i iniij koo vii ñaxintónij noo Ndios xí'in noo ñayuu.

¹⁷ "Tído tá ni ya'a dao kuia ni xionoo yu'u dao ka xían, dá ni nandió kōoi ñooi chindeéi na kúnda'í xí'in cháa dí'on, ta dokoí kítij noo Ndios. ¹⁸ Ta nákaai kéei ña yó'o, ta kúu ni kasaa dao ta Israel ni kii chí kuendá Asia di'a, ta ni tiin ra yu'u ini ve'e ño'o ká'ano ndu nákaai ndúvii mií noo Ndios táto'on kī'o sa'ándá ley choon.

Tído kō tá'on ñayuu kuá'a ñó'o xí'in yu'u, ta kō nákaai dánaá tá'in ñayuu. ¹⁹ Sa'á ñoo kánian kii taa ñoo kuita ra noo mií ní, dá ná ka'an kuachi ra sa'a yú'u noo mií ní tá ndaa ña'a ndó'o ra xí'in. ²⁰ O ná ka'an taa ndei yó'o ná nde'á ndí kían kúu iin kuachi yu'u ni naní'ij rá tá ni sa íiin noo tá né'e choon ñoo ndu. ²¹ Ta ndá ndi kuu kuachi ni ya'a yu'u ni keei kían ña ni'i ni ka'in tá ni sa káai tein mií rá ñoo, chi ni ka'in di'a: "Sa'á ña kándisa yu'u ña nataki na ni xi'i, sa'á ñoo ni chinóo kuachi ndó yu'u viti", ni kaai xí'in rá —kaá na.

²² Ta sa ná'á va'a va Félix ñoo táto'on kī'o kua'an sa'a íchi Jesús. Sa'á ñoo, tá ni ndí'i ni seídó'o ra ña ni ka'an Pablo, dá ni chituu tóo ra tandó'o na. Dá ni kaa ra:

—Tá ná kasaa taa dándáki soldado naní Lisias, nda daá ví, dá kandaá iniij nde'á ndi kua'an tandó'o ndo —kaá ra.

²³ Dá ni sa'anda ra choon noo taa ndaá Pablo ña ná kandaá va'a ñaá rá. Tído ni ka'an ra ña ná konó rá kee Pablo dao ña'a, ta ná konó ta'ani ra ku'u ta xionoo xí'in ná koto ni'ini ñaá rá, kaá ra.

Di'a kua'an ña ni daná'a Pablo noo Félix

²⁴ Dá tá ni ya'a dao kuu ñoo, dá ni kasaa Félix xí'in ñadi'í ra naní Drusila, ña kúu ña'a Israel. Dá ni kana ra Pablo. Dá ni seídó'o ra ña ni ka'an na sa'a ndi dándáki ña kándéé ini yo Jesucristo. ²⁵ Ta ni ka'an ta'ani Pablo ña kánian kee yó ña ndaa, ta kánian chituu ini

yo kee yó ña kini. Ta ni ka'an ta'ani na ña kasandaá iin kuu keyíko ndaa Ndios sa'á ñayuu. Kúu ni yu'ú nda'o Félix. Dá ni kaa ra xí'ín ná:

—Kua'an viti, dá tá ná nonoí, dá kana tukui yo'ó kasaon —kaá ra.

²⁶ Tído ndáti ra ña ki'o Pablo cháá di'ón noo rá, dá dáyaa ñaá rá, ká'án rá. Sa'á ñoó tóó tóó sa kana ñaá rá sa ndat'ón xí'ín rá. ²⁷ Dá tá ni ya'a uu kua, dá ni keta Félix noo choon né'e ra. Dá ni ndu'u ta naní Porcio Festo kúu rá tá né'e choon ká'ano ñoó. Ta sa'á ña kóni Félix kandoo va'a ra noo na Israel, sa'á ñoó ni dankoo ra Pablo nákaa na ve'e kaa.

25

Di'a kua'an ña ni kaa Pablo xí'ín ra naní Festo

¹ Dá ni natiin Festo choon kakuu ra tá né'e choon ká'ano. Dá tá ni ya'a oni kuu, dá ni keta ra ñoo Cesarea ñoo kua'an ra ñoo Jerusalén. ² Tá ni saa ra ñoó, dá ni natuu yati tá duti sakua'a xí'ín ta né'e choon noo na Israel. Dá ni kasá'á rá ká'an kuachi ra sa'a Pablo noo Festo. ³ Dá ni xika ra ña maní noo Festo ña ná tanda'á rá Pablo kii na ñoo Jerusalén. Ta ña yó'o ni xika ra chi sa ni ndat'ón kue'é ra ña ka'ání rá Pablo íchi. ⁴ Dá ni kaa Festo:

—Nákaa Pablo ve'e kaa ñoo Cesarea. Tído yachi va no'i. ⁵ Sa'á ñoó ná ko'on dao ta kúu kuendá mií ndó xí'ín yu'u ñoo Cesarea. Tá ió iin ña'a ni ya'a ra ni kee ra, dá

kían kuu ka'an kuachi ndó sa'a rá ñoó.

⁶ Dá ni kandoo Festo ni sa io ra ñoo Jerusalén xí'ín ta ñoó tát'o'on ona o uxi kuu. Dá ni nandió koo ra kua'an nó'o rá ñoo Cesarea. Tá ni tuu noo iin ka kuu, dá ni nakoo ra noo téi noo koo ra ka'anda ra choon. Dá ni sa'anda ra choon ña ná ko'on ra kuaka ra Pablo kasaa na. ⁷ Tá ni saa Pablo ni sa kuín na noo ió ra, dá ni natuu yati tá Israel, tá'an ra ni kii ñoo Jerusalén. Dá ni kasá'á rá dakuío ra Pablo kuá'á nda'o kuachi kini. Tído ko ní ni'i ta'on ra ndi kee ra, dá kandoo ndaa ña ká'an ra.

⁸ Dá ni kasá'á Pablo chin-deé ná mií ná, ta kaá na:

—Ko ní ya'i noo ni iin ley ndu'u, na Israel, ta ni ko ní xini xixii ve'e ño'o ká'ano ndu, ta ni noo ley César, ta né'e choon ká'ano cháá ka, ko ní ya'i —kaá na.

⁹ Tído kóni Festo kandoo va'a ra noo tá Israel. Sa'á ñoó ni ndat'ón rá Pablo:

—¿Á náta'an ni inon ko'o ñoo Jerusalén, ta ñoó ná keyíkoj sa'on? —kaá ra.

¹⁰ Dá ni kaa Pablo:

—Sa ín va yu'u noo mií ní, ta né'e ní choon ni kee César. Ta yó'o va kúu noo kánian keyíko ní sa'í. Chi sa ná'á va'a ní ña ni iin tó'ón ña kini ko ní ya'i kee xí'ín na ñoo, na Israel. ¹¹ Chi tá ní ya'i kee iin kuachi kini, ña kánian kuui, dá kían ió ña kuui sa'án. Tído ni iin tó'ón kuachi, ña dakuío ta yó'o yu'u, ko kúu ña ndaa, sa'á ñoó ko ín ta'on kuu nakí'o yu'u noo ndá'a rá.

Sa'á ñoó xíkai noo ní ña va'a ka mií César ná keyíko sa'í —kaá Pablo.

¹² Dá tá ni ndi'i ni ndató'ón Festo xí'ín taa ká'an ni'ini noo rá, dá ni kaa ra xí'ín Pablo:

—Ni xiká miíón ña keyíko César sa'on. Sa'á ñoó tanda'í yo'ó ko'on noo rá, tá dáa —kaá ra.

Di'a ni kuu, dá ni ka'an Pablo xí'ín rey Agripa

¹³ Dá tá ni ya'a cháa kuu ñoó, dá ni kasáa iin rey naní Agripa xí'ín ñadi'í ra naní Berenice ñoo Cesarea, chi ni kasáa ra ka'an ra ndisá'an xí'ín Festo. ¹⁴ Ta sa'á ña ni sa ndei na kua'a vá kuu, sa'á ñoó ni nakani Festo xí'ín rey ñoó sa'á ña ndó'o Pablo, ta kaá ra:

—Ni dankoo Félix iin taa nákaa ra ve'e kaa yó'o. ¹⁵ Dá tá ni sa'in ñoo Jerusalén, dá ni ka'an kuachi ta duti sakua'a xí'ín ta sá'ano noo na Israel sa'á taa ñoó, ta ni xiká ra ña ná ka'andaj choon ña ná kuu ra. ¹⁶ Dá ni ka'in xí'ín rá ña ko óon ta'on ka'ání taa né'e choon romano iin taa tá ko ñá'a ná kuita na ká'an kuachi sa'a rá noo rá, dá kían kuu chindeé rá mií rá noo kuachi dákuío ñaá ná, ni kaaj xí'ín rá. ¹⁷ Sa'á ñoó tá ni kasáa ta Israel ñoo yó'o, ta ko ní sá ndati ta'on yu'u, chi tá ni tuu noo iin ka kuu, kúu ni nakooi noo téi ka'andaj choon. Dá ni sa'andaj choon ña ná ko'on ra kuaka ra taa naní Pablo ñoó kasaa ra nooi. ¹⁸ Dá ni nakuita ta Israel ká'an kuachi ra sa'á taa ñoó. Tído ko ní ká'an ta'on ra tát'on kí'o ndáti yu'u chinoo kuachi ñaá

rá. ¹⁹ Chi sava'a ña ká'an kuachi ra sa'a kúu ley mií rá. Ta ká'an ta'ani ra sa'a iin taa naní Jesús, iin ra ni xi'i, tído Pablo kúu ra kaá ña takí va Jesús ñoó. ²⁰ Ta sa'á ña ko ní ni'i ta'on yu'u ndi koo keyíko sa'á taa ñoó, sa'á ñoó ni ndato'in ra, nde'á á kándia ra ko'on ra ñoo Jerusalén keyíko sa'a rá sa'á ña yó'o, ni kaaj xí'ín rá. ²¹ Tído ni xiká ra ña mií César Augusto ná keyíko sa'a rá. Sa'á ñoó ni sa'andaj choon ña ná kakaaj ií rá ve'e kaa nda ná kasandaá kuu tanda'í ra ko'on ra noo César ñoó —kaá Festo xí'ín rey Agripa.

²² Dá ni kaa rey Agripa xí'ín Festo:

—Kóni ta'ani yu'u kueídó'i to'on ká'an taa ñoó.

Dá ni kaa Festo:

—Taan, dá kueídó'o ní ña ka'an ra —kaá ra.

²³ Tá ni tuu noo iin ka kuu, dá ni kasáa rey Agripa xí'ín ñadi'í ra naní Berenice ve'e noo sa'ándá Festo choon, ta ndíxi na dá'on táyíí ndáa. Dá ni ku'u ra ini ve'e xí'ín ndidaá taa dándáki soldado, xí'ín ndidaá taa ndáya'i ñoo Cesarea. Dá ni sa'anda Festo choon ña ná ko'on ra kuaka ra Pablo kasaa na noo rá. ²⁴ Dá ni kaa ra:

—Mií ní, rey Agripa, xí'ín ndidaá ní mií ní, na ni nataka ndéi yó'o viti xí'ín ndu'u. Ta taa ín yó'o, kuá'a nda'o na Israel ndéi ñoo Jerusalén xí'ín na ndéi ñoo yó'o ká'an kuachi sa'a rá noo yú'u. Ta ko sá tuu na ña káyu'ú ná ña kánian kuu ra. ²⁵ Tído ni iin tó'ón ña kini

xí'ín ná ini iin rá iin ve'e noo náta'ka ná ñoo ndu, ta sa' kenda'saj xí'ín ná ña ka'an ndava'a na sa'a Jesús. Ta sa'á ña sa' xido nda'o inij sa' xini ná, sa'á ñoó sa' xionooi sa' kenda'va'i xí'ín ná nda' dao ka' ñoo tukú ñó'o xiká.

Ká'an Pablo ndi ni kuu, dá ni nduu na kuendá Jesús

12 "Ta sa'a choon yó'o ni keei kua'in ñoo Damasco, ta mií ta duti kúu noó ni xi'o choon nooi kua'in. 13 Tído tátò'on dao nduú kían, ná kaa' xí'ín ní, rey, xikai kua'in íchi ñoó. Ta kúu ni xini iin ña yé'e ni kii chí induú. Ta ndato ka' vían o duú ndindii. Ta kúu ni naye'e ndaa iin ní kúu noó kua'in xí'ín taa kua'an xí'ín ñoó. 14 Ta kúu ndidaá vá ndu'u ni kwei noño'o. Ta kúu ni seido'o yu'u ni ka'an iin na ká'an yú'u hebreo, dá ni kaa na xí'ín: "Saulo, Saulo, ¿ndiva'a xionooón kenda'va'ón xí'ín yu'u? Chi kéeón tátò'on kée chee tá chisá'á rí dini karo'chá." 15 Dá ni kaa yu'u: "¿Ndá yoo kúu mií ní, tatá?" Dá ni kaa na: "Yu'u kúu Jesús, na' xionoo yó'ó kenda'va'a xí'ón. 16 Ta viti ndaku'jin ndichi, chi ni na'a noo yú'u noo yó'ó, dá kechóon nooi, ta kanooón ki'o nda'jon kuendá sa'á ña ni xinon yu'u, xí'ín sa'a ndidaá ka' ña'a ko'jin na'ij nooon. 17 Ta kandaa yu'u yó'ó noó na ñoo miíón, na' Israel, xí'ín noo ndidaá na ko' kúu na' Israel, chi noó na' yó'ó tanda'í yó'ó ko'ón, 18 dá ná natuu noo ná, dá ná dánkoo na' íchi noo iin naá, dá ná naki'in na' íchi noo ndato yé'e kua'an induú. Dá

na' o káño'o ka' na' tixi nda'a ña u'u, ta ná ndu'u na' tixi nda'a Ndios. Ta sa'á ña kandeé iní na' iin tó'ón dini mií yu'u, sa'á ñoó ki'o ká'ano ini Ndios sa'á kuachi na, dá natiin na' ña va'a ki'o Ndios noó ñayuu ni nduvii mií ná", kaá Jesús xí'ín yu'u.

Ká'an Pablo ña ni kee na choon ni sa'anda Ndios noo ná

19 "Di'ón ni ndo'o yu'u, rey Agripa. Sa'á ñoó ko' ní kúsaá ta'on inij keei ndidaá choon ni sa'anda Jesús nooi ndá induú. 20 Ta mií noó ni daná'ij sa'á to'on va'a yó'o noó na ndéi ñoo Damasco. Ni ndi'i, dá ni sa'ín ni daná'ij noó na ndéi ñoo Jerusalén, xí'ín noó na ndéi iin ní kúu kuendá Judea di'a, xí'ín noó na ko' kúu na' Israel. Chi ni ka'ín xí'ín ná ña ná nandikó iní na sa'á kuachi kée na, ta ná nduu na' ñayuu Ndios, ta xí'ín ña va'a kée na ná na'a na' ña miían ndaa kuiti ni nandikó iní na sa'á kuachi kée na. 21 Ta sa'á ña dana'ij di'ón, sa'á ñoó ni tiin ta' Israel yu'u noo náka'ij ve'e ño'o ká'ano ndu. Ta ni ka'án rá ka'ání rá yu'u. 22 Tído ni chindeé vá ñaá Ndios, sa'á ñoó takí ij vái nda' viti iin xí'oi kuendá noó ñayuu ko' ndaya'í, xí'ín noó na' ndaya'í. Ta ká'ín xí'ín ná tátò'on ni ka'an profeta xí'ín ña ni ka'an Moisés sa'á ña kánian koo, 23 chi ni ka'an na' yó'o ña ndo'o naní ní na' kakuu Cristo, dá kuu na, dá mií ná kakuu na' nataki mií noó, dá kían dátoon na' noó ñayuu, dá nani'í na' Israel xí'ín na' ko' kúu na' Israel ña káki na —kaá Pablo.

Kóni Pablo ña kandísa rey Agripa to'on va'a sa'a Jesús

²⁴Tá xí'lo ij vá Pablo kuendá sa'á ña ndó'o na, dá ñi kayu'ú Festo, ta kaá ra:

—iPablo, ñi ndulóko va yo'ó ñi kee ña kua'a téi ña ndichí ñi ñakuá'ón!

²⁵Dá ñi kaa Pablo:

—Ko ndulóko ta'on yu'u, tatá Festo, chí to'on ká'an yu'u kúú ña ndaa, ta kián to'on ndichí. ²⁶Ta sa ná'á vá mií rey xaan sa'á ña yó'o. Sa'á ñoó kándéé inií ká'in ña yó'o noo ná. Chí kándaá inií ña ná'á va'a va na sa'a ndidaá kúú ña yó'o, chí ko kúu de'é ta'an vaan. ²⁷¿Á kándísa ní, rey Agripa, to'on ñi taa profeta? Sa ná'á vá yu'u ña kándísa nían —kaá na.

²⁸Dá ñi kaa rey Agripa xí'in Pablo:

—Ndadá cháá vá, dá kandéón xino ini yu'u ña kakuui iin ta kuendá Jesús.

²⁹Dá ñi kaa Pablo:

—Tá cháá o tá kua'a ñi kamaní, tido xikaj noo Ndios ña o duú iin tó'ón mií ní ná nduu kuendá Jesús, ná nduu ta'ani ndidaá na ndéi seídó'o to'on ká'in yó'o kuendá Jesús, táto'on k'i'o kúú yu'u. Tido ná dá'a ni kandiko ndá'a ná táto'on k'i'o ndó'o yu'u ndíko ndá'í.

³⁰Tá ñi ndi'i ñi ka'an Pablo to'on yó'o, dá ñi ndakuin ndichi rey ñoó xí'in Festo ñoó, xí'in ña naní Berenice, xí'in ñayuu ndéi xí'in ná ñoó. ³¹Dá tá ñi kankuei xoo na kua'an na, dá ñi kasá'a ndátó'ón tá'an na, ta kaá na:

—Ni iin tó'ón ta'on ña'a kini ko ní kée ta'a káa. Ko káni ta'an vaan ña kuu ra, ta ni ko kánian kakaa ra ve'e kaa —kaá na.

³²Dá ñi kaa rey Agripa xí'in Festo:

—Kuu va dáyaá yo ta'a káa, ní kúu. Tido ñi xikaj ra ña keyíko mií César sa'a rá —kaá ra.

27

Di'a ñi kuu tá ñi chikaa ini ta né'e choon ña tanda'á rá Pablo ko'on na ñoo Roma

¹Dá ñi chikaa ini ta né'e choon ñoó tanda'á rá ndu'u ko'on ndu xí'in barco chí kuendá Italia. Sa'á ñoó ñi ñak'i'o ra Pablo xí'in dao ka ta ñó'o ve'e kaa noo ndá'a ta sa'ándá choon noo iin ciento soldado naní Julio, ta ra yó'o nákaa tein iin ta'ándá soldado naní Augusto. ²Dá ñi kaa ndu ini iin barco ñi kii ñoo Adramitio, chí sa iin nduu ra ña nadaon rá ko'on ra noo nákuita barco sá'an chí kuendá Asia di'a. Dá ñi kee ndu kua'an ndu. Ta né'e tá'an ndu xí'in iin ta naní Aristarco. Ta kúú rá iin ta ñoo Tesalónica, ña nákaa chí kuendá Macedonia di'a.

³Tá nda iin ka kuu, dá ñi saa ndu iin ñoo naní Sidón. Dá ñi ku'u ini ta naní Julio ñoó sa'a Pablo, chí ñi sonó rá ñi sa'an na noo ndéi na né'e tá'an va'a xí'in ná ndéi ñoo ñoó. Dá ñi chindeé ná Pablo. ⁴Dá ñi kaa tuku ndu ini barco ñoó, dá ñi kankuei ndu ñoo Sidón ñoó kua'an ndu. Dá ñi kaq ndu iin xoo yúku iin ini taño'o naní

Chipre, ta ni kandooan chí xoo íti di'a, chi kána nda'o tach*í* xoo noó ni ka'án ndú ko'on ndu. ⁵ Dá ni ya'a yati ndu chí kuendá Cilicia xí'in Panfilia. Dá ni saá ndu ni noo ndu ñoo ká'ano naní Mira, ña nákaa chí kuendá Licia di'a.

⁶ Ta ñoo ni naní'i ta sa'ándá choon noo soldado ñoo iin ka barco, tá'an kirá ni kii chí ñoo naní Alejandría, chi kiróón kúu rá kua'an chí Italia. Dá ni dakáa ra ndu'u ini róón. Dá ni kee ndu kua'an ndu. ⁷ Ta sa ni kukuá'á nda'o kuu kua'an ndu xí'in barco ñoo noó taño'o, chi kueé nda'o kua'an ra. Ta kúu xí'in kua'á nda'o tandó'ó, dá ni saá ndu noo xíto ndaa tá'an xí'in ñoo naní Gnido, chi kána io tach*í* déen noó kua'an ndu. Ta ko kuu ta'on ko'on ndaa ndu. Sa'á ñoo ni kaō ndu sata iin yuku iin ini taño'o naní Creta. Dá ni saá ndu noo xíto ndaa tá'an xí'in ñoo naní Salmón, ña nákaa yuku Creta ñoo. ⁸ Ta dión xí'in tandó'ó daá vá xika ndu kua'an ndu yati yu'ú taño'o ñoo. Dá ni saá ndu iin xíán naní Puerto Va'a yati noo nákaa ñoo naní Lasea. ⁹ Ta kúu sa kua'á nda'o kuu xika ndu noó taño'o kua'an ndu. Kúu sa ni kasá'á io nda'o ió ña kían kaka ndu ko'on ndu noó taño'o, chi sa kua'an kuyati va yoo vixi, dá kasá'á kána cháá ka tach*í* déen. Sa'á ñoo ni ka'an ni'ini Pablo noó ñayuu ñoo, ¹⁰ ta kaá na:

—Ñani, kánda*a* in*i* ña io nda'o ió ña ndo'o yó tandó'ó noó ko'on yo, chi naá vá barco yó'o xí'in ndidaá ña'a ndío rá kua'an ra. Ta o duú ña

yó'o oon ni, chi io ta'ani ió ña kuu yo —kaá na.

¹¹ Tído ko ní kékuendá ta'on ta sa'ándá choon noo soldado ñoo ña ni ka'an Pablo, chi ni kee cháá ka ra sa'á ña ni ka'an sato'o barco ñoo xí'in ta dákaa ra ña ná ko'on ra. ¹² Ta sa'á ña kían iin xíán noo ko vá'a kandita barco yoo vixi, sa'á ñoo kua'á nda'o taa ñoo ni kandoo ra ña va'a cháá ka ña ná ko'on ra, nde'á á kandeé rá kasandaá ra iin ka ñoo naní Fenice, ña nákaa mií yuku naní Creta ñoo, dá nakuiin va'a barco ñoo, dá ná kandati ra nda ná ya'a yoo vixi, ká'án rá. Ta ñoo Fenice ñoo nákaa chí xoo noo keta ndiandii tá ni ini.

*Di'a ni kuu tá ni ndo'o ndu tandó'ó ká'ano ni kee tach*í* déen*

¹³ Ta kueé vá ni kasá'á kána tach*í*. Sa'á ñoo ni ka'án ñayuu ña kuu va kaka na ko'on na, tát'on nákan*i* ini na kee na. Dá ni taó ná kaa ve*e* ña kúu freno barco ñoo. Dá ni ki'in ndu tátuu yati ndu kua'an ndu yú'u yuku naní Creta ñoo. ¹⁴ Tído cháá vá ni sa'an ndu, kúu ni kasá'á vá kána tach*í* déen, ta ve*i* ña chí yu'ú taño'o di'a, chi ve*i* ña xoo kuá'a noo xinkoo ndiandii, ta naníán Euroclidón. ¹⁵ Ta kúu ni kasá'á né'e tach*í* déen barco ñoo kua'an ra. Ta sa'á ña ko ní kúu ka dákaa ndu barco ko'on ndu ni'i ndú ñoo'ó ichí, sa'á ñoo ni dayáa va ndu barco né'e ñaá tach*í* kua'an.

¹⁶ Dá ni ya'a ndu sata iin yuku ló'o iin ini taño'o naní Clauda. Ta ko kána ni'i ta'on

tachī ñoó. Ta kúú xí'ín kua'á nda'lo tãndó'ó, dá nī kãndee ndú nī naditá ndú barco leé nī nachí'i ndu rã ini barco ká'ano ñoó. ¹⁷ Dá tá nī ndu'u barco leé ñoó, dá nī kató toon ra barco ká'ano ñoó xí'ín yó'ó ndéé. Dá nī ndutoon rá. Tído nī yu'ú rã ñã ko'õn rã karnee ni'ini rá tein ñotí noo naní Sirte. Sa'á ñoó nī danóo ra dá'õn tánee ñini barco ñoó. Dá nī dayáa rã barco kane'e tuku ñaá tachī ko'an.

¹⁸ Ta kána iī vá tachī déen tá nī tuu noo iin kã kuu. Sa'á ñoó nī kasá'á dao tãa ñoó taó rã ñã'a ñó'o ini barco ñoó satá raãn kua'an ini taño'o. ¹⁹ Tá nī kasandaá kuu õni, dá nī kasá'á ndú taó ndu ñã'a kéchõon mií barco ñoó satá nduán kua'an ini taño'o.

²⁰ Ta kúú kua'a vá kuu ko ní xiní ndu ndiandii ni tñõo. Ta sa'á ñã ndó'o nda'lo níõ ndú nī kee tachī déen ñoó, sa'á ñoó nī sa'anda va ini ndu ñã koó kã tãndee iní ñã kãki ndu. ²¹ Tá nī ndi'i nī yã'a kua'á kuu ko ní sásá'an ndu, dá nī nakuijn ndichi Pablo tein tãa ñoó. Dá nī kaa nã:

—Tá ní seídó'o ndó ñã nī ka'in xí'ín ndó ñã ko vá'a kankuei yó noo naní Creta, dá kãn o ndó'o ta'on yó tãndó'ó yó'o, ta ni o naá ta'on ñã né'e barco yó'o, ní kúu.

²² Tído viti ká'an ni'inii noo ndo ñã ndee koo ini ndo, chí nī iin tó'õn ta'on yó o kuú, va'ará ná naá barco yó'o.

²³ Chí sakuaá víti nī sã io iin ángel xí'ijn, ta nī kii na noo mií Ndios, nã ndãño'o yu'u, nã kéchõon yu'u noo. ²⁴ Dá nī kaa nã xí'ijn: “Pablo, o sa

yu'õn, chí kánian nakuijn noo César. Sa'á ñoó dákaki va Ndios ndidaá ñayuu vej xí'õn ini barco yó'o”, kaá nã xí'ijn. ²⁵ Sa'á ñoó ndee koo ini ndo, ñani, chí kándisa ndaa yu'u ñã kee Ndios tátõ'on ki'o nī ka'an ángel ñoó xí'ijn. ²⁶ Tído miãan saa barco yó'o tuu rá iin yúku iin ini taño'o —kaá Pablo.

²⁷ Ta kúú sã nī xino va uxí komi kuu yá'a ndu taño'o naní Adriático kua'an ndu. Ta xoo di'a xoo di'a kí'ín barco ñó'o ndu kua'an rã kée tachī. Tá nī kuu dao ñoó, dá nī kãndaa ini rã kéchoon xí'ín barco ñoó ñã sã natuu yati ndu kua'an ndu yu'ú taño'o noo kúú noñó'o. ²⁸ Sa'á ñoó nī chíki'ó rã ndi ki'o konó nákaa takuij ñoó. Dá nī katõni ini rã ñã kían oko nda'á. Dá xika barco kua'an rã cháa kã chí noo. Dá nī chíki'ó tuku ra ndi ki'o konó. Dá nī kãndaa ini rã ñã ndadã sa'õn va nda'á kían. ²⁹ Sa'á ñoó nī yu'ú rã ñã tuu tá'an barco ñoó xí'ín yuu ná'ano ndita yú'u taño'o ñoó. Dá nī chírkuei ra ndin komi kãa vej chí satã di'a barco ñoó, dá ná katuu rá. Dá nī kasá'á rá sei nda'í rã noo Ndios ñã ná tuu noo kii.

³⁰ Dá nī kasá'á tã kéchõon xí'ín barco ñoó kée ra ñã ñó'o ra taán rá kãa vej chí noo di'a barco ñoó, tído barco leé ñoó vá taó rã ñó'o ra, dá kuino ra dákaki ra mií rá, ká'án rá.

³¹ Kúú nī kastõ'on Pablo xí'ín tã sa'ándã choon noo soldado, xí'ín mií soldado, ta kaá nã:

—Tá ná o kãño'o tãa kãa xí'ín yó ini barco yó'o, dá kãn o kãki ta'on ndó —kaá nã.

³² Dá ví nī sa'anda soldado ñóó yó'ò ndíko barco leé ñóó, dá nī yaá ra kua'an ra noó taño'o.

³³ Dá tá sa kua'an tuu noo, dá nī ka'an Pablo xí'in ndidaá kúu taa ñóó ña ná kasá'an ra, ta kaá na:

—Sa nī xino uxī komī kuu ndéi ndó né'e ij ndo xí'in ña ná kani ini ndo, ta ni lú'u ví ña'a ko ní seí ndo. ³⁴ Sa'á ñóó seí nda'ávī noo ndo ña kasá'an ndó, dá nani'i ini ndo cháá, dá chí ni iin tó'on ndó, ta ni iin tó'on idí dinī ndo o naá —kaá na.

³⁵ Tá nī ka'an Pablo dión, dá nī tiin na iin pan. Dá nī naki'o na ndivé'e noo Ndios noo ndidaá kúu taa ñóó. Dá ví nī sa'anda naán. Dá nī kasá'á seí naán. ³⁶ Dá nī ndundeé ini ndidaá ka taa ñóó. Dá nī sasá'an ta'ani ra. ³⁷ Ta ndidaá ndu'u, na nī sa ño'o ini barco ñóó, nī sa kuu ndu uu ciento onī diko sa'on iin. ³⁸ Dá tá nī ndinoo ini ndu nī sasá'an ndu, dá ví nī taó ndí'i ra tirió ñó'o ini barco ñóó nī sata raán noó taño'o, dá nī kandaá cháá ña vee rá, dá nī naxinkoo rá lú'u ka noó takuī.

Di'a nī kuu, dá nī natáni barco ñóó nī kee takuī

³⁹ Tá nī tuu noo, kúu ko ná kani ij vá taa ñóó ndá yúku kíán. Tído nī xini ra iin ndá'a taño'o náka sa'a yúku iin ñóó, ta ñóó ndéi ñotí. Dá nī ka'án rá ña ndá ndi kuu kandeé rá dákaka ra barco ñóó ko'on ra nda ñóó. ⁴⁰ Sa'á ñóó nī sa'anda ra yó'ò ndíko kaa vee ñóó. Dá nī kandooan ini takuī. Dá nī ndaxí rá yó'ò ndíko yíto, kirá dákaka ra

barco ñóó, dá nī naxino ra ini takuī, dá kuu kao tuku ra barco. Dá nī dakáa ra dá'on, tá'an ña tánee chí xoo noo di'a barco ñóó. Dá nī naki'in barco kua'an ra ni'i ra noo ndéi ñotí ñóó.

⁴¹ Tído nī saá ra nī tuu rá noo ndéi iin tu'u ñotí ini taño'o ñóó, chí kíán noo náki'in tá'an noó takuī ñani tá'an. Ta ñóó nī saá noo barco ñóó nī sarneean tein ñotí ñóó. Sa'á ñóó ko ní kúu kasandaá ra nda yú'u taño'o ñóó. Ta sa'á ña ndéé téi ñani takuī chí sata di'a barco ñóó, sa'á ñóó nī kasá'á cháchi rá.

⁴² Dá nī kandoo ndidaá soldado ña ka'áni rá ndidaá taa kua'an ve'e kaa né'e ra kua'an ra, dá ni iin tó'on rá ná o kuño dítá rá kasandaá ra nda yú'u taño'o. ⁴³ Tído kóni ta sa'ándá choon noo soldado ñóó ña dákaki ra Pablo. Sa'á ñóó ko ní sóno ta'on ra ña koo dión. Dá nī sa'anda ra choon noo ndidaá taa ti'a dítá ña ná kee ra ini taño'o, dá ná kasandaá ra noño'o ichí. ⁴⁴ Dá nī kaa ra xí'in ra ko tí'a dítá ña ná tiin ra tabla o tá'i barco, dá ná kasandaá ra noño'o ichí, kaá ra. Ta dión nī kee ndu, ta kúu ndidaá vá ndu'u nī kaki.

28

Di'a nī kuu tá nī sa ndei ndu noo naní Malta

¹ Tá nī ndí'i nī kasandaá ndí'i ndu yú'u taño'o ñóó, dá nī kandaá ini ndu ña yúku ñóó naní Malta. ² Dá nī ku'u ini ñayuu ndéi ñóó sa'a ndú'u, chí nī sa'on na ñó'o, dá nī kana na ndu'u ña ná natuu

yati ndu nadaꝯ ndú, chí kóon dai, ta vixi nda'lo.

³ Dá n̄i sa'an ta'ani Pablo n̄i dataká n̄a cháá tító n̄i taán ná noꝯ k̄éi ñó'o ñóó. Tído tá n̄i taán ná ra, kúú n̄i keta iin koꝯ déen tein rá, chí n̄i kasá'á ndīi r̄i. Kúú n̄i tiin r̄i ndá'a ná.

⁴ Dá tá n̄i xini n̄a ndéi Malta ñóó ñ̄a tákaa koꝯ ñóó ndá'a Pablo, dá n̄i kasá'á ndátó'ón tá'an mií ná:

—Miíꝯ ndaa iin t̄aa sa'áni ndīi va kúú t̄aa káa, ndani ndó'o ra dión. K̄o ní xí'i ta'on ra n̄i kee taño'o, tído o káki ta'on ra viti, chí miíꝯ chiya'i ra sa'á kuachi ra —kaá n̄a.

⁵ Tído tá n̄i kidi ni'ini Pablo ndá'a ná, ta kúú n̄i kankao va koꝯ déen ñóó noꝯ ñó'ó k̄éi ñóó, ta k̄o ta'ón ñ̄a'a n̄i ndo'o na n̄i kee r̄i. ⁶ Ndidaá kúú ñ̄ayuu ñóó ndáti ñ̄a nein ñ̄i Pablo, o iin ndakána kankao na kuu n̄a. Ta sa n̄i kuna'á vá ndáti ñ̄ayuu ñóó, tído koꝯ ñ̄a'a ta'on n̄i ndo'o na. Dá n̄i naꝯaon na ñ̄a nákani ini n̄a, ta n̄i kaa n̄a ñ̄a iin ndios vá kúú ná.

⁷ Ta yati ñóó ndéi dao ñó'o iin t̄aa naní Publio, ra né'e choon ñóo ñóó. Ta n̄i nātiin va'a ra ndu'u, ta n̄i xito ñ̄aá rá on̄i kuu. ⁸ Ta kándu'u tata Publio ñóó noꝯ xito, chí kú'u ra k̄ee kue'e dáꝯ xí'in tachí ní. Dá n̄i sa'an Pablo n̄i xito ni'ini ñ̄aá ná. Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an n̄a xí'in Ndios, kúú n̄i chínoo na ndá'a ná sata rá. Ta kúú n̄i nduva'a va ra. ⁹ Tá n̄i kandaꝯ ini ñ̄ayuu ndéi ñóó ñ̄a n̄i nduva'a t̄aa ñóó, kúú kuá'á nda'lo n̄a kú'u n̄i saa noꝯ ió Pablo, ta kúú n̄i nduva'a ta'ani na. ¹⁰ Kúú kuá'á nda'lo ñ̄a man̄i n̄i kee ñ̄ayuu ñóó

xí'in ndu'u. Dá tá n̄i kasandaá kuu tiin tuku ndu barco ko'on ndu, kúú n̄i kemáni ná ndu'u xí'in kuá'á ñ̄a'a, ñ̄a xínño'ó ndú noꝯ ko'on ndu.

Di'a n̄i kuu, dá n̄i saa ndu ñoo Roma

¹¹ Tá n̄i xino on̄i yoꝯ n̄i sa ndei ndu ñóó, dá n̄i tiin ndu iin barco n̄i sa iin n̄i sa ndati n̄i ya'a yoꝯ vixi. Ta n̄i kii ra chí ñoo ká'ano naní Alejandro, ta kándodó uu yok̄o chí noꝯ ra. Iian naní Cástor, ta iin kaꝯan naní Pólux. Dá n̄i kee ndu kua'an ndu. ¹² Dá n̄i saa ndu iin ñoo naní Siracusa. Ta ñóó n̄i sa ndei ndu on̄i kuu. ¹³ Dá n̄i kee barco ñóó tátuu yati ra yu'ú taño'o kua'an ra nda n̄i kasandaá ndu iin ñoo naní Regio. Dá nda iin ka kuu n̄i kasá'á kána tachí vei chí xoo sur di'a. Dá tá n̄i ya'a uu ka kuu, dá n̄i saa ndu iin ñoo naní Puteoli. ¹⁴ Ta ñóó n̄i naní'i ndú dao ka n̄a kúú kuendá Jesús. Dá n̄i seí nda'í n̄a noꝯ ndú'u ñ̄a ná kandeí ndu xí'in ná usa kuu. Dá tá n̄i ndi'i ñóó, dá n̄i kee ndu kua'an sá'á ndú ñoo Roma.

¹⁵ Ta sa n̄i ni'i tó'on n̄a kúú kuendá Jesús ndéi ñoo Roma ñ̄a vei ndu, sa'á ñóó n̄i saa n̄a n̄i ni'i ná ndu'u ích̄i vei ñoo naní Foro de Apio xí'in iin ka ñoo naní Ndin on̄i Tabernas. Tá n̄i xini Pablo ñ̄a n̄i kasáꝯ n̄a kúú kuendá Jesús ñóó, dá n̄i nak̄i'o na ndivé'e noꝯ Ndios, ta n̄i ndundeé ini n̄a. ¹⁶ Dá tá n̄i saa ndu ñoo Roma, dá n̄i nak̄i'o t̄a sa'ándá choon noꝯ soldado ñóó t̄aa ñó'o ve'e kaꝯa né'e ra kua'an ra noꝯ t̄aa dándáki ve'e kaꝯa ñoo Roma. Tído n̄i sonó rá ñ̄a

koo xoo Pablo iin ka ve'e, ta koo iin soldado kandaa ñaá rá.

Di'a kua'an ña ni daná'a Pablo noó na Israel ndéi ñoo Roma

17 Tá ni xino onj kuu ni saa Pablo ñoo Roma, dá ni ñakana na ta sá'ano Israel ndéi ñoo Roma ñoo. Dá tá ni ñataka ra, dá ni kaa na xí'in rá:

—Ñani, ni iin tó'on ta'on ña'a kini ko ní kée yu'u xí'in na ñoo yo, ta ko ní ká'an ndava'i sa'a choon ni sa'anda na sá'ano ve'á ni sa ndei sa na'á. Tído ni tiin ra yu'u ñoo Jerusalén, dá ni ñaki'o ñaá rá noo ndá'a ta romano. 18 Tá ni ndi'i ni dandichi ra yu'u, dá ni ka'an rá dáyaá ñaá rá, chi ko ní náni'i ta'on ra ni iin tó'on kuachii sa'a ña kánian kuui. 19 Tído ko ní xí'in ta'on ta ñoo yo, ta Israel, ña dáyaá ta né'e choon yu'u, sa'a ñoo ni xikai ña ná keyiko César sa'i, va'ará koó ña'a ndó'i xí'in na ñooi. 20 Ta ña yó'o kóni kaston xí'in ndó, sa'a ñoo ni ñakanai ndó'o ni kasaa ndo, dá ka'in xí'in ndó, chi sa'a ña kómii tandéé iní táto'on ki'o ió tandéé iní noo dao ka na ñoo yo, na Israel, sa'a ñoo ndíko yu'u cadena yó'o —kaá na.

21 Dá ni kaa ta sá'ano ñoo xí'in ná:

—Ni iin tó'on tuti ko ní nátiin ndu'u noó na ndéi chí kuendá Judea ña ká'an sa'a ní. Ta ni iin ñani yo ni kii ñoo ko ká'an kuachi sa'a ní. 22 Tído kóni ndu kueídó'o ndu ndi kaá ní sa'a ñayuu kándisa

dión, chi iin ní kúu xí'an ká'an kini ñayuu sa'a ná —kaá ra.

23 Dá ni kandoo ra iin kuu ña nataka ra kueídó'o ra Pablo. Tá ni kasandaá kuu dáá ñoo, kúu kuá'a nda'o ñayuu ni ñataka ve'e noo ió Pablo. Ta nda na'a, ta kúu nda ni ini, ni daná'a na sa'a ndi koo ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios, chi kóni na ña xino ini ñayuu ñoo, dá ná kandisa na Jesús. Chi ni daná'a na táto'on ki'o dana'a ley Moisés, xí'in ña ni ka'an profeta sa na'á. 24 Ta dao ra ni kandisa ña ni daná'a Pablo, tído dao ra, ko ní xí'in kandisa. 25 Ta sa'a ña ko ní náki'in tá'an noó ñaxintóni rá, sa'a ñoo ni kasá'a nduta ra kua'an nó'o rá. Tído tá ko ñá'a ka kankuei ra yé'é ñoo, dá ni kaa Pablo xí'in rá:

—Ndaa va ni ka'an Espíritu i Ndios xí'in profeta Isaías tá ni kaa na di'a xí'in na sá'ano ve'á:

26 Kua'an ka'on di'a xí'in ñayuu xaan:

Va'ará ndidaá ka vían ná kueídó'o ndó, tído o kátóni ta'on ini ndo.

Ta va'ará ndidaá ka vían ndé'é ndó, tído o kándaá ta'on ini ndo.

27 Dión ndo'o na chi ni ndukáxi nda'o ní'o ná.

Ta ko táj ta'on do'o na.

Ta ndadí ta'ani noo ná,

dá ná o kóni na xí'in noo ná, ta ni xí'in do'o na ná o kueídó'o na,

ta ni o kátóni ta'on ini na,

dá ná o nándiío kuéi na noo yú'u,

dá nduva'i na.

Dión n̄i ka'ḁn Espíritu ij xí'ín
Isaías. ²⁸ Ta kana'á ndó viti
ñ̄a tánda'á Ndios to'on va'a, ñ̄a
ká'ḁn sa'a ndi kee na dák̄aki
na yó, kua'ḁn noó na ko kúú
na Israel, ta noón di'a kúú na
natiin va'an —kaá Pablo xí'ín
rá.

²⁹ Tá n̄i ka'ḁn Pablo to'on
yó'o, dá n̄i kasá'á dándichi
tá'an mií ra Israel n̄i kee ra
kua'ḁn ra. ³⁰ Ta n̄i sa io Pablo
uū kuaḁ toon ini ve'e n̄i xiin
ndodó ná ñoó. Ta sa natiin
va'a na ndidaá ñayuu sa sáa
sa xito ni'ini ñaá. ³¹ Ta n̄i
daná'a na noó ñayuu ñoó sa'a
ndi koo ndu'u na tixi ndá'a
Ndios, ta n̄i daná'a ta'ani na
sa'a sato'o yo Jesucristo. Ta
ko ní yu'ú ta'on na ka'ḁn na,
ta ni iin tó'ón ñayuu ko ní
chítuu noo dána'a na.

To'on yó'o kían nī taa San Pablo nī sa'an noó na ñoo Roma

Ká'an Pablo ndisá'án

¹ Yu'u kúú Pablo, ta kéchóoin noo Jesucristo, ta nī nakana na yu'u kakuui iin apóstol, chí nī taó xóo na yu'u ña kanooi kastó'in xí'ín ñayuu sa'a to'on va'a Ndios. ²Ta to'on yó'o kían ña nī ka'an Ndios kee na nda rá sa na'a, ta profeta na nī taa naan noo tuti ij mií ná.

³ Ta to'on va'a yó'o ká'an sa'a de'e na Jesucristo, na kúú sato'o yo. Nī kii na tein na ve'e rey David, sa'a ñoo nī kaki na kúú ná iin ta. ⁴ Ta xí'ín ndéé mií Espíritu ij Ndios nī na'a ña Jesús kúú de'e Ndios, chí nī danátaki ñaá ná tein na nī xí'i. ⁵ Ta sa'a Jesús nī ni'í ndú ña manī ña kakuu ndu apóstol, dá kane'e ndu to'on na noó ñayuu ndéi iin ní kúú ñayuú yó'o, dá natiin kuu ná ñaño'ó sa'a ña kandeé iní ñaá ná, ta kueí'ó'ó ñaá ná. ⁶ Ta tein ñayuu ñoo ñó'o ta'ani ndo'ó, chí nī nakana Ndios ndo'ó ña kakuu ndó kuendá Jesucristo.

⁷ Ta ká'an yu'u ndisá'án xí'ín ndo'ó, na ndéi ñoo Roma, na kú'u ini Ndios sa'a, na nī nakana na kakuu ñayuu mií ná. Ta mií tatá yo Ndios xí'ín sato'o yo Jesucristo ná kee ña manī xí'ín ndó, ta nakí'o na ña ná koo va'a ini ndo.

Kóni Pablo ko'on na korni'ini na ñayuu ndéi ñoo Roma

⁸ Ta dinño'ó ka náki'oi ndivé'e noo Ndios xí'ín kuu Jesucristo sa'a iin rá iin ndó, dá chí sa iin ní kúú vá ñayuú ní'i tó'on na ña kándéé ini ndo Jesús. ⁹ Ta noo mií Ndios kéchóoin xí'ín ndino'o inií dána'i to'on va'a ña ká'an sa'a de'e na, ta noón kúú na xí'o ndaa kuendá sa'i, ña daá kuití vá xíkai ña manī noo ná sa'a ndo. ¹⁰ Ta noo ká'in xí'ín ná, seí nda'i noo ná ña tá kóni mií ná, dá ná saai korni'inii ndo'ó. ¹¹ Dá chí kóni saai kande'í ndo'ó, ta chindeéi ndo'ó, dá ni'í ndo ña va'a noo Espíritu ij Ndios, dá kandita toon cháa ka ndo xí'ín ña ndaa kándisa yó, ¹² dá ná nakí'o tá'an yó tandeé ini noo iin rá iin yó noó ña ndaa kándisa yó, chí iin noó kúú vá ña kándisa yó.

¹³ Ñani mií, kóni ña kana'a ndó ña sa kua'a nda'o ta'ándá nī ka'in saai kande'í ndo'ó, tído nda viti ió ña'a chítuu yu'u ña saai. Chí kóni kee iin choon va'a tein mií ndó táto'on kí'o nī kee tein dao ka na ko kúú na Israel.

¹⁴ Dá chí miían ndúsa kánian dána'i noo ñayuu ká'an yú'u griego, xí'ín noó na ko ká'an yú'u griego, xí'ín na ndichí, xí'ín na ko ndichí. ¹⁵ Sa'a ñoo kóni kíj saai kastó'in xí'ín ndo'ó, na ndéi ñoo Roma xaan, sa'a to'on va'a Jesús.

Kándoo vii yo noo Ndios sa'a ña kándéé ini yo Jesús

¹⁶ Ta ko xíka'an noo ká'in sa'a to'on va'a ña ká'an

sa'a Jesús, dá chī xí'ín to'on yó'o dákaki Ndios ndidaá kúú ñayuu kándisa ñaá. Ta dinño'ó noó na Israel nī kasáa to'on va'a yó'o. Ta nī kasandaá ta'anian noó na ko kúú na Israel. ¹⁷ Dá chī to'on va'a yó'o ká'an sa'a ndí kián kee yó, dá kandoo vii yo noo Ndios, chī kándoo vii yo noo ná sa'á iin tó'ón dinī ña kándéé iní yo Jesús. Dá chī di'a kaá tuti ij mií Ndios: "Na nī kandoo vii noo Ndios sa'á ña kándéé iní ñaá ná, noón kúú na kataki chichí."

Ká'an Pablo ña ndidaá ñayuu kómí kuachi noo Ndios

¹⁸ Ta ña xído ini Ndios kí nda induú sata ndidaá kúú ñayuu kée ña kini, xí'ín na xíxi ini, chī xí'ín ña kini kée na chítuu na ña ndaa sa'a Ndios. ¹⁹ Ta ña kánian kana'á ná sa'a Ndios, sa ná'á vá ná ña, dá chī mií Ndios nī xí'o ña nī kandaá ini na sa'án. ²⁰ Ta va'ará o kúu ta'on koni yo choon ká'ano né'e na xí'ín noo yo, ta va'ará o kúu ta'on koni yo ña kúú ná Ndios, tído kánian kana'á yó ña miían ndaa ió na, ta né'e na choon, chī nda rá nī kasá'a sa'a ñayuu yó'o xí'o na ña kandaá ini yo ña dión kián, chī xini yo ndidaá kúú ña nī kavá'a na. Sa'á ñoó ni iin tó'ón ñayuu o kúu kaa ña ko ná'á ná sa'a Ndios.

²¹ Ta va'ará ná'á ná ña ió Ndios, tído ko ndaño'o ta'on ñaá ná táto'on kī'o kánian kee na, ta ni ko náki'o na ndivé'e noo ná. Di'a xini ndi kuú vá ña'a ko choon nákani ini na, ta nī ndukáxi níó ná, chī nī nakuúin naá vá ñaxintóni ná.

²² Kée na mií ná ña kúú ná ñayuu ndichí, tído nī nduxixi di'a na, ²³ chī nī dankoo na ña keká'ano Ndios, na ió kuií. Dá nī kasá'á keká'ano na na'áná taa, tá'an ra xí'i, xí'ín na'áná laa, xí'ín na'áná kirí komi sa'a, xí'ín na'áná kirí xika tii.

²⁴ Sa'á ñoó nī naki'o ñaá Ndios noo ndidaá kúú ña kini, tá'an ña kátoó téi ñayuu ñoó kee na. Sa'á ñoó ndéi iin rá iin na kée na ña ka'an noo xí'ín níi ná. ²⁵ Ta nī dankoo na ña ndaa sa'a Ndios, ta nī kándisa na ña to'ón, chī xí'o na ñaño'ó, ta ndaño'o na ña nī kavá'a Ndios, ta ko ndaño'o na mií Ndios, na nī kavá'a ndidaá kúú ña'a, na daá kuití kánian natiin ñaño'ó. Dión ná koo.

²⁶ Ta sa'á ña kée ñayuu ña kini ñoó, sa'á ñoó nī naki'o ñaá Ndios noo kuachi ka'an noo. Chī nda na ñá'a nī dankoo táto'on kī'o nī saki Ndios ña naki'in tá'an na xí'ín iin taa kandeí na. Di'a nī naki'in tá'an daá ñá'a mií ná ndéi na kée na kuachi ka'an noo. ²⁷ Ta dión ta'ani kée dao taa, chī nī dankoo ta'ani ra táto'on kī'o nī saki Ndios naki'in tá'an ra xí'ín iin ñá'a kandeí na. Dá nī kasá'á kátoó xíxi ra kudí ra xí'ín taa xí'ín rá, chī yá'a ra kée ra kuachi ka'an noo xí'ín daá taa mií rá. Sa'á ñoó ní'i tá'i rá ña ndo'o naní níó rá sa'á kuachi kée ra.

²⁸ Ta sa'á ña ko ní xíin na taó kuendá na Ndios, sa'á ñoó nī naki'o ñaá Ndios noo ndidaá kúú ña kini nákani ini ñaxintóni ná, dá ná kee na ña ko kánian kee na. ²⁹ Chī nī nakutí ná ño'o ndidaá kúú

ñā'a kō vá'a, ta kée na kuachi ka'an noo xí'ín ndi ndáa mií vá ñāyuu, ta saá ini nā, ta kátoó nda'o na kakomí ná ñā kuiká, ta kée na ñā kini xí'ín dao ká ñāyuu, ta u'u ini nā, ta sa'ání nā ndii, ta dánaá nā dao ká ñāyuu, ta dánda'í nā ñāyuu, ta chínani kini na dao ká ñāyuu, ³⁰ ta ká'an u'u nā sa'a dao ká nā, ta káva'a na kuachi sa'a ñāyuu, ta xini u'u nā Ndios, ta koó ñañó'ó ná noó ñāyuu xí'ín ná, ta ká'an ná ñā kúú ná ñāyuu ndáya'i, ta ió táyí ini nā, ta ndúkú ná kee na ñā kini saá, ta kō seídó'o na tatá nā xí'ín naná nā, ³¹ ta kúú ná ñāyuu ndeé to'on, ta kō kée na to'on ká'an nā, ta kō kú'u ini nā sa'a ni iin ñāyuu, ta kō ió nda'í ví ini nā xí'ín dao ká ñāyuu, ta koó ñā xí'o ká'ano ini noo ná. ³² Ta sa kándaā ini ñāyuu ñoó sa'a choon ni sa'anda Ndios, ta kándaā ta'ani ini nā ñā ñāyuu kée dión kánian kuu. Tído yá'a ij vá mií ná kée na ñā kini ñoó, ta kádij ini nā tá kée dao ká ñāyuu ñā kini ñoó.

2

Kéyiko ndaa Ndios sa'a ndidaá kúú ñāyuu

¹ Ni iin tó'on ñā manj o koo sa'a ndo'ó tá dátaí kuachi ndó dao ká ñāyuu. Kō né'e tandíni ndá yoo kúú ndo'ó, dá chj tá dátaí kuachi ndó dao ká ñāyuu, dá kían dátaí kuachi ndó mií vá ndó, chj dión ta'ani yá'a mií ndó. ² Ta sa ná'á vá yó ñā kéyiko ndaa Ndios tá dándó'o na níō ñāyuu kée dión. ³ Ta nakani va'a

ini ndo, chj dátaí kuachi ndó dao ká ñāyuu, tído kí'o dión ta'ani yá'a mií ndó. ¿Á ká'an ndó ñā káki ndó noo keyíko Ndios sa'a ndo? ⁴ O sa kú'ichj ini ndo koni ndo ñā va'a kée Ndios, chj va'a nda'o ini nā, ta ndáti na, ta kueé ió ini nā. ¿Á kō ná'á ta'on ndó ñā va'a nda'o ini nā, chj kóni nā ñā nandikó ini ndo sa'a kuachi kée ndó? ⁵ Tído sa'a ñā kúú ndó ñāyuu saá ini, ta sa'a ñā kō kóni ndo nandikó ini ndo sa'a kuachi kée ndó, sa'a ñoó ndukua'á ká ví tandó'ó ndo'o ndó tá ná kasandaá kuu kasaa Ndios keyíko ndaa nā sa'a ndidaá ñāyuu, ⁶ chj chiya'i na noo iin rá iin ñāyuu tát'on káa ñā ni kee na. ⁷ Ta ko'on nā kí'o na ñā kataki chíchj ñāyuu ndí'i ini kée ñā va'a, chj ni ndukú ná ñañó'ó noo Ndios, ta ni ndukú ná ñā ka'an va'a Ndios sa'a ná, ta ni ndukú ná ñā kandeí chíchj ná. ⁸ Tído dándó'o Ndios níō ñāyuu dí'inda sa'a ñā xídō ini nā xini ñaá ná, ta dión ta'ani kee na xí'ín nā kō seídó'o ñā ndaa, chj ndíko cháá ká nā ñā kō kían ndaa. ⁹ Ndo'o naní níō ndidaá ñāyuu kée ñā kini kuu dáá ñoó. Ta dinñó'ó ká nā Israel ndo'o dión, ndi'i daá, dión ta'ani ndo'o níō nā kō kúú nā Israel. ¹⁰ Tído nā kée ñā va'a natiin na ñañó'ó noo Ndios, ta va'a ka'an Ndios sa'a ná, ta ni'j ná ñā koo va'a ini nā. Dinñó'ó ká nā Israel natiin ñā va'a yó'o, ndi'i, dá natiin nā kō kúú nā Israel ñā. ¹¹ Dá chj ni iin ñāyuu kō máni cháá ká noo Ndios, chj iin nóo kúú vá ná noo ná.

12 Ta ndi ndáa nã kɔ ná'á ley Moisés, ta n̄i yã'a na n̄i kee na kuachi, noón kúú nã naá sa'á kuachi kée na, va'ará kɔ ná'á nã ley ñoó. Tído ndidaá nã kómí ley yó'o yá'a ta'ani na kée na kuachi, sa'á ñoó keyíko sa'a ná tátɔ'on k̄i'o dándáki mií ley. 13 Ch̄i ɔ kándɔo vii ta'on ni iin ñayuu noo Ndios sa'á ñã seídó'o oon na choon sa'ándá ley. Sava'a nã kée choon sa'ándáan, noón kúú nã kándɔo vii noo Ndios. 14 Tído nã kɔ kúú nã Israel, kɔ kómí ná ley n̄i x̄i'o Ndios noo Moisés. Tído tá kée na dao choon sa'ándá ley Moisés x̄i'ín ñã nákaní ini nã, dá k̄ian ná'a nã ñã ió ta'ani iin ley noo ná, va'ará kɔ ná'á ná mií ley Moisés. 15 Ta x̄i'ín ñã kée na ná'a nã ñã ió iin ley níɔ ná, ta ñoó k̄ian kedaá x̄i'ín ná, dá kandaá ini nã á n̄i kee na ñã va'a o koó. Sa'á ñoó ley nákaa ini ñaxintóni ná dátaí kuachi ñaa, ta ñoó ta'ani chindeé ñaa 16 tá ná kasandaá kuu keyíko Ndios sa'á ñayuu x̄i'ín ndá'a Jesús, ch̄i keyíko nã sa'a ndidaá kúú ñã'a n̄i kedé'é ñayuu tátɔ'on k̄i'o kua'ãn to'on va'a sa'a Jesús, ñã n̄i daná'í noo ndo.

Ko seídó'o ta'on nã Israel ley Ndios, kaá Pablo

17 Ta ndo'ó, chinaní ndó mií ndó ñã kúú ndó nã Israel, ta kándéé ká'ano ini ndo ley Moisés. Ta chíndaya'i ndó mií ndó ñã kúú ndó nã ñoo Ndios. 18 Ta kaá ndo ñã ná'á ndó ndí k̄ian kóni Ndios kee ndó, ta kaá ndo ñã dána'a ley ñoó noo ndo ndí k̄ian va'a kánian kee

ndó. 19 Ta ká'án ndó ñã t̄i'a ndó tiin ndaa ndo nã kɔ túu noo, ch̄i ká'án ndó ñã kúú ndó iin ñã tóon noo ñayuu kɔ ná'á Ndios. 20 Ta kaá ndo ñã t̄i'a ndó dána'a ndo noo nã kɔ kátóni ini, ta t̄i'a ta'ani ndó dána'a ndo noo nã kɔ ná'á tátɔ'on k̄i'o kée ndó x̄i'ín takuálí. Ta kaá ndo ñã noo ley kómí ndó ndidaá ñã ndichí x̄i'ín ñã ndaa sa'a Ndios. 21 T̄i'a va'a ndó dána'a ndo noo dao kã ñayuu, sa'á ñoó, çndiva'a kɔ t̄i'a ndó dána'a ndo noo mií ndó, tá dáá? Dá ch̄i dána'a ndo ñã kɔ kánian k̄i'in kuí'íná ná. Ta, çndiva'a k̄i'in kuí'íná īi ri mií ndó? 22 Ta dána'a ndo ñã kɔ kánian yã'a na kee na kuachi x̄i'ín nã kɔ kúú ȳi ná o ñadi'í nã. Ta, çndiva'a kée īi ri mií ndó dión? Tá miãan ndaa ndisa káñó'ó ndó yoko, çndiva'a koku'u ndó ini ve'e ño'an, ta k̄i'in kuí'íná ndó ñã kuiká ñó'o inian? 23 Kúryíi nda'o ndó sa'á ñã kómí ndó ley Ndios, sa'á ñoó, çndiva'a kandaá ndo ñãñó'ó Ndios sa'á ñã kɔ seídó'o ndó choon sa'ándáan? 24 Ta ndaa va ká'ãn tuti īi Ndios, ch̄i di'a kaáan: “Ká'ãn ndava'a nã kɔ kúú nã Israel sa'a Ndios kée ndo'ó.”

25 Miãan ndaa ndaya'i ñã n̄i ta'anda ñ̄i ndo tá seídó'o ndo'ó choon sa'ándá Ndios. Tído tá kɔ seídó'o ndó choon sa'ándá Ndios, dá k̄ian kúú ndó tátɔ'on ñayuu kɔ ní ta'anda ñ̄i. 26 Tído ñayuu kɔ ní ta'anda ñ̄i, x̄ian nani kée na choon sa'ándá ley Ndios, noón di'a kúú ñayuu Ndios, va'ará kɔ ní ta'anda ñ̄i ná. 27 Ch̄i tá seídó'o ñayuu kɔ

ní ta'anda ñi choon sa'anda Ndios, ña yó'o xí'o ña kánda ini ndo ña kánian dándó'o Ndios ní ndo, dá chi va'ará kómí ndó ley Moisés, ta ni ta'anda ñi ndo, tído yá'a ndó noo choon sa'anda ley ñoo. ²⁸ Dá chi ko kúu yó na Israel ndisa sa'á ña ni ta'anda ñi yo, chi o duú ñi yo kedaá xí'á, dá kúuó na ñoo Ndios. ²⁹ Dá chi ñayuu miian ndaa kuiti kúu na Israel, noón kúu na ndino'o ini na seídó'o na Ndios. Ta ní na kían ná'a ña kúu ná ñayuu Ndios, chi ndino'o ini espíritu ná kándisa ñaa ná, ta ko kándéé ini na ley. Ta náta'an ini Ndios xiní na ñayuu kée dión, va'ará ko náta'an ini ñayuu xiní ñaa ná.

3

¹ Ta, ¿á iin ña ndáya'i kían ña kúu yó na Israel? Ta, ¿á iin ña ndáya'i kían ña ni ta'anda ñi yo viti? ² Jaan, ña ndáya'i nda'o kían, chi chindeé nda'o ña yo. Ta mií ña ndáya'i cháa ka kían ni xi'o Ndios to'on na noo yo, na Israel. ³ Tído, ¿ndi koo viti, chi dao na ñoo yo ko ní seídó'o ta'on na choon ni sa'anda Ndios noo ná? ¿Á ña yó'o kóni kaa ña dánkoo ta'ani Ndios to'on ni xi'o na noo yo? ⁴ Koó, ko ta'ón dión kían. Di'a iin toon Ndios xí'ín ña ni kaa na kee na, va'ará ndidaá ñayuu ni kandoo kúu ná na to'ón, chi di'a kaá tuti i Ndios: Ndidaá ñayuu kanda ini ña kée ní táto'on k'i'o ni ka'an ní kee ní, sa'á ñoo tá ná ka'an kuáchi na sa'a ní, dá kían

kandoo ní kakuu ní na ni kandéé.

⁵ ¿Ndi ká'an ndo'ó viti? Tá kuáchi yó kedaá xí'ín dao ka ñayuu, dá kanda ini na ña iin ndaa Ndios xí'ín to'on ni xi'o na noo yo, ¿á ña yó'o kóni kaa ña ko kánian dándó'o Ndios ní yo? Koó, dá chi dión nákani ini ta ñayuu yó'o. ⁶ Tído ko ta'ón dión kían, dá chi tá ná o dándó'o Ndios ní yo sa'á ña kini kée yó, dá kían, ¿ndi koo keyiko ndaa na sa'a dao ka ñayuu ndéi ñayuu yó'o, tá dáá? ⁷ Tído, tá kuáchi kée ndu kían kedaá, dá ná'a ña iin ndaa Ndios xí'ín to'on ni xi'o na, ta nátiin na ñaño'ó noo dao ka ñayuu, ¿ndiva'a dándó'o na ní ndú sa'á kuáchi kée ndu, tá dáá?, kaá dao ndó. ⁸ Tá dión kían, dá kían, ¿á kaa yo ña kuu kee yó ña kini, dá ná natu ña va'a? Ta kaá dao ñayuu ña dión dána'a ndu, chi kátoó na dátuu ñaa ná, tído miian ndaa ya'i nda'o chiya'i na noo Ndios sa'á ña ká'an na dión.

Ká'an Pablo ña ni iin tó'on yó ko kúu ñayuu ndaa noo Ndios

⁹ Ta, ¿ndi ká'an yó viti? ¿Á ndáya'i cháa ka yóo, na Israel, o duú na ko kúu na Israel? Koó, ko ta'ón dión kían. Dá chi sa ni nakani xí'ín ndó ña yóo, na kúu na Israel, xí'ín na ko kúu na Israel, ndidaá vá yó ñó'o tixi ndá'a kuáchi. ¹⁰ Dá chi di'a va kaá tuti i Ndios: Ni iin tó'on ñayuu ko kúu ñayuu ndaa noo Ndios, ta ni iin tó'on ná koó.

11 Ni iin tó'ón ñayuu kọ kándaá ini,
ta ni iin tó'ón ñayuu kọ nándukú Ndios.

12 Ndidaá kúú ñayuu ni kankuei xoo noo Ndios,

ta ni nduu na ñayuu kọ chón. Ta ni iin na kọ kée ña va'a, ta ni iin tó'ón ná koó.

13 Táto'on iin yáí ndii ña nóno yú'u kúú dikó ná, chī kánkuei ndino'o to'on kini yú'u ná.

Ta xí'ín yáa ná ká'an na ña to'ón.

Ta xí'ín to'on ká'an na dárkue'e na ñayuu, táto'on dárkue'e iin koo iin ñayuu xí'ín ndirá deen ri.

14 Ta ni chití yú'u ná ñó'o to'on kini xí'ín to'on ova.

15 Ta kaon kána sa'a ná kua'an na kati na ni ñayuu xí'ín ná.

16 Ta ndeí kúú míí vá noó xionoo na dándó'o na níó ñayuu, ta dánkoo nda'í ñaá ná.

17 Ta kọ tí'a na kandeí va'a na xí'ín ñayuu xí'ín ná.

18 Ta ni lú'u ví kọ yu'ú ni'ini na Ndios.

19 Sa'a ñoó sa ná'á vá yó ña ndidaá to'on ña ká'an tuti i Ndios yó'o, ká'an xí'ín ndidaá na ñó'o tixi ndá'a mián. Sa'a ñoó ná kadi na Israel yú'u ná, chī míí ná xí'ín ndidaá ka ni ñayuu ndeí ñayuú yó'o nakuíta noo Ndios iin kuú, dá keyíko sa'a ná. 20 Chī ni iin tó'ón ñayuu o kándoo vii noo Ndios sa'a ña kée na choon sa'ándá ley. Dá chī ni

xí'o Ndios ley na noo yó, dá ná kandaá ini yó ña kúú yó ñayuu kómí kuachi noo ná.

Kándoo vii yó noo Ndios sa'a ña kándéé ini yó Jesús

21 Tído viti ná'a Ndios noo yó ña ió iin ka ña'a noo ley, ta ñoó kían kedaá xí'ín yó, dá kándoo vii yó noo ná. Ta míí ley xí'ín profeta xí'o ndaa kuendá sa'a ña yó'o,

22 chī dánkoo vii Ndios yó noo míí ná sa'a iin tó'ón diní ña kándéé ini yó Jesucristo. Ta dión kée na xí'ín ndidaá kúú ñayuu kándisa Jesús. Ta kọ taó kuendá ta'on na ndá yoo kúú iin rá iin ñayuu, 23 dá chī ndidaá tá'an va na yá'a kée kuachi, sa'a ñoó ni kuxiká ná noó ña vii kúú Ndios. 24 Tído viti ni ni'í óon yó ña kándoo vii yó noo ná sa'a ña maní ni kee na sa'a yó, chī ni taó xoo na yó tixi ndá'a kuachi sa'a ña ni xí'í Cristo Jesús sa'a yó. 25 Chī ni tanda'á ñaá Ndios ni kii na ni chiyá'i na sa'a kuachi yó xí'ín ni ná, ta ni ndoo kuachi yó sa'a ña kándéé ini yó ná. Ta kí'o dión ná'a na míí ná ña kúú ná iin na ndaa. Ta sa'a ña kúeé ini Ndios, sa'a ñoó kọ ní sa'an ta'on na taó kuendá na sa'a kuachi ni kee ñayuu ni sa ndeí sa na'á. 26 Tído viti ná'a na míí ná ña kúú ná na ndaa, dá kandaá ini yó ña keyíko ndaa na, ta dánkoo vii ná yó noo ná sa'a ña kándéé ini yó Jesús.

27 Ta, ¿ndeí kua'an ña kúryíí ñayuu? Ni naá óon vaan. Ta, ¿ndiva'a ni naá óoan? Ni naá óon vaan dá chī sa'a iin tó'ón diní ña kándéé ini

yō Jesús kándoo vii yō noo Ndios, ta o duú sa'á ña kée yó choon sa'ándá ley. ²⁸ Ta viti kían kándaá inio ña kándoo vii yō noo Ndios sa'á ña kándéé iní yō Jesús, ta o duú sa'á ña kée yó choon sa'ándá ley. ²⁹ ¿Á ká'án ndó ña kúú ná iin Ndios dákaki sava'a na Israel? Koó. ¿Á kō ná'á ta'on ndó ña kúú ta'ani na iin Ndios dákaki na kō kúú na Israel viti? Chī miian ndaa kúú ta'ani na Ndios noo ná. ³⁰ Dá chī iin tó'on dinī vá kúú Ndios, ta mií ná xí'o ña kándoo vii ñayuu nī ta'anda ñī nōo ná sa'á ña kándéé iní na Jesús, ta xí'o ta'ani na ña kándoo vii na kō ní ta'anda ñī nōo ná sa'á ña kándéé ta'ani iní na Jesús. ³¹ ¿Á ká'án ndó ña sa'á ña kándéé iní yō Jesús, ñoó dánkoo xoo yó ley? Koó, chíndaya'i di'a yó ley sa'á ña kándéé iní yō Jesús.

4

Nī kandoo vii Abraham noo Ndios sa'á ña nī kándisa na to'on nī xí'o Ndios noo ná

¹ Ta viti, ¿ndí kían kaa yō sa'á Abraham, na sa kuu tatá sá'ano yō? ¿Ndí kían nī kándaá iní na sa'a ña yó'o? ² Tá nī kandoo vii Abraham noo Ndios sa'á ña va'a nī kee na, dá kían kuu va kuryíí ná. Tído kō ta'on dión kían, sa'á ñoó kō ní kúú ta'on kuryíí ná noo Ndios. ³ Chī di'a va ká'an tuti ij Ndios: "Sa'á ña nī kándéé iní Abraham Ndios, sa'á ñoó nī kandoo vii ná noo Ndios." ⁴ Tá ná kéchóon iin ta'a noo iin sato'o, kō xí'o oon

ta'on sato'o ra di'ón noo rá, chī ña kánian ki'in ya'i ra kían. ⁵ Tído na kō kándéé iní ña va'a kée na, di'a kándisa na iin tó'on dinī Ndios, na dánkoo vii ñayuu kómí kuachi noo mií ná, noón kúú na kándoo vii noo Ndios sa'á ña kándéé iní ña ná. ⁶ Ta dión ta'ani nī kaa rey David ña ndiká'án ndí kúú ví ñayuu kándoo vii noo Ndios sa'á ña kándéé iní ña ná, ta o duú sa'á ña va'a kée na. ⁷ Ta di'a nī kaa na:

Ndiká'án ndí kúú ví ñayuu, na nī xí'o ká'ano iní Ndios sa'a ña kini kée na, chī nī dandóo Ndios kuachi na.

⁸ Ndiká'án ndi kúú ví ñayuu, na kō ní kekuendá Ndios sa'á kuachi.

⁹ ¿Á sava'a na nī ta'anda ñī vá nī'í ña ndoo kuachi na noo Ndios, o á nī'í ta'ani na kō ní ta'anda ñī ña va'a yó'o? ¿Ndi ká'án ndó? Sa nī nakani yu'u xí'ín ndó ña sa'á ña nī kándéé iní Abraham Ndios, sa'á ñoó nī kandoo vii ná noo ná. ¹⁰ Ta, ¿ndá oon nī kandoo vii ná noo Ndios? ¿Á sa dinño'ó ka nī ta'anda ñī ná, dá nī kandoo vii ná noo Ndios, o kómani vá? Miian ndaa kuiti kō ñá'a ij vá ta'anda ñī ná, dá nī kandoo vii ná noo Ndios. ¹¹ Ta cháá ka chí noo, dá nī ta'anda ñī ná. Ta ña yó'o ná'a ña nī kandoo vii ná noo Ndios tá o ñá'a ta'anda ñī ná sa'á ña nī kándéé iní na Ndios. Sa'á ñoó Abraham kúú tát'on iin tatá noo ndidaá kúú ñayuu kándisa Jesús, va'ará kō ní ta'anda ñī ná, chī sa'á ña kándéé iní ñayuu ñoó Jesús,

sa'á ñoó kándoo vii ná noo Ndios. ¹² Ta kúú ta'ani na tatá noó na ñi ta'anda ñí. Tído ko kúú ta'on na tatá noo ná sa'á ña ñi ta'anda ñí óon ni na. Kúú ná tatá noo ñayúú yó'o tá kándéé ta'ani ini na Ndios táto'on k'i'o ñi kándéé ini ñáa míí ná tá ko ñá'a ta'anda ñí ná.

Ñi xi'o Ndios to'on na noo Abraham sa'á ña ñi kándéé ini ñáa ná

¹³ Chì ko ní kaá Ndios ña k'i'o na iin ní kúú ñayúú yó'o noo Abraham xí'in noó de'e ñání na sa'á ña ñi seídó'o na ley. Di'a ñi ni'í náan chì ñi kándoo vii ná noo Ndios sa'á ña ñi kándéé ini ñáa ná. ¹⁴ Tá sava'a na seídó'o choon sa'ándá ley ñi'í ña ñi kaa Ndios k'i'o na, dá kían ko chón ta'on ña kándéé ini yo Ndios, ta ñi tuú vá ña ñi kaa na k'i'o na noo yo, ní kúu. ¹⁵ Dá chì sava'a ña ni'í yo kée ley kúú ña kuido ini Ndios koni na yó. Tído na koó ley noo, noón kúú na ko yá'a ta'on noón. ¹⁶ Ta sa'á ña kándéé ini yo Ndios, sa'á ñoó ni'í óon yó ña va'a ñi kaa na k'i'o na noo yo, dá kían mían ndaa kuiti ni'í ndidaá na ve'e Abraham ña va'a yó'o. Chì o duú sava'a noó na kómí ley ñi'í ña va'a yó'o, chì ni'í ta'ani ñayuu kándéé ini Ndios táto'on k'i'o ñi kándéé ini ñáa Abraham ña va'a yó'o. Sa'á ñoó Abraham kúú táto'on iin tatá noo ndidaá yó. ¹⁷ Chì di'a kaá tuti i Ndios sa'a Abraham: “Ñi chikani yó'ó kakuuón iin tatá noó kuá'a nda'o ñayuu.” Ta Ndios, na ñi

kándisa Abraham, noón kúú na xí'o ña kataki na ñi xi'i, ta ká'an na sa'á ña ve'i koo, ta taó na kuendá ña sa ióan.

¹⁸ Ñi kándisa ndaa Abraham ña ñi ka'an Ndios xí'in ná, va'ará koó ka tandéé ini ña kaki iin de'e na. Tído sa'á ña ñi kándéé ini na Ndios, sa'á ñoó ñi kasandaá na kúú ná iin tatá noó kuá'a nda'o ñayuu, táto'on k'i'o ñi kaa míí Ndios xí'in ná: “K'i'o dión ví kuá'a kakuu de'e de'e ñánón.” ¹⁹ Ta sa iin ndaa Abraham xí'in ña kándéé ini na ña koo de'e na, va'ará sa ñi kusá'ano na, chì ió na táto'on iin ciento kuia. Ta daá dókó o koo de'e va kúú dókó Sara. ²⁰ Tído ko ní kútúú ini na, ta ko ní nákani kuáchi ini na sa'á ña ñi ka'an Ndios ña koo de'e na. Di'a ñi nakuín toon cháá ka na xí'in ña kándéé ini na Ndios. Ta ñi naki'o na ñañó'ó noo ná. ²¹ Dá chì ñi kandaá kaxí ini na ña ió choon noo ndá'a Ndios ña kee na ndidaá kúú ña'a ñi kaa na kee na. ²² Ta sa'á ña ñi kándéé ini na Ndios, sa'á ñoó ñi kándoo vii ná noo ná. ²³ Ta o duú sa'a iin tó'ón Abraham ká'an tuti i Ndios ña ñi kándoo vii ná noo Ndios sa'á ña ñi kándéé ini ñáa ná, ²⁴ dá chì nda sa'a yóo ta'ani ká'an, chì kándoo vii ta'ani yó noo Ndios sa'á ña kándéé ini yo ná, ta míí ná ñi danátaki Jesús, na kúú sato'o yo. ²⁵ Ta na yó'o kúú na ñi naki'o míí ñi xi'i na sa'á kuáchi yó. Dá ñi danátaki ñáa Ndios, dá kuu kándoo vii yo noo míí ná sa'a Jesús.

5

Sa ni kandoo vii vá yó noo Ndios sa'á ña kándéé iní yó Jesús

¹ Ni kandoo vii vá yó noo Ndios sa'á ña kándéé iní yó ná, sa'á ñoó sa ndéi va'a yó xí'ín ná sa'á ña ni kee Jesucristo, na kúú sato'o yo. ² Ta sa'á ña ni kee Jesús, sa'á ñoó ni ndu'u yó tixi ndá'a ña maní ni kee Ndios sa'á ña kándéé iní yó ná, ta ndíta toon yó xí'án. Sa'á ñoó kádií iní yó sa'á tandeé iní ña kían kandeí chíchí yó noo ndato náye'e noo ió na. ³ Ta o duú sa'a iin tó'ón ña yó'o ni kádií iní yó, chí kádií ta'ani iní yó tein tandó'ó ndó'o yó, dá chí sa ná'a vá yó ña tandó'ó kédaá, dá katí'a yó kundeé iní yó. ⁴ Ta sa'á ña kúndeé iní yó, sa'á ñoó kána va'a yó noo Ndios, ta sa'á ña kána va'a yó noo mií ná, sa'á ñoó ni'í yó cháá ka tandeé iní noo ná. ⁵ Ta tandeé iní yó'o kían ko dátúú ta'an vaan yó, chí ni nakutí nío yó xí'ín ña kú'u nda'o iní Ndios sa'a yo ni kee Espíritu ií mií ná, na ni xí'o na noo yo.

⁶ Ko kándéé yó dákaaki yó mií yó, sa'á ñoó ni kii Cristo Jesús tá ni kasandaá tiempo ni kaxi Ndios, ta ni xí'í na sa'á na kómí kuachi. ⁷ Miían ndaa iin ña kuáchí nda'o kían ña nakí'o iin ñayuu mií ná ña kuu na sa'a iin ñayuu ndaa. Tído ndá ndi kuu ió iin ñayuu xinó iní nakí'o na mií ná ña kuu na sa'a iin ñayuu va'a. ⁸ Tído Ndios kúú na ná'a ña kú'u nda'o iní na sa'a yo, dá chí xían nani kúú ií vá yó ñayuu

kómí kuachi, Cristo Jesús kúú na ni xí'í sa'a yo. ⁹ Ta sa'á ña ni kandoo vii yo noo Ndios sa'á ña ni sata Jesús nií ná sa'a yo, sa'á ñoó miían ndaa kuiti káki va yó kee mií Jesús noó ña xído iní Ndios xiní na ñayuu kómí kuachi. ¹⁰ Chí ni sa kuu yó ñayuu ko ní sá ne'e tá'an va'a xí'ín Ndios, tído ni naki'in tá'an va'a Ndios xí'ín yó sa'á ña ni xí'í de'e na sa'a yo. Ta viti sa'á ña ni naki'in tá'an va'a yó xí'ín ná, sa'á ñoó miían ndaa kuiti káki yó sa'á ña ni nataki de'e na ió na. ¹¹ Ta o duú ña yó'o oon ni ni'í yo, chí ió ndeé iní yó xí'ín Ndios sa'a Jesucristo, na kúú sato'o yo, chí sa'a mií ná ni kasandaá yo ni naki'in tá'an va'a yó xí'ín Ndios.

Sa'á kuachi ni kee Adán kánian kuu yo, ta sa'á ña va'a ni kee Jesús ni'í yo ña kataki chíchí yó

¹² Ta sa'á ña ni ya'a iin taa naní Adán ni kee ra kuachi, sa'á ñoó ni kasá'a ñayuu ndéi ñayuu yó'o kée na kuachi. Ta sa'á ña ni kee taa ñoó kuachi, sa'á ñoó ni xí'í ra. Dá ni kasá'a ta'ani xí'í ndidaá kúú ñayuu, chí ndidaá ná ni kasá'a yá'a kée kuachi. ¹³ Tá o ñá'a kí'o Ndios ley na noo Moisés, sa ndei va ñayuu sa kee na kuachi. Tído sa'á ña ko ní ya'a na noo ni iin ley, sa'á ñoó ko ní taó kuendá Ndios kuachi ni kee na. ¹⁴ Tído nda tiempo Adán, ta nda tiempo Moisés sa xí'í ñayuu, va'ará ko ní ya'a na noo choon sa'ándá Ndios tát'on ni kee Adán.

Ta Adán nī sa kuu tátō'on iin kōnda'ī iin ka taa nī kii sata rá. ¹⁵ Tído díin va kúú ña va'a ní'ī yó noo Ndios o duú ña ní'ī yó sa'á kuachi nī kee Adán. Dá chī sa'á kuachi nī kee ra, ní'ī ndidaá kúú ñayuu ña xí'ī na. Tído kuá'á nda'o ñayuu ní'ī kuá'á nda'o ña manī xí'ín ña va'a noo Ndios sa'á ña nī kee iin ka taa, na kúú Jesucristo.

¹⁶ Chī ña va'a ní'ī yó noo Ndios, kō kúú nóo ta'an vaan xí'ín ña ní'ī yó sa'á kuachi nī kee Adán. Dá chī sa'á ña nī ya'a Adán nī kee ra kuachi ñoo, sa'á ñoo nī kasá'á ndó'o ní'ī yó, ta nī kandoo yó kúú yó ñayuu kómí kuachi noo Ndios. Tído sa'á ña kómí yó kuá'á nda'o kuachi, sa'á ñoo nī kee Ndios ña manī xí'ín yó, dá ná kuu kandoo vii yó noo ná. ¹⁷ Ta sa'á ña nī ya'a iin taa nī kee ra kuachi, sa'á ñoo ní'ī ndidaá ñayuu ña xí'ī na. Tído yóo kúú na ní'ī ña kataki chíchí yó sa'á ña nī kee iin ka taa, na kúú Jesucristo, chī sa'a mii ná ní'ī yó kuá'á ña manī noo Ndios, ta ní'ī ta'ani yó ña kándoo vii yó noo ná. ¹⁸ Ta sa'á kuachi nī kee iin tó'on taa, sa'á ñoo ndidaá ñayuu kándoo kúú ná na kómí kuachi noo Ndios. Ta kī'o díon ta'ani sa'á ña va'a nī kee iin ka taa, sa'á ñoo ndidaá ñayuu kuu kandoo vii noo Ndios, ta ní'ī ná ña kataki chíchí ná.

¹⁹ Chī sa'á ña kō ní seídó'o iin taa choon nī sa'anda Ndios noo rá, sa'á ñoo ndidaá kúú ñayuu kómí kuachi noo Ndios. Ta sa'á ña nī seídó'o

iin ka taa choon nī sa'anda Ndios noo ná, sa'á ñoo kuá'á nda'o ñayuu ní'ī ña kandoo vii ná noo Ndios. ²⁰ Nī xī'o Ndios ley na noo yó, dá ná kandaá ini yó ña kuá'á nda'o kuachi kómí yó noo ná. Tído sa'á ña nī ndukua'a ka ví kuachi yó noo ná, sa'á ñoo nī nduká'ano cháá ka ví ña manī nī kee na xí'ín yó. ²¹ Chī tátō'on sa dandáki kuachi ñayuu, dá sa xí'ī na, kī'o díon ta'ani dándáki ña manī Ndios ndidaá yó, dá kandoo vii yó noo ná, dá ní'ī yó ña kataki chíchí yó sa'a Jesucristo, na kúú sato'o yó.

6

Sa nī xī'ī va yó noo kuachi, ta nī nataki yó kandísa yó Jesús

¹ ¿Ndi ká'an ndó viti? ¿Á va'a va kee iī yó kuachi, dá ná ku'u ká'ano cháá ka ini Ndios sa'a yó? ² Koo, kō ta'ón díon kíán. Dá chī sa nī xī'ī va yó noo kuachi, sa'á ñoo, ¿ndi kee yó nandió kuéi yó kee tuku yóan, tá dáá? ³ ¿Á kō ná'a ta'on ndó ña tá nī sodo ndúta yó, dá iin nī nduu yó xí'ín Cristo Jesús? Chī tá nī sodo ndúta yó kíán tátō'on nī xī'ī nduú yó xí'ín ná. ⁴ Ta sa'á ña nī xī'ī nduú yó xí'ín ná, sa'á ñoo nī nduxi nduú yó xí'ín ná tá nī sodo ndúta yó. Dá kíán, tátō'on kī'o ndato téi nī daná'taki Ndios Cristo Jesús xí'ín ndée ndato na, kī'o díon ta'ani nī nataki yó kan-dei yó kakuu yó ñayuu saá nī kee Ndios. ⁵ Tátō'on kī'o iin nī nduu yó xí'ín ná tá nī xī'ī nduú yó xí'ín ná, kī'o díon

ta'ani nataki yō tātō'on kī'o nī natakī miī ná.

⁶ Kándaá inio ña nī sarkaa nduú ña nī sa kuu yō tá sata xí'ín Jesús ndika cruz, dá kían ná naá ña kátoó ñī yō keean kuachi, dá ná dá'a ka ni kee yó choon sa'ándáan. ⁷ Chī ñayuu nī xī'í, sa nī kexoo na tixi ndá'a kuachi. ⁸ Ta sa'á ña nī xī'í nduú yō xí'ín Cristo Jesús, sa'á ñoó kándéé ká'ano iní yō ña kandeī nduú yō xí'ín ná. ⁹ Chī sa ná'á yó ña nī natakī Jesús, sa'á ñoó o nándió koo ka na kuu na, chī koo ka choon noo nda'á ña sa'áni ndīi ña ka'áni ñaá.

¹⁰ Chī tá nī xī'í Jesús, ta kúu iin tó'ón dáá vá nī xī'í na sa'a ndidaá kuachi yó. Ta viti takī na ío na kée na ña kóni Ndios. ¹¹ Ta dión ta'ani taó kuendá ndo ña nī xī'í ndo noo kuachi, ta viti takī ndo kée ndó ña kóni Ndios sa'á ña nī kee Cristo Jesús, na kúu sato'o yō.

¹² Sa'á ñoó ná dá'a ni konó ka ndo ña dándáki kuachi ñī ndíxi tóo ndó. Ta ná dá'a ka ni kueídó'o ndó ña kini kóni ñī ndo keean. ¹³ Ta ni o sa kí'o ndó ni lú'u ñī ndo noo kuachi, dá kakian iin ña'a kéchóon noo ña kini. Di'a nakī'o ndó mií ndó noo Ndios tātō'on iin ñayuu nī natakī tein na nī xī'í. Ta nakī'o ta'ani ndó ñī ndo noo Ndios, dá ná kakian iin ña'a kéchóon noo ña va'a. ¹⁴ Ko dándáki ka kuachi ndo'ó, dá chī ko ñó'o ka ndo tixi ndá'a ley Moisés, ndaá di'a noo ndá'a ña manī Ndios vá ñó'o ndó viti.

Kúu yó na kée ña va'a kóni Ndios

¹⁵ Sa'á ñoó, ¿á kuu va va'a yó keeá kuachi sa'á ña ko ñó'o ka yō tixi ndá'a ley ñoó, chī ndaá noo ndá'a ña manī Ndios vá ñó'o yó viti? Koó, o kúu ta'on. ¹⁶ ¿Á ko ná'á ta'on ndó ña tá nakī'o ndó mií ndó ña kakuu ndó na kéchóon noo iin sato'o, dá kían kánian kueídó'o ndó na, chī ñó'o ndó tixi ndá'a ná? Sa'á ñoó tá ná nakī'o ndó mií ndó tixi ndá'a kuachi kakuan sato'o ndo, dá kían ni'í ndo ña kánian kuu ndo. Tído, tá ná nakī'o ndó mií ndó tixi ndá'a ña kóni Ndios, dá kían ni'í ndo ña kandoo vii ndo noo ná.

¹⁷ Tído náki'o yu'u ndivé'e noo Ndios, dá chī va'ará nī sa ño'o ndó tixi ndá'a kuachi, tído nī kandisa ndaa ndo xí'ín ndino'o ní ndo ña kúu to'on va'a nī natiin ndó. ¹⁸ Ta sa'á ña nī kankuei xoo ndó tixi ndá'a kuachi, sa'á ñoó nī kasandaá ndo kúu ndó na kée ña va'a kóni Ndios.

¹⁹ Ióji dákí'in tá'in dao to'on xí'ín ña dána'í noo ndo, dá chī sava'a ñaxintóni taa va kómí ndó. Chī tātō'on kī'o nī nakī'o ndó ñī ndo keean ña ka'an noo xí'ín ña xíxi ini tá sata, kī'o dión ta'ani nakī'o ndó mií ndó viti kee ndó ña va'a kóni Ndios, dá kasandaá ndo koo vii ndo noo ná. ²⁰ Chī tá nī sa ño'o ndó tixi ndá'a kuachi, nī sa ndita xoo ndó noo ña va'a kóni Ndios. ²¹ Tído, ¿ndí kían va'a nī ni'í ndo sa'á ña kini nī sa kee ndó, tá'an ña kedaá xí'ín ndó, dá xíka'an noo ndo viti? Chī sava'a ña ni'í ñayuu kée dión kían kánian kuu na. ²² Tído viti sa nī kankuei xoo ndó tixi

ndá'a kuachi, ta ni nduu ndó na kéchóon noo Ndios. Ta ña va'a ni'i ndo noo Ndios kían ña koo vii ndo noo míi ná, ndi'i daá, dá ni'i ndo ña kataki chíchí ndó. ²³ Chì yá'i ni'i yo sa'á ña kée yó kuachi kúú ña kánian kuu yo. Tído ña va'a xí'o oon Ndios noo yo kúú ña ni'i yo ña kataki chíchí yó sa'á ña kándéé iní yo Cristo Jesús, na kúú sato'o yo.

7

Ko ñó'o ka yo tixi ndá'a ley Moisés

¹ ¿Á kó ná'á ta'on ndó, ñani, ndo'ó na ná'á ndi ká'an ley, ña dándáki ley ñayuu sava'a nani takí na ndéi na? ² Chì kían táto'on k'i'o ndó'o iin ñá'a ni tandá'a, chì ndíko tá'an xí'ín yíjan noo ley nani takí ra. Tído, tá ni xi'i ra, dá kían ni ndaxí vá ñá'a ñóo xí'ín yíjan noo ley. ³ Tído tá ió takí yíjan xí'an, ta ni naki'in tá'an xí'ín iin ka ta, dá kían yá'an kéeán kuachi xí'ín ra kó kúú yíjan. Tído tá ni xi'i yíjan, dá kían ni nono nooan noo ley ñóo. Sa'á ñóo tá ni tandá'an xí'ín iin ka ta, dá kían kó yá'a ta'an vaán kéeán kuachi.

⁴ Ta dión ta'ani ndó'o ndo'ó, ñani míi. Sa ni xi'i va ndó noo ley sa'á ña ni xi'i Cristo Jesús sa'a ndo, dá naki'in tá'an ndó xí'ín míi Jesús, na ni natakí tein na ni xi'i, dá kuu kee yó ña va'a noo Ndios. ⁵ Chì tá ni sa ndei yó sa kee yó ña kóni ñíi yo, xini ndidaá kuachi kini sa katoó yo sa kee yó, chì ley sa dándoto ña kini ñó'o níyo yo, dá sa katoó yo kee yóan, ta ña

ni'i yó sa'á ña sa kee yó ña yó'o kían ña kánian kuu yo, ní kúu. ⁶ Tído viti ni kankuei xoo yó tixi ndá'a ley, chì sa ni xi'i yo noo ña sa dándáki yó tá sata. Ta viti ni ndu'u yó tixi ndá'a iin choon saá, ña kúú ña kóni Espíritu i Ndios, ta kó ñó'o ka yo tixi ndá'a ley yatá.

Yó'o ká'an Pablo sa'á kuachi nákaa ini na

⁷ ¿Ndi kaa yo viti? ¿Á kó ta'ón ña va'a kúú ley yó'o? Koó, kó ta'ón dión kían. Tído kó ní sá na'á ta'on yu'u ndi kían kúú kuachi tá kó ní dána'a ley nooí. Chì ndi koo kandaá ini yu'u ña kó kánian katoói ña'a kómí dao ka ñayuu tá kó ní kaa ley di'a xí'ín: “Ná dá'a ni katoó ndo ña'a kómí dao ka ñayuu.” ⁸ Tído tá ni kandaá ini ña dión sa'ándá ley choon, kuachi nákaa ini ni kedaá xí'ín, dá ni kasá'a kátoó cháa kai kakomí ña'a dao ka ñayuu. Chì tá kó ní sá na'í ley, iin ña'a kó sá taki va sa kuu kuachi nooí. ⁹ Tá sa na'á ni ka'ín ña va'a ni sa ioi xí'ín Ndios, chì kó ní sá na'í choon sa'ándá ley na. Tído tá ni kandaá ini choon sa'ándáan, dá ni naní'i ndéé cháa ka ví kuachi kéei, ta ni kandaá ini ña kánian kuuí. ¹⁰ Ni xi'o Ndios choon yó'o noo yo, dá kandeí va'a yó. Tído ña yó'o di'a ni kedaá xí'ín yu'u, dá ni kandaá ini ña kánian kuuí noo Ndios. ¹¹ Chì ni tiin ndaa ña kúú kuachi choon sa'ándá ley, ta ni danda'avíjan yu'u. Sa'á ñóo kuachi yu'u kían ni kedaá xí'ín, dá ni xi'i noo Ndios ni

kee choon sa'ándá ley. ¹² Tído miían ndaa ña ij kúú ley yó'o, ta choon sa'ándáan kúú ña ij, ta kían ña ndaa xí'ín ña va'a.

¹³ Sa'á ñoó, ¿á ley va'a yó'o kían nī kedaá xí'ín yu'u ña kánian kuui? Koó, chí nī na'a kuachi miían ña kían ña kini, chí miían nī xī'o ña kánian kuui nī kee ley va'a yó'o. Ta sa'á ña kée ña kúú kuachi dión xí'ín ley yó'o, sa'á ñoó ná'an miían ña kini nda'o ña.

¹⁴ Chí ná'á yó ña iin ña ij nī kii noo Ndios kúú ley, tído yu'u kúú iin ta ñayúú yó'o, chí nákaaī tixi ndá'a kuachi.

¹⁵ Kō kándaā ta'on ini yu'u ña kéei. Chí kō kéei ña va'a ká'ín keei. Di'a ña kō náta'an inij keei, dión kéei. ¹⁶ Tá kéei ña kō kónij keei, dá kían nákonij ña iin ña va'a nda'o kúú ley.

¹⁷ Chí o duú mií ká yu'u kée ña kini. Kuachi nákaa ini vei kían kedaá xí'ín, dá kéei ña. ¹⁸ Ta ná'á vá yu'u ña kō ta'ón ña va'a nákaa inij, ta ña yó'o ká'ín sa'a ñijí. Chí miían ndaa ká'ín keei ña va'a, tído kō kándeé ta'oin keei ña. ¹⁹ Dá chí kō kée ta'on yu'u ña va'a ká'ín keei. Di'a ña kini, ña kō ká'ín keei, ñoó di'a kée yu'u. ²⁰ Chí tá kée yu'u ña kō ká'ín keei, dá kían o duú ta'ón mií yu'u kée ña. Kuachi nákaa ini vei, ñoó vá kían kedaá xí'ín, dá kéei ña.

²¹ Ta ña yó'o kían ndó'i tá ká'ín keei ña va'a, chí ña kini nákaa inij, ñoó kían sadí nooí. ²² Ta ndino'o ini mií náta'an inij xiní choon sa'ándá ley Ndios, ²³ tído ió iin ká ña'a ndó'i, chí ña kónij ñijí naá tá'an xí'ín ña va'a kónij ñaxintónij. Ta kúú kándeé vá

ñā kónij ñijí náchi'an yu'u tixi ndá'a kuachi.

²⁴ ¡Nda'í kúu ví yu'u! ¿Nda'í yoo ví dákaiki yu'u tixi nda'á kuachi kónij ñijí, ña né'e ña kua'in kuui? ²⁵ Tído náki'o yu'u ndivé'e noo Ndios sa'á ña nī kee Jesucristo, na kúú sato'o yo. Ta di'a ndó'i: xí'ín ñaxintónij kéei choon sa'ándá ley Ndios, tído ñijí kían nákaa ij vá tixi ndá'a kuachi.

8

Ña yó'o kúú ña va'a xí'o Espiritu ij Ndios noo yo

¹ Ta viti kían koó ká kuachi yó noo Ndios sa'á ña iin nī nduu yó xí'ín Cristo Jesús, chí kō ndéi ká yo kee yó ña kónij ñijí yo, ndaa ndéi yó kée yó ña kónij Espiritu ij Ndios. ² Chí Espiritu ij Ndios, na xí'o ña kataki chíchí yó sa'a Cristo Jesús, noón kúú na nī taó xóo yu'u tixi nda'á kuachi, xí'ín noó ña kánian kuui. ³ Chí kō ní kándeé ta'on ley taó xóoan yó tixi nda'á kuachi, chí kō ní kándeé yó kee yó choon sa'ándáan. Sa'á ñoó nī tanda'á Ndios de'e maní ná nī kii na ñayúú yó'o, ta nī nduu na iin ta ñayúú yó'o tát'on kúú mií yó, na kómí kuachi. Chí nī kii na nakuído na kuachi yó, dá nī kuu nī taó xóo na yó tixi ndá'an. ⁴ Ta kī'o dión nī kándeé ná nī daxínko ndi'i na choon sa'ándá ley Ndios sa'a yóo, na kō ndéi ká kee ña kónij ñijí, ndaa ndéi yó kée yó ña kónij Espiritu ij Ndios.

⁵ Ta ñayuu ñó'o tixi nda'á ña kónij ñijí ná, noón kúú na ndí'i cháá ká ini kee ña kónij

mií ná. Tído na ñó'o tixi ndá'a Espíritu ij Ndios, noón kúu na ndí'i cháa ka ini kee ña kóni mií Espíritu. ⁶ Chi ñayuu ndí'i ini kee ña kóni ñíi ná, noón kúu na ñí'i ña kuu na. Tído ñayuu ndí'i ini kee ña kóni Espíritu ij Ndios, noón kúu na ñí'i ña kataki chíchí ná, xí'ín ña koo va'a ini na. ⁷ Chi ña kini kóni ñíi yo, ñoó kían naá tá'an xí'ín ña kóni Ndios, dá chi kọ kónian kueídó'an choon sa'ándá na, ta kọ kátí'aan keean ña. ⁸ Sa'á ñoó na ndéi kée ña kóni ñíi ná, noón kúu na o kándeé ña nata'an ini Ndios koni ñaá ná.

⁹ Tído ndo'ó, kọ ndéi ka ndo kee ndó ña kóni ñíi ndo, ndaá ndéi ndó kée ndó ña kóni Espíritu ij Ndios, tá miían ndaa ío na ini ndo. Tído tá ío iin káa ndó kọ ñá'a kakomí Espíritu Cristo ini níó ndo, dá kían kọ kúu ta'on ndó kuendá na. ¹⁰ Tído tá ío Cristo ini ndo, dá kían sa ñi xi'i va ñíi ndo noó kuachi, tído takí va espíritu ndo, chi sa ñi kandoo vii ndó noo Ndios. ¹¹ Tá miían ndaa ío Espíritu na ñi danátaki Jesús ini ndo, dá kían na ñi danátaki Cristo Jesús tein na ñi xi'i, noón ta'ani kúu na dánátaki yikí koño ndo kée Espíritu ij ná, na ío ini ndo. ¹² Sa'á ñoó, ñani miíj, kánian kee yó ña kóni Espíritu ij Ndios, ta kọ káni kaan kee yó ña kóni ñíi yo. ¹³ Chi tá ndéi ndó kée ndó ña kóni ñíi ndo, dá kían kánian kuu va ndó. Tído tá dándí'i ndó ña kini kóni ñíi ndo xí'ín ndé Espíritu ij Ndios, dá kían kataki chíchí ndó.

¹⁴ Chi ndidaá na xí'o mií ña kandaka ñaá Espíritu ij Ndios, noón ndisa kúu de'e Ndios. ¹⁵ Dá chi kọ ní nátiin ndó iin espíritu, tá'an ña kedaá xí'ín ndó, dá kaño'o tuku ndó tixi ndá'a ña yu'ú ndo. Di'a ñi nátiin ndó Espíritu ij. Ta mií ná ñi ndee ndó de'e Ndios. Ta mií ná kedaá xí'á, dá káyu'ú yó na di'a: "Tatá ló'o mií." ¹⁶ Ta Espíritu ij Ndios kúu na xí'o kuendá noo espíritu mií yó ña miían ndaa kuiti kúu yó de'e Ndios. ¹⁷ Ta sa'á ña kúu yó de'e Ndios, sa'á ñoó ñi'j ta'ani yó ña ñi kaa Ndios kí'o na noo yo, ta natiin nduú yoán xí'ín Cristo. Tá ná ndo'o naní níó yo sa'a ná, táto'on ñi ndo'o mií ná, dá kían natiin nduú yo ñaño'ó xí'ín ná noo ndato káa induú.

¹⁸ Tído yu'u kúu ra kándaá ini ña o náki'in tá'an ta'an vaan ña ndó'o níó yo tiempo viti xí'ín ña ndato téi koni yo na'a Ndios noo yo chí noo. ¹⁹ Chi ndátí kíi ndidaá ña'a ñi kava'a Ndios ña kasandaá kuu na'a Ndios ndá yoo kúu de'e na. ²⁰ Ta ndidaá ña'a ñi kava'a Ndios ñi ñi'j tá'j ña tuúán. Tído o duú sa'á ña kóni miían ndó'an dión, dá chi kí'o dión ñi koni mií Ndios kee na xí'án. Tído ñi xí'o na tandeé iní ña kasandaá iin kuu, ²¹ dá taó xóo naan tixi ndá'a ña kua'an tuúán, dá natiian ña ndato kooan táto'on kí'o ndato téi kandeí na kúu de'e Ndios.

²² Chi sa ná'á yó ña sa ndidaá kúu vá ña'a ñi kava'a Ndios nda'í tána viti, ta ndó'o naní níó ná táto'on kí'o ndó'o

iin ñá'a tá kua'an kaki de'an.
 23 Ta o dúu sava'a iin tó'on ña yó'o ndó'o dión. Chì dión ta'ani ndó'o yóo, na nì natiin Espíritu iì Ndios, ta na yó'o kúu ña va'a mií noó nì xì'o Ndios noo yo. Ta nda'í ta'ani tána ini yo, chì ndáti kìi yo ña na'a Ndios ña kúu yó de'e na, dá ndesaá na yikí koño yo.
 24 Chì nì natiin yó tandeé ini yó'o tá nì kaki yó noó kuachi yo. Tído tá ió tandeé ini yo xí'ín ña'a ió noo yo, dá kían ko ta'on tandeé ini kían. Chì tá ió ña'a noo yo, ¿ndá choon kandati yóan? 25 Tído tá ndáti yó iin ña'a ko ndé'á, dá kían kánian kandati kuee yoán.

26 Ta di'a ta'ani kée Espíritu iì Ndios chindeé ná yó, chì ko kátì'a yó ka'an yo xí'ín Ndios táto'on kì'o kánian kee yó. Sa'á ñoó nda'í tána mií Espíritu iì Ndios seí nda'í na sa'a yo noo Ndios. Ta ko ní'ì yó to'on nakanió sa'á ña ká'an na xí'ín Ndios. 27 Ta ná'á vá Ndios ndi káa ní'o ñayuu. Sa'á ñoó kándaá va'a ini na ndí kían kóni Espíritu iì ná, dá chì mií Espíritu kúu na seí nda'í sa'á ñayuu mií ná táto'on kì'o náta'an ini mií Ndios.

Kándéé yó xí'ín ndidaá ña ndó'o yó kée Ndios

28 Ta sa ná'á vá yó ña sa'á ña kóni yo Ndios, sa'á ñoó ndidaá kúu vá ña'a ndó'o yó ndúuan ña va'a kée mií Ndios, chì nì kaxi ñaá mií ná táto'on kì'o nì chikaa ini mií ná koo. 29 Chì nda rá mií sa'a vá ná'á Ndios ndá yoo kakuu ñayuu na, ta nda daá vá nì saki na

noón kakuu na táto'on kì'o kúu de'e mií ná, dá kían de'e mií ná ná kakuu de'e kúu noó noo ndidaá kúu ñayuu nì nduu ñani na. 30 Chì ñayuu nì saki mií Ndios nda rá mií sa'a, na yó'o ta'ani kúu na nì nakana mií ná. Ta na nì nakana na ñoó, noón kúu na nì nduvii ná. Ta na nì nduvii ná ñoó, noón kúu na ní'ì ña'ño'ó noo mií ná noo ndato káa chí induú.

31 ¿Ndi kaa yo sa'a ña yó'o, viti? Tá ió Ndios xí'ín yó, ¿ndá yoo kandeé xí'ín yó, tá dáá? 32 Ta ko ní kádì'inda ta'on Ndios de'e na, di'a nì nakì'o ñaá ná nì xì'ì na sa'a yo. Sa'á ñoó miían ndaa ní'ì nduú yo ndidaá kúu ña va'a xí'ín de'e na. 33 ¿Ndá yoo kandeé chinóo kuachi yóo, na nì kaxi mií Ndios? Chì mií vá Ndios kúu na nì dankoo vii yó noo míí ná. 34 Ta, ¿ndá yoo ví kandeé ka'an ña kánian kuu yo sa'á kuachi yo? Chì Cristo kúu na nì xì'ì sa'a yó, ta kúu nì natakì na, ta ió na xoo kuá'a tatá Ndios seí nda'í na sa'a yo. 35 ¿Ndí kían kandeé ña dankoo Cristo ña kú'u ini na sa'a yo? ¿Á kandeé tandó'ó, o ña kúnda'í ini yo, o ña kéndava'a ñayuu xí'ín yó, o ña ko ní'ì yo ña'a kasá'an yó, o ña koó dá'on kandixi yó, o ña io ña kuu yo, o ña ka'ání ñayuu yó xí'ín espada? 36 Koó, dá chì di'a ká'an tuti iì Ndios: Sa'á ña kándisa ndu'u mií ní, sa'á ñoó ndidaá kuu ndúkú ñayuu ndu'u ka'ání ná.

Táto'on kì'o káxi na léko ka'ání ná, kì'o dión kée

na xí'ín ndu'u.

37 Tído noo ndidaá kúu tandó'ó yó'o, di'a n̄i kandeé vá yó n̄i kee Cristo, n̄a kú'u ini sa'a yo. 38 Sa'a n̄oó kándéé ká'ano ini n̄i n̄a ni iin tó'ón ta'on n̄a'a o kándéé n̄a dánkoo Ndios n̄a kú'u ini n̄a sa'a yo. Ni n̄a kuu yo, ni n̄a kataki yo, ni ángel ndéi noo Ndios, ni n̄a né'e choon, ni n̄a kómí ndéé chí induú, ta ni n̄a'a ndó'o yó viti, ta ni n̄a'a ve'i ndo'o yó chí noo, 39 ta ni n̄a ió noo díkó, ni n̄a ió nda maá t̄i n̄i'ó'o, ta ni iin tó'ón ka n̄a'a n̄i kavá'a Ndios o kándéé n̄a dánkoo na n̄a kú'u ini n̄a sa'a yo, chí ná'a n̄a n̄a kú'u ini n̄a sa'a yo sa'á n̄a n̄i kee Cristo Jesús, n̄a kúu sato'o yo.

9

Ká'an Pablo n̄a n̄i kaxi Ndios na Israel kakuu na n̄oo na

1 N̄a ndaa ndisa kúu n̄a ko'ín ka'ín xí'ín ndó sa'á n̄a kúu kuendá Cristo. Ta ko ká'an ta'on yu'u n̄a to'ón, chí Espiritu īi Ndios kúu na ndáka n̄a ná'kani ini, ta xí'o na kuendá n̄a dión kíán. 2 Chí miían ndaa kúnda'í nda'o ini, ta daá kuití vá u'u nímaí sa'á na n̄ooi. 3 Ta ió yu'u n̄a tai chí'ain noo Ndios, ta nataó xóo na yu'u noo Cristo tá dión chindeéan n̄a Israel, n̄a kúu n̄a ve'e mií. 4 Chí kúu ná n̄a ve'e ta Israel, ta n̄i ndee n̄aá Ndios n̄a n̄oo mií ná, ta n̄i xini xí'ín noo ná táto'on k̄i'o náye'e ndaa Ndios, ta n̄i kandoo Ndios xí'ín ná n̄a kemáni n̄aá ná, ta n̄i xí'o na ley n̄a noo ná, ta n̄i daná'a ta'ani na noo ná

ndi kee na kandaño'o ndisa n̄aá ná, ta n̄i xí'o na to'on na n̄a kee na n̄a va'a xí'ín ná. 5 Ta n̄ayuu yó'o ta'ani kúu n̄a ve'e n̄a sá'ano n̄i sa ndei sa na'á, ta tein n̄a ve'e yó'o n̄i kana Cristo, n̄a kúu Ndios dándáki ndidaá tá'an n̄a'a. Ta daá kuití kánian natiin na n̄año'ó. Dión ná koo.

6 Ná dá'a ni ka'án ndó n̄a ko ní dáxinkoo Ndios to'on n̄i xí'o na noo ná, dá chí o duú ndidaá n̄a Israel kúu n̄ayuu n̄i kaxi Ndios. 7 Dá chí o duú ndidaá n̄a ve'e Abraham kúu n̄ayuu Ndios, dá chí di'a n̄i kaa Ndios xí'ín Abraham: "Xí'ín sava'a de'e Isaac kakuu n̄a ve'ón." 8 Sa'á n̄oó o duú ndidaá n̄a ve'e Abraham kúu de'e Ndios. Di'a kúu ná de'e Ndios sa'á n̄a n̄i xí'o Ndios to'on na noo Abraham, ta noón ndisa kúu n̄a ve'e Abraham. 9 Dá chí di'a va n̄i kaa Ndios tá n̄i xí'o na to'on na noo Abraham: "Nata'an noo kuá, dá nandió kooi kasaá, kúu sa n̄i kaki va de'e Sara."

10 Ta o duú n̄a yó'o oon ni xí'o n̄a kándaá ini yo n̄a dión kíán. Dá chí n̄i tuu ta'ani Rebeca, n̄a n̄i sa kuu n̄adi'í tatá sá'ano yo Isaac, n̄o'o de'e na, ta kuátí n̄i sa kuu xi. 11 Ta nda rá ko n̄a'a kaki de'e Rebeca, ta nda rá ko n̄a'a kee xi n̄a va'a, o kee xi n̄a kini, nda daá vá n̄i saki ini Ndios kaxi na iin xi. Chí ko kémáni ná yó sa'á n̄a va'a kée yó, di'a kée na n̄a n̄i chíkaa ini mií ná. 12 Dá chí tá ko n̄a'a kaki xi, dá n̄i kaa n̄a xí'ín Rebeca: "Ta de'ón mií noó, di'a koni kuáchí xí noó de'ón ta ló'o." 13 Chí di'a kaá ta'ani tuti īi Ndios: "N̄i ku'u

inij sa'a Jacob, ta ni kaño'í Esau.”

14 Sa'a ñoó, ¿ndi kaa yo viti? ¿Á ko kényiko ndaa ta'on Ndios choon, ndani? Koó, ko ta'ón dión kián. 15 Chì di'a ni kaa Ndios xí'ín Moisés: “Ko'ín ku'u inij sa'a na ni chikaa ini mií ku'u ini sa'a, ta ko'ín ki'o ndeé inij sa'a na ni chikaa ini mií ki'o ndeé ini sa'a.” 16 Sa'a ñoó ko kú'u ini Ndios sa'a ñayuu sa'a ña kóni ñayuu ñoó ña kee Ndios dión, o sa'a ña va'a kée na. Di'a kú'u ini Ndios sa'a ñayuu ni chikaa ini mií ná ku'u ini na sa'a. 17 Dá chì di'a ká'an tuti ij Ndios sa'a ña ni ka'an na xí'ín rey Faraón: “Ni xí'oi ña kakuu yo'ó rey, dá na'í choon ió noo ndá'í xí'ín miíón, dión, dá ná kandaá ini ndidaá tá'an ñayuu ndéi ñayuú yó'o ña yu'u kúu Ndios”, kaá na. 18 Sa'a ñoó kú'u ini Ndios sa'a ñayuu ni ka'an mií ná, ta kékaxí ná nió ñayuu, na ni chikaa ini mií ná kékaxí ná.

19 Sa'a ñoó, ndá ndi kuu kaa dao ndo'ó xí'ín yu'u: “¿Ndiva'a ká'an Ndios ña kómí yó kuachi tá ki'o dión kée na, tá dáá? ¿Ndá yoo kandeé chituu ña ni chikaa ini mií Ndios kee na xí'á?” 20 Tído di'a kaá yu'u xí'ín ndó: ¿Ndi kián kúu ndo'ó, xiní ndo? ¿Ndiva'a kaño'ó ndó ña kée Ndios? ¿Á kuu ka'an iin kidi ño'ó xí'ín taa ni kava'an: “¿Ndiva'a ni kava'a ní yu'u dión?” 21 ¿Á ko ná'a ta'on ndo'ó ña ió choon noo ndá'a taa kava'a kidi ña kava'a raan táto'on ki'o ká'an mií rá kooan? Dá chì iin tó'on dinj noó ndei'i kuu va kava'a

ra iin kidi luu káa, ta kuu kava'a ta'ani ra iin ka kidi oon.

22 Ta dión ta'ani kée Ndios, dá chì kóni na na'a na táto'on kée na tá xido ini na kée kuachi, ta kóni ta'ani na na'a na choon ká'ano né'e na, sa'a ñoó ni sa ndati na ñayuu xí'ín ña kueé ió ini na, tá'an ñayuu kedaá xí'ín ná, dá xido ini na, tá'an ñayuu kánian ni'í ña naá ná. 23 Dá chì sa'a ña kóni na dána'a na táto'on ki'o ká'ano kúu choon kómí ná, sa'a ñoó ni kemáni ná ñayuu, na ni chikaa ini mií ná ku'u ini na sa'a, ta ni kenduu na ñayuu ñoó nda rá mií sa'a ña kián kandeí na nda noo náye'e ndaa. 24 Ta ni kana Ndios ñayuu ñoó, ta ñayuu ñoó kúu yó, chì ko ní kána na sava'a na Israel, di'a ni kana ta'ani na na ko kúu na Israel. 25 Dá chì di'a ká'an tuti ni taa profeta Oseas sa'a ña ni ka'an Ndios:

Ko'ín ndeei ñayuu mií, na ko ní sá kuu ñayuuí, ta kandoo maní ñayuu ko ní sá io maní nooí.

26 Mií mií xián noo ni ka'an Ndios xí'ín ná:

“O duú ta'ón ñayuu yu'u kúu ndo'ó”,

mií ñoó kasandaá ña kananí ná kakuu na de'e Ndios takí.

27 Ta di'a kua'an ña ni taa profeta Isaías sa'a na Israel: “Va'ará táto'on ki'o kua'a kúu ñotí ndéi yu'ú taño'o ná kakuu de'e na ñoo Israel, tído iin tu'u ló'o va na kaki. 28 Dá chì sato'o yo Ndios kúu na ndaka kuendá noo iin rá iin ñayuu, ta keyiko ndaa na sa'a

ná, ta yachi nda'o kee na dión." ²⁹ Ta ni kaa ta'ani Isaiás di'a:

Tá kō ní ku'u ká'ano ini Ndios, na kómí choon noo ndidaá ángel, sa'á ndu'u,

dá kían naá ndí'i va na sá'ano ve'e yó tátō'on kī'o nī ndo'o na ñoo Sodoma xí'ín na ñoo Gomorra, ní kúu.

Kándoo vii yo noo Ndios sa'á ña kándéé iní yo ná

³⁰ ¿Ndi kaa yo sa'á ña yó'o, viti? Kándaá ini yo ña kō ní nándukú na kō kúu na Israel ña kakuu na ñayuu ndaa noo Ndios, tído nī dānkoo vii ñaá Ndios noo mií ná, ta nī kāndoo vii ná noo ná sa'á ña nī kandeé ini ñaá ná.

³¹ Tído na Israel nī ndukú ña kendaá na choon sa'ándá ley, dá kāndoo vii ná noo Ndios. Tído kō ní kándéé ta'on na.

³² Ta, ¿ndivá'a nī ndo'o na dión, ká'an ndó viti? Dión nī ndo'o na, dá chī kō ní nándukú ná ña kāndoo vii ná noo Ndios sa'á ña kandeé iní ñaá ná. Di'a nī ndukú ná kāndoo vii ná noo Ndios sa'á ña kée na choon sa'ándá ley. Sa'á ñoo nī kachi'i sá'á ná nī kee yuu nī chindú'u Ndios.

³³ Dá chī di'a kaá tuti iī Ndios: Kō'in chindú'í iin yuu chí ñoo Sion di'a,

dá ná kachi'i sá'á ñayuu kō xīn kándisa ñaá,

dá ná kuēi na noo ña koon na mií ná.

Tído na kándisa yuu yó'o, ni iin kuū tā'ón o káka'an noo ná keean.

10

¹ Ñani mií, miían ndaa kuiti kóni nda'o yu'u xí'ín ndino'o iniñ ña ná kasandaá na Israel kākī na, ta kī'o dión xíkai noo Ndios sa'a ná. ² Chī xí'o ndaa kuendá ña ndí'i nda'o ini na kee na ña kóni Ndios, tído kō ná'á ta'on na ndi kee na, dá nata'an ini Ndios, ³ chī kō nákonī na ña nī kee Ndios, dá dānkoo vii ná ñayuu noo mií ná. Di'a ndí'i nda'o ini na Israel kāndoo vii ná noo Ndios xí'ín ndéé mií ná. Ta sa'á ña kée na dión, sa'á ñoo kō xí'o na mií ná ña dānkoo vii ñaá Ndios. ⁴ Dá chī mií Cristo kúu na nī dāxínkoo choon sa'ándá ley, dá kían kāndoo vii ndidaá ñayuu kándisa Cristo noo Ndios.

⁵ Dá chī di'a nī taa Moisés sa'á ñayuu ndúkú kāndoo vii noo Ndios sa'a ley: "Na kándéé kée ndi ndí'i kuii choon sa'ándá ley, noón kúu na nī'í ña kataki na keean."

⁶ Tído ká'an tuti iī Ndios ña kāndoo vii yo noo Ndios sa'á ña kándéé iní yo ná, chī di'a kaáan: "Ná dá'a ni ka'an ndó ini níō ndo: ¿Ndá yoo ví kaa induú ki'in ña? (Tá kaá ndo dión, dá kían kénóo ndó Cristo, na nī kiī induú.)" ⁷ Ta ná dá'a ni ka'an ndó ini níō ndo: ¿Ndá yoo ví noo nda maá tixi ñó'o ki'in ña?" (Tá kaá ndo dión, dá kían kō nákonī ndo ña nī natakī Cristo.) ⁸ Dá chī di'a va kaá tuti iī Ndios sa'á ña yó'o: "Tein mií ndó xaān va ío to'on va'a, chī ini yú'u vá ndó, ta ini níō vá ndó nákaā to'on va'a yó'o." Ta dána'a ndu to'on va'a yó'o noo ndo, dá kandeé ini ndo

Jesús. ⁹ Chi tá nákonì ndo xí'ín yú'u ndo ña Jesús kúú sato'o noo ndidaá tá'an ña'a, ta kándisa ndó xí'ín ndino'o ini ndo ña ni daná'taki ñaá Ndios, dá kían ni'i ndo ña káki ndó. ¹⁰ Dá chi sa'á ña ndino'o ini ndo kándisa ndó Jesús, sa'á ñoó kándoo vii ndo noo Ndios. Ta sa'á ña nákonì ndo ná xí'ín yú'u ndo, sa'á ñoó konì ndo káki ndó. ¹¹ Ta di'a ká'an ta'anì tuti iì Ndios: "Ndi ndáa mií na kándisa ñaá, ni iin kuü ta'ón o káka'an noo ná", kaáan. ¹² Chi iin nóó kúú ndidaá ñayuu noo Ndios, á mií ná kúú ná na Israel, o koó, chi iin tó'ón mií vá Ndios kúú sato'o noo ndidaá yó. Ta va'a nda'o ini na xí'ín na nákonì ñaá. ¹³ Dá chi di'a kaá tuti iì Ndios: "Ta ndi ndáa miíó ñayuu nákonì ña Ndios kúú sato'o na, noón kúú na ni'í ña káki na."

¹⁴ Ta, ¿ndi kee na nakonì na sato'o yo tá ko ñá'a kandisa ñaá ná? Ta, ¿ndi koo kandisa ñaá ná tá ko ñá'a kuedó'o na sa'a ná? Ta, ¿ndi koo kuedó'o na sa'a ná tá ko iin na dána'a noo ná? ¹⁵ Ta, ¿ndi koo ko'on na dána'a na tá ko iin na tanda'a ñaá ko'on na? Chi di'a kaá tuti iì Ndios: "Ndiká'an ví sa'á na xionoo kásto'on sa'a ndi kee ñayuu koo va'a na xí'ín Ndios, chi xionoo na dána'a na to'on va'a."

¹⁶ Tído o duü ndidaá na Israel ni kándisa to'on va'a yó'o, dá chi di'a kaá Isaías: "Sato'o ndu, Ndios, ¿ndá yoo ví ni kándisa to'on ni daná'a ndu'u?" ¹⁷ Miían xínñó'ó ñayuu kuedó'o na to'on va'a, dá kuu kandeé iní na Jesús,

ta to'on va'a yó'o kían ká'an sa'a Jesús. ¹⁸ Tído ndátó'ón yu'u ndo'ó: ¿Á ko ñá'a ta'on kuedó'o na Israel to'on va'a yó'o, ká'an ndo'ó? Koó, dá chi di'a kaá tuti iì Ndios:

Yó'o yó'o va ni kankuei na xionoo na dána'a na to'on va'a yó'o iin ní kúú ñayuu,

nda noo xíká cháá ka ñayuu yó'o ni kasandaáan.

¹⁹ Ta ndátó'ón ta'anì ndo'ó:

¿Á ká'an ndó ña ko ní kándaá ta'on ini na Israel ndi dándáki to'on va'a yó'o? Ka'i ndó ña ni taa Moisés sa'a ná:

Ko'on yu'u ki'oi ña koo kuión ini ndo sa'í xí'ín dao ka ñayuu, dá chi ndee yu'u na ñayuu mií,

ta ko'in dákuido inii ndo'ó xí'ín ñayuu koó ñaxintóni.

²⁰ Ta ni xi'o ndeé iní Isaías ni ka'an na di'a xí'ín na ñoo Israel:

Di'a kaá Ndios:

Ni sonó vá yu'u ña kían ni naní'i ñaá dao ka ñayuu,

va'ará ko nándukú ná yu'u,

ta ni na'a yu'u mií noo na ko ndátó'ón sa'í.

²¹ Tído di'a ni kaa Ndios ká'an na sa'á na Israel: "Iin ní ndii yaká ni chineei ndá'í, dá chindeéi iin ñoo ko seídó'o noo ká'in, iin ñoo káñó'ó noo ká'in."

11

Ni taó xóo Ndios iin tu'u na Israel, ta noón kúú na kándisa ñaá

¹ Sa'á ñoó ndátó'ón ta'anì ndo'ó: ¿Á ká'an ndó ña ni

dankoo ndá'a vá Ndios na ñoo na, tá dáá? Koó, kọ ta'ón dión kíán. Dá chī iin ta ñoo Israel ta'ani kúu yu'u, dá chī na ve'e Abraham ta'ani kúuí, ta nákaa ta'anii tein na ve'e Benjamín. ² Ta kọ ní dánkoo ndá'a ta'on Ndios na ñoo na, tá'an na nī kaxi na nda mií sa'a. ¿Á kọ ndúsaá ta'on ini ndo ña ká'an tuti iī Ndios sa'a profeta Elías tá nī ka'an kuachi na sa'a na Israel noo Ndios? Chī di'a nī kaa na: ³ “Sato'i, nī sa'ání ndí'i ra profeta ní, ta nī dakóon ra noo náa ní, ta ndadá iin tó'ón vá yu'u nī kandoo xoo mií ní. Ta viti ndí'i ini ra ña kíán ka'ání ta'ani ra yu'u.” ⁴ Ta, ¿á ndúsaá ini ndo ña nī kaa Ndios xí'ín Elías? Chī di'a nī kaa na: “O sa nákaní inon, dá chī sa nī kaxi xoo va yu'u usá mií ta Israel, tá'an ra ni iin kuu kọ ní nákuíta xítí noo yoko Baal”, kaáan. ⁵ Ta dión ta'ani kíán tiempo viti, dá chī nī taó xóo ta'ani Ndios iin tu'u na Israel, chī nī kaxi ñaá ná, ta iin ña manī kíán ña nī kee na dión. ⁶ Sa'a ñoo, tá kíán sa'a ña manī nī kee Ndios, dá kíán kọ kíán sa'a ña nī kee ñayuu ñoo ña va'a. Dá chī tá ní kaxi ñaá ná sa'a ña nī kee na ña va'a, dá kíán kọ kúu kaan iin ña manī.

⁷ Sa'a ñoo, ¿ndi kaa yo sa'a ña yó'o viti? Miían ndaa sa nandukú na Israel ña nata'an ini Ndios kóni ñaá ná, tído kọ ní kándeé ta'on na. Sava'a na nī taó xóo mií Ndios, noón kúu na nī nī'án. Tído dao ka noón kúu na nī ndukaxí nío. ⁸ Dá chī di'a kaá tuti iī Ndios: “Nī xí'o Ndios iin

ñaxintóni xixi noo ná, ta nī xí'o na nduchí nóo kọ túu noo ná, ta nī xí'o na do'o kọ táí noo ná. Ta kí'o dión kíán nda tiempo viti.” ⁹ Ta di'a ta'ani nī kaa David:

Ta víko ná'ano kée na ná nduuan iin dej xí'ín iin ñóno noo ná, dá kachi'i sá'a ná, ta kuei na nooán, dá ná ndo'o cháá ka nío ná.

¹⁰ Ta ná kukuáa noo ná, dá o koni ka na,

ta ná kutódo sata ná kee ndidaá kuachi ndído na.

Ta dión ná kandoo na iin íchi, kaáan.

Ko'on Ndios dákaaki na ñayuu kọ kúu na Israel

¹¹ Ta ndátó'ón ta'anii ndo'ó: ¿Á ká'án ndó ña sa'a ña nī kachi'i sá'a na Israel, sa'a ñoo nī kuei chíchí ná? Koó, kọ ta'ón dión kíán. Dá chī sa'a ña nī kee na kuachi ñoo, sa'a ñoo nī sonó Ndios noo na kọ kúu na Israel ña káki na, dá ná kekuión ini na Israel sa'a ná. ¹² Ta sa'a ña nī kee na Israel ñoo kuachi, sa'a ñoo nī kee Ndios iin ña manī ká'ano xí'ín na kọ kúu na Israel. Ta sa'a ña nī tuú na Israel noo Ndios, sa'a ñoo nī keva'a cháá ka na kọ kúu na Israel. Ta kúu ndato ka ví ko'on Ndios kee na xí'a tá ná kasandaá kuu ndu'u na Israel tixi ndá'a Ndios.

¹³ Ta viti kónij ka'in xí'ín ndo'ó, na kọ kúu na Israel. Yu'u kúu iin apóstol, na nī tanda'a Ndios né'e to'on va'a sa'a Jesús noo ndo, ta ndí'i nda'o inií dáxinkoo va'i choon yó'o, ¹⁴ dá chī kónij ña ná kukuión ini na ñooi

sa'á ña manj nj kee Ndios xí'ín ndó, dá ná koni dao na káki na. ¹⁵ Dá chj sa'á ña nj dánkoo xoo Ndios na Israel, sa'á ñoó nj ni'j dao ka ñayuu ndéi ñayuu yó'o ña kandeí va'a na xí'ín ná. Tído, ¿ndi koo tá ná nandió koo Ndios naki'ín tá'an va'a na xí'ín na ñoo Israel? Kakian tát'o'on kí'o nj natakí na tein na nj xí'j.

¹⁶ Tá ña ij kúú tá'í yúsa nj taó ná mií noó doko ná noo Ndios, dá kían ña ij ta'ani kúú cháá ka yúsa nj kandoo ñoó. Chj tá ij yo'o iin yíto, dá kían nda ndá'a ra ij. ¹⁷ Chj kían tát'o'on nj sa'anda Ndios dao ndá'a yíto, ta ndo'ó, va'ará kúú ndó tát'o'on nda'á yíto olivo yukú, tído nj chirndaa Ndios ndo'ó yika iin yíto olivo va'a noó nj ta'anda ñoó. Ta yo'o mií rá xíto ndo'ó, ta ndato takí ndo kéean. ¹⁸ Ta ná dá'a ni ka'an táyí ndó noo ndá'a yíto, ña nj sa'anda Ndios ñoó. Kaño'o ini ndo ña ko xíto ta'on ndó yo'o yíto ñoó. Di'a yo'o yíto ñoó vá xíto ndo'ó. ¹⁹ Ndá ndi kuu kaa ndo ña nj sa'anda na ndá'a yíto ñoó, dá ná chirndaa na mií ndó. ²⁰ Ndaa va nj sa'anda ñaá Ndios, chj ko ní kándisa ta'on na Jesús. Ta ndo'ó, sa'á ña kándéé iní ndo Jesús, sa'á ñoó tándaa ndo ndika yíto ñoó viti. Tído ná dá'a ni kuryí ndó. Va'a cháá ka kua'án ndo yu'ú ndo Ndios. ²¹ Dá chj tá ko ní xí'o ká'ano ini Ndios sa'a mií mií ndá'a yíto ñoó, dá kían ni ndo'ó o kí'o ká'ano ini na sa'a. ²² Kana'á ndó ña va'a nda'o ini Ndios, tído ka'í

nda'o dándó'o na níto na saá ini. Sa'á ñoó nj dándó'o na níto na Israel, na ko ní xín kandisa, ta nj keva'a na xí'ín ndó sa'á ña kándisa ndó Jesús. Tído tá ná dánkoo ndó ña kándisa ndó na, dá kían ko'on na ka'anda na ndo'ó tát'o'on nj kee na xí'ín mií mií nda'á yíto ñoó. ²³ Tído tá ná dánkoo na Israel ña saá ini na, ta ná kandisa ndaa na Jesús, dá kían ko'on Ndios nachirndaa tuku ñaá ná noó nj sarndaa na, dá chj ió choon noo ndá'a ná ña kee na dión. ²⁴ Dá chj nj sa'anda Ndios ndo'ó noo ndá'a yíto olivo yukú, ta nj chindaa na ndo'ó ndika yíto olivo ndáka na, va'ará iin ña kuáchi nda'o kían. Sa'á ñoó, ¿á ko ná'á ta'on ndó ña vaá óon va ko'on tuku na nachindaa na mií mií ndá'a yíto ñoó noó nj sarndaaan?

Kóni Ndios ña nandió kuéi na Israel noo mií ná

²⁵ Ta viti kóni yu'ú ña kana'á ndo'ó, ñani, sa'á iin ña'a ná'á iin tó'on dinj Ndios, dá kían ná dá'a ni kuryí ndó. Nj sonó Ndios ña kían nj kusaá ini kua'á nda'o na Israel nda ná kasandaá ndu'u ndi'i na ko kúú na Israel, na nj chikaá ini mií Ndios káki. ²⁶ Nda daá ví, dá ko'on na dákaki ndi'i na na Israel. Dá chj kí'o di'a kaá tuti ij Ndios: Nda yukú Sion kii na dákaki ñaá, ta taó xóo na na ve'e Jacob noo ndidaá ña kini kée na.

²⁷ Chj dión ko'in kandooi kee xí'ín ná tá ná dándóoi kuáchi na.

28 Xiní u'u nā Israel to'on va'a sa'a Jesús, ta sa'a ña kée na dión, sa'a ñoó ni keva'a mií ndó. Tído sa'a ña ni kaxi ñaá mií Ndios nda mií sa'a, sa'a ñoó kú'u ió ini na sa'a ná, dá chī kī'o dión ni kandoo na xí'in nā sá'ano ñoo ndu. 29 Chī ni kaxi Ndios nā Israel, ta ni kemáni ñaá ná, ta ni iin kuu ta'ón o nándikó ini nā. 30 Tído ndo'ó, nā ko kúu nā Israel, ni sa kuu ndó nā koó do'o tá sata. Tído viti ni ni'i ndo ña kú'u ini Ndios sa'a ndo sa'a ña ni kusaá ini nā Israel. 31 Ta dión ta'ani ndó'o nā Israel viti. Chī viti kúu ná nā kusaá ini, ta ndo'ó kúu nā ni ni'í ña kú'u ini Ndios sa'a ndo. Tído iin kuu ko'on ta'ani Ndios ku'u ini nā sa'a nā Israel. 32 Ni sonó Ndios ña kían ni kusaá ini ndidaá ñayuu, dá kuu ku'u ini nā sa'a ná.

33 ¡Nandéé ká vi'an ndichí Ndios! ¡Ta ñaxintóni ná, ko ta'ón noo kásá'an, ta ni noo ndí'an! Kō iin ta'on kándéé kana'á ña ni chīkaa ini nā kee na, ta o kúu ta'on kandaá ini yo táto'on kī'o kée na. 34 Chī, ¿ndá yoo kandeé kana'á ndí kían ná kani ini sato'o yo Ndios? Ta, ¿ndá yoo katī'a ka'an ni'ini noo ná? 35 Ta, ¿ndá yoo ni kee ña manī xí'in Ndios, dá ná ndi'i ini nā nandió né'e na ña manī yó'o? Kō iin ta'on. 36 Dá chī ndidaá tá'an va ña'a vei noo mií Ndios, ta takían kée mií ná, ta mií ná kómí choon sa'a ndidaá ña'a. Sa'a ñoó ná natiin mií ná ñañó'ó ndidaá tá'an kuu. Dión ná koo.

Kī'o di'a kánian kee nā kándisa Jesús

1 Sa'a ñoó, ñani mií, sa'a ña kú'u ini Ndios sa'a yo, sa'a ñoó sei nda'ávi noo ndo ña nakī'o ndó mií ndó noo Ndios, ta ná kakian ña dokō ndo mií ndó noo ná, ta dión kee ndó nani takí ndo, ta ná koo vii ndo, ta ná ndukú ndó ña nata'an ini Ndios koni nā ndo'ó, chī kī'o dión kánian kee ndó kandaño'o ndó nā. 2 Ná dá'a ka ni koo ini ndo kee ndó tá kée nā kúu kuendá ñayuu yó'o. Di'a konó ndó ña ná ndesaá Ndios ñaxintóni ndo, dá kuu kandaá ini ndo ndí kían kóni nā kee ndó, dá kasandaá ndo kana'á ndó ndí kían va'a noo ná, ta ndí kían náta'an ini nā xiní nā, ta ndí kían kúu ña ndaa noo mií ná.

3 Ta sa'a ña ni kemáni Ndios yu'u xí'in choon kómí, sa'a ñoó xíkai noo iin rá iin ndó ña ná dá'a ni nakoni téi ndo mií ndó. Va'a kaan chikí'ó va'a ndó ña kée ndó. Ta chikí'ó va'a ndó mií ndó táto'on kī'o kaa tandeé ini ni xi'o Ndios noo iin rá iin ndó. 4 Dá chī ndó'o yó táto'on kī'o ndó'o yikí koño yo, kua'á nda'o tá'i kían, ta sa dín dín va choon kée iin iian. 5 Ta dión ndó'o yó. Kua'a vá kúu yó, tído iin tó'ón vá ni nduu yó sa'a ña kúu yó kuendá Cristo Jesús. Chī ni nakī'in tá'an iin rá iin yó, dá ni nduu yó iin tó'ón xí'in dao ka yo. 6 Sa'a ñoó dín dín va choon ni natiin yó noo Ndios, dá katī'a yó kechóon yó noo ná, ta vei ña noo ña manī xi'o na noo yo. Sa'a ñoó tá ni natiin ndó choon ña kían kastō'on ndó xí'in

dao ka ñayuu to'on ni xi'o Ndios noo ndo, dá kee ndoan tát'o'on ki'o kándéé ini ndo mií ná. ⁷ Ta tá ni natiin ndó noo Ndios ña kat'i'a ndó koni kuáchi ndó noo dao ka na, dá kían koni kuáchi ndísá'ano ndó, o tá ni natiin ndó ña kat'i'a ndó dána'a ndo, dá kían dána'a va'a ndó. ⁸ Tá ni natiin ndó ña kat'i'a ndó ka'an ni'ini ndó noo ñayuu, dá kían ka'an ni'ini ndó noo ná, o tá ni natiin ndó ña kat'i'a ndó kemáni ndo na kúnda'í, dá kían ndino'o ini ndo kemáni ndo ná, o tá ni natiin ndó ña kat'i'a ndó kandita ndó noo, dá kían cho'on va'a ini ndo, o tá ni natiin ndó ña kat'i'a ndó chindeé ndó dao ka na, dá kían chindeé ndó na xí'an kadii ini ndo.

⁹ Ta koo ini ndo ku'u ndisa ini ndo sa'a dao ka ndo. Kañó'ó ndó ndidaá ña kini, ta ndiko ndo ña va'a. ¹⁰ Ku'u sátá'an ini ndo sa'a ndo. Ta tát'o'on ki'o ndó'o ndó xí'in na ve'e mií ndó, ki'o dión kando'o ndó xí'in dao ka na. Ta koo ini ndo koo ñañó'ó ndó noo iin rá iin ndó. ¹¹ Cho'on ini ndo kechóon ndó, ta o sa kakuu ndó na dusá. Ndino'o ini ndo koni kuáchi ndó noo na kúu sato'o yo. ¹² Kadii ini ndo sa'á tandeé ini xí'o Ndios noo ndo, ta ndeé va'a cháá koo ini ndo tein tandó'ó, ta o sa kóo ini ndo katuu ndó ña ká'an ndo xí'in Ndios. ¹³ Ta chindeé ndó dao ka na kúu ñayuu Ndios xí'in ña xínñó'ó ná, ta koo ini ndo natiin va'a ndó na tá kosaa na ve'e ndó.

¹⁴ Ta kaka ndo ña maní noo Ndios sa'a na kéndava'a xí'in

ndó, kaka ndo ña maní sa'a ná, ta o sa dátaí chi'an ndó na. ¹⁵ Ta kadii ini ndo xí'in na kadii ini, ta kuaki ndó xí'in na sáki. ¹⁶ Ta iin ná kakuu ndó xí'in dao ka ndo. Ta o sa kúryíí ndó, di'a naki'in tá'an ndó xí'in na kúnda'í kandeí ndó. O sa kéndichí téi ndo mií ndó xí'in noo ká'an ndo. ¹⁷ Tá ni kee na ña kini xí'in ndó, o sa nándió kuéi ndó kee ndó ña kini xí'in ná. Di'a ndi'i ini ndo kee ndó ña va'a noo ndidaá ñayuu. ¹⁸ Noo mií ndó ká'an ña ndi'i ini ndo ndukú ndó ña kandeí va'a ndó xí'in iin rá iin ñayuu. ¹⁹ O sa kóo ini ndo naki'in ya'i mií ndó sa'á ña kini kée ñayuu xí'in ndó, na maní mií. Di'a kua'an ndo kandati ndó Ndios, dá chi di'a kaá tuti ií mií ná: “Noo yú'u ni ya'a na, ta mií vá yu'u kúu na ndaka kuendá noo ná, kaá sato'o yo Ndios.” ²⁰ Sa'á ñoó, tá kuíko na xini u'u ñaá, ki'o ndó ña'a ná kasá'an na. Tá íchi ini na, ki'o ndó takují ná ko'o na, dá chi tá kée ndó dión, dá kían keeá kuendá tát'o'on ño'ó tikeí ni chikodó ndo dini ná xini na. ²¹ Ta o sa kónó ndó noo ña kini ña kandeéan dákuéi ñaá ndo'ó, di'a chituu ndó ña kini xí'in ña va'a.

13

¹ Koo ini ndidaá ní ndó kueídó'o ndó ta né'e choon, dá chi ko ndéi ta'on ta né'e choon xí'in ña kóni mií rá, ndéi ra chi ki'o dión ni saki ini mií Ndios. Ta viti ndéi ra chi mií Ndios ni chikaa ini ña kandeí ra. ² Sa'á ñoó, ndidaá na ko kóni kueídó'o ta né'e

choon, xío kao na ña sakí mií Ndios, chí mií ná ñi chikata ra. Ta na kée dión kúu na ndo'o níõ sa'á kuachi kée ná. ³ Dá chí kò ndéi ta'on ta né'e choon dáyu'ú ra na kée ña va'a. Di'a ndéi ra dáyu'ú ra na kée ña kini. Tá kò kóni ndo kayu'ú ndo ta né'e choon, dá kían kee ndó ña va'a, dá ná ka'an va'a ra sa'a ndo. ⁴ Dá chí kómí rá choon noo Ndios, dá kían kandeí va'a ndó. Tído tá kée ndó ña kini, kánian yu'ú ndo, dá chí kò né'e oon ta'on ra espada. Ta kómí rá choon noo Ndios ña kían dándó'o ra níõ ndidaá na kée ña kini. ⁵ Sa'á ñoó kánian kueídó'o ndó ra, ta o duú sava'a sa'á ña kómí rá choon dándó'o ra níõ yo. Di'a ná kueídó'o ndó ra sa'á ña kóni ndo kakomí ndó iin ñaxintóni vii. ⁶ Sa'á ñoó chiya'i ndó sa'a ñó'o ndo noo rá, chí kómí rá choon noo Ndios, ta sava'a choon yó'o kuití vá ndéi ra. ⁷ Ta chiya'i ndó noo iin rá iin ra kánian chiya'i ndó, ta kían noó ta né'e choon, o kían noó ra kí'in ya'i sa'a ñó'o. Ta kí'o ndó ñaño'ó noó na kánian natiin ñaño'ó, ta nakoni ndo na kánian nakoni ndo.

⁸ Ni lú'u o sa kátaí ndo noo ni iin ñayuu, sava'a ña kataí ndo noo ná ná kakuu ña ku'u ini ndo sa'a ná. Dá chí tá kú'u ini ndo sa'á ñayuu xí'in ndó, dá kían kéndisa ndó choon sa'ándá ley Moisés. ⁹ Dá chí di'a kaá ley: "O sa kée ndó kuachi xí'in na kò kúu ñadi'í ndo o yíi ndo, o sa ka'ání ndo ndii, o sa kí'in kuí'íná ndó, o sa káva'a ndó ña to'ón sa'a

dao ka na, o sa kátoó ndo kakomí ndó ña'a ió noo dao ka ñayuu." Ta choon yó'o xí'in dao ka choon sa'ándá ley, iin noó kúu váan xí'in ña kú'u ini yo sa'á ñayuu xí'in yó tató'on kí'o ndó'o yó xí'in mií yó. ¹⁰ Dá chí tá ná ku'u ini yo sa'a ñayuu xí'in yó, dá kían ni iin kuu ta'ón o kéndava'a yó xí'in ná. Sa'á ñoó tá ná ku'u ini yo sa'a ná, dá kían kéndisa yó choon sa'ándá ley. ¹¹ Dión koo ini ndo, dá chí sa kua'an ndi'i va tiempo. Sa ñi kasandaá va hora ndoto ndó, ná dá'a ka ni kudí ndo, dá chí sa kuyati cháá ka kuu nandió koo na dá'aki ñaá o duú tá mií ñi kasá'á yó kándisa yó na. ¹² Sa ndikí vá kían viti, sa kua'an tuu noo vá. Ná dánkoo yó ndidaá ña kini kée na xionoo noo iin naá. Ta ná tiin yó to'on ndato Ndios, dá kandeé yó naá yo xí'in ña kini. ¹³ Ná kee yó tató'on kée na ió ndúsá'ano ini, tá'an na xionoo noo túu. Ná dá'a ni kee yó víko xíi kua'an, ná dá'a ni kakuu yó na xí'i, ná dá'a ni kudí yo xí'in ñayuu yó'o, ñayuu káa, ná dá'a ni kee yó kuachi ka'an noo xí'in ñi yo, ná dá'a ni ndukú yó tandó'ó xí'in dao ka na, ta ná dá'a ni koo u'u ini yo. ¹⁴ Di'a Jesucristo, na kúu sato'o yo, ná kakuu tató'on iin dá'on kandixi ndó, ta o sa kí'o ndó mií ndó ña kían kee ndó ña kóni ñi ndo.

14

Ká'an Pablo sa'á na kómani kua'ano xí'in to'on Ndios

¹ Natiin va'a ndó ñani yo, na kómaní kua'ano xí'ín ña ndaa kándísa yó, ta o sa chídáó tá'an ndó xí'ín ná. ² Chì ndéi dao ñani yo, na ná'á ña kuu keí ná ndi ndáa mií ña'a. Tído ndéi ta'ani dao ka ñani yo, na ko kátóni va'a ini, sava'a ña'a kuú va seí na. ³ Ta ndo'ó, na ko nákaní kuáchì ini keí ndi ndáa mií ña'a, o sa kénóo ndó na ko seí ña. Ta ndo'ó, na ko seí ndi ndáa mií ña'a, ná dá'a ni dána'a ndá'a ndo na seí ña, dá chì sa nì natiin va'a ñaá Ndios. ⁴ Ta, ¿ndá yoo kúú ndó, ká'án ndó? ¿Ndiva'a chíndaq noo ndo kényiko ndo sa'á na ko ñó'o tixi ndá'a ndo? Chì mií Ndios, na kúú sato'o ñani ndo, noón kúú na kényiko sa'a ná, á íin ndaa na o nì kankao na noó kuachi. Tído o kankao ta'on na, dá chì sato'o yo Ndios, ká'ano nda'o choon né'e na, ta kuu chindeé ñaá ná kuiin ndaa na.

⁵ Ió dao ñani yo kéká'ano ií vá ná dao kuú, ta ió dao ka ñani yo ko kéká'ano ka na nì iin tó'ón kuú. Sa'á ñoó iin rá iin mií vá ndó kánian nakani va'a ini sa'á ndí kíán kee ndó sa'a ña yó'o. ⁶ Dá chì ió dao ñani yo kéká'ano na dao kuú, ta dión kée na dá chì ndúkú ná kí'o na ñaño'ó noo Ndios. Ta dao ka ñani yo ko kéká'ano ka na nì iin tó'ón kuú, chì kí'o dión kándaq ini na, ta xí'o ta'ani na ñaño'ó noo Ndios. Ta dión ni ndó'o ñani yo, na seí ndi ndáa mií ña'a, náki'o na ñaño'ó noo Ndios, dá chì náki'o na ndivé'e noo ná sa'a ndidaá ña seí na. Ta dión ta'ani ñayuu ko seí ndi ndáa

mií ña'a, ndúkú ná náki'o na ñaño'ó noo Ndios sa'á ña ko seí na ndi ndáa mií ña'a, ta náki'o ta'ani na ndivé'e noo Ndios sa'á ña kúu seí na. ⁷ Chì ko ndéi mií ta'on yó xí'an dión oon ni, ta ni ko xí'i yo xí'an dión oon ni. ⁸ Dá chì tá takí yo, noo ndá'a sato'o yo Ndios ndéi yó. Ta tá nì xí'i yo, noo ndá'a sato'o yo Ndios vá nì xí'i yo. Sa'á ñoó, tá takí yo o nì xí'i yo, noo ndá'a sato'o yo Ndios vá ñó'o yó. ⁹ Nì xí'i Cristo, ta nì nataki na, dión, dá nì xinkoo na kakuu na sato'o noó na nì xí'i xí'ín noó na ndéi takí.

¹⁰ Tído ndo'ó, ¿ndiva'a dána'a ndá'a ndo ñani ndo? Ta, ¿ndiva'a kénóo ndó ñani ndo? Chì ndidaá vá yó nakuíta noo Cristo keyiko sa'a yo. ¹¹ Dá chì di'a kaá tuti ií Ndios:

Sa'á ña takí yu'u, kaá sato'o yo Ndios,

sa'á ñoó ká'in xí'ín ndó ña miían nata'ano ndidaá kúú kondó ñayuu noo yú'u,

ta ndidaá kúú yú'u nakoni ña yu'u kúú Ndios.

¹² Sa'á ñoó kándaq iniq ña iin rá iin vá yó nakuíta náki'o yó kuendá noo Ndios.

Ná o kée yó ni iin ña'a, ña kíán kedaá xí'ín ñani yo, dá kuéi na noó kuachi

¹³ Sa'á ñoó ná dá'a ni dána'a ndá'a tá'an yó. Di'a koo ini ndo ná dá'a ni kakuu ndó táto'on iin yuu noo kachi'i sá'a ñani ndo, dá ya'a na kee na kuachi. ¹⁴ Ná'á yu'u, ta kándéé ká'ano ini sato'o yo

Jesús ña ni iin tó'ón ña'a seí yo kọ kúú ña'a yakó noo Ndios. Tído tá ká'án dao ka ñani yo ña kían ña'a yakó noo Ndios, dá kían ñaá vá kían noo mií ná. ¹⁵ Ta tá ña seí ndo kedaá xí'ín ñani ndo, dá nakani kuáchì ini na, dá kían kọ kú'u ta'on ini ndo sa'a ná. Kana'á ndó ña ni xí'í Cristo sa'a ñani ndo, sa'á ñoó ná dá'a ni dátúú ndó na xí'ín ña seí ndo. ¹⁶ O sa kí'o ndó mií ndó ña ka'an ndava'a na sa'á ña kée ndó, va'ará ná'á mií ndó ña kían ña va'a. ¹⁷ Dá chì yóó, na ñó'o tixi ndá'a Ndios, kọ káni kaan ndì'i ini yo sa'á ña seí yo ni sa'á ña ko'o yó. Ña kánian ndì'i cháá ka ini yo sa'a kían ña ná koo ini yo kee yó ña ndaa, ta ná kandeí va'a yó xí'ín dao ka ñani yo, ta ná kandeí dij iní yo, chì ndidaá ña yó'o vej noo Espíritu ij Ndios. ¹⁸ Ta na xínkuáchì noo Jesús kúú na kée ndidaá ña yó'o, ta náta'an ini Ndios sa'á ña kée na, ta ká'an va'a dao ka ñayuu sa'a ná.

¹⁹ Sa'á ñoó ná ndukú yó ndi keeá kandeí va'a yó xí'ín dao ka ñayuu, ta ná ndukú yó ndi keeá dákuá'ano tá'an yó íchì Ndios. ²⁰ Ta ná dá'a ni danaá ndo ña ni kee Ndios xí'ín ña'a seí ndo. Ndidaá tá'an va ña'a seí yo kúú ña vii. Tído kọ vá'a ta'on kían noo Ndios tá ná kì'o yó ña kankao ñani yo noo kuachi sa'á ña seí yo. ²¹ Iin ña va'a cháá ka kían tá ná o keí yo koño, ta ná o kó'o yó vino, ta ná o kée yó dao ka ña'a, ña kían kedaá xí'ín ñani yo, dá kuei na noo kuachi, o ña'a kedaá xí'ín ná nakani kuáchì ini na, o ña'a kedaá

xí'ín ná ndiko na noo ña'a Ndios. ²² ¿Á kándisa ndó ña kuu keí ndo ndidaá ña yó'o? Va'a va, tído mií ndó xí'ín Ndios ná kana'á. Ndiká'án ví na kọ nákani kuáchì ini noo ña kée na. ²³ Chì ndi ndáa mií ñayuu nákani kuáchì ini keí ná iin ña'a, ta seí ij vá naan, noón kúú na táj kuachi noo Ndios, dá chì kándisa na ña kọ kánian kee na dión. Dá chì tá ná kandisa yó ña kían iin ña kọ vá'a, ta ni kee yóan, dá kían ni ya'a yó ni kee yó kuachi noo Ndios.

15

¹ Sa'á ñoó, yóó, na ndíta toon xí'ín to'on Ndios, kánian kì'o ndeé ini yo sa'a ñani yo, na kómanj kua'ano xí'ín to'on Ndios. Ná dá'a ni kee yó sa'a miíá, ná kee cháá ka yo sa'a ñani yo. ² Ta ná koo ini iin rá iin yó ndukú yó ña nata'an ini ñani yo, ta ná ndukú yó ña keva'a na, dión, dá koni na kua'ano cháá ka na xí'ín to'on Ndios. ³ Chì ni Cristo kọ ní ndukú ná ña kían kee na sa'a mií ná. Di'a ni kee na táto'on kì'o ká'an tuti ij Ndios: "Mií to'on kini ni ka'an na sa'a mií ní, ñoó kían ni ñakuído yu'u." ⁴ Ta ndidaá to'on ni taa na noo tuti ij Ndios tá sata, ñoó kían dána'an noo yo nda víti, dá ná katì'a yó kandati kueé yo, ta ná koo ndeé ini yo kee to'on ñoó, dá koni yo natiin yó tandeé iní noo Ndios. ⁵ Ta mií Ndios kúú na xí'o ña kandati kueé yo, ta xí'o na tandeé iní noo yo, noón kúú na kì'o ña kandeí ñóchì ndó xí'ín iin rá iin ndó táto'on kì'o kóni mií

Cristo Jesús. ⁶ Dión, dá iin ná kakuu ndó keká'ano ndó Ndios, nā kúú tatá sato'o yo Jesucristo.

Miian dána'a yo to'on Jesús noo ndidaa na ko kúú na Israel

⁷ Sa'á ñoó koo ini ndo natiin va'a ndó iin rá iin ndó tát'o'on k'i'o nī natiin va'a Cristo mií yó, dá ná natiin Ndios ñañó'ó.

⁸ Ta ká'in xí'in ndó ña nī kii Cristo nī xinkuáchí di'a na noó nā ñoo Israel, dá na'a nā ña iin nā ndaa kúú Ndios, dá dáxinkoo na ña nī kaa Ndios kee na xí'in nā sá'ano Israel nī sa ndei sa na'á. ⁹ Ta nī kii ta'ani Cristo, dá ná keká'ano nā ko kúú na Israel Ndios sa'á ña kú'u ini nā sa'a ná. Dá chī di'a kaá tuti iī Ndios:

Ta viti ko'in k'i'oi ñañó'ó noo mií ní tein nā ko kúú nā Israel,

ta kata yu'u yaa keká'anoi kuu mií ní.

¹⁰ Ta kaá ta'ani tuti iī Ndios di'a:

Kadij dáó ini ndo'ó, nā ko kúú nā Israel, xí'in nā Israel, nā kúú nā ñoo Ndios.

¹¹ Ta kaá ta'ani tuti iī Ndios di'a:

Ta ndo'ó, nā ko kúú nā Israel, keká'ano ndó Ndios, nā kúú sato'o yo,

ta ndidaá ñoo ná chindaya'i ñaá ná.

¹² Ta kaá ta'ani profeta Isaías: Tein nā ve'e taa naní Isai kana iin taa,

ta kasandaá nā dándáki na nā ko kúú nā Israel,

ta noón kúú nā k'i'o tandeé ini noo ná.

¹³ Ta mií Ndios, nā xí'o tandeé ini noo yo, ná dákutí

ná ní'o ndo xí'in ña kadij ini ndo, ta ná k'i'o na ña koo va'a ini ndo sa'á ña kándéé ini ndo ná, dá ná nakutí iin rá iin ndó xí'in tandeé ini kee Espíritu iī.

¹⁴ Ta ná'á vá yu'u ña va'a nda'o ini ndo'ó, ñani mií, ta nī chití ndó xí'in ñaxintóni kée Ndios, sa'á ñoó tī'a ndó ka'an ni'ini noo sátá'an ndó. ¹⁵ Tído noo tuti yó'o nī xī'o ndeé ini nī ka'in xí'in ndó, dá dándusaa ini ndo'ó sa'a dao ka ña'a, ta dión nī keei, chī mií Ndios nī kemáni yu'u xí'in choon yó'o,

¹⁶ dá kechóoin noo Jesucristo tein nā ko kúú nā Israel, dá dána'i to'on va'a sa'a Jesús noo ná, dá kakuu na iin ña va'a dokoí noo Ndios, dá chī Espíritu iī Ndios kúú nā ndúvii ñaá.

¹⁷ Ta sa'á Cristo Jesús náta'an ini sa'a choon kéei noo Ndios. ¹⁸ Chī ká'in sava'a sa'á ña nī kee Cristo xí'in ndá'i tein nā ko kúú nā Israel, chī seídó'o na Ndios nī kee ña dána'i, xí'in ña kéei. ¹⁹ Chī nī keei ña ná'ano xí'in ña ndato xí'in ndée Espíritu iī Ndios. Sa'á ñoó nda ñoo Jerusalén, ta nda iin ní kuendá Ilírico di'a nī naka'ani to'on va'a sa'a Cristo Jesús nī keei. ²⁰ Ta daá ndí'i va ini dána'i to'on va'a sa'a Cristo Jesús noó nā ko ñá'a kuií kueídó'o ñaá, dá ná o náki'in ñe'i choon nī kee dao ka nā dána'a. ²¹ Dá chī ndí'i ini keei tát'o'on ká'an tuti iī Ndios:

Tá'an ñayuu ko ñá'a kuií ni'i tó'on sa'a Ndios, noón kúú nā katóni ini,

ta ñayuu ko ñá'a kuií kueídó'o sa'a ná, kandaá ini nā.

Chíkag̃ ini Pablo ko'on na ñoo Romā

²² Sa'á ñoo kō ní kúu saai noo ndéi ndó, va'ará kua'a nda'o ta'ándá n̄i ka'in saai kooi xí'in ndó. ²³ Tído viti sa n̄i nata'an va yu'u iin ní kuendá noo nákaai yó'o n̄i daná'i. Ta sa kua'a vá kuia nákan̄i ini saai noo ndéi ndó.

²⁴ Sa'á ñoo tá ná ko'in España, dá chika'andai noo ndéi ndó koo tóoi xí'in ndó. Ta kandatii ña chindeé ndó yu'u noo ko'in tá n̄i ndi'i n̄i sa io dii tóoi xí'in ndó. ²⁵ Tído viti kían ko'in ñoo Jerusalén, dá kemáni yu'u na kúu ñayuu Ndios ndéi ñoo, ²⁶ dá chí na kúu kuendá Jesús ndéi chí kuendá Macedonia xí'in na ndéi Acaya n̄i nata'an ini na n̄i ketútí ná cháá di'on kemáni ná na kúnda'í ñó'o tein na kúu ñayuu Ndios ndéi ñoo Jerusalén. ²⁷ Ta n̄i nata'an ini na kee na dión, dá chí tái na noo na Israel, chí n̄i ni'í ná ña man̄i noo Ndios sa'á na Israel. Sa'á ñoo kánian chindeé ñaá ná xí'in ña va'a ió noo ná.

²⁸ Tá n̄i ndi'i n̄i keyikoi choon yó'o n̄i sa'in n̄i ne'í di'on ñoo noo ná, dá chika'andai noo ndéi ndó xaan noo ya'i ko'in España. ²⁹ Ta kátóni ini ña tá ná saai noo ndéi ndó xaan, kua'a nda'o ña va'a kee Cristo xí'in yó sa'á ña kándisa yó to'on va'a sa'a ná.

³⁰ Tído xíkai ña man̄i noo ndo, ñani, ña sa'á ña kándisa yó Jesucristo, na kúu sato'o yo, xí'in sa'á ña kú'u sátá'an ini yo sa'a yo kée Espiritu i Ndios, ña chindeé ndó yu'u kaka ndo ña man̄i noo Ndios sa'í, ³¹ dá ná chindeé ná yu'u

noo ta kō xí'in kándisa to'on va'a Jesús ndéi chí kuendá Judea. Ta kaka ta'ani ndó noo ná ña ná natiin va'a na kúu kuendá Jesús ndéi ñoo Jerusalén di'on ko'in dánkooi noo ná. ³² Dá kían ná saai xí'an kadii ini noo ndéi ndó tá dión kóni mií Ndios, dá ná nani'í ndé yu'u xí'in ndó. ³³ Ná koo Ndios, na xí'o ña koo va'a ini yo, xí'in iin rá iin ndo'ó. Dión ná koo.

16

Ka'an Pablo ndisá'an xí'in ñayuu né'e tá'an va'a xí'in ná

¹ Natiin va'a ndó k̄i'o yó Febe, chí kosaḡ na noo ndéi ndó. Mií ná kúu na xínkuáchí noo na kúu kuendá Jesús ndéi chí ñoo Cencrea. ² Ta kóni ña kían natiin va'a ndó na, chí kúu ná kuendá sato'o yo Jesús, chí k̄i'o dión kánian kee yó sa'á ña kúu yó ñayuu Ndios. Ta chindeé ndó na xí'in ndidaá ña'a xínñó'ó ná, chí chindeé ná dao ka na kúu kuendá Jesús, ta chindeé ta'ani na yu'u.

³ Ta ka'an ndo ndisá'an xí'in Priscila, xí'in Aquila, na kéchóon dáó xí'in yu'u noo Cristo Jesús. ⁴ Ta n̄i x̄i'o na mií ná ña kuu na sa'a yú'u, dá kakii. Ta o duú iin tó'on yu'u ní náki'o ndivé'e noo ná, dión ta'ani na kúu kuendá Jesús, na kō kúu na Israel, náki'o ta'ani na ndivé'e noo ná. ⁵ Ta ka'an ta'ani ndó ndisá'an xí'in na kúu kuendá Jesús ndítútí ve'e na.

Ta ka'an ta'ani ndó ndisá'an xí'in ñani man̄i Epeneto, na mií noo n̄i

kandísa to'on Jesús chí kuendá Acaya di'a.

⁶ Ta ka'an ndo ndisá'án xí'in kǐ'o yó María. Na yó'o kúu na ndí'i nda'o ini xínkuáchí noo Ndios tein mií ndó xaan.

⁷ Ta ka'an ndo ndisá'án xí'in ñani yo Andrónico xí'in ñani yo Junias, tá'an ra kúu tá'an yu'u, ta ndi nduú ra ni sa ño'o xí'in ve'e ka sa'á to'on Jesús. Ta ká'an va'a apóstol, na né'e to'on Jesús, sa'a ndi nduú ta yó'o. Ta sa daá kándisa va ra Jesús, dá ni kandísa yu'u.

⁸ Ta ka'an ndo ndisá'án xí'in ñani yo Amplias, ra kúu ñani manǐ mií sa'á ña kándisa dáo ndú sato'o yo Jesús.

⁹ Ta ka'an ndo ndisá'án xí'in ñani yo Urbano, ra kéchóon dáo xí'in ndu'u noo Cristo Jesús. Ta ka'an ndo ndisá'án xí'in ñani manǐ Estaquis.

¹⁰ Ta ka'an ndo ndisá'án xí'in ñani yo Apeles, ta náta'an ini Cristo xini ña ná. Ta ka'an ndo ndisá'án xí'in na ve'e ñani yo Aristóbulo.

¹¹ Ta ka'an ndo ndisá'án xí'in tá'in nanǐ Herodión. Ta ka'an ndo ndisá'án xí'in na ve'e Narciso, tá'an na ndíta ndaa xí'in sato'o yo Jesús.

¹² Ta ka'an ndo ndisá'án xí'in kǐ'o yó Trifena xí'in kǐ'o yó Trifosa, tá'an na kéchóon noo sato'o yo Jesús. Ta ka'an ndo ndisá'án xí'in kǐ'o manǐ yo Pérsida, tá'an na ndí'i ini kéchóon noo sato'o yo Jesús.

¹³ Ta ka'an ndo ndisá'án xí'in ñani yo Rufo, ra ni kaxi mií sato'o yo Jesús. Ta ka'an ta'ani ndó ndisá'án xí'in naná ra, chí táto'on kǐ'o naná mií kúu ná, xini.

¹⁴ Ta ka'an ndo ndisá'án xí'in ñani yo Asíncrito, xí'in Flegonte, xí'in Hermas, xí'in Patrobas, xí'in Hermes xí'in dao ka na kúu kuendá Jesús dákuá'a xí'in rá.

¹⁵ Ta ka'an ndo ndisá'án xí'in ñani yo Filólogo, xí'in kǐ'o yó Julia, xí'in ñani yo Nereo, xí'in kǐ'o ra, xí'in kǐ'o yó Olimpas xí'in ndidaá ka ñayuu Ndios dákuá'a xí'in ná.

¹⁶ Ta viti chitó tá'an ndó noo ndo, ta ña yó'o ná kakuu iin ñañó'ó ka'an tá'an ndó ndisá'án sa'á ña kúu ndó kuendá Jesús. Ta natiin ndó ndisá'án ká'an ndidaá na kúu kuendá Cristo ndéi iin rá iin xían.

¹⁷ Ta seí nda'aví noo ndo, ñani, ña kaon koo ndó xí'in ra kátoó ka'anda tá'an ñaá, tá'an ra kátoó dátuu ña ndaa kándisa ndó. Va'a kaan taó xóo ndó mií ndó noo rá. ¹⁸ Dá chí ta yó'o kúu ra ko xínkuáchí ta'on noo sato'o yo Jesucristo, sa'va'a sa'a mií vá rá kée ra. Ta xí'in to'on vitá xí'in to'on ñóchí danda'í ra na vitá ini.

¹⁹ Ta ndéi kúu mií vá ká'an na sa'a ndo ña kúu ndó ñayuu seídó'o ndaa to'on Jesús, sa'á ñoó kádij nda'o ini sa'á ña kée ndó dión. Ta kóni yu'u ña ndichí koo ndó noo ña ndaa, ta o sa ndíko ndo ña kini. ²⁰ Ta Ndios, na xí'o ña koo va'a ini yo, noón kúu na kadǐ yachǐ ña u'u tixi sa'a ndo. Ta ná koo ña manǐ xí'o Jesucristo, na kúu sato'o yo, xí'in iin rá iin ndó.

²¹ Ta tánda'á ta'ani ñani yo Timoteo, ta kéchóon nduú xí'in yu'u, ndisá'án kosaa noo ndo. Tá'an ra kúu tá'in

naní Lucio, xí'ín Jasón, xí'ín Sosípater, tánda'á ta'ani ra ndisá'án kosaá noo ndo.

²² Ta yu'u, ra naní Tercio, ni taai tuti yó'o kosaá noo ndo. Ta tánda'á ta'ani yu'u ndisá'án kosaá noo ndo, chi kándisa dáó yó sato'o yo Jesús. ²³ Ta ká'an ta'ani ñani yo Gayo ndisá'án xí'ín ndó. Roón kúu ra ni natiin va'a yu'u ve'e ra, ta dión ta'ani kée ra xí'ín ndidaá ka na kúu kuendá Jesús. Ta ká'an ta'ani ñani yo Erasto, ta né'e va'a di'ón ñoo yó'o, ndisá'án xí'ín ndó. Ta ká'an ta'ani ñani yo Cuarto ndisá'án xí'ín ndó. ²⁴ Ná koo ña maní xí'o Jesucristo, na kúu sato'o yo, xí'ín iin rá iin ndó. Dión ná koo.

Ki'o di'a dándi'i Pablo to'on ká'an na noo tuti yó'o

²⁵ Ió choon noo ndá'a Ndios ña kendakí ná ndo'ó xí'ín to'on va'a dána'i sa'a Jesucristo. Ta to'on va'a yó'o kúu mií mií ña ni na'a Ndios noo yo, tá'an ña ni sa kaa de'é nda rá ko ñá'a kava'a ñayuú yó'o. ²⁶ Tído viti kí'an ni na'a na ña noo yo. Ta ni taa profeta ña noo tuti i Ndios táto'on kí'o ni sa'anda Ndios, na daá ió kuií, choon noo ná kee na. Ta viti ni dasa to'on sa'án noo ndidaá ñayu, dá ná kandisa naan, ta ná kee na choon sa'ándáan. ²⁷ Sa'á ñoó ná natiin na kúu iin tó'on dini Ndios, na kúu Ndios ndichí, ñañó'ó sa'a Jesucristo ndidaá tá'an ku. Dión ná koo.

To'on yó'o kían mií noó ni taa San Pablo ni sa'an noó na ñoo Corinto

Ká'an Pablo ndisá'an

1 Yu'u kúú Pablo, na ni nakana Ndios kakuu iin apóstol Jesucristo, dá kane'i to'on na, táto'on k'i'o kóni mií Ndios. Ta yu'u xí'in ñani yo Sóstenes ² ká'an ndu ndisá'an xí'in ndo'ó, na kúú ñayuu Ndios ndéi ñoo Corinto, ndo'ó na ni nduvii Ndios sa'á ña ni kee Cristo Jesús, ta ni kana na ndo'ó ña kakuu ndó ñayuu mií ná, ta dión ta'ani ni kee na xí'in ñayuu ndéi ndidaá kúú xián, na nákoní ña sato'o na kúú Jesucristo, na kúú sato'o na xí'in sato'o yo. ³ Ta mií tatá yo Ndios xí'in sato'o yo Jesucristo ná kee ña maní xí'in ndó, ta nak'i'o na ña koo va'a ini ndo.

Náki'o Pablo ndivé'e sa'á ña ni x'i'o oon Ndios noó ñayuu ñoo, dá ná kat'i'a na kechóon na noo ná

4 Ta daá kuití vá náki'o yu'u ndivé'e noo tatá yo Ndios sa'a ndo'ó, sa'a ndidaá kúú ña maní ña kían ni x'i'o oon na noo ndo sa'a Cristo Jesús. ⁵ Dá ch'i ni kekuíká Ndios ndo'ó noo ndidaá ña'a sa'á ña ni kee Jesús, ch'i ni kekuíká ná ndo'ó xí'in to'on ká'an ndo, xí'in ña koo ndichí cháá ka ndo xí'in to'on na. ⁶ Ta ñoo kían ná'a ña miían ndaa ndíta

ndaa ndo xí'in to'on va'a ni seído'o ndó sa'a Cristo. ⁷ Sa'á ñoo ni iin tó'on ña'a o kámani noo ndo, dá kat'i'a ndó kee ndó choon Ndios xían nani ndáti ndó kasandaá kuu na'a noo sato'o yo Jesucristo. ⁸ Ta mií tatá Ndios kúú na chin-deé ndo'ó, dá kandita toon ndó xí'in ná nda noo ndí'i, dá kían ni iin tó'on ta'on kuachi o koo sata ndo tá ná kasandaá kuu nandió ko tuku Jesucristo, na kúú sato'o yo, kasaa na. ⁹ Iin na ndaa kúú Ndios, ta mií ná kúú na ni nakana ndo'ó ña kandita ndó xí'in de'e na Jesucristo, na kúú sato'o yo.

Ko va'a ña tá'anda tá'an na kúú kuendá Jesús

¹⁰ Sei nda'avíi noo ndo'ó, ñani mií, xí'in kuu sato'o yo Jesucristo ña iin tó'on ná kakuu ña nákoní ini ndo, ta ná dá'a ni ka'anda tá'an ndó. Nóchí kandeí ndó, iin tó'on ná kakuu ñaxintóni ndo, ta iin tó'on ná kakuu ña nákoní ini ndo. ¹¹ Ch'i ni katóni ini, ñani, ni kee na ve'e Cloé, ña naá tá'an ndó noó ña kándisa ndó. ¹² Dión ká'in xí'in ndó, dá ch'i dao ndó kaá ña kúú ndó kuendá Pablo, ta dao ka ndo kaá ña kúú ndó kuendá Apolos, ta dao ka ndo kaá ña kúú ndó kuendá Cefas, ta dao ka ndo kaá ña kúú ndó kuendá Cristo. ¹³ ¿Á kua'a vá ni ta'anda Cristo, xiní ndo? ¿Á ni sarkaa Pablo ndika cruz, xiní ndo? O, ¿á xí'in kuu yu'u ni sodo ndúta ndo'ó, ká'an ndó? ¹⁴ Náki'oi ndivé'e noo Ndios ch'i ni iin tó'on ndó ko ní dákodó ndúta

yu'u, sava'a Crispo xí'in Gayo va kúú rā nī dakódo ndúta yu'u. ¹⁵ Sa'a ñoó ni iin ñayuu o kúu kaa ña nī sodo ndúta ná xí'in kuu yú'u. ¹⁶ Ta nī dakódo ndúta ta'anii nā ve'e Estéfanos, tído kō ndúsaa inii á ió dao ka nā nī dakódo ndútaí. ¹⁷ Dá chī kō ní sa'ándá Cristo choon nooí ña dákodo ndútaí ndo'ó, di'a nī xī'o na choon nooí ña dána'i to'on va'a na. Ta kō ndúkú ta'on yu'u to'on ndichí dáxino inii ndo'ó, chī kō kónij kenóoi ña nī kee Cristo tá nī xī'i nā sa'a yo ndika cruz.

Jesucristo kúú ndée mií Ndios xí'in ña ndichí mií ná

¹⁸ Dá chī to'on va'a ña ká'an sa'a ña nī xī'i Cristo ndika cruz kían diki noó nā kua'an naá. Tído noo yóo, nā nī'i ña kākī, to'on yó'o kúú ndée mií Ndios ña dákāki ñaá. ¹⁹ Dá chī di'a ká'an tuti ij Ndios: Dánaá vai ña ndichí taa, ta kañó'í ñaxintóni ñayuu kándaq ini.

²⁰ Sa'a ñoó, ¿ndi ndó'o na kómí ña ndichí viti, tá dáá? Ta, ¿ndi ndó'o nā dakuá'a ña ndichí? Ta, ¿ndi ndó'o nā ká'an to'on ndichí ió ñayuú yó'o? ¿Á kō ná'a ta'on ndó ña nī kenóo Ndios ña ndichí ió ñayuú yó'o? ²¹ Ta xí'in ña ndichí kómí Ndios nī chīkaa iní nā ña o kásandaá ñayuu kana'á ná mií Ndios xí'in ña ndichí ñayuú yó'o. Di'a nī nata'an ini mií Ndios dákāki na ñayuu kándisa to'on dána'a ndu, va'ará to'on diki va kían noo dao ka ñayuu.

²² Ta nā Israel kúú nā xíka iin ña ndato, dá kandía na, ta

nā griego kúú nā ndúkú to'on ndichí, dá kandía na. ²³ Tído ndu'u kúú nā dána'a sa'a Cristo, nā nī xī'i ndika cruz. Ta to'on yó'o kían dár'u'u nā Israel, ta kían to'on diki noó nā griego. ²⁴ Tído noo ñayuu nī nakana mií Ndios, á mií ná kúú ná nā Israel, o á mií ná kúú ná nā griego, Jesucristo kúú ndée mií Ndios xí'in ña ndichí mií ná. ²⁵ Dá chī to'on Ndios, ña chínaní ñayuu kúú to'on diki, ña ndichí cháá ka kían o duú ña ndichí kómí nā ndéi ñayuú yó'o. Ta ña'a Ndios, ña ká'an ñayuu kúú ña vitá cháá ka, di'a ña'a ndakí cháá ka kían o duú ña ndakí noo ñayuu.

²⁶ Sa'a ñoó, kande'é ndó, ñani, chī tá nī nakana Ndios ndo'ó xoo mií ná, cháá vá ndó nī sa kuu ñayuu ndichí noo ñayuu ndéi ñayuú yó'o, ta cháá ta'ani ndó nī sa kuu ñayuu né'e choon, ta cháá ta'ani ndó nī sa kuu de'e nā kuiká ndáya'i.

²⁷ Chī nī kaxi Ndios ñayuu xixi noo ñayuu ndéi ñayuú yó'o, dá kenóo na ñayuu kaá ndichí. Ta nī kaxi ta'ani na ñayuu kō ndakí noo ñayuu ndéi ñayuú yó'o, dá kenóo na ñayuu kaá ndakí. ²⁸ Ta nī kaxi ta'ani na ñayuu nóo xí'in ñayuu kō ndáya'i noo ñayuu ndéi ñayuú yó'o, xí'in nā koó ña'a kúú, dá dátuu ná ña ndáya'i ñayuú yó'o. ²⁹ Kí'o díon nī kee Ndios, dá kían ni iin tó'on ñayuu ná o kúu chin-daya'i mií noo ná.

³⁰ Ta mií Ndios kúú nā nī xī'o ña nī nduu yó ñayuu Cristo Jesús, ta sa'a Cristo nī

xì'o na ña ndichí noo yo, xí'ín ña kandoo vii yo noo ná, xí'ín ña koo vii yo, xí'ín ña kaka yó tixi ndá'a kuachi yo. ³¹ Kì'o dión nì kee Ndios, dá chì kì'o di'a va ká'an tuti ìi ná: "Tá'an na ká'an kuryíí, kánian kuryíí ná sa'a ña nì kee sato'o yo Ndios sa'a ná."

2

Dána'a Pablo sa'a ña nì xì'i Jesucristo ndika cruz sa'a yo

¹ Sa'a ñoo, ñani, tá nì saai noo ndéi ndó nì daná'ì to'on nì nì'í noo mií Ndios, kò ní kéchóoin to'on táyíí o to'on ndichí. ² Chì nì chikaa inii dána'ì noo ndo sava'a sa'a Jesucristo, xí'ín sa'a ña nì kee na sa'a yo ndika cruz. ³ Tá nì sa ioi xí'ín ndó, nda'í va nì sa ioi, ta nì sa ndeì nìno nda'oi ña yu'íi. ⁴ Ta kò ní ndúkúí to'on luu, ña kána ñaxintóni ta ñayuú yó'o ka'in xí'ín ndó, dá xinò ini ndo. Chì di'a nì na'a mií Espiritu ìi Ndios ndée kómí ná tein ña nì daná'ì noo ndo. ⁵ Dión dá kían ná dá'a nì kandeé iní ndo Jesús kee ña ndichí ió ñayuú yó'o, di'a kandeé iní ndo ná kee ndée Ndios.

Kómí yó Espiritu ìi Ndios

⁶ Tído ndu'u kúú na ká'an to'on ndichí xí'ín na ndíta nì sísá xí'ín ña kándísa na, tído to'on ndichí yó'o, kò kían to'on ndichí kómí na kúú kuendá ñayuú yó'o, ta kò kían to'on ndichí dándáki ta né'e choon ñayuú yó'o, tá'an ra sa kua'an naá vá. ⁷ Tído ndu'u kúú na ká'an sa'a to'on ndichí, ña ná'á iin tó'on mií

Ndios, tá'an ña sa káa de'é. Ta ña ndichí yó'o kían ña nì chikaa ini mií ná kee na tá kò ñá'a kava'a na ñayuú yó'o, dá ná kuu natiin yó ñañó'ó kì'o na noo yo. ⁸ Ta nì iin tó'on ta né'e choon ñayuú yó'o kò ní xì'o kuendá sa'a ña ndichí yó'o, dá chì tá nì xì'o ra kuendá sa'an, dá kían o chírkaa ta'on ra sato'o yo Jesús, na kómí ndidaá ñañó'ó, ndika cruz, ní kúu. ⁹ Chì di'a ká'an tuti ìi Ndios:

Tá'an ña'a kò ní xiní ñayuú xí'ín noo ná,
xí'ín ña kò ní seídó'o na,
xí'ín ña nì iin kuú kò ní ná'ani ini níó ná sa'a,
ñoo kían nì kenduu Ndios kì'o na noo ñayuú kóni ñaa.
¹⁰ Tído ndidaá kúú ña yó'o kían nì na'a Ndios noo yo nì kee Espiritu ìi mií ná. Chì Espiritu ná kúú na ndé'é va'a ndidaá kúú ña'a, va'ará nda maá ini níó Ndios kían.

¹¹ Ta, ¿ndá yoo kúú iin ta ná'á ndi ná'ani ini iin ka ta? Sava'a iin tó'on espiritu ná'aa ini ra kían ná'á ndi kían ná'ani ini ra. Ta dión ta'ani, nì iin tó'on ta'on ñayuú kò ná'á ndi ná'ani ini Ndios, sava'a iin tó'on Espiritu mií vá ná ná'á ndi kían ná'ani ini na. ¹² Ta yóo kúú na kò ní nátiin ta'on yó espiritu kómí na kúú kuendá ñayuú yó'o. Di'a nì natiin yó Espiritu nì kii noo mií Ndios, dá kuu kandaá ini yo ndi kían kúú ña va'a nì xì'o Ndios noo yo. ¹³ Ta sa'a ndidaá kúú ña'a yó'o ká'an ndu, tído kò ká'an ta'on ndu tát'o'on kì'o dána'a na kómí ña ndichí ñayuú yó'o.

Di'a dána'a ndu xí'ín to'on ni daná'a Espíritu ij Ndios noo ndú, chi dána'a ndu to'on ni kii noo Espíritu Ndios noo na kómí Espíritu ná.

14 Ta ñayuu ko kómí Espíritu ij Ndios, o kúu ta'on natiin na ña dána'a Espíritu ij Ndios, dá chi diki va kíán noo ná. Ta o kúu ta'on katóni ini na ñá. Dá chi sava'a na kómí Espíritu ij Ndios kúu na kuu kandaá ini sa'án. 15 Ta ñayuu kómí Espíritu Ndios kúu na keyíko va'a sa'a ndidaá ña'a, ta ko iin ta'on kuu keyíko sa'a ná. 16 Chi di'a kaá tuti ij Ndios: “¿Ndá yoo kandeé kana'á ndí kián nákani ini sato'o yo Ndios? ¿Ndá yoo katj'a dána'a noo ná?” Tído yóó kúu na kómí ñaxintóni Cristo.

3

Kéchóon nduú Pablo xí'ín Apolos noo Ndios

1 Tído ko ní kúu ta'on dána'i noo ndo'ó, ñani, tátoto'on ki'o dána'i noo ñayuu kómí Espíritu ij Ndios. Di'a ni daná'i noo ndo tátoto'on ki'o dána'i noo ñayuu kée ña kóni ñij ná, chi tátoto'on takuáli va kúu ndó noo to'on Cristo. 2 Sa'á ñoo ni xi'oi lechí va ni xi'i ndó tátoto'on ki'o kée na xí'ín takuáli, dá chi o kúu keí xi ña sei na yatá. Ta ki'o dión ta'ani ndó'o ndo'ó, dá chi ko ní kúu ta'on natiin ndó ña ndichí cháá ka sa'a Ndios, ta nda viti o kúu ij va natiin ndóan. 3 Dá chi kée ij va ndó ña kóni ñij ndo, dá chi ió ij va ña u'u ini ndo, ta naá tá'an ij va ndó, ta sa'ándá tá'an ij

va ndó. ¿Á ko ná'á ta'on ndó ña ña yó'o ná'a ña kúu ndó ñayuu kée ña kóni ñij, ta ná'a ta'anian ña kée ndó tátoto'on kée ñayuu ko ná'á Ndios? 4 Dá chi tá ká'an ndo ña kúu ndó kuendá Pablo, o ká'an ndo ña kúu ndó kuendá Apolos, ¿á ko ná'á ta'on ndó ña ña yó'o ná'a ña kúu ndó ñayuu kée ña kóni ñij?

5 Ta, ¿ndí kián kúu Pablo, ká'an ndó? Ta, ¿ndí kián kúu Apolos, ká'an ndó? Chi sava'a na kéchóon noo Ndios oon va kúu ndu'u, ta ni daná'a ndu noo ndo, dá ni kandisa ndó. Chi iin rá iin ndu kée choon ni xi'o sato'o yo Ndios noo ndú. 6 Yu'u kúu ra ni ni'i choon ña chi'i tata, ta Apolos ni ni'i choon ña ko'oni naan. Tído mií va Ndios kúu na dákuá'anoan. 7 Sa'á ñoo ni ña'a ko kúu ta ni chi'i tata, ni ra ni so'onian, sava'a Ndios va kúu na ndáya'i, chi mií ná kúu na dákuá'anoan. 8 Iin nóó va ndáya'i ta ni chi'i tata, xí'ín ra ni so'onian, va'ará iin rá iin ra nátiin ya'i tátoto'on ki'o káa choon ni kee ra. 9 Chi ndu'u kúu ra kéchóon noo choon Ndios, ta ndo'ó kúu tátoto'on ño'ó xíti noo ná, ta kúu ta'ani ndó tátoto'on ki'o iin ve'e, ña nákaa na káva'a na.

10 Ta sa'á ña manj ni kee Ndios xí'ín, sa'á ñoo kúu tátoto'on iin na ti'a kava'a ve'e, chi ni chindú'i sa'án. Ta dao ka na kúu na dáxi'noan. Sa'á ñoo kánian kandaá iin rá iin na choon kée na, dá kandoo va'an. 11 Dá chi ko iin ka kuu chindu'u iin ka sa'a ve'e noo ña sa kándu'u, chi sa'a

ve'e ñoó kúú mií Jesucristo. ¹² Ta sata sa'a ve'e yó'o kuu va ndane'e na iin ve'e xí'in oro, o plata, o xí'in yuu luu ndáa, o xí'in yíto, o xí'in ñoo tei'í, o xí'in ra itá tirió. ¹³ Tído iin rá iin choon kían ná'a mián á choon va'a kían o koó. Chì tá ná kasandaá kuu keyíko Ndios sa'an, dá kandaá inio ndi ndo'an kee ño'ó kèi. Ta dión keean xí'in iin rá iin choon, dá chì ño'ó kèi kían korndodó ñaá. ¹⁴ Tá koó ña'a ndo'o ña ni kava'a na sata sa'a ve'e ñoó, dá kían natiin na ya'í sa'a choon ni kee na. ¹⁵ Tído tá ná kei ña ni kava'a na, dá kían naá óon va choon ni kee na. Ta va'ará ná káki na, tído ndo'o níó ná táto'on kí'o ndó'o na yá'a noo ño'ó kèi.

¹⁶ ¿Á ko ná'a ta'on ndo'ó ña kúú ndó ve'e ño'o Ndios, ta Espíritu ná ío ini ndo? ¹⁷ Tá ío iin káa ñayuu ndúkú dánaá na ve'e ño'o Ndios, dá kían dánaá vá ñaá Ndios, chì ve'e ño'o ñi Ndios vá kúú ndo'ó.

¹⁸ O sa dánda'í ndo mií ndó, chì tá ká'an dao ndo'ó ña kúú ndó na ndichí xí'in ña ndichí ío ñayuu yó'o, dá kían va'a cháa ka kee ndó mií ndó kakuu ndó ñayuu ko ndichí xí'in ña ndichí yó'o, dá kían kasandaá ndo kakuu ndó ñayuu ndichí noo Ndios. ¹⁹ Dá chì ña ndichí ío ñayuu yó'o kían iin ña'a ko chóon noo Ndios. Chì di'a va ká'an tuti ñi Ndios: "Nátiin Ndios ta ndichí tein ña maña kée ra." ²⁰ Ta ká'an ta'anian di'a: "Ná'a vá Ndios ña nákaní ini ta ndichí, ña kían ña ko chóon", kaáan. ²¹ Sa'a ñoó ná dá'a ni

chindaya'i ndó mií ndó sa'a ña ndíta ndó xí'in taa yó'o o taa káa, chì ndidaá vá ña'a kúú ña'a mií ndó. ²² Sa'a ñoó Pablo, xí'in Apolos, xí'in Cefas, xí'in ñayuu yó'o, xí'in ña takí yo, xí'in ña kuu yo, xí'in ña ndó'o yó viti, xí'in ña ve'i ndo'o yó chí noo, ndidaá kúú vá ña yó'o kúú ña'a mií ndó. ²³ Ta ndo'ó kúú kuendá Cristo, ta Cristo kúú kuendá Ndios.

4

Ká'an Pablo sa'a ndidaá ña'a ni kee na sa'a na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo Corinto

¹ Sa'a ñoó kánian kee ndó kuendá ña kúú ndu'u taa kéchóon noo Cristo, ta ni natiin ndu choon ña kían dána'a ndu sa'a ña ná'a iin tó'on mií Ndios. ² Ta ndidaá na ni natiin iin choon, mián ndúsa kánian na'a na mií ná ña kendaá na choon ni natiin na. ³ Ta ko né'e tandíni á keyíko ndo sa'a ña kéei, o á taa né'e choon ná keyíko sa'a ña. Ta ni mií yu'u ko keyíko sa'a ña kéei. ⁴ Ta va'ará ko nákaní kuáchì iní noo ña kéei, tído ña yó'o ko kóni kaa ña ni keva'i noo Ndios. Dá chì na keyíko ndaa sa'í kúú sato'o yo Ndios. ⁵ Sa'a ñoó ná dá'a ni chindaa noo ndo keyíko ndo sa'a ña kée ni iin ñayuu. Kandati ndó nda ná nandió ko na kúú sato'o yo Jesús, chì noón kúú na dánátuu ndidaá kúú ña'a ni kedé'é yo. Ta dánátuu ta'ani na ña nákaní ini yo, dá natiin iin rá iin yó ñaño'ó kánian ni'í yo noo Ndios.

⁶ Ñani, ni ka'in sa'a ndidaá ña kée miíí xí'in ña kée Apolos sa'á ña kú'u ini ndu sa'a ndo, dá kían kande'é ndó tát'o'on k'i'o kée ndu, dá kat'i'a ndó kee ndó tát'o'on k'i'o sa'ándá tuti ii Ndios choon, dá kían ná dá'a ka ni chindaya'i ndó dao na dána'a noo ndo, ta kenóo ndó dao ka na. ⁷ Ta, ¿ndá yoo kúú ndó, xiní ndo? Ta, ¿ndí kían ió noo ndo, ña kían ko ní x'i'o Ndios noo ndo? Ni ña'a va. Ta sa'á ña ni ni'i óon ndóan, sa'á ñoó, ¿ndiva'a chindaya'i ndó mií ndó ña ká'an ndo ña ko ní ni'i ndóan, tá dáá?

⁸ Ká'an ndó ña ni iin ña'a ko kámani noo ndo, ta ká'an ndó ña kuiká ndó xí'in ña'a Ndios, ta ká'an ndó ña kúú ndó rey, ta koó ka choon kúú ndó ndu'u. Tído ndeé ka vían va'a tá miían ndaa ndisa kúú ndó rey, dá kían ni'i ta'ani ndu ña dándáki nduú ndu'u xí'in ndó.

⁹ Ch'i ká'an yu'u ña nda sata kuii ni chikata Ndios ndu'u, na kúú apóstol. Ch'i ndó'o ndu'u tát'o'on k'i'o ndó'o ra ni ta'anda choon ña kuu. Ta kúú ndu'u tát'o'on ñayuu ná'a diki ñayuu yó'o, noo ángel xí'in noo ñayuu. ¹⁰ Ta ndu'u kúú ñayuu xixi noo ñayuu sa'á ña dána'a ndu sa'a Cristo. Tído ndo'ó, kée ndó mií ndó ña kúú ndó na ndichí sa'a Cristo. Ta ndu'u kúú na vitá ini noo ndo'ó, tído ndo'ó kúú na ndakí. Ta ndo'ó kúú na ió ñaño'ó, ta ndu'u kúú ra koó ñaño'ó, xiní ndo. ¹¹ Ta nda viti nda'í kuiko ndu'u, ta nda'í íchi ini ndu, ta ko ní'i ndú dá'on kandixi ndu. Ta kéndava'a ñayuu xí'in ndú, ta

ni ve'e ndu koó. ¹² Ta kuitá ndu kéchoon ndu xí'in ndá'a mií ndú. Ta ká'an ndava'a ñayuu xí'in ndú, tído ndu'u, xí'ka ndu ña va'a sa'a ná noo Ndios. Ta kéndava'a na xí'in ndu'u, tído xí'o ndeé vá ini ndu. ¹³ Chínani kini na ndu'u, tído luu ká'an ndu xí'in ná. Ta ni kasandaá ndu kúú ndú tát'o'on xe'e, ch'i nda viti kée na xí'in ndu'u tát'o'on k'i'o kée na xí'in ña ko choon.

¹⁴ Ta ko táai ña yó'o kosaa noo ndo, dá kaka'an noo ndo. Di'a táai ña kosaa noo ndo, ch'i kónii ka'an ni'ini noo ndo, ch'i kúú ndó tát'o'on de'e maní. ¹⁵ Ta va'ará ná kakomí ndó tát'o'on uxí mil ta dána'a noo ndo sa'a Cristo, tído iin tó'on vá kúú tatá ndo. Ta yu'u kúú tatá ndo, ch'i ni daná'i noo ndo ña kúú to'on va'a ña ká'an sa'a Cristo Jesús, ta ni kandísa ndóan. ¹⁶ Sa'á ñoó seí nda'ávii noo ndo ña kee ndó tát'o'on k'i'o kée miíí.

¹⁷ Sa'á ñoó ni tanda'a yu'u Timoteo kosaa xi noo ndéi ndó. Ta kúú xí tát'o'on de'e maní, ta ín ndaa xi xí'in sato'o yo Ndios. Ta mií xí dándusaa ini ndo tát'o'on k'i'o kée yu'u sa'á ña kándísa Cristo, ta k'i'o dión dána'i noo na kúú kuendá Jesús ndéi iin rá iin xián noo yá'i kua'in. ¹⁸ Ta ió dao ndó ni kasá'a kée ndó mií ndó ña kúú ndó na ndaya'i, ch'i ká'an ndó ña o saa kai noo ndéi ndó xaan. ¹⁹ Tído yach'i nda'o saai koto ni'ini ndo'ó tá k'i'o dión kóni sato'o yo Ndios, dá ná kandaá ini á miían ndaa ndisa kómí na chindaya'i mií ñoó ndeé

Ndios, o to'on ká'an oon va na kíán. ²⁰ Dá chí tá ñó'o yó tixi ndá'a Ndios, kọ kíán ña ka'an oon yó, chí kíán ña kómí ndisa yó ndéé ná. ²¹ ¿Ndá kíán kóni ndo? ¿Á kóni ndo ña saaj dánanii ndo'ó, o á kóni ndo ña saaj xí'in ña kú'u inij sa'a ndo, ta xí'in ña kueé inij?

5

Sa'ándá Pablo choon noo ñayuu ñoo ña taó xoo na taa ni kee kuachi kini

¹ Miian ndaa ni ni'ij tó'in ña tein mií ndó xaan nákaa iin taa kée kuachi ka'an noo. Ta kuachi kini nda'o kíán yó'o, chí ni ñayuu kọ ná'á Ndios kọ kée táto'on kí'o kée taa xaan, chí kídí rā xí'in naná ke'én rā. ² Tído ndo'ó kúú rā kúryíi ij vá ndó. ¿Á kọ ná'á ndó ña kánian kunda'í va ini ndo, dá taó ndo taa kée kuachi ñoo tein mií ndó xaan? ³ Ta va'ará koo yu'u ió xí'in ndó xaan, tído kee ndó kuendá ña ió ñaxintónij xí'in ndó. Ta sa'a ña kíán táto'on kí'o ióij xí'in ndó, sa'a ñoo sa ni keyíkoij sa'a ña kini ni kee taa xaan. ⁴ Ta xí'in kuu sato'o yo Jesucristo nataka ndo, ta kee ndó kuendá ña ióij xí'in ndó, ta xí'in ndéé sato'o yo Jesucristo ⁵ nakí'o ndó taa xaan noo ndá'a ña u'u, dá ná ndo'o níó rá, dá ná naá ña kini kátoó ñíj rá, dá káki níó rá tá ná kasandaá kuu nandió koo tuku sato'o yo Jesús kasaa na.

⁶ Sa'a ñoo kọ vá'a ta'on ña kúryíi ndó. ¿Á kọ ná'á ta'on ndó ña xí'in lú'u chí'í vá levadura, ta kúú dákuíta tachí vaan iin tu'u yúsa káva'a

pan? ⁷ Sa'a ñoo nduvii ndo mií ndó noo kuachi kée ra, chí kíán táto'on levadura dátuuán ndo'ó, dá kakuu ndó táto'on yúsa saá, ña kọ ní kí'in tá'an xí'in levadura. Dá chí Cristo kúú táto'on léko sa'áni na Israel kéká'ano na víko pascua, chí ni doko ná mií ná sa'a yo. ⁸ Sa'a ñoo ná keká'ano yó víko pascua miíá, ta ná dá'a ni kechóon yó levadura, ña kúú ña kini xí'in ña kọ vá'a. Di'a ná kechóon yó pan, ña kọ ní kí'in tá'an xí'in levadura, ña kúú ña kée yó ña ndaa xí'in ndino'o ini yo.

⁹ Ta noo iin ka tuti ni tanda'í kosaa noo ndo ká'an ña o sa káne'e tá'an ka ndo xí'in ñayuu kée kuachi xí'in na kọ kúú yíj ná o ñadi'í na. ¹⁰ Tído kọ kóni kaaan ña kankuei xoo ndó tein ñayuu kọ ná'á Ndios kée kuachi xí'in na kọ kúú yíj ná o ñadi'í na, xí'in na kátoó kakomí ña'a dao ka ñayuu, xí'in na kí'in kuí'íná, xí'in na ndáño'o yoko. Dá chí miian ndúsa kánian kankuei va ndó ñayuu yó'o, dá kandeé ndó kankuei ndó tein na. ¹¹ Tído tuti ni tanda'í kosaa noo ndo ká'an ña o sa káne'e tá'an ndó xí'in ñayuu ká'an kúú kuendá Jesús tá kée na kuachi xí'in na kọ kúú yíj ná o ñadi'í na, o tá kátoó na kakomí ná ña'a dao ka ñayuu, o tá ndáño'o na yoko, o tá kúú ná na to'on, o tá xí'i na, o tá kí'in kuí'íná ná. Ta ni o sa kóo ini ndo kasá'an ndó xí'in ná. ¹² Chí, ¿ndí kíán kúú yu'u ña keyíkoij sa'a ñayuu kọ nataka dákuá'a xí'á? Tído, ¿á kọ ná'á ndó ña kánian keyíko yo sa'a

na dákuá'a dáó xí'á? ¹³ Chì ñayuu kò náta ka dákuá'a xí'á, mií Ndios kúú na keyíko sa'a ná. Sa'á ñoó taó ndo taa kée kuachi nákaa tein ndó xaan ná ko'on ra.

6

Ná dá'a ni ko'on ndo noo ta né'e choon tá ndó'o ndó tandó'ó tein mií ndó

¹ ¿Á kò ná'á ndó ña tá naa iin káa ndó xí'in iin ñani ndo, na kúú kuendá Jesús, kò vá'a ta'on kée ndó tá ná ko'on ndo noo taa né'e choon ñayuu yó'o ka'an kuachi ndó sa'a ñani ndo? ¿Ndiva'a kò ká'an di'a ndó xí'in na kúú ñayuu Ndios, dá keyíko na sa'a ndo? ² ¿Á kò ná'á ta'on ndo'ó ña kasan-daá iin kuu, dá ni'i yóó, na kúú ñayuu Ndios, ña keyíko yo sa'a ndidaá ñayuu? Ta sa'á ña ni'i ndo ña keyíko ndo sa'a ñayuu, sa'á ñoó, ¿ndiva'a o kúú keyíko mií ndó tandó'ó leé ndó'o mií ndó xaan, tá dáá?

³ ¿Á kò ná'á ta'on ndo'ó ña nda ángel ndéi induú keyíko yó sa'a? ¿Á kò ná'á ta'on ndó ña ió choon ña keyíko yo sa'á ña ndó'o yó ñayuu yó'o? ⁴ Sa'á ñoó, tá ndó'o ndó tandó'ó ñayuu yó'o, ¿ndiva'a kua'an ndo noo ra né'e choon, tá'an ra kò sa'áni mií sa'á ña'a Ndios? ⁵ Ndidaá kúú ña yó'o ká'in xí'in ndó, dá ná koo cháá ña ka'an noo ndo. ¿Á koó ví iin ta ndichí tein mií ndó xaan kuu keyíko sa'a ndo tá naá iin ñani ndo xí'in iin ka na? ⁶ Chì di'a iin kúú mií ndó, na kúú kuendá Jesús xaan, naá tá'an ndó, ta né'e

tá'an ndó kua'an ndo keyíko sa'a ndo noo taa né'e choon, tá'an ra kò ná'á Ndios.

⁷ Ta sa'á ña naá tá'an mií ndó, sa'á ñoó ná'a ndo mií ndó ña kò ndíta ndaa ndo xí'in Ndios. ¿Ndiva'a kò xí'o ndeé ní iní ndo tá kéndava'a na xí'in ndó? Ta, ¿ndiva'a kò xí'o ndeé ní iní ndo tá kí'in kuí'íná ná ndo'ó? ⁸ Tído di'a kéndava'a ndó xí'in ñani ndo, na kúú kuendá Jesús, ta kí'in kuí'íná ndó na.

⁹ ¿Á kò ná'á ta'on ndó ña o ndú'u ta'on ñayuu kíni noo dándáki Ndios? O sa dándáki ndo mií ndó, chí o ndú'u na kátoó kudí xí'in ndi ndaa mií vá ñayuu noo ió Ndios, ni na ndáño'o yokó, ni na kídí xí'in na kò kúú yí ná o ñadi'í na, ni ra kídí xí'in taa xí'in rá, ni ñá'a kídí xí'in ñá'a xí'an, ¹⁰ ni na kuí'íná, ni na kátoó téi di'ón, ni na xí'i, ni na kini ká'an, ni na maña o ndú'u noo dándáki Ndios. ¹¹ Ndidaá ña yó'o ni sa kee dao ndo'ó tá sata, tído sa ni nduvii va ndó noo Ndios víti, ta ni xí'o na ña koo vii ndo, ta ni kandoo vii ndo noo Ndios sa'á ña kándéé iní ndo sato'o yo Jesús, xí'in sa'á ña ni natiin ndó Espíritu ii Ndios.

Ná dá'a ni kee ndó kuachi xí'in na kò kúú yí ndo o ñadi'í ndo

¹² Ndidaá vá ña'a kuu kee yó, tído o duú ndidaá ná kí'o ña va'a noo yo. Ndidaá vá ña'a kuu kee yó, tído ná o kí'o yó mií yó noo ni iin ña'a ña dándákian yó. ¹³ Ni kava'a Ndios ña'a kaxío kaño'o tixió, ta ni kava'a tii yó ña kaño'o ña'a kaxío, tído ndi nduú vaan

7

dánaá na. Tído kọ ní káva'a na ñí yọ ña kían kudí yọ xí'ín ndi ndáa mií vá ñayuu. Chì di'a nì káva'a na ñí yọ, dá koni kuáchí yó noo mií ná, ta mií ná kúú sato'o ñí yọ. ¹⁴ Chì Ndios, na nì danátaki sato'o yọ Jesús, noón ta'ani kúú na dánátaki yó xí'ín ndéé ná.

¹⁵ ¿Á kọ ná'á ta'on ndó ña ñí ndo kúú kuendá Cristo? Sa'á ñoó, ¿á kuu ko'ọ xí'ín ñí yọ, ña kúú kuendá Cristo, ta dákí'ín tá'an yóan xí'ín ñí iin ñá'a díkó míí noo ọa? Koó, ọ kúú ta'on. ¹⁶ ¿Á kọ ná'á ta'on ndó ña tá nì naki'ín tá'an ñí iin ọa xí'ín ñá'a díkó míí, dá kían nì nduu na iin tó'ón vá? Dá chì di'a ká'an tuti iì Ndios: “Tá nì naki'ín tá'an iin ọa xí'ín iin ñá'a, dá kían nì nduu na iin tó'ón vá.” ¹⁷ Tído na nì naki'o mií noo sato'o yọ Jesús, dión nì nduu na iin tó'ón xí'ín ná.

¹⁸ Kuino kíi ndo noo ña kátóó ndo kudí ndo xí'ín na kọ kúú ñadi'í ndo o yíi ndo. Dá chì ndidaá ká kuachi kée ñayuu kọ kían kuachi kée na xí'ín ñí míí ná, tído na kée kuachi xí'ín na kọ kúú yíi ná o ñadi'í na, noón kúú na yá'a kée kuachi xí'ín ñí míí ná. ¹⁹ Chì, ¿á kọ ná'á ta'on ndó ña yíkí koño ndo kúú ve'e ño'o noo ió Espiritu iì Ndios? Chì ió na ini ndo, chì nì ñatiin ndó na noo Ndios. Sa'á ñoó kọ dándáki ká ndo mií ndó, ²⁰ dá chì ya'i nda'o nì chiyá'i Ndios sa'a ndo. Sa'á ñoó keká'ano ndó Ndios xí'ín ñí ndo, xí'ín espíritu ndo, chì ña'a Ndios kían.

Ká'an ni'ini Pablo noo ñayuu sa'a ndí kían kee na tá tánda'a ná

¹ Ta viti kían ko'ín kasto'ín xí'ín ndó sa'á ña nì ndato'ón ndó yu'u noo tuti nì tánda'a ndó nì kii nooí, á ña va'a cháá ká kían ña ná ọ tánda'a ọa xí'ín ñá'a. ² Tído sa'á ña ióan ya'a ndó kee ndó kuachi xí'ín na kọ kúú yíi ndo o ñadi'í ndo, sa'á ñoó va'a cháá ká ná koo ñadi'í iin rá iin ndó, ta iin rá iin na ñá'a ná koo yíi ná. ³ Ta iin rá iin ọa kánian kudí nduú ra xí'ín ñadi'í ra, ta kí'o dión ta'ani kánian kee na ñá'a xí'ín yíi ná. ⁴ Dá chì na ñá'a kọ dándáki ká na ñí ná, ndáá yíi vá ná kúú ra dándáki ñaá. Ta nì ọa kọ dándáki ká ñí rá, ndáá ñadi'í ra kúú na dándáki ñaá. ⁵ Sa'á ñoó ọ sa kádí'índa ndo ñí ndo noo yíi ndo o noo ñadi'í ndo. Tído tá nì kandoo mií ndó ña o náki'ín tá'an ndó dao kuu, chì kóni ndo kane'e iì ndo ka'an ndo xí'ín Ndios, dá kían kuu va kee ndó dión. Tído ndi'i daá, naki'ín tá'an nduú tuku ndó, chì oon ni ví ọ kí'o ndeé iní ndo, ta kexíxi ña u'u xí'ín ndó, dá ya'a ndó kee ndó kuachi xí'ín iin ká na.

⁶ Ndidaá ña'a ká'ín xí'ín ndó yó'o kían ká'an ni'inii noo ndo, tído kọ kúú ta'an vaan choon sa'ándáí noo ndo. ⁷ Ká'an yu'u ña va'a cháá ká kían ña ná kandeí mií ndidaá ọa táto'on kí'o ió mií yu'u. Tído díin díin va ña'a nì ni'í tá'í iin rá iin ñayuu noo Ndios, chì ió dao na nì ni'í tá'í ña kí'o ndeé iní na kandeí mií ná, ta

ió ta'ani dao na ni ni'i tá'i ña tanda'a ná.

⁸ Ta ña yó'o ká'an yu'u xí'in takuáchí táki, xí'in na kuáan ña iin ña va'a kíán ña ná kandeí mií ná tát'on kí'o kée yu'u. ⁹ Tído tá kọ xí'o ndeé iní na chituu na ña kóni ñíi ná, dá kíán va'a cháá ka ná tanda'a ná. Dá chí va'a cháá ka ña tanda'a ná o duú kaan ndo'o níó ná koni na iin ta'a o iin ñá'a.

¹⁰ Ta noo ndo'ó, na ni tandá'a, sa'ándái choon noo ndo, tído kọ kíán choon ni ndaki ñaxintóní, chí choon sa'ándá mií sato'o yo Ndios nooí kíán, ña ndo'ó, na ñá'a, o sa dánkoo ndó yíi ndo. ¹¹ Tído tá sa ni dánkoo iin ñá'a yíian, dá kíán ná dá'a ni tanda'an xí'in iin ka ta'a. Va'a cháá ka ná ndaka ña maní noo sátá'an iin rá iin na, dá naki'in tá'an tuku na kandeí na. Ta ndo'ó, ra ta'a xaan, o sa dánkoo ndó ñadi'í ndo.

¹² Ta ió ña ka'in xí'in dao ka ndo, va'ará kọ ká'an sato'o yo Ndios sa'an. Tá ió iin káa ñani yo, ta kọ kándísa ñadi'í ra Jesús, tído ióan ña koo iian xí'in rá, dá kíán ná dá'a ni dánkoo ñaá rá. ¹³ Tá ió iin káa na ñá'a kándísa Jesús, ta kọ kándísa yíi ná, tído tá ió ra ña koo ií rá xí'in ná, dá kíán ná dá'a ni dánkoo ñaá ná. ¹⁴ Chí iin yíi kọ kándísa Jesús, ndé'é va'a ñaá Ndios sa'á ña kándísa ñadi'í ra. Ta iin ñadi'í kọ kándísa Jesús, ndé'é va'a ñaá Ndios sa'á ña kándísa yíian. Chí tá kọ kíán dión, dá kíán kandoo kini de'e na noo Ndios, tído viti kúú xí takuáchí vii noo ná.

¹⁵ Tído tá ká'an yíi ndo o ñadi'í ndo, na kọ kándísa Jesús, ña dánkoo na ndo'ó, dá kíán konó ndó ná kee na dión. Chí ni ndaxi ndo noo ña ni tandá'a ndó xí'in ná tá ndó'o ndó dión. Chí ni nakana Ndios ndo'ó ña kíán kandeí va'a ndó. ¹⁶ Chí ndo'ó, na ñá'a xaan, chíni á kandeé ndó xí'in yíi ndo, dá nduu ra kuendá Jesús? Ta ndo'ó, ta kúú yíi, chíni á kandeé ndó xí'in ñadi'í ndo, dá nduu na kuendá Jesús?

¹⁷ Tído iin rá iin ndó kánian koo tát'on ni xí'o mií sato'o yo Ndios koo ndó tá ni nakana ñaá ná xoo mií ná. Ta ña yó'o kíán dána'i noo ndidaá kúú na kúú kuendá Jesús iin iin xíán noo xíonooi. ¹⁸ Sa'á ñoó, chí sa ni ta'anda ñíi ndo tá ni nakana ñaá Ndios? Dá kíán nda dión koo va ndó. Chí ió dao ndó kọ ñá'a ta'anda ñíi tá ni nakana ñaá Ndios? Dá kíán ná dá'a ni ka'anda ndoan. ¹⁹ Dá chí ña ta'anda ñíi yo xí'in ña kọ ní ta'anda ña, ni iin ña'a kọ ndáya'i ña, dá chí ña ndáya'i noo Ndios kíán kee yó choon sa'ándá na. ²⁰ Sa'á ñoó kánian koo ií ndo tát'on kí'o ndáa ndó tá ni nakana ñaá Ndios xoo mií ná. ²¹ Chí ni sa ño'o ndó tíxi ndá'a iin sato'o tá ni kana ñaá Ndios? Ná dá'a ni nakani ini ndo. Tído tá ió tandéé iní ña kankuei ndó tíxi ndá'a sato'o ndo, dá kíán cho'on ini ndo yaa ndo. ²² Chí ndo'ó, na sa ño'o tíxi ndá'a iin sato'o tá ni kana ñaá Ndios, ndo'ó kúú na ni taó xóo Ndios tíxi ndá'a kuachi, dá nono ndo kee ndó

ñā kóni nā. Ta ndo'ó, nā kō ní sá ño'o tixi ndá'a iin sato'o tá nī nākana ñāá Ndios, viti kīan nī ndu'u ndó tixi ndá'a Cristo, dá koni kuáchí ndó noo ná. ²³ Ya'i nda'o nī chiyá'i Ndios sa'a ndo, sa'á ñoó ná dá'a ni nachi'i ndó mií ndó tixi ndá'a ni iin tó'ón ñayuu. ²⁴ Sa'á ñoó, ñani, tát'on nī sa ndaa iin rá iin ndó tá nī nākana ñāá Ndios, kī'o dión ij ní koo ndó noo ná.

²⁵ Ta viti ko'in ka'in cháá xí'in ndó sa'á nā takí, va'ará kō ta'ón choon ní nī'í noo sato'o yō Ndios kíán. Tído ká'an ni'inii noo ndo tát'on kī'o ká'an mií yu'u kúú ñā va'a, chī sa'á ñā kú'u ini sato'o yō Ndios sa'í, sa'á ñoó kúú iin taa ká'an ñā ndaa. ²⁶ Ta sa'á ñā ndéi yó tiempo u'u nda'o, sa'á ñoó ká'an yu'u ñā va'a cháá ká ná kandeí mií ndó, ta taa, tát'on kī'o ndéi ndó. ²⁷ Tá ió ñadi'í ndo, o sa dánkoo ñāá ndó. Ta tá koó ñadi'í ndo, o sa ndí'i ini ndo tanda'a ndo. ²⁸ Tído tá ná tanda'a ndo, kō ta'ón kuachi kíán. Ta dión ta'ani takuáchí dí'í tákí, kō ta'ón kuachi kíán tá ná tanda'a xí. Tído nā tánda'a, kasá'a ndo'o níō ná, ta kō kóni yu'u ñā ndo'o ndó dión.

²⁹ Tído ñā yó'o ká'an yu'u xí'in ndó, chī ndadá cháá vá tiempo kámani noo yō. Sa'á ñoó ndo'ó, nā ió ñadi'í, kee ndó kuendá ñā koó ná ió, ta ndí'i cháá ká ini ndo sa'a Ndios. ³⁰ Ta ndo'ó, nā kúnda'í ini, kee ndó kuendá ñā kō kúnda'í ini ndo. Ta ndo'ó, nā ndéi dij, kee ndó kuendá ñā kō ndéi dij ndo. Ta ndo'ó, nā

xíin, kee ndó kuendá ñā koó ñā'a ní xíin ndó. ³¹ Ta ndo'ó, nā kéchóon ñā'a ió ñayuu yó'o, ná dá'a ni ndí'i ini ndo sa'an. Dá chī ñayuu ndéi yó viti naá váan xí'in ndidaá kúú ñā'a ió nooán.

³² Chī ñā kóni yu'u kíán ñā ná dá'a ni nakani téi ini ndo sa'á ñā'a ió ñayuu yó'o. Chī nā kō ñá'a tanda'a, ndí'i cháá ká ini nā sa'á ñā'a sato'o yō Ndios, chī ndúkú ná ñā nata'an ini sato'o yō koni ñāá ná. ³³ Tído taa nī tandá'a, nākani cháá ká ini rá sa'á ñā ió ñayuu yó'o, chī ndúkú rá ñā nata'an ini ñadi'í rá koni ñāáán. ³⁴ Ta dión ta'ani kō kúú nóo ta'an vaan xí'in ñá'a ió yí xí'in ñá'a koó yí. Chī ñá'a koó yí, ndí'i inian sa'á ñā'a sato'o yō Ndios, chī ndúkúan ñā kandoo vii ñījan, xí'in níman noo Ndios. Tído di'a ñá'a ió yí, ndí'i cháá ká inian sa'á ñā ió ñayuu yó'o, chī ndúkúan ñā nata'an ini yíjan koni ñāá rá. ³⁵ Ká'in ndidaá ñā yó'o xí'in ndó, dá ni'í ini cháá ká ndo ndi kee ndó. Ta kō ká'in sa'a ñá sa'á ñā kóni chituuí ndo'ó. Ñā kóni yu'u kían kee ndó ñā va'a xí'in ñā ndísá'ano, dá kían ni iin tó'ón ñā'a ná o kétéin noo ndo kee ndó ñā kóni Ndios.

³⁶ Tá ió iin káa ndó ká'an ñā kō vá'a ta'on ñā kuyatá de'e dí'í tákí ndo, ta ká'an ndó ñā kánian tanda'a xí, dá kían kuu kī'o ndó ñā tanda'a xí, chī kō ta'ón kuachi kíán. ³⁷ Tído ndo'ó, nā ió ini ñā ná o tánda'a de'e dí'í ndo, ta o duú ñā miían ndúsa kíán ñā tanda'a xí, ta nóno noo ndo kee ndó

ñā kīan kóni mií ndó, tá sa nī chīkaa ini ndo ñā o tánda'a ta'ón de'e di'í takí ndo, dá kīan va'a va kée ndó. ³⁸ Sa'á ñoó, na xí'o de'e di'í na tanda'a xí, va'a kée na, ta na kō xí'o xí tanda'a xí, va'a cháá ka kée na.

³⁹ Ta iin ñá'a ió yí, nī katō tá'an xí'in yíjan noo ley xíjan nani takí ra ió ra. Tído tá nī xí'i yíjan, dá kīan nī nono nooan tanda'an xí'in ndi ndáa ta kóni miíán, tído ta kándisa sato'o yo Cristo ná kakuu ra. ⁴⁰ Tído kaá yu'u ñā va'a cháá ka ví keeán tá ná o tánda'a tukuán, ta ká'in ñā kī'o dión ta'ani kóni Espiritu iñ Ndios.

8

Ká'an ni'ini Pablo sa'á koño dóko ñayuu ko ná'a Ndios noó yoko

¹ Viti, dá kua'in kastō'in xí'in ndó sa'á koño dóko ñayuu noó yoko. Sa kátóni va'a ini yo sa'á ñā yó'o. Tído sa'á ñā kátóni ini yo, ñā yó'o kedaá xí'á, sa'á ñoó kúryí yó. Tído tá kú'u ndisa ini yo sa'á ñayuu xí'in yó, dá dákuá'ano yó na xí'in to'on Ndios. ² Tá ió iin káa ndó ká'an ñā ná'a nda'o ndó sa'a iin ña'a, di'a ko ná'a ndó sa'an táto'on kī'o kánian kana'á ndó. ³ Tído tá miíjan ndaa kóni yo Ndios, dá kīan ná'a ná yó, ñā kúú yó ñayuu na.

⁴ Ta viti ko'in ka'in xí'in ndó sa'á ñā dóko ñayuu noó yoko. Ná'a yó ñā ko ta'ón ña'a ndáya'i yoko ndéi ñayuú yó'o, chī koó ka iin ka ndios, sava'a iin tó'on dinī vá kúú

Ndios. ⁵ Va'ará ká'an ñayuu ñā ndéi dao ka ndios induú o noño'o yó'o, chī kaá na ñā kua'á nda'o ndios xí'in kua'á nda'o sato'o ndéi, ⁶ tído noo yóó, iin tó'on dinī vá kúú Ndios, na kúú tatá yo, na nī kava'a ndidaá kúú ña'a, ta noón kúú na xí'o ñā takí yo kéchóon yó noo ná. Ta iin tó'on dinī ta'ani kúú sato'o yo Jesucristo. Ta xí'in ndá'a mií ná ió ndidaá kúú ña'a, ta mií ná kedaá xí'á, dá takí yo ndéi yó.

⁷ Tído o duú ndidaá ñayuu kátóni ini sa'á ñā yó'o. Dá chī ñó'o dao ñayuu tein ndó, nda kuálí ná nī kasá'á ná ndáño'o na yoko. Sa'á ñoó tá seí na koño nī dokō ñayuu noó yoko, ká'an ná ñā sa ndáño'o ta'ani na yoko ñoó, ta kasá'á ná nákan kuáchi ini na sa'á ñā ko ná'a va'a na, ta ká'an ná ñā nī yakō na noo Ndios. ⁸ Sa ná'a vá yó ñā o duú ña'a seí yo kedaá xí'in yó, dá kandoo va'a yó noo Ndios. Dá chī ko kúú yó ñayuu ndáya'i cháá ka noo ná sa'á ñā seí yo dao ña'a, ta ni o kándoo nóo yó noo ná sa'á ñā ko seí yo dao ka ña'a. ⁹ Tído kaon koo ndó, chī va'ará kuu keí ndoán, tído ná dá'a ni kī'o ndó ñā kīan kuéi dao na kómanī kua'ano xí'in to'on Ndios noó kuáchi sa'á ñā seí ndoán. ¹⁰ Dá chī tá ná koni na iin káa ndo'ó, na sa ná'a sa'á ñā yó'o, ta ió ndo seí ndo koño ini ve'e noo ndáño'o ñayuu yoko, dá kīan ka'an ta'ani na keí ná ñā, va'ará nákan kuáchi ini na keí naan. ¿Á ko ná'a ta'on ndó ñā sa'á

ñā kée ndó dión, sa'á ñoó xínō ini nā keí ná koño nī dokō ñayuu noó yoko? ¹¹ Ta sa'á ñā ná'á va'a ndó ñā kō ta'ón kuachi kíán keí ndó koño ñoó, sa'á ñoó dátúú ndó ñani ndo, nā kō ñā'a kua'ano xí'ín to'on Ndios, nā nī chiya'i Cristo sa'a. ¹² Ta sa'á ñā yá'a ndó kée ndó kuachi noo ñani ndo, ta sa'á ñā xí'o ndó ñā xínō ini nā kée na ñā ká'án ná kúú kuachi, sa'á ñoó yá'a ndó kée ndó kuachi noo mií Cristo. ¹³ Sa'á ñoó tá ñā'a seí yu'u kédaá xí'ín ñani, dá kuéi na noó kuachi, dá kíán ni iin kuú ká ná o kaxíi koño, dá kíán ná dá'a ni ya'a ñani kee na kuachi sa'a yú'u.

9

Ká'an Pablo ñā kúú ná iin apóstol

¹ ¿Á kō ná'á ta'on ndó ñā kúú iin apóstol, nā né'e to'on Jesús? ¿Á kō ná'á ta'on ndó ñā kuu kee yu'u ndidaá ñā'a kée dao ká apóstol? ¿Á kō ná'á ta'on ndó ñā nī xini ta'ani yu'u Jesús, nā kúú sato'o yo? ¿Á kō ná'á ta'on ndó ñā nī nduu ndó kuendá Jesús sa'á ñā kéei choon nī xí'o sato'o yo nooí? ² Ndá ndi kuu kō kándía dao ká ñayuu ñā miían ndaá kuiti kúú yu'u apóstol Jesús, tído ndo'ó kúú nā kánian nakoni ndo yu'u. Ta sa'á ñā kúú ndó kuendá sato'o yo Jesús, ñoó kíán ná'á ñā kúú iin apóstol.

³ Ta ñā yó'o kúú to'on ká'in xí'ín ndo'ó, nā kána'á xí'ín ndéi xaan: ⁴ ¿Á kō ta'ón íchi ndú ñā kí'o ndó ñā'a kasá'an

ndu, ñā kí'o ndó ñā'a ko'o ndu? ⁵ ¿Á kō ta'ón íchi ndú ñā kandaka ndu nā ñā'a kándisa Jesús kakuu ñadi'í ndu, ta kanoo nduú nā xí'ín ndú, táto'on kí'o kée dao ká nā kúú apóstol, xí'ín ñani sato'o yo Jesús, xí'ín Cefas? ⁶ ¿Á savá'a yu'u xí'ín Bernabé kúú nā kánian koto mií xí'ín choon kée ndu? ⁷ Ta, ¿ndi káa iin soldado xíto mií xí'ín dij'ón mií rá? Ta, ¿ndi káa iin taa xíti uva, ta kō seí ra uva kána noño'o rá? Ta, ¿ndi káa iin taa ndáka léko, ta kō xí'i ra lechí rí?

⁸ ¿Á ká'án ndó ñā ná'á ini taa ká'in xí'ín ndó? ¿Á kō ná'á ta'on ndó ñā dión ta'ani ká'an ley Moisés? ⁹ Dá chi ley Moisés kíán kaá di'a: “O sa taán ndo ñóno yú'u chee tá sádi rí tirió, dá ná kuu keí rí chááán.” ¿Á ká'án ndó ñā ndí'i ini Ndios savá'a sa'á chee? ¹⁰ O, ¿á nī taa ta'ani na to'on yó'o sa'a yóo? Sa'a yóo nī taa naan. Ta dión ni nā xíti, ió tandeé iní noo ná ñā natiin na ñā'a noño'o nī xiti na, ta nā sádi tirió, ió ta'ani tandeé iní noo ná ñā natiin na ñā'a noo nī nduvii na ñoó.

¹¹ Ndu'u kúú nā nī chi'i tata ñā kúú to'on Ndios ini níno ndo, sa'á ñoó, ¿á kakian iin ñā dáta'án nda'o ndu'u ndo'ó ñā natiin ndu'u cháá ñā xínño'ó ndú noo ndo? ¹² Tá dao ká va taa kúú ra nátiin ñā xíto ndó ra, ta va'a cháá ká ví kánian kee ndó xí'ín ndu'u.

Ta va'ará ió íchi ndú ñā koto ñāá ndó, tído kō kéchóon ta'on ndu'an. Di'a xí'o ndeé vá iní ndu noo ndidaá ñā'a, dá kíán

ni iin ña'a ná o kétéin noo ñayuu ña kandisa na to'on va'a sa'a Cristo Jesús. ¹³ ¿Á ko ná'a ta'on ndó ña òa kéchóon noo Ndios ini ve'e ño'o ká'ano seí ra ña ñó'o ini ve'e ñóo, ta ra dóko kítí noo náa seí ra cháá koño ri? ¹⁴ Dión ta'ani ni sa'anda sato'o yo Jesús choon ña na xionoo dána'a to'on va'a sa'a ná, kánian kataki na noo choon kée na.

¹⁵ Tído yu'u, ni iin kuu ta'ón ko ní ka'in xí'in ndó ña koto ndó yu'u, ta ni ko táai to'on yó'o kosaa noo ndo sa'a ña kónij ña koto ndó yu'u. Va'a kaan ná kuu di'a yu'u, o duú ka ña ditá ndó ña náta'an inij sa'a ña ko kí'in ya'i noo ndo. ¹⁶ Tá dána'a yu'u to'on va'a sa'a Jesús, dá kían ko kánian chindaya'i yu'u mií, dá chi ni ta'anda choon noo ña dión kánian kee. Nda'í yu'u tá ná o dána'i to'on va'a yó'o.

¹⁷ Tá ni chikaa ini mií yu'u kee choon yó'o, dá kían kuu va natiin ya'i noo ndo. Tído o duú mií yu'u ní chikaa inij kee ña, dá chi choon ni ta'anda noo vá yu'u kían. ¹⁸ Ta, ¿ndí kían va'a nátiin yu'u, tá dáá? Ña va'a nátiin yu'u kían náta'an inij sa'a ña ko kí'in ya'avii noo ndo dána'i to'on va'a sa'a Cristo Jesús. Chi ko kónij dándi'i inij ndo'ó kee ndó ña kánian kee ndó xí'ín sa'a ña dána'i to'on va'a sa'a Jesús.

¹⁹ Ta sa'a ña ko nákaai tixi ndá'a ni iin tó'ón ñayuu, sa'a ñoó nónoí kí'oi mií konkuáchíi noo ndidaá kúu ñayuu, dá kían kandeéi ña

kandisa kua'a cháa ka na to'on va'a sa'a Jesús. ²⁰ Sa'a ñoó, tá nákaai tein na kúu na Israel, dá kéei mií kúu iin na Israel, dá kandeéi kandisa na Jesús. Chi tá nákaai tein na ño'o tixi ndá'a ley Moisés, ta va'ará ko nákaai tixi ndá'a ley ñoó, tído kéei mií ña nákaai tixi ndá'an, dá kandeéi kandisa na Jesús. ²¹ Ta dión ta'ani kée yu'u tá nákaai tein ñayuu ko ñó'o tixi ndá'a ley Moisés, chi kée yu'u mií ña ko nákaai tixi ndá'a ley. Tído ko kóni kaaan ña ko seídó'o yu'u choon sa'ándá ley Ndios, chi nákaai tixi ndá'a Cristo. Dión kéei, dá kandisa na ko ñó'o tixi ndá'a ley to'on va'a Jesús. ²² Tá nákaai tein na ko ñá'a kua'ano xí'in to'on Ndios, dá kían kée yu'u mií tát'o'on kí'o kúu mií ná, dá kandeéi kua'ano na xí'in to'on Ndios. Ta daá kuití vá kée yu'u mií tát'o'on kí'o kúu iin rá iin ñayuu, dá kandeéi kaki dao na noo kuachi na. ²³ Ndidaá kúu ña yó'o kée yu'u, dá naka'ani cháa ka to'on va'a sa'a Jesús kua'an, ta kí'o dión kandeé ta'ani yu'u ni'í ña kúu ña va'a sa'a to'on va'a yó'o.

²⁴ ¿Á ko ná'a ta'on ndó ndi ndó'o òa taxí tá'an? Chi ndidaá vá rá ndundéé taxí tá'an, tído iin tó'ón vá kúu ra kándéé. Ta kí'o dión ta'ani ndundéé ndó kuita ndaa ndo xí'in to'on Ndios, dá kandeé ndó ni'í ndo ña kánian natiin ndó. ²⁵ Ta kí'o dión ta'ani ndó'o ra ko'on chidáó tá'an, chi ndí'i nda'o ini ra kénduu ra mií rá, dá kandeé rá ni'í rá iin corona, ña naá ón.

Tído yóó kúú nā ndí'i ini kuita ndaa xí'ín Ndios, dá ni'í yó iin corona, ñā ni iin kuu o naá. ²⁶ Sa'á ñoó k'i'o dión ndaa kánkonoí íchi Ndios, chi kō kánkono naá ta'on yu'u. Ta k'i'o dión ta'ani kēei tá naái xí'ín ñā kini, chi kō kēei táto'on kēe nā dako'on yiki noo táchi. ²⁷ Di'a dánd'o'ó yu'u ñíí, ta kéndúsai xí'án, dá kandeéí ñā keean ñā kóni Ndios. Dá chi tá koó, dá kían, va'ará ni daná'í noo dao ka ñayuu, oon ni ví o kandeéí kasandaái nda noó ni chiná'a Ndios.

10

Kuino kú ndo noó yoko, ta o sa kandaño'o ndoan

¹ Tído kō kóni, ñani, ñā nandodó ndo ñā ni xika nā sá'ano ñoo ndu'u tixi kátí viko, ñā ni kasto'on xí'ín ná noo kánian ko'on nā. Ta ndidaá vá ná ni chika'anda me'í taño'o naní Taño'o Kua'á. ² Ta k'i'o dión ni ndu'u na tixi ndá'a Moisés, chi kían táto'on ni sodó ndúta ná xí'ín viko ñoó xí'ín taño'o ñoó. ³ Ta ndidaá ná ni seí ñā'a ni tanda'á Ndios ni kii induú, ⁴ ta ndidaá ta'ani na ni xi'i taku'í ni xi'o Ndios noo ná. Chi ni xi'í na taku'í ni kana ndika káo, ta káo ñoó kúú Cristo. ⁵ Tído kua'á nda'o ñayuu ñoó kō ní náta'an ini Ndios koni nā. Sa'á ñoó ni kandoo yiki koño nā noño'o íchi ñoó.

⁶ Ndidaá kúú ñā yó'o kían kasto'on xí'ín yó ñā kō vá'a ta'on ñā katoó yó kee yó ñā kini táto'on k'i'o ni kee ñayuu ñoó. ⁷ Sa'á ñoó o sa kandaño'o ndó yoko táto'on ni kee dao

ñayuu ñoó, chi di'a ká'an tuti ií Ndios: “Ni sa ndei na ni sasá'an na, ta ni xi'i na, dá ni ndakuei na ni sa ndei dii ná noó yoko.” ⁸ Ta ná dá'a ni kee yó kuachi xí'ín nā kō kúú ñadi'í yó o yí yó táto'on k'i'o ni kee dao ñayuu ñoó. Chi sa'á ñā ni kee na dión, sa'á ñoó iin kuu ni xi'í oko oni mil nā ni kee Ndios. ⁹ Ta ná o sa kóo ini yó korndodó yó sato'o yó Ndios táto'on k'i'o ni kee dao ñayuu ñoó, chi sa'á ñā ni kee na dión, sa'á ñoó kua'a ná ni xi'í tá ni seí ñāá koó. ¹⁰ Ta ni o sa ká'an kuachi ndó noo Ndios táto'on ni kee dao ñayuu ñoó, chi sa'á ñā ni kee na dión, sa'á ñoó kua'a ná ni xi'í ni kee iin ángel né'e choon sa'ání ñayuu.

¹¹ Ndidaá kúú ñā yó'o kían ni ndo'o ñayuu ñoó, ta kasto'an xí'ín yó ñā ná o sa kóo ini yó kee yó dión, ta ni taa naan noo tuti ií Ndios ka'an ni'inian noo yóó, nā ni kasandaá ndéi tiempo noo ndí'i. ¹² Sa'á ñoó ndi ndáa ndó ká'an ñā ndíta toon ndó xí'ín Ndios, dá kían kandaa ndo mií ndó, dá ná dá'a ni kuei ndó noo kuachi. ¹³ Kana'á ndó ñā tandó'o ndó'o ndó, iin nóó vá kúúan xí'ín tandó'o ndó'o ndidaá ka ñayuu. Tído iin nā ndaa kúú Ndios, chi o kónó ta'on na ñā ndo'o cháá ka níno ndo noó ñā o k'i'o ndeé iní ndo. Dá chi di'a k'i'o va Ndios tandéé iní noo ndo, dá kandeé ndó kankuei ndó noo tandó'o xí'índodó ñāá.

¹⁴ Sa'á ñoó, nā maní mií, taó xóo ndó mií ndó noo ñā kúú yoko, o sa kandaño'o

ndóan. ¹⁵ Ká'ín xí'ín ndó tátò'on ká'ín xí'ín nà kándaa ini. Sa'á ñóó taó kuendá va'a ndó sa'á ña ká'ín xí'ín ndó yó'o. ¹⁶ Tá xí'i yó copa ndutá uva, ndirá dándáki ña ni kee Cristo Jesús sa'a yo, ta náki'o yó ndivé'e noo Ndios sa'a ra, zá kò ná'á ta'on ndó ña iin ni nduu yó xí'ín Cristo ni kee ni ná? Ta tá dakuáchi yó pan, dá seí yoán, zá kò ná'á ta'on ndó ña iin ni nduu yó xí'ín Cristo sa'á ña ni xi'o na yiki koño nà ni xi'an sa'a yo? ¹⁷ Va'ará kua'a vá kúú yó, tído iin tó'ón vá pan seí yo, sa'á ñóó iin tó'ón vá ni nduu yó, chí iin tó'ón vá pan seí ndi'i yó.

¹⁸ Kande'é ndó tátò'on kée nà Israel. Chí seí nà cháá koño kítí dókò ná noo náa, ta, zá kò ná'á ta'on ndó ña kíán tátò'on iin ni nduu na xí'ín noo náa ñóó? ¹⁹ Ta sa'á ña ká'ín dión xí'ín ndó, zá kóni kaa ña ndáya'i yokò, o ndáya'i ña dókò ñayuu nooán? ²⁰ Koo, chí ña ká'ín xí'ín ndó kóni kaa ña tá dókò ñayuu kò ná'á Ndios koño noo yokò, noo ña u'u va dókò náan, ta o duú noo Ndios takí, ta kò kóni ta'on yu'u ña iin nduu ndó xí'ín ña u'u.

²¹ Sa'á ñóó kò kánian ko'o ndó copa kuendá Cristo, nà kúú sato'o yo, ta ko'o ta'ani ndó copa kuendá ña u'u, chí kò kánian kasá'an ndó mesa kuendá sato'o yo Cristo, ta iin nduu ndó xí'ín ná, ta kasá'an ta'ani ndó noo mesa kuendá ña u'u, ta iin nduu ndó xí'án. ²² ¿Á kò ná'á ta'on ndó ña dár'u'u yo sato'o yo noo ña

kuión nà tá kée yó dión? ¿Á ká'an ndó ña ndakí cháá kà yo o duú Ndios?

Ná dá'a ni ndukú yó ña va'a mií yó. Di'a nandukú yó ña va'a dao kà nà

²³ Ndidaá vá ña'a kuu kee yó, tído o duú ndidaá ña kí'o ña va'a noo yo. Ndidaá vá ña'a kuu kee yó, tído o duú ndidaá ña dakuá'ano dao kà ñayuu. ²⁴ O sa ndi'i ini ndó sa'á ña kandeí va'a ndó, di'a ndi'i ini ndó ña ná kandeí va'a dao kà ñayuu. ²⁵ Ta ndi ndáa mií koño kúya'i noo díkó náan, kuu va keí ndoán. Ta o sa ndátò'ón ndó ndeí ni kixian, dá kíán ná dá'a ni kasá'á nakani kuáchi ini ndó. ²⁶ Dá chí ña'a sato'o yo Ndios kúú iin ní kúú vá ñayuu yó'o xí'ín ndidaá kúú ña'a ió nooán. ²⁷ Tá ni kana iin nà kò ná'á Ndios ndó'ó ña ko'on ndó ve'e na kasá'an ndó xí'ín ná, ta tá ká'an ndó ko'on ndó, keí ní ndó ndidaá kúú ña xí'o na noo ndó. O sa ndátò'ón ndó ndeí ni kixian, dá kíán ná dá'a ni kasá'á nakani kuáchi ini ndó. ²⁸ Tído tá ió iin na kaa xí'ín ndó: "Koño ni dokò ná noo yokò vá kíán xaan", dá kíán ná dá'a ni keí ndoán sa'á ña ni ka'an na dión, dá ná o nákani kuáchi ini nà kande'é ná ndó'ó, dá chí ña'a sato'o yo Ndios kúú iin ní kúú vá ñayuu yó'o xí'ín ndidaá kúú ña'a ió nooán. ²⁹ Ká'ín sa'á ña nákani ini dao kà nà, o duú sa'á ña nákani ini mií ndó.

Tído ndá ndi kuu kaa ndó xí'ín: "¿Ndiva'a kánian chituu yu'u ña nónói kee sa'á ña nákani kuáchi ini dao kà

ñayuu? ³⁰ Chì tá nì nàkì'o va yu'u ndivé'e noo Ndios sa'á ña'a saxíj, ¿ndiva'a ká'an u'u ñayuu sa'í, ta sa nì nàkì'o yu'u ndivé'e noo Ndios sa'án?" ³¹ Sa'á ñoó tá sásá'an ndó, o xí'i ndó, o kée ndó dao ka ña'a, daá kuití kee ndóan sa'a Ndios, dá ná natiin na ñañó'ó. ³² O sa kákuu ndó tát'o'on iin ña'a kétéin noo ñayuu, dá kuèi na noo kuachi, á mií ná kúú ná na ñoo Israel, o á mií ná kó kúú ná na ñoo Israel, o á mií ná kúú ná kuendá Cristo. ³³ Chì dión kée mií yu'u noo ndidaá ña kéei, chì ndúkúí ña nata'an ini ndidaá ñayuu, chì kó kée yu'u sa'a mií, di'a kée yu'u sa'a dao ka na, dá ni'i ná ña kàki na noo kuachi na.

11

¹ Sa'á ñoó kee ndó tát'o'on kì'o kée yu'u, chì yu'u kúú na kée tát'o'on kì'o kée Cristo.

Kì'o di'a kee ndó tá nataka ndo dákuá'a ndó to'on Ndios

² Nákonì yu'u ndo'ó, ñani, dá chì ndìko'on ini ndo yu'u, ta kée ndó tát'o'on kì'o nì daná'ì noo ndo. ³ Tído kónij ña kían kandaá ini ndo ña Cristo kúú dinì noo ndidaá kúú taa. Ta dión ta'ani ndó'o taa, chì mií rá kúú dinì noo ñadi'í ra, ta Ndios kúú dinì noo Cristo. ⁴ Sa'á ñoó ndi ndáa mií vá taa ká'an xí'in Ndios o dána'a ra to'on nì xì'o Ndios noo rá tá kánóo iin ña'a dinì rá, dá kían kó xí'o ta'on ra ñañó'ó noo na kúú dinì noo rá. ⁵ Tído ndi ndáa mií vá na ñá'a ká'an xí'in Ndios o dána'a na to'on nì xì'o Ndios noo ná tá kó dáda'i na dinì ná, dá kían

kó xí'o ta'on na ñañó'ó noo rá kúú dinì noo ná, ta kéeá kuendá tát'o'on nì datá tá'ì dinì ná. ⁶ Chì tá kó kónij na ñá'a dáda'i na dinì ná, dá kían va'a kaan ná datá tá'ì naan. Tído tá kían iin ña ka'an noo noo ná, dá kían va'a kaan ná dáda'i naan. ⁷ Ta nì iin taa kó kánian dáda'i dinì rá, dá chì káa ra tát'o'on kì'o káa mií Ndios, ta nátiin na ñañó'ó noo rá. Tído ta taa kúú ra nátiin ñañó'ó noo na ñá'a, ⁸ dá chì kó ní kí'in Ndios lása yika na ñá'a, dá kava'a na taa, di'a lása yika taa nì ki'in na, dá nì kava'a na na ñá'a. ⁹ Ta kó ní kava'a Ndios taa sa'á na ñá'a, di'a nì kava'a na na ñá'a sa'á taa, dá chindeé ñaá. ¹⁰ Sa'á ñoó miían ndusa kánian kada'i dinì na ñá'a, dá ná'a na ña nákaa na tixi ndá'a yí ná, chì ndé'é káxí ñaá ángel ndéi induú. ¹¹ Tído mií sato'o yo Ndios kúú na nì saki ña o kúú ta'on koo iin taa tá koó iin ñá'a, ta o kúú ta'on koo iin ñá'a tá koó iin taa, ¹² dá chì va'ará nì ki'in Ndios lása yika taa, dá nì kava'a na ñá'a, tído tixi na ñá'a ta'ani káki taa. Tído ndidaá ña yó'o vei noo Ndios.

¹³ Sa'á ñoó nakani va'a ini mií ndó, ¿á ña va'a kían ña kanonó dinì na ñá'a tá ká'an na xí'in Ndios o koó? ¹⁴ Ta ná'a yó ña iin ña ka'an noo kían ña konó iin taa kua'ano nánij idí dinì rá. ¹⁵ Tído ña va'a va kían ña konó na ñá'a kua'ano nánij idí dinì ná, dá chì iin ñañó'ó vá kían, dá chì nì ni'ì ná idí dinì ná ña kakuuan ña dáda'i dinì ná. ¹⁶ Tído tá ká'an ndó kana'á

ndó sa'a ña yó'o, dá kían kánian kana'á ndó ña kọ ɬá'ón iin ká ña'a ná'á ndu'u kee ndu xí'ín dao ká ña kúú kuendá Ndios, sava'a ña yó'o va kían kée ndu.

Dánani Pablo ñayuu sa'á ña kọ vá'a kée na tá kua'an ña kee nā Santa Cena

17 Tído ña ko'ín ka'ín xí'ín ndó viti, kọ kían ña ká'an va'i sa'a ndo, chí noo náta ka ndo dákuá'a ndó kánian dákuá'ano tá'an ndó, ta viti di'a dátúú tá'an ndó. 18 Ña mií noo ká'ín xí'ín ndó kían ñi ni'i tó'ín ña noo náta ka ndo dákuá'a ndó, daá kuití vá taó xóo tá'an ndó. Ta kándisai ña mií ña ndaa dión kée ndó. 19 Dá chí kị'o dión kánian taó xóo tá'an ndó, ká'an ndó, dá kándaa ini ndo ndá yoo kúú ña mií ña ndaa ndíta ndaa xí'ín ña dákuá'a na. 20 Chí tá náta ka ndo sádini ndó tát'on kị'o ñi chíndú'u sato'o yọ Jesús, kọ kéndúsá'ano ndoan. 21 Dá chí noo seí ndoan, chíndaa noo dao ndó seí ndo ña né'e mií ndó ñi kasáa ndo, ta kọ ndáti ndó ña ka'anda naan. Sa'a ñoó dao ká ndo kándoo nda'í kuíko, ta dao ká ndo xíni. 22 ¿Ndiva'a kée ndó dión? ¿Á kọ ɬá'ón ve'e ndó kasá'an ndó, ta ko'o ndó? ¿Ndiva'a kénóo ndó ve'e ño'o Ndios, ta kándaa ndo ñaño'ó ña nda'í kọo ña'a né'e ñi kasáa? ¿Ndi kaaj xí'ín ndó viti? ¿Á nakoni yu'u ndo'ó ña va'a kée ndó, ká'an ndó? Kọó, chí kọ vá'a ta'on kée ndó.

Kị'o di'a níyiká yó kee yó tá kua'a keeá Santa Cena

23 Chí tát'on ñi ñatiin yu'u choon noo sato'o yọ Jesús,

kị'o dión sa ñi daná'i noo ndo: Mií sakuaá ñi nakị'o iin ɬaa sato'o yọ Jesús noo ndá'a ɬa né'e choon, dá ñi tiin na pan. 24 Dá tá ñi ndi'i ñi nakị'o na ndivé'e noo Ndios, dá ñi sa'anda dao naan, dá ñi kaa ña: “Tiin ndó pan yó'o, ta keí ndoan, dá chí ña yó'o kúú yikí koñoi, ña kían nakị'oi kuu sa'a ndo. Ta daá kee ndó ña yó'o, dá ndiko'on ini ndo sa'á ña ñi kee.” 25 Ta dión ta'ani ñi kee na tá ñi tiin na copa vino noo ñi ndi'i ñi sasá'an na, dá ñi kaa ña: “Ndúta ñó'o ini copa yó'o dáxinkoo ña saá ñi kándoo Ndios kee na xí'ín ñayuu ña, ta xinkooan xí'ín ñi yú'u. Ta kị'o dión kee ndó iin rá iin ta'ándá xí'i ndó ra, dá ndiko'on ini ndo sa'á ña ñi kee.” 26 Sa'á ñoó tá seí ndo pan yó'o, ta xí'i ndó vino yó'o, náchina'á ndó ñayuu ña ñi xí'i sato'o yọ Jesús sa'á kuachi yọ. Ta dión kee ndó nda ná kasandaá kuu nandió kọ na kasaa ña.

Ndó'o níó ñayuu ñoó sa'á ña kọ seí ña pan ñoó, ta kọ xí'i na ndutá uva ñoó xí'ín ñaño'ó

27 Sa'á ñoó ndi ndaa mií ñayuu seí pan yó'o, ta xí'i na ndúta yó'o, ta kọ kée naan xí'ín ñaño'ó, dá kían kándoo na ndio na kuachi sa'á ña xini xíni na yikí koño sato'o yọ Jesús xí'ín ñi ná. 28 Sa'á ñoó mií ña ndúsá kánian korn-dodó va'a ndó níó ndo, nde'á á ndíta ndaa ndo, dá keí ndo pan yó'o, ta ko'o ndó ndúta ñó'o ini copa. 29 Dá chí ña seí pan ñoó, ta ña xí'i ndutá uva ñoó, ta kọ kée naan

xí'ín ñaño'ó, ta kō kékuendá na ña kíán yikí koño sato'o yō Jesús, dá kíán ndo'o níō ná kee Ndios. ³⁰ Ta sa'á ña kée ndó dión, sa'á ñoó kuá'á nda'o ndó kú'u, ta kua'a ta'ani ndó kuitá, ta kua'a ndo sa ñi xi'i. ³¹ Chì tá dinño'ó taó yō kuendá ña vii káa níō yō, dá kíán ná o dándó'o ta'on Ndios níō yō. ³² Tído kényiko Ndios sa'a yō, ta dándó'o na níō yō viti, dá kíán ná dá'a ni tanda'á ná yó ko'o naá yó noo kánian ko'on ña kúú kuendá ñayuu yó'o.

³³ Sa'á ñoó, ñani mií, tá ñi nataka ndo keí ndo pan, ta ko'o ndó ndutá uva, koo ini ndo kandati tá'an ndó, dá kasá'an ndó. ³⁴ Tá ió iin káa ndó kuíko, dá kíán va'a ka ve'e ndó kasá'an ndó, dá kíán ná dá'a ka ni ya'a ndó noo náta ka ndo, dá ná o dándó'o Ndios níō ndo. Ta ió dao ka ña'a ka'ín xí'ín ndó, ta ñoó kíán ndeyíkoí tá ná saai noo ndéi ndó.

12

Ká'an Pablo sa'á ña xí'oon Espíritu ij Ndios noo iin rá iin yó, dá katí'a yó kechóon yó noo ná

¹ Kóni yu'u, ñani, ña kanda daa ini ndo sa'a choon ñi xi'o Espíritu ij Ndios noo yō, dá katí'a yó kechóon yó noo ná. ² Ta sa ná'á va'a mií ndó ña tá ñi sa kuu ndó ñayuu ko ní sá na'á Ndios takí, sa xionoo ndava'a ndó sa kee yoko, ña ko tí'a ká'an. ³ Tído kóni ña kandaa ini ndo ña ni iin tó'ón ñayuu kómí Espíritu ij Ndios o kúu ta'on dátaí chi'an na

Jesús. Ta ni iin tó'ón ñayuu o kúu ka'an ña Jesús kúú sato'o na tá ko kómí ná Espíritu ij Ndios.

⁴ Ta viti, kuá'á nda'o kúú noo choon nátiin yó, dá katí'a yó kechóon yó noo Ndios, tído iin tó'ón diní vá kúú Espíritu ij Ndios, na xí'o ndidaaán. ⁵ Chì kuá'á nda'o noo choon ió kéchóon yó noo Ndios, tído iin tó'ón diní vá kúú sato'o yō, na dándáki sa'án. ⁶ Ta kuá'á nda'o noo choon ió kée yó, tído Ndios, na xí'o ña noo ndidaa yó, iin tó'ón vá kúú ná. ⁷ Ta noo iin rá iin yó xí'o Espíritu ij Ndios choon, dá katí'a yó dákuá'ano tá'an yó. ⁸ Chì noo dao ñayuu xí'o Espíritu ij Ndios to'on ndichí ka'an na, ta dao ka na ní'i ña ka'an na sa'á ña ná'á mií Ndios kée na kúú Espíritu ij. ⁹ Ta dao ka na ní'i ña kandeé ká'ano ini na Ndios kée mií Espíritu ij, ta dao ka na ní'i choon ña nduva'a na ñayuu kú'u kée Espíritu ij. ¹⁰ Ta noo dao ka ñayuu xí'o na ña kee na ña'a ndato, ta dao ka na ní'i ña kasto'on na sa'á to'on ñi ní'i ná noo mií Ndios. Ta dao ka na ní'i ña kandaa ini na ndá yoo kómí Espíritu ij, ta ndá yoo kómí espíritu to'ón. Ta dao ka na ní'i ña ka'an na dao ka yú'u, ña ko ní dákuá'a na. Ta dao ka na ní'i ña katí'a na nandió né'e na yú'u ká'an ñayuu ñoó. ¹¹ Ta ndidaa ña yó'o kée iin tó'ón diní mií Espíritu ij Ndios. Ta xí'o na ña noo iin rá iin ñayuu tát'o'on kí'o ñi chikaá ini mií ná kí'o naan.

Iin tó'on vá kúú yó sa'á ña kúú yó kuendá Jesús

¹² Iin tó'on vá kúú yikí koño yo, va'ará kua'á nda'o tá'í kían. Ta ndidaá tá'í ñoó, va'ará kua'á nda'o kían, iin tó'on yikí koño kían. Ta kú'o dión ta'ani ndó'o yó sa'á ña kúú yó kuendá Cristo, ¹³ chí xí'ín iin tó'on vá Espíritu ñi Ndios ñi sodó ndúta ndidaá yó, dá ñi nduu yó iin tó'on, va'ará dao yó kúú na Israel, ta dao ka yó kúú na kó kúú na Israel, ta dao yó kúú na ñó'o tixi ndá'a iin sato'o, ta dao ka yó kúú na koó sato'o. Tído iin tó'on diní vá kúú Espíritu ñi ñatiin yó.

¹⁴ Ta dión ta'ani ndó'o yó xí'ín yikí koño yo, chí kó kían iin tó'on tá'í, kua'a vá tá'í kían. ¹⁵ Dá chí tá ná kaa sa'a yo: "Sa'á ña kó kúú yu'u iin ndá'a, sa'á ñoó kó kúú ta'on yu'u kuendá yikí koño yó'o", ¿á ña yó'o kóni kaa ña kó kían kuendá yikí koño yo? Koó, dá chí ñaá vá kían. ¹⁶ Ta tá ná kaa do'o yó: "Sa'á ña kó kúú yu'u iin nduchí nóó, sa'á ñoó kó kúú ta'on yu'u kuendá yikí koño yó'o", ¿á ña yó'o kóni kaa ña kó kían kuendá yikí koño yo? Koó, dá chí ñaá vá kían. ¹⁷ Sa'á ñoó tá iin ní yikí koño yo ná kakuu nduchí nóó, dá kían, ¿ndi koo kueídó'o yó, tá dáá? Ta tá iin ní yikí koño yo ná kakuu do'o yó, dá kían, ¿ndi koo ta'ami yó ña'a? ¹⁸ Tído mí Ndios kúú na ñi chírndaa iin rá iin tá'í yikí koño yo noo kánian karndaaan táto'on kú'o ñi koni mí ná. ¹⁹ Dá chí tá iin

tó'on tá'í ndá'a ná kakuu iin ní yó, ¿ndei kakuu yikí koño yo, tá dáá? ²⁰ Tído viti, va'ará kua'á nda'o tá'í kúú yikí koño yo, tído iin tó'on diní vá ñayuu kúú yó.

²¹ Ta o kúu ta'on ka'an nduchí nóó yo xí'ín ndá'a yo: "Kó tá'on choon kuui ndo'ó." Ta ñi diní yo, o kúu ta'on ka'an xí'ín sa'a yo: "Kó tá'on choon kuui ndo'ó." ²² Tído tá'í yikí koño yo, ña k'án yó ña kó ndáya'i, ñoó di'a xínñó'ó cháá ka yikí koño yo. ²³ Ta dao tá'í yikí koño yo, ña kó ndáya'i noo yo, ñoó di'a kían dándixi va'a yó. Ta dión ta'ani kée yó xí'ín tá'í yikí koño yo, ña kedaá xí'á, dá xíka'an noo yo, ñoó di'a kían dáda'i yó xí'ín ñaño'ó. ²⁴ Ta kó kánian dáda'i yó ñi yo noo va'a ná'a. Ta mí Ndios ñi ndeyíko na yikí koño yo, dá ñatiin ña kó ñaño'ó yó noo, cháá ka ñaño'ó. ²⁵ Ta dión ñi kee na, dá kían ná dá'a ñi kaño'ó tá'an tá'í yikí koño yo, di'a ná ku'u inian sa'a sátá'an. ²⁶ Sa'á ñoó tá tárku'e'e iin tá'í yikí koño yo, ta kúú iin ní vá ñi yo u'u. Ta tá ió iin tá'í yikí koño yo va'a ndó'o, ta kúú iin ní vá ñi yo va'a ndó'o, ta kádij inian.

²⁷ Ta ndo'ó kúú táto'on yikí koño Cristo, ta iin rá iin ndó kúú táto'on tá'í yikí koño na. ²⁸ Ta dao ndó ñi chíkata Ndios ña kee ndó choon noo na kúú kuendá Jesús. Ta choon mí noo ñi xí'o na kúú ña dao yó kakuu apóstol, dá kane'e yó to'on na, ta dao ka yó kakuu profeta, dá kasto'on yó to'on ñi ñatiin yó noo mí Ndios.

Ta choon kúu oní nì nì'í tá'í dao ka yó kakuu yó na dána'a. Nì ndi'i, dá nì nì'í tá'í dao ka yó choon ña kandeé yó kee yó ña'a ndato. Ndi'i, dá nì nì'í tá'í dao ka yó choon ña nduva'a yó na kú'u. Ta dao ka yó nì nì'í tá'í ña chindeé yó ñayuu kúnda'í. Ta dao ka yó nì nì'í tá'í ña kakuu yó na ka'anda choon noo na kúu kuendá Cristo. Ta dao ka yó nì nì'í tá'í ña ka'an yo dao ka yú'u, ña ko ní dakuá'a yó. ²⁹ Sa'a ñoo, ¿á ndidaá yó kúu apóstol? ¿Á ndidaá yó kúu profeta? ¿Á ndidaá yó kúu na dána'a? Ta, ¿á ndidaá yó kándeé kée ña'a ndato? ³⁰ Ta, ¿á ndidaá yó nì nì'í tá'í ña nduva'a yó na kú'u? Ta, ¿á ndidaá yó nì nì'í tá'í ña ka'an yo dao ka yú'u, ña ko ní dakuá'a yó? Ta, ¿á ndidaá yó nì nì'í tá'í ña nandió né'e yó to'on nì ka'an iin na nì ka'an iin ka yú'u? Koó, ko ta'ón dión kíán. ³¹ Sa'a ñoo ndi'i ini ndo nì'í ndo choon ndáya'i cháá ka noo Ndios. Tído viti ko'in dána'í noo ndo iin íchi va'a cháá ka.

13

Ká'an Pablo ndi kee yó, dá ku'u ini yo sa'a dao ka ñayuu

¹ Va'ará káti'a yu'u ká'in dao ka yú'u, ña ká'an na ndéi ñayuu yó'o o ña ká'an ángel ndéi induú, tído tá ko kú'u ini sa'a ñayuu xí'ín, dá kíán kúu táto'on iin ka kásá oon, o ka chín kádí oon. ² Ta va'ará ná natiin yu'u to'on nì kii noo Ndios, ta va'ará ndidaa ka vían ná kana'í ña

ndichí ió de'é, ta va'ará ndidaa ka vían ná kana'í ndidaa kúu ña ndichí ió ñayuu yó'o, ta va'ará kandeé ká'ano ini Ndios, ña kandeéi nadaoin yúku káa nakuijan iin ka xían, tído tá ko kú'u ini sa'a ñayuu xí'ín, dá kíán ni iin ña'a ko kúu. ³ Ta va'ará ná dasái ndidaa kúu ña'a ió noo na kúnda'í, ta va'ará ná kí'oi yíki koñoi ña kei ña, tído tá ko kú'u ini sa'a ñayuu xí'ín, dá kíán ni iin ña'a ko ndáya'i va ña nì keei.

⁴ Ña kú'u ini yo sa'a ñayuu xí'ín yó kíán ña kí'o ndeé ini yo sa'a ná, ta va'a koo ini yo xí'ín ná. Ta ña kú'u ini yo sa'a ñayuu xí'ín yó ko kúu ta'an vaan ña koo u'u ini yo koni yo ná, ta ña kú'u ini yo sa'a ná ko kúu ta'an vaan ña kuvatá yó noo ná, ta ni ko kíán ña kuryí yó noo ná, ⁵ ta ni ko kíán ña kexíxi yó xí'ín ná, ta ni ko kíán ña koo dí'inda ini yo, ta ni ko kíán ña karyí yó xí'ín ná, ta ni ko kíán ña kaño'o u'u ini yo koni yo ná, ⁶ ta ni ko kíán ña kadij iní yo tá kée na ña kini, chí kíán ña kadij di'a ini yo tá kée na ña ndaa. ⁷ Ta sa'a ña kú'u ini yo sa'a ñayuu xí'ín yó, sa'a ñoo kí'o ndeé ini yo sa'a ndidaa ña'a kée na xí'á, ta noo ndidaa ña'a kandeé ini yo ná, ta noo ndidaa ña'a kandati yó na, ta noo ndidaa ña'a ndeé koo ini yo sa'a ná.

⁸ Ta ña kú'u ini yo sa'a dao ka ñayuu, ni iin kuu ta'ón o ndí'an. Tído iin kuu ndi'i va ña kásto'on ñayuu to'on nì natiin na noo Ndios, ta ndi'i ta'ani ña ká'an na dao

ka yú'u, ña ko ní dákuá'a na. Ta ndi'i ta'ani ña ndichí ná'á ná. ⁹Chí ná'á ni'ini va yó cháá ña'a Ndios, ta sava'a cháá to'on ni natiin yó noo ná, ki'o dión dána'a yo. ¹⁰Tído tá ná kasandaá kuu koo ndidaá ña'a táto'on ki'o kóni Ndios kooan, dá kían ndi'i va ndidaá ña kéchóon tóo yó viti.

¹¹Tá ni sa kuu yu'u iin tayii ló'o, dá sa ka'in táto'on ká'an xi, ta sa nakani ini táto'on ki'o nákani ini xi, ta sa ndo'i táto'on ki'o ndó'o xi. Tído tá ni kasandaái kúúú iin ta yata, dá ni dankooi ña kée iin tayii ló'o. ¹²Chí ña ndó'o yó viti kían táto'on ki'o ndó'o yó tá ndé'é yó noo iin espejo ko ná'a va'a, chí cháá vá ña'a ná'á yó viti. Tído kasandaá iin kuu, dá koni xí'ín noo yo Ndios. Ta viti kían cháá vá ná'á yó sa'a ná, tído nda daá ví, dá kana'á va'a yó Ndios táto'on ki'o ná'á mií ná yó. ¹³Ta viti, daá ná koo ini yo kandeé iní yo Ndios, ta daá kuití ná kandati yó na xí'ín tandeé iní, ta daá kuití ná ku'u ini yo sa'á ñayuu xi'ín yó. Tído ña ndáya'i cháá ka noo ndin oni ña yó'o kían ku'u ini yo sa'á ñayuu xi'ín yó.

14

Di'a kee ndó tá ni natiin ndó noo Ndios ña kati'a ndó ka'an ndo iin yú'u ko ní dákuá'a ndó

¹Sa'á ñoó koo ini ndo ku'u ini ndo sa'á ñayuu xi'ín ndó. Ta ndukú ndó ña kakomí ndó choon, ña kían xí'o Espiritu ii Ndios noo ndo, dá katí'a

ndó kechóon ndó noo ná. Tído katoó cháá ka ndo choon ña kían kásto'on ndó xí'ín ñayuu to'on nátiin ndó noo mií Ndios. ²Dá chí ñayuu ká'an iin yú'u ko ní dákuá'a na, ko ká'an ta'on na xí'ín dao ka ñayuu, sava'a xí'ín Ndios vá ká'an na, dá chí ko kándaá ini dao ka ñayuu ña ká'an na, chí kían iin ña'a ko kátóni ini yo ni xi'o mií Espiritu ii Ndios noo ná. ³Tído tá'an ñayuu kásto'on to'on ni natiin na noo Ndios xí'ín dao ka ñayuu, na yó'o kúú na xí'o ña kua'ano cháá ka ñayuu xí'ín to'on Ndios, ta ká'an ni'ini na noo ná, ta xí'o ñaá ná tandeé iní. ⁴Chí na ká'an iin ka yú'u ko ní dákuá'a na, noon kúú na dákuá'ano mií vá ná. Tído na kásto'on xí'ín ñayuu to'on ni natiin na noo mií Ndios, na yó'o kúú na dákuá'ano ndidaá ñayuu kuendá Jesús xí'ín to'on Ndios. ⁵Kóni yu'u ña kían ndidaá ndó ka'an iin yú'u ko ní dákuá'a ndó, tído va'a cháá ka ví kían tá ná kasto'on ndó to'on ni natiin ndó noo mií Ndios xí'ín ñayuu. Dá chí va'a cháá ka kée na kásto'on to'on ni natiin na noo Ndios o duú ka na ká'an iin ka yú'u. Tído tá ió dao na ni natiin ña kándaá ini na ndi kóni kaa yú'u ká'an na ñoó, dá kían kua'ano ñayuu kuendá Jesús xí'ín to'on Ndios.

⁶Sa'á ñoó, ñani, tá ná saa yu'u noo ndéi ndó xaan, ta kasá'í ka'in xí'ín ndó iin yú'u ko kándaá ini ndo, ¿ndi kían va'a ni'i ndo, tá daá? Tído tá ná ka'in xí'ín ndó sa'a iin

to'on sa'a ni xi'o Ndios noo'i, o sa'a iin to'on ndichi ni ni'i noo ná, o sa'a iin to'on ni natiin noo ná, o sa'a iin ka to'on ndaa, dá kían kandaá ini ndo. ⁷ Miian ndaa ko náki'in tá'an nóo ta'on noo ká'an yir tuú xí'in yir dáká'a ra. Tído tá ko ká'a rá táto'on ki'o kánian ka'a rá, dá kían, ¿ndi kee yó kandaá ini yo ndá yaa tuú na, o ndá yaa dáká'a na? ⁸ Ta tá ná o tuú ndísá'ano ra iin trompeta, dá kían, ¿ndi koo kandaá ini soldado ña kánian kenduu ra mií rá ko'on ra naá ra? ⁹ Ta ki'o dión ta'ani ndó'o ndo'ó tá ká'an ndo iin yú'u ko kandaá ini dao ka ñayuu. ¿Ndi kee na kandaá ini na ña ká'an ndo? Ta noo táchi vá ká'an ndo. ¹⁰ Kuá'a nda'o yú'u ká'an ñayuu ndéi ñayuu yó'o, ta iin rá iin ñayuu kandaá ini yú'u ká'an na. ¹¹ Tído tá ko kandaá ini yu'u yú'u ká'an dao ka ñayuu, dá kían iin ta tukú vá kúu yu'u noo ná. Ta dión ta'ani iin na tukú vá kúu ná noo yú'u. ¹² Sa'a ñoó ndo'ó, na kátoó kakomí choon xí'o Espiritu i Ndios, ndi'i cháa ka ini ndo kakomí ndó choon dákuá'ano ndó dao ka na kúu kuendá Jesús xí'in to'on Ndios.

¹³ Sa'a ñoó ndi ndaa ndó ká'an iin ka yú'u ña kían ko ní dákuá'a ndó, dá kían kaka ndo noo Ndios ña ná ki'o na ña katí'a ndó nandío né'e ndó ndi kóni kaa yú'u ká'an ndo. ¹⁴ Dá chi tá ká'an yu'u xí'in Ndios xí'in iin ka yú'u ko kandaá ini, dá kían miian ndaa ká'in

xí'in ná xí'in espíritu, tído ña yó'o ko chindeéan ñaxintóni. ¹⁵ ¿Ndá kían kee yu'u, tá dáá? Kánian ka'in xí'in Ndios xí'in espíritu, tído káni ta'anian ka'in xí'in ná xí'in ñaxintóni. Kánian katai xí'in espíritu, tído káni ta'anian katai xí'in ñaxintóni. ¹⁶ Chi tá kéká'ano ndó Ndios xí'in sava'a espíritu ní ndó, ta nákaa iin na ko kandaá ini to'on ká'an ndo, dá kían, ¿ndi kee na kaa na: "Dión ná koo", sa'a ndivé'e ni nakí'o ndó noo Ndios? Chi ko ní kandaá ini na ndi kían ni ka'an ndo. ¹⁷ Chi miian ndaa kuiti va'a ni kee ndó ni nakí'o ndó ndivé'e noo Ndios, tído ko ní sá'ano dao ka ñayuu xí'in to'on Ndios, chi ko ní kandaá ini na. ¹⁸ Náki'o yu'u ndivé'e noo Ndios, dá chi ká'an cháa kai dao ka yú'u, ña ko ní dákuá'i, o duú ndidaá ka ndo'ó. ¹⁹ Tído tá nákaa ini ve'e noo náta'ano ndo, dá kían kátoó cháa kai ká'in va'ará o'on kaa to'on, ña kían kandaá ini, dá dána'i noo ndo, o duú ña ka'in uxí mil to'on xí'in iin yú'u, ña ko kandaá ini ñayuu.

²⁰ Ñani mií, o sa kakuu ñaxintóni ndo ñaxintóni takuáli leé. Va'a kaan takuáli kakuu ndó, tído noo kuachi va, dá chi ko ná'a xí sa'a kuachi kini. Na yatá kakuu ndó noo ña nákani ini ndo sa'a ña'a Ndios. ²¹ Dá chi ki'o di'a kaá tuti i Ndios: "Ka'in xí'in na ñooi xí'in yú'u na tukú, xí'in iin yú'u ko ná'a ná. Ta va'ará xí'an dión ná keei, o kékuendá ta'on na ña ka'in xí'in ná, kaá sato'o yo Ndios." ²² Sa'a ñoó, tá ká'an ndo iin

ka yú'u, ña ko ní dákuá'a ndó, ñoó kían ná'a noó ñayuu ko kándísa ña ió Ndios xí'ín ndó, tído ko chindeéán ñayuu sa kándísa. Tído tá kásto'on ndó xí'ín ñayuu to'on nì natiin ndó noo mií Ndios, ña yó'o kían chindeé cháá ka ñayuu kándísa o duú na ko kándísa.

23 Sa'á ñoó tá nì ndítútí ndidaá ndó ini ve'e noo náta ka ndó, ta ndéi ndó ká'an ndó iin yú'u ko ní dákuá'a ndó, ta nì kasáa iin na kátoó kueídó'o to'on Ndios o iin na ko kándísa, dá kaa na xí'ín ndó ña lóko va kúu ndó. 24 Tído tá ndidaá ndó nì kasá'a kásto'on to'on nì natiin ndó noo mií Ndios, ta nì kasáa iin na ko kándísa o iin na kátoó kueídó'o to'on Ndios, ta kúu to'on yó'o kedaá xí'ín ná, ta kandaá ini na ña kómí ná kuachí, dá kasá'a nakani ini na ña ko vá'a kée na. 25 Dá kían nono nda maá ini níó ná kandaá ini na ña ko vá'a kée na, dá taxí tá'an na nakuíta xítí ná noo Ndios, ta keká'ano ñaá ná. Ta kaa na xí'ín ndó: "Miían ndaa kuiti ió Ndios xí'ín ndó."

Koo ini ndo ña ndidaá ña'a kee ndó ná dákuá'anoan ndo íchi Ndios

26 ¿Ndi koo kee yó viti, tá dáá, ñani? Tá nì ndítútí ndó ini ve'e noo náta ka ndó, dá keká'ano dao ndó Ndios xí'ín iin yaa, ta dao ka ndó dána'a to'on Ndios, ta dao ka ndó ka'an iin to'on saá nì natiin ndó noo mií Ndios, ta dao ka ndó ka'an yú'u ko ní dákuá'a ndó, ta dao ka ndó nandió né'e ndi kóni kaa yú'u nì

ka'an dao na. Tído koo ini ndo kendaá ndo ndidaá ña yó'o, dá ná kua'ano dao ka ndó íchi Ndios. 27 Tá kua'an ndo ka'an ndo iin yú'u ko ní dákuá'a ndó, dá kían savá'a uu ndo, o onì ndo ka'an. Tído iin rá iin nì ndó ka'an. Ta kánian koo iin na tí'a nandió né'e ndi kóni kaa to'on nì ka'an ndo. 28 Tído tá ko iin tí'a nandió né'e yú'u nì ka'an ndo, dá kían ná dá'a ni nakuíta ndó ka'an ndoán. Vá'a kaan ndató'ón kayá ni ndó xí'ín Ndios. 29 Ta dión ta'ani ná kee na kua'an kasto'on to'on nì natiin na noo mií Ndios ini ve'e noo náta ka ndó. Savá'a uu na, o onì na ná ka'an. Ta dao ka ndo kandeí ta'í ini sa'á to'on nì ka'an na. 30 Tído tá nì natiin iin na ió seídó'o iin to'on saá noo Ndios, dá kían ná katuu tóo na ín ká'an, dá kuu ka'an na sa'á to'on saá nì natiin na. 31 Iin rá iin nì ndó ya'a kasto'on to'on nì natiin ndó noo mií Ndios, dá kían ndidaá ndó kandaá cháá ka ini ndi kían kóni Ndios, dá koo cháá ka tandéé ini ndo xí'ín ná. 32 Chì iin na nì natiin to'on noo mií Ndios kasto'on na, ió choon noo ndá'a ná ña katuu tóo na noo ká'an na, 33 dá chì Ndios, na ndáño'o yó, ko kúu ta'on na iin Ndios xí'o ña nakuina vaá yo. Di'a xí'o na ña kandeí yó xí'ín ñaño'ó.

Táto'on kì'o kée dao ka na kúu ñayuu Ndios ini ve'e noo dákuá'a na, 34 kánian tádi kandeí na ñá'a ve'e noo náta ka ndó dákuá'a ndó, chì ko ta'ón íchi ná ndató'ón ná. Di'a kánian kaño'o na tíxi ndá'a yíi ná táto'on kì'o sa'ándá ley

Ndios choon. ³⁵ Tá ndáa ña'a kọ ní kándaḡ ini na, dá kían tá ná nasaa na ve'e na, dá ná ndato'ón ná yíi ná. Dá chī iin ña ka'an noo kían ña ndató'ón ná ini ve'e noo náta ka ndo dákuá'a ndó. ³⁶ ¿Á sava'a noo ndo'ó nī natoon to'on Ndios, xiní ndo? O, ¿á sava'a noo ndo'ó ní nī kasaaan, ká'an ndó?

³⁷ Tá ió iin káa ndó ká'an ña kúu ndó na nī natiin to'on noo mií Ndios, o ká'an ndó ña kómí ndó iin choon nī xi'o Espíritu iī Ndios noo ndo, dá kían kánian nakonī ndo ña choon táai noo tuti yó'o kúu choon sa'ándá Ndios, na kúu sato'o yo. ³⁸ Tá ió iin káa ndó kọ nákonī ña dión kían, dá kían ná dá'a nī nakonī ndo ná. ³⁹ Sa'á ñoó, ñani, ndi'i ini ndo natiin ndó choon ña kasto'on ndó to'on nī ni'i ndo noo mií Ndios. Ta o sa chítuu ndó dao ka na ña ka'an na iin ka yú'u kọ ní dákuá'a na, ⁴⁰ tído kee ndó ndidaá ña yó'o xí'ín ñaño'ó, ta yíko kee ndó ña.

15

Ká'an Pablo sa'a ndi koo tá ná nataki na nī xi'i

¹ Ñani mií, ko'in kasto'in xí'ín ndó sa'á to'on va'a sa'a Jesucristo, tá'an ña sa nī daná'i noo ndo, tá'an ña nī natiin ndó, ta ndíta toon ndó xí'án. ² Tá ná kandita toon ndó xí'ín mií to'on va'a yó'o, ña nī daná'i noo ndo, dá kían ni'i ndo ña káki ndó. Tá koó, dá kían kọ chón ta'on ña kándisa ndó.

³ Chī ña mií noo nī daná'i noo ndo kúu to'on nī xi'o mií Ndios noo, chī nī daná'i noo

ndo ña nī xi'i Cristo Jesús sa'á kuachi yó, tá k'i'o dión, dá nī xinkoo noo ká'an tuti iī Ndios. ⁴ Dá nī nduxi na. Ta nī nataki na tixi kuū óni, dá nī xinkoo noo ká'an tuti iī Ndios. ⁵ Dá nī na'a noo ná noo Cefas. Ndi'i daá nī na'a noo ná noo ndin uxī uu ta nī sa xionoo xí'ín ná. ⁶ Tá nī ndi'i, dá nī na'a noo ná noo o'on ciento ka ñayuu kúu kuendá na. Ta kua'a jí vá na yó'o ndéi takí, tído dao na nī xi'i. ⁷ Tá nī ndi'i, dá nī na'a noo ná noo Jacobo. Ndi'i, dá nī na'a noo túku na noo ndidaá ta kúu apóstol, tá'an ra nī kaxi na kane'e to'on na. ⁸ Nda noo ndi'i kuii, dá nī na'a noo ta'ani na noo mií yu'u, sa'á ñoó kúu tató'on iin taló'o kueé nī káki.

⁹ Ta kúu na nóo cháa ka noo ndidaá ka apóstol, ta kọ káni vian ña kanani yu'u ña kakuu apóstol, chī sa xionoo yu'u sa kendava'i xí'ín na kúu kuendá Jesús. ¹⁰ Tído sa'á ña manī nī kee Ndios xí'ín, sa'á ñoó nī kee na yu'u kúu iin apóstol. Ta ña manī nī kee na xí'ín yu'u, kọ ní naá óon ta'an vaan. Di'a kéchón cháa kai o duú ndidaá ka ni ta né'e to'on na. Tído o duú mií yu'u kéchón, mií vá Ndios kúu na chindeé yu'u sa'á ña manī nī kee na xí'ín. ¹¹ Tído kọ ta'ón ña'a kían á yu'u o dao ka na dána'a noo ndo. Chī sa'á ña yó'o dána'a ndi'i ndu, ta ña yó'o kían kándisa ndó.

¹² Ndu'u kúu na dána'a ña miian ndaa kuiti nī nataki Jesús tein na nī xi'i, sa'á ñoó, ¿ndiva'a ká'an dao ndó ña o náta ki ta'on na nī xi'i? ¹³ Tído

tá ná o nátaki na ni xi'i, dá kían ni Cristo ko ní nátaki, ní kúu. ¹⁴ Tído tá ko ní nátaki Jesús, dá kían ko chóon ta'on to'on ni daná'a ndu noo ndo, ta ni ña kándisa ndó sa'a Jesús ko chóon, ní kúu. ¹⁵ Tá ki'o dión kián, dá kían ni kandoo ndu kúu ndú na ká'an to'ón sa'a Ndios, dá chi xí'o ndu kuendá ña Ndios kúu na ni danátaki Cristo. Tído ko ní nátaki ta'on Cristo tá miían ndaa o nátaki na ni xi'i, ní kúu. ¹⁶ Chi tá ná o nátaki na ni xi'i, dá kían ni Cristo ko ní nátaki ta'on, ní kúu. ¹⁷ Tá ko ní nátaki Jesús, dá kían ko chóon ta'on ña kándéé iní ndo ná, ta kómí ii vá ndó kuachi noo Ndios. ¹⁸ Tá dión kián, dá kían ni naá óon va na ni xi'i íchi Cristo. ¹⁹ Sa'a ñoo tá sava'a ñayuu yó'o va ió tandéé iní noo yo xí'in Cristo, dá kían nda'í cháá ka ndó'o yó o duú ndidaá ka ñayuu ndéi ñayuu yó'o.

²⁰ Tído miían ndaa kuiti va ni nataki Cristo tein na ni xi'i, ta mií ná kúu na mií noo ni nataki, sa'a ñoo miían ndaa nataki ndidaá ka ñayuu ni xi'i. ²¹ Ta sa'a iin tó'ón taa, sa'a ñoo ndidaá kúu ñayuu xí'i. Ta dión ta'ani sa'a iin ka taa nataki na ni xi'i. ²² Chi sa'a ña ni kee Adán kuachi, sa'a ñoo ndidaá ñayuu xí'i. Ta dión ta'ani, sa'a ña ni nataki Cristo, sa'a ñoo ndidaá ñayuu ni xi'i ni'í ña nataki na. ²³ Tído iin rá iin ña'a ió yíkoan táto'on ki'o ni chikaa ini Ndios kooan. Chi dinño'ó Cristo ni nataki, dá tá ná nandió koo na kasa na, dá ví nataki ñayuu kuendá

na. ²⁴ Dá kasandaá kuu naá ñayuu yó'o, dá naki'o Cristo ndidaá kúu choon noo ndá'a tatá Ndios tá ni ndi'i ni kandeé ná ni dítá ná choon noo ndá'a ndidaá ña sa komí ndéé, xí'in ndidaá ra sa sa'anda choon xí'in ndidaá ra sa dandáki ñayuu yó'o. ²⁵ Dá chi miían kánian dándáki Cristo nda ná nataán ndi'i Ndios ta xini u'u ñaá tixi sa'a ná. ²⁶ Dá nda noo ndi'i kuií, dá kían danaá na ña xini u'u ñaá, tá'an ña kedaá xí'in yó, dá xí'i yo. ²⁷ Chi ndidaá vá ña'a nataán Ndios tixi sa'a Cristo. Tído tá kaáan ña ndidaá vá ña'a kaño'o tixi ndá'a ná, ko kóni kaaan ña kaka na ta'ani mií Ndios, chi mií vá ná kúu na ni nataán ndidaá kúu ña'a tixi sa'a ná. ²⁸ Tá ni ndi'i ni ndu'u ndidaá kúu ña'a tixi ndá'a Cristo, dá ndu'u mií Cristo, na kúu de'e Ndios, tixi ndá'a mií Ndios, na ni naki'o ndidaá kúu ña'a tixi ndá'a ná. Dá kían mií Ndios kakuu na mií noo noo ndidaá ña'a.

²⁹ Ta viti, ¿ndiva'a sódo ndúta dao ndó sa'a ñayuu ni xi'i tá ko kándisa ndó ña nataki na ni xi'i? ¿Ndiva'a sódo ndúta ndo sa'a na ni xi'i, tá dáá? ³⁰ Ta, ¿ndiva'a daá kuití ndó'o ní ndu'u sa'a to'on Ndios tá ná o nátaki na ni xi'i, tá dáá? ³¹ Ká'an ndaa xí'in ndó, ñani, ña sa'a ña kadii ini yu'u sa'a ña ni kee sato'o yo Jesucristo xí'in ndó, sa'a ñoo ndidaá kuu vá ió ña kuui. ³² Ta ni xió né'e tá'in xí'in ta tondó ndéi ñoo Éfeso, tído, ¿ndí kían va'a ni'í yu'u tá dión ná o nátaki na ni xi'i? Dá chi tá ná o nátaki ñayuu ni xi'i, dá

kían: “Ná kasá'an yó, ta ná ko'o yó, ta ná xinió, dá ch̄i iin taan kuu va yó.”

33 O sa kí'o ndó mií ndó ña dándalí na ndo'ó, dá ch̄i: “Tá xionoo ndó xí'ín taa kini, dá kían dátúú vá rá ndo'ó noó ña va'a kée ndó.” 34 Sa'á ñoó kánian ndito koo ini ndo, dá ná o yá'a ndó kee ndó kuachi noo Ndios. Ch̄i ndéi dao ñayuu ko ná'á Ndios tein mií ndó xaan. Díon ká'an yu'u xí'ín ndó, dá ná kaka'an noo ndo.

Ki'o di'a koo, dá nataki na ni xi'i

35 Ndá ndi kuu ndato'on iin kaa ndo'ó, ta kaa ndo: “¿Ndi koo, dá nataki ñayuu ni xi'i? ¿Ta ndi koo yiki koño kandixi na noo nataki na?”

36 Ñayuu xixi kúú ndó. Ch̄i tá chí'i ndó iin tata noño'ó ndo, miían ndúsa kánian kuaan t̄ii ñó'ó, dá dákuítaan kakuuan iin yukú saá. 37 Ta ña chí'i ndó noño'ó ndo ko kían sa iin yukú kuí, di'a dinño'ó iin tata ichi kían chí'i ndó, miían kían noni tirió o dao ka tata. 38 Tído mií vá Ndios kúú na xi'o ndi koo iin rá iin yukú tát'on ni ch̄ikaá ini mií ná kooan, sa'á ñoó iin rá iin tata xí'ín yukúan.

39 Ta díon ta'ani o dúú iin nóo kúú ndidaá yiki koño. Ch̄i díin vá kúú yiki koño ñayuu, ta sa díin vá kúú yiki koño kirí kúú kiti. Ta sa díin vá kúú yiki koño t̄iyaká, ta sa díin vá kúú yiki koño kirí ió tomi. 40 Ió yiki koño kómí na ndéi induú, ta díin vá kúú yiki koño kómí ñayuu ndéi noño'ó

yó'o. Ch̄i ndato cháá ka yiki koño kómí na ndéi induú o dúú yiki koño kómí na ndéi noño'ó yó'o. 41 Ta díon ta'ani díin vá ndato ndiandii, ta díin vá ndato yoq. Ta díin vá ndato t̄iñoq. Ta díin vá ndato dao t̄iñoq noo dao ka ri.

42 Ta kí'o díon ta'ani ndo'o na ni xi'i tá ná nataki na, ch̄i yiki koño na, ña ni nduxi, kían té'i. Tído tá ná nataki na, dá kían nani'i ná iin yiki koño, ña ni iin kuu o té'i. 43 Ch̄i yiki koño ni nduxi kúú iin yiki koño kaño'ó ñayuu. Tído tá ná natakián, dá nduuan iin ña'a ndato. Ch̄i tá ni nduxian ni sa kian iin ña'a koq ndée. Tído tá ná natakián, dá nduuan iin ña'a ió ndée. 44 Tá ni nduxian, dá ni sa kían iin yiki koño kómí na ndéi noño'ó yó'o. Tído tá ná natakián, dá nduuan iin yiki koño kómí na ndéi induú. Dá ch̄i ió yiki koño kómí na ndéi noño'ó yó'o, ta ió ta'ani yiki koño kómí na ndéi induú.

45 Ch̄i ká'an tuti i Ndios ña mií Ndios ni kava'a taa mií noó, tá'an ra sa nani Adán, ta ni xi'o na ña ni sa taki ra. Tído Cristo, na ni kii sata Adán, noón kúú iin Espiritu xí'o ña kataki chíchí yó. 46 Tído ko ní ni'i yo yiki koño kuendá induú mií noó, di'a ni ni'i yo yiki koño kuendá noño'ó yó'o va. Ndi'i, dá ni'i yo yiki koño kuendá induú. 47 Ch̄i taa mií noó ni sa kuu kuendá noño'ó yó'o, ch̄i ni kava'a ra xí'ín ñó'ó. Tído taa kúú uy, na kúú sato'o yo, noón kúú kuendá induú, ch̄i ni kii na chí induú. 48 Dá ch̄i tát'on

kì'o káa yikí koño sà komí taa nì kava'a xí'ín ñó'o, kì'o dión kúú yikí koño nà kúú kuendá noñó'o yó'o. Ta yikí koño nà kúú kuendá induú kúúán tátò'on yikí koño nà nì kii induú. ⁴⁹ Ta viti ndáa yikí koño yo tátò'on kì'o nì sà kaa yikí koño taa nì sà kuu kuendá noñó'o yó'o. Tído kasandaá iin kuu, dá nduu yikí koño yo tátò'on káa yikí koño nà nì kii chí induú. ⁵⁰ Sa'á ñóó ká'ín xí'ín ndó, ñani mií, ña o kúu ta'on ndu'u koño yo xí'ín nì yo noo dándáki Ndios. Chì ña'a túú, o kúu ta'on natiian kuendá noo ña'a ko túú.

⁵¹ Ta viti kóni ká'ín xí'ín ndó sa'a iin ña'a ná'a iin tó'on mií Ndios. O duú ndidaá vá yó kuu, tído ndidaá vá yó ndesaá Ndios yikí koño, ⁵² chì iin ndakána va kakuuan, tátò'on kì'o kée noo yo tá nákuani yo. Dión koo tá tuu trompeta noo ndi'i. Dá chì tá nì tuu trompeta, dá nataki nà nì xí'i, ta ni'i ná iin yikí koño o té'i. Ta ndidaá yó, nà ndéi takí, ndesaá Ndios yikí koño yo. ⁵³ Dá chì miían ndusa nadaon yikí koño té'i yó'o, dá kandixi yó iin yikí koño, ña nì iin kuu o té'i. Ta yikí koño yó'o, ña xí'i, kánian nadaoan, dá kandixi yó iin yikí koño, ña kían ni iin kuu o kuu.

⁵⁴ Tá nì ndi'i nì nadaon yikí koño té'i yó'o, ta nì nandixi yó iin yikí koño ko té'i, ta tá nì ndi'i nì nadaon yikí koño yó'o, ña xí'i, ta nì nandixi yó iin yikí koño, ña ni iin kuu o kuu, dá xinkoo to'on ká'an tuti i Ndios, chì di'a kaáan:

“Nì kandeé Ndios nì danaá nà noo ña kedaá xí'ín ñayuu, dá xí'i nà. ⁵⁵ Sa'á ñóó, yo'o, ña kedaá xí'ín ñayuu, dá xí'i nà, ¿ndeí kua'an ion? Ta yo'o, yáí ndi, ¿ndeí kua'an ña sà kandeéon xí'ín ndi?” ⁵⁶ Chì ion, ña kedaá xí'ín yó, dá xí'i yo, kúú kuachi kée yó. Ta ley Moisés kían dátaí kuachi yó sa'á ña yá'a yó kee yó kuachi. ⁵⁷ Tído viti ná nakì'o yó ndivé'e noo Ndios, chì nì kandeé yó xí'ín ndidaá ña yó'o sa'á ña nì kee Jesucristo, nà kúú sato'o yo. ⁵⁸ Sa'á ñóó, nà maní mií, kandita toon ndó, ta kandita ndaa ndo xí'ín ña ndaa kándisa yó. Ta ndi'i ini ndo kechóon ndó choon sato'o yo Ndios, ta o sà kátuu ndó kee ndoan. Chì ná'a vá mií ndó ña choon kée yó noo nà kúú sato'o yo, o naá óon ta'an vaan.

16

Ká'an Pablo sa'á di'on dátaá ñayuu ñóó, dá chindeé ná nà kúnda'i

¹ Ta viti kol'in ká'ín xí'ín ndó sa'á di'on dátaá ndo, dá chindeé ndó nà kúú ñayuu Ndios ndéi ñoo Jerusalén. Koo ini ndo kee ndó tátò'on kì'o nì sa'andai choon noo nà kúú kuendá Jesús ndéi chí kuendá Galacia di'a. ² Ta iin iin kuu kasá'a sa'a semana, kánian taó xóo iin rá iin ndó noo ya'i tátò'on kì'o nì ni'i ndo noo nì kechóon ndó, ta taxi va'a ndoan. Dá kían tá ná saai noo ndéi ndó xaan, ná dá'a ni nditútí ndoan mií hora daá. ³ Dá tá ná saai noo ndéi ndó, dá kì'oi iin tuti noo taa nì

ndukú mií ndó, dá tanda'í ra ko'on ra xí'in di'ón ni ndítutí ndó chindeé ndó na kúnda'í ndéi ñoo Jerusalén. ⁴ Tído tá kánian ko'on yu'u, dá kían kane'e tá'an dáó rá ko'on ra xí'in.

Kóni Pablo ko'on na koni'ini na ñoo Corinto cháa tiempo

⁵ Saai noo ndéi ndó tá ni ndi'i ni ya'i chí kuendá Macedonia, chí Macedonia ñoo kánian ya'i. ⁶ Ndá ndi kuu koo tooi xí'in ndó, o ndá ndi kuu kandooi kooi xí'in ndó tein ndidaá yoo vixi, dá kuu chindeé ndó yu'u ná ko'in noo kánian ko'in. ⁷ Ko kóni ña kían chika'anda oon ni noo ndéi ndó, chí kóni kooi cháa tiempo xí'in ndó tá ki'o dión kóni na kúu sato'o yo. ⁸ Tído koo too vai ñoo Éfeso yó'o nda ná kasandaá kuu víko Pentecostés, ⁹ dá chí ndato nda'o nóno nooi kechóoin noo Ndios, ta ió iin tandeé ini ká'ano ña kua'a cháa ka ñayuu kandisa to'on Jesús, va'ará kua'a nda'o na xini u'u ñaá.

¹⁰ Tá ni saa Timoteo noo ndéi ndó xaán, koo ini ndo keva'a ndó xí'in xí, dá ná kadij ini xi koo xi xí'in ndó, dá chí kéchóon xi noo na kúu sato'o yo táto'on ki'o kéchóon mií yu'u. ¹¹ Ta ni iin ndó o sa kú'ichí ini koni ndo xí. Di'a koo ini ndo chindeé ndó xi, dá ná koo va'a ini xi nandio koo va'a xi kii xi noo iói, dá chí ió yu'u ndatii ndisaa xi xí'in dao ka ñani yo.

¹² Ta kóni ña kandaá ini ndo sa'a ñani yo Apolos. Ni

seí nda'ávij noo ná ña saa na xí'in dao ka ñani yo kande'e ná ndo'ó. Tído ko ní xí'in ta'on na saa na viti. Tído tá ni nono ná iin ka ta'ándá, dá saa na koo too na xí'in ndó.

Xí'in ndisá'an yó'o dándíi Pablo ña ká'an na

¹³ Ta kaño'o ini ndo, ta kanda toon ndó xí'in ña ndaa kándisa yó, ta cho'on ta ini ndo, ta ndakí koo ndó. ¹⁴ Ta noo ndidaá ña kée ndó, kee ndoan xí'in ña kú'u ini ndo sa'a dao ka ñayuu.

¹⁵ Ñani, sa ná'á vá ndó ña na ve'e Estéfanos ni sa kuu na mií noo ni kandisa to'on va'a sa'a Jesús noo ñayuu ndéi chí kuendá Acaya xaán. Ta ná'á ta'ani ndó ña ni na'ki'o na mií ná ña chindeé ná ndidaá kúu na kúu ñayuu Ndios. ¹⁶ Ta seí nda'ávij noo ndo ña kueidó'o ndó ndidaá ka ni ñayuu kée táto'on kée na yó'o, xí'in ndidaá ka na chindeé dao ka ñayuu, na kéchóon noo choon yó'o.

¹⁷ Ta kadij nda'o ini sa'a ña ni kasaa Estéfanos, xí'in Fortunato, xí'in Acaico, ta ni ndundeé ini, va'ará koó mií ndó ndéi xí'in, ¹⁸ chí ni xi'o na tandeé ini nooi táto'on ki'o kée ta'ani na xí'in mií ndó. Ta koo ini ndo nakoni ndo ñayuu kée táto'on ki'o kée na yó'o.

¹⁹ Ndidaá na kúu kuendá Jesús ndéi chí kuendá Asia ká'an na ndisá'an xí'in ndó. Ta ñani yo Aquila, xí'in ki'o yó Priscila, xí'in ndidaá na kúu kuendá Jesús nátaka dákuá'a ve'e na ká'an na ndisá'an xí'in ndó sa'a ña kúu ndó kuendá sato'o yo Jesús. ²⁰ Ta ndidaá

nā kúú ñani yō ndéi yó'o ká'an
 nā ndisá'án xí'ín ndó. Ta viti
 chitó tá'an ndó noo ndo, ta
 ña yó'o ná kakuu iin ñaño'ó
 ka'an tá'an ndó ndisá'án sa'á
 ña kúú ndó kuendá Jesús.

²¹ Ta yu'u kúú Pablo, ta
 táai ndisá'án yó'o kosaa noo
 ndo xí'ín ndá'a míí. ²² Ta tá
 ió iin káa ndó ko kóni Jesu-
 cristo, nā kúú sato'o yō, dá
 kían chi'an ná katai ndo kee
 Ndios. Sato'o yō Jesús, nakíj
 kíj ní.

²³ Ta ná koo ña manj xí'o
 sato'o yō Jesucristo xí'ín iin rá
 iin ndó. ²⁴ Kú'u ndava'o inij
 sa'a ndidaá ní ndó sa'á ña kúú
 yó kuendá Cristo Jesús. Díon
 ná koo.

To'on yó'o kían kúú uu ni taa San Pablo ni sa'an noó na ñoo Corinto

Ká'an Pablo ndisá'an

¹ Yu'u kúú Pablo, ta kúúí iin apóstol, na né'e to'on Jesucristo, táto'on kị'o kóni mií Ndios. Ta yu'u xí'ín ñani yo Timoteo ká'an ndu ndisá'an xí'ín ndo'ó, na kúú ñayuu Ndios ndéi ñoo Corinto xaan, xí'ín ndidaá ka ñayuu Ndios ndéi chí kuendá Acaya. ² Ta mií tatá yo Ndios xí'ín sato'o yo Jesucristo ná kee ña manị xí'ín ndó, ta nakị'o ná ña koo va'a ini ndo.

Yó'o ká'an Pablo sa'a tandó'ó ndó'ona

³ Ná natiin Ndios, na kúú tatá sato'o yo Jesucristo, ndidaá tá'an ñaño'ó. Mií ná kúú tatá, na daá kuití kú'u ini sa'a yo, ta xí'o na tandeé ini ká'ano noo yo. ⁴ Ta noón kúú na xí'o tandeé ini noo ndú'u tein ndi ndáa mií tandó'ó ndó'o ndu, dión, dá ná ni'ị ini ndu ndi koo kee ndu kị'o ndu tandeé ini noo dao ka ñayuu tá ndó'o na ndi ndáa mií tandó'ó. Dá chị tát'ón kị'o xí'o Ndios tandeé ini noo ndu'u, kị'o dión ta'ani xí'o ndu tandeé ini noo dao ka ñayuu. ⁵ Ta sa'a ña sá sá'ano tandó'ó ndó'o ndu kua'an sa'a to'on Cristo, sa'a ñoo sá'ano ta'ani tandeé ini ní'ị ndú noo ná. ⁶ Chị tá ndó'o

nío ndú, ñoo kían kedaá xí'ín ndó, dá ni'ị ndo tandeé ini, ta koni ndo kaka ndó. Ta sa'a ña xí'o Ndios tandeé ini noo ndu'u, sa'a ñoo ní'ị ta'ani ndó tandeé ini kée ndu'u, ta koni ndo kaka ndó. Dión, dá kị'o ta'ani na tandeé ini noo ndo tá ndó'o nío ndo tát'ón kị'o ndó'o nío ndu'u. ⁷ Ta miían ndaa ió tandeé ini noo ndú'u sa'a ndo, chị ná'á ndú ña sa'a ña ndó'o daó nío yo, sa'a ñoo tát'ón kị'o xí'o na tandeé ini noo ndú'u, kị'o dión ta'ani xí'o na tandeé ini noo ndo'ó.

⁸ Ñani, kóni ndu'u ña kana'á ndó sa'a tandó'ó ká'ano ni ndo'o nío ndú tá ni sa'an ndu chí kuendá Asia di'a. Ta kalí nda'o ni ndo'o ndu o duú ña kị'o ndeé ini ndu kían, sa'a ñoo ni ndi'i va tandeé ini noo ndu'u ña kankuei takí ndu. ⁹ Ta ñoo kúú noo ni katóni ini ndu ña kua'an ndu kuu ndu. Ta dión ni ndo'o ndu, dá kían ná dá'a ni kandeé ini ndu mií ndú, di'a ná kandeé ini ndu iin tó'ón dinị Ndios, na dáná'taki na ni xí'ị. ¹⁰ Chị noón kúú na ni dakáki ñaá tiempo daá, ta mií ta'ani na dákaki ñaá viti, ta kándéé ini ndu ña dákaki ñaá noo ndidaá tandó'ó ná'ano kóni dánaá ñaá, ¹¹ dá chị chindeé ndó ndu'u xí'ka ndo ña manị noo Ndios sa'a ndu'u. Chị tá kua'a nda'o ñayuu xí'ka ña manị noo Ndios sa'a ndu, dá kían kua'a ka ví ñayuu nakị'o ndivé'e noo Ndios sa'a ndidaá ña manị kée na xí'ín ndú.

Yó'o ná'ani Pablo ndiva'a ko ní sa'an na ñoo Corinto

¹² Ta ió iin ña'a kedaá xí'ín ndú, dá ka'an va'a ndu cháá

sa'a mií ndú, ta kían ña ko kútúú ta'on ini ndu sa'a ni iin ña'a kée ndu, dá chī kendaá ndu ndidaá ña'a, ta kée nduan xí'ín ndino'o ini ndú noo Ndios. Ta ko kéchóon ta'on ndu ña ndichí ió ñayuu yó'o. Di'a kée nduan sa'a ña maní nī kee Ndios xí'ín ndú. Ta dión kée ndu iin ní kúú vá noo xínoo ndu, ta dión kendaá cháá ka ndu xí'ín ndo'ó. ¹³ Ta ko táa ta'on ndu dao ka to'on, ña kían o kandaá ini ndo, o ña o kátí'a ndó ka'i ndó. Chī ndátí yu'u ña miían kasandaá ndo kandaá ndi'i ini ndo, ¹⁴ dá chī tátó'on kī'o sa kandaá ini ndo cháá ña ndu'u kúú na ió ñañó'ó ndó noo, kī'o dión ta'ani koo ñañó'ó ndú noo ndo tá ná kasandaá kuu nandió koo tuku sato'o yo Jesús kasaa na.

¹⁵ Ta xí'ín tandeé ini yó'o nī ka'ín saai dinñó'ó noo ndéi ndó, dá chindeéi ndo'ó uu ta'ándá, ¹⁶ chī nī ka'ín chika'andai noo ndéi ndó, dá ya'i ko'ín chí kuendá Macedonia di'a. Ndi'i daá, nandió koo tukui noo ndéi ndó, dá kían kee ndó ña maní ko'on ndo dáya'a ndó yu'u íchī kua'an chí Judea di'a, nī ka'ín. ¹⁷ Tá nī ka'ín xí'ín ndó ña dión keei, ¿á ká'án ndó ña iin ndakána nī ka'ín xí'ín ndó? O, ¿á ká'án ndó ña kée yu'u tátó'on kī'o kée ñayuu ko ná'á Ndios, tá'an na ká'an "jaan" xí'ín yú'u ná, ta xí'ín ñaxintóni ná ká'an na ña "koó"? ¹⁸ Tído iin na ndaa kúú Ndios, ta mií ná kúú na ná'á ña ko ká'an ndu "jaan" xí'ín yú'u ndú, ta xí'ín ñaxintóni ndú ká'an ndu ña "koó". ¹⁹ Ta sa'a

Jesucristo, na kúú de'e Ndios, nī daná'a yu'u xí'ín Silvano, xí'ín Timoteo noo ndo. Ta ko ká'an Jesús "jaan" xí'ín yú'u ná, ta xí'ín ñaxintóni ná ká'an ña "koó". Ta sa'a mií ná ká'an Ndios "jaan" xí'ín yó, ²⁰ dá chī sa'a mií Jesús xínko noo ndi'i to'on nī xí'o Ndios noo yo, ta sa'a mií ná ká'an yo "Dión ná koo" dá ná natiin Ndios ñañó'ó noo kéká'ano yó na. ²¹ Ta mií Ndios kúú na ná'a ndaa ña ndu'u xí'ín ndo'ó kúú ñayuu mií ná sa'a ña ndíko yo Cristo, ta mií ta'ani na kúú na nī kaxi yó kakuuó ñayuu na, ²² chī nī kani na sello ní o iin rá iin yó, chī nī xí'o na Espíritu ií ná koo na ní o yo, dá katóni ini yo ña miían ndaa natiin yó ndidaá ka ña va'a nī kaa na tei na noo yo. ²³ Mií Ndios kúú na chikanii xí'o kuendá sa'a, chī ná'á ná ña sa'a ña ko ní xíin dákúnda'í ini ndo'ó, sa'a ñoo ko ná'a kasandaái ñoo Corinto xaan. ²⁴ Tído ná dá'a ni ka'án ndó ña kóni ndu ka'anda ndu choon noo ndo noo ña kánian kee ndó sa'a ña kándisa ndó Jesús. Di'a ndúndéé ndu'u kéchóon ndu noo ndo, dá kadii ini ndo, chī sa ndíta toon ndó xí'ín ña ndaa kándisa yó.

2

¹ Sa'a ñoo nī chikaa ini ña o saa ta'o'in noo ndéi ndó viti, dá ná dá'a ni dákúnda'í ini ndo'ó. ² Dá chī tá ná dákúnda'í ini ndo'ó, dá kían, ¿ndá yoo kī'o ña kadii ini, tá dáá? Chī na ndátí yu'u kī'o ña kadii ini, nandei nda'í di'a na kee yu'u. ³ Sa'a ñoo nī taai iin ka tuti

ñoo kosa^{aa}n noo ndo, dá kían tá ná sa^{ai} noo ndéi ndó, dá kían ná dá'a ni kunda'í inii kee nā kánian kī'o ña kadii inii. Ta kándéé ká'ano inii ña tá kadii ini yu'u sa'a ndo, dá kían kadii ta'ani ini mií ndó. ⁴ Ta nda'í nda'o ni sa kuu inii tá ni taai tuti ñoo kosa^{aa}n noo ndo, chi nda nio víi ni tar'u'u, xini, ta xí'ín ndirá noo ni taai ña. Tído ko ní ndukúí ña dákúnda'í inii ndó. Di'a ni keei, dá kandaá ini ndo ndi kī'o kú'u inii sa'a ndo.

Kú'u ká'ano ini Pablo sa'a taa ni ya'a ni kee kuachi

⁵ Ió iin taa ni ya'a ni xī'o ña ni kunda'í ini yu'u, tído o duú sava'a iin tó'ón yu'u ní kunda'í inii ni kee ra, chi kuu va kaai ña ndidaá ndo'ó ni kunda'í ta'ani ini. ⁶ Sa kua'á nda'o ndó ni dandó'o nio taa ñoo. Cháá dión ka ni ná kakuuan. ⁷ Ña kánian kee ndó viti kían kī'o ká'ano ini ndo sa'a rá, ta kī'o ndó tandeé iní noo rá, dá kían ná dá'a ni kandeé ña kunda'í ini ra dánaá ñaá. ⁸ Sa'a ñoo seí nda'ávi noo ndo ña na'a tuku ndó ña kú'u ini ndo sa'a rá. ⁹ Chi ni tanda'í iin ka tuti ñoo kosa^{aa} noo ndo, dá ná kande'á á mií^{aa}n ndaá seídó'o ndó ndidaá choon sa'ándái noo ndo. ¹⁰ Chi na xī'o ká'ano ini ndo sa'a, ta nda yu'u ta'ani kī'o ká'ano inii sa'a ná. Ta sa ni xī'o ká'ano ta'ani inii sa'a taa ñoo tá ió iin ña'a ni kee ra xí'ín mií, ta sa'a mií ndó ni keei dión, chi kī'o dión kóni mií Cristo kee yó, ¹¹ dá kían ná dá'a ni kandeé ña u'u kexíxian

xí'ín yó, chi sa ná'a vá yó tát'o'on kī'o maña^{aa}n.

Yó'o ni nakani ini Pablo sa'a Tito nani sa io na ñoo Troas

¹² Tá ni sa^{ai} ñoo Troas dána'í to'on va'a sa'a Cristo, ndato ni sonó sato'o yo Ndios ña kían dána'í to'on na ñoo ñoo. ¹³ Tído ko ní sa io va'a inii, chi ko ní náni'í tá'in xí'ín ñani yo Tito ñoo ñoo. Sa'a ñoo ni ka'ín ndisá'án xí'ín ñayuu ndéi ñoo, dá ni keei kua'ín chí kuendá Macedonia.

Dáxinkoo va'a Ndios ndidaá ña'a ndó'o yó sa'a ña ndíko yo Cristo

¹⁴ Tído náki'oi ndivé'e noo Ndios, dá chi mií ná dáxinkoo va'a ndidaá ña'a ndó'o yó sa'a ña ndíko yo Cristo Jesús. Ta noo ndú'u ni xī'o na choon dána'a ndu sa'a to'on na, dá kían tát'o'on kī'o náka'ani díko támi sá'an, kī'o di'ón náka'ani to'on na noo ndidaá ñayuu. ¹⁵ Ta noo mií Ndios kúu ndu'u tát'o'on iin dusa támi sá'an, ña chíñó'o Cristo noo Ndios. Chi to'on dána'a ndu náka'ani kua'an noo nā kua'an kaki, xí'ín noo nā kua'an naá. ¹⁶ Ta to'on dána'a ndu kían tát'o'on díko ndii noo nā kua'an naá, ña xī'o ña naá ná. Ta noo nā kua'an kaki, to'on yó'o kían tát'o'on iin díko támi sá'an, ña xī'o ña kataki nā. Tído, ¿ndá yoo kandeé kee choon yó'o, tá dáá? ¹⁷ Ta ko kée ta'on ndu'u tát'o'on kée kua'á nda'o taa, tá'an ra xionoo náka'án nda'í to'on Ndios xí'ín ña maña. Di'a ndísá'ano kéchóon ndu noo Ndios, chi mií ná ni xī'o choon yó'o noo ndu, ta

noo mií Ndios ká'an ndu sa'a Cristo.

3

Dána'a Pablo noo ñayuu ña ni kandoo Ndios kee na ña saá xí'in ná

¹ ¿Á ká'an ndó ña nandió kuéi tuku ndu'u ndukú ndú ña nakoni ndo ndu'u sa'á ña ká'an ndu dión? O, ¿á ká'an ndó ña xínñó'ó ndú iin tuti chindeé ndú mií ndú noo ndo'ó, o iin tuti noo ká'an va'a mií ndó sa'á ndu tát'on k'i'o xínñó'ó ñaá dao ka ra? Koó, ² dá chi tuti ká'an va'a sa'a ndú kúú iin rá iin mií ndo'ó, ta káaan ini ní ndú. Ta ndidaá tá'an ñayuu xí'o kuendá sa'a choon va'a ni kee ndu tein ndó xaan, ³ chi miían ndaa kuiti ndo'ó kúú tuti ká'an va'a sa'á ndu'u, ña kían ni taa mií Cristo, ña kían né'e ndu xionoo ndu. Ta ko ní taa naan noo iin tuti xí'in tinta. Di'a ni taa naan xí'in ndé Espíritu i Ndios takí. Ta ko ní taa naan noo yuu dá'andá, di'a ni taa naan ini ní ndo.

⁴ Ta kándéé ká'ano ini ndu'u Ndios ña k'i'o dión kían sa'á ña ió Cristo xí'in ndú. ⁵ Ta ni lú'u ña ndichí ko kómí mií ndu'u ña kían kedaá xí'in ndú ka'an ndú ña katí'a ndu kee ndu choon yó'o, dá chi mií vá Ndios kúú na xí'o ña ndichí noo ndu, dá katí'a ndu kee nduan. ⁶ Ta mií Ndios kúú na ni xí'o ña kátí'a ndu dána'a ndu sa'á ña saá ni kandoo na kee na xí'in ñayuu na. Ta diin va kían o duú ley, ña ni taa na xí'in letra, chi noo Espíritu i mií ná ni kii ña saá ñoó. Ta ley

ñoó xí'o ña kánian kuu ñayuu, tído Espíritu i, noón kúú na xí'o ña kataki chíchí yó.

⁷ Ta ley ñoó, tá'an ña xí'o ña kánian kuu yo, ni taa Ndios ña noo yuu. Ta ni naye'e ndaa tá ni xí'o naan noo Moisés. Ta ko ní kúu ta'on kande'é na ñoo Israel noo Moisés sa'á ña ndato téi yé'an, tído sa kua'an ndaño'ó vá ña yé'e noo ná. ⁸ Tído ndato ka ví naye'e ndaa tá kemáni Ndios yo xí'in Espíritu i ná. ⁹ Dá chi tá dión ndato ni naye'e ndaa tá ni xí'o na ley yatá, ña ká'an ña kúú yó ñayuu kómí kuachi noo Ndios, ví'í ka ví ndato ña saá xí'o Ndios noo yo, chi xí'oan ña kandoo vii yo noo ná. ¹⁰ Chi va'ará ndi k'i'o ví ndato náye'e ndaa tá ni xí'o na ley yatá, tído ko ta'on ña'a kían noo ña ndato téi náye'e ndaa xí'o Ndios noo yo viti. ¹¹ Dá chi ley yatá, ña naá, ndato ni sa ye'e ndaaan, tído ví'íka ví ndato náye'e ndaa ña saá xí'o Ndios noo yo viti, chi ndidaá tá'an tiempo kooan.

¹² Ta sa'á ña ió tandeé ini ndu ña k'i'o dión kían, sa'á ñoó ko yu'ú ta'on ndu ka'an ndu sa'an, ¹³ ta ko kée ta'on ndu tát'on k'i'o ni kee Moisés, chi ni dadá'i na noo ná xí'in iin dá'on, dá ná o koní na ñoo Israel ña sa kua'an nda'o ña ndato tóon noo ná. ¹⁴ Tído ni ndadi va ñaxintóni ñayuu ñoó. Ta nda na ndéi viti ndó'o ta'ani dión, chi tá ká'i na ley yatá, ió tát'on iin dá'on sadí ñaxintóni ná. Tído tá ná kandeé ini na Cristo, nda daá ví kexoo dá'on, ña

sadí ñaxintóni ná. ¹⁵ Ta nda kuu víti ndó'o na dión, chí tá ká'i na ley Moisés ñoó, sadí ij vá dá'on ñoó ñaxintóni ná. ¹⁶ Tído tá ná kandeé ini na sato'o yo Jesús, dá kían kexoo dá'on, ña sadí ñaxintóni ná. ¹⁷ Dá chí sato'o yo kúú Espíritu ij Ndios, ta noo nákaa Espíritu ij Ndios, ñoó kúú noo ni nono, koó ña'a ka ketéin. ¹⁸ Sa'á ñoó koó ka dá'on sadí noo yo, ta mií yó ná'a tát'o'on k'i'o ndato yé'e sato'o yo Ndios, tát'o'on kée iin espejo ná'a ndatoán tát'o'on káa yó. Chí iin rá iin kuu kuu náye'e cháa ka yo kua'an yo kooó tát'o'on k'i'o ndato yé'e mií ná, ta ña yó'o kían kée na kúú Espíritu ij Ndios, na kúú sato'o yo.

4

¹ Ta sa'á ña ni x'i'o Ndios choon yó'o noo ndú sa'á ña kú'u ini na sa'a ndú, sa'á ñoó ko kútúú ini ndu. ² Di'a kúñó'ó ndú ndidaá ña ka'an noo kéde'é dao ka ñayuu. Ta ko xionoo ndu dánda'í ndu ñayuu, ta ko nádaká ta'on ndu to'on tó'ón xí'ín to'on Ndios noo dána'a ndu. Di'a dána'a ndaa ndu, ta ñoó kían kedaá xí'ín ñayuu, dá ná o sa nákani kuáchí ini na kande'é ná ndu'u. Ta mií Ndios ná'a ña dión kían. ³ Ta to'on va'a dána'a ndu, ko kándaá ini dao ñayuu, chí ió iin ña'a sadí ñaxintóni ná. Ta ñayuu kua'an naá, noón kúú na ndadí ñaxintóni. ⁴ Ta ña u'u dándáki ñayuu yó'o viti, ta ñoó kían ni sadí ñaxintóni ñayuu ko xí'ín kandísa, dá kían ná

dá'a ni natoon ñaxintóni ná kee to'on va'a ña ká'an sa'a ndi k'i'o ká'ano choon kómí Cristo Jesús, na káa tát'o'on k'i'o káa Ndios. ⁵ Ta ko xionoo ta'on ndu'u dána'a ndu sa'a mií ndú, di'a dána'a ndu ña iin tó'ón Jesucristo kúú sato'o noo ndidaá ña'a, ta ndu'u kúú na xínkuáchí noo ndidaá ndó sa'a ña kóni ndu Jesús. ⁶ Dá chí mií Ndios, na ni sa'anda choon, dá ni naye'e ndaa noo íin naá, noón ta'ani kúú na ni dát'o'on ñaxintóni ndú, dión dá kuu dát'o'on ndu ñaxintóni dao ka ñayuu, dá kana'á ná ndi k'i'o ká'ano tatá Ndios, ta ná'a Ndios ña ndato yó'o xí'ín Jesucristo.

K'i'o di'a kée ndu sa'á ña kándéé ini ndu Jesús

⁷ Ta ndu'u kúú tát'o'on iin kidi ñó'o noo ñó'o iin ña kuiká, ña kúú to'on ndato dána'a ndu, dá ná kandaá ini ñayuu ña ndée ká'ano yó'o ni kii noo Ndios, ta o duú ndée kómí mií ndú kían. ⁸ Ta va'ará só'óni tandó'ó ndu'u, tído ko ní tadj ta'on ndu. Ta va'ará nákani nda'o ini ndu, tído ko ndí'i ta'on tandeé ini ndu. ⁹ Kéndava'a ñayuu xí'ín ndú, tído ko dáyaá ndá'a ta'on ñaá Ndios. Koon na ndu'u noñó'o, tído ko kándéé ta'on na dánaá na ndu'u. ¹⁰ Ndeí kúú mií vá noo xionoo ndu, daá kuití vá ió ña ka'áni ná yikí koño ndu tát'o'on ni kee na xí'ín Jesús, dá ná kandaá ini ñayuu ña ió takí Jesús sa'á ña náki'o ndu yikí koño ndu ndo'an dión. ¹¹ Chí xían nani takí ndu ndeí ndu, daá kuití vá ió nduu ndu naki'o ndu

mií ndú kuu ndu sa'a Jesús, dá ná kandaá ini ñayuu ña ió takí na sa'a ña náki'o ndu yiki koño ndu ndo'an dión. ¹² Ta sa'a ña daá kuití ió ña kuu ndu, sa'a ñoó nónó noo ndo ni'i ndo ña kataki chíchí ndó.

¹³ Ta kándéé ini ndu Ndios táto'on ki'o ni kandeé ini ñaá na ni taa di'a noo tuti ii Ndios: "Sa'a ña kándísa ndaaí Ndios, sa'a ñoó ni ka'in sa'a ná." Ki'o dión ta'ani ndó'o ndu'u, chi sa'a ña kándísa ndu na, sa'a ñoó ká'an ndu xí'in ndó sa'a ná, ¹⁴ dá chi ná'á ndú ña ni natakí sato'o yo Jesús ni kee Ndios, ta kándísa ta'ani ndu ña dánátaki na ndu'u táto'on ni kee na xí'in Jesús, dá nakuíta dáó yó noo ná. ¹⁵ Chi xí'o ndu mií ndú ña ndó'o ndu ndidaá tandó'ó yó'o sa'a ña kú'u nda'o ini ndu sa'a ndo, dión, dá ná ndukua'a cháá ka ñayuu natiin ña maní xí'o Ndios, dá kían kua'a cháá ka ñayuu nakí'o ndivé'e noo Ndios, dá ná natiin na cháá ka ñañó'ó.

¹⁶ Sa'a ñoó ko kútúú ta'on ini ndu, va'ará sa kúyatá yiki koño ndu kua'an, tído iin rá iin kuu kuu di'a ndúsaá níó ndú kua'an. ¹⁷ Dá chi tandó'ó ló'o, ña ndó'o tóo níó ndú ñayuu yó'o, ñoó kían xí'o ña ni'i ndú iin ña ndato ká'ano noo Ndios, ña ni iin kuu o ndí'i. ¹⁸ Ta ko ndí'i ta'on ini ndu sa'a ña ndé'á xí'in noo yo. Di'a ndí'i ini ndu sa'a ña ko túu, ña ko xini yo xí'in noo yo. Dá chi ña ndé'é yó xí'in noo yo, ñoó kían ndí'i va. Tído ña ko xini yo xí'in noo yo, ñoó kían ni iin kuu ta'on o ndí'i.

5

¹ Dá chi ná'á ndu'u ña yiki koño ndíxi ndu kúú táto'on iin ve'e ndéi tóo ndu ñayuu yó'o. Ta tá ná kasandaá kuu natañan, dá ko'on Ndios ki'o na iin ve'e kandeí ndu, ña kían ko ní káva'a xí'in ndá'a taa, ña ni iin kuu o ndí'i, ña kúú kuendá induú. ² Sa'a ñoó nda'í tána ndu, chi kóni kii ndu nandixi ndu yiki koño saá, ña kúú kuendá induú. ³ Ki'o dión, dá nandixi ndu iin yiki koño saá, dá o kóo vichí ndú. ⁴ Ta nani ndíxi ndu yiki koño yó'o, nda'í tána ndu, dá chi ko kóni ta'on ndu kandoo vichí ndú. Di'a kóni ndu ña nandixi ndu iin yiki koño saá, dá kían naá yiki koño xí'i yó'o, dá ni'i ndú iin yiki koño ña kataki chíchí. ⁵ Ta mií Ndios kúú na ni saki ña dión kee na xí'in ndú, ta ni xí'o na Espiritu ná noo ndú, dá ná kandaá ini ndu ña miían ndaa dión kee na xí'in ndú.

⁶ Sa'a ñoó daá ió tandéé ini ndu noo ña yó'o, ta ná'á ndú ña xían nani ndíxi ii ndú yiki koño yó'o, xíká vá ndíta ndu noo ió sato'o yo Jesús. ⁷ Xíonoo ndu xí'in ña kándéé ini ndu ña ki'o dión kían, ta ko ndí'i ini ndu sa'a ña xini ndu xí'in noo ndú. ⁸ Tído kándéé ká'ano ini ndu ña dión koo, sa'a ñoó kóni cháá ka ndu dánkoo ndu yiki koño yó'o, dá kuu nakuíta ndu noo sato'o yo Jesús. ⁹ Sa'a ñoó ndí'i ini ndu, á mií ndú ndéi xíká ndú noo ná o á mií ndú sa ndíta ndu noo ná, ña kóni ndu kían nata'an ini na xini na ña kée ndu. ¹⁰ Dá chi miían ndúsa nakuíta ndidaá tá'an yo noo Cristo Jesús, noo

koo na keyíkò nà, dá natiin iin rá iin yó ya'i sa'á ñà nì kee yó nani nì sà ndixi yó yíkí koño yó'o, á mií yó nì kee yó ñà va'a, o á mií yó nì kee yó ñà kini.

Nì xì'o Ndios choon noo ndú ñà dánáki'in tá'an va'a ndu ñayuu xí'in Ndios

¹¹ Ta sa'á ñà ná'á ndú ñà kánian yu'ú ni'ini yó nà kúú sato'o yo, sa'á ñoó ndí'i ini ndu dáxingò ini ndu ñayuu, dá kandísa na ñà ndaa dána'a ndu. Ta mií Ndios kúú nà ná'á va'a tátò'on kì'o kúú ndú, ta kándéé ini ndu ñà kì'o dión ta'ani kátóni ini ndo. ¹² Tído ná dá'a ni ka'án ndó ñà nandió kuéi ndu chinaní va'a ndu mií ndú noo ndo, di'a kóni ndu ñà ni'ì ndo ñà ka'an va'a ndó sa'a ndú'u, dá kían nónó noo ndo ka'an ndo xí'in ñayuu kátoó chíndaya'i mií sa'á ñà luu ká'an nà, tído yakó nda'o níò ná. ¹³ Chì tá ká'án dao ndó ñà lóko kúú ndú, dá kían lóko va kúú ndú sa'á Ndios, tá dáá. Tído tá ká'án ndó ñà kéndísá'ano ndu, dá kían ñà va'a mií vá ndó kían. ¹⁴ Ta kú'u nda'o ini Cristo sa'a ndú, ta ñoó kían kédaá, sa'á ñoó ndí'i ini ndu kéchóon ndu noo ná, chì ná'á ndú ñà sa'á ñà nì xì'i mií ná sa'a ndidaá ñayuu, sa'á ñoó nì xì'i ndidaá ñayuu. ¹⁵ Nì xì'i Jesús sa'a ndidaá ñayuu, dá kían ná dá'a kà ni kandeì yó keeá ñà kóni mií yó. Di'a kánian kandeì yó kee yó ñà kóni nà nì xì'i sa'a yo, ta nì nataki nà.

¹⁶ Sa'á ñoó kò nákanì kà ini ndu sa'á ñayuu tátò'on

kì'o nákanì ini ñayuu kò ná'á Ndios. Ta va'ará nì sà ka'án ndú ñà iin taa oon nì sà kuu Cristo, tído viti kò nákanì kà ini ndu dión sa'a ná. ¹⁷ Dá chì ndi ndaa mií ñayuu ñó'o tìxi ndá'a Cristo, nì nduu na iin ñayuu saá. Ta ndidaá ñà nì sà kuu na tá sata nì kandoo vaan, ta ndidaá ñà nì nduu saá. ¹⁸ Ta ndidaá ñà yó'o kée mií Ndios, nà nì naki'in tá'an va'a xí'in yó sa'á ñà nì kee Cristo. Ta nì xì'o na choon noo ndu'u ñà kían dána'a ndu noo ñayuu ndi kee na, dá naki'in tá'an va'a Ndios xí'in ná. ¹⁹ Chì sa'á ñà nì kee Cristo, sa'á ñoó kuu naki'in tá'an va'a Ndios xí'in ñayuu, chì kò taó kuendá ta'on kà nà sa'á kuachi kée ñayuu. Ta nì sa'anda nà choon noo ndu ñà dána'a ndu noo ñayuu ndi kee na, dá naki'in tá'an va'a Ndios xí'in ná. ²⁰ Ta ndu'u kúú nà nì chikata Cristo kane'e ndu to'on na noo ñayuu, sa'á ñoó kéchóon Ndios ndu'u, dá ká'an ndu xí'in ñayuu. Sa'á ñoó seí nda'í ndu noo ndo'ó xí'in kuú Cristo ñà koo ini ndo naki'in tá'an va'a ndó xí'in Ndios. ²¹ Ta Cristo kúú nà kò ní ya'a ta'on kee kuachi, tído nì nakuido na kuachi yó, dión, dá nì kandoo yó kúú yó ñayuu koó kuachi noo Ndios sa'á ñà nì kee na dión.

6

¹ Ta viti ndu'u kúú nà kéchóon xí'in Cristo, sa'á ñoó ká'an ni'ini ndu noo ndo ñà ná dá'a ni koo ini ndo natiin oon ndó ñà manì nì kee Ndios

xí'ín ndó. ² Dá ch̄i di'a kaá tuti īi Ndios:

Miī kuū n̄i kaxiī, kuū dáá n̄i seídó'í ndo'ó.

Ch̄i tá n̄i kasandaá kuū n̄i dakákiī ndo'ó,

kuū dáá n̄i ch̄indeeí ndo'ó.

Ta kuū víti kúú kuū n̄i kaxi Ndios, ch̄i miī kuū víti kónī na dákāki na ndo'ó.

³ Ta ni iin tó'ón ña'a nóo kō yá'a ndu kee ndu noo ni iin tó'ón ñayuu, dá kían ná o ní'í ná ndi koo ka'an ndava'a na sa'a choon n̄i x̄i'o Ndios noo ndú. ⁴ Di'a ná'a ndu miī ndú noo ndidaá ña kée ndu ña kúú ndú na kéchóon ndaa noo Ndios, dá ch̄i x̄i'o ndeé nda'o ini ndu, va'ará ndó'o ndu tandó'ó sa'a choon kée ndu, o va'ará kámanī ña'a noo ndú, ta dión ta'ani kée ndu tá ndó'o ní'o ndú. ⁵ Ta x̄i'o ndeé ta'ani ini ndu va'ará káni na ndu'u, o va'ará sadī na ndu'u ve'e kaa, o va'ará kuá'a ñayuu ndákuei naá x̄i'ín ndú, o va'ará choon ndeé nda'o kée ndu, o va'ará kō kidī ndu dao sakuaá, o va'ará kō ní'í ndú ña'a kasá'an ndu dao ta'ándá. ⁶ Ta noo choon kée ndu, vii kée ndu, ta kéchóon ndu ña ndichí x̄i'o Ndios, ta ió kueé ini ndu, ta va'a ini ndu, ta x̄i'ín ndeé Espiritu īi Ndios kéchóon ndu, ta kú'u ndisa ini ndu sa'a ndidaá ñayuu, ⁷ ta dána'a ndu to'on ndaa, ta x̄i'ín ndeé miī Ndios kée ndu ndidaá ña'a, ta né'e ndu ña kúú ña ndaa x̄i'ín ndá'a kuá'a ndu, x̄i'ín ndá'a íti ndu, dá ch̄indeeí ndú miī ndú. ⁸ Ió dao ñayuu x̄i'o ñaño'ó noo ndú, ta ió dao kā na kōo ñaño'ó ná noo ndú. Ta dao na ch̄inaní

kini na ndu'u, ta dao kā na ch̄inaní va'a ñaá ná. Ta va'ará ch̄inaní tó'ón ná ndu'u, tído na ndaa va kúú ndú. ⁹ Ta ió dao ñayuu kée na ña kō nákoní na ndu'u, tído ná'a vá ná ndu'u. Sā nd̄ji va kúú ndú xinī ndu, tído takí īi vá ndú. Ta va'ará kéndava'a kini na x̄i'ín ndu'u, tído kō x̄i'í ta'on ndu. ¹⁰ Ta va'ará ndúkú ñayuu ña kan-dei nda'í ndu, tído daá kadī ini ndu. Ta va'ará kúnda'í ndu, tído di'a ndekuiká ndú ñayuu x̄i'ín to'on Ndios. Ta va'ará ni ña'a ta'on kōo noo ndú, tído di'a kómí ndú ndidaá ña va'a cháá ka.

¹¹ N̄i nono yú'u ndú n̄i ka'an ndaa ndu x̄i'ín ndó, na ñoo Corinto xaan, ta ndino'o ini ndú x̄i'ín ní'o ndú n̄i ka'an ndu x̄i'ín ndó. ¹² Kō ní sadī ndu ní'o ndú noo ndo'ó, miī di'a ndó kúú na n̄i sadī ní'o ndo noo ndu'u. ¹³ Ta kónī ndu ña kee ndó x̄i'ín ndú táto'on k̄i'o n̄i kee ndu x̄i'ín ndó, sa'a ño'ó seí nda'í ndu noo ndo táto'on kée iin tatá x̄i'ín de'e ra ña konó ta'ani ndó ní'o ndo noo ndú'u.

Yóo kúú ve'e ño'o Ndios takí

¹⁴ O sa kóo ini ndo naki'in tá'an nóo ndó x̄i'ín ñayuu kō kándisa Jesús. Dá ch̄i, ¿á náki'in tá'an nóo ña ndaa x̄i'ín ña kō ndáa, ká'an ndó? Ta, ¿á náki'in tá'an nóo noo to'on x̄i'ín noo iin naá? ¹⁵ Ta, ¿á kuu naki'in tá'an nóo Cristo x̄i'ín ña u'u? Ta, ¿á kuu naki'in tá'an nóo iin na kándisa Jesús x̄i'ín iin na kō kándisa? ¹⁶ Ta, ¿á kuu naki'in tá'an nóo ve'e ño'o Ndios takí x̄i'ín ña kúú yoko, ká'an ndó? Ta yóo kúú

ve'e ño'o noo ió Ndios takí, chí di'a kaá mií ná noo tuti ií ná:

Kooi xí'ín ná, ta kanooi tein na.

Ta yu'u kakuu Ndios noo ná, ta mií ná kakuu na ñooi.

¹⁷ Ta sa'á ña dión kían, sa'á ñoó kaá ta'ani na di'a:

Kankuei ndó tein ñayuu ko kándísa xaan,

ta kuxoo ndó kua'án ndo, kaá Ndios, na kúú sato'o yo.

Ta ni o sa káko'on ndá'a ndo ña kini kée na,

dá kían natiin va'i ndo'ó.

¹⁸ Ta yu'u ná kakuu tatá noo ndo,

ta ndo'ó ná kakuu de'e yíi yu'u xí'ín de'e di'íi,

kaá Ndios, na kúú sato'o yo, na kómí ndidaá tá'an choon.

7

¹ Na maní miíi, kí'o dión ví ndato ni xí'o Ndios to'on na noo yo, sa'á ñoó ná taó yo mií yó noo ndidaá tá'an ña dáyako ñíi yo xí'ín ñaxintóni yo noo Ndios. Ta dión, dá ná kasan-daá yo koo vii yo noo mií ná sa'á ña yu'ú ni'ini yó na.

Kádii ini Pablo ña ni nandikó ini na ñoo Corinto sa'á kuachi ni kee na

² Natiin va'a ndó ndu'u xí'ín ndino'o ini ndo, dá chí ni iin tó'ón ndó ko ní dár'u'u ndu, ta ni iin tó'ón ndó ko ní dákí'ín ndu iin íchi kini, ta ni iin tó'ón ndó ko ní dándá'í ndu. ³ Ta ko ká'ín dión, dá ka'an kuachii sa'a ndo, chí sa ni ka'ín xí'ín ndó ña nda maá ini ní'o ndú ñó'o ndo'ó. Sa'á ñoó iin kakuu yó tá ni

xí'i yo, ta iin kakuu yó tá takí yo. ⁴ Ta ió nda'o tandeé ini ká'ín xí'ín ndó ña nákani ini, ta va'a nda'o ká'ín sa'a ndo noo dao ka ñayuu. Ta ni nakutí xí'ín tandeé ini, ta ni nakutí ndaá ní'o ndú xí'an kádii ini ndu tein ndidaá tandó'ó ndó'o ndu.

⁵ Chí tá ni kasáa ndu Macedonia yó'o, ni lú'u ko ní nání'i ndée ndú, dá chí ndeí kúú mií vá noo ni xionoo ndu ni ndo'o nda'o ndu, chí ni dandó'o ñayuu ní'o ndú, ta ni sa yu'ú ni'ini ní'o ndú. ⁶ Tído mií Ndios, na xí'o tandeé ini noo na ndó'o ní'o, noón kúú na ni xí'o tandeé ini noo ndu'u sa'á ña ni ndisáa Tito.

⁷ Ta o duú sa'á ña ni ndusáa oon ni xi, dá chí ni natiin ta'ani ndu tandeé ini sa'á ña ni xí'o ndó tandeé ini noo xí, chí ni nakani xi ña ndáti kíi ndo koni tuku ndó yu'u, ta ni nakani ta'ani xi ña kúnda'í nda'o ini ndo sa'á kuachi ni kee ndó, ta ndí'i ini ndo sa'á yu'u. Sa'á ñoó ni kádii cháa ka ini. ⁸ Dá chí va'ará ni dakúnda'í ini ndo'ó xí'ín tuti ni taai kosaa noo ndo, tído ko kútúú ta'on ini viti noo ña ni taai ni saa noo ndo. Chí va'ará ni kutúú ini tá ni taai ña, tído viti kándaá ini ña tooo vá ni kúnda'í ini ndo ni kean. ⁹ Ta viti kádii ini, tído ko kádii ta'on ini sa'á ña ni dakúnda'í ini ndó. Di'a kádii ini, dá chí sa'á ña ni kúnda'í ini ndo, ñoó ni kedaá xí'ín ndó, dá ni nandikó ini ndo sa'á kuachi ni kee ndó. Chí mií vá Ndios kúú na ni xí'o ña ni kúnda'í ini ndo sa'á kuachi ni kee ndó. Sa'á ñoó

ni lú'u kọ ní tuú ndó ni kee ndu. ¹⁰ Dá chī tá xí'o Ndios ña kúnda'í iní yọ sa'á kuachi kée yó, ñoó kían kedaá xí'in yó, dá nandikó iní yọ sa'á ña ni kee yó, dá ni'i yọ ña káki yó. Sa'á ñoó kọ kánian ta'u'u iní yọ tá ndó'o yó dión. Tído ña kúnda'í iní xí'o ñayuu yó'o, ñoó kían xí'o ña naá yó. ¹¹ Tído kande'é ndó, chī sa'á ña ni xí'o Ndios ña ni kúnda'í iní ndo, ñoó ni kedaá xí'in ndó, sa'á ñoó ndi k'i'o ví ni ndi'i iní ndo kee ndó ña kóni mií ná, ta ni ndi'i iní ndo ndeyíko ndo choon, ta ni ta'u'u iní ndo ni xini ndo kuachi ñoó, ta ni yu'ú ndo ni xini ndoán, ta ndi k'i'o ví ni katoó ndo koni ndo yu'u, ta ni ndi'i cháá ka iní ndo ni kee ndó choon ni sa'andaí noo ndo, ta ni dandó'o ndó níọ taa ni kee kuachi ñoó. Ta noo ndidaá ña yó'o ni na'a ndo ña ni kendaá ndo choon. ¹² Tá ni taai tuti ñoó kosaaan noo ndo, kọ ní táai ña, dá keyíko ndo sa'á ra ni ya'a ni kee kuachi, ta ni kọ ní táai ña kosaaan chindeéan na ni ta'u'u. Di'a ni taai ña kosaaan noo ndo, dá na'a ndo mií ndó noo Ndios ña ndí'i iní ndó kee ndó choon sa'ándá ndu.

¹³ Ta sa'á ña ni kee ndó dión, sa'á ñoó ni nduká'ano cháá ka tandeé iní ndu. Tído ni kadij cháá ka iní ndu sa'á ña ni kadij nda'o iní Tito, chī ni ñatiin xi tandeé iní ká'ano ni kee ndidaá ndo'ó. ¹⁴ Chī ni ka'in xí'in xí ña va'a kee ndó xí'in xí, ta kọ ní xíka'an ta'on noo sa'á ña ni ka'in dión xí'in xí. Chī táto'on k'i'o ká'an ndu ndino'o ña ndaa xí'in ndó, k'i'o dión ta'ani ni xinkoo ndaa

ndidaá ña ni ka'an va'a ndu sa'a ndo noo xí. ¹⁵ Ta ni nduká'ano cháá ka ña kú'u iní xí sa'a ndo, chī ndísaá iní xí táto'on k'i'o ni seídó'o ndidaá ndó choon ni ta'anda noo ndo, chī ni ñatiin va'a ndó xí xí'in ña yu'ú ndo, ta xí'in ña ndéi ñino ndó. ¹⁶ Ta kadij nda'o iní, chī noo ndidaá ña'a kándéé iní ndo'ó.

8

Yó'o ká'an Pablo sa'á di'ón dátaká na kua'an noó na ndó'o níọ

¹ Ta viti, ñani, kóni ndu nakani ndu xí'in ndó sa'á ña maní kée Ndios xí'in ndidaá na kúu kuendá Jesús ndéi chí Macedonia. ² Chī va'ará ni xirndodó ñaá tandó'ó, tído kadij nda'o iní na, ta va'ará kúnda'í nda'o na, tído kua'á nda'o di'ón ni dokọ ná. ³ Ta yu'u xí'o ndaa kuendá sa'a ná, ña ndino'o iní ná ni xí'o na di'ón táto'on k'i'o sáa ndéé ná, ta ni ya'a cháá ka ví ni xí'o na noó ña sáa ndéé ná. ⁴ Ta ni seí nda'í nda'o na noó ndu'u ña ná kandía ndu tiin ndu di'ón ni dátaká na, dá kuu chindeé ná ñayuu kúnda'í, na kúu ñayuu Ndios. ⁵ Va'a cháá ka ví ni kee na noó ña ndáti ndu kee na, dá chī dinño'ó ni ñak'i'o na mií ná noo ndá'a sato'o yọ Jesús. Ni ndi'i, dá ni ñak'i'o na mií ná kueídó'o na ndu'u táto'on k'i'o kóni mií Ndios. ⁶ Sa'á ñoó ni ka'an ni'ini ndu noo Tito ña táto'on k'i'o ni chindeé xí ndo'ó tá ni kasá'á ndó kótúti ndó di'ón chindeé ndó na kúnda'í ñoó, k'i'o dión ta'ani ná dáxinkoo xí choon noó ña

manj kee ndó yó'o. ⁷ Va'a kée ndó noo ndidaa ña'a, chi kándéé ká'ano iní ndo Jesús, ta ti'a ndó ka'an va'a ndó, ta ndichí ndo noo ña'a Ndios, ta ndino'o iní ndo kée ndó ndi ndáa mií vá choon, ta kú'u nda'o iní ndo sa'a ndú. Sa'a ñoo koo iní ndo kee va'a ta'ani ndó noo ña manj yó'o.

⁸ Ta ña ká'in xí'in ndó, ko kíán iin choon sa'ándáj noo ndo. Di'a kónij ña kande'é va'a ndó tát'o'on k'i'o ndí'i iní dao ka ñani yo chindeé ná na kámani ña'a noo, dá ná kande'á á miían ndaa ió ña kú'u iní ndo sa'a ñayuu ndó'o dión. ⁹ Ta sa na'á vá mií ndó sa'a ña manj nj kee Jesu-cristo, na kúú sato'o yo, sa'a yo, dá chi sa'a ña kú'u nda'o iní na sa'a, sa'a ñoo nj ndee na mií ná iin taa kúnda'í, va'ará kuíká nda'o na. Ta sa'a ña nj ndenda'í na mií ná, sa'a ñoo ni'j yo ña koo kuíká yó noo Ndios. ¹⁰ Ta viti kónij yu'u ka'an ni'inii noo ndo sa'a ña yó'o. Chi kánian dáxinkoo ndó choon yó'o viti, chi nda kuia ao nj kas'áá ndó kétútí ndó di'ón ñoo, ta o duú ña yó'o oon ni ní kee ndó, chi mií ndó nj ndaki iní ña dión koo. ¹¹ Sa'a ñoo dáxinkoo kíj ndo choon yó'o, chi tát'o'on k'i'o luu nj chikaa iní ndo kee ndóan mií sa'a, k'i'o dión ndí'i iní ndo dáxinkoo ndóan viti. Ta k'i'o ndóan tát'o'on k'i'o ió ña noo ndo. ¹² Chi tá ná k'i'o ndóan xí'in ndino'o iní ndo, dá kíán nata'an iní Ndios koni naán, chi ko xika ta'on na ña k'i'o yó ña koó noo yo.

¹³ Ta ko ká'an ta'on yu'u

ña yó'o xí'in ndó sa'a ña kónij ña kandeí va'a dao ka ñayuu, dá kandoo ndá'a ndo. ¹⁴ Di'a kónij yu'u ña chindeé tá'an yó tá kamanj ña'a noo yo, chi tiempo viti kánian koto ni'iní ndó na kúnda'í ñoo xí'in ña kándoo noo ndo, dá chindeé ndó na xí'in ña kámani noo ná. Dión, dá ná nandió kuéi na chindeé ná ndo'ó xí'in ña xínño'ó ndó ió noo ná, dión, dá chindeé tá'an yó tá kamanj ña'a noo yo. ¹⁵ Dá chi di'a kaá tuti ij Ndios: “Ñayuu nj ndítútí kuá'á ña'a, ta ko ní kándoo ta'an vaan. Ta na nj ndítútí lú'an, ko ní kámani ta'an vaan.”

¹⁶ Tído ndivé'e Ndios, chi mií ná nj kedaá xí'in Tito, sa'a ñoo ndí'i iní xi sa'a ndo tát'o'on k'i'o ndó'o mií. ¹⁷ Chi xí'in ndino'o iní xi nj natiin xi choon nj xi'o ndu noo xí. Ta sa'a ña ndí'i iní xi sa'a ndo, sa'a ñoo kosaa xi noo ndéi ndó, chi k'i'o dión nj chikaa iní mií xí. ¹⁸ Ta nj tanda'á ta'ani ndu iin ka ñani yo kosaa ra xí'in xí, ta ndeí kúú mií vá noo ndítútí na kúú kuendá Jesús ká'an va'a na sa'a rá, chi kéchóon va'a ra noo to'on va'a ká'an sa'a Jesús. ¹⁹ Ta o duú dión oon ni kíán, taa yó'o kúú ra nj kaxi dao ka na kúú kuendá Jesús ña kíán kane'e tá'an ra kanoo ra xí'in ndu'u natiin ndu di'ón, ña nj ketútí dao ka ñani yo. Ta kee ndu choon yó'o, dá ná natiin sato'o yo ñañó'ó, dá kandaá iní ndo ña kónij ndu chindeé ñaá ndú noo choon yó'o. ²⁰ Ta k'i'o dión nj chikaa iní ndu, dá kíán ni iin tó'ón ñayuu ná dá'a

ni nakani kuáchij ini kande'é ná ndu sa'á dijón kua'a ni nditútí ná kane'e ndu ko'on ndu. ²¹ Chij ndí'i ini ndu kéndísá'ano ndu choon. Ta o duú noo sato'o yo Jesús oon ni ndí'i ini ndu kee ndu dión, nda noo ñayuu ta'ani ndí'i ini ndu kéndísá'ano ndu.

²² Ta tánda'á ta'ani ndu iin ka ñani yo kosaa ra xí'in taa yó'o. Ta kuá'á nda'o ta'ándá ni na'a ra mií rá noo ndú ña ndí'i nda'o ini ra kendaá ra choon. Ta viti ndí'i cháá ka ini ra chindee rá ndo'ó, chí ió nda'o tandeé ini ra xí'in ndó. ²³ Ta kana'á ndó ña Tito kúu ra né'e tá'an xí'in yu'u, ta kéchóon dáó xí xí'in noo ndo'ó. Ta uu ka ñani yo kosaa xí'in xí kúu ra ni tanda'á dao ka na kúu kuendá Jesús kosaa ra, ta xí'in taa yó'o natiin Cristo ñañó'ó. ²⁴ Ta na'a ndo mií ndó noo taa yó'o ña kúu ndó na kú'u ini sa'a na kúnda'í ñoó, dá ná kandaá ini dao ka na kúu kuendá Jesús sa'á ña va'a ni kee ndó, dá ná dá'a ni dátuu ndó ndu'u noo ká'an va'a ndu sa'a ndo noo rá.

9

¹ Ko xínñó'ó ka ka'in xí'in ndo'ó sa'á dijón, ña kían kétútí dao ka na kúu kuendá Jesús, dá chindee ná ñayuu Ndios ndéi kuendá Judea, ² chí sa na'á vái ña ndino'o ini ndo kóni ndo chindee ndó na. Ta ká'an va'i sa'a ndo'ó noo ñani yo ndéi Macedonia yó'o, chí ká'in xí'in ná ña ndo'ó, na ndéi Acaya xaan, nda kuia ao ió nduu ndo chindee ndó ñayuu kúnda'í. Ta sa'á ña ni ndí'i ini ndo kee ndó dión,

sa'á ñoó ni chikaa ta'ani ini na kee na dión. ³ Tído ni tanda'í ñani yo yó'o kosaa ra noo ndéi ndó, dá kían ná dá'a ni kandoo tó'in noo ña ni ka'an va'i sa'a ndo sa'a choon yó'o, dá ná xinkoo ña ni ka'in xí'in ná ña kandeí nduu ndo. ⁴ Dá chí oon ni ví saá dao na ndéi Macedonia xí'in, ta koni na ña ko ndéi nduu ndo xí'in dijón ñoó, dá kían kaka'an nda'o noo ndu'u sa'á ña ni kandeé ini ndu ndo'ó, ta ko ní sá ndei nduu ndo. Tído ví'í ka ví kaka'an noo mií ndó. ⁵ Sa'á ñoó ni chikaa ini ña va'a cháá ka ni sei nda'í noo taa yó'o ña kosaa ra noo ndéi ndó dinñó'ó, dá chindee rá ndo'ó ketútí ndó dijón, ña ni kaa ndo k'i'o ndó. Ta dión, dá ná kandeí nduu ndo k'i'o ndo'an xí'in ndino'o ini ndo, dá ná dá'a ni kakian ña ni kendúsa ndu xí'in ndó.

⁶ Ta ká'in xí'in ndó ña kande'é ndó tát'o'on ndo'o na xíti, chí na xíti cháá, cháá vá dákée na. Ta na xíti kua'a, kua'a dákée na. ⁷ Ta iin rá iin ndó k'i'o tát'o'on k'i'o ni chikaa ini níno ndo. Ta o sa kí'o ndo'an xí'an kúnda'í ini ndo, ni sa'á ña mi'an ndúsa k'i'o ndo'an. Chí náta'an ini Ndios xiní na na xí'o ña xí'an kádij ini na. ⁸ Ta na ká'ano nda'o kúu Ndios, sa'á ñoó kuu va ndekua'a ná ña'a va'a noo ndo, dá kían ni iin tó'ón ta'on ña'a ná o kómani noo ndo, dá kían ná koo ni ña'a chindee ndó dao ka na. ⁹ Dá chí di'a kaá tuti ij Ndios:

Ni dasá rá ña ió noo rá, ta ni xí'o raan noo na kúnda'í,

ta iin ni kandoo va ña ndaa ni kee ra noo Ndios.

¹⁰ Ta mií ná xí'ò tata noo ra xíti, ta xí'ò ta'ani na pan noo na kuíko, ta mií ná ndekua'a tata ió noo ndo. Ta ndekua'a ta'ani na ña va'a kee ndó xí'ín dao ka ñayuu. ¹¹ Dión, dá koni ndo koo kua'a ña'a noo ndo, dá kuu kí'ò kua'a ndo ña'a noo ñayuu xínño'án. Dá tá ná nakí'ò ndu di'ón ñoó noo ná, dá kíán nakí'ò na ndivé'e noo Ndios sa'án. ¹² Chi tá ná nakí'ò ndu di'ón yó'ò noo na kúnda'í ñoó, o duú ña'a xínño'ó oon ni ñayuu Ndios ni'í ná xí'án, dá chi di'a kua'a nda'ò noo ndivé'e nakí'ò na noo Ndios sa'án. ¹³ Ta sa'a ña natiin na di'ón ni kemáni ndo ná, sa'a ñoó keká'ano na Ndios, chi miían ndaa seídó'ò ndó to'on va'a sa'a Cristo. Ta keká'ano ta'ani na Ndios sa'a ña ni xí'ò ndó kua'a nda'ò di'ón ni chindee ndó mií ná xí'ín dao ka ñayuu. ¹⁴ Ta kí'ò dión ta'ani kaka na ña maní noo Ndios sa'a ndo, chi kú'u nda'ò ini na sa'a ndo, chi mií Ndios ni kedaá xí'ín ndó, dá ni kee ndó ña maní ká'ano yó'ò xí'ín ná. ¹⁵ Ta ndivé'e ká'ano Ndios, chi ká'ano nda'ò ña maní ni kee na xí'á. Ta ko ní'í yo to'on va'a ka'an yo sa'án.

10

Ká'an Pablo sa'a choon ni xí'ò Ndios noo ná

¹ Ta yu'u Pablo seí nda'í va'í noo ndo xí'ín ña nda'í ió inií, xí'ín ña ió va'a inií táto'on kí'ò ni kee mií Cristo, va'ará ká'an dao ndó ña iin taá vitá ini kúú yu'u tá nákaa tein ndó xaan, tído tá nákaa xíkái, deén nda'ò

ká'ín xí'ín ndó. ² Tído seí nda'áví noo ndo ña tá ná saai, ná dá'a ni kendúsa ndo xí'ín ña ka'an deéin xí'ín ndó, chi miían ndaa kuiti kosaa nduu ka'an deéin xí'ín na ká'an ña xionoo ndu kée ndu táto'on kí'ò kée ñayuu kuendá ñayuu yó'ò. ³ Miían ndaa ndéi ndu ñayuu yó'ò, tído ko kéchóon ta'on ndu ña'a ió ñayuu yó'ò, dá naá ndu xí'ín ña kini. ⁴ Chi ko kéchóon ta'on ndu ña ió ñayuu yó'ò, dá naá ndu xí'ín ña kini. Chi nda'á chóon, ña kíán kéchóon ndu, kúú ndéé xí'ò mií Ndios. Ta xí'ín ña yó'ò dánaá ndu noo dándáki ña kini. ⁵ Ta xí'ín ndéé yó'ò ta'ani dátuu ndu ndidaa ña to'ón kéchóon ñayuu. Ta dátuu ta'ani ndu ndidaa ñaxintóni táyíí, ña kedaá xí'ín ná, dá ko nákoní na Ndios. Ta náchi'í ndu ndidaa ñaxintóni ñayuu tixi ndá'a Cristo Jesús, dá ná kueídó'ò ñaá ná. ⁶ Ta ió nduu ndu dándó'ò ndu ní'ò na ko xín kueídó'ò tá ná kasandaá ndo kueídó'ò ndisa ndó to'on Ndios.

⁷ Kande'é va'a ndó ndi káa iin rá iin ña'a. Tá ió iin káa ndó nákoní mií ña kúú ndó kuendá Cristo, dá kíán kánian taó kuendá va'a ndó, chi táto'on kí'ò kúú ndó kuendá Cristo, kí'ò dión ta'ani kúú ndu'u. ⁸ Chi va'ará yá'í cháá noo chíndaya'íi choon né'í, tído ko xíka'an ta'on nooí, chi mií sato'ò yo Cristo ni xí'ò choon yó'ò nooí, dá dákuá'anoi ndo'ó noo ña kándísa ndó. Ta ko ní xí'ò na ña nooí ña dánaái noo ndo. ⁹ Ta o sa ká'án ndó ña ndúkúí dáyu'íi ndo'ó xí'ín to'on ká'ín

noo tuti tánda'í kosaá noo ndo. ¹⁰ Chì kaá dao ndó ña miian ndaa deén nda'o ká'in noo tuti táai tánda'í kosaá noo ndo, ta kuáchì nda'o choon sa'ándái noo ndo. Tído tá iói xí'in ndó, kò kúú ta'on yu'u iin taa ndeé iní, ta ni kò tí'ai ka'an va'i, kaá dao ndó. ¹¹ Tído ká'in xí'in na ká'an dión ña ná kana'á ná ña tát'o'on kì'o ká'an ndu noo tuti taa ndu, kì'o dión ta'aní kee ndu tá ná saa ndu noo ndéi ndó xaan.

¹² Ta kò chindaá noó ndu ki'in tá'an ndu xí'in ta kátoó chindaya'i mií, ta ni kò chidáo tá'an ndu mií ndú xí'in rá. Tído taa yó'o, ndéi ra chíki'ó ra mií rá xí'in ña kée ra, ta chidáo rá mií rá xí'in ra kée tát'o'on kée mií rá. Ta sa'á ña kée ra dión, sa'á ñoó kò ñó'o ndi'i ta'on ini ra. ¹³ Tído ndu'u, kò yá'a ta'on ndu chindaya'i ndu mií ndú cháá ka noó choon né'e ndu. Di'a chindaya'i ndu mií ndú tát'o'on káa choon ni xi'o mií Ndios noo ndú, ta xí'in choon yó'o ni kasandaá ndu noo ndéi ndó. ¹⁴ Kò yá'a ta'on ndu tá sa'ándá ndu choon noo ndo, chì yá'a ndu tá kò ní saa ndu noo ndéi ndó. Tído ndu'u kúú ra mií noó ni saa ni daná'a to'on va'a sa'a Cristo Jesús noo ndo. ¹⁵ Ta kò yá'a ta'on ndu chindaya'i ndu mií ndú noó choon kée dao ka na. Ña kóni ndu kían kua'ano cháá ka ndo xí'in ña kándéé iní ndo Jesús, dá ná kandaaya'i cháá ka choon kée ndu tein ndó, tát'o'on kì'o dándáki choon né'e ndu. ¹⁶ Ndi'i, dá ko'on ndu dána'a ndu to'on va'a sa'a Jesús noó na ndéi

xíká cháá ka noo ndo'ó, ta o kú'u ta'on ndu dána'a ndu noó dána'a dao ka taa, dá kían ná dá'a ni chindaya'i ndu mií ndú noó choon ni kee dao ka ra. ¹⁷ Ta na ká'an kuryíi, kánian kuryíi ná sa'á ña ni kee sato'o yo Ndios sa'a ná. ¹⁸ Dá chì ñayuu, na chindaya'i mií, kò kándoo va'a na noo Ndios. Di'a ñayuu, na chindaya'i mií Ndios, noón kúú na kándoo va'a.

11

¹ Kóni ña ndeé ní koo ini ndo sa'í viti, chì ko'in ka'in xí'in ndó tát'o'on kée iin ra ndúlókò. Tído ndeé koo ini ndo sa'í, ² dá chì kékuión yu'u sa'a ndo tát'o'on kuión ini Ndios sa'a ndo, dá chì sa ni kándooi ña naki'o viii ndo'ó noo iin tó'ón Cristo kakuu yíi ndo tát'o'on kée iin tata tá kua'an ra naki'o ra de'e di'í táki ra noo ndá'a taa kakuu yíi xí. Chì kóni ña koo vii ndo naki'oi noo mií Cristo. ³ Tído nákanini sa'a ndo, dá chì tát'o'on kì'o ni kee koo, tá'an kirí mañá ni danda'í Eva, oon ni ví kì'o dión nadaká taa to'ón ñaxintóni ndo, dá ya'a ndó koni xixi ndó Cristo. ⁴ Dá chì tá vei dao ka taa, ta diin dána'a ra sa'a Jesús o duú ña ni daná'a mií ndu'u noo ndo, ta dána'a ra sa'a iin ka espíritu noo Espiritu ií Ndios, na ni natiin ndó, ta diin va dána'a ra sa'á to'on va'a sa'a Jesús o duú ña ni daná'a ndu noo ndo, tído xí'o ndeé ini ndo sa'a rá. ⁵ Ta kí'in kì'oi ña kò kúú ta'oin iin taa nóo noó taa chinaní ndó kúú apóstol ndáya'i. ⁶ Chì va'ará kò tí'a

yu'u ka'an va'i, tído kọ kámani tá'ón ña ndichí nì xì'o Ndios noóí. Dá chì noo ndidaá vá ña'a nì kee ndu, ta noo ndidaá ña'a nì ka'an ndu, nì na'a ndu tein mií ndó ña dión kián.

7 ¿Á nì ya'i nì keei kuachi sa'á ña nì kenóoi miíí, dá kanda'ya'i ndo'ó, xiní ndo? Chì tá nì daná'í to'on va'a Ndios noo ndo, kọ ní kí'in ya'i ta'an vei. 8 Ta sa xio ndaaí dij'ón ndá'a dao ka na kúu kuendá Jesús nì sa kuu ya'avii, dá nì sa ioi nì daná'í noo ndo. 9 Tá nì sa ioi xí'ín ndó, ta nda'í kómani ña'a nooí, tído ni iin tó'ón ndó kọ ní dándi'i inij. Chì ndidaá ña'a sa komaní nooí nì xì'o dao ka ñani yo, na nì kii chí kuendá Macedonia. Ta noo ni iin ña'a kọ ní dándi'i inij ndo'ó, ta ni iin kuu o dándi'i inij ndo'ó noo ña xínñó'í. 10 Ta sa'á ña nákaa to'on ndaa Cristo ini nioí, sa'á ñoó ká'ín xí'ín ndó ña kọ ín ta'on kuu dítá ña chindaya'ii choon kéei sa'á ña kọ kí'in ya'i noo ndo'ó, na ndéi chí Acaya xaan. 11 Ta, ¿ndiva'a ká'ín dión, ká'án ndó? ¿Á kọ kú'u ta'on inij sa'a ndo'ó, ndani? Mií Ndios kúu na ná'á ña kú'u nda'o inij sa'a ndo.

12 Ta ña kéei kián kọ kí'in ya'avii noo ndo, ta dión ij vá keei, dá ná o ní'í dao ka taa, tá'an ra ndúkú chindaya'ii mií, ndi kee ra chidáo tá'an ra mií rá xí'ín ndu'u. 13 Dá chì taa ñoó kúu apóstol to'ón, ta kúu rá taa kéchóon xí'ín ña maña, chì kée ra mií rá ña kúu rá apóstol Cristo. 14 Tído ná dá'a ni naá téi ini ndo ña k'i'o dión kée ra, dá chì dión ta'ani

kée ña u'u, chì kéean mián ña kúuán táto'on iin ángel ndato to'on. 15 Sa'á ñoó o duú iin ña kuáchi kián kandaá ini yo ña taa kéchóon noó ña u'u kée ra mií rá ña kúu rá tá kéchóon noó ña ndaa. Tído kasan-daá iin kuu, dá keyíko sa'a rá táto'on káa choon nì kee ra.

Yó'o ká'an Pablo sa'a ndidaá tandó'ó nì ndo'o na sa'á ña né'e na to'on Jesús

16 Nándió koo tukui ká'ín xí'ín ndó ña ná dá'a ni ka'án ndó ña ndúlókoí. Tído tá ká'án ndó ña dión kián, dá natiin ndó yu'u táto'on iin na ndúlóko, dá nóno nooí chindaya'ii miíí cháá. 17 Ta ña ká'ín xí'ín ndó viti, kọ kián ña nì natiiin noo sato'o yo Ndios. Chì kián táto'on ká'an iin na ndúlóko, sa'á ñoó kándéé inij chindaya'ii miíí. 18 Ta sa'á ña kuá'a nda'o taa chindaya'ii mií sa'á ña kée ra ñayúu yó'o, sa'á ñoó chindaya'i ta'ani yu'u miíí. 19 Chì ndino'o ini ndo xí'o ndeé ini ndo seídó'o ndó taa ndeé to'on, va'ará kaá ndo ña kúu ndó na ndichí. 20 Ta xí'o ndeé ta'ani ini ndo va'ará náchi'i dao ra ndo'ó tixi ndá'a rá, o va'ará kété'a dao ra ndo'ó, o va'ará xío ndaa dao ra ña'a ndó, o va'ará chindaya'i dao ra mií rá noo ndo, o va'ará káni dao ra da'anda noo ndo. 21 Ta xika'an ví nooí ka'ín xí'ín ndó ña kọ ní kée ndu dión xí'ín ndó, chì nóo va ió ini ndu.

Ta noo ña chindaya'i dao ka taa ñoó mií rá, chindaya'i ta'ani yu'u miíí, va'ará ká'ín táto'on ká'an iin tá ndúlóko. 22 ¿Á kúu rá tá hebreo? Ñaá

ta'ani kúú yu'u. ¿Á kúú rá ta ñoo Israel, ña kúú ñoo Ndios? Ñáa ta'ani kúú yu'u. ¿Á kúú rá na ve'e tatá sá'ano Abraham? Ñáa ta'ani kúú yu'u.

²³ ¿Á kúú rá ta kéchóon noo Cristo? (Ká'ín táto'on kée iin na ndúlókò.) Tído kéchóon cháá ka yu'u noo Cristo o dúú mií rá, chí yu'u kúú ra kua'a cháá ka ñi kéchóon noo Cristo. Ta sa'a mií ná kuá'a nda'o ta'ándá ñi kani ndava'a ñayuu yu'u, ta kua'a cháá ka ta'ándá ñi sa káa yu'u ve'e kaa, ta kuá'a nda'o ta'ándá daá ió ña kuui. ²⁴ Ta o'on ta'ándá ñi kani na Israel okò sa'on komi chirrión satá yu'u. ²⁵ Ta oní ta'ándá ñi kani na yu'u xí'ín vara, ta iin ka ta'ándá kua'an na ka'ání ná yu'u xí'ín yuu, ta oní ta'ándá ñi keta ka'ani barco ini taño'o noo nákaa kua'in, ta iin ñoo xí'ín iin ndúú ñi sa nóo ni'inii noó taño'o. ²⁶ Ta ndó'o nda'o níoi íchi noo xionooi, chí ióan kuui kée yuta, ta ió ta'ani ña kuui kée ta kui'íná, ta ió ña kuui kée na ñooi, ta ió ta'ani ña kuui kée na kò kúú na Israel. Ta ió ña kuui noo kúú ñoo ná'ano, xí'ín noo kúú yukú íchí xí'ín noó taño'o, ta ió ta'ani ña kuui kée na chinaní mií ña kúú ná kuendá Jesús. ²⁷ Ta sa'a choon kéei, sa'a ñoo kútati nda'a vei, ta kuá'a nda'o ta'ándá kò ní sá kidii, ta kuá'a nda'o ta'ándá sa xí'i dokoi ña kuikoi xí'ín ña íchii takuií, ta kuá'a nda'o ta'ándá ñi sa xionoo nditai, ta ñi sa ndo'o níoi ña víxi chí koó dá'on kandixii. ²⁸ Ta noo ndidaá ka ña'a, ió iin ka

ña'a ndó'i iin iin kuui kuui, chí nákani nda'o ini sa'a ndidaá na kúú kuendá Jesús ndéi iin rá iin ñoo. ²⁹ Chí, ¿ndi ndáa ndo'ó ndó'o níoi, ta kò ndó'o ta'ani níoi mií? Kò iin ta'on. O, tá kándéé dao ta'a dánda'í ra ndo'ó, ¿á kò ná'a ta'on ndó ña xido nda'o ini?

³⁰ Tá miian kánian chin-daya'ii mií, va'a kaan ná chindaya'ii mií noó ña ná'a ña kúú iin ta kò kómí ndéé mií. ³¹ Ta mií Ndios, na kúú tatá sato'o yo Jesucristo, na daá kuití kánian natiin ñaño'ó, noón kúú na ná'a ña kò ká'an to'ín.

³² Tá ñi sa io yu'u ñoo Damasco, ñoo nákaa iin ta né'e choon, ta nákaa ra tíxi nda'a rey Aretas. Kúú ñi sa'anda ra choon noó ta ndaá yé'é ñoo ñoo ña ná kandeí nduu ra tiin ra yu'u, ñi ka'án rá. ³³ Tído ndéi dao ñayuu ñi taó ná yu'u ventana, dá ñi danóo na yu'u ini iin tiyika ndika náoi ñoo ñoo, dá ñi kuu ñi kakii noo nda'a ta ñoo.

12

Yó'o ká'an Pablo sa'a iin ña'a dánda'o níoi ná

¹ Miian ndaa ndisa ni ña'a kò ndaya'i ña chindaya'ii mií, tído viti ná ko'ín nakanií xí'ín ndó sa'a ña ñi na'a sato'o yo Jesús nooi, xí'ín sa'a ña sa'a ñi nakani na xí'ín. ² Ta ná'a yu'u sa'a iin ta'a, ta ta'a yó'o iin xí'ín Cristo, ta sa io uxí komi kuia ñi naki'in ñaá Ndios né'e na ñi sa'an na nda induú kúú oní. Xíni á ñi sa'an ra xí'ín nda yikí koño ra, o níoi óon ra ñi sa'an. Iin tó'on dini

Ndios kúú nā ná'á. ³ Ta ná'á yu'u sa'á taa yó'o, ta xíní á nī sa'an rā xí'ín yíkí koño rā, o níó óon ra nī sa'an. Iin tó'ón diní mií vá Ndios kúú nā ná'á. ⁴ Tído miíān ndaa nī nađítá ñáá Ndios noo ndato téí káa noo ió nā. Ta ñóó nī seídó'o ra to'on, ñā kíān o kátí'a yó nakani yó, chí ni iin ñayuu ko ní nī'í tá'í nakani na sa'án. ⁵ Ta kuu va chindaya'i yu'u taa yó'o, tído o chíndaya'i ta'on yu'u mií, chí chindaya'ii mií sava'a sa'á ñā ná'a ñā kúúí iin tā ko kómí ndée mií. ⁶ Tído tá ká'án yu'u chindaya'avii mií, dá kíān o kákuu ta'on yu'u iin taa oon ini, chí ñā ndaa va ka'ín. Tído o kée ta'oin dión, dá kíān ni iin ñayuu ná dá'a ni chindaya'i cháá ka nā yu'u noo ñā ndé'é ná kéei o ñā seídó'o na dána'í.

⁷ Ta sa'á ñā ná o yá'a téí chíndaya'ii mií sa'á ñā ndato nī na'a Ndios nooí, sa'á ñóó nī kasáa iin ñā'a dándó'an níóí, ta kíān tátó'on iin ión yáí tárnee ñí'í, xíní, ñā kéchóon ñā u'u dándó'an nímaí, dá kíān ná o yá'í chíndaya'avi mií. ⁸ Ta sa'á oní ta'ándá nī seí nda'ávii noo sato'o yo Jesús ñā ná dítá ná ñā kedaá xí'ín ndó'o nímaí. ⁹ Tído di'a va nī kaa nā xí'ín: "Koó, sa vatí va nákaaon tíxi ñā maní kée yu'u xí'ón, chí ndée mií yu'u kíān ná'a va'a cháá ka noo nā koó ndée." Sa'á ñóó ndani ndino'o ini yu'u chíndaya'avii mií sa'á ñā ná'a ñā kúúí iin taa ko kómí ndée mií, dión, dá ná'í ñā nákaaí tíxi ndá'a ndée mií Cristo. ¹⁰ Ta sa'á ñā ió ndée Cristo

xí'ín, sa'á ñóó kádij inij tá koó ndéeí, o tá kána'a ñayuu xí'ín, o tá kámani ñā'a nooí, o tá kéndava'a ñayuu xí'ín, o tá ndó'o níóí. Dá chí tá koó ndéeí, dá di'a kúúí iin taa ndakí cháá ka kée Ndios.

¹¹ Tído, tátó'on kée iin ta ndeé to'on, kí'o dión nī keeí sa'á ñā nī chíndaya'avi mií, tído mií vá ndó nī kedaá xí'ín, sa'á ñóó nī keeí dión. Di'a mií vá ndó kánian nakoni ndo yu'u, dá chí noo ni iin tó'ón ta'on ñā'a ko kándoo nóo yu'u noo taa chínaní ndó kúú apóstol ndaya'i, va'ará koó ñā'a kúúí. ¹² Kua'á nda'o ñā'a ná'ano kée nā kúú apóstol Jesús nī kee yu'u tein mií ndó, ta nī keeí ñā xí'an kueé ió inij, chí nī keeí ñā ndato, xí'ín ñā kedaá xí'ín ñayuu, dá naá ini nā, xí'ín ñā ná'ano vei noo Ndios. ¹³ Sa'á ñóó, ¿ndí kíān va'a nī kee yu'u xí'ín dao ka nā kúú kuendá Jesús, ta ko ní kéeí ñā xí'ín ndo'ó, xíní ndo? Chí sava'a ñā nī kee kíān ko ní kí'ín ya'í ta'an vei noo ndo. ¿Ká'ano koo ini ndo sa'í tá ká'án ndó ñā ñā yó'o kúú iin kuachi kini!

Yó'o ká'an Pablo ñā saq na ñoo ñóó ta'ándá kúú oní

¹⁴ Kana'a ndó, chí sa ió nduuí saaj noo ndeí ndó ta'ándá kúú oní. Ta o dáta'án ta'on yu'u ndó'o xí'ín ni iin ñā'a, chí ko ndí'i ta'on ini yu'u sa'á ñā ió noo ndo, di'a ndí'i inij sa'a mií vá ndó. Dá chí ko kánian koto takuáchí leé tatá xi, di'a nā kúú tatá va kánian koto de'e na. ¹⁵ Ta ndino'o ini yu'u ióí ñā dándí'i ndidaá ñā ió nooí sa'a ndo, ta ió ta'anii

dándí'i ndidaá ndééi sa'á ña kú'u inii sa'a ndo. Ta va'ará sa'ano cháa ka ña kú'u inii sa'a ndo, tído ndo'ó, dánkoo di'a ndó ña kú'u ini ndo sa'í. ¹⁶ Tído kaá dao ndó ña va'ará ko ní kí'in ya'i noo ndo, tído sa'á ña kúú'i iin ta mañá, sa'á ñoó ñi danda'avíi ndo'ó, kaá ndo. ¹⁷ ¿Á ñi danda'íi ndo'ó xí'in iin ta ñi tanda'í ñi sa'a noo ndo, ká'an ndó? ¹⁸ Ñi sei nda'avíi noo Tito sa'a xi xí'in iin ka ñani yo noo ndéi ndó. Ta, ¿á ñi danda'í Tito ndo'ó, tá dáa? ¿Á ko ná'a ndó ña iin tó'on vá kúú ñaxintóni ndú, ta iin nóo vá íchi ñó'o ndu'u?

¹⁹ Ndá ndi kuu ká'an ndó ña ká'an ndu dión, dá chi kóni ndu kandoo va'a ndu noo ndo. Tído koó, chi noo Ndios vá ká'an ndu dión sa'á ña kúú ndú kuendá Cristo. Ta noo ndidaá ña kée ndu, na maní miíi, ndúkú ndu'u ña kua'ano cháa ka ndo íchi Ndios. ²⁰ Chi yu'íi ña tá ná saai noo ndéi ndó, oon ni ví natiin yu'u ndo'ó ndéi ndó kée ndó ña ko náta'an inii, ta dión ni ndo'ó, o náta'an ini ndo kee yu'u. Dá chi oon ni ví ndéi ndó ndátó'on kuáchi ndo, o ndéi ndó xí'in ña u'u ini ndo, o ndéi ndó xí'in ña tondó ndo, o ndéi ndó sa'ándá tá'an ndó, o ndéi ndó dátai chi'an tá'an ndó, o ndéi ndó káva'a ndó kuáchi satá dao ka ñayuu, o ndéi ndó xí'in ña táyíi ndó, o ndéi iin rá iin ndó kée ndó ña kóni mií ndó. ²¹ Chi tá ná saai noo ndéi ndó, oon ni ví natiin yu'u ña ka'an noo noo Ndios kee ndó. Ta oon ni ví kuakii xí'in ndirá nooí sa'á ña kua'á nda'o ndó ñi ya'a ñi kee kuáchi, ta ko

ñá'a nandikó ini ndo sa'á ña ñi kee ndó kuáchi ka'an noo, o sa'á ña ñi kidi ndo xí'in na ko kúú ñadi'í ndo o yíi ndo, o sa'á ndidaá ka kuáchi ñi kee ndó xí'in ñíi ndo.

13

¹ Ta viti xíno oní ta'ándá saai noo ndéi ndó. Ta kana'á ndó ña xínño'ó yó uu ñayuu o oní ñayuu kandita kí'o kuendá, dá keyíko yo iin tandó'ó. ² Sa ñi ka'in xí'in ndó tá ñi sa íoi xí'in ndó, ta viti ká'an tukui xí'in ndó, ta kee ndó kuendá ña íoi xí'in ndó. Ta xían nani nákaa xíkái, tánda'í tuti yó'o kosaa noo na ñi ya'a ñi kee kuáchi, xí'in noo ndidaá ka ndo'ó, chi tá ná sa'a tukui noo ndéi ndó, dá kían ni lú'u ña maní o koo sa'a ndo. ³ Chi ndúkú ndó korndodó ndó yu'u nde'á á miían ndaa kuiti Cristo kúú na ká'an noo yu'u. Ta kana'á ndó ña ko kúú ta'on na iin na koó ndéé xí'in ndó. Di'a ná'a na ña kómí ná ndidaá ndéé xí'in mií ndó. ⁴ Dá chi va'ará ñi xi'í Jesús ndíka cruz tát'o'on iin ta koó ndéé, tído viti takí na kée ndéé mií Ndios. Ta dión ta'ani ndó'o ndu'u, ko ta'ón ndéé kómí ndú ñayuu yó'o tát'o'on ñi ndo'o mií Cristo. Tído kataki ndu kandeí ndu xí'in ná kee ndéé mií Ndios, dá kechóon ndu noo ndo.

⁵ Kande'é va'a ndó mií ndó, ná kande'á á miían ndaa kándéé ini ndo Jesús o koó, ta korndodó ndo mií ndó. Ta, ¿á ko xí'o ta'on ndó kuendá ña ío Jesucristo xí'in ndó? Chi tá ko ío na xí'in ndó, dá

kíꞑꞑ sꞑ ní kꞑꞑꞑꞑ va ndó ní tuú ndó noó ñꞑ kándísa ndó. ⁶ Ta kándéé iniñi ñꞑ xí'ó ndó kuendá ñꞑ kꞑ ní kꞑꞑꞑꞑ ta'on ndu ní tuú ndú noó ñꞑ kándísa ndu. ⁷ Xíkꞑ ndu ñꞑ maní noo Ndios sa'a ndo, dá ni iin tó'ón ndó ná o yá'a kee ñꞑ kini. Ta kꞑ kée ndu dión, dá kꞑꞑꞑꞑ vꞑ'a ndu noó ñꞑꞑꞑ. Dión kée ndu sa'a ndo'ó, dá katí'a ndó kee ndó ñꞑ vꞑ'a, vꞑ'ará ká'ꞑꞑ dao kꞑ ñꞑꞑꞑ ñꞑ ní tuú ndú noó ñꞑ kándísa ndu. ⁸ Chí o kúu ta'on chituu ndu ñꞑ ndaa, di'a ndíta ndu chíndeé ndúꞑꞑ. ⁹ Sa'á ñꞑó náta'an ini ndu kakuu ndu tꞑꞑ kꞑó ndéꞑ tá ná kuita toon ndó xí'ín ñꞑ kándísa ndó. Ta xíkꞑ ndu noo Ndios ñꞑ ná xꞑꞑꞑꞑ ndó koo ndó tátꞑ'on kí'o kóni mií ná. ¹⁰ Ta táai tꞑ'on yó'ó kꞑsaa noo ndo nani nákaa xíkái, dá kíꞑꞑ, tá ná saai noo ndéi ndó, ná dá'a ni ka'ꞑꞑ deéin xí'ín ndó, chí ní xí'ó sato'o yo Jesús choon yó'ó nooí, dá dákuá'anoi ndo'ó xí'ín tꞑ'on Ndios, ta kꞑ ní xí'ó naꞑꞑ nooí ñꞑ dánaá di'ai ndo'ó.

*Xí'ín ndisá'án yó'ó dándí'i
Pablo ñꞑ ká'ꞑꞑ nꞑ*

¹¹ Ta viti ko'ín dándí'i ñꞑ ká'ín xí'ín ndó. Ná kadií ini ndo, ta ndeyíko ndo mií ndó noo Ndios, ta kí'o tá'an ndó tꞑꞑndéé ini, iin tó'ón ná kakuu ñꞑxintóni ndo, ta kꞑꞑꞑꞑ vꞑ'a ndó xí'ín iin rá iin ndó. Ta Ndios, nꞑ xí'ó ñꞑ kꞑꞑꞑ ñóchí yó, nꞑ xí'ó ñꞑ ku'u ini sa'a sátá'an yó, ná koo xí'ín ndó. ¹² Ta chitó tá'an ndó noo ndo, ta ñꞑ yó'ó ná kakuu iin ñꞑñó'ó ka'ꞑꞑ tá'an ndó ndisá'án sa'á ñꞑ kúú ndó

kuendá Jesús. ¹³ Ta ndidaá ñꞑꞑꞑ Ndios ndéi xí'ín yu'u yó'ó ká'ꞑꞑ nꞑ ndisá'án xí'ín ndó.

¹⁴ Ta ná koo ñꞑ maní xí'ó sato'o yo Jesucristo xí'ín iin rá iin ndó, ta ná ku'u ini sa'a sátá'an ndó tátꞑ'on kí'o kú'u ini Ndios sa'a ndo, ta iin ná kakuu ndó kee Espíritu iñ ná. Dión ná koo.

To'on yó'o kían nī taa San Pablo nī sa'an noó na ndéi kuendá Galacia

Ká'an Pablo ndisá'an

¹ Yu'u kúu Pablo, ta kúú iin apóstol, na né'e to'on Jesucristo. Ta kō kúu ta'on yu'u iin yoo nī tãnda'á iin tãa, o iin rã nī kaxi tãa. Dá chī mīí vá Jesucristo xí'ín tatá Ndios, na nī daná'taki Jesús, kúu na nī kaxi yu'u. ² Ta yu'u xí'ín ndidaá ka na kúu kuendá Jesús ndéi xí'ín yó'o ká'an ndu ndisá'an xí'ín ndo'ó, na kúu kuendá Jesús ndéi ñoo kuáli ñó'o chí kuendá Galacia xaan. ³ Ta mīí tatá yō Ndios xí'ín sato'o yō Jesucristo ná kee na ña manī xí'ín ndó, ta nakī'o na ña koo va'a ini ndō. ⁴ Jesucristo kúu na nī xī'o mīí ná nī xī'i na sa'á kuachi yō, dá nī taó xóo na yó tixi ndá'a ndidaá kúu ña kini ió ñayuu yó'o, chī kī'o dión nī chīkaa ini tatá Ndios ña kee na xí'á. ⁵ Ta daá kuití kánian natiin na ñañó'ó. Dión ná koo.

Iin tó'on dinī vá Jesús kándéé iní yō, dá ndoo kuachi yō noo Ndios

⁶ Naá vá inij xinī sa'á ña yachi téi nī kasá'á ndó kankuei xoo ndó noo Ndios, na nī kana ña sa'á ña manī nī kee Jesucristo sa'a ndō. Ta viti ká'an ndó ña ió iin ka to'on saá kī'o ña kākī ndó. ⁷ Tído kō tã'ón iin ka to'on saá kī'o ña kākī yó. Ndéi

dao tãa tein mīí ndó xaan, ta kátoó rã dátuu rá ndo'ó, ta kátoó rã nadaon ra to'on va'a ña ká'an sa'a Cristo. ⁸ Ta va'ará ndu'u o iin ángel nī kīi induú ná dána'a iin ka to'on saá noó ña nī sa daná'a ndu noo ndo, dá kían iin íchī ná kandoo ndu kakomí ndú kuachi noo Ndios. ⁹ Ta sa nī ka'an ndu xí'ín ndó, ta nándiō kuéi tuku ndu ká'an ndu xí'ín ndó; ndi ndáa tãa dín dána'a o duú to'on va'a nī daná'a ndu noo ndo, dá kían iin íchī ná kandoo ra kakuu ra tãa kómí kuachi noo Ndios.

¹⁰ ¿Á ká'an ndó ña xí'ín to'on ká'in yó'o ndúkúí ña kandoo va'i noó ñayuu o noo Ndios? ¿Á ká'an ndó ña dión ká'in, dá kandoo va'i noó ñayuu? Chī tá ndúkú yu'u ña kandoo va'i noó ñayuu, dá kían kō kúu ta'on yu'u iin na kéchóon noo Cristo.

Di'a nī kuu tá nī kana Jesús yu'u ña kane'i to'on na

¹¹ Kóni yu'u ña kana'á ndó, ñani mīí, ña to'on va'a dána'a yu'u kō kúu ta'an vaan ña nī ndaki ini ñaxintóni tãa. ¹² Dá chī kō ní nátiin ta'on yu'u to'on yó'o noo ni iin tó'on tãa, ta ni iin tó'on tãa kō ní dána'a ña nooí. Mīí vá Jesucristo kúu na nī xī'o to'on va'a yó'o nooí. ¹³ Sa nī ni'i tó'on va ndó táto'on kī'o nī sa kee yu'u tá sa kandísai táto'on kándísa na Israel. Sa ná'á vá ndó táto'on kī'o kini sa kendava'a yu'u xí'ín ñayuu kúu kuendá Jesús, chī sa kátoói dánaá ndi'i noo ná. ¹⁴ Ta yu'u nī sa kuu iin rã sa ndíko cháá ka choon

sa'ándá tã sá'ano ñooj o duú dao ka tãa dáó xí'ín, chí nì sã ndí'i cháá ka inij sã keei choon sa'ándá tã sá'ano ñoo. ¹⁵ Tído mií Ndios nì kaxi yu'u ndã rá kò ñá'a kakii, ta nì kana na yu'u sã'á ñã kú'u inì nã sa'í. Ta noón kúú nã nì ñata'an inì ¹⁶ na'a nã de'e na nooj, dá ná dána'a yu'u noó nã kò kúú nã Israel. Ta kò ní sa'an ta'oin ndato'ín ni iin tó'ón ñayuu ndí kián dána'i. ¹⁷ Ta nì ñoo Jerusalén kò ní sa'in ndato'ín tã sã daá kúú apóstol noó yu'u sã'á ndi kee dána'i. Ñã nì keei kían dinñó'ó ka nì sa'in chí kuendá Arabia di'a. Dá nì nãndió koo tukui ñoo Damasco.

¹⁸ Tá nì ya'a onì kuia, dá nì keei kua'in ñoo Jerusalén, dá konij Pedro, ta kana'í nã. Tá nì saai noo ió nã, dá nì sã ioj xí'ín ná sa'on va kuu. ¹⁹ Tído kò ta'ón dao ka nã kúú apóstol nì xinij, sava'a iin tó'ón Jacobo, nã kúú ñani sato'o yo Jesús, kúú nã nì xinij. ²⁰ Ta ná'á mií Ndios ñã kò ká'an to'ín noó ñã táai kosaã noo ndo.

²¹ Tá nì ndi'i, dá nì sa'in chí kuendá Siria, xí'ín kuendá Cilicia di'a. ²² Ta nã kúú kuendá Jesucristo ndéi chí kuendá Judea kò ná'á ta'on na yu'u tiempo daá. ²³ Sava'a ñã nì seidó'o na sa'a yú'u kúú ñã: "Tãa kãa kúú tãa sã kenda'a xí'ín yó tá sata, tído viti xionoo ra kásto'on ra xí'ín ñayuu to'on va'a sa'a Jesús, tá'an ñã sã katoó rá dánaa rá tá sata." ²⁴ Ta nì keká'ano na Ndios sã'á ñã nì kee na xí'ín.

2

Di'a nì kuu tá nì sa'in ñoo Jerusalén, nì ka'in xí'ín nã kúú apóstol

¹ Tá nì ya'a uxí komi kuia, dá nì nãndió koo tukui ñoo Jerusalén xí'ín Bernabé. Ta ndáka ta'anii Tito nì sa'in. ² Chí mií Ndios nì xí'o ñã nã kandaã inij ñã kánian ko'in ñoo. Ta sã'á ñã kò kónij ñã naá óon choon keei, sã'á ñoo nì ñakanii xí'ín sava'a nã ndita noó nã kúú kuendá Jesús sa'a ndí kián dána'i noó nã kò kúú nã Israel. ³ Ta nì ñata'an va inì nã, sã'á ñoo kò ní kéndusa nã ñã ta'anda ñíi Tito, tã nì sã ió dáó xí'ín, va'ará kúú rá iin tãa griego. ⁴ Ta nì ku'u de'é ta'anii dao rá kaá kúú kuendá Jesús tein ndu'u kanani ñãá rá, ná kande'á ndí kián kée ndu sã'á ñã nì kankuei xoo ndu tixi ndá'a ley Moisés sã'á ñã ndita ndu xí'ín Cristo Jesús. Chí kóni rá ñã kaño'o jí ndú tixi ndá'a ley Moisés. ⁵ Tído nì lú'u ví kò ní sóno ndu'u noo rá ñã kee ndu ñã kóni rá, dá kían ná kandita ndaa ij ní ndó noó to'on ndaa ñã ká'an sa'a Jesús.

⁶ Tído nì iin ka to'on saã kò ní ká'an nã ndita noó nã kúú kuendá Jesús xí'ín. Tãa ndáya'i kúú ná, tído kò né'e tandíni, dá chí nì iin tó'ón ñayuu kò mání cháá ka noo Ndios o duú dao ka nã. Iin nóó vá kúú ndidaá ñayuu noo Ndios. ⁷ Ta di'a nì ñakoni va na ñã mií Ndios nì xí'o choon nooj ñã dána'i noó nã kò kúú nã Israel sã'á to'on va'a ñã ká'an sa'a Jesús, táto'on kí'o nì xí'o Ndios choon noo Pedro ñã dána'a nã to'on va'a yó'o

noó na Israel. ⁸ Ta mií Ndios, na ni kaxi Pedro ña kane'e na to'on va'a sa'a Jesús dána'a noó na Israel, noón ta'ani kúú na ni kaxi yu'u ña kane'i to'on va'a yó'o dána'i noó na kó kúú na Israel.

⁹ Ta ni nakoni Jacobo xí'in Cefas xí'in Juan, tá'an na ndíta noó na kúú kuendá Jesús, ña miían ndaa kuiti Ndios ni xí'o choon yó'o nooi, chi ni tiin na ndá'i, xí'in ndá'a Bernabé, ña ná'a ña iin ni nduu ndu xí'in ná. Ta ni kandoo ndu xí'in ná ña ko'on ndu dána'a ndu noó na kó kúú na Israel, ta mií ná ko'on dána'a tein na Israel. ¹⁰ Sava'a ña ni xika na noó ndu kían ña ná dá'a ni nandodó ndu chindeé ndú na kúnda'í ndéi ñoo Jerusalén. Ta sa ñoo kúú váán ndí'i inij keei.

Di'a ni kuu tá ni dananiyu'u Pedro

¹¹ Tído tá ni kasáa Pedro ñoo Antioquía, dá ni danani yu'u na, dá chi ña ni kee na ñoo kúú iin ña kó vá'a noo Ndios. ¹² Chi tá kó ñá'a kasaa dao taa ni tanda'á Jacobo, dá ni sasá'an Pedro xí'in na kó kúú na Israel. Tído tá ni ndí'i ni kasáa taa ñoo, dá ni kasá'a kuxoo va Pedro noó na kó kúú na Israel. Ta kúú kó ní sasá'an ka na xí'in ná, chi yu'u na kée ra ká'an ña miían ndusa ta'anda ñíi ndidaa taa kúú kuendá Jesús. ¹³ Ta sa'a ña ni kee na dión, sa'a ñoo ni kuxoo ta'ani dao ka na Israel kuendá Jesús. Ta nda Bernabé ni kee ta'ani dión, chi ni

kuxoo ta'ani na táto'on kí'o ni kee dao ka ta uu noo ñoo.

¹⁴ Tá ni xini yu'u ña kó kéndúsá'ano na táto'on kí'o dándáki to'on ndaa ña ká'an sa'a Jesús, dá ni kaai xí'in Pedro noo ndidaa na kúú kuendá Jesús ni nataka ñoo: "Mii ní kúú iin taa Israel, tído kée ní táto'on kí'o kée na kó kúú na Israel, ta kó nákaa ka ní tixi ndá'a ley na Israel. Sa'a ñoo, ¿ndiva'a kéndúsa ní xí'in na kó kúú na Israel ña kee na choon sa'andá ley na Israel, tá dáá?"

¹⁵ "Mii yó kúú na Israel, chi ni kakió ñoo Israel. Ta kó kúú yó ñayuu tukú yá'a kée kuachi noo ley yo. ¹⁶ Ta ná'a yó ña ni iin tó'on ñayuu o kúu kandoo vii noo Ndios sa'a ña kée na choon sa'andá ley Moisés, chi sava'a sa'a ña kándéé iní na Jesucristo, sa'a ñoo kándoo vii ná noo Ndios. Chi sa'a ña kándisa yó Jesucristo, sa'a ñoo kándoo vii yo noo Ndios. Ta kían sa'a ña kándéé iní yo iin tó'on diní Jesucristo va, ta o duú sa'a ña kée yó choon sa'andá ley. Chi ni iin tó'on ñayuu o kúu kandoo vii noo Ndios sa'a ña kée na choon sa'andá ley.

¹⁷ "Ta sa'a ña ndúkú yó kandoo vii yo noo Ndios sava'a sa'a ña kándéé iní yo Jesucristo, sa'a ñoo ká'an dao ñayuu ña kúú yó ñayuu kómí kuachi. Ta, ¿á ña yó'o kóni kaa ña Jesucristo kúú na xí'o ña ya'a yó kee yó kuachi? Koó, kó ta'ón dión kían. ¹⁸ Dá chi tá ni nandió kuéi tuku yó kándéé iní yo ley, tá'an ña ni dankoo yó, dá kían kakuu ij

vá yó ñayuu kómí kuachi noo Ndios.

¹⁹ “Sa ñi xi’i va yu’u noo ley Moisés, chi kọ kándéé ka iní ña dákaki ñaá. Ta ñi ñataki yu’u noo ña kóni Ndios. ²⁰ Ta viti kíán kékuendái ña ñi xi’i nduúí xí’ín Jesucristo ndika cruz. Sa’á ñoó kọ takí ka yu’u noo ña kóni miíí. Nda Cristo va kúú na nákaa nímaí dándáki na yu’u viti. Ta ndidaá ña kéei viti, kúú ña kéei sa’á ña kándéé iní Jesucristo, na kúú de’e Ndios, na kú’u ini sa’í, ta ñi ñaki’o na mií ná ña ñi xi’i na sa’í. ²¹ Ta ni iin kuú ta’ón o dánkoo yu’u ña maní ñi kee Ndios sa’í. Dá chi tá ná kandoo vii yó noo Ndios sa’á ña kée yó choon sa’ándá ley, dá kíán ñi naá óon va ña ñi kee Cristo Jesús ñi xi’i na ndika cruz sa’a yó, ní kúú.”

3

Ñi ñatiin yó Espíritu ií Ndios sa’á ña kándéé iní yó Jesús

¹ Nandéé ka vían xixi ndo’ó, na Gálatas xaan. ¿Ndá yoo ñi ñanaá iní ndo, dá o kándísa ka ndo ña ndaa sa’a Jesús? Chi sa tá’í ñi ñakani ndu’u xí’ín ndó sa’á ña ñi kee Jesucristo ñi xi’i na sa’a yó ndika cruz. ² Ta viti, ña kóni kandaá iní sa’a ndo kíán, ¿á ñi ñatiin ndó na kúú Espíritu ií Ndios sa’á ña kée ndó choon sa’ándá ley o sa’á ña ñi kándéé iní ndo Jesús tá ñi seídó’o ndó to’on va’a sa’a ná? ³ Nandéé ka vían xixi ndó. Chi sa va’a va ñi kasá’á kándéé iní ndo Jesús ñi kee na kúú Espíritu ií. Tído, ¿á ká’an ndó viti ña xí’ín ndéé

mií ndó, dá kándéé ndó káki ndó? ⁴ ¿Á ñi naá óon va ña ñi ndo’o ní ndo sa’á ña kándéé iní ndo Jesucristo? Va’a nda’o tá kọ ní naá óon ña ñi ndo’o ndó. ⁵ Ñi xi’o Ndios Espíritu ií ná noo ndo, ta kée na ña’a ndato xí’ín ndó. ¿Á dión kée na xí’ín ndó sa’á ña kée ndó choon sa’ándá ley, ká’an ndó? Koó, chi kée na dión sa’á ña ñi kándéé iní ndo Jesús tá ñi seídó’o ndó to’on va’a sa’a ná.

Natiin ta’ani yó ña va’a ñi kandoo Ndios k’i’o na noo Abraham

⁶ Kana’á ndó ña sa’á ña ñi kándéé iní Abraham Ndios, sa’á ñoó ñi kandoo vii ná noo ná. ⁷ Sa’á ñoó kana’á ndó ña ndi ndáa miíó ñayuu kándéé iní Ndios, noón kúú na ve’e mií Abraham. ⁸ Dá chi ká’an tuti ií Ndios ña sa daá ñi chikaa va ini Ndios ña dánkoo vii ná na kọ kúú na Israel noo mií ná sa’á ña kándéé iní ñaá ná, chi di’a ñi kaa na xí’ín Abraham: “Sa’a yo’ó ñi’i ndidaá kúú ñayuu ndéi ñayuú yó’o ña va’a.” ⁹ Sa’á ñoó ndi ndáa mií vá ñayuu kándéé iní Jesús, noón kúú na ñatiin ña va’a xí’o Ndios, táto’on k’i’o ñi ndo’o Abraham sa’á ña ñi kándísa na to’on ñi ka’an Ndios xí’ín ná.

¹⁰ Ndi ndáa miíó ñayuu ndúku ña kandoo vii ná noo Ndios sa’á ña kée na choon sa’ándá ley Moisés, na yó’o kúú na táí chi’an noo Ndios. Dá chi di’a ká’an tuti ií Ndios: “Ndidaá kúú na kọ ní kándéé kee ndi ndi’i choon sa’ándá ley, na yó’o kúú na táí chi’an noo Ndios.” ¹¹ Sa’á ñoó

kándaá ini yó ña kọ iin ta'on kandọo vii noọ Ndios sa'á ña kée na choon sa'ándá ley. Dá chī di'a ta'ani ká'an tuti iī Ndios: “Nā nī kandọo vii noọ Ndios sa'á ña kándéé ini ñaá ná, noón kúú nā kataki chíchí.” ¹² Tído díin va dándáki ña kúú ley noó ña kándéé iní yó Ndios, dá chī di'a ká'an tuti iī Ndios: “Nā kándéé kée ndi ndi'i kuii choon sa'ándá ley, noón kúú nā nī'í ña kataki na keean.”

¹³ Ta Cristo Jesús kúú nā nī taó xóo yó tixi ndá'a ley, tá'an ña nī datái chi'an ñaá noọ Ndios. Chī nī xī'o na mií ná nī nakuio na ndidaá kúú chi'an sa'a yó, dá chī di'a kaá tuti iī Ndios: “Ta ndi ndáa mióo taa ná karkaa ndika iin yíto, roón kúú ra tái chi'an.” ¹⁴ Ta sa'á ña nī kee Cristo Jesús dión, sa'á ñoó kuu ni'í ta'ani nā kọ kúú nā Israel ña va'a, tá'an ña nī kaa Ndios kī'o na noọ Abraham. Ta sa'á ña kándéé iní yó Jesús, sa'á ñoó nī ni'í yó nā kúú Espíritu iī Ndios táto'on kī'o nī kaa Ndios kee na xí'ín yó.

Nda tá sa na'á, dá nī chikaa ini Ndios ña tanda'á ná Jesús kii na chiya'i na sa'á kuachi yó

¹⁵ Ñanij, ná ko'ín ka'ín sa'a iin taa ñayuú yó'o xí'ín ndó, dá kandaá ini ndọ ña kónij ka'ín xí'ín ndó. Tá nī kava'a iin taa iin tuti ña ká'an táto'on kī'o kónij ra kee ra, dá nī kani ra sello noọ tuti ra, dá kían ni iin tó'ón ñayuu o kúu dátuu ná to'on nī taa ra, ta o kúu ta'on chí'i na cháa ka to'on noó ña nī taa ra.

¹⁶ Dión ta'ani nī kee Ndios, chī nī kaa nā noọ tuti iī ná ña kī'o na ña va'a noọ Abraham, xí'ín noó nā ve'e na. Ta kọ ní ka'an Ndios kī'o na ña va'a yó'o noọ “ndidaá nā ve'e na”, chī kọ ní ka'an nā sa'á kuá'á ñayuu, dá chī nī ka'an nā sa'a iin tó'ón taa, chī di'a nī kaa Ndios xí'ín Abraham: “Tein nā ve'e yó'o kana iin taa.” Ta taa ñoó kúú Cristo Jesús. ¹⁷ Sa'á ñoó ká'ín xí'ín ndó ña tá sa na'á nī xī'o Ndios to'on na ña kee na táto'on kī'o nī kandọo na kee na xí'ín Abraham. Dá nī ya'a komi ciento oko uxī kuia, dá nī xī'o na ley nā noọ Moisés. Sa'á ñoó o kúu ta'on dátuu ley yó'o to'on nī xī'o Ndios noọ Abraham, dá chī miian ndaa kee Ndios ña nī kandọo na kee na. ¹⁸ Chī tá ni'í yó ña va'a yó'o noọ Ndios sa'á ña kée yó choon sa'ándá ley, dá kían kọ ndaya'i ta'on to'on nī xī'o na noọ Abraham. Tído kọ tá'ón dión kían, dá chī nī xī'o oon va na ña va'a yó'o noọ Abraham, chī kī'o dión nī kandọo Ndios kee na xí'ín ná.

Yó'o ná kani Pablo sa'a ndá choon nī xī'o Ndios ley nā noọ Moisés

¹⁹ Ta viti, ndá choon nī xī'o Ndios ley nā noọ Moisés, tá dáá? Nī xī'o naan noọ Moisés dá chī va'an dāna'aan ndi ndáa iin rá iin ña'a kini kée yó. Ta nī daná'aan noó ñayuu nda rá nī tuu noó nā nī kii tein nā ve'e Abraham. Noón kúú ña va'a nī kaa Ndios kī'o na. Ta nī xī'o Ndios ley yó'o noọ Moisés xí'ín ndá'a ángel. Ta xí'ín ndá'a Moisés nī xī'o naan noó ñayuu. ²⁰ Tído

kō ní kéchóon ta'on Ndios iin kã ñayuu, dá ka'an nã xí'ín Abraham, chī iin tó'ón míí vá Ndios nī ka'an xí'ín ná.

21 Sa'á ñoó, ¿á dátuu ley Moisés ñã va'a nī kaa Ndios kee na xí'ín Abraham? Koó, kō ta'ón dión kíán. Dá chī tá kandeé ley kī'o ñã kataki chíchí yó, dá kíán xí'ín míí vá ley kuu kandoo vii yō noo Ndios. 22 Tído kō ta'ón dión kíán, dá chī ká'an tuti ij Ndios ñã ñó'o ndidaá ñayuu tixi nda'á kuachi, sa'á ñoó kī'o Ndios ñã nī ka'an nã kī'o na noo yō sava'a sa'á ñã kándéé iní yō Jesucristo, chī sava'a ñayuu kándísa ñáá kuu ni'í ñá.

23 Tá kō ñá'a kandeé iní yō Jesucristo, dá nī sã ndadi yō tixi ndá'a ley. Ta sã dandáki ñáá ley ndã rá nī kasandaá kuū nī na'a Ndios noo yō ñã kandeé iní yō Jesús. 24 Ta ley ñoó nī sã ndakaan yó tát'on kī'o ndáka iin nã kéchóon takuálí de'e sato'o nã. Ta dión nī sã ndaka ley ñoó yó ndã nī kasandaá yō kandeé iní yō Cristo Jesús, sa'á ñoó kándoo vii yō noo Ndios sa'á ñã kándéé iní yō ná. 25 Tído viti kándéé iní yō Jesús, ta nī kankuei yó tixi ndá'a ley, ñã kúú tát'on kī'o kúú nã ndáka takuálí, 26 chī viti kúú yó de'e Ndios sa'á ñã kándéé iní yō Cristo Jesús. 27 Iin nī nduu va yó xí'ín Cristo sa'á ñã nī sodo ndúta yō ñã nī kandeé iní yō ná. Tá kíán tát'on kī'o nī nandixi yó nã. 28 Ta viti kō né'e tandíni á kúú yó nã Israel o nã griego, o á kúú yó nã ñó'o tixi ndá'a

iin sato'o o koó, o á kúú yó ta'a o ñá'a, chī iin tó'ón dinī nī nduu ndidaá yó noo Ndios sa'á ñã kándéé iní yō Cristo Jesús. 29 Ta sa'á ñã kándéé iní yō Cristo Jesús, sa'á ñoó nī nduu yó nã ve'e Abraham, ta ni'í yō ñã va'a nī kaa Ndios kī'o na noo nã ve'e Abraham.

4

1 Ta di'a kua'an ñã kónij ka'in xí'ín ndó. Sã ná'a vá ndó ñã iin tayii ló'o, tá'an ra ni'í ndidaá kúú ñá'a tatá xī, iin nóó vá kúú xī xí'ín iin mozo, va'ará kakuu xī sato'o ndidaá ñá'a nã ve'e xi. 2 Dá chī nákaa xī tixi ndá'a nã kéchóon noo tatá xī xí'ín nã ndáka ñáá ndã ná xīno xī kuia ñã kíán nī kaa tatá xī natiin xī ñá'a ió noo ná. 3 Kī'o dión ta'ani nī sã ndo'o yó, chī nī sã kuu yó tát'on takuálí ndó'o dión, chī nī sã ño'o yó tixi ndá'a ñã kini dandáki ñayuu ndéi ñayuu yó'o. 4 Tído tá nī xinkoo tiempo ñã kíán nī chīkaa ini mií Ndios, dá nī tanda'á ná de'e na Jesús nī kii na nī kaki na tixi iin ñá'a. Ta nī kaki ta'ani na tixi ndá'a ley.

5 Dión nī kee na, dá nī taó xóo na yó tixi ndá'a ley, dá ni'í yō ñã kakuu yó de'e na. 6 Ta sa'á ñã kúú yó de'e Ndios, sa'á ñoó nī tanda'á ná Espíritu de'e na nī kasáa nã ió na ini níō yō. Ta Espíritu ñoó kúú nã kedaá xí'á, dá kayu'ú yó Ndios: "Tatá ló'o mií." 7 Sa'á ñoó kō ñó'o kã yō tixi ndá'a ley, chī ndaá de'e Ndios vá kúú yó viti. Ta sa'á ñã kúú yó de'e na, sa'á ñoó kánian natiin yó ñã va'a noo ná sa'a Cristo.

Kandita ndaa ndo xí'ín ña kándisa ndó sa'a Jesús

8 Tá sa na'á, ta ko ñá'a kana'á ndó Ndios, dá ni sa ño'o ndó tixi nda'á ña ko kúú ndios. 9 Tído viti sa ná'á vá ndó ndá yoo kúú Ndios, o va'a kaan ná ka'in xí'ín ndó ña sa ná'á di'a va Ndios ndo'ó. Sa'á ñoó, ¿ndiva'a ni nandió kuéi tuku ndó noó ña'a ko choon, tá'an ña kini dándáki ñayuu ndéi ñayuu yó'o? Ta, ¿ndiva'a ni nachi'i tuku ndó mií ndó tixi ndá'an? 10 Chi kéká'ano ndó dao kuu, xí'ín dao yoo, xí'ín dao víko xí'ín dao kuia. 11 Sa'á ñoó ná'ani inii sa'á ña kée ndó dión, dá chi ndá ndi kuu naá óon va choon ni kee tein ndó.

12 Ñani mií, seí nda'ávii noo ndo ña kee ndó táto'on kée mií, dá chi ni kee yu'u táto'on kée mií ndó tá ni sa ioi xí'ín ndó. Ta ni iin ña'a ko ní ya'a ndó nooi. 13 Ta sa ná'á vá mií ndó ña sa'á ña sa kú'u vai, sa'á ñoó ni kuu ni daná'i noo ndo ta'ándá mií noó sa'á ña kúú to'on va'a ña ká'an sa'a Jesús. 14 Ta ko ní kú'ichi inii ndo koni ndo yu'u, ta ko ní kañó'ó ñaá ndó va'ará ni sa kú'i. Di'a ni nakuaka va'a ndó yu'u táto'on iin ángel ni kii noo Ndios, ta ni kee ndó yu'u kúú táto'on mií Cristo Jesús. 15 Ta, ¿ndeí kua'an ña kadii téi inii ndo koni ndo yu'u? Ta xí'o ndaa kuendá sa'a ndo, chi nda nduchí nóó ví ndó kú'u inii ndo taó ndo ki'o ndó noo yú'u tiempo daá ñoó, ní kúu. 16 Ta viti, ¿á ndáá xini u'u va ndó yu'u sa'á ña ká'in ña ndaa xí'ín ndó?

17 Ta ndéi dao ta kádí'inda rá ndo'ó, chi kátoó ra ña kee ndó ña kóni mií rá, tído o duú ña va'a kían kóni ra. Dá chi ña kóni ra kían taó xóo ra ndo'ó tein ndu'u, dá nduu ndó kuendá mií rá, dá koo kuión ndo xí'ín ña dána'a ra. 18 Ña va'a kían tá daá kuiti ná koo kuión ndo xí'ín ña va'a, va'ará koó yu'u ió xí'ín ndó.

19 De'e kuáli mií, tuku va ni kasá'á ndó'o naní níyo yu'u kée ndó, chi ndó'i táto'on ki'o ndó'o iin ñá'a tá káki de'an. Ta kúú dión kando'o vai sa'a ndo nda ná kasandaá ndo kee ndó to'on ki'o ni sa kee mií Cristo. 20 Kóni kii kakaai tein ndó, dá ka'in iin to'on vitá cháa ka xí'ín ndó, chi ná'ani nda'o inii sa'a ndo.

Ña yó'o kían ni ndo'o Agar xí'ín Sara

21 Ta viti ká'in xí'ín ndo'ó, na kátoó ndu'u tuku tixi ndá'a ley Moisés: ¿á ko óon ta'on kueidó'o ndó ndi kaá ley ni taa Moisés? 22 Chi kaá to'on ni taa na ña ni sa ndei uu de'e yí Abraham. Iin xi ni sa kuu de'e ñá'a sa káa tixi ndá'a ñadi'í na. Ta iin ka de'e na ni sa kuu de'e ñadi'í na, ñá'a dándáki mií. 23 Ta de'e ñá'a, ña sa káa tixi ndá'a ñadi'í na, ni kaki xi chi ki'o dión kóni Abraham. Tído de'e ñadi'í na, ñá'a dándáki mií, kúú ra ni kaki táto'on ni xi'o mií Ndios to'on na noo Abraham.

24 Ndi nduú ñá'a yó'o kúú táto'on uu to'on ni kandoo Ndios kee na xí'ín ñayuu na. Ta to'on mií noó kúú ley ni xi'o Ndios diní yúku naní Sinaí. Ta ñayuu ni kaki tixi

ley yó'o, noón kúú nā ñó'o tixi ndá'án. Ta ley yó'o kúú tátò'on Agar, ta ñayuu ñó'o tixi ndá'a ley kúú tátò'on de'e Agar. ²⁵ Dá chī ñá'a naní Agar ñóó kúú tátò'on yúku naní Sinaí iin chí Arabia noó nī xī'o Ndios ley noo Moisés. Ta kúú ta'anián tátò'on ñoo Jerusalén, ña nákaa viti. Dá chī ñoo yó'o nákaa tixi ndá'a ley xí'ín ndidaá ñayuu ndéi nooán, tátò'on kī'o nī sa kaa Agar tixi ndá'a ñadi'í Abraham. ²⁶ Tído iin ka ñoo Jerusalén, ña nákaa chí induú, kō nákaa ta'an vaan tixi ndá'a ley. Ta ñoo ñóó kúú tátò'on naná yo, nā kúú kuendá Jesús. ²⁷ Dá chī di'a kaá tuti i Ndios:

Kadij iní yo'ó, ñá'a, yo'ó ñá kō kúú kandeí de'e, yo'ó, ñá kō óon ta'on kaki de'e.

Kayu'ú yo'ó xí'an kadij inóon, chī kō ñá'a ndo'o naní ní, dá kaki iin de'ón.

Dá chī kua'a cháa ka kakuu de'e yo'ó,

ñá nī kandoo nda'í xaan,

o duú nā ñá'a ió yí.

²⁸ Ta viti, ñani mií, kúú yó tátò'on Isaac, chī kúú yó de'e nī kaa Ndios kī'o na noo Abraham. ²⁹ Nī sa kendava'a tayí nī kaki xí'ín ña kóni míí Abraham xí'ín tayí nī kaki nī kee Espíritu ij. Ta kī'o dión ta'ani kéndava'a nā ñó'o tixi ndá'a ley xí'ín yó viti. ³⁰ Tído, ¿á kō ndúsa ta'on ini ndo ña ká'an tuti i Ndios? Chī di'a va kaáan: "Taó xóo ñá'a nákaa tixi ndá'a ñadi'óon ná ko'an xí'ín de'án. Dá chī o kúú ta'on

nī'í nduú xī ña va'a xí'ín de'e ñá'a dándáki mií."

³¹ Sa'á ñoó, ñani mií, kana'a ndó ña kō kúú ta'on yó de'e ñá'a nákaa tixi ndá'a iin ka nā. Di'a kúú yó de'e ñá'a dándáki mií.

5

Ko ñó'o ka yo tixi ndá'a ley Moisés

¹ Sa'á ñoó kandita toon ndó xí'ín ña nī kee Cristo sa'a ndo, chī nī taó xóo na ndo'ó tixi ndá'a ley Moisés, ña sa dándáki ñaá. Ta o sa nándió kuéi ka ndo kaño'o ndó tixi ndá'án, dá dándáki tukuan ndo'ó. ² Kueídó'o va'a ndó, chī yu'u kúú Pablo, nā ká'an xí'ín ndó. Tá ná nakī'o ndó mií ndó ña ta'andā ñí ndo tátò'on kī'o kée ta Israel, dá kīan kō ta'ón ña'a natiin ndó noó ña nī kee Cristo Jesús sa'a yo. ³ Ta nándió koo tukui ká'in xí'ín ndidaá ta, tá'an ra kándia ña ta'andā ñí rá, ña miían ndúsa kánian kee ra ndi ndi'i choon sa'ándá ley Moisés, dá kandoo vii rá noo Ndios.

⁴ Tá ká'án ndó ña kandoo vii ndo noo Ndios sa'á ña kée ndó choon sa'ándá ley, dá kīan ña yó'o kóni kaa ña nī taó xóo va ndó mií ndó noo Jesús, ta nī taó xóo ta'ani ndó mií ndó noó ña maní nī kee na sa'a ndo.

⁵ Tído sa'á ña ió Espíritu ij Ndios xí'ín yó, sa'á ñoó ió tandéé iní noo yo ña kandoo vii yo noo Ndios sa'á ña kándéé iní yo Jesús. ⁶ Dá chī sa'á ña kándéé iní yo Cristo Jesús, sa'á ñoó va'ará nī

ta'anda ñi yó o kọ ní ta'anda ña, ni iian kọ ndáya'i. Ña ndáya'i kían kándéé iní yó Jesús, ta ña yó'o kedaá xí'ín yó, dá ku'u ini sa'a sátá'an yó.

⁷ Ta sa va'a nda'o kua'an ndo xí'ín ña ndaa kándisa yó. ¿Ndá yoo ni ndaká ñaxintóni ndo, dá kọ seídó'o ka ndo ña ndaa? ⁸ Tído kana'á ndó ña o duú Ndios ní nádaká ñaxintóni ndo, chī di'a mií ná kúú nā ni kana ndo'ó. ⁹ Ta sa ná'á va'a mií ndó ña xí'ín lú'u chí'í vá levadura, ta kúú dákuita tachí vaan iin tu'u yúsa káva'a pan. Ta dión ta'ani kée ña to'ón dána'a ta ñoó xí'ín ndó. ¹⁰ Ta kándéé iní yu'u sato'o yó Ndios ña nandió kuéi ndó kandisa ndó táto'on kī'o kándisa yu'u. Chī ñayuu kátoó nádaká ñaxintóni ndo, miían ndaa chiyá'i na noo Ndios sa'á ña to'ón dána'a na noo ndo. Kọ né'e tandíni ndá yoo kúú ná.

¹¹ Ñani mií, tá dána'a í yu'u noo ñayuu ña miían kánian ta'anda ñi ná to'on kée ra Israel, dá kían, ¿ndiva'a kéndava'a í ra Israel xí'ín yu'u, tá dáá? Chī tá dána'i dión noo ná, dá kían o kuído ta'on iní ra kee to'on va'a ña ká'an sa'á ña ni kee Jesús sa'a yó ndika cruz, tá dáá. ¹² Tído va'a cháá kaan iin íchí di'a ná dákúachi ta nádaká ñaxintóni ndo ñi mií rá!

¹³ Kana'á ndó, ñani mií, ña sa ni nakana va Ndios ndo'ó ña o káño'o ka ndo tixi ndá'a ley. Tído ná dá'a ni ka'an ndó ña sa'á ña kọ ñó'o ka ndo tixi ndá'a ley, sa'á ñoó kuu kee ndó ña kóni ñi ndo.

Di'a kánian chindeé tá'an ndó xí'an kú'u ini sa'a sátá'an ndó. ¹⁴ Chī dákinkoo ndi'i yó choon sa'ándá ley Moisés tá ná kueídó'o yó choon kua'an di'a: “Ku'u ini ndo sa'a ñayuu xí'ín ndó táto'on kī'o ndó'o ndó xí'ín mií ndó.” ¹⁵ Tído tá chídáó tá'an ndó xí'ín to'on ká'an ndo, ta seí yí'í tá'an ndó, dá kían kaon koo ndó, chī kasandaá kuú, dá naá ndí'i iin rá iin ndó.

Kī'o ndó mií ndó noo na kúú Espíritu i Ndios ña ná kanda na ndo'ó

¹⁶ Ta ká'an ta'anii xí'ín ndó ña koo ini ndo kee ndó ña kóni na kúú Espíritu i Ndios, ta o sa kée ndó ña kini kóni ñi ndo. ¹⁷ Dá chī ña kóni ñi ndo kọ náki'in tá'an nóóán xí'ín ña kóni Espíritu i Ndios, chī naá tá'an va ña kóni ñi ndo xí'ín ña kóni Espíritu i. Sa'á ñoó o kúu kee ndó ña kóni ndo. ¹⁸ Tído tá naki'o ndó mií ndó noo Espíritu i Ndios ña ndaka na ndo'ó, dá kían kọ ñó'o ka ndo tixi ndá'a ley.

¹⁹ Ta kọ ú'u ta'on kanda inio ndi kée ñayuu xí'o mií noo ña kóni ñi ná, dá chī kée na kuachi xí'ín na kọ kúú ñadi'í na o yí'í ná, ta kée na ña ka'an noo xí'ín ñi ná, ta kọ chítuu ini na kee na ña ka'an noo. ²⁰ Ta ndáño'o na ña kọ kúú ndios, ta kétadí na xí'ín ñayuu, ta xiní u'u tá'an na, ta naá na xí'ín dao ka ñayuu, ta kuión na, ta yachí xído ini na, ta sava'a sa'a mií vá ná nákanini iní na, ta sa'ándá tá'an na ñayuu, ta taó xóo na ñayuu kandoo xoo mií ná, ²¹ ta u'u ini na, ta sa'ání na ndii, ta dáá

xíni na, ta tein víkọ yá'a na kée na ña kini ka'an noo. Ta kée na dao ka ña'a kini tátọ'on kua'an ña yó'o. Sa ni ka'in xí'ín ndó, ta ká'an tukui ña ndi ndáa miíó ñayuu ndéi kée ña yó'o, ni iin kuu ta'ón o koni na natiin na kandeí na noo dándáki Ndios.

²² Tído di'a kua'an ña va'a xí'o na kúú Espírítu ij Ndios ña kían kee yó: kú'u ini yo sa'á ñayuu xí'ín yó, ta ió dii ini yo, ta va'a ndéi yó xí'ín dao ka na, ta kueé ini yo, ta kéva'a yó xí'ín ndi ndáa mií vá ñayuu, ta va'a ini yo xí'ín dao ka na, ta kúú yó ñayuu ndaa, ²³ ta nda'í ió ini yo, ta chítuu iniyo kee yó ña kini. Ta noo ni iin tó'ón ley kọ yá'a yó tá kée yó ndidaá ña va'a yó'o. ²⁴ Ta na ndíta xí'ín Cristo, noón kúú na ni chirkuei ndidaá kúú ña kini kóni ñíj ná keean ndika cruz, chi kọ kée ka na ña kini kóni ñíj ná. ²⁵ Tá dándáki na kúú Espírítu ij níyo yo, dá kían ná kee yó ña kóni mií ná. ²⁶ Ta ná dá'a ni kakuu yó ñayuu ió táyí ini. Ná dá'a ni dáta'án tá'an yó. Ná dá'a ni koo u'u ini yo koni yo ñani yo.

6

Koo ini ndo chindeé tá'an ndó xí'ín iin rá iin mií ndó

¹ Nani miíj, tá iin ndakána ni natiin ndó iin ñani yo noo kuachi, dá kían ndo'ó, na ndíta toon xí'ín Espírítu ij, kúú na kánian chindeé ná, dá ná kuijn ndaa tuku na. Ta nda'í ni ka'an ndo xí'ín ná, ta kanda ndo mií ndó, chi oon ni ví kuei ta'ani mií ndó noo kuachi tátọ'on kí'o ni ndo'o

ñani yo. ² Ta chindeé tá'an ndó xí'ín iin rá iin ndó tá ndó'o níyo ndo, ta kí'o dión kee ndó, dá kee ndó choon ni sa'anda Cristo. ³ Ta na chínani mií ña kúú ná na ndaya'í, ta ni iin ña'a kọ kúú ná, dá kían dándá'í na mií vá ná. ⁴ Ta iin rá iin mií vá ndó kánian kande'é va'a ña kée ndó, dá kían nata'an ini ndo sa'á ña va'a kée ndó. Ta o sa chídáó tá'an ndó ña kée ndó xí'ín dao ka ñayuu. ⁵ Dá chi iin rá iin mií vá ndó xí'ín choon ni ni'í ndo noo Ndios.

⁶ Ta ndidaá ndo'ó, na dakuá'a to'on Ndios, kánian chindeé ndó na dána'a noo ndo xí'ín ña va'a ió noo ndo.

⁷ O sa kóo ini ndo dándá'í ndo mií ndó, dá chi kọ iin ta'on kuu dándá'í Ndios, chi ndidaá ña'a xíti ndó, ñoó kían dákée ndó. ⁸ Ta dión ta'ani ndo'o na kée ña kóni ñíj ná, noón kúú na ni'í ña na'á ná. Tído na kée ña kóni Espírítu ij, noón kúú na ni'í ña kataki chíchí ná kee Espírítu ij.

⁹ Ta ná dá'a ni kuitá yo kee yó ña va'a, chi tá kọ sá tuu yó ña kée yóan, dá kían kasandaá iin kuu natiin yó ña va'a noo Ndios. ¹⁰ Sa'á ñoó tá nóno yó kee yó ña va'a, dá kían ná kee yóan xí'ín ndidaá ñayuu. Ta ná ndi'í cháa ka ini yo kee yó ña va'a xí'ín na kándisa dáó xí'ín yó Jesús.

Ta viti kúú yó ñayuu sa'á sa'á ña kandeé ini yo Jesús

¹¹ Kande'é ndó, di'a ví ná'ano letra táai xí'ín ndá'a mií. ¹² Ta ndidaá ra kóni kandoo va'a noo dao ka ñayuu, roón kúú ra kéndusa

xí'ín ndó ña ta'anda ñí ndo. Chì sa'á ña kò kóni ra ña kendava'a na Israel xí'ín rá, sa'á ñoó kénóo ra ña ni kee Cristo sa'a yo ndika cruz. ¹³ Tído ni mií ra ni ta'anda ñí kò kándéé kee ndidaá choon sa'andá ley. Tído kóni ra kendúsa ra xí'ín ndó ña ta'anda ñí ndo, dá chindaya'i ra mií rá noo na Israel. ¹⁴ Tído ni lú'u kò kóni yu'u chindaya'i mií sa'á ña yó'o. Ña kéká'ano yu'u kúu ña ni kee sato'o yo Jesucristo sa'í ndika cruz. Chì kée yu'u kuendá ña sa ni xi'i ña kini ió ñayuu yó'o nooí ndika cruz tát'on k'i'o ni xi'i ta'ani mií noo ña kini ió ñayuu yó'o. ¹⁵ Dá chì sa'á ña ndíta yó xí'ín Jesús, sa'á ñoó ni iin ña'a kò ndáya'i ña ta'anda ñí yo o koó. Ña ndáya'i noo Ndios kúu ña ni nduu yó ñayuu saá. ¹⁶ Ta ndidaá ndo'ó, na taxi va'a choon ni taai noo tuti yó'o, ná koo va'a ini ndo, ta ná ku'u ini Ndios sa'a ndidaá kúu ndo'ó, na ndisa kúu na ñoo Ndios.

¹⁷ Ta yó'o chí noo o sa dáta'án ka ni iin ndó yu'u, dá chì sa' kuá'á nda'o yanda tándaa ñí kée ñayuu sa'á ña dána'i sa'a sato'o yo Jesús.

¹⁸ Ñani mií, ná koo ña maní xí'o sato'o yo Jesucristo xí'ín iin rá iin ndo'ó. Dión ná koo.

To'on yó'o kían nì taa San Pablo nì sa'an noó na ñoo Éfeso

Ká'an Pablo ndisá'an

¹ Yu'u kúu Pablo, ta kúuí iin apóstol, na né'e to'on Jesucristo, táto'on kì'o kóni mií Ndios. Ta ká'an yu'u ndisá'an xí'ín ndo'ó, na ndéi ñoo Éfeso, ndo'ó na kúu ñayuu Ndios, ndo'ó na ndíta toon xí'ín Cristo Jesús. ² Ta mií tatá yo Ndios xí'ín sato'o yo Jesucristo ná kee na ña manì xí'ín ndó, ta nakì'o na ña koo va'a ini ndo.

Kì'o di'a nì kemáni Ndios yo

³ Ná natiin Ndios, na kúu tatá sato'o yo Jesucristo, ndidaá tá'an ñaño'ó. Mií ná nì kemáni ná yó xí'ín ndidaá ña va'a ió noo ná, ta nda noo ió na nda induú nì tanda'á ná ña nì kixian sa'á ña nì kee Cristo. ⁴ Ta nda rá ko ñá'a kasá'á sa'a ñayuu, nda daá vá nì kaxi na yó sa'a Cristo, dá ná kakuu yó na koo vii, na koó kuachi noo mií ná. ⁵ Ta sa'á ña kú'u ini na sa'a yo, sa'á ñoo nda daá nì chikaa ini na ña kakuu yó de'e mií ná sa'a Jesucristo, chì kì'o dión nì nata'an ini mií ná kee na. ⁶ Dión nì kee na, dá kían ná nakì'o yó ñaño'ó noo ná sa'á ña manì ká'ano nì kee na xí'á, dá ná natiin va'a na yó sa'á de'e manì ná. ⁷ Chì xí'ín nì de'e na nì taó xóo na yó noó ña kánian ndo'o yó sa'á kuachi kée yó, ta nì

ku'u ká'ano ini na sa'a yo, chì ká'ano nda'o ña manì nì kee na xí'ín yó. ⁸ Ta sa'á ña manì ká'ano nì kee na xí'ín yó, sa'á ñoo nì nì'ì yo ña koo ndichí xíxi yó xí'ín ña kaon koo ñaxintóni yo, ⁹ dá chì nì xì'o na ña nì kandaá ini yo sa'á ña nì chikaa ini na kee na, tá'an ña nì sa ió de'é noo ná, chì kì'o dión nì nata'an ini na. Ta ndidaá ña yó'o kúu ña nì chikaa ini na kee na. ¹⁰ Chì tá ná xinkoo kuu nì kaxi mií ná, ko'on na nachì'i na ndidaá tá'an ña'a tixi ndá'a Cristo, dá dándaki ñaá ná, mián kían ña ñó'o induú, o mián kían ña ió noño'o yó'o.

¹¹ Ta sa'a mií Cristo nì kaxi Ndios yóo, dá chì nda mií sa'a nì saki na ña nì'ì yo ña va'a noo ná, táto'on kì'o nì chikaa ini na, chì kée na ndidaá ña'a táto'on kì'o kóni mií ná, ¹² dá natiin na ñaño'ó sa'á ndu'u, na Israel, chì ndu'u kúu na sa daá ndáti kasaa Cristo. ¹³ Ta dión ni ndo'ó, sa'a Cristo nì seidó'o ndó to'on va'a ña ká'an ña kuu kaxi ndó tá nì kándisa ndó ña. Sa'á ñoo nì nì'ì ndo Espíritu iì Ndios táto'on kì'o nì xì'o na to'on na noo yo. Ta na yó'o kúu táto'on iin sello, ña ná'a ña kúu ta'ani ndó ñayuu Ndios. ¹⁴ Ta sa'á ña ió Espíritu iì ná ini yo, ñoo kían ná'a ña natiin yó ña nì kaa tatá yo Ndios kì'o na noo yo tá ná kasandaá kuu nakuaka na ñayuu mií ná kandeì na noo ió na, dá natiin na ñaño'ó sa'a ndidaá ña manì nì kee na xí'ín ñayuu na.

Xíkã Pablob ñã manj noo Ndios ñã ná kî'o na ñã koo ndichí yõ nõõ ñã'a mií ná

15 Sa'á nõõ, tá nî kãndaa iniñ ñã ndíta ndaa nõõ xí'ín ñã kándéé ini nõõ sato'o yõ Jesús, ta kú'u ta'ani ini nõõ sa'a ndidaá kã nã kúú ñayuu Ndios, 16 ndã daá, ta ndã viti kõ sã tuu ta'on yu'u ñã naki'oi ndivé'e noo Ndios sa'a nõõ, chî daá kuití ndikõ'on iniñ nõõ'õ noo ká'ín xí'ín ná, 17 nã kúú Ndios noo sato'o yõ Jesucristo, nã kúú tata yõ, nã kánian natiin ndidaá ñãñó'õ. Chî xíkã noo ná ñã naki'o na ñã koo ndichí nõõ, ta kî'o na ñã katóni va'a ini nõõ, dá kasandaá nõõ kana'á va'a nõõ mií ná. 18 Ta xíkã ta'anii nõõ ná ñã ná dátõõn nã ñaxintóni nõõ, dá ná kana'á nõõ sa'á tandéé ini, ñã kían nî nakana na nõõ'õ natiin nõõ, ta kana'á ta'ani nõõ ndi kî'o ndato ñã va'a ko'on nã kî'o na nõõ nõõ, tá'an ñã ko'on nã kî'o na nõõ nõõ ñayuu mií ná, 19 ta katóni ta'ani ini nõõ ndi kî'o ká'ano ndéé kómí ná, tá'an ñã kéchõõn na, dá chindeé ná yóõ, nã kándisa ñãá. Ta mií ndéé yó'o nî kéchõõn Ndios, 20 dá nî danátaki nã Cristo tein nã kúú ndji, ta nî chikõõ ñãá ná xoo kuá'a nã ndã nõõ iõ nã induú. 21 Ta kómí ná choon sata ndidaá tá'an tãa né'e choon ná'ano, xí'ín sata ndidaá tã dándáki, xí'ín sata ndidaá tã ndíta noo, xí'ín sata ndidaá tã kúú sato'o. Ta kómí ná iin kuu ndáyã'i cháá kã õ duú ndidaá kã ñayuu. Ta õ duú ñayuu yó'o oon ni kíán dión, ndã ñayuu vej chí nõõ

kakian dión. 22 Chî nî nachî'i Ndios ndidaá tá'an ñã'a tixi sa'a Cristo, ta nî chikani ñãá ná kakuu na dinî nõõ ndidaá nã kúú kuendá mií ná. 23 Ta ñayuu yó'o kúú yikí koño Cristo, ta dáxino na ñã kóni nã xí'ín ñayuu nã, chî iin tó'ón mií ná kúú nã dáxino ndidaá tá'an ñã'a tátõ'on kánian kooan.

2

Nî dakáki Ndios yõ sa'á ñã manj nî kee na xí'ín yõ, ta õ duú sa'á ñã va'a kée yõ

1 Ta nî sa'an Ndios nî danátaki nã nõõ'õ, chî ndji va nî sã kuu nõõ nõõ ná sa'á ñã kõ ní sã seídó'o nõõ choon sa'ándá nã, xí'ín sa'á ñã nî sã kee nõõ kuachi. 2 Chî sã kee nõõ kuachi yó'o tá sata tátõ'on kée nã kúú kuendá ñayuu yó'o, ta sã kee nõõ ñã kóni ñã né'e choon nõõ táchi kãa, tá'an ñã dándáki ñaxintóni ñayuu kõ seídó'o choon sa'ándá Ndios. 3 Ta ndidaá vá yõ nî sã kee dión tá sata, chî sã xionoo yõ sã kee yõ ñã kóni ñíi yõ, chî sã kee yõ ñã kini kónian xí'ín ñã kini sã katoó ñaxintóni yõ. Ta sa'á ñã sã kuu yõ ñayuu kómí kuachi, sa'á nõõ sã xido ini Ndios sã xini nã yõ tátõ'on kî'o nõõ'õ ta'ani ndidaá kã ñayuu kõ ná'á ñãá. 4 Tído ká'ano ndã'o ini Ndios, ta kú'u ndã'o ini nã sa'a yõ, 5 dá chî va'ará ndji nî sã kuu yõ nõõ ná sa'á kuachi sã kee yõ, tído nî xî'o na ñã nî natãki yõ nõõ ná, ta takí yõ xí'ín Cristo viti. Dá chî sa'á ñã manj nî kee na xí'ín yõ, sa'á nõõ nî kãki yõ nõõ ñã kánian

ndo'o yó sa'á kuachi kée yó. ⁶ Ta n̄i nataki dáó yó xí'ín ná n̄i kee Ndios, ta n̄i nach̄indei ta'ani na yó ndā induú xí'ín Cristo Jesús. ⁷ Ta dión n̄i kee na xí'á, dá daá kuití na'a n̄a ndi k̄i'o ví ká'ano ñā man̄i n̄i kee na xí'ín yó, ch̄i n̄i kee na ñā va'a xí'ín yó sa'á ñā n̄i kee Cristo Jesús. ⁸ Ch̄i sa'á ñā man̄i n̄i kee Ndios xí'ín ndó, sa'á ñoó n̄i dak̄aki na ndo'ó sa'á ñā kándéé iní ndō Jesús. Ta k̄o ní dákāki na ndō xí'ín ndé̄e mií ndó, ch̄i kíán iin ñā man̄i n̄i kee na xí'ín ndó, ⁹ ch̄i k̄o ní dákāki na ndo'ó sa'á ñā kée ndó ñā va'a, dá kíán ni iin tó'ón ndó ná ō chíndaya'i mií ndó. ¹⁰ Dá ch̄i mií vá Ndios kúú n̄a n̄i kava'a ñaá, ta sa'á ñā n̄i kee Cristo Jesús, sa'á ñoó n̄i kava'a na yó ñā kíán kee yó ñā va'a, tá'an ñā n̄i ch̄ikaā ini n̄a kee yó ndā mií sa'a.

Ndeí va'a yó xí'ín iin rá iin yó sa'á ñā n̄i kee Jesús sa'a yó

¹¹ Ta ō sa nándodó ndo'ó, n̄a k̄o kúú n̄a Israel xāan, ñā tá satā n̄i kaa n̄a Israel ñā kúú ndo'ó, “n̄a k̄o ní ta'andā ñī.” Dión kaá n̄a ch̄i kúú ná n̄a n̄i ta'andā ñī, ta sa'á ñoó ká'án ná ñā kúú ná n̄a ñoo Ndios, tído xí'ín ndá'ā tāa va n̄i ta'andā ñī ná. ¹² Ndā tiempo satā ñoó k̄o ní sá kuu ndó kuendá Cristo, sa'á ñoó ni iin kuu vá k̄o ní kasandaá ndō kakuu ndó n̄a ñoo Ndios táto'on kúú n̄a Israel. Ta ni lú'u ví kuendá k̄o ní sá komí ndó nō to'on n̄i x̄i'o Ndios nō ñayuu n̄a. Ta ni lú'u ví t̄andeé iní k̄o ní sá komí ndó n̄i sā ndei ndó ñayuu yó'o, ta ni k̄o ní sá na'á ví ndó ndá

yoo kúú Ndios tak̄i. ¹³ Tá satā k̄o ní sá na'á ndó Ndios, x̄iká sā ndei ndó nō ná. Tído viti, ndíta ndó xí'ín Cristo, sa'á ñoó n̄i natuu yati ndó nō Ndios sa'á ñā n̄i xitā nīi Cristo sa'a ndō.

¹⁴ Ch̄i mií Cristo kúú n̄a n̄i nach̄indei va'a yó, sa'á ñoó n̄a ñoo Israel xí'ín n̄a k̄o kúú n̄a Israel, n̄i nduu na iin tó'ón ñoo n̄i kee Cristo, dá ch̄i n̄i sa'an n̄a n̄i d̄itá ná ñā sā kedaá xí'ín ná sā xini u'u tá'an na. ¹⁵ Ta sa'á ñā n̄i x̄i'í Cristo, sa'á ñoó n̄i dand̄i'i na ley xí'ín choon sa'ándaān. Ta k̄i'o dión n̄i ndee na ñayuu Israel xí'ín n̄a k̄o kúú n̄a Israel iin tó'ón vá, dá kakuu na iin tó'ón ñayuu saá, dá ná koni n̄a kandeí va'a na. ¹⁶ Ta sa'á ñā n̄i x̄i'í n̄a nd̄ika cruz, sa'á ñoó n̄i nach̄indei va'a na ñayuu Israel xí'ín n̄a k̄o kúú n̄a Israel xí'ín Ndios, ch̄i sa'á ñā n̄i x̄i'í Cristo nd̄ika cruz, sa'á ñoó n̄i d̄itá ná ndidaá ñā sā kedaá xí'ín ná sā xini u'u tá'an na.

¹⁷ N̄i kii Cristo ñayuu yó'o, ta n̄i daná'ā n̄a to'on va'a ñā x̄i'o ñā kandeí va'a yó xí'ín Ndios, ta n̄i daná'ā nāan nō ndo'ó, n̄a n̄i sā ndei x̄iká nō Ndios, xí'ín nō ndu'u, n̄a ndéi yati nō Ndios. ¹⁸ Ch̄i sa'á ñā n̄i kee Jesús, sa'á ñoó n̄a Israel xí'ín n̄a k̄o kúú n̄a Israel n̄i ni'í ñā ndu'u yó nō ió tatá Ndios kée iin tó'ón n̄a kúú Esp̄iritu īi.

¹⁹ Sa'á ñoó k̄o kúú kā ndō n̄a tukú ō n̄a x̄ionoo ndava'a. Dá ch̄i n̄i ni'í ndō ñā kakuu ndó ñayuu Ndios, ta n̄i ni'í ta'ani ndó ñā kakuu ndó kuendá n̄a ve'e na. ²⁰ Ta nō to'on n̄i

daná'a nā kúú apóstol, xí'ín to'on nī daná'a nā sa kuu profeta nī sa kujita iin rá iin ndó. Ta mií Jesucristo kúú yuú tito ndáya'i kúú do'o ve'e, ²¹ chī xí'ín míi yuú ñoó luu kasá'á kátō tá'an sa'a vé'e káva'an kua'an xinkoan kakuuan iin ve'e ño'o iī sato'o yō Jesús. ²² Ta xí'ín míi ná sá káva'a ndó kua'an ndo, dá xino ndó kakuu ndó iin ve'e noo koo Ndios kée Espíritu iī ná.

3

Nī chikani Ndios Pablo ña dána'a nā noó nā kō kúú nā Israel

¹ Ta yu'u, Pablo, kéchóon sa'a choon yó'o. Nákaaī ve'e kaa viti sa'a ña dána'i to'on Cristo Jesús noo ndo'ó, nā kō kúú nā Israel. ² Ta sa nī nī'i tó'on ndó ña nī xī'o Ndios choon noo yú'u ña kīan chin-deéi ndo'ó, dá nī'i ndo ña manī xí'o na noo ndo. ³ Ta nī na'a túu Ndios ña nī sa io de'é noo ná noo yú'u. Ta sa nī taa va yu'u cháá sa'a ña yó'o kosaāan noo ndo. ⁴ Tá ka'i ndó ña, dá kandaā va'a ini ndo ña ná'a yu'u ña io de'é noo Ndios, ña ká'an sa'a Cristo. ⁵ Ta kō ní xī'o na ña kandaā ini ñayuu sa ndei sa na'a sa'án. Tído viti kandaā ini nā kúú apóstol xí'ín profeta nā sa'a ña yó'o kée Espíritu iī Ndios. ⁶ Tá'an ña sa io de'é ñoó kīan kaá ña natiin ta'ani ndo'ó, nā kō kúú nā Israel, ña va'a ko'on Ndios kī'o na noo nā Israel, ta ndee na ndo'ó iin tó'on ñoo xí'ín nā ñoo Israel, ta koo ta'ani ta'i ndo noo ña nī kaa Ndios kī'o na noo

nā Israel sa'a ña nī kee Cristo Jesús, táto'on kī'o ká'an to'on va'a ká'an sa'a ná. ⁷ Ta nī chikani Ndios yu'u ña kīan dána'i to'on yó'o, chī choon yó'o nī kemáni ná yu'u, ta xí'ín ndée mií ná kándééi kéei ña.

⁸ Ta va'ará kúú yu'u nā ló'o cháá ka noo ndidaá ka ñayuu Ndios, tído nī xī'o na choon yó'o noo yu'u, ña kīan dána'i noó nā kō kúú nā Israel ndi kī'o ná'ano ña va'a xí'o Cristo, ⁹ ta kī'oi ña kandaā ini ndidaá ñayuu sa'a ña nī chikaa ini Ndios kee na nda míi sa'a, tá'an ña nī sa io de'é noo ná, ta mií ná kúú nā nī káva'a ndidaá tá'an ña'a. ¹⁰ Kī'o dión, dá na'a yóo, nā kúú kuendá Jesús, ndi kī'o ká'ano ña ndichí kómí Ndios, dá kīan kandaā ini ña kómí choon xí'ín ña dándáki chí induú sa'án. ¹¹ Chī kī'o dión nī chikaa ini Ndios kee na nda rá kō ñá'a kava'a ñayuu yó'o. Ta xí'ín ña nī kee Cristo Jesús, nā kúú sato'o yō, nī daxinko na ña nī chikaa ini nā kee na. ¹² Ta viti ió tandeé ini noo yō, ta nónó noo yō nakujita yó noo Ndios sa'a ña kándéé ini yō Jesús. ¹³ Sa'a ñoó seí nda'avíi noo ndo ña ná dá'a nī ndiko ndó sa'a ña ndó'o níoi sa'a ña dána'i noo ndo'ó, dá chī ña va'a mií ndó kīan.

Kóni Pablo ña kandaā va'a ini yō ndi kī'o kú'u ini Jesús sa'a yō

¹⁴ Sa'a ñoó nákuuīn xitíi noo Ndios, nā kuu tatá sato'o yō Jesucristo, ká'in xí'ín ná. ¹⁵ Ta mií ná kúú nā xí'o iin kuū noo ndidaá ñayuu nā, á mií ná

ndéi na induú o noñó'lo yó'o. ¹⁶ Ta xíkaj noo ná ña tát'on kǐ'lo ió kua'á ña kuiká na chí induú, kǐ'lo dión kendakí ná ndo'ó xí'in ndéé ká'ano kómí mií ná, dá ná koo ndeé ini ndo kee Espiritu ij ná, ¹⁷ dá ná koo Cristo nío ndo dándaki na sa'á ña kándéé ini ndo ná, dá ná kuíta toon ndó xí'in ña kú'u ini na sa'a yo, ta kandiko toon ndóan, ¹⁸ dá kandeé ndó kandaá va'a ini ndo xí'in ndidaá ka ñayuu Ndios ndi kǐ'lo ká'ano ña kú'u ini Cristo sa'a yo, ta ndi kǐ'lo kánján, ta ndi kǐ'lo konóan, ta ndi kǐ'lo dikóan, ¹⁹ dá kasandaá ndo kana'á va'a ndó ndi kǐ'lo kú'u ini Cristo sa'a yo, va'ará ko kándéé ta'on ñaxintóni yo kandaá ndi'i inian sa'an. Ta kǐ'lo dión xíkaj noo ná, dá nakutí ndó xí'in ñaxintóni Ndios.

²⁰ Ta mií ná kúu na kómí ndéé ká'ano, ta kándéé ná kée na cháa ka ña'a noo ndidaá ña xíkaj yo noo ná o ña kasandaá ñaxintóni yo nakani inian, dá chi sa'á ña ió ndéé ná ini yo, sa'á ñoó kée na ña'a ná'ano xí'in yó. ²¹ Ta ná natiin mií ná ndidaá ñaño'lo noo na kúu kuendá na, ta sa'a mií Jesús daá ná natiin na ñaño'lo, ta kǐ'lo dión daá kuití ná natiin naan. Dión ná koo.

4

Iin tó'on vá ni nduu yó ni kee Espiritu ij Ndios

¹ Nákaa yu'u ve'e kaa sa'á ña né'i to'on Jesús, na kuu sato'o yo, ta seí nda'aví noo ndo ña ndi'i ini ndo kendísá'ano ndó tát'on kǐ'lo kánian kee

na ni kana Ndios xoo mií ná. ² Nda'í koo ini ndo, ta va'a koo ini ndo, ta kueé ná koo ini ndo, ta kǐ'lo ndeé ini ndo sa'a iin rá iin ndó sa'á ña kú'u sátá'an ini ndo sa'a ndo. ³ Ta koo ini ndo ña iin tó'on ná kakuu ndó, chi mií Espiritu ij Ndios kúu na xí'o ña kan-dei ndó dión, sa'á ñoó koo ini ndo kandeí va'a ndó xí'in iin rá iin ndó. ⁴ Dá chi iin tó'on vá ni nduu yó, ta iin tó'on vá Espiritu kómí yó, ta iin tó'on ta'ani tandeé ini kían ni nakana ñaá Ndios natiin yó. ⁵ Dión ta'ani iin tó'on vá kúu sato'o yo, ta iin tó'on kúu ña ndaa kándisa yó, ta ni sodo ndúta yo sava'a sa'á ña kándéé ini yo Jesús, ⁶ ta iin tó'on vá kúu Ndios, na kúu tatá ndidaá yó. Ta mií ná kúu na kómí choon sata ndidaá yó, ta mií ná kúu na kedaá, dá kandá yo noo choon na, ta ió na ini ndidaá yó.

⁷ Ta iin rá iin yó ni natiin ña katǐ'a yó kee yó iin choon noo Ndios tát'on kǐ'lo ni chikaa ini mií Cristo dasá naan noo iin rá iin yó. ⁸ Sa'á ñoó ká'an tuti ij Ndios di'a:

Tá ni kaa na nda noo díko, dá ndáka na ta sa naá xí'in ná kua'an na.

Ta ni dasá ná ña va'a noo iin rá iin ñayuu na.

⁹ ¿Ndiva'a ká'an tuti ij Ndios ña ni kaa na noo díko, ká'an ndó? Dión kaan, dá chi dinño'ó ni noo na ni kii na nda noo nino cháa ka noñó'lo yó'o. ¹⁰ Ta mií ná kúu na ni noo ni kixi noñó'lo yó'o, ta mií ná kúu na ni kaa tuku nda noo díko, dá dákutí ná ndidaá

kúu xíán xí'ín ña ndato kée na. ¹¹ Ta mií vá ná kúu na ñi xí'o noo iin rá iin yó ña katí'a yó kee yó iin choon noo Ndios, chí ñi kee na dao yó ña kakuu yó apóstol, dá kane'e yó to'on Jesús, ta dao ka yo kakuu profeta, ta dao ka yo kakuu na xíonoo dána'a sa'a Jesús, ta dao ka yo kakuu na ndáka na kúu kuendá Jesús, ta dao ka yo kakuu na kandita dána'a. ¹² Ta kí'o dión ñi kee na xí'ín yóó, na kúu ñayuu Ndios, dá katí'a yó kechóon yó noo ná, dá koni yo dákuá'ano yó iin rá iin na kúu kuendá Cristo xí'ín to'on Ndios, ¹³ dá ví kasandaá yo kakuu yó iin tó'on noo ña kándéé iní yo de'e Ndios, xí'ín noo ña ná'á yó sa'a ná. Ndi'i, dá koni yo kasandaá yo nda noo kóni Ndios, chí kasandaá yo kakomí yó ñaxintóni tátò'on kí'o kúu ñaxintóni Cristo. ¹⁴ Dá kí'an, ná dá'a ni ndo'o yó tátò'on ndó'o takuálí, chí vitá iní xí, sa'a ñoó xoo dí'a xoo dí'a kua'an ñaxintóni xí kée ña to'ón dána'a dao ta maña. Chí ta yó'o kúu ra kendaá ra ña to'ón dána'a ra, dá kandeé rá dándalí ñaá rá xí'ín ña maña tí'a ra. ¹⁵ Va'a kaan ná ndiko yo ña ndaa xí'ín ña kú'u iní yo sa'a dao ka ñayuu, dión keeá, dá ná kua'ano yó koo yó tátò'on kí'o kóni Cristo, na kúu diní noo yo. ¹⁶ Ta kúu yó tátò'on yíkí koño na. Chí tátò'on kí'o ndó'o yó xí'ín yíkí koño mií yó, ña nákatò tá'an xí'ín tuchi yo, ta chindeé tá'an, dá sá'anoan kua'an, kí'o dión ndó'o yó xí'ín Jesús, chí mií

ná kúu na dákuá'ano yó, dá katí'a yó ku'u ini sa'a sátá'an yó.

Ná koo iniõ keeá tátò'on kí'o kóni Jesús

¹⁷ Xí'ín choon ñi xí'o sato'o yo Jesús noo, sa'ándái choon noo ndo ña ná dá'a ka ni kee ndó tátò'on kée ñayuu ko ná'á Ndios, chí kée na ndidaá ña nóo ndáki ini na, ¹⁸ chí kómí ná iin ñaxintóni iin naá, ta xíká vá ndéi na noo ña kóni Ndios, chí ko ná'á ta'on na sa'a ña'a Ndios sa'a ña kaxí nda'o níõ ná. ¹⁹ Ta sa'a ña ko xíka'an ka noo ná, sa'a ñoó ñi nakí'o na mií ná noo ndidaá ña kini xí'ín ña ka'an noo, chí ñi nakí'o na mií ná noo ndidaá ka ña yakó noo Ndios.

²⁰ Tído ndo'ó, tá ñi seídó'o ndó sa'a Cristo, ko ní dákuá'a ndó ña kee ndó dión ²¹ tá miían ndaa ñi seídó'o ndó to'on na, tá miían ndaa ñi dákuá'a ndó ña ndaa sa'a ná, chí noo iin tó'on diní Jesús ió ña ndaa. ²² Tá sata sa kee ndó ña kóni mií ndó, tído viti dánkoo ndó ñayuu yátá ñi sa kuu ndó, ña ñi chitíán ño'o ña kini, ña dándalí ndo'ó, dá kee ndó ña kóni ñíi ndo. ²³ Dí'a kí'o ndó mií ndó ña ndusaá níõ ndo xí'ín ñaxintóni ndo, ²⁴ dá nduu ndó iin ñayuu saá, na ñi kava'a Ndios koo tátò'on kí'o kóni mií ná, dá kakuu ndisa ndó iin ñayuu ndaa, iin ñayuu vii noo mí ná.

²⁵ Sa'a ñoó ná dá'a ka ni ka'an to'ón ndó, ndino'o ña ndaa ka'an ndo xí'ín ñayuu xí'ín ndó, dá chí iin tó'on vá kúu yó. ²⁶ Ta va'ará xído ini

ndó, ná dá'a ni ya'a ndó kee ndó kuachi. Ná dá'a ni kandedati ndó nda keta ndindii, dá ya'a ña xido ini ndó, ²⁷ ta ná dá'a ni konó ndó noo ña u'u ña dátuu ñaá. ²⁸ Ta ndo'ó, na kí'in kuí'íná, ná dá'a ka ni kí'in kuí'íná ndó. Di'a koo ini ndó kechóon ndó, ta xí'ín ndá'a míi ndó kee ndó choon va'a, dá ni'i ndó ña'a kemáni ndó na kunda'í. ²⁹ O sa kóo ini ndó ka'an ndó to'on kini kua'an xí'ín ni iin tó'ón ñayuu. Di'a ñochí vii ka'an ndó xí'ín ná, dá ná ni'i iní na kua'ano na íchi Ndios. Tá kee ndó dión, dá kían chindeé ndó ñayuu seídó'o. ³⁰ Ná dá'a ni dákunda'í iní ndó Espiritu ii Ndios, dá chī míi ná kúu táto'on iin sello ni ni'i ndó, ña ná'a ña kúu ndó ñayuu míi ná, dá naki'in na ndo'ó tá ná kasandaá kuu nakuaka ñaá ná noo ió na. ³¹ Ná dá'a ka ni ta'u'u ini ndó koni ndó dao ka ñani ndó, ta ná dá'a ka ni kuido ini ndó, ta ná dá'a ka ni karyíi ndó, ta ná dá'a ka ni kayu'ú ni'i noo sátá'an ndó, ta ná dá'a ka ni chinaní kini ndó ñani ndó, ta ná dá'a ni kee ndó ndidaá ña kini yó'o noo dao ka ñani ndó. ³² Di'a va'a koo ini ndó xí'ín iin rá iin ndó, ta ku'u ini sa'a sátá'an ndó, ta ku'u ká'ano ini sa'a sátá'an ndó táto'on kí'o ni ku'u ká'ano ini Ndios sa'a kuachi míi ndó sa'a ña ni kee Cristo.

5

Miian kánian koo vii yo, chī kúu yó de'e Ndios

¹ Kúu ndó de'e manī Ndios, sa'a ñoó kee ndó táto'on kée

míi ná, ² ta ku'u ini ndó sa'a dao ka ñayuu táto'on kí'o kúu ini Cristo sa'a míi ndó, dá chī ni naki'o na míi ná ni xi'i na sa'a yo, ta ña ni dokó ná míi ná ni sa kuu táto'on iin ña'a támi sa'an noo Ndios.

³ Ta o sa kí'o ndó ña ka'an ñayuu ña kée ndó kuachi xí'ín na kó kúu ñadi'í ndó o yíi ndó, o kée ndó ña ka'an noo, o ña kátoó ndó kakomí ndó kuá'a ña kuiká. Di'a kee ndó ña kánian kee na kúu ñayuu Ndios. ⁴ Ta ná dá'a ni ya'a ndó ka'an ndó to'on nóo, xí'ín to'on kó chóon, xí'ín to'on kini, dá chī kó kánian kee yó dión sa'a ña kúu yó ñayuu Ndios. Va'a kaan daá naki'o ndó ndivé'e noo Ndios. ⁵ Ta kana'a ndó ña ni iin tó'ón ta'on na kée kuachi xí'ín na kó kúu ñadi'í na o yíi ná, xí'ín na kée ña ka'an noo, xí'ín na kátoó kakomí kuá'a ña kuiká, noón kúu na o koní ta'on na natiin na ta'i ná noo dándáki Cristo xí'ín Ndios. Chī na kátoó téi ña kuiká, ñoó kúu yokó noo ná. ⁶ O sa kónó ndó ña ni iin tó'ón ñayuu ná o sa dándá'í ndo'ó xí'ín to'on ma'á, dá chī miian ndaa kuiti noo ñayuu kée dión vei ña xido ini Ndios sa'a ña kó seídó'o na choon sa'ándá na. ⁷ Tído ndo'ó, ná dá'a ni ndiko ndó ña kée na kée dión.

⁸ Dá chī tá sata, dá sa kuu ndó ñayuu sa iin naá ñaxintóni. Tído viti ni natoon va ñaxintóni ndó sa'a ña kúu ndó ñayuu sato'o yo Jesús. Sa'a ñoó koo ini ndó kee ndó táto'on kí'o kée na kúu ñayuu ni natoon noo. ⁹ Dá

chị ña va'a xí'o Espíritu iị Ndios noo yọ kían ña kakuu yó ñayuu vá'a, ta kakuu yó ñayuu ndísá'ano, ta kana'á yó ña ndaa. ¹⁰ Ka'i va'a ini ndo sa'a ndidaá ña'a, ná nde'á á kían ña náta'an ini sato'o yọ Ndios kee ndó. ¹¹ Ta ọ sa kí'o ndó mií ndó kee ndó ña kọ ndáya'i kée ñayuu iin naá ñaxintóni, di'a koo ini ndo kuń'ó ndó ña nóo kée na, ¹² dá chị iin ña ka'an noo kían ña kant'ón yó sa'á ña kini kede'é na. ¹³ Ndidaá vá ña'a nátuu tá nátoon ñ'ó, ta xí'oan ña kándaá ini yọ ndá ña'a kían, dá chị ndidaá vá ña'a nátuu tá nátoon ñ'ó. ¹⁴ Sa'á ñoó ká'an na di'a:

Ndoto yo'ó, ọa kidi xaan.
Ndakoo tein na kúu táto'on
ndii xaan,
dá dátoon Cristo ñaxintónon.

¹⁵ Sa'á ñoó kua'an ndo kandaá ndo mií ndó noo iin rá iin ña'a kée ndó, ọ sa kée ndó táto'on kée na ndeé to'on, va'a kaan kee ndó táto'on kée na ió ñaxintóni. ¹⁶ Ndi'i ini ndo kee ndó ña va'a viti nóno noo ndo, dá chị tiempo kini nda'o kían ndéi yó viti. ¹⁷ Ta ná dá'a ni kakuu ndó ñayuu xixi, di'a kị'o ndó mií ndó ña kían kandaá ini ndo ndí kían kóni Ndios kee ndó.

¹⁸ Ná dá'a ni ko'o ndó vino, dá dáxini ndó mií ndó, dá naá ini ndo kee ndó ña kọ vá'a. Va'a kaan konó ndó ná nakutí ndó xí'ín Espíritu iị Ndios. ¹⁹ Ta ka'an ndo tein iin rá iin ndó salmo xí'ín himno, xí'ín yaa iị. Ta ndino'o ini ndo kata ndó yaa yó'o keká'ano ndó sato'o yọ Jesús, ²⁰ ta daá

kuití nakị'o ndó ndivé'e noo Ndios, na kúu tatá yọ, sa'á ndidaá ña'a ndó'o ndó, chị kúu ndó kuendá Jesucristo, na kúu sato'o yọ.

Ká'an Pablo sa'a ndi kían kánian kee na ni tandá'a

²¹ Kueídó'o tá'an ndó sa'á ña ió ñań'ó ndó noo Ndios. ²² Ta dión ni ndo'ó, na ñá'a xaan, kueídó'o ndó yíi ndo táto'on seídó'o ndó sato'o yọ Jesús. ²³ Dá chị yíi ndo kúu dinị noo ndo táto'on kị'o kúu Cristo dinị noo ñayuu mií ná, na kúu táto'on yikí koño na. Ta mií ná kúu na dákaiki ñaá. ²⁴ Sa'á ñoó táto'on kị'o seídó'o ndó Cristo, kị'o dión kánian kueídó'o ndó yíi ndo noo ndidaá ña'a.

²⁵ Ta ndo'ó, ra ọa xaan, ku'u ini ndo sa'a ñadi'í ndo táto'on kị'o kú'u ini Cristo sa'a ñayuu na, chị ni xí'o na mií ná ña kían ni xí'i na sa'a yóó, na kúu kuendá na, ²⁶ dá koo vii yọ noo Ndios, chị ni dandoo na kuachi yó sa'á ña ni nakata na yó xí'ín takuii, ta kirón kúu to'on na. ²⁷ Dión, dá kuu natiin na yó kakuu yó ñayuu mií ná, ta kakuu yó ñayuu ndato, ta ni lú'u ta'on yáko ọ káne'e yó, ta ni ọ kóo titii ta'on yó táto'on kị'o ndó'o dá'on, ta ọ ndó'o ta'on yó dao ka ña'a kua'an táto'on kua'an ña yó'o. Di'a kakuu yó na ndáa vii, na ñochí ndáa noo ná.

²⁸ Sa'á ñoó kánian ku'u ini ndo'ó, ọa ọa xaan, sa'a ñadi'í ndo táto'on kú'u ini ndo sa'a yikí koño mií ndó, dá chị ọa kú'u ini sa'a ñadi'í ra, roón kúu ra kú'u ini sa'a mií rá.

29 Dá chi ko iin ta'on káñó'ó yikí koño mii ná. Di'a ndaa na ñá, ta xíto na ña. Díon ta'ani kée Cristo xí'ín yó, na kúú ñayuu na, ³⁰ chi kúú yó yikí koño na. ³¹ Sa'á ñoó kánian dánkoo taa tatá ra xí'ín naná ra, dá naki'ín tá'an ra xí'ín ñadi'í ra, dá kían nduu na nda iin tó'ón va. ³² Ndichí nda'o kua'an ña yó'o, tído ni ka'ín sa'án, dá dákí'ín tá'ín ña xí'ín tát'o'on ndó'o Cristo xí'ín ñayuu na. ³³ Sa'á ñoó iin rá iin mii va ndó, ta taa xaan, kánian ku'u ini sa'a ñadi'í ndó tát'o'on ki'o ndó'o ndó xí'ín mii ndó. Ta ndó'o, na ñá'a xaan, kánian koo ñaño'ó ndó noo yi ndó.

6

¹ Ta ndó'o, takuáchi yí xí'ín takuáchi di'í kuendá sato'o yo Jesús, koo ini ndó kueídó'o ndó tatá ndó xí'ín naná ndó, chi ña yó'o kían va'a noo Ndios. ² “Koo ñaño'ó ndó noo tatá ndó xí'ín noo naná ndó”, kaa choon sa'ándá Ndios. Ta ña yó'o kúú choon mii noo ña kían dána'a noo yo ña nandió né'e Ndios ña va'a noo yo ñayuu yó'o, ³ chi ka'an ta'ani na: “Tá kée ndó dión, dá kían koni ndó kandei va'a ndó, ta koni ndó kua'ano yatá ndó ñayuu yó'o.”

⁴ Ta dión ta'ani ndó'o, na kúú tatá xí'ín naná, ná dá'a ni koo ini ndó dákuido ini ndó de'e ndó. Di'a koo ini ndó dákuá'ano va'a ndó xi, ta va'a taó ndó xi, ta dána'a ndó noo xi ná kee xi tát'o'on ki'o kóni sato'o yo Jesús.

⁵ Díon ni ndó'o, na ñó'o tixi ndá'a iin sato'o ñayuu

yó'o, koo ini ndó kueídó'o ndó na xí'ín ndino'o ini ndó, ta kayu'ú ni'ini ndó na xí'ín ña nda'í ió ini ndó tát'o'on ki'o kée ndó xí'ín Cristo. ⁶ Kechóon va'a ndó, va'ará ko iin sato'o ndó ndé'é ra ndó'o, ta ná dá'a ni kee ndó tát'o'on kée na ndúku ña nata'an ini taa koni ñaa ra. Va'a kaan kechóon ndó noo na kúú sato'o ndó tát'o'on ki'o kechóon ndó noo Cristo. Ndino'o ini ndó kechóon ndó, chi ki'o dión kóni Ndios kee ndó. ⁷ Sa'á ñoó ndino'o ini ndó kechóon ndó noo sato'o ndó. Kee ndó kuendá ña noo sato'o yo Ndios va' kechóon ndó, ta o duu noo taa ñayuu yó'o, ⁸ chi sa ná'a va' mii ndó ña tát'o'on ki'o kaa iin ra iin ña va'a ni kee ndó, ki'o dión koo ña va'a nandió né'e Ndios noo ndó, á mii ndó ñó'o ndó tixi ndá'a iin sato'o o koo.

⁹ Ta dión ni ndó'o, na kúú sato'o, keva'a ndó xí'ín na ñó'o tixi ndá'a ndó, ta o sa dayu'ú ndó na xí'ín to'on ka'an ndó, chi sa ná'a va' mii ndó ña nda induu ió sato'o ndó, na kúú ta'ani sato'o na ñó'o tixi ndá'a ndó. Ta sa ná'a ta'ani ndó ña ko iin ta'on maní cháa ka noo ná, iin nóo kúú ndi'i va yó noo ná.

Ná kandixi yó nda'a choon, ña kían xí'o Ndios noo yo, dá kandee yó xí'ín ña u'u

¹⁰ Ñani maní mii, noo ndidáa ña'a, koo ini ndó kendakí ndó mii ndó xí'ín ña kándisa ndó sato'o yo Jesús, ta kendakí ta'ani ndó mii ndó xí'ín ndé'e ka'ano mii ná. ¹¹ Ta nandixi ndó nda'a choon, ña

kíꞑan xí'o Ndios noꝝ ndo, dá kandeé ndó kandita ñi sisa ndó kuió né'e ndó ña kini tánda'á ña u'u vei noꝝ ndo. ¹² Dá chí ko naá ta'on yó xí'ín ñayuu xí'ín yó, di'a naá yo xí'ín ña kini né'e choon noꝝ táchi káa, xí'ín ña kini ndakí cháá ka ndéi noꝝ táchi káa, xí'ín ña kini dándáki níꝝ ñayuu ndéi ñayuu iin naá yó'o, xí'ín iin rá iin tu'u ña kini xíonoo noꝝ díkó káa. ¹³ Sa'á ñoꝝ nandixi ndó ndidaá nda'á chóon xí'o Ndios noꝝ ndo kechóon ndó, dá kandeé ndó naá ndo xí'ín ña kini tein kuꝝ vei ña dándó'oan níꝝ ndo, dá kíꞑan kandeé ndó kuita toon ndó noꝝ ndidaá ña vei ndo'o ndó. ¹⁴ Sa'á ñoꝝ kuita toon ndó, dá chí sa ndíko va cincho tji ndó, ña dándáki ña ndíko ndo ña ndaa sa'a Ndios. Ta sa ndíxi ta'ani ndó kaa ndadí yu'ú ndíká ndo, ña dándáki ña kúú ndó ñayuu ndaa noꝝ Ndios. ¹⁵ Ta sa yí'í ta'ani ndó ndisa ndo, tá'an ña dándáki ña sa ío nduu ndo kanoo ndó dána'a ndo to'on va'a Jesús, ña kíꞑan nachindei va'a ñayuu xí'ín Ndios. ¹⁶ Ta noꝝ ndidaá ña'a natiin ndó kaa dá'ándá, ña né'e soldado chindeé rá míí rá, chí kaa yó'o dándáki ña kándéé iní ndo Jesús. Ta xí'ín ña yó'o kandeé ndó chituu ndó yiryókó kéj ita tánda'á ña kini vei dándó'o níꝝ ndo. ¹⁷ Ta natiin ta'ani ndó kaa kaño'o ndó, dá chindeéán dñi ndo, ta ña yó'o dándáki ña ñi káki ndó ñi kee Ndios. Ta natiin ta'ani ndó espada, ña kíꞑan xí'o Espíritu iñ Ndios noꝝ ndo. Ta espada yó'o kúú to'on

Ndios. ¹⁸ Ta daá kuití koo ini ndo ka'an ndo xí'ín Ndios, ta kueí nda'í ndo noꝝ ná xí'ín to'on xí'o Espíritu iñ. Ta daá kaño'o ini ndo ka'an ndo xí'ín ná, ta o sa kátuu ndó ña kaka ndo ña maní noꝝ Ndios sa'a ndidaá ka ñayuu kuendá míí ná. ¹⁹ Ta kaka ta'ani ndó ña maní noꝝ Ndios sa'a yú'u, dá nani'í to'on ka'in, dá kíꞑan ná dá'a ni yu'íj dána'j noꝝ ñayuu ndi dándáki to'on va'a sa'a Jesús, ña kíꞑan ñi sa ío de'é noꝝ Ndios, ²⁰ chí míí Ndios ñi xí'o choon yó'o noꝝí, ta sa'á ña dána'j to'on va'a yó'o, sa'á ñoꝝ nákaaí ve'e kaa. Ta kaka ta'ani ndó ña maní noꝝ ná sa'í, dá ná koo ndeé iní ka'in sa'á to'on yó'o tát'on kí'o kóni míí ná.

Xí'ín ndisá'an yó'o dándí'i Pablo ña ká'an na

²¹ Tá kosaa ñani maní yo Tíquico noꝝ ndéi ndó, dá nakani ra xí'ín ndó sa'á ña ndó'i xí'ín sa'á ña kéei. Ta iin ta ndisá'ano nda'o kúú rá iin ra noꝝ choon sato'o yo Jesús. ²² Ta sa'a choon yó'o tánda'í ra kosaa ra noꝝ ndo, dá nakani ra xí'ín ndó sa'a ndidaá ña ndó'o ndu, ta kí'o ra tãndeé iní noꝝ ndo.

²³ Ná kí'o tatá Ndios xí'ín sato'o yo Jesucristo ña ná koo va'a ini ndo'ó, ñani, ta ná kí'o ta'ani na ña ná ku'u ini sa'a sátá'an ndó sa'á ña kándéé iní ndo ná. ²⁴ Ta ná koo ña maní xí'o Ndios xí'ín ndidaá ní ndo'ó, na ndino'o ini kóni sato'o yo Jesucristo. Díon ná koo.

To'on yó'o kían nī taa San Pablo nī sa'an noó na ñoo Filipos

Ká'an Pablo ndisá'an

¹ Yu'u kúu Pablo, ta kéchóoin xí'ín Timoteo noo Jesucristo, ta ká'an ndu ndisá'an xí'ín ndidaá ndo'ó, na kúu ñayuu Ndios sa'á ña kúu ndó kuendá Cristo Jesús, ndo'ó na ndéi ñoo Filipos xaan, xí'ín na kómí choon ndáka na ndo'ó, xí'ín na ndíta xínkuáchí ini ve'e noo náta na ndo dákua'a ndó. ² Ta mií tatá yo Ndios xí'ín sato'o yo Jesucristo ná kee na ña manī xí'ín ndó, ta ná kī'o na ña koo va'a ini ndo.

Ká'an Pablo xí'ín Ndios sa'á na kúu kuendá Jesús ndéi ñoo Filipos

³ Ta náki'oi ndivé'e noo Ndios, na ndáño'o yó, sa'a ndo'ó tá iin rá iin ndíko'on inii ndo'ó. ⁴ Tá ká'ín xí'ín Ndios sa'a ndo, daá kuití vá ká'ín xí'ín ná xí'áan kádij inii sa'a ndidaá ndo'ó, ⁵ chí nda mií sa'a, ta nda viti chindeé ndó yu'u kéchóon dáó yó sa'á to'on va'a sa'a Jesús. ⁶ Sa ná'á va'a va yu'u ña mií Ndios, na nī kedaá xí'ín ndó, dá nī kasá'á ndó kéchóon va'a ndó noo ná, mií jí vá ná chindeé ndó, dá xínkuei va'a ndó nda ná kasandaá kuu nandió koo Jesucristo kasaa na. ⁷ Ta miían kánian ña dión nákani inii sa'a ndo, chí kú'u nda'o

inii sa'a ndo. Tá nákaai ve'e kaa, o tá nákaai chindeéi ña ndaa sa'a Jesús noo ñayuu, o tá nákaai dáxino inii ñayuu ña to'on ndaa kúu to'on va'a sa'a Jesús, chindeé ndó yu'u noo ndidaá ña manī kée Ndios xí'ín. ⁸ Xí'o mií Ndios kuendá sa'á ña kú'u nda'o inii sa'a ndo táto'on kī'o kú'u inii Jesucristo sa'a iin rá iin yó. ⁹ Ta xíkai noo Ndios ña ná kutí ndó xí'ín ña kú'u cháá ka ini ndo sa'a dao ka ñayuu, ta ná kutí ta'ani ndó xí'ín cháá ka ña ndichí xí'o Ndios, ta ná koo cháá ka ñaxintóni noo ndo, ¹⁰ dá ná kandaá ini ndo ndí kían va'a cháá ka kee ndó, dá koni ndo kakuu ndó ñayuu ndaa, ñayuu ndaa vii nda ná kasandaá kuu nandió koo Cristo kasaa na, ¹¹ dá xínkoo ndi'i ndó xí'ín ña va'a kée ndó sa'á ña ió Jesucristo xí'ín ndó, dá ná nakī'o ñayuu ñaño'ó noo Ndios, ta ná keká'ano ñaa ná.

Takí va Pablo kée na ña kóni Jesucristo

¹² Kónij ña kana'á ndó, ñani, ña ndidaá tandó'ó ndó'i kían kedaá, sa'á ñoo seídó'o cháá ka ñayuu to'on va'a sa'a Jesús. ¹³ Dá chí ndidaá soldado ndéi noo dándáki ta né'e choon yó'o xí'ín dao ka ñayuu ná'á va'a ña nákaai ve'e kaa sa'á ña kéchóoin noo Cristo. ¹⁴ Ta kuá'á nda'o ñani yo nī natiin cháá ka tandeé iní noo sato'o yo Jesús sa'á ña nákaai ve'e kaa, sa'á ñoo nī ndundéé cháá ka ini ra dána'a ra sa'á to'on va'a sa'a Jesús, ta ni ko yu'u'ú ra.

15 Ta miáñ ndaa kíán ña dána'a dao ɬa to'on Cristo xí'ín ña u'u ini ra, ta sa'á ña kátoó ra chidáo tá'an ra xí'ín. Tído ió dao ka ra dána'a xí'ín ndino'o ini mií rá. 16 Chì ió dao ɬa dána'a to'on Cristo sa'á ña kátoó ra chidáo tá'an ra xí'ín yu'u, ta kò dána'a raán xí'ín ndino'o ini ra, chì ndúkú rá ña dándi'i ini ra yu'u nani nákaaj ve'e ka yó'o. 17 Tído dao ka ra dána'a sa'á ña kú'u ini ra sa'a yú'u, chì ná'á rá ña nákaaj ve'e ka sa'á ña chindeéi to'on va'a sa'á Jesús. 18 ¿Ndi koo, tá dáá? Tído kò né'e tándini á dána'a ra sa'á ña u'u ini ra, o sa'á ña kúú rá ñayuu ndaa. Xían nani dána'a ra ña ndaa sa'a Cristo, kádij nda'o inij, ta daá ná kádij va inij.

19 Dá chì sa ná'á vá yu'u ña sa'á ña xíkà ndo ña maní noo Ndios sa'í, xí'ín sa'á ña chindeé ñaá Espíritu Jesucristo, sa'á ñoó xinkoo va'a va ndidaá ña ndó'i, dá kanai ve'e ka, 20 chì ndátí kíj, ta ió tandeé inij ña o káka'an ta'on noo yú'u sa'á ni iin ña'a kéei. Di'a kónij koo ndeé inij, tátò'on kì'o daá kuití kéei, dá ná natiin ta'ani Cristo ñaño'ó sa'a yú'u viti, á mií takí o á mií nì xí'ij. 21 Dá chì noo mií yu'u kíán di'a: xían nani takí, kéei ña kónij Cristo va, tído tá nì xí'ij, nì keva'a cháá kaj. 22 Tído tá ió ña kechóon cháá kaj noo Ndios xían nani ndíxii yíkí koño yó'o, dá kían kò ná'í ndí kíán kaxii, á va'a ka katakij, o á va'a di'a ña kuui. 23 Chì kò nì'í ndá kíán nakani inij sa'a ndi nduú ña yó'o, chì katoói kol'in noo ió

Cristo, dá kooi xí'ín ná, chì ña yó'o kíán va'a cháá kaan. 24 Tído káni cháá kaan ña kooi ñayuu yó'o, dá kuu chindeéi ndo'ó. 25 Ta sa'á ña kándéé inij ña kì'o dión kíán, sa'á ñoó ná'í ña kooi cháá ka ñayuu yó'o, ta koo jí vái xí'ín ndidaá ní ndo'ó, dá kua'ano ndó xí'ín ña kándéé iní ndo Jesús, dá ná kádij cháá ka ini ndo noo ña ndaa kándisa yó. 26 Ta kì'o dión, dá kéká'ano ndó Cristo Jesús sa'á ña nì kee na xí'ín yu'u, chì kì'o na ña sa tukui kooi xí'ín ndó.

27 Tído noo ndidaá ña'a koo ini ndo kee ndó tátò'on kì'o kánian kee na ndíta toon xí'ín to'on va'a Cristo, dá kíán tá ná saaj noo ndéi ndó o o saaj, kónij kandaaj inij ña ndíta toon ndó, ta iin tó'ón vá kúú ñaxintóni ndo, ta iin tó'ón nì nduu ndi'i ndó kéchóon ndó sa'á to'on va'a sa'a Jesús, tá'an ña kándisa yó. 28 Ta noo ni iin ña'a o sa yu'u ndo kee na xini u'u ña kándisa yó, dá chì ñoó kíán xí'o ña kandaaj ini na ña naá vá ná. Ta ndo'ó kúú na kandaaj ini ña ni'í ndo ña kaji ndó, ta mií Ndios kúú na kee ndidaá ña yó'o. 29 Dá chì sa'a Cristo, sa'á ñoó nì ni'í ndo ña kándisa ndó mií ná, ta o duú ña yó'o oon ni nì ni'í ndo, chì nì ni'í ta'ani ndó ña ndó'o ní'o ndo sa'a ná. 30 Chì ndó'o ní'o ndo tátò'on kì'o nì xini ndo nì ndo'o ní'o yu'u, ta ndó'o ta'ani ndó tátò'on nì ni'í tó'ón ndó ña ndó'o yu'u viti.

2

Kì'o di'a nì kee Jesucristo sa'a yo

1 Sa'á ñoó, tá miían ndaa n̄i natiin ndó tãndeé iní noo Cristo, ta n̄i natiin ndó tãndeé iní noo ná sa'á ña kú'u iní na sa'a ndo, ta iin n̄i nduu ndó n̄i kee Espiritu nã, ta n̄i ni'j ndo ña kú'u iní na sa'a ndo, ta n̄i ni'j ta'ani ndó ña n̄i ku'u ká'ano iní na sa'a ndo, 2 dá kían dáxinkoo ndó ña kádij inij, ta koo iní ndo ña iin tó'ón ná kakuu ñaxintóni ndo, ta ku'u sát'a'an iní ndo sa'a ndo, ta iin ná kakuu ndó, ta iin tó'ón ná kakuu ña nákani iní ndo. 3 Ta o sa ndúkú ndó ña chidáo tá'an ndó xí'in dao ka ñayuu, ta o sa chíndaya'i ndó mií ndó. Di'a nda'í koo iní ndo, ta kee ndó kuendá ña ndáya'i cháá ka dao ka ñayuu o duú mií ndó. 4 Ta o sa ndí'i téi iní ndo sava'a sa'á ña kóni mií ndó, di'a ndi'i iní ndo sa'á ña xínño'ó dao ka ñayuu. 5 Ta koo iní ndo kando'o ndó xí'in dao ka ñayuu táto'on k̄i'o n̄i ndo'o Cristo Jesús xí'in yó, 6 dá ch̄i iin nóó kúú vá ná xí'in Ndios, tído k̄o ní taó kuendá ta'on na ña iin nóó kúú ná xí'in Ndios, ch̄i k̄o ní kée na sa'a mií ná, 7 sa'á ñoó n̄i ñankoo na ña ndato kúú ná, dá n̄i ndee na mií ná kúú ná iin na xínkuáchí, ch̄i n̄i ndee na mií ná n̄i sa kuu na iin taa ñayuu. 8 Ta nani n̄i sa kuu na iin taa ñayuu yó'o, dá n̄i kenóo cháá ka na mií ná, dá ch̄i sa'á ña n̄i seídó'o na Ndios, sa'á ñoó n̄i x̄i'o na mií ná n̄i x̄i'i na, ta nda ndika iin cruz n̄i x̄i'i na. 9 Sa'á ñoó n̄i ch̄indaya'i ñaá Ndios ña kakuu na na ndáya'i cháá ka, ta n̄i x̄i'o na iin kuu ndáya'i cháá ka noo ná noo ndidaá ka kuu.

10 Sa'á ñoó nata'ano ndidaá tá'an kondó na ndéi induú, xí'in na ndéi noño'o yó'o, xí'in na ño'o t̄ixi ño'o noo Jesús, 11 ta ndidaá tá'an yú'u nakoni ña Jesucristo kúú sato'o noo ndidaá tá'an ña'a, ta xí'in mií ná natiin tatá Ndios ñaño'ó.

Kúú yó de'e Ndios, sa'á ñoó kánian koo vii yo

12 Ndo'ó, na man̄i mií, daá seídó'o ndó choon sa'ándái noo ndo, ch̄i táto'on k̄i'o n̄i seídó'o ndó yu'u tá n̄i sa ioi xí'in ndó, k̄i'o dión seídó'o cháá ka ndo yu'u viti nani nákaa xíkái. Sa'á ñoó ndi'i iní ndo na'a ndo ña kúú ndó na n̄i k̄aki n̄i kee Ndios. Ta kee ndóan xí'in ña yu'u ndo ná, ta xí'in ña ndéi ñino ndó. 13 Dá ch̄i mií vá Ndios kúú na xí'o ña kóni ndo kee ndó ña kóni na, ta xí'o ta'ani na ña kándéé ndó kee ndóan, ch̄i k̄i'o dión náta'an iní na.

14 Ta noo ndidaá ña'a kée ndó, o sa koo iní ndo ka'an kuách̄i ndo, ta ná dá'a ni koo iní ndo chidáo tá'an ndó, 15 dá kían koni ndo kakuu ndó ñayuu koó kuách̄i xí'in ñayuu ndaa, dá kakuu ndó de'e Ndios ndaa vii tein ñayuu k̄ini, na k̄o kée ña ndaa. Ta katoon ndo tein ñayuu ñoó táto'on k̄i'o tóon t̄iñoq tá in naá. 16 Dión, dá ndita toon ndó xí'in to'on va'a ña xí'o ña kataki chíchí yó noo ñayuu. Dá kían, tá ná kasandaá kuu nandió k̄oo Cristo kasaá na, ná kadij inij sa'á ña k̄o ní ndó'o oon nímaí, xí'in sa'á ña k̄o ní naá óon choon n̄i keei tein ndó. 17 Ta va'ará naki'in tá'an ña ndó'i xí'in ña dóko

ndo noo Ndios, ña kúú ña kéchóon ndó sa'á ña kándéé iní ndo Jesús, tído kádiy iníj, ta kádiy dáó iní yu'u xí'ín iin rá iin ndó. ¹⁸ Sa'á ñoó ná kádiy ta'ani iní ndo, ta kandeí dii ndo xí'ín yu'u.

Tanda'á Pablo Timoteo xí'ín Epafrodito saq ra ñoo Filipos

¹⁹ Kándéé inij sato'o yo Jesús ña ná konó ná tanda'á yachij Timoteo saq xi noo ndéi ndó, dá kían ná kaston xi xí'ín ndí ndó'o ndó, dá ndundéé inij sa'a ndo. ²⁰ Dá chij koó ka iin ka taa nákaa xí'ín nákani iní tát'on k'i'o nákani iní mií xí, chij koó iin ka ra ndí'i iní sa'a ndo tát'on k'i'o ndí'i iní xi sa'a ndo. ²¹ Chij ndidaá ka ñayuu ndí'i cháá ka iní sa'a choon mií ná, ta ko ndí'i ta'on iní na sa'a choon Cristo Jesús. ²² Ta ndidaá vá ndo'ó ná'á ña kéchóon ndaa Timoteo, ta ná'á ta'ani ndó ña kéchóon nduú xi xí'ín yu'u noo xionoi dána'i to'on va'a sa'a Jesús tát'on k'i'o kéchóon nduú iin tata xí'ín de'e ra. ²³ Ta tanda'í xi saq xi noo ndéi ndó tá ni ndí'i ni kandaaj inij ndi ndo'i. ²⁴ Ta kándéé ká'ano inij sato'o yo Jesús ña kían konó ná yachij saaj noo ndéi ndó.

²⁵ Tído ni nakani inij ña va'a cháá ka tanda'í Epafrodito saq ra noo ndéi ndó. Ta ñanij kuendá Jesús kúú rá, ta kéchóon nduú ra xí'ín, ta chindeé tá'an ra xí'ín naái xí'ín ña kini. Ta ndo'ó ni tanda'á ñaá ni kii ra ni chindeé rá yu'u xí'ín ña xín'ó'í. ²⁶ Tído ni tanda'í ra

kosaa ra, dá chij kóni nda'o ra koo ra xí'ín ndidaá ní ndo'ó, ta ví'í ka ví ni kasá'á kúnda'í iní ra, dá chij ni kandaaj iní ra ña ni ni'í tó'on ndó ña ni sa kú'u ra. ²⁷ Ta miían ndaa kuiti ni sa kú'u ka'í ra, sa kua'an kuu va ra, ní kúu. Tído ni ku'u va iní Ndios sa'a rá, ta o duú sava'a sa'a iin tó'on mií rá ni ku'u iní Ndios sa'a, chij ni ku'u ta'ani iní na sa'a yú'u, dá kían ná dá'a ni ndo'o cháá ka nímaí sa'á ña kunda'í inij sa'a rá. ²⁸ Sa'á ñoó ni ndí'i inij ni tanda'á kíj ra kosaa ra noo ndéi ndó, dá ná kádiy iní ndo tá ná koni ndo rá, dá ná koo va'a inij. ²⁹ Ta kádiy iní ndo natiin ndó ra tát'on k'i'o kóni sato'o yo Jesús, ta nakí'o ndó ña'ño'ó noo ndidaá ka ra kée tát'on k'i'o kée mií rá, ³⁰ dá chij sa kua'an kuu va ra noo choon Cristo, chij ni xi'o ra mií rá ña kían ndo'o ra dión, dá chindeé rá yu'u noo iin rá iin ndo'ó.

3

Kóni Pablo kandaaj cháa ka iní na sa'a Jesús

¹ Ta viti kían, ñani miij, ná kádiy iní ndo xí'ín sato'o yo Jesús. Ko kuáchij ta'on kían noo yú'u nandió ko tukui taai ña sa ni taai kosaa noo ndo, dá kendakí ndo mií ndó xí'ín ña kándisa yó. ² Ta kandaaj ndo mií ndó noo taa kée tát'on kée tina ndúrikue'e, tá'an ra ko kée ña ndaa, ta kéndusa ra xí'ín ndó ña ka'anda ndo ñíj ndo tát'on kée na Israel. ³ Ta viti ndaa kúú yó na ni ta'anda ñíj noo Ndios, chij ndino'o iní yo kéchóon yó noo ná kée

Espíritu ná, ta sava'a Cristo Jesús kúu ná kándéé ká'ano ini yo, dá káki yó, chí kó kándéé ká ini yo ña kée mií yó, ⁴ va'ará ió ña kandeé ini ña kákii xí'ín ndée mií. Tá ió dao ká ná ká'án ña xí'ín ndée mií ná kandeé ná káki na, tído yu'u, kua'a cháá ká ña'a nī kee yu'u, ⁵ dá chí tá nī xinoi onā kuū, dá nī ta'andā ñií, ta kúúí iin ra ñoo Israel, ta nī kixii tein na ve'e Benjamín, ta ká'in yú'u hebreo, ta ín tooin xí'ín ley, chí kúúí iin ta fariseo, ⁶ ta ndí'i ini kee ña kóni Ndios, sa'á ñoo sa kendava'i xí'ín ná kúú kuendá Jesús, ta sa kee ndí'ii choon sa'ándá ley. ⁷ Ta nī ka'ín ña ndidaá ña yó'o chindeé ñaá, dá kandaya'i noo Ndios. Tído viti kían ni iin ña'a kó ndáya'i ndidaá ña yó'o nooí sa'á ña kándéé ini Cristo. ⁸ Ta miían ndaa dión kían, chí ni iin ña'a kó ndáya'i ndidaá ña yó'o nooí, chí ña ndáya'i nooí viti kían kandaá cháá ká ini sa'a Cristo Jesús, ná kúú sato'í, dá kandeé cháá ká ini ná. Ta sa'á ña kóni nda'o yu'u na, sa'á ñoo nī dankooi ña kandeé ini ndidaá ña yó'o, ta kían tát'o'on xe'e nooí viti, chí kóni kandaya'i cháá ká Cristo nooí, ⁹ dá koni iin nduúí xí'ín Cristo, chí kó ndúkú ká yu'u ña kían kakuui iin na ndaa noo Ndios sa'á ña kéei choon sa'ándá ley Moisés. Di'a nī kasandaái kúúí iin na ndaa noo Ndios sa'á ña kándéé ini Cristo, chí mií Ndios nī xí'o ña kakuui iin na ndaa noo mií ná sa'á

ña kándéé ini ná. ¹⁰ Chí ña kóni yu'u kían kandaá cháá ká ini sa'a Cristo Jesús, chí kóni korndodói ndée, ña nī danátaki ñaá. Ta kóni ta'anii ña ndo'o nímaí tát'o'on kí'o nī ndo'o mií ná, dá kasandaái ndo'i tát'o'on kí'o nī ndo'o na ndíka cruz noo nī xí'í na, ¹¹ chí ió tandeé ini nooí ña nī'í ña natakii tein na nī xí'í.

Kóni Pablo xinkoo na nda noo nī chiná'a Ndios

¹² Kó kóni kaa ña yó'o ña sa nī kandeéi nī nī'í ndidaá ña yó'o, o sa nī kandeéi nī xinkooi nda noo kóni Ndios, tído xíka íí váí kua'in, dá kasandaái natiin ndidaá ña kánian natiin sa'a ña nī kana Cristo Jesús yu'u noo choon na. ¹³ Ñani, kó ká'in ña sa nī kasandaái nī natiin ndidaá ña yó'o, tído ña kée yu'u kían nī dankoo yu'u ndidaá ña sa kandeé ini tá sata, ta viti ndí'i cháá ká ini kasandaái chí noo, ¹⁴ ta chó'on ini xinkooi nda noo nī chiná'a mií Ndios, dá natiin ña va'a, tá'an ña nī kana na yu'u natiin sa'á ña iin nī nduúí xí'ín Cristo Jesús. ¹⁵ Ta ndidaá yóo, na nī sisa xí'ín ña ndaa kándísa yó, ta kí'o dión kánian koo ini yo. Tá diín kandaá ini dao ká ndo sa'á ña yó'o, dá kían mií Ndios ná dátoon noo ndo ndí kían kánian kee ndó. ¹⁶ Tát'o'on kí'o nī kasandaá yo nī kandaá ini yo, kí'o dión ná kaka yó ko'o chí noo, ta ná ndí'i ini yo kee yóan.

¹⁷ Ñani, koo ini ndo kee ndó tát'o'on kée yu'u. Kande'é va'a ndó na kée tát'o'on kée

ndu'u, ta dión ta'ani kee ndó. ¹⁸ Dá chī sa kua'á nda'o ta'ándá nī kasto'in xí'ín ndó ña kua'á nda'o ñayuu ndéi xaan káño'ó ña nī kee Cristo sa'a yō ndīka cruz. Ta xí'ín ndutá noqí nandió koo tukui náchina'í ndo'ó sa'a ná. ¹⁹ Ta nī'í ná ña naá ná sa'a ña kée na dión. Chī ña'a sásá'an va na kúu ndios noq ná, ta ña chīndaya'i na mií ná kúu ña ka'an noq, ta ndí'i ini na sa'a ña'a ió ñayuu yó'o va. ²⁰ Tído yóo, chí induú vá nákaa ñoo yō, ta ñoo ndátí yó kixi sato'o yō Jesucristo, na dákaki ñaa, ²¹ dá nadaon na yikí koño ndíxi yó, tá'an ña nátanī mií, ta ndee na ña kakian yikí koño ndato tát'on kī'o kúu yikí koño ndíxi mií ná. Ta kee naan xí'ín ndée mií ná, tá'an ña kéchóon na dándáki na ndidaá ña'a.

4

Daá kuití ná kadij ini yo xí'ín Ndios

¹ Sa'a ñoo, ñani manī mií, kónī kī'í yu'u kande'í ndo'ó. Ta kadij ini sa'a ndo, ta ndo'ó kúu iin ña ndato natiin yu'u sa'a choon kéei. Kuita toon i ndo, na manī mií, xí'ín ña kándísa ndó sato'o yō Jesús. ² Ta seí nda'ávī noq Eovia, xí'ín noq Síntique ña iin tó'on ní ná kakuu ñaxintónī ná tát'on kī'o kónī sato'o yō Jesús. ³ Ta seí nda'í ta'anī noq yó'ó, ta kéchóon ndaa xí'ín mií, ña kían koo inon chindeéon na ña'a yó'o, chí nī chindeé tá'an dáó ná xí'ín yu'u noq nī xionooi nī daná'í to'on va'a sa'a Jesús. Ta nī

xionoo ta'ani Clemente xí'ín yu'u, xí'ín dao ka ta kéchóon dáó xí'ín. Ta sa kándodó vá kuu ná noq libro noq kándodó kuu iin rá iin na nī'í ña kataki chíchí.

⁴ Daá kuití ná kadij ini ndo xí'ín sato'o yō Jesús. Ká'an tukui xí'ín ndó, ná kadij ini ndo. ⁵ Ta kī'o ndó ña ná kanda'ini ñayuu ña va'a ini ndo, dá chī sa kúyati va kuu nandió koo sato'o yō Jesús, kasaa na. ⁶ Ta o sa ndí'i téi ini ndo sa'a ña ndó'o ní ndo. Di'a ndí'i ini ndo ka'an ndo xí'ín Ndios sa'a ndidaá ña ndó'o ndó, ta kaka ndo ña manī noq ná, ta daá kuití naki'o ndó ndivé'e noq ná. ⁷ Ta naki'o Ndios ña koo va'a ini ndo, ta ni ko iin kandeé kanda'ini ndi kī'o ká'ano ña va'a ini xí'o Ndios noq ndo. Ta xí'ín ña yó'o kanda'ina ní ndo xí'ín ñaxintónī ndo sa'a ña iin nī nduu ndó xí'ín Cristo Jesús.

Nakani ini ndo sa'a ndino'o ña ndaa

⁸ Ndaá ña yó'o va ná ka'in xí'ín ndó, ñani. Koo ini ndo nakani ini ndo sa'a ndino'o ña ndaa, sa'a ndidaá ña kánian natiin ñaño'ó, sa'a ndidaá ña kúu ña va'a, sa'a ndidaá ña vii kua'an, sa'a ndidaá ña ñóchí kua'an, xí'ín sa'a ña va'a noq ñayuu. Sa'a ñoo tá kían iin ña va'a, o tá kían iin ña kánian natiin ñaño'ó, dá kían nakani ini ndo sa'an. ⁹ Koo ini ndo kee ndó ndidaá ña nī katī'a ndó tixi ndá'í, xí'ín ña nī natiin ndó noq, tá'an ña nī seídó'o ndó noq nī ka'in, xí'ín ña nī xini ndo nī kee. Ta mií Ndios,

na xí'o ña koo va'a ini yo, daá koo va na xí'ín ndó.

Náta'an ini Pablo noo ndi ndáa mií vá ña'a ndó'o na

¹⁰ Ni kadiji nda'o inij ni kee sato'o yo Jesús, dá chi ni nandió kuéi tuku ndó ni chindeé ndó yu'u. Ta kátóni va'a inij ña daá kóni ndo'ó chindeé ñaá ndó, tído ko ní ní'í ndo ndi kee ndó chindeé ndó yu'u. ¹¹ Ko ká'ín ña yó'o xí'ín ndó sa'á ña xínñó'í dao ka ña'a, dá chi sa ni katí'a va yu'u náta'an inij noo ndi ndáa mií ña ndó'i. ¹² Dá chi ná'á vá yu'u koo nda'ávíj, ta ná'á ta'ani yu'u koo va'i. Sa ni katí'a va yu'u náta'an inij noo ndidaá ña ndó'i, dá chi náta'an va inij va'ará koó ña'a kaxíí o ió ña, ta náta'an ta'ani inij va'ará koó ña'a nooí o ió ña, ¹³ chi ndidaá ña yó'o kándéé yu'u kéei, chi mií Cristo kúu na chindeé ñaá.

Ko kámani ni iin ña'a noo Pablo sa'á ña ni ku'u ini na Filipos sa'a ná

¹⁴ Tído va'a nda'o ni kee ndó sa'á ña ni chindeé ndó yu'u tein tandó'ó ndó'i. ¹⁵ Ta sa ná'á vá mií ndo'ó, na ñoo Filipos, ña nda rá mií sa'a, tá ni sa káai ni daná'í to'on va'a sa'a Jesús tein mií ndó, dá ni ketai kuendá Macedonia kua'ín, ta ni iin tó'ón ta'on dao ka na kúu kuendá Jesús ndéi dao ka ñoo ko ní chindeé ta'on na yu'u, sava'a ndo'ó va kúu na ni chindeé ñaá. ¹⁶ Dá chi tá ni sa ioi ñoo Tesalónica ni kemáni ndo yu'u, chi ni tanda'á ndó ña xínñó'í ni saaan, ta o duú iin tó'ón ni ta'ándá ni kee ndó

dión. ¹⁷ Ko ndúkú ta'on yu'u ña kían daá kemáni ndo yu'u. Ña kóni yu'u kían ña mií Ndios ná nandió né'e na ña va'a noo ndo sa'á ña chindeé ndó yu'u. ¹⁸ Chi sa ni natiin yu'u ndidaá vá ña'a ni tanda'á ndó vei nooí, ta ko kámani ni iin ka ña'a nooí, sa ió va'a vei xí'ín ndidaá ña'a né'e Epafrodito ni kixi na, ña kían ni tanda'á ndó vei nooí. Tá'an ña ni xí'o ndó kúu táto'on iin ña támi sa'an noo Ndios, iin ña ni doko ndo noo mií Ndios, ña kían náta'an ini na xini na. ¹⁹ Sa'á ñoo mií Ndios, na ndáño'o yó, ná naki'o ndidaá ña xínñó'ó ndó táto'on kí'o ió kua'á ña kuiká ió noo mií ná noo ndato náye'e ndaa sa'á ña kúu ndó kuendá Cristo Jesús. ²⁰ Ta daá kuití ná natiin Ndios, na kúu tatá yo, ñaño'ó. Dión ná koo.

Xí'ín ndisá'an yó'o dánd'í Pablo ña ká'an na

²¹ Ka'an ndo ndisá'an xí'ín ndidaá ka na kúu ñayuu Ndios, na kúu kuendá Cristo Jesús. Ta ká'an ta'ani ñani yo ndéi xí'ín yu'u yó'o ndisá'an xí'ín iin rá iin ndo'ó. ²² Ndidaá na kúu ñayuu Ndios ndéi yó'o ká'an na ndisá'an xí'ín ndó, ta na ve'e César kúu na natiin va'a ndó ndisá'an ká'an na xí'ín ndó.

²³ Ta ná koo ña maní xí'o sato'o yo Jesucristo xí'ín iin rá iin ndó. Dión ná koo.

To'on yó'o kían nī taa San Pablo nī sa'an noó na ñoo Colosas

Ká'an Pablo ndisá'an

¹ Yu'u kúu Pablo, ta kúú iin apóstol, na né'e to'on Jesucristo tátō'on kī'o kóni mií Ndios. Ta yu'u xí'in ñani yo Timoteo ká'an ndu ndisá'an xí'in ndo'ó, ² na kúu ñayuu Ndios, ndo'ó, na ndíta ndaa xí'in Cristo, ndo'ó na kúu ñani ndu ndéi ñoo Colosas xaan. Ta mií tatá yo Ndios xí'in sato'o yo Jesucristo ná kee na ña manī xí'in ndó, ta nakī'o na ña koo va'a ini ndo.

Xíka Pablo noo Ndios sa'a na ndéi ñoo Colosas, dá ni'i ná ña ndichí noo Ndios

³ Daá kuití xíka ndu ña manī noo Ndios, na kúu tatá sato'o yo Jesucristo, sa'a ndo'ó, ta daá náki'o ndu ndivé'e noo ná sa'a ndo, ⁴ dá chí ni ni'í tó'on ndu ña kándéé ká'ano iní ndo Cristo Jesús, ta kú'u nda'o ini ndo sa'a ndidaá ka na kúu ñayuu Ndios. ⁵ Díón kée ndó sa'a ña ió tandeé iní natiin ndó ña va'a, tá'an ña sa ió nduu natiin ndó in-duú. Ta kómí ndó tandeé iní yó'o nī kee to'on va'a sa'a Jesús, ña nī seídó'o ndó. Ta ndino'o to'on ndaa kían. ⁶ Ta nī kasandaá to'on va'a yó'o noo ndo'ó tátō'on kī'o nī kasandaáan iin ní kúu ñayuú yó'o, ta xí'oan ña va'a noo ndo, ta xí'oan ña sá'ano cháa

ka ndo'ó íchi Ndios. Ta díón nī ndo'ó ndó nda mií kuu nī seídó'o ndoan, ta nī kandaá ndisa ini ndo sa'a ña manī nī kee Ndios sa'a ndo. ⁷ Ta ñani manī ndú Épafras kúu na nī daná'a to'on va'a yó'o noo ndo. Na yó'o kúu iin na kéchóon dáó xí'in ndú, ta kúu ná iin na kéchóon ndaa noo Cristo tein mií ndó xaan. ⁸ Ta mií ná nī nakani xí'in ndu'u tátō'on kī'o kú'u ini ndo sa'a ndidaá ka na kúu kuendá Jesús kée Espiritu ij Ndios.

⁹ Sa'a ñoo, tá nī kasto'on na xí'in ndú sa'a ña kée ndó, nda daá, ta nda viti ko sá tuu ndu ña xíka ndu ña manī noo Ndios sa'a ndo. Ta xíka ndu noo ná ña ná kī'o na ña kandaá ndi'i ini ndo ndí kían kóni mií ná, chí kóni ndu ña kían kī'o na kúu Espiritu ij ndidaá ña ndichí noo ndo, ta kī'o ta'ani na ña kaon koo ñaxintóni ndo noo ña'a mií ná, ¹⁰ dá katí'a ndó kee ndó tátō'on kī'o kánian kee na kúu kuendá sato'o yo Jesús, ta kee ndó ndidaá ña náta'an ini na, ta koo ña va'a noo ndidaá ña kée ndó, ta kasandaá ndo kana'a va'a cháa ka ndo Ndios. ¹¹ Ta xíka ta'ani ndu noo ná ña ná kī'o na ndé noo ndo tátō'on kī'o ndato ndé kómí mií ná, dá koni ndo koo kueé iní ndo, ta koni ta'ani ndó koo ndeé iní ndo noo ndidaá ña ndó'o ndó, ¹² ta xí'an kadij ini ndo ná nakī'o ndó ndivé'e noo tatá yo Ndios, na nī kenduu ña natiin yó ña kánian natiin ndidaá ñayuu na, chí ni ni'í yo ña kandeí yó noo ndato tóon. ¹³ Chí ni taó xóo na yó tixi ndá'a ña kini

noḡ iin naá, ta nḡ nakḡ'o na yó noḡ ndá'a de'e manḡ mií ná, dá dándáki na yó, ¹⁴ ta nḡ yó'o kúú nḡ taó xóo na yó tixi ndá'a ñḡ kini xí'ín nij mií ná, dá nḡ kuu nḡ xḡ'o ká'ano ini Ndios sa'a kuachi yó.

Ndeí va'a yó xí'ín Ndios sa'a ñḡ ni xḡ'i Cristo Jesús sa'a yo

¹⁵ Tátō'on kḡ'o kúú mií Ndios, nḡ o kúú ta'on koni xí'ín noḡ yo, kḡ'o dión kúú Cristo, ta noḡn kúú nḡ mií noḡ, dá nḡ kavá'a ndidaá ñḡ ió. ¹⁶ Dá chḡ xí'ín ndá'a mií ná nḡ kavá'a ndidaá ñḡ'a, á mián ñó'an induú, o noño'o yó'o, á mián túuan o kḡ túuan, á mián kían ñḡ dándáki, o mián kían ñḡ kómí choon, o mián kían ñḡ ió choon noḡ ndá'a, o mián kían ñḡ ndakí. Tído mií vá ná nḡ kavá'a ndidaá ñḡ, ta sa'a mií vá ná nḡ kavá'an. ¹⁷ Ta sa daá ió va mií ná, dá nḡ kavá'a ndidaá ñḡ'a ió. Ta xí'ín ndéé mií ná ndaá nḡ ndidaá ñḡ'a, dá kḡ nátanjan. ¹⁸ Ta mií Cristo kúú dinḡ noḡ ndidaá yóo, nḡ kúú tátō'on yíkí koño nḡ, chḡ kúú yó kuendá nḡ. Ta mií ná kúú nḡ kúú noḡ noḡ ndidaá ñḡ'a. Ta mií ná nḡ sa kuu nḡ mií noḡ nḡ natakḡ iin ndéé tein nḡ nḡ xḡ'í, dá kakuu na nḡ kómí choon sata ndidaá ñḡ'a. ¹⁹ Dá chḡ nḡ nata'an ini mií tatá Ndios ñḡ tátō'on kḡ'o kúú mií ná, kḡ'o dión kúú Jesús. ²⁰ Sa'a mií Jesús ko'on Ndios naki'in tá'an va'a na xí'ín ndidaá ñḡ'a, á mián ndéi noño'o yó'o o mián ñó'o induú, chḡ ndidaá ñḡ yó'o ni nandei va'a xí'ín ná sa'a nij Jesús, kirá nḡ xita tá nḡ xḡ'í nḡ ndika cruz.

²¹ Tá sata, ñayuu tukú ta'ani sa kuu ndó noḡ Ndios, ta sa xini u'u ndo ná, chḡ sa komí ndó iin ñaxintóni kini, ta sa kee ndó ñḡ kini. Tído viti nḡ sa'an Cristo nḡ danáki'in tá'an va'a na ndo'ó xí'ín Ndios, ²² chḡ nḡ xḡ'o na mií ná nḡ xḡ'í nḡ sa'a ndo, dá kuu nakḡ'o na ndo'ó noḡ Ndios kakuu ndó ñayuu ndáa vii, ñayuu ndaa, ñayuu koó kuachi noḡ ná. ²³ Tído kánian kandita ndaa ndo xí'ín ñḡ ndaa kándisa yó, ta kuita toon ndó xí'an, ta ndiko toon ndó tandeé ini xḡ'o to'on va'a sa'a Jesús noḡ ndo, tá'an ñḡ nḡ seídó'o ndó. Ta iin ní kúú ñayuú yó'o náka'ani to'on va'a yó'o kua'an. Ta yu'u Pablo kúú iin ra nḡ kaxi Ndios kasto'on to'on yó'o xí'ín ñayuu.

Ni xḡ'o Ndios choon noḡ Pablo ñḡ kane'e na to'on va'a sa'a Jesús noḡ ñayuu

²⁴ Ta viti kádij ini, chḡ ndó'o nímaí sa'a ndo'ó, ta xí'ín ñḡ ndó'o níyo yíkí koñoi, dión, dá dáxinkooi ñḡ nḡ ndo'o Cristo sa'a nḡ kúú kuendá mií ná, ñayuu kúú tátō'on yíkí koño nḡ. ²⁵ Ta nḡ kaxi Ndios yu'u ñḡ kechóoin noḡ ñayuu mií ná, ta mií ná nḡ xḡ'o choon noḡí ñḡ dána'a ndi'ii to'on na noḡ ndo. ²⁶ Ta ñḡ yó'o kúú ñḡ ndichí nḡ sa io de'é noḡ mií Ndios nda rá o ñá'a kavá'a ñayuú yó'o. Tído viti nḡ na'a nḡ ñḡ noḡ ñayuu mií ná. ²⁷ Ta nḡ chikaa ini mií ná na'a naán noḡ nḡ kḡ kúú nḡ Israel ndi kḡ'o ká'ano kúú ñḡ ndichí ndato yó'o. Ta ñḡ ndichí yó'o kúú ñḡ ió Cristo Jesús

ini ndo, sa'a ñoó ió tandee ini ña kandeí ndó noo ndato náye'e ndaa noo ió na. ²⁸ Sa'a ñoó kásto'on ndu xí'in ndidaá ñayuu sa'a Cristo Jesús, ta ká'an ni'ini ndu noo ná, ta dána'a ndu noo ná xí'in ña ndichí ni xi'o Ndios noo ndú, dá koni ndu nak'i'o ndu ndidaá ñayuu kakuu na ñayuu ndáa vii noo Ndios sa'a ña ni kee Cristo Jesús. ²⁹ Sa'a ña yó'o ta'ani ndí'i inij kéchóoin xí'in ndée ni xi'o mií ná nooí, ta ndée yó'o kédaá xí'in, dá kandeéí keei choon ni xi'o na nooí.

2

¹ Kónij ña kana'a ndó ña ndí'i nda'o inij kéchóoin sa'a ndo, xí'in sa'a na ndéi ñoo Laodicea xí'in sa'a ndidaá ka na ko ñá'a koni tá'an xí'in yu'u. ² Díon kéei, dá natiin ndó tandee ini, ta iin ná kakuu ndó sa'a ña kú'u sát'an ini ndo sa'a ndo, ta ná kandeé ta'ani ndó ni'i ndo ña kandaá ini ndo ndidaá ña ndichí xí'o Ndios, dá koni ndo kana'a ndó ña ndichí, ña ni sa io de'é noo tatá Ndios, ta ña ndichí yó'o kúu Cristo Jesús. ³ Ta noo ndá'a mií Cristo ndadí va'a ndidaá kúu ña ndichí xí'in ndidaá ña ndaa. ⁴ Ká'in ña yó'o xí'in ndó, dá ká'an ná dá'a ni dánda'í ni iin tó'on ñayuu ndo'ó xí'in to'on maña luu kua'an, ⁵ dá chij va'ará ko ióí xí'in ndó, tído kee ndó kuendá ña ióí xí'in ndó, chij daá ñó'o inij sa'a ndo, ta kádij nda'o inij sa'a ña luu ndéi ndó, ta kádij inij sa'a ña ndíta toon ndó xí'in ña kándéé ini ndo Cristo Jesús.

⁶ Ta viti, tát'o'on ndino'o ini ndo ni natiin ndó Jesu-cristo, na kúu sato'o yo, k'i'o díon ndino'o ini ndo kanoo ndó xí'in ná. ⁷ Sa'a ñoó koo ini ndo tiin toon ndó na, ta ndiko toon ndó na, ta kandita toon ndó xí'in ña ndaa kándisa yó tát'o'on ni daná'a na noo ndo, ta daá kuití nak'i'o ndó ndivé'e noo Ndios.

Ni dandoo Ndios ndidaa kúu kuachi yo sa'a ña ni kee Jesús sa'a yo

⁸ Kandaá ndo mií ndó, o sa kóno ndó dánda'í ñaá ni iin tó'on ñayuu xí'in ña ndichí ko ndaya'i dána'a mií ná, ni xí'in ña to'on dána'a na, chij ini ñaxintóni mií vá taa ni ndaki ña, chij dána'a na sava'a sa'a ña dándaki ñayuu ndéi ñayuú yó'o, ta ko kían ña ndichí ni kii noo Cristo. ⁹ Dá chij tát'o'on k'i'o kúu mií Ndios, k'i'o díon kúu Cristo, ta ni nduu na iin taa ñayuú yó'o. ¹⁰ Ta sa'a ña ndíta yó xí'in Cristo, sa'a ñoó ni ña'a ko kómanij noo yo, dá kee yó ña kónij Ndios, dá chij mií ná kúu na ndakí cháa ka o duú ndidaá tá'an ña kómí choon xí'in ña dándaki noo táchi káa. ¹¹ Ta sa'a ña ndíta ndó xí'in Cristo, sa'a ñoó kían tát'o'on ni ta'anda ñij ndo noo Ndios, va'ará ko ní ta'anda ndisa ñij ndo xí'in ndá'a taa tát'o'on k'i'o kée ta Israel. Tído, sa'a ña ni taó xóo na ndo tixi ndá'a kuachi, sa'a ñoó kían tát'o'on ni ta'anda ñij ndo noo Ndios sa'a ña kándisa ndó Cristo. ¹² Chij tá ni sodo ndúta ndo kían tát'o'on ni nduxi nduú ndo xí'in Jesús noo Ndios. Ta ni nataki nduú

ndó xí'ín ná sa'á ña kándéé ini ndó ndéé Ndios, tá'an ña ni danátaki Jesús tein na ni xi'i. ¹³ Dá chī tá sata ni sa kuu ndó ndii noo Ndios sa'á ña ni sa ño'o ndó tixi ndá'a kuachi, ta ko ní sá kuu ndó na ñoo Ndios sa'á ña ko ní ta'anda ñii ndó. Tído ni danátaki ñaa Ndios táto'on ni kee na xí'ín Jesús, ta ni xi'o ká'ano ini na sa'á kuachi ndó. ¹⁴ Chī ni dandóo na ndidaá ña sa táj yó kaá ley, tá'an ña sa datái kuachi yó sa'á ña ko ní kée ndi'i yó choon sa'ándaan. Tído ni dandóo na ña sa táj yó, chī kían táto'on ni chirkaa naan ndjika cruz. ¹⁵ Ta kī'o dión ni dítá ná ndidaá choon né'e ña kómí choon xí'ín choon né'e ña dándáki noo táchi káa, ta ni kenóo túu naan, chī sa'á ña ni kee Cristo ndjika cruz, sa'á ñoó ni kandeé ná xí'an.

Dín va kée yó viti sa'á ña kúu yó kuendá Jesús

¹⁶ Sa'á ñoó o sa kékuendá ndó tá kana'á ñayuu xí'ín ndó sa'á ña sei ndó, o sa'á ña xí'i ndó, o sa'á ña ko kéká'ano ndó dao víko, o sa'á ña ko kéká'ano ndó yoo sáa o sa'á ña ko kée ndó táto'on kée mií ná kuu nani'i ndéé ná. ¹⁷ Dá chī ndidaá ña yó'o kúu konda'i iin ña'a vei koo, tído tá ni kii Cristo, dá ni nani'i yó ña mií ná kúu na ndaa noo ndidaá ña yó'o. ¹⁸ O sa kónó ndó noo ni iin taa ña dátuu rá ndo'ó noó ña kánian ni'i ndó, chī kée ra mií rá ña ió nda'í ini ra, ta kéká'ano ra ángel, ta kuiin toon ra ká'an ra sa'á ña xiní ra chí induú. Ta kúu rá taa kúryíi nda'o sa'á ña kómí

rá iin ñaxintóni kini. ¹⁹ Ta ko ndíko ra Cristo, na kúu díní noo yó. Ta mií Cristo kúu na dakuá'ano ñaa táto'on kī'o dakuá'ano díní yó yiki koño yó, tá'an ña tiin tá'an kée tuchi, ta mií Ndios kúu na dakuá'ano ñaa xí'ín ña kándéé ini yó ná.

²⁰ Ta sa'á ña ni xi'i nduú ndó xí'ín Cristo, sa'á ñoó ko ñó'o ka ndó tixi ndá'a ña dándáki ñayuu yó'o. Sa'á ñoó, ¿ndiva'a nákaní ií ini ndó táto'on nákaní ini taa ñayuu, ta kée ií ndó choon sa'ándá ra? ²¹ Chī kaá ra ña o kúu ta'on kako'on ndá'a ndó ña yó'o, ta o kúu katoó ndó keí ndó ña káa, ta o sa kóo ini ndó tiin ndá'a ndó ña xaan, kaá ra. ²² Ta ndidaá choon yó'o kúu choon sa'ándá taa, ta ña dána'a mií vá rá kían, tído kasandaá ndi'i va sa'an, chī ña ko chóon kían. ²³ Ta ká'an ñayuu ña choon yó'o ni kixian noo iin ñaxintóni ndichí, dá chī ká'an ndi kánian kee ñayuu kandaño'o na Ndios, ta kéndusaan xí'ín ñayuu ña nda'í koo ini na, ta miian dándó'o na níó ná, dá kandeé ná kee na ña. Tído o chindeéan yó, dá dánkoo yó ña kini kóni ñii yó.

3

¹ Ta sa'á ña ni nataki nduú ndó xí'ín Cristo tá ni kandísa ndó na, sa'á ñoó ndi'i ini ndó sa'á ña ió induú, ña vei noo ió Cristo xoo kuá'a Ndios. ² Ta koo ini ndó ndi'i ini ndó sa'á ña ió induú, ta ná dá'a ni ndi'i ini ndó sa'á ña ió ñayuu yó'o. ³ Chī sa ni xi'i ndó noó ña kóni mií ndó, ta viti ió de'e

tátō'on kī'o koo ndó kandeí ndó kée Ndios tátō'on ndó'o Cristo. ⁴ Tído tá ná nandió koo Cristo, na xí'o ña kataki yo, dá natuu ndó ndáa ndó tátō'on kī'o ndato náye'e ndaa kaa mií ná.

Ni sa kee yó ña kini tá sata, tído viti sa ni nduu yó ñayuu saá

⁵ Sa'á ñoó ná dá'a ka ni kataki ndo noo ña ka'an noo kóni ñi ndo: o sa kée ndó kuachi xí'in na ko kúu ñadi'í ndo o yí ndo, ná dá'a ni kee ndó ña tikíní xí'in ñi ndo, ná dá'a ni kaño'o ini ndo sa'á ña ka'an noo kóni ñi ndo, ná dá'a ni katoó ndo kee ndó ña ka'an noo, ta ná dá'a ni katoó téi ndo di'ón, dá chi tá kée ndó dión, dá kían kana'á ndó ña ndáño'o ndóan. ⁶ Ta ndidaá ña kini yó'o xido ini Ndios xini na, sa'á ñoó vei na dándó'o na níō na ko xíní kueídó'o choon sa'ándá na. ⁷ Ta sa xionoo ndó sa kee ndó ndidaá ña kini yó'o tá sa na'á tá sa dandákian ndo'ó.

⁸ Tído viti kua'an ndo dánkoo ndi'í ndó ña xido ini ndo xí'in ña yachi xido ini ndo, xí'in ña xini u'u ndo ñani tá'an ndó, xí'in ña ká'an ndava'a ndó sa'a ná, xí'in to'on kini kua'an ká'an ndo. ⁹ Ta o sa koo ka ini ndo ka'an to'ón sa'a sátá'an ndó, dá chi sa ni dánkoo ndó ñayuu yátá ni sa kuu ndó, ta ko kée ka ndo ña sa kee ndó tá sata. ¹⁰ Chi viti ni nduu ndó ñayuu saá, ta iin rá iin kuu kuu sa ndúsaá cháa ka ndo kua'an ndo kee ndó tátō'on kī'o kóni Ndios, na ni kava'a ña, dión, dá kasandaá ndo kakomí ndó

ñaxintóni Ndios. ¹¹ Ta ko né'e tandíni viti á kúu yó na griego o na Israel, o á ni ta'anda ñi yo o koó, o á kúu yó na tukú o á kúu yó na koó ñaxintóni, o á kúu yó na ió sato'o o koó. Ko né'e tandíni ndá yoo kúu yó, dá chi iin to'ón mií vá Cristo kúu na kómí choon sata ndidaá ña'a, ta kómí ná kuendá sa'a ndidaá ñayuu.

¹² Kúu ndó ñayuu ni kaxi mií Ndios, ta kúu ndó ñayuu na, ta kúu ini na sa'a ndo. Sa'á ñoó koo ini ndo ku'u ini ndo sa'a dao ka ñayuu, ta va'a koo ini ndo, ta nda'í koo ini ndo, ta vitá koo ini ndo, ta kueé ni koo ini ndo. ¹³ Ta kī'o ndeé ini sa'a sátá'an ndó, ta kī'o ká'ano ini ndo sa'a iin rá iin ndó tá ndáa ña'a ni ya'a na noo ndo. Ta tátō'on kī'o ni xī'o ká'ano ini Cristo sa'a ndo, kī'o dión ta'ani koo ini ndo kee ndó xí'in iin rá iin ndó. ¹⁴ Tído ña ndáya'i cháa ka noo ndidaá ña yó'o kían ku'u ini sa'a sátá'an ndó, dá chi savá'a ña yó'o kían kedaá xí'in ndó, dá iin kakuu ndó. ¹⁵ Ta ná kī'o Ndios ña koo va'a ini ndo, chi sa'á ña yó'o ni nakana na ndo'ó ña kakuu ndó iin to'ón. Ta daá kuití nakī'o ndó ndivé'e noo ná. ¹⁶ Ta ná nakutí níō ndo xí'in to'on va'a sa'a Cristo Jesús, dá kuu dána'a tá'an ndó noo ndo, ta kuu ka'an ni'ini noo sátá'an ndó xí'in ña ndichí xí'o Ndios. Ta kata ndó xí'in ndino'o ini ndo noo sato'o yo Ndios xí'in salmo xí'in yaa i, xí'in yaa xí'o Espíritu i Ndios noo ndo. Ta xí'in ña yó'o nakī'o ndó ndivé'e noo ná. ¹⁷ Ta noo ndi-

daá to'on ká'an ndo, ta noo ndidaá ña kée ndó, kee ndóan tát'o'on k'i'o kóni Jesús, na kuu sato'o yo, ta noo ndidaá ña'a naki'o ndó ndivé'e noo tata Ndios sa'á Jesús.

K'i'o di'a kánian kee yó sa'á ña kúu yó kuendá Jesús

¹⁸ Ta ndo'ó, na ña'a xaan, koo ini ndo kueídó'o ndó yí ndo, chi k'i'o dión kánian kee ndó sa'á ña kúu ndó kuendá Jesús, na kúu sato'o yo. ¹⁹ Ta ndo'ó, ta taa xaan, koo ini ndo koni ndo ñadi'í ndo, ta o sa kéndava'a ndó xí'ín ná. ²⁰ Ta ndo'ó, takuáchí yí xí'ín takuáchí di'í, koo ini ndo kueídó'o ndó tata ndo xí'ín naná ndo, dá chi ña yó'o kían náta'an ini sato'o yo Jesús xiní na. ²¹ Ta ndo'ó, na kúu tata xí'ín naná, o sa koo ini ndo too too dánani ndó de'e ndó, dá kían ná dá'a ni kutúú ini xi. ²² Ta ndo'ó, na ñó'o tixi ndá'a iin sato'o, kueídó'o ndó ndidaá choon sa'ándá ra noo ndo. Kechóon va'a ndó, va'ará ko iin ndé'é, ta ná dá'a ni kee ndó tát'o'on kée na ndúkú ña nata'an ini taa koni ñaá rá. Di'a kee ndóan xí'ín ndino'o ini ndo, xí'ín sa'á ña ió ñañó'ó ndó noo Ndios. ²³ Ta ndi ndáa míí vá ña'a kée ndó, ndino'o ini ndo kee ndóan. Ta kee ndó kuendá ña noo míí vá Ndios kée ndóan, ta o duú noo taa ñayuu yó'o, ²⁴ dá chi sa ná'á vá míí ndó ña natiin ndó ña va'a noo tata yo Ndios sa'á ña kéchóon ndó noo iin tó'on Cristo, na kúu sato'o yo. ²⁵ Tído na kée ña kini, noón kúu na ni'í ya'i na sa'á ña kini ni kee na, dá chi ni iin tó'on

ñayuu ko máni cháá ka noo Ndios.

4

¹ Ta ndo'ó, na kúu sato'o viti, kendaá ndo xí'ín na ñó'o tixi ndá'a ndo, ta kendúsá'ano ndó xí'ín ná. Ta kana'á ndó ña ñó'o ta'ani ndó tixi ndá'a iin sato'o ió induú, ta ndé'é ná ndo'ó.

² Ta o sa kátuu ndó ka'an ndo xí'ín Ndios, ta daá kaño'o ini ndo noo ká'an ndo xí'ín ná, ta naki'o ndó ndivé'e noo ná. ³ Ta kaka ta'ani ndó ña maní noo sato'o yo Ndios sa'a ndú'u, dá ná konó ná iin íchi noo ndú'u, dá ná kuu dána'a ndu to'on na noo dao ka ñayuu, dá ná kana'á ná ña ndichí sa'a Jesús, ña kían ni sa io de'é. Ta sa'á ña dánali to'on yó'o, sa'á ñoó nákaai ve'e ka. ⁴ Kaka ndo ña maní noo Ndios sa'a yú'u, dá ná kat'ai kasto'on ndaai ndi dándaki to'on yó'o tát'o'on k'i'o kánian kee.

⁵ Ta ndúsá'ano kee ndó noo ñayuu ko kúu kuendá Jesús, ta daá kuití koo nduu ndo ka'an ndo xí'ín ná sa'a Jesús iin rá iin ta'ándá nóno noo ndo. ⁶ Ta koo ini ndo va'a ka'an ndo xí'ín ná, ta to'on adi ka'an ndo xí'ín ná, ta ti'a kánian koo ndó, dá kandeé ndó nandió né'e va'a ndó ña ndát'o'on ná ndo'ó.

Xí'ín ndisá'an yó'o dándí'i Pablo ña ká'an na

⁷ Ta nakani Tíquico xí'ín ndó sa'a ndidaá ña ndó'o yu'u tá ná saa ra noo ndéi ndó. Roón kúu iin ñani maní yo, ta iin toon ra chindeé tá'an ra xí'ín yu'u kéchóoin noo sato'o yo

Jesús. ⁸ Chij n̄i t̄anda'í r̄a k̄osaa r̄a noo ndo sa'a choon yó'o, dá nakani ra xí'ín ndó ndi ndó'o ndu, dá ná k̄i'o ta'ani ra t̄andeé iní noo ndo. ⁹ Ta saa nduú r̄a xí'ín ñani man̄i yo Onésimo, r̄a iin toon xí'ín to'on Ndios, ta kúú rá iin t̄aa ñoo mií ndó xaan. Ta nakani ra xí'ín ndó sa'a ndidaá ña kúu chí yó'o.

¹⁰ Ta ká'an Aristarco, r̄a nákaa nduú xí'ín ve'e kaa, ndisá'án xí'ín ndó. Ta dión ni Marcos, r̄a kúú daxi Bernabé, ká'an ta'ani ra ndisá'án xí'ín ndó. Ta sa ná'á vá míí ndó ña n̄i sa'andaj choon ña natiin va'a ndó r̄a tá ná saa r̄a noo ndéi ndó. ¹¹ Ta ká'an ta'ani Jesús, t̄aa chínaní ná Justo, ndisá'án xí'ín ndó. Sava'a ndin on̄i t̄aa yó'o va kúú ta Israel chíndeé tá'an xí'ín yu'u dána'a ndu noó ñayuu ndi kee na ndu'u na t̄ixi ndá'a Ndios. Ta t̄aa yó'o kúú t̄andeé iní noo yú'u.

¹² Dión ni Epafra, t̄aa ñoo mií ndó, ká'an r̄a ndisá'án xí'ín ndó, ta kéchóon ra noo Cristo. Ta daá kuití ndí'i iní r̄a seí nda'í r̄a noo Ndios sa'a ndo, dá kandita toon ndó íchi Ndios, dá x̄inkuei ndó koo ndó tát̄o'on k̄i'o kóni Ndios, ta kasandaá ndo kee ndó ndidaá ña kóni mií ná. ¹³ Ta xí'o yu'u kuendá ña miían ndaa ndí'i nda'o ini Epafra yó'o sa'a ndo, xí'ín sa'a ná ndéi ñoo Laodicea xí'ín sa'a ná ndéi ñoo Hierápolis. ¹⁴ Ta ká'an ta'ani ñani man̄i yo Lucas, t̄aa kétátá ñayuu, ndisá'án xí'ín ndó. Ta ká'an ta'ani ñani yo Demas ndisá'án xí'ín ndó.

¹⁵ Kee ndó ña man̄i ka'an ndo ndisá'án xí'ín na kúu kuendá Jesús ndéi ñoo Laodicea, ta ka'an ta'ani ndó ndisá'án xí'ín Ninfas, xí'ín ndidaá ka ná kúu kuendá Jesús nátaaka dákuá'a ve'e na.

¹⁶ Tá n̄i ndi'i n̄i ka'i ndó tuti yó'o tein mií ndó xaan, dá tanda'a ndóan ná ko'an noo na kúu kuendá Jesús ndéi ñoo Laodicea, dá ná ka'i ta'ani naan. Ta ka'i ta'ani ndó tuti n̄i t̄anda'a ndú kua'an noo na ñoo Laodicea.

¹⁷ Ta kee ndó ña man̄i ka'an ndo xí'ín Arquipo, kaá yu'u, ña k̄ian ná koo ini r̄a dáx̄inkoo ra choon n̄i x̄i'o sato'o yo Ndios noo rá.

¹⁸ Ta xí'ín ndá'a míí yu'u, Pablo, táai ndisá'án yó'o k̄osaa noo ndo. O sa nándodó ndo ña nákaa ve'e kaa.

Ná koo ña man̄i xí'o Ndios xí'ín ndidaá ní ndó. Dión ná koo.

To'on yó'o kían mií noó ni taa San Pablo ni sa'an noó na ñoo Tesalónica

Ká'an Pablo ndisá'an

¹ Yu'u kúu Pablo, ta yu'u xí'in Silvano xí'in Timoteo ká'an ndu ndisá'an xí'in ndo'ó, na kúu kuendá Jesús ndéi ñoo ká'ano Tesalónica xa'an, ndo'ó na ndíta xí'in tatá yo Ndios, xí'in de'e na Jesucristo, na kúu sato'o yo.

Ta mií tatá yo Ndios xí'in sato'o yo Jesucristo ná kee ña maní xí'in ndó, ta nakí'o ná ña koo va'a ini ndo.

Ná'a na ñoo Tesalónica ña ndíta ndaa na xí'in Ndios

² Daá kuití vá náki'o ndu'u ndivé'e noo Ndios sa'a ndidaá ndo'ó, ta daá kuití vá ndíko'on ini ndu ndo'ó noó ká'an ndu xí'in ná, ³ ta daá kuití ñó'o ini ndu noo ká'an ndu xí'in Ndios, na kúu tatá yo, sa'a ña va'a kée ndó sa'a ña kándéé ini ndo ná, xí'in sa'a choon kée ndó sa'a ña kú'u ini ndo sa'a dao ka ña, xí'in sa'a ña ndíta ndaa ndo xí'in tãndéé ini kómí ndó sa'a Jesucristo, na kúu sato'o yo.

⁴ Ná'a ndu'u, ñani, ndo'ó na kú'u ini Ndios sa'a, ña mií ná ni kaxi ñaá kakuu ndó ñayuu na. ⁵ Sa'a ñoo tá ni daná'a ndu to'on va'a sa'a Jesús noo ndo, o duú xí'in to'on oon ni ni daná'a ndu, dá chi ni kéchóon ndu ndé Ndios, ta

mií Espíritu ij Ndios kúu na ni xí'o ña ni kandaá tá'i ini ndo ña kían to'on ndaa. Ta ná'a va'a mií ndó ña va'a va ni sa kee ndu'u tá ni sa ndei ndu xí'in ndó sa'a ña kú'u ini ndu sa'a ndo. ⁶ Ta kúu ni kasandaá ndo kée ndó táto'on kée mií ndú, ta ni kasandaá ta'ani ndó kée ndó táto'on sa kee sato'o yo Jesús. Ta va'ará ni ndo'o naní nio ndo, tído ni ñatiin ndó to'on va'a sa'a ná xí'an kadij ini ndo ni kee Espíritu ij Ndios. ⁷ Ta kí'o dión ni ndo'o ndó, dá ni kasandaá ndo kúu ndó ñayuu ná'a mií noo ndidaá na kándisa Jesús ndéi chí kuendá Macedonia xí'in kuendá Acaya. ⁸ Chi xí'in ndo'ó ni naka'ani to'on va'a sa'a sato'o yo Jesús. Ta o duú iin tó'on ní Macedonia xí'in Acaya ní naka'ani to'on ñoo ni kee ndo'ó, dá chi sa ndidaá kúu vá xían ná'a ñayuu ña kándéé ini ndo Ndios. Sa'a ñoo ko xínño'ó ka ña kastó'on ndu xí'in ná. ⁹ Chi di'a ná'ani va mií ná xí'in ndu'u táto'on kí'o ni ñatiin ndó ndu'u, ta ná'ani ta'ani na táto'on ni kee ndó ni ñankoo ndó ndidaá kúu yoko ni sa ndaño'o ndó, dá ni kasá'a ndaño'o ndó na kúu Ndios takí, na mi'an ndaa kuití kúu Ndios, ta kéchóon ndó noo ná viti. ¹⁰ Ta ná'ani ta'ani na xí'in ndu'u ña ndáti ndó nandió koo tuku Jesús, na kúu de'e Ndios, kii na chí induú, ta Jesús yó'o kúu na ni natakí tein na ni xi'i, ta na yó'o kúu na dáka'ki ñaá noo ña xido ini Ndios vei sata ñayuu kée kuachi.

2

*Ki'o di'a ni kechón Pablo
ño Tesalónica*

¹ Ta sa ná'á ndó, ñani, ña ko ní naá óon ta'on choon ni saá ndu ni kee ndu noo ndéi ndó. ² Dá chi ná'á ndó ña ni ka'an ndava'a ñayuu ndéi ñoo Filipos xí'in ndu'u, ta ni kendava'a na xí'in ndú. Tído mií Ndios kúu na ni xí'o tandeé iní noo ndú'u, sa'á ñoó ko ní yu'ú ta'on ndu saá ndu kastó'on ndu xí'in ndó sa'á to'on va'a ña ká'an sa'a Jesús, va'ará ni ndo'o nda'o níó ndú ni kee dao na ñoo ndó. ³ Ta ko ní dána'a ndu ña to'on noo ndó, ta ko ní dána'a ndu noo ndó xí'in ñaxintóni káni, ta ko ní ndúkú ndú ña dándá'í ndu ndo'ó. ⁴ Mii vá Ndios kúu na ni nata'an iní ni xini na ndu'u, ta ni xí'o na choon noo ndú ña dána'a ndu noo ndó sa'á to'on va'a ña ká'an sa'a Jesús. Ta ko ndúkú ta'on ndu'u ña kían nata'an iní ñayuu sa'á ña kée ndu. Di'a ndúkú ndu'u ña nata'an iní Ndios, na ná'á tátó'on nákani iní níó iin rá iin yó. ⁵ Ta ná'á ndó ña ni iin kuu ta'ón ko ní kéchón ndu'u to'on luu ká'an, dá dána'a ndu noo ndó. Ta ko ní ndúkú ta'on ndu ña ki'o ndó di'ón noo ndú. Ta mií Ndios kúu na xí'o kuendá ña ki'o dión kían. ⁶ Ta ni ko ndúkú ndu'u ña kían chindaya'i ñaá ñayuu, ni ña chindaya'i ñaá ndo'ó, ta ni dao ka na, va'ará kánian koo ñaño'ó ndó noo ndú'u sa'á ña kúu ndu apóstol, na né'e to'on Cristo Jesús. ⁷ Ni sa io leé iní ndu xí'in ndó, chi sa kee

ndu xí'in ndó tátó'on kée iin ña'a ndaá va'a de'an. ⁸ Ta ndó'o nda'o ndu'u sa'a ndó. Ta o duú to'on va'a Ndios oon ni ní chíkáa ini ndu ki'o ndu noo ndó daá ñoó, chi ni sa io nduu ta'ani ndu nakí'o ndu mií ndú kuu ndu sa'a ndó, chi ni kuká'ano nda'o ña kú'u ini ndu sa'a ndó. ⁹ Sa ná'á vá mií ndó, ñani, tátó'on ki'o ni ndo'o ndu ni sa kechón ndu. Nduú ñoó sa kechón ndu'u, dá ná dá'a ni dáta'an ndu ni iin ndo'ó xían nani ni daná'a ndu to'on va'a Ndios noo ndó.

¹⁰ Mii ndó xí'o ndaa kuendá xí'in Ndios ña vii ni sa ndei ndu, ta ni kenda ndu xí'in ndó, ta ni iin ña'a ko ní ya'a ndu kee ndu tá ni sa ndei ndu xí'in ndo'ó, na kúu kuendá Jesús. ¹¹ Ta ná'á ta'ani mií ndó ña tátó'on kée iin tatá xí'in de'e na, ki'o dión sa ká'an ni'ini ndu noo iin rá iin ndó, ta sa xí'o ndu'u tandeé iní noo ndó, ¹² ta sa sa'anda ndu choon noo ndó ña kee ndó tátó'on ki'o kánian kee na kúu ñayuu Ndios, chi ni nakana ñaá ná ña kandeí ndó noo ndato náye'e ndaa noo ió na dándáki na.

¹³ Sa'a ñoó ko sá tuu ta'on ndu nakí'o ndu'u ndivé'e noo Ndios, chi tá ni daná'a ndu to'on Ndios noo ndó, kúu ndato ni natiin ndóan tá ni seídó'o ndóan. Ta ko ní natiin ndóan kían to'on ni kana tein ñaxintóni taa. Di'a ni natiin ndóan ña miían ndaa ndisa kían to'on Ndios, tá'an ña chindeé ndo'ó ndíta ndaa ndó xí'in ña kándisa ndó. ¹⁴ Ta ndo'ó, ñani, ni ndo'o ta'ani ndó tandó'ó tátó'on ki'o ni

ndo'o nā kúú ñayuu Ndios kúú kuendá Cristo Jesús ndéi chí kuendá Judea di'a. Chì nì kendava'a ta'ani nā ñoo mií ndó xí'ín ndó táto'on kì'o sa kendava'a ta ñoo Israel xí'ín mií ná. ¹⁵ Ta nì sa'ání ta ñoo Israel yó'o sato'o yò Jesús táto'on kì'o nì sa'ání rá profeta mií rá nì sa ndei sa na'á. Ta nì taó xóo ra ndu'u tein mií rá, ta kò náta'an ini Ndios xiní ñáá ná, ta xiní u'u ra ndidaá ñayuu, ¹⁶ chì sadí ra noo ndú, dá ná dá'a ni dána'a ndu noo nā kò kúú nā Israel, dá ná o ní'í ná ña kàki na noo kuachi nā. Díon kée ra, sa'á ñoo nì ndukua'a cháá kà kuachi ra noo Ndios, ta nì kasáa ña xido nda'o ini nā sata rá sa'á ña kini kée ra.

Kóni Pablo ko'on tuku na koto ni'ini ñáá ná

¹⁷ Ñani, tá nì ya'a cháá kuu nì kexoo ndu'u tein ndó, kúú sa nì kasá'á vá nda'í ká'an ndu'u nandió kuéi ndu kande'é ndú ndo'ó, dá chì va'ará ndéi xoo ndu, tído daá kuití vá ñó'o ini ndu sa'a ndo. ¹⁸ Sa'á ñoo nì ka'án ndú saa ndu kande'é ndú ndo'ó. Ta yu'u Pablo, kuá'á nda'o ta'ándá nì ka'ín saai noo ndéi ndó, tído nì ketéin ña u'u noo ndú. ¹⁹ Dá chì íá kò ná'á ndó ndá yoo kakuu tandeé ini noo ndú, ta ndá yoo kì'o ña kadii ini ndu, ta ndá yoo kakuu corona ndu, nā ka'an va'a ndu sa'a? Íá kò ná'á ta'on ndó ña ñáá kakuu ndo'ó tá ná kasandaá kuu nandió koo tuku Jesucristo, nā kúú sato'o yò, kasaa nā? ²⁰ Chì sa'a ndo'ó

natiin ndu ñaño'ó xí'an kadii ini ndu.

3

Nì sa'an Timoteo ñoo Tesalónica nì xito ni'ini ñáá xí

¹ Ta sa'á ña kò xí'o ndeé kà ini ndu ña nákani ini ndu sa'a ndo, sa'á ñoo nì kandoo ndu ña kían kándoo ndu ñoo Atenas, ² dá nì tanda'á ndú ñani ndu Timoteo kosaa xì noo ndéi ndó, chì kéchóon xì noo Ndios, ta kéchóon dáó ta'ani xi xí'ín ndú noo xionoo ndu dána'a ndu to'on va'a sa'a Jesús. Dá ná chindeé xí ndo'ó kandita toon cháá kà ndo xí'ín ña ndaa kándisa yó, ta ná kì'o ta'ani xi tandeé ini noo ndo, ³ dá kían ná dá'a ni kexoo ni iin ndó noo ña kándisa ndó kée tandó'ó ndó'ó ndó, chì sa ná'á vá mií ndó ña kánian kando'o yó tandó'ó. ⁴ Chì tá nì sa ndei ndu xí'ín ndo'ó, dá nì kastó'on ndu ña kendava'a ñayuu xí'ín yó sa'á ña kúú yó kuendá Jesús, ta ná'á va'a mií ndó ña kì'o díon ndó'o yó viti. ⁵ Ta sa'á ña kò ní xí'o ndeé kà inii ña nákani inii sa'a ndo, sa'á ñoo nì tanda'í Timoteo kosaa xì noo ndéi ndó, dá kandaá inii nde'á á ndíta ndaa ii ndo xí'ín ña kándéé ini ndo Jesús. Dá chì nì yu'íi ña oon ni ví nì kexíxi ña u'u xí'ín ndó, ta nì kandeéán nì danda'avían ndo'ó, ta nì naá óon choon nì kee ndu nì daná'a ndu noo ndo.

⁶ Tído sa nì nandió koo va Timoteo nì ndusaa xì noo ndéi ndu. Ta va'a ká'an xì sa'a ndo, ña ndíta ndaa ii va ndó xí'ín ña kándéé ini ndo Jesús.

Ta kú'u ini sa'a sátá'an ij va ndó. Ta kaá ta'ani xi ña daá vá ñó'o va ini ndo sa'a ndú sa'á ña kóni ndo ndú, ta kóni kiji ndo koni tuku ndó ndu'u, táto'on kji'o kóni ta'ani ndu'u koni ndu ndo'ó.

⁷ Ñani, ndó'o ndu tandó'ó noo ndéi ndu yó'o, ta nda'í kúu ini ndu, tído ni ndundeé ini ndu tá ni kandaá ini ndu ña ndíta ndaa ndo'ó xí'in ña kándéé ini ndo Jesús. ⁸ Ta kúu ni naní'ij ini ndu, xini ndu, tá ni kandaá ini ndu ña ndíta toon ndó xí'in sato'o yo Jesús. ⁹ ¿Ndí kuú ví ndivé'e naki'o ndu'u noo Ndios sa'a ndo? Chí kádij nda'o ini ndu'u noo Ndios kée ndó, ¹⁰ ta nduú ñoó xiká ndu'u noo ná ña ná konó ná saa ndu kande'é ndu ndo'ó, dá dáxinkoo ndu ña kómanij kandaá ini ndo, dá kua'ano cháa ka ndo xí'in ña kándéé ini ndo Jesús.

¹¹ Ta kóni ndu'u ña mií tatá yo Ndios xí'in sato'o yo Jesucristo ná konó ná íchi saa ndu noo ndéi ndó. ¹² Ta ná kúu sato'o yo ná chindeé ná ndo'ó, dá ná kua'ano cháa ka ña kú'u sátá'an ini ndo sa'a ndo xí'in sa'a ndidaá ka ñayuu táto'on kji'o kée ndu'u kú'u ini ndu sa'a ndo, ¹³ ta ná kji'o na ña kandita toon ndó, dá ná koo vii ndo noo Ndios, na kúu tatá yo, tá ná kasandaá kuú nandió koo mií Jesucristo, na kúu sato'o yo, xí'in ndidaá ñayuu na. Díón ná koo.

4

Kji'o di'a kánian kee yó, dá nata'an ini Ndios koni na yó

¹ Ta viti, ñani, seí nda'í ndu noo ndo, ta ká'an ni'ini ndu noo ndo sa'á ña kúu yó kuendá sato'o yo Jesús. Chí sa ni daná'a ndu noo ndo ndí kían kánian kee ndó, dá nata'an ini Ndios koni ñaá ná. Ta kji'o díón kée ndó viti, tído koo ini ndo katí'a cháa ka ndo kee ndóan. ² Chí sa ná'á vá ndó ndá choon ni sa'anda ndu noo ndo kee ndó, chí noo sato'o yo Jesús ni ni'í ndu'u choon yó'o.

³ Chí ña kóni Ndios kían koo vii ndo noo ná. Sa'á ñoó o sa kóo ini ndo dáyakoo ndo mií ndó xí'in kuachi xí'in na koo kúu ñadi'í ndo o yíi ndo. ⁴ Di'a koo ini iin rá iin ndó katí'a ndó koo vii ndo xí'in na kúu ñadi'í mií ndó, ta koo ñaño'ó ndó noo ná. ⁵ Ta o sa kátoó ndo kee ndó ña ka'an noo táto'on kji'o kée ñayuu koo ná'á Ndios. ⁶ Ta ni iin tó'ón ndó o sa kóo ini koni xixi ñani ndo kuendá Jesús xí'in ña kini yó'o, chí ka'í nda'o dándó'o Ndios níno ndo sa'á kuachi yó'o táto'on sa ni kastó'on ndu xí'in ndó, ta ni xí'o ndu kuendá noo ndo. ⁷ Chí koo ní kána ta'on Ndios yó ña kían kandeí yó kee yó ña kini kóni ñíj yo. Di'a ni kana na yó ña koo vii yo noo ná. ⁸ Sa'á ñoó ndí ndáa mií vá ndó kénóo to'on dána'a ndu yó'o, kana'á ndó ña koo kénóo ta'on ndó ni iin taa ñayuu yó'o. Di'a mií vá Ndios, na ni xí'o Espiritu ij ná noo yo, noón kúu na kénóo ndó.

⁹ Koo káni kaan ña taa ndu'u ña ku'u sátá'an ini ndo sa'a ndo, dá chí sa ni daná'a va mií Ndios noo ndo ña ku'u ini

sa'a sá'tá'an ndó. ¹⁰ Ta dión ta'ani kée ndó xí'ín ndidaá ka na kúu kuendá Jesús, na ndéi chí kuendá Macedonia di'a. Tído seí nda'í ndu noo ndo, ñani, ña ká'ano cháá ka ná kakuu ña kú'u ini ndo sa'a ná. ¹¹ Ta koo ini ndo koo va'a ini ndo xí'ín ndidaá ñayuu. Ta ndi'i ini ndo noo choon kée mií ndó, o sa chírnee ndó mií ndó noo dao ka ña'a. Ta ndi'i ini ndo kechóon ndó, dá ni'i ndo ña'a kasá'an ndó, táto'on ni sa'anda ndu choon noo ndo. ¹² Dá kí'an ná koo ña'ño'ó ñayuu ko ná'á Ndios noo ndo, ta ni iin ña'a ná o kámani noo ndo.

Di'a koo, dá nandió koo tuku Jesús kii na ñayuu yó'o

¹³ Ta viti kóni ndu'u ña kana'á ndó, ñani, sa'a ndí kí'an ndo'o ñayuu ni xi'i, dá ná o kúnda'í ini ndo sa'a ná táto'on kí'o ndó'o na koó tandeé ini noo. ¹⁴ Chì kándísa yó ña ni xi'i Jesús, ta ni natakí na. Ta kí'o dión ta'ani dáki'in tá'an Ndios na kúu kuendá Jesús ni xi'i xí'ín mií Jesús.

¹⁵ Ta viti ko'on ndu kastó'on ndu xí'ín ndó to'on ni ka'an mií sato'o yo Jesús, chí ni kaa na ña yóo, na ndéi takí ií tá ná nandió koo mií Jesús kii na ñayuu yó'o, o kuió noó ta'on yó ko'on yo noó na sa ni xi'i ko'o naki'in tá'an yó xí'ín Jesús. ¹⁶ Chì dinño'ó ta'andá choon chí induú, dá táí kayu'ú iin arcángel, ta táí ka'an trompeta Ndios, dá ví noo sato'o yo Jesús nda induú kii na. Ta kúu dinño'ó ka natakí na sa ni xi'i kúu kuendá Jesús. ¹⁷ Tá ni ndi'i,

ndidaá yóo, na ndéi takí ií noño'o yó'o, nadítá Ndios ko'on dáó yó xí'ín na ni natakí ñoó noo vikó káa naki'in tá'an yó xí'ín sato'o yo Jesús noó tachì. Ta dión kandeí kuií yo xí'ín ná. ¹⁸ Sa'a ñoó kí'o ndó tandeé ini noo iin rá iin ndó xí'ín to'on yó'o.

5

Ná kandeí nduu yo, chí ko ná'á yó ndá oon nandió koo Jesús

¹ Ta sa'a ndá oon koo dión xí'ín ndi kooan, ko káni kaan taai ña sa noo ndo, ñani, ² dá chí sa ná'á va'a mií ndó ña iin ndakána va kasandaá kuu nandió koo sato'o yo, táto'on kí'o kée iin ta kui'íná tá vejí ra sakuaá kí'in kui'íná ñaá rá. ³ Mií kuu ka'an ñayuu di'a: "Va'a nda'o ndéi yó, koó ka va tandó'ó noo yo viti", kaa na, ta kúu iin ndakána va tiin ñaá tandó'ó kini ñoó, táto'on iin ndakána kásá'á káki de'e na ña'a. Ta ni iin tó'on ná o káki noó tandó'ó yó'o.

⁴ Tído ndo'o, ñani, sa ná'á ndó táto'on kí'o koo, chí ko íin naá ka noo ndo sa'a ña yó'o. Sa'a ñoó o tiin ndakána kuu yó'o ndo'ó táto'on kí'o tiin ndakána iin ta kui'íná ñayuu kí'in kui'íná rá. ⁵ Chì sa ndidaá kúu vá ndo'ó kúu na to'on noo, chí sa ni nato'on noo ndo. Ta ko íin naá ka noo yo, chí ko kúu ka yo kuendá noo íin naá. ⁶ Sa'a ñoó ná o sa kúdi yo táto'on kí'o kée ñayuu ko ná'á Ndios. Di'a ná kandeí nduu yo, ta ná kaño'o ini yo. ⁷ Dá chí na kídí, sakuaá kídí na, ta na xí'i, sakuaá xí'i na.

⁸ Tído yóó kúú nā s̄a tóon noo, sa'á ñoó ná kaño'o ini yo. Ná koo ini yo ña kandeé iní yo Jesús, ta ná ku'u ini yo sa'a dao ka ñayuu. Ta ña yó'o ná kakuu táto'on iin kaa kanda'a yika yo. Ta tãndeé iní kómí yó ña miían ndaa kuití kãki yó noó kuachi yo ná kakuu táto'on iin kaa kanóo diní yo. ⁹ Chì kò ní kaxi Ndios yó, dá kuido ini nā koni nā yó. Di'a nì kaxi na yó, dá ni'ì yo ña kãki yó noó kuachi yo sa'á ña nì kee Jesucristo, nā kúú sato'o yo, ¹⁰ nā nì xì'ì sa'a yo, dá kían, va'ará nì xì'ì yo o takí yo, tído kandeí dáó yó xí'ín ná. ¹¹ Sa'á ñoó kì'o tá'an ndó tãndeé iní yó'o noo iin rá iin ndó, ta dákuá'ano tá'an ndó xí'ín to'on Ndios táto'on kì'o kée ndó ndéi ndó.

Ká'an ni'ini Pablo noó na kúú kuendá Jesús

¹² Ta seí nda'í ndu noo ndo, ñani, ña koo ini ndo koo ñaño'ó ndó noó nā kéchóon noo ndo, chì nì xì'o sato'o yo Jesús choon noo ná ña kuita na noo ndo, ta ka'an ni'ini na noo ndo. ¹³ Sa'á ñoó koo ñaño'ó ndó noo ná, ta ku'u nda'o ini ndo sa'a ná sa'a choon kée na noo ndo. Ta ná koo ini ndo kandeí va'a ndó xí'ín iin rá iin ndó.

¹⁴ Ta seí nda'í ta'ani ndu noo ndo ña koo ini ndo dánani ndó nā dusá, nā kò kóni kechóon. Ta kì'o ndó tãndeé iní noó nā nì ndiko, ta chindeé ndó nā vitá ini. Ta kueé koo ini ndo xí'ín ndidaá kúú ñayuu. ¹⁵ Ta o sa kóo ini ndo nandió né'e ndó ña kini kée dao ka ñayuu xí'ín

ndó. Di'a ndi'i ini ndo kee ndó ña va'a xí'ín iin rá iin ndó. Ta dión ta'ani kee ndó xí'ín ndidaá ka ni ñayuu.

¹⁶ Ta daá kuití ná koo dii iní ndo. ¹⁷ Ta o sa kátuu ndó ña ká'an ndo xí'ín Ndios. ¹⁸ Ta naki'o ndó ndivé'e noo ná sa'a ndidaá ña ndó'o ndó, chì kì'o dión kóni mií Ndios kee yó sa'á ña kúú yó kuendá Cristo Jesús.

¹⁹ O sa kadí ndo noó ña kóni Espíritu iñ Ndios kee na. ²⁰ O sa kú'ichì ini ndo kueídó'o ndó to'on nì xì'o mií Ndios noó ñayuu dána'a noo ndo. ²¹ Korndodó va'a ndó ndidaá kúú ña dána'a nā, dá naki'in va'a ndó ña kían va'a. ²² Ta taó xóo ndó mií ndó noó ndidaá ña kini.

²³ Ta mií Ndios, nā xí'o ña koo va'a ini yo, ná kevii ní ná ndo'ó, ta ná taxí vii ná iin ní kúú ndó, espíritu ndo, xí'ín níno ndo, xí'ín yikí koño ndo, dá kían ná koo vii ndo tá ná kasandaá kuu nandió koo tuku Jesucristo, nā kúú sato'o yo, kasaq nā. ²⁴ Dá chì iin nā ndaa kúú Ndios, nā nì kana ndo'ó xoo mií ná, ta noón kúú nā kee ña yó'o xí'ín ndó.

Xí'ín ndisá'an yó'o dándi'i Pablo ña ká'an nā

²⁵ Ñani, kaka ndo ña maní noo Ndios sa'a ndú'u.

²⁶ Ta chitó tá'an ndó noo ndo, ta ña yó'o ná kakuu iin ñaño'ó ka'an tá'an ndó ndisá'an xí'ín nā kúú ñani ndo.

²⁷ Ta sa'ándái choon noo ndo xí'ín choon nì xì'o Ndios noqí ña ka'i ndó tuti yó'o

noḡ ndidaá k̄a n̄a kúú ñ̄ayuu
Nd̄ios.

²⁸ Ná koo ñ̄a man̄i x̄í'o
sato'o yḡ Jesucristo x̄í'ín iin
rá iin ndó. Díón ná koo.

To'on yó'o kíān kúú uu nī taa San Pablo nī sa'an noó nā ñoo Tesalónica

Ká'an Pablo ndisá'an

¹ Yu'u kúú Pablo, ta yu'u xí'ín Silvano xí'ín Timoteo ká'an ndu ndisá'an xí'ín ndó'ó, nā kúú kuendá Jesús ndéi ñoo ká'ano Tesalónica, ndó'ó nā ndíta xí'ín tatá yō Ndios, xí'ín de'e na Jesucristo, nā kúú sato'o yō. ² Ta mií tatá yō Ndios xí'ín sato'o yō Jesucristo ná kee na ñā manī xí'ín ndó, ta nakī'o na ñā koo va'a ini ndo.

Dándó'o Ndios níō ndidaá na kée kuachi tá ná natuu sato'o yō Jesús kii na chí induú

³ Daá kuití vá kánian nakī'o ndu'u ndivé'e noō Ndios sa'a ndo, ñani. Ta kī'o dión níyiká ndú kee ndu, chí iin iin kuū kuū sá sá'ano cháá ká ndo kua'an ndo xí'ín ñā kándéé iní ndo Jesús, ta sá'ano ta'ani ndó xí'ín ñā kú'u cháá ká ini sa'a sátá'an ndó. ⁴ Sa'á ñoó ká'an va'a ndu sa'a ndo'ó noō dao ká nā kúú kuendá Ndios náataka dao ká ve'e ño'o, chí va'ará kéndava'a ñayuu xí'ín ndó, ta va'ará ndó'ó ndó tandó'ó, tído xí'ín ndeé vá iní ndo, ta ndíta ndaa ndo xí'ín ñā kándéé iní ndo Jesús.

⁵ Ta sa'á ñā xí'ín ndeé iní ndo, ñoo kíān ná'a ñā kényiko ndaa Ndios. Sa'á ñoo ió íchi ndo ñā ndu'u ndó noó dándáki

na, chí sa'á ñā yó'o kíān ndó'ó níō ndo. ⁶ Ta ñā ndaa vá kíān noō mií Ndios ñā dándó'ó na níō ñayuu kéndava'a xí'ín ndo'ó. ⁷ Ta noō ndo'ó, nā ndó'ó níō viti, nakī'o Ndios ñā nani'i ndéé dáó ndo'ó xí'ín ndu'u tá ná natuu sato'o yō Jesús kii na chí induú xí'ín ndidaá ángel ñó'o tixi ndá'a ná ⁸ tein ño'ó kéjita, dá chiya'i na ñayuu kō ní xí'ín nakoni Ndios, xí'ín nā kō ní xí'ín kueídó'o to'on va'a ñā ká'an sa'a Jesucristo, nā kúú sato'o yō. ⁹ Ta ñayuu yó'o kúú nā ndo'o naní níō ndidaá tá'an kuū, chí ni iin kuū o koní nā ndu'u na noō ió sato'o yō Ndios, ta ni iin kuū o koní nā tát'on ndato ndéé kómí ná. ¹⁰ Dión koo kuū tá ná nandió koo Jesús, dá kíān ndato nda'o natiin na ñañó'ó kee ñayuu mií ná, ta naá iní ndidaá kúú ñayuu kándisa ñaa. Ta dión ta'ani ndo'o mií ndó, chí kándisa ndó to'on nī daná'a ndu noō ndo.

¹¹ Sa'á ñoó daá kuití vá xíka ndu ñā manī noō Ndios sa'a ndo, ñā ná kī'o na ñā kakuu ndó ñayuu ndaa, dá chí sa'á ñā yó'o nī kaxi na ndo'ó. Ta xíka ta'ani ndu noō ná ñā xí'ín ndéé mií ná ná kándéé ndó kee ndó ndidaá kúú ñā va'a, xí'ín ndidaá kúú choon nī chikáa ini ndo kee ndó sa'á ñā kándéé iní ndo ná, ¹² dá ná ni'i sato'o yō Jesucristo ñañó'ó sa'a ndo. Ta dión ta'ani natiin ndó ñañó'ó sa'á ñā kándéé iní ndo ná, ta dión koo sa'á ñā manī nī kee Ndios xí'ín sato'o yō Jesucristo xí'ín yó.

2

*Dinñó'ó ka t̄a kini kasan-
daá, dá ví kasā Jesús*

1 Ta viti kásto'on ndu xí'ín ndó ndi koo tá ná nandió koo Jesucristo, na kúu sato'o yo, kasā na, ta ndi koo, dá naki'in tá'an yó xí'ín ná. Ta seí nda'í ndu noo ndo'ó, ñani, 2 ña ná dá'a ni konó ndó ña vitá oon nadaká ñayuu ñaxintóni ndo, ta o sa kútúú ini ndo, va'ará kaá na ña Espíritu īi Ndios ni ka'an xí'ín ná ña sa ni ya'a va kuu ni nandió koo sato'o yo Jesús, o tá dána'a na ña dión kián o tá kaá na ña ni tanda'a ndu'u iin tuti ká'an dión. 3 O sa kándia ndó ña dánda'í ni iin ñayuu ndo'ó, dá ch̄i tá o ñá'a kasan- daá kuu yó'o, dá kián kuá'a nda'o ñayuu kasá'a dánkoo íchi Ndios, ta kasandaá iin t̄a kini, tá'an ra ni ni'í tá'í ña naá rá noo Ndios. 4 Ta ndakuijn ra, ta kenóo ra ndidaá ña'a ch́inani ñayuu kúu ndios, xí'ín ndidaá ña'a ndáño'o na. Ta nda noo īi cháa ka ini ve'e ño'o ká'ano kakoo ra, dá kee ra mií rá ña kúu rá ndios.

5 ¿Á k̄o ndúsaa ta'on ini ndo ña ni ka'in sa'a ndidaá ña yó'o tá ni sa ioi xí'ín ndó? 6 Ta sa ná'a vá ndo'ó ndí kián chítuu noo t̄a kini ñoó, sa'á ñoó o natuu ta'on ra nda ná kasan- daá hora kánian na'a noo rá. 7 Ta kana'a ndó ña sa kéchóon va ña kini ñoó, tído ió de'é īi váán, dá ch̄i ió ña chítuu va ña viti, sa'á ñoó k̄o ñá'a natuuan. Tído nda ná kasandaá kuu kuxoo ña chítuu ñaá, nda daá ví, dá natuuan. 8 Nda daá ví, dá na'a noo mií t̄a kini ñoó.

Dá ka'ání ñaá Jesús xí'ín tach̄i yú'u ná, dá dánaa ñaá ná kee ña naye'e ndato noo nandió koo na kii na.

9 Ch̄i tá ná kasandaá t̄a kini ñoó, kakomí rá ndéé mií ña u'u, sa'á ñoó ká'ano nda'o choon kane'e ra kasā ra xí'ín ña mañá, ta kandeé rá kee ra ña'a ná'ano xí'ín ña'a ndato. 10 Ta xí'ín ndidaá ña mañá yó'o dánda'í ra ñayuu xínoo íchi kua'an indayá, ch̄i k̄o ní xí'ín na natiin na xí'ín ndi- noo ini na ña ndaa, sa'á ñoó o káki ta'on na noo kuachi na. 11 Sa'á ñoó k̄i'o Ndios ña dánda'í ñaá iin ña to'ón ká'ano, dá kandísa na ndidaá kúu ña to'ón ka'an ra, 12 dá kián nando'o ní ndidaá kúu ñayuu k̄o ní xí'ín kandísa ña ndaa, ch̄i di'a ni katoó cháa ka na ndik̄o na ña kini.

*Sa ni kaxi va Ndios yo ña
dákaiki ñaá ná*

13 Tído ndu'u, daá kánian naki'o ndu ndivé'e noo Ndios sa'a ndo'ó, ñani, na kú'u ini sato'o yo Ndios sa'a. Ch̄i ndo'ó kúu na ni kaxi mií ná nda mií sa'a, dá natiin ndó ña k̄aki ndó sa'á ña ni nduvii Espíritu īi ná ndo'ó, xí'ín sa'á ña kándéé iní ndo ña ndaa. 14 Ch̄i ni kana Ndios ndo'ó ña natiin ndó ña k̄aki ndó xí'ín to'on va'a ni daná'a ndu noo ndo, dá natiin ta'ani ndó ñaño'ó táto'on k̄i'o natiin Je- sucristo, na kúu sato'o yo, ñaño'ó.

15 Sa'á ñoó kandita toon ndó, ñani, ta tiin toon ndó ña ndaa ni daná'a ndu'u noo ndo, á kián ña ni daná'a ndu xí'ín yú'u ndú noo ndo, o á

kían ña n̄i taa ndu noo tuti n̄i sāa noo ndo.

¹⁶ Ta mií Jesucristo, na kúu sato'o yo, xí'ín mií Ndios, na kúu tatá yo, kúu na kú'u ini sa'a yo, ta n̄i x̄i'o na t̄andee iní kakomí yó ndidaá tá'an kuu, ta n̄i x̄i'o ta'ani na iin t̄andee iní ká'ano noo yo sa'a ña man̄i n̄i kee na x̄i'a, ¹⁷ ta nak̄i'o na ña ndeé koo ini ndo, ta ná dákuá'ano na ndo'ó, dá kat̄i'a ndó ka'an ndo ndidaá to'on va'a, ta kat̄i'a ndó kee ndó ndidaá ña va'a.

3

Kaka ndo ña man̄i noo Ndios sa'a ndú, dá ná natiin va'a ñayuu to'on Ndios

¹ Viti, ñani, kaka ndo ña man̄i noo Ndios sa'a ndu'u, dá kían ná naka'ani k̄i to'on Ndios ndidaá kúu x̄ián kee ndu'u, ta ná natiin ndato ñayuu to'on Ndios táto'on k̄i'o ndato n̄i natiin mií ndoan. ² Ta kaka ta'ani ndó noo ná ña ná kandaa na ndu'u noo ñayuu kini, noo na kóni kendava'a x̄i'ín ndú, ch̄i o duú ndidaá ñayuu kándéé iní Jesús. ³ Tído iin na ndaa kúu sato'o yo Jesús, sa'a ñoó k̄i'o na ña kandita ndaa ndo, ta kandaa na ndo'ó noo ña kini. ⁴ Ta sa'a ña kándéé iní yo sato'o yo Jesús, sa'a ñoó kándéé iní ndu ña kée īi vá ndó choon n̄i sa'anda ndu'u noo ndo, ta dión kee va ndó. ⁵ Ta ná chindeé ñaa sato'o yo Jesús, dá kat̄i'a ndó ku'u sátá'an ini ndo sa'a ndo, táto'on k̄i'o kú'u ini mií Ndios sa'a yo. Dá kat̄i'a ta'ani ndó koo ndeé iní ndo tein t̄andó'o

ndó'o ndó táto'on k̄i'o n̄i x̄i'o ndeé iní Cristo Jesús.

Kánian kechóon yó, dá katakiyo

⁶ Sa'ándá ndu choon noo ndo, ñani, x̄i'ín choon n̄i x̄i'o sato'o yo Jesucristo noo ndú, ña o sa káne'e tá'an ndó x̄i'ín na kúu kuendá Jesús, na ko x̄iín kechóon, tá'an na ko kóni kee choon n̄i sa'anda ndu noo ndo. ⁷ Ta sa ná'a vá mií ndó ndí kían kánian kee ndó, dá kee ndó táto'on k̄i'o sa kee ndu, ch̄i ko ní sá ndei dúsá ndú tein mií ndó. ⁸ Ch̄i ko ní seí óon ta'on ndu pañ n̄i iin tó'on ñayuu. Di'a nduu ñoó va n̄i sa ndi'i ini ndu sa kee ndu choon ndeé, dá kían ná dá'a ni dáta'an ndu ni iin ndo'ó sa'a ña kasá'an ndu. ⁹ Ió íchi ndú ña koto ndó ndu'u, tído ko ní x̄i'ka ta'on ndu ña kee ndó dión. Di'a sa kechóon va ndu'u, ch̄i kóni ndu ña kían kat̄i'a ndó kee ndó táto'on k̄i'o kée ndu'u. ¹⁰ Ch̄i tá n̄i sa ndei ndu x̄i'ín ndó, dá n̄i sa'anda ndu choon noo ndo ña ndi ndaa ñayuu ko x̄iín kechóon, ná dá'a ni kasá'an na.

¹¹ Ch̄i n̄i ni'í tó'on ndu'u ña tein ndó xaan ndéi dao ñayuu dúsá, na ko kóni kechóon, ta chírnee chítuu kúu na noo dao ka ñayuu. ¹² Sa'a ñoó sa'ándá ndu choon noo na kée dión x̄i'ín choon n̄i ni'í ndú noo sato'o yo Jesucristo, ña ná ndi'i ini iin rá iin mií ná kechóon ndúsá'ano ná, dá ni'í ná ña kataki na. ¹³ Ta ndo'ó, ñani, o sa kúkuítá iní ndo kee ndó ña va'a.

¹⁴ Tá ndéi dao ñayuu ko kékuendá choon sa'ándá ndu

noḡ tuti yó'o, dá kíꞑn kande'é
 va'a ndó ndá yoo kúú ná, ta ɔ
 sa kóo ka ini ndo kane'e tá'an
 ndó xí'ín ná, dá ná xika'an
 noḡ ná sa'á ña kée na dión.
¹⁵ Tído ná dá'a ni taó kuendá
 ndo ña kúú ná na xini u'u
 ndo, dí'a koo ini ndo ka'an
 ni'ini ndó noḡ ná sa'á ña kúú
 ná ñani ndo kuendá Jesús.

*Xí'ín ndisá'án yó'o dándí'i
 Pablo ña ká'an na*

¹⁶ Ta mií sato'o yo Jesús, na
 xí'o ña ió va'a ini yo, ná nakí'o
 ña daá kuití vá koo va'a ini
 ndo noḡ ndidaá ña'a. Ta daá
 kuití ná koo na xí'ín ndidaá
 ndó.

¹⁷ Ta ndisá'án yó'o táa mií
 yu'u Pablo kosaḡ noḡ ndo'ó
 xí'ín ndá'a mií. Ta dión kée
 yu'u noḡ ndidaá tuti táai, ta
 dión ndáa letraí.

¹⁸ Ná koo ña maní xí'o
 sato'o yo Jesucristo xí'ín iin
 rá iin ndó. Dión ná koo.

To'on yó'o kían mií noó nī taa San Pablo nī sa'an noo Timoteo

Ká'an Pablo ndisá'án xí'ín Timoteo

¹ Yu'u kúu Pablo, ta kúu iin apóstol, na né'e to'on Jesucristo, chí mií tatá Ndios, na dákaki ñaá, xí'ín sato'o yo Jesucristo, na kúu iin tandéé iní ká'ano noo yo, noón kúu na nī xī'o choon yó'o nooí.

² Ta ká'an yu'u ndisá'án xí'ín yo'ó, Timoteo. Mí'án ndaa kuiti kúuón táto'on de'i sa'á ña kándéé inon Jesús. Ta mií tatá yo Ndios xí'ín sato'o yo Jesucristo ná kee na ña manī xí'ín yo'ó, ta ná ku'u iní na sa'on, ta ná kī'o na ña koo va'ón.

Ta yó'o kėti'a Pablo ká'an na sa'á ña to'ón dána'a dao ka taa

³ Kakaá iī ní ñoo Éfeso xaan, táto'on nī seí nda'ávī nooon tá nī kee kua'in chí kuendá Macedonia di'a, ta ka'andon choon noo ra dána'a ña to'ón ña ná dá'a ka ni kee ra dión, ⁴ta ná dá'a ka ni dána'a ra sa'á cuento yatá, xí'ín sa'a ndá tixi nī kii iin rá iin na yatá nī sa ndei sa na'á. Chí ña yó'o kedaá xí'ín na kúu kuendá Jesús, dá kasá'á ná dándichi tá'an mií ná, ta ko chindeé ta'on ñaá ña kaka choon Ndios kua'an, chí ko xí'oan ña kandeé cháá ka iní na Ndios. Ta ká'in xí'ón ña ⁵ ka'andon

choon yó'o noo taa ñoo, dá ná katí'a ñayuu xaan ku'u ini sa'a sata'an na xí'ín iin nío vii, xí'ín iin ñaxintóni va'a, ta sa'á ña kándéé iní na Jesús xí'ín ndino'o ini na. ⁶ Tído nī kankuei xoo va taa ñoo noó ña yó'o, ta ndí'i ini ra dána'a ra sa'a to'on ko choon. ⁷ Ta katoó ra dána'a ra sa'a ley Moisés, tído ni mií rá ko kandaá ini sa'á ña dána'a ra xí'ín sa'á ña kendaá téi ra.

⁸ Ta sa ná'á vá yó ña keva'a yó xí'ín ley Ndios tá ná kendaá yo choon sa'ándaa. ⁹ Ta ná'á vá yó ña ko ní xī'o Ndios ley na ña kían chituan noó ñayuu ndaa. Di'a nī xī'o na ley na chituan noó ñayuu kīni, xí'ín na do'ó, xí'ín na ko nákonī Ndios, xí'ín na kée kuachi, xí'ín na koó ñañó'ó noo Ndios, xí'ín na ká'an ndava'a sa'a Ndios, xí'ín na sa'ání tatá xí'ín naná, xí'ín ndidaá ka na sa'ání ndii, ¹⁰ xí'ín na kée kuachi xí'ín na ko kúu yī o ñadi'í, xí'ín ra katoó kudī xí'ín taa xī'ín rá, xí'ín na díko ñayuu, xí'ín na to'ón, xí'ín na náchina'á Ndios tein ña to'ón ká'an na, xí'ín dao ka kuachi ko náki'in tá'an xí'ín ña ndaa dána'a yo. ¹¹ Kī'o dión dándaki to'on ndato, ña kúu to'on va'a sa'a Jesús, ña nī chiná'a Ndios, na kúu Ndios ndato kua'a ió. Ta nī sa'anda na choon nooí ña dána'i ña noó ñayuu.

Yó'o kásto'on ta'ani Pablo sa'a choon nī natiin na noo Ndios

¹² Náki'oi ndivé'e noo Cristo Jesús, na kúu sato'o yo, na xí'o ndeé yu'u noo choon yó'o.

Chì nì sà nde'é ná yu'u ña kúú iin taa ndaa, sa'á ñoó nì xì'o na choon yó'o nooí kechóoin noo mií ná. ¹³ Ta va'ará nì sà kuu yu'u iin ra sà ka'an ndava'a sa'a ná, ta va'ará nì sà kuu yu'u iin ra sà kendava'a xí'in na kúú kuendá na, ta va'ará kini sà ndane'e yu'u na, tído nì ku'u va ini na sa'í, chì kò ní sá na'á ta'an vei ña nì sà keei, ta kò ñá'a kandísai mií ná. ¹⁴ Tído ña manì nì kee sato'o yo Ndios xí'in nì sà kuu iin ña ká'ano nda'o nooí, chì nì ñakutí yu'u xí'in ña kándéé iní ná, xí'in ña kú'u iní sa'a dao ka ñayuu. Ta dión nì ndo'i nì kee Cristo Jesús.

¹⁵ Ta ndino'o ña ndaa kían ko'in ka'in, ta kánian kandísa ndidaá ñayuu ña. Ta ña yó'o kían: miían ndaa kuiti nì kii Cristo Jesús ñayuú yó'o, dá kuu dákaki na na kómí kuachi, ta yu'u kúú ra kini cháa ka nákaa tein na kómí kuachi nì dakáki na. ¹⁶ Tído nì sa'an Jesucristo nì ku'u ini na sa'á yu'u, ra kini cháa ka, dá dána'a na noo ñayuu ña ko'on na kì'o ndeé ini na sa'á ñayuu kándísa ñaá, dá koni na natiin na ña kataki chíchí ná tát'o'on nì kee na xí'in yu'u. ¹⁷ Ta iin tó'on mií vá Ndios kúú rey ndidaá tá'an tiempo. Ta ni iin kuu o kúú na, ta o kúú ta'on koni yo ndi káa na, ta kúú ná iin tó'on dinì Ndios takí xí'in Ndios ndichí. Ta daá kuiti ná natiin na ndidaá ñaño'ó, xí'in to'on ndato kua'an. Dión ná koo.

¹⁸ Ta choon yó'o xí'oi noo yo'ó, Timoteo, dá kandeón

naáon xí'in ña kini, tát'o'on kì'o kua'an to'on nì nì'í na sá'ano noo Ndios tá sà na'á sa'a choon keeón. ¹⁹ Ta kuiin ndaaon xí'in ña kándéé inon Jesús, ta cho'on inon koo vii ñaxintónon, dá chì sa'á ña kò ní kée dao ka na kúú kuendá Jesús dión, sa'á ñoó nì tuú ná noo ña ndaa kándísa yó, tát'o'on kì'o ndó'o iin barco túu tá'an xí'in yuu. ²⁰ Ta Himeneo xí'in Alejandro kúú dao taa nì ndo'o dión, ta nì ñakì'o va yu'u ra noo nda'a ña u'u, dá ná nandikó ini ra, ta ná dándí'i ra ña ká'an ndava'a ra sa'a Ndios.

2

Yó'o ká'an Pablo ña ná kaka yo ña manì noo Ndios sa'á ndidaá ñayuu

¹ Noo ndidaá ña'a ká'an ni'inii noo ndidaá na ndéi xa'an ña ná koo ini na kuei nda'í na noo Ndios sa'a ndidaá ta né'e choon, ta ná kaka ta'í ná noo ná sa'a rá, ta ná kaka na ña manì sa'a rá, ta ná nakì'o na ndivé'e noo Ndios sa'a rá. ² Ta dión ta'ani ná kaka na ña manì noo Ndios sa'á ta né'e choon ná'ano, xí'in sa'a dao ka taa né'e choon xí'in rá, dá kían ná koni yo kandeí va'a yó, dá ná koni yo kandeí ñochí yó kee yó ña kóni Ndios, ta ndúsá'ano ná kee yó noo ndidaá ñayuu. ³ Dá chì ña yó'o kían va'a, ña kían náta'an ini Ndios, na dákaki ñaá. ⁴ Dá chì kóni na ña ndidaá tá'an ñayuu ni'í ña káki na noo kuachi na, ta nani'í ná ña kana'á ná ña ndaa sa'a mií Ndios.

⁵ Dá *chì* iin tó'ón *dinì* vá kúú Ndios, ta iin tó'ón ta'ani kúú nà náchindei *và'a* ñayuu xí'ín Ndios, ta nà yó'o kúú Jesucristo, nà *nì* nduu iin *taa*.
⁶ Ta *nì* *nakì'o* na mií ná ñà kíán *nì* xí'í nà, ta *kì'o* dión *nì* *chìya'i* na sa'á kuachi ndidaá ñayuu. Ta ndidaá ñà yó'o *nì* kuu tein kuú *nì* *chikaá* ini mií Ndios.
⁷ Ta *nì* *xì'o* Ndios choon noq yú'u ñà kakuui iin nà kastò'on xí'ín ñayuu sa'a Cristo, ta kakuui iin apóstol, nà kane'e tò'on na, (ta ná'á Cristo ñà ká'ín ñà ndaa xí'ín ndó, ta *kò* ká'an tò'ón ta'an vai.) Ta *nì* *xì'o* ta'ani na choon noqí ñà dána'í noq nà *kò* kúú nà Israel, dá ná kandéé ini nà Jesús, ta ná kana'á ná ñà ndaa.

Di'a kánian kee ta kúú taa, ta di'a kánian kee na ñá'a

⁸ Ta kónijì ñà ná ka'an ndidaá *taa* xí'ín Ndios ndeí kúú mií vá noq ndeí ra, ta ná ndane'e ra ndá'a ndaa vii noq Ndios. Ná dá'a nì kuido ini ra, ta ná dá'a nì dándichì tá'an ra.

⁹ Dión ta'ani, nà ñá'a, ná dá'a nì koo ini nà koo táyíí dá'on ná. Di'a ná koo ndúsá'ano na, nda'í nì ná kandixi na. Ná dá'a nì nacho'on táyíí ná *dinì* ná, ná o sa káño'o ñà'a oro ndá'a ná, ná o sa kándaki nà yuu dión, nì dá'on ya'i ná o sa kándixi na.
¹⁰ *Và'a* kaan luu ná koo na xí'ín ñà *và'a* kée na, *chì* *kì'o* dión kánian kee nà ñá'a ndúkú kee ñà kónijì Ndios.

¹¹ Ta *tádjì* ní ná kandeí nà ñá'a noq dákuá'a na tò'on Ndios, ta xí'ín ñàñó'ó ná kandeí na.
¹² Dá *chì* *kò* sónó yu'u

ñà dána'a nà ñá'a, nì *kò* sónó yu'u ñà kakomí ná choon sa'tá *taa*. *Sava'a* choon sa'ándáji noq ná kíán ñà ná kandeí *tádjì* ná kueídó'o na.
¹³ Dá *chì* nà mií noq *nì* *kava'a* Ndios kúú Adán, *nì* ndi'i, dá *nì* *kava'a* na Eva.
¹⁴ Ta *kò* ní dánda'í *kirí* u'u Adán. Eva va *nì* *danda'í* *rìjì*. Sa'á ñoq *nì* *kankao* Eva noq kuachi.
¹⁵ Tído *kakì* vá nà ñá'a sa'á ñà xí'ó na mií ná kandeí de'e na tá ná kandita toon na xí'ín ñà kándéé ini nà Jesús, tá ná ku'u ini nà sa'a ñayuu, tá ná koo vii ná noq Ndios xí'ín ñà ió ndúsá'ano ini nà.

3

Kì'o di'a nýiká kee taa ka'an kane'e choon noq nà kúú kuendá Jesús

¹ Miían ndaa kuiti iin ñà *và'a* kíán tá kátoó iin ñani yò kane'e na choon ñà kíán kandaka na nà kúú kuendá Jesús.
² Tído kánian koo vii ná noq ñayuu, ta ná kakuu na *yí* iin tó'ón ñá'a, iin *taa* ñó'o ini noq ñà kée na, ta ná kakuu na iin *taa* ndúsá'ano, iin nà ió ñàñó'ó ñayuu noq, iin nà nátiin *và'a* ñayuu ve'e na, iin nà *tì'a* *và'a* dána'a.
³ Ta *kò* kánian kakuu na iin nà kátoó ko'o, ta *kò* káni ta'anian kakuu na iin nà tondó. Di'a kánian kakuu na iin nà *và'a* ini, iin nà kátoó koo *và'a* xí'ín ñayuu, ta ná o kakuu na iin nà kátoó koo *dì'ón*.
⁴ Ta kánian kakuu na iin nà *tì'a* *và'a* dándáki ve'e na, ta ná koo ñàñó'ó de'e na, ta ná kueídó'o xi nà xí'ín ñàñó'ó.
⁵ Dá *chì*, nà *kò* *tì'a* dándáki *và'a* nà ve'e na, ñndi koo ví kandéé ná dándáki

va'a na na kúu ñayuu Ndios ndáka na?

⁶ Ta kō kánian kane'e iin na saá, na duú ni nduu kuendá Jesús, choon yó'o, dá chī oon ni ví kasá'á kuryíí ná, ta kankao na ndo'o níó ná kee Ndios tát'on kī'o ni ndo'o ña u'u. ⁷ Ta ná kananí va'a na noó ñayuu kō kúu kuendá Jesús, dá kían ná dá'a ni nī'í ñayuu ndi kee na chínani kini ñáá ná, ni ña u'u o ní'í ndi keean dátuu ñáá.

Kī'o di'a níyiká kee na ka'án kandita konkuáchí ini ve'e ño'o

⁸ Kī'o dión ta'ani kánian kee ra ndíta xíno kuáchí ini ve'e ño'o. Iin ra kéndaa ná kakuu ra, ta iin tó'ón ná kakuu to'on ra. Ta ná o sa kakuu ra iin ra kátoó ko'o, ta ná o sa kakuu ra iin ra kátoó di'ón kuí'íná.

⁹ Ta ná koo ini ra tiin toon ra ña ni sa io de'é noó Ndios, ña kían ña ndaa kándisa yó, ta ná kee ra ña xí'ín ñaxintóni vii. ¹⁰ Ta miían ndúsá kánian kande'é va'a ndó ra, dá ná kande'á á kúu rá iin ra kéndísá'ano noó ndidaá ñayuu. Tá dión kían, dá kían ná kane'e ra choon yó'o.

¹¹ Ta dión ta'ani kánian kee na ñá'a, ná kakuu na iin na ndaa, ná dá'a ni kakuu na iin na xionoo káva'a ña to'ón, ta ná kakuu na iin na ñó'o ndi'í ini noó ña kée na, ta ná kakuu na iin na ñá'a kándéé iníó.

¹² Iin ra xíno kuáchí ini ve'e ño'o, iin tó'ón ní ná kakuu ñadi'í ra, ta kánian tī'a va'a ra dándáki ra ve'e ra xí'ín de'e ra. ¹³ Dá chī tá kendúsá'ano ra choon yó'o, dá kían natiin ra ñañó'ó, ta kua'ano cháá ka

ra xí'ín tandeé ini kómí rá sa'á ña kándéé ini ra Cristo Jesús.

Ñayó'o kúu ña ndaa kándisa yó

¹⁴ Táai choon yó'o kosaaan noó yo'ó, va'ará ió tandeé ini ña yachī vá saai kande'í yo'ó. ¹⁵ Tído tá ni kueei, dá kían sa ni kasto'on vei xí'ón ña kánian keeón xí'ín na kúu ve'e Ndios, chī ñayuu yó'o kúu ve'e ño'o mií Ndios takí, chī kúu ná tát'on di'in ndíta ndío, tát'on di'in ndíta chindeé ña ndaa sa'á Ndios.

¹⁶ Ta miían ndaa kuiti iin ña ká'ano nda'o kúu ña ndaa kándisa yó, ña ni sa io de'é noó Ndios, ta viti ni na'a naán noó yo, dá chī:

Ni kii Jesús ñayuú yó'o, ta ni sa kuu na iin taa ñayuú, ta ni kandoo ndaa na ni kee Espíritu ii.

Ta nda induú ni sa nde'é ñaa ángel.

Ta ni dasa to'on sa'a ná noó na kō kúu na Israel.

Ta ni kándisa ñáá na ndéi ñayuú yó'o,

ta xí'ín ñañó'ó ni natiin ñaa Ndios nda noó ió na induú.

4

Tein kuu noó ndi'í, dá dána'a dao taa ña to'ón

¹ Ká'an tá'í vá Espíritu ii Ndios ña tein kuu noó ndi'í, dá dánkoo dao ñayuu ña ndaa kándisa yó, dá ko'on na kueídó'o na ña to'ón ká'an espíritu mañá, ta ndiko na ña dána'a ta kúu kuendá ña u'u, ² chī kueídó'o na ña dána'a taa uu noó, tá'an ra ká'an ndino'o

ñā to'ón. Ta sa'á ñā nadana ñāxintóni taa yó'o, ³ sa'á ñoó o kónó rá tanda'a ñayuu, ta ka'anda ra choon ñā ná o kei na dao ñā'a, tá'an ñā ni kava'a mií Ndios, tído ndidaá nā kúu kuendá Jesús xí'in nā ná'á ñā ndaa kuu kei ná ñā nani nakí'o na ndivé'e noo Ndios sa'an. ⁴ Dá chi ndidaá vá ñā'a ni kava'a Ndios kúu ñā va'a. Sa'á ñoó ko kánian kañó'ó yó ni iin to'ón ñā'a ni kava'a na. Kuu va kei yoán xian nani nakí'o yó ndivé'e noo Ndios. ⁵ Dá chi sa'á to'on ni ka'an Ndios, ta sa'á ñā náki'o yó ndivé'e noo ná, sa'á ñoó kándoo vii vá ndidaá tá'an ñā'a saxio.

Di'a kánian kee na kóni kechóon va'a noo Jesucristo

⁶ Tá ná dána'on ñā yó'o noo nā kúu kuendá Jesús, dá kían konon kakuuón iin taa kéchóon va'a noo Jesucristo, ta konon kua'ánón noo ñā ndaa kándísa yó, xí'in noo ñā ndaa dána'a yo, tá'an ñā kándísón nda viti. ⁷ Ta kánian kañó'ón ndidaá cuento to'ón xí'in ñā ko ndáya'i nákaní dao nā ñā'a sá'ano. Koo inon ná koo ndakí nímón, dá kandeéón keeón ñā kóni Ndios. ⁸ Dá chi tá ná ndukú yó ñā koo ndakí yikí koño yo, cháá vá chindeéán yó. Tído tá ná ndukú yó ñā koo ndakí níyo yo xí'in ñā kóni Ndios, dá kían chindeéán yó noo ndidaá ñā'a, dá chi chindeéán yó nani ndéi yó ñayuú yó'o, ta xí'oan tandeé iní noo yo ñā kandeí yó ñayuú vei chí noo.

⁹ Ta miían ndaa kí'o dión kíán, sa'á ñoó kánian kándísa ndidaá ñayuu to'on yó'o. ¹⁰ Ta sa'a mií ñā ndaa yó'o ndí'i ini yo kéchóon yó, ta sa'á miían ndó'o nani yo, dá chi kándéé ká'ano ini yo Ndios takí, nā xí'o ñā káki ndidaá tá'an ñayuu, ta ñayuu kándísa Jesús kúu nā miían ndaa kuiti keva'a xí'in ñā káki na.

¹¹ Ta kánian ka'andon choon yó'o noo ñayuu, ta kánian dána'on ñā noo ná. ¹² Ta o sa kónón kenóo na yo'ó sa'á ñā ko kúúón iin taa sava'a. Di'a ndí'i inon kakuuón iin ta ndísá'ano, dá ná kande'é nā kúu kuendá Jesús yo'ó, dá ná katí'a na kee na ñā kóni Ndios. Sa'á ñoó ndísá'ano ka'on, ta ndísá'ano keeón, ta ku'u inon sa'a ñayuu, ta kuiin ndaáon xí'in ñā kándéé inon Jesús, ta koo viion noo Ndios, xí'in noo ñayuu.

¹³ Nani kosaai, ndí'i inon ka'avón tuti ií Ndios noo ñayuu, ta ka'an ni'ínón noo ná, ta dána'on noo ná. ¹⁴ O sa nándodóon choon ni xí'o Ndios nooon, chi mií ná ni xí'o ñā ni kandaá ini nā sá'ano sa'á choon keeón, sa'á ñoó ni chikodó ná ndá'a ná dinon. ¹⁵ Sa'á ñoó ndí'i inon keeón choon yó'o, ta kuiin toon xí'an, dá ná kandaá ini ndidaá ñayuu ndi kí'o sá'ánón kua'on xí'in ñā kándísón. ¹⁶ Ta kaon kooón xí'in miíón, ta kaon kooón xí'in ñā ndaa dána'a yo, ta cho'on inon kuiin toon xí'an. Tá keeón dión, dá kían káki miíón, ta káki ta'ani nā seídó'o to'on

dána'on.

5

¹ O sa koo inon dánanon iin na sá'ano, di'a ka'an ni'ínón noo ná xí'ín ñaño'ó tátò'on kéeón xí'ín tatá miíón. Ta ka'an ni'ínón noo takuáchí yí tátò'on kì'o kéeón xí'ín ñani miíón. ² Ta ka'an ni'ini ta'ánón noo na ñá'a sá'ano tátò'on kì'o kéeón xí'ín naná miíón. Ta ka'an ni'ínón noo takuáchí di'í tákí xí'ín ñaño'ó, xí'ín ñaxintóni vii, tátò'on kì'o kéeón xí'ín kì'o kuálí miíón.

Di'a kánian koo ini yo kee yo xí'ín na kuáan

³ Ta koo inon chindeéón na kuáan, na kò iin kuii kaá ña nda'í na. ⁴ Tído na kuáan ió de'e o de'e ñání, ta yó'o va kánian katì'a xi chindeé xí na ve'e xi tátò'on kì'o kánian kee na kúu kuendá Jesús, dá nandió né'e xi ña manì noo na ve'e xi sa'á ña nì ñakuá'ano ñaá ná, chì ña yó'o kían va'a, ña náta'an ini Ndios xiní na. ⁵ Ta na kuáan ndisa, na kò iin kuii kaá ña nda'í na, sava'a iin tó'ón mií Ndios kándéé iní na, ta xíka na ña manì noo ná, ta nduú ñoó ká'an na xí'ín ná. ⁶ Tído na kuáan ndéi kée ña kóni ñí'í ná, noón kúu na nì xí'í noo Ndios, va'ará takí na ndéi na. ⁷ Ta ka'andon choon yó'o noo ná, dá kían ná o ní'í ñayuu ndí kían ka'an na sa'a ná. ⁸ Chì na kò xító na kúu tá'an na, ví'í ka ri na ve'e mií ná, noón kúu na kò taó kuendá ña ndaa kándísa yó, ta ka'í cháá ka ví kée na o dùú iin na kò kándísa.

⁹ Tá kua'on nachikodóon kuú dao ka na kuáan noo kandodó kuú na kuáan ndisa, dá kían chikodóon kuú na ió oni diko kuiá chí noo, ñá kúu ná iin na kuáan nì sa io iin tó'ón yí, ¹⁰ iin na xí'o ndaa ñayuu kuendá sa'á ña kée na ña va'a, iin na nì ñakuá'ano va'a de'e, iin na sa natiin va'a ñayuu sa sáa ve'e na, iin na sa nakata sa'a ñayuu Ndios, iin na miían ndaa sa chindeé na ndó'o níó, iin na miían ndaa kée ndidaá ka ni ña va'a xí'ín ñayuu xí'ín ná.

¹¹ Tído o sa chikodóon kuú na kuáan kuálí, dá chì kandeé vá ña kóni mií ná xí'ín ná, ta o taó kuendá ta'on na to'on nì xí'í na noo Cristo sa'á ña katoó tuku na tanda'a ná. ¹² Sa'á ñoó táí kuachi na sa'á ña nì xí'í na to'on na noo Ndios, ta kò ní kée na ña. ¹³ Chì tá ná chikodóon kuú na kuáan kuálí, ta kúu katì'a na kandeí dúsá ná, sa'á ñoó kanoo na tá ve'e tá ve'e. Ta o duú ña yó'o oon ni kee na, chì kanoo na xí'ín ña to'ón ná, ta chinee chituu kakuu na kanoo na ka'an na ña kò kánian ka'an na. ¹⁴ Sa'á ñoó ká'ín ña va'a cháá ka ná tanda'a na kuáan kuálí, ta ná kandeí de'e na, ta ná koo ve'e mií ná dándáki na, dá ná dá'a ni nì'í ña xiní u'u ñaá ndi kean dátúú ñaáán. ¹⁵ Dá chì sa nì kankuei xoo va dao na kuáan kua'an na xoo ña u'u.

¹⁶ Tá ió iin na kuáan ve'e na kúu kuendá Jesús, dá kían kánian chindeé ñaá ná, dá kían ndadá cháá ni choon ná kandido ve'e ño'o, dá ná kandeéán chindeéán na kuáan,

nā kọ́ ín̄ kuií chindeé ñáá.

¹⁷ Di'a kánian kee ndó xí'ín nā sá'ano dándáki va'a noo ndo: koo ñaño'ó ndó noo ná, ta chindeé ndó nā, tído koo cháá kā ñaño'ó ndó noo nā sá'ano dána'a noo ndo, xí'ín nā kásto'on xí'ín ndó sa'á to'on Ndios. ¹⁸ Dá ch̄i di'a kaá tuti ī Ndios: “O sā taán ndo ñóno yu'ú chee tá sádi r̄i tirió, dá ná kuu kei r̄i chááán.” Ta kaá ta'anian di'a: “Míian ndúsa kánian ni'í rā kéchóon ya'í ra.”

¹⁹ Ta o sā kándísón tá ká'an kuachi iin ñayuu sa'á iin nā sá'ano né'e choon, ch̄i kánian uu o on̄i kakuu ñayuu ka'an kuachi sa'a ná. ²⁰ Nā kée kuachi, ta kọ́ kóni nā dánkoo naan, dá kían dánanón nā noo ndidaá nā kúu kuendá Jesús, dá ná yu'ú dao kā nā kee na kuachi.

²¹ Ta noo mií tatá Ndios, xí'ín noo Jesucristo, xí'ín noo ángel nī kaxi Ndios, yu'ú xí'ó choon yó'o nooon ñā koo inon ka'andon choon yó'o noo ndidaá ñayuu. Ná dá'a ni kandooón sa'a dao ñayuu. ²² O sā chínóoon ndá'on din̄i ndi ndáa mií ní ñayuu, dá k̄i'ón choon kane'e na, dá kían ná dá'a ni kandido nduúón kuachi xí'ín ná noo Ndios. Cho'on inon koo viion noo Ndios.

²³ O sā kó'o kaon takuií oon. Ko'o lú'u vino, dá ná ya'a ñā kú'u tiion, ch̄i tóo tóo nda'o kú'on.

²⁴ Ió dao ñayuu sā natuu va kuachi kée na tá kọ́ ñá'a ví kasandaá kū keyíko sa'a ná. Tído ió dao kā ñayuu, ndā kū

keyíko sa'a vá ná, ndā daá ví, dá natuu ndi'i kuachi nī kee na. ²⁵ K̄i'ó dión ta'ani natuu ñā va'a kée ñayuu. Tá'an ñā kọ́ ñá'a natuu, o kúu ta'on koo de'é kuií ñā, daí ñā natuuan.

6

¹ Ndidaá nā ñó'o t̄ixi ndá'a iin sato'o, ná koo ini nā koo ñaño'ó ná noo rá, dá kían ná dá'a ni ka'an ndava'a ñayuu sa'á kū Ndios, ni sa'á to'on dána'a yo. ² Ta nā ñó'o t̄ixi ndá'a iin sato'o kúu kuendá Jesús, ná o sā kénóo ñáá ná sa'á ñā kúu rá kuendá Jesús. Di'a ná kechóon va'a cháá kā nā noo rá, ch̄i kéva'a iin rā kúu kuendá Jesús sa'á ñā kéchóon va'a na. Ta dión ta'ani kánian kee na sa'á ñā kú'u ini nā sa'a rá. Ta koo inon dána'on to'on yó'o noo ñayuu, ta ka'an ni'ínón noo ná nā kee na ñā.

Kánian nata'an inio xí'ín ñā xí'ó ñā ndaa kándisa yó noo yo

³ Ió dao t̄aa dána'a dao kā ña'a, ch̄i kọ́ dána'a ndaa rā tát'o'on kua'an ñā ndaa nī daná'a Jesucristo, nā kúu sato'o yo. Ta kọ́ dána'a rā ñā ndaa, ñā ká'an sa'a ndi kee ñayuu, dá kandeé ná kee na ñā kóni Ndios. ⁴ Dión kée ra, ch̄i t̄aa táyíi nda'o kúu rá, ta ni ña'a kọ́ ná'a rá, ta kátóo rā kava'a rā tandó'ó xí'ín to'on ká'an ra, ta kátóo rā naá tá'an ra xí'ín to'on. Ta sava'a ñā ni'í nā seídó'o ñáá kían kásá'a koo u'u ini nā kée ra, ta nándaki tandó'ó tein na, ta ndéine'e tá'an na, ta nákani kuachi ini nā kande'é sátá'an ná. ⁵ Dándich̄i tá'an t̄aa yó'o

sa'á ña kómí rá iin ñaxintóni maña, ta ni lú'u ña ndaa kō ná'á rá. Ta tiin ndaa ra ña ndaa kándisa yó ka'an ra, ta k'lo dión ní'i rá dij'ón kekuiká rá mií rá. O sa káne'e tá'on xí'ín rá.

⁶ Tído na kuiká nda'o kúu yó noo Ndios tá ndéi yó kée yó ña kóni na, ta náta'an ini yo noo ña xí'o na noo yo. ⁷ Dá ch'i ni iin tó'on ña'a kō né'e yó ni kasáa yo ñayuú yó'o, ta ni iin tó'on ña'a o kúu káne'e yó ko'o tá ni xí'i yo. ⁸ Sa'á ñoó tá ió ña'a kasá'an yó xí'ín ña'a kandixi yó, ná kadij ini. ⁹ Tído na ndúkú ña kuiká, noón kúu na kwei noo kuachi, ta natiin ñaá ña kini, ch'i kátoó kini na dij'ón tát'on kée na ndeé to'on, ta dár'u'u nda'o ñaá, ta dánkoo nda'í ñaá, ta dánaá ñaá iin kuu. ¹⁰ Ch'i sa'á ña kátoó téi ñayuu kakomí ná dij'ón, sa'á ñoó ndáki ndidaá ña kini ió ñayuú yó'o ini na. Ta kuá'á nda'o ñayuu ni kankuei xoo noo ña ndaa kándisa yó sa'á ña kátoó na dij'ón. Ta kúu kuá'á nda'o tandó'ó ni ndo'o na, ta ni ndo'o nda'o ní'o ná sa'á ña ni kee na dión.

Kánian kandita ndaa yo xí'ín ña ndaa kándisa yó

¹¹ Tído yo'ó, ta kéchóon noo Ndios, kuino noo ndidaá ña kini yó'o, ta keeón ndino'o ña ndaa, ta kuiin toon xí'ín ña ndaa kándisa yó, kandeé ká'ano inon Jesús, ku'u inon sa'á ñayuu, kueé ní koo inon, ta nda'í koo inon. ¹² Ta ndi'i inon kechóon va'ón sa'á ña ndaa kándisa yó, ta tiin toon ña kataki chíchón noo mií Ndios, ch'i ni kana na yo'ó

ña kían kataki chíchón tá ni ka'on xí'ín ndino'o inon noo kuá'á ñayuu ña miian ndaa kuiión xoo Jesús.

¹³ Ta noo mií Ndios, na kedaá xí'ín ndidaá ña'a, dá takían, xí'ín noo Jesucristo, na kō ní yu'ú ka'an sa'a mií ná noo Pilato, sa'ándái choon nooon ¹⁴ ña koo inon keeón ndidaá kúu choon ni xí'o Ndios nooon, ta o sa yá'ón noo ká'an ña, ta ná dá'a ni k'ón ña ka'an ndava'a ñayuu sa'an nani kasandaá kuu nandió koo Jesucristo, na kúu sato'o yo, kasaa na. ¹⁵ Ch'i nandió koo na kasaa na tá ná kasandaá kuu ni kaa mií Ndios, na daá kuití kua'a ió, na né'e choon sa'a ndidaá kúu ña'a, na kúu rey noo ndidaá rey, na kúu sato'o noo ndidaá sato'o. ¹⁶ Ta iin tó'on mií ná kúu na daá kuití ió, ta ió na noo náye'e ndaa, ta kō iin ta'on kuu natuu, ta ni iin tó'on ta'on ñayuu kō ñá'a koni ñaá, ta ni iin tó'on ná o kúu koni ñaá. Ta daá kuití ná natiin na ndidaá tá'an ñaño'ó, ta daá ná dándáki na ndidaá ña'a. Dión ná koo.

¹⁷ Ta ka'andon choon noo na kuiká ñayuú yó'o, ña kían ná dá'a ni kuryíi ná, ta ná dá'a ni kandeé ini na ña kuiká kómí ná, dá ch'i ña naá vá kían. Sa'á ñoó va'a cháa ka noo ndá'a Ndios takí ná chikodó ndí'i na tandéé ini na, ch'i mií ná xí'o ndidaá kúu ña'a xínñó'ó yó, dá ndéi va'a yó. ¹⁸ Ta ka'andon choon noo ná ña kían ná kee na ña va'a, ta ná ndukú ná ña koo kuiká ná xí'ín ña va'a kée na. Ta ná chindeé ná ñayuu

kúnda'í xí'ín ña ió noo ná, ta ná kemáni va'a ñaá ná. ¹⁹ Dión kánian kee na, dá kíán koo kuiká ndisa na iin ka ñayuu vei chí noo, dá natiin na ña kataki chíchí ná.

Ñayó'o kúú choon noo ndí'i sa'ándá Pablo noo Timoteo

²⁰ Ká'ín xí'ón, Timoteo, ña koo inon kandaa va'ón choon ni ta'anda nooon, ta keeón ña. O sa koo inon kueidó'ón noo ndéi ñayuu ndátó'ón sa'á to'on ko choon, xí'ín na ndátó'ón sa'á ña chinaní ná kúú ña ndichí ió ñayuu yó'o, chi ko ta'ón dión kíán. ²¹ Ta sa'á ña ni xi'o dao na mií ná ni ndátó'ón ná sa'a to'on yó'o, sa'á ñoó ni kankuei xoo na noo ña ndaa kándisa yó.

Ná koo ña maní xi'o Ndios xí'ín yo'ó. Dión ná koo.

To'on yó'o kían kúú uu ni taa San Pablo ni sa'an noo Timoteo

*Ká'an Pablo ndisá'an xí'in
Timoteo*

¹ Yu'u kúú Pablo, ta kúúí iin apóstol, na né'e to'on Jesucristo tátō'on kī'o kóni mií Ndios, chī nī xī'o na to'on na noo yo ña ni'ī yo ña kataki chíchí yó sa'á ña kándéé iní yo Cristo Jesús. ² Ta ká'an yu'u ndisá'an xí'in yo'ó, Timoteo, de'e manī mií. Mii tatá yo Ndios, xí'in sato'o yo Jesucristo ná kee na ña manī xí'in yo'ó, ta ná ku'u iní na sa'on, ta ná kī'o na ña koo va'a inon.

*Ná dá'a ni kaka'an noo yo
dána'a yo sa'a Jesús*

³ Náki'oi ndivé'e noo Ndios, na kéchóon yu'u noo xí'in iin ñaxintóni vii, tátō'on sa kee na sá'ano ve'i, chī daá kuití ndíko'on inij yo'ó noo ká'in xí'in ná nduú ñoó. ⁴ Daá nda'í va ndisaa inij yo'ó, tátō'on nda'í nī sakón tá nī keeí veii. Sa'á ñoó kóni kījī saai kande'í yo'ó, dá ná ndinoo inij xí'in ña kádij inij. ⁵ Ta daá ñó'o inij ña ndino'o inon kándéé inon Jesús tátō'on kī'o kándéé iní ñaá Loida, na kúú naná pa'on, xí'in Eunice, na kúú naná miíon. Ta kátóni ndaa inij ña kī'o dión ta'ani kándéé iní ñaá miíon.

⁶ Sa'á ñoó ká'an ni'inii nooon ña ndino'o inon keeón choon nī xī'o Ndios nooon,

chī kían tátō'on iin ñó'o kéj, o sa kónón ña nda'o ña, di'a ndato cháa ka ná nakej ña. Chī choon yó'o nī nī'on noo Ndios tá nī chinóoi ndá'í dinon. ⁷ Chī ko ní xī'o Ndios iin espíritu, tá'an ña kedaá xí'in yó, dá yu'ú yo. Di'a nī xī'o na Espíritu mií ná noo yo, dá kían ná koo ndeé cháa ka ini yo, ta ná ku'u ini sa'a sátá'an yó, ta ná kendísá'ano yó.

⁸ Ná dá'a ni kaka'an nooon dána'on noo ñayuu sa'a sato'o yo Jesús, ta o sa kaka'an nooon sa'á ña nákaa yu'u ve'e kaa sa'a ná. Di'a koo inon ná kī'ón miíon ndo'o naní nimon tátō'on ndó'o yu'u sa'a to'on va'a sa'a Jesús dána'a yo, ta keeón ña xí'in ndée mií Ndios, ⁹ na nī dakáki ñaá, ta mií ná nī nakana ñaá keeá choon ij mií ná. Ta ko ní kée na dión xí'in yó sa'a ña kée yó ña va'a. Di'a nī kee na xí'in yó sa'á ña nī chikaa ini mií ná, xí'in sa'á ña manī nī kee na xí'in yó sa'á Cristo Jesús nda rá ko ñá'a kava'a ñayuú yó'o. ¹⁰ Tído nda viti nī na'a Ndios ña manī yó'o noo yo sa'á ña nī kii Jesucristo, na kúú na dakáki ñaá, ñayuú yó'o. Ta nī dítá ná choon né'e ña kedaá xí'in ñayuu, dá xí'ī na. Ta kī'o dión nī danátu na noo yo ña kuu va kataki yo, ta ni kuu ka o kuú yo. Ta dión dándaki to'on va'a sa'a mií ná. ¹¹ Ta nī ta'anda choon noo ña kían kastō'in sa'á to'on va'a yó'o, ña kakuui iin apóstol, dá kane'i ña, ta dána'ī ña noo na ko kúú na Israel. ¹² Ta sa'a choon yó'o ndó'o níoi, tído ko

xíka'an ta'on nooí, chí ná'á va'a mií yu'u ndá yoo kúu ná kándísai, ta ió tandeé inií ña kándéé ná kandaá va'a na choon ni xi'o na nooí nda ná kasandaá kuu noo ndí'í.

¹³ Ta natiin toon to'on va'a ni daná'í nooñ. Sa'a ñoó kuiin ndaa xí'ín ña kándéé inon Cristo Jesús, ta ku'u inon sa'a dao ka ñayuu. ¹⁴ Ta kandaá va'ón ña ndaa ni xi'o Ndios nooñ xí'ín ndée xí'o na kúu Espíritu ií, na ió ini yó.

¹⁵ Ta sa ná'á va'ón ña ndidaá na ndéi chí kuendá Asia di'a ni dankoo ndava'a na yu'u, ta dao roón kúu Figelo xí'ín Hermógenes.

¹⁶ Ná ku'u ini sato'o yó Jesús sa'a na ve'e Onesíforo, dá chí kua'á nda'o ta'ándá ni xi'o ra tandeé ini nooí, ta ko ní xíka'an noo rá koni ra yu'u, va'ará ndíko sa'í, ndíko ndá'í nákaaí ve'e kaa. ¹⁷ Dá chí tá ni kii ra ñoo Roma, ni ndí'í nda'o ini ra ni nandukú rá yu'u, ta kúu ni naní'í vá ñaá rá. ¹⁸ Ta nakí'o sato'o yó Jesús ña kían ku'u ini sato'o yó Ndios sa'a rá tá ná kasandaá kuu keyíko na sa'a yó. Ta sa ná'á va'a miíón ña ni chíndeé nda'o ra yó ñoo Éfeso xaan.

2

Ndeé ná koo ini yó tá ndó'o yó tandó'ó

¹ Ta yo'ó, de'e ló'o miíi, cho'on inon kuiin tooón xí'ín ña maní ni kee Cristo Jesús sa'a yó. ² Ta sa ná'á va'a miíón to'on va'a ni daná'í noo kua'á ñayuu. Ña yó'o koo inon dána'on noo taa ndíta toon

xí'ín ña ndaa kándísa yó, dá ná katí'a va'a ra dána'a ra ña noo dao ka ñayuu. ³ Ta ndee koo inon tá ndó'o nímon sa'a ña kúúón táto'on iin soldado nákaa tixi ndá'a Jesucristo.

⁴ Dá chí ko ndí'í ta'on ini iin ra kúu soldado sa'a ña ndí'í ini ñayuu óon. Di'a ndí'í ini ra ña kían nata'an ini ta dándáki ñaá. ⁵ Ta dión ta'ani ndó'o ra chidáo tá'an, tá ko ní kendaá ra noo taxí tá'an ra, dá kían o ní'í ta'on ra ña va'a, ña ni'í ra kándéé. ⁶ Ta dión ta'ani ndó'o iin ta kéchóon, dinñó'ó ka mií rá kánian natiin kuí'í ni kana noñó'ó xíti ra. ⁷ Nakani va'a inon sa'a ña ni ka'in xí'ón, ta mií sato'o yó Jesús nakí'o ña kandaá tá'í inon ndi dándáki ña.

⁸ Ndíko'on inon sa'a Jesucristo, ña kúu ná na ve'e rey David, ta ni nataki na tein na ni xi'í. Ta ña yó'o kúu to'on va'a dána'a yu'u. ⁹ Ta sa'a mií to'on va'a yó'o ndó'o naní nímaí, nda ve'e kaa sadí na yu'u, ta kátó ná sa'íi táto'on kée na xí'ín iin ta kini. Tído to'on Ndios, o kúu ta'on kató náan, ta chikaa na ve'e kaa. ¹⁰ Sa'a ñoó xí'o ndeeé vá inií ndó'í ndidaá vá ña'a sa'a ña kú'u inií sa'a ñayuu ni kaxi mií Ndios, dá ni'í ná ña kaxi na sa'a ña ni kee Cristo Jesús, dá koni na kandeí chíchí ná noo ndato náye'e ndaa.

¹¹ Ta miían ndaa kuiti to'on ndaa kían yó'o:

Tá ni nakí'o yó mií yó ni xi'í nduú yó xí'ín ná, dá kían kataki chíchí yó xí'ín ná.

¹² Tá xí'o ndeeé ini yó tein tandó'ó ndó'o yó,

dá kían koni yò dándáki nduú
yò xí'ín ná.

Ta tá nì ndatá yò sa'a ná,
dá kían ndatá ta'ani na sa'a yò
noo Ndios.

¹³ Ta va'ará kò kúú yó ñayuu
ndaá,

daá kuití vá iin ndaa ña xí'ín
to'on nì xì'o na noo yò,
dá chì o kúu ta'on tuú ná noó
nì ka'an na.

*Kánian kakuu yó iin na
kechóon va'a noo Ndios*

¹⁴ Dándisaa inon ñayuu ndéi
xaan sa'á to'on yó'o, ta noo
mií sato'o yò Jesús ka'andon
choon noo ná ña ná dá'a nì
dándichì tá'an mií ná sa'á
to'on kò ndáya'i, dá chì o
chíndeé ta'on ñaá. Di'a dátuu
váan ñayuu ndéi seídó'an.

¹⁵ Cho'on inon kechóon va'ón,
dá ná nata'an ini Ndios
koni na yó'o. Kakuuón iin
ra kéchóon ndaa, iin ra kò
xíka'an noo sa'a choon kée
ra, chì dána'a ra táto'on kì'o
káa rá ió ña ndaa. ¹⁶ Taó
xóo miíón noó to'on kini xí'ín
ña kò chón, ña dána'a dao
taa, dá chì ña yó'o kedaá xí'ín
ñayuu, dá kuxíká cháá ka na
noo Ndios, ¹⁷ ta kían táto'on
iin kue'e kaon xíka. Taa ñó'o
tein ra dána'a ña yó'o kúú
Himeneo xí'ín Fileto. ¹⁸ Taa
yó'o kúú ra nì ndañó'ó noó
to'on ndaa, dá chì ká'an ra
ña sa nì natakì va ñayuu nì
xì'j, ta kándeé rá nadaká rá
ñaxintóni dao ka ñayuu noó
to'on ndaa kándisa yó. ¹⁹ Tído
ña ndaa nì chíná'a Ndios
kían táto'on iin sa'a vé'e toon
kándu'u, ta noo miíán tándaa
to'on ká'an di'a: “Ná'á vá
sato'o yò Ndios ndá yoo kúú

ñayuu na.” Ta kaá ta'anian:
“Ndidaá na nákonì ña kúú ná
kuendá Cristo kánian dánkoo
ndi'i na kuachi kée na.”

²⁰ Ta sa ná'á va'a yó ña iin
ve'e kuiká, kò kómí ta'on na
sava'a ña'a nì kava'a xí'ín oro
xí'ín plata, chì ió ta'ani ña'a nì
kava'a xí'ín yíto xí'ín ñó'o noo
ná. Ña va'a ñoó kían ió choon
kéchóon na xí'ín ñañó'ó. Ta
ña nóo ñoó, ndá choon kúú
mií vá kéchóon na ña. ²¹ Ta
kì'o dión ta'ani, tá ná taó xóo
yó mií yó noó to'on kò chón
dána'a taa ñoó, dá kakuu yó
táto'on iin ña'a ndáya'i xí'o
ñañó'ó noo sato'o yò Jesús,
xí'ín iin ña'a vii, xí'ín iin ña'a
ió choon noo ná, dá koo nduu
yò kee yó ndidaá ña va'a.

²² Kuino noó ña kò vá'a
kátoó takuáchì tákì kée xi. Ta
tiin kìj ña ndaa, ta kandeé
ká'ano inon Jesús, ta ku'u
inon sa'a dao ka ñayuu, ta
koo va'ón xí'ín ná. Ta ndidaá
ña yó'o ndi'i inon keeón
xí'ín dao ka na ndino'o ini
ká'an xí'ín sato'o yò Jesús.

²³ Ta o sa chíneeón miíón
noo ndéi ñayuu ndató'ón
kuáchì sa'a to'on kò chón,
sa'a to'on kò ndáya'i, chì sa
ná'á vóón ña ñoó kedaá xí'ín
ñayuu, dá kasá'á ná dár'u'u
tá'an na. ²⁴ Dá chì iin na
kéchóon noo sato'o yò Jesús,
kò kánian kakuu na iin na
kátoó tandó'ó. Di'a kánian
koo va'a ini na xí'ín ndidaá
ñayuu, ta kánian koo tì'a na
dána'a na, ta kánian ndeé koo
ini na. ²⁵ Ta kánian koo tì'a
na ka'an ni'ini na noó ñayuu
naá xí'ín ná, ta kánian kee na
ña xí'ín ña nda'í ió ini na, chì

ndá ndi kuu konó vá Ndios ña kían nandikó ini ñayuu ñoo sa'á kuachi kée na, dá koni na kandaá ini na ña ndaa, ²⁶ dá yaa na noo ndadí ni'ini na tixi ndá'a ña u'u, chí ñó'o na kée na ña kónian.

3

Di'a kee ta kini tein kuu noo ndí'í

¹ Kánian kana'ón ña tein kuu noo ndí'í, dá koo nda'oo tãndó'ó. ² Dá chí kandeí ñayuu nakani ini sava'a sa'a mií vá ná, xí'in na katoó di'ón, xí'in na ka'an táyíí, xí'in na ió táyíí ini, xí'in na ka'an ndava'a sa'a Ndios, xí'in na koo koni kueídó'oo tatá xí'in naná, xí'in na koó ndivé'e noo, xí'in na o kékuendá sa'á ña'a Ndios, ³ xí'in na o kú'u ini sa'a dao ka ñayuu, xí'in na o kí'oo ká'ano ini, xí'in na kava'a ña to'ón, xí'in na o kándeé chituu mií, xí'in na tondó, xí'in na kuñó'ó ña va'a, ⁴ xí'in na dikó na né'e tá'an va'a xí'in ná, xí'in na chindaá noo, xí'in na chindaya'í mií, xí'in na ndukú ña kóni mií ná o duú ña kóni Ndios. ⁵ Ta kee na mií ná ña kúú ná ñayuu kée ña kóni Ndios, tído xí'in ña kee na na'a na mií ná ña koo kándísa na ndéé Ndios. O sa kí'in tá'ón xí'in ñayuu kée dión.

⁶ Ta dao taa kée dión kúú ra koku'u dao ve'e, ta kándeé rá danda'í ra na ñá'a vitá ini, na ndído kua'á kuachi, chí ñó'o na tixi ndá'a ña kini kóni mií ná. ⁷ Ta daá kuití vá dákuá'a na, tído ni kuu ta'ón o kásandaá na katóni ini na ña ndaa.

⁸ Tá sa na'á, Janes xí'in Jambres ni nakuíta ni xió né'e tá'an ra xí'in Moisés. Dión ta'ani kée taa kini yó'oo xió né'e tá'an ra xí'in ña ndaa kándísa yó, chí ñaxintóni kini va kómí rá, ta ni ndañó'ó rá noo ña ndaa kándísa yó. ⁹ Tído yachí vá kuéi ra, dá chí yachí vá kandaá ini ñayuu ña kúú rá taa ndeé to'on tát'on ni ndo'oo taa ni naá xí'in Moisés.

¹⁰ Tído sa ná'á mií'ón nda sa'a dána'a yu'u, ta ni xinon tát'on kí'oo kée yu'u xí'in ñayuu, ta ná'ón ndí kíán ni chíkaá inii keei, ta ni xinon tát'on kí'oo kée yu'u kándeé ká'ano inii Jesús, ta sa ná'ón ña kueé ió inii, ta ni xinon ña kú'u inii sa'a dao ka ñayuu, ta ná'ón ña xí'oo ndeé inii noo ndidaá ña'a, ¹¹ ta ni xinon ña ni kendava'a ñayuu xí'in yu'u sa'a Ndios, ta ni xinon ña ni ndo'oo nda'oo nímaí. Ta ná'ón ña ni ndo'í ñoo Antioquía, ñoo Iconio, ñoo Listra viti. Ta noo ndidaá ña ni ndo'í, ni chíndeé nda'oo ñaá sato'oo yo Jesús. ¹² Sa'á ñoo ndi ndáa mií'ón na kóni kuita ndaa xí'in Cristo Jesús, ndo'oo nda'oo ní'oo ná kee ñayuu koo kándísa. ¹³ Tído iin rá iin kuu kuu, ndúkini cháá ka ta kini xí'in ta to'ón kua'an ra, ta danda'í ra ñayuu, ta danda'í tá'an mií rá.

¹⁴ Tído yo'ó, kua'an kuiin toon xí'in ña ndaa ni dákuá'ón, chí sa ná'á vá mií'ón ña kíán ña ndaa, ta ná'á ta'ánón ndá yoo ni daná'a ña nooon. ¹⁵ Chí nda rá ni sa kuu'ón iin tayíí ló'oo, nda daá vá ná'ón ndí dána'a tuti ij Ndios, ta sa'a mií'an

kándaá inon ña kaka yó sa'a ña kándéé iní yo Cristo Jesús. ¹⁶ Chì mií vá Ndios ni datóon ñaxintóni dao taa, dá ni taa ra ndidaá to'on tándaá noo tuti ií ná. Ta to'on yó'o kían va'an dána'aan noó ñayuu, va'an kuió né'an na, va'an ná chikani ndaaan ná, va'an dákuá'anoan na, dá ná kee na ña ndaa, ¹⁷ dá xinkuei ñayuu Ndios kakuu na tát'o'on k'i'o kóni Ndios, dá kat'i'a na kee na ndidaá ña va'a.

4

Ndi'i inon dána'on to'on Ndios noo ñayuu

¹ Ta noo Ndios xí'in noo sato'o yo Jesucristo, na keyíko sa'á na ndéi takí xí'in sa'á na ni xí'i tá nandió koo tuku na ñayuu yó'o dándáki na, ta noó na yó'o sa'ándáji choon nooon ña ² koo inon dána'on to'on Ndios. Ta daá kuití koo nduuoan dána'on ña nani nóno o ko nóno. Dáxino inon ñayuu, ta dánanón na, ta ka'an ni'inón noo ná xí'in ña kueé ió inon, ta dána'on noo ná to'on ndaa kándísa yó. ³ Chì vei kuu o kándía ka ñayuu kueídó'o na ña ndaa dána'a yo, chì sa'á ña katoó na kueídó'o na dao ka to'on, sa'á ñoó ndukú ná kua'a ta to'ón dána'a noo ná, tá'an ra dána'a ña nata'an ini mií ná kueídó'o na. ⁴ Ta kedó'o ná mií ná noó ña ndaa dána'a yo, dá natiin va'a na cuento to'ón. ⁵ Tído yo'ó, kaño'o tá'i inon, ndéé koo inon tá ndó'ón tandó'ó, ndi'i inon dána'on to'on va'a ña ká'an sa'a Jesús,

ta dáxinkoo va'ón xí'in choon ni ni'ón noo Ndios.

⁶ Díon koo inon keeón, dá chì sa ió va yu'u ña kuui sa'a Ndios, chì sa ni kuyati va hora ña kían kuui dánkooi ñayuu yó'o. ⁷ Sa ni kechóoin noo Ndios xí'in ndidaá ndéé. Ni kankono va'i, ta ni xinkooi nda noo ni chiná'a Ndios, ta ni sa iin ndaaí xí'in ña ndaa kándísa yó. ⁸ Ta viti sa ió nduu va iin corona natiin yu'u, tá'an ña ni'í na kúu na ndaa, ña kían k'i'o na kúu sato'o yo noo yú'u tá ná kasandaá kuu dáá, chì kúu ná iin na keyíko ndaa. Ta o duú noo iin tó'ón yu'u k'i'o naan, chì k'i'o ta'ani naan noo ndidaá ka na ndáti kii kasaa na.

Yó'o xíka Pablo iin ña mani noo Timoteo

⁹ Yachi koo inon kiión kande'ón yu'u. ¹⁰ Dá chì ni dánkoo ndava'a va Demas yu'u, chì katoó nda'o ra ña ió ñayuu yó'o, sa'á ñoó ni kee ra kua'an ra ñoo Tesalónica. Ta Crescente ni ki'in kua'an chí kuendá Galacia di'a, ta Tito ni ki'in kua'an chí kuendá Dalmacia. ¹¹ Sava'a iin tó'ón Lucas vá kúu na ni kandoo ió xí'in yu'u. Sa'á ñoó nakuaka Marcos kandakón kison, dá chì xínñó'í xi noo chóon. ¹² Ta Tíquico ni tanda'í kosaa ñoo Éfeso. ¹³ Tá vasón, dá kane'ón kotóji, tá'an ña ni dánkooi ñoo Troas noo kúu ve'e Carpo, ta kane'e ta'ánón libroj, ta o sa nándodóon kane'ón libro ñi kison.

¹⁴ Alejandro, ta kéchóon xí'in kaa, kuá'a nda'o ña'a kini ni kee ra xí'in yu'u. Tído

sato'o yō Jesús ná chiya'i ra sa'a iin rá iin ña kini n̄i kee ra xí'ín. ¹⁵ Sa'a ñoó kandaaon miíon noo rá, ch̄i xiní u'u nda'o ra to'on va'a dána'a yō.

¹⁶ Tá n̄i ch̄indeeí miíi noó ta né'e choon ta'ándá mií noó, kō ín ta'on ní sá ín xí'ín yu'u. Ndidaá vá rá n̄i d̄ankoo mií ñaá. Tído ná dá'a ni taó kuendá Ndios ña n̄i kee ra. ¹⁷ Tído n̄i sa ín va mií sato'o yō Jesús xí'ín yu'u, ta n̄i x̄i'o na ndeéí, sa'a ñoó n̄i k̄andeéí n̄i d̄aná'i to'on va'a, dá n̄i seídó'o ndidaá na kō kúu na Israel sa'a Jesús. Ta dión n̄i kuu, dá n̄i k̄aki yu'u, dá kō ní x̄i'ij̄i yú'u ndika'a.

¹⁸ Ta ch̄indeeí vá sato'o yō Jesús yu'u noo ndidaá ña kini kóni ñayuu kee na xí'ín, dá kandaka na yu'u nda kuu ná kasandaái noo ió na d̄ándáki na. Ta daá kuití ná natiin na ndidaá tá'an ñañó'ó. Dión ná koo.

Xí'ín ndisá'an yó'o d̄andí'i Pablo ña k̄a'an na xí'ín Timoteo

¹⁹ Ká'on ndisá'an xí'ín Prisca xí'ín Aquila, xí'ín na ve'e Onesíforo. ²⁰ N̄i k̄andoo va Erasto ñoo Corinto, ta n̄i d̄ankoo yu'u Trófimo ñoo Mileto, ch̄i kú'u va ra. ²¹ Ta koo inon kison tá kō ñá'a kasá'a yoo v̄ixi. Ta k̄a'an Eubulo ndisá'an xí'ón, xí'ín Pudente, xí'ín Lino, xí'ín Claudia viti xí'ín dao k̄a na kúu kuendá Jesús ndéi yó'o.

²² Ná kuiin Jesucristo, na kúu sato'o yō, xí'ón. Ná koo ña man̄i x̄i'o na xí'ín iin rá iin ndo'ó. Dión ná koo.

To'on yó'o kían nī taa San Pablo nī sa'an noo Tito

*Ká'an Pablo ndisá'án xí'ín
Tito*

¹ Yu'u kúú Pablo, na kéchóon noo Ndios, ta kúú iin apóstol, na né'e to'on Jesucristo, dá ná kasandaá ñayuu nī kaxi Ndios kandeé ká'ano iní na Jesús, ta kasandaá ta'ani na kana'á ná to'on ndaa sa'a mií ná, dá ná kandeé ná kee na táto'on kī'o kóni Ndios, ² ta ná koo tandeé iní na ña iin kuu koni na kataki chíchí ná. Ta mií vá Ndios nī xī'o to'on na ña koo dión ndá rá kō ñá'a kasá'á ñayuu yó'o, ta kō ká'an to'ón ta'on na. ³ Dá tá nī kasandaá kuu nī chīkaa iní mií Ndios, dá nī na'a na to'on ndaa sa'a mií ná. Ta nī ta'anda choon nooí ña dána'i ña noo ñayuu nī kee mií Ndios, na dákaki ñaá.

⁴ Ta ká'an yu'u ndisá'án xí'ín yo'ó, Tito. Ta miian ndaa kuiti kúúón táto'on de'i sa'a ña kándéé inon Jesús. Mií tata yo Ndios xí'ín sato'o yo Jesucristo, na dákaki ñaá, ná kee ña manī xí'ín yo'ó, ta ná ku'u iní na sa'on, ta ná kī'o na ña koo va'a inon.

*Di'a kánian kee ta sá'ano
xí'ín ra ká'an kane'e choon noo
na kúú kuendá Jesús*

⁵ Nī dānkoo yu'u yo'ó yúku iin ini taño'o naní Creta, dá ndeyikōn choon noo na kúú kuendá Jesús xaan, dá

kī'ón choon noo ra sá'ano, dá ná kandita ra noo na kúú kuendá Jesús ndéi iin rá iin ñoo xaan táto'on kī'o nī sa'ándái choon noo. ⁶ Tído ná kakuu ra iin taa kéndísá'ano noo ñayuu, ta ná kakuu ra yíi iin to'ón ñá'a, ta de'e ra ná kakuu ta kándisa Jesús. Ná dá'a ni ka'an ñayuu ña kúú xī takuáchí kini, o takuáchí koó ñaño'ó.

⁷ Dá chī miian kánian kéndísá'ano iin ra ndáka na kúú kuendá Jesús, chī noo mií Ndios nī natiin ra choon yó'o. Kō kánian kakuu ra ra ndeé to'on, ni ra yachī káryíi, ni ra kátoó ko'o, ni ra kátoó tandó'ó, ni ra kée sa'a di'ón maña. ⁸ Di'a kánian kakuu ra iin taa natiin va'a ñayuu ve'e ra, iin ra kátoó kée ña va'a, iin taa ñó'o ndi'i ini, iin ra kenda, iin ra kaa vii noo Ndios, iin ra kándéé chituu mií noo ña kini. ⁹ Ta kánian kuiin toon ra xí'ín to'on ndaa táto'on kī'o nī dakuá'a ra, dá ná katī'a ra ka'an ni'ini ra táto'on dándáki ña ndaa sa'a Ndios, dá ná katī'a ra kadi ra yú'u na kátoó dátuu ñaá.

¹⁰ Dá chī ndéi kuá'a nda'o taa ndeé to'on, ta kátoó ra dána'a ra to'on kō chóon, ta kóni ra dánda'í ra na kúú kuendá Jesús. Ta ra kée cháá ka dión kúú ra ká'an ña kánian ta'anda ñíi ra kúú kuendá Jesús. ¹¹ Ta miian kánian kadi yo yú'u rá, dá chī xionoo ra nádaká rá ñaxintóni ñayuu iin rá iin ve'e xí'ín ña kō kánian dána'a ra, chī kée ra sa'a di'ón maña. ¹² Ta iin de'e ñoo mií vá Creta xaan nī taa sa'a ña kée taa ñoo ra, chī di'a

kua'an ña ni taa ra: "Daá ta to'on nda'o kúu ra ñoo Creta, ta kúu rá ta nde'é, ta kúu rá ta dusa, ta kiti nda'o kúu rá." ¹³ Ta ndaa va ká'an ra, xini yu'u. Sa'a ñoo koo inon dánani va'a chááon ra kée dión xaan, dá ná kandita ndaa ra xí'in ña ndaa kándisa yó, ¹⁴ dá kían ná dá'a ka ni kekuenda ra cuento to'on ni kava'a dao ta Judío, ta ná o kékuenda ka ra choon sa'ándá ta ni kexoo noó ña ndaa sa'a Ndios. ¹⁵ Ndidaá va ña'a kúu ña'a vii noó na kómí iin níó vii. Tído noó na kómí iin níó yakó xí'in na ko xí'in kándisa Jesús, ndidaá va ña'a kúu ña'a yakó noó ná, dá chi ndino'o ña kini nákani ini na, ta yakó nda'o ñaxintóni ná. ¹⁶ Kaá ra ña ná'a rá Ndios, tído xí'in ña kée ra ná'a ra mií rá ña kúu rá ta to'on, dá chi kúu rá ta tikini, ta kúu rá ta ndeé to'on, ta ni lú'u ña va'a ko kándéé rá kée ra.

2

Ta koo inon dána'on táto'on káa rá ió ña ndaa kándisa yó

¹ Tído yo'ó, kua'an yo'ó ndi'i inon dána'on táto'on káa rá ió ña ndaa kándisa yó. ² Koo inon dána'on noó ta sava'a ña ná kaño'o ini ra noó ña'a kée ra, ta ná koo ndísá'ano ini ra, ta ná kendísá'ano ra, ná kuita ndaa ra xí'in ña ndaa kándisa yó, ná ku'u ini ra sa'a dao ka ñayuu, ta kueé ni ná koo ini ra. ³ Dión ta'ani ná koo ini na ña'a sava'a, ná koo ndísá'ano ini na. Ná dá'a ni kanoo na kava'a na ña to'on, ta ná dá'a ni kakuu na na kátoó ko'o. Ndino'o ña va'a

ná koo ini na dána'a na ⁴ noó na ña'a kuálí, dá ná katí'a na koni na yíi ná xí'in de'e kuálí na, ⁵ dá ná kaño'o ini na noó ña kée na, dá ná kakuu na iin na ña'a kéndísá'ano, dá ná katí'a na kandaa va'a na ve'e na, dá ná koo va'a ini na, dá ná kaño'o toon na tixi ndá'a yíi ná, dá kían ná dá'a ni ni'i ñayuu ndí kían ka'an ndava'a na sa'a to'on Ndios.

⁶ Ta koo ta'ani inon ka'an ni'inón noó takuáchí yíi ña kían ná koo ini xi kaño'o ini xi noó ña kée xi. ⁷ Ta chikani miíon ña kían keva'on noó ndidaá ña'a kéeon, dá ná katí'a xi keva'a xi. Ta noó dána'on, koo inon dána'a ndaaon, ta dána'on xí'in ña'ño'ó, ⁸ ta dána'on xí'in to'on ndaa, dá kían ná dá'a ni ni'i ñayuu ña ka'an ndava'a na sa'on, dá ná kaka'an noó na xini u'u ñaá sa'a ña ko ní'i ná ndí kían ka'an kini na sa'a yo.

⁹ Ta ka'an ni'inón noó na ño'o tixi ndá'a iin sato'o ña ná kueíd'ó ñaá ná, ta ná ndukú ná ña nata'an ini ra. Ná dá'a ni ndane'e yú'u ná noó rá, ¹⁰ ta ná dá'a ni koo kue'é noó ndá'a ná. Di'a ná kendaá na ndidaá choon tá'anda noó ná, dá kían xí'in ña kée na, ná chindaya'i ñayuu ña ndaa sa'a Ndios, na dáka'ki ñaá.

¹¹ Dá chi ni na'a túu Ndios ña maní ni kee na xí'in ñayuu, dá ni'i ndidaá ná ndi kee na ka'ki na. ¹² Ta ña maní yó'o kást'on xí'in yó ña kánian dánkoo yó ndidaá ña kini xí'in ña kátoó na kúu kuenda ñayuu yó'o kee na. Ta kást'on ta'anian xí'in yó ña kánian

kaño'o iniᵒ noᵒ ña kée yó, ta kandeí ndísá'ano yó, ta kandeí yó kee yó ña kóni Ndios. ¹³ Kì'o dión ná kee yó nani ndéi yó ndáti yó tandéé ini ndato kua'an, chî ndáti yó ndato náye'e noᵒ nandió koo Jesucristo, na kúú Ndios ká'ano, na dákaki ñaá, kasaa na. ¹⁴ Chî nî nakî'o na mií ná nî xî'i na sa'a yó, dá nî kuu nî taó xóo na yó tixi ndá'a ndidaá ña kini. Ta nî nduvii ná yó, dá nî nduu yó ñayuu mií ná, dá ná ndi'i ini yó kee yó ña va'a. ¹⁵ Dión koo inᵒn dána'on noᵒ na kúú kuendá Jesús, ta ka'an ni'ínón noᵒ ná. Ta xí'ín choon né'ón koo inᵒn dánanón na kᵒ vá'a kée, ta ni iin tó'ón ñayuu o sa kónó kenóo na yo'ó.

3

Nî dandóo Ndios kuachi yó sa'a ña kándéé ini yo Jesús

¹ Dándusaa inᵒn na kúú kuendá Jesús ña kánian koo ñañó'ó ná noᵒ ta né'e choon xí'ín ra dándáki ñaá. Ná kueídó'o ñaá ná, ta daá kuití ná kandeí nduu na kee na ña va'a. ² Ta ná dá'a ni koo ini na ka'an u'u na sa'a ni iin ñayuu, ta ná dá'a ni katoó na tandó'ó. Di'a va'a ná koo ini na, ta nda'í ná koo ini na xí'ín ndidaá ñayuu. ³ Dá chî tá sa na'á sa kuu yó ñayuu ndeé to'on, xí'ín ñayuu do'ó, ta sa xionoo ndava'a yó, ta sa ño'o yó tixi ndá'a ndidaá ña kini sa katoó mií yó xí'ín ña kini sa koni ñi yó. Ta nî sa kuu yó ñayuu xixi ini, xí'ín ñayuu u'u ini. Sa ndukú yó ña kían

koni u'u ñaá ñayuu, ta sa xini u'u tá'an yó xí'ín dao ka na. ⁴ Tído iin kuu nî na'a Ndios, na dákaki ñaá, ña va'a ini na, ta nî na'a na ña kú'u ini na sa'a yo, ⁵ dá nî dakáki ñaá ná. Tído kᵒ ní dákáki na yó sa'á ña nî kee yó ña va'a. Di'a nî dakáki na yó chî nî ku'u ini na sa'a yo. Chî nî dandóo na kuachi yó, dá nî nakaki sa'a yo, ta Espíritu iî mií ná kúú na nî ndee sa'a ñaá, ⁶ chî nî dakútí Ndios níᵒ yo xí'ín Espíritu iî mií ná sa'á ña nî kee Jesucristo, na dákaki ñaá. ⁷ Dión nî kee na, sa'á ñoᵒ nî kandᵒo vii yo noᵒ Ndios sa'á ña manî nî kee mií ná sa'a yo, dá ná kuu natiin yó noᵒ tata yo Ndios ña kataki chíchí yó, chî ña yó'o kúú tandéé ini ió noᵒ yo.

⁸ Ndino'o ña ndaa kían ká'ín xí'ón, sa'á ñoᵒ xíkai noᵒn ña ndundééón dána'on ña, dá ná ndi'i ini na kándísa Ndios kee na ña va'a, chî ña va'a nda'o kían, ta chindeéan ñayuu tá ná kee na ña. ⁹ Ta ná dá'a ni ndató'ón xí'ín ñayuu sa'á to'on kᵒ chón, ta o sa ndátó'ón xí'ín ná sa'a ndá tixi nî kii iin rá iin na sá'ano. Ta ná dá'a ni chidáó tá'ón xí'ín ná xí'ín to'on, ta o sa dándichî tá'ón xí'ín ná sa'a ley Moisés, dá chî kᵒ ndáya'i ña kee yó dión, ta o chindeé tá'an vaan yó.

¹⁰ Tá nákaa iin ra sa'ándá tá'an ñayuu noᵒ náta na ndo xa'an, dá kían dánanón ra iin ta'ándá, uu ta'ándá. Tá kᵒ seídó'o ra ña ká'on, dá kían taó rá ná ko'on ra, ¹¹ ta kana'ón ña nî kana xoo va ra

noó ña ndaa, ta sa'á kuachi
 kée vá rá n̄i kedaá xí'ín rá, sa'á
 ñóo n̄i ndo'o ra dión.

*Di'a kánian kee mií Tito,
 kaá Pablo*

¹² Tá n̄i tanda'í Artemas o
 Tíquico kosaa rá noó nákaaon
 xaan, dá kían koo inon saāon
 n̄i'on yu'u ndá ñoo Nicópolis,
 dá ch̄i n̄i chikaa inij ña ñoo
 kooi yoq vixi. ¹³ Ta koo inon
 chindeéón Zenas, tá'an rá
 ná'á ley, xí'ín Apolos, ta k̄i'ón
 ña'a xínñó'ó rá noó ko'on rá
 dána'a rá, dá kían ni iin ña'a
 ná o kamanj noo rá. ¹⁴ Ta
 dána'on noó na kúú kuendá
 yo ña nak̄i'o na mií ná kee na
 ña va'a, ta ná chindeé ná na
 kamanj ña'a noo, dá ná kakuu
 na iin na kéchóon va'a noo
 Ndios.

*Xí'ín ndisá'án yó'o dándí'i
 Pablo ña ká'an na xí'ín Tito*

¹⁵ Ndidaá vá na ndéi xí'ín
 yu'u yó'o ká'an ndisá'án
 xí'ón. Ta ka'an yo'ó ndisá'án
 xí'ín na kándisa dáó xí'ín yó
 ndéi xaan, tá'an na kú'u ini
 sa'á ndu'u.

Ná koo ña manj xí'o Ndios
 xí'ín iin rá iin ndó. Dión ná
 koo.

To'on yó'o kían nī taa San Pablo nī sa'an noo Filemón

*Ká'an Pablo ndisá'án xí'ín
Filemón*

¹ Yu'u kúu Pablo, ta nákaaj ve'e kaa sa'á ña dána'í to'on Jesucristo. Ta yu'u xí'ín ñani yo Timoteo ká'an ndu ndisá'án xí'ín míí ní, ñani manī Filemón, chī míí ní kúu na kéchóon dáó xí'ín ndu'u, ² ta ká'an ta'ani ndu ndisá'án xí'ín kī'o manī yo naní Apia, xí'ín ñani yo Arquipo, na chindeé tá'an xí'ín yó sa'á to'on Jesús, ta ká'an ta'ani ndu ndisá'án xí'ín na kúu kuendá Jesús náta ka ve'e ní. ³ Ta míí tatá yo Ndios xí'ín sato'o yo Jesucristo ná kee ña manī xí'ín ndo'ó, ta ná kī'o na ña koo va'a ini ndo.

*Kándéé ká'ano iní Filemón
Jesús, ta kú'u iní na sa'a dao ka
ñayuu*

⁴ Ta náki'oi ndivé'e noo Ndios, chī daá kuití ndíko'on inij míí ní noo ká'in xí'ín ná, ⁵ dá chī kándaaj inij ña kóni ní sato'o yo Jesús, ta kándéé ká'ano iní ñaá ní, ta kú'u ta'ani iní ní sa'a ndidaá ñayuu Ndios. ⁶ Ta sa'á ña iin nī nduu ní xí'ín ndu'u sa'á ña kándéé iní ní Jesús, sa'á ñoó xíkaj ndu noo Ndios ña kandaaj iní ní sa'a ndidaá ña va'a ió noo ní sa'á ña kúu ní kuendá Cristo Jesús. ⁷ Kádij nda'o inij, ta nī ndundeé cháá ka inij tá nī kandaaj inij ña kú'u

nda'o ini ní sa'a dao ka na kúu kuendá Jesús. Dá chī sa'a míí ní, ñani míí, nī naní'í ini cháá ka ñayuu Ndios tandeé iní.

*Yó'o xíkaj Pablo iin ña manī
noo Filemón*

⁸ Ta sa'á ña dión kían, sa'á ñoó va'ará ió choon nī xí'í'o míí Cristo nooj ña ka'andaj choon noo ní tát'o'on kánian kee ní, ⁹ tído di'a xíkaj ña manī noo ní sa'á ña kú'u ini sa'a sátá'an yó. Ta yu'u kúu Pablo, na ká'an xí'ín ní, ta kúu iin na sav'a, ta nákaaj yu'u ve'e kaa sa'á ña dána'í sa'á to'on Jesucristo. ¹⁰ Xíkaj ña manī noo ní sa'a Onésimo, chī kúu rá tát'o'on iin de'e nī nī'í noo nákaaj ve'e kaa yó'o sa'á ña kándéé iní ra Jesús. ¹¹ Chī di'a iin ta ko chóon nī sa kuu ra noo ní tá sata, tído viti kían kúu rá iin ta ió choon noo míí ní xí'ín noo yú'u.

¹² Ta ko'in chinda'í ra nasaa ra noo ní, tído kónij ña natiin va'a ní ra, chī tát'o'on ndó'í xí'ín nímaí, kī'o dión ndó'í xí'ín rá. ¹³ Kónij ña koo ra yó'o xí'ín, dá chindeé rá yu'u kuiin ra to'on noo míí ní, chī nákaaj ve'e kaa yó'o sa'á ña dána'í to'on va'a Jesús. ¹⁴ Tído o kée ta'on yu'u dión, chī ko ñá'a ta'on nachina'í míí ní. Ko kónij kendúsaj xí'ín ní kee ní ña manī yó'o, chī kónij ña ná kakuuan tát'o'on kī'o kóni míí ní.

¹⁵ Dá chī ndá ndi kuu nī sonó Ndios ña nī kuxoo ra cháá tiempo noo ní, dá viti kían nandió ko ra kosaa ra koo chíchí rá xí'ín ní. ¹⁶ Ta viti natiin va'a ní ra, chī kúu rá iin

ta ndáya'i cháá ka o duú iin ra nákaa tixi ndá'a ní, ch̄i viti kúú rá iin ñani man̄i yo. Kúú rá iin ta ndáya'i noo yú'u, tído ndáya'i cháá ka ra noo mií ní sa'á ña koni kuáchí tuku ra noo ní, xí'ín sa'á ña ñi nduu ra iin ñani ní sa'á ña kúú rá kuendá sato'o yo Jesús.

17 Sa'á ñoó, tá miían ndaa nákoní ní ña né'e tá'an va'a ní xí'ín yu'u, dá kían natiin va'a ní ra, ta kee ní kuendá ña mií yu'u kúú rá. 18 Tá ndá ña'a ñi ya'a ra ñi kee ra xí'ín ní, o tá táj ra noo ní, dá kían nachí'i nían kuendá yu'u. 19 Yu'u kúú Pablo, ta xí'ín ndá'a mií táai to'on yó'o kosaan noo ní. Yu'u chiya'i noo ní, va'ará di'a kuu kaaj xí'ín ní ña táj ní sa'a mií ní nooí. 20 Sa'á ñoó, ñani mií, ió tãndeé iníj xí'ín ní ña kee ní ña man̄i yó'o sa'á ña kúú yó kuendá sato'o yo Jesús, ta kí'o ta'ani ní tãndeé iníj sa'á ña kúúo ñani kuendá Jesús.

21 Ta ñi taai tuti yó'o kosaan noo ní, ch̄i kándéé ká'ano iníj ña kueídó'o ní yu'u. Ta sa ná'á vái ña va'a cháá ka kee ní noo ña ká'ín xí'ín ní. 22 Ta kóni ta'anii ña kenduu ndo noo kooi, dá ch̄i kándéé iníj ña xinkoo ña xíka ndo noo Ndios, dá kí'o na ña saaj noo ndéi ndó xaan.

Ká'an ta'ani dao ka na kúú kuendá Jesús ndisá'án xí'ín Filemón

23 Ta ká'an ñani yo Epafra ndisá'án xí'ín ní. Na yó'o kúú na nákaa nduú xí'ín yu'u ve'e kaa sa'á ña dána'a na sa'a Cristo Jesús. 24 Ta ká'an ta'ani

Marcos, xí'ín Aristarco, xí'ín Demas, xí'ín Lucas ndisá'án xí'ín ní. Na yó'o ta'ani kúú na chindeé tá'an xí'ín yu'u noo choon Ndios. 25 Ná koo ña man̄i xí'o sato'o yo Jesucristo xí'ín iin rá iin ndó. Díon ná koo.

To'on yó'o kían kua'an noó na Israel kúú kuendá Jesús

*Ká'an Ndios xí'in yó xí'in
yú'u de'e na*

¹ Kuá'á nda'o ta'ándá n̄i sa ká'an Ndios xí'in n̄a sá'ano ve'e yó tá sata, ta noó kuá'á nda'o ña'a n̄i sa kechóon na profeta n̄a sa kastó'on na xí'in ñayuu ñoó. ² Tído tein kuú noo ndi'i yó'o kéchóon na de'e mií ná, dá ka'an n̄a xí'in yó, ta de'e na kúú n̄a n̄i natiin ña kakuu na sato'o noo ndidaá ña'a, ta xí'in ndá'a de'e na n̄i kava'a na ndidaá ña ió ñayuu yó'o xí'in ña ió induú. ³ Ta n̄a yó'o kúú n̄a ná'a tátó'on k̄i'o ndato káa mií Ndios, dá ch̄i tátó'on k̄i'o kúú mií Ndios, k̄i'o dión ta'ani kúú de'e na, iin nóó kúú vá ná. Ta mií ná kúú n̄a xíto ndidaá tá'an ña'a xí'in choon kómí to'on na. Tá n̄i ndi'i n̄i dandóo na kuachi yó, dá n̄i nakoo na xoo kuá'a Ndios noo dikó ió n̄a dándáki na. ⁴ Ta ndáya'i cháá ka n̄a noo ndidaá ángel ndéi induú, ta n̄i natiin na iin kuú ndáya'i cháá ka o duú ángel ñoó.

*Ndáya'i cháá ka Jesús o duú
ángel*

⁵ Dá ch̄i ko ní ka'an Ndios di'a xí'in ni iin tó'on ángel: Yo'ó kúú de'e yu'u, ta viti ná'i ña kúúí tatóon. Ta ni ko ní ka'an n̄a di'a sa'a ni iin ángel:

Yu'u kakuu tatá xi, ta mií xí kakuu de'e yu'u.

⁶ Ta n̄i ka'an ta'ani Ndios di'a tá kua'an n̄a tanda'á ná iin tó'on diñi de'e na kii na ñayuu yó'o:

Ná kandaño'o ndidaá ángel de'i.

⁷ Miían ndaa di'a kaá Ndios ká'an n̄a sa'a ángel:

Yu'u kúú n̄a kée ángel kéchóon nooí ña kakuu na tátó'on tach̄i, xí'in ño'ó ita.

⁸ Tído di'a kaá n̄a sa'a de'e mií ná:

Yo'ó kúú Ndios, ta ni iin kuú ta'ón o ndí'i noo dándáki yo'ó.

Ta keyíko ndaa yo'ó noo dándákón.

⁹ Ch̄i ndíko yo'ó iin ích̄i ndaa, ta káñó'ó yo'ó ndidaá ña kini kua'an.

Sa'a ñoó n̄i kaxi Ndios yo'ó, n̄a kúú Ndios miíon,

ta n̄i x̄i'o cháá ka n̄a ña dii iní nooon o duú dao ka n̄a xínkuáchí dáó xí'on.

¹⁰ Ta kaá ta'ani na di'a:

Yo'ó, n̄a kúú sato'o noo ndidaá ña'a, nda mií sa'a n̄i kava'ón noño'o yó'o,

ta xí'in ndá'a miíon n̄i kava'a induú.

¹¹ Ta ná kasandaá iin kuú, ta naá ndí'i vaan, tído yo'ó, daá koo kuií vá yo'ó.

Ndidaá tá'an va ña'a káa kuyatá iin kuú tátó'on k̄i'o kúyatá dá'on.

¹² Ta tátó'on k̄i'o natuú ñayuu dá'on ndíxi na,

k̄i'o dión natuú yo'ó ndidaá ña'a káa, ta ná nadamón ña.

Tído yo'ó, o nádaon ta'an voón, daá koo kuií voón.

¹³ Ta kọ ní ka'án Ndios di'a xí'ín ni iin tó'ón ángel:

Kakọo yo'ó xoo kuá'i nda ná nataán ndí'i yu'u ta xiní u'u ñaá tixi sa'on.

¹⁴ Kánian kana'á ndó ña choon kómí ángel kían ña koni kuáchí ná noo Ndios, ta chinda'á ñaá ná chindeé ná ndidaá na ñi'í ña káki na.

2

Iin ña'a ndáya'i nda'o kían ña ni kii Jesús dáakaki ñaá

¹ Sa'á ñoó miían ndúsa kánian kandikọ toon yó to'on ndaa ñi seídó'o yó, dá chị tá kọó, dá kían oon ni ví kankuei xoo yó noón. ² Chị miían ndaa ío choon noo ndá'a ley ñi xí'o ángel noo Moisés, ta ndi ndáa mií vá ñayuu ñi ya'a noón, ta ndi ndáa mií ná kọ ní xín kueídó'o choon sa'ándáan, dá ñi ndo'o níó ná sa'á kuachi ñi kee na. ³ Ta, ¿ndi koo ví káki yó noo ña xido ini Ndios tá ná o taó kuendá yó to'on ndáya'i cháa ka, ña kían ká'an sa'a ndi koo káki yó? Chị dinñó'ó mií na kúu sato'o yó ñi xí'o kuendá sa'á to'on yó'o, ñi ndí'i, dá ñi kaston ta'ani ta ñi sa xionoo xí'ín ná to'on yó'o xí'ín yó. ⁴ Ta mií Ndios ñi xí'o ta'ani kuendá sa'á to'on ndato yó'o xí'ín ndá'a ta ñi sa xionoo xí'ín Jesús, dá chị ñi xí'o na ña kían ñi kandeé rá ñi kee ra ña'a ndato xí'ín ndidaá ka ña'a ná'ano noo ñayuu, ta ñi xí'o na ña ñi ñatiin iin rá iin

ta yó'o choon ñi xí'o Espíritu ñi táto'on kí'o kóni mií ná.

Jesús kúu na xí'o ña káki yó

⁵ Dá chị kọ ní xí'o Ndios choon noo ndá'a ángel ña kían dándáki na ñayuu saá veí chí noo, ña kían ká'in sa'a xí'ín ndó. ⁶ Dá chị di'a kua'an ña ñi taa iin ta noo tuti ñi Ndios:

¿Ndí kían kúu ta ndéi ñayuu yó'o ña ñó'o ini ní sa'a rá, tatá Ndios?

Ta, ¿ndí kían kúu rá ña ndí'i téi ini ní sa'a rá?

⁷ Ta ñi ndee ní ra sa kuu ra iin ra ló'o cháa noo ángel, ta ñi xí'o ní choon ká'ano noo rá, ta ñi xí'o ní ñaño'ó noo rá,

ta ñi chikani ní ra ña dándáki ra ndidaá ña'a ñi kava'a ní,

⁸ ta ñi nataán ní ndidaá tá'an ña'a tii sa'a rá.

Chị sa'á ña ñi nataán Ndios ndidaá ña'a tii sa'a rá, sa'á ñoó kọ ní kándoo ni iin tó'án, ndidaá ña ñó'o tii sa'a rá, tído kándaa ini yó ña o duú ndidaá ña'a dándáki ra viti. ⁹ Tído viti kándaa ini yó ña ío iin na ñi ndeló'o cháa mií noo ángel, ta na yó'o kúu Jesús, ta ñi ñatiin na choon ká'ano, ta ñi ñatiin ta'ani na ndidaá tá'an ñaño'ó sa'á ña ñi xí'i na sa'a yó. Dá chị sa'á ña kóni Ndios kee na ña maní xí'ín yó, sa'á ñoó ñi xí'i Jesús sa'a yó.

¹⁰ Ta mií Ndios kúu na ñi kava'a ndidaá ña'a ñó'o ñayuu yó'o, ta noón kúu na xito ñaá, ta kóni na nakuaka na ñayuu mií ná noo ndato náye'e ndaa noo ío na. Sa'á ñoó iin ña va'a ñi sa kían ña ñi daxinkoo va'a na Jesús xí'ín ña

n̄i ndo'o na, ch̄i mií ná kúú na dákaaki ñaa. ¹¹ Dá ch̄i mií Jesús, na n̄i ndevii yó, xí'ín yóó, na n̄i nduvii, iin tó'ón vá kúú tata yo, sa'á ñoó ko xíka'an ta'on noo Jesús ká'an na ña kúú yó ñani na. ¹² Dá ch̄i di'a kaá tuti īi Ndios:

Ki'o yu'u kuendá sa'a mií ní noo ñani xí'ín ki'oi, ta tein ndidaá ñayuu kuendá ní keká'ano yu'u mií ní.

¹³ Ta kaá ta'anian: Kandeé ká'ano in̄i Ndios.

Ta kaá ta'anian: Yó'o īiin xí'ín ndidaá tá'an de'e n̄i x̄i'o Ndios nooí.

¹⁴ Ta de'e n̄i kava'a xí'ín koño xí'ín n̄i kúú de'e n̄i x̄i'o Ndios noo ná, sa'á ñoó n̄i nduu ta'ani mií Jesús koño xí'ín n̄i, dá n̄i kuu n̄i x̄i'í na. Ta ki'o dión n̄i kandeé ná n̄i d̄itá ná choon noo ndá'a ña u'u, sa'á ñoó koó ka choon noo ndá'an ka'ánian ñayuu.

¹⁵ Dión, dá n̄i kandeé ná n̄i taó xóo na yó noó ña yu'óo kuu yo, dá ch̄i nda rá n̄i kaki yó n̄i kasá'á dándáki ñaa.

¹⁶ Dá ch̄i miian ndaa kuiti ko ní k̄i Jesús chindeé ná n̄i īin ángel, sava'a na kúú na ve'e Abraham n̄i kii na n̄i ch̄indeé ná. ¹⁷ Sa'á ñoó miian ndúsa n̄i nduu na tát'o'on ki'o kúú ñani na, dá n̄i x̄inkoo na kúú ná dut̄i kúú noó, īin dut̄i ká'ano ini, īin dut̄i īin ndaa noo Ndios, dá n̄i kuu n̄i doko ná mií ná, dá n̄i'í ñayuu na ña ku'u ká'ano ini Ndios sa'á kuachi na. ¹⁸ N̄i ndo'o naní n̄i ná tá n̄i ka'án ña u'u dát̄uú ñaaán, sa'á ñoó kuu va ch̄indeé ná yó tá k̄exíxi ña u'u xí'ín yó.

3

Ndáy'a'í cháá ka Jesús o duú Moisés

¹ Viti, ñani, ndo'ó na kúú ñayuu Ndios, ndo'ó na n̄i nakana Ndios kandeí induú, koo ini ndo kande'é va'a ndó Cristo Jesús, na né'e to'on mií Ndios noo yo, ta kúú ná dut̄i kúú noó noó ña kándisa īin rá īin yó. ² Ta n̄i daxínkoo ndi'i na choon n̄i x̄i'o Ndios noo ná, tát'o'on ki'o n̄i daxínkoo ndi'i Moisés choon n̄i ni'í ná koni kuáchi ná noó na kúú ve'e Ndios. ³ Ta kánian natiin Jesús ñaño'ó ká'ano cháá ka o duú Moisés, dá ch̄i taa kava'a ve'e kánian natiin cháá ka ñaño'ó o duú ve'e n̄i kava'a ra. ⁴ Dá ch̄i ió yoo kava'a īin rá īin ve'e, dá nditaan, t̄ido na n̄i kava'a ndidaá tá'an ña'a kúú Ndios. ⁵ Miian ndaa kuiti n̄i sa'á īin ndaa Moisés noo Ndios tá n̄i sa'á x̄inkuáchi ná noó na ve'e Ndios, ta xí'ín ña n̄i kee na n̄i na'a na tát'o'on ki'o káa rá ió ña ka'an Ndios chí noo. ⁶ T̄ido Cristo kúú mií de'e Ndios, na kánian dándáki ve'e na. Ta ve'e na kúú yóó tá ná kandita toon yó xí'ín ña kándéé in̄i yo ná nda noo ndi'i kuiti, ta ná kad̄i in̄i xí'ín t̄andeé in̄i kómí yó.

Xí'o Ndios noo na ñoo na ña nani'í ndéé ná

⁷ Ch̄i di'a kaá Esp̄iritu īi Ndios:

Tá ná kueídó'o ndó noo ká'an Ndios kuú víti,

⁸ dá k̄ian o sa'á kédó'ó ndó mií ndó tát'o'on n̄i kee na sa'ano ñoo ndo tá n̄i dat̄a'an na Ndios,

chị nị xito iní ná Ndios noó
nị xionoo na yukú ichí
ñoó.

9 Ta ñoo nị data'án na yu'u, ta
nị xito iní ná yu'u,

va'ará uụ diko toon kuia nị
xini na ndidaá tá'an ña
ndato nị kee yu'u xí'ín
ná.

10 Sa'á ñoo kọ ní náta'an inij nị
xinij ñayuu ñoo,

dá nị kaají xí'ín míí: “Daá
kuití vá kexoo xíká nío
ná noó ña kóni yu'u,

chị kọ kóni na kaño'o na íchi
yu'u.”

11 Ta sa'á ña nị xido inij nị kee
na,

sa'á ñoo nị chikaa inij ña ni
iin kuụ tá'ón o kóni na
ndu'u na noó kị'oi ña
nani'i ndée ná,

kaá Ndios.

12 Sa'á ñoo kanda ndo míí
ndó, ñani, dá kían ni iin tó'ón
ndó ná o kákomí iin nío kini,
iin nío kaxí, ña kían kedaá
xí'ín ndó, dá kexoo xíká ndó
noo Ndios takí. 13 Di'a koo
ini ndo ka'an ni'ini ndó noo
iin rá iin ndó iin rá iin kuụ
kuụ. Dá chị ká'an to'on ñoo ña
kánian kee ndó dión kuụ víti,
dá kían ná dá'a ni kusaá ini
ndo koni ndo to'on Ndios kee
ña dándalí ñaá kuachi. 14 Dá
chị ío ta'ani kuendá yo xí'ín
Jesucristo tá ná ndikọ toon yó
tandéé iní nị natiin yó nda
míí sa'a. 15 Dá chị di'a kaá
to'on Ndios:

Tá ná kueídó'o ndó noo ká'an
Ndios kuụ víti,

dá kían o sa kédó'ó ndó míí
ndó tátó'on nị kee na
sá'ano ñoo ndo tá nị
data'án na Ndios.

16 ¿Ndá yoo nị sa kuu na
nị seídó'o noó nị ka'an Ndios,
ta vatị xían daá nị data'án
ñaá ná? ¿Á kọ ná'a ta'on
ndó ña noón kúú ndidaá na
nị kankuei tixi nda'á na ñoo
Egipto nị kee Moisés? 17 Ta,
¿ndá yoo nị karyíí Ndios xí'ín
ndin uụ diko kuia noo kúú
yukú ichí ñoo? ¿Á kọ ná'a
ta'on ndó ña noón kúú na nị
ya'a nị kee kuachi, ta nị kuei
na nị xí'i na yukú ichí ñoo?
18 Ta, ¿ndá yoo nị chikaa ini
Ndios o náchi'i na noo nani'i
ndée ná? ¿Á kọ ná'a ta'on
ndó ña noón kúú na kọ ní
xín kueídó'o ñaá? 19 Sa'á ñoo
kanda inio ña kọ ní kúu ta'on
ndu'u na noo nani'i ndée ná
sa'á ña kọ ní kándisa ndaa na
Ndios.

4

1 Sa'á ñoo ná kanda yo míí
yó, viti ín ij Ndios xí'ín to'on
nị xí'o na ña kían kị'o na ña
ndu'u yó noo nani'i ndée yo,
dá chị oon ni ví tuú dao ndo'ó,
ta o kóni ndo ndu'u ndó ñoo.

2 Dá chị tátó'on kị'o nị natiin
yó to'on va'a ña ká'an sa'a
Jesús nị kee Ndios, kị'o dión
ta'ani nị seídó'o ñayuu ñoo
to'on Ndios tá sata. Tído nị
naá óon va ña nị seídó'o na
ña, dá chị kọ ní kándéé iní
na Ndios. 3 Tído yóó kúú na
kándisa ña nị ka'an Ndios, sa'á
ñoó koni yo ndu'u yó nani'i
ndée yo noo ío na. Tído di'a
nị kaa na xí'ín na kọ ní kándisa
ñaá tá sata ñoo:

Ta sa'á ña nị xido inij nị kee
na,

sa'á ñoo nị chikaa inij ña ni
iin kuụ tá'ón o kóni na

ndu'u na noo k̄i'oi ña
nani'i ndée ná.

Dión n̄i kaa na, va'ará sa n̄i
daxino ndi'i na ña n̄i kava'a
na nda mii sa'a ñayuú yó'o.

⁴ Dá ch̄i di'a kaá ta'ani tuti īi
Ndios sa'á kuu úsa:

Kuu úsa n̄i nani'i ndée Ndios
noo ndidaá choon n̄i
kee na.

⁵ Ta kaá ta'ani tuti īi Ndios
di'a:

O koni ta'on na ndu'u na noo
k̄i'oi ña nani'i ndée ná.

⁶ Sa'á ñoó kándaá inio ña
kómani vá ndu'u dao ñayuu
noo nani'i ndée ná, ta ko ní
ndu'u na n̄i nat̄iin to'on yó'o
mii noo sa'á ña ko ní seídó'o
na choon n̄i sa'anda Ndios.

⁷ Sa'á ñoó ká'an tuti īi ña n̄i
saki Ndios iin ka kuu, ta kuu
ñoó kúu kuu víti. Ch̄i tá n̄i
ya'a kua'á nda'o tiempo, dá
n̄i taa David ña n̄i ka'an Ndios
sa'a kuu yó'o:

Tá ná kueídó'o ndó noo ká'an
Ndios kuu víti,

dá kían o sa kédó'o ndó mii
ndó.

⁸ Dá ch̄i tá n̄i xi'o Josué ña
kían ndu'u na sá'ano ñoo yo
noo nani'i ndée ndisa na, dá
kían o ká'an ta'on Ndios sa'a
iin ka kuu. ⁹ Sa'á ñoó kándaá
inio ña kasandaá iin kuu, dá
koni ñayuu Ndios ndu'u na
noo miian ndaa kuiti nani'i
ndée ná. ¹⁰ Dá ch̄i na ndu'u
ñoó, noon kúu na koni nani'i
ndée noo ndidaá choon n̄i kee
na, táto'on k̄i'o n̄i nani'i ndée
mii Ndios tá n̄i ndi'i n̄i kava'a
na ñayuú yó'o.

¹¹ Sa'á ñoó ná cho'on ini
yo, dá ná konio ndu'ó noo
nani'i ndée yo, ta ná dá'a ni
k̄i'o yó miá ña kusaá inio

táto'on k̄i'o n̄i kee na sá'ano
ñoó yo, ch̄i ko ní seídó'o na
noo n̄i ka'an Ndios. ¹² Ch̄i
to'on takí kúu to'on Ndios, ta
to'on ndakí nda'o kían. Ta
deen cháá ka sa'ándaaan o duú
iin espada sa'ándá ndi nduú
xoo. Sa'á ñoó tá seídó'o yóan,
xinoan nda maá inio, ta sónó
ní'inian níyo yo xí'in ñaxintóni
yo. Ta sónó ní'ini ta'anian
tuchi yo, ta kásandaan nda
maá noo ñó'o dandiki lásá
yo. Ta nádátuan ndidaá ña
nákani inio xí'in ndidaá ña'a
ño'o ini níyo yo. ¹³ Ta ni iin
tó'on ta'on ña'a ió ñayuú yó'o
ko ió de'é noo Ndios. Di'a
ndidaá tá'an vaan túu noo
ná ndé'é ná, ta ndidaá tá'an
vaan ndaa vichí noo ná, ta
iin kuu nakuíta yó nakí'o yó
kuendá noo ná.

*Jesús kúu mii mii duti kúu
noo*

¹⁴ Ta viti ió iin duti kúu noo
noo yo, ta n̄i kaa na kua'an
nó'o ná noo ió Ndios induú, ta
na yó'o kúu Jesús, na kúu de'e
Ndios. Sa'á ñoó ná kandita
toon yó xí'in ña ndaa kándisa
yó. ¹⁵ Dá ch̄i viti kómí yó
iin duti kúu noo kando'o sa'a
yo sa'á ña kúu yó ñayuu vitá
ini noo kuachi. Ch̄i n̄i ka'an
ta'ani ña u'u dátuu ñaá, dá
ya'a na kee na kuachi, táto'on
k̄i'o kéean xí'in yó, tído ko ní
ya'a ta'on na kee na ni iin
kuachi. ¹⁶ Sa'á ñoó ná natuu
yati yó xí'in tandeé ini noo
ió Ndios dándaki na, ch̄i nda
ñoó xí'o na ña man̄i noo yo,
dá ni'i yo ña ku'u ini na sa'a
yo, ta ni'i ta'ani yó ndée ña

kíꞑan chindeé ñaá noꝝ iin rá iin tãndó'ó vey noꝝ yo.

5

1 Dá chꞑi iin rá iin dutꞑi kúú noꝝ nꞑi ndukú Ndios tein ñayuu mií ná, dá kuiin ra ka'ꞑan ni'ini ra sa'á ñayuu ñoo ra noꝝ Ndios, dá doko rá ña'a, ta dákeꞑi ra kíꝼi noꝝ Ndios sa'á kuꝼchi ndidaá na ñoo ra.

2 Ta xí'ó ndeé iní ra sa'á na ko kãndaꝼ ini ndí kíꝼan va'a kãnian kee na, xí'ín na xíonoo ndava'a kée kuꝼchi, chꝼi kúú ta'aní ra iin taꝼa vitá iní noꝝ kuꝼchi. 3 Ta sa'á ña vitá iní ra, sa'á ñoꝝ kãnian doko rá kíꝼi noꝝ Ndios sa'á kuꝼchi mií rá, xí'ín sa'á kuꝼchi ñayuu ñoo ra.

4 Ta ko ín ta'on kuu kaꝼxi mií choon yó'ó, dá chꝼi sava'a na nꝼi kana mií Ndios kúú na kuu kakomí choon yó'ó, tátꝝ'on nꝼi ndo'ó Aarón.

5 Ta ni Cristo ko ní kaꝼxi mií ña natiin na ña'ño'ó ña kakuu na dutꝼi kúú noꝝ. Ndios vá nꝼi xí'ó choon yó'ó noꝝ ná, dá chꝼi di'a nꝼi kaa na xí'ín ná: Yo'ó kúú de'e yu'u, ta viti ná'í ña kúúí tatꝝon.

6 Ta kaá ta'ani na iin ka xían noꝝ tuti iꝼ:

Daá kuití kakuu yo'ó dutꝼi, tátꝝ'on nꝼi sa kuu Melquisedec.

7 Tá nꝼi sa kuu Cristo iin taꝼa ñayuu yó'ó, dá nꝼi xika na ña manꝼi noꝝ Ndios, ta nda'í nꝼi saki na xí'ín ndutá noꝝ ná noꝝ Ndios, na kãndéé di'tá ñaá noꝝ ña kuu na. Ta nꝼi seídó'ó Ndios ndidaá ña nꝼi xika na sa'á ña nꝼi seídó'ó ñaá ná xí'ín ña nda'í ió iní na. 8 Ta va'ará kúú ná de'e Ndios, tído tein ña nꝼi ndo'ó níó ná nꝼi kaꝼi'a na nꝼi seídó'ó na ña kónꝼi Ndios. 9 Ta sa'á ña nꝼi

daxínkoꝝ ndi'i na choon nꝼi kii na, sa'á ñoꝝ nꝼi kasandaá na kúú ná na dákaꝼki chíchí ñaá, chꝼi dákaꝼki na ndi ndáa mií ñayuu seídó'ó ñaá. 10 Ta mií Ndios nꝼi chꝼikani ñaá kakuu na dutꝼi kúú noꝝ tátꝝ'on nꝼi sa kuu Melquisedec dutꝼi tá sa na'á.

Ná dá'a ni dãnkoꝝ yó ña kãndéé iní yo Jesús

11 Ió kuꝼa'á nda'ó ña'a nakani yu'u xí'ín ndó sa'á ña yó'ó, tído kuꝼchꝼi nda'ó nakanii ña, dá kandaꝼ ini ndo, dá chꝼi oon nda'ó iní ndo.

12 Sa di'a kãnian kakuu ndó na dána'a noꝝ dao ka na, dá chꝼi sa na'á nda'ó dákuá'a ndó sa'a ña yó'ó. Tído di'a xín'ño'ó ndó ña dána'a tuku na noꝝ ndo ña nꝼi dákuá'a ndó nda mií sa'a sa'á to'on Ndios. Sa'á ñoꝝ kúú ndó tátꝝ'on takuálí leé, chꝼi xín'ño'ó iꝼi vá ndó lechí, chꝼi o kúú keí ndó ña'a káxí, ña kúú ña ndꝼichí cháá ka sa'a Ndios. 13 Ta ndidaá na xí'í sava'a lechí ñoó, noꝝn kúú na ko kátónꝼi ini ndí kíꝼan va'a, ta ndí kíꝼan ko vá'a, chꝼi kúú ná tátꝝ'on takuálí noꝝ ña'a Ndios. 14 Tído na sa nꝼi chꝼichi, noꝝn kúú na seí ña káxí, ta sa'á ña nꝼi sa'ano na xí'ín ña ndaa, sa'á ñoꝝ sa tꝼi'a na kandaꝼ ini na ndí kíꝼan va'a, ta ndí kíꝼan ko vá'a.

6

1 Ná dá'a ni katuu yó xí'ín sava'a ña nꝼi kandaꝼ ini yo sa'á to'on ndaa Cristo, chꝼi ña yó'ó kúú ña sa nꝼi kaꝼi'a yó nda mií sa'a. Va'a cháá ka ná ndi'i iní yo ko'on yo chí noꝝ xí'ín to'on na, ta ko kãnian nandió kuéi tuku yó dákuá'a

yó sa'á ña kánian nandikó iní yó sa'á ña kini kée yó, o sa'á ña kánian kandeé iní yó Ndios. ² Ta kó kánian dákuá'a tuku yó sa'a ndi kee yó kodo ndúta yó, xí'ín sa'á ña chínóo yó ndá'a yó diní na dákuá'a xí'a, xí'ín sa'a ndi koo nataki na ñi xí'i, xí'ín sa'á ña miían ndaa keyíko Ndios sa'a ndidaá ñayuu noo ndi'i. ³ Ta kí'o dión kee yó tá kóni mií Ndios.

⁴ Dá chī ndi ndáa na sa ñi datóon Ndios ñaxintóni, ta sa ñi xirndodó ná ña ndato veí noo Ndios, ta sa ió ta'ani kuendá na xí'ín Espíritu ñi Ndios, ⁵ ta sa ñi xirndodó ná to'on va'a Ndios, ta sa ñi xirndodó ta'ani na táto'on kí'o dándaki Ndios ñayuú saá veí chí noo, ⁶ tído tá ná dánkoo na ña ndaa yó'o, dá kían ni iin tó'ón ka ña'a o kúu kee yó xí'ín ná, dá nandió kuéi na nandikó iní na sa'á kuachi na, dá chī kían táto'on ndéi tuku na chírkaa na Cristo, na kúu de'e Ndios, ndika cruz, ta xí'o na ña kediki ndaa ñaá ñayuu. ⁷ Chī kían táto'on ño'ó xítí, ña xí'i va'an takují tá koon daí. Ta dao ño'ó xítí, kuá'a nda'o ña'a xí'oan noo na ñi xiti ñaá, ta ió nda'o choon noo ná. Sa'á ñoó ndato ka ví kémáni ñaá Ndios. ⁸ Tído ño'ó xítí, tá'an ña xí'o ndino'o ta'íon xí'ín ión títi, ñoó kúu ño'ó kó chóon, ta ñoó kúu ño'ó ndéi ndáti taj chí'an kee Ndios, ta ndátian kejí ña iin kuú.

⁹ Tído va'ará ndátó'ón ndú sa'a ndidaá ña yó'o, na maní mií, tído ná'a kaxí vá ndú ña va'a cháa ka ndo'o ndo'ó, ta kee ndó ña va'a táto'on kánian

kee ñayuu ñi dakáki Ndios. ¹⁰ Chī kúu ná iin Ndios ndaa, sa'á ñoó o nándodó ta'on na sa'a choon ñi kee ndó noo ná, ni sa'á ña kú'u ini ndo sa'a dao ka ñayuu, chī ñi chindeé ndó ñayuu mií ná, ta ndéi ñi ndo chindeé ñaá ndó nda viti. ¹¹ Tído kóni ndu'u ña ná kandita toon ñi iin rá iin ndó xí'ín ndidaá ña va'a kée ndó nda noo ndi'i kuií, dá kían kandaá ini ndo ña miían ndaa natiin ndó tandeé iní kómí ndó noo Ndios. ¹² Chī kó kóni ndu ña kandeí dúsá oon ndó. Di'a koo ini ndo kee ndó táto'on kí'o kée ñayuu, tá'an na kándéé ká'ano ini Ndios, ta ndáti kueé ñaá ná, chī sa'á ña kée na dión, sa'á ñoó natiin na ña ñi kaa Ndios kí'o na noo ná.

¹³ Dá chī tá ñi xí'o Ndios to'on na noo Abraham ña kían kemáni ñaá ná, dá ñi náchina'á ná mií ná, dá chī kóo ka iin ka yó ká'ano cháa ka o duú mií ná, ¹⁴ ta ñi kaa na: “Miían ndaa kuiti kemáni nda'o yu'u yo'ó, ta ndekua'a nda'o yu'u tata yo'ó.” ¹⁵ Ta sa'á ña ñi sa ndati kueé Abraham, sa'á ñoó ñi kasandaá na ñi natiin na ña ñi kaa Ndios kí'o na noo ná. ¹⁶ Dá chī miían ndaa kuiti náchina'á ñayuu ndéi ñayuu yó'o iin yoo ká'ano cháa ka o duú mií ná, dá kendaá na noo ká'an na. Ta kí'o dión ndadí ña ñi tiin tá'an na sa'a. ¹⁷ Ta kóni Ndios ña kana'á na ñi natiin to'on ñi xí'o na ña o nándikó ta'on iní na kee na ña ñi ka'an na, sa'á ñoó ñi náchina'á ná mií ná. ¹⁸ Ta ni iin tó'ón ñayuu o kúu ta'on nadaon noo uu

ñá'a nī kee Ndios, chī nī xī'o na to'on na noo yō, ta nī nāchīna'á ná mií ná, ta o kúu ta'on ka'an to'on Ndios. Sa'á ñoo ió iin tandeé iní ká'ano noo yóo, nā ñó'o tixi ndá'a Ndios, chī kándéé iní yō ña nī'ī yō ña nī kaa nā kī'o na noo yō. ¹⁹ Ta tandeé iní yó'o kīan tīn toon nío yō noo Ndios tātō'on kī'o tīn toon kaa vee iin barco, dá sá tuu ra iní taño'o. Ta mií tandeé iní yó'o ndáka yó kua'an yō nda sata dá'on ndadí iní ve'e ño'o noo ió Ndios, ²⁰ noo nī ku'u mií Jesús nī sonó ná íchī noo yō, chī iin nī kandoo na kúu dutī kúu noo tātō'on nī sa kuu Melquisedec dutī tá sa ná'á.

7

Kī'o di'a nī kechóon ta dutī sa naní Melquisedec

¹ Ta Melquisedec yó'o nī sa kuu rey ñoo naní Salem, ta sa kuu ra dutī noo Ndios, nā ió induú. Ta kaá tuti iī Ndios ña iin kuu nī sa'an ra nī natiin ra Abraham íchī nda noo kondii na noo nī sa'an nā nī naá nā xí'ín dao rey, ta ñoo nī kemáni ñaá Melquisedec xí'ín to'on nī ka'an ra. ² Ta noo mií rá nī xī'o Abraham uxī ña'a noo iin iin ciento ña nī xīo ndaa nā noo nī sa'an nā nī naá ná xí'ín rey ñoo. Ta kuu Melquisedec ñoo kóni kaá “rey kéndaa”. Ta mií rá nī sa kuu rey ñoo Salem, ta to'on yó'o kóni kaa “rey náchindei va'a ñayuu”. ³ Ko íin ná'á sa'a tatá ra, ni sa'a naná ra, ta ni ko íin ná'á ndá yoo nī sa kuu nā sá'ano ve'e ra, ta ni ko íin ná'á ndá oon nī kaki ra, ta

ni ko íin ná'á ndá oon nī xī'ī ra. Ta nī sa kuu ra tātō'on kī'o kúu de'e Ndios, chī iin nī kandoo ra kúu rá dutī.

⁴ Taó kuendá mií ndó ña ká'ano nda'o choon nī sa ne'e Melquisedec, sa'á ñoo nī sa'an Abraham, nā kúu tatá ñoo yō, nī xī'o na uxī ña'a noo iin iin ciento ña'a noo Melquisedec, ña nī kándéé ná nī xīo ndaa nā ndá'a dao ka rey tukú ñoo. ⁵ Ta miían ndaa nī kaxi Ndios ta tein nā ve'e Leví ña kakuu ra dutī, ña kakomí rá choon ña kī'in ya'ī ra uxī ña'a noo iin iin ciento ña'a ní'ī nā ñoo ra noo choon kée na, tātō'on kī'o sa'ándá ley Ndios choon. Sa'á ñoo kándaá inio ña kánian kī'in ya'ī ra noo ñani ra, va'ará iin tótōn dáá kúu tatá ra, chī na ve'e Abraham kúu ndi ndi'ī ra. ⁶ Ta va'ará ko ní kī Melquisedec tein nā ve'e Leví, tido nī natiin ra uxī ña'a noo iin iin ciento ña ió noo Abraham, ta nī kemáni ta'ani ra Abraham xí'ín to'on va'a nī ka'an ra. Ta Abraham kúu nā kánian natiin ña va'a nī kaa Ndios kī'o na noo ná. ⁷ Ta ná'á yó ña nā ló'o kúu nā natiin to'on va'a kée nā ndáya'ī cháá ka. ⁸ Ta kándaá ta'ani inio ña xí'ī ta ve'e Leví, tá'an ra kī'in ya'ī uxī ña'a noo iin iin ciento ña'a ió noo nā ñoo ra, tido ká'an to'on Ndios sa'a Melquisedec ña takī iī vá rá. ⁹ Ta sa'á ña nī chīya'ī Abraham uxī ña'a noo iin iin ciento ña'a ñoo noo Melquisedec, sa'á ñoo kuu kaa yō ña nda Leví xí'ín ta ve'e ra nī chīya'ī ta'ani, va'ará

mií rá kí'in ya'i noó nā ñoo ra. ¹⁰ Dá chī ñó'o ij vá nā ve'e Leví kúú ná nij iní Abraham tá nī naki'in tá'an na xí'in Melquisedec íchī ñoo.

¹¹ Tá kuu koo vii ñayuu noo Ndios sa'a choon kée ta duti kuendá Leví, dá kían, ¿ndiva'a nī chikani Ndios iin ka duti? Ta va'ará mií nā ve'e Leví nī natiin ley Ndios, tído duti nī nachikani Ndios tiempo viti kúú ná tát'on nī sa kuu Melquisedec, ta kō ní taó ta'on ñaa ná tein nā ve'e Aarón. ¹² Ta sa'á ña nī ndakoo iin duti saá, sa'á ñoo miían ndúsa kánian nadaon ta'ani ley, chī sa díin va kée duti saá yó'o. ¹³ Tá'an duti ká'an ndu sa'a, kō ní kii na tein nā ve'e Leví, chī nī kii na tein nā ve'e iin ka ñayuu, ta ni iin ta'on nā ve'e yó'o kō ní sá kuu duti Ndios. ¹⁴ Dá chī ná'á yó ña nī kii nā kúú sato'o yō tein nā ve'e Judá, ta ni iin tó'on nā ve'e Judá kō ní chikani Moisés ña kakuu na duti.

¹⁵ Ta kándaq inio ña dión kían, dá chī nī ndakoo iin duti saá, ta kúú ná tát'on nī sa kuu Melquisedec. ¹⁶ Chī kō kúú ná duti sa'a ley, chī kaá ley ña sava'a nā ve'e Leví kuu kakuu duti. Di'a kúú ná duti sa'á ña ió choon noo ndá'a ná ña kataki kuií nā. ¹⁷ Dá chī di'a kaá tuti ij Ndios sa'a ná: Daá kuití kakuu yo'ó duti, tát'on nī sa kuu Melquisedec. ¹⁸ Sa'á ñoo nī chituu Ndios ley yatá, chī kō ní kándeéán dáxinkooan choon nī sa ne'an, chī kō ndakí ta'an vaan, ¹⁹ chī kō ní kándeé ta'on ley ña dánkoo viián ni iin tó'on

ñayuu noo Ndios. Tído viti nī nī'ij yō iin tandeé iní va'a cháá ka, dá kuu kuyati cháá ka yō noo Ndios.

²⁰ Ta dión nī kuu, dá chī nī china'á Ndios mií ná ña dión koo. ²¹ Tído kō ní kée ta'on Ndios dión tá nī chikata na ta duti, ta kúú kuendá Leví. Tído miían ndaa nī china'á ná mií ná tá nī chikani na iin duti saá, dá chī di'a kaá tuti ij ná: Nī china'á Ndios mií ná, ta o nándikó ta'on iní nā noó to'on nī ka'an nā:

“Daá kuití kakuu yo'ó duti, tát'on kī'o nī sa kuu Melquisedec.”

²² Ta Jesús kúú nā nī kandoo sa'a yō noo Ndios, sa'á ñoo nī kandoo Ndios kee na ña va'a cháá ka xí'in yō o duú ley nī xī'o na noo Moisés.

²³ Ta kua'á nda'o nī sa kuu dao ka duti ñoo, dá chī tá nī xī'ij iin ra, dá nī nakuujin iin ka ra. ²⁴ Tído Jesús kúú nā nī kandoo kakuu kuií duti, sa'á ñoo kō xínñó'ó ka nakuujin iin ka duti noo ná. ²⁵ Sa'á ñoo ndá hora kúú mií vá kuu dákaaki na ñayuu, nā nónó natuu yati noo Ndios sa'á ña kándeé iní ñaa ná, dá chī daá takí kuií nā ió nā seí nda'í nā sa'a yō noo Ndios.

²⁶ Ta iin duti kúú noó kée dión kúú nā xínñó'ó yó, chī kúú ná iin nā vii, iin nā koó kuachi, iin nā koó yáko, iin nā kō xionoo íchī nā kée kuachi, iin nā nī chikoo dikó cháá ka Ndios nda induú. ²⁷ Ta kō xínñó'ó ta'on na kee na tát'on kī'o kée ta duti kúú noó, chī iin rá iin kuu kuu dóko rá kítí noo Ndios sa'á

kuachi mií rá, ndi'i, dá dóko rá kítí sa'á kuachi nā ñoo rá. Tído Jesús, iin tó'ón vá ta'ándá nī dokō ná mií ná nī xī'í nā sa'a yó, ta daá kuití vá ndáya'i ña. ²⁸ Ta ley Moisés chikataan taa, tá'an ra vitá ini noó kuachi, kakuu ra duti kúu noó. Tído tá nī ndi'i nī xī'o Ndios ley yó'o, dá nī nachina'á ná mií ná ña chikani na de'e mií ná ña daá kuití vá kakuu na duti kúu noó, chi nī daxínkoo ndi'i na choon Ndios.

8

Sa'a Jesús nī kandoo Ndios kee na iin ña saá xí'ín yó

¹ Ta viti, to'on ndáya'i cháá ka kóni yu'u ka'ín xí'ín ndó kían kana'á ndó ña kī'o dión kée duti kúu noó ín noo yo, ta nī nakoo na xoo kuá'a Ndios, nā kúu rey ió dándáki nda induú. ² Ta kéchóon na noó iī cháá ka ini ve'e ño'o ndisa ín induú, ña kían nī kava'a mií sato'o yo Ndios, ta ko kían ña nī kava'a ndá'a taa. ³ Chi ndidaá tá'an ta duti kúu noó ní'í choon ña dokō rá ña'a noo Ndios, ta chíñó'o rá kítí noo ná. Ta sa'á ña kúu Jesús duti ín noo yo, sa'á ñoo kánian dokō ta'ani na ña'a noo Ndios. ⁴ Tá nī kandoo na ñayuú yó'o, dá kían o kákuu ta'on na duti, dá chi sa ndéi va duti dóko rá ña'a noo Ndios táto'on kī'o sa'ándá ley Moisés choon. ⁵ Chi choon kée duti yó'o kúu táto'on kondal'i óon va ña kúu induú. Dá chi tá kua'an Moisés kava'a na ve'e ño'o, dá nī kaa Ndios xí'ín ná: "Miían koo inon kava'ón ve'e

ño'o yu'u táto'on kī'o káa rá ió ve'e ño'o, ña kían nī daná'í nooon dinī yúku ñoo." ⁶ Tído choon va'a cháá ka kée Jesús viti o duú dao ka duti ñoo, dá chi sa'á ña nī ka'an na sa'a yó noo Ndios, sa'á ñoo nī kandoo Ndios ña kee na iin ña'a va'a cháá ka xí'ín yó, chi nī xī'o na to'on na ña kī'o na ña va'a cháá ka noo yo. ⁷ Dá chi tá ní kándeé ley Moisés ña koo vii yo noo Ndios, dá kían ko xínñó'ó ka Ndios kandoo na kee na iin ña'a saá xí'ín yó. ⁸ Ta sa'á ña ko náta'an ini Ndios ña kée ley ñoo, sa'á ñoo di'a nī kaa na xí'ín na ñoo yo: Vei iin kuu, kaá sato'o yo Ndios,

ñā kían kandooi keei ña saá xí'ín na ñoo Israel, xí'ín na kúu kuendá Judá.

⁹ Ta o kándoo kai xí'ín ná táto'on nī kandooi xí'ín na yatá ve'e na tá nī taó'í na xí'ín ndá'í ñoo Egipto.

Chi ko ní sá ndita ndaa na xí'ín ña nī kandooi xí'ín ná,

sa'á ñoo nī dayáa ndá'í na, kaá sato'o yo Ndios.

¹⁰ Ta viti kían di'a ko'ín kandooi xí'ín na ñoo Israel

ñā keei iin ña saá xí'ín ná tá ná kasandaá kuu nī chikaa ini, kaá sato'o yo Ndios:

Ta nda maá ini ñaxintóni ná ko'ín chikaa'í leyi,

ta nda maá ini ní'í ná ko'ín taai ña,

Ta yu'u kakuu Ndios noo ná, ta mií ná kakuu na ñooi.

11 Ta ni iin tó'on ta'on na o kánian dána'a noó nā ndéi yati xí'in ná, ni noq ñani mií ná, ta kaa nā: “Nandukú ndó sato'o yo Ndios”,

dá chi ndidaá tá'an va na kana'á ña yu'u kúu Ndios,

nda nā kualí cháá ka xí'in nda nā sá'ano cháá ka.

12 Ta ko'in k'i'o ká'ano inii sa'á kuachi na, ta ni iin kuu ta'on o ndíko'on inii sa'án,

xí'in sa'a iin rá iin ña kini ni sa kee na.

Dión kaá tuti ij Ndios. 13 Sa'á ñoó tá kaá Ndios ña kandoo na kee na iin ña saá xí'in nā ñoo yo, dá kían ña ni kandoo na kee na mií noó ni kuyatá váán, ta ndidaá ña'a kuyatá, ndátian naá váán.

9

1 Ta viti, ña ni kandoo Ndios kee na xí'in nā sá'ano ve'e yó tá sata sa'ándáan choon tát'o'on k'i'o kánian kandaño'o yó nā, ta sa'ándáan choon tát'o'on k'i'o kánian koo ve'e ño'o nā noño'o yó'o. 2 Ta di'a káa ve'e ño'o nā: ini ve'e mií noó kúu noq ij cháá, ta ñoó iin iin candilero, ta iin iin mesa noq kándodó pan dóko rá noq Ndios. 3 Ta sata dá'on kúu uu tákaa ñoó kúu mií noq ij cháá ka. 4 Ta ñoó iin iin ña'a ni kava'a xí'in oro noq chíño'o nā dusa támi sá'an, ta ñoó ta'aní iin iin sato ni nakuchi ndino'o oro, ta yiróón dándáki ña ni kandoo Ndios kee na ña va'a xí'in nā ñoo yo. Ta ñoó nákaa iin kidi oro noq nó'o maná, ña ni x'i'o Ndios

ni seí nā ñoo yo, ta ñoó ta'ani nákaa vara Aarón, kirá ni nana nóma kuí, ta ñó'o ta'ani yuu dá'ándá noq tándaa choon ni sa'anda Ndios. 5 Ta satá sato ñoó ndíta uu querubín oro ió ndixi, ta ñoó dándáki ña nákaa Ndios ñoó, ta xí'in ndixián dáda'i ña satá sato ñoó, noq só'ono ndaa rá ni kítí noq Ndios, dá ku'u ká'ano ini nā sa'á kuachi nā ñoo yo. Tído ko nónoí ka'in cháá ka sa'á ña yó'o xí'in ndó.

6 Dá tá ni xino ndidaá ña yó'o tát'o'on kánian kooan, dá ni kasá'á tóo tóo koku'u ta duti ve'e mií noó ñoó, dá kechóon ra inian tát'o'on k'i'o sa'ándá ley choon. 7 Tído ve'e kúu uu, noq kúu noq ij cháá ka ñoó, sava'a iin tó'on dini mií vá ta duti kúu noq kuu ku'u ini ve'e ñoó iin tó'on kuu noq kuía. Ta o kuu ta'on ku'u ra tá ko né'e ra ni kua'an ra, dá chi ni ñoó dóko rá noq Ndios sa'á kuachi mií rá xí'in sa'á kuachi ni kenaá nā ñoo rá. 8 Ta ña yó'o xí'o Espiritu ij Ndios ña kánda inio ña o kuu ta'on ku'u yó nda noó ij cháá ka xian nani iin ij vá ve'e mií noó ñoó. 9 Ta ndidaá ña yó'o xí'o ña kánda ini yo ndi ndó'o ñayuu tiempo viti, dá chi va'ará dóko ta duti ña'a noq Ndios, ta va'ará chíño'o rá kítí noq ná, tído ko kándoo vii ta'on ñaxintóni ñayuu xí'o ña'a ñoó, chi kútúu ij vá ini nā. 10 Dá chi sava'a ña'a ká'an ley yó'o sa'a kían ndi ndáa ña'a kuu keí ñayuu, xí'in ña ko'o na, xí'in sa'a ndi kee na nduvii ná ñi ná noq Ndios, ta dión ni sa kían nda

n̄i kasandaá kūu n̄i ndesaá Ndios ndidaá ña'a.

11 Ch̄i sa n̄i kixi Cristo, ta mií ná kúú dut̄i kúú noó, ta noo ndá'a mií ná ió ndidaá tá'an ña va'a n̄i kandoo Ndios k̄i'o na noo yo. Ta mií ná nákaa xínkuáchí ini ve'e ño'o ndáya'i cháá ka, iin ve'e ño'o va'a cháá ka, tá'an ña ko ní káva'a xí'in ndá'a taa, dá ch̄i o duú ña'a ió ñayuu yó'o kíán.

12 Ta ko ní ku'u Cristo doko ná nij kít̄i, ni ko ní ku'u na doko ná nij chikerró noo Ndios ini ve'e ño'o na. Di'a nij mií vá ná né'e na n̄i ku'u na n̄i doko ná noo Ndios noo kúú noo ī cháá ka, ta iin tó'on dáá vá ta'ándá n̄i kee na dión, ta daá kuití vá ndáya'i ña. Ta k̄i'o dión n̄i kee na, ta kúú iin íchi n̄i kandoo vii yo noo Ndios.

13 Ch̄i nij toro, xí'in nij chivato, xí'in yaa chikerró, kirí n̄i chiño'o ta dut̄i noo Ndios, kúú ña n̄i so'ono ni'ini ra ñij ñayuu n̄i ya'a n̄i kee kuachi, dá nduvii ñij ná noo Ndios.

14 Tído kándoo vii cháá ka yo n̄i kee nij Cristo, ch̄i xí'in ndée Espíritu, na ió kuí, n̄i doko ná mií ná noo Ndios, ta ni iin kuachi ko ní sá komí ná. Sa'a ñoo nij mií ná kándée nduvii ñaxintóni yo noo Ndios, dá ná o kée ka yo ña kini kua'an dánaá ñaá, dá koni yo kee yó ña kóni Ndios takí.

15 Sa'a ñoo n̄i kandeé ná n̄i ka'an na sa'a yo noo Ndios, ta kúú n̄i kandoo Ndios kee na iin ña saá xí'in yó. Dá ch̄i sa'a ña n̄i xi'i Jesús sa'a yo, sa'a ñoo n̄i chiya'i na sa'a kuachi n̄i kee yó kaá ley n̄i xi'o Ndios. Dión, dá koni ndidaá na n̄i

kana Ndios natiin na ña va'a n̄i kaa Ndios k̄i'o na, ta ña va'a yó'o kúú ña kataki chíchí ná. 16 Dá ch̄i tá n̄i kandoo iin taa k̄i'o ra ña'a kómí rá noo dao ka ñayuu tá n̄i xi'i ra, dá kíán tá n̄i xi'i ra, dá kuu natiin na ña'a kómí rá. 17 Dá ch̄i kuu natiin na ña n̄i kandoo ra k̄i'o ra noo ná sa'a ña n̄i xi'i ra. Tído xían nani takí ra, o kúu ta'on natiin na ña. 18 Tá kua'an Ndios kandoo na kee na ña va'a xí'in na ñoo yo tá sata, dá n̄i kee ij náan xí'in nij. 19 Sa'a ñoo tá n̄i ndi'i n̄i ka'i Moisés ndidaá choon sa'ándá ley noo na sá'ano ñoo yo, dá n̄i ki'in na nij chikerró, xí'in nij kít̄i, xí'in takují, xí'in kach̄i kua'a nij, xí'in ndá'a yukú hisopo, dá n̄i so'ono ndaa na nij ñoo xí'in yukú yó'o satá yuu noo kaa ley, xí'in sata ndidaá ñayuu ñoo. 20 Dá kaá Moisés xí'in ná: "Nij yó'o dáxinkoo ña n̄i kandoo Ndios kee na xí'in ndo'ó, ña ká'an sa'a choon n̄i sa'anda na noo yo." 21 Ta n̄i so'ono ndaa ta'ani na nij yó'o ve'e ño'o ñoo, xí'in sata ndidaá nda'a choon kúchóon na inian. 22 Ta kaá ley ña xí'in nij kua'a nda'o ña'a kandoo vii noo Ndios. Ch̄i tá ná o kuíta nij, dá kíán o kúu ta'on ku'u ká'ano ini Ndios sa'a kuachi kée ñayuu.

Ni ndoo kuachi yó noo Ndios sa'a ña n̄i xi'o Jesús mií ná n̄i xi'i na sa'a yo

23 Dá ch̄i miían ndúsa dión n̄i kee na tá sata, dá n̄i kandoo vii ndidaá ña'a ñoo. Ta ña n̄i kee na tá sata ñoo kúú konda'i ña ndaa ió induú. Ta

ñā ndaa ió induú kían xínñó'ó nī ndáya'i cháá ká o duú nī kítī. ²⁴ Dá chí kō ní ku'u ta'on Cristo ini ve'e ño'o nī kava'a ndá'a taa ñayuú yó'o, dá chí sava'a konda'i óon va ve'e ño'o iin induú kúu ve'e ño'o nī kava'a ndá'a taa noñó'o yó'o. Di'a nī ku'u na mii mii noo ió Ndios induú nī doko ná nī mii ná sa'a iin rá iin yó. ²⁵ Ta kō ní nándió kōo tóo tóo ta'on na doko ná nī ná sa'a yō tátō'on kī'o kée tá duti kúu noo noñó'o yó'o, chí roón kúu rá kú'u tá noo kuía noo iij cháá ká doko rá nī kítī. ²⁶ Dá chí tá dión kánian kee Jesús, dá kían ndā mii sa'a ñayuú kánian ndo'o tóo tóo níó ná sa'a yō. Tído kō ta'ón dión kían, dá chí tein kuū noo ndi'i yó'o iin tó'ón dinī vá ta'ándá nī kii na nī doko ná mii ná nī xī'i nā sa'a iin rá iin yó, dá ndoo kuachi yó noo Ndios, ta daá kuití vá ndáya'i ñā nī kee na. ²⁷ Nī chikaa ini Ndios ñā kían kuu ndidaá ñayuu iin tó'ón ta'ándá, dá keyíko sa'a ná. ²⁸ Dión ta'ani nī ndo'o Cristo. Iin tó'ón dáá vá ta'ándá nī doko ná mii ná nī xī'i nā sa'a iin rá iin yó, dá nī dandóo na kuachi kuá'a nda'o ñayuu noo Ndios. Ndi'i daá, na'a noo ná ta'ándá kúu uu ñayuú yó'o. Ta o kii ká nā dítá ná kuachi yó, ndáá kasaa nā dákaaki na nā ndáti ñāá.

10

¹ Dá chí ley nī taa Moisés kían sava'a konda'i óon ñā va'a kī'o Ndios noo yō, chí kō kúu ta'an vaan mii mii ñā va'a ko'on nā kī'o na noo yō. Sa'a

ñoó va'ará tá noo kuía tá noo kuía doko tá duti ñā'a xī'in kítī noo Ndios sa'a kuachi ñayuu vei ñoó, o kúu ta'on kandoo vii ná noo Ndios. ² Dá chí tá ná kandeé ñā nī doko ná ñoó dánkoo viián nā iin íchi noo Ndios, dá kían kō xínñó'ó ká nā ko'on nā doko ná ñā'a noo Ndios, dá chí o kútúu ká ini nā sa'a kuachi na. ³ Tído kō ta'ón dión kían, dá chí sa'a ñā chíñó'o nā kítī noo Ndios tá noo kuía tá noo kuía, ñoó kían kedaá xī'in ná, dá ño'o ini nā ñā kómí ná kuachi noo Ndios. ⁴ Chí kō kandeé ta'on nī chikerró xī'in nī chivato dándóo rá kuachi ñayuu noo Ndios. ⁵ Sa'a ñoó, tá nī ku'u Jesús ñayuú yó'o, dá nī kaa nā xī'in Ndios:

Kō kóni ní ñā chíñó'o nā kítī noo ní, ta kō kóni ní ñā doko ná ñā'a noo ní.

Sa'a ñoó nī sa'an ní nī kava'a ní yikí koñoi.

⁶ Chíñó'o nā kítī noo ní, ta satá nā nī noo ní sa'a kuachi nā, tído kō náta'an ini ní xini ní ñā kée na.

⁷ Dá nī kaa xī'in ní: “Viti kían veii kee ñā kóni mii ní, tatá Ndios, tátō'on kī'o ká'an tuti iij mii ní sa'a yú'u.”

⁸ ¿Á nī xini ndo'ó? Ñā mii noo nī kaa nā ká'an di'a: “Kō kóni ní ñā chíñó'o ná kítī noo ní, ta kō kóni ní ñā doko ná ñā'a noo ní, ta ní kō kóni ní ñā kata nā nī noo ní sa'a kuachi nā, ta kō náta'an ini ní xini ní ñā yó'o.” Dión kaá nā, va'ará kī'o dión sa'ándá ley choon. ⁹ Dá nī kaa ta'ani na: “Viti kían veii kee ñā kóni mii ní, tatá

Ndios.” Sa'á ñoó kándaá inio ña ni sadi Ndios íchi yatá, ta ni chiná'a saá na iin ka íchi noo yo. ¹⁰ Ta sa'á ña ni kee Jesús ña kóni Ndios, dá ni kuu ni nduvii yo noo Ndios, chi ni doko ná yikí koño na sa'a iin rá iin yó, ta iin tó'on dáá vá ta'ándá ni kee na dión, ta daá kuití vá ndáya'i ña ni kee na.

¹¹ Ta miian ndaa kían ña iin rá iin kuu kuu ndíta ta duti xínkuáchí rá ini ve'e ño'o, ta tóo tóo chíño'o ra kiti, ta tóo tóo doko rá ña'a noo Ndios sa'á kuachi na ñoo ra. Tído ko kándeé ta'on ña'a ñoo dándóoan kuachi ñayuu noo Ndios. ¹² Tído Cristo, iin tó'on diní vá ta'ándá ni doko ná mií ná ni xi'i na sa'á kuachi ndidaá ñayuu, ta daá kuití vá ndáya'i ña ni kee na. Ni ndi'i, dá ni nakoo na xoo kuá'a Ndios. ¹³ Ta ñoo ió na ndáti na nda ná kasandaá kuu nataán Ndios ta xini u'u ñaá tixi sa'a ná. ¹⁴ Iin tó'on dáá vá ta'ándá ni doko Jesús mií ná, ta kúu iin íchi vá ni dankoo ndaa na ñayuu ni nduvii ná noo Ndios. ¹⁵ Ta ña yó'o ta'ani xí'o Espíritu i Ndios ña kándaá ini yo, dá chi dinño'ó ka kaá na di'a:

¹⁶ Ki'o di'a kandooi kee xi'in na ñoo Israel tá ná kasandaá kuu dáá ñoo, kaá sato'o yo Ndios:

Chi ini ní'o ná ko'in chikaaj leyi, ta ini ñaxintóni ná taai ña.

¹⁷ Ta kaá ta'ani na di'a:

Ko'in ki'o ká'ano ini sa'á kuachi na, ta ni iin kuu ta'ón o ndíko'on ini sa'án, xi'in sa'a iin rá iin ña kini ni kee na.

¹⁸ Ta viti, sa ni xi'o ká'ano ini na sa'á kuachi yo, sa'á ñoo ko xínño'ó ka yo doko yo ña'a noo ná sa'án.

¹⁹ Kana'á ndó, ñani mií, ña ió tandeé ini noo yo ku'u yo noo i chaa ka, noo ió mií Ndios sa'á ni Jesucristo, kirá ni xita sa'a yo. ²⁰ Chi ni nono iin íchi saá noo yo, iin íchi takí, dá chi ni nono vá noo tákaa dá'on sadi noo yo ku'u yó noo i chaa ka sa'á ña ni doko Jesús yikí koño na sa'a yo. ²¹ Viti kían kómí yó iin duti ndáya'i chaa ka, na ió dándáki na ve'e Ndios, ²² sa'á ñoo ná natuu yati yó noo Ndios xi'in iin ní'o ndaa, ta ná kandeé ká'ano ini yo ña natiin va'a na yó, chi sa'á ña ni nduvii ní'o yo, sa'á ñoo ko kútúú ka ini yo sa'á kuachi ni kee yó, ta sa ni nduvii na ñi yo xi'in takui vii. ²³ Sa'á ñoo ná kuita toon yó xi'in tandeé ini kómí yó, ta ná dá'a ni nakani kuachi ini yo, dá chi iin na ndaa nda'o kúu na ni xi'o tandeé ini yó'o noo yo. ²⁴ Ta ná ka'i ini yo ndi keeá ka'an ni'ini yó noo iin rá iin yó, dá ná ku'u sátá'an ini yo sa'a yo, ta ná kee yó ña va'a. ²⁵ Ta ná dá'a ni koo ini yo dankoo yó ña nditúti yó kandaño'o yó Ndios tát'on ki'o kée dao ka ñayuu. Di'a ná ka'an ni'ini yó noo iin rá iin yó, ví'í ka ví viti, chi kándaá ini yo ña sa kua'an kuyati kuu nandió ko Jesús kasaá na.

Ná dá'a ni ki'o yó mií yó ña kaño'o tuku yó tixi ndá'a kuachi

26 Tído tá ná kǐ'o yó miíá ña kaño'o tuku yó tǐxi ndá'a kuachi xían nani sa ná'á yó to'on ndaa Ndios, dá kían ko ta'ón iin ka ña'a kuu dokó yo noo Ndios, dá kandoo vii yo noo ná. 27 Sava'a ña ndáti yó ni'ǐ yo kúú ña ka'ǐ nda'o ndo'o yó tá ná kuǐta yó keyíko sa'a yo noo Ndios. Ñóó, dá kuei yó noo sá'ano ita ñó'o, ña kían dánaá ndidaá na xini xixi Ndios. 28 Ta ndidaá ñayuu ko ní xín kueídó'o ley Moisés, ni lú'u ña manǐ o kóo sa'a ná xían nani ni sa kuǐta uu o oni ñayuu xí'o to'on ña miían ndaa ni ya'a na, dá kían ka'ání ñaá ta né'e choon. 29 ¿Á ko ná'á ta'on ndó ña ka'ǐ ka ví ndo'o na kénóo Jesús, na kúú de'e Ndios? Chi kían táto'on kǐ'o séjn ni'ini ñaá ná, ta ko nákonǐ na ni Jesús, kirá ni daxínkoo ña ni kandoo Ndios kee na xí'á, kirá ni nduvii ñaá noo ná, ta yá'a na dár'u'u na Espíritu ǐ, na kée kuá'á ña manǐ xí'á. 30 Dá chi ná'á va'a yó ndá yoo kaá di'a: "Noó yu'u ni ya'a na, ta mií vá yu'u kúú na ndaka kuendá noo ná", kaá Ndios, na kúú sato'o yo. Ta kaá ta'ani tuti mií ná: "Miían keyíko Ndios, na kúú sato'o yo, sa'á na ñoo na." 31 Nandee ka vían ka'ǐ ndo'o ñayuu kée dión tá ná kuei na noo ndá'a Ndios takí.

32 Ndiko'on ini ndo táto'on kǐ'o ni ndo'o ndó nda mií sa'a tá ni datóon Ndios ñaxintónǐ ndo xí'ín ña ndaa, chi ni sa ndita ndaa ndo tein tandó'ó ná'ano ni sa ndo'o ndó. 33 Chi ni kenóo kini ñayuu ndo'ó,

ta ni kendava'a na xí'ín ndó noo ñayuu kuá'a, ta dao ka ta'ándá ni xí'o ndó mií ndó ña ndo'o dáó níó ndo xí'ín ñani ndo. 34 Ta ni sa'an ta'ani ndó ni ku'u ini ndo sa'a na ñó'o ve'e ka. Ta ni xí'o ndee ini ndo tá ni xio ndaa ñayuu ña'a ndó, vatǐ daá ni kadiǐ ini ndo, dá chi ná'á ndó ña va'a cháá ka ña'a natiin ndó chí induú, ta ni iin kuu ta'ón o túúán. 35 Sa'á ñoo o sa dánkoo ndó tandeé ini kómí ndó, dá chi miían ndaa kuiti ká'ano nda'o ña va'a natiin ndó noo Ndios. 36 Ta miían ndusa kánian kǐ'o ndee ini ndo, dión dá kandeé ndó kee ndó ña kónǐ Ndios, nda daá ví natiin ndó ña ni kaa na kǐ'o na noo ndo. 37 Dá chi di'a kaá tuti ǐ Ndios:

Sa yati va kasaa na ni kaai tanda'ǐ saa, ta o kueé ka na.

38 Tído na ni kandoo vii noo Ndios sa'á ña kándée ini ñaá ná, noón kúú na kataki chíchǐ.

Tído o náta'an ta'on iniǐ konǐ ná tá ná dánkoo na ña kándée ini ná yu'u.

39 Tído yóó, ko kúú ta'on yó na dánkoo ña kándée ini yo ná, dá ko'on yo naá yó. Di'a kúú yó na kándée ká'ano ini ñaá, dá konǐ yo kǐ'aki níó yo.

11

Kǐ'o di'a dándáki ña kándée ini yo Ndios

1 Dá chi ña kándée ini yo Ndios kónǐ kaa ña kándée ká'ano ini yo natiin yó ña ndáti yó ni'ǐ yo noo ná. Ta ná'á káxí yó ña natiin yóan,

va'ará kọ túuan viti. ² Ta sa'á ña ni kandeé iní na sá'ano ñoo yọ Ndios, sa'á ñoó ni nata'an ini Ndios ni xini ñaá ná. ³ Ta sa'á ña kándéé iní yọ Ndios, sa'á ñoó kándaá ini yọ ña xí'ín to'on ni kana yú'u mií ná ni kava'a na ñayuu yó'o, sa'á ñoó kándaá ini yọ ña ni kava'a na ñayuu ndé'é yó viti xí'ín ña'a kọ túu.

⁴ Ta sa'á ña ni kandeé iní Abel Ndios, sa'á ñoó ni doko rá ña va'a cháá ka noo ná o duú Caín, sa'á ñoó kaá tuti ií Ndios ña ni sa kuu ra iin ta ndaa, ta kaá ta'anian ña ni nata'an ini Ndios ni xini na ña ni doko rá noo ná. Ta va'ará ni xi'i ra, tído ña'a ni kee ra dána'a ií váán noo yọ nda viti.

⁵ Ta sa'á ña ni kandeé iní Enoc Ndios, sa'á ñoó ni ndaño'ó ní'ini ra ñayuu yó'o, ch'i kọ ní xi'i ta'on ra, ch'i kọ iin ta'on ná'á ndeí kua'an ra, dá ch'i ni naki'in ñaá mií Ndios. Tído tá kọ ñá'a naki'in ñaá ná, kaá tuti ií Ndios ña sa nata'an nda'o iní na sa xini ñaá ná. ⁶ Dá ch'i tá kọ kándéé iní yọ Ndios, dá kían ni iin kuu ta'ón o náta'an ini na koni na yó. Dá ch'i tá kóni yọ kane'e tá'an va'a yó xí'ín ná, dá kían kánian kandísa ndaa yọ ña ió na, ta káni ta'anian kandísa yó ña mií na ndaa kuiti kemáni ná na nándukú ñaá. ⁷ Ta sa'á ña ni kandeé iní Noé Ndios, sa'á ñoó ni seíd'ó ra ña ni kasto'on Ndios xí'ín rá sa'á iin ña'a kọ xini ra koo, ch'i ni ndi'i iní ra ni kava'a ra iin barco noo ni káki mií rá xí'ín ndidaá na ve'e ra. Ta sa'á ña ni kandeé iní ra Ndios,

sa'á ñoó ni kandoo ndidaá ka ñayuu kúu ná ñayuu káni, ta ni xi'i na, ta ni ni'i Noé ña ni kandoo va'a ra noo Ndios sa'á ña ni kandeé iní ñaá rá.

⁸ Ta sa'á ña ni kandeé iní Abraham Ndios, sa'á ñoó ni seíd'ó ra noo ni ka'an Ndios tá ni kana na ra ña kían ko'on ra natiin ra ñó'o, ña ni kaa na k'i'o na noo rá. Dá ni kee ra kua'an ra, va'ará kọ ná'á rá ndeí saa ra. ⁹ Ta sa'á ña ni kandeé iní ra Ndios, sa'á ñoó ni sa io ra noño'o ni kaa na k'i'o na noo rá táto'on k'i'o ió iin ta tukú, dá ch'i ni sa io ra ve'e ñíi kítí, mií rá xí'ín de'e ra Isaac, xí'ín de'e ñání ra Jacob, tá'an ra ni natiin dáó xí'ín rá to'on ni xi'o Ndios noo rá. ¹⁰ Ta ni xi'o ndeé iní ra, dá ch'i ni sa ndati ra ni'i rá iin ka va ñoo noo koo ra, ña kían ni chiná'a mií Ndios sa'a, ña kían ni natao mií ná, ña kían ni kava'a mií ná.

¹¹ Ta sa'á ña ni kandeé ta'ani iní Sara Ndios, sa'á ñoó ni kasandaan ñó'o de'án, va'ará o kúu ta'on kandeí de'án. Ta va'ará iin ña sá'ano kían, tído ni kandeé ií váán ni dakákían xi, dá ch'i ni kandísaán ña iin na ndaa nda'o kúu na ni xi'o to'on nooan ña koo de'án. ¹² Ta dión ta'ani Abraham, va'ará sa yati kuu ra, tído ni kasandaá ra kúu rá tatá noo kua'a nda'o ñayuu táto'on k'i'o kua'a kúu tñoo, táto'on k'i'o kua'a kúu ñotí ndeí yú'u taño'o.

¹³ Ta ndidaá vá ñayuu yó'o ni kandeé iní na Ndios nda noo ni xi'i na. Ta kọ ní nátiin na ña ni kaa Ndios k'i'o na, tído ni xini na ña kee na chí

noo xí'ín ñaxintóni ná. Ta ñi kãndísa ndaa ña ña dión koo, ta ñi kadii ini ña. Ta ñi ñakoni ña ña ña tukú vá kúú ná, ña xionoo ndava'a ñayuu yó'o kúú ná. ¹⁴ Ta sa'á ña ñi ñakoni ña ña kúú ná ña tukú ñayuu yó'o, sa'á ñoó kãndaa iniõ ña iin ka va ñoo ndáti na kakuu ñoo ña. ¹⁵ Dá chi tá ní nákanini ini ña sa'a ñoo ña, ña ñi ñankoo na tá ñi kãnkuei na xionoo na, dá kían vatí ii vá nandió kuéi na no'o ña, ní kúu. ¹⁶ Tído iin ka ñoo ndato cháa ka va ñi ndi'i ini ña kãndei na, ta ñoo ñoo kúú ñoo nákaa induú. Sa'á ñoo kó xíka'an ta'on noo Ndios chínaní ná mií ná ña kúú ná Ndios noo ñayuu yó'o, dá chi ñi kènduu ña iin ñoo chí induú noo kãndei na.

¹⁷ Ta sa'á ña ñi kãndee ini Abraham Ndios, sa'á ñoo kua'an ra dokó rá de'e ra Isaac tátõ'on ñi kaa Ndios xí'ín rá, nde'á á kãndee ká'ano ini ñaá rá. Ta va'ará ndáti ra natiin ra ña ñi kaa Ndios k'i'o na noo rá, tído ñi sa io nduu ra chi'ón'o ra iin tó'ón diní de'e ra, ¹⁸ chi di'a ñi kaa Ndios xí'ín rá: "Xí'ín savá'a de'ón Isaac kakuu ña ve'ón." ¹⁹ Tído ñi kãndaa ini Abraham ña ió choon noo ndá'a Ndios ña dánátaki ña ña xí'i. Ta vití ná keeá kuendá ña ñi xí'i va Isaac, ta ñi ñatakí va xí ñi kee Ndios, chi kó ní sónó ta'on na kuu xí.

²⁰ Ta sa'á ña ñi kãndee ini Isaac Ndios, sa'á ñoo ñi kemáni rá de'e ra Jacob xí'ín Esaú xí'ín to'on va'a, ña ñi kaa Ndios kee na xí'ín rá cháa ka chí noo. ²¹ Ta sa'á

ña ñi kãndee ini Jacob Ndios, sa'á ñoo tá sa yati kuu ra ñi kemáni rá ndin nduu de'e José xí'ín to'on va'a. ñi ndi'i, dá xí'ín ndee karrotí ra ñi sa tuu ra ñi sa iin ra, dá ñi keká'ano ra Ndios. ²² Ta sa'á ña ñi kãndee ini José Ndios, sa'á ñoo tá sa yati kuu ra ñi kãsto'on ra ndi koo kãnkuei ña ñoo Israel Egipto ko'on ña, ta ñi sa'anda ra choon ndi kee na xí'ín lásá ra.

²³ Ta sa'á ña ñi kãndee ini ña ve'e Moisés Ndios, sa'á ñoo tá ñi kaki ra, dá ñi chikáa de'e ñaá ná oni toon yoó, dá chi luu nda'o ñi sa kaa ra tá ñi sa io leé ra. Sa'á ñoo kó ní yu'ú ta'on na kujo kao na choon ñi sa'anda rey Faraón ña kánian kuu ndidaá takuáli yíi. ²⁴ Ta sa'á ña ñi kãndee ini Moisés Ndios, sa'á ñoo kó ní xíin ra kananí rá kakuu ra de'e noó de'e di'í rey Faraón tá ñi kuyatá rá. ²⁵ Di'a ñi ndukú rá ndo'o níõ rá xí'ín ña ñoo ra, ña kúú ñoo Ndios, ta kó ní xí'o ra mií rá koo dii tóo ra tein kuachi. ²⁶ Dá chi ñi ñakani ini ra ña va'a cháa ka kee ra tá ná nak'i'o ra mií rá ndo'o naní níõ rá sa'a Cristo, ña tanda'a Ndios kii dáka ñaá, o duú kaan kakomí rá ña kuiká ió noó ña ñoo Egipto, dá chi ndáti ra natiin ra ña ñi kaa Ndios k'i'o na noo rá. ²⁷ Ta sa'á ña ñi kãndee ini ra Ndios, sa'á ñoo ñi kana ra ñoo Egipto, ta kó ní yu'ú ta'on ra, va'ará xido nda'o ini rey Faraón xiní ñaá rá. Ta ñi xí'o ndee ini ra, dá chi kée ra tátõ'on xiní ra Ndios, va'ará kó kãndee yó koni xí'ín noo yo

ná. ²⁸ Ta sa'á ña nī kandeé iní ra Ndios, sa'á ñoó nī chindú'u rá ña kían keká'ano na Israel víko pascua. Ta tein víko pas-cua yó'o nī sa'anda ra choon ña ná ke'i na yú'u yé'é ná xí'ín nī borrego, dá ná dá'a ni kuu de'e noó na kee ángel né'e choon ña ka'ání de'e noó na ñoo Egipto.

²⁹ Ta sa'á ña nī kandeé iní na Israel Ndios, sa'á ñoó nī ya'a na noó Taño'o Kua'á tát'o'onyá'a na noño'o ichí. Ta dión ta'ani nī ka'án ta Egipto chika'anda ra tát'o'on nī kee mii ná, tído nī kandaa ra, dá nī xi'i ra. ³⁰ Ta sa'á ña nī kandeé iní na ñoo Israel Ndios, sa'á ñoó tein usa kuu nī kaō noo na sata náō ñoo Jericó, ta kúu nī koon vaan. ³¹ Ta sa'á ña nī kandeé iní iin ñá'a díko mii naní Rahab Ndios, sa'á ñoó ko ní xi'an xí'ín dao ka na ñooan, na ko ní xíin kueídó'o Ndios, chī nī natiin va'án ve'án ta Israel, tá'an ra nī sa'an nī naní ñoo Jericó ñoo.

³² ¿Ndí kían ka'an cháa kai xí'ín ndó sa'á ña yó'o? Chī ko nónói nakani ndi'ii sa'á ña nī kee Gedeón, xí'ín sa'á ña nī kee Barac, xí'ín sa'á ña nī kee Sansón, xí'ín sa'á ña nī kee Jefe, xí'ín sa'á ña nī kee David, xí'ín sa'á ña nī kee Samuel xí'ín sa'á ña nī kee dao ka profeta, ³³ chī sa'á ña sa kandeé iní ra Ndios, sa'á ñoó sa kandeé rá sa dandáki ra dao ka ñoo, ta sa kee ra ña ndaa, ta sa natiin ra ña nī kaa Ndios kī'o na noo rá, ta sa kandeé rá sa sadi ra yú'u ndika'a, ³⁴ ta sa kandeé rá sa

nda'o ra ñó'o deen kéi ita, ta sa kandeé rá sa káki ra noo espada. Ta va'ará ko kuí ka ndée rá, tído mii Ndios nī xi'o ndée rá, sa'á ñoó sa ní'i rá ndée sa naá ra xí'ín dao ka ñoo, ta sa kandeé rá sa taxí rá ta xiní u'u tá'an xí'ín rá. ³⁵ Ta sa'á ña nī kandeé iní dao na ñá'a nī sa ndei sa na'á Ndios, sa'á ñoó nī nataki tá'an na, na nī xi'i.

Tído dao ka ñayuu Ndios nī ndo'o naní níō ná, ta nī xi'i na sa'a Ndios, tído ko ní sa'an na dánkoo na ña kándée iní na Ndios, dá chī ná'á ná ña nataki na kandeí va'a cháa ka na kee Ndios. ³⁶ Ta dao ka na nī kediki ndaa ñaa tá kini, ta nī kani ñaa rá xí'ín chirrión, ta dao ka na nī kató rá xí'ín cadena, ta nī sadi ñaa rá ve'e kaa. ³⁷ Ta dao ka na nī sa'ání rá xí'ín yuu, ta dao ka na nī sa'anda dao ra xí'ín espada, ta dao ka na nī xirndodó rá, dá ná ya'a na kee na kuachi, ta dao ka na nī sa'ání rá xí'ín espada. Ta yó'o yó'o nī xionoo na, ta nda ñi borrego xí'ín ñi kiti nī sa ndixi na. Ta ñayuu kúnda'i nda'o nī sa kuu na, ta sa ndo'o nda'o níō ná, ta sa kendava'a nda'o ñayuu xí'ín ná. ³⁸ Ta ñayuu ndaya'i nda'o noo Ndios nī sa kuu na yó'o, ta ko kánian ní'i ñayuu ñayuu yó'o ña kandeí na xí'ín ná, ta vatí xian daá sa xionoo ndava'a na noo kúu ño'ó ichí, xí'ín noo kúu yuku, xí'ín noo kúu káo, xí'ín noo kúu da'o.

³⁹ Ta nī nakoní Ndios ndi-daá na yó'o sa'á ña sa kandeé iní ñaa ná, tído ko ní natiin na ña nī kaa Ndios kī'o na noo

ná, ⁴⁰ dá chí ña va'a cháá ka ko'on Ndios kí'o na noo ná, ta ni chítuu too ña Ndios, chí kóni na ña natiin nduú yo ña dánkoo vii ná yó xí'in ñayuu ñoó.

12

Ná kande'é yó iin tó'on Jesús, ta kee yó tát'on kí'o kée mií ná

¹ Díon ví kua'a ni sa kuu ñayuu ni sa kandeé iní Ndios, ta xí'o na kuendá noo yo, ta káo noo na yó tát'on kí'o káo noo ñaá viko. Sa'á ñoó ná taó xoo yó ndidaá tá'an ña'a kétéin noo yo xí'in ndidaá kuachi ña sadí noo yo, ta ná koo ini yo taxí tá'an yó xí'in tandeé iní ko'on yo chí noo. Ná dá'a ni katuu yó.

² Ná kande'é yó iin tó'on diní Jesús, dá chí mií ná kúu na ni xí'o ña kandeé iní yo ná, ta mií ná dáxinkuei yó nda noo kánian kasandaá yo ña kandeé iní yo ná. Chí sa'á ña ná'á ná ña ni'i ná ña kadii iní na tá ná ndi'i, sa'á ñoó ni xí'o na mií ná ni ndo'o ní'o ná ndika cruz, ta ko ní sá ne'e na tandíni ña kíán iin ña ka'an noo kuu na ndika cruz. Ndi'i daá, dá ni ñakoo na xoo kuá'a Ndios, noo ío na dándaki na.

³ Kande'é ndó ña kí'o díon ni ndo'o Jesús ni kee ñayuu kíni xini u'u ñaá, dá kíán ná dá'a ni kuitá ndo, ta ná dá'a ni ndiko ndó tá ndo'o ní'o ndo. ⁴ Dá chí va'ará ndó'o ní'o ndo sa'á ña ko xíin ndo kee ndó kuachi, tído ko ñá'a ta'on ka'ání ná ndo'ó tát'on ni kee na xí'in Jesús. ⁵ ¿Á sa ni nandodó va ndó ña ká'an

ni'ini tuti ij Ndios noo yo? Ta tát'on ká'an ni'ini iin tatá noo de'e ra, kí'o díon ká'an ni'inian noo yo, dá chí kaáan:

De'e ló'o mií, o sa kú'ichi inon tá ndénda ñaá sato'o yo Ndios,

ta ná dá'a ni kutúú inon tá dánani na yo'ó,

⁶ dá chí ndidaá na kú'u ini sato'o yo Ndios sa'a, ndénda ñaá ná,

ta dándó'o na ní'o ndidaá na ni natiin ña kakuu na de'e na.

⁷ Sa'á ñoó kí'o ndeé iní ndo tá ndénda ñaá Ndios, dá chí kí'o díon kée na xí'in ndó sa'á ña kúu ndó de'e mií ná. Dá chí, ¿ndi káa iin de'e ko ndénda ñaá tatá ra? ⁸ Tído tá ko ndénda Ndios ndo'ó tát'on kí'o ndénda na dao ka de'e na, dá kíán ko kúu ta'on ndó de'e na, de'e nda'í va kúu ndó. ⁹ Díon ni ndo'o yó xí'in tatá yo ñayuu yó'o tá ni sa kuu yó takuáli, ni ndenda na yó, ta ni sa io ñañó'ó yó noo ná. Sa'á ñoó, ¿á ko ná'á ta'on ndó ña kánian ndi'i cháa ka ini yo kueídó'o yó tatá yo Ndios, na ío induú, dá ná konio kataki chíchí yó? ¹⁰ Tatá yo ñayuu yó'o ni ndenda ra yó cháa tiempo tát'on kí'o ni ka'án mií rá. Tído tatá yo Ndios kúu na ndénda na yó, dá keva'a yó noo ná, dá katí'a yó koo vii yo noo ná tát'on vii mií ná. ¹¹ Ta ko iin ta'on náta'an ini tá ndénda ñaá tatá xi, di'a tá'u'u ini xi tá ndó'o xi díon. Tído ña va'a mií vá xí kíán, dá chí cháa ka chí noo kasandaá xi koo va'a ini xi, ta katí'a xi

kakuu xi ñayuu kendísá'ano sa'á ña ni ndo'o nio xí.

Ki'o di'a ndo'o ñayuu ko xiin natiin ña maní xí'o Ndios noo ná

¹² Ta viti ndane'e ndó ndá'a ndo xí'ín ndée, ta ná chikata ndakí ndo kondó ndo. Ná dá'a ni ndíko ndó. ¹³ Ná konó ndó iin íchi ndaa noo kaka ndó, dá kían ná dá'a ni natani cháá ka sa'a ndo, ña ni xió kodo, dá kían ná nda'aan.

¹⁴ Ta koo ini ndo kandeí va'a ndó xí'ín ndidaá ñayuu, ta koo ini ndo koo vii ndo noo Ndios, dá chi na ko kée dión, ni iin kuu ta'ón o koní na sato'o yo Ndios. ¹⁵ Koo ini ndo kandaa tá'an ndó, dá kían ni iin ndó ná o kána xoo noó ña maní ni kee Ndios sa'a ndo. Chi oon ni ví kakuu iin káa mií ndó táto'on iin yo'o ova, dá dátúú ndó dao ka ndo, dá kasá'a ndíko dao ka na kee ndó. ¹⁶ Ta kaon koo ndó, dá ná dá'a ni kee iin káa ndo'ó kuachi xí'ín na ko kúú ñadi'í ndo o yí ndo. Ta ná dá'a ni kenóo ndó ña'a Ndios táto'on ki'o ni kee Esau, dá chi sa'a iin ko'lo ndéi ni daon tá'an ra ña kánian natiin ra sa'a ña kúú rá de'e noó. ¹⁷ Ta sa ná'a vá mií ndó ña tá ni ndi'í daá, dá ni kasá'a nda'í sáki ra xíka ra ta'í rá noo tatá ra, ña kían vei noo Ndios sa'á ña kúú rá de'e noó, tído ko ní kándeé ta'on ra natiin ra ña, ta ko ní kúu ta'on nadaon ra ña ni kee ra, va'ará ni saki ra xí'ín ndirá noo rá.

¹⁸ Ta ko ní kasandaá ndo noo iin iin yúku, ña kían kuu dáko'on ndá'a ndo táto'on ni ndo'o na sá'ano ve'e yó tá sata, chi tá ni saá na noo

iin yúku ñoó, deén nda'o kéi itaan, iin naá nda'o noo íian, ta ño'oma tóon ndúchí ni naka'ani dinján, ta ní'í xido oon kána tachí déen ñoó. ¹⁹ Tá ni seídó'o na sá'ano ve'e yó ña ni'í nda'o ni tuu trompeta, ña ni'í nda'o ni ka'an tachí Ndios, dá ni sei nda'í ñayuu ñoó ña ná dá'a ka ni ka'an na, ²⁰ dá chi ni yu'ú nda'o na tá ni seídó'o na choon ni ta'andá noo ná, chi ni ka'an ña ni mií ná, ta ni iin tó'ón kiti ndáka na o kúu kako'on yúku ñoó, dá chi tá koó, dá kánian kuu na xí'ín yuu, o xí'ín iin yúchi. ²¹ Ta sa'á ña xíxi nda'o kúu ña ni xini na, sa'á ñoó ni kaa Moisés: "Ndéi nino oon ví yu'u ña yu'í", kaá ra.

²² Tído ndo'ó, sa ni kuyati ndó noo iin yúku Sion noo nákaa ñoo Ndios takí, ña kúú ñoo Jerusalén nákaa induú, noo ndéi kua'á nda'o mil ángel. ²³ Ta ñoó kúú noo ndítutí ndi'í na mií noó ni kana Ndios, ta kándodó kuu ná induú. Ta ñoó ió mií Ndios, na keyíko ndaa sa'a ndidaá tá'an ñayuu. Ta ñoó ndéi ta'ani nio na ni kandoo vii noo Ndios, chi ni ni'í ná ña kakuu na táto'on ki'o kóni Ndios. ²⁴ Ta sa ni kuyati ta'ani ndó noo Jesús, na ni ka'an sa'a yo noo Ndios, dá ni kandoo na kee na iin ña saá xí'ín yó. Ta ió ta'ani kuendá ndo xí'ín ni ná, kirá ni xita sa'a ndo. Ta ni va'a cháá ka kúú rá o duú ni Abel, chi ko xíka ya'í ra sa'á kuachi táto'on ni kee ni Abel.

²⁵ Ta ná dá'a ni kedó'ó ndó mií ndó noo ká'an Ndios. Dá

chì kọ ní kàkì ta'on nà sá'ano ñoo yọ sà'á ñà nì kedó'ó ná mií ná noó nì ka'an Ndios noño'ọ yó'o. Ta ví'í kà ví ndo'o yó tá ná kedó'ó yó mií yó noo ká'an Ndios ndà induú. ²⁶ Ta xí'ín to'on nì ka'an mií ná nì dakídi ni'ini na sava'a noño'ọ yó'o tá sata, tído viti kaá nà di'a: “Ko'on tukui kee dión, tído ọ dúú noño'ọ yó'o oon nì ko'in dákídi ni'ini, ndà induú dákídi ni'ini ta'anii.”

²⁷ Ta sà'á ñà nì kaa nà “ko'on tukui kee dión”, sà'á ñoo kándaá inio ñà ko'on nà dítá ná ndidaá ñà kuu kidi ni'ini, ñà nì kava'a na ñayuu yó'o, dá kandoo ndidaá ñà ọ kúu kidi ni'ini. ²⁸ Ta viti, sà'á ñà nì ni'í yọ noo Ndios iin ñayuu sàá noo dándáki na, ñà kíán ni iin kuu ọ kidi ni'ini, sà'á ñoo daá kuití ná nakí'o yó ndivé'e noo Ndios. Ta kí'o dión ná koni kuáchí yó noo ná, ta ná kayu'ú ni'ini yó nà, ta ná koo ñaño'ó yó noo ná, dá ná nata'an ini nà koni nà yó. ²⁹ Dá chì táto'on kí'o kúú ño'ó ita chiño'ọ ndidaá ña'a, kí'o dión kúú tatá yọ Ndios.

13

Kí'o di'a kánian kee yó sà'á ñà kándéé iní yọ Jesús

¹ Ọ sà koo ini ndo dánkoo ndó ñà kú'u sátá'an ini ndo sa'a ndo. ² Ta ná dá'a ni nandodó ndo natiin va'a ndó ndi ndáa mií ñayuu tá nì kasáa nà ve'e ndó, dá chì sà'á ñà nì natiin va'a ñaá dao ñayuu, sà'á ñoo nì natiin na ángel nì kii noo Ndios nì saá ve'e na, va'ará kọ ní kándaá ini nà ndá yoo kúú ná.

³ Ta koo ini ndo ndiko'on ini ndo sà'á nà ño'ó ve'e kaa, ta kee ndó kuendá ñà nákaa nduú ndo xí'ín ná. Ta dión ta'ani kando'o ndó xí'ín nà kéndava'a ñayuu xí'ín, ta kee ndó kuendá ñà ñíi mií ndó kéndava'a na xí'ín. ⁴ Ta kana'á ndó ñà iin ñà va'a kíán ñà tánda'a ñayuu. Ta iin ñà vii kíán ñà kidi taa xí'ín ñadi'í ra. Tído ndidaá ñayuu kidi xí'ín nà kọ kúú ñadi'í nà ọ yí ná, xí'ín nà kée dao kà kuachi ka'an noo xí'ín ñíi ná, noón kúú nà miíán ndaá kuiti ndo'o níọ ná kee Ndios. ⁵ Ta ọ sà kátoó téi ndo ñà kuiká, kua'án ndo kadii iní ndo xí'ín ña'a sà ió noo ndo, dá chì di'a nì kaa mií Ndios: “Ni iin kuu tá'ón ọ dáyaá ndá'í yo'ó, ta ni kuu tá'ón ọ dánkoo ndava'i yo'ó.” ⁶ Sà'á ñoo kuu kaa yọ di'a xí'ín tandeé iní:

Miíán ndaá kuiti sato'o yọ Ndios kúú nà chindeé ñaá,

sà'á ñoo ni kọ yu'íi xiníi ndi ndáa mií vá ña'a ná kee taa ñayuu yó'o xí'ín.

⁷ Daá kuití ndiko'on ini ndo nà nì daná'a noo ndo, chì mií ná nì daná'a to'on Ndios noo ndo. Ta ndiko'on va'a ini ndo ñà kua'á nda'o ñà va'a nì kana noó ñà sà kee na, ta kandeé iní ndo Ndios táto'on sà kandeé iní ñaá ná. ⁸ Táto'on kí'o kúú Jesucristo koni, kí'o dión kúú ná viti, ta kí'o dión kuií va kakuu na. ⁹ Ná dá'a ni koo ini ndo ndiko' ndo ñà to'ón dána'a dao kà taa, ta ọ sà kándia ndó tá diín dána'a ra sa'a Jesús. Va'a cháá kà kíán ñà koo ndeé ndo xí'ín ñà maní nì kee Ndios sa'a ndo, ta ọ dúú

sa'á ña seí ndo ña yó'o o ña káa tát'o'n k'i'o dána'a dao ka ra. Dá ch'i va'ará ndúndéé dao ñayuu kée na ña yó'o, tído ko chindeé ta'on ñaá.

¹⁰ Ní'í yo ña va'a sa'á ña n'i doko Jesús mií ná noo Ndios tá n'i xi'í na. Ta ko ta'ón íchi ta duti kéchóon ini ve'e ño'o na Israel ni'í rá ña va'a yó'o.

¹¹ Né'e ta duti kúú noo n'i kít'i kua'an ra ini ve'e ño'o noo kúú noo ñi cháá ka, ta dóko ñaá rá noo Ndios sa'á kuachi ñayuu. Ndi'i, dá chíñó'o ra yiki koño ri nda noo kúú yu'ú ñoo. ¹² Díón ta'ani n'i ndo'o Jesús, dá ch'i n'i xi'í na nda noo kúú yu'ú ñoo, ta xí'ín n'i mií ná n'i nduvii ñayuu na. ¹³ Ta viti ná kankuei yó ko'o noo n'i ndo'o níó Jesús yu'ú ñoo, dá kí'an tát'o'n k'i'o n'i kediki ñaá ñayuu, k'i'o díón ta'ani ná ndo'o miíá. ¹⁴ Dá ch'i o duú ñayuu yó'o nákaa ñoo noo kandeí chíchí yó. Di'a nandukú yó iin ka ñoo, ña koo chí noo.

¹⁵ Ta sa'a mií Jesús ná doko yo to'on va'a, to'on ñó'ó noo Ndios ndidaá tá'an kuu, díón dá nakoni yo ná xí'ín to'on kankuei yú'u yo. ¹⁶ Ta ná o sa nándodó ndo kee ndó ña va'a, ta koo ini ndo chindeé tá'an ndó xí'ín ña ió noo ndo, ch'i ña yó'o kí'an náta'an ini Ndios xiní na, ña dóko yo noo ná.

¹⁷ Ta koo ini ndo kueídó'o ndó na ndíta dána'a noo ndo, ta kee ndó choon sa'ándá na, dá ch'i nduú ñoo ndaá na níó ndo, ch'i ná'á ná ña mií'an ndaa nak'i'o na kuendá sa'a ndo noo Ndios. Tá kée ndó díón, dá kí'an xí'o ndó ña kádij ini na, ta ná dá'a ni kunda'í

ini na, ch'i ni iin ña va'a o ní'í ndo tá ná dákúnda'í ini ndo ná.

¹⁸ Kaka ndo ña man'i noo Ndios sa'á ndu'u, dá ch'i ná'á va'a ndu ña ió vii ñaxintóni ndu noo Ndios, ta kóni ndu'u kendúsá'ano ndu ndidaá tá'an ña'a. ¹⁹ Ta seí nda'avíi noo ndo ña daá kaka ndo ña man'i noo Ndios sa'í, dá ná chindeé ná yu'u nandió koo yachii koto ni'inii ndo'ó noo ndéi ndó xaan.

Ká'an na ndisá'an noo ndí'i

²⁰ Ndios kúú na xí'o ña ió va'a ini yo, ta mií ná kúú na n'i danátaki Jesucristo, na kúú sato'o yo, ta Jesús kúú mí na ndáka léko, ta sa'á ña n'i xi'í'o na n'i ná n'i xita ra sa'a iin rá iin yó, díón, dá n'i xinkoo ña n'i kandoo Ndios kee na xí'á, ta daá kuití ndáya'i ña. ²¹ Ta mií Ndios ná k'i'o ña kat'i'a ndó kee ndó ndidaá tá'an ña va'a, dá kandeé ndó kee ndó ña kóni mií ná, ta kee ta'ani na xí'ín ndó ña náta'an ini na kee na sa'á ña n'i xi'í Jesucristo sa'a yo. Ta daá kuití ná natiin na ñaño'ó. Díón ná koo.

²² Ta seí nda'avíi noo ndo, ñani, ña k'i'o ndeé ini ndo kueídó'o ndó to'on ká'an ni'inii noo ndo, ch'i cháá nda'o kúú to'on n'i taai kosaa noo ndo. ²³ Ta kana'á ndó ña sa n'i yaa va ñani yo Timoteo ve'e kaa. Tá ná kasaa yach'i xi yó'o, dá kandakai xi saai kande'í ndo.

²⁴ Ka'an ndo ndisá'an xí'ín ndidaá na ndíta dána'a noo ndo xaan kuendá ndu'u, xí'ín ndidaá ka na kúú ñayuu Ndios. Ta natiin ndó ndisá'an

tánda'á ndidaá ñani y_o ndéi
Italia yó'o k_osaaan no_o nd_o.
²⁵ Ta ná koo ña man_i xí'o
Ndios xí'in iin rá iin ndó. Díon
ná koo.

To'on yó'o kían nī taa Santiago nī sa'an noó na kúú kuendá Jesús

Ká'an Santiago ndisá'án

¹ Yu'u kúú Santiago, ta kéchóoin noo Ndios xí'in noo Jesucristo, na kúú sato'o yo. Ta táai tuti yó'o kosaaan noo ndo'ó, na kúú ndin uxī uu tu'u na ñoo Israel, ndo'ó na nī xitā noo kua'an ndéi iin nī ñayuu. Ta ká'in ndisá'án xí'in ndó.

Ná kadij iní tein tandó'ó ndó'o yó

² Ñani mií, kadij nda'o ini ndo tá ñó'o ndó tein ndi ndáa mií tandó'ó. ³ Chī sá ná'a va'a ndó ña tá ndó'o ndó tandó'ó sa'á ña kándéé iní ndo Jesús, dión dá katī'a ndó koo ndeé iní ndo noo tandó'ó. ⁴ Tá nakī'o ndó mií ndó kī'o ndeé iní ndo noo ndi ndáa tandó'ó ndo'o ndó, dá xīnkoo ndó tátō'on kī'o kánian koo ndó, ta chīchi ndó xí'in ña kándéé iní ndo Jesús, ta ni iin tó'on ta'on ña'a o kámani noo ndo.

Kī'o Ndios ñaxintóni noo yo tá ná kaka yoán noo ná

⁵ Tá ió iin káa ndo'ó kámani ñaxintóni, dá kían kaka ndoán noo Ndios, dá chī ió nduu na ña kían kī'o na ña xíkā ndo, chī kúú ná iin Ndios xí'o kuá'á ña'a noo ñayuu na, ta ko kaá na ña koó. ⁶ Tído kaka ndoán xí'in ña kándéé iní ndo ná. Ta o sa nákani kuáchi iní ndo, dá chī tá kée ndó dión,

dá kían kúú ndó tátō'on noo taño'o, ña kua'an xoo yó'o xoo káa kée tachī. ⁷ Ta iin ñayuu kée dión ná o sa kándati na natiin na ni iin ña'a xíkā na noo sato'o yo Ndios, ⁸ dá chī kúú ná iin ñayuu nákani uu ini, ta ko kúú ta'on na iin ñayuu iin tó'on ñaxintóni.

⁹ Ta ñani yo, na kúnda'í, kánian kadij ini na chī chin-daya'i ñaá Ndios. ¹⁰ Ta na kúú na kuiká, kánian kadij ini na sa'á ña nī kenóo ñaá Ndios, dá chī ña kuiká ió noo ná kúúán tátō'on ita yuku, chī tóo vá ndato sáaan, ta dión ta'ani ndo'o ña kuiká kómí ná. ¹¹ Dá chī tá xíno ndiandii, ta ndúdeen ká'anián, ta kúú íchī vá yuku ñoó, ta kúú kuéi va itaan, ta kúú ndáñó'ó vá ña luu ndáaan. Dión ta'ani ndo'o na kuiká xí'in ña'a kómí ná nani ndúkú ná cháá ka ña kuiká.

Yá'a yó kée yó kuachi kée ña kini ñó'o ini ñaxintóni yo

¹² Ndiká'án ndi kúu ví ñayuu, na xí'o ndeé ini tá ndó'o na tandó'ó, dá chī tá nī xí'o ndeé iní na noo ndidaá tandó'ó, dá kían natiin na ña kataki chíchí ná noo ió Ndios. Dá chī kī'o dión nī xí'o Ndios to'on na ña kían kee na xí'in ñayuu kóni ñaá. ¹³ Tá kasá'á katoó ndo kee ndó iin kuachi, o sa ká'án ndo ña Ndios kúú na dáka'an ñaá, dá chī o kándéé ta'on ña kini ña kían ya'a Ndios kee na kuachi, ta ko dáka'an Ndios ni iin tó'on ñayuu ña kían ya'a na kee na kuachi. ¹⁴ Ña kini ñó'o ñaxintóni yo, ñoó vá kían dáka'an yo, dá yá'a yó kée

yó kuachi noo Ndios, ta ñoo ta'ani kían dákatoó ñaa. ¹⁵ Ta sa'á ña kátoó yo kée yó ña kini ñó'o ini ñaxintóni yo, sa'á ñoo kásá'a yá'a yó kée yó kuachi. Tá náki'o yó mií yó kaño'o yó tixi ndá'a kuachi, ñoo kían kedaá xí'ín yó, dá ni'i yo ña kuu yo.

¹⁶ Sa'á ñoo, ná dá'a ni dándalí ndo mií ndó, ñani maní mií. ¹⁷ Dá chī ndidaá ña va'a, xí'ín ndidaá ña ndaa kúu ña xí'o oon Ndios noo yo vei nda induú. Ta mií Ndios kúu na ni kava'a ndidaá kúu ña tóon ñó'o induú. Ta ni iin kuu ta'ón o nádaon Ndios, tát'on kī'o nádaon ña tóon ñó'o káa. ¹⁸ Ta mií Ndios ni chikaa ini ña kían ndee na yó de'e mií ná ni kee to'on ndaa na. Ta kī'o dión ni kasandaá yo kúu yó na mií noo ni nakana Ndios kakuu de'e na.

Ná kueídó'o yó choon sa'ándá Ndios, dá kían koni yo kandeí va'a yó

¹⁹ Sa'á ñoo, ñani maní mií, kaon koo ndó kueídó'o va'a ndó noo ká'an dao ka ñayuu. Ná dá'a ni yachi téi ka'an ndo, ta ni o sa kuído yachi téi ini ndo. ²⁰ Dá chī ña xido ini yo ko chindeéan yó, dá kee yó ña kóni Ndios. ²¹ Sa'á ñoo dánkoo ndó ndidaá kúu ña kini kée ndó, xí'ín ña kini náani ini ndo, ta natiin ndó to'on Ndios, tá'an ña ni seídó'o ndó, xí'ín ña nda'í ió ini ndo. Dá chī ña yó'o kían kándéé dákaki ní'o ndo.

²² Koo ini ndo kee ndó tát'on kī'o ká'an to'on va'a ni seídó'o ndó. O sa kueídó'o oon ndoan, dá chī tá seídó'o

oon ndoan, dá kían dándalí ndo mií vá ndó. ²³ Chī na seídó'o oon to'on va'a Ndios, ta ko kée na ña, noón kúu tát'on iin ta ndé'é mií noo espejo. ²⁴ Dá chī tá ni ndi'i ni sa nde'é rá to'on káa ra, ta kúu kua'an ra. Ta kúu too vá, kúu sa nandodó va ra tát'on kī'o káa ra. ²⁵ Tído na ndino'o ini seídó'o to'on ndaa Ndios, tá'an ña taó xoo ñaa tixi ndá'a kuachi, ta ndiko toon naan, noón kúu na ko nandodó ña ni seídó'o na. Di'a kée na choon sa'ándaan. Na yó'o kúu na chindeé Ndios noo ndidaá ña kée na.

²⁶ Ta ndidaá na ká'an ndíta ndaa xí'ín Ndios, ta ko kándéé ná chituu na yú'u ná, noón kúu na dándalí mií, ta ni ña kándísa na ko ndaya'i. ²⁷ Dá chī ña ndaa, ña vii kúu ña kándísa yó noo tatá Ndios tá ná chindeé yó takuálí koó tatá xí'ín naná, xí'ín na kuaan tein tandó'ó ndó'o na, ta ná kandaa yo mií yó noo ña kini ió ñayuu yó'o.

2

Ná dá'a ni chindaya'i yó dao ñayuu, ta kenoo yó dao ka na

¹ Ñani mií, ndo'o na kándéé ini sato'o yo Jesucristo, na kánian natiin ndidaá kúu ñaño'ó, o sa koo ini ndo chindaya'i ndó dao ñayuu, ta kenoo ndó dao ka na. ² Ná keeá kuendá ña ni saa iin ta kuiká noo ndéi ndó dakuá'a ndó, ta ñó'o dé'e oro ndá'a rá, ta táyí ndíxi ra. Ta mií hora daá ni saa ta'ani iin ta kúnda'í, ta ndíxi ra dá'on yatá.

³ Ta nátiin va'a ndó ta ndíxi

dá'on va'a ñoó, ta kaá ndo xí'ín rá: "Kakoo ní noo téi va'a yó'o." Ta kaá ndo xí'ín tá kúnda'í ñoó: "Xa'an ní kuiión, o kakoo noño'ó xa'an kooón." ⁴ ¿Á kō ná'á ta'on ndó ña sa'á ña kée ndó dión, sa'á ñoó káxi ndó ñayuu, ta kényiko ndo sa'a ná xí'ín ñaxintóni kini kómí ndó?

⁵ Sa'á ñoó, ñani maní miíi, kueíd'ó va'a ndó ña yó'o. ¿Á kō ná'á ta'on ndó ña mií vá Ndios nì kaxi ñayuu kúnda'í ndéi ñayuú yó'o ña kían koo kuiká ná xí'ín ña kándéé iní ñaá ná, dá natiin na ta'í ná noo ió Ndios dándáki na, dá chí mií Ndios nì kaa ña kí'o na ña noo ñayuu kú'u iní na sa'a ná? ⁶ Tído ndo'ó, di'a kénóo va ndó na kúnda'í. ¿Á kō ná'á ta'on ndó ña tá kuiká kúú ra sa'ání nda'í ñaá, ta ñó'o ra ndo'ó kua'an ra noo tá né'e choon? ⁷ Ta, ¿á kō ná'á ta'on ndó ña tá kuiká kúú ra ká'an ndava'a sa'á kuu ndato Jesús, ña kándísa yó?

⁸ Dá chí tá miían ndaa kée ndó choon sa'ándá ley Ndios, dá kían va'a va kée ndó. Chí di'a ká'an tuti ií mií ná: "Ku'u iní ndo sa'á ñayuu xí'ín ndó tát'o'on kí'o ndó'o ndó xí'ín mií ndó." ⁹ Tído tá káxi ndó ñayuu, dá kían yá'a ndó kée ndó kuachi, ta tái ndo noo Ndios, chí nì xio kao ndó ley na. ¹⁰ Ta ndi ndáa mií vá ñayuu kée choon sa'ándá ley Ndios, tído tá nì xio kao na iin choon sa'ándáan, dá kían kándoo na tái kuachi na noo ndidaá choon sa'ándáan. ¹¹ Dá chí di'a kaá Ndios noo ley na: "O sa kée ndó kuachi

xí'ín na kō kúú ñadi'í ndo o yíi ndo." Ta kaá ta'ani na: "O sa ka'ání ndó ndii." Sa'á ñoó va'ará kō ní kée ndó kuachi xí'ín na kō kúú ñadi'í ndo o yíi ndo, tído nì sa'ání ndó ndii, dá kían noo ndidaá kúú vá ley nì ya'a ndó. ¹² Sa'á ñoó ka'an ndo to'on va'a, ta kee ndó ña va'a, chí nakuíta ndó noo Ndios, ta keyíko na sa'a ndo xí'ín iin ka ley, ña kían nì taó xoo ndó noo kuachi. ¹³ Tá ná kasandaá kuu keyíko Ndios sa'á ñayuu, dá kían koo ña maní koo sa'á na kō ní xí'o ká'ano iní sa'á ñayuu xí'ín ná. Tído na nì xí'o ká'ano iní sa'á ñayuu xí'ín ná, noón kúú na koo ña maní sa'a tá ná keyíko sa'a ná.

Tá miían ndaa kándéé iní yo Jesús, dá kían kánian kee yó ña va'a

¹⁴ Sa'á ñoó ñani miíi, ¿ndá choon kían ña kaá ndo ña kándéé iní ndo Ndios tá kō kée ndó ña va'a? ¿Á ká'an ndó ña káxi ndó sa'á ña kaá ndo kándéé iní ndo ná? ¹⁵ Dá chí tá ió iin ñani ndo, o iin kí'o ndó, ta ná'á ndó ña kámani ña'a kandixi na, xí'ín ña'a keí ná iin iin kuu kuu, ¹⁶ dá kaá ndo xí'ín ná: "Kua'an nó'o ní, ta koo va'a ní, ta kasá'an va'a ní, ta kandixi va'a ní." Tá kaá ndo dión xí'ín ná, tído kō chindeé ndó na xí'ín ña xínño'ó ná, dá kían, ¿ndi kúú ña va'a nì kee ndó xí'ín ná, tá dáá? ¹⁷ Dión ta'ani, tá kaá ndo ña kándéé iní ndo Ndios, ta kō kée ndó ña'a va'a xí'ín ñayuu xí'ín ndó, dá kían kō chóon ta'on ña kándéé iní ndo ná.

18 Ndá ndi kuu ió iin káa ndó kaa di'a xí'ín yu'u: "Kándéé iní yó'ó Ndios, tído yu'u kúu rā kée ñā va'a." Tído yu'u kaáj xí'ín nā ká'an dión: "O kúu ta'on na'a ní ñā kándéé iní ní Ndios, chī kō kée ní ñā va'a. Tído ñā va'a kéei ná'a ñā miían ndaa ndisa kándéé iní Ndios." 19 Tá kándísa ndó ñā iin tó'ón dinī kúu Ndios, dá kían va'a va kée ndó. Tído kana'á ndó ñā ndā ñā u'u ta'ani kándísa ñā iin tó'ón kúu Ndios, ta ndéi nīnoan noo ná.

20 O sa kákuu ndó ñayuu xixi. ¿Á kō ná'á ta'on ndó ñā tá kō kée ndó ñā va'a, dá kían ni iin ñā'a kō ndáya'i ñā kaá ndo kándéé iní ndo Ndios? 21 ¿Á kō ná'á ndó ñā nī kandoo va'a tatá sá'ano yo Abraham noo Ndios sa'á ñā va'a nī kee na, chī kua'an nā doko ná de'e na noo Ndios tátō'on nī sa'anda mií ná choon? 22 Ta kana'á ndó ñā sa'á ñā nī kandeé iní Abraham Ndios, sa'á ñoó nī kee na choon nī sa'anda Ndios noo ná. Ta sa'á ñā nī keva'a na choon nī sa'anda Ndios, sa'á ñoó nī xinkoo va'a na noo ñā kándéé iní ñāá ná. 23 Dá nī xinkoo tō'on ká'an tuti iī Ndios, chī kaáan ñā sa'á ñā nī kandeé iní Abraham Ndios, sa'á ñoó nī kandoo vii ná noo ná. Ta ká'an ta'anian ñā nī sa kuu na amigo Ndios.

24 Ta kana'á ndó ñā kándoo vii ñayuu noo Ndios sa'á ñā kée na ñā va'a, ta o duú sava'a sa'á ñā kándéé óon iní ñāá ná. 25 Ta dión ta'ani nī ndo'o iin ñá'a sa naní Rahab, ñā sa dikó mií noo taa. ¿Á kō ná'á

ta'on ndó ñā nī kandoo va'an noo Ndios sa'á ñā nī keeán ñā va'a, chī nī xī'oán ve'an nī kidī taa nī sa'an nī naní ñooan, ta nī dakí'in ñāá iin ka íchi kua'an ra? Ta kí'o dión, dá nī kākī ra. 26 Ta sa ná'á vá yó ñā tá kōó níó nákaa ini yikí koño iin ñayuu, dá kían kō takí ta'on na. Kí'o dión ta'ani kō takí ñā kándéé iní yo Ndios tá kō kée yó ñā va'a.

3

Ná koo ini yo dándaki yo yáa yo

1 Ñani mií, ná dá'a ni kua'a téi ndo katoó kakuu na dána'a, dá chī sa ná'á ndó ñā kua'a cháá ka kuendá kánian nakí'o na dána'a noo Ndios o duú dao ka ñayuu. 2 Ta ndidaá vá yó yá'a nda'o noo Ndios. Tá ió iin nā kō yá'a xí'ín tō'on ká'an nā, dá kían kúu ná iin nā ndaa, chī ndā ñā kini kóni ñīi ná kándéé ná dándáki na.

3 Dá chī tá ná chikaa yo kaa yú'u kuéi yo, dá kandeé yó dándáki yó rī, chī kanóo yó rī kua'a noo ká'an mií yó. 4 Ta kande'é ta'ani ndó tátō'on kí'o ndó'o barco, va'ará ndi kí'o ví ná'ano rá, ta va'ará ndi kí'o ví ndakí tachi chinda'á ñá, tído xí'ín iin tó'ón yíto ló'o tárnee tīi rá kándéé iin taa kaó ra rá kua'an ra noo kóni mií rá. 5 Ta kí'o dión ta'ani ndó'o yó xí'ín yáa yo, chī kíán iin ñā ló'o, tído chindaá nooán kéeán ñā'a ná'ano nda'o. Chī kíán tátō'on iin ño'ó ita leé ló'o, dá chī va'ará ndi kí'o ví ká'ano yúku, tído vaá óon kándééán chíño'o ndi'i ñāá. 6 Ta yáa yo

kúu táto'on iin ño'ó kέj, chī kuá'á nda'o ña kini kándééán kéean. Ta kíán iin ña nákaa tein yiki koño yo, ta kándééán dáyakooan iin níi yó noo Ndios. Ta nda nī kaki yó nda nī xī'j yo kándééán dátuuán yó. Ta kíán táto'on mií ñó'o nī kii nda indaya.

⁷ Kándéé vá ñayuu dándaki na ndidaá kirí xíka noño'o, xí'ín kirí nárnee induú, xí'ín kirí xíka tīi noño'o, xí'ín kirí ñó'o ini takuúí. ⁸ Tído ni iin tó'ón yó o kándéé dándaki yó yáa yo, chī ña kini nda'o kíán, ta o kúu ta'on chituu yóan. Ta daá kuití dár'u'añ ñayuu xí'ín ndutá deéán. ⁹ Ta xí'ín yáa yo kéká'ano yó Ndios, na kúu tatá yo, ta xí'ín mií ta'anian ndáne'e kini yó ñayuu xí'ín yó, na nī kavá'a Ndios táto'on kī'o káa mií ná. ¹⁰ Ta xí'ín yú'u yo ká'an yo ña va'a, ta xí'ín mií ta'ani yú'u yo ká'an kini yó. Ká'ín xí'ín ndó, ñani mií, ña ko kánian kee yó dión. ¹¹ ¿Á iin tó'ón vá yáí kána takuúí vidī xí'ín takuúí ova, ká'án ndó? ¹² Ñani mií, ¿á kúu ta'ani xí'o taño'ó aceituna, ká'án ndó? Ta, ¿á kúu ta'ani xí'o yitó uva tñño'ó, ká'án ndó? Ta dión ta'ani o kúu ta'on kana takuúí o'ova noo kána takuúí vidī.

Tá miían ndaq kómí yó ña ndichí ni kii noo Ndios, dá kíán ñóchí ví kandeí yó xí'ín dao ka ñani yo

¹³ ¿Á ió iin káa na ndichí, o na ió ñaxintóni tein ndo'ó? Dá kíán kánian na'a na ña dión kíán xí'ín ña va'a kée na, xí'ín ña nda'í ió ini na. ¹⁴ Tído tá

nákaa ña u'u ini ini níoo ndo, ta chídáo tá'an mií ndó xí'ín dao ka ñani ndo, dá kíán ko kánian chindaya'i ndó mií ndó, ta o sa kétó'ón ndó ña ndaa. ¹⁵ Dá chī o duú noo Ndios ní kixi ña ndichí kómí na kée dión, chī ña ndichí kómí ná kúu ña ndichí ió ñayuú yó'o, xí'ín ña nī ta'j ñaxintóni taa, xí'ín ña ndichí xí'o ña u'u. ¹⁶ Dá chī noo ndéi ñayuu u'u ini, xí'ín noo ndéi na chídáo tá'an mií xí'ín dao ka ñayuu, ñoó kúu noo ió tandó'ó, ta kuá'á nda'o ña'a kini ió noo ndéi na. ¹⁷ Tído ñayuu kómí ña ndichí nī kii noo Ndios, noón kúu na ió vii, ta va'a ndéi na xí'ín iin rá iin na, ta kúu ná ñayuu va'a xí'ín ñayuu xí'ín ná, ta va'a ini na, ta kú'u nda'o ini na sa'a dao ka ñayuu, ta kuá'á nda'o ña va'a kée na, ta ko káxi na ñayuu, ta ko kúu ná ñayuu uu noo. ¹⁸ Sa'á ñoó ndidaá kúu na ndí'i ini ña kandeí va'a xí'ín dao ka ñayuu, noón kúu na xíonoo chí'i ña va'a, ta kasandaá na natiin na ña va'a kandeí na xí'ín dao ka ñayuu.

4

Ná dá'a ni katoó ndo ña kini ió ñayuú yó'o

¹ ¿Ndeí vei ña naá ndo, xí'ín ña ndáne'e tá'an ndó tein mií ndó, ká'án ndó? ¿Á ko ná'á ndó ña vei ña tein ña kini katoó ndo kée ndó, chī ña yó'o kíán naá tá'an xí'ín ña va'a nákaa ini ñaxintóni ndo?

² Kóni ndo ña koo ña'a noo ndo, tído ko ní'i ta'on ndóan. Sa'ání ndó ndíi, ta u'u kini ini ndo, tído ko kándéé ndó ní'i ndo ña kóni ndo. Naá

tá'an ndó, ta ndáne'e tá'an ndó, tído kọ kándéé ta'on ndó ni'í ndo ña kóni ndo, chí kọ xíkà ndoán noo Ndios. ³ Tá xíkà ndoán noo ná, kọ ní'í ta'on ndó ña, dá chí kọ xíkà va'a ndoán tátò'on kí'o kánian kaka ndoán. Chí xíkà ndoán, dá kandeé ndó kee ndó ña kini kóni mií ndó.

⁴ ;Ndo'ó kúú nà kée tátò'on kée iin ñá'a xini xíxi yí'í xí'ín iin ká taa! Chí, ¿á kọ ná'á ta'on ndó ña tá xini xíxi yó Ndios xí'ín ña kini ió ñayúú yó'o, dá kían nduu yó nà xini u'u tá'an xí'ín Ndios? Ta ndi ndáa nà ndí'i cháá ká ini sa'á ña ió ñayúú yó'o o dúú sa'á ña'a Ndios, noón kúú nà ni nduu nà xini u'u tá'an xí'ín Ndios. ⁵ ¿Á ká'án ndó ña ká'án oon tuti ií Ndios? Dá chí kaáan ña ni xí'o na Espíritu nà koo na ini yóó, ta kékuión nda'o na sa'a yóó ña koni yo ná. ⁶ Tído kuá'á ká ña maní kée Ndios xí'á, dá chí di'a ká'án tuti ií ná: “Kọ náta'an ini Ndios xini nà ñayuu ió táyí'í ini, ta di'a xí'o na ña maní noó ñayuu ió nda'í ini.”

Kenóo ndó mií ndó noo Ndios, dá ná chindaya'i na ndo'ó

⁷ Nakí'o ndó mií ndó kaño'o toon ndó tixi ndá'a Ndios. Ta o sa kándía ndó kee ndó ña kóni ña u'u, ta kuino mií váán ko'án noo ndo. ⁸ Ta koo ini ndo nandukú ndó Ndios ndidaá kuú, dá ná kuyati cháá ká nà koo na xí'ín ndó. Ta ndo'ó, nà kómí kuachi, nduvii ndo ndá'a ndó, dá chí ña kini nda'o kían kée ndó xí'án. Ta ndo'ó, nà nákanani uu ini, koo

ini ndo nduvii ndo níó ndo. ⁹ Kunda'í ini ndo, ta nda'í kuaki ndó, ta nde'í'í ndo sa'á kuachi kée ndó. Ta ña sáki ndo, ndee ndoán ná nduuan ña nde'í'í ndo. Ta ña kádii ini ndo, ndee ndoán ná nduuan ña kunda'í ini ndo. ¹⁰ Kenóo ndó mií ndó noo Ndios, nà kúú sato'o yo, dá ná chin-daya'i na ndo'ó.

Ná dá'a ni chinóo kuachi ndó ñani ndo

¹¹ Ñani mií, o sa kóo ini ndo ka'án kuachi ndó sa'a iin rá iin ndó. Dá chí tá ká'án kuachi ndó sa'a ñani ndo, ta kényíko ndo sa'a ná, dá kían ká'án kuachi ndó sa'a ley Ndios, ta kényíko ndo sa'án. Tído tá kényíko ndo sa'a ley, dá kían kọ kée ndó choon sa'ándáan, di'a kée ndó mií ndó kúú ndó iin nà kényíko sa'án. ¹² Iin tó'ón diní vá kúú Ndios, nà ni xí'o ley. Ta iin tó'ón mií vá ná kúú nà kándéé dákáki ñayuu, ta iin tó'ón mií ta'ani na kúú nà dándó'o níó yo sa'á kuachi kée yó. Sa'á ñoó, ¿ndá yoo kúú ndo'ó, ká'án ndó? ¿Ndiva'a yá'a ndó kényíko ndo sa'a ñani ndo?

Ná dá'a ni ka'án táyí'í ndó sa'á ña kee ndó taan

¹³ Ta kueídó'o va'a ndo'ó, nà ká'án di'a: “Viti o taan ko'on ndu iin ñoo, ta ñoo kandeí ndu iin ní'í kuia kechóon ndu, ta naka'án nda'í ndu, dá ni'í ndú kuá'á di'ón”, kaá ndo'ó. ¹⁴ Tído kọ ná'á ta'on ndó ndí kían ndo'ó ndó taan, dá chí kúú ndó tátò'on viko nó'ó náka'ani tóó ví'í, ta kúú ndáño'ó ni'ini vaan.

15 Sa'á ñoó va'a kaan di'a kánian ka'an ndo: "Tá kóni sato'o yo Ndios, dá kataki ndu cháa ka, dá kee ndu ña yó'o o ña káa." 16 Tído di'a ká'an táyí ndó sa'á ña kúryí ndó, ta sa'á ña kúryí ndó, sa'á ñoó kée ndó ña kini. 17 Dá chī na ná'á ndí kīan kúú ña va'a kánian kee na, ta ko kée na ña, na yó'o kúú na yá'a kée kuachi noo Ndios.

5

Di'a ndo'o na kuiká sa'á ña kini kée na

1 Kueíd'ó va'a ndo'ó, na kúú na kuiká viti. Ndeí'í ndó, ta kayu'ú kó'ó ndó, chī veí ña kīan ndo'o naní nío ndó. 2 Dá chī ndidaá kúú ña kuiká kómí ndó nī teí'í vaan. Ta ndidaá kúú dá'on ndo nī ku'u tīkidi. 3 Ta ndidaá kúú dí'ón oro xí'ín dí'ón plata kómí ndó nī nana daye'e ña, ta daye'e yó'o ná'a kuachi sa'a ndo, chī ko ní kéchóon va'a ndóan. Ta dánaáan ndo'ó táto'on chí'ño'o ño'ó kéi iin ña'a, chī nī ketutí ndó ña kuiká tein kuu noo ndí'í yó'o. 4 Ta vití'ón ndé'í'í kuachi tá kéchóon no'ño'o ndo sa'á ya'i ra, chī xí'ín ña maña ndo ko ní chí'ya'i ndó ra. Ta mií sato'o yo Ndios, na kándéé kée ndidaá kúú ña'a, nī seíd'ó ña ndé'í'í kuachi ra sa'a ndo. 5 Va'a nda'o nī sa ndei ndó ñayuu yó'o, nī sa komí ndó ndidaá kúú ña va'a nī katoó ndo, ta nī nda'a ndo táto'on kī'o nda'á iin chee kakuu koño, chī viti nī kasandaá kuu kuu ndo. 6 Ta dátaí kuachi ndó ñayuu ndaa,

ta sa'áni ndo ná, ta ni iin ña'a ko kée ná chíndeé ná mií ná.

Kandita ndaa ndo nani ndáti ndó nandió ko Jesús kasaq na

7 Ta viti, ñani mií, koo ini ndo kandati kueé ndo nda ná nandió ko tuku sato'o yo Jesús kasaq na. Kande'é ndó táto'on kī'o kée iin ta xíti, ndáti kueé ra dákée ra ña nī xiti ra, ta ndáti kueé ra daí noo ndí'í, dá dákée ra. 8 Díon ta'ani kandati kueé ndo, ta kandita ndaa ndo, dá chī sa yati ñó'ó vá nandió ko tuku sato'o yo Jesús kasaq na.

9 Ñani mií, o sa ká'an kuachi sa'a sata'an ndó, dá kīan ná o dándó'o Ndios nío ndo. Dá chī sa nī kuyati nda'o kuu kasaq Ndios, na keyíko sa'a yo. 10 Sa'á ñoó, ñani mií, koo ini ndo kee ndó táto'on kī'o nī sa kee na sa kuu profeta, na sa kasto'on xí'ín ñayuu to'on nī nī'í ná noo sato'o yo Ndios. Chī va'ará nī sa ndo'o nío ná, tído nī sa ndati kueé na nda nī ya'a tandó'ó na. 11 Ndiká'an ndi kúu ví na xí'o ndeé ini tá ndó'o na tandó'ó, kaá yo. Chī sa ná'á vá yó ña nī xí'o ndeé nda'o ini Job tá nī ndo'o na tandó'ó. Sa'á ñoó ndato nda'o nī nachindeé ñaá sato'o yo Ndios, dá chī kúú ná iin Ndios va'a nda'o ini, ta kú'u nda'o ini na sa'a yo.

12 Ta viti, ñani mií, ná ko'in ka'in iin to'on ndaya'i cháa ka xí'ín ndó. O sa kóo ini ndo nachina'á ndó Ndios tá kua'an ndo kī'o ndó to'on ndó noo iin ka ñayuu, ta o sa kaá

ndo: “Ná'á induú”, o: “Ná'á noñó'ọ yó'o”, ta ọ sá ká'an ndọ ña ná'á dao ká ña'a. Sa'á ñoó tá ká'an ndọ “Jaan”, ta dión ná kakian. Ta rá ká'an ndọ “Koó”, ta dión ná kakian, dá kían ná dá'a ni kakomí ndó kuachi noo Ndios sa'á ña ká'an ndọ dión.

Kaka ndọ ña maní noo Ndios sa'a iin rá iin ndó

¹³ ¿Á ió iin na ndó'o nío tein mií ndó xaan? Dá kían kánian kaka na ña maní noo Ndios. ¿Á ió iin na kádij ini tein mií ndó xaan? Dá kían kánian kata na yaa keká'ano na Ndios. ¹⁴ ¿Á ió iin na kú'u tein mií ndó xaan? Dá kían nakana ndó na sá'ano dákuá'a xí'ín ndó, dá ná kaka na ña maní noo Ndios sa'á na kú'u ñoó, ta ná chikodó ná sití diní ná xí'ín kuu sato'o yo Jesús. ¹⁵ Dá chī tá kándéé ká'ano ini yo Jesús tá xíkà yo ña maní noo ná, dá kían nduva'a va na kú'u, ta ndakoo na kee sato'o yo Jesús. Tá nī ya'a na kú'u ñoó nī kee na kuachi, ta kúú ku'u ká'ano va ini Ndios sa'á kuachi na. ¹⁶ Na'ọ ndọ kuachi ndó noo iin rá iin ndó, ta kaka ndọ ña maní noo Ndios sa'a iin rá iin ndó, dá nduva'a ndó kee Ndios. Dá chī kua'á nda'ọ ña va'a kúú tá xíkà iin na ndíta ndaa xí'ín Ndios ña maní noo ná. ¹⁷ Profeta Elías nī sá kuu iin ta ta tató'on kī'ọ kúú mií yó. Ta nī xíkà na xí'ín ndino'o ini na noo Ndios ña ná ọ kóon daj. Ta kúú onī kua'á dao ko ní kóon rá noñó'ọ yó'o. ¹⁸ Tá nī ndi'i, dá nī xíkà tuku na noo Ndios ña koon daj, ta kúú

nī kasá'á kóon tuku rá. Dá nī kasá'á kána tuku ña'a noñó'ọ yó'o.

¹⁹ Ñani mií, tá ió iin káa ndo'ọ nī kuxoo kua'an noo ña ndaa kándisa yó, ta ió iin ká ndọ nī kandeé nī nandío né'e tuku na noo ña ndaa, ²⁰ dá kían kana'á ndó ña sa'á ña nī kandeé ndó nī dandíko ini ndọ ná noo kúú íchī kini kua'an na, sa'á ñoó nī kandeé ndó nī dakáki ndó na, chī ọ kúú ta'on na noo Ndios. Ta kúú kua'á nda'ọ kuachi na ndoo sa'á ña nī kee ndó dión.

To'on yó'o kían míi noó nī taa San Pedro nī sa'an noó na kúú kuendá Jesús

Ká'an Pedro ndisá'an

¹ Yu'u kúú Pedro, ta kúú iin apóstol, na né'e to'on Jesucristo. Ta ká'an yu'u ndisá'an xí'in ndo'ó, na nī xita noo kua'an ndéi chí kuendá Ponto, xí'in Galacia, xí'in Capadocia, xí'in Asia, xí'in Bitinia. ² Ndo'ó kúú na nī kaxi míi tatá Ndios tát'o'n kī'o nī chīkaa ini na kee na xí'in ndó nda míi sa'a, dá ná kakuu ndó ñayuu na kee Espíritu ij ná, dá kueídó'o ndó na, ta ná nduvii ndo kee nī Jesucristo.

Ta ná koo kuá'a ña manī Ndios xí'in ndó, ta ná kī'o na ña koo va'a ini ndo.

Kómí ndisa yó iin tandéé ini

³ Na ká'ano kúú Ndios, na kúú tatá sato'o yo Jesucristo, dá chī sa'a ña nī ku'u ká'ano ini na sa'a yo, sa'a ñoó nī nakaki sa'a yo nī kee na, dá nī kuu nī natiin yó iin tandéé ini ká'ano nda'o noo ná, chī miian ndaa kuiti nī natakī sato'o yo Jesucristo tein na nī xī'i. ⁴ Sa'a ñoó natiin ta'ani ndó iin ña ká'ano nda'o chí in-duú di'a, chī sa' ió nduu vaan natiin ndo'ó. Ta kían ña ni iin kuu ta'ón o té'i, ta kían ña ni iin kuu ta'ón o túú, ta kían ña ni iin kuu ta'ón o nd'i.

⁵ Ta táxi va'a Ndios ndo'ó xí'in ndéé míi ná sa'a ña kándéé

ká'ano ini ndo ná, dá kasandaá ndo nī' ndo ña káki ndó, dá kandeí ndó xí'in ná, chī sa' ió nduu va ña'a yó'o natiin ndó tá ná kasandaá kuu noo nd'i.

⁶ Sa'a ñoó kadij ini ndo, va'ará tein cháá kuu kánian ndo'o níq ndo kée kuá'a noo tandó'ó. ⁷ Chī tandó'ó ñoó kían korndodó ña kándéé ini ndo Jesús, nde'a á ndíta ndaa ndo xí'an. Ta ndaya'i cháá ka ña kían kándéé ini ndo ná o duú oro, tá'an ña xito ndodó ñayuu xí'in ño'ó, dá nde'a á miian ndaa kuiti oro ndino'o kían o koó. Tído kasandaá iin kuu, ta naá vá oro ñoó. Tído ndo'ó, tá miian ndaa kuiti ndíta ndaa ndo xí'in ña kándéé ini ndo ná tein tandó'ó, dá kían chindaya'i ñaá Ndios, ta kī'o na ñaño'ó, xí'in ña ndato noo ndo tá ná na'a noo tuku Jesucristo.

⁸ Kóni ndo ná, va'ará ko ní xiní ndo ná xí'in noo ndo. Ta va'ará ko ndé'é ndó na viti, tído kándisa ndó na. Ta ndato nda'o kadij ini ndo, ta ni ko ní' ndo to'on ka'an ndo sa'a ndi kī'o kadij ini ndo, ⁹ chī ní' ndo ña va'a sa'a ña kándéé ini ndo ná, ta ñoó kían káki ndó noó kuachi ndo.

¹⁰ Nī ka'an profeta nī sa ndei sa' na'a sa'a ña manī ko'on Ndios kee na xí'in ndó. Nī dakuá'a va'a ra sa'an, ta nī kee ra ta'a kandaá ini ra ndi koo kee Ndios dáka'ki na ñayuu. ¹¹ Chī nī dakuá'a ra sa'a ndá yoo kakuu na kee dión, ta ndá oon koo na, chī ió Espíritu Cristo ini ra, ta nī kasto'on na xí'in rá sa'an. Chī nī xī'o na ña nī kandaá ini ra

ña ndo'o nda'o nio Cristo, na kii dakaki ñaa, ndi'i daa, da nani'i na ñaño'ó noo Ndios. ¹² Kúu ni xi'o Ndios ña kían ni kandaa ini ra ña o duú mií rá keva'a xí'ín ña dána'a ra, sava'a yóo vá kúu na keva'a xí'án. Ta mií to'on ni daná'a ra tá sata, mií to'on yó'o ii vá kían dána'a na noo ndo viti sa'a to'on va'a ña ká'an sa'a Jesús, ta dána'a na ña xí'ín ndéé Espíritu ii Ndios, na ni kii nda induú. Ta nda mií ángel ndéi induú katoó kandaa ini sa'a ña yó'o.

Kóni Ndios ña koo vii yo noo ná

¹³ Sa'a ñoo kenduu ndo ñaxintóni ndo kee ndó ña kóni Ndios, ta kaño'o ini ndo, ta ndino'o ini ndo koo tandeé ini ndo ña natiin ndó ña maní noo Ndios tá ná nandió koo tuku Jesucristo kasaa na. ¹⁴ Ta koo ini ndo kee ndó táto'on ki'o kée iin de'e seído'o tata, ta o sa kée ka ndo ña kini, ña sa katoó ndo kee ndó tá kó ñá'a kana'á ndó Ndios. ¹⁵ Chì táto'on na vii kúu mií Ndios, na ni kana ndo'ó xoo mií ná, ki'o dión koo vii ndo noó ndidaá ña kée ndó. ¹⁶ Dá chì di'a kaá tuti ii Ndios: "Koo vii ndo, chì na vii kúu yu'u."

¹⁷ Tá ká'an ndo tata xí'ín Ndios, na kéyiko ndaa sa'a ña kée iin rá iin yó, dá kían koo ñaño'ó ndó noo ná, ta kayu'ú ni'ini ndó na xían nani ndéi ndó ñoo tukú xaan. ¹⁸ Ta ná'a vá mií ndó ndí kían ni sa kuu ya'i, ña ni dakáki ndo'ó tixi ndá'a ña kó choon sa kee na yata ve'e ndó. Chì kó ní

sá kían iin ña'a túú, táto'on ndó'o oro xí'ín plata. ¹⁹ Di'a ni ndato mií Cristo, tá'an kirá ni xita sa'a kuachi ndo, ni sa kuu ya'i ni dakáki ñaa. Chì ni sa kuu na táto'on ki'o iin léko, kirí dóko ñayuu noo Ndios, kirí káa vii, kirí kó yáko. ²⁰ Chì nda rá kó ñá'a kasá'a ñayuu yó'o, nda daá vá ni chikaa ini Ndios ña koo dión. Ta ña yó'o ni kuu tein tiempo viti, chì kú'u nda'o ini na sa'a yo. ²¹ Ta sa'a ña ni kee Jesús dión, sa'a ñoo ni kasandaá ndo kándisa ndó Ndios, na ni daná'taki ñaa tein na ni xi'i. Ta ni xi'o Ndios ñaño'ó noo ná. Dión ni kee na, dá kían ná kandeé ini ndo Ndios, ta ná koo tandeé ini ndo noo iin tó'on diñi míi vá ná.

²² Chì ni nduvii nio ndo sa'a ña seído'o ndó ña ndaa sa'a Ndios ni kee Espíritu ii Ndios, dá kandeé ndó ku'u ini ndo sa'a sátá'an ndó xí'ín ndino'o ini ndo. Sa'a ñoo ndino'o ini ndo ku'u ini ndo sa'a sátá'an ndó xí'ín iin nio vii. ²³ Dá chì ndo'ó kúu na ni nakaki sa'a, ta kó ní káki ndó táto'on káki ñayuu, na ndéi tóo, dá xí'i na. Dá chì ndo'ó kúu na ni nakaki sa'a, dá kandeí chíchí ndó kee to'on mií Ndios, chì to'on takí kián, ta daá kuití vá kooan. ²⁴ Dá chì di'a kaá tuti ii Ndios:

Ndidaá kúu ñayuu ndó'o táto'on ki'o ndó'o yuku káa yuku,

ta ña kúryíi ná kúu táto'on ita yuku ñoo.

Chì íchì va yuku ñoo, ta kúu kuéi va itaan.

25 Tído to'on sato'o yo Ndios,
daá koo kuíi vaan.
Ta to'on yó'o kúú to'on va'a
sa'a Jesús, ña kían ni daná'a
ndu noo ndo.

2

1 Sa'a ñoó dánkoo ndi'i ndó
ña kini xí'ín ña mañá kée
ndó, ta ko kánian kakuu ndó
ñayuu uu noo, ta ni ko kánian
koo u'u ini ndo, ta kánian
dánkoo ta'ani ndó ndidaá ña
kini ká'an ndo sa'a ñayuu.
2 Táto'on kée takuálí nándukú
xí noo chichí xí, k'i'o dión nan-
dukú ndó to'on Ndios, ña kúú
ña ndaa, dá kua'ano ndó xí'an
nani kasandaá kuu kaki ndó.
3 Ta k'i'o dión kee ndó sa'a ña
xí'o ndaa ndo kuendá ña va'a
nda'o ini sato'o yo Jesús.

*Mii vá Jesús kúú yuu
ndáya'i cháá ka*

4 Sa'a ñoó kuyati cháá
ka ndo noo Jesús, na kúú
táto'on iin yuu takí, tá'an ña
ni kañó'ó taa ñayuu yó'o. Tído
mii Ndios kúú na ni kaxi ñaa,
ta kúú ná yuu ndato cháá ka.
5 Ta mii ndó kúú ta'ani táto'on
yuu takí. Sa'a ñoó konó ndó
ná kava'a Ndios ve'e ño'o na
xí'ín ndó, dá kakuu ta'ani ndó
duti iij noo mii ná, dá kuu
doko ndo ña náta'an ini Ndios
xiní na, ta kúú natiin va'a na
ña doko ndo sa'a ña ni kee
Jesucristo. 6 Chi ká'an ta'ani
tuti iij Ndios di'a:

Ko'in chindu'í iin yuu ío tito
ndáya'i cháá ka chí ñoo
Sion,

dá chi yuu yó'o kían ni kaxi
miíi, ta kían iin yuu
ndato.

Sa'a ñoó ndi ndáa mií vá
ñayuu ná kandisa ñaa,
dá kían ni iin kuu tá'on
o káka'an noo ná.

7 Ta noo ndo'ó, na kándisa,
yuu yó'o kúú yuu ndato cháá
ka. Tído ndidaá na ko kándisa
ñaá, ndo'o na táto'on k'i'o
ká'an tuti iij Ndios:
Tá'an yuu ni kañó'ó taa
káva'a ve'e,
ña yó'o di'a va ni kasandaá
kakuu yuu tito.

8 Ta ká'an ta'anian di'a:
Mii yuu yó'o kedaá xí'ín ná, dá
kachi'i sá'a ná, chi kían
iin yuu kedaá xí'ín ná
kuei na.

Ni kachi'i sá'a ná chi ko xiin
na kueído'o na to'on va'a, chi
sa k'i'o dión ni ni'í tá'í ná ndo'o
na.

Kúú yó na ñoo Ndios

9 Tído ndo'ó kúú na ni kaxi
mii Ndios kakuu ñayuu na, ta
kúú ndó duti noo mii Ndios,
na kúú rey, ta kúú ndó iin
ñoó iij, ta kúú ndó ñayuu ni
tao xoo mii Ndios, dá kaston
ndó sa'a ña ndato kée na, chi
noón kúú na ni nađitá ndo'ó
íchi noo iin naá, ta ni nachi'i
na ndo'ó íchi noo ndato toon.
10 Chi tá sata ko ní sá kuu ndó
iin ñoo, tído viti ni kasandaá
ndo kúú ndó ñoo mii Ndios.
Tá sata ko ní kándeé ndó ña
ku'u ini Ndios sa'a ndo, tído
viti kían ni ni'í ndo ña kú'u ini
na sa'a ndo.

*Kánian na'a yo mii yó ña
kúú yó kuendá Ndios*

11 Na manj, seí nda'avíj noo
ndo'ó, na ndéi too ñoo tukú
xaan, ña o sa náki'o ndó mii
ndó noo ña kini kónj ñij ndo,
ña naá tá'an xí'ín ña va'a

kóni níō ndo keean. ¹² Di'a koo ini ndo kendúsá'ano ndo noo ñayuu ko ná'á Ndios, dá kían va'ará chínaní kini na ndo'ó viti, tído ná keká'ano na Ndios sa'á ña va'a kée ndó tá ná kasandaá kuu dátoon Ndios ñaxintóni ná.

¹³ Ta sa'á ña ió ñañó'ó yó noo sato'o yo Jesús, sa'á ñoó koo ini ndo kueídó'o ndo ndidaá tá né'e choon ñayuu yó'o, á mií rá kúú rá rey, ra né'e choon ká'ano cháá ka, ¹⁴ o á mií rá kúú rá tá né'e choon ñó'o tixi ndá'a rey ñoó, tá'an ra ni ni'i choon ña kadi ra ñayuu kini ve'e kaa, ta né'e ta'ani ra choon ña náki'o ra ñañó'ó noo na kée ña va'a. ¹⁵ Dá chi ña kóni Ndios kían kee ndó ña va'a, dá ná o ní'i ñayuu xixi koó ñaxintóni ña ka'an ndava'a na sa'a ndo. ¹⁶ Ko ñó'o ndó tixi ndá'a ni iin ley, tído ná dá'a ni ka'an ndó ña nónó noo ndo kee ndó ña kini. Di'a nónó noo ndo kee ndó ña kóni Ndios. ¹⁷ Koo ñañó'ó ndó noo ndidaá ñayuu, ta ku'u ini ndo sa'á na kúú kuendá Jesús, ta kayu'ú ni'ini ndó Ndios, ta koo ñañó'ó ndó noo tá né'e choon.

Naki'o ndeé ini yo táto'on k'i'o ni xi'o ndeé ini Jesús tein tandó'ó

¹⁸ Ta ndo'ó, na ñó'o tixi ndá'a iin sato'o, kueídó'o ndó ra kúú sato'o ndo xí'in ñañó'ó. Ta ná dá'a ni kee ndó dión sava'a xí'in ra kée ña va'a xí'in ndó. K'i'o dión ta'ani kánian kee ndó xí'in ra kéndava'a xí'in ndó. ¹⁹ Dá chi iin ña va'a kían noo Ndios ña sa'á ña ñó'o ini

ndo sa'a ná, sa'á ñoó xí'o ndeé ini ndo tá kéndava'a sato'o ndo xí'in ndó, va'ará ni iin ña kini ko ní kée ndó. ²⁰ Chi, ¿ndí kían va'a ni'i ndo tá xí'o ndeé ini ndo tá kéndava'a sato'o ndo xí'in ndó sa'á ña kée ndó ña kini? Tído tá kéndava'a ra xí'in ndó sa'á ña kée ndó ña va'a, ta xí'o ndeé ini ndo, dá kían náta'an ini Ndios xini na ndo'ó. ²¹ Chi ni kana Ndios ndo'ó ña kee ndó dión, dá chi k'i'o dión ta'ani ni ndo'o naní níō mií Jesucristo sa'a yo, ta k'i'o dión ni daná'a na noo yo kaka yó íchi ni xika mií ná. ²² “Ni iin tó'on kuachi ko ní kée na, ta ni iin ña to'on ko ní kána yú'u ná ka'an na.” ²³ Ta va'ará ni ka'an ndava'a ra xí'in Jesús, tído ni iin tó'on to'on ndava'a ko ní nándió né'e na ka'an na xí'in rá. Ta va'ará ni dandó'o ra níō ná, tído ni iin ña'a ko ní ka'an na kee na xí'in rá. Di'a ni naxhi'i na ndidaá ña ni ndo'o na noo ndá'a Ndios, na keyíko ndaa sa'a ndidaá kúú ña'a. ²⁴ Ta ni nakuido mií Jesús ndidaá kúú kuachi yó tá ni sarkaa na ndika cruz, dá ná kandeé yó dánkoo yó kuachi kée yó, dá ná koni yo kee yó ña ndaa noo Ndios. Dá chi sa'á ña ni tarkue'e Jesús, sa'á ñoó ni nduva'a yó, ta ni nduvii yo. ²⁵ Dá chi ni sa kuu ndó táto'on léko ni sa xionoo ndava'a. Tído viti ni nándió kuéi ndó noo na ndáka ñaa, ta ndaa va'a na níō ndo.

3

Di'a kánian kee na ni tandá'a

¹ Ta ndo'ó, na ñá'a, koo ini ndo kueídó'o ndó yíi ndo, dá kían, tá ko xijn ra kandisa ra to'on Ndios, kúu xino ini ra kandisa raan sa'á ña kéndúsá'ano ndó, dá kían ko kánian ka'an ndo xí'ín rá, dá kandisa raan, ² chi koni ra ña va'a kée ndó, ta ió ñaño'ó ndó noo rá. ³ Ta o sa ndí'i téi ini ndo ña koo luu ñii ndo, á kían ña nacho'on lándó diñi ndo, o á kían ña keluu ndó mií ndó xí'ín oro, o á kían ña kandixi ndó dá'on táyíi ndáa. ⁴ Va'a kaan ndí'i ini ndo koo vii nío ndo noo Ndios, ña kían koo luu ndó xí'ín ña va'a ini ndo, xí'ín ña kúeé ini ndo, chi ña yó'o kían o kúyatá ta'on, ta ña yó'o kían náta'an nda'o ini Ndios xiní na. ⁵ Chi di'a luu ni sa ndaa na ñá'a sa ndei sa na'á, sa kandeé ini na Ndios, ta ndino'o ini na ni sa seídó'o ná yíi ná. ⁶ Chi ki'o dión sa seídó'o naná sá'ano yó Sara yíi ná Abraham, ta sa ká'an na ña Abraham kúu sato'o na. Ta kúu ndó tát'on de'e di'í Sara sa'á ña kée ndó ña va'a, xí'ín sa'á ña ko xí'o ndó mií ndó ña yu'ú ndo.

⁷ Ta dión ni ndo'ó, ra taa, kaño'o ini ndo kandeí ndó xí'ín ñadi'í ndo. Ta ki'o ndó ñaño'ó noo ná sa'á ña kúu ná iin na vitá, xí'ín sa'á ña natiin nduú na xí'ín ndó ña mani ña kandeí chíchí ndó xí'ín Ndios. Tá kée ndó dión, dá kían ni iin tó'on ña'a o kétéin noo ndo noo ká'an ndo xí'ín Ndios.

Va'a kaan ná ndo'o nío yo sa'á ña kée yó ña va'a o duú sa'á ña kée yó ña kini

⁸ Ta noo ndí'i, ká'in xí'ín ndó ña iin tó'on ná kakuu ñaxintóni ndidaá ní ndó, ta ndo'o sa'a sátá'an ndó, ta koni ndo iin rá iin ndó tát'on ki'o ndó'o ndó xí'ín na ve'e mií ndó, ta ku'u ini sa'a sátá'an ndó, ta nda'í koo ini ndo. ⁹ O sa nándio kúeí ndó nandió né'e ndó ña kini noo na ni kee ña kini xí'ín ndó. Ta o sa ká'an ndava'a ndó xí'ín na ká'an ndava'a xí'ín ndó. Di'a kaka ndo ña mani noo Ndios sa'a ná, dá chi ná'á ndó ña ni kana Ndios ndo'ó ña kían natiin ndó ña mani noo ná. ¹⁰ Dá chi di'a kaá tuti i Ndios:

Ndi ndáa ndo'ó katoó kandeí va'a, ta kandeí dii ñayuu yó'o,

dá kían kánian kandaa ndo yáa ndo, dá ná o yá'a ña ka'an ndava'an,

ta ni yú'u ndo ná o sa ká'an ni iin ña to'on.

¹¹ Kexoo ndó noo ña kini, ta kee ndó ña va'a.

Ta nandukú ndó ña kandeí va'a ndó xí'ín ñayuu, ta ndiko toon ndoan.

¹² Dá chi ndé'é va'a sato'o yo Ndios na kée ña ndaa, ta ió nduu na seídó'o na ña xika na noo ná.

Tído ko náta'an ini na xiní na na kée ña kini.

¹³ ¿Ndá yoo kendava'a xí'ín ndó tá ná ndiko ndo ña va'a?

¹⁴ Tído ndiká'an ndi kúu ví ndó tá kéndava'a na xí'ín ndó sa'á ña kée ndó ña va'a. Sa'á ño'o o sa yu'ú ndo tá kée na dión xí'ín ndó, ta o sa kútúu ini ndo. ¹⁵ Di'a nakí'o ndó ñaño'ó noo Ndios, na kúu sato'o yo, xí'ín ndino'o

ini níò ndò. Ta daá kuití kandeí nduu ndò kị'ò vạ'a ndó kuendá xí'ạn kueé ió ini ndò, xí'ín ñaño'ó noo ndi ndáa mií ñayuu ndato'ón ndo'ó sa'á tandeé iní kómí ndó. ¹⁶ Ta koo ini ndò kakomí ndó iin ñaxintóni vii, dá kían tá ká'ạn u'u nạ sa'a ndo'ó, dá kían ná xíkạ'an noo mií ná sa'á ña chinani kini na ña vạ'a kée ndó sa'á ña kúú ndó kuendá Cristo. ¹⁷ Chị vạ'a cháá kạ ná ndo'o níò yọ sa'á ña kée yọ ña vạ'a, tá kị'ò dión kóni mií Ndios, ta ọ duú sa'á ña kée yọ ña kini. ¹⁸ Dá chị nị ndo'o ta'ani níò Cristo tá nị xị'ị nạ iin tó'ón ndéé sa'á kuachị yó. Iin nạ ndaa kúú ná, tído nị xị'ị nạ sa'a yóó, nạ kómí kuachị, dá kuu kandaka na yó ko'ón nạ noo Ndios. Chị miian ndaa nị xị'ị yíkí koño nạ, tído ió takí va Espírítu ná.

¹⁹ Ta nị sa'ạn Espírítu ná nị ãaná'a nạ noo espírítu ndadí ni'ini noo íin naá, ²⁰ ta ña yó'o nị sạ kuu ña kọ ní xiin kueídó'o Ndios tá sạ na'á, vạ'ará kueé nị sạ ndati Ndios xían nani nị kava'a Noé arca. Ta cháá nda'o ñayuu nị kạki noó takuií kua'a ñoó. Sava'a onạ nị sạ kuu na. ²¹ Ta viti sódo ndútạ yọ xí'ín takuií sa'á ña kándéé iní yọ Jesús, dá kạki yó, táto'ón kị'ò nị ãakáki Ndios Noé noó takuií ñoó. Kọ kée yó dión sa'á ña kóni yọ nakata yó ñi yọ, di'a kée yóan dá chị ndino'o ini yọ kóni yọ koo vii ñaxintóni yọ, chị nị kạki yó sa'á ña nị nataki Jesús. ²² Ta nị nana na kua'an nó'o ná induú. Ta viti ió nạ xoo kuá'a Ndios. Ta tịxi ndá'a míi

ná ñó'o ndidaá ángel, xí'ín ta né'e choon, xí'ín tạ dándáki.

4

Ná dá'a kạ ni kee yọ ña kini sạ kee yọ tá kọ ñá'a nị nduu yọ kuendá Jesús

¹ Táto'ón kị'ò nị ndo'o níò yíkí koño Jesús, kị'ò dión kánian kandeí nduu ndò ndo'o ta'ani níò ndò, dá chị nạ nị ndo'o níò yíkí koño, noón kúú nạ nị taó xóo ndó noó kuachị, ² dá kían nani ndéi tóo ndó ndíxi ndó yíkí koño ndò, ná dá'a kạ ni kandeí ndó kee ndó ña kini kátóó dao kạ ñayuu. Di'a kandeí ndó kee ndó ña kóni Ndios. ³ Cháá dión kạ nị kee ndó táto'ón kị'ò kée ñayuu kọ ná'a Ndios, chị sạ kátóó ndò kee ndó kuachị xí'ín ndi ndáa mií vá ñayuu, ta sạ kátóó ndò kee ndó kuachị ka'an noo xí'ín ñi ndò, ta sạ kuu ndó nạ xị'ị, ta sạ kee ndó víkọ ka'an noo, ta sạ xị'ị lóko ndò, ta sạ ndaño'o ndó yoko, ña kọ náta'an ini Ndios xiní nạ. ⁴ Ta naá ini nạ sạ ne'e tá'an vạ'a xí'ín ndó sa'á ña kọ kée kạ ndò ndidaá ña kini yó'o, ta ká'ạn ndava'a na sa'a ndò viti. ⁵ Tído iin kuú kánian nakị'ò na kuendá noo Ndios sa'á ña kini kée na, dá chị sạ io nduu va Ndios ña kían keyíkọ nạ sa'á nạ takí, xí'ín sa'á nạ nị xị'ị. ⁶ Sa'á ñoó nị seídó'o ta'ani nạ nị xị'ị to'ón vạ'a sa'a Jesús, dá kían, vạ'ará nị xị'ị nạ táto'ón kánian ndo'o ndidaá ñayuu, tído takí va níò ná kée Ndios.

Ná kee yọ choon nị xị'ò Ndios ña katị'a yọ kee yó

⁷ Sa kua'an kuyati va ña naá ndidaá ña'a. Sa'á ñoó ndito koo ini ndo, ta kaño'o ini ndo ka'an ndo xí'in Ndios. ⁸ Ta ña ndáya'i cháa ka kánian kee ndó kían ndino'o ini ndo ku'u ini ndo sa'á ñayuu xí'in ndó, chī tá kú'u ndisa ini yo sa'a dao ka ñayuu, dá kían kī'o ká'ano ini yo sa'a ná, va'ará kuá'a nda'o kuachi kée na xí'á. ⁹ Ta koo ini ndo natiin va'a ndó ñani ndo tá kosaa na ve'e ndó, ta o sa ká'an kuachi ndo tá kée ndó dión. ¹⁰ Ta noo iin rá iin ndó nī xī'o Ndios ña katī'a ndó kee ndó iin choon, sa'á ñoó dákuá'ano ndó dao ka ñayuu xí'an. Chī nī nī'i ndo choon ña kechóon va'a ndó noo ndidaá ña manī nī xī'o Ndios noo ndo. ¹¹ Sa'á ñoó tá dána'a iin ndó, dá kían dána'a ndo tát'o'n kī'o ká'an to'on Ndios. Tá xínkuáchí ndó noo ñani ndo, dá kían kechóon ndó xí'in ndéé xí'o mií Ndios noo ndo. Ta sa'á ña kée ndó dión, sa'á ñoó natiin Ndios ndidaá tá'an ñaño'ó sa'a Jesucristo, na daá kuití kómí ndidaá tá'an ñaño'ó, ta daá dándáki na ndidaá ña'a. Dión ná koo.

Ná kadii iníto tá ndó'o níto yo sa'a Jesús

¹² Ñani manī, o sa naá ini ndo sa'á tandó'ó kini ndó'o ndó, tá'an ña xí'ndodó ndo'ó. O sa ká'an ndó ña ko kánian ndo'o ndó dión. ¹³ Di'a kadii ini ndo sa'á ña ndó'o ndó tát'o'n nī ndo'o Cristo. Chī tá ná kasandaá kuū nandió koo na xí'in ndidaá ña ndato kómí ná, dá kían nakutí ndó xí'an kadii iní ndo. ¹⁴ Tá ká'an

ndava'a ñayuu sa'a ndo sa'á ña kúu ndó kuendá Cristo, dá kían ndiká'an ndi kúu ví ndó, chī ió Espíritu ndato Ndios xí'in ndó. Miían ndaa ká'an ndava'a ñayuu sa'a Espíritu, tído sa'a ndo'ó natiin na ñaño'ó. ¹⁵ Chī iin ña ka'an noo nda'o kían tá ndó'o níto ndo sa'á ña sa'ání ndo ndi, o sa'á ña kí'in kuí'iná ndó, o sa'á ña kúu ndó na kini, o sa'á ña chírneé chítuu kúu ndó noo tandó'ó dao ka na. ¹⁶ Tído tá ndó'o níto ndo sa'á ña kúu ndó kuendá Jesús, dá kían ná dá'a ni xíka'an noo ndo. Di'a keká'ano ndó Ndios sa'á ña ndó'o ndó dión.

¹⁷ Dá chī sa nī kasandaá va kuū ña keyíko Ndios sa'á ñayuu na. Ta tá dinño'ó keyíko na sa'a yóo, dá kían, ¿xíni ndí kían ndo'o na ko xíin kueíd'ó to'on va'a sa'a Jesús tá ná keyíko sa'a ná? ¹⁸ Dá chī di'a kaá tuti ij Ndios:

Ndi kī'o ví kánian ndo'o níto na kée ña kóni Ndios, dá kaki na.

Sa'á ñoó, ¿xíni ndí kían ndo'o na ko xíin kandísa Ndios, xí'in na kée kuachi?

¹⁹ Sa'á ñoó tá kóni Ndios ña kían ndo'o níto ndo, dá kían nakī'o ndó mií ndó noo ndá'a ná, chī iin na ndaa kúu na nī kava'a ñayuu yó'o. Ta daá koo ini ndo kee ndó ña va'a.

5

Di'a kánian kee na sá'ano né'e choon ve'e ño'o

¹ Ta kóni kakaj iin ña manī noo na sá'ano né'e choon noo ndo, chī na sá'ano ta'ani kúu

yu'u. Ta ni xini xí'in nooi táto'on ni ndo'o nio Cristo, ta koo ta'ani yu'u xí'in ndó noo ndato káa na'a noo Ndios chí noo. ² Koo ini ndo kanda ndo ñayuu Ndios ñó'o tixi ndá'a ndo, ta kanda va'a ndó na, tido o sa kée ndoan sa'a ña kánian kee ndoan, di'a kee ndoan xí'in ndino'o ini ndo. Ta o sa kée ndoan sa'a ña kátoó ndo di'ón. Di'a kee ndoan sa'a ña ndino'o ini ndo kóni ndo chindeé ndó na. ³ Ta o sa kée ndó míi ndó iin sato'o noo na ndáka ndó. Va'a kaan kee ndó ña va'a noo ná, dá ná katj'a ta'ani na kee na dión. ⁴ Dá tá ná kasandaá kuu nandio koo tuku Jesús, na kúu míi sato'o noo ndidaá na ndáka léko, dá natiin ndó iin corona, ña kúu ñañó'ó, ña kían ni iin kuu o naá.

⁵ Ta dión ni ndo'ó, takuáchí táki, koo ini ndo kueidó'o ndó na s'ano né'e choon ve'e ño'o ndo. Ta ndidaá ní ndó kánian kueidó'o tá'an ndó xí'an nda'í ió ini ndo, chí:

Ko náta'an ini Ndios xini na ñayuu ió táyí ini, ta di'a xí'o na ña manj noo ñayuu ió nda'í ini.

⁶ Sa'a ñoó nda'í koo ini ndo kaño'o ndó tixi ndá'a Ndios, dá kían ná kji'o na ñañó'ó noo ndo tá ná kasandaá kuu ni kaxi míi ná. ⁷ Ta chikodó ndó ndidaá tandí'i ini ndó'o ndó noo ndá'a Ndios, dá chí noon kúu na ndí'i ini sa'a ndo.

Kanda ndo mií ndó noo ña u'u

⁸ Ta kaon koo ndó, ta kaño'o ini ndo kandeí ndó, chí ña u'u kían xini u'u ndo'ó. Táto'on kji'o kée iin ndika'a tondó, kji'o

dión kéean xionooan ndúkúan ndá yoo kendava'a xí'an. ⁹ O sa kónó ndó ña dátuuán ndo'ó. Kuita toon ndó xí'in ña kándéé ini ndo Jesús, dá kandeé ndó xí'an. Chí sa ná'a vá ndó ña kji'o dión ta'ani ndó'o nio dao ka na kúu kuendá Jesús ndéi iin níi kúu ñayuu. ¹⁰ Tido Ndios, na xí'o ndidaá ña manj noo yo, noon kúu na ni kana yó ña kandeí chí chí yó noo ndato náye'e sa'a ña ni kee Jesucristo. Sa'a ñoó, tá ni ndi'i ni ndo'o nio ndo cháá, dá ndenda na ndo'ó, ta nachikata ndaa na ndo'ó, ta kji'o na ndéé noo ndo, ta ndendakí ná ndo'ó xí'in ña kándisa ndó. ¹¹ Ta daá kuití ná natiin na ñañó'ó, ta daá ná dándáki na ndidaá ña'a. Dión ná koo.

Yó'o ká'an Pedro ndisá'an noo ndi'i

¹² Ta xí'in ñani yo Silvano, tá'an ra kúu iin ta ná'í iin ndaa xí'in Jesús, ni taai cháá to'on noo tuti yó'o kosaaan, dá ka'an ni'inii noo ndo, ta xí'o ndaa kuendá ña kji'o dión kémanj Ndios ndo'ó, ta sa ñó'o ndó tixi ña manj yó'o viti.

¹³ Ta na kúu kuendá Jesús ndéi chí Babilonia, tá'an na ni kaxi míi Ndios táto'on kji'o ni kaxi na ndo'ó, xí'in ñani yo Marcos, na kúu táto'on de'e míi yu'u, tánda'a ndisá'an kosaa noo ndo. ¹⁴ Ta ña ka'an tá'an ndó ndisá'an ná kakuuan ña chitó tá'an ndó noo ndo sa'a ña kú'u ini sa'a sátá'an ndó. Ta daá kuití ná koo va'a ini ndo'ó, na kúu kuendá Jesucristo. Dión ná koo.

To'on yó'o kían kúú uu ni taa San Pedro ni sa'an noó na kúú kuendá Jesús

Ká'an Pedro ndisá'an

¹ Yu'u kúú Simón Pedro, na kéchóon noo Jesucristo. Ta kúú iin apóstol, na né'e to'on na. Ta ká'an yu'u ndisá'an xí'ín ndo'ó, chī sa'á ña kéndaa Ndios, na kúú Jesucristo, na dákaki ñaa, sa'á ñoó ni ni'í ndo ña kándéé iní ndo ná tátò'on kī'o kándéé iní ñaa míí ndú. ² Ná kemáni cháá ka Ndios ndo'ó, ta ná kī'o cháá ka na ña koo va'a ini ndo sa'á ña kándaa va'a ini ndo sa'a míí ná, xí'ín sa'a sato'o yo Jesús.

Ndi'i ini ndo na'a ndo mií ndo ña kúú ndó ñayuu ni kana Ndios

³ Ta xí'ín ndéé míí ná xí'o na ndidaá tá'an ña'a xínñó'ó yó, dá kataki yo kandeí yó, ta kee yó ña kóni míí ná, dá chī sa ná'á va'a yó sa'a míí Ndios, na ni kana ñaa sa'á ña ndato na xí'ín sa'á ña kúú ná na ndaa. ⁴ Ta sa'á ña kī'o dión kúú ná, sa'á ñoó ná'á yó ña ni'í yo ña ndato xí'ín ña ná'ano ni kaa na kī'o na noo yo. Ta sa'á ña ni kandoo na kee na dión xí'ín ndó, sa'á ñoó koni ndo kankuei xoo ndó noó ña kini kátoó ñi ndo keean ñayuu yó'o, dá kasan-daá ndo koo vii ndo tátò'on kī'o vii míí ná. ⁵ Sa'á ñoó ndi'i ini ndo ña kakuu ndó ñayuu

ndaá, ná dá'a ni kandeé oon ini ndo ná. Ta ná dá'a ni kakuu ndó ñayuu ndaa oon ni, ndi'i ta'ani ini ndo ña kían kana'á cháá ka ndo ña kóni Ndios, ⁶ ta o duú ña yó'o oon ni ndi'i ini ndo kee ndó, di'a ndi'i ta'ani ini ndo chituu ndó mií ndó, dá ná o yá'a ndó kee ndó kuachi. Ta o duú ña yó'o oon ni ndi'i ini ndo kee ndó, di'a ndi'i ta'ani ini ndo koo kueé iní ndo. Ta o duú ña yó'o oon ni ndi'i ini ndo kee ndó, di'a ndi'i ta'ani ini ndo kandita toon ndó xí'ín to'on Ndios. ⁷ Ta o duú ña yó'o oon ni ndi'i ini ndo kee ndó, di'a ndi'i ta'ani ini ndo koni ndo dao ka ñayuu tátò'on kī'o ndó'o ndó xí'ín na ve'e míí ndó. Ta o duú ña yó'o oon ni ndi'i ini ndo kee ndó, di'a ndi'i ta'ani ini ndo ku'u ini ndo sa'a ná. ⁸ Tá kée ndó ndidaá ña yó'o, ta ni nakutí ndó xí'an, dá kían o kándeí oon ta'on ndó, ta o kakuu ndó na ko chóon. Di'a kana'á cháá ka ndo sa'a Jesucristo, na kúú sato'o yo. ⁹ Tído na ko kée ndidaá ña yó'o, noón kúú na ndadí noo, ta kúú ná tátò'on iin na ko túu noo, ta ni nandodó na ña ni dandóo Ndios ndidaá kuachi ni kee na tá sata.

¹⁰ Sa'á ñoó, ñani míí, ndi'i ini ndo na'a ndo mií ndó ña kúú ndó ñayuu ni kana Ndios, ña kúú ndó ñayuu ni kaxi míí ná. Dá chī tá kee ndó dión, dá kían ni iin kuu ta'ón o kána xoo ndó noo ná. ¹¹ Ta kúú natiin va'a ñaa sato'o yo Jesucristo, na dákaki ñaa, noo dándaki kuii na xí'an kádií ini na.

12 Sa'á ñoó o dándí'i ta'on yu'u ña kían dándusaa ini ndo'ó sa'a iin rá iin ña'a yó'o, va'ará sa ná'a va'a ndó ña, ta va'ará ndíta toon ndó xí'ín ña ndaa. 13 Chì iin ña va'a kían noo yú'u ña dándusaa ini ndo'ó sa'a ndidaá ña yó'o xían nani takí ndíxi koño yó'o. 14 Dá chì ná'í ña sa yati va kasandaá ña dánkooi yikí koño yó'o tát'on k'i'o nì ka'an sato'o yo Jesucristo xí'ín ña kían kánian ndo'i. 15 Tído chó'on nda'o ini kásto'on yíkoj sa'a ndidaá ña yó'o, dá kían, tá nì xí'ij, dá kían daá kaño'o ini ndo sa'an.

Nda induú táj nì ka'an Ndios nì chindaya'i na Jesús

16 Tá nì kásto'on ndu xí'ín ndó sa'a choon kómí sato'o yo Jesucristo, xí'ín sa'á ña nandió koo na kasaa ña, kò ní kéchóon ndu cuento to'ón, ña nì ndaki ini mií ndú. Di'a nì kásto'on ndu ña nì xini xí'ín noo ndú ña miían ndaa kuiti kómí ná choon ká'ano. 17 Chì nì natiin na ñaño'ó noo tata Ndios, ta nì keká'ano ñaá ná, dá chì nda induú noo ió na xí'ín ñaño'ó táj nì ka'an na: "Ta yó'o kúu de'e manì yu'u, ta náta'an nda'o ini xíní xí." 18 Nì seídó'o ndu'u to'on yó'o, ña nì kii chí induú káa, tá nì sa'an ndu xí'ín Jesús dinì iin yúku ij.

19 Sa'á ñoó kándaq inio ña miían ndaa nì xinkoo ña nì taa profeta tá sa na'á. Ta va'a kee ndó tá ná k'i'o ndó mií ndó ña kían kueídó'o ndóan, chì kían tát'on iin ña dátoon noo ndo xían nani iin naá nda natuu noo, dá

dátoon Jesús ní ndo tát'on ndato toon kimi tá nì xino rí na'a. 20 Tído noo ndidaá ña'a kánian kana'á ndó ña nì iin to'ón to'on nì taa profeta noo tuti ij Ndios kò ní ndáki ini ñaxintóni mií rá, 21 chì nì iin to'ón to'on nì taa ra kò ní ndáki ña dinì nì iin taa ñayuu yó'o. Mií vá Espíritu ij Ndios nì datóon ñaxintóni taa nì kaxi mií ná, dá nì taa ra ña.

2

Kanda ndo mií ndó, chì kasaa taa dána'a ña to'ón, ta katoó ra dánda'í ra ndo'ó

1 Tído nì sa ndei ta'ani profeta to'ón ñoo Israel tá sa na'á. Díon ta'ani kaño'o taa dána'a ña to'ón tein ndo'ó, ta chí'í ra cháá ña to'ón tein ña dána'a ra noo ndo, ña kían dátuu ñaá. Ta o nákonì ta'on ra sato'o yo Jesús, na nì chiya'i sa'á kuachi ra. Ta sa'á ña kee ra díon, sa'á ñoó iin ndakána vá naá rá. 2 Ta kasá'á kuá'á nda'o ñayuu kee na ña ka'an noo kee taa ñoó, ta sa'a mí rá ka'an ndava'a ñayuu sa'á ña ndaa kándísa yó. 3 Ta sa'á ña kúu rá taa katoó di'ón, sa'á ñoó ndukú rá ndi kee ra dánda'í ra ndo'ó xí'ín ña to'ón. Tído nda rá sa na'á nda'o ió nduu Ndios dándó'o na níó rá, ta sa kuyati va ña naá rá vej ña.

4 Dá chì kò ní xí'o ká'ano ta'on ini Ndios sa'a ángel nì kuei noo kuachi, di'a nì dakuéi ñaá ná nda indayá, ta nì sadi ni'ini ñaá ná ini káo konó noo iin naá yáí, ta ñoo ñó'an ndátian keyíko sa'an.

⁵ Ta ni kọ ní xí'ọ ká'ano ta'on ini Ndios sa'á ñayuu ni sa ndei sa ná'á. Sava'a iin tó'ón ẹa ni dakáki Ndios ni sa naní Noé, tá'an ẹa sa daná'a noó ñayuu ña kendísá'ano na, ta ni dakáki ta'ani Ndios usa ka na ve'e ra. Dá ni danaá na ndidaá ñayuu kọ ní xín nakoni ñaá ñoó xí'ín takují kua'a.

⁶ Ta ni danaá ta'ani na ñoo Sodoma xí'ín Gomorra, chi ndaá yaa óon ni dankoo naan, dá ná kana'á yó ndí kían ndo'o ñayuu kọ xín nakoni Ndios. ⁷ Tído ni dakáki na Lot noó tandó'ó ñoó, chi ni sa kuu ra iin ẹa ndaa, chi sa kekini ini ẹa sa xini ẹa ndidaá ña kini sa kee ñayuu ñoo ñoó. ⁸ Chi iin ẹa ndaa ni sa kuu ra, ta ni sa io ẹa tein ñayuu ñoó. Ta sa'á ña kómí rá iin níọ va'a, sa'á ñoó tá kuu tá kuu sa kunda'í ini ẹa sa'á iin rá iin ña kini sa xini ẹa xí'ín ña sa seídó'ọ ra sa kee ñayuu ñoó.

⁹ Chi ío choon noo ndá'a sato'ọ yọ Ndios dáka'ki na ñayuu ndíta xoo na noó tandó'ó. Ta taó xóo na ñayuu kini kaño'ọ na ndadí va'a na nda ná kasandaá kuu keyíko sa'a ná. ¹⁰ Tído ka'í ka ví'ndo'ọ na kée ndidaá ña kini kóni míí ná, xí'ín ña kóni ñíí ná, chi ni na sa'ándá choon kọ nákoní na.

Maestro to'ón yó'ọ kúú rá ndeé to'ón, ta chindaá noo rá, chi ni kọ chítuu ini ẹa kenóo ra ña kómí choon ná'ano. ¹¹ Ndakí cháá ka ángel ọ duú ẹa to'ón yó'ọ, ta kómí ná cháá ka choon ọ duú míí rá, tído kọ chindaá noo ná kenóo na

ña kómí choon ná'ano ñoó, ta kọ dátai kuachi ñaá ná noo Ndios. ¹² Tído ẹa to'ón yó'ọ kúú rá ká'an sa'á ña kọ kándaá ini ẹa. Ta kúú rá táto'ón kítí ndéi ndava'a, chi ni kaki rí ña kían tiin ñayuu ẹi, dá ka'ání ná ẹi. Ta kí'ọ dión ndo'ọ ẹa yó'ọ, chi naá rá tein ña kini kée ra. ¹³ Ta miían chiya'i ra sa'a ndidaá ña kini kée ra, chi va'ará nduú kían, kátóo ẹa kée ra ndidaá tá'an ña kini kóni ñíí rá, ta ni lú'u kọ káka'an noo rá kée ra dión. Sa'á ñoó kúú rá ña ni tuú, ña ni tei'í tein ndo'ó. Ta nda noo sásá'an dáó rá xí'ín ndó, kádij ini ẹa kée ra ña kini. ¹⁴ Ta kọ kúú kandé'é oon ra na ñá'a, kúú sa yá'a va ra nákaní lóko ini ẹa xini ñaá rá. Ta kọ sá tuu ra ña kían kée ra kuachi. Ta kándéé rá dáxino ini ẹa na vitá ini, dá kee na ña kini. Ta kúú rá ẹa ni ka'í'a kátóo di'ón. Ta kúú rá ẹa ni kandoo ndo'ọ níọ kee Ndios. ¹⁵ Ta ni dankoo ra íchi ndaa, ta ni ndikọ ẹa íchi kini, tá'an ña ni ndikọ Balaam, de'e ẹa naní Beor, chi sa'á di'ón ni kee ra, sa'á ñoó ni ndikọ ẹa íchi kini. ¹⁶ Ta ni naní ra sa'á ña kini ni kee ra ni kee burro ẹa, kirí kọ ká'an. Chi ni ka'an ẹi xí'ín rá táto'ón kí'ọ kée iin ñayuu, ta kí'ọ dión ni chítuu rí ña kini kua'an ẹa ñoó kee ra.

¹⁷ Ta ndidaá ẹa to'ón yó'ọ kúú táto'ón pozo íchí, ta kúú rá táto'ón víko táchí kua'an xoo di'a, xoo di'a. Ta sa io nduu va iin yáí noo ín naá kaño'ọ chíchí rá chiya'i ra sa'á ña kini kée ra. ¹⁸ Ta ká'an ẹa to'ón táyíí xí'ín to'ón xíxi. Ta dáka'an ẹa ñayuu kee na ña

kini xí'ín ñíi ná xí'ín ña ka'an noo, ta k'i'o dión dáxino ini ra ñayuu duú ni taó xóo mií ná tein ña kini, dá nandió kuéi tuku na kee na ña. ¹⁹ Ch'i ká'an ra xí'ín ná ña tá kee na dión, dá kían o dándáki ñaá ni iin ña'a. Tído ñó'o ij vá rá tixi ndá'a ña ka'an noo, ta dándáki ñaá. Dá ch'i tá kándéé iin ña'a dándákian yó, dá kían ñó'o yó tixi ndá'an.

²⁰ Ta sa ni kankuei xoo ñayuu ñoó tein ndidaá ña kini ió ñayuú yó'o sa'a ña ni kasandaá na ná'a ná sa'a sato'o yo Jesucristo, na ni dakáki ñaá. Tído tá ná nandió kuéi na nach'i tuku na mií ná tein ña kini, dá kían ka'í ka ví yako na o duú táto'on k'i'o sa ndaa na tá ko ñá'a kana'á ná Jesús. ²¹ Va'a cháa ka ña ní xio dá'a ni kana'á ná ña ndaa sa'a Ndios, o duú kaan ni kasandaá na ná'a ná ña, ta ni xio kao na choon ij ni sa'anda Ndios noo ná. ²² Dá ch'i ndó'o na táto'on k'i'o kua'an to'on ndichí ká'an ñayuu ña kían kaá di'a: "Nandió kuéi tina seí ri ña ni ndusa rí, ta nandió kuéi ta'ani kochí ni chichi kondee rí noó ndei'í."

3

Di'a koo tá ná nandió koo Jesús kasaa na

¹ Na maní, ña yó'o kúu tuti kúu uu táai kosaá noo ndo, ta noo ndi nduúan ká'an ni'inii noo ndo, dá dándótoi ñaxintóni vii ndo, ² dá ná ndusaá ini ndo ña ni ka'an ndidaá profeta Ndios tá sata, ta ndusaá ta'ani ini ndo sa'a choon ni sa'anda na kúu sato'o yo, na dákaki yó noó

kuachio, ch'i ni daná'a taá né'e to'on na noo ndo sa'a choon yó'o.

³ Dinñó'ó kónij ña kana'á ndó ña tein kuu noo ndi'i ndakuei taá kediki ndaa ra ña ndaa kándisa yó, ch'i kakuu ra taá kandeí kee ña ka'an noo kóni mií rá. ⁴ Ta kaa ra xí'ín ndó: "¿Ndiva'a o ñá'a nandió koo Jesús kasaa na táto'on k'i'o ni x'i'o na to'on na? Dá ch'i nda rá ni x'i'í na yatá ve'e yó, ni iin tó'on ta'on ña'a ko nádaon. Ch'i nda rá ni kasá'a sa'a ñayuú yó'o, ta nda viti, ni iin tó'on ta'on ña'a ko nádaon", kaa ra. ⁵ Ta o kóni ra nakoni ra ña nda mií sa'a ni kava'a Ndios induú káa xí'ín to'on na, ta ni kava'a ta'ani na noñó'o yó'o, tá'an ña ni ndaki tein takuij ni kee na, ta xito na ña xí'ín takuij. ⁶ Ta xí'ín takuij ta'ani ni danaá Ndios noñó'o yó'o tá sa na'á. ⁷ Ta ndaa na induú xí'ín noñó'o yó'o xí'ín to'on mií ná, ch'i ni taó xóo na ña, ña kían kej ña kee ño'ó ita tá ná kasandaá kuu keyiko na sa'a ndidaá ña'a, ta dánaa ndi'i na ñayuu kini.

⁸ Ta kónij ña kana'á ndó, na maní, ña noo sato'o yo Ndios, iin kuu kían táto'on iin mil kuia, ta iin mil kuia kían táto'on iin kuu. ⁹ Ta ko kúkueé ta'on sato'o yo Ndios noo to'on ni x'i'o na noo yo, táto'on k'i'o nákani ini dao ñayuu. Di'a ndátí kueé na yó, ch'i ko kóni na ña naá ni iin tó'on yó, di'a kóni na ña ndidaá tá'an ñayuu ná nandikó ini na sa'a kuachi kée na. ¹⁰ Tído táto'on k'i'o iin ndakána kasaa ta kui'íná sakuaá, k'i'o dión

iin ndakána ta'ani kasandaá kuꝯ nandió koo tuku sato'o yo Jesús. Tá ná kasandaá kuꝯ yó'o, n̄i'ndá'o n̄i'nduú káa, dá naáán. Ta kej ndi'i ña'a ñó'o noꝯ dikó káa, dá nduti ndi'an. Ta naá ndí'i noñó'o yó'o xí'ín ndidaá ña'a ió noꝯán kee ñó'o ita.

11 Ta sa'á ña naá ndidaá ña yó'o, sa'á ñoꝯ ndi k̄i'o ví kánian koo vii ndo, ta kee ndó ña kóni Ndios. 12 Dión kee ndó x̄ian nani ndáti ndó, ta ndundéé ndó kee ndoꝯán, dá ná kasandaá k̄i kuꝯ n̄i kaxi Ndios ña nandió koo sato'o yo kasaa na. Ch̄i kuꝯ dáá ñóo kej ndi'i induú káa, dá naáán, ta ndidaá ña'a ñó'o káa kej ita ndi'an, ta nduti ndi'an.

13 Tído yóo, ndáti yó x̄inkoo to'on n̄i x̄i'o Ndios noꝯ yo, ch̄i n̄i kaa na ña kava'a na induú saá xí'ín noñó'o saá noꝯ koo ndino'o ña ndaa.

14 Sa'á ñoꝯ, na man̄i, x̄ian nani ndéi ndó ndáti ndó ña dión koo, koo ini ndo xí'ín ndino'o ini ndo koo vii ndo, kandeí va'a ndó nda ná kasandaá kuꝯ nandió koo Jesús. 15 Ta kana'á ndó ña ndáti kueé sato'o yo Jesús, dá kasaa na, ch̄i kóni na ña k̄aki kuá'a k̄a ñayuu. Ta dión ta'ani n̄i kandaá ini ñani man̄i yo Pablo, ch̄i mií Ndios n̄i datóon ñaxintóni ná, sa'á ñoꝯ n̄i taa na dión, dá kandaá ini ndo. 16 Ta ká'an na sa'á ña yó'o noꝯ ndidaá tuti n̄i tanda'á ná n̄i sa'an noꝯ dao k̄a na kúú kuendá Jesús. Ta kuách̄i nda'o kandaá ini yo dao to'on n̄i ka'an na. Ta nádaon dao ñayuu k̄o ná'á,

xí'ín na vitá ini, to'on n̄i taa Pablo, ta nádaká n̄an tát'o'on k̄i'o nádaká ná dao k̄a to'on, ña káa noꝯ tuti i Ndios. Ta n̄i'í ná ña naá ná sa'á ña kée na dión.

17 Sa'á ñoꝯ, ndo'ó, na man̄i mií, sa ná'á vá ndó sa'á ndidaá ña yó'o, sa'á ñoꝯ koo ini ndo kandaá ndo mií ndó, dá ná dá'a ni kandía ndó ña to'ón dána'a ñayuu yako ñaxintóni, ch̄i oon n̄i ví kankuei xoo ndó noꝯ ña ndaa kándisa yó. 18 Di'a koo ini ndo kua'ano ndó noꝯ ña man̄i n̄i kee Ndios sa'a yo. Ta koo ta'ani ini ndo kana'á cháá k̄a ndo sa'a sato'o yo Jesucristo, na dákaki ñaá. Ta mií ná ná natiin ñañó'o kuꝯ víti xí'ín ndidaá tá'an kuꝯ. Dión ná koo.

To'on yó'o kían mií noó ni taa San Juan ni sa'an noó na kúú kuendá Jesús

*Yó'o ká'an San Juan sa'a
Jesús, na xí'o ña kataki chíchí
yó*

¹ Kásto'on ndu'u xí'ín ndo'ó sa'á na sa daá ió tá ni kava'a ñayuu yó'o. Chì ni seídó'o ndu ña ni ka'an mií ná, ta ni xini ñaá ndú xí'ín noo ndú, ta ni xini va'a ndu ndidaá ña ni kee na, ta kúú ni tiin ñaá ndú xí'ín ndá'a mií ndú. Ta na yó'o kúú to'on xí'o ña kataki chíchí yó. ² Ta ni na'a noó na xí'o ña kataki chíchí yó noo mií ndú, ta ni xini ñaá ndú. Sa'á ñoó xí'o ndaa ndu kuendá sa'á ña ni xini ndu, ta kásto'on ndu sa'á na daá takí kúú, na sa daá ió xí'ín tatá yo Ndios. Ta ni kixi na, ta ni na'a noo ná noo ndú. ³ Ta kásto'on ndu xí'ín ndó sa'á ña ni xini ndu, xí'ín sa'á ña ni seídó'o ndu, dá kían iin tó'ón ná kakuu ndó xí'ín ndu'u, tát'o'on k'i'o iin tó'ón kúú ndu'u xí'ín tatá yo Ndios, xí'ín de'e na Jesucristo. ⁴ Ta taa ndu to'on yó'o kosaá noo ndo'ó, dá kían ndino'o ini ndo ná kadii ini ndo.

*Miian kánian nakonì yo
ña yá'a yó kée yo kuachi noo
Ndios*

⁵ Di'a kua'an ña ni daná'a Jesucristo noo ndú'u, sa'á ñoó kásto'on ndu xí'ín ndó. Chì ni daná'a na noo ndú ña ndato

tóon Ndios, chì na vii kúú ná, ta ni lú'u kò iin naá ná. ⁶ Sa'á ñoó tá kaá yo ña iin ni nduu yó xí'ín ná, ta xionoo iì yo íchì noo iin naá, ña kúú íchì kini, dá kían kúú yó ñayuu to'ón, ta kò kée yó ña ndaa. ⁷ Tído tá xionoo yó íchì ndato tóon, ña kúú íchì vii, tát'o'on k'i'o ndato vii kúú mií Ndios, dá kían iin ni nduu iin rá iin yó, ta ni ndoo kuachi yó ni kee ni de'e na Jesucristo. ⁸ Chì tá kaá yo ña kò kée yó kuachi, dá kían danda'í yo mií vá yó, ta kò ta'ón ña ndaa nákaa ini nio yo. ⁹ Tído tá ná na'o yo kuachi yó noo Ndios, dá kían k'i'o ká'ano ini na sa'a yo, ta nduvii ná yó noo ndidaá ña kini kée yó, chì iin na ndaa kúú ná, ta iin ndaa na xí'ín to'on ni ka'an na. ¹⁰ Chì tá kaá yo ña kò kée yó kuachi, dá kían ketó'ón yó Ndios, ta kò ta'ón to'on na nákaa nio yo.

2

*Jesús kúú na ni chiya'i sa'a
kuachi yó ndika cruz*

¹ De'e kuálí mií, táai ndidaá kúú to'on yó'o kosaá noo ndo, dá kían ná dá'a ni kee ndó kuachi. Tído tá ni ya'a iin kaa ndó ni kee ndó kuachi, kana'á ndó ña ió iin na seí nda'í sa'a yo noo tatá Ndios. Ta na yó'o kúú Jesucristo, na kúú na ndaa. ² Ta na yó'o kúú na ni chiya'i sa'a kuachi yó, dá kuu ku'u ká'ano ini Ndios sa'a yo. Ta o duú sa'a kuachi yó oon ni ni chiya'i na sa'a, nda sa'a kuachi ndidaá kúú ñayuu ndéi ñayuu yó'o ni chiya'i na.

Tá miñan ndaa ná'á yó Ndios, dá kían kánian kueídó'o yó choon sa'ándá na

³ Tá kée yó choon sa'ándá Ndios, ñóó kían xí'o ña kanda daa ini yo ña miñan ndaa ndisa ná'á yó na. ⁴ Ta ndi ndáa mií na kaá ña ná'á ná Ndios, ta ko kée na choon sa'ándá na, dá kían kúú ná ñayuu to'ón, ta ni lú'u ña ndaa ko nákaa ini níó ná. ⁵ Tído na kée choon sa'ándá to'on Ndios, noón ndisa kúú na ni kasandaá kú'u ini sa'a dao ka ñayuu táto'on k'i'o kée Ndios. Ta ña yó'o xí'o ña kánda daa ini yo ña ñó'o yó noo ndá'a ná. ⁶ Tá kaá yo ña ñó'o yó noo ndá'a Ndios, dá kían kánian kee yó táto'on k'i'o ni sa kee na tá sa xionoo na ñayuu yó'o.

Táa Juan iin choon saá

⁷ Ñani, ko ta'ón choon saá kían táai kosaa noo ndo. Di'a choon yatá kían, tá'an ña sa daá ió noo ndo nda mií sa'a, chi ña yó'o kúú choon yatá ni seídó'o ndó nda mií sa'a. ⁸ Tído kuu va kaa yo ña iin choon saá kían táai kosaa noo ndo, chi miñan ndaa ni kee Jesús choon yó'o, ta nda mií ndó kée ña. Chi sa kua'an ndañó'ó vá ña iin naá noó ñayuu, ta sa kua'an natuu va noo ná kée mií Ndios. ⁹ Ta ndi ndáa na kaá ña nákaa na íchi noo ndato toon, ta xiní u'u jí vá ná ñani na, dá kían nákaa jí vá ná íchi noo iin naá, ña kúú íchi kiní. ¹⁰ Tído na kú'u ini sa'a ñani na, noón kúú na nákaa íchi noo ndato toon, ta ko ta'ón ña'a kédaá xí'in ná, dá kankao na noó kuachi. ¹¹ Tído na xiní u'u ñani na, noón kúú

na nákaa noo iin naá, ta xionoo na íchi noo iin naá, ta ko ná'á ná ndeí chí ko'on na, dá chi ni sadi va ña iin naá nduchí nóo na.

¹² De'e kuálí, táai to'on yó'o kosaaan noo ndo, dá chi sa ni xí'o ká'ano va ini Ndios sa'a kuachi ndó sa'a ña ni kee Jesús. ¹³ Ta táa ta'ani yu'u to'on yó'o kosaaan noo ndo'ó, na kúú tatá, dá chi sa ná'á vá ndó sa'a na sa daá ió tá ni kava'a ñayuu yó'o. Ta táa ta'ani yu'u to'on yó'o kosaaan noo ndo'ó, takuáchi táki, dá chi ni kandeé ndó xí'in ña u'u. Ta táai to'on yó'o kosaaan noo ndo'ó, de'e kuálí, dá chi sa ni kasandaá ndo ná'á va'a ndó tatá Ndios. ¹⁴ Ta táa ta'ani yu'u to'on yó'o kosaaan noo ndo'ó, na kúú tatá, chi sa ná'á vá ndó sa'a na sa daá ió tá ni kava'a ñayuu yó'o. Ta táa ta'ani yu'u to'on yó'o kosaaan noo ndo'ó, takuáchi táki, dá chi ndíta toon ndó xí'in Ndios, ta ni natiin ndó to'on na ini níó ndo, ta ni kandeé ndó xí'in ña u'u.

O sa ndí'i ini yo sa'a ña kúú kuenda ñayuu yó'o

¹⁵ O sa ndí'i ini ndo sa'a ña kúú kuenda ñayuu yó'o, ni sa'a ña'a ió nooán. Ta ió iin kaa ndó ndí'i ini sa'a ña ió ñayuu yó'o, dá kían ko kóni ta'on ndó tatá Ndios. ¹⁶ Dá chi ndidaá ña'a kúú kuenda ñayuu yó'o, ña kúú kuachi kátoó ñayuu kée na xí'in ñi ná, xí'in ña kátoó na kakomí ná ndidaá ña'a xiní na, xí'in ña kátoó na kandaya'i mií ná, ni iin ña yó'o ko véi noo Ndios, ña'a kuenda ñayuu yó'o va

kián. ¹⁷ Ta sá ndí'i va ñayuu yó'o kua'an xí'ín ndidaá ña kini kátoó ñayuu kée na. Tído na ndéi kée ña kóni Ndios, noón kúu na kataki chíchí.

Kandaa ndo mií ndó, chí ndéi kúu mií vá xionoo taa xiní u'u Jesucristo

¹⁸ De'e kuálí, sa kua'an kasandaá va tiempo noo ndí'i. Sa ñi seídó'o vá ndó ña kasaa iin taa xiní u'u Cristo, ta ndee ra mií rá kúu rá Cristo. Ta sa ñi kasá'a vá xionoo kua'a nda'o taa xiní u'u Cristo. Sa'a ñoó sa kátóni va inio ña sa kua'an kasandaá tiempo noo ndí'i. ¹⁹ Ta tein mií vá yó ñi kankuei ra, tído o duú kuendá yo ñi sa kuu ra. Dá chí tá kuendá yo ñi sa kuu ra, dá kían kandita toon ra xí'ín yó, ní kúu. Díon ñi kee ra, dá ñi kandaá ini yo ña o duú ndi ndí'i ra kúu kuendá yo. ²⁰ Tído ñi nakutí ndó xí'ín Espíritu ij Ndios, sa'a ñoó kandaá va'a ini ndo ndí kían kúu ña ndaa. ²¹ Ta kó taa ta'on yu'u to'on yó'o kosaaan noo ndo sa'a ña kó ná'a ndó ndí kían kúu ña ndaa. Di'a táai ña kosaa noo ndo sa'a ña ná'a ndoan. Chí sa ná'a va'a ndó ña ni iin tó'on ña to'on o kúu kakaa tein ña ndaa. ²² Ta, ¿ndá yoo kúu na to'on? Na to'on kúu na kó nákoní ña Jesús kúu Cristo, na dáka ki ñaá. Tá'an na kée díon, noón kúu na xiní u'u Cristo, chí kó nákoní na tatá Ndios, ta ni de'e na. ²³ Ta ndi ndaa na kó nákoní de'e Ndios, noón kúu na kó ta'on tatá Ndios ió xí'ín ná. Tído na nákoní de'e Ndios, noón kúu na ió tatá

Ndios xí'ín ná. ²⁴ Koo ini ndo kandita toon ndó xí'ín ña ñi seídó'o ndó sa'a Jesús nda rá mií sa'a. Dá chí tá ndíta toon ndó xí'ín ña ñi seídó'o ndó, dá kían ño'o ndó noo nda'a de'e Ndios, ta ño'o ta'ani ndó noo nda'a tatá na. ²⁵ Chí ñi xi'o Jesús to'on na noo yo ña kían ki'o na ña kandeí chíchí yó xí'ín mií ná.

²⁶ Ta táai to'on yó'o kosaa noo ndo, dá kandaá ini ndo ndi kée taa kátoó danda'í ñaá. ²⁷ Tído sa ñi nakutí ndó xí'ín Espíritu ij Ndios, ta daá ió va na xí'ín ndó. Sa'a ñoó kó xínño'ó ka ndo ña dána'a dao ka ñayuu noo ndo, dá chí sa'a ña ñi nakutí ndó xí'ín Espíritu ij Ndios, sa'a ñoó ñi dána'a na noo ndo sa'a ndidaá kúu ña'a. Ta ña dána'a na noo ndo kúu ña ndaa, ta kó kían ña to'on. Táto'on ki'o ñi dána'a Espíritu ij noo ndo, ki'o díon koo ini ndo kandita ndaa ndo xí'ín Jesús.

²⁸ Ta viti, de'e kuálí, kandita toon ndó xí'ín Jesús, dá kían koo tandeé iní noo ndo tá ná na'a noo tuku na noo yo. Ta ni iin ña'a o kedaá xí'ín ndó, dá xíka'an noo ndo tá ná nandió koo na kasaa na. ²⁹ Ta sa ná'a ndó ña kúu ná iin na ndaa, ta kánian kana'a ta'ani ndó ña ndi ndaa na kée ña ndaa, noón kúu de'e Ndios.

3

Kúu yó de'e Ndios

¹ Kande'é ndó ndi ki'o ví kú'u ini tatá Ndios sa'a yo, chí ñi xi'o na ña kían kuu kananí yó de'e mií ná, ta miían ndaa díon kían. Sa'a ñoó na kúu

kuendá ñayuú yó'o kọ nákoní nà yó, ñà kúú yó de'e Ndios, dá chí ní mií Ndios kọ nákoní nà. ² Nà manjí, sà kúú vá yó de'e Ndios viti, ta kámaní vá kandaá ini yọ ndí kían kasan-daá yọ kakuu yó. Tído sà ná'á yó ñà tá ná nandió kọo Jesús kasaa nà, dá kían kakuu yó tátò'on kị'o kúú mií ná, dá chí koni túu yó nà tátò'on kị'o káa rá ió nà. ³ Ta ndidaá kúú nà kómí tandéé iní yó'o, noón kúú nà ndúvii mií, tátò'on kị'o vii mií Jesús.

⁴ Ta ndi ndáa ñayuu yá'a kée kuachi, noón kúú nà xío kao na choon ni sa'anda Ndios. Dá chí ndidaá tá'an kuachi xío kao choon ni sa'anda Ndios. ⁵ Ta sà ná'á va'a ndó ñà ni kii Jesús ñayuú yó'o ni dítá ná yó noo kuachi, ta ni iin tó'ón kuachi mií ná kọ ní sá io. ⁶ Ta ndidaá ñayuu ñó'o noo ndá'a Jesús kọ yá'a ta'on na kée na kuachi. Tído ndidaá nà yá'a kée kuachi, ni iin kuu kọ ní xini nà Jesús, ta ni kọ ná'á ñáá ná.

⁷ De'e kuálí, o sà kónó ndó ñà dándá'í ñáá ñayuu, chí ndi ndáa mií vá ñayuu kée ñà ndaa, noón kúú ñayuu ndaa, tátò'on kị'o ndaa mií Jesús. ⁸ Tído nà kée kuachi, noón kúú kuendá ñà u'u, dá chí ñà u'u kían kée kuachi ndá rá ni kasá'á sa'a ñayuú yó'o, ta nda viti kée jíán dión. Sà'á ñoó ni kixi de'e Ndios ni dánaá ná ñà kini kéean. ⁹ Ta ñayuu ni nduu de'e Ndios kọ kée kà kuachi, dá chí ñà kóni Ndios nákaa ini níó ná. Sà'á ñoó o kúu ta'on ya'a na kee na kuachi sa'a ñà ni nduu na de'e Ndios. ¹⁰ Ta

kị'o dión kándaá ini ndá yoo kúú de'e Ndios, ta ndá yoo kúú de'e ñà u'u. Chí ñayuu kọ kée ñà ndaa, xí'ín nà kọ kú'u ini sa'a ñayuu xí'ín ná, noón kúú nà kọ kúú de'e Ndios.

Ná koo ini yọ ku'u ini sa'a sátá'an yó

¹¹ Ta ñà yó'o kúú to'on va'a ni seídó'o ndó nda mií sa'a, ñà ná ku'u ini sa'a sátá'an yó. ¹² Ta ná dá'a ni kee yó tátò'on kị'o ni kee Caín tá sà na'á, chí ni sà íin rā xoo ñà u'u. Sà'á ñoó ni sa'ání rá ñani ló'o mií rá. Ta, ¿ndiva'a ni sa'ání ñáá rá, ká'án ndo'ó? Dá chí ndino'o ñà kini va sà kee ra, ta ndino'o ñà va'a ni sà kee ñani rā noo Ndios. ¹³ Sà'á ñoó, ñani mií, o sà náá iní ndo tá xini u'u ñáá ñayuu kọ ná'á Ndios. ¹⁴ Ta ná'á yó ñà sà ni kanxoo yó noo kúú íchí noo kua'an yọ kuu yọ, ta viti ñó'o yó íchí noo kataki chíchí yó, chí kú'u ini yọ sa'a ñani yọ. Ta nà kọ kú'u ini sa'a ñani nà, noón kúú nà ñó'o íí vá íchí noo kuu nà. ¹⁵ Ta ndidaá ñayuu xini u'u ñani nà, noón kúú iin nà sa'ání ndii noo Ndios. Ta sà ná'á vá ndó ñà ndidaá nà sa'ání ndii kọ ñá'a ta'on ni'í ná ñà kataki chíchí ná noo Ndios. ¹⁶ Ta sà kandaá va'a ini yọ ndí kían keeá, dá ku'u ini yọ sa'a ñani yọ. Chí tátò'on kị'o ni nakị'o Jesús mií ná ni xí'í nà sa'a yọ, kị'o dión ta'ani kánian nakị'o yó mií yó kuu yọ sa'a ñani yọ. ¹⁷ Tído tá ió ñà'a noo yọ ñayuú yó'o, ta ndé'é yó ñà xín'ńó'ó ñani yọ ñá, ta kedí'inda yóán noo ná, dá kían, ¿ndí kaá yọ ñà kú'u ini yọ sa'a ná tátò'on

kì'o kée Ndios, tá dáá? ¹⁸ De'e kuálíí, ná dá'a ni ku'u ini yò sa'a dao kà ñayuu xí'ín tò'on ká'an oon ni yó, o xí'ín tò'on kánkuei yú'u óon ni yó. Va'a kaan ná ku'u ini yò sa'a ná xí'ín ña va'a kée yó, ta ná chin-deé ndisa yó na.

¹⁹ Tá kée yó dión, dá kían kándaá iniò ña miían ndaa kúú yó kuendá ña ndaa, ta kò kútúú ini yò noò Ndios sa'a á ña kée yó. ²⁰ Tído tá kutúú ini yò sa'a á ña ñi kee yó, dá kían ná kana'á yó ña ká'ano cháá kà Ndios o duú níò yò, chi ná'á va'a ná sa'a ndidaá kúú ña'a kée yó.

²¹ Na maní miíí, tá kò kútúú ini yò, dá kían ió tandeé ini yò xí'ín Ndios, ²² ta ndi ndáa miío ña'a ná kaka yò noò ná, ta kúú ni'í vá yóan, dá chi kée yó choon sa'anda na, ta kée yó ña kóni na. ²³ Ta ña yó'o kúú choon ñi sa'anda Ndios noò yò ña ná kandísa yó de'e na Jesucristo, ta ná ku'u ini sa'a sátá'an yó tató'on kì'o ñi sa'anda na choon noò yò. ²⁴ Chi ndi ndáa na kée choon sa'ándá Ndios, noón kúú na ñó'o noò ndá'a Ndios, ta ió Ndios xí'ín ná. Ta sa'a á ña ió Espíritu ií Ndios ini níò yò, sa'a á ñoó kándaá ini yò ña ió Ndios xí'ín yó.

4

Ta kì'o di'a kándaá ini yò ndá yoo kómí Espíritu Ndios

¹ Na maní miíí, o sa kándísa ndó ndidaá ñayuu, na ká'an ña kómí ná Espíritu Ndios. Dinñó'ó kà korndodó ndó na, ná kande'á á miían ndaa

kómí ná Espíritu Ndios o koó. Dá chi kuá'á nda'o profeta tó'on xíonoo iin níí kúú ñayuu. ² Di'a kee ndó, dá kándaá ini ndò tá miían ndaa kuiti kómí ná Espíritu Ndios: tá nákoní na ña miían ndaa kuiti ñi nduu Jesús iin taa ñayuu yó'o, dá kían noón kúú na kómí Espíritu Ndios. ³ Ta ñayuu kò nákoní ña ñi nduu Jesús iin taa ñayuu yó'o, noón kúú na kò kómí Espíritu Ndios, chi nákoní ini na tató'on taa xini u'u Cristo. Sa ñi seídó'o vá mií ndó ña kii ra, ta sa xíonoo va ra ñayuu yó'o viti.

⁴ De'e kuálí, kana'á ndó ña ndó'ó kúú ñayuu Ndios, ta sa ñi kandeé ndó xí'ín ra kátóó dándá'í ñaá, chi ká'ano cháá kà Ndios, na ió xí'ín ndó, o duú ña kini ió ñayuu yó'o. ⁵ Taa yó'o kúú kuendá ñayuu yó'o, sa'a á ñoó dána'a ra sa'a á ña ió ñayuu yó'o va. Ta kúú kándísa vá ñaá ñayuu kò ná'á Ndios. ⁶ Tído yóó, kúú yó kuendá Ndios. Ta na ná'á Ndios, noón kúú na seídó'o ña dána'a yò. Ta na kò kúú kuendá Ndios, noón kúú na kò kóni kueídó'o ña ndaa dána'a yò, chi kò ná'á ná Ndios. Ta kì'o dión kándaá ini yò ndá yoo kómí Espíritu ndaa, ta ndá yoo kómí espíritu tó'on.

Ndios kúú na kú'u ini sa'a yò

⁷ Na maní miíí, ná koo ini yò ku'u ini sa'a sátá'an yó, chi ña ku'u ini yò sa'a iin rá iin yó, ña yó'o kúú ña'a Ndios. Ta ndidaá kúú ñayuu, na kú'u ini sa'a dao kà ñayuu, na yó'o

kúu na n̄ nduu de'e Ndios, ta ná'á ná Ndios. ⁸ Ta ndi ndáa na k̄o kú'u ini sa'a dao ka ñayuu, noón kúu na k̄o ná'á Ndios, ch̄i Ndios kúu na kú'u ini sa'a yo. ⁹ Mii Ndios n̄i daná'a noo yo ña kú'u nda'o ini na sa'a yo, ch̄i n̄i tanda'á ná iin tó'on din̄i de'e na ñayuu yó'o n̄i kii na, dá ni'̄i yo ña kataki chí'chí yó sa'a ná. ¹⁰ Ta ña yó'o xí'o ña kánda'a ini yo ndi k̄i'o kú'u ini Ndios sa'a yo, ta ña ká'ano cháa ka k̄ian yó'o o duu ña kóni yo mii ná. Ch̄i sa'á ña kú'u nda'o ini na sa'a yo, sa'á ñoó n̄i tanda'á ná de'e na n̄i kii na ñayuu yó'o, ta n̄i ch̄iya'i na sa'á kuachi yó. ¹¹ Na man̄i mii, tá k̄i'o dión kú'u ini Ndios sa'a yo, dá k̄ian k̄i'o dión ta'ani kánian ku'u ini sa'a sátá'an yó. ¹² Ni iin tó'on ta'on ñayuu k̄o ní kúu koni xí'in noo ná Ndios, tído tá ná ku'u ini sa'a sátá'an yó, dá k̄ian ió Ndios xí'in yó, ta n̄i kasanda'a yo kú'u ini yo sa'a dao ka ñayuu táto'on k̄i'o kée mii ná.

¹³ Ta sa'á ña n̄i x̄i'o na Espiritu īi ná noo yo, sa'á ñoó kánda'a ini yo ña ñó'o yó noo ndá'a Ndios, ta ió na xí'in yó. ¹⁴ Ta sa'á ña n̄i xini ndu, sa'á ñoó xí'o ndu kuendá noo ñayuu ña n̄i tanda'á tata Ndios de'e na n̄i kii na, ta noón kúu na dáka'ki ñayuu ndéi ñayuu yó'o. ¹⁵ Ta ndi ndáa ñayuu nákon̄i ña Jesús kúu de'e Ndios, noón kúu na ñó'o noo ndá'a Ndios, ta ió Ndios xí'in ná. ¹⁶ Ta sa kánda'a ini yo, ta kándisa yó ña kú'u ini Ndios sa'a yo. Ndios kúu na

kú'u ini sa'a yo. Sa'á ñoó tá kú'u ini yo sa'a dao ka ñayuu táto'on k̄i'o kée mii ná, dá k̄ian ñó'o yó noo ndá'a Ndios, ta ió na xí'in yó.

¹⁷ Ta xí'in ña yó'o n̄i kasanda'a yo kú'u ndisa ini yo sa'a dao ka ñayuu, sa'á ñoó koo tandeé ini yo tá ná kasanda'a kuu keyíko Ndios sa'a yo, dá ch̄i táto'on k̄i'o kée mii ná, k̄i'o dión kée yó ñayuu yó'o. ¹⁸ Tá kú'u ndisa ini yo sa'a dao ka ñayuu, dá k̄ian k̄o kánian yu'ú yo noo keyíko Ndios sa'a yo. Ch̄i tá n̄i kasanda'a yo kú'u ndisa ini yo sa'a dao ka ñayuu, k̄o káni kaan yu'ú yo. Ch̄i ña yu'ú yo k̄ian kóni kaa ña ká'an yó ña dándó'o Ndios ní yo. Ta ndi ndáa na yu'ú, noón kúu na k̄o ñá'a kasanda'a na ku'u ndisa ini na sa'a dao ka ñayuu.

¹⁹ Kóni yo Ndios, ch̄i din'ño'ó mii ná n̄i ku'u ini sa'a yo. ²⁰ Tá kaá yo ña kóni yo Ndios, ta xini u'ú yo ñani yo, dá k̄ian kúu yó ñayuu to'on. Dá ch̄i tá k̄o kú'u ini yo sa'a ñani yo, tá'an na ndé'é yó ndéi xí'á, ¿ndi koo ví kaa yo ña kóni yo Ndios, na k̄o xini yo? ²¹ Dá ch̄i mii Jesús n̄i sa'anda choon yó'o noo yo, ña tá kóni ndisa yó Ndios, dá k̄ian kánian ku'u ini yo sa'a ñani yo.

5

Kúu yó de'e Ndios tá kándisa yó ña Jesús kúu na n̄i tanda'á Ndios dáka'ki ña

¹ Ndi ndáa ñayuu kándisa ña Jesús kúu Cristo, na dáka'ki ñaá, noón kúu na n̄i nduu de'e

Ndios. Ta ndi ndáa na kú'u ini sa'a iin tatá, ta nda de'e na kú'u ta'ani ini na sa'a. ² Ta k'i'o dión kándaá ini yo ña kú'u ini yo sa'a ndidaá na kúu de'e Ndios, chi kóni yo Ndios, ta kée yó choon sa'ándá na. ³ Tá kóni ndisa yó Ndios, dá kían kee yó choon sa'ándá na. Ta ko ta'ón ña kuáchi kían kee yó choon sa'ándáan, ⁴ dá chi ndidaá na ni nduu de'e Ndios, noón kúu na kándéé xí'ín ña kini ió ñayuú yó'o. Chi sa'a ña kándéé iní yo Jesús, sa'a ñoó kándéé yó xí'ín ña kini ió ñayuú yó'o. ⁵ Ta, ¿ndá yoo kúu na kándéé xí'ín ña kini ió ñayuú yó'o? Noón kúu na kándisa ña Jesús kúu de'e Ndios.

Xí'o Espiritu iñ Ndios kuendá sa'a Jesús

⁶ Tá'an ña xí'o kuendá ña ni kii ndisa Jesucristo noo Ndios kúu takuí xí'ín ni. Ta o duú takuí oon ni xí'o kuendá, dá chi ni xí'ín takuí kúu ra xí'o ndaa kuendá ña k'i'o dión kían. Ta Espiritu iñ Ndios ta'ani kúu na xí'o ndaa kuendá ña k'i'o dión kían, chi iin na ndaa kúu Espiritu. ⁷ [Ta na xí'o kuendá chí induú kúu tatá Ndios, xí'ín de'e, xí'ín Espiritu iñ. Ta iin tó'ón vá kúu ndin oní na yó'o.] Ta oní ta'ani kúu ña xí'o kuendá chí noño'o yó'o ña ni kii Jesús noo Ndios. ⁸ Iin na kúu Espiritu iñ Ndios, ta iin ka ra kúu takuí, ta iin ka ra kúu ni. Ta iin nóo xí'o ndaa Espiritu iñ kuendá xí'ín takuí xí'ín ni ña k'i'o dión kían. ⁹ Tá nátiin va'a yó kuendá xí'o taa, ná kana'á

yó ña ndaya'i cháa ka kuendá xí'o Ndios, chi kuendá xí'o mií ná kían ká'an sa'a de'e na. ¹⁰ Ta ñayuu kándisa de'e Ndios, noón kúu na ni taxi va'a to'on yó'o ní na. Ta na ko kándisa noo ká'an Ndios, noón kúu na kété'ón Ndios, chi ko kándisa na to'on ni xí'o Ndios, ña ká'an sa'a de'e na. ¹¹ Ta ña yó'o kúu kuendá ni xí'o Ndios noo yo, ña sa ni xí'o na ña kataki chíchí yó, ta sava'a noo iin tó'ón de'e na ni yo ña kataki chíchí yó. ¹² Ta ndi ndáa ñayuu ni natiin Jesús, na kúu de'e Ndios, ini ní na, noón kúu na kataki chíchí. Tído ndi ndáa na ko ní xíin natiin ñaá, noón kúu ná o ní ta'on na ña kataki chíchí ná.

Sa'a ña kándisa yó Jesús, sa'a ñoó kataki chíchí yó

¹³ Táai to'on yó'o kosaa noo ndo'ó, na kándisa de'e Ndios, dá kana'á ndó ña sa kómí ndó ña kataki chíchí ndó. ¹⁴ Ta ña yó'o kúu tandeé iní kómí yó noo Ndios, chi tá xíka yo iin ña'a noo ná táto'on k'i'o kóni mií ná, ta kúu seídó'o na ña xíka yo. ¹⁵ Ta sa'a ña ná'á yó ña seídó'o va'a ñaá Ndios tá xíka yo ndi ndáa mií vá ña'a noo ná, sa'a ñoó ná'á ta'ani yó ña ni yo ña xíka yo noo ná.

¹⁶ Tá ni xini iin káa ndó iin ñani yo kée na kuáchi, ña kían ko kúu kuáchi ko kánian kuu na, dá kían kánian kaka ndo ña maní noo Ndios sa'a ná, ta kúu k'i'o vá Ndios ña kían kataki na. Dión kee ndó tá ko ní ya'a na kee na kuáchi ña kían ko kánian kuu na. Chi miían ndaa ió kuáchi, ña kían

kánian kuu yọ. Tído kọ ká'an ta'oin xí'ín ndó ña ná kaka ndọ ña manị noọ Ndios sa'a ñayuu kée dión. ¹⁷ Ndidaá kúú vá ña'a kini kúú kuachi noọ Ndios. Tído ió kuachi, ña kí'án kọ kánian kuu yọ.

¹⁸ Sa ná'á vá yó ña ndi ndáa ñayuu nị nduu de'e Ndios, kọ kée ka ña kuachi, dá chí ndaá va ñaá mií de'e Ndios noó ña u'u, sa'á ñoó o kúu ta'on kenda'va ña u'u xí'ín ná. ¹⁹ Ta sa ná'á ta'ani yó ña ñó'o yó noọ ndá'a Ndios, va'ará iin ní kúú ñayuu yó'o nákaa tixi ndá'a ña u'u. ²⁰ Ta sa ná'á ta'ani yó ña nị kixi de'e Ndios, ta nị xí'o na ñaxintóni yọ, dá ná kana'á yó ña mií'án ndaa kuiti kúú Ndios. Ta ñó'o yó noọ ndá'a ña kúú Ndios ndaa, ta ñó'o ta'ani yó noọ ndá'a de'e na Jesucristo. Na yó'o kúú ña mií'án ndaa kuiti kúú Ndios, ta xí'o na ña kataki chí'í yó.

²¹ De'e kuálí miíj, kanda ndọ mií ndó noó ña kúú yokọ. Dión ná koo.

To'on yó'o kían kúú uu ni taa San Juan

Ká'an Juan ndisá'an

¹ Yu'u kúú na sá'ano noo ndo, ta ká'an yu'u ndisá'an xí'ín yo'ó, k'i'o manijí, na ni kaxi mií Ndios, xí'ín noó de'ón, na kúú kuendá Jesús. Kana'á ndó ña mií'án ndaa kuiti kú'u ini yu'u sa'a ndo, ta o duú iin tó'ón yu'u kú'u ini sa'a ndo, ch'i ndidaá kúú vá na kándisa ña ndaa kú'u ini sa'a ndo. ² Kú'u inij sa'a ndo'ó sa'á ña ió ña ndaa ini ní'yo yo, ta ná koo ña ndaa yó'o xí'á ndidaá tá'an kuu. ³ Ná kee tatá Ndios xí'ín de'e na Jesucristo, na kúú sato'o yo, ña maní xí'ín ndo'ó, ta ná ku'u ini na sa'a ndo, ta nak'i'o na ña koo va'a ini ndo. Ta ná kendisa na dión xí'ín ndó sa'á ña kú'u ini na sa'a ndo.

Kandita toon ndó xí'ín ña ndaa ká'an sa'a Jesús

⁴ Ta kádij nda'o inij, ch'i ni naní'i yu'u dao na kúú kuendá yo'ó ndéi na kée na ña ndaa, tát'o'on k'i'o ni sa'anda tatá Ndios choon noo yo. ⁵ Ta viti, k'i'o mií, ko táai iin choon saá kosaa noo ndo, ch'i ña yó'o kúú choon ni ni'i yo nda rá mií sa'a, sa'á ñoó seí nda'ávij nooon ña ná ku'u ini sa'a sá'tá'an yó. ⁶ Ch'i tá ná ku'u ini sa'a sá'tá'an yó, dá kían kée yó choon sa'ándá Ndios. Ta ña yó'o kúú choon ni ni'i yo

nda rá mií sa'a ña ná kandeí yó ku'u ini sa'a sá'tá'an yó.

⁷ Ch'i kua'á nda'o na to'ón xí'ónoo ñayuu yó'o, ta kátoó na dándá'í ñaá ná. Noón kúú na ko ná'koni ña ni nduu Jesucristo iin taa ñayuu yó'o. Ta ñayuu kée dión kúú na ndúkú dándá'í ñaá, ta xiní u'u na Jesucristo. ⁸ Sa'á ñoó kandaa ndo mií ndó, ch'i oon ni ví kandeé rá dátuu rá ndo'ó, dá ná o koní ndo natiin ndó ña va'a noo Ndios sa'á choon kée ndó noo mií ná. Sa'á ñoó ndi'i ini ndo, dá natiin ndi'i ndó ña xí'o oon Ndios noo ñayuu na. ⁹ Ndi ndaa mií'ó ñayuu ni kexoo noo ña ndaa sa'a Cristo Jesús, ta ko ndíta toon na xí'án, noón kúú na ko ió ta'on Ndios xí'ín ná. Tído na ndíta toon xí'ín ña ndaa sa'a Cristo Jesús, noón kúú na ió tatá Ndios xí'ín, ta ió ta'ani de'e na xí'ín ná. ¹⁰ Ta ndi ndaa mií vá na veí dána'a noo ndo noo ndéi ndó ve'e ndó, ta ko dána'a na ña ndaa sa'a Jesús, o sa chí'i ndó na ve'e ndó. Ta ná dá'a ni kaa ndo di'a xí'ín ná: "Va'a kúú ni kasaa ní. Koo ní ve'e." ¹¹ Dá ch'i tá ná natiin va'a ndó na, dá kían iin ni nduu va ndó xí'ín ná noo ña kini kée na.

Ndátí Juan saa na kande'é ná ñayuu ñoó

¹² Kua'á nda'o ña'a ió ka'ín xí'ín ndó, tído ko kóni ta'on yu'u ña kían taai ña noo iin tuti saaan noo ndo. Dá ch'i ndátii saaj kande'í ndo'ó, ta ka'an yú'í xí'ín ndó, dá ná xínkoo ña kádij ini yo. ¹³ Ta dao ka na kúú kuendá ku'u mií'ón ndéi yó'o, tá'an na ni

kaxi mii Ndios, tánda'á ta'ani
na ndisá'án kosaá nooñ.
Dión ná koo.

To'on yó'o kían kúu oni ni taa San Juan

Ká'an Juan ndisá'án

1 Yu'u kúu na sá'ano, ta ká'an yu'u ndisá'án xí'in yo'ó, Gayo, ñani maní. Miian ndaa ndisa kú'u nda'o inii sa'on.

2 Ñani maní, xíkai noo Ndios ña daá keva'on tein ndidaá kúu ña'a kéeon, ta daá kuití ná koo va'a inon tát'o'on k'i'o va'a nímon noo Ndios. 3 Ni kadij nda'o inii tá ni kixi dao ñani yo kuendá Jesús, ch'i ni nakani na xí'in ña iin ndaaon xí'in ña ndaa kándisa yó. 4 Ta koó iin ka ña'a xí'o ña kadij cháa ka inii tát'o'on k'i'o kadij inii tá ní'i to'in ña ndíta ndaa de'i kuendá Jesús xí'in ña ndaa kándisa yó.

Va'a va kée Gayo, ch'i nátiin va'a ra na kúu kuendá Jesús ve'era

5 Ñani maní, va'a va kéeon tá chindeéon ndidaá ñani yo, ta va'a cháa ka kéeon tá kéeon dión xí'in na ko ná'ón. 6 Ta na yó'o kúu na xí'o kuendá noo na kúu kuendá Jesús ndéi yó'o ña kú'u nda'o inon sa'a ná. Ta va'a keeón tá chindeéon na xí'in ndá ña'a xínñó'ó ná noo ko'on na, ch'i k'i'o dión kánian kee yó xí'in ná sa'a ña kéchón na noo Ndios, dá kuu ko'on na dao ka xían. 7 Ch'i sa'a ña kóni na Jesús, sa'a ñoó ni kankuei na xionoo na dána'a na, ta ko kí'in ya'i ta'on na noó ñayuu ko ná'a

Ndios. 8 Sa'a ñoó kánian k'i'o yó ña'a xínñó'ó ná, ta k'i'o dión chindeé yó na noo dána'a na to'on ndaa sa'a Jesús.

Naá iin ra naní Diótfrefes xí'in Juan

9 Sa ni taa yu'u iin tuti kosaa noó na kúu kuendá Jesús ndéi xaan, tído ko xíin ta'on Diótfrefes kueídó'o ra choon sa'ándá ndu, ch'i kóni mií rá ka'anda ra choon. 10 Ta sa'a ña kée ra dión, sa'a ñoó tá ná saai, dá ka'in xí'in rá, dá ch'i xionoo ra ká'an ndava'a ra sa'a ndú'u. Ta ko ndínoo inii ra xí'in ña yó'o oon ni, ch'i dión ta'ani ko kóni ra natiin va'a ra ñani yo, na xionoo dána'a to'on Ndios. Ta ko sónó rá ña natiin va'a ñaá dao ka ñani yo. Ta kúu táxi rá na ká'an natiin va'a ñaá.

Va'a ká'an Juan sa'a iin ra naní Demetrio

11 Ñani maní, o sa kóo inon keeón ña kini kée dao ka ñayuu. Di'a koo inon keeón ña kúu ña va'a. Ch'i na kée ña va'a kúu kuendá Ndios, ta na ko kée ña va'a, noón kúu na ko ná'a Ndios. 12 Ta ndidaá kúu na kúu kuendá Jesús xí'o na kuendá sa'a iin ka taa naní Demetrio ña kúu rá taa va'a, ta miian ndaa ndisa dión kían. Nda ndu'u xí'o kuendá ña ta va'a kúu rá, ta sa ná'a vá miíon ña kuendá xí'o ndu'u kúu ña ndaa.

Ká'an Juan ndisá'án noo ndí'i xí'in Gayo

13 Kuá'a nda'o ña'a ió ka'in xí'ón, tído ko kóni taai ña noo iin tuti, 14 ch'i ndáti kiji konii yo'ó, ta kantó'ón yú'í xí'ón.

15 Ta ná koo va'a inon kee Ndios. Ta ká'an na né'e tá'an va'a xí'ón ndéi yó'o ndisá'án xí'ón. Ta keeón ña manj ka'on ndisá'án xí'in iin rá iin na né'e tá'an va'a xí'in ndu'u ndéi xaan.

To'on yó'o kían nī taa San Judas nī sa'an noó nā kúú kuendá Jesús

Ká'an Judas ndisá'án

¹ Yu'u kúú Judas, ta kéchóoin noo Jesucristo, ta ñani kúú Jacobo. Ta ká'an yu'u ndisá'án xí'in ndo'ó, nā nī kana tatá yo Ndios, ta nī nduvii ná ndo'ó, ta ñó'o ndó noo ndá'a Jesucristo. ² Ná ku'u cháá ká ini Ndios sa'a ndo, ta nakí'o cháá ká nā ña koo va'a iní ndo, ta ná koni cháá ká nā ndo'ó.

Di'a kée taa dána'a ña to'ón

³ Nā manī mií, sa io nduu va yu'u ña kían taai ndi nī kee Ndios nī dakáki na yó noo kuachi yo. Tído kándaá ini ña miían ndúsa kánian ka'an ni'inii noo ndo ña kían ndi'i ini ndo kandita ndaa ndo xí'in ña ndaa kándisa yó, ña kían iin ndée nī xí'o Ndios noo ñayuu nā. ⁴ Chī nī ku'u de'é dao taa to'ón tein ndó, ta nda mí sa'a ká'an tuti i Ndios sa'a taa yó'o ña ndo'o níó rá sa'a ña kée ra. Kúú rá tá kini, chī kaá rá ña sa'a ña manī nī kee Ndios sa'a yo, sa'a ñoó kuu kee yó ndi ndaa mií vá ña'a kóni ñi yo. Ta ko nákonī rá Ndios, nā kómí ndidaá tá'an choon, ta ni ko nákonī rá Jesucristo, nā kúú sato'o yo.

⁵ Ta sa ná'á vá ndó, tído dándusaa ini ndo'ó ña tá nī ndi'i nī taó sato'o yo Ndios

nā ñoo nā ñó'o tixi ndá'a tá Egipto, dá nī danaá nā ñayuu ko ní kándisa ñaá. ⁶ Dión ta'ani nī ndo'o dao ángel, chī ko ní sa ndaa va'a na choon sa komí ná, di'a nī dankoo na noó sa nī ndei na. Sa'a ñoó nī taán ñaá Ndios noo iin naá yá, ini ve'e kaa, ña kían ni kuu o nóno, ta ñoó kaño'o na nda ná xinkoo kuu keyíko Ndios sa'a ná. ⁷ Dión ta'ani nī ndo'o nā ñoo Sodoma xí'in Gomorra, xí'in ndidaá ká ni nā ndéi ñoo ñó'o yati xí'an. Chī nī kee na táto'on nī kee ángel ñoó, chī nī kee na kuachi xí'in ñi ná, ta nī kesatá ná ña nī saki Ndios, ña kúú kuachi ka'an noo. Sa'a ñoó nī dandó'o Ndios níó ná xí'in ño'ó kái, ta ni iin kuu o ndí'i ña kái nā, dá ná koni iin rá iin yó tá ndó'o ñayuu kée dión.

⁸ Dión ta'ani kée taa to'ón yó'o, tá'an rá kaá ña saní rá kée Ndios, chī dáyakó ta'ani ra ñi rá xí'in kuachi ka'an noo, ta ko nákonī rá tá né'e choon, ta ká'an ndava'a ra sa'a ña kómí choon ná'ano. ⁹ Tído ni arcángel Miguel, nā ndaya'i cháá ká noo ángel, ko ní chindaá noo ná dáta kuachi na ña u'u nani nī naá ndodó nā yikí koño Moisés xí'an. Di'a nī kaa nā xí'an: "Ná dánani mií sato'i Ndios yo'ó." ¹⁰ Tído tá to'ón yó'o kúú rá yá'a ká'an ndava'a sa'a ña ko kándaá ini rá, ta sava'a ña ná'á rá kúú ña ndáki ini ñaxintóni mií rá táto'on ndó'o kiti koó ña nákonī ini, ñoó kían dáyakó ñaá noo Ndios. ¹¹ ¡Nda'í kúú ví rá! Dá chī ndíko rá ña nī kee Caín, tá'an rá nī sa'ání ñani

ra. Ta ndíkō ra dij'ón tátō'on nī kee Balaam, ta sã kuu profeta mañá. Ta ndáne'e yú'u rá noo Ndios tátō'on nī kee Coré, sa'á ñōó naá rá tátō'on nī ndo'o Coré.

¹² Ta kúú rá yáko ñó'o tein ndo'ó noo ndítútí ndó sásá'an ndó sa'á ñã kúú ndó kuendá Jesús, chī tein víko kée ndó ñó'o ra kée ra ñã ka'an noo, ta sava'a sa'a mií vá rá nákanini ra. Ta kúú rá tátō'on viko kua'an xoo di'a xoo di'a kée tachī, ta ko xí'o ñã daj. Ta kúú rá tátō'on iin yíto kuí'í ko xí'o kuí'í tein yoō dákée. Sa'á ñōó kúú rá iin yíto nī xil'í uu ta'ándá, chī ko xí'o rá kuí'í, ta taó ná ra noñó'o ná. ¹³ Ta kúú rá tátō'on noó taño'o, ñã ndákuei vèi dánkoo chil'ion nda yú'u ra, ta sava'a ñã dánkoo rá kían ka'an noo xí'ín ñã yakó. Ta kúú rá tátō'on tñño ná'ano xionoo ndava'a nda induú. Sa'á ñōó sa ió nduu va noo iin naá yáí, ta ñōó kandadi ni'ini ra ndidaá tá'an kuu.

¹⁴ Ta Enoc, na nī sa kuu tata kúú usa nī kixi tixi Adán, noón kúú na nī ka'an sa'a ndí kían ndo'o ta kée dión, ta di'a kaá na: “Kana'á ndó ñã kasaa Ndios, na kúú sato'o yo, ta kua'á nda'o mil ángel ná kandaka na kasaa na, ¹⁵ dá keyíko na sa'a ndidaá ñayuu, dá dándó'o na nío ndidaá ñayuu kīni sa'á ñã kīni nī kee na xí'ín ñaxintóni kīni kómí ná, ta dándó'o ta'ani na nío ndidaá na nī ya'a nī ka'an ndava'a sa'a ná.” Dión nī kaa Enoc. ¹⁶ Ta ká'an kuachi ta to'ón yó'o, ta kána'á ra sa'á ñayuu, ta xionoo ra kée ra

sava'a ñã kóni mií vá rá, ta chíndaya'i ra mií rá, ta kée ra ñã ká'an va'a ra xí'ín ñayuu, dá ni'í rá ñã kóni ra, chī kúú rá ta mañá.

Ká'an ni'ini Judas noó ñayuu ñã kuita ndaa na xí'ín to'ón Ndios

¹⁷ Tído ndo'ó, na manī mií, ndiko'on ini ndo to'ón nī ka'an apóstol, na nī kaxi sato'o yo Jesucristo kane'e to'ón na, ¹⁸ chī di'a nī kaa na: “Tein kuu noo ndí'í kandeí taa kediki ndaa ra ñã ndaa, ta kanoo ra kee ra ñã kóni mií rá.” ¹⁹ Ta taa yó'o kúú ra ndúkú ka'anda dao tá'an ndó, ta kée ra ñã kóni ñíí rá, ta ko ió ta'ón Espíritu ií Ndios ini ra. ²⁰ Tído ndo'ó, ñani manī, ndundéé ndó dákuá'ano ndó mií ndó xí'ín ñã ndaa kándísa yó, chī ñã ií kíán. Ta ka'an ndo xí'ín Ndios xí'ín ndée xí'o Espíritu ií noo ndo. ²¹ Ta koo ini ndo taxi va'a ndó mií ndó tixi ndá'a ñã kú'u ini Ndios sa'a ndo, xían nani ndáti ndó kemáni Jesucristo ndo'ó xí'ín ñã kataki chíchí ndó.

²² Ta koo ini ndo ka'an ni'ini ndó noó na nákanini kuáchi ini, na ko kúú ndúsá'ano. ²³ Koo ini ndo dítá ndó dao ka na noó tandó'ó ndó'o na, ñã kúú tátō'on ño'ó kél ita. Ta ku'u ini ndo sa'a dao ka na, tído kandaa ndo mií ndó noó ñã kīni kée na, ta nda dá'on ndíxi na kañó'ó ndó, chī yakóán xí'ín ñã kīni kée na.

Kánian natiin Ndios ndidaá ñaño'ó

²⁴ Ta kándéé vá Ndios kanda na ndo'ó, dá kían ná dá'a

ni dánkoo ndó ña ndaa kándísa
yó, ta kándéé ná ná chikata vii
ná ndo'ó noo ió na dándáki na
xí'an kádij iní ndo. ²⁵ Ta iin
tó'ón dinj mii ná kúú Ndios, ta
iin tó'ón mii ná kúú na ndichí,
ta mii ná kúú na dákaki ñaa.
Ta iin tó'ón mii ná kúú na
kánian natiin ndidaá ñaño'ó,
xí'in ndidaá kúú choon, ta ná
dándáki na ndidaá ña'a, ta ná
kakomí ná ndidaá ndée kuu
viti, ta kji'o dión kuií vá ná koo.
Dión ná koo.

To'on yó'o nákani sa'a ndidaá ña vei koo

Xí'o Juan kuendá sa'a ndidaá ña ni xini na

¹ Ña yó'o kúú ña ni na'a Jesucristo noo ndidaá na xínkuáchí noo ná, ña ni xí'o mií Ndios noo ná sa'a ndidaá ña'a yachí vei koo. Ta ni tãnda'á ná iin ángel nákaa tixi ndá'a ná, ni kii na ni na'a na ndidaá ña yó'o noo yú'u, Juan, na xínkuáchí noo Jesucristo. ² Sa'á ñoo xí'o ndaa yu'u kuendá sa'a ndidaá to'on ni xí'o Ndios noo, xí'in sa'a to'on ni ka'an Jesucristo, ña kían ni xinii xí'in noo. ³ Ndiká'an ví na ká'i tuti yó'o, ta ndiká'an ví na seídó'o ña nákanian sa'á ña vei koo, ta nátaan vá'a na ña ini ní'o ná, dá chí sa kúyati va kuu vei koo ndidaá ña ká'an sa'a.

Ká'an Juan ndisá'an xí'in ndin usa ve'e ño'o kuendá Jesús ñó'o chí kuendá Asia

⁴ Yu'u kúú Juan, ta ká'an yu'u ndisá'an xí'in ndin usa ve'e ño'o kuendá Jesús ñó'o chí kuendá Asia. Ta ná kee Ndios ña maní xí'in ndo'ó, ta ná kí'o na ña kandeí va'a ndó. Mií ná kúú ná, ta mií ná ni sa kuu na, ta mií ná kúú na kasaa. Ta dión ta'ani ná kee ndin usa espíritu xí'in ndo'ó, tá'an espíritu ío noo Ndios, noo ío na dándáki na. ⁵ Ta dión ta'ani ná kee Jesucristo xí'in ndo'ó. Ta noón kúú na xí'o

ndaa kuendá sa'á ña ndaa, ta mií ná kúú na mií noo ni nataki iin íchi noo na ni xí'i, ta iin tó'on mií ná kúú diní noo ndidaá rey dándáki noño'o yó'o. Ta mií ná kúú ini sa'a yo, ta ni dandoo na kuachi yó xí'in ni ná, ⁶ ta ni ndee na yó kakuu yó rey xí'in duti, dá koni kuáchí yó noo tatá na Ndios. Ta daá kuiti ná natiin na ñaño'ó, ta ná dándáki na ndidaá ña'a. Dión ná koo. ⁷ ¡Kande'é ndó! ¡Tein viko kaa kixi Jesús! Ta ndidaá tá'an ñayuu koni ñaá xí'in noo ná, ta nda ta sa'áni ñaá koni túu ñaá rá noo kii na. Ta ndidaá tá'an ñayuu ndéi iin rá iin ñoo noo kúú ñayuu yó'o kuaki na xí'in ndirá noo ná tá ná kasandaá kuu yó'o. Dión ná koo.

⁸ “Yu'u kúú to'on mií noo xí'in to'on noo ndí'i, ta kúú na mí sa'a xí'in na noo ndí'i”, kaá na kúú sato'o yo. Mií ná kúú ná, ta mií ná ni sa kuu na, ta mií ná kúú na kasaa, ta mií ná kándéé kée ndidaá tá'an ña'a.

Ni xini Juan Jesús, ta ndato nda'o kaa na

⁹ Ta yu'u kúú Juan, na kúú ñani ndo, ta ndó'o ta'ani ní'o yu'u táto'on ndó'o ní'o ndo'ó, ta nákaa tixi ndá'a Ndios táto'on ñó'o ta'ani ndo'ó, ta xí'o ndee ini tein tandó'ó táto'on xí'o ndee ta'ani ini ndo'ó sa'á ña ndíta yó xí'in Jesucristo. Ta sa'á ña dána'i to'on Ndios, xí'in sa'á ña ká'in sa'a Jesucristo, sa'á ñoo ni sa'an ta né'e choon ni dankoo ra yu'u iin yuku in ini taño'o noo naní Patmos.

10 Tein iin kuu ni kaxi mii sato'o yo Ndios keká'ano yó na, daá ñoó nákaa yu'u tixi ndá'a Espiritu ii ná. Ta kúu ni seídó'i chí sata dí'ai ña ni'i nda'o ni ka'an iin tachi ñayuu. Táto'on ki'o ni'i ká'an trompeta, ki'o dión ni'i ni ka'an tachi ñoó. 11 Dá ni ka'an xí'ín:

—Yu'u kúu to'on mii noó xí'ín to'on noo ndí'i, ta kúu na míi sa'a xí'ín na noo ndí'i. Ta taa kí yó'ó noo tuti ndidaá ña ndé'ón kúu, dá tanda'ón ña ná ko'an noo ndin usá ve'e ño'o ñó'o chí kuendá Asia, noo kúu ñoo Éfeso, xí'ín ñoo Esmirna, xí'ín ñoo Pérgamo, xí'ín ñoo Tiatira, xí'ín ñoo Sardis, xí'ín ñoo Filadelfia xí'ín ñoo Laodicea —kaá na xí'ín.

12 Dá tá ni nandió kooi ni sa nde'í, nde'á ndá yoo ká'an xí'ín, ta kúu ni xinii ndita usá candelero ni kava'a xí'ín oro, noo sá ndodó ña tóon. 13 Ta tein ndin usá candelero ñoó iin iin na káa táto'on káa na ni nduu taa ñayuu yó'o. Ta ndíxi na iin dá'on káni, ta xinoan nda sa'a ná, ta nákaa iin vati oro yu'ú ndíka na. 14 Ta dini ná xí'ín idí dini ná kuxí kachian, ta ndé'an táto'on ndé'é yí'o, ta nduchí nóo na kúu táto'on ki'o ño'ó ita. 15 Ta táto'on yé'e kaa kuaán ni dandúti ra, ki'o dión yé'e sa'a ná. Ta táto'on ki'o ní'i noó kua'an takuíi kua'a, ki'o dión ní'i tachi ná. 16 Ta noo ndá'a xoo kuá'a na ñó'o usá tiñoo, ta yú'u ná tánee iin espada, ta ndi nduú xooan deen. Ta ndato yé'e noo ná

táto'on ki'o ndato yé'e tá ndíi deen.

17 Tá ni xinii táto'on ki'o káa na, kúu ni yaai nda noñó'o táto'on ki'o kuéi na ni xi'i. Dá ni chinoo na nda'a kuá'a na satai, dá ni kaa na xí'ín:

—Q sa yú'óon. Yu'u kúu na míi sa'a, ta yu'u kúu na noo ndí'i. 18 Ta kúu ta'ani na daá ió takí. Ni xi'ii, tído takíi viti, ta daá kuíi vá kataki. Dión ná koo. Ta mii yu'u kómi nda'a kaa noo ñó'o na kúu ndi, ta kómi ta'ani yu'u choon noó ña kedaá xí'ín ñayuu, dá xí'í na. 19 Ta taa ndidaá ña ni xinon, ta taa ta'ani ndidaá ña kúu tiempo viti, xí'ín ña koo chí noo. 20 Ná ko'in kasto'in xí'ón ndi dándaki ndin usá tiñoo, tá'an kirí ni xinon ñó'o noo ndá'a xoo kuá'i, xí'ín ndin usá candelero oro ñoó. Ndin usá tiñoo ñoó kúu ndin usá ángel kómi choon sata ndin usá ve'e ño'o ñó'o chí kuendá Asia, ta ndin usá candelero oro ni xinon ñoó kúu ndin usá ve'e ño'o ñoó.

2

Tánda'a Juan to'on ni ka'an Jesús kua'an noó na kúu kuendá na ndéi ñoo Éfeso

1 'Taa ña ko'in ka'in xí'ón noo iin tuti, dá tanda'ón ña ná ko'an noo ángel kómi choon sata ñayuu kúu kuendá yu'u ndéi ñoo Éfeso, ta ka'on xí'ín ná: “Na ñó'o ndin usá tiñoo noo ndá'a xoo kuá'a, na xionoo tein ndin usá candelero oro ñoó kúu na kaá di'a xí'ín ndó: 2 Sa ná'a vá yu'u ndidaá ña kée ndo'ó, ta ná'a ta'ani yu'u ña ndíi

ini ndo kéchóon ndó, ta ná'á ta'anii ña xí'o ndeé iní ndo noó tandó'ó ndó'o ndó. Ta ná'á ta'anii ña kékini ini ndo xiní ndo ñayuu kíni. Ta xírndodó ndó taa kaá kúú apóstol, tído ko tã'ón ñaá kúú rá, ta kándaá ini ndo ña kúú rá tã tã'ón. ³ Ta ndó'o níno ndo, ta xí'o ndeé iní ndo, ta ndí'i ini ndo kéchóon ndó noo yú'u sa'á ña kóni ndo yu'u, ta ko sá tuu ta'on ndó. ⁴ Tído ká'an kuachii noo ndo sa'a iin ña'a, chí ko kóni ka ndo yu'u tãto'on k'i'o ni sa kóni ndo yu'u nda mí sa'a. ⁵ Sa'á ñoó ndisaa ini ndo ndeé ni kuei ndó noó ña ko kóni ndo yu'u, ta nandikó iní ndo sa'á ña kée ndó dión. Ta nandió kuei ndó kee ndó ña va'a tãto'on ni sa kee ndó nda mí sa'a. Dá chí tá koó, dá kían saa yachii noo ndeé ndó, ta dítá vá yu'u candelero ndo noo íian. ⁶ Tído iin ña va'a kée ndó kían ña kékini iní ndo xiní ndo ña kée na kúú kuendá nicolaítas, ta k'i'o dión ta'ani ndó'o yu'u xí'ín ná. ⁷ Ta na ío do'o, ná kueídó'o na ña ká'an na kúú Espíritu ij xí'ín iin rá iin ve'e ño'o ñó'o chí kuendá Asia. Ta noó na ni xí'o ndeé iní ni xinkuei nda noo ndí'i, noón kúú na k'i'oi ña keí ná ku'i kána noo yíto, yiró xí'o ña kataki chíchí ñayuu. Ta yíto yó'o kúú rá íin me'í noo ndato káa noo ío Ndios."

Tánda'á Juan tã'ón ni ka'an Jesús kua'an noó na kúú kuendá na ndeé ñoo Esmirna

⁸ "Ta taa ta'ani ña ko'in ka'in xí'ón noo iin ka tuti, dá tanda'ón ña ná ko'an

noo ángel kómí choon satá ñayuu kuendá yu'u ndeé ñoo Esmirna, ta ka'on xí'ín ná: "Na kúú mí sa'a, na kúú noo ndí'i, na ni xí'i, ta ni natakina kúú na kaá di'a xí'ín ndó: ⁹ Sa ná'á vá yu'u ndidaá ña kée ndo'ó, ta ná'á ta'ani yu'u tãto'on kéndava'a ñayuu xí'ín ndó. Ta ná'á ta'ani yu'u tãto'on k'i'o kúnda'í ndo ñayuu yó'o, va'ará na kuiká vá kúú ndó noo Ndios. Ta ná'á ta'anii ña ká'an ndava'a na kaá kúú na Israel xí'ín ndó, tído ko tã'ón ñaá kúú ná, dá chí kúú ná iin tu'u ndíta xí'ín ña u'u. ¹⁰ O sa yu'u ndo ndidaá ña ve'i ndo'o ndó. Ta kaá ta'ani yu'u xí'ín ndó ña ko'on ta'ani ña u'u taán dao ndo'ó ve'e ka, dá kexíxian xí'ín ndó, ta uxi kuu kendava'an xí'ín ndó. Kandita ndaa ndo xí'ín nda noo kuu ndo sa'í, dá kían k'i'oi iin corona noo ndo, ña kúú ña kataki chíchí ndó. ¹¹ Ta na ío do'o, ná kueídó'o na ña ká'an na kúú Espíritu ij xí'ín iin rá iin ve'e ño'o ñó'o chí kuendá Asia. Ta noó na ni xí'o ndeé iní ni xinkuei nda noo ndí'i, noón kúú na o ku'u ta'on ta'ándá kúú uu."

Tánda'á Juan tã'ón ni ka'an Jesús kua'an noó na kúú kuendá na ndeé ñoo Pérgamo

¹² "Ta taa ta'ani ña ko'in ka'in xí'ón noo iin ka tuti, dá tanda'ón ña ná ko'an noo ángel kómí choon satá ñayuu kuendá yu'u ndeé ñoo Pérgamo, ta ka'on xí'ín ná: "Na tánee espada yú'u, ña deen ndi nduú xoo, mí ná kúú na kaá di'a xí'ín ndó: ¹³ Sa ná'á vá yu'u ndidaá ña kée ndó, ta

ná'á ta'ani yu'u ña ndéi ndó
 mii ñoo noo dándáki ña u'u.
 Tído ndíta toon ij vá ndó xí'ín
 yu'u, ta kọ ní dánkoo ta'on
 ndó ña kándéé iní ndo yu'u,
 va'ará ni xini xí'ín noo ndo
 ni sa'áni ñayuu Antipas, tá'an
 ra sa kasto'on ndaa to'in noo
 ñayuu. Díon ni ndo'o ra ñoo
 ña u'u xaan. ¹⁴ Tído ká'an
 kuachi yu'u noo ndo sa'a dao
 ña'a, dá chi ñó'o dao na kúu
 kuendá Balaam tein ndo'ó.
 Ta sa ná'á vá ndó ña ta yó'o
 sa daná'a noo Balac ndi kee
 ra kexíxi ra xí'ín na ñoo Israel,
 sa'á ñoo ni ya'a na ni seí ná
 koño kítj, ña dóko ñayuu noo
 yoko ná, ta ni ya'a ta'ani na ni
 kee na kuachi xí'ín na kọ kúu
 yí ná, xí'ín na kọ kúu ñadi'í
 na. ¹⁵ Ta ñó'o ta'ani na kúu
 kuendá nicolaítas tein ndó, ta
 kékini ini yu'u xiní ña dána'a
 na. ¹⁶ Sa'á ñoo nandikó kii
 ini ndo sa'á kuachi kée ndó,
 dá chi tá koó, yachi va saa
 yu'u noo ndéi ndó, dá ka'ání
 ñayuu yó'o xí'ín espada tánee
 yú'í. ¹⁷ Ta na ió do'o, ná
 kueídó'o na ña ká'an na kúu
 Espíritu ij xí'ín iin rá iin ve'e
 ño'o ñó'o chí kuendá Asia.
 Ta noo na ni xi'o ndeé iní ni
 xinkuei nda noo ndí'í, ko'in
 ki'oi maná, ña ió de'é induú,
 keí ná, ta ki'o ta'anii iin yuu
 kuxí ló'o noo iin rá iin na, ta
 noo yuu ñoo kanda'a iin ku
 saá. Ta ni iin tó'on ta'on dao
 ka ñayuu o kána'á ndá ku
 kían, sav'a iin tó'on na ni
 natiiin ña kana'á."

*Tánda'á Juan to'on ni ka'an
 Jesús kua'an noo na kúu
 kuendá na ndéi ñoo Tiatira*

¹⁸ 'Ta taa ña ko'in ka'in
 xí'on noo iin ka tuti, dá
 tanda'on ña ná ko'an noo
 ángel kómí choon satá ñayuu
 kúu kuendá yu'u ndéi ñoo
 Tiatira, ta ka'on xí'ín ná:
 "Na kúu de'e Ndios, na tóon
 nduchí noo tát'on tóon ño'ó
 ita kéj, na yé'e sa'a tát'on
 ki'o yé'e kaa kuaan ni dandúti
 ra, noon kúu na kaá di'a xí'ín
 ndó: ¹⁹ Sa ná'á vá yu'u ndidaá
 ña kée ndó, ta ná'á ta'ani yu'u
 ña kóni ndo yu'u, ña kándéé
 iní ndo yu'u, ña xinkuáchí ndó
 noo yu'u, ña xí'o ndeé ini ndo
 noo ndidaá ña'a. Ta va'a ka
 ví kéchóon ndó noo yú'u viti o
 duú tá mí sa'a. ²⁰ Tído ká'an
 kuachi yu'u noo ndo sa'a dao
 ña'a, dá chi sónó ndó noo
 Jezabel, ña kúu profeta to'on,
 ña kían dána'an noo ndo. Ta
 sónó ta'ani ndó ña dándalí
 ña'a yó'o ta xinkuáchí noo, dá
 ya'a ra kee ra kuachi xí'ín na
 kọ kúu ñadi'í ra. Ta dándalí
 ta'anián ra, dá ya'a ra seí
 ra koño kítj, kirí dóko ñayuu
 noo yoko. ²¹ Ta ni sonói ña
 kían ná nandikó inían, tído
 kọ kóni ta'an vaán nandikó
 inían, chi kée ij váán kuachi
 xí'ín ta kọ kúu yíjan. ²² Sa'á
 ñoo ko'in dánkao ñaái noo
 xito kandu'an ndo'an kue'e,
 ta ki'o ta'anii ña ndo'o níó
 ndidaá ra kée kuachi xí'án
 tá ná o nándikó iní ra sa'á
 kuachi kée ra xí'án. ²³ Ta ko'in
 dárkue'j ndidaá na ndíta xí'án,
 dá kuu na. Ta ndidaá ñayuu
 kúu kuendá yu'u ná kandaá
 ini ña yu'u kúu na kátóni ini
 ndi nákani ini ñayuu xí'ín
 ña kátoó na kee na, ta ná
 chiya'avii iin rá iin ñayuu

tátò'on kì'o káa choon nì kee na.

²⁴ "Tído dao kà ndò'ó ndéi ñoo Tiatira, kò táì ta'on ndó sa'á ña kée nà kúú kuendá Jezabel, ta kò kándísa ndó ña chínaní ñayuu ña ndichí xí'o ña u'u. Sa'á ñoó kò sa'ándá kaj nì iin kà choon noo ndò.

²⁵ Sava'a ña kónì kían koo ini ndò kuita toon ndó xí'ín ña kándéé iní ndò yu'u nda ná kasandaá kuu nandió koo tukui. ²⁶ Ta noó nà nì xí'o ndeé iní nì xinkuei nda noo ndí'i, tá'an nà sa kee ña kónì yu'u nda noo ndí'i kuií, noón kúú nà ko'on yu'u kì'oi choon noo, dá dándáki na iin rá iin ñoo ñayuu yó'o. ²⁷ Ta xí'ín vara kaa dándáki na ñoo ñoó, ta ko'on nà dákuáchi naan tátò'on kì'o cháchì kidi ñó'o, chì kì'oi choon noo ná tátò'on nì xí'o tatáj choon noo miíí, ²⁸ ta ko'ín kì'oi iin kimi ndato tóon na'a noo ná. ²⁹ Sa'á ñoó, nà ió do'o, ná kueídó'o na ña ká'an nà kúú Espíritu ij xí'ín iin rá iin ve'e ño'o ñó'o chí kuendá Asia."

3

Tánda'á Juan to'on nì ka'an Jesús kua'an noó nà kúú kuendá nà ndéi ñoo Sardis

¹ 'Ta taa ta'ani ña ko'ín ka'ín xí'ón noo iin kà tuti, dá tanda'ón ña ná ko'an noo ángel kómí choon satá ñayuu kúú kuendá yu'u ndéi ñoo Sardis, ta ka'on xí'ín ná: "Nà kómí ndin usá espíritu Ndios, nà ñó'o ndin usá tñoo noo ndá'a, noón kúú nà kaá di'a xí'ín ndó: Sa ná'á vá yu'u ndidaá ña kée ndó, ta ná'á ta'anii ña kaá ñayuu ña takí ndò xí'ín

ñà kándísa ndó, tído kò takí ta'on ndó noo yú'u. ² Sa'á ñoó kaño'o ini ndò, ta kanda daa ndò ña kua'an naá noo ndò, dá ná o naá chíchían, dá chì nì kandaa inii ña kò kéndísá'ano ta'on kà ndò noo Ndios tátò'on kì'o kónì nà kee ndó. ³ Kua'án ndò ndisaa ini ndò ndá kían nì natiin ndó, ta ndá kían nì seídó'o ndó, ta kua'án ndò kee ndó ña, ta nandikó iní ndò, chì nì ya'a ndó noo Ndios. Kandeí nduu ndò, dá chì tá koó, dá kían saai noo ndéi ndó tátò'on kée iin ta kui'íná, ta natiin ndakánai ndò'ó. ⁴ Tído ndéi ta'ani dao ñayuu ñoo Sardis xa'an, ta kò ní dáyakò ta'on na dá'on ná, chì kò ní dáyakò nà mií ná xí'ín kuáchi. Sa'á ñoó kandii na dá'on kuxí kanoo na xí'ín yu'u, dá chì ió íchì ná koo na dión sa'á ña nì sa ndaa nà mií ná. ⁵ Ta ndi ndaa nà nì xí'o ndeé iní nì xinkuei nda noo ndí'i, noón kúú nà nandixi dá'on kuxí, ta o dándóo ta'on yu'u kuu ná noo libro noo kándodó kuu nà nì'í ña katakí chíchí, ta nakoni yu'u nà, ña kúú ná ñayuu miíí, noo tatáj Ndios xí'ín noo ángel kéchóon noo ná. ⁶ Nà ió do'o, ná kueídó'o na ña ká'an nà kúú Espíritu ij xí'ín iin rá iin ve'e ño'o ñó'o chí kuendá Asia."

Tánda'á Juan to'on nì ka'an Jesús kua'an noó nà kúú kuendá nà ndéi ñoo Filadelfia

⁷ 'Ta taa ta'ani ña ko'ín ka'ín xí'ón noo iin kà tuti, dá tanda'ón ña ko'an noo ángel kómí choon satá nà kúú kuendá yu'u ndéi ñoo

Filadelfia, ta kaaon xí'ín ná: “Di'a ká'an nā ii, nā kúu nā ndaa, nā kómí nda'á kaa rey David, nā sónó, ta kō iin ta'on kandeé kadi, nā sadí, ta kō iin ta'on kandeé konó, noón kúu nā kaá di'a xí'ín ndó: ⁸ Ta sa ná'á vá yu'u ndidaá ña kée ndó. Sa'á ñoó kaái xí'ín ndó ña sa nī nono vá yé'é noo ndo, ta kō iin ta'on kandeé kadi ña. Ná'í ña cháá vá ndakí ndo, tído ndíta ndaa ndo xí'ín to'in, ta kō ní ndatā ndo sa'a yú'u. ⁹ Kana'á ndó ña ko'ín nakí'oi nā kúu kuendá ña u'u noo ndá'a ndo, tá'an nā kaá ña kúu ná nā Israel, tído kō ta'ón ñaá kúu ná, ñayuu to'ón vá kúu ná. Ta tanda'í nā kasaa nā kakuíta xítí ná noo sa'a ndo, ta nakoni nā ña miían ndaa kú'u inij sa'a ndo. ¹⁰ Nī kee ndó choon nī sa'andai noo ndo, chí xí'o ndeé iní ndo ndíta toon ndó xí'ín yu'u, sa'á ñoó kandaa va'a mií yu'u ndo'ó noo tandó'ó kini vei noo ñayuu ndéi ñayuú yó'o, chí xí'ín tandó'ó yó'o ko'ín korndodó'í ndidaá ñayuu ndéi noño'ó. ¹¹ Yachí vá saai. Kua'an ndo tiin toon ndó ña ndaa kándisa ndó, dá kían ná dá'a nī kandeé dao ka nā naki'in na corona kánian nī'í ndo. ¹² Ta nā nī xí'o ndeé iní nī xinkuei nda noo ndí'i, nā yó'o kúu nā ko'on yu'u chikatai kakuu na tát'on iin di'ín kandita katuu ve'e ño'o Ndios, ta nī iin kuu ta'ón o kándoo na satā vé'e. Ta sata mií ná ko'ín taai kuu Ndios xí'ín kuu ñoo Ndios, ña kúu ñoo Jerusalén saá, ña kían konoo vei nda induú noo ió Ndios, ta taa ta'anii kuu saá

kakomí mií satā ná. ¹³ Na ió do'o, ná kueídó'o na ña ká'an nā kúu Espíritu ii xí'ín iin rá iin ve'e ño'o ñó'o chí kuendá Asia.”

Tánda'á Juan to'on nī ka'an Jesús kua'an noo nā kúu kuendá nā ndéi ñoo Laodicea

¹⁴ 'Ta taa ta'ani ña ko'ín ka'ín xí'ón noo iin ka tuti, dá tanda'ón ña ná ko'an noo ángel kómí choon satá ñayuu kúu kuendá yu'u ndéi ñoo Laodicea, ta ka'on xí'ín ná: “Mií nā dáxinkoo to'on Ndios, noón kúu nā xí'o ndaa kuendá sa'á ña nī xini nā, ta ká'an nā ndino'o ña ndaa, ta kúu ná yo'o ndidaá ña'a nī kava'a ió ñayuú yó'o nī kee Ndios, nā yó'o kúu nā kaá di'a xí'ín ndó: ¹⁵ Sa ná'á vá yu'u ndidaá ña kée ndó, ta kō víxi ndó xí'ín to'in, ta nī kō í'íní ndó xí'án. Va'a kaan iin íchí ná koo víxi ndó, o iin íchí ná koo í'íní ndó xí'án. ¹⁶ Dá chí sa'á ña vaá óon yí'í yókó ndó xí'ín to'in, sa'á ñoó ko'ín ndusai ndo'ó, chí kō víxi ndó, ta nī kō í'íní ndó xí'án. ¹⁷ Díón kaái xí'ín ndó, dá chí kaá ndo ña kúu ndó nā kuiká, ña nī kandeé ndó nī kekuiká ndó mií ndó, ta nī iin ña'a kō kamaní noo ndo, kaá ndo. Tído kō xí'o ta'on ndó kuendá ña kúu ndó nā ndéi ndava'a, nā noo ndó'ó, nā kúnda'í, nā kó'o noo, nā ndaa vichí. ¹⁸ Sa'á ñoó ká'an nī'inii yu'u noo ndo ña kuiin ndó oro ndino'o, ña nī xirndodó ná xí'ín ñó'o kéi, noo yú'u, dá kakuu ndisa ndó nā kuiká, ta kuiin ta'ani ndó dá'on kuxí noo yú'u kandixi ndó, dá

dáda'i ndó mií ndó, dá kían ná dá'a ni kaka'an noo ndo ña ndaa vichí ndó, ta taán ndo tata nduchí noó ndo, dá ná natuu cháá noo ndo. ¹⁹ Dá chí dánani va yu'u na kú'u ini yu'u sa'a, ta ndaa yú'u vá yu'u na. Sa'a ñoó kua'an ndo ndino'o ini ndo ndiko ndo ña va'a, ta nandikó ini ndo, chí ni ya'a ndó noo yú'u. ²⁰ Yó'o iin dákásái yé'é ndó, ta ndi ndaa ndo ni seídó'o noo ká'in, ta ni sonó ndó yé'é ndó, dá kían ku'i ve'e ndó, ta kadíni yu'u xí'in ndó, ta ndo'ó kadíni xí'in yu'u. ²¹ Ta noo na ni xi'o ndeé ini ni xinkuei nda noo ndí'i, ko'in kí'oi ña kían kandeí dáó ná xí'in yu'u noo ióí dándákii, táto'on kí'o ni kandeé yu'u ni xinkooi, dá ni sa koo nduúí xí'in tatái Ndios noo ió na dándáki na. ²² Na ió do'o, ná kuedó'o na ña ká'an na kúú Espíritu ií xí'in iin rá iin ve'e ño'o ñó'o chí kuendá Asia.”

4

Kéká'ano na ndéi induú tatá Ndios

¹ Tá ni ndi'i, dá ni xinií ni nono iin yé'é chí induú, ta tachi, ña ni seído'i mií sa'a, ña kían ní'i táto'on kí'o ní'i ká'an trompeta, ñoó ni kaa tuku xí'in:

—Kua'an kaa, nakíi, dá ná ko'in dána'i nooon ndidaá ña vei koo cháá ka chí noo —kaáan.

² Ta kúú iin kuití vá ni nakutí xí'in Espíritu ií Ndios. Ta chí induú ni xinií iin iin téi ta né'e choon, ta noo téi ñoó ió iin na dándáki. ³ Táto'on ndé'é yuu ndato

naní jaspe xí'in yuu ndato naní cornalina, kí'o dión ndé'é ñi na ió dándáki ñoó. Ta iin iin chíyángí noo ió na, ta chíyángí ñoó ndé'é táto'on kí'o ndé'é yuu kuí ndato naní esmeralda. ⁴ Ta noo iin téi noo ió na dándáki ñoó ni kao noo oko komi téi noo ndéi oko komi ta sá'ano, ni xini yu'u, ta ndíxi ra dá'on kuxí kachi, ta kándodó corona oro diní rá. ⁵ Ta téi iin me'í ñoó kánkuei tasa, ta ní'i xido kúu ka'ándí, ta táí ndátó'on kua'a ñayuu. Ta sa'a mií téi yó'o ndíta usá ñó'o tooan, ta ña yó'o kúú ndin usá espíritu Ndios.

⁶ Ta noo iin téi yó'o ndé'é táto'on ndé'é taño'o dión táto'on dión yuu tata, ta yé'e ra táto'on yé'e iin yuu dión ndato naní cristal. Ta díjn téi yó'o ndíta komi ña'a takí, ta iin níí ñián tándaa nduchí noóan, chí tándaaan chí sataán, chí noóan. ⁷ Tá'an ña mií noo ñoó kaa táto'on kaa iin ndika'a, ta ña kúú uu ñoó kaa táto'on kaa iin chikerró, ta ña kúú oni ñoó kaa noóan táto'on kaa noo iin ta, ta ña kúú komi ñoó kaa táto'on kaa iin kirí ya'a tánee noo táchi. ⁸ Ta iño kúú ndixi iin rá iin ndin komi ña takí ñoó, ta iin níí ndixián tándaa nduchí noóan. Ta ko sá tuu ta'an vaan nduú ni ñoó ña kían ká'an di'a:

Na ií, na ií, na ií kúú Ndios,

na kúú sato'o yo, ta mií ná kúú Ndios, na kándéé kée ndidaá ña'a.

Ta mií ná ni sa kuu na, ta mií ná kúú ná, ta mií ná kúú na kasaá.

9 Ta daá kéká'ano ndin komi ña takí ñoó na ió dándáki noo téi ñoó, ta xí'loan ñaño'ó noo ná, ta náki'loan ndivé'e noo na daá takí kuii. Ta iin rá iin ta'ándá ká'an dión,¹⁰ dá sa kuíta xiti ndin oko komi ta sá'ano ñoó noo sá'a na ió noo téi ñoó, ta kéká'ano ra na daá takí kuii, ta taó ra corona kándodó diní rá chindei ra noo sá'a ná, ta kaá ra xí'in ná:

¹¹ Sato'o ndu, ió íchi ní ña kían keká'ano na mií ní, ña kían k'i'o na ñaño'ó noo ní, ña kían natiin ní ndidaá tá'an choon, dá chi mií ní nì kava'a ndidaá tá'an ña'a.

Ta sa'á ña dión nì koni mií ní, sa'á ñoó ió ndidaá tá'an ña'a,

ta sa'á ñoó ta'ani nì ndaki ndidaá tá'an ña'a nì kee ní.

5

Ni'i Jesús, na kúu léko, iin tuti ndadí xí'in sello

¹ Ta nì xini ta'anii kánóo iin tuti nì natuu noo ndá'a xoo kuá'a na ió noo téi ñoó, ta ndi nduú xooan káa to'on, ta ndadí yú'an xí'in usa sello.

² Ta kúu nì xini ta'anii iin ángel ndakí nda'o, ta nì'i nda'o ká'an na:

—¿Ndá yoo ió íchi ña ka'anda na ndin usa sello, ta konó ná tuti yó'o? —kaá na.

³ Ta ni iin tó'on na ndéi induú, ta ni na ndéi noño'ó, ta ni na ndéi tixi ñó'o ko ní kándeé konóan, ta ni ko ní kándeé ná ka'i naan. ⁴ Sa'á ñoó nì ndei'i nda'o yu'u, dá chi ko ní nani'i ná ni iin tó'on na ió íchi ña kían konó ná tuti

ñoó, ni ña ka'i na ña, ni ña kande'é naan.

⁵ Dá nì kaa iin ta sá'ano ñoó xí'in yu'u:

—O sa kuákón, dá chi na kúu ndika'a nì kii tein na ve'e Judá, na nì kii tein na ve'e David, na yó'o kúu na nì kándeé noo ndidaá ña'a, sa'á ñoó ió íchi ná konó ná tuti káa, ta ka'anda na ndin usa sello ndadí yú'an.

⁶ Dá nì sa nde'í, ta yati noo iin téi ñoó, xí'in tein ndin komi ña takí ñoó, ta me'í ta sá'ano ndéi ñoó nì xini iin iin na kúu léko. Ta káa na táto'on káa kirí nì sa'ání ná. Ta usa kúu ndíki ná, ta usa ta'ani kúu nduchi nóo na, ta ña yó'o kúu ndin usa Espíritu Ndios nì tanda'á ná kua'an iin ní kúu ñayuu. ⁷ Dá nì tatuu yati na kúu léko ñoó nì tiin na tuti kánóo noo ndá'a xoo kuá'a na ió dándáki noo téi ñoó.

⁸ Tá nì ndi'i nì tiin na libro ñoó, dá nì sa kuíta xiti ndin komi ña takí ñoó xí'in ndin oko komi ta sá'ano ñoó noo na kúu léko ñoó. Ta ndidaá vá rá né'e arpa xí'in copa oro nì chiti ñó'o dusa chíño'ómá, ta ña yó'o kúu to'on xíka talí ñayuu Ndios noo mií ná. ⁹ Ta xíta ra iin yaa saá ká'an di'a:

Ió íchi ní natiin ní libro, ta ka'anda ní selloan,

chi nì sa'ání rá mií ní, ta xí'in nì mií ní nì chiya'i ní sa'a ndú'u,

dá nì nduu ndu ñayuu Ndios.

Chi nì kee ní dión xí'in ñayuu nì kii iin rá iin tata, xí'in na ká'an iin rá iin yú'u, xí'in na ndéi iin rá

iin ñoo, xí'ín nā ndéi iin
rá iin nación.

10 Ta nī kee ní iin rá iin
ndu'u kakuu ndu rey
xí'ín dutī noo Ndios,
ta kane'e ndu choon satá
ñayuu ndéi noño'ó.

11 Nī ndi'i, dá nī xinij nī kao
noo kuá'á nda'o ángel noo ió
Ndios dándáki na, xí'ín noo
ndéi ndin komī ña takí ñoo,
xí'ín noo ndéi ta sá'ano ñoo.
Ta kuá'á nda'o mil millón kúu
ángel nī kaō noo ndíta ñoo.
12 Ta nī seido'i nī'i nī ka'an nā:
Ió íchi nā kúu léko, nā nī sa'ání
rá,

ñā kían natiin na ndidaá tá'an
choon, xí'ín ndidaá
tá'an ña kuiká,
xí'ín ndidaá tá'an ña ndichí,
xí'ín ndidaá tá'an ndée,
xí'ín ndidaá tá'an ñañó'ó,
xí'ín ndidaá tá'an to'on
ndato keká'ano ñayuu
nā.

13 Ta nī seido'i nī ka'an
ndidaá ña nī kava'a Ndios,
ñā ndéi induú, xí'ín ñā ndéi
noño'ó xí'ín ñā ñó'o tixi ñó'o,
xí'ín ñā ñó'o ini taño'o, xí'ín
ndidaá ka ña'a nī kava'a
Ndios, ta kaáan di'a:

Nā ió dándáki noo téj káa xí'ín
nā kúu léko káa

kúu nā kánian natiin to'on
xí'o ñayuu keká'ano
ñáá ná,

ta ná natiin na ñañó'ó, xí'ín
to'on ndato, xí'ín ndée,
ta daá kuití dión ná koo.

14 Ta di'a ká'an ndin komī
ñā takí ñoo:

—Dión ná koo.

Ta nī sa kuíta xití ndin oko
komī ta sá'ano ñoo, ta nī xinō
taan rā nda noño'ó ndañ'o
ra nā daá takí kuí.

6

*Di'a nī kuu tá nī sa'anda
Jesús sello ñoo*

1 Ta nī xinij nī sa'anda nā
kúu léko ñoo iin sello ndadí
yú'u libro ñoo. Dá nī seido'i
nī ka'an iin ña takí ñoo, ta nī'i
nda'o nī ka'an. Tátoto'on kī'o
nī'i káyuu'ú dai, kī'o dión nī'i nī
ka'an, ta kaáan:

—Nakí.

2 Tá nī ndi'i nī ka'an dión,
dá nī xinij nī keta iin kuéi
kuxí vei rí, ta kánóo iin taa
satá rí, ta né'e ra iin kúxi. Ta
nī natiin ra iin corona, ta kúu
rá iin taa nī kandeé, ta kua'an
ra kandeé rá cháá ka.

3 Tá nī ndi'i, dá nī sa'anda
nā sello kúu uu, dá nī seido'i
nī ka'an iin ka ña takí ñoo:

—Nakí.

4 Dá nī keta iin ka kuéi vei
rí, ta kúu rí iin kuéi kuá'á.
Ta kánóo iin taa satá rí, ta nī
natiin ra choon ña kían ditá
rá ña ndéi va'a ñayuu ndéi
ñayuu, dá kasá'á ka'ání tá'an
iin rá iin na. Ta nī ni'í rá iin
espada ká'ano.

5 Tá nī ndi'i, dá nī sa'anda
nā sello kúu oní, dá nī seido'i
nī ka'an ña takí kúu oní ñoo:

—Nakí.

Dá nī xinij iin iin kuéi
ndeí'í, ta kánóo iin taa satá
rí, ta né'e ra noo chikí'ó rā ndí
kī'o vee ña'a. 6 Dá nī seido'i
tachí iin nā nī ka'an tein ndin
komī ña takí ñoo, ta kaáan
di'a:

—Iin kilo va tirió ni'í ná
sa'a choon kée na iin ní kuú,
ta oní kilo va cebada ni'í ná
sa'a choon kée na iin ní kuú.
Tído ná dá'a ni dándáa yo'ó
ya'í sití xí'ín vino.

7 Tá n̄i ndi'i, dá n̄i sa'anda na sello kúú komi, dá n̄i seido'i n̄i ka'an ña takí kúú noo ndí'i ñóó:

—Nakíj.

8 Dá n̄i xinij vei iin kuéi xi'j kuaan, ta kánóo iin ta sata r̄j, ta nani rá Kue'e Deen Sa'áni Ndi. Ta sata mií rá vei iin ka ra nani Yáí Ndi. Ta n̄i natiin ra choon ña kían ka'áni rá iin ñayuu noo iin iin komi ná. Dao na ka'áni rá xí'ín espada, dao ka na ka'áni rá xí'ín doko, dao ka na ka'áni rá xí'ín kue'e, ta dao ka na ka'áni rá xí'ín kiri deen ndéi noño'ó.

9 Tá n̄i ndi'i, dá n̄i sa'anda na sello kúú o'on, dá n̄i xinij ña tixi noo náa ñóó ñó'ó nío ndidaá na n̄i xi'j sa'á ña kándisa na to'on Ndios xí'ín sa'á ña sa ká'an na ña ndaa sa'a Jesús noo ñayuu. ¹⁰ Ta káyu'ú ndidaá na yó'o, ta kaá na xí'ín Ndios:

—Mií ní kúú na né'e choon ká'ano cháá ka, mií ní kuu na ij, na ndaa, sa'á ñóó, ¿ndá oon keyíko ní sa'a ndú'u, dá naki'in ya'i ní sa'á nij ndú'u, kirá n̄i sata na ndéi noño'ó? —kaá na.

¹¹ Dá n̄i ni'j ná dá'on kuxí kandixi na, ta n̄i ta'anda choon noo ná ña ná nani'j ndée ná lú'u ka tiempo nda ná kuu ndidaá na kánian kuu sa'á ña kándisa na to'on Ndios, na kúú ñayuu xínkuáchí noo Ndios táto'on n̄i kee mií ná.

¹² Tá n̄i ndi'i, dá n̄i xinij n̄i sa'anda na sello kúú iño ñóó. Ta kúú ni'i nda'o n̄i taan, ta n̄i ndunde'i'í ndindii táto'on k̄i'o nde'i'í dá'on ndíxi na tá xí'j ndij noo ná, ta yoo n̄i nduku'a'á nij. ¹³ Ta nda

noño'ó yó'o n̄i kuéi t̄iño'ó ñó'ó induú, táto'on k̄i'o kuéi t̄iño'ó nda noño'ó kée tachj. ¹⁴ Ta n̄i natuu induú táto'on k̄i'o natuu iin yúu tá ko xínño'ó ka naan. Ta ndidaá yúku ndíta noño'ó, ta ndidaá yúku ndíta ini taño'o n̄i nadaon ña, ta ko ndíta kaan xoo noo n̄i sa nditaan. ¹⁵ Ta n̄i taxí tá'an ndidaá rey ndéi noño'ó, xí'ín ndidaá na ndáya'i, xí'ín ndidaá na kuiká, xí'ín ndidaá ta dándaki soldado, xí'ín ndidaá na ná'ano, xí'ín ndidaá na ñó'o tixi ndá'a iin sato'o, xí'ín ndidaá na koó sato'o, ta n̄i chide'é ná mií ná ini káo ná'ano, xí'ín tixi yuu ná'ano tánee ndjka yúku, ¹⁶ dá n̄i kaa na xí'ín yúku ñóó, xí'ín káo ñóó:

—Kuei ndó kodó ndó sata ndú'u, ta dáda'i ndó ndu'u noo na ió dándaki noo téi káa, xí'ín noo na kúú léko káa, chí xido ini na xini na ndu'u, ¹⁷ chí viti kían sa n̄i kasandaá kuu xido nda'o ini na, ¿ta ndá yoo ví k̄i'o ndeé ini kuita noo ná?

7

Karndaa sello taan iin ciento uu diko komi mil na Israel

¹ Tá n̄i ndi'i, dá n̄i xinij ndíta komi ángel ndin komi xoo tachj noño'ó yó'o. Ta ndin komi ángel yó'o ndíta chítuu tachj, dá ná o kána kaan noño'ó yó'o, ni noo taño'ó, ni noo ni iin yíto. ² Ta n̄i xini ta'anii iin ka ángel kokaa vei chí xoo noo xino ndindii, ta né'e na sello Ndios takí. Dá ni'j nda'o n̄i káyu'ú ná noo

ndin komi ángel, na ni natiin choon ña kían kendava'a na xí'ín noño'ó yó'o, xí'ín taño'o. ³ Ña yó'o ni kayu'ú ángel ñoo:

—O sa kéndava'a ndó xí'ín noño'ó xaan, ni taño'o xaan, ni yito xaan xían nani ko ñá'a kani ndu sello taan na xínkuáchí noo Ndios yo.

⁴ Ta ni seídó'o ta'ani yu'u ndidaá kúu na ni ni'í sello ñoo. Ta kúu ná iin ciento uu diko komi mil na ñoo Israel, ta ni kii na tixi ndin uxí uu de'e ta nani Israel. ⁵ Dá chí tein na ve'e Judá uxí uu mil na ni ñani sello, ta tein na ve'e Rubén uxí uu ta'ani mil na ni ñani sello, ta tein na ve'e Gad, uxí uu ta'ani mil na ni ñani sello, ⁶ ta tein na ve'e Aser uxí uu ta'ani mil na ni ñani sello, ta tein na ve'e Neftalí uxí uu ta'ani mil na ni ñani sello, ta tein na ve'e Manasés uxí uu ta'ani mil na ni ñani sello, ⁷ ta tein na ve'e Simeón uxí uu ta'ani mil na ni ñani sello, ta tein na ve'e Leví uxí uu ta'ani mil na ni ñani sello, ta tein na ve'e Isacar uxí uu ta'ani mil na ni ñani sello, ⁸ ta tein na ve'e Zabulón uxí uu ta'ani mil na ni ñani sello, ta tein na ve'e José uxí uu ta'ani mil na ni ñani sello, ta tein na ve'e Benjamín uxí uu ta'ani mil na ni ñani sello.

Ndíxi kuxí kuá'a nda'o mil ñayuu, ta ndíta na kéká'ano na Ndios

⁹ Tá ni ndi'i, dá ni xinij ndíta kuá'a nda'o ñayuu, ta ko iin ta'on kandeé ka'i na, dá chí kúu ná ñayuu ni kii ndidaá nación, na ni kii ndidaá ñoo kuálí, xí'ín ñoo ná'ano, na

ká'an iin rá iin yú'u. Ta na yó'o kúu na ndíta noo na ió dándáki noo téi ñoo, xí'ín noo na kúu léko ñoo. Ta ndíxi kuxí na, ta tánee ñoo ndá'a ná. ¹⁰ Ta ña yó'o káyu'ú ná ndíta na:

Iin tó'ón na kándéé dákaki ñaa kúu Ndios yo, na ió dándáki noo téi káa,

xí'ín na kúu léko káa.

¹¹ Ta ni kaō noo ndidaá tá'an ángel, xí'ín ndidaá ta sá'ano ñoo, xí'ín ndin komi ña takí ñoo ndíta na sa'a téi noo ió Ndios dándáki na. Ta ni sa kuíta xiti ná noo téi ñoo, ta ni kasá'a ná ndáño'o na Ndios, ¹² ta kaá na:

Dión ná koo, tatá Ndios.

Ná natiin ní to'on va'a, xí'ín to'on ndato,

xí'ín ña ndichí, xí'ín ndivé'e, xí'ín ñañó'ó,

xí'ín ndidaá choon, xí'ín ndée viti,

ta daá kuití dión ná koo.

¹³ Dá ni kaa iin ta sá'ano ñoo xí'ín yu'u:

—¿Ndá yoo kúu na ndíxi dá'on kuxí káa, ta ndeí ni kii na káa?

¹⁴ Dá ni kaaj xí'ín rá:

—Mii ní ná'a, tatá.

Dá ni kaa ra xí'ín:

—Na káa kúu na ni kankuei ni kii tein tandó'ó kini. Ta ni nakata na dá'on ná xí'ín ni na kúu léko, dá ni ndukuxí kachían. ¹⁵ Sa'a ñoo ndíta na noo ió Ndios dándáki na, ta nduu ñoo xínkuáchí ná noo ná ini ve'e ño'o na. Sa'a ñoo mií Ndios, na ió dándáki noo téi káa, kúu na koo xí'ín ná, ta kandaka va'a ñaa ná. ¹⁶ Ta o kixi ka ña kuiko na, ta ni o íchi ka na takuií, ta ni o ndíi ka na kee ndindii, ta ni o koo

i'íni ká koni ná, ¹⁷ dá ch̄i mií vá ná kúú léko iin me'í noó ná ió dándáki káa kandaka na ñayuu yó'o, ta kandaka ñaa ná ko'on ná ko'o na noo kána ndita takuúí, kirá xí'o ña kataki chíchí yó. Ta nadáyaa mií Ndios ndidaá ndirnoo ná —kaá ta sá'ano ñoo xí'ín.

8

Di'a ni kuu tá ni sa'anda Jesús sello kúú usa

¹ Tá ni ndi'i ni sa'anda na sello kúú usa ñoo, ta kúú tádi óon ni kuu induú noo ió Ndios táto'on tixi dao hora. ² Ndi'i, dá kúú ni xinij ndita usa ángel noo ió Ndios, ta iin rá iin na ni ni'i iin trompeta. ³ Dá ni kasáa iin ka ángel, ta ni sa kuúin na noo náa, ta né'e na iin copa oro noo kéi dusa ni saá na. Ta ni ni'i ná kua'á nda'o dusa, dá dák'ín tá'an na ña xí'ín ña xika ñayuu Ndios noo mií ná, dá kej ña noo náa oro ñoo, ña iin noo ná ió dándáki ñoo. ⁴ Ta ini copa né'e ángel yó'o kána ño'oma dusa xí'ín ña xika ñayuu Ndios noo ná kokaaan kua'an noo ió mií Ndios. ⁵ Tá ni ndi'i, dá ni dakúti ná copa yó'o xí'ín ñoo kéi noo náa ñoo. Ta nda induú ni dakána na ña nda noño'o, ta kúú ni ka'andi, ta táj ká'an ñayuu, kúú ni sa kujita tasa, ta kúú ni'i nda'o ni taan.

Di'a ni kuu tá ni tuu ángel ñoo usa trompeta

⁶ Ta ndin usa ángel ñoo ni nakuja nduu xí'ín usa trompeta ñoo, ta kua'an na tuu na ró.

⁷ Tá ni tuu ángel mií noo ñoo trompeta na, kúú ni koon ñíñi xí'ín ñoo kéi né'e tá'an xí'ín ni nda noño'o. Ná keeá kuendá ña oni ta'ándá kúú yító káa noño'o, ta iin ta'ándá ra ni kej, ta uu ta'ándá ra ko ni kej. Ta ni kej ndi'i yukú kuú.

⁸ Ta ni tuu ángel kúú uu ñoo trompeta na. Ta táto'on k'í'o káa iin yuku ñoo kéi ita, dión káa ña ni kankao noo taño'o. Ta iin ta'ándá noo oni ta'ándá taño'o ñoo ni nduu ni. ⁹ Ta iin ta'ándá noo oni ta'ándá kirí ñoo ini taño'o ni xi'i, ta iin ta'ándá noo oni ta'ándá barco ni naá.

¹⁰ Ta ni tuu ángel kúú oni ñoo trompeta na. Ta nda induú ni kankao iin tiñoo kéi ita nda noño'o, ta kéi ri táto'on k'í'o kéi iin tirño'o. Ta ni kankao ri noo iin ta'ándá noo oni ta'ándá yuta, xí'ín noo iin ta'ándá noo oni ta'ándá noo kána takuúí. ¹¹ Ta tiñoo yó'o kúú ri naní Ova. Ta iin ta'ándá noo oni ta'ándá takuúí ñoo noño'o yó'o ni nduu ova. Ta kúú kua'á nda'o ñayuu ni xi'i ni kee takuúí ñoo, dá ch̄i ni nduu ova ra.

¹² Dá ni tuu ángel kúú komi ñoo trompeta na, ta kúú ni nda'o va iin tá'í ndindii, ta tóon ii vá uu tá'í ña. Ta dión ta'ani ni ndo'o yoo xí'ín tiñoo, ch̄i ni nda'o ta'ani iin tá'í ri. Sa'a ñoo ni nakuúin naá iin ta'ándá nduu noo oni ta'ándáan, ta dión ta'ani ni kuu sakuáa.

¹³ Dá ni sa nde'í, ta kúú ni xinij iin ángel tánee na xionoo na nda me'í induú, ta ni seídó'i ña ni'i ni kayu'ú ná:

—jNda'í kúu ví nā ndéi noñó'o! jNda'í kúu ví ná! jNdeé ví nda'í ndo'o na tá ná tuu ndin onj ká ángel yó'o trompeta na!

9

¹ Tá nī tuu ángel kúu o'on ñoo trompeta na, dá nī xiniī iin tiñoo nī yaā nda induú, ta nī xino rī nda noñó'o, ta nī nañiin rī nda'á kaa ña sónó yú'u yái konó, ña koó noo sá tuu. ² Dá nī sonó rī yú'u yái ñoo, ta kúu nī kankuei ño'oma kookaa kua'an induú tátō'on kī'o kána ño'oma yú'u iin xito ká'ano. Ta kúu nī da'i va noo ndindii nī kee ño'oma ñoo, chí iin ní nī nakā'ani ña. ³ Ta tein ño'oma ñoo nī kankuei tika kanoo rī iin ní kúu noñó'o. Ta nī ni'i rī choon ña kían kee rī tátō'on kī'o kée tidó'oma ndéi noñó'o. ⁴ Ta nī ta'anda choon noo rī ña ná dá'a ni kendava'a rī xí'ín ita, ni yukū kuí, ni yíto kaa noñó'o. Sava'a nī ni'i rī choon ña kendava'a rī xí'ín ñayuu koó sello Ndios tándaa taan. ⁵ Ta ko ní ta'anda ta'on choon noo rī ña kían ka'án rī ñayuu. Sava'a choon nī ni'i rī kían kendava'a rī xí'ín ná o'on toon yoo, ta dár'u'u ñaá rī tátō'on kī'o kée iin tidó'oma dár'u'u rī ñayuu xí'ín ion ndó'o rī. ⁶ Ta katoó ñayuu kuu na daá ñoo, tído o kuú ta'on na. Ta va'ará nda'í ná ka'án ná kuu na, tído o kuú ta'on na.

⁷ Ta tátō'on ndáa kuéi, kirí sa ió nduu kandodó ra naá, kī'o dión ndáa tika ñoo. Ta tátō'on kī'o ndáa corona oro, kī'o dión ndáa ña kandodó

dini rī. Ta tátō'on kī'o ndáa noo ñayuu, kī'o dión ndáa noo rī. ⁸ Ta tátō'on kī'o nani idí dini na ña'a, kī'o dión nani idí dini rī. Ta tátō'on kī'o ndáa no'o ndika'a, kī'o dión ndáa no'o rī. ⁹ Tátō'on iin kaa kían ndadí yu'ú ndiká rī. Tátō'on kī'o ní'i xido taxi tá'an kua'a kuéi ño'o carreta kua'an rī xí'ín ta kua'an naá, kī'o dión ní'i xido oon kée ndixi rī. ¹⁰ Tátō'on kī'o ndáa ndó'o tidó'oma, kī'o dión ndáa ndó'o rī, dá chí ió ion ña. Ta nī nañiin rī choon ña xí'ín ndó'o rī dár'u'u ka'i rī ñayuu o'on toon yoo. ¹¹ Ta mií ángel dándaki nda maá ini yái konó ñoo kúu sato'o rī, ta Abadón nanián xí'ín to'on hebreo, ta xí'ín to'on griego nanián Apolión. To'on yó'o kóni kaa, ña dánaá ñaá.

¹² Nī ya'a va iin tandó'ó, tído vej uū kaa.

¹³ Tá nī tuu ángel kúu iño ñoo trompeta na, dá nī seido'i tachī iin ñayuu, ta tachī yó'o nī kixi chí me'i ndin komi ndíki ndíta iin iin titō noo náa oro iin noo Ndios, ¹⁴ ta nī kaaan xí'ín ángel kúu iño, na nī tuu trompeta ñoo:

—Kua'an ndasón ndin komi ángel ndíko yu'ú yuta ká'ano nani Eufraates —kaáan.

¹⁵ Dá nī ndaxi ndin komi ángel ndíko ñoo, ta ángel yó'o kían sa daá ió nduu ndati kasandaá hora yó'o, xí'ín kuu yó'o, xí'ín yoo yó'o, xí'ín kuia yó'o, dá ka'anián iin ta'andá ñayuu noo onj ta'andá na. ¹⁶ Ta ña yó'o ndáka iin tu'u ká'ano soldado kandodó kuéi.

Ta n̄i sējdo'o yu'u ña kúu rá uu ciento millón soldado. ¹⁷ Ta ña yó'o n̄i xini n̄i kee Ndios, ta ndidaá kuéi ñoó xí'ín ndidaá ta kándodó r̄i ní'ino do'onoo kaa, ta ndé'an tátō'on ndé'é ño'ó ita. Ta ndí'í ta'anian tátō'on ndé'é yuu ndato naní zafiro. Ta kuaán ta'anian tátō'on k̄i'o ndé'é azufre. Tátō'on k̄i'o ndáa din̄i ndika'a, k̄i'o dión ndáa din̄i kuéi ñoó. Ta ini yú'u r̄i kánkuei ño'ó ita, xí'ín ño'oma xí'ín azufre. ¹⁸ Ta n̄i xi'í iin ta'ándá ñayuu noó on̄i ta'ándá na n̄i kee ño'ó ita xí'ín ño'oma xí'ín azufre, tá'an ña n̄i kánkuei yú'u kuéi ñoó. ¹⁹ Ta xí'ín ndéé yú'u r̄i, ta xí'ín ndéé ndó'o r̄i dárkue'e r̄i ñayuu, dá ch̄i tátō'on ndáa din̄i koó, dión ndáa din̄i ndó'o r̄i, ta xí'ín ña yó'o dárkue'e r̄i ñayuu.

²⁰ Ta ñayuu, na ko ní xi'í n̄i kee ndin on̄i tandó'ó yó'o, ko ní xín īi vá ná nandikó iní na, ta dánkoo na ña kin̄i kée na, ni ko ní dándí'í na ña k̄ian kandaño'o na ña u'u, ta ko ní dándí'í na ña k̄ian kandaño'o na yoko n̄i kava'a xí'ín oro, xí'ín plata, xí'ín bronze, xí'ín yuu o xí'ín yito, va'ará ko túu nooán, va'ará ko tái do'an, va'ará ko kándaan, tído ndáño'o īi vá naan. ²¹ Ta ko ní nándikó iní na sa'á ña sa'áni ná nd̄i, ta ni sa'á ña kétadi na xí'ín ñayuu, ta ni sa'á ña kíd̄i na xí'ín na ko kúu ñadi'í na o yíi ná, ta ni sa'á ña kí'ín kuí'íná ná.

10

Kárxóo iin ángel ndakí, ta

tárnee iin libro ló'o ndá'a ná

¹ N̄i ndi'i, dá n̄i xini konoo iin ka ángel ndakí nda'o vēi na nda induú, ta n̄i kii na tein iin viko, ta iin iin ch̄iyángi din̄i ná. Tátō'on k̄i'o ndé'é nd̄ind̄i, k̄i'o dión ndé'é noo ná. Tátō'on k̄i'o ndé'é ño'ó sa'ano ita, k̄i'o dión ndé'é sa'a ná. ² Ta tárnee iin libro ló'o ndá'a ná, ta nónó nooán. Ta xí'ín sa'a xoo kuá'a na séin na noó taño'o, ta xí'ín sa'a xoo íti na séin na noño'o ichi. ³ Ta tátō'on k̄i'o k̄ayu'ú ndika'a tondó, k̄i'o dión n̄i k̄ayu'ú ná. Dá tá n̄i ndi'i n̄i k̄ayu'ú ná, dá n̄i ka'andi usa ta'ándá. ⁴ Dá tá n̄i ndi'i n̄i ka'andi ñoó, dá kua'an yu'u taai ndi kóni kaa ña n̄i ka'andi ñoó. Tído n̄i sējdo'i iin tach̄i na n̄i ka'an xí'ín nda induú, ta kaan:

—Ná dá'a ni taaón ndi kóni kaa ña n̄i ka'andi káa. Va'a kaan ná koo de'é nian noo miíón.

⁵ Dá n̄i xini n̄i ndane'e ángel iin séin noó taño'o ñoó xí'ín noño'o ichi ñoó ndá'a xoo kuá'a na chí induú di'a, ⁶ dá n̄i nachina'á ná Ndios, na daá takí kuii, na n̄i kava'a induú xí'ín noño'o xí'ín taño'o, xí'ín ndidaá ña'a ió nooán, ña o kándati ka na cháa ka tiempo, ⁷ dá ch̄i tá ná kasandaá kuu kasá'a tuu ángel kúu usa ñoó trompeta na, dá natuu ndidaá ña sa io de'é n̄i kee mií Ndios tátō'on k̄i'o n̄i kaa na xí'ín profeta, tá'an na sa xino kuáchí noo ná, kaá ángel ñoó.

⁸ Ta mií tach̄i na n̄i seídó'i n̄i ka'an xí'ín nda induú, ñoó

kíān nī ka'ān tuku xí'ín, ta kaáan:

—Kua'án ki'ón libro ló'o nónó noo tánee ndá'a ángel ín seín noo taño'o xí'ín noño'o ichí káa.

⁹ Dá nī keei kua'ín noo ín ángel ñoo. Dá nī kaai xí'ín ná ña ná tei na libro ló'o ñoo nooí. Dá nī kaa na xí'ín:

—Jó'on, kei ñá viti, dá ná kankao ova ña ini tison, tido kankao vidian táto'on vidi ndudí ini yú'on —kaá na.

¹⁰ Dá nī natiiin libro ló'o tánee ndá'a ángel ñoo. Dá nī seí ña. Ta kúu nī kankao vidian ini yú'í táto'on kī'o vidi ndudí, tido ini tixi nī kankao ova ña. ¹¹ Dá nī kaa na xí'ín:

—Miian ndúsa kánian kasto'ón xí'ín ñayuu sa'a ndí kían ndo'o kua'á nda'o ñoo xí'ín nación, xí'ín na ká'an iin rá iin yú'u, xí'ín rey dándáki ñaá.

11

Di'a nī ndo'o uu taa nī xī'o ndaa kuendá sa'a Ndios

¹ Dá nī ni'í yu'u iin ndoo, ta káa rá táto'on káa iin vara chikí'ó na. Dá nī ta'anda choon nooí, chī kaá na xí'ín:

—Kua'án chikí'oon ve'e ño'o Ndios, xí'ín noo náa, ta naka'ávón ndidaá kúu na ndéi ndáño'o Ndios. ² Tido ná dá'a ni chikí'oon yé'é sata vé'e, dá chī na tukú, na kō kúu ñayuu Ndios, nī natiiin yé'é sata vé'e, ta ko'on na koni xixi na ñoo ij ñoo tein uu diko uu yoo. ³ Ta ko'ín tanda'í uu taa xí'o ndaa kuendá sa'a, dá ka'ān rā xí'ín ñayuu sa'a ndidaá ña koo. Ta dión kee

ra iin mil uu ciento onī diko kuū, ta kandixi nda'í rā.

⁴ Ta ndin nduú taa yó'o kúu ndin nduú yito olivo, ta kúu ta'ani ra ndin nduú candelero ndíta tóon noo Ndios, na kúu sato'o ñayuu yó'o. ⁵ Tá ió iin káa na ka'án kendava'a xí'ín rá, ta kúu kankuei ño'ó ita yú'u rá, dá dándúta ra taa xiní u'u ñaá. Ta ndi ndaa mií na kóni kendava'a xí'ín rá, kī'o dión ta'ani kánian kuu na. ⁶ Ta taa yó'o kakomí choon ña kíān kadi rā induú, dá o kóon daj xí'ín ndidaá tein kuū dána'a rā sa'a ndí kíān koo. Ta kane'e ra choon ña ndee ra taku'í nī, ta kane'e ta'ani ra choon ña dándó'o ra níō ñayuu ndidaá ta'ándá ká'an mií rá.

⁷ Tá ná dándí'i ra choon nī ni'í rá, dá keta kiti tondó ká'ano yu'ú yái konó ñoo, ta naá rī xí'ín ndin nduú taa yó'o, dá kandeé rí xí'ín rá, ta ka'ání ñaá rí. ⁸ Ta yikí koño rā kandeí noo yá'í ñoo ká'ano, tá'an ña ká'an na xí'ín Sodoma xí'ín Egipto. Ta ñoo yó'o ta'ani kúu noo nī chirkaa na sato'o yo Jesús ndika cruz. ⁹ Ta na ndéi ndidaá ñoo ná'ano xí'ín ndidaá ñoo kuálí, xí'ín na ká'an iin rá iin yú'u, xí'ín na ndéi ndidaá nación koni kandeí yikí koño rā noo yá'í ñoo onī kuū dao, ta kō ín konó ña nduxian. ¹⁰ Ta kadij nda'o ini ñayuu ndéi noño'o sa'a ña nī xí'í rā, ta kee na iin víko ká'ano, ta dasá tá'an na ña'a noo ná, dá chī nī ndo'o nda'o níō na ndéi ñayuu yó'o nī kee ndin nduú profeta ñoo.

¹¹ Tido tá ná ya'a onī kuū

dao, dá nataki ndin nduú ra kee Ndios, ta kúú ndakuei va ra. Ta kúú yu'ú nda'o ñayuu ndéi ñayuu yó'o tá ná koni na ña ni nataki ra. ¹² Dá kuedó'o ra tachí iin na ka'an ni'i chí induú, ta di'a kaaan xí'ín rá:

—Kua'án kaa ndó na'a kí ndo.

Ta sata iin viko kaa ra ko'on ra induú, ta ndidaá na xini u'u ñaa koni xí'ín noo ná ña dión koo. ¹³ Ta mií hora daá ni'i nda'o taan, ta noo iin iin ciento ve'e ndíta ñoo, koon uxian, ta kuu usa toon mil ñayuu. Ta dao ka ñayuu kandoo ñoo, yu'ú nda'o na kee ña kuu ñoo, dá kasá'á ná keká'ano na Ndios, na ió induú.

¹⁴ Dión ni kuu, dá ni ya'a tandó'o kúú uu, tido vei iin kaan, ña kúú oni.

Di'a ni kuu tá ni tuu ángel kúú usa ñoo trompeta na

¹⁵ Tá ni tuu ángel kúú usa ñoo trompeta na, ta kúú tá ni'i nda'o ni kayu'ú kua'á tachí chí induú, ta kaaan:

Ni natiin Ndios, na kúú sato'o yo, xí'ín Cristo ndidaá choon,

ta dándáki kuí na.

¹⁶ Dá ni sa kuíta xiti ndin oko komi ta sá'ano ndéi diin Ndios noo ió na dándáki na, ta ni xino taan ra nda noño'o ndáño'o ñaa rá, ¹⁷ ta kaá ra:

Náki'o ndu ndivé'e noo ní, sato'o Ndios,

mií ní kúú na kándéé kée ndidaá tá'an ña'a,

ta mií ní kúú ní, ta mií ní ni sa kuu ní, ta mií ní kúú na kasaá.

Ndivé'e ní, dá chi mií ní kúú na ni natiin ndi'i choon viti,

ta ni kasá'á dándáki ní.

¹⁸ Ni xido nda'o ini ndidaá nació,

tido viti kían ni kasáa ña xido ini mií ní,

dá chi sa ni kasandaá kuu keyiko ní sa'á ñayuu ni xij.

Ta ko'on ní kemáni ní profeta, tá'an na sa xinkuáchi noo ní,

ta kemáni ta'ani ní ndidaá ñayuu mií ní,

xí'ín ndidaá ka na yu'ú ni'ini ñaa,

á mií ná kuálí ná o á mií ná ná'ano na.

Ta sa ni kasandaá ta'ani kuu dánaá ní na kéndava'a xí'ín noño'o.

¹⁹ Dá ni nono yéé ve'e ño'o Ndios induú, ta túu ín iin sato, kirá dándáki ña ni kandoo Ndios kemáni ná ñayuu na. Ta ni sa kuíta tasa, ta táí ká'an ñayuu, ta ní'i xido kúu ka'andi, ta ni kasá'á taan, ta ná'ano nda'o ñíñí ni kasá'á koon.

12

Di'a ni kuu tá ni naá koo kua'á ká'ano xí'ín iin ná'a

¹ Ni ndi'i, dá ni xini iin ka ña'a xixi kua'an chí induú, chi ni xini iin ta'ána ña'a, ta dá'on ndixián kúú ndindii, ta tixi sa'an nákaa yoo, ta kánoo iin corona ni kava'a xí'ín uxí uu tiñoo dinjan. ² Ta ñó'o de'an, ta káyu'an, chi sáxian tixián, dá chi sa káki de'an, sa'á ñoo ndó'o nióan. ³ Ta ni xini ta'ani iin ka ña'a ká'ano chí induú, ta ña yó'o kúú iin

koḡ kua'á ká'ano, ta usa kúú diní rí, ta uxí kúú ndíkí rí, ta iin iin diní rí ñó'o tikata kuaán. ⁴ Ta xí'ín ndó'o rí nì yakó rí iin tá'í noḡ ndin oní tá'í tĩnoḡ ñó'o induú, ta nì ñakuéi ñáá rí nda noñó'o. Ta nì sartuu koḡ ká'ano yó'o mií noḡ ta'ána ñá'a sa kua'an kaki de'e ñóó, dá kokó rí de'án tá ná kaki xi. ⁵ Ta kúú nì kaki va de'e ñá'a yó'o, ta kúú xí iin tayií. Ta kasandaá xí dándáki xi ndidaá tá'an nacióon xí'ín vara kaa. Tído nì dítá ní'ini ñáá Ndios yu'ú koḡ ñóó, dá koo xi xí'ín ná noḡ ió na dándáki na. ⁶ Dá nì xino ñá'a yó'o noḡ koḡ ñóó kua'an noñó'o ichí noḡ nì kenduu Ndios kooán, ta ñóó koto ñáá ná iin mil uḡ ciento oní diko kuḡ.

⁷ Nì ndi'i daá, dá nì kuu iin ñá'a chí induú, chí nì ndakuín Miguel xí'ín ndidaá ka ángel ndíta xí'ín ná, dá nì naá na xí'ín koḡ ká'ano ñóó, xí'ín ndidaá ángel kini ndíta xoo mií rí. ⁸ Tído ko ní kándeé rí naá rí xí'ín ná, ta ko ní ni'í ka rí noḡ koo rí xí'ín ángel rí induú. ⁹ Dá nì ñakána na koḡ ká'ano ñóó kua'an rí nda sata vé'e, kirí kúú koḡ sá'ano, kirí kúú tímí'á, kirí naní Satanás, ta kirí yó'o kúú rí xionoo dándá'í ñayuu iin ní kúú ñayuu. Ta nì ñakána ni'ini na rí nì naxino rí nda noñó'o xí'ín ndidaá ángel tì.

¹⁰ Dá nì seido'i nì kayu'ú iin na chí induú, ta kaá na di'a:

—Sa nì kasandaá vá kuḡ dáka'í Ndios ñayuu na, ta nì ñatiin na ndidaá ndée, ta dándáki na ndidaá kúú ñayuu

viti. Ta kómí Cristo choon viti, dá chí sa nì ñakána va na kirí dátaí kuachi na kándísa xí'ín yó noḡ Ndios, tá'an kirí sa dátaí kuachi ñáá nduu ñóó. ¹¹ Tído nì kándeé vá ñayuu ñóó xí'ín rí nì kee nì na kúú léko, kirá nì xita sa'a ná, xí'ín sa'a ña nì sa xí'io ndaa na kuendá sa'a to'on va'a Jesús, chí ko ní ndi'i ta'on ini na sa'a ña kataki na, di'a nì xí'io na mií ña kían kuu na sa'a Ndios. ¹² Sa'a ñóó ná kadii iní yo'ó, induú, ta ná kadii iní ndo'ó, na ndéi xaan. Tído nda'í kúu ví ndo'ó, na ndéi noñó'o xaan, xí'ín ndo'ó, kirí ñó'o ini taño'o xaan, dá chí xido nda'o ini kirí u'u konoo rí kosaa rí noḡ ndéi ndó, chí ná'á rí ña ndadá cháá vá kuḡ koo rí—kaá na.

¹³ Tá nì kandaá ini koḡ ká'ano ñóó ña nì ñakána ñáá Ndios kua'an rí nda noñó'o, dá nì kee rí tákaa rí sata ñá'a, ña nì ñakáki tayií ló'o ñóó, kua'an rí. ¹⁴ Dá nì ni'í ta'ána ñá'a ñóó uḡ ndixí ná'ano kirí ya'a, dá kuu ndarneeán ko'an nda noñó'o ichí, dá kandoo koo ñóó, dá kasandaáan noḡ nì kenduu Ndios kakaá de'áan, noḡ koto ñáá ná oní kuia dao. ¹⁵ Dá nì ndusa rí kua'á nda'o takuií sata ta'ána ñá'a ñóó, dá dátáni ñáá rí, nì ka'án rí, dá chí takuií nì kankuei yú'u rí kúú táto'on iin yuta. ¹⁶ Tído nì chíndeé vá ñáá noñó'o yó'o, dá chí nì nono yú'án, ta kúú nì xí'í ndi'an takuií yuta nì kankuei yú'u koḡ ká'ano ñóó. ¹⁷ Ta kúú nì xido nda'o ini koḡ ká'ano ñóó nì xini rí ta'ána ñá'a ñóó. Sa'a ñóó nì kee rí kua'an rí naá rí xí'ín ndidaá

ka de'án, tá'an na né'e va'a choon ni sa'anda Ndios noo ná, chi na yó'o kúu na xi'o ndaa kuenda sa'a Jesucristo.

13

Di'a ni kee uu kirí kini

¹ Ni ndi'i, dá ni sa kuin yu'u noo ñotí yu'ú taño'o, dá ni xinij ni xinkoo iin kití deen vei rí noo taño'o ñoo. Ta usa kúu dinj rj, ta uxj kúu ndíkij rj, ta iin iin ndíkij rj ñó'o tikata kuaán, ta iin rá iin dinj rj tándaa kuu ká'an ndava'a sa'a Ndios. ² Ta táto'on kjo kaa chító deen naní leopardo, kjo dión kaa kirí kini yó'o. Ta táto'on kjo ndaa sa'a oso, kjo dión ndaa sa'a rj. Ta táto'on kjo ká'ano yu'u ndika'a, kjo dión ndaa yu'u rj. Ta ni nakjo mií ko ká'ano ñoo ndee rj noo kití yó'o, ta ni nakjo ta'ani rí téj noo dándáki rí noo rj, ta ni xi'o ta'ani rí ndidaá tá'an choon sa ne'e rí noo rj. ³ Ta ni xinij ña ni tarkue'e iin dinj rj, ta kua'an rj kuu rj kean. Tído ni ndu'va va dinj rj noo ni tarkue'e ñoo, ta ko ní xi'i ta'on rí. Sa'a ñoo ni naá téi ini ñayuu ni xini na, ta ni kasá'a ná ndíko na rí. ⁴ Ta ni kasá'a ná ndáño'o na ko ká'ano, kirí ni xi'o choon noo kití yó'o, ta ni kasá'a ndáño'o ta'ani na mií rí, ta di'a kaá na kéká'ano na rj:

—¿Ndá yoo kándée kée táto'on kée kirí chiká'ano yó'o? Ta, ¿ndá yoo kándée naá xi'in rí? —kaá na.

⁵ Ta ni ni'i ta'ani rí ña ka'an rj ndidaá to'on táyí, dá chindaya'i rí mií rí, ta ka'an ndava'a rí sa'a Ndios. Ta ni

ni'i rj choon ña dándáki rí uu diko uu toon yoo. ⁶ Sa'a ñoo ni kasá'a rí ká'an ndava'a rí sa'a Ndios, ta kénoo rí kuu ná, ta ká'an ndava'a rí sa'a ve'e ño'o noo ió Ndios, xi'in sa'a ndidaá na ndéi induú. ⁷ Ta ni nono noo rj ña kían naá rj xi'in ñayuu Ndios, ta ni nono noo rj ña kándé rí xi'in ná. Ta ni ni'i ta'ani rí choon ña kían dándáki rí ndidaá ñoo kuálí, xi'in ndidaá ñoo ná'ano, xi'in na ká'an iin rá iin yu'u, xi'in na ndéi ndidaá nación. ⁸ Ta ndidaá tá'an ñayuu ndéi ñayuu yó'o ni kasá'a ndáño'o na rj, chi nda rá ko ñá'a kasá'a sa'a ñayuu, nda daá vá ko kándodó kuu ná noo libro noo kándodó kuu na ni'i ña kataki chíchí. Ta ña yó'o kúu libro na kúu léko, na ni sa'áni ná.

⁹ Sa'a ñoo ndi ndaa ndo'ó ió do'ó, ná kueidó'ó ndó noo ká'in. ¹⁰ Dá chi na ni kanian kakaá ve'e kaa, ve'e kaa va kasandaá na, ta na ni kanian kuu xi'in espada, kjo dión kuu na. Sa'a ñoo kánian kánde nduu ñayuu Ndios ndo'ó ní na xi'in ña ndee iní na, ta kánian kandita toon na xi'in ña kándée iní na Ndios.

¹¹ Ni ndi'i, dá ni xinij ni xinkoo iin ka kití chiká'ano chí tixi ñó'o di'a, ta uu kúu ndíkij rj, ta táto'on kjo ndaa ndíkij borrego, kjo dión ndaaan. Tído táto'on kjo ká'an ko ká'ano ñoo, kjo dión ká'an kirí ñoo. ¹² Ta né'e ta'ani rí choon táto'on né'e kití mií noo ñoo, ta noo mií rí kée kirí yó'o ndidaá ña'a. Ta dáka'an rj ndidaá ñayuu, dá kandaño'o na kirí

mií noó ñoó, kirí nì nda'a dinì noó nì tarkue'e ka'í ñoó. ¹³ Ta kua'á nda'o ña'a ná'ano kée ri, dá chì nda induú dákoon ri ño'ó ita noo ndidaá ñayuu. ¹⁴ Dándalí rì ñayuu ndéi noño'o, chì nì nì'ì rì ña kandeé rí kee rí ña ná'ano noo kítì mií noó ñoó. Ta nì sa'anda rì choon noo na ndéi noño'o ña ná kava'a na iin na'ána, ña káa táto'on káa kirí mií noó ñoó, tá'an kirí nì nda'a dinì noó nì tarkue'e ka'í xí'ín espada. ¹⁵ Ta nì nono noo rì ña kían kì'o rí tachì noo na'ána nì kava'a ñoó, dá kuu ka'an. Ta kómían choon ka'ánián ndidaá ñayuu ko kándía kandaño'o ñaá. ¹⁶ Ta nì sa'anda rì choon ña ná ñani tóni ndá'a xoo kuá'a ndidaá ñayuu o taan na, ta ko né'e tandíni á mií ná kuálí ná o mií ná yata ná, á mií ná kuíká ná o mií ná kúnda'í na, á mií ná kúu ná sato'o o na ño'ó tixi ndá'a iin sato'o. ¹⁷ Ta nì iin tó'on ta'on ñayuu o kúu kuiin na ña'a, ta nì o kúu ta'on ñikó naan tá koó tóni ñoó o kuu rì o número kuu rì tándaa ndá'a ná o taan na. ¹⁸ Yó'o kóni ñaxintóni, ta kóni dinì, dá taó kuendá ndo número kítì chiká'ano yó'o, chì número yó'o ká'an sa'a iin taa, ta número yó'o kúu iño ciento onì diko iño.

14

Xíta iin ciento uu diko komi mil ñayuu

¹ Nì ndi'i, dá nì xiniñ iin ndichì na kúu léko ñoó dinì yúku naní Sión, ta dín na ndíta iin ciento uu diko komi

mil ñayuu, ta taan iin rá iin na tándaa kuu léko ñoó xí'ín kuu tatá na. ² Dá nì seido'i nì'ì ká'an na chí induú. Ta táto'on kì'o ní'ì xido takuii kua'a, kì'o dión nì'ì ká'an na. Ta táto'on kì'o káyu'ú dai, kì'o dión nì'ì ká'an na. Ta kádián táto'on kì'o kúu tá dáká'a na arpa, kì'o dión kúu noo ká'an na. ³ Ta xíta na iin yaa saá noo na ió dándaki ñoó, xí'ín noo ndin komi ña takí ñoó, xí'ín noo ndin oko komi ta sá'ano ndéi dín ná ñoó. Ta ni ko iin ta'on kandeé katì'a yaa xíta na, sava'a iin ciento uu diko komi mil ñayuu nì ñakáki Ndios tein ñayuu ndéi ñayuu yó'o kúu na xíta ña. ⁴ Dá chì ndidaá na yó'o ko ní ya'a ta'on na kee na kuachi xí'ín na ñá'a, sa'a ñoó ndáa vii vá ná. Ta ndidaá na yó'o ndiko na satá na kúu léko kua'an na ndéi kúu míi vá noo ná ko'on na. Ta ndidaá na yó'o kúu na nì ñakáki Ndios tein ndidaá ñayuu, dá kakuu na na mií noo natiin Ndios xí'ín na kúu léko ñoó. ⁵ Ta nì iin tó'on ta'on ña to'on ko ní kánkuei yú'u ná, chì kúu ná ñayuu ndáa vii noo Ndios, noo ió na dándaki na.

Oni ángel xí'o ndaq kuendá

⁶ Nì ndi'i, dá nì xiniñ tánee iin ka ángel xionoo na me'í induú, ta né'e na to'on va'a Jesús, ña daá kuití koo, dá dána'a na ña noo ñayuu ndéi noño'o, noo ndidaá nación, noo ndidaá ñoo kuálí, noo na ká'an iin rá iin yú'u, xí'ín noo na ndéi iin rá iin ñoo ná'ano. ⁷ Ta kaá na di'a káyu'ú ná:

—Kayu'ú ni'ini ndó Ndios, ta kì'o ndó ñaño'ó noo ná,

chì sà nì kasandaá kuu keyíko ná sa'á ñayuu. Ta kandaño'o ndó Ndios, na nì kava'a induú xí'ín noño'o, xí'ín taño'o xí'ín iin rá iin ndúta noo kána takují.

⁸ Ta sata ángel yó'o tánee iin ka ángel veí na, ta di'a káyu'ú ná veí na:

—Nì yaa va ñoo Babilonia, nì yaa va ñoo Babilonia, ña kúú ñoo ká'ano, dá chí nì daxínián ndidaá tá'an nacióon xí'ín ña kini xí'ín ña ka'an noo kée de'é ñooan.

⁹ Ta sata ángel yó'o tánee iin ka ángel kúú oní veí na, ta di'a káyu'ú ná veí na:

—Ndi ndáa mií vá na nì kandía ndaño'o kítí chiká'ano ñoo xí'ín na'áná rí, ta nì kandía ta'ani na nì ñani tóni ndá'a ná o taan na, ¹⁰ dá kían kánian ko'o na vino ova, ña kúú ña xido ini Ndios xini ñaá ná, chí ko'on Ndios kwei ndi'i na ña xido ini na sata ñayuu ñoo. Sa'á ñoo ndo'o kini níó ná kee ño'ó kéj xí'ín azufre noo ángel xí'ín noo ná kúú léko. ¹¹ Ta daá kuití kuiin ndichi ño'oma noo ñó'o na ndó'o níó ná, ta nì nduú ni ñoo o koní na nani'i ndée ná, chí nì sà ndaño'o na kítí chiká'ano ñoo xí'ín na'áná rí, ta nì kandía na tándaa tóni rí ndá'a ná o taan na.

¹² Sa'á ñoo kánian k'i'o ndee ini ndidaá ñayuu Ndios, tá'an na ndíta ndaa xí'ín choon nì sa'anda Ndios noo ná, na kándée ká'ano ini Jesús.

¹³ Ta nì seido'i nì ka'an iin tachí na nì ka'an nda induú:

—Ta taa di'a noo tuti xaan: “Ta yó'o chí noo ndiká'an ndi

kúu ví na kuu sa'á ña kúú ná kuendá sato'o yo Jesús.” Jaan, dión kían, kaá Espíritu i Ndios. Mían ndaa koni na nani'i ndée ná, dá chí na'a ií vá choon nì kee na.

Di'a nì kuu tá nì sa'anda iin ángel tirió xí'ín uva noño'o yó'o

¹⁴ Ta nì xini tánee iin viko kuxí ndato nda'o, ta nooan ñoo ió iin taa, ta kóni koo ra tát'on k'i'o káa iin taa ñayuu yó'o. Ta kánoo iin corona oro diní rá, ta né'e ra iin hoz deen. ¹⁵ Dá nì keta iin ka ángel ini ve'e ño'o Ndios, ta kúú nì'i nda'o nì káyu'ú ná noo rá ió noo viko ñoo:

—Chikaa yó'o hoz sa'a tirió xaan viti, ta ka'andaan, chí sà nì kasandaá va kuu ta'anda ña, dá chí sà ndidaá vá tirió káa noño'o xaan nì ichi.

¹⁶ Dá nì chikáa rá ió noo viko ñoo hoz sa'a tirió káa ñoo, dá nì sa'anda ndi'i ra tirió káa nooan.

¹⁷ Dá nì keta iin ka ángel ini ve'e ño'o Ndios, ña iin induú, ta tánee ta'ani iin hoz deen ndá'a ná veí na. ¹⁸ Dá nì keta ta'ani iin ka ángel chí noo ná Ndios di'a, ta na yó'o kómí choon sata ño'ó kéj. Dá nì káyu'ú ná iin ka ángel né'e hoz deen ñoo, ta kaá na:

—Chikaa hoz deen né'ón xaan sa'a iin rá iin tu'u uva iin noo yíto káa noño'o xaan, dá chí sà nì chichi va rí.

¹⁹ Dá nì chikáa ángel ñoo hoz deen né'e na sa'a iin rá iin tu'u uva iin yíto káa noño'o. Dá nì taán ná rí noo kaño'o rí ko'oni rí noo ña xido ini Ndios. ²⁰ Ta nda yu'ú ñoo ñoo nì so'oni uva yó'o, ta noo nì

so'oni ri ni xita kua'á nda'o
nii, ta ni kaa rá chí njino
táto'on dikó tánee yú'u kuéi,
ta ni naka'ani rá táto'on oni
ciento kilómetro.

15

*Kásaq usq ka ángel, ta né'e
na ndin usq tandó'ó noq ndí'i*

¹ Ni ndi'i, dá ni xini iin
ka ña'a ndato, ña ká'ano, ña
naá inio xinio chí induú. Ta
ña yó'o kúu usá ángel, ta né'e
na ndin usá tandó'ó noq ndí'i
kando'o ñayuu, dá ndí'i ña
xido ini Ndios. ² Dá ni xini
ta'anii iin ña'a káa táto'on káa
taño'o, ta yé'e rá táto'on yé'e
yuú tatá, ta ni naki'in tá'an rá
xí'in ño'ó kéi ita. Ta ni xini
ta'anii ndidaá na ni kandee
xí'in kiti chiká'ano ñoó, xí'in
na'ána ri, chi ko ní sá ndaño'o
ñaá ná, ta ko ní kándia na ñani
tóni ná xí'in kuú ri o número
kuú ri. Ndidaá na yó'o ndíta
noó taño'o yé'e táto'on yé'e
yuú tatá ñoó, ta ndidaá na
yó'o né'e arpa Ndios ndíta
na. ³ Ta xita na yaa ni xita
Moisés, tá'an na sa xinkuáchi
noq Ndios, xí'in yaa xita na
kúu léko, ta di'a xita na:

Ña ná'ano kée ní, ta ña ndato
nda'o kée ní, sato'o
ndu.

Mii ní kúu na kándée kée ndi-
daá tá'an ña'a.

Ta mii ní kúu na kéndúsá'ano,
ta mii ní kúu na kée ña
ndaá.

Ta iin tó'on dinii mii ní kúu rey
dándaki ndidaá tá'an
ñayuu.

⁴ ¿Ndá yoo ví ná kaa ña o yu'ú
na mii ní,

ña o kéká'ano na mii ní, sato'o
ndu?

Ko iin ta'on, dá chi iin tó'on
dini mii ní vá kúu na ij.

Sa'a ñoó ná kuita ndidaá
tá'an naciòn noq mii
ní, ta kandaño'o na mii
ní,

dá chi sa ni na'a ní ña keyiko
ndaá ní ndidaá ña.

⁵ Tá ni ndi'i, dá ni xini ña
chí induú ni nono yé'e noq
kúu noq ij cháa ka ini ve'e
ño'o, ña ná'a ña ni kandoo
Ndios kemáni ná yó. ⁶ Ta ini
ve'e ño'o ñoó ni kankuei usá
ángel, ta ndin usá ángel ñoó
né'e iin rá iin kue'e kando'o
ñayuu. Ta ndíxi na dá'on
kuxi kachi, ta náye'e ndaa
oon vían, ta ni kaq noo iin
cincho oro yu'ú ndíka na. ⁷ Ta
tein ndin komi ña takí ñoó ni
kana iian, ta né'an usá copa
oro. Dá ni xi'oan iin rá iian
noq ndin usá ángel ñoó, ta ni
chiti inian ño'o ña xido ini
Ndios, na daá takí kuii. ⁸ Ta
kúu ni nakuti ve'e ño'o ñoó
xí'in ño'oma, ta dión, dá ni
na'a Ndios ndi ki'o ká'ano na,
ta ni na'a na ndi ki'o ndaki na.
Ta ni ko iin ta'on kuu ku'u ini
ve'e ño'o Ndios nda ná xinkoo
ndin usá kue'e né'e ndin usá
ángel ñoó.

16

*Di'a ni kuu tá ni kuei ángel
ñoó copa na*

¹ Ta nda ini ve'e ño'o ñoó
ni seido'i káyu'ú ná noq ndin
usá ángel ñoó, ta kaá na:

—Kua'an ndo kata ndo nda
noño'o káa ña ño'o ini ndin
usá copa né'e ndó xaan, ña
dándaki ña xido ini Ndios.

² Dá n̄i k̄uei ángel mií noó ñoó ndút̄a ñó'o ini copa na noñó'o yó'o, ta kúu n̄i ndaki iin k̄ue'e kini noó ñayuu n̄i kandía n̄i naṭiin tóni k̄it̄i ch̄iká'ano, ta n̄i sa ndaño'o na na'áná r̄i. Ta k̄ue'e yó'o n̄i datáni ñij ná, ta n̄i ndo'o nda'o n̄io ná n̄i keean.

³ N̄i ndi'i, dá n̄i k̄uei ángel kúu uu ñoó ndút̄a ñó'o ini copa na noó taño'o. Ta kúu n̄i nduu taño'o ñoó nij, ta ndé'é rá tát̄o'on ndé'é nij ndii. Ta kúu n̄i naá ndi'i va ña'a takí x̄i'ín kirí takí ñó'o ini taño'o ñoó.

⁴ N̄i ndi'i, dá n̄i k̄uei ángel kúu on̄i ñoó ndút̄a ñó'o ini copa na ini iin rá iin yuta x̄i'ín ini iin rá iin ndút̄a noo kána takují. Ta kúu n̄i nduu takují ñoó nij. ⁵ Dá n̄i seido'i n̄i ka'an ángel dándáki takují ñoó, ta kaá na di'a:

—In na ndaa nda'o kúu ní, sato'o ndu, mií ní n̄i sa kuu ní, ta mií ní kúu ní, ta mií ní kúu na ij, dá ch̄i k̄eyíko ndaa ní sa'a ndidaá ña'a, ⁶ ta sa'a ña n̄i sati na ndéi noño'o nij ñayuu mií ní, x̄i'ín nij profeta ní, sa'a ñoó n̄i sa'an ní n̄i ndee ní takují x̄i'i na kúu rá nij, ch̄i k̄i'o dión kánian ndo'o na sa'a ña kini n̄i kee na.

⁷ Ta n̄i seido'i n̄i kayu'ú iin ka ángel nda noo náa Ndios, ta kaá na:

—Miían ndaa kuiti dión kíán, sato'o ndu, mií ní kúu Ndios kándéé kée ndidaá tá'an ña'a, ta k̄eyíko ndaa ní, ta k̄eyíko va'a ní sa'a ñayuu.

⁸ N̄i ndi'i, dá n̄i k̄uei ángel kúu kom̄i ñoó ndút̄a ñó'o ini copa na noó ndindii, dá n̄i

ndudeen cháa kaan, dá n̄i ch̄iño'an ndidaá ñayuu x̄i'ín ñó'o. ⁹ Ta n̄i kei ñayuu ñoó n̄i kee ká'an̄i ndindii, ta n̄i ka'an ndava'a na sa'a kuu Ndios, na kómí choon sata ndidaá tandó'o yó'o, ta ko ní x̄iin na nandikó ini na, ta ko ní x̄iin na k̄i'o na ñaño'o noo Ndios.

¹⁰ N̄i ndi'i, dá n̄i k̄uei ángel kúu o'on ñoó ndút̄a ñó'o ini copa na noo ió k̄it̄i ch̄iká'ano ñoó dándáki rí. Ta kúu n̄i nakuiin naá iin ní kúu vá noo ió r̄i dándáki rí. Ta ñayuu ndéi ñoó n̄i kasá'a seí ȳi'í na yaa ná sa'a ña ndó'o téi n̄io ná, ¹¹ ta n̄i ka'an ndava'a na sa'a Ndios, na ió induú, ch̄i ndó'o nda'o n̄io ná sa'a ña táni ñij ná. Tído ko ní nándikó ta'on ini na sa'a ña kini kée na.

¹² N̄i ndi'i, dá n̄i k̄uei ángel kúu iño ñoó ndút̄a ñó'o ini copa na ini yuta ká'ano naní Eufrates, ta kúu n̄i ichi va takují yuta ñoó. Ta kúu n̄i nono vá ichi noo ya'a ndidaá rey ndéi chí noo x̄inkoo ndindii. ¹³ Ta n̄i x̄inij n̄i kankuei espíritu kini yú'u ko ká'ano x̄i'ín yú'u k̄it̄i ch̄iká'ano kuendá ña u'u ñoó, x̄i'ín yú'u ta kúu profeta to'on. Ta ndin on̄i espíritu kini yó'o ndaa tát̄o'on k̄i'o ndaa lá'o, ¹⁴ dá ch̄i espíritu ña u'u vá kíán, ta kua'a nda'o ña ná'ano kándéé espíritu yó'o kéean. Ta ko'an noo ndéi ndidaá rey noño'o yó'o, dá nditút̄ián ra, dá ko'on ra naá ra x̄i'ín Ndios tá ná kasandaá kuu n̄i kaxi mií Ndios, na kándéé kée ndidaá tá'an ña'a.

¹⁵ Ta di'a kaá Ndios: “Yó'o ká'in x̄i'ín ndó ña kasaai

tátò'on kǐ'ò kée iin tǎ kuj'íná. Sǎ'á ñòó ndiká'án ndi kúu ví nǎ ndéi nduu, xí'ín nǎ ndaá dá'ò'n ndíxi na, chǐ nõón kúu nǎ ò kóo vichí ta'on, ta ò túu ta'on ñǎ kedaá xí'ín ná xíka'an noo ná", kaá nǎ.

¹⁶ Ta nǐ ndǐtútí espíritu kini ndidaá rey ñoo iin xían noo naní Armagedón, ta to'on yó'o kúu to'on hebreo.

¹⁷ Nǐ ndi'i, dá nǐ kuei ángel kúu usǎ ñoo copa nǎ noo tachǐ, ta táǐ nǐ kayu'ú iin na ini ve'e ñoo Ndios induú, nda noo ío nǎ dándáki na ñoo, ta kaá nǎ:

—Sǎ nǐ kuu va viti.

¹⁸ Tá nǐ ndi'i nǐ ka'an nǎ dión, ta kúu nǐ sǎ kujita tasa, ta táǐ ká'an ñayuu, ta ní'i xido kúu ka'andi. Ta nǐ kasá'á táan nõñó'o yó'o, ta kúu kini nda'o nǐ taan. Ni kuu nǐ hora kò ní taan ta'on dión nõñó'o yó'o nda nǐ kasá'á ndéi ñayuu nda viti. ¹⁹ Ta nǐ chachi ñoo ká'ano sǎ'á ñǎ nǐ'i téǐ nǐ taan, ta onǐ tá'í nǐ chachi ñǎ. Ta ndidaá ñoo ná'ano ñó'o iin rá iin nación nǐ koon ndi'an. Dá nǐ ndusáǎ ini Ndios ñoo ká'ano naní Babilonia, ñǎ nǐ kasandaá kuu kǐ'ò na vino ova ko'o de'e ñooan, kirá dándáki ñǎ xido nda'o ini nǎ xiní ñaá ná. ²⁰ Ta ndidaá yúku ndíta ini taño'o xí'ín yúku ndíta nõñó'o yó'o nǐ ndañó'ó ní'ini. ²¹ Ta kúu ná'ano nda'o ñíñí nǐ koon nda induú satá ñayuu ndéi nõñó'o, ta iin iin ñǎ vee tátò'on okò sa'ò'n kilo. Ta kúu nǐ ka'an ndava'a ñayuu sa'a Ndios sǎ'á ñǎ nǐ koon ñíñí satǎ ná, dá chǐ miǎn ndaa

kuiti tandó'ó ká'ano nda'o nǐ sǎ kian.

17

Kua'an iin ángel dándó'o na nío iin ñá'a díkó mií noo tǎa

¹ Nǐ ndi'i, dá nǐ kii iin ángel tein ndin usǎ ángel, nǎ nǐ sǎ ne'e usǎ copa ñoo, dá nǐ kaa nǎ xí'ín:

—Nakǐ chí yó'o, dá ná dána'i nõoon ndí kee Ndios dándó'o na nío ta'áná ñá'a xíxi kée díkó mií noo tǎa, ñá ío noo takujǐ kua'a. ² Xí'ín ñá'a ñoo nǐ ya'a ndidaá rey ndéi nõñó'o yó'o nǐ kee ra kuachi, ta ndidaá nǎ ndéi nõñó'o yó'o nǐ daxíni mií ná xí'ín ndidaá kuachi kéeán —kaá nǎ.

³ Dá xí'ín ñaxintóní ndáka na yu'u kua'an nǎ iin nõñó'o ichí. Ta ñoo nǐ xiní kánóo iin ta'áná ñá'a satǎ iin kítǐ chiká'ano, ta kua'á nǐ ndé'é rí, ta iin ní ñí rǐ nǐ nata'an tándaa to'on kini ñǎ kǐan ká'an ndava'a sa'a Ndios. Ta usǎ kúu ñí rǐ, ta uxǐ kúu ndíki rǐ. ⁴ Ta ndíxi ñá'a ñoo dá'ò'n ndí'í, ñǎ dáka tá'an xí'ín ñǎ kua'á tóon, ta nǐ nata'an iin ní ñíjan ñó'o ñá'a oro, xí'ín yuu luu ndáa xí'ín perla. Ta tánee iin copa oro ndá'an, ta nǐ chití iníjan ñó'o ndidaá ñǎ kini xí'ín ndidaá ñǎ ka'an noo kéeán xí'ín rǎ kò kúu yíjan. ⁵ Ta taan ñá'a yó'o ndá'a iin kuu, ta ni kò íin kátóni ini ndi kóni kaaan. Ta di'a kua'an kuu yó'o: “Ká'ano nda'o ñoo Babilonia, ñǎ kúu naná ndidaá nǎ ñá'a díkó mií, xí'ín naná ndidaá ñǎ kini kua'an ío nõñó'o.”

⁶ Ta *n̄i* *xinij* *ñ̄a* *xíni* *ñá'a* *ñoó*, *ch̄i* *n̄i* *daxinián* *mián* *xí'ín* *n̄i* *na* *kúu* *ñayuu* *Ndios*, *xí'ín* *n̄i* *na* *n̄i* *xí'í* *sa'a* *Jesús*. Ta *kúu* *n̄i* *naá* *vá* *in̄i* *tá* *n̄i* *xinij* *ñá*, *ch̄i* *iin* *ñá'a* *naá* *in̄i* *q̄ián* *kéeán*.

⁷ *Dá* *n̄i* *kaa* *ángel* *ñoó* *xí'ín* *yu'u*:

—¿*Ndiva'a* *naá* *in̄on*? *Viti* *q̄ián* *ná* *ko'in* *kasto'in* *xí'on* *ndi* *kua'an* *sa'a* *ñá'a* *káa*, *xí'ín* *sa'a* *kít̄i* *ch̄iká'ano* *kánóoán* *káa*, *xí'ín* *sa'a* *ndin* *us̄a* *din̄i* *r̄i* *xí'ín* *sa'a* *ndin* *ux̄i* *nd̄iki* *r̄i*. *Ta* *ko* *iin* *ta'on* *ná'a* *ñ̄a* *ko'in* *kasto'in* *xí'on*. ⁸ *Tá'an* *kirí* *n̄i* *xinon* *káa* *sa* *taki* *r̄i*, *tído* *ko* *takí* *ka* *r̄i* *viti*. *Vat̄i* *xían* *daá*, *keta* *īi* *r̄i* *ini* *yá̄i* *konó*, *noo* *koó* *noo* *sá* *tuu*. *Ndi'i* *ví*, *dá* *dánaá* *ñáá* *Ndios*. *Ta* *ndidaá* *ñayuu* *ndéi* *noñó'o* *yó'o*, *na* *ko* *kándodó* *kuu* *noo* *libro* *nda* *rá* *n̄i* *kasá'a* *sa'a* *ñayuú* *yó'o*, *tá'an* *libro* *noo* *kándodó* *kuu* *na* *n̄i'í* *ñ̄a* *kataki* *chíchi*, *noón* *kúu* *na* *naá* *in̄i* *tá* *ná* *koni* *na* *ñ̄a* *kee* *kít̄i* *ñoó*, *dá* *ch̄i* *n̄i* *sa* *taki* *r̄i*, *ta* *ko* *takí* *ka* *r̄i* *viti*, *tído* *nataki* *tuku* *va* *rí*.

⁹ *'Ta* *ñ̄a* *yó'o* *xinñó'o* *ñaxintóni*, *dá* *kandaá* *inon* *ndi* *dándákián*. *Ndin* *us̄a* *din̄i* *r̄i* *kúu* *us̄a* *yúku*, *ta* *din̄i* *yúku* *ñoó* *ió* *ñá'a* *káa*. ¹⁰ *Ta* *kúu* *ta'anian* *us̄a* *rey*. *Ta* *sa* *n̄i* *kuéi* *va* *o'on* *rey* *yó'o*, *ta* *viti* *dándáki* *iin* *ra*, *ta* *iin* *ka* *ra* *káman̄i* *natiin* *ra* *choon*. *Tído* *tá* *ná* *kasandaá* *kuu* *dáa* *ñoó*, *cháa* *nda'o* *tiempo* *kánian* *dándáki* *ra*. ¹¹ *Ta* *mií* *kít̄i* *n̄i* *sa* *taki* *ñoó*, *ta* *ko* *takí* *ka* *r̄i* *viti*, *kirí* *yó'o* *kúu* *rey* *kúu* *ona*, *ch̄i* *nákaa* *r̄i* *tein* *ndin* *us̄a* *rey* *yó'o*, *ta* *naá* *r̄i* *kee* *Ndios*.

¹² *'Ta* *ndin* *ux̄i* *nd̄iki* *n̄i* *xinon* *káa* *kúu* *ux̄i* *rey*, *ta* *ko*

ñá'a *ta'on* *natiin* *ra* *choon*. *Tído* *ndaá* *iin* *hora* *va* *kane'e* *ra* *choon* *xí'ín* *kít̄i* *ch̄iká'ano* *káa*. ¹³ *Ta* *iin* *tó'on* *vá* *nakani* *ini* *ndin* *ux̄i* *rey* *ñoó*, *sa'a* *ñoó* *naki'o* *ra* *choon* *né'e* *ra* *noo* *nda'a* *kít̄i* *ch̄iká'ano* *ñoó*. ¹⁴ *Ta* *rey* *yó'o* *xí'ín* *kít̄i* *yó'o* *naá* *xí'ín* *na* *kúu* *léko* *Ndios*, *tído* *kandéé* *vá* *léko* *xí'ín* *rá*, *dá* *ch̄i* *mií* *ná* *kúu* *sato'o* *noo* *ndidaá* *sato'o*, *ta* *mií* *ná* *kúu* *rey* *noo* *ndidaá* *rey*. *Ta* *na* *ndíta* *xoo* *na* *kúu* *na* *n̄i* *kana* *mií* *ná* *xí'ín* *na* *n̄i* *kaxi* *mií* *ná*, *xí'ín* *na* *ndíta* *toon* *xí'ín* *ná*.

¹⁵ *Ta* *n̄i* *kaa* *ta'ani* *ángel* *ñoó* *xí'ín* *yu'u*:

—*Takuií* *n̄i* *xinon* *ño'o* *noo* *ió* *ñá'a* *díkó* *mií* *ñoó*, *kúu* *ndidaá* *tá'an* *ñoo*, *xí'ín* *ñayuu* *kua'a*, *xí'ín* *iin* *rá* *iin* *nación*, *xí'ín* *na* *ká'an* *iin* *rá* *iin* *yú'u*. ¹⁶ *Ta* *ndin* *ux̄i* *nd̄iki* *n̄i* *xinon* *din̄i* *kít̄i* *ñoó*, *xí'ín* *mií* *rí* *kúu* *ra* *koni* *u'u* *ñá'a* *díkó* *mií* *noo* *t̄a* *ñoó*, *ta* *dánkoo* *nda'í* *ñáa* *rá*, *ta* *taxí* *vichí* *ñáa* *rá*, *ta* *keí* *yí'í* *ra* *koñoan*, *ta* *chiño'o* *ñáa* *rá*. ¹⁷ *Dá* *ch̄i* *q̄i'o* *dión* *n̄i* *ch̄ikáa* *Ndios* *ini* *ra* *ñ̄a* *q̄ián* *kee* *ra* *ñ̄a* *kóni* *mií* *ná*. *Sa'a* *ñoó* *naki'in* *tá'an* *ñ̄a* *nakani* *ini* *ra*, *dá* *naki'o* *ra* *choon* *né'e* *ra* *noo* *nda'a* *kít̄i* *ch̄iká'ano* *ñoó*, *dá* *ná* *xinkoo* *to'on* *q̄i'o* *ká'an* *to'on* *Ndios*. ¹⁸ *Ta* *ñá'a* *n̄i* *xinon* *káa* *kúu* *ñoo* *ká'ano*, *ñ̄a* *q̄ián* *kómí* *choon* *sata* *ndidaá* *rey* *dándáki* *noñó'o* *yó'o*.

18

Di'a *n̄i* *kuu* *tá* *n̄i* *naá* *ñoo* *Babilonia*

¹ *N̄i* *ndi'i*, *dá* *n̄i* *xinij* *konoo* *iin* *ka* *ángel* *vei* *na* *nda* *induú*, *ta* *ká'ano* *nda'o* *choon* *né'e* *na* *vei* *na*, *ta* *kúu* *n̄i* *naye'e*

ndaan oon ví noño'ò yó'ò nì kee na, dá chì ndato nda'ò yé'è na. ² Ta kúú nì'ì nda'ò táì nì kayu'ú ná, ta kaá na:

—Sa nì yaa va ñoo ká'ano Babilonia, sa nì yaa va ñoo ká'ano Babilonia. Ta nì nduuan cho'ò ña u'u, ta nì nduuan káo noo ñó'ò ndidaá tachi kini, ta nì nduuan táka ndidaá tá'an laa kini ndáa, kirí kúú laa tikínì. ³ Dión nì ndo'ò ñoo ñoo, dá chì nì xì'oan vino, kirá kúú kuachi ka'an noo, noó na ndéi iin rá iin nación, dá nì xì'ì na ra. Ta ndidaá rey ñayuu yó'ò nì ya'a nì kee kuachi xí'ín ñoo yó'ò. Ta ndidaá ta náka'an nda'ì ndéi noño'ò yó'ò nì kekuíká rá mií rá, dá chì nì xiin ñoo ñoo ndidaá ña'a xínño'an noo rá, dá keean kuachi ka'an noo, dá ndinoo iniñan.

⁴ Dá nì seido'ì nì ka'an tachi iin ka na nì ka'an chí induú, ta kaá na di'a:

—Ndo'ó, na kúú ñayuu mií, kankuei ndó ñoo xaan, dá ná dá'a nì kuei ndó noo kuachi kée na ndéi xaan, dá kían ná dá'a nì ndo'ò níò ndo kee tandó'ó vei ndo'ò ñayuu xaan. ⁵ Dá chì ndidaá kuachi kée na nì xinkoo nda induú, tído viti ndékuendá Ndios sa'a iin rá iin ña kini kée na. ⁶ Sa'a ñoo kua'an ndo nandíó né'e ndó noo na ñoo káa ndidaá ña'a nì kee na xí'ín ndó. Ta noo iin rá iin ña kini nì kee na ñoo ñoo xí'ín ndó, kua'an ndo kee ndoan uu ta'ándá xí'ín ná. Ta kua'an ta'ani ndó taán ndo uu ta'ándá ndirá ova cháá ka o duú ndiróon nì xì'ò na noo mií ndó, ta naki'ò ndó ra nooan. ⁷ Ta sa

chindaya'ì ñoo yó'ò mián, ta sa katoóan keean kuachi ka'an noo. Táto'on sa keean kuachi, kí'ò dión kí'ò ndó ña ndo'ò níman, ta kí'ò dión ta'ani kí'ò ndó ña ná kuakián. Dá chì sa kuryíí ñoo yó'ò xí'ín mián, ta kaáan: “Yó'ò ióí kúúí iin reina, ta ko kúú ta'oín iin ña kuáan, ta nì iin kuú ta'ón o kuákii.” ⁸ Ta sa'a ña ká'an dión, sa'a ñoo iin tó'ón daá vá kuú kasaa kue'e sataan, ta kuu ndi'ì de'e ñooan, ta nda'ì kuakián, ta nda'ì kuikoán, ta xí'ín ñó'ò kéí ita keí ña, dá chì ná'ano nda'ò ña'a kee Ndios, na kúú sato'ò yo, ta mií ná keyíko sa'an.

⁹ Ta ndidaá rey dándáki noño'ò yó'ò, tá'an ra nì ya'a nì kee kuachi xí'ín ñoo yó'ò, tá'an ra nì sa ndei dií xí'an, roón kúú ra kuaki, ta nda'ì ka'an ra sa'an tá ná koni ra ña iin ndichi ño'oma tóon kéí ña. ¹⁰ Ta xíká nda'ò kuita ra sa'a ña yu'ú ra ña kéí ñoo ñoo, ta kaa ra:

—Nda'ì kúú ví ñoo ká'ano Babilonia káa, nda'ì kúú vían, ña kúú ñoo ndakí, dá chì iin hora di'a nì naá ndi'an nì kee Ndios.

¹¹ Ta nda'ì kuaki ndidaá ta náka'an nda'ì ndéi noño'ò yó'ò, ta nda'ì ka'an ra sa'a ñoo yó'ò, dá chì ko ím ka kuiin ña dikó rá táto'on kí'ò sa kee ñoo yó'ò, ¹² dá chì va'a nì sa xiian ña nì kava'a xí'ín oro, xí'ín ña nì kava'a xí'ín plata, xí'ín ña nì kava'a xí'ín yuu luu ndáa, xí'ín perla, xí'ín dá'on táyíí ndáa, xí'ín dá'on kuá'a toón, xí'ín dá'on seda, xí'ín dá'on kuá'a nií, xí'ín yíto támi sa'an, xí'ín ndidaá ña nì kava'a

xí'in nq'o yokó elefante, xí'in ña n̄i kava'a xí'in yito va'a, xí'in ña n̄i kava'a xí'in kaa kuáan, xí'in ña n̄i kava'a xí'in kaa oon, xí'in ña n̄i kava'a xí'in yuu ndato naní marmol,
 13 xí'in canela, xí'in ndúta támi sá'an, xí'in dusa, xí'in dukú támi sá'an, xí'in dusa kuxí támi sá'an, xí'in vino, xí'in siti, xí'in harina ndato, xí'in tirió, xí'in kirí xío vee, xí'in borrego, xí'in kuéi, xí'in carreta, xí'in ñayuu kéchóon, xí'in níq ñayuu. 14 Ndidaá ku'i va'a sa katoó ñoo káa n̄i kuxiká vá nooan viti. Ta ndidaá ña va'a xí'in ña ndáya'i n̄i kuxiká vá nooan, ta ni iin kuu ka o konian ndidaá ña yó'o.

15 Ta ndidaá ta náka'an nda'i xí'in ña va'a yó'o n̄i kekuiká rá mií rá n̄i kee ñoo ñoo, dá ch̄i sa xiin va'an noo rá. Ta xiká nda'o kakujita ra sa'a ña yu'ú ra ña kéi ñoo ñoo, ta nda'í kuaki ra, ta nda'í ka'an ra, 16 ch̄i kaa ra:

—Nda'í kúu ví ñoo ká'ano káa, nda'í kúu ví ñoo sa ndixi dá'on táyíi ndáa, xí'in dá'on kuá'a toón xí'in dá'on kuá'a nij, ta n̄i sa komián ña'a oro xí'in yuu luu ndáa xí'in perla, ta sa kaa táyíián. 17 Nda'í kúu vián, dá ch̄i iin hora di'a n̄i naá ndí'i ña kuiká sa komián —kaa ra.

Ta ndidaá ra dákáka barco xí'in ra chíndeé tá'an xí'in rá, xí'in ndidaá ka ta kéchóon noo taño'o kakujita nda noo xiká ñoo 18 kande'é rá iin ño'oma toón kéi ñoo ñoo, dá kaa ra:

—Ni iin tó'on ta'on ñoo ko ní kandeé ki'in tá'an xí'in ñoo

ká'ano káa.

19 Ta chikodó rá ñoyaká ñó'o din̄i rá, ta kayu'ú rá, ta kuaki ra, ta nda'í ka'an ra, ch̄i kaa ra:

—Nda'í kúu ví ñoo ká'ano káa, nda'í kúu vián, ch̄i ñoo káa n̄i kedaá xí'in ndidaá ta kómí barco, dá n̄i kekuiká rá mií rá xí'in ña kuiká ió nooan. Tído iin hora di'a n̄i naá ña —kaa ra.

20 Sa'a ñoo kadij iní ndo'o, na ndéi induú, sa'a ña ndó'o ñoo ñoo dión, ta kadij iní ndo'o, na kúu ñayuu Ndios, xí'in ndo'o, na kúu apóstol, xí'in ndo'o, na kúu profeta, dá ch̄i sa n̄i dandó'o Ndios níq ñoo ñoo sa'a ña n̄i keeán xí'in ndó.

21 Dá n̄i tiin iin ángel ndakí nda'o iin yuu ká'ano, ña káa táto'on ki'o káa iin yuu molino. Dá n̄i dakána na ña noo taño'o, dá n̄i kaa na:

—Táto'on ki'o ndéé téi n̄i kankao yuu káa, ki'o dión ndo'o ñoo ká'ano Babilonia, dá naá ña, ta ni iin kuu ka o nándioo koan. 22 Ta ni iin kuu ka o kueídó'o yó dáká'a na ñoo káa yaa xí'in arpa, ni o káta ka na, ni flauta ni trompeta ka o tuú na, ta ni ra ti'a káva'a ña luu ndáa o kánde'i ka, ta ni ña xido molino o kueídó'o ka yo ñoo ñoo. 23 Ta ni ñó'o íti ka o kéi ñoo káa, ta ni o kueídó'o ka yo kantó'on na ko'on tanda'a. Dión ndo'an, ch̄i ta sa naka'an nda'i sa ndei ñoo ñoo sa kuu ra ta ndáya'i noo na ndéi ñayuu yó'o, ta n̄i danda'í na ñoo ñoo ndidaá tá'an nación xí'in ña tadí. 24 Ta ñoo káa sa sati na nij ndidaá profeta xí'in nij ñayuu Ndios xí'in nij

ndidaá nā nī sa'ání ná ñayuu yó'o.

19

¹ Nī ndi'i, dá nī seido'i táí ká'an kua'á nda'o ñayuu chí induú, ta kaá nā:

¡Aleluya, nā ká'ano kúú Ndios, sato'o mií yó!

Mií ná kúú nā dákaki ñaá, mií ná natiin ñañó'ó xí'in to'on ndato xí'in ndidaá choon,

² dá chí káyiko ndaa nā, ta káyiko va'a na sa'a iin rá iin ñayuu,

sa'a ñoó nī keyiko nā sa'a ña kini nī kee ña'a xíxi kée díkó mií noó taa,

dá chí nī datúúan ndidaá ñayuu ndéi noñó'o,

sa'a ñoó nī ya'a na nī kee na kuachi.

Ta nī naki'in ya'i Ndios noo ña'a ñoó

sa'a ña nī sataañ nī ñayuu sa xino kuáchí noo ná.

³ Dá nī kaa tuku ñayuu kuá'a ñoó:

—¡Aleluya! Chí ño'oma tóon kána noo kéi ñoo ká'ano ñoó. Ta daá kuití kana ña.

⁴ Ta ndin oko komi ta sá'ano ñoó xí'in ndin komi ña takí ñoó nī sa kujta xití, dá nī sa ndaño'o na Ndios, nā ió dándáki noo téi ñoó, ta kaá nā:

—¡Dión ná koo! ¡Aleluya!

⁵ Dá nī seido'i nī ka'an nā nda noo ió Ndios dándáki na noo téi ñoó, ta kaá nā:

Ndidaá tá'an ndo'ó, nā xínkuáchí noo Ndios, keká'ano ndó Ndios.

Ta keká'ano ta'ani ñaá ndo'ó, nā yu'ú ni'ini ñaá,

á mií ndó yatá ndó, o á mií ndó kuálí ndó.

⁶ Nī ndi'i, dá nī seido'i táí ká'an kua'á nda'o ñayuu, ta noo ká'an nā ní'i tátō'on kí'o ní'i xido xika takuí ini yuta, ta ní'i ta'ani tátō'on kí'o ní'i tá káyuu'ú dai, ta kaá nā:

Aleluya, dá chí dándáki sato'o yo Ndios,

nā kándéé kée ndidaá tá'an ña'a.

⁷ Ná kadij inío, ta ná kan-dei dij yo, ta naki'o yo ñañó'ó noo ná,

dá chí sa nī kasandaá va kuu tanda'a nā kúú léko xí'in ñadi'í nā,

ta sa io nduu va ñadi'í nā ña kí'an tanda'a ná xí'in ná.

⁸ Chí nī natiin ñadi'í nā dá'on táyí ndaa, ta ndato kuxí ña, ta ndato yé'an.

Dá chí ña dándáki dá'on táyí ndaa ñoó kúú ndidaá ña va'a nī kee ñayuu Ndios.

Ndiká'an ví nā ko'on kadíni víko noo tanda'a nā kúú léko

⁹ Dá nī ka'an ángel ñoó xí'in yu'u:

—Taa ña ko'in ka'in xí'ón: “Ndiká'an ví nā nī nakana Ndios ko'on kadíni víko noo tanda'a nā kúú léko.”

Dá nī kaa ta'ani na xí'ín:

—Miían ndaa kuiti to'on mií Ndios kí'an ká'in xí'ón —kaá nā.

¹⁰ Dá nī sa ku'in xití noo ná, dá nī ka'in kandaño'i nā. Tído nī kaa nā xí'ín:

—Ná dá'a ni keeón dión, dá chí iin ta xino kuáchí dáó xí'in vóon noo Ndios kúú yu'u, tátō'on kí'o kée dao ka ñanon, nā xí'o ndaa kuendá sa'a Jesús. Kua'an kandaño'o iin tó'ón diní Ndios. Chí

to'on ndaa Jesús kían dátoon ñaxintóni profeta, dá ká'an na sa'á ña vei koo.

Yó'o ñi karxóo iin na kánóo iin kuéi kuxi

¹¹ Dá ñi xinij ñi nono induú, ta kúu ñi xinij iin kuéi kuxi, ta kánóo iin taa sata ri, ta nani ná, Na Kéndúsá'ano, Na Ndaa. Díon nani ná, dá chi keyiko ndaa na, ta ko naa ndava'a na xí'in ni iin tó'on ñayuu.

¹² Táto'on ki'o ndéé ño'ó ita, ki'o díon ndéé nduchí nóo na. Ta kua'á nda'o corona kándodó diní ná. Ta né'e na iin kuu, tído ko iin ta'on kátóni ini ndi kóni kaa kuu ñoó, sava'a iin tó'on mií vá ná ná'á. ¹³ Ta ndíxi na iin dá'on ñi nakuchi ñi. Ta nani ná, To'on Mií Ndios. ¹⁴ Ta kua'á nda'o tu'u soldado Ndios ndéi induú tákuei ra vei ra satá na kánóo kuéi kuxi ñoó. Táyii nda'o ndaa dá'on ndato kuxi ndíxi ra vei ra, ta kándodó ta'ani ra kuéi kuxi vei ra sata ná. ¹⁵ Tárnee iin espada deen yú'u ná dárkue'e na ñayuu ndéi iin rá iin nación xí'an. Ta xí'in vara kaa dándáki ña'á ná. Ta mií ná ko'óni uva xí'in sa'a ná, dá kana ndúta ri. Ta kirá yó'o dándáki ña xido nda'o ini Ndios, na kándéé kée ndidaá ña'a. ¹⁶ Ta dá'on ndíxi na ndá'a iin kuu, ta di'in na viti ndá'a ña. Ta kuu yó'o kaá di'a: "Rey noo ndidaá kúu rey, Sato'o noo ndidaá kúu sato'o."

¹⁷ Ñi ndi'i, dá ñi xinij iin iin ka ángel noo ndindii, dá ñi kayu'ú ángel ñoó, dá kaá na xí'in ndidaá laa tánee me'i induú:

—Nakí ndidaá ndo'ó nditúti ndi'i ndó kadíni va'a ndó koño kee Ndios, ¹⁸ dá chi ko'on na ki'o na koño rey keí ndo, xí'in koño ta dándáki soldado, xí'in koño ta ndaki xí'in koño kuéi xí'in koño ra ñi sa ndodó rí, xí'in koño ndi ndaa mií vá ñayuu, á mií ná kúu ná sato'o o mií ná kúu ná na ño'ó tixi ndá'a sato'o, á mií ná kuáli ná o á mií ná ná'ano na.

¹⁹ Ndi'i, dá ñi xinij kiti chiká'ano ñoó xí'in ndidaá rey dándáki noño'o yó'o xí'in soldado ra. Ndidaá taa yó'o ñi nditúti naa xí'in na kánóo sata kuéi kuxi ñoó, xí'in soldado Ndios vei xí'in ná ñoó. ²⁰ Dá ví ñi kankao kiti chiká'ano ñoó xí'in profeta to'on ñoó noo ndá'a ná. Ta profeta ñoó kúu ra sa kandeé sa kee ña ná'ano noo ñayuu ñi kee kiti ká'ano ñoó, ta díon sa danda'i ra na ñi ñatiin tóni kiti ñoó, ta ñi sa ndaño'o na na'ána ri. Dá ñi dakána ni'ini Ndios kiti ñoó xí'in profeta to'on ñoó ini takuii kúu ño'ó ita xí'in azufre. ²¹ Ta dao ka taa ñoó ñi xil' ñi kee espada tánee yú'u na kánóo kuéi kuxi ñoó. Dá ñi ndutú'u ndidaá laa ñi sei ri koño taa ñoó nda ñi ndinoo ini ri.

20

Dándáki Cristo Jesús iin mil kuia

¹ Ñi ndi'i, dá ñi xinij konoo iin ángel vei na nda induú, ta né'e na nda'á kaa yé'é yái konó, noo koó noo sá tuu, ta né'e na iin cadena chikáni vei na. ² Dá ñi kandeé ná ñi tiin na kirí kúu koó ká'ano ñoó,

kirí naní Satanás, kirí kúú t̄imí'á, ta n̄i so'oni na rí xí'ín cadena né'e na ñoó, dá ná kandik̄o r̄i iin mil toon kuia. ³ Ta n̄i dakána na r̄i nda maá ini yáí konó ñoó, ta n̄i sadi na yé'án, ta n̄i kani na sello yé'án, dá ná dá'a ni konó ni iin tó'ón ñayuu noó n̄i sadi na, dá kían ná dá'a ka ni keta rí danda'í r̄i ni iin ka nación nda ná x̄ink̄o iin mil kuia. Tá n̄i ndi'í, dá kánian ndaxi r̄i cháá tiempo.

⁴ Dá n̄i xini ndíta téi ta sa'ándá choon, ta ñoó n̄i n̄andeí ndidaá na n̄i n̄atiin choon ña keyík̄o na sa'á ñayuu. Ta n̄i xini ta'anii ní o na n̄i ta'anda dik̄o sa'á ña sa xí'o ndaa na kuendá sa'a Jesús, xí'ín sa'á ña kándisa na to'on Ndios. Na yó'o kúú na k̄o ní sá ndáño'o kít̄i ch̄iká'ano ñoó, ta ni na'áná r̄i, ta ni tóni r̄i k̄o ní ñani taan na ni ndá'a ná. Ndidaá na yó'o n̄i n̄ataki, ta n̄i ni'í ná ña dándáki na xí'ín Cristo iin mil toon kuia. ⁵ Ch̄i na yó'o kúú na mií noó n̄i n̄ataki. Tído dao ka na kúú ndii, o nátaki ta'on na nda ná x̄ink̄o iin mil kuia. ⁶ Ndiká'án ví na n̄ataki mií noó, ta kakuu ta'ani na na i, dá ch̄i o koni ta'on na kuu na ta'ándá kúú uu. Di'a ni'í tá'í ná kakuu na duti mií Ndios xí'ín duti Cristo, ta dándáki na xí'ín ná iin mil toon kuia.

Di'a koo tá dakána Ndios t̄imí'á nda maá ini taño'o noo kéi ita ñó'o xí'ín azufre

⁷ Tá ná x̄ink̄o iin mil toon kuia ñoó, dá ví ndaxi t̄imí'á yáí konó noo ndadi ni'ini rí. ⁸ Dá ví keta rí kanoo rí danda'í r̄i na ndéi ndidaá nación ñó'o

ndin komi xoo tach̄i noño'o. Nda noo kúú kuendá Gog xí'ín nda noo kúú kuendá Magog kanoo rí danda'í r̄i ñayuu, dá nditúti rí na, dá ko'on na xí'ín rí naá r̄i xí'ín ñayuu Ndios. Tát̄o'on kua'a kúú ñotí ndéi yu'ú taño'o, k̄i'o dión ví kua'a kakuu ñayuu nditúti rí. ⁹ Ch̄i n̄i kii na iin rá iin xoo ñayuu, nda noo xíká cháá ka, dá ka o noo na ñoo noo ndéi tu'u ñayuu Ndios, noo kúú ñoo man̄i noo Ndios. Tído dákoon Ndios ño'ó kéi ita sata ná, dá naá ndi'í na. ¹⁰ Ta t̄imí'á, kirí n̄i danda'í ñayuu ñoó, dakána ñaá Ndios ko'on r̄i nda maá ini taño'o noo sá'ano ita ñó'o xí'ín azufre, noo nákaa kít̄i ch̄iká'ano ñoó xí'ín profeta to'ón ñoó. Ta daá kuiti ndo'o naní ní o r̄i nduú ñoó xí'ín profeta ñoó.

Ió Ndios iin téi kuxí, ta keyík̄o na sa'á ñayuu

¹¹ N̄i ndi'í, dá n̄i xini iin téi kuxí ká'ano, ta n̄i xini ta'anii na ió dándáki ñoó. Ta n̄i naá noño'o xí'ín induú noó na ió ñoó, ta ni iin tó'ón ta'on xían k̄o ní nátuu kaan. ¹² Dá n̄i xini ndíta ndidaá na n̄i xi'í, na ndaya'í xí'ín na k̄o ndaya'í noo Ndios. Dá ví n̄i nono ndidaá libro ñoó. Ta n̄i nono ta'ani iin ka libro, ta ña yó'o kúú libro noo kándodó kuu na ni'í ña kataki chíchí ná. Dá ví n̄i keyík̄o sa'a iin rá iin na n̄i xi'í ñoó tát̄o'on káa rá ió ña kándodó noo dao ka libro ñoó, ch̄i n̄i keyík̄o na sa'á ña n̄i kee na. ¹³ Ta n̄i nak̄i'o taño'o ndidaá ñayuu n̄i xi'í ñó'o noo ra. Ta n̄i nak̄i'o ta'ani ña kedaá xí'ín ñayuu, dá xí'í na,

ndidaá tá'an ñayuu ñó'o tixi ndá'an. Ta ni naki'o ta'ani yá ndii ndidaá ndii ñó'o inian. Dá ví ni keyiko sa'a iin rá iin na táto'on ki'o káa rá ió ña'a ni kee na. ¹⁴ Ta ña kedaá xí'in ñayuu, dá xí'i na, xí'in yá ndii ni sata Ndios ña kua'an ini takuii kúu ño'ó ita. Ña yó'o dándáki ña kuu ñayuu ño'ó ta'ándá kúu uu. ¹⁵ Tá'an na ko kándodó kuu noo libro noo kándodó kuu na ni'i ña kataki chíchí ño'ó, noón kúu na ni dakána Ndios ini takuii kúu ño'ó ita.

21

Kava'a Ndios iin noñó'o saá xí'in induú saá

¹ Ni ndi'i, dá ni xinij iin induú saá xí'in iin noñó'o saá, dá chi induú mií no'ó xí'in noñó'o mií no'ó ni ya'a vaan kua'an, ta ko'ó ka va taño'o nákaa. ² Dá ni xini mií yu'u, Juan, ña kúu ñoo Jerusalén saá, ña kúu ñoo ii. Ta ni xinij konooan vei ña nda induú ni kee mií Ndios, ta luu ni kenduuan miían táto'on kée iin ña'a ni kenduu mií vei natiin yíjan. ³ Dá ni seido'i ni kayu'ú iin na nda induú, ta kaá na:

—Kande'é, ña xaan kúu ve'e ño'o Ndios, ta viti íian noo ndéi ñayuu na, dá chi koo na xí'in ñayuu na, ta kakuu na na ñoo mií Ndios, ta kanoo mií Ndios tein na, ta kakuu na Ndios noo ná. ⁴ Ta dánayaa Ndios ndirnoo ñayuu na. Ta o kúu ka na, ta ni o kúnda'i ka ini na, ta o kuáki ka na, ta o ndó'o ka ní'o ná, dá chi

ndidaá ña'a sa ndo'o na tá sata ni kexoo vaan.

⁵ Dá ni kaa na ió dándáki noo téi ño'ó:

—Kande'é ndó, yu'u kúu na ndesaá ndidaá tá'an ña'a.

Dá ni kaa na xí'in yu'u:

—Taa ndidaá ña yó'o, dá chi ndino'o ña ndaa kían ká'in, ta miían ndaa kooan.

⁶ Ta ni kaa ta'ani na xí'in yu'u:

—Sa ni kuu va viti. Yu'u kúu to'on mií no'ó xí'in to'on noo ndi'i, ta kúu na mií sa'a xí'in na noo ndi'i. Tá ió iin káa na íchi ini, nakij na no'ó yu'u, dá ki'o oon yu'u takuii kána ndita ko'o na, kirá xí'o ña kataki chíchí ná. ⁷ Ta ndi ndaa na ni kande'e ni xinkuei, noón kúu na natiin ndidaá tá'an ña va'a no'ó yu'u, dá chi yu'u kakuu Ndios noo ná, ta mií ná kakuu de'e no'ó yu'u. ⁸ Tído ñayuu ko ndéé ini, xí'in na ko kándisa yu'u, xí'in na kée ña ka'an noo, xí'in na sa'ání ndii, xí'in na kée kuachi xí'in na ko kúu ñadi'i na o yíi ná, xí'in na tadí, xí'in na ndáño'o yoko xí'in ndidaá na to'on, noón kúu na ni ni'i tá'i ña kaño'o na ini takuii kúu ño'ó ita xí'in azufre. Ña yó'o dándáki ña kuu na ta'ándá kúu uu —kaá Ndios.

Kava'a Ndios iin ñoo Jerusalén saá

⁹ Ni ndi'i, dá ni kixi iin ángel nákaa tein ndin usa ángel ni sa ne'e ndin usa copa ni chiti ni sa ño'o tandó'o sa ni ya'a ño'ó, dá ni kaa na xí'in:

—Nakij chí yó'o di'a, dá ko'in dána'i nooon na ko'on

tanda'a, na kakuu ñadi'í na kúú léko ñoo.

¹⁰ Dá ndáka na kúú Espíritu Ndios yu'u ni sa'an na dinj iin yúku ká'ano dikó iin ñoo, dá ni daná'a na iin ñoo ká'ano nda'o nooí, ta ñoo ñoo kúú ñoo ij, ña kúú ñoo Jerusalén, ña kían konoo vei nda induú ni kee Ndios. ¹¹ Ta ndato oon ví náye'e ndaa ñoo ñoo táto'on kji'o ndato náye'e ndaa mií Ndios. Ta nádion ña táto'on kji'o nádion yuu ndato xíxi díon, ta ndé'an táto'on kji'o ndé'é yuu naní jaspe, chi yé'an táto'on kji'o yé'e yuu tatá. ¹² Ta ndíka nda'o náoo ni kaoo noo ñoo ñoo, ta dikó nda'o ña, ta uxj uú kúú yé'an, ta ndíta iin iin ángel yé'an, ta iin rá iin yé'an ñoo tándaa iin rá iin kuú ndin uxj uú de'e ta naní Israel. ¹³ Ta chí xoo noo xínko ndindii ñó'o onj yé'an, ta chí xoo norte ñó'o ta'ani onj yé'an, ta chí xoo sur ñó'o ta'ani onj yé'an, ta chí xoo noo sá noo ndindii ñó'o ta'ani onj yé'an. ¹⁴ Ta uxj uú kúú yuu sa'a náoo ñoo ñoo, ta iin rá iin yuu sa'a náoo ñoo tándaa iin iin kuú na kúú apóstol, na sa xionoo xí'in na kúú léko.

¹⁵ Ta né'e ángel ñoo iin vara oro, dá chikj'ó na ñoo ñoo, xí'in yé'an xí'in náoo ña. ¹⁶ Ta komj xoo kúú ñoo ñoo, ta ña ndíkaan xí'in ña kánján, iin noo vá ndáaan. Dá ni chikj'ó na ña xí'in vara oro ñoo, ta uú mil komj ciento kilómetro kúú ña kánján, ta uú mil komj ciento kilómetro kúú ña dikóan, ta uú mil komj ciento kilómetro kúú ña ndíkaan. ¹⁷ Ta ni chikj'ó

na náoo ña, ta kían onj diko uxj komj metro táto'on kji'o chikj'ó ñayuu, chi kji'o díon ni chikj'ó ña ángel ñoo. ¹⁸ Ta yuu ni kava'a náoo ñoo kúú yuu naní jaspe. Tído mií ñoo ñoo ni kava'a xí'in oro ndino'o, ta díon ña táto'on ndato díon yuu tatá. ¹⁹ Ta yuu sa'a náoo ñoo ni kava'a xí'in yuu luu ndáa, ta yuu sa'a náoo mií noo ni kava'a xí'in yuu naní jaspe, ta ña kúú uú ni kava'a xí'in yuu naní zafiro, ta ña kúú onj ni kava'a xí'in yuu naní ágata, ta ña kúú komj ni kava'a xí'in yuu naní esmeralda, ²⁰ ta ña kúú o'on ni kava'a xí'in yuu naní ónice, ta ña kúú iño ni kava'a xí'in yuu naní cornalina, ta ña kúú usá ni kava'a xí'in yuu naní crisólito, ta ña kúú oná ni kava'a xí'in yuu naní berilo, ta ña kúú iin ni kava'a xí'in yuu naní topacio, ta ña kúú uxj ni kava'a xí'in yuu naní crisopraso, ta ña kúú uxj iin ni kava'a xí'in yuu naní jacinto, ta ña kúú uxj uú ni kava'a xí'in yuu naní amatista. ²¹ Ta uxj uú yé'é ñoo ni kava'a xí'in uxj uú perla, sa'á ñoo iin rá iin yé'é ñoo kúú iin perla. Ta kei oro kúú kei ñó'o ñoo ñoo, ta yé'an táto'on yé'e yuu tatá.

²² Ta ni iin tó'on ve'e ñoo ko ní xiní iin ñoo ñoo, dá chi sato'o yo Ndios, na kándéé kée ndidaá ña'a, noón vá kúú ve'e ñoo ió ñoo ñoo, xí'in na kúú léko. ²³ Ta ko xínñó'o ta'on ñoo ñoo ndindii, ni yoo, dá katoon, dá chi mií vá Ndios dáye'e sa'á ña ndato

téi nā, ta mií léko ñoo kúu ñó'ò dátoon iin níi ñoo ñoo. ²⁴ Ta ñayuu nī kākī ndéi iin rá iin nacióon kanoo noo náye'e ndaa ñoo ñoo, ta ndidaá tá'an ña kuiká xí'ín ñaño'ó nakī'ò ta sá kuu rey noño'ò yó'ò noo ñoo ñoo. ²⁵ Ta ni iin kuū ta'ón o ndadí yé'an, dá chī ni iin kuū ká o kuaá ñoo. ²⁶ Ta kane'e na ndidaá ña kuiká xí'ín ñaño'ó nī sá komí iin rá iin nacióon ko'on nā nakī'ò naan noo ñoo ñoo. ²⁷ Ta ni iin tó'ón ta'on ña yakó o kúu ku'u ñoo ñoo, ni nā kée ña kini, ni nā to'ón. Sava'a nā kataki chíchí kándodó kuū noo libro nā kúu léko, noón vá kúu nā kuu ndu'u ñoo ñoo.

22

¹ Nī ndi'i, dá nī daná'a ángel ñoo iin yuta ndato nda'ò nooí. Ta yuta ñoo xíka takuī xí'ò ña kataki yo, ta ndato yé'e rá táto'on kī'ò yé'e yuu tatá. Ta takuī yó'ò kána mií tixi téi noo ío Ndios dándáki na xí'ín nā kúu léko. ² Ta me'i keí nákaa mií ñoo ñoo nákaa yuta ñoo. Ta ndíta yíto ndin nduú xoo yu'ú yuta ñoo, ta yíto ñoo xí'ò ña kataki yo. Ta iin rá iin yoó xí'ò rá kuī'i, chī uxī uu ta'ándá xí'ò rá kuī'i noo kuí'a. Ta ndá'a yíto ñoo kúu tatā nduva'a ñayuu ndéi iin rá iin nacióon. ³ Ta ni iin ká chi'an o kóo noo ñayuu kan-dei ñoo. Ta ñoo kuiin téi noo koo Ndios dándáki na xí'ín nā kúu léko, ta koni kuáchí ñayuu nā noo ná. ⁴ Ta koni túu na noo Ndios, ta kanda'a kuū mií Ndios taan nā. ⁵ Ta ni iin kuū ta'ón o kuaá ñoo ñoo.

Ta ni o kónño'ó ká nā ni iin tó'ón ñó'ò katoon noo ná, ni ndindii, dá chī mií vá Ndios, nā kúu sato'ò yo, katoon noo ná. Ta daá dándáki kuii Ndios.

Sá kuyati va ña nandío koo Jesús kasaa nā

⁶ Dá nī kaa ángel ñoo xí'ín:

—Ña ndaa kúu to'on yó'ò, ta miian ndaa xinkoo noo ká'an. Sa'a ñoo sato'ò yo Ndios, nā kúu Ndios xí'ò ña kanda'a ini nā kúu profeta nā sa'a ndí kían koo, noón kúu nā nī tanda'a iin ángel kéchóon noo ná noo yo'ò, dá dána'a nā noo ñayuu mií ná sa'a ndidaá ña yati vei koo, ña kúu ña kánian koo.

⁷ —Kana'ón ña sá yati ñó'ó vá kasaa —kaá Jesús.

Ndiká'an ví nā né'e va'a ndidaá to'on nákanii libro yó'ò sa'a ña vei koo.

⁸ Ta mií yu'u, Juan, kúu nā nī seídó'ò ndidaá ña yó'ò, ta nī xinií xí'ín nooí ña. Tá nī ndi'i nī seídó'í ña, ta nī xinií ñá, dá nī sá kuīn xití kua'in kandaño'i ángel, nā nī dána'a ndidaá ña yó'ò nooí. ⁹ Dá nī kaa nā xí'ín:

—Koó, ná dá'a ni keeón dión, dá chī iin nā xinkuáchí dáó xí'ón kúu yu'u, táto'on kī'ò kée dao ká ñanon, nā kúu profeta, xí'ín to'on kée nā ndíta toon xí'ín to'on dána'a libro yó'ò. Kua'an kandaño'ò iin tó'ón diní mií Ndios.

¹⁰ Ta nī kaa ta'ani na xí'ín:

—Ná dá'a ni kadon libro yó'ò xí'ín sello, dá chī sá yati ñó'ó vá vei koo ña kásto'an sa'a. ¹¹ Sa'a ñoo nā ko kúu ñayuu ndaa, ta kī'ò dión ná

kakuu ij vá ná. Ta na kúú ñayuu kini, ná kee ij vá ná ña kini. Ta na kendaá, ná kendaá ij vá ná. Ta na ió vii noo Ndios, ná koo vii ij vá ná.

¹² —¡Kana'ón ña sa yati ñó'ó vá kasaai! Ta chiya'avii iin rá iin ñayuu táto'on kjo káa choon ni kee na. ¹³ Yu'u kúú to'on mií noó xí'ín to'on noo ndí'i, ta kúú na mí sa'a xí'ín na noo ndí'i. Yu'u kúú na mí noó, ta yu'u kúú na noo ndí'i —kaá Jesús.

¹⁴ Ndiká'án ví na ni dandóo dá'on ndíxi na, dá chi ió ichi ná ña kjan keí ná ku'i kána noo yito, kirá xí'o ña kataki yo. Ta ió ta'ani ichi ná ku'u na iin rá iin yé'é ñoo ñoo. ¹⁵ Tído sata vé'e va kandoo tina, xí'ín na tadí, xí'ín na kée kuachi xí'ín na ko kúú ñadi'í na o yí ná, xí'ín na sa'ání ndii, xí'ín na ndáño'o yoko, xí'ín ndidaá na katoó danda'í dao ka ñayuu.

¹⁶ —Mií yu'u, Jesús, kúú na ni tanda'á iin ángel kéchóon nooi, dá kjo ndaa na kuendá sa'a ndidaá ña yó'o noo ndidaá na kúú kuendá mií. Yu'u kúú na ni kii tein na ve'e rey David, ta yu'u kúú tñoo ndato xinkoo tá kua'an tuu —kaá na.

¹⁷ Ta kaá na kúú Espíritu Ndios:

—Nakíj.

Ta kaá ta'ani yo, na kúú ñadi'í Jesús:

—Nakíj ní.

Ta ndo'ó, na seídó'o to'on yó'o, kaa ta'ani ndó:

—Nakíj ní.

Ta ndo'ó, na ichi ini, nakíj ndo. Ta ndi ndáa ndó ká'án ko'o takují, dá kjan ko'o oon ndó takují xí'o ña kataki yo.

¹⁸ Sa kásto'in xí'ín ndidaá tá'an na seídó'o to'on tándaa noo libro yó'o, ña ká'an sa'a ndí kjan koo chí noo, ña tá ni chindaa noo ná ni chikodó ná cháá ka to'on noo tuti yó'o, dá kjan tanda'á Ndios ndidaá tá'an kue'e kian noo ná, ña kjan ká'an libro yó'o sa'a.

¹⁹ Ta tá ni chindaa noo ná ni ditá ná dao to'on tándaa noo libro yó'o, ña ká'an sa'a ña vei koo, dá kjan ko'on ta'ani Ndios ditá ná kuu ná, ña kánoo noo libro noo kándodó kuu na kataki chíchí, ta o kónó ná ña kandeí na ñoo ij ñoo, ña ká'an libro yó'o sa'a.

²⁰ Mií na xí'o ndaa kuendá sa'a ña yó'o kúú na kaá di'a:

—Miíjan ndaa kuiti yachi va kasaai.

¡Dión ná koo! ¡Nakíj ní, Jesús, mií ní na kúú sato'o ndu!

²¹ Ná koo ña maní xí'o sato'o yo Jesucristo xí'ín iin rá iin ndó. Díón ná koo.